

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန

သာသနာရေးဦးစီးဌာန

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

(ခုတိယတွဲ)

သာသနာ - ၂၅၃၉

ကောဇာ - ၁၃၅၇

၁၉၉၆

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း ဒုတိယတွဲ

အနှစ်သာရများ

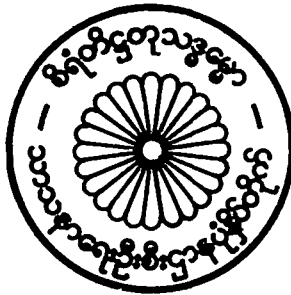
- ချမ်းသာသုခအဆင့်ဆင့်၊ လောကီချမ်းသာလေးမျိုး။
- ချမ်းသာရ၍ ဆင်းရဲခံ၊ ချမ်းသာရရန် ချမ်းသာအရင်းခံ။
- ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူ၏ ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ၏ ဂုဏ်အင်္ဂါများ။
- စရိုက် ၆-ပါးနှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းရွေးချယ်နည်း။
- ကသိုဏ်း ရှုနည်းများနှင့် အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများနည်းများ။
- အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်နည်း။
- ငါးရာနှစ်ဆယ်ရှစ်သွယ် မေတ္တာပွားနည်း။
- ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာပွားနည်း။
- ရသတဏှာ ပယ်ခွါနည်းများ။ ဓာတ်လေးပါး ခွဲခြားရှုမှတ်နည်း။
- ရုပ်လွန်ကမ္မဋ္ဌာန်းပွားများနည်း။
- အဘိညာဉ်နှင့် တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်းများ။
- ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါး ကျင့်စဉ်တရားနှင့် ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် ၁၀-ပါး။
- သတိပဋ္ဌာန် လေးပါးပွားများနည်း။
- သောတာပန်စစ်တမ်းနှင့် ရဟန္တာစစ်တမ်း။

ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရ
သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန

သာသနာရေးဦးစီးဌာန

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

(ခုတီးယတွဲ)

သာသနာ - ၂၅၃၉

ကောဇာ - ၁၃၅၇

၁၉၉၆

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း (ဒုတိယတွဲ)

အကြိမ်	အုပ်ရေ	ခုနှစ်
ပထမအကြိမ်	၅၀၀၀	၁၉၉၃
ဒုတိယအကြိမ်	၁၀၀၀၀	၁၉၉၃
တတိယအကြိမ်	၅၀၀၀	၁၉၉၆
	၅၀၀၀	

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး၊ သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာန၊
 သာသနာရေးဦးစီးဌာန၊ ပုံနှိပ်တိုက်တွင်
 ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးညွန့်မောင်
 (မှတ်ပုံတင်အမှတ် - ၀၂၄၀၅/၀၂၅၂၇) က
 ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

(ဒုတိယတွဲ)

ဓမ္မာစာ

နမော တဿ ဆဂဇော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရဟန်း ရှင် လူတို့ မျော်လင့် စောင့်စားနေကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း (ဒုတိယတွဲ) ကို အောင်မြင်စွာ စက်တင်ပုံနှိပ် ပြီးစီး ပေးပြီ။ ဤကျမ်းစာ (ပထမတွဲ) မှာ စာဖတ်သူတို့ အကြိုက်များ၍ ရောင်း၍ ဖလောက် ပုံနှိပ်၍ မနိုင် ဖြစ်နေခဲ့သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း (ဒုတိယတွဲ) ကို ရေးသားပြုစုရာ၌ အဓိကပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သူ ဆရာဦးအံ့မောင်အား ဤဦးစီးဌာနရှိအောက်ဖော်ပြပါ ပါဠိပညာရှင်များ စာပေပညာရှင်များက ဝိုင်းဝန်းကူညီ ပံ့ပိုး ပေးခဲ့ကြပေသည်။

- (၁) ဦးသိန်းအောင် ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး၊
- (၂) ဦးမြင့်စိုး လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး၊
- (၃) ဦးသာဌေးမြင့် ကျမ်းပြုမှူး၊
- (၄) ဦးတင်လှိုင် စာပြင်မှူးချုပ်၊
- (၅) ဦးထွန်းရွှေ စာပေစိစစ်ရေးမှူး၊
- (၆) ဦးလှစိုး သုတေသနမှူး၊
- (၇) ဦးတင်အောင်ထွန်း သုတေသနမှူး၊
- (၈) ဦးမြင့်နိုင် လ/ထ သုတေသနမှူး၊
- (၉) ဦးစံတင့် စာပေစိစစ်သူ၊
- (၁၀) ဦးလှဆန်းဝင်း ဒုတိယ ကျမ်းပြုမှူး၊
- (၁၁) ဦးဌေးဆောင် လ/ထ ကျမ်းပြုမှူး၊
- (၁၂) တာဝန်ခံ စာပြင်ဆရာများနှင့် လက်ထောက်စာပြင်ဆရာများ။

ယင်းပညာရှင်များအနက် ဒုတိယကျမ်းပြုမှူး ဦးလှဆန်းဝင်းသည် ရုံးပိတ်ရက် အပါအဝင် နေ့စဉ် နံနက် ၈-နာရီမှ ည ၉-နာရီ အထိ ဆရာဦးအံ့မောင်နှင့် တွဲဖက်၍ ဤကျမ်းစာ (ဒုတိယတွဲ) ကို ကူညီရေးသားပြုစု ပေးခဲ့သည်။

(၁)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

သို့ရာတွင် ယင်းပညာရှင် အများစုမှာ အချက်အလက် စုဆောင်းပေးခြင်း၊ ဆရာဦးအံ့မောင် နှုတ်တိုက်ချပေးသည်ကို လိုက်ရေးရခြင်း၊ သို့မဟုတ် အကျဉ်းချုပ် ပြောပြသည်ကို အကျယ်ချဲ့ ရေးသားရခြင်း၊ ပရမတ်ရှု ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ကျမ်းအကိုးအကား ရှာဖွေပေးခြင်းမျှသာ ပြုနိုင်ခဲ့ကြပါသည်။

အကြောင်းမူ ဤဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း (ဒုတိယ) တွဲ၌ ရှင်းလင်းရေးသားရမည့် အချက်များမှာ ဈာန်တရား၊ မဂ်တရား၊ ဖိုလ်တရား၊ နိဗ္ဗာန်တရားတော်နှင့် သမထဘာဝနာ၊ ဝိပဿနာဘာဝနာ အားထုတ်နည်းများ၊ အကုသိုလ်တရားကို ပယ်သတ်နည်းများ၊ ကုသိုလ်တရားပွားနည်းများ စသည့် အလွန်ခက်ခဲနက်နဲသည့် အကြောင်းအရာများကို ပါဠိစာပေ မတတ်ကျွမ်းသော ရိုးရိုးသာမန်လူများ ဖတ်ရှုနားလည်နိုင်စေရန် ရှင်းလင်းဖွင့်ဆို ရေးသားရမည်ဖြစ်ရာ ကျွန်ုပ် အပါအဝင် ပါဠိစာပေ ပညာရှင်များမှာ ဖော်ပြပါ ဈာန် မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တရားများကို ကိုယ်တိုင် သိမြင်ခံစားရဖူးခြင်းမရှိ၊ ရရှိအောင် အားထုတ်နေဆဲလည်း မဟုတ်သဖြင့် ရှေးရိုးရာ စာအုပ်ကြီးများအတိုင်း ကူးယူဖော်ပြရုံမတစ်ပါး ဤခေတ်စကားလုံးများဖြင့် လွယ်ကူရှင်းလင်းအောင် မဖွင့်ဆိုဝံ့ကြပါ။ မူလစာသားကို အလွတ်ကျက်ပြီး ရွတ်ဆိုပြရုံမျှသာ တတ်နိုင်ကြပါသည်။

ထို့ကြောင့် ဤဦးစီးဌာနရှိ ပါဠိစာပေပညာရှင်များ စုဆောင်းရှာဖွေရေးသားသော အချက်အလက်များကို ဆရာဦးအံ့မောင် ပြန်လည်၍ ကိုယ်တိုင်ရှင်းလင်းရေးသားခြင်း၊ တပည့်များအား နှုတ်တိုက်ချပေး၍ ရေးသားစေခြင်း၊ ရေးပြီးစာမူကို ဆရာကိုယ်တိုင် ထပ်မံတည်းဖြတ်ခြင်း၊ ပရမတ်ခြင်းများပြုလုပ်၍ စိတ်၏ ပင်ပန်းခြင်း၊ ကိုယ်၏ ပင်ပန်းခြင်း ပမာဏမပြတ် ကျမ်းစာ ပြီးမြောက်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်း အားထုတ်ခဲ့သည်ကို အနီးကပ် လေ့လာတွေ့ရှိနေရသည်။

သာသနာရေးဝန်ကြီးဌာနကို သီးခြားဝန်ကြီးဌာနအဖြစ် ဖွင့်လှစ်ခဲ့ရာ ဆရာဦးအံ့မောင်မှာ လုပ်ငန်းတာဝန်များ ရှေးယခင်ကထက် နှစ်ဆ သုံးဆ တိုးတက်များပြားလာသည်ကို တွေ့မြင်နေရသည်။ နောက်တစ်ရက် ပုံနှိပ်ရမည့် စာမူကို ယနေ့ည ၉-နာရီမှ စတင်ရေးသား တည်းဖြတ်၍ နောက်တစ်ရက် နံနက်(၈)နာရီ ပုံနှိပ်တိုက်သို့ ပေးပို့လာသည်။ ဤကဲ့သို့ ကြောင့်ကြများပါရ များပြား ပေလီရွပ်ထွေးနေသည့် အထဲမှ ဤမျှ တည်ငြိမ်လေးနက် ခက်ခဲသော တရားစာပေများကို ရေးထုတ်နိုင်သည်မှာ ကျွန်တော့်အနေဖြင့် အံ့ဩမိပါသည်။

ကျွန်တော်သည် စာပြင်မှူးချုပ် တစ်ဦးအနေဖြင့် တာဝန်ရှိသည့် အလျောက် ဤကျမ်းစာကို ဖတ်ရှုခဲ့ရာ ကျွန်တော်အတွက် အသိဉာဏ်သစ်များ၊ အလင်းရောင်သစ်များ ပွင့်လင်းရရှိ လာခဲ့သည်။ ပိုမို၍ နတ်ရွိုင်းစွာ ထိုးဖောက် သိမြင်မှုများ

ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ကသိုဏ်းရှုနည်းများ၊ သမထဘာဝနာ ပွားများနည်းများ၊ ဈာန်သမာပတ် ဝင်စားနည်းများ၊ ဝိပဿနာရှုနည်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဤကျမ်းစာကို ဖတ်လိုက်ရသောအခါ အစမှာ ဘယ်လို စ၍ အလယ်တွင် ဘယ်လို အားထုတ်ရမည်၊ အဆုံးမှာ ဘယ်အဆင့်ကို ရောက်နိုင်သည်၊ လမ်းခုလတ်၌ ဘယ်လို လမ်းချော်တိမ်းယိမ်း သွားနိုင်သည်ကို အပြည့်အစုံ ဖော်ညွှန်းထားပေသည်။

သို့ရာတွင် အချို့သော နေရာများ၌ ပါဠိအသုံးအနှုန်း များပြားနေခြင်း၊ ရိုးရိုးသာမန် စာဖတ်ပရိသတ်အတွက် မရှင်းလင်း မပေါ်လွင်သည့် အရေးအသားများကို တွေ့ရပေသည်။ ဤအချက်များနှင့် ပတ်သက်၍ ကျွန်တော်က ဆရာဦးအံ့မောင်အား တင်ပြ ဆွေးနွေးရာ ဆရာက အောက်ဖော်ပြပါ အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော် သစေတနသုတ်ကို ဖတ်ပါဟု ညွှန်ကြားလိုက်သည်။ ယင်း သစေတနသုတ် ကောက်နုတ်ချက်ကို ဤနေရာ၌ ထည့်သွင်း ဖော်ပြပါဦးမည်—

သစေတနသုတ်

ရဟန်းတို့....ရှေး၌ ဖြစ်ဖူးသည်ကား သစေတနမည်သော မင်းသည် ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ၊ ထိုစဉ်အခါ သစေတနမင်းသည် ရထားလုပ်သမားကို “အချင်း ရထားလုပ်သမား....ယနေ့မှ ခြောက်လလွန်လျှင် စစ်ဖြစ်လတ္တံ့ ၊ အချင်း ရထားလုပ်သမား....အသစ်ဖြစ်သော ရထားဘီးအစုံကို ပြုလုပ်နိုင်ပါ အံ့လော” ဟု မိန့်ဆို၏။ ရဟန်းတို့....ရထားအလုပ်သမားသည် “အရှင် မင်းမြတ် ပြုလုပ်နိုင်ပါ၏” ဟု သစေတနမင်းအား ဝန်ခံ၏။ ရဟန်းတို့.... ထိုအခါ ရထားလုပ်သမားသည် ခြောက်ရက် လျော့သော ခြောက်လ တို့ဖြင့် ရထားဘီး တစ်ဘက်ကို ပြီးစေ၏။ ရဟန်းတို့....ထိုအခါ သစေတန မင်းသည် ရထားဘီးလုပ်သမားကို “အချင်း ရထားလုပ်သမား.... ယနေ့မှ ခြောက်ရက်လွန်လျှင် စစ်ဖြစ်လတ္တံ့ ၊ အသစ်ဖြစ်သော ရထားဘီး အစုံကို ပြုလုပ်ပြီးပါပြီလော” ဟု မိန့်ဆိုပြန်၏။ “မင်းမြတ် ဤ ခြောက်ရက် လျော့သော ခြောက်လတို့ဖြင့် ရထားဘီးသစ် (တစ်ဘက်) ပြီးပါပြီ” ဟု (လျှောက်တင်၏)။ “အချင်း ရထားလုပ်သမား ဤ ခြောက်ရက်တို့ဖြင့် ငါ၏ နှစ်ခုမြောက် (ကျန်) ရထားဘီး (တစ်ဘက်) ကို ပြုလုပ် ပြီးစီးနိုင်ပါအံ့လော” ဟု မိန့်ဆိုပြန်၏။ ရဟန်းတို့....ရထား လုပ်သမားသည် “အရှင်မင်းမြတ် ပြုလုပ်ပြီးစီးနိုင်ပါ၏” ဟု လျှောက် တင်၏။ ရဟန်းတို့....ထိုအခါ ရထားလုပ်သမားသည် ခြောက်ရက်တို့ဖြင့် နှစ်ခုမြောက် (ကျန်) ရထားဘီး (တစ်ဘက်)ကို ပြုလုပ်ပြီးစီးစေ၍ ရထားဘီးသစ် အစုံကို ယူပြီးလျှင် သစေတနမင်းထံ ချဉ်းကပ်ပြီးလျှင် သစေတနမင်းအား “မင်းမြတ် အရှင်မင်းကြီး၏ ဤရထားဘီးသစ်

(၈)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အစုံသည် ပြီးစီးပါပြီ” ဟု လျှောက်တင်၏။ “ရထားလုပ်သမား.... သင်၏ အကြင်ရထားဘီး (တစ်ဘက်)သည် ခြောက်ရက်လျော့သော ခြောက်လတို့ဖြင့် ပြီးစီး၏။ သင်၏ အကြင်ရထားဘီး (တစ်ဘက်) သည်ကား ခြောက်ရက်မျှဖြင့် ပြီးစီး၏။ ဤရထားဘီးတို့၏ ထူးခြားချက်ကား အသို့နည်း၊ ငါသည်ကား ထိုရထားဘီးတို့၏ တစ်စုံတစ်ရာ ထူးခြားချက်ကို မတွေ့ မမြင်” ဟု (မိန့်တော်မူ၏)။ မင်းမြတ် ထိုရထားဘီးတို့၏ ထူးခြားချက်သည် ရှိပါ၏။ မင်းမြတ်သည် ထိုရထားဘီးတို့၏ ထူးခြားချက်ကို ရှုစားတော်မူပါလော့ ဟု (လျှောက်တင်၏)။

ရဟန်းတို့....ထိုအခါ ရထားအလုပ်သမားသည် ခြောက်ရက်တို့ဖြင့် အပြီးပြုလုပ်အပ်သော အကြင်ရထားဘီးကို တွန်းလှိုမ့်၏။ ထိုရထားဘီးသည် တွန်းလှိုမ့်မှုအင်အား အရှိန်ရှိသလောက် လိမ့်သွား၏။ ပတ်ပတ်လည်ပြီး မြေ၌ လဲကျ၏။ ခြောက်ရက်လျော့သော ခြောက်လတို့ဖြင့် အပြီးပြုလုပ်သော အကြင်ရထားဘီးကို တွန်းလှိုမ့်ပြန်၏။ ထိုရထားဘီးသည် တွန်းလှိုမ့်မှု အင်အား အရှိန်ရှိသလောက် လိမ့်သွား၍ ဝင်ရိုး၌ စွပ်ထားသကဲ့သို့ ရပ်တည်နေ၏။

အချင်းရထားလုပ်သမား အကြင်ရထားဘီးသည် ခြောက်ရက်တို့ဖြင့် ပြီးစီး၏။ ထိုရထားဘီးကို တွန်းလှိုမ့်သော် တွန်းလှိုမ့်မှု အင်အား အရှိန်ရှိသမျှ လိမ့်သွား၍ ပတ်ပတ်လည်ပြီးလျှင် မြေ၌ လဲကျ၏။ အချင်း ရထားလုပ်သမား (ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်း၏) အကြောင်း အထောက်အပံ့ကား အဘယ်နည်း၊ အကြင် ရထားဘီးသည် ခြောက်ရက်လျော့သော ခြောက်လတို့ဖြင့် ပြီးစီး၏။ ထိုရထားဘီးကို တွန်းလှိုမ့်သော် တွန်းလှိုမ့်မှု အင်အား အရှိန်ရှိသ မျှ လိမ့်သွား၍ ဝင်ရိုး၌ စွပ်ထားသကဲ့သို့ ရပ်တည်နေ၏။ အချင်းရထားလုပ်သမား (ထိုသို့ဖြစ်ခြင်း၏) အကြောင်း အထောက်အပံ့ကား အဘယ်နည်းဟု (မေး၏)။ အရှင် မင်းမြတ် ခြောက်ရက်တို့ဖြင့် အပြီးပြုလုပ်အပ်သော ရထားဘီး၏ အကွပ်သည် ကွေးကောက်၏။ အပြစ်အနာရှိ၏။ အကာအဆွေးဖြစ်၏။ အကန့်တို့သည်လည်း ကောက်ကုန်၏။ အပြစ်အနာရှိကုန်၏။ ဗ ကာ အဆွေးဖြစ်ကုန်၏။ ပုန်တောင်းသည်လည်း ကောက်၏။ အပြစ်အနာရှိ၏။ အကာအဆွေးဖြစ်၏။ ထိုရထားဘီးသည် အကွပ်၏လည်း ကောက်သောကြောင့်၊ အပြစ်အနာရှိသောကြောင့်၊ အကောက်အဆွေးဖြစ်သောကြောင့်၊ အကန့်တို့၏လည်း ကောက်ကုန်သောကြောင့်၊ အပြစ်အနာရှိကုန်သောကြောင့် အကာအဆွေး ဖြစ်ကုန်သောကြောင့်

အမှာစာ

(c)

ပုန်တောင်းလည်း ကောက်သောကြောင့် အပြစ်အနာရှိသောကြောင့် အကာအဆွေး ဖြစ်သောကြောင့် တွန်းလှိမ့်သည်ရှိသော် တွန်းလှိမ့်မှု အင်အား အရှိန်ရှိသမျှ လိမ့်သွား၍ ပတ်ပတ်လည်ပြီးလျှင် မြေ၌လဲကျ၏။ အရှင်မင်းမြတ် ခြောက်ရက် လျော့သော ခြောက်လတို့ဖြင့် အပြီးပြုလုပ် အပ်သော ရထားဘီး၏ အကွပ်သည်ကား မကောက် အပြစ်အနာမရှိ အကာအဆွေးမဟုတ်။ အကန့်တို့သည်လည်း မကောက် အပြစ်အနာ မရှိကုန် အကာအဆွေးမဟုတ်ကုန်၊ ပုန်တောင်းသည်လည်း မကောက် အပြစ်အနာမရှိ အကာအဆွေး မဟုတ်။ ထိုရထားဘီး၏ အကွပ်သည်လည်း မကောက်သောကြောင့် အပြစ်အနာ မရှိသောကြောင့် အကာအဆွေး မဟုတ်သောကြောင့် အကန့်တို့သည်လည်း မကောက်ကုန် သောကြောင့် အပြစ်အနာ မရှိကုန်သောကြောင့် အကာအဆွေး မဟုတ်ကုန်သောကြောင့် ပုန်တောင်း၏လည်း မကောက်သောကြောင့် အပြစ်အနာ မရှိသောကြောင့် အကာအဆွေး မဟုတ်သောကြောင့် တွန်းလှိမ့်သည်ရှိသော် တွန်းလှိမ့်မှုအင်အား အရှိန်ရှိသမျှ လိမ့်သွား၍ ဝင်ရိုး၌ စွပ်ထားသကဲ့သို့ ရပ်တည်နေပါ၏ ဟု (လျှောက်၏)။

ကျွန်တော်သည် ယင်းသဘောနုသုတ်ကို ဖတ်ရှုပြီးသောအခါ ရထားဘီး နှစ်ခု ဥပမာဖြင့် ဤလက်စွဲကျမ်း (ဒုတိယတွဲ)ကို ထင်ဟပ်ကြည့်မိသည်။ ၆-လ ကြာမှ ပြီးစီးသော ရထားဘီးမှာ အမျက်၊ အနာ၊ အဆာ၊ အကာ၊ ပိုးဖောက် လွှတ်ကင်း၍ ဖြောင့်စင်းသော သစ်သားများကို ပုန်တောင်း၊ တက္က၊ ဒေါက်၊ အကန့် ပြုလုပ်ရန် ရွေးချယ်ပြီး နေရိပ်ထဲ၌ သစ်ရည်စစ် အခြောက်ခံ အသားသေပြီးမှ ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်၍ ရထားဘီးသည် ပစ်လိုမ့်လိုက်သော အခါ ယိုင်လဲမသွားဘဲ ဟန်ချက်မိကာ မတ်မတ် ရပ်တည်နိုင်သည်။ ၆-ရက်ဖြင့် ပြီးစီးသော ရထားဘီးမှာ အမျက်၊ အနာ၊ အဆာ၊ အကာ၊ ပိုးဖောက်မလွတ် သော သစ်သားများကို လောလောလတ်လတ် တက်သုတ်ရိုက်၍ အပြစ် ပြုလုပ်ခဲ့သဖြင့် ထိုရထားဘီးသည် ဟန်ချက် မထိန်းနိုင်ဘဲ ချက်ချင်း လဲသွားခဲ့သည်။

ဤဥပမာအတိုင်းပင် ဤလက်စွဲကျမ်း (ဒုတိယတွဲ)၌ ၆-လ ကြာသော ရထားဘီးနှင့်တူသော အပိုင်း အခန်းကဏ္ဍများ ရေးသားထားချက်များ တွေ့ရမည် ဖြစ်သကဲ့သို့ ၆-ရက်ဖြင့် ပြုလုပ်ခဲ့ရသော ရထားဘီးနှင့်တူသော အပိုင်း အခန်းကဏ္ဍများ ရေးသားချက်များကိုလည်း တွေ့ရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ ၆-ရက်ကြာ တက်သုတ်ရိုက် လုပ်ခဲ့သော ရထားဘီးနှင့် တူသော ရေးသားချက်များကို တွေ့ရှိပါက ဆရာဦးဖုန်မောင် ကိုယ်တိုင် ရှင်းလင်း

(၈)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

လွယ်ကူ ပေါ်လွင်အောင် မွမ်းမံပြင်ဆင် မရေးနိုင်တော့ဘဲ တပည့်များ ရှာဖွေ စုဆောင်း ရေးသားပေးသည့် မှုကြမ်းအတိုင်း ပုံနှိပ်လိုက်ရသည့် အပိုင်းများ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ သို့မဟုတ်ဆရာကိုယ်တိုင် တက်သုတ်ရိုက်ရေးခဲ့သော အရေးအသားများ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် “နာစရာရှိလျှင် လွမ်းစရာနှင့်ဖြေ” ဆိုသကဲ့သို့ စံမမီသော အရေးအသားများ တွေ့ရှိရပါက ဤကျမ်းစာ၏ ကောင်းကွက်များဖြင့် ဖြေနိုင် လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်လျက် ဤကျမ်းစာ၏ အားနည်းချက်များကို ခွင့်လွှတ်နိုင် ကြရန် ကျမ်းပြုဆရာ ကိုယ်စား တောင်းပန်လိုက်ရပေသတည်း။

တိုက်တွန်းချက်

ဤကျမ်းစာအတွင်းမှာ ပါဠိ ပါဠိသားများကို ရှောင်၍မရနိုင်၊ ပါဠိ သို့မဟုတ် ပါဠိပျက်ကို မလွဲမသွေ သုံးစွဲရမည် ဖြစ်ပါသဖြင့် ယင်းပါဠိနှင့် ပါဠိပျက် ဝေါဟာရများ ဖွင့်ဆိုချက် အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုကို ထည့်သွင်းပေးရန် ဖြစ်သော် လည်း သူ့နေရာနှင့်သူ အသီးအသီး ဖွင့်ဆို ရှင်းလင်းထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းဖွင့်ဆိုထားချက်များကို အလွယ်တကူ ရှာဖွေတွေ့ရှိနိုင်ရန် အကွရာစဉ် ကျမ်းညွှန်း စီစဉ် ထည့်သွင်းထားပါသည်။ ယင်းအကွရာစဉ် ကျမ်းညွှန်းနံပါတ် များ အကူအညီဖြင့် မိမိသိလိုသော ပါဠိဝေါဟာရ၊ ပါဠိပျက် ဝေါဟာရများကို ရှာဖွေ ကြည့်ရှုကြပါရန် တိုက်တွန်းအပ်ပါသည်။

ဓမ္မာစရိယ ဦးတင်လှိုင်

စာပြင်မှုးချုပ်

၁၃၅၄-ခုနှစ်၊ ပြာသိုလပြည့်ကျော် (၇)ရက်၊

၁၉၉၃-ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၁၄)ရက်၊

ဗုဒ္ဓဘာသာ လက်စွဲကျမ်း

(ဒုတိယတွဲ)

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အပိုင်း (၁)

အခန်း (၁)

ချမ်းသာသုခ အဆင့်ဆင့်

ချမ်းသာသုခကို ရှာဖွေခြင်း	၁
ချမ်းသာသုခနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ	၂
သုခနှင့် ဒုက္ခတို့၏ ကြားခံနယ်ပယ်	၂
အာရုံသုံးမျိုးနှင့် ခံစားမှုသုံးမျိုး	၃
အာရုံငါးပါး၌ သုခ ဒုက္ခဖြစ်ပုံ	၃
လောကီချမ်းသာ (၄)မျိုး	၅
အာနုဏှသုခ=ကြွေးကင်းမှု ချမ်းသာ	၅
အတ္တိသုခ=ရှိမှုချမ်းသာ	၅
ဘောဂသုခ=သုံးဆောင်ခံစားမှုချမ်းသာ	၆
အနဝဇ္ဇသုခ=အပြစ်ကင်းမှု ချမ်းသာ	၆
ချမ်းသာကို ရှာဖွေခြင်း	၇
ချမ်းသာရရန် ဆင်းရဲခံ	၇
ချမ်းသာရရန် ချမ်းသာအရင်းခံ	၇
ဈာန်ချမ်းသာ	၇

အခန်း (၂)

ဈာန်လမ်းစဉ်

ကမ္မဋ္ဌာန်း-၄၀	၁၉
ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး	၂၀
အသုဘ ၁၀-ပါး	၂၀
အနုဿတိ ၁၀-ပါး	၂၂
အပ္ပမညာ ၄-ပါး	၂၃
ဈာန်ရနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းများ	၂၄

(၈)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သူ၏ ဂုဏ်အင်္ဂါ	၂၄
သီလစင်ကြယ်ခြင်း	၂၅
အနှောင့်အယှက် ၁၀-မျိုး	၂၅
ဆရာကောင်းထံ ချဉ်းကပ်ခြင်း	၂၈
စရိုက် ၆-ပါး	၂၉
ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရွေးချယ်ခြင်း	၃၀
ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် စရိုက် မကိုက်၍ မဂ်မဆိုက်နိုင်ခြင်း	၃၁
နေရာရွေးချယ်ခြင်း	၃၃
ပလိဗောမငယ်တို့ကို ဖြတ်တောက်ခြင်း	၃၇
ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ရွေးဦးလုပ်ငန်းများ	၃၈
အစောင့် ၄-ပါးကို ပွားခြင်း...	၃၉
အမြဲဆောင်ထားရမည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း	၄၀

အခန်း (၃)

ကသိုဏ်းရှုနည်းများ

ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း ပြုလုပ်ပုံ	၄၁
ပထဝီကသိုဏ်းရှုပုံ	၄၁
ဥက္ကဋ္ဌာနိမိတ်ထင်ပုံ	၄၄
နိမိတ် ၃-ပါး	၄၅
ပဋိဘာဂနိမိတ်	၄၆
နိဝရဏ ကင်းကွာခြင်း	၄၆
အတားအဆီး (နိဝရဏ)များ	၄၇
ကာမစွန္ဒနိဝရဏ	၄၇
ဗျာပါဒနိဝရဏ	၄၈
ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏ	၄၉
ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစွန္ဒနိဝရဏ	၅၀
ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ	၅၀
ဈာန်ရခြင်း	၅၁
ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး	၅၂
ဝိထက်အကြောင်း	၅၂
ဝိစာရအကြောင်း	၅၄
ပီတိအကြောင်း	၅၅

မာတိကာ

(ဈ)

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

သုခအကြောင်း	၅၈
ပီတိနှင့် သုခ အထူး	၅၈
ကေဂ္ဂတာအကြောင်း	၅၉
ဘာဝနာသုံးမျိုး	၆၀
ပရိကမ္မဘာဝနာ	၆၁
ဥပစာရဘာဝနာ	၆၂
ပဌမဈာန်	၆၂
ဝသီဘော်ငါးပါး	၆၄
နိမိတ်ပွားခြင်း	၆၅
နိမိတ်ကဘားခြင်း	၆၆
ဒုတိယဈာန်သို့ တက်ခြင်း	၆၆
တတိယဈာန်သို့ တက်ခြင်း	၆၇
စတုတ္ထဈာန်သို့ တက်ခြင်း	၆၈
ပဉ္စမဈာန်သို့ တက်ခြင်း	၆၈
ဈာန် ၅-ပါး၊ ၄-ပါး	၆၉
ပဌမဈာန်ချမ်းသာ	၇၀
ဒုတိယဈာန်ချမ်းသာ	၇၀
တတိယဈာန်ချမ်းသာ	၇၁
စတုတ္ထဈာန်ချမ်းသာ	၇၁
ကသိုဏ်းဝန်းပြုလုပ်ရန် မလိုခြင်း	၇၁
အာပေကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၂
တေဇောကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၂
ဝါယောကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၃
နီလကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၃
ပီတကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၃
လောဟိတကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၄
ဩဒါတကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၄
အာလောက ကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၄
အာကာသ ကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၄
ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး အချုပ်	၇၄
အထူးသတိပြုရန်	၇၅
အဖြူရောင်ကသိုဏ်း	၇၅

(၉)

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ကျမ်း

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အခန်း (၄)

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားနည်းများ

ဥဒ္ဓါမာတက အသုဘ	၇၆
ဆရာအထံ၌ သင်ယူခြင်း	၇၆
နေရာရွေးချယ်ခြင်း	၇၉
ဝိနိလက အသုဘ	၈၂
ဝိပုဗ္ဗက အသုဘ	၈၃
ဝိစ္ဆိန္ဒက အသုဘ	၈၃
ဝိက္ခမာယိတက အသုဘ	၈၄
ဝိက္ခိတ္တက အသုဘ	၈၄
ဟတဝိက္ခိတ္တက အသုဘ	၈၅
လောဟိတက အသုဘ	၈၅
ပုဋ္ဌဝက အသုဘ	၈၆
အဋ္ဌိက အသုဘ	၈၆
အရိုးစုရှုလျှင် အရိုးစုထင်	၈၇
အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ဒုတိယဈာန်စသည်သို့ တက်နည်း....				၈၈
ခန္ဓာဝန်ဆောင်နေရသည်ကို စက်ဆုပ်ခြင်း....				၈၈
ဝိသဘာဝ(ဆန့်ကျင်ဆက်)အာရုံ၌ အသုဘမရှုသင့်ပုံ				၉၀
အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ကျွတ်တမ်းဝင်သူများ				၉၀
အလှမာန်ယစ်သော မေမာမိဖုရား				၉၁
သိရိမာကို စွဲလမ်းသူ	၉၂

အခန်း (၅)

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ပွားများပုံ	၉၄
ဘုရားဖူးသွားခြင်းသည် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ				၉၆
ဘုရားသံကြားရုံမျှဖြင့် ကြည်ညိုစိတ်ဖြစ်ခြင်း ...				၉၆
ဗုဒ္ဓ၏ ရူပကာယတော်ကို ကြည်ညိုခြင်း	၉၇
ဘုရားရှင်၏ အသံတော်ကို ကြည်ညိုခြင်း	၉၈

မာတိကာ

(၉)

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်ကို ကြည်ညိုခြင်း	၉၉
ဂုဏ်တော်တစ်ပါးပွားလျှင် အားလုံးအကျိုးဝင်	၉၉
ဂုဏ်တော်၏ သိမ်မွေ့နက်နဲမှု	၁၀၀
အရှင်သုဘူတိ	၁၀၁
သိင်္ဂါလ၏ မိခင်	၁၀၂
အရှင်ပုဿဒေဝ	၁၀၂
ကုန်သည်နှင့် ဘုတ်ဘီလူး	၁၀၂
မဟာကပ္ပိနမင်းကြီး	၁၀၃
ဓမ္မာနုဿတိ ပွားများပုံ	၁၀၃
ဓမ္မာနုဿတိအကျိုး	၁၀၄
တရားနာ၍ ကျွတ်တမ်းဝင်ခြင်း	၁၀၅
တရားတော်က စောင့်ရှောက်ခြင်း	၁၀၅
သံဃာနုဿတိ ပွားများပုံ	၁၀၆
သံဃာနုဿတိ အကျိုး	၁၀၆
သံဃာ့ဂုဏ်ကျေးဇူး	၁၀၆
သီလာနုဿတိ ပွားများပုံ	၁၀၈
သီလာနုဿတိအကျိုး	၁၀၉
စာဂါနုဿတိ ပွားများပုံ	၁၀၉
စာဂါနုဿတိ အကျိုး	၁၁၀
ဒေဝတာနုဿတိ ရူပပွားပုံ	၁၁၀
ဒေဝတာနုဿတိ အကျိုး	၁၁၁
ဥပသမာနုဿတိ ပွားများပုံ	၁၁၁
ဥပသမာနုဿတိအကျိုး	၁၁၂
အရိယာသာဝကတို့အရာ	၁၁၂
မရဏာနုဿတိ ရူပပွားပုံ	၁၁၃
မရဏာနုဿတိ အကျိုး	၁၁၅
မရဏာနုဿတိပွားများသော လယ်သမားမိသားစု	၁၁၅
သိကြားမင်း ဖနေနိုင်	၁၁၇
ရဟန်း (ဂ)ပါး မရဏာနုဿတိ ပွားများပုံ	၁၂၀
ကာယဂတာသတိ ပွားများပုံ	၁၂၂
ကာယဂတာသတိဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ပြီးစေခြင်း....	၁၂၄
ပဉ္စကနှင့် ဆက္က ကမ္မဋ္ဌာန်းများ	၁၂၅

(၄)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ကောဠာသကမ္မဋ္ဌာန်း ၆-လ စီးပြန်းပုံ	၁၂၆
ကာယဂတာသတိ အကျိုး	၁၂၇
အရှင်ဝဂီသ	၁၂၇
ကောဠာသအချုပ် တစပဉ္စက	၁၂၉
ဆံပင်အလှ	၁၃၀
မွေးညင်းအလှ	၁၃၀
ခြေသည်းလက်သည်းအလှ	၁၃၁
သွားအလှ	၁၃၁
အရေအလှ	၁၃၂
တစ်ခုတည်းမလှ၊ စုစည်းမှလှသည်	၁၃၂
ကောဠာသကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ထိရောက်မှု	၁၃၃
၇-နှစ်သားရဟန္တာ ရှင်ဓမ္မ	၁၃၄
သင်္ကစ္စသာမဏေ	၁၃၅
တစ ပဉ္စက ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ကျွတ်တမ်းဝင်ကြသူများ မရေတွက်နိုင်	၁၃၇
ကာယဂတာသတိကို ပွားများသင့်ကြောင်း	၁၃၈
မတ္တလုဂ် (ဦးနှောက်) အဆုံးအဖြတ်	၁၃၉
ကောဠာသ ပွားများပုံအကျယ်	၁၄၀
ဆံပင်	၁၄၀
မွေးညင်း	၁၄၁
ခြေသည်း လက်သည်း	၁၄၁
သွား	၁၄၁
အရေ	၁၄၁
အသား	၁၄၂
အကြော	၁၄၂
အရိုး	၁၄၂
ရိုးတွင်းခြင်ဆီ	၁၄၂
အညှို့	၁၄၂
နှလုံး	၁၄၃
အသည်း	၁၄၃
အမြေး	၁၄၃
အဖျဉ်း	၁၄၃
အဆုတ်	၁၄၃

မာတိကာ

(၃)

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အုမ	၁၄၄
အုသိမ်	၁၄၄
အစာသစ်	၁၄၄
အစာဟောင်း	၁၄၄
ဦးနှောက်	၁၄၄
သည်းခြေ	၁၄၅
သလိပ်	၁၄၅
ပြည်(သွေးပုပ်)	၁၄၅
သွေး	၁၄၅
ချွေး	၁၄၅
အဆီခဲ	၁၄၆
မျက်ရည်	၁၄၆
ဆီကြည်	၁၄၆
တံတွေး	၁၄၆
နှပ်	၁၄၆
အစေး	၁၄၇
ကျင်ငယ်	၁၄၇
လက္ခဏာယာဉ် သုံးပါးတင်၍ ပွားများပုံ	၁၄၇
သုညတထင်အောင် ပွားနည်း	၁၄၇
ပထဝီဓာတ် (၂၀)ပါးကို ရှုဆင်ခြင်ပုံ	၁၄၈
အာပေါဓာတ် (၁၂)ပါးကို ရှုဆင်ခြင်ပုံ	၁၄၈
ကောဠာသတို့၏ အသွင်သဏ္ဍာန်များ	၁၄၉
ဆံပင်	၁၄၉
အမွှေး	၁၄၉
ခြေသည်း လက်သည်း	၁၄၉
သွား	၁၄၉
အရေ	၁၅၀
အသား	၁၅၀
အကြော	၁၅၁
အရိုး	၁၅၁
ရိုးတွင်းခြင်ဆီ	၁၅၁
အညှို့	၁၅၁

(၈)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
နုလုံး	၁၅၂
အသည်း	၁၅၂
အမြှေး	၁၅၂
အဖျဉ်း	၁၅၃
အဆုတ်	၁၅၃
အူမ	၁၅၃
အူသိမ်	၁၅၃
အစာသစ်	၁၅၄
အစာဟောင်း	၁၅၄
ဦးနှောက်	၁၅၄
သည်းခြေ	၁၅၄
သလိပ်	၁၅၅
ပြည်	၁၅၅
သွေး	၁၅၆
ချွေး	၁၅၆
အဆီခဲ	၁၅၆
မျက်ရည်	၁၅၇
ဆီကြည်	၁၅၇
ထံထွေး	၁၅၇
နှုတ်	၁၅၈
အစေး	၁၅၈
ကျင်ငယ်	၁၅၉
ကောဋ္ဌာသ အစုအပုံဟု မြင်ပုံ...	၁၅၉

အခန်း (၆)

အာနာပါနသထိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

ဟောဂီတိုင်းနှင့် လျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၆၁
စာသံကင်းဆိတ်ရန်	၁၆၁
ခန္ဓာကိုယ် အနေအထား	၁၆၂
ထိုင်ပုံ ထိုင်နည်း	၁၆၂
ဝင်သက် ထွက်သက်	၁၆၃

မာတိကာ

(ဏ)

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အသက်အောင့် ကျင့်နည်း	၁၆၄
ဝင်သက် ထွက်သက် ရှုမှတ်ခြင်းဖြင့် ပြီးပြည့်စုံနိုင်သော တရားများ	၁၆၇
ဝင်သက် ထွက်သက် မှတ်ရာဌာနများ	၁၆၈
နှားရိုင်းကို တိုင်မှာ ချည်သကဲ့သို့	၁၆၉
ဝင်လေ ထွက်လေ ရှုမှတ်ခြင်း....	၁၇၁
ရှုနည်းအဆင့် လေးဆင့်	၁၇၁
ပထမအဆင့် အားထုတ်ပုံ	၁၇၂
ဒုတိယအဆင့် အားထုတ်ပုံ	၁၇၄
တတိယအဆင့် အားထုတ်ပုံ	၁၇၇
စတုတ္ထအဆင့် အားထုတ်ပုံ	၁၇၈
အဋ္ဌကထာနည်းများ	၁၈၀
ဂဏနာနည်း	၁၈၀
မြန်မြန်ရေတွက်နည်း	၁၈၃
စပါးခြင်သမား ရေတွက်နည်း....	၁၈၄
နှားကျောင်းသား ရေတွက်နည်း	၁၈၄
ကနွီဆရာတော်နည်း	၁၈၅
ဝါရ လေးမျိုး ခွဲခြားခြင်း	၁၈၆
သံသယဝါရ	၁၈၆
သန္နိဋ္ဌဝါရ	၁၈၆
အာဝတ္တနဝါရ	၁၈၇
အန္ဓာဝတ္တနဝါရ	၁၈၇
မဂ္ဂင်သုံးပါး စောင့်ထိန်းရန်	၁၈၇
အလင်းနိမိတ်ထင်ခြင်း	၁၈၈
စကားပြောသူနှင့် မပြောသူ	၁၈၈
အနုဗန္ဓနာနည်း	၁၈၉
တရားထူးရပြီလော	၁၉၀
သူ့ဆွဲဥပမာ	၁၉၂
တံခါးမူးဥပမာ	၁၉၂
လှ ဥပမာ	၁၉၃
ပုသနာနည်း	၁၉၃
နိမိတ်သုံးပါး	၁၉၃
ထပနာနည်း	၁၉၄

(တ)

ဗုဒ္ဓသာသနာ့လက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အပ္ပနာဓကာသလ္လ ၁၀-ပါး	၁၉၅
ဘာဝနာသုံးပါး	၁၉၆
သမာဓိသုံးမျိုး	၁၉၇
ပါဠိတော်နှင့်အဋ္ဌကထာ နှီးနှောခြင်း	၁၉၇
ဒုတိယအဆင့်=အနုဗန္ဓနာနည်း	၁၉၈
၀.တိယအဆင့်=အနုဗန္ဓနာနည်း	၁၉၉
စတုတ္ထအဆင့်=အနုဗန္ဓနာနည်း	၁၉၉
အသက်ရှူ ရုပ်-နိခြင်း	၁၉၉
ဝင်သက်ထွက်သက်ရှုခြင်း	၂၀၀
ကနိဆရာတော်နည်းအရ ပထမအဆင့် အားထုတ်ခြင်း	၂၀၁
ဒုတိယဆင့် အားထုတ်ခြင်း	၂၀၂
မဂ္ဂင်ဖြင့် စောင့်ရှောက်ခြင်း	၂၀၃
နောက်ဆုတ်၊ ရွှေတိုး၊ ငုတ်တုတ်ထိုင် သုံးမျိုးခွဲခြင်း	၂၀၃
တတိယဆင့် အားထုတ်ခြင်း	၂၀၃
ပုလဲလုံး မီးပန်း	၂၀၄
နိမိတ်ရင့်သန်ရန် လေ့ကျင့်ခြင်း	၂၀၄
နိမိတ်ဖြင့် ဦးခေါင်းဖြတ်ခြင်း	၂၀၄
ကိုယ်ကို မီးတိုက်စားခြင်း	၂၀၅
၁၂-တောင် စေလွှက်ခြင်း	၂၀၅
စတုတ္ထဆင့် အားထုတ်ခြင်း	၂၀၆
ကောင်းကင်ပျံတက်ခြင်း	၂၀၇
မှန်ရုပ်၊ ဖန်ရုပ်ကဲ့သို့ထင်လာပုံ	၂၀၇
ဝိရိယနှင့်သမာဓိကို ညီမျှအောင်ထားပါ	၂၀၈
အာနာပါန၏ အကျိုးအာနိသင်များ	၂၁၀
နောက်ဆုံး အသက်ရှူမှု	၂၁၀
မိမိ၏အသက်တမ်းကို သိနိုင်ခြင်း	၂၁၂
အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် သဗ္ဗညုတရွှေဉာဏ်တော်ကို ရရှိခြင်း	၂၁၂
ပုတ္တုသားတိမင်း	၂၁၃
အာနာပါနအကျိုး ၇-မျိုး	၂၁၆
တစ်နည်း အာနာပါနအကျိုး ၅-မျိုး	၂၁၇
သမသီသီရဟန္တာ (၃)မျိုး	၂၁၈
အာနာပါန အားထုတ်သူ ပြည့်စုံရမည့်တရားများ	၂၁၉

မာတိကာ

(ထ)

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အာနာပါနုဿတိကို ကြားနာရုံမျှဖြင့် အနာရောဂါများ ပျောက်နိုင်	၂၀၉
ဘုရားရှင်သည် အာနာပါနုဿတိဖြင့် အနေများခြင်း	၂၂၁
အာနာပါနုဿတိနှင့်စပ်၍ မှတ်သားဖွယ်ရာများ	၂၂၂
တိုက်တွန်းခြင်း	၂၂၃
စွန်းလွန်းဆုတော်၏ အာနာပါနု အားထုတ်နည်း	၂၂၄
ထိုင်ပုံထိုင်နည်း	၂၂၅
ရှုပုံရှုနည်း	၂၂၅
အရှုရပ်၊ ခန္ဓာစိုက်၊ ဝေဒနာလိုက်	၂၂၇
သဲအင်းဂူဆရာတော်၏ အာနာပါနု အားထုတ်နည်း	၂၂၉
ထိုင်ပုံထိုင်နည်း	၂၂၉
ရှုပုံရှုနည်း	၂၃၀

အခန်း (၇)

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

အပ္ပမညာတရား	၂၃၃
ဗြဟ္မစိုရ်တရား လေးပါး အဓိပ္ပာယ်	၂၃၃
ရှေးဦးပြုဖွယ် ကိစ္စများ	၂၃၄
ဣရိယာပုတ် ၄-ပါးလုံး အားထုတ်ရန် သင့်လျော်ပုံ	၂၃၄
အပြစ်နှင့်အကျိုး ဦးစွာဆင်ခြင်	၂၃၅
ဒေါသ၏အပြစ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၂၃၅
သည်းခံခြင်း၏အကျိုး	၂၃၆
သည်းခံမှု နိဗ္ဗာန်ရောက်	၂၃၇
မေတ္တာဘာဝနာ	၂၃၈
မေတ္တာပွားပုံ ၂ မျိုး	၂၃၈
မိခင်လို စိတ်ထားပါ	၂၃၉
၅၂၈-သွယ် မေတ္တာပွားပုံ	၂၄၀
မေတ္တာပို့ရမည့် သတ္တဝါအမျိုးအစား	၂၄၀
အနောဓိသ မေတ္တာ ၅-မျိုး	၂၄၀
ဩဓိသ မေတ္တာ ၇-မျိုး	၂၄၁
မေတ္တာပို့ပုံ ၄-မျိုး	၂၄၁
အရပ် ဆယ်မျက်နှာ	၂၄၂

(၅)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ငါးရာနှစ်ဆယ် ရှစ်သ္မယ မေတ္တာ	၂၄၂
မေတ္တာ၏ အနီးကပ်ရန်သူနှင့် အဝေးရန်သူ	၂၄၃
အစအဦး မေတ္တာစ၍ မပွားသင့်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်(၄)ဦး	၂၄၄
မုန်းသူ	၂၄၄
အလန်ချစ်သူ	၂၄၄
သူစိမ်း(မချစ်မမုန်း)	၂၄၄
ရန်သူ	၂၄၄
မေတ္တာ လုံးဝ မပွားသင့်သူများ	၂၄၅
လိင်မတူသူ	၂၄၅
ကွယ်လွန်ပြီးသူ	၂၄၅
ဦးစွာ စ၍ မေတ္တာပွားသင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်	၂၄၆
ဥပစာရဿမာဓိ	၂၄၇
ပဌမဈာန်	၂၄၇
ဒုတိယဈာန်	၂၄၈
တတိယဈာန်	၂၄၈
စတုတ္ထဈာန်	၂၄၈
ရန်သူကို မေတ္တာပွားနည်း	၂၄၈
သင် ဘုရား အဆုံးအမ လိုက်နာသူလား	၂၄၉
အောင်နိုင်ခဲ့သောစစ်ပွဲ အောင်လိုလျှင်	၂၅၀
ရန်သူအကြိုက် လုပ်ရာရောက်	၂၅၀
သူ့အကျိုး ကိုယ့်အကျိုး နှစ်မျိုးကျင့်သူ	၂၅၀
ထင်းကုလားတုံးလို ဖြစ်နေပြီ	၂၅၁
ကံတရားကို ဆင်ခြင်၍ အချက်ဒေါသကိုဖျောက်	၂၅၁
ဘုရားအလောင်းတော် ကျင့်စဉ်များကို ဆင်ခြင်ပါ	၂၅၂
ဓာတ်သဘောကို ဆင်ခြင်ပါ....	၂၅၂
နယ်ပယ်ခွဲခြားမှု ပျက်ပြယ်ခြင်း	၂၅၄
မေတ္တာစွမ်းအင် အာနိသင်	၂၅၅
ချမ်းသာစွာ အိပ်ပျော်ရခြင်း	၂၅၅
ချမ်းသာစွာ အိပ်ရာမှ နိုးခြင်း....	၂၅၅
အိပ်မက်ဆိုး မမြင်မက်ခြင်း	၂၅၅
လူအများ ချစ်ခင်ကြခြင်း	၂၅၆
နတ်အများ ချစ်ခင်ကြခြင်း	၂၅၆

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

နတ်များက စောင့်ရှောက်ခြင်း.....	၂၅၈
မီးမလောင်၊ အဆိပ်မသင့်၊ လက်နှက်မသိရောက်နိုင်ခြင်း	၂၅၈
မေတ္တာရှင်မလေး ဥတ္တရာ	၂၅၈
လျင်မြန်စွာ သမာဓိရလွယ်ခြင်း	၂၆၀
မျက်နှာအဆင်းကြည်လင်၍ ကျက်သရေရှိခြင်း	၂၆၀
မတွေမဝေ ကြည်ကြည်လင်လင် ကွယ်လွန်ရခြင်း	၂၆၀
အရဟတ္တဖိုလ်ကို မရသေးမီ ပြဟောပြည်၌ ဖြစ်ရခြင်း	၂၆၀
မေတ္တာအကျိုး(၁၁)မျိုး အကျဉ်းချုပ်လင်္ကာ.....	၂၆၁
ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ပရိတ် နှစ်ကိစ္စပြီးသောသုတ်	၂၆၁
တောစောင့်နတ်များ အငြိုးထားခြင်း	၂၆၂
မေတ္တာ အခြေခံကျင့်ဝတ် ၁၅-ပါး	၂၆၄
စွမ်းနိုင်ခြင်း	၂၆၄
ဖြောင့်မတ်ခြင်း	၂၆၄
အလွန်ဖြောင့်မတ်ခြင်း	၂၆၄
ဆိုဆုံးမလွယ်ခြင်း	၂၆၅
ရှုံးညံ့ခြင်း	၂၆၅
မာန အလွန်မကြီးခြင်း	၂၆၅
ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း	၂၆၅
မွေးမြူပြုစုရန် လွယ်ခြင်း	၂၆၅
အမှုကိစ္စနည်းခြင်း	၂၆၅
လွယ်ကူစွာ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာနိုင်ခြင်း	၂၆၆
ထူရံ ငြိမ်သက်ခြင်း	၂၆၆
ဆင်ခြင်ဘာဏ် ရင့်ကျက်ရခြင်း	၂၆၆
ကြမ်းတမ်းရိုင်းပျမှု ကင်းရခြင်း	၂၆၆
လူတို့အပေါ် တွယ်တာမှု ကင်းရခြင်း	၂၆၆
အငယ်စား အပြစ်ကိုပင် မပြုလုပ်ရ	၂၆၆
မေတ္တာပွားနည်း(၁၁)နည်း	၂၆၇
(ဟိတာဓိကမ)ချမ်းသာစေရန် မေတ္တာပွားနည်း(၈)မျိုး ရေတွက်ပုံ	၂၆၇
ပေါင်းရုံး၍ မေတ္တာပွားပုံ (၁)မျိုး	၂၆၇
နှစ်စုစီခွဲ၍ (ဒုက)မေတ္တာပွားပုံ (၄)မျိုး	၂၆၇
သုံးစုစီခွဲ၍ (တိက) မေတ္တာပွားပုံ (၃)မျိုး	၂၆၈
ဒုက္ခမရောက်စေရန် မေတ္တာပွားနည်း (၃)မျိုးဖြင့် မေတ္တာပွားပုံ	၂၆၉

(န)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ရှင်းလင်းချက်	၂၆၉
မေတ္တာတန်ခိုးများ	၂၇၀
သာမာဝတီ၏ မေတ္တာ	၂၇၀
ပစ်ဘူဆက်သို့ မြားဦးလှည့်ခြင်း	၂၇၁
မေတ္တာများကို အခြေခံ၍ ရဟန္တာဖြစ်သော အရှင်သုဘူတိ	၂၇၂
မေတ္တာကို အခြေခံ၍ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဖြစ်ခြင်း	၂၇၃
ကရုဏာ၏ အဓိပ္ပာယ်	၂၇၇
ဒုက္ခတ သတ္တဝါ	၂၇၇
ကရုဏာစိတ် ထားနည်း	၂၇၈
အပြစ်နှင့် အကျိုး ဆင်ခြင်ခြင်း	၂၇၉
ကရုဏာ၏ အနီးရန်သူနှင့် အဝေးရန်သူ	၂၇၉
ကရုဏာဒေါသော	၂၈၁
ပါရမီကုသိုလ်ဖြစ် ကရုဏာပွားပုံ	၂၈၂
ကရုဏာ ၁၃၂-ပါး ပွားများနည်း	၂၈၃
အနောဓိသ ကရုဏာ ၅-မျိုး	၂၈၃
ဩဓိသ ကရုဏာ ၇-မျိုး	၂၈၃
ဈာန်သမာဓိရအောင် ကရုဏာပွားပုံ	၂၈၄
ဆင်းရဲရောက်နေသူကို ဦးစွာပွား	၂၈၅
ချမ်းသာသော လူမိုက်အား ကရုဏာပွားပုံ	၂၈၆
သတ္တဝါအားလုံးအပေါ် ကရုဏာပွားပုံ	၂၈၆
မုဒိတာ၏ အဓိပ္ပာယ်	၂၈၇
သုခိတ သတ္တဝါ	၂၈၇
မုဒိတာစိတ်ထားနည်း	၂၈၈
မုဒိတာ၏ အနီးရန်သူနှင့် အဝေးရန်သူ	၂၈၉
ပါရမီကုသိုလ်ဖြစ် မုဒိတာပွားပုံ	၂၉၁
မုဒိတာ ၁၃၂-ပါး ပွားများနည်း	၂၉၁
အနောဓိသ မုဒိတာ ၅-မျိုး	၂၉၁
ဩဓိသ မုဒိတာ ၇-မျိုး	၂၉၂
ဈာန်သမာဓိရအောင် မုဒိတာပွားပုံ	၂၉၃
ချမ်းသာသူကို ဦးစွာပွား	၂၉၃
ဆင်းရဲသူများအား မုဒိတာပွားပုံ	၂၉၄
သတ္တဝါ အားလုံးအပေါ် မုဒိတာပွားပုံ	၂၉၄

မာတိကာ

(ပ)

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

လျစ်လျူရှုခြင်း(ဥပေက္ခာ)	၂၉၅
ဥပေက္ခာ ၂-မျိုး	၂၉၅
အကုသိုလ် ဥပေက္ခာ	၂၉၅
ကုသိုလ် ဥပေက္ခာ	၂၉၆
ဥပေက္ခာ ၁၀-မျိုး	၂၉၆
၁။ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ	၂၉၆
၂။ ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ....	၂၉၇
၃။ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ	၂၉၈
၄။ ဝိရိယုပေက္ခာ	၂၉၉
၅။ သင်္ခါရပေက္ခာ	၂၉၉
၆။ ဝေဒနပေက္ခာ	၃၀၀
၇။ ဝိပဿနပေက္ခာ	၃၀၁
၈။ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ....	၃၀၂
၉။ ဈာနပေက္ခာ	၃၀၂
၁၀။ ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ	၃၀၃
ဥပေက္ခာ၏ အနီးရန်သူနှင့် အဝေးရန်သူ....	၃၀၅
အပြစ်နှင့် အကျိုးကို ဆင်ခြင်ခြင်း	၃၀၅
ဈာန်သမာဓိရအောင် ဥပေက္ခာပွားပုံ	၃၀၆
ဥပေက္ခာ ၁၃၂-ပါး ပွားနည်း....	၃၀၆
အနောခိုသ ဥပေက္ခာ ၅-မျိုး	၃၀၆
ဩဓိသ ဥပေက္ခာ ၇-မျိုး	၃၀၇
ဥပေက္ခာပွားနည်း တစ်မျိုး	၃၀၈
စဉ်းစားဖွယ်ရာ ဥပေက္ခာ	၃၀၉
ဥပေက္ခာ မြင့်မြတ်ပုံ	၃၁၀
အလောင်းတော် ဥပေက္ခာပါရမီ ဖြည့်ပုံ	၃၁၁
ဥပေက္ခာပျက်စီးခြင်း	၃၁၄
ဗြဟ္မစိုရ်လေးပါး အဆင့်ဆင့် ပွားပုံ	၃၁၄
ဗြဟ္မစိုရ်လေးပါး တစ်ပြိုင်နက် ပွားပုံ	၃၁၅

(၆)

ဗုဒ္ဓဘာသာစာအုပ်စုံကျမ်း

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အကျိုးဖလ တူမျှ ဗြဟ္မစိုရ်....	၃၁၆
ရန်သူအား မေတ္တာပွားထုတွင်	၃၆၆
မဟာသိုက်သော ဗြဟ္မစိုရ်	၃၁၇
မဟာကရုဏာတော်	၃၁၈
မဟာထပ်ရပုံ	၃၁၉
မည်သူနှင့်မျှ မဆက်ဆံပုံ	၃၂၀
မဟာကရုဏာ သက်တော်မူပုံ	၃၂၁

အခန်း (၈)

အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ ရှုမှတ်ပွားများပုံ

အာဟာရ ၄-မျိုး	၃၂၃
အာဟာရ ၄-မျိုးနှင့် ဘေး ၄-မျိုး	၃၂၃
ကဗဠိကာထုဟာရ	၃၂၄
ရသတဏှာနှင့် ကာမတဏှာဘေး	၃၂၄
အစာခွဲဝေပုံ	၃၂၅
ပဉ္စမပါရုဇိက သိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော်မူရန်	၃၂၅
ရင်သွေးငယ်၏အသား စားရပုံ ဥပမာ ပုတ္တမံသုပမာ	၃၂၆
အာဟာရကို သုံးဆောင်ရာ၌ စိတ်ထားပုံ	၃၂၈
အစားကြီးသော ပုဏ္ဏား၅-ဦး	၃၂၉
စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ဆင်ခြင်နည်း ၁၀-မျိုး...	၃၃၁
(၁) အစာရှာ ဆွဲလားခြင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၁
(၂) အစာ ရှာဖွေခြင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၂
(၃) စားသုံးနေစဉ်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၃
(၄) အစာအိမ်အတွင်းရှိ မူလဓာတ်ခံများ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၄
(၅) အစာသစ်အိမ်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၄
(၆) အစာမကြေမီ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၅
(၇) အစာကြေပြီးသော အစာဟောင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၅
(၈) အစာမှ ဖြစ်လာသော အကျိုးများ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၆
(၉) ယိုထွက် စွန့်ပစ်ချိန်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၆
(၁၀) လိမ်းကျံပေရေခြင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၇

မာတိကာ

(ဗ)

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အစာအယာရကြောင့် ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်း	၃၃၇
အကျိုးရှိစေဘွင် စားသုံးဆောင်	၃၃၈
ပဏာဟာရ	၃၃၉
ကပ်ထောက် ရှာဖွေမှု ဥပဂမနဘေး	၃၄၀
အရေခွံခါထားသော နွားမ (နိစ္စံဗ္ဗဂါဝိ)	၃၄၀
မနောသဉ္ဇေတနာဟာရ	၃၄၁
ထိုထိုဘဝ၌ ပစ်ချခြင်း (ဥပပတ္တိ) ဘေး	၃၄၂
မီးကျိုးတွင်း ဥပမာ	၃၄၂
ဝိညာဏာဟာရ	၃၄၃
ဘဝချင်း ဆက်စပ်မှု (ပဋိသန္ဓိ)ဘေး	၃၄၄
လှံမ-တံကျင်ကဲ့သို့	၃၄၄
သတ္တဝါနှင့် အာဟာရ	၃၄၅
အာဟာရပဋိကူလသညာ၏ အကျိုးအာနိသင်	၃၄၆

စတုစာတုဝဝတ္ထန် ပွားများပုံ

ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း	၃၄၇
ဓာတ် ၄-ပါးတို့၏ သဘောလက္ခဏာများ	၃၄၇
ပွားနည်း ၂-မျိုး	၃၄၇
ညက်ထက်သူ ဆင်ခြင်ပွားများနည်း ၂-မျိုး	၃၄၈
နွားသတ်သမား ဥပမာ	၃၄၈
အိမ် ဥပမာ	၃၄၉
ညက် အလယ်အလတ်ရှိသူ ဆင်ခြင်ပွားများနည်း ၄-မျိုး	၃၅၀
၄၂-ကောဋ္ဌာသ	၃၅၀

(ထ)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ဆကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ပထဝီကောဋ္ဌာသ (မြေဓာတ်အစု) ၂၀-ပါး	၃၅၀
အာပေါကောဋ္ဌာသ (ရေဓာတ်အစု) ၁၂-ပါး	၃၅၁
တေဇောကောဋ္ဌာသ(မီးဓာတ်အစု)၄-ပါး	၃၅၁
ဝါယောကောဋ္ဌာသ (လေဓာတ်အစု)၆-ပါး	၃၅၁
(က) ထင်ရှားသော ဓာတ်တစ်ခုခုဖြင့် အကျဉ်းပွားများပုံ		၃၅၂
(ခ) ထင်ရှားသော ဓာတ်တစ်ခုခုဖြင့် အကျယ်ပွားများပုံ		၃၅၃
ဆံပင်တို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၃
အမွှေးတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၃
လက်သည်း ခြေသည်းတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၄
သွားတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၄
အရေကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၅
အသားကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၅
အကြောတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၅
အရိုးတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၆
ရိုးတွင်းခြင်ဆီကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၆
အညှို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၇
နှလုံးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၇
အသည်းကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၇
အမြွှေးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၈
အဖျဉ်းကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၈
အဆုတ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၉
အူမကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၉
အူသိမ်ကိုဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၀

မာတိကာ

(မ)

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အစာသစ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၀
အစာဟောင်းကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၀
ဦးနှောက်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၀
သည်းခြေကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၀
သလိပ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၂
ပြည်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၂
သွေးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၃
ချွေးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၃
အဆီခဲကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၄
မျက်ရည်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၄
ဆီကြည်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၅
တံတွေးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၅
နှပ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၆
အစေးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၆
ကျင်ငယ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၆
တေဇောဓာတ် ၄-ပါးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၇
ဝါယောဓာတ် ၆-ပါးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၈
(ဂ)ဓာတ်သေးပါးလုံးဖြင့် အကျဉ်းဆင်ခြင်နည်း	၃၆၉
(ဃ)ဓာတ်လေးပါးလုံးဖြင့် အကျယ်ဆင်ခြင်နည်း	၃၇၀
စတုဓာတုဝဇ္ဇာန် ပွားခြင်း အကျိုးအာနိသင်	၃၇၀

(ဃ)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အရူပကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများပုံ

(သို့မဟုတ်)

ရုပ်လွန်ကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများပုံ

အရူပစျာန်သည် ပဉ္စမစျာန်ဖြစ်သည်	၃၇၁
ပရမတ်ရုပ်နှင့် ပညတ်ရုပ်	၃၇၂
ကသိုဏ်းပညတ်ရုပ်	၃၇၃
ရုပ်ကို စက်ဆုပ်ခြင်း	၃၇၃
ကောင်းကင် (အာကာသ) သုံးမျိုး	၃၇၄
ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသ (အပိုင်းအခြားရှိ ကောင်းကင်)	၃၇၅
အဒဋ္ဌာကာသ (ဟင်းလင်းပြင် လဟာပြင်)	၃၇၅
ကသိဏ္ဍဂါဠိမာကာသ (ကသိုဏ်းရုပ်ကို ပယ်ခွါဖွင့်လှစ်၍			
ဖြစ်လာသော ကောင်းကင်)	၃၇၅
ပဌမအရူပစျာန်ရအောင် အားထုတ်ပုံ	၃၇၇
ပဌမအရူပစျာန်ကို ရခြင်း	၃၇၈
အာကာသ ကသိုဏ်းကို ကြည့်ရခြင်းအကြောင်း	၃၇၉
အာကာသ နန္ဒာယတန မည်ပုံ	၃၇၉
ဒုတိယအရူပစျာန်ရအောင် အားထုတ်ပုံ	၃၈၀
ဝိညာဏဉာယတနမည်ပုံ	၃၈၁
တတိယ အရူပစျာန်ရအောင် အားထုတ်ပုံ	၃၈၂
အာကိဉ္ဇညာယတနမည်ပုံ	၃၈၃
စတုတ္ထ အရူပစျာန်ရအောင် အားထုတ်ပုံ	၃၈၃
အပြစ်တင်ခြင်းနှင့် ချီးမွမ်းခြင်း	၃၈၄
အဆင့်ဆင့်သာလွန်မြင့်မြတ်ခြင်း	၃၈၅
နေဝသညာနာသညာယတနမည်ပုံ	၃၈၆

မာတိကာ

(၈)

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

သမထအကျိုးနှင့် တန်ခိုးအာနိသင်များ

အမာဓိ နှစ်မျိုး	၃၈၈
သမထဘာဝနာ၏အကျိုးများ	၃၈၉

အခန်း (၉)

တန်ခိုးအဘိညာဉ်များ

အဘိညာဉ်	၃၉၂
ဈာနသမာပတ်	၃၉၂
ဖလသမာပတ်	၃၉၃
နိရောဓသမာပတ်	၃၉၃
လောကီသမာပတ်များ	၃၉၃
သမာပတ် ၈-ပါး(သို့)၉-ပါး	၃၉၃
အဘိညာဉ်ရနိုင်သောကမ္မဋ္ဌာန်း	၃၉၄
အဘိညာဉ်ရရန် ကြိုတင်လေ့ကျင့်မှု(ပရိကံ) ၁၄-မျိုး	၃၉၅
မလ္လင်္ဂသော အရာများ	၃၉၈
အဘိညာဉ်ဝိထိကျမှ တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း	၃၉၉
အဘိညာဉ် ၅-ပါး	၃၉၉
အဘိညာဉ် ၆-ပါး	၄၀၀
အဘိညာဉ် ၇-ပါး	၄၀၀
တန်ခိုးဣဒ္ဓိ ၁၀-မျိုး	၄၀၁
လက်ချောင်းပြတ်ပါသော ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးနိုင်ခြင်း	၄၀၆
သေဋ္ဌေးကြီး ၄-ဦး	၄၀၇
တုန်းကံကြီးမားသူ ၅-ဦး	၄၀၈

(လ)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ဣဒ္ဓိဝိတေနိဒါးဖြင့် အမျိုးမျိုးဖန်ဆင်းနိုင်ပုံ	၄၀၉
အနည်းကိုအများ အများကိုအနည်း ဖန်ဆင်းခြင်း	၄၁၀
ဖိုးကွယ်သည်ကို ထင်ရှားအောင်၊ ဝေးကွာသည်ကို နီးလာအောင် ဖန်ဆင်းခြင်း	၄၁၂
ထင်ရှားသည်ကို ဖိုးကွယ်အောင်၊ နီးသည်ကို ဝေးအောင် ဖန်ဆင်းခြင်း	၄၁၃
အကာအကွယ် အတားအဆီးမရှိ သွားနိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း	၄၁၄
မြေလျှိုးနိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း	၄၁၅
ကောင်းကင်၌ သွားလာနိုင်ခြင်း	၄၁၆
ရေပေါ်၌ သွားနိုင်ခြင်း	၄၁၆
သိကြားမင်း၏ ပြာသာဒ်ကို ခြေကြားဖြင့် ညှပ်၍ လှုပ်ပြခြင်း	၄၁၇
လှ၊ နေ့တို့ကို ကိုင်တွယ်သုံးသပ်နိုင်ခြင်း	၄၁၉
ကြီးအောင် သေးအောင် ဖန်ဆင်းခြင်း	၄၂၀
နေတစ်ဝက်၊ မြေတစ်ဝက်လှုပ်၍ တန်ခိုးပြခြင်း	၄၂၃
ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်	၄၂၆
ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ် ဖြစ်ပေါ်ပုံ	၄၂၆
နားပင်းနေသူ ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ် မရနိုင်	၄၂၇
ဘာသာခြားစကားသံကို ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်ဖြင့် သိနိုင်ပါသလား	၄၂၈
ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်ဖြင့် ဆွမ်းဒကာအား ချီးမြှောက်ခြင်း	၄၂၈
စေတောပရိယအဘိညာဉ် (ပရစိတ္တဝိဇာနနအဘိညာဉ်)	၄၃၀
သူတစ်ပါးစိတ်ကို သိအောင်ပြုလုပ်ပုံ	၄၃၀
သူတစ်ပါးစိတ်ကို သိပုံ	၄၃၀

မာတိကာ

(၀)

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေးကြီး၏ စိတ်အကြံကို သိတော်မူပုံ	၄၃၂
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်	၄၃၃
ရှေးဖြစ်ဟောင်း အောက်မေ့ပုံ	၄၃၃
ရှေးဖြစ်ဟောင်းကို အောက်မေ့နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၆-ဦး	၄၃၄
သိနိုင်သော ကမ္မာအပိုင်းအခြား	၄၃၄
သိပုံအခြင်းအရာ	၄၃၅
ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် အမြင်ကွဲပြားခြင်း	၄၃၆
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်ဖြင့် အောက်မေ့သိမြင်ခြင်း	၄၃၇
ဇာတိသျှရဉာဏ်	၄၃၈
ဇာတိသျှရဉာဏ်ရသူများ	၄၃၉
ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်(စုတူပပါတအဘိညာဉ်)	၄၄၀
သတ္တဝါအမျိုးမျိုးကို မြင်ပုံ	၄၄၀
အရိယာကိုစွပ်စွဲသူ	၄၄၀
ပုထုဇဉ်အတွက် အန္တရာယ်....	၄၄၁
အာသဝက္ခယ အဘိညာဉ်	၄၄၂
ယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ်	၄၄၂
အနာဂတံသ အဘိညာဉ်	၄၄၂
အနာဂတ်ကို ဟောကြားတော်မူခြင်း	၄၄၃
အရှင်ပိဏ္ဍောလ တန်ခိုးပြခြင်း	၄၄၃
တန်ခိုးမပြရန် သိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော်မူခြင်း	၄၄၅

(သ)

ဗုဒ္ဓသာသနာ့ထက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ယမိုက်ပြာဋိဟာပြပွဲကြီး ဝါဆိုလပြည့်နေ့တွင် ကျင်းပမည်	၄၄၆
တိတ္ထိတို့ ပျက်စီးခြင်း	၄၄၇
ဘုရားတပည့်များ တန်ခိုးပြရန် ခွင့်တောင်းကြခြင်း ...	၄၄၇
ရတနာစကြို ဖန်ဆင်းတော်မူခြင်း	၄၄၈
ယမိုက်ပြာဋိဟာပြပွဲ	၄၄၈
လောကဝိဝရဏ တန်ခိုးပြခြင်း	၄၅၁
နိမ္မိတဘုရားရှင်များ ပြာဋိဟာပြတော်မူခြင်း	၄၅၂
တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ ဝါဆိုတော်မူခြင်း	၄၅၂
တန်ခိုးအဘိညာဉ်ဖြင့် အချိန်မကုန်သင့်ကြောင်း	၄၅၃
တန်ခိုးပြ၍ သာသနာပြုနည်းကို ပယ်တော်မူခြင်း	၄၅၄
ပြာဋိဟာ ၃-ပါး	၄၅၄
တန်ခိုးပြရန် တိုက်တွန်းတော်မူခြင်း	၄၅၆
အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆ	၄၅၈
ဂန္ဓာရီဝိဇ္ဇာ အတတ်ပညာရှင်	၄၅၈
အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆ၏ အထုံဝါသနာ	၄၅၉
ပိတ်ချင်းသီးအစစ်မှ ကြွက်ချေး ဖြစ်ရခြင်း	၄၅၉
အဘိညာဉ်တန်ခိုးဖြင့် ပြန်ပေးလက်မှ ကယ်တင်ခြင်း	၄၆၀
မြက်ကရွတ်ခွေမှု ဝေပန်းကုံးအဖြစ်သို့	၄၆၀
သမထမှ ဝိပဿနာသို့	၄၆၁

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အစဉ် (၂)

အခန်း (၁၀)

ဝိပဿနာဘာဝနာ ပွားများအားထုတ်ခြင်း

ဝိပဿနာ၏ အခြေခံ	၄၆၃
လမ်းနှစ်သွယ်	၄၆၃
ဝိပဿနာ အားမထုတ်မီ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ	၄၆၄
ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါး ကျင့်စဉ်တရား	၄၆၅
အန္တရာယ်ငါးပါး ကင်းဝေးရန်	၄၆၆
အန္တရာယ်ကို ကုစားခြင်း	၄၆၈
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြီး ၃-မျိုး	၄၇၂
ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၄၇၃
ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၄၇၄
နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်	၄၇၄
နာမ်နှင့်ရုပ်	၄၇၅
ရုပ်နှင့်နာမ် ခွဲခြားသိရန် ဥပမာများ	၄၇၇
အတ္တအခြေခံ တွေးတောမှုများ	၄၈၂
အတိတ်ကာလ၌ ယုံမှားခြင်း ၅-ပါး	၄၈၃
အနာဂတ်ကာလ၌ ယုံမှားခြင်း ၅-ပါး	၄၈၃
ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ယုံမှားခြင်း ၆-ပါး	၄၈၄
ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် ၁၀ ပါး	၄၈၇

သမ္မသနဉာဏ်

သမ္မသနနည်း ၄-နည်း	၄၈၈
(က) ကလာပသမ္မသနနည်း				
ရူပက္ခန္ဓာကို ရှုပုံ	၄၈၉
ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို ရှုပုံ	၄၉၀
သညာက္ခန္ဓာကို ရှုပုံ	၄၉၁

(၆)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ရှုပုံ	၄၉၁
ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို ရှုပုံ	၄၉၂
အာယတနအားဖြင့် ဆင်ခြင်ပုံ	၄၉၃
ဓာတ်အားဖြင့် ဆင်ခြင်ပုံ	၄၉၄
(ခ) အဒ္ဓါသမ္ပသနနည်း....	၄၉၆
ပဋ္ဌာစာရိထေရီ၏ ရှုမြင်သုံးသပ်ပုံ	၄၉၉
အိမ်ရှင်မတစ်ဦး ရှုမြင်သုံးသပ်ပုံ	၄၉၉
ဓမ္မာထေရီမကြီး ရှုမြင်သုံးသပ်ပုံ	၅၀၀
အဇ္ဈတ္တိက, ဗဟိဒ္ဓ (အတွင်း အပြင်) ခွဲခြား သုံးသပ်ခြင်း	၅၀၀
ဩဋ္ဌာရိက, သုခုမ (ရုပ်ကြမ်း ရုပ်နု) ခွဲခြား သုံးသပ်ခြင်း	၅၀၀
ဟိန, ပဏိတ (အညံ့ အကောင်း) ခွဲခြား သုံးသပ်ခြင်း	၅၀၀
ဇုရ, သန္တိက (အဝေး အနီး) ခွဲခြားသုံးသပ်ခြင်း	၅၀၀
(ဂ) သန္တတိသမ္ပသနနည်း	၅၀၂
(ဃ) ခဏသမ္ပသနနည်း	၅၀၄
သတိပဋ္ဌာန်နည်းဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း	၅၀၄
ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်	၅၀၅
အာနာပါန=ထွက်သက် ဝင်သက်ကို ရှုမှတ်ခြင်း	၅၀၆
ဣရိယာပုထိလေးပါးကို ရှုမှတ်ခြင်း	၅၀၇
ကိုယ်နှုတ် ၂-ပါး လှုပ်ရှားမှုများကို ရှုမှတ်ခြင်း	၅၁၁
ပဋိက္ခလ=ရှုရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုနည်း	၅၁၄
ဓာတုမနုသိကာရ=ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး ခွဲဝေ ရှုမှတ်ခြင်း	၅၁၅
သူသေကောင် အနေအထား (၉)မျိုး ရှုမှတ်ခြင်း	၅၁၅
ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်	၅၁၇
ဝေဒနာကို သည်းခံခြင်း	၅၁၉
စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်	၅၁၉
ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်	၅၂၀
ဒေါသပယ်နည်း ၆-ပါး	၅၂၂

မာတိကာ

(ဆ)

စာကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

ထိန်မိဒ္ဓပယ်နည်း ၆-ပါး	၅၂၃
ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ ပယ်နည်း ၆-ပါး	၅၂၄
ဝိစင်္စိစ္ဆာပယ်နည်း ၆-ပါး	၅၂၄
ခန္ဓာအားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း	၅၂၄
အာယတနအားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း	၅၂၅
ဗောဇ္ဇင်အားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း	၅၂၆
သတိသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း ၄-ပါး	၅၂၇
ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း ၇-ပါး	၅၂၇
ဝီရိယသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း ၁၁-ပါး	၅၂၈
ပီတိသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း ၁၁-ပါး	၅၂၈
ပဏ္ဍိတသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း ၇-ပါး	၅၂၉
သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း ၁၁-ပါး	၅၂၉
ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း ၅-ပါး	၅၃၀
သစ္စာလေးပါးအားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း	၅၃၀
ဒုက္ခသစ္စာကို ရှုမှတ်ခြင်း	၅၃၀
ဇာတိ၏ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၁
ဇရာ၏ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၁
မရဏ၏ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၁
သောက၏ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၁
ပရိဒေဝ၏ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၂
ဒုက္ခ၏ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၂
ဒေါမနဿ၏ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၂
ဥပါယာသ၏ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၂
အပ္ပိယေဟိသမ္ပယောဂေါ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၂
ပိယေဟိ ဝိပုယောဂေါ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၂
ယံ ပိစ္ဆံ န လဘတိ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၃
ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၃
အမုဒယသစ္စာကို ရှုမှတ်ခြင်း	၅၃၃
နိရောဓသစ္စာကို ရှုမှတ်ခြင်း	၅၃၆
မဂ္ဂသစ္စာကို ရှုမှတ်ခြင်း	၅၃၇
ဆတိပဋ္ဌာန တရားတော်အတွက် အာမခံချက်	၅၃၉
သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါး၏ အကျိုးကျေးဇူးများ	၅၃၉

(က)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

သတ္တဝါတို့ကို ကိလေသာမှ စင်ကြယ်စေခြင်း	၅၄၀
စိုးရိမ်ခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်းတို့ကို လွန်မြောက်စေခြင်း	၅၄၀
ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှုတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်း	၅၄၀

ဥပယဗ္ဗယဉာဏ်

ပညတ်သိနှင့် ပရမတ်သိ	၅၄၇
နာမ်တရားကို ရှုမှတ်ခြင်း....	၅၄၉
ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း တရား ၁၀-ပါး	၅၅၀
ယောဂီများ သတိထားရန်	၅၅၄
ဖြစ်စဉ်မဟုတ် ဒေသနာစဉ်	၅၅၉
မဖြစ်ပွား၍ ထူးဆန်းနေခြင်း	၅၅၉
ဥပက္ကိလေသ အစစ်သည် နိကန္တိ	၅၆၀
ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ	၅၆၁
ဘက်ဉာဏ်၊ သို့မဟုတ် ဥပယဗ္ဗယဉာဏ်မှ ဘက်ဉာဏ်သို့ ကူးပုံ	၅၆၂
ဘက်ဉာဏ်ကို အပျက်ဟု ထပ်ဆင့်ရှုမြင်ပုံ	၅၆၃
ဘက်ဉာဏ်၏ အင်္ဂါ ၃-တန်	၅၆၄
ယောဂီများ အထူးမှတ်သားရန်	၅၆၄
ဘက်ဉာဏ်၏ အကျိုးအာနိသင် ၈-ပါး	၅၆၅
ဘယဉာဏ်	၅၆၆
အာဒိနဝဉာဏ်	၅၆၈
နိဗ္ဗာဉဉာဏ်	၅၆၉
မုပ္ဖတုကမျတာဉာဏ်	၅၇၀
ပဋိသင်္ခါဉာဏ်	၅၇၁
မြေဆိုးကို စွန့်လွှတ်သော ဥပမာ	၅၇၂
သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်	၅၇၃
ပိန်းကြာဖက်တွင် ရေမတင်သကဲ့သို့	၅၇၅
ကြက်တောင်ကို မီးထိသည့်ပမာ	၅၇၅
ဒိသာကာက ကျိုးကျသို့	၅၇၅
မုန့်ညက်ဆင့်ခြင်း ဥပမာ	၅၇၆

ဗာတိကာ

(က)

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အနုထောပညာဏ်

ရုဋ္ဌာနဂါဓိနီ ဝိပဿနာ	၅၇၀
မရိညာ ၃-ပါး	၅၆၉
ဂေါတြဘူညာဏ်	၅၇၀
သီခါပတ္တ ဝိပဿနာညာဏ်	၅၇၁
မဂ္ဂဝီထိဖြစ်ပုံ	၅၇၁
သင်္ခတနယ်မှ အသင်္ခတနယ်သို့ ကူးပြောင်း	၅၇၂
သောတာပတ္တိမဂ်ညာဏ်	၅၇၃
ဖိုလိုစိတ်များ	၅၇၃
ပစ္စဝေက္ခဏာဝိသိ (ပြန်လည်ဆင်ခြင်မှု)	၅၇၄
အထက်မဂ်သို့ တက်လှမ်းခြင်း	၅၇၄
ဖိုလ်ငင်စားခြင်း	၅၇၅
အကာလိကော	၅၇၆
သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်	၅၇၆
အသာဓာရဏ ညာဏ်တော် ၆-ပါး	၅၇၇
ဒဿဗလ ညာဏ်တော်	၅၇၉
သာဝကတို့ ရနိုင်သော ညာဏ်တော်များ	၅၉၀
ဆဋ္ဌဘိညရဟန္တာ	၅၉၀
အာသဝက္ခယ အဘိညာဉ်	၅၉၀
တေဝိဇ္ဇ ရဟန္တာ	၅၉၁
ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာ	၅၉၁
သုက္ခဝိပဿကရဟန္တာ	၅၉၂
အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၈-ယောက်....	၅၉၃

(ကိ)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ				စာမျက်နှာ
သောတာပန် ၃-မျိုး	---	---	၅၉၄
သကဒါဂါမ် ၅-မျိုး	---	၅၉၅
အနာဂါမ် ၅-မျိုး	၅၉၅
ရဟန္တာ ၅-မျိုး	၅၉၆
အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၇-မျိုး	၅၉၇
သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် ပယ်သော ကိလေသာများ			၅၉၈
သောတာပန် စစ်တမ်း	၅၉၉
သကဒါဂါမိမဂ်ဖြင့် ပယ်သော ကိလေသာများ			၆၀၀
အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် ပယ်သော ကိလေသာများ			၆၀၀
အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်သော ကိလေသာများ			၆၀၀
မဂ်ဉာဏ်က ကိလေသာပယ်ပုံ	၆၀၁
ရဟန္တာ စစ်တမ်း	၆၀၃
ပထမမေးခွန်း	၆၀၃
ဒုတိယမေးခွန်း	၆၀၃
တတိယမေးခွန်း	၆၀၄
စတုတ္ထမေးခွန်း	၆၀၄
ပဉ္စမမေးခွန်း	၆၀၄
ဆဋ္ဌမေးခွန်း	၆၀၅
တစ်နည်းမေးခွန်း ၆-မျိုး....	၆၀၅
ကြောက်ဖွယ်အာရုံဖြင့် စမ်းသပ်ခြင်း	၆၀၅

မာတိကာ

(ကီ)

အကြောင်းအရာ		စာမျက်နှာ
သာယာဖွယ်ဖြင့် စူးစမ်းခြင်း	၆၀၈
ရဟန္တာအစစ်ကို ဖြားယောင်း၍ မရနိုင်	၆၀၉
တရားအားထုတ်သူတို့ ဖြစ်တတ်သော အဓိမာန	၆၁၀
အဓိမာန=အထင်ကြီးခြင်း	၆၁၁
ရဟန္တာမဟုတ်သူကို ရဟန္တာဟု ကြည်ညိုခြင်း	၆၁၂
အကြီးဆုံး ခိုးသူကြီး	၆၁၃

အပိုင်း (၃)

အခန်း (၁၁)

နိရောဓသမာပတ်အကြောင်း

နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ	၆၁၅
နိရောဓသမာပတ် ဖြစ်ကြောင်း ၅-ပါး	၆၁၆
နိရောဓသမာပတ်၏ ပုဗ္ဗကိစ္စ ၄-ပါး	၆၁၇
(၁) နာနာဗဒ္ဓ အဝိကောပန	၆၁၇
အဓိဋ္ဌာန်မပြုခြင်း၏ အပြစ်	၆၁၈
(၂) သံသပုဋိမာန	၆၁၈
(၃) သဗ္ဗုပက္ခောသန	၆၁၉
(၄) အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒ	၆၂၀
နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားပုံ	၆၂၀
နိရောဓသမာပတ်မှ ထခြင်း	၆၂၁
နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသူနှင့်သေသူ အထူး	၆၂၂
နိရောဓသမာပတ်၏ အကျိုးအာနိသင်	၆၂၃

(က)

ဗုဒ္ဓသာသနာထက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

အခန်း (၁၂)

မြတ်သောနိဗ္ဗာန်

နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခါရနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် (ပြောင်းပြန်)	၆၂၅
နိဗ္ဗာန်သည် အဘာဝ(မဂ္ဂိ) ပညတ်ဇဟုတ်(သုညမဟုတ်)....	၆၂၆
ကြံစည် စဉ်းစားရုံမျှဖြင့် မသိနိုင်သော နိဗ္ဗာန်	၆၂၇
နိဗ္ဗာန် ၂-မျိုး	၆၂၉
တစ်နည်း နိဗ္ဗာန် ၂-မျိုး	၆၃၀
မဂ်ဖိုလ်၏အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်	၆၃၀

အခန်း (၁၃)

ဒုက္ခကို သိမြင်မှ နိဗ္ဗာန်လိုချင်သည်

ဒုက္ခကို မေ့ပစ်တတ်ခြင်း	၆၃၂
ဒုက္ခဟု မထင်ရသော ဒုက္ခ	၆၃၃

အခန်း (၁၄)

မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် ပယ်ရမည့် တရားများ

ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ်	၆၃၉
ပဟာန် ၃-ပါး	၆၃၉
အကုသိုလ်တရားများ	၆၄၀
အာသဝေါတရား ၄-ပါး	၆၄၀
ယောဂ ၄-ပါး	၆၄၃
ဂန္ထ ၄-ပါး	၆၄၃
ဥပါဒါန် ၄-ပါး	၆၄၅

	မာတိကာ			(က)
အကြောင်းအရာ				စာမျက်နှာ
နိဝရဏ ၆-ပါး	၆၄၆
အနုသယ ၇-ပါး	၆၄၇
ကိလေသာ ၁၀-ပါး	၆၄၉
ဝီတိက္ကမ ကိလေသာ	၆၅၀
ပရိယုဋ္ဌာန ကိလေသာ	၆၅၀
အနုသယ ကိလေသာ	၆၅၀
အနုသယကိလေသာ၌ ဥပါဒ် ပြီး ဘင် ရှိသလော	၆၅၁

အခန်း (၁၅)

ဗောဓိပက္ခိယတရား (၃၇)ပါး

သတိဿဋ္ဌာန် ၄-ပါး	၆၅၂
သမ္မပ္ပဓာန် ၄-ပါး	၆၅၃
ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါး	၆၅၄
ဣန္ဒြေ ၅-ပါး	၆၅၅
ဗိုလ် ၅-ပါး	၆၅၆
ဗောဇ္ဈင် ၇-ပါး	၆၅၇
မဂ္ဂင် ၈-ပါး	၆၅၇

အခန်း (၁၄)

ဏာစရိယဝါဒများ

လယ်တီနည်း	၆၅၉
စွန်းလွန်းနည်း	၆၆၀
သဲအင်းဂူနည်း	၆၆၀

(ကေ)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

မူလမင်းကုန်းစေတနာနည်း	၆၆၁
မဟာစည်နည်း	၆၆၂
တောင်ပုလူနည်း	၆၆၂
ဆရာသက်ကြီးနည်း	၆၆၃
ဝေဘူနည်း	၆၆၅
မိုးကုတ်နည်း	၆၆၅
အသီးတစ်ရာ အညွှာတစ်ခု	၆၆၈

အခန်း (၁၇)

ခေါဟာရများအဓိပ္ပာယ်

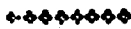
ခေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်	၆၇၁
နိဂုံး	၇၁၃

မှတ်သားဖွယ်အက္ခရာစဉ်

မှတ်သားဖွယ်အက္ခရာစဉ်	၇၁၅
----------------------	------	------	-----

ပုဒ္ဒဘာသာလက်စွဲကျမ်း

(ခုတိယတွဲ)

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အပိုင်း (၁)

အခန်း (၁)

ချမ်းသာသုခ အဆင့်ဆင့်

ချမ်းသာသုခကို ရှာဖွေခြင်း

လောက၌ သတ္တဝါအားလုံးတို့သည် ချမ်းသာရာ ချမ်းသာကြောင်းကို ရှာဖွေနေကြသည်။ ကြီးပမ်း အားထုတ် နေကြသည်။ ကြံစည် တွေးတော လုပ်ကိုင် ဆောင်ရွက်လျက် ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီးက ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လင်္ကာတွင်—

ချမ်းသာသုခ၊ တရုမျှ၌၊ လောကအထု၊ အကုန်စု၏၊ ပုပုရွရွ၊
မြင်သမျှလည်း၊ သုခဖိုချည်း၊ လုံ့လသည်း၏—
ဟူ၍ စပ်ဆိုတော်မူခဲ့သည်။

ချမ်းသာသုခဆိုသည်ကား အဘယ်ပါနည်း။ ရွှေငွေရတနာစည်းစိမ် ဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် ချမ်းသာသုခလော၊ သားသမီးခြွေရသင်းပင်းနှင့် ပြည့်စုံခြင်း သည် ချမ်းသာသုခလော၊ တန်ခိုးအာဏာ ရာထူးအရှိန်အဝါနှင့် ပြည့်စုံခြင်း သည် ချမ်းသာသုခလော၊ အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့ကို လိုတရ စိတ် တိုင်းကျ ခံစား ခံစားရခြင်းသည် ချမ်းသာသုခလော၊ ကိုယ်ခန္ဓာ ကျန်းမာ သန်စွမ်း၍ ရောဂါကင်းရှင်းခြင်းသည် ချမ်းသာသုခလော။

ဗုဒ္ဓသာသနာလက်စွဲကျမ်း

လောကီလူသားတို့က ချမ်းသာသုခအဖြစ် မှတ်ယူထားကြသော အရာ ခပ်သိမ်းသည် အစစ်အမှန် ချမ်းသာမဟုတ်၊ တည်တံ့ခိုင်မြဲသော ချမ်းသာ မဟုတ်၊ ရေပွန်ပမာ တစ်သက်လျှာ တစ်ခဏတာမျှသာ ဖြစ်ပေါ် တည်ရှိ၍ ဖောက်ပြန် ပျက်စီးသွားလေသည်။ ထို့ကြောင့် ချမ်းသာသုခ အစစ်အမှန်ကို ရှာဖွေသင့်ကြသည်။

ချမ်းသာသုခနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ

ဤလောက၌ ချမ်းသာသုခနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခတို့သည် အမြဲခွန်တွဲလျက်ရှိသည်။

*ဒုက္ခဿာ နန္တရံ သုခံ=ဒုက္ခ၏ အဆုံး၌ သုခရှိသည်။

*သုခဿာ နန္တရံ ဒုက္ခံ=သုခ၏ အဆုံး၌ ဒုက္ခရှိသည်။

ဟူသော ဇာတကပါဠိတော် (ဇာ-၁။၁၇၂) လာအတိုင်း သုခနှင့် ဒုက္ခရွှေ့နောက် အပြန်အလှန် ဆက်စပ်နေတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခကို ခံစားဖူးသော သူသည်ချမ်းသာသုခကို တန်ဖိုးထားတတ်သည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခ ပြင်းထန်လေလေ ချမ်းသာသုခကို ပိုမိုလိုလား တောင့်တလေလေ ဖြစ်တတ်သည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အတိုင်းအတာပမာဏသည် အနည်းငယ်မျှ လျော့နည်းသွားလျှင်ပင် သက်သာ ဖာ ရသွားသည်။ ဤကဲ့သို့ ဒုက္ခလျော့နည်းသက်သာသွားခြင်းကို ချမ်းသာသုခ တစ်မျိုးဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဒုက္ခမှန်သမျှ အလုံးစုံ အကြွင်းမဲ့ ကုန်ဆုံး ချုပ်ငြိမ်းသွားပါက ချမ်းသာသုခအတိသာ ဖြစ်ပေါ် တည်ရှိနေပေတော့မည်။

သုခနှင့် ဒုက္ခတို့၏ ကြားခံနယ်ပယ်

“သုခ၏ အဆုံး၌ ဒုက္ခတွေ့တတ်သည်။ ဒုက္ခ၏ အဆုံး၌ သုခတွေ့တတ်သည်” ဟု ဒေသနာ ရှိငြားသော်လည်း သုခနှင့် ဒုက္ခတို့၏ အကြား၌ ကြားခံနယ်ပယ် တစ်ခုရှိသေးသည်။ သုခလည်း မဟုတ်၊ ဒုက္ခလည်း မဟုတ်၊ ဥပေက္ခာဟု ခေါ်ဆို ရသည်။

သင်္ချာနည်းဖြင့် ဖော်ပြရပါက အနုတ်နှင့် အပေါင်းတို့၏ အကြား၌ သုည ရှိသည်။ ဥပမာ-ပေးရန်ရှိသောငွေ (၁၀၀)ကို အနုတ်လက္ခဏာ အမှတ်အသား ပြု၍ ရရန်ရှိသောငွေ (၁၀၀)ကို အပေါင်းလက္ခဏာ အမှတ်အသားပြုထားသည် ဆိုပါက ယင်းအပေါင်းအနုတ်နှစ်ခု ချေလိုက်သည့်အခါ ပေးရန်လည်းမရှိ ရရန်လည်း မရှိ၍ သုညဖြစ်သွားသည်။ ဥပေက္ခာသည် ယင်းသုညကဲ့သို့ ကြားခံ နယ်ပယ်တစ်ခု ဖြစ်သည်။

အာရုံသုံးမျိုးနှင့် ခံစားမှုသုံးမျိုး

အာရုံ၏အသုသာန်ကို ခံစားရာမှ ချမ်းသာမှုသို့ ဆင်းရဲမဲ့ဒုက္ခ၊ လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာများ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့ တွေ့ကြုံခံစားနေကြ ရသော အာရုံများကို ဖော်ပြပါအတိုင်း သုံးမျိုးသုံးစား ခွဲခြားနိုင်သည်။—

(က) ဣဋ္ဌာရုံ = (ဣဋ္ဌ + အာရုံ) = အလိုရှိအပ် တောင့်တ မြတ်နိုးအပ် သော အာရုံ၊

(ခ) အနိဋ္ဌာရုံ = (အနိဋ္ဌ + အာရုံ) = မနှစ်သက်ဖွယ် ရှံရှာကြောက် လန့်ဖွယ်အာရုံ၊

(ဂ) ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ = (ဣဋ္ဌ + မဇ္ဈတ္တ + အာရုံ) = ရှံမှန်းဖွယ် ကြောက် လန့်ဖွယ်လည်း မဟုတ်၊ လိုလားတောင့်တ မြတ်နိုးဖွယ်လည်း မဟုတ်၊ စိတ်ဝင်စားစရာ မရှိသောအာရုံ၊ တွေ့နေကြအာရုံ။

ယင်းအာရုံသုံးမျိုးအနက် ဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ရသည့်အခါ ဝမ်းမြောက်ရွှင်မြူး ကြည်နူးချမ်းသာခြင်း ဖြစ်ရသည်။ အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ရသည့်အခါ စိတ်ဆင်းရဲ ခြင်း စိတ်နှလုံးမသာယာခြင်းတို့ ဖြစ်ရသည်။ ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံနှင့် တွေ့ရသည့်အခါ တစ်စုံတစ်ခု စိတ်လှုပ်ရှားမှုမရှိ၊ မြင်ကာမတွဲ သိကာမတွဲမျှသာ ဖြစ်လေသည်။

အာရုံငါးပါး၌ သုဒဓကဖြစ်ပုံ

အဆင်းအာရုံ (ရူပါရုံ)၌ ရှံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသော အညစ်အကြေး များ အသေကောင်ပုပ်များ ကြောက်လန့်ဖွယ်ရာ သားရဲတိရစ္ဆာန်ရန်သူများ (အနိဋ္ဌာရုံ)နှင့် တွေ့ကြုံရသည့်အခါ စိတ်ဆင်းရဲမှု စိတ်မချမ်းသာမှု ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်မှုများ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ လှပဆန်းကြယ် ရောင်စုံချယ်နေသော ပန်းဥယျာဉ်ကြီး အလယ်တွင် လှပယဉ်ကျေး မြင်သူငေးလောက်သော သတို့ သမီးပျို (ဣဋ္ဌာရုံ)ကို တွေ့မြင်ရသည့်အခါ ကြည်နူးရွှင်ပြ ဘဝင်ကြူ၍ ပီတိသောမနသာ ဖြစ်ရလေသည်။ သာမန်တွေ့ရိုးတွေ့စဉ် ယောက်ျားမိန်းမများ သက်ရှိသက်မဲ့ မြင်ကွင်းများကို တွေ့မြင်ရာ၌ ခံစားချက် အထူးဖြစ်ပေါ်ခြင်း မရှိ၊ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှု စိတ်ဆင်းရဲမှုလည်း မဖြစ် ရှင်လန်းဝမ်းမြောက် မှုလည်းမဖြစ်ချေ။ မြင်ရိုးမြင်စဉ် သာမန်မြင်သိစိတ် (ဥပေက္ခာ) မျှသာ ဖြစ်တော့သည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာလက်စွဲကျမ်း

အသံအာရုံ (သဒ္ဓါရုံ)၌ မနှစ်သက်ဖွယ် ဆဲဆိုကြိမ်းမောင်းသံ သေနတ်သံ
ပုံးသံ အမြောက်သံစသော (အနိဋ္ဌာရုံ) အသံများကို ကြားရသည့်အခါ
စိတ်ဆင်းရဲမှု ကြောက်လန့်တုန်လှုပ်မှုများ ဖြစ်တတ်၏။ သာယာချိုအေး
သော တူရိယာ တီးသံ မှတ်သံများ သီချင်းသံ (ဣဋ္ဌာရုံ) များကို ကြားရသည့်
အခါ နှစ်သက်ကြည်နူးမှု ချမ်းသာသုခဖြစ်ရလေသည်။ သာမန် ကြားရိုး
ကြားစဉ်အသံများ (ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ) ကို ကြားရသည့်အခါ ဝမ်းနည်းဝမ်းသာ
မရှိ ငမာထိကြားကာမတ္တ ကြားသိစိတ် (ဥပေက္ခာ) မျှသာ ဖြစ်တော့သည်။

အနံအာရုံ (ဂန္ဓာရုံ)၌ အပုပ်နံ့စသော နံ့စော်သောအနံ့များ (အနိဋ္ဌာရုံ)
ကို ရှူရှိုက်ရသည့်အခါ စက်ဆုပ်ရွံရှာမှု စိတ်မချမ်းသာမှုဖြစ်ရ၍ ပန်းရနံ့
ရေမွှေးနံ့စသည့် (ဣဋ္ဌာရုံ)ကို နမ်းရှုရသည့်အခါ သာယာကြည်နူးမှု ချမ်းသာ
သုခကို ခံစားရသည်။ နံ့စော်ခြင်းလည်းမရှိ မွှေးကြိုင်ခြင်းလည်း မရှိသော
လေသက်သက်ကို ရှူရှိုက်ရသောအခါ၌မူ စိတ်နှလုံး မသာယာမှုလည်းမရှိ၊
သာယာမှုလည်းမရှိ၊ ဆင်းရဲမှု ချမ်းသာမှုလည်းမရှိ၊ ပကတိစိတ် ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်
မျှသာ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။

အရသာအာရုံ (ရသာရုံ)၌ ခါးစပ် ပုပ်သိုးသော အရသာ (အနိဋ္ဌာရုံ)
ကို စားရသည့်အခါ မနှစ်သက်မှု အော်ဂလီဆန်မှု ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်ရသည်။
ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော အရသာ (ဣဋ္ဌာရုံ) ကို စားသောက်ရသည့်အခါ
သာယာထပ်မက်မှု အဖန်ဖန်စားသောက်လိုမှု မျိုချလိုမှုများ ဖြစ်ရသည်။ ရိုးရိုး
ရေသောက်ခြင်းနှင့် မဆာသဲ စားခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်သည့်အခါ၌မူ သာယာမှု
လည်းမရှိ နှစ်သက်မှုလည်း မရှိချေ။

အတွေ့အထိအာရုံ (ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)၌ ဆူးငြောင့်ခဲလတ် တိုက်မိခြင်း၊ ဓားလှံ
သေနတ်၊ ပုံး၊ စိန် အမြောက် လက်နက်ထိမှန်ခံရခြင်း၊ အနာဇေးဂါ ဖြစ်ပွားခြင်း
စသော မကောင်းသော အတွေ့အထိအာရုံ (အနိဋ္ဌာရုံ)ကို တွေ့ထိရသည့်အခါ
နာကျင်မှုဆင်းရဲဒုက္ခကို ခံစားရသည်။ နူးညံ့ပျော့ပျောင်းသော ပိုး ဖဲ ကတ္တီပါ
လဲ ဝါ့ဖမ်းဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော အဝတ်အထည် မွေ့ရာ ခေါင်းအုံး အတွေ့
အထိ၊ ဖိုဇာတ် မ ဇာတ် အတွေ့အထိများ (ဣဋ္ဌာရုံ)ကို တွေ့ထိရသည့်အခါ
ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်း ပီတိလျှမ်း၍ ချမ်းသာသုခကို ခံစားရလေသည်။

ချမ်းသာသုခ အဆင့်ဆင့်

ထောက်ချမ်းသာ (၄)မျိုး

လောက၌ လူတို့ခံစားခွင့် ရနိုင်သော ချမ်းသာသုခကို အောက်ပါအတိုင်း အဆင့် (၄)ဆင့် ခွဲခြားနိုင်သည်။

- (က) အာနုဏ္ဍသုခ = ကြွေးကင်းမှုချမ်းသာ (န+ဣဏ။
ဣဏ = ကြွေးမြီ + န = မရှိ)
- (ခ) အတ္ထိသုခ = ပိုင်ဆိုင်ရရှိမှုချမ်းသာ၊
- (ဂ) ဘောဂသုခ = သုံးဆောင်ခံစားမှုချမ်းသာ၊
- (ဃ) အနဝဇ္ဇသုခ = အပြစ်ကင်းမှုချမ်းသာ။

အာနုဏ္ဍသုခ=ကြွေးကင်းမှုချမ်းသာ

လောက၌ ကြွေးမြီမကင်းသူသည် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ မရှိနိုင်၊ ကြွေးရှင်က အချိန် မရွေး ကြွေးသိမ်းမည်၊ သွားလေရာရာ ရောက်လေရာရာ၌ စိတ်ချမ်းသာမှု မရ၊ ကြွေးရှင်နှင့် ထိပ်တိုက် မတိုးမိစေရန် ရှောင်ရ ပုန်းရသည်။ ပရိသတ်အလယ် မှာများ လူကြားသူကြား အော်ကျယ်ဟစ်ကျယ် ကြွေးတောင်းလေမလား၊ ကြွေးတင်တာ လူအများသိပြီး အရှက် ကဲ့ရဲ့ချေတော့မည်။ လူအများ၏ အထင်သေး အမြင်သေး ခံရတော့မည်ဟု စိုးရိမ်စိတ်ဖြင့် စိတ်ဆင်းရဲနေရ၏။ ကြွေးမြီကို ကျေအောင်ပြန်ဆပ်ပြီးနောက် ကြွေးကင်းသွားသောအခါ ပရိသတ် အလယ်မှာ ခေါင်းထောင်ရဲလာ၏။ ကြွေးရှင်ကို ကြောက်ရမှု ကြွေးတောင်းခံရ မည်ကို စိုးရိမ်မှုများ လုံးဝမရှိတော့သဖြင့် စိုးရိမ်မှု စိတ်ဆင်းရဲမှုတို့မှ လွတ် မြောက်၍ စိတ်လက်ပေါ့ပါး ဝင့်ကြားစွာ နေထိုင်ရဲ ဖြစ်လာသည်။ ကြွေးကင်းမှု ချမ်းသာကို ခံစားရသည်။ ကြွေးတင်ဖူးသူ တစ်ဦးအနေဖြင့် ဤဒုက္ခနှင့် ဤ သုခကို အပြည့်အဝ သိရှိနားလည်နိုင်ပေသည်။

အတ္ထိသုခ = ရှိမှုချမ်းသာ

လောက၌ မည်သူမဆို မိမိပိုင်ဆိုင်သည့် ပစ္စည်းအားလုံးကို ကုန်အောင် သုံးဖြုန်း ခံစားမသွားနိုင်ကြချေ။ သို့မဟုတ် သုံးဖြုန်းခံစားမှု မပြုလိုကြချေ။ ငါပိုင်သည် ငါ့မှာရှိသည်ဟု တွေးတောကြစည်လျက် အရသာ ယူတတ်ကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ငွေသိန်းသန်းကုဋေ ကြွယ်ဝချမ်းသာသူသည် ယင်းငွေများကို သုံးဆောင်ခံစားရန် သုံးစွဲရန် မရည်ရွယ်ချေ။ ငါ့မှာ ငွေသိန်းသန်းကုဋေရှိသည်။ ငွေသိန်းသန်းကုဋေကို ငါပိုင်သည်ဟူသော အသိဖြင့် အရသာခံကာ ကြည်နူး ဝမ်းမြောက်နေတော့သည်။ အချို့သော သူဌေးများသည် ပိုက်ဆံကို ကိုင်၍

ဗုဒ္ဓသာသနာလက်စွဲကျမ်း

ရေတွက်နေရလျှင် ထမင်းပင် မဆာတော့ဟု ဆိုကြသည်။ ငါးရာ့ငါးဆယ် ဇာတ်တော် ဂါမဏိစန္ဒဇာတ်၌ ခါတစ်ကောင်သည် အခြားနေရာမှာထက် တစ်ခု သော တောင်ပို့ထက်၌ တွန်မြည်ရသည့်အခါ ပို၍ အသံကျယ်သည်။ ကြည်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုတောင်ပို့ပေါ်၌ အမြဲနေ၍ တွန်မြည်လေ့ရှိသည်။ အကြောင်းမူ ထိုခါသည် အတိတ်ဘဝက ရွှေငွေရတနာများကို ယင်းတောင်ပို့အောက်၌ မြှုပ်နှံ ထားသဖြင့် ထိုဥစ္စာ၏ အရှိန်အဝါကြောင့် ထိုခါသည် ထိုတောင်ပို့ပေါ်သို့ ရောက်လျှင် အားအင်ပြည့်ဖြိုး စိတ်ဓာတ် ရှင်မြူး တက်ကြွလာခြင်းဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။ ဤကား အတ္တိသုခခေါ် ရှိခြင်းချမ်းသာကို ခံစားနေကြပုံဖြစ်သည်။

ဘောဂသုခ=သုံးဆောင်ခံစားမှုချမ်းသာ

ဤချမ်းသာသုခမှာ သတ္တဝါတိုင်း ခံစားနေကြသည်။ အချောအလှကြည့်၍ မျက်စိအရသာ ခံကြသည်။ သီချင်းသံ တူရိယာဂီတအသံကို နားထောင်၍ နားအရသာ ခံစားကြသည်။ ပန်းရနံ့ ရေမွှေးအနံ့များကို နှမ်းရှု၍ နှာခေါင်း အရသာ ခံကြသည်။ စားဖွယ်သောက်ဖွယ်များကို စားသောက်၍ ပါးစပ်အရသာ လျှာအရသာ ခံကြသည်။ နူးညံ့သော အတွေ့အထိကို ကိုယ်ကာယဖြင့်ထိ၍ အရသာခံကြသည်။ ဤသည်မှာ သုံးဆောင်ခံစားသဖြင့် ရရှိဖြစ်ပေါ် လာသော ချမ်းသာသုခဖြစ်သည်။

အနုစဉ်သုခ=အပြစ်ကင်းမှုချမ်းသာ

လောက၌ မကောင်းမှု ကျူးလွန်သူမှာ စိတ်ချမ်းသာမှုဟူ၍ မရရှိနိုင်။ အမြဲတစေ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့် စိုးရိမ်နေရသည်။ သတ်ဖြတ်ညှဉ်းပန်းမှု ပြုလုပ်ကျူးလွန်ခဲ့သူသည် တစုံတယောက်က လက်စားချေမည်ကို စိုးရိမ် ကြောက်လန့်နေရသည်။ သတ်ဖြတ် ညှဉ်းဆဲခံရမည်ကို စိုးရိမ် ထိတ်လန့်နေရ သည်။ ဥပဒေအရ အရေးယူခံရမည်ကို စိုးရိမ်နေရသည်။ မိမိပြစ်မှုကို ဖုံးဖိထားရာမှ အမှုမှန် ပေါ်ပေါက်သွားမည်ကို စိုးရိမ်နေရသည်။ အလားတူပင် ခိုးမှု၊ လုယက်မှု ကျူးလွန်သူသည် မိမိခိုးမှု လူအများ မသိစေရန် ဖုံးဖိရသည်။ ဟန်ဆောင် ဖုံးကွယ်ရသည်။ အမှုပေါ်မည်ကို စိုးရွံ့ တုန်လှုပ်နေရသည်။ သူတစ်ပါး သားပျို၊ သမီးပျိုနှင့် သူတစ်ပါး သားမယားကို ပြစ်မှားဖျက်ဆီး ကျူးလွန်သူသည် မိမိအမှု လူအများသိမည်ကို ကြောက်ရွံ့နေရသည်။ မိမိ သားသမီး၊ သားမယားကို သူတစ်ပါး ကျူးလွန်ဖျက်ဆီးမည်ကို စိုးရိမ်နေ ရသည်။ လိမ်လည်မှု ကျူးလွန်သူသည် အလိမ်ပေါ်မည်ကို စိုးရွံ့နေရသည်။ မိမိက လိမ်ဘာတ်သူဖြစ်၍ တွေ့သမျှလူအပေါင်းကို မိမိကဲ့သို့ လိမ်တတ်သူ ဟူ၍ ယူဆကာ မည်သူ့ကိုမျှ စိတ်မချနိုင်။ အလိမ်ခံရမည်ကို စိုးရိမ်နေရသည်။

ဤသို့စသည်ဖြင့် မကောင်းမှု ဒုစရိုက်ကျူးလွန်သူ၏ စိတ်အစဉ်သည် အမြဲ ညစ်ညူးညစ်ပေနေသည်။ ကြည်လင်ရွှင်ပြမှု မရှိ၊ စိတ်အားငယ်နေတတ်သည်။ မိမိက လက်ဦးမှရအောင် ရိုက်လိုက်မည်၊ သတ်လိုက်မည်ဟု မကောင်းစိတ်ကို မောင်းတင်ထားရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်သည် ဒေါသ၊ ဒေါမနဿ၊ ရန်ငြိုးအာသာတ၊ မကျေနပ်မှု မကျေချမ်းမှုတို့ဖြင့် ပြည့်နှက်လျက်ရှိသည်။ အိပ်ကောင်းခြင်း မအိပ်ရ၊ သတိဝီရိယဖြင့် ကြက်အိပ် ကြက်နိုး အိပ်ရသည်။ စားကောင်းခြင်း မစားရ၊ ကျီးလန်စားစား ဖြစ်နေတတ်သည်။ စားနေစဉ် မှာလည်း မည်သည့်အရပ်က ရန်သူထွက်ပေါ်လာမည်ကို ကျီးကန်း ထောင်းမှောက် မျက်စိဖြင့် ကြည့်ရှုနေရသည်။ မိမိပြုထားသည့် မကောင်းမှုကို မိမိကိုယ်တိုင် သိရှိနေ၍ “ငါကား လူယုတ်မာ၊ လူညံ့ဖြစ်သည်”ဟု မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်စွပ်စွဲခြင်း (အတ္တာနုဝါဒ) ဘေးဆိုးကြီး ဆိုက်ရောက်နေသည်။ “ဒုစရိုက်ကောင် လူယုတ်မာ”ဟုသူတပါး၏စွပ်စွဲခြင်း (ပရာနုဝါဒ) ဘေးကိုလည်း ကြောက်နေရသည်။ မင်းပြစ်မင်းဒဏ် ခံရမည့် (ဒဏ္ဍ) ဘေးကိုလည်း ကြောက်နေရသည်။ သေပြန်လျှင်လည်း အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်မည့် (ဒုဂ္ဂတိ) ဘေးကို ကြောက်နေရသည်။

ထိုဒုစရိုက်မကောင်းမှုတို့ကို လုံးဝကျူးလွန်ခြင်းမရှိသူ၊ သို့မဟုတ် ဒုစရိုက်မှု တခုတလေ ကျူးလွန်မိပါကလည်း တရားနည်းလမ်းဖြင့် ကုစားမှု ပြုပြီးသူတို့မှာ စိုးရိမ်ကြောက်ရွံ့ခြင်းမရှိ ရဲရင့်နေသည်။ စိတ်အားငယ်မှုမရှိ၊ စိတ်နောက်ကျမှု မရှိ၊ စိတ်ကြည်လင်နေသည်။ စိတ်နှလုံး မသာယာမှု မရှိ၊ စိတ်နှလုံး ရွှင်လန်း ချမ်းမြေ့လျက် ရှိသည်။ သူတစ်ဖက်သားအပေါ် လက်စားချေလိုစိတ် ရန်ငြိုး ဖွဲ့မှုဒေါသ အာသာတလည်း မရှိ၊ လူတိုင်းကို ချစ်ခင်ကြင်နာမှုရှိသည်။ ထို့ကြောင့် အပြစ်ကင်းမဲ့သူသည် စိတ်ဓာတ်သန့်ရှင်း စင်ကြယ်နေသဖြင့် စိတ်ကြည်လင် ရွှင်လန်းချမ်းမြေ့မှု စိတ်ဓာတ်အင်အား ပြည့်ပြည့်ဝဝရှိမှု ချမ်းသာသုစကို ခံစားရသည်။

ချမ်းသာကို ရှာဖွေခြင်း

လူများစု၏အထင်တွင် တယောက်တည်း အေးချမ်းပြီး ငြိမ်သက်တည် ကြည်စွာ လောကဓံကို သည်းခံလျက် နေနိုင်သူကိုပင် အထီးကျန် အဖော် ကင်းပြီး ပျင်းစရာ၊ ငြီးငွေ့စရာကောင်းသူ၊ ဆင်းရဲစွာနေရသူဟု ထင်တတ် ကြသည်။ ဤနေရာတွင် ဘုရားရှင်အား ဟတ္ထကအာဠဝကမင်းသား၏ လျှောက်ထားချက်ကို တင်ပြလိုပါသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ဘုရားရှင်သည် အာဠဝီပြည်အနီးရှိ ယင်းတိုက်တောဝယ် နွားတို့သွားရာ လမ်းနဘေး အရိပ်ကျဲကျဲ သစ်ပင်အောက်၌ သစ်ရွက်အခင်းပေါ်တွင် သီတင်း ဆုံးနေတော်မူ၏။ ထိုစဉ် ဟတ္ထကအာဠဝကမင်းသားသည် အညောင်းပြေ လမ်းလျှောက်လာရင်း ဘုရားရှင်ကို မြင်သဖြင့် ချဉ်းကပ် ရှိခိုးပြီး ဤသို့ မေးလျှောက်လေသည်—

အရှင်ဘုရား အသို့နည်း ချမ်းသာစွာ ကျိန်းစက်တော်မူရပါ၏ လော။

မင်းသား ငါဘုရားသည် ချမ်းချမ်းသာသာ ကျိန်းစက်ရ၏။ လောက၌ ချမ်းချမ်းသာသာ အိပ်စက်ကြရသူတို့တွင် ငါသည်လည်း တစ်ဦးအပါအဝင်ဖြစ်၏။

အရှင်ဘုရား ဆောင်းရာသီညဉ့်ဖြစ်၍ ချမ်းအေးလှပါ၏။ တပို့တွဲနှင့် တပေါင်းအကူး ကြား ၈- ရက်သည် ဆီးနှင်းများ ကျသောအခါ ဖြစ်ပါ၏။ မြေပြင်သည် နွားခြေရာကုက်တို့ဖြင့် ကြမ်းတမ်းလှပါ၏။ သစ်ရွက်အခင်းကလည်း ပါးလျှလှပါ၏။ သစ်ပင်၏အရွက်တို့ကလည်း ကျိုးတိုးကျဲတဲ ရှိလှပါ၏။ အရှင်ဘုရား၏ သင်္ကန်းတော်များမှာလည်း အေးစက်နေ၏။ ဆောင်းလေအေးကလည်း အရပ်လေးမျက်နှာမှ တိုက်ခတ်နေပါ၏။ သို့ဖြစ်ပါလျက် ချမ်းချမ်းသာသာ ကျိန်းစက်ရ ကြောင်း လောက၌ ချမ်းသာစွာအိပ်စက်ကြရသူတို့တွင် တစ်ဦးအပါ အဝင်ဖြစ်ကြောင်း အရှင်ဘုရားမို့ မိန့်တော်မူနိုင်ပါဘိဘုရား။

မင်းသား သို့ဖြစ်လျှင် ဤနေရာတွင် သင့်ကိုပင်ပြန်၍ မေးရဦး မည်။ သင် သဘောကျသလို ဖြေပါ။ မင်းသား ငါပြောမည့် ထိုစကားကို သင် မည်သို့ထင်သနည်း။ ဤလောက၌ သူ့ကြွယ်အား လည်းကောင်း သူ့ကြွယ်သားအား လည်းကောင်း မိုးလုံလေလုံ ဆီမီးထိန်ထိန် ထွန်းထားသည့် အိမ်ကြီးအိမ်ကောင်းထဲတွင် ရတနာ စီချယ်ထားသည့် မွေ့ရာကော်ဇောများ ခင်းထားသော ခုတင်ကြီး ပေါ်၌ စိတ်နှလုံးကို ရှင်ပြုံး နှစ်သက်စေနိုင်သည့် မယားအလှ လေး ယောက်တို့က အမျိုးမျိုး ပြုစု ယုယ လုပ်ကျွေးကြ၏။ မင်းသား ထို သူ့ကြွယ်သည် ချမ်းသာစွာအိပ်စက်ရသလော၊ ချမ်းသာစွာ မအိပ်စက်ရ သလော။

အရှင်ဘုရား ထိုသူ့ကြွယ်သည် ချမ်းသာစွာ အိပ်စက်ရပါ၏။ လောက၌ ချမ်းသာစွာအိပ်စက်ရသူတို့တွင် တစ်ဦးအပါအဝင်ဖြစ်ပါ၏။

ချမ်းသာသုခ အဆင့်ဆင့်

မင်းသား ထိုသူကြွယ်အား ထုဂကြောင့်၊ ဒေါသကြောင့်၊ မောဟကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ကိုယ်၌ ပူလောင်ခြင်း၊ စိတ်၌ ပူလောင်ခြင်းတို့ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။ အကြင်ပူလောင်ခြင်းတို့ဖြင့် ပူလောင်သော ထိုသူသည် ဆင်းရဲစွာ အိပ်ရသည်မဟုတ်လော။

အရှင်ဘုရား၊ ဆင်းရဲစွာ အိပ်ရသည်မှာ မှန်လှပါ၏။

မင်းသား ငါဘုရားသည် ထိုထုဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကို ဖယ်ပြီး ဖြစ်၏။ အမြစ်ရင်းကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ပြီးဖြစ်၏။ နှုတ်ပြီးသော ထန်းပင်ထုကဲ့သို့ ပြုပြီးဖြစ်၏။ အသစ်မဖြစ်အောင် ပြုပြီးဖြစ်၏။ နောင်အခါ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းသဘော မရှိတော့ပြီ။ ထို့ကြောင့် ငါသည် ချမ်းသာစွာ ကျိန်းစက်ရ၏။

မြတ်စွာဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူသော ဤဟတ္ထကသုတ္တန် ဒေသနာတော်အရဆိုလျှင် ထုဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟကို အမြစ်အရင်းမှစ၍ အကြွင်းမဲ့ မပယ်ရသေးသောမင်း၊ ပုဏ္ဏား၊ သူဌေးသူကြွယ်စသည်တို့၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာသည် ပူလောင်ခြင်းတို့ဖြင့် ပြည့်နှက်နေသောကြောင့် စစ်မှန်သော ချမ်းသာစိတ်ချလက်ချအိပ်စက်၍ ရနိုင်သော ချမ်းသာမဟုတ်သေးပေ။

မှန်၏။ ထုဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ကို အကြွင်းမဲ့ မပယ်သတ်ရသေးသူသည် စည်းစိမ်ဥစ္စာ၊ ရွှေငွေရတနာ၊ တိုက်တာအဆောက်အအုံ၊ သားသမီး၊ ဆင်မြင်း၊ ခြွေရံသင်းပင်း ဘုန်းတန်ခိုး အာဏာတို့နှင့် မည်မျှကိုလုံ ပြည့်စုံစေကာမူ ပူလောင်ခြင်းတို့က တစ်နည်းနည်းဖြင့် နှိပ်စက်နေကြသောကြောင့် ထာဝရသုခချမ်းသာစစ် ချမ်းသာမှုကို မခံစားနိုင်ကြပေ။

ထိုထိုစည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် ဆက်စပ်သည့် ချမ်းသာသည် စစ်မှန်သော ချမ်းသာမဟုတ်ကြောင်း သုံးသပ်သိမြင်တော်မူကြသော ရှေးပညာရှိ သူထော်ကောင်းကြီးများသည် ထိုစည်းစိမ်ချမ်းသာတို့ကို စွန့်ခွါလျက် တောထွက်တော်မူခဲ့ကြသည်။ တောထွက်သည်ဆိုရာ၌ တောတောင်ကြီးထဲ ရောက်အောင်သွားမှ တောထွက်သည်ဟု မဆိုလို၊ အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့ကို စွန့်ခွါ၍ ဆိတ်ငြိမ်ရာသို့ ကပ်လျက် တရားရှာဖွေခြင်းကိုလည်း တောထွက်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

ဗာရာဏသီ သေဋ္ဌေးကြီးနှင့် သေဋ္ဌေးကတော်ကြီး သုဇာတာတို့၏သား ယသ သတို့သားသည် သိမ်မွေ့နူးညံ့သော စိတ်နှလုံးရှိ၍ မြောက်မြားစွာသော စည်းစိမ်ဥစ္စာ အခြွေအရံတို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံသူဖြစ်၏။ သူသည် ရာသီ

ဗုဒ္ဓသာသနာလက်စွဲကျမ်း

သုံးပါးတွင် စံနှုန်းသုံးဆောင်၌ အလှည့်ကျ စံမြန်းနေသည်။ သူ့အား ပြုစုယူယ စောင့်ရှောက်ကြသူတို့မှာလည်း ယောက်ျား တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မပါဘဲ တံခါးစောင့်မှအစ မိန်းမချော၊ မိန်းမလှတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။

သေဋ္ဌေးသား ယသသည် မိန်းမချော မိန်းမလှတို့၏ ဖျော်ဖြေယူယမှုကို စိတ်တိုင်းကျ ခံယူလျက် လွန်ကဲကြီးကျယ်စွာသော ကာမဂုဏ်ချမ်းသာကို နေ့ရှိသမျှ ခံစားနေလေသည်။ မိန်းမချော မိန်းမလှတို့ကလည်း၊ ဆိုသူ ဆို ကသူက ထီးသူထီး ကလူကြည်စယ် ပြုသူကပြု ကိုယ်လက်နှိပ်နှယ်ပေးသူကပေး ညှတတုခရာတာတာ တီတီတာတာ ပြောသူကပြော ကိုယ်လက်နှီးနှောသူက နှီးနှောစသည်ဖြင့် ယသ သတို့သားစိတ်ထဲ၌ အာရုံခံစားမှုကို ရှိမသွားရအောင် တစ်မျိုးပြီး တစ်မျိုး တစ်ယောက်ပြီး တစ်ယောက် ကာမဂုဏ်ငန်းချလျက် အစွမ်းပြနေကြသည်။

ထိုသို့ ပြုစုယူယနေကြသည်ကား တစ်နေ့တစ်ရက်မျှသာမဟုတ် နေ့စဉ်လစဉ် ဖြစ်၏။ ယောက်ျားတို့မည်သည် ဝိသဘာ (ဆန်ကျင်ဘက်) အာရုံဖြစ်သော အမျိုးသမီးတို့၏ အဖျော်အဖြေ အပြုအစု အယူအယတို့ကို ခံစားနေကြရလျှင် တင်းတိမ်အားရသည်ဟူ၍ မရှိပေ။ ဝအိသွားသည်ဟူ၍ မရှိပေ။ အမျိုးသမီး အသစ်အသစ် ပြောင်းလဲတိုင်း အာရုံခံစားမှုများကလည်း အသစ်အသစ်သာ ဖြစ်လျက်ရှိချေသည်။

ယသသေဋ္ဌေးသားသည် ကာမဂုဏ်အာရုံတို့ကို နေ့ရှိသမျှ ခံစားလာရာ ထစ်ခါတလေ တစ်ရက်တလေမျှ ငြီးငွေ့သည်ဟူ၍ မရှိခဲ့။ လောက၌ သေဋ္ဌေး ဟူ၍ ဖြစ်လာခြင်းသည် ကာမဂုဏ်ချမ်းသာ ခံစားပို့အတွက် သက်သက်သာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဖခင်သေဋ္ဌေးကြီးကလည်း သားတော်မောင်ယသ အလိုရှိသမျှ ခံစားနိုင်ရန် လိုလေသေးမရှိ ငိုဖန်တီးပေးလေသည်။ အဖောင်းတို့ဖြင့် မစု မအိခင်မှာ အသစ်ထို့တို့ စီစဉ်ပေးထားလေသည်။ မောင်ယသ-ကား ဤမျှ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော ကာမဂုဏ် ချမ်းသာထဲ၌ နှစ်မျောလျက် ရှိသည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခဟူ၍ မရှိ တွေ့ကြုံခံစားရသမျှ အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားများ ပေါ်၌ ချမ်းသာ အထွတ်အထိပ်ဟု ထင်နေသည်။ ယသ သေဋ္ဌေးသားသည် ပါရမီ မရင့်သေးမီကာလ ကာမဂုဏ်အဝဝတို့ကို ခံစား ခံစားခဲ့သည်မှာ နှစ်လ ထာရှည် ကြာခဲ့လေပြီ။

ထနေသောအခါ ယသ သေဋ္ဌေးသား၏ ပါရမီဓာတ်ခံမှာ ရင့်သန်လာလေပြီ။ ထိုနေ့တွင်လည်း ခါတိုင်းနေ့များကဲ့သို့ပင် မိန်းမချော မိန်းမလှတို့၏ ဖျော်ဖြေ

ပြုစုယုယမှုကို ခံယူလျက်ရှိသည်။ သို့သော် ခါတိုင်းနေ့များနှင့် မတူဘဲ စိတ်အာရုံထဲတွင် ထမင်းကိုမဆာဘဲ စားရဘိသကဲ့သို့ ကာမဂုဏ် ဝေဝါလာသည်။ ငြီးစော် နံလာသည်။ စိတ်ထဲတွင် တမျိုးတဖုံ ပြောင်းလဲလျက် ရှိသည်။ အမျိုးသမီးများကား ၎င်းတို့၏ တာဝန်များ လစ်ဟင်း မသွားရအောင် အမျိုးမျိုးကြံဆောင်လျက် ဖျော်ဖြေနေကြသည်။ အရှင်မျက်နှာ မနှင်သဖြင့် အခြားနေ့များကထက် ပို၍ တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြလေသည်။ မောင်ယာထ ဘည် ထိုနေ့၌ မိန်းမလှတို့၏ ဖျော်ဖြေယုယမှုကို စိတ်မဝင်စားသဖြင့် စောစီးစွာ အိပ်ပျော်သွားခဲ့လေသည်။

အမျိုးသမီးများလည်း သေဋ္ဌေးသား အိပ်ပျော်သွားပြီဖြစ်သဖြင့် ဖျော်ဖြေ မှုကို ရပ်နားပြီး မိမိတို့၏ တူရိယာများကို ပိုက်ထူပိုက်၊ ခေါင်းအုံးသူအုံးလျက် စိတ်ချလက်ချ အိပ်စက်ကြတော့သည်။ ခန်းမကြီး၏ အတွင်း၌ကား သီမီးများ ထိန်ထိန်လင်းလျက်ရှိနေပေသည်။ ယသ သေဋ္ဌေးသားသည် ညဉ့်သန်းခေါင်ဖံတွင် အိပ်ရာမှ နိုးလာရာ မောင်းမမိသံ အရွေ့အရံများ အိပ်စက်နေကြသည့် မြင်ကွင်းကို လင်းထိန်နေသော မီးရောင်အောက်တွင် တွေ့မြင်လိုက်ရတော့ သည်။ ဆံပင် ၈ ရှိ ၈ ရဲ့ ကြံ လျက် သရဲမများကဲ့သို့ ပါးစပ်ဟောင်းလောင်း အာပုပ်ရေ တတွေတွေစီးလျက် သွားကျိတ်ကာ ကယောင်ကတမ်း ယောင်ယမ်း ဟစ်အော်သူက ဟစ်အော်လျက် အချို့မှာ ဝတ်လစ်စလစ် တိုးလုံးပက်လက် ကိုးရိုးကားရား အိပ်စက်နေကြသည်မှာ သုသာန်၌ စွန့်ပစ်ထားသော သူသေ ကောင် အလောင်းများနှင့် တူလှပေသည်။ ညဉ့်နက်သန်းခေါင် အချိန်တွင် သူကောင် စွန့်ပစ်ရာ သုသာန်တစ်ပြင်သို့ ရောက်ရှိနေဘိသကဲ့သို့ ယသ ၏ စိတ်ထဲတွင် ထင်မြင်လာတော့သည်။

ထိုအခါ မိမိရရှိခဲ့သော စည်းစိမ်ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း မိမိခံစားခဲ့ သော ကာမဂုဏ်ချမ်းသာကိုလည်းကောင်း ချမ်းသာထကာ၏ အထုတ်အထိပ် ဟု ထင်ခဲ့ခြင်းမှာ မှားလေစွ။ ကာမချမ်းသာအပေါ် အပြစ်မြင်၍ ငြီးငွေ့လာ သည်။ တကယ်ချမ်းသာ အစစ်မဟုတ်ဘဲ ဒုက္ခထုံး ဒုက္ခကြီးများ အသုဘ အပုပ်ကောင်များဟု မြင်လာသည်။ ထိုကာမဂုဏ်အာရုံများအပေါ် ငြီးငွေ့စိတ် များ တရိပ်ရိပ်ဖြစ်ပွားလာပြီး ကြီးစွာထိတ်လန့် တုန်လှုပ်လာသည်။ နှုတ်က လည်း-

ဆို....သူရောငါပါ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်ဆိုး ဤဒုက္ခအိုးကြီးကို ကိလေသာ အမျိုးမျိုးတို့ ထိပါးနှိပ်စက်လျက် ရှိချေ သည်တကား-

ဟု တဘွတ်တွတ် ရွတ်ဆိုနေမိသည်။

မကြာလိုက်ပါချေ။ ယထာ သေဋ္ဌေးသားသည် အိပ်ရာ ညောင်စောင်း
လျှောင်းစက်ရာမှထကာ ခြေနှင်းကို စီးလျက် အိမ်တံခါးဝသို့ ထွက်လာခဲ့သည်။
အိမ်တံခါးမှသည် မြို့တံခါးဝသို့ ထွက်လာခဲ့သည်။ မြို့တံခါးသည် အဆင်သင့်
ပွင့်နေ၍ ခရီးဆက်ခဲ့ရာ မိဂဒါဝုန်တောကြီးသို့ စောစီးစွာ ဆိုက်ရောက်၍
မြတ်စွာဘုရားထံ၌ရဟန်းပြုခဲ့သည်။ ဤကား ယထာ သေဋ္ဌေးသား၏ ချမ်းသာစစ်
ချမ်းသာမှုကို ရှာဖွေပုံ ဖြစ်ပါသည်။

လူလောကတွင် စည်းစိမ်ချမ်းသာ ကြီးမားသော လူတန်းစားနှစ်မျိုးရှိသည်။
၎င်းတို့မှာ သူဌေးသူကြွယ် လူတန်းစားနှင့် (ဘုရင်မင်း) အုပ်စိုးသူ လူတန်းစားတို့
ဖြစ်လေသည်။ သူဌေးစည်းစိမ်သည် မင်းစည်းစိမ်နှင့် နှိုင်းစာလျှင် ပြည့်စုံမှု
ဓနိဓာနဟု ဆိုရမည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သူဌေးကား ပစ္စည်းဥစ္စာသာ
ပြည့်စုံ၍ အာဏာနှင့် မပြည့်စုံပေ။ မင်းက အမိန့်ချမှတ်လျှင် လိုက်နာရသည်။
အပြစ်ဒဏ်ခတ်လျှင် ခံရသည်။

မင်း၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာကား လောကီလူသားတို့အတွက် အထွတ်အထိပ်
ချမ်းသာဖြစ်လေသည်။ အာဏာသည်ဌေး အာဏာသည်ဌေဖြစ်၍ ပစ္စည်းဥစ္စာကို
လည်း လိုသလို ရယူနိုင်သည်။ အခြားကမဂုဏ် အာရုံတို့ကိုလည်း စိတ်ဆန္ဒ
အတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်သည်။ မိမိပိုင်စိုးသော တိုင်းပြည်နိုင်ငံတွင် မိမိကြိုက်သလို
စီစဉ်ပန်တီးနိုင်သည်။ လူတစ်ယောက်ကိုလည်း သေဆိုသေး၊ နေဆိုနေ၊ သွားဆို
သွား၊ လာဆိုလာ၊ လိုရာကို အခွင့်ပေးနိုင်သည်။ ဘုရင်မင်းတို့၏ စည်းစိမ်
ချမ်းသာသည် ပစ္စည်းဥစ္စာကိုသာမက အာဏာကိုပါ ပိုင်စိုးထားသဖြင့် သူဌေး
သူကြွယ်တို့၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာထက် အဆရာထောင်မက သာလွန်လေသည်။

သို့သော် ရှေးရှေးဘုရားအလောင်း မင်းကောင်းမင်းမြတ်များသည် ဤမျှ
ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော မင်းစည်းစိမ် လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်ချမ်းသာများကို
စိတ်တိုင်းကျ ခံစားနေစဉ်မှာပင် ထိုမင်းစည်းစိမ်၏ အပြစ်များကို ရှုမြင်သုံးသပ်
မိပြီး ထိုထိုစည်းစိမ် ချမ်းသာများကို စွန့်ခွာ၍ ဆိတ်ငြိမ်ရာတောအရပ်သို့ ခိုမှီး
ကပ်ရောက်ခဲ့ကြသည်။ ဟင်းသို့ တောထွက်ခဲ့ကြသော မင်းများထဲတွင်
တေမိမင်း၊ နေမိမင်း၊ မဟာဇနကမင်း စသည့် ဘုရားအလောင်း မင်းကောင်း
မင်းမြတ်များ ပါဝင်ကြသည်။

ချမ်းသာရရန် ဆင်းရဲခံ

လောက၌ ချမ်းသာစည်းစိမ်ကို ပစ္စည်းဥစ္စာဖြင့်သာ ခံစားရယူနိုင်သည်။
ယင်းပစ္စည်းဥစ္စာကို ရရှိရန် ဆင်းရဲဒုက္ခကို အရင်းတည်ကြရသည်။ လယ်ထမား
သည် ကောက်ပဲသီးနှံ ရရှိရန် ရွှံ့ထဲ ရေထဲ မှီစိုထည့်လည်းကောင်း၊ နေဂူကျဲကျဲ၌

လည်းကောင်း၊ ဖုံတထောင်းထောင်း လည်းလမ်းကြောင်း၌ လည်းကောင်း၊ မြက်ချို ဆူးချိုများအကြား တိုးဝေ့၍ မြေမှန်းမသိ၊ ကင်းမှန်းမသိ နွားနှင့် ဖက်ကာ ကြိုးရုန်းရသည်။ ပန်းရန်သမား လက်သမားများသည် နေပူမရွှောင် မိုးရွာမရွှောင် အခေါင်အဖျားတက်၍ လုပ်ကိုင်ကြရသည်။ ကုန်သည်ပွဲစား များသည် နေညမဟု ထမင်းမှန်းမသိ ဟင်းမှန်းမသိ ရောင်းဝယ် ဖောက်ကား ကြရသည်။ သတ္တုတွင်း ကျောက်မီးသွေးတွင်းနှင့် ဆိုးလုပ် မြေတူးသူများသည် အသူတစ်ရာ နက်ရွှိုင်းသော မြေအောက်တွင် ဆင်းသက်ကာ တူးဆွဲကြရသည်။ ရေလုပ်သားများသည် အတ္ထဝါရေပြင်ကျယ်ဝယ် မိုးဒဏ် လေဒဏ် လှိုင်းဒဏ် ပြင်းထန်လှသည့် မှန်တိုင်းကြား၌ လုပ်ကိုင်ရှာဖွေကြရသည်။ မိကျောင်းရန် ငါးမန်းရန်တို့ကို ရင်ဆိုင်လျက် စီးပွားဥစ္စာ ရှာကြရသည်။ လှိုင်ရေခန်းထမ်း များသည် အသက်ကို အရင်းတည်ကာ သေမင်းကို ရင်ဆိုင်လျက် ရန်သူနှင့် ယှဉ်ပြိုင်တိုက်ခိုက်၍ တာဝန်ထမ်းဆောင်ကြရသည်။

ဤသို့ စသည်ဖြင့် လောကီစည်းစိမ် ခံစားခံစားနိုင်ရန်အတွက် ဒုက္ခကို အရင်းတည်ကြရသည်။ ပျားရည်တစ်စက် လျက်ခွင့်ရရန် တမာရည်တစ်အိုးကို သောက်ကြရသည်။ အလွယ်ဆုံးဥပမာ ထုတ်ဆောင်ရပါမူ လျှာပေါ် မြက်မြက် ထမနက်စာ စားနိုင်ရန်အတွက် ငွေရွာရခြင်းဒုက္ခ ငွေရှိပြီးသည့်နောက်တွင် ဈေးသွား၍ ဟင်းသီး၊ ဟင်းရွက်၊ ဟင်းလျာဝယ်ခြမ်းရခြင်းဒုက္ခ၊ ဟင်းလျာတစ်ခွက် ချက်ပြုတ်ရန်အရေး ငရုတ် ကြက်သွန် ဂျင်းထောင်းထုရခြင်း၊ ဟင်းလျာကို ခုတ်ထစ် လှီးရခြင်း၊ ထောင်းထု ဆုပ်နယ်ရခြင်း၊ အရေခွံခွာ အရိုးသင်ရခြင်း၊ မီးညှိရခြင်း၊ မီးခိုးခံရခြင်း၊ ဟင်းနံ့၊ ညှော်နံ့ခံရခြင်း၊ မီးအပူဒဏ်ခံလျက် ဈေးတလုံးလုံးဖြင့် ချက်ပြုတ်ရခြင်း၊ အိုးမွက် ပန်းကန် ဆေးကြောသုတ်သင် ရခြင်း စသော လုပ်အားစိုက်ထုတ်မှုများကို လျှာပေါ်မှာ မျက်ခနဲ တချက်မျှ အရသာ ခံလိုက်ရခြင်းနှင့် နှိုင်းချိန်လိုက်ပါက ရရှိလိုက်သော ချမ်းသာသုစသည် မတန်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဤမျှ ဒုက္ခခံကာ ချက်ပြုတ်ရသော ဟင်းတခွက်ကို ဟင်းချက်သူသည် စားချင်စိတ်ပင် မရှိတော့၊ စိတ်ကုန်သွားတော့သည်။

ထို့ကြောင့် လောကီစည်းစိမ်ချမ်းသာများသည် အဆဲတန် ဒုက္ခကို ရင်းနှီး စိုက်ထုတ်ရသောကြောင့် ချမ်းသာသုစဟု မခေါ်သင့်ပေ။ ထို့ပြင် ခံစား ခံစား ရရှိသော ချမ်းသာသုစများလည်း ဧရမ္မာပမာ တသက်လျာ တဓဏတာမျှသာ ဖြစ်သည်။ သင်္ကတမ်းအလွန်တိုတောင်း၍ လျှပ်တပြက်အတွင်းမှာပင် ဖောက်ပြန် ပျက်စီးသွားသည်။ ထိုသို့ ဖောက်ပြန် ပျက်စီးသွားသည့်အခါ အင်္ဂါမရ ထမ်းတလျက် ပူဆွေးငိုကြွေးရသည်။

တဖန် လောကီစည်းစိမ်ချမ်းသာ ခံစားမှုသည် ခံစားနေစဉ် အခိုက်အတန့် မှာလည်း မထွမ်းမဖုတ် ငြိမ်ငြိမ်သက်သက် ကြောင့်ကြမဲ့နေ၍မရ၊ ဒရပ်မနား

လှုပ်ရှားပေးမှ အရသာပေါ်သည်။ ကြောင့်ကြဗျာပါရစိုက်ထုတ်နေမှသာလျှင် အရသာပေါ်နိုင်သည်။ ဥပမာ- အလွန်ကောင်းမွန်သည့် ဟင်းလျာတတုံးကို လျှာပေါ်တွင် တင်ထားပြီး လှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်စွာနေပါက ဘာအရသာမျှ ပေါ်မည်မဟုတ်။ သွားဖြင့် ကြိတ်ချေဝါးပေးပြီး လျှာကို လူးလဲတွန်းထိုးလျက် ထမြိုမြို ဝါးစားမှသာလျှင် အရသာ ပေါ်နိုင်သည်။ အလွန်လှပသည့် ပန်းချီကားတချပ်ကို ကြည့်ရှုရာ၌ ပန်းချီကား၏ အပ်တထောက်စာ တစ်နေရာ မျှကိုသာ စူးစိုက်ကြည့်ရှုနေပါက ပန်းချီကား၏ အလှအရသာကို မခံစားနိုင်ချေ။ ပန်းချီကားကို ကြည့်ရာ၌ အထက်မှအောက်၊ အောက်မှအထက်၊ ဘယ်ပြန်ညာပြန်၊ ကူးချီ သန်းချီ ရွှေ့လျားကြည့်ရှုမှသာလျှင် ပန်းချီကား၏ အလှအရသာနှင့် သာယာမှုကို ခံစားနိုင်ပေသည်။ အလားတူပင် အသံ အရသာကို ခံစားရာ၌ ငါးပေါက်သံ တစ်မျိုးတည်း၊ (သို့မဟုတ်) ခုနစ်သံချီ ထစ်မျိုးတည်းကိုသာ တောက်လျှောက် အဆက်မပြတ် နားထောင်နေရပါက ဘာအရသာမျှ မပေါ်ဘဲ ငြီးငွေ့လာပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် အသံကို ဘယ်သံ၊ ညာသံ ပြောင်းရသည်။ တက်သံ၊ သက်သံ၊ နိမ့်သံ၊ မြင့်သံ၊ သံတို၊ သံရှည်၊ သံသေး၊ သံကြောင်၊ သံဝါ၊ သံဩ၊ သံစုံနှောပေးရသည်။ နဲ့သံ၊ တယောသံကို သံရှည်၊ ဗိုသံ၊ ပတ်သံနှင့် ဝါးသံကို သံတို သံပြတ်၊ မောင်းသံ၊ ကြေးသံနှင့် စည်သံကို သံလတ်၊ ယင်းအသံများကို ရောနှောပေါင်းစပ်ပေးသည့် လင်းကွင်းသံ ဤကဲ့သို့ အသံမျိုး စုံလင်စွာ ဖန်တီးပေးသည့်အခါ သောတအာရုံ ခံစားသည့် စိတ်ဝိညာဉ်သည် အသံတခုမှ တခုသို့၊ အသံတမျိုးမှ တမျိုးသို့ လူးလာခေါက်တို့ ပြေးလွှားကာ ပျော်ရွှင်စွာ အရသာ ခံစားနိုင်လေသည်။

လောကီကာမဂုဏ် စည်းစိမ်ချမ်းသာ မှန်သမျှသည် ကြောင့်ကြဗျာပါရ စိုက်ထုတ်၍ အရသာခံရသည်။ မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်စွာ ခံစား၍ မရနိုင်။ အသစ်အဆန်း အပြောင်းအလဲ ပြုလုပ်မပေးပါက ဝလွယ်ဆီလွယ် ငြီးငွေ့ စိတ်ကုန်ဖွယ် ဖြစ်သည်။

ကောင်းလှပါသည် ဆိုသော အစာအာဟာရကို တစ်နာရီပြည့်အောင်ပင် စားနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ဗိုက်ပြည့်လျက် ဆက်စားနေလျှင် အန်ချင်လာပေမည်။ ဝဒီလာ၍ တမင်းပန်းကန်၊ ဟင်းပန်းကန်ကိုပင် မကြည့်ချင်တော့ချေ။ ထို့အတူ အလွန်ကောင်းလှပါသည်ဆိုသော ရုပ်ရှင်ကား၊ ဇာတ်၊ ဝတ္ထု၊ အလွန်ချော လွန်းလှပါသည်ဆိုသော မိန်းကလေးကို မည်မျှကြာကြာ ကြည့်ရှု၍ အာရုံ ခံစားနိုင်မည်နည်း။ ကြည့်ရှုခံစား၍ မကြာမီမှာပင် အပေါ့အလေး သွားချင် လာသည်။ ညောင်းညာကိုက်ခဲမှုနှင့် မျက်စိပြာဝေမှုများ ဖြစ်လာတတ်သည်။ ဇာတ်ကားတစ်ခုကို ၁၀-ခါပြန် ကြည့်နိုင်ပါမည်လော၊ ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို ၁၀-ခါ ထပ်ဖတ်နိုင်ပါမည်လော၊ ငြီးငွေ့လာပေမည်။ ပထမဘစ်ကြိမ်တွင် “အမခလေး

ချမ်းသာသုခ အဆင့်ဆင့်

ကောင်းလိုက်တာ၊ ထိုင်ရာကထောင် မထချင်ဘူး၊ လက်ကထောင် မချချင်ဘူး ဟု ဆိုခဲ့သော ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို ကျောင်းသုံးပြုဌာနရဲ့ အလွတ်ကျက်ခိုင်းသော အခါ ကျောင်းသားများသည် ယင်းစာအုပ်ကို ကိုင်၍မျှ မကြည့်လိုတော့ချေ။

ဤမျှပြဆိုပါက လောကီစည်းစိမ် (ကာမဂုဏ်ချမ်းသာ)သည် ခံစားနေသည့် အခိုက်အတန့်မှာပင် တည်ငြိမ်မှုမရှိ လှုပ်လက်ချောက်ချားမှု ရှိနေကြောင်း အခိုက်အတန့်မျှသာဖြစ်၍ ကြာရှည်မတည်နိုင်ကြောင်းသိသာ ထင်ရှားပေသည်။

ထို့ကြောင့် လောကီစည်းစိမ် ချမ်းသာ (ဝါ) ကာမဂုဏ်ချမ်းသာ ဟူသည့် မခံစားရမီကပင် လုံ့လစိုက်ထုတ်မှု၊ ပင်ပန်းဆင်းရဲမှု အဆမတန် အရင်းတည်ခွဲ ရသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ခံစားခွင့်ရပြန်သော်လည်း လျှပ်တပြက်မျှသာ အချိန်တိုတောင်းစွာ ခံစားရသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဖောက်ပြန်ပျက်စီး မျှောက်ကွယ်သွားထတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ခံစားနေသည့် အခိုက် အတန့်တွင်လည်း မငြိမ်မသက် လှုပ်လက် ချောက်ချားနေသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သူတပါးတို့ အနိုင်အထက် လုယက်မယူနိုင်စေရန် လုံခြုံစွာ သိမ်းဆည်းရခြင်း၊ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရခြင်း ဒုက္ခနှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ကြောင့် လည်းကောင်း မပြောပလောက်သော ချမ်းသာသုခ အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။ အထင်ကြီးစရာမရှိသော ချမ်းသာသုခ ဖြစ်သည်။ စဉ်းစားဉာဏ် မရှိသည့် အဂ္ဂုအပေါများသာလျှင် ဤချမ်းသာမျိုးကို လိုချင်ပေလိမ့်မည်။ အသိဉာဏ်ကြီးမားသော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာမူ ကာမဂုဏ်ချမ်းသာထက် အဆင့် မြင့်သော ဈာန်ချမ်းသာ၊ သမာပတ်ချမ်းသာကို ရရှိရန် ကြိုးပမ်းကြပေ လိမ့်မည်။

ချမ်းသာရရန် ချမ်းသာအရင်းခံ

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း (၂၅၀၀) ကျော်က မာဂစတိုင်း ရာဇဂြိုဟ်ပြည်တွင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားနှင့် တိတ္ထိပရိပိုင်များ ချမ်းသာသုခရရှိရန် နည်းလမ်း အငြင်း ပွားခဲ့ကြဖူးသည်။ တိတ္ထိပရိပိုင်များက ဤသို့ ဆိုကြသည်။ အနာခံမှ အသာ စရမည်၊ ဒုက္ခခံမှ သုခရနိုင်မည်။ ဒုက္ခ၏ အဆုံး၌ သုခရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခများ ကုန်ဆုံးသွားစေရန် ထပြိုင်နက် ထထိုင်တည်း အပြီးအစီး ဒုက္ခခံ ရမည်။ ပူလောင်ခြင်းဆင်းရဲကိုကုန်ခန်းသွားစေရန် မွန်းတည့် နေ့ရှိန်ရှိန်အောက် တွင် မီးပုံ ၄-ပုံ အလယ်၌ရပ်လျက် နေ့ကိုကြည့်ပြီး အပူဒဏ် အပြည့်အဝ ခံစားရမည်။ အပူဒဏ်ကို ထစ်ခါထည်းစု၍ ခံစားလိုက်သဖြင့် ပူလောင်မှုဒုက္ခ ကုန်ဆုံးသွားတော့မည်ဟု ဆိုသည်။ ချမ်းအေးမှုဒုက္ခများ ကုန်ဆုံးစေရန် အတွက် ပြာသိုလ နံနက်စောစော ရေချိုး ရေငုပ်ရမည်။ နာကျင်မှုဒုက္ခများ

ကုန်ဆုံးစေရန်အတွက် ဆံပင်ကို ဆင်တုန်းစားဖြင့် မရိတ်ရ၊ ထန်းစေ့မှတ်ဖြင့် ဆံပင်တပင်ချင်းညှပ်၍ နှုတ်ရမည်။ ဆံပင်တသိန်းနှုတ်ပြီးပါက နာကျင်မှုဒုက္ခ တသိန်းခံစားပြီးဖြစ်သည်။ ထို့နောက် သံဆူးချွန်တထောင်ပေါ်တွင် အိပ်လျက် ဆူးချွန်တထောင်မှ နာကျင်မှုဒုက္ခတထောင်ကို တပြိုင်နက် ခံစားရမည်။ ဤကဲ့သို့ ဒုက္ခအမြောက်အမြား ထစုတဝေးတည်း တပြိုင်နက် ခံစားလိုက်ပါက အတိတ် ဘဝမှ ဝဋ်ကြွေးဒုက္ခအားလုံး ကုန်ဆုံးသွားပြီး ချမ်းသာသူ အတိဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို ရရှိနိုင်သည်ဟု ပရိပိုင်ဆရာကြီးများက ဟောပြော ကြသည်။ ကျင့်ကြံကြသည်။

ထိုအယူဝါဒ မမှန်ကြောင်းကို မြတ်စွာဘုရားရှင်က ဆင်ခြင်တုံတရားဖြင့် စိစစ်ပြခဲ့သည်။ ထိုပရိပိုင် ဆရာကြီးများနှင့် တွေ့ဆုံကာ မေးမြန်းခဲ့သည်။ အသင်တို့သည် အတိတ်ဘဝမှ တင်ရှိခဲ့သော ဒုက္ခဝဋ်ကြွေးများသည် မည်ရွေ့ မည်မျှ ပမာဏရှိသည်ဟု ရေတွက်ပြနိုင်ပါသလော။ တတင်းသား ရှိခဲ့သလော၊ တခွဲသားရှိခဲ့သလော၊ သို့မဟုတ် တပိဿာ နှစ်ပိဿာ ရှိခဲ့သလော၊ သို့မဟုတ် ဒုက္ခအရေအတွက်တစ်သိန်းရှိခဲ့သလော၊ တစ်သန်းရှိခဲ့သလောဟု မေးမြန်းသော အခါ ဒုက္ခမည်ရွေ့မည်မျှ ရှိခဲ့သည်ဟု မသိကြပါဟု ဖြေဆိုသည်။ တဖန် မည်မျှ သော ဒုက္ခကို ခံစားပြီးနေပြီ၊ ဒုက္ခလက်ကျန် မည်မျှရှိသနည်းဟု မေးသော အခါတွင်လည်း “မသိပါ”ဟု ဖြေဆိုကြပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ မူလရှိခဲ့သော ဒုက္ခ ပမာဏကိုလည်း မသိ၊ ခံစားပြီးသော ဒုက္ခပမာဏကိုလည်း မသိ၊ ခံစားရန် ကျန်ရှိနေသေးသော ဒုက္ခ၏ ပမာဏကိုလည်း မသိဟု ဆိုပါက သင်တို့၏ အကျင့်လမ်းစဉ်သည် မသိဘဲလျက် ကျင့်နေကြရသည့် လမ်းစဉ်ဖြစ်၍ အံ့ဩစရာ ကောင်းပါပေ၏ဟု အပြစ်တင်တော်မူသည်။

ထိုအခါ တိတ္ထိ ပရိပိုင်များက ရှင်ဂေါတမကား ချမ်းသာသူ ရရှိရန် ဘာကိုအရင်းတည်မည်နည်းဟု မေးကြသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ချမ်းသာသူ ရရှိဖို့ရန် ချမ်းသာသူခကိုပင် အရင်းတည်ရပေမည်။ ဤကဲ့သို့ ချမ်းသာ သူခကို အရင်းတည်မှသာလျှင် တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့် မြင့်သောချမ်းသာသူခကို ရရှိခံစားနိုင်မည်ဟု ဖြေဆိုတော်မူသည်။ ထိုစကားမှန်၏၊ ပထမဈာန် ချမ်းသာ ရရှိရန် ဥပစာရ သမာဓိနှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ချမ်းသာသူခကို အရင်းတည်ရမည်။ ထပ်မံ ပထမဈာန်ချမ်းသာကို အရင်းခံ၍ ဒုတိယဈာန်ချမ်းသာကို အရယူနိုင် သည်။ ဒုတိယဈာန် ချမ်းသာကို အရင်းတည်၍ တတိယဈာန်ချမ်းသာကို ရနိုင်သည်။ တတိယဈာန်ချမ်းသာကို အရင်းတည်မှသာ စတုတ္ထဈာန်ချမ်းသာကို ရရှိခံစားနိုင်မည်။ ဤကဲ့သို့ ချမ်းသာအဆင့်ဆင့် မြင့်တက်နိုင်သည့် ဈာန် ချမ်းသာအကြောင်းကို မသိရှာကြသော တိတ္ထိပရိပိုင်များသည် အပြန်အလှန်

ချမ်းသာသူ့ အဆင့်ဆင့်

အားစွန်းထုတ်ကြသည်။ ရှင်ကြီးဂေါတမဆိုသည့်အတိုင်း ချမ်းသာကိုအရင်းခံ၍
 ချမ်းသာရနိုင်သည် ဆိုပါက ဤလောက၌ ထုတုဂြိုဟ်ပြည့်ရှင် ဗိမ္ဗိသာရမင်းသည်
 ဘုရားရှင်အားဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ရှင်ကြီးဂေါတမမှာ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ချွဲတဲအဖြစ်၌
 ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးလောက် ကြီးကျယ်သော ချမ်းသာကို မရနိုင်ဘဲ ရှိလိမ့်
 မည်ဟု ဆိုကြသည်။ ထိုအခါ မြတ်စွာဘုရားရှင်က သင်တို့၏ ဘုရင်ဗိမ္ဗိသာရ
 မင်းကြီးသည် ငါ့ကဲ့သို့ (၇) ရက်တိုင်တိုင် မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်စွာ ချမ်းသာ
 သူ့ကို ခံစားနိုင်ပါမည်လောဟူသော အမေးဖြင့် တခါတည်း နှုတ်ဆိတ်
 သွားစေခဲ့သည်။ မှန်ပေသည်။ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် အလွန်ကောင်းလှပါ
 သည်ဟူသော ဟင်းလျာတစ်ခုကို (၇) ရက်တိုင်တိုင် တထိုင်တည်း တဆက်တည်း
 မစားနိုင်ပေ။ (၇) ရက် မဆိုထားဘိ တစ်နာရီပြည့်အောင်ပင် စားနေနိုင်မည်
 မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ စည်းစိမ်ချမ်းသာသည်
 ဈာန်ချမ်းသာ၏(၁၆) စိတ် ထင်စိတ်စာမျှပင် မရှိဟု ဆိုရပေမည်။ (စူဠဂုဏ်ကုန္ဒ
 သုတ် မ၊၁။)

ဈာန်ချမ်းသာ

ဈာန်ချမ်းသာသည် ကာမဂုဏ်ချမ်းသာကဲ့သို့ အချိန်တိုအတွင်း ဖောက်ပြန်
 ပျက်စီး ပျောက်ကွယ်သွားခြင်း မရှိ။ သမာဓိစွမ်းအားအလျောက် တစ်နာရီ
 နှစ်နာရီ စသည် တောက်လျှောက် ချမ်းသာသူ့ကို ခံစားနိုင်၏။ ဘုရားရဟန္တာ
 များမှာမူ (၇) ရက်တိုင်တိုင် ဈာန်ချမ်းသာကို အဆက်မပြတ် တောက်လျှောက်
 ခံစားနိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဈာန်ချမ်းသာသည် လောကီဈာန်နှင့် စပ်လျဉ်း၍
 လောကီချမ်းသာ ဖြစ်သော်လည်း ကာမဂုဏ်ချမ်းသာထက် ခံစားခွင့် အချိန်
 ကာလ ပိုမိုရှည်ကြာမှုရှိသည်။

ထို့ပြင် ဈာန်ချမ်းသာကို ခံစားနေရသည့်အချိန်၌ မငြိမ်မသက် လှုပ်လက်
 ချောက်ချားမှု မရှိ။ မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်စွာ ခံစားနိုင်သည်။

တစ်ဖန် ကာမဂုဏ်ချမ်းသာကို ခံစားရာ၌ ခန္ဓာကိုယ်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းမျှသာ
 အရသာကို သိရှိ ခံစားနိုင်သည်။ အစားအသောက် အရသာကို ခံတွင်းနှင့်
 လည်ချောင်းတစ်ဝိုက်မှာသာ ခံစားရသည်။ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့စိမ့်ဝင်ခြင်း
 မရှိ။ ဈာန်ချမ်းသာမှာမူ ဆံပင်ပျားမှ ခြေပျား၊ လက်ပျား၊ လက်သည်းပျားဝါ
 မကျန် ချမ်းသာမှုဖြင့် စိမ့်ဝင်ပျံ့နှံ့ ထိတွေ့ ခံစားရသည်။ တစ်ကိုယ်လုံး ဈာန်
 ချမ်းသာဖြင့် မထိမတွေ့ မနွံသော အစိတ်အပိုင်း ဟူ၍ မရှိ။ ဥပမာအားဖြင့်
 ရေထဲ၌ လုပ်နေသူတစ်ဦးမှာ ရေနှင့်မထိမတွေ့သော ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း

မကျန်သကဲ့သို့ ဈာန်ချမ်းသာနှင့် မထိမတွေ့သော ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း မကျန်ရှိချေ။ ဤဈာန်ချမ်းသာကို ထိတွေ့ ခံစားဖူးသူများ အနေဖြင့် ဈာန်ချမ်းသာသည် ကာမဂုဏ်ချမ်းသာထက် အဆ အရာအထောင် သာလွန်ကြောင်း ကိုယ်တွေ့ သက်သေခံနိုင်ကြသည်။

ဈာန်ချမ်းသာ၌ နှစ်သက်မှုပီတိ ပူးတွဲပါဝင်နေသည်။ ဤပီတိသည် စိတ်စေတနာကို ယှဉ်ဖက်တရားအားလုံးကို နှစ်သက်ကြည်နူးစေလျက် ယင်းစိတ်စေတနာသိက်များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ရုပ်မှုန်များ၊ ရုပ်ကလာပ်များသည် တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့စိမ့်ဝင်သွားသဖြင့် ကြည်နူး ရွှင်ပြမှုပီတိ၏ အရှိန်အဟုန်သည် ဆံပင်ဖျားမှ ခြေသည်း လက်သည်းဖျားအထိ စိမ့်ဝင် ပျံ့နှံ့သွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းကြည်နူး ရွှင်ပြမှုပီတိသည် အရှိန်အဟုန် ပြင်းထန်၍ စွမ်းအား ကြီးမားလှသဖြင့် ခံစားရမှုမှာလည်း အရှိန်အဟုန် ပြင်းထန်သည်။ တစ်ကြိမ် တွေ့ထိခံစားဖူးပါက မမေ့နိုင်အောင် ဖြစ်ရတော့သည်။ ကြီးကျယ် မွန်မြတ်သော ချမ်းသာသုခ ဖြစ်ပါပေသည်။

ဤအခန်းတွင် ဈာန်ချမ်းသာနှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ဈာန်ချမ်းသာသည် ကာမဂုဏ်ချမ်းသာထက် အဆ အရာအထောင် သာလွန်ကြောင်း ကိုယ်တွေ့ သက်သေခံနိုင်ကြသည်။ ဈာန်ချမ်းသာ၌ နှစ်သက်မှုပီတိ ပူးတွဲပါဝင်နေသည်။ ဤပီတိသည် စိတ်စေတနာကို ယှဉ်ဖက်တရားအားလုံးကို နှစ်သက်ကြည်နူးစေလျက် ယင်းစိတ်စေတနာသိက်များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ရုပ်မှုန်များ၊ ရုပ်ကလာပ်များသည် တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့စိမ့်ဝင်သွားသဖြင့် ကြည်နူး ရွှင်ပြမှုပီတိ၏ အရှိန်အဟုန်သည် ဆံပင်ဖျားမှ ခြေသည်း လက်သည်းဖျားအထိ စိမ့်ဝင် ပျံ့နှံ့သွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းကြည်နူး ရွှင်ပြမှုပီတိသည် အရှိန်အဟုန် ပြင်းထန်၍ စွမ်းအား ကြီးမားလှသဖြင့် ခံစားရမှုမှာလည်း အရှိန်အဟုန် ပြင်းထန်သည်။ တစ်ကြိမ် တွေ့ထိခံစားဖူးပါက မမေ့နိုင်အောင် ဖြစ်ရတော့သည်။ ကြီးကျယ် မွန်မြတ်သော ချမ်းသာသုခ ဖြစ်ပါပေသည်။

ဤအခန်းတွင် ဈာန်ချမ်းသာနှင့် ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ ဈာန်ချမ်းသာသည် ကာမဂုဏ်ချမ်းသာထက် အဆ အရာအထောင် သာလွန်ကြောင်း ကိုယ်တွေ့ သက်သေခံနိုင်ကြသည်။ ဈာန်ချမ်းသာ၌ နှစ်သက်မှုပီတိ ပူးတွဲပါဝင်နေသည်။ ဤပီတိသည် စိတ်စေတနာကို ယှဉ်ဖက်တရားအားလုံးကို နှစ်သက်ကြည်နူးစေလျက် ယင်းစိတ်စေတနာသိက်များကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ရုပ်မှုန်များ၊ ရုပ်ကလာပ်များသည် တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့စိမ့်ဝင်သွားသဖြင့် ကြည်နူး ရွှင်ပြမှုပီတိ၏ အရှိန်အဟုန်သည် ဆံပင်ဖျားမှ ခြေသည်း လက်သည်းဖျားအထိ စိမ့်ဝင် ပျံ့နှံ့သွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းကြည်နူး ရွှင်ပြမှုပီတိသည် အရှိန်အဟုန် ပြင်းထန်၍ စွမ်းအား ကြီးမားလှသဖြင့် ခံစားရမှုမှာလည်း အရှိန်အဟုန် ပြင်းထန်သည်။ တစ်ကြိမ် တွေ့ထိခံစားဖူးပါက မမေ့နိုင်အောင် ဖြစ်ရတော့သည်။ ကြီးကျယ် မွန်မြတ်သော ချမ်းသာသုခ ဖြစ်ပါပေသည်။

အခန်း (၂)

ဈာန်လမ်းစဉ်

ကမ္မဋ္ဌာန်း-၄၀

ဈာန်ချမ်းသာအကြောင်းကို သိရှိပြီးနောက် ထိုဈာန်ချမ်းသာကို ခံစားလိုသော် ဈာန်ရအောင် မည်သို့ပြုလုပ်ရမည်၊ မည်သည့်တရားများကို ပွားများအားထုတ်ရမည်ကို သိရှိရန် လိုအပ်ပေသည်။ ပြဆိုအပ်ပြီးသော ဈာန်ချမ်းသာသည် လွယ်လွယ်ကူကူနှင့် ရနိုင်သော တရားမျိုး မဟုတ်ပေ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားများကို လုံ့လစိုက်ထုတ်၍ ကြိုးကုတ် အားထုတ် ပွားများမှသာလျှင် ရရှိနိုင်သော တရားမျိုးဖြစ်ပေသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်တို့၏ အနှစ်သာရ၊ (သို့မဟုတ်) နောက်ဆုံးပန်းတိုင်ကား “နိဗ္ဗာန်” ဖြစ်၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်သို့ သွားရောက်ရာလမ်းနှစ်ဘွယ် ရှိလေသည်။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) ဈာန်ယာဉ်စီး၍ သွားသော “သမထယာနိက” လမ်း၊
- (၂) ဝိပဿနာယာဉ်စီး၍ သွားသော၊ (သို့မဟုတ်) ဉာဏ်ယာဉ်စီး၍ သွားသော “ဝိပဿနာယာနိက” လမ်းတို့ ဖြစ်သည်။

နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရာတွင် သမထယာနိကလမ်း၊ ဝိပဿနာယာနိကလမ်းဟု လမ်းနှစ်ဘွယ်ရှိသကဲ့သို့ ထိုလမ်းစဉ်အရ ကျင့်ကြံ အားထုတ်ရမည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားများသည်လည်း သမထကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း ဟူ၍ နှစ်မျိုး ရှိပြန်၏။

ထိုနှစ်မျိုးအနက် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ၄၀-ရှိသည်—

- (က) ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး
- (ခ) အဘူဘ ၁၀-ပါး
- (ဂ) အနုဿတိ ၁၀-ပါး
- (ဃ) အပ္ပမညာ ၄-ပါး
- (င) အာဟာရေပဋိက္ခလသညာ ၁-ပါး
- (စ) စေတဓာတုဝဇ္ဇာန် ၁-ပါး
- (ဆ) အာရပ္ပ ၄-ပါး

စုစုပေါင်း ၄၀-ဖြစ်သည်။

ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး

ယင်း သမထကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-အနက် ရှေးဦးစွာ ကသိုဏ်း ၁၀-ပါးကို ဖော်ပြ ပါဦးမည်။

ကသိဏဟူသောပါဠိကို ကသိုဏ်းဟု မြန်မာမှုပြုထားခြင်းဖြစ်၏။ ကသိဏ သည် “အလုံးစုံ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကသိုဏ်းဝန်းတစ်ခုလုံးကို တပြိုင်နက် ထင်မြင်အောင် ရှုကြည့်ရမည်။ တစ်စိတ် တစ်ပိုင်းကိုသာ ရှုကြည့်မှု မပြုရဟု ဆိုလိုသည်။ ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး ရေတွက် ပုံမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်—

- (၁) ပထဝီကသိုဏ်း = မြေကသိုဏ်း၊
- (၂) အာပေါကသိုဏ်း = ရေကသိုဏ်း၊
- (၃) ဝေဇောကသိုဏ်း = မီးကသိုဏ်း၊
- (၄) ဝါယောကသိုဏ်း = လေကသိုဏ်း၊
- (၅) နီလကသိုဏ်း = ညိုပြာရောင်ကသိုဏ်း၊
- (၆) ပီတကသိုဏ်း = ရွှေဝါရောင်ကသိုဏ်း၊
- (၇) လောဟိတကသိုဏ်း = အနီရောင်ကသိုဏ်း၊
- (၈) ဩဓါတကသိုဏ်း = အဖြူရောင်ကသိုဏ်း၊
- (၉) အာကာသကသိုဏ်း = ကောင်းကင် (ဟင်းလင်းပေါက်) ကသိုဏ်း၊
- (၁၀) အာလောကကသိုဏ်း = အလင်းရောင် ကသိုဏ်း။

အသုဘ ၁၀-ပါး

မတင့်မတယ် ရှံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အလောင်းကောင်ကို အသုဘဟု ခေါ်၍ ယင်း အသုဘ ၁၀-မျိုးကို ရေတွက်ပြပါဦးမည်—

- (၁) ဥဒ္ဓုမာတကအသုဘ = သေပြီးနောက် နှစ်ရက်သုံးရက်အတွင်း ဖူးဖူး ရောင်ပုပ် စက် ဆုပ်ဖွယ် ဓာတ် အလောင်းကောင်၊

ဈာန်လမ်းစဉ်

- (၂) ဝိနိလကအသုဘ = သုံးရက်ကျော်မြောက် လေးရက်ရောက်၌ အသားများရင့် နီ၊ ပြည်စုရာ၌ ဖြူလျက် နီဖြူသဘော ရောနှောစပ်တွဲ ညှိမဲပုပ် စက်ဆုပ်ဖွယ်ရာ အလောင်းကောင်၊
- (၃) ဝိဝုဗ္ဗကအသုဘ = လေးရက်လွန်မြောက် ငါးရက်ရောက်၌ ပြည် တ စိုစို ပေါက်ကွဲယိုနေသော အလောင်းကောင်၊
- (၄) ဝိစ္ဆိန္ဒကအသုဘ = ရန်သူများက ကိုယ် နှစ်ပိုင်းဖြတ်၍ သတ်ထားသော အလောင်းကောင်၊
- (၅) ဝိက္ခာယိတကအသုဘ = ခွေး လင်းတ ကျီး အသီးသီးတို့ ကိုက်ခဲ ဆိတ်ဖောက် စားသောက်ထားသော အလောင်းကောင်၊
- (၆) ဝိက္ခိတ္တကအသုဘ = လက် ခြေ ခေါင်း ကိုယ် ဖရိုဖရဲ တကွဲတပြား ဖြစ်နေသော အလောင်းကောင်၊
- (၇) ဟတဝိက္ခိတ္တကအသုဘ = ဓား လှံ စသည်တို့ဖြင့် အစိတ်စိတ် အမွှာမွှာကွဲ ဖွာလဲကြအောင် ဖြတ်ခွဲ နှိပ်စက်ကာ ဖရိုဖရဲ တကွဲတပြား ဖြစ်နေသော အလောင်းကောင်၊
- (၈) လောဟိတကအသုဘ = သွေးများ ယိုထွက်ကာ တစ်ကိုယ်လုံး သွေး ပေကျဲနေသော အလောင်းကောင်၊
- (၉) ပုဠုဝကအသုဘ = ကျိကျိတက် ပိုးလောက် ပြည့်လျက် ထရွရွထွက်နေသော အလောင်းကောင်၊
- (၁၀) အဋ္ဌိကအသုဘ = အရိုးစုသက်သက် အလောင်းကောင်။

အနုဿတိ ၁၀-ပါး

ဘုရား၊ တရား၊ သဗ္ဗာစသော အာရုံများသည် အဖန်ဖန် အောက်မေ့ဖွယ်ရာ ဆင်ခြင်ဖွယ်ရာ အာရုံများဖြစ်၍ အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်ရ၏။
(အနုဿတိ = အနု + သတိ = အနု = အဖန်ဖန် + သတိ = အောက်မေ့ခြင်း၊ ဆင်ခြင်ခြင်း) အနုဿတိ ၁၀-ပါး ရေတွက်ပုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်-

- (၁) ဗုဒ္ဓါနုဿတိ = ဘုရားရှင်၏ဂုဏ်တော်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း။
- (၂) မွှာနုဿတိ = ပိဋကတ်သုံးပုံနှင့် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် တရားတော်၏ ဂုဏ်တော်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း။
- (၃) သံဃာနုဿတိ = အရိယာသံဃာတော်တို့၏ ဂုဏ်တော်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း။
- (၄) သီလာနုဿတိ = မိမိ၏သီလ မကျိုးမပေါက် မပြောက် မကျားပုံကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်း။
- (၅) စာဂါနုဿတိ = ပကာသနမဖက် ရက်ရက်ရောရော သန့်သန့်ရှင်းရှင်း မိမိ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းခဲ့သမျှ ဖြတ်ဒါနကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း။
- (၆) ဒေဝတာနုဿတိ = ကုသိုလ်ရှင်တို့သည် နတ်ဗြဟ္မာ ဖြစ်ကြ ၏ဟု နတ်ဗြဟ္မာတို့ကို သက်သေ ပြုလျက် မိမိတို့၏ ကုသိုလ်ကောင်းမှု များကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း။
- (၇) ဥပသမာနုဿတိ = နိဗ္ဗာန်၏ ငြိမ်းအေးပုံ စိုးရိမ်သောက ကင်းဝေးပုံကို အာရုံပြု၍ အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း။
- (၈) မရဏာနုဿတိ = သေရမည့် သဘောကို အဖန်ဖန် တွေးတော အောက်မေ့လျက် သတိ သံဝေဂရခြင်း၊ (သေရမည်ကို ကြောက် နေခြင်းမျိုး မဟုတ်)

ဈာန်ထမ်းစဉ်

(၉) ကာယဂတာသတိ = ဆံပင်စသော (၃၂) ကောဋ္ဌာသ အစု အဝေးကို အာရုံပြု ရှုမှတ်ခြင်း။

(၁၀) အာနာပါနုဿတိ = ထွက်သက်ဝင်သက်ကို ရှုမှတ်ခြင်း။

အပ္ပမညာ ၄-ပါး

အရပ်ဒေသအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါအရေအတွက်အားဖြင့်လည်းကောင်း ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်း မရှိ၊ အတိုင်းအတာ ပမာဏမရှိသော သတ္တဝါအားလုံးအပေါ်၌ ပျံ့နှံ့အောင် အာရုံဖြန့်ထားရသော ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်း ဖြစ်သည်။ ပမာဏဆိုသည်မှာ အတိုင်းအရှည် အပိုင်းအခြား ရှိသည်ဟု ဆိုလိုသည်။ အပမာဏဆိုသည်မှာ အတိုင်းအရှည် မရှိ၊ အပိုင်းအခြားမရှိဟု ဆိုလိုသည်။ အပမာဏကို ပါဠိသဒ္ဒါနည်းအရ အပ္ပမညာဟု ပြောင်းလဲထားခြင်း ဖြစ်သည်။ အပ္ပမညာတရား ၄-ပါး ရှိသည်-

(၁) မေတ္တာ = သတ္တဝါများ၏ အကျိုး စီးပွားကို လိုလားသော စိတ်ကို ဖြန့်ထားခြင်း။

(၂) ကရုဏာ = ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်နေသော သတ္တဝါများကို သနားကြင်နာခြင်း။

(၃) မုဒိတာ = ချမ်းသာကြီးပွားနေကြသော သတ္တဝါများကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းသာအားရ ဖြစ်ခြင်း။

(၄) ဥပေက္ခာ = သတ္တဝါ အားလုံးတို့သည် ကံအား လျော်စွာ ဖြစ်နေကြရသည်ဟု သဘောပေါက်၍ လျစ်လျူရှုခြင်း။

အာဟာရေပဋိကူလသညာ ဆိုသည်မှာ=စားအပ်သော အစာအာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ဟု ရှုမြင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ (အာဟာရေ=အာဟာရ၌+ပဋိကူလ=ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်+သညာ=အမှတ်ထားခြင်း)

တေတေတုဝတ္တန် ဆိုသည်မှာ= ခန္ဓာကိုယ်၌ ရှိသော ပဏဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော ဓါတ်ကြီးလေးပါးကို ပိုင်းခြားရှုမြင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

အာရပ္ပထေးပါး မှာမူ နားမည်ရန် ခက်ခဲ့သဖြင့် ရောက်ပိုင်းထောက်မမှ ရှင်းလင်းရေးသားပါမည်။

ဈာန်ရနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းများ

ဤပြဆိုအပ်ပြီးသော ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-တို့တွင် ကာယဂတာသတိနှင့် အာနာပါနုဿတိမှတစ်ပါးသော အနုဿတိ ၈-ပါး၊ အာဟာရေပဋိကူလသညာ၊ စတုစာတုဝဝတ္ထာန် ဤကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါးတို့သည် ဈာန် မရနိုင်ချေ။ ဈာန်နှင့် နီးကပ်နေသော သမာဓိမျှကိုသာ ရစေနိုင်သည်။ ကျန်ကမ္မဋ္ဌာန်း(၃၀)တို့ကား ပထမဈာန်စသည့် ဈာန်များကို ရစေနိုင်သည်။

ယင်းကမ္မဋ္ဌာန်း (၃၀)တို့အနက် ကသိုဏ်း ၁၀-ပါးနှင့် အာနာပါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ရူပဈာန် (၅)မျိုးလုံးကို ရစေနိုင်သည်။ အသုဘ ၁၀-ပါးနှင့် ကာယဂတာသတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့သည် ပထမဈာန်ကိုသာ ရစေနိုင်သည်။ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ ဤကမ္မဋ္ဌာန်း ၃-ပါးတို့သည် စတုတ္ထဈာန်အထိ ရစေနိုင်သည်။ ဥပေက္ခာကမ္မဋ္ဌာန်းသည်ကား ရူပပဉ္စမဈာန်ကိုသာ ရစေနိုင် သည်။ အရူပကမ္မဋ္ဌာန်း (၄)မျိုးတို့သည် အစဉ်အတိုင်းအားဖြင့် အရူပဈာန် ၄-ပါးတို့ကို ရစေနိုင်သည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူ၏ ဂုဏ်အင်္ဂါ

ဈာန်ကို ရလိုသော ပုဂ္ဂိုလ် (သို့မဟုတ်) ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖော်ပြပါ အကြောင်းဂုဏ်အင်္ဂါ ၆-ပါးတို့နှင့် ညီညွတ် ပြည့်စုံ ရပေမည်-

- (၁) သီလစင်ကြယ်ရမည်။
- (၂) ဖလိမောဒကြီး ၁၀-ပါးကို ဖြတ်တောက်ထားနိုင်ရမည်။
- (၃) ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးစွမ်းနိုင်သည့် မိတ်ဆွေကောင်း၊ ဆရာကောင်းထံ ချဉ်းကပ်ရမည်။
- (၄) မိမိ၏စရိုက်ဝါသနာနှင့် သင့်လျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်ခုကို သင်ယူရမည်။
- (၅) ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရန် သင့်လျော်သော နေရာကို ရွေးချယ် ရမည်။
- (၆) ပလိခဗာဇဝေယျများကို ဖြတ်တောက်ထားရမည်။

သီလစင်ကြယ်ခြင်း

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မည့်သူသည် ရဟန်းဖြစ်ပါလျှင် (ပါတိမောက္ခသံဝရ သီလ)ခေါ်သော နှစ်ရာနှစ်ဆယ်ခုနစ်သွယ်သော သိက္ခာပုဒ်များကို စင်ကြယ်စွာ စောင့်ထိန်းရမည်။ လူဝတ်ကြောင်ဖြစ်လျှင် အနည်းဆုံး ငါးပါးသီလ လိုနိုးရမည်။ စင်ကြယ်စွာ စောင့်ထိန်းရမည်။

အနှောင့်အယှက် ၁၀-မျိုး

ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာထူးကို ပွားများ အားထုတ်တော့မည် ဆိုပါက ပလိဗောဓဟု ခေါ်သော အနှောင့်အယှက် (၁၀)မျိုးကို ဖယ်ရှား ဖြတ်တောက် ထားရမည်။ ယင်းပလိဗောဓများသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရာ၌ နောက်ဆံ တင်းမှု၊ စိတ်မချမှုများကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် စိတ်၏ တည်ကြည်မှု သမာဓိရရှိရန် အတားအဆီး အနှောင့်အယှက်များ ဖြစ်ကြသည်။ ပလိဗောဓ (အနှောင့်အယှက်) တရား ၁၀-ပါးတို့မှာ အောက်ပါတို့ဖြစ်ကြသည်-

- (က) အာဝါသပလိဗောဓ = နေရာထိုင်ခင်း အနှောင့်အယှက်၊
- (ခ) ကုလပလိဗောဓ = ရဟန်းများအတွက် ဒကာ၊ ဒကာမ အပေါ် တွယ်တာမှု၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များ အတွက် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် စားဖော် ဆောက်ဖက်များအပေါ် တွယ်တာမှု အနှောင့်အယှက်၊
- (ဂ) လာဘပလိဗောဓ = ရဟန်းများအတွက် အလှူပစ္စည်းရရှိမှု၊ လူပုဂ္ဂိုလ်များ အတွက် ဝင်ငွေနှင့် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ ရရှိမှု အနှောင့်အယှက်၊
- (ဃ) ဂဏပလိဗောဓ = ဂိုဏ်းဂဏအစွဲထားမှု အနှောင့်အယှက်၊
- (င) ကမ္မပလိဗောဓ = လုပ်ငန်းတစ်ခုခု ဆောင်ရွက်နေခြင်း အနှောင့်အယှက်၊
- (စ) အဒ္ဓါနပလိဗောဓ = ခရီးသွားမှု အနှောင့်အယှက်၊
- (ဆ) ဉာတိပလိဗောဓ = ဆွေမျိုး အနှောင့်အယှက်၊
- (ဇ) အာဗာပပလိဗောဓ = အဖျားအနာရောဂါ အနှောင့်အယှက်၊

(ဈ) ဂန္ထပလိဗောဓိ = စာပေ ကျမ်းဂန် သင်ယူမှု အနှောင့်အယှက်၊

(ည) ဣဒ္ဓိပလိဗောဓိ = တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဏ် အနှောင့်အယှက်။

ကျောင်း အိပ်ရာ နေရာကို တွယ်တာလေ့ ရှိသူအား ယင်းကျောင်းနှင့်အိပ်ရာ နေရာကို အမှိုက်ရှင်းရခြင်း၊ တံမြက်စည်း လှည်းရခြင်း၊ ဖုံခါ ဖုံထုတ်ရခြင်း၊ ပျက်စီးယိုယွင်းသည်ကို ပြုပြင်ရခြင်းကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ပွားများ အားထုတ်ခွင့် အချိန်နည်းပါးအားပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်လိုသူများသည် ကျယ်ဝန်းကြီးမားသော အဆောက်အအုံ၌ မနေရ၊ ဖုံတစ်ချက်ခါရုံမျှဖြင့် သန့်ရှင်းမှုကိစ္စပြီးနိုင်သော ကျောင်းငယ်၊ အိမ်ငယ်၌ နေရမည်။ အဆောက်အအုံနှင့်ပတ်သက်၍ သန့်ရှင်းမှု၊ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှု လုပ်ငန်းတာဝန်များ နည်းပါးစေရမည်။ ထို့ကြောင့် သစ်တစ်ပင်ရင်း၊ ဝါးတစ်ပင် ရိပ်၌နေ၍ တရားအားထုတ်ခြင်းသည် ပလိဗောဓိ(အနှောင့်အယှက်)အနည်း ဆုံးဖြစ်သည်။

ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမများကို အားနာပါးနာ စကားလက်ခံပြောဆိုနေသော ရဟန်းအားလည်းကောင်း၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် စားဖော်သောက်ဖက်များအား လက်ခံတွေ့ဆုံရောနှောမှု ရှိသူအားလည်းကောင်း တရားအားထုတ်ရန် အခါ အခွင့် လျော့နည်းသွားပေလိမ့်မည်။

လှူဖွယ်ပစ္စည်းလက်ခံသိမ်းဆည်းသော ရဟန်းအားလည်းကောင်း၊ ဝင်ငွေ နှင့် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာပစ္စည်းများ လက်ခံသော ပုဂ္ဂိုလ်အားလည်းကောင်း ပစ္စည်းအပေါ် ခင်တွယ်မှု လောဘဇောထွက်လာ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားအားထုတ် ခြင်း၏ အနှောင့်အယှက် ဖြစ်သည်။

ဂိုဏ်းဂဏသံယောဇဉ်သည်လည်း မိမိဂိုဏ်းဂဏအတွက် မိမိပါတီအတွက် ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်နေရသောကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားအားထုတ်မှုအတွက် အနှောင့်အယှက် ဖြစ်သည်။

ဘုန်းကြီးများမှာ ကျောင်းသစ်၊ ကန်သစ်ဆောက်လုပ်ခြင်း၊ လူများမှာ အိုးသစ်၊ အိမ်သစ်ထူထောင်ခြင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း အလုပ်လုပ်ကိုင်ရ ခြင်းသည်လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်ရာ၌ အနှောင့်အယှက်တစ်ခု ဖြစ်သည်။

ဈာန်လမ်းစဉ်

အလားတူပင် ခရီးသွားလာမှုသည်လည်း ခရီးမထွက်မီ ခရီးထွက်ခါနီး၌ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ ပြုလုပ်ရခြင်း၊ ခရီးထွက်ခါချိန်၌ အနေအထိုင် အစားအသောက် အချိန်မမှန်ခြင်း၊ ခရီးထွက်ခါပြီးနောက်လည်း ယင်းခရီးသွားသည် စိတ်ဓာတ်အရှိန် ကျန်ရှိနေခြင်းတို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်ရာ၌ အနှောင့်အယှက် တစ်မျိုးဖြစ်သည်။

မိဘညီအစ်ကိုမောင်နှမများသည်လည်း ဆွေမျိုးကိစ္စ၊ မိဘညီအစ်ကို မောင်နှမများကိစ္စကို ဆောင်ရွက်ပေးနေသဖြင့် တရားအားထုတ်ချိန် လျော့နည်းသွားနိုင်သည်။ တရားအားထုတ်ရာ၌ စိတ်အနှောင့်အယှက်တစ်ခု ဖြစ်တတ်၏။

အဖျားအနာရောဂါသည်လည်း တရားအားထုတ်ရာ၌ စိတ်အနှောင့်အယှက် ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ရောဂါအပေါ် စိတ်ရောက်နေ၍ တရားအာရုံ၌ စိတ်မပြောင့်နိုင် ဖြစ်တတ်သည်။

စာပေကျမ်းဂန်ကို သင်ယူမှုသည်လည်း သင်ယူရခြင်း၊ ရွတ်အံ သရဇ္ဈာယ် ရခြင်း စသည်တို့ဖြင့် အမြဲတစေ ကြောင့်ကြစိုက်နေရသောကြောင့် တရား အားထုတ်မှု၌ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်သည်။

ပုထုဇဉ်တို့ ရရှိထားသော တန်ခိုးဗျူဟာပါရှိသည် ပက်လက် အိပ်တတ်ခါစ သူငယ်ကဲ့သို့ ဆောင်ထားရန် ခက်ခဲ၏။ အနည်းငယ်မျှသော အနှောင့်အယှက် ဖြင့် ပျက်စီးတတ်၏။ ထိုတန်ခိုးသည် ဝိပဿနာလုပ်ငန်းအတွက် အနှောင့် အယှက်ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် နေရာထိုင်ခင်း၊ ကျောင်းအိပ်ရာနေရာနှင့် ပတ်သက်၍ စိတ် အနှောင့်အယှက် မရှိစေရန် သစ်တစ်ပင်ရင်း၊ ဝါးတစ်ပင်ရိပ်၌ နေသင့်၏။ သို့မဟုတ် သီးခြားစိမိထားသော ကမ္မဋ္ဌာန်းရိပ်သာ၌ နေသင့်၏။ ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမနှင့် လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် အပေါင်းအသင်းများကို အဆက်အသွယ် ဖြတ်ထားရမည်။ ပစ္စည်းလာဘ်လာဘ၊ သို့မဟုတ် ဝင်ငွေကို လက်မခံဘဲ မိမိ တစ်နေ့တာ ဝမ်းဝရံမျှသာ စိစဉ်ထားရမည်။ အလားတူ ဂိုဏ်းဂဏ ပါတီများကို အဆက်အသွယ် ဖြတ်တောက်ရမည်။ အမှုကိစ္စများ နည်းနိုင်သမျှ နည်းအောင် အကျဉ်းချုံး၍ တရားအားထုတ်မှု အလုပ်တစ်ခုတည်းကိုသာ လုပ်ရမည်။ ခရီးသွားရမည့် ကိစ္စရှိပါက တရားအားမထုတ်မီ ပြီးပြတ်အောင် သွားထား ရမည်။ တရားအားထုတ်သည့် အချိန်၌မူ ခရီးသွားလိုစိတ်များကို ပယ်ဖျောက် ထားရမည်။ ဆွေမျိုးသံယောဇဉ်ကိုလည်း ဖြတ်ခတောက် ထားရမည်။ ကျွေးမွေး

စောင့်ရှောက်ရန် တာဝန်ရှိပါကလည်း ပြီးပြေအောင် ကြိုတင်ဆောင်ရွက်ထားရမည်။ အနာရောဂါမရှိ ကျန်းမာအောင် နေထိုင်ရမည်။ ရောဂါရှိပါက တရားမထိုင်မီ ဆေးကုသထားရမည်။ စာပေကျမ်းဂန် သင်ယူပို့ချမှုများကိုလည်း ရပ်ဆိုင်းထားရမည်။

ကျွန်ုပ်တို့မှာ တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ် ရရှိသူမဟုတ်သဖြင့် ဣဒ္ဓိပလိဗောဓကိုမူ ပယ်ရန် မလိုချေ။ ကျန်ပလိဗောဓ ၉-ပါးကိုသာလျှင် ပယ်ရှားဖြတ်တောက်ရန် လိုပေသည်။

ဆရာကောင်းထံ ချဉ်းကပ်ခြင်း

ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားအားထုတ်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤပလိဗောဓကြီး ၁၀-ပါးတို့ကို ဖြတ်တောက်ပြီးနောက် မိမိအား ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးစွမ်းနိုင်မည့် မိတ်ဆွေကောင်း ဆရာသမားကောင်း(ရိပ်သာကောင်း)ထံသို့ ချဉ်းကပ်ရမည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ၏ ဂုဏ်အင်္ဂါများကို ဖော်ပြပါဦးမည်-

- (က) ချစ်ခင်ဖွယ်ရှိ၏။
- (ခ) လေးစားပင်၏။
- (ဂ) ချီးမွမ်းအပ်၏။
- (ဃ) သူတစ်ပါးတို့ကို ဆုံးမတတ်၏။
- (င) မိမိလည်း အဆုံးမ ခံနိုင်၏။
- (စ) နက်နဲသော သစ္စာ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတို့ကို ပြောဟောတတ်၏။
- (ဆ) မသင့်လျော်သော အရာ၌ မတိုက်တွန်းတတ်-

ဤဂုဏ် အရည်အချင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာကို မိတ်ဆွေကောင်း (ကလျာဏမိတ္တ)ဟု ခေါ်၏။

ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးရာ၌ အလုံးစုံသော ဂုဏ်အင်္ဂါအရည်အချင်းတို့နှင့် ပြည့်စုံသည့် အကောင်းဆုံးမိတ်ဆွေမှာ မြတ်စွာဘုရားရှင်ဖြစ်တော့သည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်ထက် ကောင်းသော မိတ်ဆွေကား မရှိတော့ပြီ။ သို့ရာတွင် မြတ်စွာဘုရားကား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီ။ ဒုတိယအကောင်းဆုံးမိတ်ဆွေမှာ မဟာသာဝကကြီး ရှစ်ကျိပ်(၈၀)တည်း။ မဟာသာဝကကြီးများလည်း မရှိတော့ပြီ။ တတိယအကောင်းဆုံး မိတ်ဆွေမှာ ဈာန်ရသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်၏။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို မရနိုင်လျှင် အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ ယင်းကို မရလျှင် ဆကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ ယင်းကို မရလျှင် သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်၊ ယင်းကို မရလျှင် ဈာန်ရ

ဈာန်လမ်းစဉ်

ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်၊ ယင်းကို မရလျှင် ပိဋကသုံးပုံဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်၊ ယင်းကို မရလျှင် နှစ်ပုံဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်၊ ယင်းကို မရလျှင် တစ်ပုံဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်၊ ယင်းကို မရလျှင် နိကာယ်တစ်ခုကို အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ကျေပွန်စွာ လေ့လာသင်ကြား ထားသော လဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်ထံသို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းသင်ယူရန် ချဉ်းကင်ရမည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်လာ ဤစကားရပ်များကို ထောက်လျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာသည် အနည်းဆုံး နိကာယ်တစ်ခုကို အဋ္ဌကထာနှင့်တကွ ကျေပွန်စွာ လေ့လာ သင်ကြားထားသူ ဖြစ်ရပေမည်။ (သို့မဟုတ်) ပါဠိအဋ္ဌကထာ၏ ဆိုလိုရင်းကို မိမိတို့၏ ကျွမ်းကျင်တတ်မြောက်သော ဘာသာရပ်ဖြင့် နိုင်နိုင်နင်းနင်း လေ့လာထားသူဖြစ်ရပေမည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးမရနိုင်ပါကလည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား တို့ကို ဆရာကောင်းထံ နည်းနာခံ၍ ပေါက်ပေါက်ရောက်ရောက် အားထုတ်စွဲ ဖူးသူကို ဆရာတင်၍ နည်းယူရမည်။

စရိုက် ၆-ပါး

စရိုက်ဟူသော ဂေါဟာရမှာ စရိတ ဟူသောပါဠိကို မြန်မာမှုပြုထားခြင်း ဖြစ်သည်။ စရိတဆိုသည်မှာ အလေ့အကျင့် (ဝါ) အဖြစ်များခြင်း (လွန်ကဲမှု) ဟု ဆိုလိုသည်။ အပျော်အပါးလိုက်စားမှု လွန်ကဲသူ၊ လိုချင်တပ်မက်မှု လွန်ကဲသူ၊ စိတ်တိုစိတ်ဆတ်သူ၊ ချောင်ကုတ်ပြီး အိပ်နေချင်သူ စသည်ဖြင့် သတ္တဝါတစ်ယောက်နှင့် တစ်ယောက် တူညီမှု မရှိကြချေ။ တစ်ဖက်ဖက်၌ လွန်ကဲနေတတ်ကြသည်။ ယင်းလွန်ကဲမှုသဘောကို စရိတ(စရိုက်)ဟု ခေါ်သည်။ ယင်းစရိုက်မှာ (၆)မျိုးရှိသည်—

- (၁) ဆုစရိုက် = အပျော်အပါးအားကြီးမှု၊ လောဘကြီးမှု၊ လိုချင်တပ်မက်မှု လွန်ကဲမှု၊ ရွှေတန်းတက်လိုမှု၊ ဝန်တိုနှမြောမှု။
- (၂) ဒေါသစရိုက် = စိတ်ထိုမှု၊ စိတ်ဆတ်မှု၊ စိတ်မထင်လျှင် ဖျက်ဆီးပစ်တတ်မှု၊ သတ်ဖြတ်နှိပ်စက်မှု ပြုရမှ ကျေနပ်ခြင်း။
- (၃) မောဟစရိုက် = ထုံထိုင်းလေးလံခြင်း၊ လိုချင်စိတ်လည်း မရှိ၊ ချစ်စိတ် မုန်းစိတ်လည်း လွန်ကဲမှု မရှိ၊ ဘာမျှ ဖြစ်ချင်စိတ်မရှိ၊ ရွှေတန်း မတက်ချင်၊ ချောင်ကုတ်ကာ သက်သောင့်သက်သာနေခေတ်လေးအိပ်နေချင်မှု၊ အအိပ်ကြီးခြင်း၊ အပျင်းကြီးခြင်း။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

- (၄) သဒ္ဓါစရိုက် = သဒ္ဓါတရားအားကြီးမှု၊ ပေးကမ်းလှူဒါန်းမှု၌ ရက်ရောခြင်း၊ လွယ်လွယ်နှင့် ကြည့်ညှိတတ်ခြင်း၊ ယုံလွယ်တတ်ခြင်း၊
- (၅) ဗုဒ္ဓိစရိုက် = ပညာဉာဏ်ကို ဗုဒ္ဓိယူ ခေါ်သည်။ ပညာစရိုက်ဟုလည်း ခေါ်နိုင်သည်။ အသိဉာဏ် ပညာ ဆင်ခြင်တုံ တရားလွန်ကဲမှု၊ အားကောင်းမှု။
- (၆) ဝိတက်စရိုက် = အငြိမ်မနေတတ်၊ ခြေမငြိမ်၊ လက်မငြိမ်၊ နှုတ်မငြိမ် တစ်ခုခုလုပ်နေရမှ ပြောနေရမှ နေလိုရသည်။ အအိပ်အနေနည်းသည်။ (ဝိ=အထူးထူးအထွေထွေ+တက္က=ကြံစည်ခြင်း)

ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရွေးချယ်ခြင်း

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်လိုသူသည် မိမိစရိုက်နှင့် သင့်လျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်ခုခုကို ရွေးချယ် သင်ယူရပေမည်။ မိမိကမ္မဋ္ဌာန်းကို မရွေးတတ်လျှင် မိမိမှာ မည်သည့်စရိုက်အားကြီးသည်ကို ကမ္မဋ္ဌာန်း ပေးမည့်ပုဂ္ဂိုလ်အား အကြမ်းဖျင်းပြောပြရပေမည်။ ထိုအခါ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးမည့် ပုဂ္ဂိုလ်က ထိုသူ၏စရိုက်နှင့် သင့်လျော်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ပေးပေလိမ့်မည်။

ဒေါသအဖြစ်များသူ၊ ဒေါသကြီးသူအား ဒေါသကင်းရန်အတွက် မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာဟူသော အပ္ပမညာခေါ် ဗြဟ္မဝိဟာရ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄-ပါး နိဗ္ဗာ၊ ပီတ၊ လောယိတ၊ ဩဒါတ ဟူသော ကသိုဏ်း ၄-ပါး၊ ပေါင်း ၈-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် တခုခုကို ပေးသင့်သည်။

ရာဂကြီးသူ ရာဂစရိုက်ရှိသူအား ရာဂမီးငြိမ်းရန်အတွက် အသုဘ ၁၀-ပါး၊ ကာယဂတာသတိခေါ် ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်း ၁-ပါး၊ ပေါင်း ၁၁-ပါးတို့တွင် တစ်ခုခုကို ပေးသင့်သည်။

မောဟစရိုက်ရှိသူနှင့် ဝိတက်စရိုက်ရှိသူတို့အား အာနာပါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်စေရမည်။ ညအခါ အိပ်မပျော်ဘဲ စိတ်ပျံ့လွင့်ပြီး တွေးတောကြံစည်မှု များနေသူ၊ အိပ်မပျော်သော ရောဂါစွဲကပ်နေကာ ဆေးကုသ၍

မပျောက်နိုင်သူသည် ညအိပ်ရာဝင်တွင် ထွက်သင်္ကေတသက်ကို အချက်ကျကျ လိုက်၍ အာရုံပြု ရှုမှတ်ခြင်းအားဖြင့် အိပ်မပျော်သော ရောဂါကို ပျောက်ကင်းစေနိုင်သည်။

ရတနာ သုံးပါးအပေါ် ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရားရှိသူ၊ သဒ္ဓါစရိုက်ရှိသူသည် ဘုရားအစရှိသော အာရုံများနှင့် တွေ့ကြုံလိုက်လျှင် “အတိုင်းထက်အလွန် တံခွန်နှင့်ဘုရား” ဆိုသကဲ့သို့ ပို၍ သဒ္ဓါတရား တိုးတက်ဖွံ့ထွား အားကြီးလာနိုင်သောကြောင့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ဓမ္မာနုဿတိ၊ သံဃာနုဿတိ၊ သီလာနုဿတိ၊ ဖာဂါနုဿတိ၊ ဒေဝတာနုဿတိဟူသော အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ၆-ပါးတို့တွင် တစ်ခုခုကို အားထုတ်စေရမည်။

ဗုဒ္ဓိစရိုက်ရှိသူအား သိမ်မွေ့နက်နဲသော မရဏာနုဿတိ၊ ဥပသမာနုဿတိ၊ အာဟာရေဖဋ္ဌိကုလသည်၊ စတုဓာတုဝေဒ္ဓိကုလဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်း(၄)မျိုး တို့တွင် တစ်ခုခုကို အားထုတ်စေရမည်။

ဤဆိုအပ်ပြီးသော စရိုက် ၆-ပါးတို့နှင့် လျော်ကန်သင့်မြတ်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း များမှတစ်ပါး ကျန်သော ပဿဝိကသိုဏ်း၊ အာပေါကသိုဏ်း၊ တေဇောကသိုဏ်း၊ ဝါယောကသိုဏ်း၊ အာကာသကသိုဏ်း၊ အာလောကကသိုဏ်းဟူသော ကသိုဏ်း ၆-ပါး၊ အာရပ္ပကမ္မဋ္ဌာန်း ၄-ပါး ဤ ၁၀-ပါးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကား မည်သည့်စရိုက် ရှိသူများနှင့်မဆို သင့်လျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းများ ဖြစ်ကြသည်။

မည်သည့်စရိုက်ရှိသူသည် မည်သည့်ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် သင့်လျော်သည်၊ မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသာ အားထုတ်သင့်သည်ဟု စရိုက်နှင့်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဝေဖန် ပိုင်းခြား ထားခြင်းသည် တရားပေါက်ရောက်မှု ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်ရမှု၌ လျင်မြန် လွယ်ကူစေရန် ဖြစ်သည်။ ဘုရားရှင် လက်ထက်တော်အခါက အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးမှား၍ တရားမရနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေရှာသော ရွှေပန်းတိမ်သည်သား ဝတ္ထုကို သာဓကအဖြစ် သိသင့်ပေသည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်စရိုက် မကိုက်၍ မဂ်မဆိုက်နိုင်ခြင်း

ရုပ်ရည်အဆင်း အလွန်လှပသော ရွှေပန်းတိမ်သည်၏သားသည် အရှင် သာရိပုတ္တရာထံ၌ ရဟန်းပြု၏။ အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ပျိုမျစ်နုနယ် ငယ်ရွယ် သူတို့အား ရာဂစရိုက် အဖြစ်များတတ်သည်ဟု သတ်မှတ်၍ ရာဂကို ပယ်ပျောက်ခြင်းအကျိုးငှါ ထိုရဟန်းငယ်အား အသုဘကမ္မာန်းကို ပေးလိုက်သည်။

ထိုရဟန်းငယ်သည် ဆရာမြတ် သင်ကြား ပေးလိုက်သော အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ယူလျက် တောသို့ဝင်၍ သုံးလတိုင်တိုင် ကြိုးစား ရှုမှတ် ပွားများအားထုတ်၏။ သို့သော် ရဟန်းငယ်မှာ စိတ်တည်ငြိမ်မှု သမာဓိအဆင့်ကိုမျှ မရရှာချေ။ ထို့ကြောင့် တောမှတစ်ဖန် အရှင်သာရိပုတ္တရာထံသို့ ပြန်လာခဲ့သည်။ ထိုအခါ အရှင်မြတ်က “ငါ့ရှင် သင့်အား ကမ္မဋ္ဌာန်းထင်၏လော”ဟု မေးရာ ရဟန်းငယ်က စိတ်တည်ငြိမ်မှု သမာဓိကိုမျှ မရသေးကြောင်း လျှောက်ထားလေသည်။

ထိုအခါ အရှင်မြတ်က “ဤရဟန်းငယ်အား ကမ္မဋ္ဌာန်းမပြည့်စုံသေး”ဟု ယူဆကာ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် ကောင်းမွန်ပြည့်စုံစွာ ထပ်မံဟောကြား၍ ဒုတိယအကြိမ် အားထုတ်ခိုင်းပြန်သည်။ ရဟန်းငယ်သည်လည်း ဆရာမြတ် ခိုင်းသည့်အတိုင်း တောထဲသို့ ပြန်သွား၍ ထပ်မံ အားထုတ်ပြန်သည်။ ရဟန်းငယ်သည် ဒုတိယအကြိမ်၌လည်း တရားထူးကို မရနိုင်သောကြောင့် အရှင်သာရိပုတ္တရာထံပြန်၍ လျှောက်ထားလေသည်။ ထိုရဟန်းငယ် တရားအားထုတ်သည်မှာ လေးလတိုင်တိုင် ကြာမြင့်ခဲ့သည်။

ထိုအခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ဤရဟန်းငယ်ကို ဘုရားရှင်ထံ ခေါ်သွားမှ ဖြစ်တော့မည်ဟု ကြံစည်၍ ညနေချမ်းအချိန်တွင် ဘုရားရှင်ထံ သွားရောက်ကာ ထိုရဟန်းငယ်အကြောင်းကို ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားလေသည်။ ဘုရားရှင်သည် “အာသယာနုဿယဉာဏ်တော်”ဖြင့် ထိုရဟန်း၏ အတွင်းဓာတ်ခံကို ကြည့်ရှု ဆင်ခြင်တော်မူရာ ရွှေပန်းတိမ်သည်အမျိုးမှ ထွက်၍ ရဟန်းပြုသူ ဖြစ်ကြောင်း သိမြင်တော်မူသည်။

ထိုရဟန်းသည် ရွှေပန်းတိမ်သည်အမျိုး၌ ဘဝငါးရာတိုင်တိုင် ဖြစ်ခဲ့သည်။ သူသည် ရွှေပန်းတိမ်လုပ်ရာ၌ မဟာလောကားပန်းပွင့် ပဒုမ္မာပန်းပွင့်တို့ကို ပြုလုပ်မည်ဟု ကြံရွယ်ပြီး နီမြန်းသောရွှေကို မိမိလိုအပ်သော အရောင် ရရှိအောင် အကြိမ်ကြိမ် ကြည့်ရှု ပြုလုပ်ခဲ့ဖူး၏။

ဘုရားရှင်သည် ထိုဖြစ်စဉ်ကို သိမြင်တော်မူသောကြောင့် ကြာပွင့်ချပ် ကြာရိုးတို့မှ ရေပေါက်များ ကျလွတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်နေသော လှည်းဘီးပမာဏရှိ ပဒုမ္မာရွှေကြာပန်းကို ဖန်ဆင်းတော်မူသည်။ ထိုကြာပန်းကို ရဟန်းငယ်အား ပေးလိုက်ပြီး “ချစ်သားရဟန်း ဤပဒုမ္မာကြာပန်းကို ယူ၍ ကျောင်းစွန့် ထစ်နေရာဝယ် သဲပုံ၌ တင်ထားပြီး ၎င်း၏ ရွှေတည့်တည့်တွင် တင်ပျဉ်ခွေ ထိုင်လျက် “လောဟိတ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုလော့”ဟု မိန့်ကြားတော်မူသည်။

ရဟန်းငယ်သည် ဘုရားရှင်၏ လက်တော်မှ ပဒုမ္မာကြာပန်းကို ယူစဉ်ကပင် စိတ်ကြည်လင်နေပြီး ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုလိုက်သောအခါ မကြာမီအချိန်အတွင်း စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားနိုင်သည်အထိ ဖြစ်လေသည်။ ဘုရားရှင်သည် ထိုရဟန်း၏ အဇ္ဈာသယကို သိတော်မူသဖြင့် ပဒုမ္မာကြာပန်း ညှိုးနှမ်းစေရန် အဓိဋ္ဌာန်တော် မူသည်။ ရဟန်းငယ်သည် ကြာပန်းကိုလည်းကောင်း၊ မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်ကိုလည်း ကောင်း လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ဝိပဿနာရှုရာ ညနေချမ်းအချိန်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်၍ ရဟန္တာ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်စရိုက်ကိုက်ညီရန် လွန်စွာအရေးကြီးပေသည်။

အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော် မြတ်ကြီးသည်ပင် ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် စရိုက် မကိုက်ညီအောင် အပေး မှားခဲ့သေးလျှင် အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာမူ အဘယ် ဆိုဖွယ်ရာ ရှိတော့အံ့နည်း။ သတ္တဝါတို့ စိတ်သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်သော စရိုက်သည် အချုပ်အားဖြင့် ဤဖော်ပြပြီး ၆-ပါးသာရှိ၏။ နီးရာ တူရာ ယှဉ်တွဲခြင်းအားဖြင့် စရိုက်အမျိုးပေါင်း ၆၄-ပါးရှိကြောင်း ကျမ်းဂန်တို့၌ ပြဆိုကြသေးသည်။ ဤ၌ မလိုအပ်၍ ချန်လှပ်ထားခဲ့သည်။

နေရာရွေးချယ်ခြင်း

ဤကဲ့သို့ မိမိ၏ စရိုက်ဝါသနာနှင့် ကိုက်ညီသော ကမ္မဋ္ဌာန်း တစ်ခုခုကို ဆရာကောင်းထံ နည်းခံ သင်ယူပြီးနောက် မိမိကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်မည့် နေရာကိုလည်း ရှာဖွေရွေးချယ် ရပေဦးမည်။ ယင်းဆို ရွေးချယ်ရာတွင် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်မည့် ရဟန်းတော်များသည် ဖော်ပြပါကျောင်း (၁၀)ကျောင်းတို့မှာ အပြစ်တစ်မျိုးမျိုး ရှိနေသောကြောင့် ထိုကျောင်းများ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခြင်းကို ရှောင်ရမည်။ ထိုကျောင်းများသည် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ရန် မသင့်လျော်သော ကျောင်းများဖြစ်သည်ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ဖော်ပြ ထားသည်။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) ကြီးသောမကျောင်း— ထိုကျောင်းမျိုး၌ ဆန္ဒအမျိုးမျိုးရှိသော ရဟန်းတို့ စုဝေးမိတတ်ကြ၏။ အချင်းချင်း ဆန့်ကျင်တိုက်ကပ်ကာ ဗောဓိယင်္ဂါစာဝတ် စသည်တို့ကို မပြုလုပ်ဘဲ နေတတ်၏။ စကား ကျယ်လောင်စွာ ပြောဆိုမှုတို့ကြောင့် စိတ်ပျံ့လွင့်ရ၏။ ထို့ကြောင့် မနေသင့်ပေ။ သို့သော် ဝတ်အားလုံးကို ပြုလုပ်နိုင်ပြီး အခြား ထိခိုက် နှောင့်ယှက်မှုများ မရှိပါကား နေသင့်ပါ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

- (၂) ကျောင်းသစ် = ဆောက်လုပ်ဆဲ ဆောက်လုပ်ပြီးစ ကျောင်းသစ်များ၌ အမှုကိစ္စ များပြားလှ၏။ အလုပ် မလုပ်သော ရဟန်းကို ကဲ့ရဲ့တတ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။ သို့သော် အခြားသော ရဟန်းများက “အရှင်ဘုရား စိတ်ချမ်းသာသလို တရားအားထုတ်ပါ။ အမှုကိစ္စဟူသမျှကို တပည့်တော်တို့ ဆောင်ရွက်ပါမည်” ဟု ခွင့်ပြုလျှင် နေသင့်၏။
- (၃) အိုမင်းဆွေးမြေ့သောကျောင်း = ထိုကျောင်းမျိုး၌ သုတ်သင်ဖွယ်ရာ ပြုပြင်ဖွယ်ရာများ၏။ အနည်းဆုံး မိမိ၏အိပ်ရာနေရာကိုမျှ မရှင်းလင်းသော် အခြားရဟန်းတို့က ကဲ့ရဲ့ကြ၏။ သုတ်သင်ပြုပြင်ရှင်းလင်းသော ရဟန်းအား တရားအားထုတ်မှု ဆုတ်ယုတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌ မနေသင့်ပေ။
- (၄) ထမ်းမကြီးနှင့် နီးသောကျောင်း = ထိုကျောင်းမျိုး၌ ရဟန်းညွှန်သည်၊ လူညွှန်သည်များ နေနေညည အချိန်မရွေး ထောက်တတ်၏။ ၎င်းတို့အား နေရာပေးနေရသဖြင့် တရားအားထုတ်ရန် အခွင့်မရနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌လည်း မနေသင့်ပေ။ ညွှန်သည်ဝတ်မပြုရပါမူကား နေသင့်၏။
- (၅) ရေကန် (ရေတွင်း)ရှိသောကျောင်း = ထိုကျောင်းမျိုး၌ ရေခပ်လာသူ လူအများနှင့် သင်္ကန်းဆိုး၊ သင်္ကန်းလျှော်သော ရဟန်းများတို့ ထောက်လာတတ်ကြ၏။ ၎င်းတို့ မေးမြန်းသည်ကို ပြောကြရ၏။ အမြဲ ကြောင့်ကြစိုက်နေရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌လည်း မနေသင့်ပေ။
- (၆) ဟင်းရွက်ခင်းရှိသောကျောင်း = ဟင်းရွက် ခူးသော အမျိုးသမီးများသည် အနီးအပါး၌ သီချင်းများဆိုကာ ဟင်းရွက်ခူးကြမည်ဖြစ်သဖြင့် ဆန့်ကျင်ဘက်အသံထိခိုက်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အန္တရာယ်ကိုပြုနိုင်သောကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌လည်း မနေသင့်ပေ။
- (၇) ပန်းပင်များရှိသောကျောင်း = ပန်းပင်ပန်းချိုအမျိုးမျိုး ဝေဝေဆာဆာရှိသောကျောင်းသို့ ပန်းခူး၊ ပန်းကောက်သူ အမျိုးသမီးများ လာရောက်ကြမည် ဖြစ်သောကြောင့် မြတ်သောအကျင့်အား ဘေးရန်အန္တရာယ် ရှိနိုင်၍ ထိုကျောင်းမျိုး၌လည်း မနေသင့်ပေ။

ဈာန်လမ်းစဉ်

- (ဂ) အသီးပင်များ ရှိသောကျောင်း= သီးပင်အမျိုးမျိုး ရှိသော ကျောင်း၌ သစ်သီးတောင်းသူများ လာရောက်ကြမည်။ မပေးလျှင် စိတ်ဆိုးကြမည်။ မရလျှင် ခိုးယူကြမည်။ ထိုရဟန်းတွေမြင်လျှင် စိတ်ဆင်းရဲမည်။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌လည်း မနေသင့်ပေ။
- (ဇ) နာမည်ကြီးသောကျောင်း= ဤကျောင်းကား ရဟန္တာများ သီတင်းသုံးရာဌာန၊ ရဟန္တာနေသည့်ကျောင်းဟု လူအများက အလေးအမြတ် သမုတ်သော ကျောင်းတည်း။ လူတို့သည် ထိုရဟန္တာအား လာရောက်ဖူးမြော်ကြမည်ဖြစ်၍ ထိုကျောင်းမျိုး၌ လည်း နေရန်မသင့်ပေ။
- (ဈ) မြို့ရွာနှင့်နီးသောကျောင်း= ထိုကျောင်းမျိုး၌ ဆရာဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော ဆန့်ကျင်ဘက်အာရုံ (အမျိုးသမီး) များကို မြင်တွေ့နိုင်၏။ ရေခဲ ဈေးဝယ် အသွယ်သွယ်တို့ တိုးဝှေ့ ပွတ်တိုက်သွားကုန်၏။ လူတို့လည်း ကျောင်းတိုက်အလယ်၌ တင်းတိမ်လိုက်ကာများ ကာရံကာ လာရောက် နေထိုင်ထတ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်း မျိုး၌လည်း မနေသင့်ပေ။
- (ဉ) သစ်ပင်ဝါးပင် ပေါများသောကျောင်း= သစ်ဝါးထင်း ခုတ်လိုသော အမျိုးသမီးများ အချိန်မရွေး လာရောက်နိုင်၍ ရဟန်း အတွက် အန္တရာယ်ရှိသောကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌လည်း မနေသင့်ပေ။
- (ဘ) လယ်ကွင်းနှင့် စပ်သောကျောင်း= ပတ်ဝန်းကျင်တွင် လယ်ကွင်း များ ရှိနေသောကြောင့် ကျောင်းဝင်းထဲ၌ပင် ကောက်နယ် တလင်းများ ပြုလုပ်လာနိုင်၏။ ကျောင်းဦး၌လည်း အိပ်ကြမည်။ ကျောင်းအာထုန်စောင့်၊ သို့မဟုတ် ရှင်သူငယ်များနှင့်လည်း အချင်းများနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌လည်း မနေသင့်ပေ။
- (င) အချင်းချင်း မသင့်မြတ်သူတို့ နေသောကျောင်း= အချင်းချင်း မသင့်မြတ်သော ရဟန်းများနေသော ကျောင်း၌လည်း စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်ရသဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း အနှောင့်အယှက် ဖြစ်၍ မနေသင့်ပေ။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

(၁၄) ရေဆိပ်၊ ကုန်းဆိပ်နီးသော ကျောင်း=ထိုကျောင်း၌ လှေ၊ သင်္ဘော၊ လှည်း၊ မော်တော်ကား၊ မီးရထား စသည်တို့ဖြင့် အချိန်မတော် အချိန်တော် လာရောက်ကြသော သူတို့က တည်းခိုခွင့် ပေးပါ။ သောက်ရေ ပေးပါ။ ဆားပေးပါ စသည်ဖြင့် ပြောဆို တောင်းရမ်းမှု များကြောင့် စိတ်ရှုတ်ဖွယ်ရာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကျောင်းမျိုး၌လည်း မနေသင့်ပေ။

(၁၅) တိုင်းစွန့်ပြည်များကျောင်း= တိုင်းစွန့်ပြည်များရှိ လူတို့သည် ရတနာသုံးပါး၌ မကြည်ညိုတတ်ကြကုန်၊ ထိုဒေသ၌နေသော ရဟန်းအတွက် ဆွမ်းစသော ပစ္စည်းလေးပါး ခက်ခဲနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် မနေသင့်ပေ။

နယ်စပ်ဒေသကျောင်း=ထိုဒေသ၌ မင်းဘေး စိုးစား ရှိ၏။ နှစ်နိုင်ငံမင်းထိုက် ငါ၏အာဏာမတည် ဟု ယူဆကာ နှိပ်စက် တတ်၏။ သူလျှိုဟုလည်း ထင်မှတ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထို နယ်စပ်ဒေသကျောင်း၌ မနေသင့်ပေ။

(၁၆) မလျှောက်ပတ်သောကျောင်း=မလျှောက်ပတ်သော ကျောင်း ဆိုသည်မှာ ဘီလူး အစိမ်းသရဲများ သိမ်းဆည်းထားသော ကျောင်းကိုဆိုသည်။ ဘီလူး အစိမ်းသရဲများသည်ထိုကျောင်း၌ နေသောရဟန်းအား ဆန့်ကျင်ဘက် အာရုံတို့ကိုပြု၍ ထိုရဟန်း ဖောက်ပြန်လာသောအခါ ဖမ်းစားတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် မနေသင့်ပေ။

(၁၇) မိတ်ဆွေကောင်းမရှိသောကျောင်း=မိတ်ဆွေကောင်းမရှိသော ကျောင်းဆိုသည်မှာ မိတ်ဆွေကောင်းဖြစ်သော ဆရာ၊ ဆရာနှင့် တူသူ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာနှင့် တူသူ မရှိသော ကျောင်းကိုဆိုသည်။ ထိုသို့သော မိတ်ဆွေကောင်းကို မရခြင်း သည် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ရာ၌ ကြီးမားသော အပြစ် ဖြစ်စေ နိုင်သည်။

ဤ(၁၈)မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးနှင့် ငြိစွန်းနေသောကျောင်းကို “မသင့် လျော်သောကျောင်း” ဟု ခေါ်သည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို တကယ်တမ်း အားထုတ်လိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုကဲ့သို့သော ကျောင်းမျိုးတို့၌ မနေသင့်ပေ။ ပညာရှိသောယောဂီသည် ထို ၁၈-မျိုးသော ကျောင်းတို့ကို “ဘာဝနာနှင့် မသင့်လျော်” ဟု သိ၍ ဘေးရန်ရှိသောလမ်းကို ကွင်းရှောင်သကဲ့သို့ ဝေးစွာ ရှောင်ကြဉ်ရာ၏။

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်လိုသော ရဟန်း၊ သို့မဟုတ် ယောဂီသည် အောက် ဖော်ပြပါ အင်္ဂါငါးရပ်နှင့် ပြည့်စုံ ညီညွတ်သောကျောင်း၌ နေထိုင်ရပေမည်။

- (၁) ဆွမ်းခံရွာနှင့်မနီးလွန်း၊ မဝေးလွန်းသောကျောင်း၊
- (၂) နေအခါ၌ လူသူတို့နှင့် မထော့နှောဘဲ ညဉ့်အခါ၌လည်း လူသံသွယ် တိတ်ဆိတ်သောကျောင်း (ဆူညံသံ ကင်းဆိတ်သောကျောင်း)၊
- (၃) မှက်၊ ခြင်၊ ယင်၊ လေ၊ နေပူ၊ မြေ၊ ကင်းတို့ မထိတွေ့ မကိုက်ခဲနိုင် သောကျောင်း၊
- (၄) ကျန်းမာရေးအတွက် ဆေးဝါးလွယ်ကူစွာ ရနိုင်သောကျောင်း၊
- (၅) သံသယဖြစ်ဖွယ် မရှင်းမလင်းသော ပါဠိ ပုဒ် ပါဠိတို့ကို မေးမြန်း နိုင်ရန် ပရိယတ္တိကျမ်းကျင်၍ လဇ္ဇိ သီလဝန္တ ဂုဏ်ထူးရှိသည့် ရဟန်းတို့နှင့် နီးသောကျောင်း။

ပလိဗောဇေယံတို့ကို ဖြတ်တောက်ခြင်း

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားမထုတ်မီ ဖော်ပြပါ ပလိဗောဇေယံ (အနှောင့်အယှက် အသေးအမှား)တို့ကိုလည်း ကြိုတင် ဖြတ်တောက်ထားရမည်။

- (၁) ရှည်သောဆံပင်၊ မုတ်ဆိတ်ကျင်စွယ်နှင့် ခြေသည်း၊ လက်သည်း တို့ကို ရိတ်၊ ညှပ်၊ ပယ်ဖြတ်ထားရမည်၊
- (၂) ဆွေးမြေ့ စုတ်ပြတ် နေသော အဝတ်သင်္ကန်းတို့ကို ဖာထေး ချုပ်စပ်ထားရမည်၊
- (၃) အညစ်အကြေးရှိသော သပိတ်ကို မီးဖုတ် သုတ်သင်ထားရမည်၊
- (၄) အိပ်ရာနေရာ ခုတင်ညောင်စောင်းတို့ကို သန့်ရှင်းထားရမည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ ပြည့်စုံညီညွတ်ရမည့် အင်္ဂါရပ် ၆-ပါး မှာ အဓိကအားဖြင့် ရဟန်းတော်များ အတွက်ကိုသာ ရည်ညွှန်းလေသည်။ လူပုဂ္ဂိုလ်အတွက်ကား သီလစင်ကြယ်ခြင်း၊ ဆရာကောင်းထံ ချဉ်းကပ်ခြင်း၊ မိမိစရိုက်နှင့် သင့်လျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရွေးချယ်ခြင်းတို့သာလျှင် တိုက်ရိုက် သက်ဆိုင်၏။ ပလိဗောဇေယံ ၁၀-ပါးကို ဖြတ်တောက်ခြင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ရန် နေရာရွေးချယ်ခြင်း၊ ပလိဗောဇေယံတို့ကို ဖြတ်တောက်ခြင်း

တို့၌ ထက်ဆိုင်သည်လည်း ရှိ၏။ မသက်ဆိုင်သည်လည်း ရှိ၏။ မည်သို့ဆိုစေ ပလိမောဓကြီးငယ်တို့ကို ဖြတ်တောက်ခြင်း၊ နေရာရွေးချယ်ခြင်းတို့ကို ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်အနေဖြင့် မဖြစ်မနေ ပြုလုပ်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် မိမိတို့ ပြုလုပ်သင့်သည်တို့ကို ကြိုတင်၍ ပြုလုပ်ထားကြရပေမည်။ သို့မှသာ တရားအားထုတ်ရာ၌ နောက်ဆံ့တင်းခြင်း၊ စိတ်အနှောင့်အယှက်ကင်းပြီး တရားအားထုတ်မှုကိစ္စ ပြီးမြောက်အောင်မြင်ခြင်းကို ရရှိနိုင်ကြပေမည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ရှေးဦးလုပ်ငန်းများ

သမထကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-တို့တွင် မိမိ၏ စရိုက်နှင့် ကိုက်ညီသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း တစ်ခုခုကို အားထုတ်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားမထုတ်မီ ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ရှေးဦးလုပ်ငန်း၊ သို့မဟုတ် ပုဗ္ဗကိစ္စ ၄-ပါးကို မချွတ်ကော် ပြုလုပ်ရပေဦးမည်။ ယင်းရှေးဦးလုပ်ငန်းများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

(၁) စေတီယင်္ဂဏဝတ်ပြုခြင်း = ကမ္မဋ္ဌာန်းအားမထုတ်မီ စေတီတော် ရင်ပြင်၊ ဘုရားကျောင်း၊ ဘုရားစင်၊ ဘုရားခန်း စသည်တို့၌ မြက်၊ အမှိုက်တို့ကို သုတ်ဆင်ရှင်းလင်းခြင်း၊ တံမြက်လှည်းခြင်း၊ ပန်း၊ ရေချမ်း၊ ဆီမီး စသည်တို့ကို ကပ်လှူပူဇော်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရမည်။

(၂) ကန်တော့တောင်းပန်ခြင်း = စေတီယင်္ဂဏဝတ်ကို ပြုပြီးနောက် စေတီတော်အား၊ သို့မဟုတ် ရတနာသုံးပါးနှင့် ဆရာသမား တို့အား ထိခြင်းငါးပါး၊ ကံသုံးပါးတို့ဖြင့် ရိုသေစွာ ရှိခိုး ကန်တော့၍ အပြစ်ကြီး အပြစ်ငယ်တို့ကို သည်းခံခွင့်လွှတ်တော် မူပါရန် သုံးကြိမ် တောင်းပန်ရမည်။ လှူများမှာမူ ရတနာ သုံးပါး ဆရာသမားကိုသာမက မိဘနှစ်ပါးနှင့် အခြားသော ကျေးဇူးရှင်များအား ရှိခိုးကန်တော့၍ အပြစ်ရှိက ခွင့်လွှတ်ပါရန် တောင်းပန်ကြရမည်။

(၃) ခန္ဓာကိုယ်လှူဒါန်းခြင်း = ထိုနောက် မိမိ၏ခန္ဓာကိုယ်ကို ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့အား သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် လှူဒါန်း အပ်နှင်းထားရမည်။

(၄) ဆုတောင်းခြင်း = ထိုနောက် ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာ အရှင် မြတ်တို့ သိမြင်တော်မူအပ်သော သစ္စာလေးပါး မြတ်တရားတို့ကို လျှင်မြန်စွာ သိရပါလို၏။ သို့မဟုတ် ဈာန်တရားထူးကို ရရပါလို၏ ဟု သုံးကြိမ် ဆုတောင်းရမည်။

ဈာန်လမ်းစဉ်

အစောင့် ၄-ပါးကို ပွားခြင်း

သမထကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ရှေးဦးလုပ်ငန်း ၄-ရပ်ကို ပြည့်ဝကောင်းမွန်စွာ ပြုလုပ် ပြီးနောက် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်တော့မည်ဖြစ်၍ ထိုင်နေသော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ် သည် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားမထုတ်သေးမီ အချိန်အနည်းငယ်တွင် အလိုအပ်ဆုံး ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ပွားများအပ်၏။ ထနည်းအားဖြင့် အစောင့်အရှောက် ၄-ပါးကို ရယူအပ်၏။

- (၁) အရဟံအစရှိသော ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော် ၉-ပါး၊ သို့မဟုတ် တစ်ပါးပါးကို အောက်မေ့ပွားများခြင်း=ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊
- (၂) ငါ၏ သေခြင်းတရားသည် မြဲ၏၊ ငါ၏ အသက်ရှင်ခြင်းသည် မမြဲ၊ ငါသည် မချွတ်ကေန် သေရာ၏၊ ငါ တစ်နေ့သေရဦးမည်ဟု သေခြင်းတရား၌ အောက်မေ့ခြင်း=မရုဏသံတိ၊
- (၃) သတ္တဝါအားလုံး ကျန်းမာပါစေ၊ ချမ်းသာပါစေ စသည်ဖြင့် မေတ္တာပို့ခြင်း=မေတ္တာ၊
- (၄) မိမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို အသုဘလက္ခဏာပေါ်အောင် ရှုကြည့်ခြင်း= အသုဘသညာ။

ဤကမ္မဋ္ဌာန်း ၄-ပါးတို့ကို ကမ္မဋ္ဌာန်းအားမထုတ်မီ မဖြစ်မနေ ပွားများအပ် သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အခါခပ်သိမ်း အလိုရှိအပ်သောကြောင့်လည်း ကောင်း “သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်း” ဟု ခေါ်သည်။ ထနည်းအားဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အန္တရာယ်ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ အန္တရာယ်တို့ကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရာ ရောက်သော ကြောင့်လည်း “စတုရာရက္ခ ကမ္မဋ္ဌာန်း=အစောင့်အရှောက် ကမ္မဋ္ဌာန်း” ဟု ခေါ် သည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ မေတ္တာ၊ မရုဏသံတိ၊ အသုဘသညာ ဤ ၃-ပါးကို “သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်း” ဟု ဖော်ပြ၍ ခုဒ္ဒသိက္ခာကျမ်း၌ ဗုဒ္ဓါနုဿတိနှင့် တကွသော အထက်ပါ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၃-ပါး၊ ပေါင်း ၄-ပါးကို “စတုရာရက္ခကမ္မဋ္ဌာန်း” ဟု ဖော်ပြ သည်။ ထို ၄-ပါးလုံးကိုပင် သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု လည်းကောင်း၊ စတုရာရက္ခ ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု လည်းကောင်း ဆိုသင့်ကြောင်း မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရားကြီးက ဆုံးဖြတ်ထားလေသည်။

အမြဲဆောင်ထားရမည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း

ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-ရှိသည့်အနက် ကြိုက်နှစ်သက်ရာ ကမ္မဋ္ဌာန်း တစ်ခုခုကို အားထုတ်ပွားများ နိုင်သော်လည်း အကျိုးသက်ရောက်မှု ပိုမို ထိရောက်မှု ရှိစေရန်နှင့် တရားပေါက်မြောက် ဆောင်မြင်မှု မြန်ဆန်စေရန်အတွက် မိမိစရိုက်နှင့် ကိုက်ညီသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သာ စွဲစွဲမြဲမြဲ အားထုတ်သင့်ပေသည်။ ထိုသို့ စွဲစွဲမြဲမြဲ အားထုတ်ခြင်းဖြင့် အမြဲ ဆောင်ထားအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို “ပါရိဟာရိယ ကမ္မဋ္ဌာန်း” ဟု ခေါ်သည်။ (ပရိ+ဟရ။ ပရိ=ထက်ဝန်းကျင်=သွားလေရာရာ+ဟရ=ဆောင်ခြင်း)

မိမိကိုယ်ကို မိမိ မည်သည့်စရိုက် အားကြီးသည်၊ မည်သည့်စရိုက် ရှိသည်ဟု မဝေခွဲ မဆုံးဖြတ်နိုင်လျှင်ကား စရိုက်အားလုံးနှင့်သင့်လျော်သော ပထဝီ ကသိုဏ်း စသည့် ကသိုဏ်း ၁၀-ပါးတို့တွင် ကသိုဏ်း တစ်ခုခုကို ကြည့်ရှု စီးဖြန်း အားထုတ်အပ်၏။

အခန်း (၃)

ကသိုဏ်းရှုနည်းများ

ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း ပြုလုပ်ပုံ

ပထဝီ (မြေကြီး) ကသိုဏ်းကို ရှုမှတ်ပွားများ အားထုတ်လိုသည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးဦးစွာ ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကို ပြုလုပ်ရမည်။ ပြုလုပ်ပုံမှာ မဝါလုန်း၊ မနီလုန်း၊ နေအရုဏ် အဆင်းရှိသော မြေနုနုန်းမြေ (သို့မဟုတ်) တောင်ပိုမြေကို အမှိုက်မပါ ညက်စွာပြုလျက် ရေနှင့် ဖျော်၍ စေးအောင်နယ်ပါ။ ထို့နောက် မိမိအတွာဖြင့် အချင်းတစ်ထွာရှိ လှည်းဘီးငယ်ကဲ့သို့ (ကျောက်ပျဉ်ကဲ့သို့) မြေချပ် အပိုင်း တစ်ခုပြုလုပ်ပါ။ သို့မဟုတ် ဆန်ကောငယ် ပမာဏလောက် ပြုလုပ်ပါ။ ကြည့်ရှုမည့်ဘက်၌ စည်မျက်နှာပြင်ကဲ့သို့ ညီညာညက်ညော ချောမွတ်နေပါစေ။ အနားပတ်လည်၌ ယပ်ဝန်းအနားပတ်ကဲ့သို့ တစ်လက်မ၏ လေးပုံတစ်ပုံခန့် ကျယ်သည့်အနားသတ်မျဉ်းကို အဖြူဖြစ်စေ၊ အစိမ်းဖြစ်စေ ဆေးမင်ရေဖြင့် ပိုင်းခြား သားထားရမည်။ ထိုကသိုဏ်းဝန်းကို အညစ်အကြေး မစွန်းထင်းစေရ၊ မပွန်းမပဲ့ရအောင် ကောင်းမွန်ရှိသောစွာ ထားရမည်။

ထိုသို့ မြေကသိုဏ်းဝန်း ပြုလုပ်ရာတွင် အချင်းတစ်ထွာအောက် လျော့နည်း လိုပါမူ လက်နှစ်သစ် သုံးသစ်လောက် လျော့နိုင်၏။ တစ်ထွာထက်ပိုလျှင်လည်း လက်လေးသစ်၊ ရှစ်သစ်ခန့် ပိုနိုင်၏။ သို့သော် မောဟစရိုက် အားကြီးသူ အတွက်ကား ကောက်နယ်တလင်းခန့်မျှ ကျယ်ဝန်းသည်အထိ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ကသိုဏ်းဝန်းငယ်လျှင် စိတ်နိုင်လွယ်သည်။ နိမိတ် (အာရုံ) ရလွယ်သည်။ သို့သော် စိတ်ခိုင်ခံ့ ကြီးထွားမှု နည်း၏။ ကသိုဏ်းဝန်းကြီးလျှင်စိတ်နိုင်ခဲသည်။ နိမိတ်ရခဲသည်။ စိတ်မူကား ကြီးထွားခိုင်ခံ့၏။

ပထဝီကသိုဏ်းရှုပုံ

ပထဝီကသိုဏ်းကို ရှုမှတ်ရမည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကသိုဏ်းဝန်းကို ကြိုတင်ပြုလုပ် ထား၍ အသင့်ဖြစ်ပြီဆိုလျှင် ဗောဓိယဂံဏဝတ်စသည့် ပုဗ္ဗကိစ္စလေးပါးကို ပြုလုပ် ပြီးနောက် လူနှင့်မရော ဆိတ်ငြိမ်အေးချမ်းသော နေရာ၌ တစ်ယောက်တည်း ချမ်းသာရွှင်လန်းစွာ ထင်ပျဉ်ခွေ ထိုင်နေလျက် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကို ရှုရမည်။ ငုံ့၍လည်း မကြည့်ရ၊ မော့၍လည်း မကြည့်ရ၊ မျက်စိနှင့် ပဏာရသည့် ရွှေ လက်လှမ်းတမီလောက်၌ ကသိုဏ်းဝန်းကို ထောင်ထားပါ။ ပြီးလျှင် ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်များကို အနည်းငယ် အောက်မေ့ရှိခိုး၍—

“ငါ၏ ထက်ဝန်းကျင်၌ ရှိကြသော သတ္တဝါခပ်သိမ်းတို့သည်
ဘေးရန်ကင်းကွာ ချမ်းသာကြပါစေ၊ အခါခပ်သိမ်း ကောင်းမြတ်သော
အာရုံတို့ကို တွေ့မြင်ကြပါစေ” —

ဟု အတန်ငယ် မေတ္တာပို့၍ -

“ငါသည် မချွတ်ကေန် သေရလိမ့်မည်၊ ဘယ်သောအခါ သေရ
မည်လည်း မသိ၊ မသေခင် ကိုးကွယ်ရာကို ရအောင်လုပ်မှ” -

ဟု အတန်ငယ် မရဏသညာကို ဖြစ်စေရမည်။

ထို့နောက် ဤကသိုဏ်းကျင့်စဉ်သည် ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ အရိယာပညာရှိ
သူတော်ကောင်းကြီးတို့၏ ကျင့်စဉ်တည်း၊ ဤကျင့်စဉ်ဖြင့်ပင် အရိယာ
သူတော်ကောင်းကြီးများ အို နှာ သေရေး၊ ဒုက္ခဘေးတို့မှ လွတ်မြောက်ကြ
လေပြီ၊ ငါလည်း ဤအကျင့်ဖြင့်ပင် အို နှာ သေရေး၊ ဒုက္ခဘေးတို့မှ လွတ်မြောက်
ရအံ့၊ ဤအကျင့်သည် ငါ၏ကိုးကွယ် အားထားရာတည်းဟု ဆင်ခြင်ပါ။ ဤကဲ့သို့
ကသိုဏ်းဝန်း၌ အလွန်ချစ်ခင် နှစ်သက်လျက် တရားထူးကို အလွန်လိုချင်
တောင့်တသော ပြင်းပြသောအာသာဆန္ဒဖြင့် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းကို ကြည့်ရှုပါ။

ဟင်းသို့ ပထဝီကသိုဏ်း ရှုရာတွင် ပါးစပ်က “ပထဝီ၊ ပထဝီ = မြေကြီး၊
မြေကြီး” ဟု တထွတ်တတ် ရှုတ်ဆိုရန်မလို၊ မရွတ်ဆိုရ။

ထိုကသိုဏ်းဝန်းမြေကြီးကို မျက်စိဖြင့် မြင်ရသည့်အတိုင်း စိတ်ထဲ၌ စွဲကပ်
ထင်မြင်၍ နေအောင် ကသိုဏ်းဝန်း၌ စိတ်ကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၌ မထားဘဲ
ထိုကသိုဏ်းဝန်း တစ်ခုလုံးကို အကုန်အနှံ့ စိတ်နှင့်ငံ၍ ကြည့်ရှုအပ်၏။ လိပ်ကို
ကျားစုပ်လျှင် အထဲမှ အသားတွေ အကုန်လုံးပါ၍ လိုက်ရ၏။ အခွံသာ
ကျန်ရစ်တော့၏။ ထိုလိပ်ကိုပါအောင် စုပ်ယူသော ကျား၏စိတ်ကဲ့သို့ စိတ်ကို
ဆန်ဆန်ခိုင်ခိုင်ကြီး ထား၍ သတိ ပညာဖြင့် ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲမှတ်၍ ကသိုဏ်းဝန်း
တစ်ခုလုံးကို စိတ်၌အကုန်လုံး စွဲကပ်ထင်၍ ပါလာအောင် ပြူးပြူးစိစိကြည့်ရှု၍
အာရုံယူအပ်၏။ စိတ်၌ စုလောက်၊ ပါလောက်၊ ရလောက်ချိန်တန်လျှင် မျက်စိကို
မှိတ်၍စမ်း၊ မျက်စိမှိတ်သော အခါမှာလည်း ဖွင့်၍ ကြည့်နေတုန်းကလို
မြေကြီးဝန်းကို ထင်မြင်၍နေလျှင် မြေကြီးကသိုဏ်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ရပြီဟူ၍
မှတ်လေ၊ မရသေးလျှင် မျက်စိကိုဖွင့်၍ ကြည့်မြဲတိုင်းပင် ကြည့်ရှု၍ ယူဆ၏။
မျက်စိကို ခဏခဏ မှိတ်၍လည်း မစမ်းအပ်၊ ကြာနိုင်သမျှကြာအောင် ကြည့်ရှု၍
ယူဆ၏။ ကြည့်ရှုဖန်များလျှင် ကြာလျှင်ရ၏။

ကသိုဏ်းရှုနည်းများ

ဤမြေကြီးအဝန်းကို စိတ်ထဲကသာ မြေမြေဟုမှတ်လျှင် မျက်စိဖြင့်မြင်သည့် အတိုင်း စိတ်၌ စွဲကပ်ထင်မြင်၍ ပါလာအောင် မျက်စိဖြင့်သာ ကြည့်ရှု၍ နေရသည်။ ကြည့်ရှုသောအခါမှာလည်း မျက်စိကို မှေးတုတ်တုတ်လုပ်၍ မကြည့်ရ၊ အိပ်ချင်သည်၊ စိတ်ပျော့သည်၊ ရခဲသည်။

ထို့ကြောင့် မျက်စိကို ဖွင့်နိုင်သမျှ ဖွင့်၍ ကြည့်ရသည်။ မျက်ထောင်ကိုလည်း မခတ်ဘဲ နေနိုင်သမျှ နေ၍ ကြည့်ရသည်။ ကြာလျှင် အိပ်ချင်၍ ထာတတ်သည်။ အိပ်ချင်လေလေ မျက်စိကို ပြူးလေလေ ပြူးရသည်။ အိပ်ချင်၍လာသောအခါ မျက်စိကို မှေး၍ မိန်း၍ စိတ်သညာကို ပျော့စေ၍ ကြည့်သော် ကသိုဏ်းဝန်း နှစ်ခု ဖြစ်၍နေတတ်၏။ ယင်းသို့ မနေစေအပ်။ စိတ်သညာကို ထန်သန်ခိုင်ခိုင် ထား၍ ကြည့်အပ်၏။

သတိပေါ့လွတ်လျက် စိတ်သည် ကသိုဏ်းဝန်း၌ မနေဘဲ တခြားအာရုံကို ပြေးသွားကြံစည်၍ ကြံစည်၍လည်း နေတတ်၏။ မနေစေအပ်။ ကသိုဏ်းအာရုံမှ တပါး ဘယ်ကိုမှ ထွက်မပြေးစေအပ်။ ကြပ်ကြပ် သတိပြုအပ်၏။ “ဟယ် စိတ်ငမော့က ဘယ်ကိုမှ မပြေးနဲ့”ဟု စိတ်ဝိတက်ကို ကြပ်ကြပ်နှိပ်ကွပ်၍ ကသိုဏ်းအာရုံကိုသာ မြစွဲစွာ သတိဖြင့် ဖွဲ့ထားအပ်၏။ ကြာသောအခါ စိတ်မော့ပြီး ဝီရိယလျော့ပြီး ပျင်းလာတတ်၏။ မပျင်းစေအပ်။ အကျိုးအပြစ် ထို့ကို ဆင်ခြင်၍ စိတ်ဝီရိယ ထက်သန်စေသော အာရုံများကို ဆင်ခြင်၍ မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးကို ဖြိုချမည့် ယောက်ျား၏ စိတ်ဝီရိယကဲ့သို့ စိတ်ဝီရိယကို အားကောင်းထက်သန်စေ၍ “မရလျှင် မနေဘူးတဲ့”ဟု အံသွားခဲ၍ စိတ်ခါးတောင်းကျိက်ပြီး ကြည့်ရှုရာ၏။ စိတ်ကို အားထည့်ပေးရမည်။ စိတ်မော့သဖြင့် ကိုယ်ပါမော့၍ ပျင်းရိ၍ ခဏခဏ နားချင်တတ်၏။ သည့်ပြင်ဟာ တော်ရာကို ထ၍ လုပ်ချင်တတ်၏။ ခဏခဏ မနားအပ်၊ မလုပ်အပ်၊ ကြပ်ကြပ် ဇွဲကောင်းရာ၏။ အသည်းကောင်းရာ၏။

တခါတရံ စိတ်သည် ကသိုဏ်းဝန်းသို့ မရောက်ဘဲ ရှိတတ်သည်။ မျက်စိသည် ကသိုဏ်းဝန်းကို ကြည့်နေပါလျက် ကသိုဏ်းဝန်းကို မမြင်ဘဲ တခြားအာရုံ မြင်ကွင်းများကို မြင်နေတတ်သည်။ ထိုအခါ ဝိတက်ဖြင့် စိတ်ကို ကသိုဏ်းဝန်း ပေါ်သို့ ပြန်လည်ဆွဲတင်ပေးရမည်။ ကသိုဏ်းအာရုံမှတစ်ပါး တခြားသို့ စိတ်ထွက် မပြေးအောင် ဝိစာရဖြင့် ထိန်းကွပ် စောင့်ရှောက်ပေးရမည်။ ဝိတက်သည် စိတ်ကို ရှုလိုသည် အာရုံပေါ်သို့ တက်ရောက်စေရန် ဦးတည်ပေးတတ်၏။ စိတ်ကို အာရုံပေါ်သို့ တင်ပေးတတ်၏။ ဝိစာရသည် ရောက်ရှိနေသော အာရုံပေါ်မှ ဆင်းမသွားစေရန် ဘေးသို့ ပြေးမထွက်စေရန် ထိုအာရုံပေါ်မှာ ပင် တဝဲလည်လည် နေစေရန် ထိန်းထားတတ်၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်ပုံ

ဤသို့ နိမိတ်ယူသည့် အချို့သောသူမှာ မကြာခင် အလွယ်တကူဖြင့်ပင် နိမိတ်ရနိုင်၏။ အချို့သောသူတို့မှာကား ဤကဲ့သို့ ပင်ပင်ပန်းပန်း သက်စွန့် ကြိုးစားအားထုတ်မှ ကြာမှပင် ရသည်။ ဤသို့ စိတ်ထဲ၌ ယူ၍ရသော နိမိတ်ကို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟုခေါ်သည်။ အပြင်ဘက်ရှိ ကသိုဏ်းဝန်းကိုကား ပရိကမ္မနိမိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ပရိကမ္မနိမိတ် တထပ်တည်းတူ၏။ ဤဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ရသောအခါ စိတ်သည် သိလိုက်ကောင်းကောင်းကို အပ်တုယ်ဘိသကဲ့သို့ ဤမြေကြီး ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုသာတုယ်၍ နေတော့၏။ ဘယ်ကိုမှ များစွာမပြေး တော့ပြီ။ မျက်စိကိုဖွင့်ထားလျှင်ကား ရွှေတူရွှေရှိ အဆင်းတို့ကို မြင်၏။ မျက်စိကို မှိတ်လိုက်စေကာမူ ဘယ်ကိုမှမမြင်ဘဲ ဤမြေကြီးကသိုဏ်းဝန်းကိုသာ မြင်နေ တော့၏။ မျက်စိကိုမှိတ်၍ ပက်လက်လှန်အိပ်နေလျှင် မျက်နှာပေါ်တွင် ကသိုဏ်း မြေချပ်ဝန်းကြီး မိုးလျက်နေ၏။ မောက်၍နေလျှင် အောက်မှာ ကြမ်းပြင်ရယ် ဖျာရယ်ဟု မမှတ်ဘဲ မြေကြီးဝန်းကြီးကိုသာ မြင်၍ နေတော့၏။ ရေထဲ၌ဝပ်၍ နေလျှင်လည်း မျက်နှာရွှေက ရေရယ်လို့ မမှတ်ဘဲ မြေချပ်ကသိုဏ်းဝန်းကြီးသာ ရှိ၍မြင်၍နေတော့၏။ မျက်နှာကို လုံလုံလက်ဝါးပိတ်ဖုံး၍နေလျှင်လည်း လက်ဝါး ဟူ၍ အမှတ်မထားဘဲ မြေချပ်ကသိုဏ်းဝန်းကြီးကိုသာ မြင်၍ နေတော့၏။

ညဉ့်အိပ်သောအခါမှာလည်း ဥပမာအားဖြင့်-တစ္ဆေ၊မသာအလွန်ကြောက် တတ်လျက် မလှည့်သရွှံ့ မသာလောင်းကို ကိုင်တုယ်ရသဖြင့် မသာလောင်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကြီး ထင်မြင်၍ နေသောသူကဲ့သို့ မြေချပ်ကသိုဏ်းဝန်းကြီးကိုသာ ထင်မြင်၍ နေလေတော့၏။ အိပ်၍မပျော်နိုင်တော့ပြီ။ ကြပ်ကြပ် အားထုတ် ကြည့်လေ နှလုံးသွင်းလေ၊ မျက်စိကျယ်လေဖြစ်၍ နေတော့၏။ အိပ်ပျော် စေချင်သဖြင့် အားထုတ်၍ နှလုံးမသွင်းဘဲနေမှ တဖြည်းဖြည်း စိတ်နှုပ်၍ ကသိုဏ်းဝန်းမြေချပ်ကြီးကိုမြင်ရာက မေ့ခနဲဖြစ်ပြီး ဘဝင်ကျ၍ အိပ်ပျော် သွားလေ၏။ အိပ်ရာမှ နိုးပြန်လျှင်လည်း မြေချပ်ကသိုဏ်းဝန်းကြီးကိုပင် ထင်မြင်၍ နိုးလာ၏။ မျက်နှာရွှေက မြေချပ်ကသိုဏ်းဝန်းကြီး ဆီးလျက်သာ နေတော့၏။

ဤကဲ့သို့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ရ၍ အတော်ခိုင်မာရင့်ကျက်သောအခါ ခပ်မှောင် မှောင်အခန်းထဲမှာ မျက်စိမမှိတ်ဘဲ ဖွင့်၍ထားလျှင်လည်း ကသိုဏ်းမြေဝန်းကို သာ မြင်၍ နေတော့၏။ စက္ခုဝီထိ မကျတော့ပြီ။ စကြံသွားရင်းလည်း ရှု၍ဖြစ်တော့၏။ ဤကဲ့သို့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်သည်မှစ၍ အိပ်ချင်ထိုင်းမိုင်းသော ထိနမိဒ္ဓတို့သည် အတန်ငယ်ကွာလျက် ဝ-ဖြည်းဖြည်းပါးပြီး ဝပ်၍သွားကြတော့

၏။ ကြွင်းသော နိဝရဏတို့လည်း ထိုနည်းတူ တဖြည်းဖြည်းပါး၍ ငုပ်၍ သွားကြတော့၏။ ဤကား ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်ပုံတည်း။

နိမိတ်သုံးပါး

ဤ၌ နိမိတ်သုံးပါး ထင်ပုံကို ရှင်းပါဦးမည်။ နိမိတ်ဆိုသည်မှာ အာရုံကို ဆိုသည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်ရာ၌ သမာဓိအနုအရင့် အခြေအနေအရ အာရုံနိမိတ်သုံးမျိုးသုံးဆင့် ပေါ်လေ့ရှိသည်။ ပြင်ပပဟိဒ္ဓိအမှန်တကယ်ရှိသော အာရုံနိမိတ်ကို ပရိကမ္မနိမိတ်ဟု ခေါ်သည်။ ပရိကမ္မ၏ အဓိပ္ပာယ်မှာ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုအလုပ်၊ အထောက်အကူအလုပ်၊ အသိုင်းအဝိုင်းအလုပ်ဟု ဆိုလိုသည်။ ဥပမာ အိမ်သစ် ဆောက်လုပ်မည် ဆိုပါက အိမ်ရာမြေကို သန့်စင်ရေးနံ့ကန်တော့ပွဲထိုးခြင်း၊ ပရိတ်ကမ္မဝါစာ ရွတ်ဖတ်ခြင်းတို့ကို ပရိကံ (ပရိကမ္မ) ပြုသည်ဟု ဆိုကြသည်။

ဤကမ္မဋ္ဌာန်း အလုပ်မှာလည်း သမာဓိရေမီ ရှေ့အဖို့၌ အထောက်အကူအဖြစ် မြေကသိုဏ်းဝန်းကို အာရုံစွဲကပ်သွားအောင် ကြာရှည်စွာ စူးစိုက်ကြည့်ရှုနေမှုကို ပရိကံ (ပရိကမ္မ) ပြုသည်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ပရိကံပြုနေသည့်အခိုက်၌ မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်နေရသော မြေကသိုဏ်းဝန်းအာရုံနိမိတ်မှ ယောဂီ၏စိတ်သည် ပြေးမထွက်တော့ဘဲ စွဲကပ်တည်ငြိမ်နေလျှင် ယင်းမျက်မြင် မြေကသိုဏ်းဝန်းအာရုံကို ပရိကမ္မနိမိတ်ဟုခေါ်ဆိုရသည်။ (ပရိ=ထက်ဝန်းကျင်၊ ပတ်ဝန်းကျင်အသိုင်းအဝိုင်း+ကမ္မ=အလုပ်)

ယင်းကဲ့သို့ မျက်စိရွေ့ရှိ မြေကသိုဏ်းဝန်းပုံစံ အာရုံသည် မျက်စိမှိတ်ထားသော်လည်း မပျောက်ကွယ်တော့ဘဲ အာရုံထဲ၌ ဆက်လက် စွဲထင်နေသည့်အခါ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် (အဆင့်) သို့ ရောက်ပြီဟု ဆိုရသည်။ စိတ်ထဲ၌ စွဲထင်ကျန်ရစ်နေသည့် အာရုံဖြစ်သည်။ (ဥ+ဂဟ။ ဥ=အနီးကပ်စွဲကပ်၍၊ ဂဟ=ရယူခြင်း)

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟုခေါ်သော စိတ်ထဲ၌ စွဲထင်ကျန်ရစ်သည့် မြေကသိုဏ်းဝန်းပုံသည် မူလရှိသော ပရိကမ္မနိမိတ် မြေကသိုဏ်းဝန်းပုံကဲ့သို့ အနာအဆာများ စင်းကြောင်းများ ပြုပ်များ ပါဝင်နေသေးသည်။ ယင်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ကြာရှည်စွာ ရှုနေသောအခါ တဖြည်းဖြည်း အနာအဆာများ၊ စင်းကြောင်းများ၊ ပြုပ်များ ကင်းစင်၍ မှန်သားကဲ့သို့ ကြည်လင် တောက်ပြောင်ပြီး အရောင်အလင်း ထွက်လာသည်။ ထိုအခါ ယင်းအာရုံနိမိတ်ကို ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ ပဋိဘာဂ၏အဓိပ္ပာယ်မှာ ပုံတူ၊ ဆင်တူဟု ဆိုလိုသည်။ မူရင်းအာရုံ နိမိတ်မဟုတ်၊ မူရင်းနှင့် ဆင်တူသည့် အာရုံအသစ် ဟု ဆိုလိုသည်။ (ပဋိဘာဂ=ဆင်တူ ပုံတူ)

ထို့ကြောင့် ပထဝီကသိုဏ်းရှုမှတ်ရာ၌ ထင်မြင်လာသည့် အာရုံနိမိတ်မှာ စိတ်၏တည်ကြည်မှု၊ သမာဓိရမ္မ အခြေအနေအရ ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟူ၍ အာရုံနိမိတ် သုံးဆင့်ရှိသည်ဟု မှတ်သားထားရမည်။

ပဋိဘာဂနိမိတ်

ဤကဲ့သို့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ရသောအခါ ပြင်ပရှိ ပရိကမ္မနိမိတ် ကသိုဏ်းဝန်းကို တော်ရာမှာ သိမ်းထား၍ စိတ်ထဲ၌ရှိနေသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကိုသာ အမြဲအစွဲကြည့်ရှု ရ၏။ ထိုသို့ အမြဲအစွဲ အားထုတ်ကြည့်ရှုဖန်များသောအခါ ဤဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် တဖြည်းဖြည်း သိမ်မွေ့၍ သိမ်မွေ့၍ လာ၏။ နောက်ဆုံးတွင် အနာ ခြစ်ရာ၊ အစင်း၊ အဆာ၊ အကြောင်း၊ ပြုပ်မရှိဘဲ မှန်သားများကဲ့သို့ ကြည်လင်လာ၏။ ရသစုံစ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထက် အဆအရာမက သာလွန်ချောညက် သိမ်မွေ့ နှုနယ် လာ၏။ အလွန်စိတ်နှစ်သက် ပျော်မွေ့ ဖွယ်ကောင်းသောအဖြစ်သို့ ရောက်လာ ၏။ စိတ်သည် ဘယ်လောက်ပင် ကြာအောင်ကြည့်၍ နေသော်လည်း ပျင်း မုန်းခြင်း၊ အားရခြင်း မရှိနိုင်တော့ပြီ။ ထိုအခါ ထိုကဲ့သို့သော နိမိတ်ကို ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟု ခေါ်သည်။

နိဝရဏကင်းကွာခြင်း

ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ရောက်သောအခါ ကာမဂုဏ်ကို ခံစားလိုသော ကာမတ္ထန္တ နိဝရဏ၊ အမျက်ဒေါသဟူသော ဗျာပါဒနိဝရဏ၊ ငိုက်မျှည်းထိုင်းမှိုင်းခြင်း ဟူသော ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်း ပူပန်ခြင်းဟူသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏ၊ ဤကဲ့သို့ ပထဝီကသိုဏ်းကို ကြည့်ရှု အားထုတ်လျှင် ဤကဲ့သို့ ဖြစ်သည်ဟု ဟောသော ဆရာသည် အဟုတ်ပဲသိ၍ ဟောတာလေလား၊ မသိဘဲ စမ်းရမ်း ဟောတာလေလား၊ ဟောထားသော တရားသည် မှန်မှ မှန်ပါလေလား၊ အမှားများလေလားဟု ကမ္မဋ္ဌာန်း ဆရာ၌လည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းလမ်း ကြောင်း၌လည်းကောင်း ယုံမှားခြင်း ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ၊ ဤနိဝရဏငါးပါး ထို့သည် စိတ်သန္တာန်၌ပါးလျက် တစ်ခါတည်း ကွာ၍ ကွယ်၍ ငုပ်၍ ဝပ်၍ သွားကြလေတော့၏။ မဖြစ်ပေါ်လာ မထလာကြပေပြီ။ ကြွင်းသော အကုသိုလ် နိဝရဏတရားတို့လည်း စိတ်သန္တာန်၌ ဝပ်၍ ငုပ်၍ ကုန်ကြလေတော့၏။ မပေါ် မထလာကြတော့ပြီ။ ဤနိဝရဏတရားငါးပါးကို ကျော်လွန်ပြီးမှသာ လျှင် ဈာန်စိတ် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ ဈာန် ရနိုင်သည်။

ကသိုဏ်းရှုနည်းများ

အတားအဆီး (နိဝရဏ) များ

ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းရာ၌ စိတ်၏ တည်ကြည်မှု(သမာဓိ)မဖြစ်ပေါ်စေရန် မတိုးတက်စေရန်၊ တားဆီးပိတ်ဆို့တတ်သော တရားဆိုးများ (တနည်းအားဖြင့်) ဈာန်လမ်းစဉ်ကို အားထုတ်ရာ၌ ဈာန်စိတ် မဖြစ်ပေါ်နိုင်စေရန် တားဆီးပိတ်ဆို့သော တရားဆိုးများကို နိဝရဏဟု ခေါ်သည်။ ယင်းတရားဆိုးများမှာ ငါးပါးရှိ၏-

- (၁) ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ=ကာမဂုဏ် ခံစားလိုခြင်း၊
- (၂) ဗျာပါဒနိဝရဏ=ရန်လိုခြင်း၊ မဒကျနပ်ခြင်း၊
- (၃) ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏ=ထိုင်းမှိုင်း ငိုက်များခြင်း၊
- (၄) ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏ=စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း၊ စိတ်ပူလောင်ခြင်း၊
- (၅) ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ=ယုံမှားသံသယ ဖြစ်ခြင်း။

ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ

သတ္တဝါတို့သည် အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားကို မငြီးတမ်း အလဲအလှယ် ပြု၍ ခံစားလိုကြသည်။ ပွဲလမ်းသဘင်၊ ရုပ်ရှင်ပြဇာတ်များ၊ ဆပ်ကပ်ပွဲများ၊ ပန်းချီ၊ ပန်းပု အနုပညာပြပွဲများ စသည့် မျက်စိအာရုံအမျိုးမျိုး အလဲအလှယ် ကြည့်ရှုခံစား လိုကြ၏။ သီချင်းသံ၊ တီးသံ၊ မူတ်သံစသော နားအာရုံအမျိုးမျိုးကို ခံစားလိုကြ၏။ ပန်းနံ့၊ ရေမွှေးနံ့၊ သစ်သီးနံ့စသည့် နှာခေါင်းအာရုံများကို အသစ်အသစ် အလဲအလှယ် ပြုလုပ်ခံစားလိုကြ၏။ ဟင်းလျာအမျိုးမျိုး၊ အဖျော်ယမကာအမျိုးမျိုး စသည်ဖြင့် အရသာမျိုးစုံကို ခံစားလိုကြ၏။ ပိုးဖဲ ကတ္တီပါ မေ့ရာ၊ ခေါင်းအုံးစသော အတွေ့အထိအရသာများကိုလည်း ခံစားလိုကြ၏။ ထိုအာရုံများ ခံစားခွင့်ရအောင် ငွေရှာရသည်။ ပွဲကြည့်ခွင့် လက်မှတ် တိုးပေးဝယ်ကြရသည်။ မျက်စိအတွက် တီဗွီနှင့် ဗွီဒီယိုပြစက်များ ဝယ်ကြရသည်။ နားအရသာ ခံစားနိုင်ရန်အတွက် ရေဒီယို၊ ကက်ဆက် စသည် ဝယ်ကြရသည်။

ဤ သို့ စသည်ဖြင့် အာရုံငါးပါး ရရှိရေးအတွက် ကြိုးပမ်း ရှာဖွေနေခဲရာ ပြည့်စုံသည်ဟူ၍ မရှိ၊ လိုပြီးရင်း လိုနေရင်း ဖြစ်၏။ တော်ပါပြီ၊ အားရပါပြီဟူ၍ မရှိ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်ရန် တိုက်တွန်းမှုနှင့် ကြုံရသည့် အခါ အချိန်မရှိလို့၊ မအားလို့ဟု အကြောင်းပြနေသော်လည်း ပွဲလမ်းသဘင် ကြည့်ရန်ဆိုပါက အမြဲအားနေတတ်၏။ အချိန်ရှိနေကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤအာရုံငါးပါး ခံစားလိုမှုများသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားမထုတ်နိုင်အောင် တားဆီးပိတ်ဆို့နေ၏။ စတင်အားထုတ်ချိန်၌လည်း မျက်စိကို မထိန်းနိုင်၊ ချောချောလှလှထေး

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

တွေ့လျှင် မကြည့်ဘဲ မနေနိုင်၊ နောက်ပိတ်ဆုံး ခွေးချင်းကိုက်တာကိုပင် ကြည့်လိုက်ချင်၏။ နားကိုလည်း မထိန်းနိုင်၊ ဆိုင်းသံ၊ ဗုံသံကြားက စိတ်မှာ ကြွရွှာလာသည်။ နှာခေါင်းကိုလည်း မထိန်းနိုင်၊ ပန်းရနံ့၊ ရေမွှေးအနံ့ရပါက အနံ့အာရုံ နောက်သို့ မျောပါသွားပြန်၏။ လျှာကိုလည်း မနိုင်၊ မျက်မျက်ကလေးစားချင်၏။ ဗောဋ္ဌဗျာရုံအတွေ့အထိကိုလည်း လက်မလွတ်တမ်း ခံစားလိုက်ချင်၏။ ခံစားပြီးပါကလည်း တသသ ပြန်လည်အောက်မေ့နေတတ်၏။ နောက်ထပ် အလားတူ ထပ်မံခံစားနိုင်ရန် ကြံစည် ကြိုးကုတ် အားထုတ်နေပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤကာမစ္ဆန္တ (ကာမဂုဏ်ခံစားလို့မှု)ကို ကျော်လွန်နိုင်ရန် ဖယ်ရှားနိုင်ရန် အလွန်ခက်ခဲသည်။ ဈာန်လမ်းကြောင်းသို့ သွားရာတွင် ကြီးကျယ်သော အတားအဆီး အပိတ်အဆို့ဖြစ်သည်။

ဟင်းအတားအဆီးကို ကျော်လွှားနိုင်ရန်အတွက် တရားအားထုတ်နေသည့် ယောဂီများကို ကြည့်၍ အားကျစိတ် မွှေးရ၏။ သူတပါးက တိုက်တွန်းရုံသာမက မိမိကိုယ်ကိုလည်း အကြိမ်ကြိမ် တိုက်တွန်းရ၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို လက်တွေ့ပါးများ အားထုတ်သည့် အခါတွင်လည်း ကာမဂုဏ်ခံစားလို့မှု အာသာဆန္ဒအတွင်းမှတစ်ဆင့် အလွန်အားကြီးလှသဖြင့် ယောဂီ၏ စိတ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ မပျော်ပိုက်၊ မနှစ်ခြိုက်၊ အလုပ်ခွင်မှ ထွက်ပြေးလို၏။ မိမိ၏ မူလဝပ်ကျင်း၊ မူလအသိုက်၊ မူလနေအိမ်သို့ ပြန်လိုလှသည်။ အင်အားကောင်းသော သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယဖြင့် တွန်းထိုးမောင်းနှင် ဆွဲငင်မှသာလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံပေါ် ခေတ္တခဏ ရပ်တည်နိုင်၏။ ကာမစ္ဆန္တကို မလွန်ဆန်နိုင်ပါက ကြွေးတင်သူကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။ ကြွေးရှင်ပြောသမျှ ငုံ့ ခံရ၏။ လင်သားကို ပြုစုလုပ်ကျွေးရ၏။ သားမယားကို ပြုစုကျွေးမွေးရ၏။ မပြေနိုင်သည့် အချစ်ကြွေးကို ဆပ်နေရ၏။ လင်နှိပ်စက်မှု၊ မယားနှိပ်စက်မှု၊ သားနှိပ်စက်မှု ခံနေရ၏။ ထို့ကြောင့် ကာမစ္ဆန္တကို ကျော်လွန်နိုင်သူသည် ကြွေးကင်းသူကဲ့သို့ ပေါ့ပါး သွက်လက်နေ၏။ ငါ့မှာ ပေးဆပ်ရန် ကြွေးမရှိ၊ ကြွေးကျေသည့်အပြင် ငွေပိုငွေလျှံပင် ရှိသေး၏ဟု တွေးတောကာ ဝမ်းမြောက်နေရ၏။ ဤကာမစ္ဆန္တကို ပယ်နိုင်လျှင် ဘယ်မျှ နှစ်သက်စဖွယ်အာရုံကို တွေ့သော်လည်း ချစ်ခင် တွယ်တာမှု၊ ကြိုက်နှစ်သက်မှု ဖြစ်မလာတော့ချေ။

ဗျာပါဒနိဝရဏ

တဖန် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခါမှ ဒေါသအာဇာတများ တန်းစီထွက်လာတတ်၏။ စိတ်အခန့်မသင်မှုများ၊ မကျေနပ်မှုများ ဖြစ်တတ်၏။ ရိုးရိုးအချိန်အခါ၌ စိတ်ရှည်သည်းခံခွင့်လွတ်နိုင်သည်ကို စွတစ်ခုသည် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သည့်အခါ၌ အကြီးအကျယ် ဒေါသထွက်စရာ၊ မကျေနပ်စရာ၊ ယိုးမယ်ဖွဲ့စရာ ဖြစ်တတ်သည်။

မိဘအပေါ် မကျေနပ်သလိုလို၊ သားသမီးအပေါ် မကျေနပ်သလိုလို၊ အတူနေ
 ယောဂီအပေါ် မကျေနပ်သလိုလို ဖြစ်လာတတ်သည်။ အချို့ယောဂီများမှာ
 တရားထိုင်လိုက်တိုင်း မုန်းသူမျက်နှာများ တန်းစီပေါ်နေတတ်သည်။ သူများ
 အပြစ်တွေ တသိကြီး စဉ်းစားနေမိတတ်သည်။ အကြောင်းမူ လောဘနှင့်
 ဒေါသသည် ဆန့်ကျင်ဘက် အားပြိုင်ဘက်ဖြစ်၍ လောဘကို ပိတ်ဆို့တားဆီး
 လိုက်သောအခါ ဒေါသအိုး ပွင့်ထွက်လာတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကာမဂုဏ်
 ခံစားလို့မူ (ကာမစ္ဆန္တ) ကို ထိန်းချုပ်လိုက်သောခါ အမျက်ဒေါသ (ဗျာပါဒ)
 လွန်ကဲလာတတ်သည်။ ဤအမျက်ဒေါသကို မပယ်နိုင်သူသည် နာတာရှည်ရောဂါ
 သည်နှင့် တူ၏။ စိတ်မှာ အမြဲနာကျင်နေ၏။ နာတာရှည်ရောဂါသည်သည်
 မစားချင်၊ မသောက်ချင် ဖြစ်နေသကဲ့သို့ တွေ့သမျှအာရုံကို မနှစ်သက်၊ မကျေ
 မနပ် ဖြစ်နေ၏။ ဆရာသမားများ၏ ဆုံးမချဉ်းကို နားမဝင် ဖြစ်နေ၏။ စိတ်
 ဓာတ်အင်အား မရှိ၊ စိတ်ဓာတ်အားနည်းနေ၏။ စိတ်ဆင်းရဲနေ၏။ အမျက်
 ဒေါသ ကင်းဝေး နည်းပါးသွားသောအခါ ကျန်းကျန်းမာမာ စားကောင်း
 သောက်ကောင်း ဖြစ်လာသကဲ့သို့ ဆရာ၏ဆုံးမစကားတို့ နှစ်ချိုက်စွာ လက်ခံ
 နိုင်လာ၏။ စိတ်အင်အားပြည့်ဝလာ၏။

ထိနမိဒ္ဓ နိဝရဏ

ကာမဂုဏ် ခံစားလို့မူကိုလည်းကောင်း၊ အမျက်ဒေါသကို လည်းကောင်း
 ထိန်းချုပ်နှိပ်ကွပ်လိုက်သောအခါ စိတ်သည် ပြေးပေါက်မရှိ၊ ငြိမ်ငလိမာ်၍ ထိုင်း
 မှိုင်းလေးလံလာသည်။ ငိုက်မျဉ်းအိပ်ချင်လာသည်။ ကျက်စားနေကျ၊ ကျင်လည်
 နေကျ၊ လောဘ အာရုံ၊ ဒေါသ အာရုံမူ ကင်းကွာနေသောအခါ စိတ်သည်
 မသွက်လက်တော့ဘဲ လေးလံ ထိုင်းမှိုင်းလာသည်။

ထိနမိဒ္ဓသည် အချုပ်ထောင်နှင့် တူ၏။ တရားအားထုတ်သူသည် တမိုန်းမိုန်း
 ငိုက်မျဉ်းကာ အိပ်ရာထဲ၌ တလူးလူးငလဲလဲ အိပ်နေချင်၏။ အချုပ်ထောင်
 အတွင်း ရောက်သွားသူသည် လွတ်ထွက်ရန် မလွယ်သကဲ့သို့ ထိနမိဒ္ဓ ဝင်ရောက်
 နှိပ်စက်ပါက ယောဂီ၏စိတ်သည် ရှုန်းထွက်နိုင်၊ ထောင်ကျနေသူသည် ပြင်ပ
 လောက၌ ပွဲလမ်းသဘင် ပျော်ရွှင်ဖယ်ရာများအကြောင်း ဘာမျှမသိလိုက်
 သကဲ့သို့ ဆရာဟောကြား ဆုံးမသည့် ဝေရာကို ငိုက်မျဉ်းနေသဖြင့် ဘာမျှ
 မကြားလိုက်ချေ။ ထို့ကြောင့် ထိနမိဒ္ဓကို ကျော်လွန်နိုင်သူသည် အချုပ်ထောင်မှ
 လွတ်မြောက်လာသူကဲ့သို့ စိတ်သည် လွတ်လပ်စွာ တရားအာရုံသို့ သက်ဝင်
 နိုင်၏။

ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စ နိဝရဏ

ဖော်ပြပါ နိဝရဏသုံးပါးတို့ကို ကျော်လွန် ဖယ်ရှားနိုင်သည့်အခါ စိတ်သည် တောင်ရောက် မြောက်ရောက် ပြေးလွှားနေပြန်သည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံပေါ်၌ ရပ်တည်မနေဘဲ အခြားအာရုံများသို့ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ကူးပြောင်းပြေးလွှားနေ တတ်၏။ အထိတ်က အတွေ့အကြုံများ၊ (သို့မဟုတ်) လုပ်ငန်းကိစ္စများ ကြုံစည် စိတ်ကူးမှု၌ တသိကြီးမျောပါသွားမှုကို ဥဒ္ဓစ္စ(ပျံလွင့်မှု)ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ပြင် လုပ်ပြီးသော အမှုကိစ္စများနှင့် ပတ်သက်၍ ဒီလိုမလုပ်ဘဲ ဟိုလိုလုပ်လိုက်ရ အကောင်းသားဟု မကျေနပ်စရာ နောက်ကြောင်းပြန် စိတ်ကူးများကို ကုက္ကုစ္စဟု ခေါ်သည်။

ဟင်း ဥဒ္ဓစ္စ ကုက္ကုစ္စတရား နှစ်ပါးကို မပယ်နိုင်သူသည် ကိုယ့်ကိုယ်ကို မပိုင် သည့် ကျွန်တစ်ယောက်နှင့် တူ၏။ ကျွန်သည် သခင်ခိုင်းသမျှ သခင်စိတ်တိုင်းကျ လုပ်နေသကဲ့သို့ အတိတ်ဖြစ်ရပ်များ၏ မကျေနပ်ဖွယ်ရာများကို မေ့ပစ်၍ မရနိုင်ဘဲ မတွေးပါနဲ့ ဆို၍မရ၊ ထပ်ကာထပ်ကာ တွေးကြံ နေမိတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤတရားဆိုးနှစ်ပါးကို မပယ်နိုင်သေးပါက မိမိကိုယ်ကို အစိုးမရ သော ကျွန်ဘဝနှင့် တူသည်။ ဤတရားဆိုး နှစ်ပါးကို ပယ်နိုင်သူသည် ကျွန်ဘဝမှ လွတ်မြောက်သူကဲ့သို့ မိမိစိတ်ကို အစိုးတရ နိုင်နိုင်နင်းနင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့ ပို့ပေးနိုင်၏။ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုမှတ်နိုင်၏။

ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ

ဝိစိကိစ္ဆာ၏သဘောမှာ ဘာကိုဖြစ်ဖြစ် သံသယဝင်နေမှုပင်တည်း။ အများ အမှန် မဝေခွဲနိုင်ဘဲ ဒီလိုဆိုရင် မှန်လေမလား၊ ဟိုလိုဆိုရင် မှန်လေမလားဟု အများအမှန် မဝေခွဲ မဆုံးဖြတ်နိုင်သည့် သဘောဖြစ်သည်။ လမ်းခရီးသွားရာ၌ လမ်းနှစ်ခုကို တွေ့သောအခါ ဒီဘက်လမ်းလိုက်ရင် ကောင်းမလား၊ ဟိုဘက်လမ်း လိုက်ရကောင်းမလားဟု စိတ်နှစ်ခု ဖြစ်တတ်သည်။ ဒီကမ္မဋ္ဌာန်းနည်း မှန်၍လား၊ ဒီကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာကကော ဟုတ်ပမလား စသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် အကျင့် လမ်းစဉ်အပေါ် မယုံမကြည် ယုံမှားသံသယဖြစ်ခြင်းကို ဝိစိကိစ္ဆာဟု ခေါ်သည်။ ဝိစိကိစ္ဆာဖြစ်နေသူသည် သူ့ခိုး ဓားပြုထူထပ်သော ခရီးရှည်တစ်ခု၌ ဥစ္စာထုပ် ကြီးပိုက်ကာ သွားခနရသူကဲ့သို့ တထိတ်ထိတ် တလိန်လိန် နေရ၏။ ဟိုရွှေနားမှာ များ အလှခံရလေမလား၊ ဟိုရွှေက လာတဲ့လူက လူကောင်းမှဟုတ်ပါ့မလား စသည်ဖြင့် သံသယဖြင့် ခရီးသွားနေရသည်။ ငှက်အော်သံကိုပင် ဓားပြတွေ ညာသံပေး ဝိုင်းနေပြီလားဟု ထင်မှတ်ကာ ကြောက်လန့် တုန်လှုပ်နေ၏။

ကသိုဏ်းရှုနည်းများ

ဝိစိကိစ္ဆာကင်းသွားသောအခါ ဘေးရန်ကင်းသည့် ရွှေမြို့စတင်ခရီးလမ်းမကို အေးချမ်းပျော်ရွှင်စွာ သွားရသကဲ့သို့ ပျော်ရွှင်ဝမ်းမြောက်စွာ ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံသို့ အရောက် သွားနိုင်၏။

ဈာန်ရခြင်း

နိဝရဏဟုခေါ်သော အတားအဆီး အနှောင့်အယှက်များကို ဖယ်ရှား ကျော်လွန်ပြီးသည့်အခါ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်သည် တဖြည်းဖြည်း ရင့်စွန် ကြီးထွား အားကောင်းလျက် ငြိမ်သက်စွာ ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံပေါ်၌ ရပ်တည် နိုင်၏။ ထိုအခါ ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါးတို့သည် ကြီးထွား အင်အားကောင်းလျက် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် ပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံထဲသို့ ထိုးဖောက်ဝင် ရောက်လိုက်သကဲ့သို့ အလွန်ခိုင်မြဲစွာ စူးစိုက်လျက် လှုပ်ရှားယိမ်းယိုင်ခြင်းမရှိ ငြိမ်သက်စွာ တည်နေတော့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိမ်ရိုက်သံတစ်ချောင်းကို အိမ်တိုင်အတွင်းသို့ အရှိန်ဖြင့် ရိုက်သွင်းလိုက်ရာ သံတစ်ချောင်းလုံး အဆုံးမြုပ် ဝင်သွား၍ ထိုသံချောင်းသည် မလှုပ်ယွေ့က ငြိမ်သက်စွာ တည်ရှိနေတော့သည်။ မည်သမျှ ထိုသံချောင်းကို လှုပ်ရှားယိမ်းယိုင်အောင် ပြုခြင်းငှာ မတတ်နိုင်။ ဤနည်းတူ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးပါဝင်သော ဈာန်စိတ်သည် ပဋိဘာဂအာရုံနိမိတ် အတွင်းသို့ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက် တည်နေသည်။

တစ်နည်းပြဆိုရပါမူ သိတတ်သောစိတ်နှင့် အသိခံအာရုံတို့သည် နှစ်ခုမပြား တစ်သားတည်း တစ်ခုတည်းဖြစ်သွားသည်။ သာမန်အခြေအနေ၌ လူသည် စာအုပ်တစ်အုပ်ကို မြင်သည်ဆိုပါစို့ ၊ အမြင်ခံရသည့်စာအုပ်သည် သီးခြားတစ်ခု ဖြစ်၏။ မြစ်တတ်သည့်စိတ်၊ မြင်သိစိတ်သည် သီးခြားတစ်ခုဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့ အသိစိတ်နှင့် အသိခံအာရုံတို့သည် နှစ်မျိုးကွဲပြား၍ နေတတ်သည်။ ဈာန်ရသည့် အချိန် (ဝါ) ဈာန်အာရုံသို့ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်သွားသည့် အချိန်တွင်မူ သိသူ နှင့် အသိခံအာရုံတို့သည် နှစ်ခုမပြား တစ်သားတည်း ပေါင်းစပ်သွားကြ သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဈာန်ရယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဋိဘာဂ အာရုံနိမိတ်မူတပါး သိတတ်သူ ငါဟူ၍ သီးခြား မရှိတော့ချေ။ မိမိသိနေသော ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ မူတပါး ဘာကိုမျှ မသိတော့ပေ။ ထိုယောဂီအတွက် သူ၏ခေါင်း၊ ခါး၊ ခြေ၊ လက်၊ ကိုယ်ခန္ဓာတစ်ခုလုံး ပျောက်ကွယ်သွားတော့သည်။ ပတ်ဝန်းကျင်လောက တစ်ခုလုံးလည်း ပျောက်ကွယ်သွားတော့သည်။ ယင်း၏ အသိဉာဏ်တွင် မိမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်အစိတ်အပိုင်းများကို မည်သို့မည်ပုံ အသွင်သဏ္ဍာန်ရှိသည်ဟု စဉ်းစား သော်လည်း မရနိုင်တော့ချေ။ အသိတရားအားလုံး လုပ်လျှိုးပျောက်ကွယ်သွား ပါက ပဋိဘာဂကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်တစ်ခုသာလျှင် တည်ရှိတော့သည်။ သိတတ်

သော ငါနှင့်အသိခံရသော ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်အာရုံသည် နှစ်ခုမပြား တစ်သား ထည်း ဖြစ်သွားတော့သည်။ ဤအခြေအနေသို့ ဆိုက်ရောက် သွားခြင်းကိုပင် ဈာန်ရသည်ဟုခေါ်သည်။ အပ္ပနာဆိုက်သည်ဟု ခေါ်သည်။ အပ္ပနာ ဆိုသည်မှာ ပြေးဝင်ခြင်း၊ ထည့်သွင်းခြင်းဟု ဆိုလိုသည်။ ဈာန်စိတ်သည် အာရုံနိမိတ် အထွင်းသို့ ပြေးဝင်ခြင်း (ဝါ) စိတ်ကို နိမိတ်အတွင်းသို့ ပစ်ထည့်လိုက်ခြင်း၊ ထိုးသွင်းထည့်လိုက်ခြင်းဟု ဆိုလိုသည်။

ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး

ယခုပြဆိုခဲ့ပြီးအဆင့်မှာ ပထမဈာန် ပထမအဆင့်ဖြစ်သည်။ ယင်း ပထမ ဈာန်၌ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း ၅-ခုပါရှိသည်။ ယင်းဈာန်အင်္ဂါ ၅-ပါးတို့မှာ—

- (၁) ဝိတက် =စိတ်ကို အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်း၊ ဦးတည်ပေးခြင်း၊ ပို့ဆောင်ပေးခြင်း၊
- (၂) ဝိစာရ =စိတ်ကို အာရုံပေါ်၌ စွဲကပ်နေအောင် ရစ်ဝဲလှည့် လည်ပေးခြင်း၊
- (၃) ပီတိ =စိတ်ကို နှစ်သက်မှု ပီတိ အစာကျေး၍ ကြီးထွား စေခြင်း၊
- (၄) သုခ =စိတ်ရှင်လန်း ဝမ်းမြောက်စေခြင်း၊
- (၅) ကေဂ္ဂတာ=စိတ်ကို နိမိတ်အာရုံသို့ စူးစိုက် သက်ဝင် တည် စေခြင်း။

ဝိတက်အကြောင်း

ကျွန်ုပ်တို့သည် မိမိလိုလားနှစ်သက်သော အာရုံသို့ စိတ်ရောက်စေရန် အထူး လုံ့လဝီရိယ ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်ရန် မလိုချေ။ သဘာဝအလျောက် စိတ် သည် အာရုံသို့ ပြေးကပ်ငြိတယ်လေ့ရှိ၏။ ချို၍မရ၊ တရစ်ဝဲဝဲ ဖြစ်နေတတ်သည်။ အလွန်လှပသည့် အငြိမ်းမင်းသမီးတစ်ယောက် ကပြသည်ကို ကြည့်ရှုရာ၌ မိမိ စိတ်ကို မင်းသမီးအာရုံသို့ ရောက်ရှိစေရန် တိုက်တွန်းမှု လုံ့လစိုက်ထုတ်မှုပြုရန် မလို၊ သဘာဝအလျောက် စိတ်သည် မင်းသမီးအာရုံသို့ ပြေးကပ်လေသည်။ ထို့ပြင် လွန်စွာ ငြိမ်ငြောင်း သာယာသည့် သီဆိုတီးမှုတ်သံကို ကြားရသည့်အခါ စိတ်ကို ယင်းဂီတအသံသို့ ပို့ဆောင်ပေးနေရန် မလို၊ ကြောင့်ကြစိုက်ရန် မလို၊ စိတ်သည်ဂီတအာရုံသို့စိတ် အားထက်သန်စွာ ပြေးတယ်ကပ်ငြိလေတော့သည်။

ထို့ အတူ ပန်းရနံ့၊ ရေမွှေးအနံ့အာရုံများ၊ မွန်မြတ်သော အစာအာဟာရ ရသာရုံ များနှင့် ပိုးဖဲကတ္တိပါ မွေ့ရာအတွေ့အထိ၊ ယောက်ျားမိန်းမ အတွေ့အထိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗအာရုံသို့ စိတ်ကို တိုက်တွန်း ပို့ဆောင်ပေးရန် မလို။ စိတ်သည် သူ့ အလိုလို ထိုအာရုံများသို့ ပြေးတွယ် ကပ်ငြိလေတော့သည်။

ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းရာ၌မူ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသည် စိတ်ဝင်စားဖွယ်မရှိ၊ ဆွဲအားမရှိ၊ တပ်မက်ဖွယ်မရှိ၊ အစိုဓာတ်၊ အစေးဓာတ် မရှိ၊ အလွန်ခြောက်ကပ် သောအာရုံဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စိတ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့ မသွားလိုချေ။ ချော်တောငေါ့တတ်သည်။ ယခုပြဆိုခဲ့သည့် ပထဝီ(မြေ)ကသိုက်ဝန်း စက်ပိုင်း ပုံကို မျက်စိဖွင့်၍ စူးစိုက်ကြည့်နေသော်လည်း ယောက်ျားစိတ်သည် ထိုကသိုက် ပရိကမ်နိမိတ်အာရုံကိုမသိဘဲ အခြားဘော အာရုံတစ်ခုကို သိနေတတ်သည်။ မြေ မြေ=ပထဝီ ပထဝီဟု အဆက်မပြတ် အသိစိတ်များ ဖြစ်နေရမည်ကို မဖြစ်ဘဲလျက် စိတ်သည် ဘေးသို့ချော်ထွက်ကာ တောရောက် တောင်ရောက် ဖြစ်နေတတ်သည်။ ပထဝီ ပထဝီ=မြေ မြေဟု ကြိုးစား ရှုမှတ်နေသော်လည်း မိမိလုပ်နေကျ အရောင်းအဝယ်လုပ်ငန်း၊ စိုက်ပျိုးရေးလုပ်ငန်း၊ ရုံးလုပ်ငန်း များထဲသို့ စိတ်ရောက်နေတတ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ ပြင်ပသို့ လေလွင့်မျောပါသွားသောစိတ်ကို ပြန်လည်ဆွဲဆောင်ပြီး ပထဝီကသိုက်ဝန်း ပေါ်သို့ တင်ပို့ပေးရသည်။ ပထဝီကသိုက်ဝန်း အာရုံနှင့် ဘာဝနာစိတ်ကို ရင်းနှီးသွားစေရန် အကြိမ်ကြိမ် လိုက်လံပို့ဆောင် မိတ်ဆက် ပေးရသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ဘုရင့်ရွှေတော်မှောက်သို့ မရောက်ဖူးသေးသော ကျေး တောသားတစ်ယောက်သည် ဘုရင့်ထံမှောက် ဖူးမြော်ခစား ဝင်ရောက်လိုသော အခါ နန်းတော်တွင်းသို့ ဝင်တတ်သွက်တတ်သည့် နန်းတွင်းသူ၊ နန်းတွင်းသား တစ်ယောက်ကို မှီကပ်၍ အခစား ဝင်ရောက်ရသည်။ တစ်ကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်စသည် ဝင်ရောက်ဖန်များ၍ မင်းနှင့်အကျွမ်းဝင်လာသည့်အခါ ကျေးတောသားသည် အမှီအကပ်မလို၊ သူတစ်ဦးတည်း ဝင်တတ်ထွက်တတ်လေတော့သည်။ နန်းတော် ထဲမှ မထွက်တော့ဘဲနေသဖြင့် “တောသားရ၊ ဆွဲထုတ်”ဟူသော စကားပုံပင် ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ဤဥပမာ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသည် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် တူသည်။ ကျေးတောသားသည် ဘာဝနာစိတ်နှင့် တူသည်။ ဝိတက်သည် ကျေးတောသားကို လမ်းပြ ခေါ်ငင်သွားသော နန်းတွင်းသားနှင့် တူ၏။ ဝိတက်၏အလုပ် (ဝါ) စိတ်ကို ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့ ပို့ဆောင် ပေးရသည် အလုပ်သည် ပရိကမ္မဘာဝနာအခိုက်၌ ပိုမိုထင်ရှားသည်။ ပရိကမ္မနိမိတ်အဆင့်၌ ဝိတက်ကို အထူးသဖြင့် လိုအပ်သည်။

ဝိစာရအကြောင်း

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ဘာဝနာစိတ်ကို ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်သို့ ရောက်ရှိ စေရန် ဝိတက်က ပို့ဆောင်တုန်းတင်ပေးပြီးနောက် ယင်း ဘာဝနာစိတ်ကို ပထဝီ ကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်အပေါ်၌ ရစ်ဝနေစေရန် ဝိစာရစေတသိက်က ဝိစာရ၏ အစွမ်းဖြင့် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်အာရုံအတွင်း၌ တဝဲလည်လည် ဖြစ်နေ စေသည်။ ရပြီးရောက်ပြီးသော ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်အာရုံအတွင်းမှ ဘာဝနာစိတ်ကို အပြင်သို့ ထွက်မသွားစေရန် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ထား သည်။ ယခင်ပြဆိုခဲ့သော လှပသော ရူပါရုံ၊ သာယာငြိမ်ငြောင်းသော သဒ္ဓါရုံ၊ မျှော်ကြင်သော ဂန္ဓာရုံ၊ မြိန်ရှက်စဖွယ် ရသာရုံ၊ အိစက်ညက်ညော ဓနူးထွေး သော မောဠဗ္ဗာရုံတို့၌ စိတ်သည် အလိုအလျောက် ငြိတယ်ကပ်နေသည်။ ချွဲထွက်မည်ကို မစိုးရိမ်ရ၊ ထို့ကြောင့်ပင် ထိုအာရုံမျိုး၌ ဝိစာရက စိတ်နှင့်အာရုံ တွဲကပ်နေအောင် ကူညီပေးရန်မလို။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှာမူ အာရုံ၏ ဆွဲငင်အား မရှိသဖြင့် ဝိစာရက ကူညီ၍ စိတ်ကိုအာရုံနှင့် တွဲကပ်ပေးရသည်။ ပူးတွဲ ချည် နှောင်ပေးရသည်။ သံလိုက်တုံးသဖွယ် ဆွဲတပ်ပေးရသည်။

ဝိတက်နှင့် ဝိစာရထူးခြားချက်ကို ဥပမာဖြင့် နှိုင်းခိုင်းရှင်းလင်းရာ၌ ဝိတက် သည် ဝိစာရထက် ကြမ်းတမ်းသည်။ မငြိမ်မသက် တုန်လှုပ်မှုရှိသည်။ ဝိစာရသည် မှုကား သိမ်မွေ့ နူးညံ့သည်။ ငြိမ်သက်သည်။ လွန်လွန်ကဲကဲ တုန်လှုပ်မှုမရှိ။ ဝိတက်သည် ခေါင်းလောင်းကြိုးကို ထိုးလိုက် ရိုက်လိုက်သောအခါ ပထမဦးဆုံး ထွက်ပေါ်လာသော အသံနှင့် တူ၏။ ထို့နောက် တဖြည်းဖြည်း ကျန်ရစ်သော ခြေးညည်းသံသည် ဝိစာရနှင့်တူ၏။ ငှက်ကြီးဝံပိုတစ်ကောင်၏ ကောင်းကင်သို့ ပျံထက်ရန် အတောင်ခတ် အရှိန်ယူ အားယူမှုသည် ဝိတက်၏ အလုပ်ကိစ္စနှင့် တူ၏။ ယင်း ငှက်ကြီးသည် ကောင်းကင်၌ အရှိန်ရပြီးနောက် အတောင်မခတ် ထော့ဘဲ အတောင်ကိုဖြန့်ကာ ပျံဝဲနေသောအခိုက်သည် ဝိစာရ၏ အလုပ်ကိစ္စနှင့် တူ၏။ တစ်ဖန် ပီတုန်းတစ်ကောင်သည် ပဒုမ္မာကြာပွင့်သို့ နားရန် ကြာပန်းရန် ကို စွဲသမ်းသောစိတ်ဖြင့် ကြာပွင့်ဆီသို့ ထိုးဆင်းလာသော အခိုက်အတန့်သည် ဝိတက်၏အလုပ်ကိစ္စနှင့် တူ၏။ ကြာပွင့်ပေါ်၌ ပီတုန်း၏ ဝဲပျံနေခြင်းသည် ဝိစာရ၏အလုပ်ကိစ္စနှင့် တူ၏။

ဥပမာတစ်နည်းဆိုပါက ရန်သူသဘောဆီသို့ တိုပီခို ပစ်လွှတ်သည့်အခါ တိုပီခို၏ နောက်ပိုင်းရှိ တုန်းစက်ပန်ကာသည် ဝိတက်နှင့်တူ၏။ တိုပီခို ရန်သူ သဘောဆီသို့ ရောက်သွားအောင် တုန်းပို့တတ်သည်။ တဖန် တိုပီခို ရွှေ့ပိုင်းရှိ သံလိုက်တုံးကြိုးသည် ပစ်မှတ်နှင့် မလွှဲအောင် မကွဲမကွာအောင် ဆွဲကပ်ထား တတ်သည်။ ဝိစာရသည် သံလိုက်တုံးကြိုးနှင့် တူ၏။

ပီတိအကြောင်း

ပီတိသည် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကို ဝပြုံးစေ၏၊ တိုးပွားစေ၏၊ စိတ်ဆင်အား ကောင်းစေ၏။ စိတ်လုံးထွားစေ၏။ နှစ်သက်စရာအသွင်ပြင်ရှိ၏။ ပီတိဖြစ်နေသူ တစ်ဦး၏ မျက်နှာကို ကြည့်ပါက ကြည်လင်ရှင်ယုနေ၏။ မြင်ရသူအပေါင်းအား နှစ်သက်ရှင်လန်းစေ၏။ ပီတိသည် အာရုံကို ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲဆုပ်ကိုင်ရယူတတ်သည်။ ယင်း ပီတိသည် ၅-မျိုးရှိသည်—

- (၁) ခုဒ္ဒိကာပီတိ = အငယ်စား ပီတိ၊
- (၂) ခဏိကာပီတိ = ခဏမျှဖြစ်သော ပီတိ၊
- (၃) ဩက္ကန္တိကာပီတိ = လှိုင်းလုံးကဲ့သို့ လွှမ်းမိုးတတ်သော ပီတိ၊
- (၄) ဥဗ္ဗေဂါပီတိ = ပေါ့ပါးပျံ့တက်သော ပီတိ၊
- (၅) ဖရဏာပီတိ = ပျံ့နှံ့စိမ့်ဝင်သော ပီတိ။

ခုဒ္ဒိကာပီတိဆိုသည်မှာ ရှင်လန်းနှစ်သက်မှုကြောင့် ကြက်သီးမွေးညင်း တစေနိုင်သော ပီတိမျိုးဖြစ်သည်။ နေ့စဉ်ဘဝအတွေ့အကြုံ၌ ဝမ်းသာအားရမှု ကျေနပ်နှစ်သိမ့်မှုများ ခံစားရသည့်အခါ ဤပီတိမျိုးဖြစ်တတ်သည်။ (ခုဒ္ဒိကာ= ခုဒ္ဒက=သေးငယ်သော)

ခဏိကာပီတိမှာ လျှပ်စီးလက်သကဲ့သို့ ခဏမျှသာ တစ်ချက်ချင်း ဖြစ်ပေါ် လာသော ပီတိဖြစ်သည်။ ဤပီတိမှာလည်း နေ့စဉ်ဘဝအတွေ့အကြုံ၌ သာမန် အားဖြင့် တွေ့နေကျဖြစ်သည်။ (ခဏိက=ခဏ=တိုတောင်းသော)

ဩက္ကန္တိကာပီတိမှာ တစ်ကိုယ်လုံးကို လွှမ်းခြုံ၍ဖြစ်သော ပီတိဖြစ်သည်။ ပင်လယ်ရေပြင်တွင် လှိုင်းလုံးကြီးများသည် ကမ်းပါးဆီသို့ တလိမ့်လိမ့်လွှမ်းမိုး၍ ထက်လာသကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း အထက်မှ အောက်သို့ လည်းကောင်း၊ အောက်မှအထက်သို့လည်းကောင်း ပီတိလှိုင်းလုံးများ အလိပ်လိပ်ထက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ (ဩက္ကန္တိကာ=ဥ+ကန္တ=တက်ကြွသော နှစ်သက်မှု)

ကုသိုလ်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆိုရပါမူ လှူဖွယ်ဝတ္ထုများကို အမြတ်တနိုး စီစဉ်၍ စိတ်တိုင်းကျ လှူဒါန်းနေရသည့်အခါ၌ လည်းကောင်း၊ ဆီမီးတစ်ထောင် လှူပုံ၊ ပန်းတစ်ထောင်လှူပုံ စသည်ဖြင့် ပရိသတ်အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် အလွန် ကြည်ညိုဖွယ် စေတီတော် ရုပ်ပွားတော်မြတ်အား မိတ်သက်ဟအပေါင်းနှင့် မြိုင်မြိုင်ဆိုဆို ကုသိုလ်ပြုလှူဒါန်းနေရသောအခါ၌ လည်းကောင်း၊ ဘုရား

တရား၊ သံဃာ ဂုဏ်တော်များကို သံပြိုင်ညီညွတ် အသံနေအသံထားဖြင့် ရွတ်ဆို ကြရသော အခါ၌လည်းကောင်း ဖော်ပြပါ ခုဒ္ဓိကာ ပီတိ၊ ခဏိကာ ပီတိနှင့် ဩက္ကန္တိကာပီတိများ ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်ကို လက်တွေ့ ခံစား ရရှိနိုင်ပါသည်။ ဥဗ္ဗေဂါပီတိနှင့် ဖရဏာပီတိများမှာ သမာဓိအဆင့်မြင့်မှ ဖြစ်ခွင့်ရှိ၏။

တရားအားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သမာဓိ အဆင့်တက်၍ ရင့်ကျက် လာသောအခါ ပီတိလှိုင်းလုံးကြီးများ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။ ဥဗ္ဗေဂါပီတိမှာ တစ်ကိုယ်လုံးပေါ့ပါး၍ အထက်သို့ပျံတက်မတတ်ဖြစ်သော ပီတိတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ဤပီတိစွမ်းအားကြောင့် အချို့သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များသည် တရားထိုင်နေစဉ် ကြမ်းပြင်မှလွတ်ကာ လေထဲ၌ မျောပါပျံဝဲနေသကဲ့သို့ ခံစားရသည်။ တကယ် လည်း ကြမ်းပြင်မှ မြောက်တက်ကာ လေထဲ၌ တည်နေတတ်သည်။ အချို့သော ယောဂီများမှာ ဤပီတိစွမ်းအားကြောင့် လက်ခုပ်တစ်ဖောင် ထန်းတစ်ဖျား စသည် ပျံတက်လေ့ရှိသည်။ (ဥ+ဝေဂ၊ ဥ=အထက် + ဝေဂ=အရှိန်အဟုန်)

ဖရဏာပီတိသည် တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့စိမ့်ဝင် တည်နေသည်။ ခန္ဓာကိုယ်မှာ လေပူပေါင်းကဲ့သို့ ဖောင်းပွင့် တွေ့ထိခံစားချက်မျိုးကို ခံစားနေရသည်။ ယင်း ခံစားချက်အတွင်း၌ တစ်ကိုယ်လုံးသည် ဖော့တုံးကြီးကဲ့သို့ ပူရောင်းရောင်း အနေအထားကို ခံစားနေရသည်။ တစ်ကိုယ်လုံး၌ တွေ့ထိနေရသော ပီတိ အရသာမှာ သိမ်သိမ်တုန်နေအောင် ကောင်းလှသည့် အတွေ့အထိ အရသာ တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။

ကသိုဏ်း ပရိကမ်ပြုရာ၌ ပရိကမ္ပနိမိတ်ကို ကျော်လွန်၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် အဆင့်သို့ ရောက်သောအခါ ခုဒ္ဓိကာပီတိနှင့် ခဏိကာပီတိများ မကြာခဏ ပေါ်လာတတ်သည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ရောက်သောအခါ ကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ် သည် ကြည်လင်ဝင်းလက် အရောင်ထွက်လာသည်။ ပီတိသည် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ လှိုင်းလုံးများကဲ့သို့ တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် ပေါ်လာသည်။ ပဋိဘာဂ နိမိတ်သို့ ရောက်သောအခါ ရှုမှတ်သည့် ဘာဝနာစိတ်ကို ဥပစာရဘာဝနာဟု ခေါ်သည်။ ယင်းဥပစာရဘာဝနာသည် ဈာန်ရရန် အလွန်နီးကပ်နေသော ဘာဝနာ ဖြစ် သည်။ ထိုအခါ ဖရဏာပီတိစွမ်းအားကြောင့် တစ်ကိုယ်လုံး သိမ်သိမ်တုန်အောင် ပီတိအရသာကို ခံစားနေရသည်။ ရေစိုပူဆိုးတစ်ကွင်းကို တစ်ဘက်မှ ပိုတ်စည်း၍ ရေမျက်နှာပြင်ပေါ် မှောက်ထားပြီး လေများ လက်ဖြင့် ယက်သွင်းလိုက်သော အခါ ထိုရေစိုပူဆိုးသည် ပူပေါင်းကြီးသဖွယ် ဖောင်းကြွ ကားတက်လာ၏။ ဖရဏာပီတိကို တွေ့ထိခံစားရချိန်၌ ကိုယ်ခန္ဓာသည် ယင်းပူပေါင်းကြီးသဖွယ် ဖောင်းကြွ ပူရောင်းရောင်း ဖြစ်နေသည်ဟု ထင်ရသည်။ တွေ့ထိခံစားရချက်

မှာမှ လောက၌ မည်သည့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ အတွေ့အထိ ခံစားချက်နှင့်မျှ မတူသည့် ထူးခြားမှုန်မြတ်သော အတွေ့အထိ အရသာကို တစ်ကိုယ်လုံးအနှံ့ သိမ့်သိမ့် တုန်အောင် ခံစားနေရသည်။ ဖရဏာပီတိနှင့် ဩက္ကန္တိကာပီတိသည် တစ်လှည့်စီ ကူးပြောင်း ဖြစ်ပေါ်လေ့ ရှိသည်။

ယင်းဖရဏာပီတိကို တွေ့ထိခံစားရသည်ရှိသော် ဈာန်၏ ရွှေထော်ပြေး ဥပစာရဈာန်ကို ရသည်ဟု ဆိုရမည်။ ထိုဥပစာရ ဈာန်အခိုက်၌ ဖရဏာပီတိမှ ဥဗ္ဗေဂါပီတိသို့ ကူးပြောင်း တတ်သည်။ ဥဗ္ဗေဂါပီတိသို့ ရောက်သည့်အခါ ကောင်းကင်၌ ပျံဝဲနေတတ်သည်။

ဝတ္ထုသာကေ သက်သေမှာ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ မဟာတိဿမထေရ်သည် ပုဏ္ဏဝလ္လိကကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေထိုင်စဉ် မဟာဇေတီ ဗုဒ္ဓပူဇော်ယပူတော် ကျင်းပနေ၍ ပရိသတ်လေးပါးတို့သည် မဟာစေတီတော်ကြီးကို လှည့်လည် ရှိခိုးပူဇော် နေကြ၏။ မဟာတိဿမထေရ်သည် မိမိကျောင်းမှနေ၍ ညဉ့်အခါ လရောင် ဖွေးဖွေးအောက်၌ မဟာစေတီတော်ကြီးကို မျှော်၍ ကြည့်နေစဉ် ဘုရားအာရုံ၌ သမာဓိရ၍ ဥဗ္ဗေဂါပီတိဖြစ်ကာ စောင်းကင်သို့ လှင့်တက်၍ မဟာစေတီတော်ရင်ပြင်သို့ ရောက်ရှိသွားလေသည်။

ထိုမှတစ်ပါး သီဟိုဠ်ကျွန်း ဝတ္ထုကာလကအမည်ရှိသော ကျေးရွာ တောင်ထိပ် ဝေါ်တွင် စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်ကြသည်။ အာကာသစေတီဟု ခေါ်၍ စေတီတော်အား ဆီခီးပူဇော်ပွဲ ကျင်းပကြသည်။ စေတီရင်ပြင်၌ တရား ပွဲလည်း ကျင်းပသည်။ အမျိုးသမီး တစ်ယောက်သည် ကိုယ်လေးလက်ဝန် ရှိသဖြင့် ယင်းဘုရားပွဲနှင့် တရားပွဲသို့ လိုက်ခွင့် မရချေ။ မိဘများသာလျှင် တရားနာ သွားကြသည်။ ထိုအမျိုးသမီးသည် အိမ်ထဲခါးဝ၌ ရပ်လျက် တောင်ထိပ်တွင် လရောင်ဖွေးဖွေးအောက်၌ ဆုတ်ဆုတ်ဖြူသော အာကာသ စေတီတော်ကို ဆီခီးရောင်ရှိန် ထိန်ထိန်ဝင်းအောင် ပူဇော်ထားသည်ကို အဝေးမှ ဖူးမြော်ရသည့်အခါ ကောင်းကင် တိမ်တိုက်အကြား၌ စေတီတော်ကြီးမှာ ပုလဲ ပန်းဆိုင်ကို တွဲလဲဆွဲထားသည်နှင့် တူနေသည်ကို အာရုံပြုလျက် ဥဗ္ဗေဂါပီတိ အစွမ်းဖြင့် ကောင်းကင်သို့ လှင့်ပါသွားသည်။ မိဘတို့၏ ရှေးဦးစွာ စေတီ ရင်ပြင်ပေါ်သို့ ကျရောက်၍ တရားနာလျက် နေလေသည်။ မိဘများနှင့် တကွ ပရိသတ် အားလုံးက တအံ့တဩ မယုံကြည်နိုင်အောင် ဖြစ်ကြရသည်။
(အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ-၁၅၉၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ-၁၃၉)

ဥဗ္ဗေဂါပီတိနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာကြီးများ အတွေ့အကြုံအရ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ခြေလက်တုန်လှုပ်ရုံ၊ ကိုယ်လက်တုန်လှုပ်ရုံရှိ၍ ရင်ကွဲအံ့

သကဲ့သို့ ရှိ၏။ ခြေထား လက်ထား ပြုမှား ပြုယောင်လည်း ရှိ၏။ ငိုယောင် ရယ်ယောင်လည်း ရှိ၏။ ထတုံ ထိုင်တုံ ပြေးသွား ပြေးလာလည်း ရှိ၏။ အသား၊ အကြော၊ လက်ရိုး မျက်တောင် လှုပ်ရုံလည်း ရှိ၏။ တစ်တောင် နှစ်တောင်စသည် မြင့်တက်သကဲ့သို့ ထင်သည်လည်း ရှိ၏။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းသည် ဥဗ္ဗေဂါပီတိ အံဟုန်ကြောင့်တည်း။

ထိုစကားသည် ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ မျက်ရည်ထွက်ခြင်း၊ ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်း ဖြစ်သည်ဟု လာသည်နှင့် ညီညွတ်၏။

သုခအကြောင်း

သုခကို ချမ်းသာခြင်းဟု မြန်မာပြန်ဆိုကြသည်။ ခန္ဓာကိုယ်၌ဖြစ်သော ပူလောင်မှုများ ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ စိတ်၌ဖြစ်သော ပူလောင်မှုများ ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးတို့၌ ဖြစ်သော ပင်ပန်း နှမ်းနှယ်မှုများ ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး အေးမြရွှင်လန်း ချမ်းသာခြင်းတို့ကို သုခဟုခေါ်သည်။ ယင်းချမ်းသာ သုခမှာ မည်သည့်လောက စည်းစိမ်ချမ်းသာ ခံစားခြင်းနှင့်မျှ မတူ၊ အလွန် ထူးခြား မွန်မြတ်သော ချမ်းသာသုခ တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ ပီတိနှင့် သုခသည် အတူပူးတွဲကာ ဖြစ်ပေါ်လာ၍ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် တဖိန်းဖိန်း တရွှိန်းရွှိန်း ထစ်ကိုယ်လုံးအနှံ့ အရသာခံစားနေရသည်။

ပီတိနှင့်သုခအထူး

ပီတိသည် အာရုံ၏ ကောင်းမြတ်သော အရသာကို မခံစားရသေးမီ ခံစားရ ခါနီး၌ ဖြစ်ပေါ်သော နှစ်သက်မှုဖြစ်သည်။ သုခသည် အာရုံ၏ ကောင်းသော အရသာကို ခံစားရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အရိပ်အာဝါသ မရှိသော သဲကန္တာရ အတွင်း ဖြတ်သန်းသွားသော ခရီးသည် တစ်ယောက်သည် (အိုအေစစ်) ခေါ်သော တောအုပ်စိမ်းစိမ်းနှင့် ရေအိုင်ကို ခပ်လှမ်းလှမ်း၌ တွေ့မြင်ရသော အခါ စိတ်ထဲ၌ အင်အားပြည့်ဖြိုး ချမ်းသာသွား၏။ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ သစ်ပင် ရိပ်ကို ခိုလှုံရခြင်း၊ စမ်းရေအိုင်မှရေကို သောက်ချိုးရခြင်း မပြုရသေးချေ။ ဤအခိုက်အတန့်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်၏ ကျေနပ် နှစ်သက် ရောင့်ရဲမှု အင်အား ပြည့်ဖြိုးလာမှုကို ပီတိဟုခေါ်သည်။ (အိုအေစစ်)အတွင်းသို့ ရောက်ရှိ၍ အေးမြသော သစ်ပင်ရိပ်ကို ခရီးသည်ကိုယ်တိုင် ခိုလှုံရသည့်အခါ စမ်းရေအိုင်ကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ သောက်ချိုးရသည့်အခါ၌ ဖြစ်ပေါ်သော ပူလောင်မှု ငြိမ်းချမ်းခြင်း တကိုယ်လုံးအေးမြသော အရသာခံစားရခြင်းကို သုခဟု ခေါ်သည်။

ကေဂ္ဂတာအကြောင်း

ကေဂ္ဂတာသည် တစ်ခုတည်းသော အာရုံ၌ စူးစိုက်ခြင်း၊ တည်ငြိမ်ခြင်း မရွေ့မရှား ငြိမ်သက်တည်နေခြင်း သဘောရှိသည်။ ကေဂ္ဂတာကို ပုဒ်ခွဲကြည့် ပါက ကေ+အဂ္ဂ+တာ ဟူ၍ဖြစ်သည်။ (ကေ=တစ်+အဂ္ဂ=အာရုံ+တာ= ရှိခြင်း)

စိတ်ကို အာရုံတစ်ခုတည်းသာ ရှိစေခြင်းဟု ဆိုလိုသည်။ ယင်း ကေဂ္ဂတာ ကိုပင် သမာဓိဟု ခေါ်ကြသည်။ ကေဂ္ဂတာသည် ဈာန်အင်္ဂါငါးပါးအနက် နောက်ဆုံးပိတ် အကြီးအကဲအချုပ် ဖြစ်သည်။ ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပိတိ၊ သုခတို့ မပါဘဲလည်း ဈာန်ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။ ကေဂ္ဂတာမပါလျှင် ဈာန်ဟု မခေါ်နိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ကေဂ္ဂတာခေါ် သမာဓိသည် ဈာန်၏ အဓိကလိုအပ်ချက်ဖြစ်သည်။

လေးသမားတစ်ယောက်သည် ပစ်မှတ်တခုကို ပစ်ခတ်သည့်အခါ လေးကြိုးကို ဆွဲငင်ရသည်။ ပစ်မှတ်ကို ချိန်ရသည်။ မြားတံကို သင့်လျော်သော လုံးပတ် အလျားရှိစေရမည်။ မြားတံ၌ အဖုအထစ်မရှိစေရ။ ချောမွတ်နေစေရမည်။ လိုသည့် အကွာအဝေး အရပ်မျက်နှာသို့ ရောက်ရှိအောင် အရှိန်အဟုန်ကို တိုးခြင်း၊ လျော့ခြင်း ပြုရမည်။ ကိုယ်ကာယလှုပ်ရှားမှုများ ဟန်ချက်ညီညီ ဖြစ်လာသောအခါ မြားတံသည် ပစ်မှတ်၏ အလယ်ဗဟို တည့်တည့်ကို တည့်မတ်စွာ ထိမှန် စူးဝင်စိုက်ဝင်သွားတော့သည်။ ဤဥပမာ၌ လေးသမား၏ လေးညှို့ကို ဆွဲ၍ မြားတံကို ပစ်လွှတ်ခြင်းသည် ဝိတက်နှင့် တူ၏။ မြားကို မလွဲ မချော်စေရန် ပစ်မှတ်ဗဟိုကို ချိန်ရွယ်ပစ်ခြင်းသည် ဝိစာရနှင့်တူ၏။ မြားတံ၊ မြားချောင်း လိုအပ်သည့်အတိုင်းအတာ အလုံးအထည့် ခိုင်ခံ့မှုရှိခြင်းသည် ပိတိနှင့်တူ၏။ မြားတံမှာ ဖုထစ်ကျွေကောက်ခြင်းမရှိ ချောမွတ်နေခြင်းသည် သုခနှင့်တူ၏။ လွဲချော်ခြင်းမရှိ ပစ်မှတ်တည့်တည့်ကို ထိမှန်ဖောက်ထွင်းသွား ခြင်းသည် ကေဂ္ဂတာဖြစ်ပုံနှင့် တူ၏။

ဤသို့ မြားပစ်ရာ၌ အဓိကလိုရင်းအချက်မှာ ပစ်မှတ်တည့်တည့်ကို မြားဖြင့် ထွင်းဖောက်သွားရန် ဖြစ်သည်။ ကြွင်းသော လေးညှို့ ဆွဲခြင်းစသော အားထုတ် မှုများနှင့် ပြုပြင်စီမံမှုများသည် ပစ်မှတ်ဗဟိုချက် ထိမှန်စေရန် အခြံအရံ အကြောင်းတရားများသာ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဈာန်တစ်ခု၌ ကေဂ္ဂတာ သည်သာလျှင် အဓိကအကြီးအကဲ အချုပ်ဖြစ်သည်။ ဝိတက်သည် ဘာဝနာ စိတ်ကို ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ဆီသို့ မောင်းနှင်ပေးခြင်း၊ တွန်းပို့ခြင်းကိစ္စကို ဆောင်ရွက်သည်။ ထိုသို့ ဝိတက်က မောင်းနှင်တွန်းပို့ရာ၌ ဘာဝနာစိတ်သည်

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ဆီသို့ ပြောင့်ပြောင့်မတ်မက် တည့်တည့်မသွားဘဲ ကွေ့
ကောက်ချော်ချက် တိမ်းယိမ်းသွားတတ်သည်။ တစ်ချက် ထိလိုက်၊ တစ်ချက်
မထိလိုက်ဖြစ်နေတတ်သည်။ အချက်ဘိုင်းထိမှန်စေရန် ချိန်သားကိုက်ပြုပြင်ပေး
ခြင်းသည် ဝိစာရ၏သဘော ဖြစ်သည်။ ပစ်မှတ်ကို ထိသော်လည်း မြားတံသည်
ကြုံလိုသေးကွေးပျော့ခွေနေပါက ပစ်မှတ်ကို ဖောက်ထွင်းစူးဝင်နိုင်မည်မဟုတ်။
အပေါ်ရံတွင်သာ ရှုပ်မှန်၍ ထွက်သွားမည်။

ထိုအခါ မြားတံကို လိုအပ်သည့် အလုံးအထည် အရှည်ပမာဏ ပြုပြင်
ပေးရသည်။ အလားတူပင် ဘာဝနာစိတ် တည်းဟူသော မြားတံသည် ကြုံလို
သေးကွေးပျော့ခွေနေသဖြင့် ပီတိအစာကျွေးကာ ဘာဝနာစိတ် အလုံးအထည်
ကြီးထွားသန်မာ ကြံ့ခိုင်စေရမည်။ ယင်းကဲ့သို့ ဘာဝနာစိတ် မြားတံသည်
လိုအပ်သည့်အလုံးအထည် ရှိနေသော်လည်း မြားတံသည် ဖုထစ်ကွေ့ကောက်
နေပါက ပစ်မှတ်သို့ ပြောင့်ပြောင့်သွားမည်မဟုတ်။ အဖုအထစ်များကို ဖျံင်၍
အကွေ့အကောက်များကို ပြောင့်၍ပေးခြင်းသည် ဘာဝနာစိတ်ကို သုခဝေဒနာ
ဖြင့် ချောမွတ်ဖြောင့်ဖြူးအောင် ပြုပြင်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

ထိုအခါတွင် ဘာဝနာစိတ်တည်းဟူသော မြားတံသည် ကသိုဏ်းဝန်း
ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံတည်းဟူသော ပစ်မှတ်ပဟိုကို တည့်မတ်စွာ ထိမှန် စူးဝင်စိုက်
ငင်သွားခြင်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ယင်းသို့ ထိမှန် စူးဝင် စိုက်ဝင်ခြင်းသည်
ကေဂ္ဂတာခေါ် ဈာန်သမာဓိ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း(ဝါ)အပ္ပနာဇော စောခြင်းနှင့်တူ၏။

ဘာဝနာ သုံးမျိုး

ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ပွားများအားထုတ်ခြင်းကို ဘာဝနာဟု ခေါ်သည်။ ကုသိုလ်
သဘာဝချင်း တူညီသော စိတ်များကို ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဖြစ်စေခြင်းကို
ဘာဝနာဟု ခေါ်သည်။ ဤ၌ “ပထဝီ ပထဝီ=မြေ မြေ”ဟု သိသောစိတ်ကို
အကြိမ်ကြိမ် အထပ်ထပ်ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်ခြင်းကို ဘာဝနာပွားသည်ဟု ခေါ်ဆို
ရသည်။ ဘာဝနာဟူသော ပါဠိမှာ မြန်မာလို အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ပွားများခြင်း၊
တိုးပွားအောင် ပြုလုပ်ခြင်းဟု ဆိုလိုသည်။ ယင်းဘာဝနာမှာ ပရိကမ္မဘာဝနာ၊
ဥပစာရဘာဝနာ၊ အပ္ပနာဘာဝနာဟူ၍ သုံးမျိုးပြားသည်။

ပရိကမ္မဘာဝနာ

ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်ရာ၌ နိမိတ်သုံးပါးအကြောင်းကို ရှင်းပြခဲ့ပြီး
ဖြစ်ပါသည်။ ပရိကမ္မနိမိတ်ကို ရယူသည့် အချိန်၌လည်းကောင်း၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို
ရယူသည့် အချိန်၌လည်းကောင်း “ပထဝီ ပထဝီ=မြေ မြေ” ဟု သိသောစိတ်

ကသိုဏ်းရွှေနှင်းများ

အထပ်ထပ် ပွားများနေခြင်းသည် ပရိကမ္မဘာဝနာ မည်၏။ ဈာန်၏ အနီးအနား သို့ပင် မရောက်သေးသဖြင့် ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို အာရုံပြုလျက် ပွားများသော ဘာဝနာကို ပရိကမ္မဘာဝနာဟု ခေါ်ရသည်။ တည်ကြည်မှု သမာဓိကိုလည်း ယင်းအခိုက်အတန့်၌ ပရိကမ္မသမာဓိဟု ခေါ်ရ၏။

ဥပစာရဘာဝနာ

ဥဂ္ဂဟနိမိတ်နှင့် ဆင်တူသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ထက် ပိုမိုသန့်ရှင်း ကြည်လင် ထောက်ပံ့သော ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အာရုံပြုလျက် ပွားများ အားထုတ် သော ဘာဝနာစိတ်သည် ဥပစာရဘာဝနာ မည်၏။ (ဥပစာရ=ဥပ+စရ၊ ဥပ=အနီးကပ်၊ အနီးပတ်ဝန်းကျင်+စရ=ကျင်လည် ကျက်စားခြင်း) ဈာန်စိတ်၏ အနီးအပါး၌ဖြစ်သော (ဝါ)ဈာန်နှင့် နီးကပ်သော ဘာဝနာကို ဥပစာရဘာဝနာဟု ခေါ်ရသည်။ ထိုအချိန်၌ ဖြစ်သောတည်ကြည်မှုကို ဥပစာရ သမာဓိဟု ခေါ်သည်။ ဥပစာရဈာန်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ဥပစာရဘာဝနာ အခိုက်၌ ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံသည် မိုးတိမ်ဝဉ်း ဥဗျိုင်းပျံသန်းနေ သကဲ့သို့ အလွန်ထင်ရှားလျက် ကြည်နူးဖွယ် ရှိလှတော့သည်။

ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အာရုံပြုလျက် ဥပစာရဘာဝနာဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် ပွားများသောအခါ နောက်ဆုံး၌ ကာမဓာတ်၊ ကာမစွန္ဒများ ဝပ်လျှိုးကွယ် ပျောက် အဆက်ပြတ်သွား၍ ရူပါဝစရကုသိုလ် ပဌမဈာန်ဇောစိတ်များ ဖြစ်ပေါ် လာတော့သည်။ ယင်းကဲ့သို့ ရူပါဝစရကုသိုလ်ဈာန် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကိုပင် ပဌမဈာန်ရသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ဥပစာရဘာဝနာ၊ ဥပစာရသမာဓိ၊ ဥပစာရဈာန်ဟု ခေါ်သောစိတ်မှာ ကာမဝစရကုသိုလ်စိတ်များသာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကာမတဏှာ၊ ကာမစိတ် နှင့် မကင်းနိုင်သေးချေ။ အပုနာဘာဝနာ၊ အပုနာဇောစိတ်တို့မှူးမူ ရူပါဝစရ စိတ်များဖြစ်၍ ကာမစိတ်နှင့် အဆက်အသွယ် ဖြတ်ကြလေပြီ။ ကာမတဏှာ ကာမစိတ်များ ငြိမ်သက်ဝပ်လျှိုးပျောက်ကွယ်သွား၍ ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး ထင် ရှားစွာ အင်ပြည့်အားပြည့် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဥပစာရဘာဝနာ အခိုက်မှာပင် ဘာဝနာစိတ်သည် အလွန်ကြီးထွား၏။ အလွန်လျင်မြန်၏။ ဘာဝနာစိတ်ကို စကြဝဠာတံတိုင်း တစ်ပတ် ပြေးခိုင်းကြည့်ပါက လက်ဖျစ်တစ်တွက်အတွင်းမှာပင် တစ်ပတ် ပတ်မိ၏။ စိတ်သွားရာအရပ်မှာ မှန်ပြင်ကို စိန်သွားဖြင့် ခြစ် လိုက်သကဲ့သို့ နောက်မှအကြောင်းထင်၍ လိုက်၏။ ဝိတက်သည် အလွန် အားသန်သဖြင့် ဘာဝနာစိတ်သည် လွတ်ရာအရပ်သို့ တန်းတန်းမတ်မတ် ပြေး၏။ ပျော့ညွတ် ကွေးကောက်၍ မနေတော့ပြီ။

ပဌမဈာန်

ဤကဲ့သို့ ရှေးဦးစွာရရှိသော ဈာန်သည် ရှုပါဝစရဈာန်စိတ် ငါးမျိုးရှိသည့် အနက် ပထမအဆင့်မျှသာဖြစ်၍ ရှုပါဝစရ ပဌမဈာန်ဟု ခေါ်သည်။ ယင်းဈာန် ဇောစေတနာသည် ကာမတဏှာကင်းခြင်းကြောင့် ကာမဘုံ၌ အကျိုးမပေး တော့ပြီ။ ကာမဘုံကိုလွန်၍ ရှုပဗြဟ္မာဘုံ၌ အကျိုးပေးသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းဈာန်စိတ်ကို ရှုပါဝစရစိတ်ဟု ခေါ်သည်။ (ရှုပါဝစရ=ရှုပ+အဝစရ+ရှုပ= ပြုဟောဘုံ၌+အဝစရ=အကျိုးပေးခြင်း၊ ဖြစ်ခြင်း=ရှုပဗြဟ္မာဘုံ၌ အကျိုးပေး သောစိတ်)

ယင်းပဌမဈာန်ကို ရရှိသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤပဌမဈာန်ကို အကြိမ် ကြိမ်အဖန်ဖန် ပြန်လည်ဝင်စားရမည်။ ဝင်စားပုံမှာ မိမိအာရုံပြုနေကျအတိုင်း ကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အဖန်ဖန်ရှု၍ ပဌမဈာန်ဇောစိတ်ကို အဖန်ဖန် ဖြစ်စေရမည်။ အစဦးဆုံးအကြိမ်၌ ဈာန်ဇောသည် တစ်ကြိမ်သာ ဖြစ်သည်။ နောက်အကြိမ်များ၌မူ ဘာဝနာစိတ်သည် ပိုမိုသန်စွမ်းအားကောင်းလာ၍ ဈာန်ဇောတစ်ကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ်၊ သုံးကြိမ်၊ လေးကြိမ်စသည်ဖြင့် စိတ်အားသန် သလောက် ဈာန်ဇောများအသင်္ချေအနန္တ မရေမတွက်နိုင် မြောက်မြားစွာ တ ဆက်တည်းဖြစ်ကြသည်။ ရံခါတစ်နာရီပတ်လုံး ဈာန်ဇောချည်းဖြစ်နေသည်။ တစ်မနက်လုံး၊ တစ်နေ့လုံး၊ တစ်ရက်လုံးစသည်ဖြင့် ခုနစ်ရက်ကြာအောင်ပင် ဈာန်ဇောချည်း သက်သက်တစ်ဆက်တည်း ဖြစ်နိုင်သည်။

ဝသီဘော်ငါးပါး

ယင်းဈာန်စိတ်ကို သန်စွမ်းအားကောင်း ခိုင်ခံ့အောင် ပြုပြင်ပြီးလျှင် အောက်ဖော်ပြပါ ဝသီဘော်ငါးပါးတို့ဖြင့် အလေ့အကျင့်ပြု၍ နိုင်နင်းအောင် ပြုရမည်—

- (က) သမာပဇ္ဇနဝသီ =အလိုရှိသောခံက၌ အလျင်အမြန် ဝင်စား နိုင်ခြင်း၊
- (ခ) အဓိဋ္ဌာနဝသီ =မိမိအလိုရှိသမျှ အချိန်ကာလ အလိုအပို မရှိ အတိအကျ ဈာန်ဇော ဖြစ်စေနိုင် ခြင်း၊ ဈာန်အတွင်း၌ နေထိုင်ခြင်း၊
- (ဂ) ဝုဋ္ဌာနဝသီ =အပိုအလိုမရှိ သတ်မှတ် ထားသော အချိန်၌ ဈာန်ဇောကို ရပ်ဆိုင်းနိုင်ခြင်း (ဝါ)ဈာန်မှ ထနိုင်ခြင်း၊

ကသိုဏ်းရွှနည်းများ

- (ဃ) အာဝဇ္ဇနဝသီ =ဈာန်မှ ထသောအခါ ဈာန်အင်္ဂါများကို ပြန်လည်ဆင်ခြင်ရာ၌ လျင်မြန်ခြင်း၊
- (င) ပစ္စဝေက္ခဏဝသီ =ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏဇောကို ခုနစ်ကြိမ်အထိ မဖြစ်စေဘဲ လေးကြိမ်၊ ငါးကြိမ်ခန့်သာ ဖြစ်စေခြင်း၊ (အချိန်မကြာစေဘဲ အချိန်တိုစေခြင်း)-

ဝသီ=ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒ+ ဘာဝ= ဖြစ်ခြင်း၊ ဝသီဘာဝ=ဝသီဘော်ဟူသည် ယောဂီ၏ အလိုဆန္ဒအတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်ခြင်း၊ လိုတရဖြစ်ခြင်းကို ဝသီဘော်သို့ ရောက်သည်၊ ဝသီဘော် နိုင်နင်းသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးလက်ထက် ပါဠိလိပုတ် နေပြည်တော် ကုက္ကုဒ္ဓာရုံကျောင်းတော်၌ သံဃာစည်းဝေးနေစဉ် ဂဠုန်ရန်ကို ကြောက်စေဖြင့် နဂါးတစ်ကောင်သည် လူသင်အသွင်ဖြင့် သံဃာပရိသတ် အကြားသို့ ဝင်ရောက်ပြီး အသက်ကို ကယ်ဆယ်ပါရန် တောင်းပန်၏။ ယင်းသံဃာပရိသတ်၌ ဈာန်အဘိညာဉ်ရသော ရဟန္တာမထေရ်ကြီး အများအပြားရှိသော်လည်း ရုတ်တရက် ဈာန်ဝင်စား၍ မရ ဖြစ်နေကြသည်။ ထိုအခါ သံဃာပရိသတ်အစုန့်၌ရှိသော သာမဏေငယ်တစ်ပါးသည် ချက်ချင်း ဈာန်ဝင်စားပြီး အဘိညာဉ်တန်ခိုးဖြင့် ဂဠုန်၏ရန်ကို ကာကွယ်လိုက်သည်။

ဈာန်ဝင်စားသည့်အခါ မိမိအလိုရှိသလောက် အချိန်ကြာကြာ ဈာန်ဇောများ ဆက်တိုက်ဖြစ်နေစေရန် မိမိသတ်မှတ်ထားသော အချိန် မစေမီ ဈာန်မှ လျော့ကျမသွားစေရန် ထိန်းထားနိုင်မှုကို အဓိဋ္ဌာနဝသီဟု ခေါ်၏။ ဥပမာ ည (၉)နာရီမှ (၁၀)နာရီအထိ ဈာန်ဝင်စားလိုသည် ဆိုပါက (၁၀)နာရီအထိ တောက်လျှောက် ဈာန်ဝင်စားနိုင်ပါစေ၊ (၁၀)နာရီအတွင်း ဈာန်မှ မထပါစေနှင့်ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြု၍ မကြာခဏ လေ့ကျင့်ပေးခြင်းမျိုးကို အဓိဋ္ဌာနဝသီဟု ခေါ်၏။

ယင်းဥပမာ၌ ည(၁၀)နာရီတိတိ ရောက်သောအခါ ဈာန်မှထပါစေသတည်းဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြု လေ့ကျင့်ခြင်းကို ဝုဋ္ဌာနဝသီဟု ခေါ်၏။

အဓိဋ္ဌာနဝသီမှာ သတ်မှတ်ထားသော ကာလအတွင်း၌ ဈာန်မှထစေရန် ဈာန်မှမနှိုးစေရန် စိတ်ကို ဆောက်တည်ခြင်းဖြစ်၍ ဝုဋ္ဌာနဝသီမှာ သတ်မှတ်ထားသော ကာလကို ကျော်လွန်မသွားစေရန် သတ်မှတ်ချိန်စေ့လျှင် ဈာန်မှ ထစေရန် အဓိဋ္ဌာန်ပြု လေ့ကျင့်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ဈာန်ဝင်စားပြီး၍ ဈာန်မှထသည့်အခါ ထိုဈာန်အတွင်းရှိ ဈာန်အင်္ဂါများကို အမြန်ဆုံး ပြန်လည်သိရှိအောင် ဆင်ခြင်နိုင်ခြင်းကို အာဝဇ္ဇနဝသီဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့ဈာန်အင်္ဂါများကို ဆင်ခြင်သည့်အခါ ဇောစိတ်များ ကြာကြာ မဖြစ်စေဘဲ အချိန်တိုတောင်းစွာဖြင့် ဇောလေးကြိမ် ငါးကြိမ်မျှသာ ဖြစ်စေ နိုင်ခြင်းကို ပစ္စဝေက္ခဏဝသီဘော်ဟု ခေါ်၏။ ဤဝသီဘော်နှစ်ခုမှာ ဆင်တူနေ၍ ခွဲခြားရန် ခက်၏။ ဈာန်အင်္ဂါများကို အမြန်ဆုံး အာရုံပြုနိုင်မှုကို အာဝဇ္ဇနဝသီဟု ခေါ်၏။ ယင်းသို့ အာရုံပြုပြီးနောက် ကြာရှည်စွာ ဇောစိတ်(အသိစိတ်)များ မဖြစ်စေဘဲ သိမှုကို လျင်မြန်တိုတောင်းသော ကာလအတွင်း ပြည့်စုံစေခြင်းကို ပစ္စဝေက္ခဏဝသီဟု ခေါ်သည်။

သဗ္ဗညုမြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ယမိုက်ပြာဠိဟာကို ဖြစ်တော်မူစေသော အခါ ရေမီးအစုံအစုံသော တန်ခိုးများကို ဖန်ဆင်းရာ၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဇော လေးကြိမ် ငါးကြိမ်မျှသာ ဖြစ်တတ်၏။ ဈာန်ဝင်စံနှင့်တစ်ဆူ အကြား၌ ဘဝင်နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်မျှ ဖြစ်ကြသည်။ ဘုရားမှတစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည်ကား ဤမျှ လောက် ဘဝင်ကို နည်းအောင် မတတ်နိုင်ကြကုန်။ ဤကဲ့သို့ ဘဝင်ကိုနည်း အောင် အလျင်အမြန် ဖြစ်နိုင်မှု ပြောင်းလဲနိုင်မှုသည် အလွန်စိတ်ထက်သန် အား ကောင်း၍ အလွန်လျင်မြန်မှ ဖြစ်နိုင်၏။

ထို့ကြောင့် စိတ်ထက်သန်ကြီးထွားအောင် အားကောင်းအောင် ကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်ကို ကြီးအောင် တိုးပွားစေအပ်၏။ အထူးသတိပြုရန်မှာ ဈာန်ရပြီးသော အခါမှသာလျှင် ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ကို ပွားစေရမည်။ သို့မဟုတ် ဈာန်မရမီ ပွားလိုသော် ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ရောက်မှ ပွားစေရမည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ မရောက်မီ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်အခါ၌ မပွားစေရ။ ပွားလျှင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ပြိုကွဲသွား နိုင်၏။

နိမိတ်မှုကား ကြံစည်ပွားရန်လိုအပ်၏။ စိတ်ကို နိုင်အောင်မထိန်းနိုင်သဖြင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ဖြန့်ကြဲ၍ ပြိုကွဲ ပျက်စီးသွားတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ဥဂ္ဂဟ နိမိတ်ကို မပွားမတိုးစေရ။ ဈာန်ရပြီးမှ (သို့မဟုတ်) ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်ပြီးမှ ပွားစေ တိုးစေရမည်။

နိမိတ်ပွားခြင်း

ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံကို အာရုံပြု၍ ဘာဝနာပွားများ သည့်အခါ ယင်းနိမိတ်ကို “ကြီး-ကြီး-ကြီး” ဟု စိတ်က နှလုံးသွင်းလိုက်ပါ လျှင် (ဝါ) စိတ်ဖြင့် ခိုင်းစေလျှင် ကသိုဏ်းဝန်းသည် စိတ်အလိုအန္တရာတိုင်း

ကသိုဏ်းရွှန်းများ

ကြီး၍ လိုက်လာသည်။ ကြီး၍ လိုက်လာတိုင်း တစ်ကြိမ်တည်းဖြင့် လွန်စွာ မကြီးစေအပ်။ ပထမတွင် လက်တစ်သစ်ခန့်သာ ကြီးစေရမည်။ ထို့နောက် ဆက်လက်၍ လက်နှစ်သစ်၊ လေးသစ်၊ ရှစ်သစ်၊ တစ်တောင်၊ တစ်လံ၊ ဆယ်လံ စသည်ဖြင့် မိုးကောင်းကင် စကြာဝဠာပြည့်သည့် တိုင်အောင် တဖြည်းဖြည်း တစ တစ ကြီးကျယ် လာစေရမည်။ တိုးပွားအောင် လုပ်ရမည်။ စကြာဝဠာ အနန္တ အဆုံးအစမရှိသော ကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်ကြီး ဖြစ်လာအောင် တိုးပွား ကျယ်ပြန့်စေရမည်။ စိတ်ထက်သန်သလောက် အလိုရှိသလောက် ကျယ်၍ ကြီး၍ လိုက်လာသည်။

နိမိတ်ကစားခြင်း

ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ် ကသိုဏ်းဝန်းကို ကြီးရာမှ တဖြည်းဖြည်း ငယ်အောင် စိတ်ဖြင့် အမိန့်ပေးရမည်။ ကြီးခြင်း၊ ငယ်ခြင်းကို အလျင်အမြန် အပြောင်း အလဲ ပြုလုပ်နိုင်အောင် လေ့ကျင့်ရမည်။ စကြာဝဠာလောက် ကြီးမား ကျယ်ပြန့် ရာမှ အပ်ဖျားချွန်ခန့်အထိ သေးငယ်သွားအောင် ကျုံ့နိုင်ရမည်။ တစ်ဖန် အပိုင်းချပ်ပြားပုံ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို လေးထောင့်ပုံ၊ လေးမြောင့်အချောင်း ရှည်ပုံ၊ ထုလုံးပုံ၊ ထုလုံးရှည်ပုံ၊ ပြောင်းလုံးရှည်ပုံ ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲ စေနိုင်ရမည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ် ကသိုဏ်းဝန်းသည် ကြည်လင်တောက်ပနေ၍ ယင်းကသိုဏ်းဝန်း ပြောင်းရှည်ပုံ (သို့မဟုတ်) လေးမြောင့်အရှည်ပုံ၊ ခြောက် မြောင့်၊ ရှစ်မြောင့်အရှည်ပုံကို မိမိမျက်စိမှ ရွှေ့သို့ တင်ထွာ၊ တစ်တောင်၊ တစ်လံ၊ တစ်မိုင် စသည့် အလျားလိုက် ဆန့်ထုတ်၍ တစ်ဖန် ပြန်၍ကျုံ့ စေရမည်။ ယင်းပြောင်းရှည်ပုံ (သို့မဟုတ်) လေးမြောင့် အချောင်းရှည်ပုံကို အရွှေ အနောက် တောင် မြောက် ဖီလာအရပ်များသို့ ဆန့်ထုတ်ရမည်။ အောက်အရပ် သို့လည်း အဝီစိတိုင်အောင် ဆန့်ထုတ်ရမည်။ အထက်အရပ် ဘဝဂ်တိုင်အောင် လည်း ဆန့်ထုတ်ရမည်။

တစ်ဖန် ပဋိဘာဂနိမိတ် ကသိုဏ်းဝန်းကို ဘောလုံးပုံ (သို့မဟုတ်) ချပ်ပိုင်း ပုံပြု၍ အထက်အရပ် ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင် မြောက်တင်ရမည်။ အောက်အဝီစိ သို့လည်း စေလွှတ်ရမည်။ ဘေးတိုက် ဖီလာအရပ်များသို့လည်း စေလွှတ်ရမည်။ ပြန်ခေါ်ရမည်။ ဤကဲ့သို့ ပဋိဘာဂနိမိတ် ကသိုဏ်းဝန်းကို ကြီးမားကျယ်ပြန့်စေ ခြင်း၊ သေးငယ်စေခြင်း၊ ကျုံ့ စေခြင်း၊ ပုံသဏ္ဍာန်ပြောင်းလဲခြင်း၊ အဝေးသို့ စေလွှတ်ခြင်း၊ အနီးသို့ ခေါ်ယူခြင်း စသည်တို့ကို လိုသလို အမိန့်ပေး၍ ပြုလုပ်ခြင်းကို နိမိတ်ကစားသည်ဟု ခေါ်သည်။

ဒုတိယဈာန်သို့ တက်ခြင်း

ဤကဲ့သို့ နိမိတ်ပွားခြင်း၊ နိမိတ်ကစားခြင်းကို ကျွမ်းကျင် နိုင်နင်းစွာ ပြုလုပ်ပြီးနောက် ဈာန်ဝင်စားမှု၊ ဈာန်မှထမှု လျင်မြန်ဖျတ်လတ်မှု ဝသီဘော် ငါးပါးတို့ကိုလည်း ကျွမ်းကျင် နိုင်နင်းစွာ လေ့ကျင့်ပြီးသော အခါမှသာလျှင် ပဌမဈာန်မှ ဒုတိယဈာန်သို့ တက်ရမည်။ ဒုတိယဈာန်သို့ တက်လိုသောယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝသီဘော်ငါးပါးနှင့် နိမိတ်ကစားခြင်းတို့ကို ကျွမ်းကျင်နိုင်နင်းပြီး သောအခါ ဤသို့ ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာ၏—

ငါ ယခု ရ-ထားသော ပဌမဈာန်သည် အောက်တန်း နောက်တန်း ကျသေး၏။ ကာမစန္ဒနီဝရဏစသော ရန်သူများနှင့် နီးနေသေး၏။ ထို့ပြင် ပဌမဈာန်၌ အာရုံသို့ ပို့ဆောင်ပေးတတ်သည့် ဝိတက်ပါနေ သေး၏။ ယင်းဝိတက်သည် အလွန်ရှန်ရင်း ကြမ်းတမ်း၏။ လှုပ်ရှားမှု များ၏။ ဤဝိတက်မပါလျှင် ပို၍ ငြိမ်သက် သိမ်မွေ့ စွာ ဖြစ်လိမ့်မည်။ ပိုမို အားအစွမ်းကောင်းလိမ့်မည်—

ဟု စဉ်းစားဆင်ခြင်၍ ဝိတက်ကို အပြစ်မြင်၏။ ဝိတက်မပါသော ဈာန်ကို လိုလားတောင့်တ၏။ ဝိတက်မပါစေလိုသောဆန္ဒဖြင့် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း ပဋိ- ဘာကနိမိတ်ကို စိတ်ဖြင့် ကြည့်ရှု၍ အဖန်ဖန် ပွားများသောအခါ ဝိတက်သည် တဖြည်းဖြည်း ငုပ်လျှိုး၍ ဝိတက်မပါသော ဈာန်ဇောများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဝိတက်မပါဟု ဆိုခြင်းမှာ စိတ်သည် ယင်း ပထဝီကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်နှင့် မကြာ ခဏ တွေ့ထိ ရင်းနှီးမှု ရှိနေပြီးဖြစ်၍ စိတ်ကို ပဋိဘာကနိမိတ်သို့ ပို့ဆောင်ပေး မည့် ဝိတက်၏အကူအညီ မလိုတော့ချေ။ ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်အာရုံသို့ သူ့ အလို အလျောက် ကပ်ရောက်တော့သည်။ ယင်း ဝိတက် မပါသော ဈာန်စိတ်ကို ဒုတိယဈာန်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

တတိယဈာန်သို့တက်ခြင်း

တတိယဈာန်သို့ တက်လိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဌမဈာန်နှင့် ဒုတိယ ဈာန်ကို တက်ချည်ဆင်းချည် အပြန်ပြန် အသွန်လှန် ဈာန် ဝင်စားရမည်။ ဝသီဘော် ငါးပါးဖြင့် ယင်းဈာန်နှစ်ခုကို ခိုင်မြဲအောင် လေ့ကျင့်ရမည်။ ယင်း ဈာန်နှစ်ပါးလုံး၌ ဝသီဘော်နိုင်နင်းပြီးသောအခါ ဤသို့ ဆင်ခြင်အောက်မေ့ ရာ၏—

ဤဒုတိယဈာန်သည် အောက်တန်း နောက်တန်း ကျသေး၏။ ဝိစာရပါရှိနေသဖြင့် ရှန်ရင်း ကြမ်းတမ်းသေး၏။ အားအစွမ်းညံ့ဖျင်း

ကသိုဏ်းရှုနည်းများ

သေး၏။ ဝိစာရသည် ဝိတက်နှင့် ပူးတွဲလေ့ရှိသည်။ ဝိစာရရှိပါက ဝိတက်ပြန်လာနိုင်သေးသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဝိစာရ ချုပ်ငြိမ်းသွားပါမူ ကောင်းလေစွ-

ဟု ဝိစာရကို မလိုလား မနှစ်သက်သောစိတ်ဖြင့် ဝိစာရမပါသော ဈာန်တရားကို လိုလား တောင့်တလျက် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အဖန်ဖန်ရှု၏။ ထိုအခါ ဝိစာရ၏သဘော (အာရုံနိမိတ်ပေါ်၌ တရစ်ဝဲဝဲ လှည့်လည်သုံးသပ်မှု)သည် တဖြည်းဖြည်း သိမ်မွေ့သွား၍ လုံးဝ ပျောက်ကွယ်သွားကာ ဝိစာရမပါဘဲ “ပီတိ သုခ၊ ကေဂ္ဂတာ” ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါသုံးပါး ပါဝင်သည့် ဈာန်အသစ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ယင်းဈာန်ကို တတိယဈာန်ဟု ခေါ်သည်။ ဤဈာန်၌ ဝိတက်ဝိစာရ မပါရှိတော့သဖြင့် နှစ်သက်မှုပီတိ၊ ချမ်းသာခြင်းသုခ၊ တည်ငြိမ်မှု ကေဂ္ဂတာတို့သာ ရှိတော့ရာ အလွန်သိမ်မွေ့ နူးညံ့လာသည်။

စတုတ္ထဈာန်သို့ တက်ခြင်း

ယင်းတတိယဈာန်မှ အထက်သို့ထက်လိုသောအခါ ယင်းတတိယဈာန်ကိုပင် ဝသီတော်ငါးပါးဖြင့် ကျွမ်းကျင် နိုင်နင်းအောင် လေ့ကျင့်၍ ဤသို့ ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာ၏—

ဤတတိယဈာန်သည် အောက်တန်း နောက်တန်းကျသေး၏။ ပီတိသည် နှစ်သက်ခြင်း သဘောရှိ၍ ကာမဂုဏ် ပျော်မွေ့မှုနှင့် နီးစပ်၏။ ပီတိမှ တဖြစ်ပြောင်းလဲကာ ကာမဂုဏ် မွေ့လျော်မှု ဖြစ်သွားနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပီတိသည် ကာမဂုဏ် မွေ့လျော်မှုနှင့် နီးစပ်မှု ရှိ၏။ ဤပီတိ ပါရှိနေခြင်းကြောင့် စွမ်းအား ညံ့ဖျင်းနေသည်။ ဈာန်စိတ်သည် ရုန်ရင်း ကြမ်းတမ်းနေသည်။ ဤပီတိမပါလျှင် ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့သော ချမ်းသာသုခ သက်သက်ကိုသာ ခံစားရမည်—

ဟု ပီတိမပါသော ဈာန်ကို တောင့်တ၍ ပီတိမပါစေလိုသော ဆန္ဒဖြင့် ကသိုဏ်းဝန်းပဋိဘာဂနိမိတ်ကို “ပထဝီပထဝီ=မြေမြေ” ဟု စိတ်ထဲက မှတ်လျက် ပွားများ ကြည့်ရှုသောအခါ ပီတိသည် တဖြည်းဖြည်း သိမ်မွေ့ ပျောက်ကွယ်သွားသည်။ ပီတိမပါဘဲ သုခ၊ ကေဂ္ဂတာ ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသည့် စတုတ္ထဈာန်ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဤစတုတ္ထဈာန်သည် ပီတိမပါသော သုခသက်သက်ကိုသာ ခံစားရသဖြင့် ငြိမ်သက်မှုန်မြတ်သော ချမ်းသာဖြစ်သည် ဟူ၍ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များက ချီးမွမ်း ပြောဆိုကြသည်။

ပဉ္စမဈာန်သို့တက်ခြင်း

စတုတ္ထဈာန်ကို အခြေခိုင်မြဲအောင် ဝသီဘော်ငါးပါးဖြင့် နိုင်နင်းအောင် ပြုပြီးနောက် ပဉ္စမဈာန်သို့ တက်လို့သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤသို့ ဆင်ခြင် စဉ်းစားရ၏—

ဤစတုတ္ထဈာန်သည် အောက်တန်း နောက်တန်းကျသေး၏။ ပီတိ ဟူသော ရန်သူ၏ အနီးမှာပင် ရှိသေး၏။ ချမ်းသာသုခ ခံစားမှု ပါရှိ နေသေးသဖြင့် ဤသုခသည် ကာမသုခနှင့် နီးစပ်သော သဘောရှိ၏။ ဈာန်သုခမှ ကာမသုခသို့ ပြောင်းလဲ လျော့ကျ သွားနိုင်၏။ သုခ ပါရှိနေခြင်းကြောင့် ဈာန်စိတ်သည် ပေါ်လွင်နေ၏။ ရှုန့်ရှင်းကြမ်းတမ်း ၏။ ချမ်းသာသုခဟု အမှတ်မထားဘဲ ကောင်း မကောင်း မခွဲခြားဘဲ အလယ်အလတ်သဘောထား၍ လျစ်လျူရှုနေရပါမူ သိမ်မွေ့သည်ထက် သိမ်မွေ့ ငြိမ်သက်ရ၏။

ဤသို့လျှင် သုခသဘောကို ပယ်ပြီး၍ လျစ်လျူရှုခြင်းသဘောကို စိတ်ညွတ် လျက် ပထဝီကသိုဏ်းဝန်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို “မြေ-မြေ”ဟု စိတ်ထဲကမှတ်၍ အဖန်ဖန် ကြည့်ရှုသောအခါ သုခသည် တဖြည်းဖြည်း သိမ်မွေ့ပျောက်ကွယ် သွားသည်။ ကောင်း မကောင်း အရသာနှစ်မျိုးကို ခံစားခြင်းမရှိဘဲ လျစ်လျူ ရှုခြင်း အလယ်အလတ်ခံစားမှု (ဥပေက္ခာဝေဒနာ) သာလျှင် ဖြစ်ပေါ်လာ သည်။ ယင်းဥပေက္ခာနှင့် ကေဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးသာရှိသော ပဉ္စမဈာန် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဤပဉ္စမဈာန်ကား မြေကသိုဏ်း၊ ရေကသိုဏ်း စသော ရုပ် (ရူပ) အာရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်ရသည်။ ဈာန်ငါးဆင့်တို့တွင် အမြင့်ဆုံး အဆင့်ဖြစ်သည်။ ဤဈာန်ငါးပါးသည် ရူပ (ရုပ်) အာရုံကိုသာ မှီတယ်၍ ဖြစ်သောကြောင့် ရူပဈာန်ဟု ခေါ်ရသည်။

ဈာန် ၅-ပါး၊ ၄-ပါး

ရူပဈာန်ကို ရေတွက်ရာ၌ ငါးပါးရေတွက်နည်း၊ လေးပါးရေတွက်နည်းဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ ယခုပြဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းမှာ ငါးပါးရေတွက်နည်း ဖြစ်သည်။ လေးပါးနည်းဖြင့် ရေတွက်ပုံမှာ ဒုတိယဈာန်နှင့် တတိယဈာန်နှစ်ခုကို တစ်ခု တည်းပေါင်း၍ ဒုတိယဈာန်အဖြစ် ရေတွက်ရသည်။ ထိုအခါ ယခုပြထားသော စတုတ္ထဈာန်ကို တတိယဈာန်အဖြစ် သတ်မှတ်၍ ပဉ္စမဈာန်ကို စတုတ္ထဈာန်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ကသိုဏ်းရှုနည်းများ

ဒုတိယဈာန်နှင့် တတိယဈာန်ကို တစ်ခုတည်းအဖြစ် ပေါင်းစပ်ခြင်း အကြောင်းမှာ ဉာဏ်ထက်မြက်သော တိက္ခပညာပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဝိတက်နှင့် ဝိစာရကို တစ်ခါတည်း တစ်ကြိမ်တည်း တစ်ပြိုင်နက် ပယ်ရှား ကျော်လွန်နိုင် သည်။ ဝိတက်ကို ပယ်လျှင် ဒုတိယဈာန် ဖြစ်သည်။ ဝိစာရကို ပယ်လျှင် တတိယ ဈာန်ဖြစ်သည်။ ဝိတက်ဝိစာရ နှစ်ခုလုံးကို တစ်ပြိုင်နက် ပယ်ခြင်းဖြင့် ဒုတိယဈာန် နှင့် တတိယဈာန် နှစ်ခုကို ပူးပေါင်း၍ ဒုတိယဈာန်ဟုပင် ခေါ်ရတော့သည်။ သုတ္တန်နည်းပါဠိတော်များ၌ ဈာန်လေးပါး ရေတွက်နည်းကိုသာ ဟောကြား တော်မူလေ့ရှိသည်။ အဘိဓမ္မာနည်းဖြင့် အနုစိတ် ဟောကြားရာ၌ ဈာန်ငါးပါး ရေတွက်နည်း လာရှိသည်။

ပဌမဈာန်ချမ်းသာ

ပဌမဈာန်ချမ်းသာကို နှစ်သက်မှုပါသော ချမ်းသာ ပီတိနှင့် တွဲနေသော သုခ ဖြင့် တွေ့ထိခြင်းဟူ၍ ဟောကြားတော်မူသည်။ ယင်းပီတိသုခသည် ကာမဂုဏ်မှ ကင်းဝေးခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ ယင်းပီတိသုခသည် တစ်ကိုယ်လုံး စိမ့်ဝင် ပျံ့နှံ့နေပုံကို ရေချိုးကသယ်မှုနှင့် အလုံးဖြင့် ဥပမာပြ ဟောတော်မူသည်။ ရှေးခေတ်က ရေချိုးကသယ်မှုကို ဆတ္တာသည်များကိုယ်တိုင် ပြုလုပ်ကြသည်။ ဤခေတ်မှာကဲ့သို့ ကိုယ်တိုက် ဆပ်ပြာခဲ ရေမွှေးဆပ်ပြာခဲ အဆင်သင့် လုပ်ပြီး မရှိ၊ နံ့သာဖြူ၊ စန္ဒကူးစသော နံ့သာမှုန့်၊ ကုက္ကိုခေါက်၊ ကြိုခေါက်အမှုန့်နှင့် မြေညက်မှုန့်၊ ဆန်မှုန့်၊ နမ်းမှုန့်၊ မုံညင်းစေ့မှုန့်၊ နှင်းမှုန့်များကို သင့်လျော်သော အချိုးအစားဖြင့် ပေါင်းစပ်၍ ကြေးဖလားတစ်ခုထဲ၌ ထည့်ရသည်။ စံပယ်ပန်း၊ နှင်းဆီပန်းစသည် စိမ်သားသော နံ့သာရေဖြင့် အနည်းငယ်စီ ဆုတ်ဖြန်း၍ ဖြည်းဖြည်းချင်း နယ်ရသည်။ ရေဖြန်းလိုက်၊ ဆုပ်နယ်လိုက် အကြိမ်များစွာ ပြုလုပ်၍ ကသယ်မှုန့်များ စေးတွဲ ဖွဲ့စည်းလာ၍ နပ်နပ်ပတ်ပတ် ဖြစ်လာသည့် အထိ နယ်ရသည်။ ရေများများထည့်ပါက ရေချိုးကသယ်မှုန့်များ အရေကျ ဖြစ်သွား၍ ကိုင်တွယ်၍ ရနိုင်မည်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ရေဆုတ်ဖြန်းရာ၌ အနည်းငယ် အနည်းငယ် အကြိမ်များစွာ ချိန်ဆ၍ ဆုတ်ဖြန်းရသည်။ မာဆတ် နေခြင်းလည်းမရှိ၊ ပျော့အိ တွဲကျနေခြင်းလည်းမရှိ။ ဤခေတ် ရေမွှေး ဆပ်ပြာခဲ နှင့်တူ၏။ အရည်ပျော်နေခြင်းလည်းမရှိ၊ မာဆတ်နေခြင်းလည်းမရှိချေ။ ရေချိုး ကသယ်မှုန့် အလုံးအတွင်း၌ ရေများသည် ပျံ့နှံ့တည်ရှိနေသည်။ အပြင်သို့ ယိုစီး ထွက်ကျခြင်းလည်းမရှိ။ အတွင်း၌လည်း ရေမထိသောနေရာ၊ မှုန်ဖွာ နေသော နေရာဟူ၍လည်းမရှိ။ ယင်းရေချိုးကသယ်မှုန့် အလုံးကြီးမှာ ရေဓာတ် အစိုဓာတ် ပျံ့နှံ့လျက်ရှိသည်။ ဤဥပမာအတူ ပဌမဈာန်ဝင်စားနေသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား နှစ်သက်မှုပီတိနှင့် ချမ်းသာသုခတို့သည် တစ်ကိုယ်လုံးကို

ပျံ့နှံ့ စိမ့်ဝင်လျက်ရှိသည်။ ပီတိသုခနှင့် မတွေ့ထိုသော ခန္ဓာကိုယ် အစိတ်အပိုင်း ဟူ၍ မရှိ။ ဤသို့လျှင် ပဌမဈာန် ချမ်းသာကို တစ်ကိုယ်လုံး ပျံ့နှံ့ တွေ့ထိ ခံစားရကြောင်း ရေချိုးကသယ်မှုန်လုံးဥပမာဖြင့် ဟောကြားတော်မူသည်။

ဒုတိယဈာန်ချမ်းသာ

ဒုတိယဈာန်သည် ဝိတက်ဝိစာရကင်းသောကြောင့် ကိုယ်တွင်းအဇ္ဈတ္တ၌ ကြည်လင်နေသည်။ စိတ်သည် အာရုံတစ်ခုတည်း စူးစိုက်နေသဖြင့် အလွန် သမာဓိအားကောင်းသည်။ ယင်းသမာဓိကြောင့်ဖြစ်သော နှစ်သက်မှု ပီတိနှင့် ချမ်းသာသုခသည် တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့နေသည်။ တစ်ကိုယ်လုံး ပြည့်ဝနေသည်။ တစ်ကိုယ်လုံး ပီတိသုခဖြင့် စိုစွတ်နေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တောကြီး မြိုင်ကြီး အတွင်း၌ရှိသော စမ်းရေအိုင်သည် အရပ်လေးမျက်နှာမှ ရေများစီးဝင်ခြင်း လည်း မရှိ၊ မိုးရွာသွန်းခြင်းလည်း မရှိ၊ ရေအိုင်အောက်ခြေမှ အလိုလို စိမ့်ထွက် နေသော ရေရှိ၏။ ယင်းစိမ့်ရေသည် ရေအိုင်ကို ပြည့်လျှံသွားခြင်းလည်း မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ရေသည် မှန်သားကဲ့သို့ ကြည်လင်ကာ ငြိမ်သက်နေသည်။ ရေအိုင် တစ်ခုလုံးမှာ ရေမထိသောနေရာဟူ၍ မရှိ၊ ရေအိုင်တွင် ကမ်းလုံးပြည့် ရေရှိနေ၍ ထိုရေအိုင် ပတ်ပတ်လည်၌ ရေမစွတ်သော ရေမစိမ့်သောနေရာဟူ၍ မရှိ၊ တစ်ခုလုံး ရေစိုစွတ်နေ၏၊ စိမ့်စိမ့်နေ၏၊ ထိုနည်းအတူ ဒုတိယဈာန် ဝင်စားနေခိုက်၌ ပီတိ သုခသည် ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံး စိုစွတ်နေ၏၊ စိမ့်စိမ့်နေ၏ဟု ဟောကြားတော် မူသည်။

တတိယဈာန်ချမ်းသာ

တတိယဈာန် ချမ်းသာသည် ပီတိမပါ ပီတိကင်းကွာ နေသောကြောင့် ငြိမ်သက်စွာ ချမ်းသာကို ခံစားနိုင်သည်။ ရှိသမျှ သုခအမျိုးမျိုးတွင် တတိယ ဈာန်၌ရှိသော သုခသည် အဆင့်အမြင့်ဆုံး၊ အမှန်မြတ်ဆုံး ဖြစ်သည်။ ဤတတိယ ဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို သတိနှင့်ပြည့်စုံသူ တည်ငြိမ်စွာ ချမ်းသာစွာ နေလေ့ရှိသူဟူ၍ ဘုရားစသော အရိယာ သူထော်ကောင်းတို့က ချီးမွမ်းကြ ကုန်၏။ ပီတိကင်းသောသုခဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံး ပြည့်ဝပျံ့နှံ့ ထိတွေ့နေတော့ သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကြာဖြူ၊ ကြာညို၊ ကြာပဒုမ္မာတော၌ အချိုသော ကြာနှင့် ကြာဖူးတို့သည် ရေပေါ် သို့မထွက်နိုင်သေးဘဲ ရေထဲ၌ နှစ်မြုပ်လျက်ရှိသေးသည်။ ထိုကြာနှင့် ကြာဖူးတို့သည် အမြစ်ရင်းမှအဖျားထိ အေးမြသောရေဖြင့် ခိုစွတ် ပြည့်ဝ ထိတွေ့လျက်ရှိသည်။ ထိုနည်းတူစွာ တတိယဈာန်ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ် သည် ပီတိကင်းသော ချမ်းသာသုခသက်သက်ကို ထိတွေ့ခံစားလျက် နေနိုင်၏။

ကသိုဏ်းရှုနည်းများ

စတုတ္ထဈာန်ချမ်းသာ

စတုတ္ထဈာန်ချမ်းသာသည် သုခဝေဒနာနှင့် ဒုက္ခဝေဒနာနှစ်ပါးကို ရှေးဦးကြိုတင်ပယ်ထားပြီးဖြစ်သည်။ ဝမ်းမြောက်မှုနှင့် စိတ်နှလုံးမသာယာမှု ထို့သည်လည်း ချုပ်ငြိမ်းခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤစတုတ္ထဈာန်သည် သတိ၏ စင်ကြယ်ခြင်း၊ လျစ်လျူရှုခြင်းတို့နှင့်အတူ ယှဉ်တွဲလျက်ရှိ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤကိုယ်ကာယကို ဖြူစင်သန့်ရှင်းသောစိတ်ဖြင့် ပျံ့နှံ့ထိတွေ့လျက်နေ၏။ ဥပမာ ရေမိုးချိုးပြီးသော ယောက်ျားတစ်ယောက်သည် စင်ကြယ်သော ပိတ်ဖြူအဝတ်ကို လွှမ်းခြုံလျက်နေစဉ် ခန္ဓာကိုယ်မှ ကိုယ်ငွေ့သည် ယင်းအဝတ်ဖြူတစ်ခုလုံးကို ပျံ့နှံ့လျက်နေ၏။ မပျံ့နှံ့သော နေရာဟူ၍ မရှိ၊ အလားတူပင် ဤဈာန်ဝင်စားသူသည် စတုတ္ထဈာန်ချမ်းသာနှင့် တစ်ကိုယ်လုံးကို ထိတွေ့လျက်ရှိ၏။ ယင်းဈာန်ချမ်းသာနှင့် မတွေ့ထိသောနေရာဟူ၍ မရှိတော့ပေ။

ကသိုဏ်းဝန်းပြုလုပ်ရန် မလိုခြင်း

ပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ကြည့်ရှုပွားများရာ၌ ရှေးအတိတ်ကာလ နီးသောဘဝက ပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ်ကို ရခဲ့ဖူးခြင်းမရှိ၊ အထုံ၊ ဝသီ၊ ပါရမီ၊ အဓိကာရ မရှိခဲ့သောသူများမှာ ဤကဲ့သို့ မြေကြီးကသိုဏ်းဝန်းကို အသေအချာ လုပ်၍ ရှုမှပင် နိမိတ်ရနိုင်သည်။ ဈာန်ရနိုင်သည်။ ရှေးအထုံ၊ ဝသီ၊ ပါရမီ၊ အဓိကာရ ရှိသောသူများကား မပြုမပြင်ဘဲ ပကတိမြေပြင်ကိုလည်းကောင်း၊ ကောက်နှယ်တလင်းကိုလည်းကောင်း၊ ထွန်ယက်ထားသော ထွန်ချေးခဲ၊ လယ်ကွက်တို့ကိုလည်းကောင်း “မြေ-မြေ” ဟု နှလုံးသွင်းပြီး ကြည့်ရှုလိုက်လျှင် ပထဝီကသိုဏ်းနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်၏။ ဈာန်ရသည်အထိ ဖြစ်နိုင်၏။

အာပေါကသိုဏ်းရှုနည်း

ရေကို ပါဠိဘာသာဖြင့် အာပေါဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရေကသိုဏ်းဝန်းကို အာပေါကသိုဏ်းဝန်းဟု ခေါ်ရသည်။ ရှေးအတိတ်ကာလ နီးသောဘဝက ရေကသိုဏ်းရှုခဲ့ဖူးသော အထုံ၊ ဝသီ၊ ပါရမီရှိသူသည် ရေကသိုဏ်းဝန်း သီးခြားပြုလုပ်ရန် မလိုဘဲ ပကတိရှိနေသော မြစ်၊ ချောင်း၊ အင်း၊ ဆိုင်၊ သမုဒ္ဒရာ ရေတွင်း ရေကန်ရှိ ရေကို ကြည့်ရှုရုံမျှဖြင့် အလွယ်တကူ ရေ ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ရယူနိုင်၏။ ဤသို့ ပါရမီမရှိသောသူအတွက် ရေကသိုဏ်းဝန်းပြုလုပ်ရန် အစီအစဉ်မှာ တစ်တောင် (သို့မဟုတ်) ဆောင်ဆုပ်ခန့် အကျယ်ရှိ အဆောက်နက်သော အိုးခွက် စည်ပိုင်းထဲ၌ ကြည်လင်သောရေကို ထည့်၍ စိတ်ဖြင့် “ရေ ရေ” ဟု ရှုမှတ်ရသည်။ ပထဝီကသိုဏ်း၌ ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ပြင်ပ၌ မျက်မြင် ရေကသိုဏ်းဝန်းနှင့် တစ်ထပ်တည်း တူသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်

ထင်လာအောင် ရှုမှတ်ရမည်။ ယင်း ဥက္ကဟနိမိတ်သည် လှုပ်ရှားသည့် လှိုင်းငယ်များ ပလုံစီများ ပါနေတတ်သည်။ ဆက်လက်၍ ရှုသောအခါ ပဋိဘာဂနိမိတ်အဆင့်သို့ တက်လှမ်းသွားသည်။ ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ်သည် လှုပ်ရှားခြင်းမရှိ၊ ရေပူပေါင်း ပလုံစီ မရှိ၊ အလွန်ငြိမ်သက်လျက် ဥက္ကဟနိမိတ်ထက် သာလွန်၍ ကြည်လင်၏။ မှန်ညှိကဲ့သို့ အလွန်ကြည်လင်၏။ ဤရေကသိုဏ်းမှာလည်း ပြည့်ပြီးသည့်အတိုင်း ဈာန်ငါးပါးလုံး ဖြစ်စေနိုင်၏။

တေဇောကသိုဏ်းရှုနည်း

ရှေးက အားထုတ်ခဲ့ဖူးသော အထုံ၊ ဝသီ၊ ပါရမီ ရှိသူတို့မှာ တေဇောကသိုဏ်းဝန်း သီးခြားစီမံရန် မလို။ ပကတိရှိနေသော မီးပုံ၊ မီးကျီး၊ မီးတောက်ဆီမီးကိုပင် ကြည့်ရှု၍ အာရုံယူနိုင်သည်။ ရှေးဘဝက ဆုပန်မှု အဓိကာရ မရှိခဲ့လျှင် မီးတောက်၊ မီးလျှံ (သို့မဟုတ်) မီးကျီးစုကို မျက်နှာ မပူလောက်သော အကွာအဝေး၌ ထား၍ ကြည့်ရှုရမည်။ (သို့မဟုတ်) ဖျာ၊ သင်ဖြူ၊ ရှိုင် စသည်ကို တစ်ထွာလောက် အပေါက်ဖောက်၍ ထိုအပေါက်မှ တစ်ဆင့် မီးတောက် မီးလျှံကို ကြည့်ရှု၍ “မီး မီး” ဟု ပရိကမ်ပြုရမည်။ မီးကသိုဏ်း၌ ဥက္ကဟနိမိတ်သည် ပြင်ပတွင် ပကတိရှိသော မီးပုံ၊ မီးတောက်၊ မီးလျှံအတိုင်း အခိုးအငွေ့နှင့် ထင်းချောင်းများ၊ မီးခဲများကို မြင်နေရသည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ်အဆင့်သို့ ရောက်သောအခါ၌မူ မီးကသိုဏ်းနိမိတ်သည် အခိုးအငွေ့ အရှိန် ကင်းလျက် လှုပ်ရှားမှု မရှိ၊ မီးခဲ ထင်းစ မရှိ ငြိမ်သက်စွာ ထင်မြင်လာ၏။ ဆက်လက်၍ ပထဝီကသိုဏ်းပွားနည်းအတိုင်း ဈာန်ငါးဆင့်လုံးကိစ္စပြီးစီးအောင် ပွားများအားထုတ်ရမည်။

ဝါယောကသိုဏ်းရှုနည်း

ဝါယောကသိုဏ်းကိုလည်း ရှေးအတိတ်ကာလ နီးသောဘဝက အထုံ၊ ဝသီ၊ ပါရမီရှိခဲ့လျှင် ပကတိကောင်းကင်ပြင်မှာ တိုက်ခတ်နေသောလေကို ကြည့်ရှု နိမိတ်ချအောင် ယူနိုင်သည်။ ပါရမီမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ လေတဖြတ်ဖြတ် တိုက်ခတ်၍ လှုပ်ရှားနေသော မြက်ပင်ဖျား၊ ပြောင်းပင်ဖျား၊ ကြပင်ဖျား၊ ဝါးရုံပင်ဖျား၊ သစ်ကိုင်ဖျား၊ လက်လေးသစ်မျှလောက် ရှည်သော ဆံတိုဆံပင်ဖျား၌ လေတဖြတ်ဖြတ် တိုက်ခတ်လှုပ်ရှားနေသည်ကို ကြည့်ရှုမှတ်သားရမည်။ စိတ်ထဲက “လေ လေ” ဟု နှလုံးသွင်းရမည်။ လေကို သတိသညာဖြင့် မှတ်သားရမည်။ လေတိုက်ထဲ၌ ကိုယ်ကာယကို လေတိုက်ခံ၍ လေထိခံရသော နေရာ၌ လေဟု နှလုံးသွင်း၍ သတိသညာဖြင့် မှတ်သားရမည်။ လေကသိုဏ်း၏ ဥက္ကဟနိမိတ်မှာ ရေများကဲ့သို့သော်လည်းကောင်း၊ မီးခိုးကဲ့သို့သော်လည်းကောင်း

ကသိုဏ်းရှုနည်းများ

ကောင်း စီးသွားပြေးလွင့်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် လှုပ်ရှားလျက် ထင်တတ်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်မူကား မလှုပ်မရှား ငြိမ်သက်စွာ ထင်၏။

နီလကသိုဏ်းရှုနည်း

ရှေးဘဝက နီလကသိုဏ်း ပွားများအားထုတ်ဖူးသော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ကသိုဏ်းဝန်းသီးခြား ပြုလုပ်ရန်မလိုဘဲ ညှိပြာရောင်ရှိသည့် အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုကို ကြည့်ရှု၍ ပရိကမ္မနိမိတ် ပြုလုပ်နိုင်၏။ ထိုကဲ့သို့ အထုံ၊ ပါရမီ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များမှာ သစ်သားပြားတစ်ခုကို ငယ်ဆောင်၍ လွယ်ကူစေရန် ဖပ်တောင်ကဲ့သို့ လက်ကိုင်ရိုးဖြင့် ပြုလုပ်ရမည်။ ယင်းသစ်သားပြားပေါ်၌ အချင်းတစ်ထွာ ခန့်ရှိသော စက်ဝိုင်းကို ညှိပြာရောင်ဆေး သုတ်လိမ်းရမည်။ အနားရေးကို အဖြူရောင် (သို့မဟုတ်) အနီရောင်ဖြင့် ပတ်ပတ်လည် သုတ်လိမ်းထားရမည်။ အနားပတ်ဆေးမှာ ခဲလက်မ အကျယ်ရှိက လုံလောက်သည်။ ဆေးသုတ်ရာ၌ စင်းကြောင်း၊ အစက်အပြောက် အဖုအထစ် မရှိစေရ။ ချောမွတ်နေအောင် သုတ်လိမ်းရမည်။ ဤကသိုဏ်း၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်မှာ ပြင်ပရှိ ပရိကမ္မနိမိတ်နှင့် ထူးခြားမှု မရှိ၊ တူညီသည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ်မှာ နီလာ၊ ပတ္တမြားညှိကဲ့သို့ ကြည်လင်တောက်ဝ အရည်လည်နေ၍ အလွန်နှစ်လိုဖွယ် ရှိသည်။

ပီတကသိုဏ်းရှုနည်း

ရှေးဘဝက ပီတကသိုဏ်း ပွားများအားထုတ်ဖူးသော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ကသိုဏ်းဝန်း သီးခြားပြုလုပ်ရန် မလိုဘဲ ရွှေဝါရောင်ရှိသည့် အရာဝတ္ထုတိုင်းကို ကြည့်၍ ပရိကမ္မပြုလုပ်နိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ အထုံ ပါရမီ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ပျဉ်ချပ်တစ်ခုပေါ်တွင် စက်ဝိုင်းပုံ အဝါရောင်ဆေးသုတ်၍ ကသိုဏ်းရှုရမည်။ “အဝါ-အဝါ” ဟု စိတ်က မှတ်ရမည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်လာသောအခါ၌မူ ရွှေအစစ်ကဲ့သို့ အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် အဝါရောင် ထင်လာသည်။

လောဟိတကသိုဏ်းရှုနည်း

ရှေးဘဝက လောဟိတကသိုဏ်း ပွားများအားထုတ်ဖူးသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ကသိုဏ်းဝန်းသီးခြား ပြုလုပ်ရန် မလိုဘဲ အနီရောင်ရှိသည့်အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုကို ကြည့်ရှု၍ ပရိကမ္မပြုနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ပါရမီမရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ပျဉ်ချပ်ကို စက်ဝိုင်းပုံ အနီရောင်ဆေးသုတ်ကာ “အနီ-အနီ” ဟု စိတ်ထဲကမှတ်လျက် ကြည့်ရှုရမည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်သောအခါ ပတ္တမြားနီကဲ့သို့ ဝင်းလက်တောက်ပြောင်နေသည်ကို တွေ့ရပေမည်။

ဩဒါတကသိုဏ်းရှုနည်း

ရှေးဘဝကဩဒါတကသိုဏ်း ပွားများအားထုတ်ပွားသော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ကသိုဏ်း ဝန်း သီးခြားပြုလုပ်ရန် မလိုဘဲ အဖြူရောင်ရှိသည့် အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုကို ကြည့်ရှု၍ ပရိကမ်ပြုနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့အထုံ ဝသီ ပါရမီ မရှိသောပုဂ္ဂိုလ်များ မှာ ပျဉ်ချပ်တစ်ခုကို စက်ဝိုင်းပုံ အဖြူရောင်ဆေးသုတ်၍ “အဖြူ-အဖြူ” ဟု စိတ်ထဲကမှတ်လျက် ကြည့်ရှုရမည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်သောအခါ ပြုပေး ဝင်းလက် တောက်ပြောင် နေသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။

အာထောကကသိုဏ်းရှုနည်း

အိမ်မိုး၊ သို့မဟုတ် နံရံ၌ အပေါက်ဝိုင်းတစ်ခု ဖောက်ထားရမည်။ ယင်း အပေါက်မှ အလင်းရောင် ဝင်ရောက်လာ၍ ကြမ်းပြင်ပေါ် သို့မဟုတ် နံရံပေါ်၌ အလင်းကွက် ကျရောက်နေသည်ကို ကြည့်ရှု၍ စိတ်ထဲက “အလင်း-အလင်း” ဟု မှတ်သားရမည်။ ညအခါတွင် လရောင် အလင်းကွက်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် မီးအလင်းရောင်ကိုသော်လည်းကောင်း ကြည့်ရှု၍ “အလင်း-အလင်း” ဟု ပရိကမ်ပြုရမည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်ပုံမှာ ယင်း အရောင်အလင်းသည် သာလွန် ထူးကဲစွာ လင်းလာသည့်အပြင် အလင်းရောင် ထူထဲလာသည်။ အရောင်လုံး အရောင်ခဲကြီးကဲ့သို့ ထင်လာသည်။

အာကာသကသိုဏ်းရှုနည်း

အာကာသဆိုသည်မှာ ကောင်းကင် ဟင်းလင်းပြင်ကို ဆိုလိုသည်။ အမိုး သို့မဟုတ် နံရံကို အချင်းနှစ်ထွာခန့် ဝိုင်းဝိုင်းစက်စက် အပေါက်ဖောက်ထား ရမည်။ ယင်းအပေါက်ကို ကြည့်၍ “ကောင်းကင် ဟင်းလင်း-ကောင်းကင် ဟင်းလင်း” ဟု စိတ်ထဲကမှတ်လျက် ကြည့်ရှုရမည်။ စက်ဝိုင်းမဟုတ်သော လေးထောင့်၊ ခြောက်ထောင့် အပေါက်များကိုလည်း ကြည့်ရှု၍ ပရိကမ်ပြုနိုင် သည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်ရာ၌ ကောင်းကင် ဟင်းလင်း သက်သက် ထင်မြင် ထတ်သည်။

ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး အချုပ်

ပထဝီကသိုဏ်း၊ အာပေါကသိုဏ်း၊ တေဇောကသိုဏ်း၊ ဝါယောကသိုဏ်း၊ ဣလေးခုကို မဟာဘူတ (မဟာဘုတ်) ကသိုဏ်းလေးခုဟု ခေါ်သည်။ နီလ၊ ပီတ၊ လောဟိတ၊ ဩဒါတ ဣလေးခုကို ဝဏ္ဏကသိုဏ်းဟု ခေါ်သည်။ ဝဏ္ဏ သိုဏ်းလေးပါးတို့၌ မည်းနက်သောအဆင်း၊ အစိမ်းရောင်အဆင်းတို့သည်

နီလကသိုဏ်း၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏။ ထိုနည်းတူ အဝါနှင့်နီးစပ်သော အရောင် အဆင်းများကို ပီတကသိုဏ်း၌ ထည့်သွင်းအပ်၏။ အလားတူပင် အနီ၊ အဖြူ နီးစပ်ရာ အရောင်အဆင်းများကို သင့်လျော်သလို အနီရောင်၊ အဖြူရောင် ကသိုဏ်းမှပင် ထည့်သွင်းရ၏။ လောက၌ မျက်စိနှင့် မြင်မြင်သမျှ ကသိုဏ်း ချည်းပင်တည်း။ နိမိတ်ရအောင် ကြည့်ရှုတတ်ရန်သာ လိုသည်။

အထူးသတိပြုရန်

ကသိုဏ်း ၁၀-ပါးတို့တွင် မိမိနှစ်သက်သော ထင်လွယ် မြင်လွယ်သော ကသိုဏ်းတစ်ခုခုကို ရှေးဦးစွာ ကြည့်ရှုပွားများ၍ ဈာန်ငါးပါးလုံးကို ဖြစ်စေ အပ်၏။ ကသိုဏ်းတစ်ခုတည်းမှပင် ဈာန်ငါးပါးလုံးရပြီးမှ ကျန်သော အခြား ကသိုဏ်းများကို ဆက်လက် ပွားများအားထုတ်ရမည်။

ကသိုဏ်းတစ်ခု၌ ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်ပြီးလျှင် အခြားကသိုဏ်းများ၌လည်း နိမိတ်ထင်ရန်လွယ်သည်။ ပါရမီမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ပထဝီကသိုဏ်း၊ ဝါယောကသိုဏ်း၊ အာပေါကသိုဏ်း နိမိတ်ထင်ရန် ခက်သည်။ ရေကသိုဏ်း၊ မီးကသိုဏ်းနှင့်ကောင်းကင်ကသိုဏ်းတို့သည် နိမိတ်ထင်ရန် လွယ်၏။ ဝဏ္ဏကသိုဏ်း လေးပါးမှာ ပို၍လွယ်၏။

အဖြူရောင်ကသိုဏ်း

ဝဏ္ဏကသိုဏ်းလေးခုအနက် အဖြူရောင် ဩဒါတကသိုဏ်းသည် အစကနဦး အားထုတ်သောပုဂ္ဂိုလ်အား ထိန်မိဒ္ဓကို ကင်းကွာစေနိုင်၏။ စိတ်ကို ကြည်လင် စေတတ်၏။ ဉာဏ်ကို ထက်မြက်စေ၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်မရမီ ကြားကာလ၌ပင် အထည်ဝတ္ထုအဆင်း ဟူသမျှကို အလိုရှိတိုင်း မြင်စေနိုင်၏။ အလွန် တန်ခိုး အာနုဘော်ကြီးသော ကသိုဏ်းဖြစ်၏။ ကသိုဏ်း ၁၀-ပါးတွင် အမြတ်ဆုံး အသာဆုံးဖြစ်၏ဟူ၍ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် လက်ဖျစ်တစ်တွက်ကာလမျှ အချိန်ရပါလျှင် အဖြူရောင် ဩဒါတကသိုဏ်းကို ပွားများသင့်ကြပေသည်။

အခန်း (၄)

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းပွားနည်းများ

ဥဒ္ဓါမာတကအသုဘ

သေပြီးနောက် နှစ်ရက်ခန့်အကြာတွင် အညိုကွက်များမပေါ်မီ ဖူးဖူးရောင် ကြည့်နေသော လူသေကောင်ကို ဥဒ္ဓါမာတကအသုဘဟု ဆိုသည်။ (ဥဒ္ဓါမာ- ထက=ဖူးဖူးရောင်သော+သုဘ=တင့်ထယ်ခြင်း၊ အသုဘ=မတင့်တယ်ခြင်း= စက်ဆုပ်ဖွယ်။)

ဤကဲ့သို့ ဖူးဖူးရောင်နေသော လူသေကောင်ကို ပရိက္ခမ္မာနိမိတ်အဖြစ် ကြည့်ရှုရာ၌ ပကတိမျက်စိဖြင့် မြင်ရသည့်အတိုင်း စိတ်ထဲ၌ စွဲကပ်ထင်မြင်၍ ပါလာအောင် မှတ်သားရမည်။ စက်ဆုပ်ဖွယ်သော အကောင်ပုပ်ဟု စိတ်ထဲက မှတ်၍ မျက်စိဖြင့် ကြည့်ရှုရမည်။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၌ ပကတိမျက်စိဖြင့် မြင်ရသည့် အတိုင်းပင် စက်ဆုပ်ဖွယ် ကြောက်မက်ဖွယ် ဖူးဖူးရောင်နေသော လူသေကောင် အတိုင်း ထင်မြင်လာ၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ် အဆင့်သို့ ရောက်သောအခါမူ ကြောက် မက်ဖွယ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်မရှိ၊ အလွန်ချောမောလှပပြည့်ဖြိုးစွာ နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်၍ ထင်လာ၏။ သို့ရာတွင် စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု နှလုံးသွင်း၍ ရှုမှတ်ရာ၏။ ကြည့်ရှုဖန် များသောအခါ ပဌမဈာန်ဇော ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း၌ အာရုံ ကြမ်းတမ်းခြင်းကြောင့် ပဌမဈာန်မှ အထက်ဖြစ်သော ဒုတိယဈာန် စသည်ကို မဖြစ်စေနိုင်ချေ။

ဆရာအထံ၌သင်ယူခြင်း

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်လိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆရာကောင်းထံ၌ အချက်လေးချက်ကို စနစ်တကျ သင်ယူရမည်-

- (၁) အသုဘအလောင်းကောင်ရှိရာသို့ သွားရန်အစီအစဉ်၊
- (၂) အလောင်းကောင်၏ ပတ်ဝန်းကျင်အနေအထားကို မှတ်သားခြင်း၊
- (၃) သာ-ပါးသော အခြင်းအရာဖြင့် အသုဘနိမိတ်ကိုယူခြင်း၊
- (၄) အသွားအပြန်လမ်းတွင် ဆင်ခြင်မှတ်သားခြင်း။

ဤမည်သော တောအုပ်၊ တောင်ခြေ၊ သုသာန်၌ ဖူးဖူးရောင်သော သူသေ
ကောင် ရှိသည်ဟု ကြားရလျှင် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အဆောတလျှင် မသွားအပ်၊
သူသေကောင်မည်သည်မှာ သစ်ကျားစသော သားရဲတို့ သိမ်းပိုက်စောင့်ရှောက်
ခြင်း၊ ဘီလူးတို့ သိမ်းပိုက်စောင့်ရှောက်ခြင်း ရှိတတ်၏။ ထိုနေရာမျိုးသို့
သွားလျှင် ယောဂီအား အသက်အန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်သည်။

ထို့ပြင် လူသေကောင်ရှိရာသို့ သွားသောလမ်းသည် ရွာတံခါးကို ဖြတ်သန်း
၍လည်းကောင်း၊ ရေချိုးဆိပ်ကို ဖြတ်သန်း၍လည်းကောင်း သွားရသဖြင့်
ဝိသဘာဂယောကျ်ား၊ မိန်းမတို့နှင့် တွေ့ကြုံရတတ်၏။ ထိုအခါ ယောဂီအား
သီလပျက်စီးခြင်း ဖြစ်နိုင်၏။ (သို့မဟုတ်) သူသေကောင်သည် မိန်းမဖြစ်ပါမူ
ရဟန်းအား သီလပျက်စီးစေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းကဲ့သို့ ဝိသဘာဂအာရုံကို
ရှောင်သင့်၏။

လူသေကောင်ရှိရာသို့ မသွားမီ ယောဂီသည် မထေရ်ကြီးအား ဖြစ်စေ၊
ထင်ရှားသော ရဟန်းတစ်ပါးပါးအားဖြစ်စေ ပန်ကြားပြီးမှ သွားသင့်၏။
အကြောင်းမူ လူသေကောင်အနီး၌ ဘီလူး၊ ခြင်္သေ့၊ သစ်ကျားစသည်တို့နှင့်
တွေ့ကြုံရ၍ ထိတ်လန့် တုန်လှုပ်သွေးပျက်တတ်၏၊ အော့အန်တတ်၏၊ ဧရာဂါ
ဖြစ်တတ်၏။ ထိုအခါ ပန်ကြားသွားသော မထေရ်ကြီး (သို့မဟုတ်) ရဟန်းက
ထိုယောဂီ၏ သပိတ်သင်္ကန်းစသည်ကို စောင့်ရှောက်ပေးနိုင်သည်။ ရဟန်းငယ်၊
သာမဏေငယ်များကို စေလွှတ်၍လည်း စောင့်ရှောက် နိုင်ပေလိမ့်မည်။

သုသာန်သင်းချိုင်း၌ ခိုးသားဓားပြတို့ခိုအောင်းတတ်ကြ၏။ ခိုးသားဓားပြ
တို့သည် ဥစ္စာရှင်နှင့် ရဲများက လိုက်လာခဲ့လျှင် ခိုးယူခဲ့သော ဥစ္စာကို ယောဂီ
အနီး၌ ပစ်ချ၍ ထွက်ပြေးတတ်ကြသည်။ ထိုအခါ ယောဂီကို ခိုးသူမှတ်၍
ဖမ်းယူနှိပ်စက် တတ်ကြသည်။ အကယ်၍ မထေရ်ကြီးအား ပန်ကြား၍
သွားပါမူ ထိုမထေရ်ကြီးက—

ဤရဟန်းကို မနှိပ်စက်ကြပါလင့်၊ အသုဘရှုရန် သုသာန်သို့ သွား
သော ရဟန်းမှန်သည်—

ဟု အာမခံ ထွက်ဆိုပေးနိုင်သည်။

ဖူးဖူးရောင်သော လူသေကောင်ကို ရှုကြည့်ရန် အဖော်မပါ တစ်ယောက်
တည်း သွားသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်—

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

- (၁) မမေ့မလျော့သော သတိတရားဖြင့် မျက်စိစသော ဣန္ဒြေများကို ထိန်းချုပ်ရမည်။
- (၂) အသွားအပြန်လမ်းကို ဆင်ခြင်မှတ်သား၍ သွားရမည်။
- (၃) လူသေကောင် ပစ်ချထားရာအရပ်၌ အနီးအပါးရှိ ကျောက်ထုံး၊ တောင်ပို့၊ သစ်ပင်၊ ချုံနွယ်ကို မှတ်သားထားရမည်။
- (၄) အသုဘနိမိတ်၏ သဘောရင်းလက္ခဏာအားဖြင့် မှတ်သားရမည်။
- (၅) အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ လိင်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုံသဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အရပ်မျက်နှာအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အပိုင်းအခြားအားဖြင့် လည်းကောင်း ရှုရမည်။
- (၆) အစပ်အားဖြင့်၊ အကြားအရပ်အားဖြင့်၊ ချိုင့်ဝှမ်းအားဖြင့်၊ မိုမောက်ခြင်းအားဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင်အားဖြင့် ရှုရမည်။

ထိုဇယာဂီသည် ဥဗ္ဗုမာတက သူသေကောင်နိမိတ်ရှိရာသို့ အသွားခရီး၌ အောက်ပါကျင့်ဝတ်များကို လိုက်နာရမည်-

- (၁) အသွားအပြန် လမ်းခရီးကို မှတ်သားရမည်။
- (၂) သူသေကောင် အာရုံနိမိတ်၌ ကောင်းစွာမြတ်နိုးလျက် စိတ်ကို ဆောင်ကပ်၍ ဖွဲ့ချည်ထားရမည်။
- (၃) သူသန်သို့ သွားရာ၌ တောခွေးအစရှိသော ဓားရန်ကို ခြောက်လှန့်ဖယ်ရှားရန် တောင်ငှေးကို ကိုင်ဆောင်၍ သွားရမည်။
- (၄) စိတ်ကို ပြင်ပသို့ မလွင့်စေဘဲ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ တည်ရှိစေရမည်။
- (၅) ကျောင်းမှထွက်လျှင် ထွက်လာသည့် ကျောင်းဝင်းတံခါးကို မှတ်သားခဲ့ရမည်။
- (၆) အရှေ့ အနောက် တောင် မြောက်စသည် အရပ်မျက်နှာကို မှတ်သားရမည်။
- (၇) လမ်းဘေး ဝဲယာနှစ်ဘက်ကို မှတ်သားရမည်။
- (၈) အလောင်းကောင် အနီးအနားရှိ သစ်ပင် တောတောင် ချုံနွယ် များရှိသည်ကို မှတ်သားရမည်။

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းပွားနည်းများ

(၉) အလောင်းကောင်၏ လေအောက်မှ မသွားသင့်၊ အကောင်ပုပ် နံ့လည်း နှာခေါင်းကို ထိခိုက်၍ စိတ်ဓာတ်ချောက်ချား ပျက်ပြားစေနိုင်၏။ အစာကိုမူလည်း အန်ထွက်စေ၏။ အကောင်ပုပ်ရှိရာသို့ လာခဲ့မိလေခြင်းဟု နှလုံးမသာမသာ ဖြစ်စေတတ်၏။

(၁၀) လေညာလမ်းဖြင့် သွားရမည်၊ အကယ်၍ လမ်းခုလတ်၌ ထောင်ကမ်းပါးပြတ်၊ ကျောက်တုံး၊ ကျောက်ဆောင်၊ ရွှံ့ညွှန်များ ခြားနားလျက်ရှိသောကြောင့် မလွဲမရွှောင်သာ သွားရပါမူ နှာခေါင်းကို သက်န်းတို့ဖြင့် ပိတ်၍ သွားရမည်။

ဓနရာရွေးချယ်ခြင်း

သုသာန်သို့ရောက်ပြီးသော ယောဂီသည် အသုဘနိမိတ်ကို အလျင်စလို မကြည့်ရှုသင့်၊ ရှေးဦးစွာ ထိုင်ရမည့်ဓနရာ(သို့မဟုတ်) ရပ်ရမည့်ဓနရာကို စိစစ် ရွေးချယ်ရမည်။ အသုဘအာရုံ ထင်ရှားပေါ်လွင်သည့်ဓနရာ၊ စိတ်ခံကျန်းမည့် ဓနရာ၌ နေရမည်။ လေကြေလေညာ၌ မနေရ။ လေကြေ၌နေလျှင် အပုပ်နံ့ နှိပ်စက်၍ စိတ်မတည်တံ့ဘဲ ပြေးသွားနေတတ်၏။ လေညာအရင်၌နေပြန်ကလည်း သူသေကောင်ကို အုပ်စိုးစောင့်ရှောက်နေသော ဘီလူး၊ မြေဘုတ်တို့ရှိနေပါမူ ယောဂီ၏ အကျိုးမဲ့ကို ပြုကြလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် လေညာနှင့် လေအောက်၌ မနေရ။ လေညာ၊ လေစအောက်မဟုတ်သော အရပ်၌ ရပ်တည်ရမည်။ မဝေးလွန်း မနီးလွန်းသော အရပ်၌ နေရမည်။ ဝေးလွန်းလျှင် အာရုံမထင်မရှား ဖြစ်တတ်သည်။ နီးလွန်းလျှင် ကြောက်လန့်ခြင်း ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ ခြေရင်း ခေါင်းရင်းတည့်တည့်၌ နေပြန်လျှင်လည်း အသုဘတစ်ကိုယ်လုံးကို ညီတူ၊ ညီမျှ မမြင်နိုင်။ ထို့ကြောင့် မနီးလွန်း မဝေးလွန်း ကြည့်ရှုရန် လွယ်ကူသောအရပ်၌ နေရမည်။ ထိုဓနရာမှာ သူသေကောင်၏ အလယ်ပိုင်းအရပ် ဖြစ်သည်။

ထို့နောက် ပတ်ဝန်းကျင်၌ရှိသော ကျောက်တုံးကျောက်ခဲကိုလည်းကောင်း၊ တောင်ပို၊ သစ်ပင်၊ ချုံနွယ်တို့ကိုလည်းကောင်း ပိုင်းခြားမှတ်သားရ၏။ အနိမ့် အမြင့်၊ အကြီးအငယ်၊ အနီအညို၊ အဖြူအမည်း၊ အရှည်အပိုင်းဟူ၍ ပိုင်းခြားစွာ မှတ်ရမည်။ ထို့နောက် သစ်ပင်ရှိလျှင်လည်း ပညောင်ပင်၊ ညောင်ချဉ်ပင်၊ နိမ့်သည် မြင့်သည်၊ ကြီးသည်၊ ငယ်သည်၊ နီသည်၊ ဖြူသည်ဟူ၍ ပိုင်းခြား မှတ်သားရမည်။ ချုံရှိလျှင် ဆူးချုံ၊ ခံချုံ၊ အနိမ့်အမြင့်၊ ကြီးငယ်ကို ပိုင်းခြား မှတ်သားရမည်။ အကယ်၍ နွယ်ရှိလျှင် ငှက်နွယ်၊ ဖရုံနွယ်၊ ဆင်သမနွယ်

စသည်ဖြင့် မှတ်သားရမည်။ အသုဘနိမိတ်ကို ပတ်ဝန်းကျင် အနီးအနားရှိ အရာဝတ္ထုများနှင့် ပူးတွဲမှတ်သားရမည်။ သူ့သေကောင်၏ ဖူးဖူးယောင်သော သဘောလက္ခဏာကို နှလုံးသွင်းရမည်။

အဆင်း၊ အရွယ်၊ ပုံသဏ္ဍာန်၊ အရပ်မျက်နှာ၊ တည်ရာဌာန အပိုင်းအခြား အားဖြင့် မှတ်သားရမည်။

- (၁) သူ့သေကောင်သည် အသား မည်းသည်၊ ဖြူသည် ခွဲခြားမှတ်ရမည်။^၁
- (၂) ပထမအရွယ်၊ ဒုတိယအရွယ် စသည် ခွဲခြားမှတ်ရမည်။
- (၃) သူ့သေကောင်၏ ဦးခေါင်း၊ ကိုယ်လုံး၊ ခြေ၊ လက်သဏ္ဍာန်များကို မှတ်သားရမည်။
- (၄) ယောဂီနှင့် သူ့သေကောင် အရွေ့အနောက်စသည် တည်နေပုံကို မှတ်သားရမည်။
- (၅) လက်သည်း ဤနေရာ၌ တည်၏၊ ခြေသည်း ဤနေရာ၌ တည်၏ စသည်ဖြင့် တည်ရာဌာနအားဖြင့် မှတ်သားရမည်။
- (၆) အထက်ပိုင်း၊ အောက်ပိုင်း ခွဲခြား သတ်မှတ်ရမည်။

ဖော်ပြပြီးသော နည်းခြောက်နည်းဖြင့် ရှုသော် နိမိတ်မထင်သေးပါက အောက်ဖော်ပြပါ ရှုနည်း ငါးပါးဖြင့် ရှုအပ်၏—

- (၁) အစပ်အားဖြင့်၊
- (၂) အကြားအားဖြင့်၊
- (၃) အနိမ့်အချိုင့်အားဖြင့်၊
- (၄) အမြင့်အမောက်အားဖြင့်၊
- (၅) ပတ်ဝန်းကျင်အားဖြင့်။

အစပ်အားဖြင့် ရှုပုံမှာ လက်ယာလက် လက်ဝဲလက်အစပ်၊ လက်ယာခြေ လက်ဝဲခြေအစပ်၊ လည်ဂုတ်အစပ်၊ ခါးအစပ်ဟူသော အဆက်အစပ်အားဖြင့် ကြည့်ရှု မှတ်သားရမည်။

အကြားအရပ်အားဖြင့် ရှုပုံမှာ လက်ကတီးကြား၊ ခြေနှစ်ချောင်းကြား၊ ချက်ကြား၊ နားတွင်းအကြားကို ရှုမှတ်ရမည်။

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားနည်းများ

အနိမ့်အချိုင့်အားဖြင့် ရှုပ်မှာ မျက်တွင်း၊ ခံတွင်း၊ လည်မျိုဟူသော အနိမ့်အချိုင့်ကို ကြည့်ရှုရမည်။

အမြင့်အမောက်အားဖြင့် ရှုပ်မှာ သူသေကောင်၏ ဒူးဆစ်၊ ရင်ဘတ်၊ နဖူးကို ရှုရမည်။

ပတ်ဝန်းကျင်အားဖြင့် မှတ်သားပုံမှာ သူသေကောင်တစ်ခုလုံးကို ပတ်ဝန်းကျင်ဖြင့် ပိုင်းခြားမှတ်သား ကြည့်ရှုရမည်။

ဤကဲ့သို့ မှတ်သား ကြည့်ရှုခြင်းမှာ အခါမဲ့ ညဉ့်အချိန်တွင် ယောဂီတစ်ယောက်တည်း လူသူကင်းဆိတ်ခသာ သုသာန်၌ အသုဘအလောင်းကောင်ကို မျက်စိပွင့်၍ ကြည့်ရှုနေစဉ်မှာပင် လူသေကောင်သည် ထ၍ရပ်လိုက်သည်ဟု ထင်လာတတ်သည်။ အလောင်းကောင်သည် ကြီးထွားမြင့်ထက်လာ၍ မိမိအပေါ် လွှမ်းမိုးလာသည်ဟု ထင်တတ်သည်။ မိမိနှောက်က ထ၍ လိုက်လာသည်ဟု ထင်ရတတ်သည်။ ထိုအခါ ယောဂီသည် ကြောက်လန့်ခြင်း၊ တစ်ကိုယ်လုံး ယောင့်လျက် ကိုယ်ခက်တရော်ရှိခြင်း၊ ကြက်သီးမွေးညင်းထခြင်း ဖြစ်တတ်၏။ စိတ်ပျံ့လွင့်လျက် အရွေးကဲ့သို့ ဖြစ်သွားတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် မိမိစိတ်ကို ထိန်းလျက် သတိထားလျက် ဤသို့ ဆင်ခြင်အားပေးရမည်။

အဝိညာဏကဖြစ်သော ဤသစ်ပင်၊ သစ်ငုတ်၊ သစ်တုံးတို့သည် ထ၍ မလိုက်လာနိုင်ဘိသကဲ့သို့ အသက်ဝိညာဉ်ကင်းပြီးသော ဤလူသေကောင်သည် အဘယ်မှာ ထလိုက်နိုင်လိမ့်မည်နည်း။ ဤကဲ့သို့ ထင်မှတ်မှုသည် ယောဂီ၏ စိတ်ရင့်သန်၍ နိမိတ်ရခါနီး၍ ထင်ခြင်းဖြစ်သည်။ မကြောက်လင့်ဟု မိမိကိုယ်ကို မိမိဆုံးမ၍ ကြောက်ခြင်းကင်းစင်လျက် နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်စွာ ကြည့်ရှုရာ၏။ အကောင်အထည် မပျက်သေး အရေပါမစုတ်သေးလျှင် ဖုတ်ဝင်၍ထလာတတ်သည်။ ထိုအခါ တောင်ဈေးဖြင့် တွန်းထိုး၍ လှဲအပ်၏၊ ပရိတ်မန္တန်ဖြင့် သော်လည်း လှဲအပ်၏။ တစ်ယောက်တည်း အသုဘရှုသွားသော သူသည် တောင်ဈေးနှင့် ပရိတ်ကို ကောင်းမွန်စွာ ဆောင်အပ်၏။ သတိကောင်းကောင်း ထားအပ်၏။

ကသိုဏ်းအာရုံတို့ကား လှပနှစ်သက်ဖွယ် ရှိသောကြောင့် စိတ်တွယ်တာရသည်။ ဤအသုဘအာရုံတို့ကား ကြောက်ရွံ့ဖွယ် ရှိသောကြောင့် စိတ်တွယ်တာမှုရှိရသည်။ အရပ်ထဲ၌ တစ္ဆေ၊ မသာကြောက်သူ အချို့တို့ကား မလွဲသာ၍ မသာလောင်းများကို ကိုင်ရလျှင် မသာလောင်းကြီး စိတ်ထဲ၌ စွဲကပ်ထင်မြင်၍ သွားလေရာ ကပ်ပါ၍နေလေ၏။ ညဉ့်အိပ်လျှင်လည်း စောင်း၍

အိပ်လျှင် မသာလောင်းကြီး နံဘေးကမြှောင်လျက်၊ ပက်လက်အိပ်လျှင်လည်း မသာလောင်းကြီး အပေါ်ကမိုးလျက်သာ နေတော့၏။ အိပ်၍မဖြစ်။ လူအများ ဝိုင်းဖက်၍ထားမှ အကြောက်သက်သာရာရပြီး အိပ်ပျော်တော့၏။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းမှာ ဥဒ္ဓုမာတက အသုဘနိမိတ်ဆင်ခြင်း ဖြစ်၏။

ဤသို့ ဝဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်သည်ကို အသုံး မချထုတ်၍ ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေး ဒုက္ခကြီး ဖြစ်နေသည်၊ အသုံးချထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်မှားကား ဤကဲ့သို့ ထင်လျှင် ပတ္တမြားတူးကြီးကို ရဘိသကဲ့သို့ အင်မတန် နှစ်သက်ဖွယ် ဆုလာဘ် ကြီးတစ်ခုဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့ ထင်ခြင်းကိုမှသာ ဝဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်သည်ဟုမှတ်ရမည်။

ဤ အသုဘနိမိတ်ကား ကြောက်မှ ရှိမှ ထင်၏။ ကြပ်ကြပ်ကြောက်တတ် ရှိသော်လျှင် ကြပ်ကြပ်ထင်၏။ မကြောက်တတ် မရွံ့ထုတ်သော သုဘရာဇာတို့ မှားကား မထင်တော့ပြီ။ ထို့ကြောင့် နိမိတ်ယူသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အသုဘအလောင်းကောင်ကို လက်နှင့် မကိုင်အပ်။ အကျွမ်းမဝင်အပ်။ နေရာ ရွှေ့လို ပေါင်းစုလိုလျှင် သူတစ်ပါးကို ခိုင်းရမည်။ ခိုင်းစရာလူ မရှိလျှင် တောင်စောင်းဖြင့် ကော်၍ ရွှေ့ရ ပေါင်းစုရမည်။

အသုဘဆယ်ပါးတို့သည် လူသေကောင်မှ မဟုတ်၊ တိရစ္ဆာန်သေကောင် အသုဘတို့ကိုလည်း ကြည့်ရှု၍ နိမိတ်ချာန်ရနိုင်၏။ အသေကောင်မှ မဟုတ်၊ အရှင်ကောင်မှာလည်း ခန္ဓာကိုယ် ရောင်ဖော၍ နေသောအခါ ဥဒ္ဓုမာတက အသုဘကို ရှု၍ရ၏။

ဝိနိလကအသုဘ

ဝိနိလက ဆိုသည်မှာ သေပြီးနောက် သုံးရက်ကျော်မြောက် လေးရက် ရောက်၌ ဖူးဖူးရောင်ပြီး အရေပြားပေါ်၌ အညိုအနီ စသည်ရောလျက် အကွက် ကွက်ပေါ်လာသော လူသေကောင်ကို ဆိုသည်။ (နိလ=အညိုရောင်+ဝိ=အမျိုး မျိုး၊ ဝိနိလက=အညိုကွက် အနီကွက်စသည့် အရောင်အမျိုးမျိုးရှိခြင်း) ဤ ဝိနိလက အသုဘကို “ပကတိ အဆင်းပျက်၍ ညိုမည်းသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊ ပကတိအဆင်းပျက်၍ ညိုမည်းသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေ ကောင်” ဟု စိတ်ထဲက နှလုံးသွင်းမှတ်သားလျက် ဥဒ္ဓုမာတကနည်းတူ အာရုံ နိမိတ်ယူရာ၏။

ဤဝိနိလက အသုဘ၌ ဝဂ္ဂဟနိမိတ်သည် မျက်စိဖြင့် မြင်ရသောအတိုင်း စက်ဆုပ်ဖွယ်၊ ကြောက်မက်ဖွယ် အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြောက်ကျားသော အဆင်း ကြောင်ကျားသော အဆင်းရှိသည်ဖြစ်၍ ထင်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်မှာ

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားနည်းများ

စက်ဆုပ်ဖွယ် ကြောက်မက်ဖွယ် မရှိ။ အသုဘကောင်သည် အလွန် ချောမော လှပစွာ နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်၍ ထင်၏။ သို့ရာတွင် စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိစွာဖွယ်ဟု နှလုံးသွင်း၍ ရှုမှတ်ရာ၏။ ရှုမှတ်ဖန် များသောအခါ ပဌမဈာန်စော ဖြစ်ပေါ် လေ၏။

ဝိပုဗ္ဗကအသုဘ

ဝိပုဗ္ဗက ဆိုသည်မှာ သေပြီးနောက် လေးရက်မြောက် ငါးရက်ရောက်၌ ပုပ်ရိ ပေါက်ပြီ အက်ကွဲပြီး သွေးပြည် တစိုစို ကျနေသော လူသေကောင်ပုပ်ကြီးကို ဆိုသည်။ (ပုဗ္ဗ=ပြည်+ဝိ=အထူးထူး)

ဤဝိပုဗ္ဗကအသုဘကို “ပြည်တစိုစို ယိုထွက်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေ ကောင်”ဟု စိတ်ထဲက နှလုံးသွင်း မှတ်သားလျက် နိမိတ်ယူရာ၏။ သူသေကောင် ၌သာ မဟုတ်ဘဲ အသက်ရှင်နေသူ၏ကိုယ်၌ ဖြစ်ပွား ပေါ်ပေါက်နေသော အနာများမှ ယိုစီးထွက်ကျနေသည့် သွေးပြည်များကိုလည်း ဝိပုဗ္ဗကအသုဘ ရှုကြည့်ရာ၏။

ဤဝိပုဗ္ဗက အသုဘ၌လည်း ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် မျက်စိဖြင့် မြင်ရသောအတိုင်း စက်ဆုပ်ဖွယ် ကြောက်မက်ဖွယ် အခြင်းအရာအားဖြင့် သွေးပြည် တသွင်သွင် ယိုစီးကျနေသကဲ့သို့ ထင်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်မှာ စက်ဆုပ်ဖွယ် ကြောက်မက်ဖွယ် မရှိ။ အလွန်ချောမွတ်လှပစွာ နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်၍ ထင်၏။ သို့ရာတွင် စက်ဆုပ် ရှိစွာဖွယ်ဟု နှလုံးသွင်း၍ ရှုမှတ်ရာ၏။ ရှုမှတ်ဖန်များသောအခါ ပဌမဈာန်စော ဖြစ်ပေါ် လာ၏။

ဝိစ္ဆိဒ္ဓကအသုဘ

ဝိစ္ဆိဒ္ဓကအသုဘ ဆိုသည်မှာ ရန်သူများက ကိုယ်ရှိနှစ်ပိုင်းဖြတ်၍ သတ်ထား သော လူသေကောင်ပုပ်ကြီးကို ဆိုသည်။ (ဆိဒ္ဓ=ခုတ်ဖြတ်ခြင်း+ဝိ= အထူးထူး)

ကိုယ်နှစ်ပိုင်း ပြတ်လျက် တခြားစီ ဖြစ်နေသော အလောင်းကောင်ကို လက်တစ်သစ်ခန့် ကွာခြားအောင် ဝှူးယှဉ်ဆက်စပ်၍ထားပြီး “နှစ်ပိုင်းပြတ်နေ သော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊ နှစ်ပိုင်းပြတ်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေ ကောင်”ဟု စိတ်ထဲက နှလုံးသွင်း မှတ်သားလျက် နိမိတ်ယူရာ၏။ လက်ခြေ စသည် ပြတ်နေသော သူသေကောင်ကိုလည်း နိမိတ်ယူရာ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ဥဂ္ဂနိမိတ်ကား မျက်စိဖြင့် မြင်ရသောအတိုင်းပင် စက်ဆုပ်ဖွယ် ကြောက်မက်ဖွယ် အခြင်းအရာအားဖြင့် ကိုယ်နှစ်ပိုင်း ပြတ်ပုံအတိုင်း ထင်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ် မှာမူ စက်ဆုပ်ဖွယ် ကြောက်မက်ဖွယ် မရှိ၊ အလွန်ချောမွတ်လှပစွာ နှစ်သက်ဖွယ် တစ်ခုတည်း တစ်ဆက်တည်းဖြစ်၍ထင်၏။ အပိုင်းအပြတ်ဟူ၍ မထင်။ သို့ရာတွင် စက်ဆုပ်ဖွယ် ရွံ့ရွာဖွယ်ဟု နှလုံးသွင်း၍ ရှုမှတ်ရာ၏။ ရှုမှတ်ဖန်များသောအခါ ပဌမဈာန်ဇော ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဝိက္ခာယိတကအသုဘ

ဝိက္ခာယိတက ဆိုသည်မှာ ခွေး၊ ကျီး၊ လင်းတို့ ထိုးဆွ ကိုက်ခဲ ဆိတ်ဖောက် စားသောက်ထားသော သူသေကောင်ကို ဆိုသည်။ (ခါယိတ = အစားခံရသော + ဝိ = အထူးထူး)

ယင်း အသုဘကိုလည်း “ခွေးကျီး စသည်တို့ အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာဖြင့် ခဲစားထားသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊ ခွေးကျီး စသည်တို့ အမျိုးမျိုးသော အခြင်းအရာဖြင့် ခဲစားထားသော စက်ဆုပ်ဖွယ်သူသေကောင်” ဟု စိတ်ထဲက နှလုံးသွင်း မှတ်သားလျက် နိမိတ်ယူရာ၏။

ဥဂ္ဂယနိမိတ် ထင်ရာ၌ကား ခွေး ကျီး စသည်တို့ ကိုက်ခဲဆိတ်ကုတ်ရာနှင့် တကွ ထင်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ် ထင်ရာ၌ကား ကိုက်ခဲဆိတ်ကုတ်ရာ မရှိ၊ ပြေပြစ်ချောမွတ် လှပစွာ နှစ်သက်ဖွယ်ရာ အဖြစ်ဖြင့် ထင်၏။ သို့ရာတွင် စက်ဆုပ်ရွံ့ရွာဖွယ် အဖြစ်ဖြင့် ရှုမှတ်ရာ၏။ ရှုမှတ်ဖန် များသောအခါ ပဌမဈာန်ဇော ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဝိက္ခိတ္တကအသုဘ

ဝိက္ခိတ္တက ဆိုသည်မှာ ခြေတခြား၊ လက်တခြား၊ ကိုယ်တခြား၊ ခေါင်းတခြားအားဖြင့် တကွတခြားစီ ပစ်လွှင့်၍ထားသော သူသေကောင်ကို ဆိုသည်။ (ခိတ္တ = လွှင့်ပစ်သည် + ဝိ = အထူးထူး)

ဤဝိက္ခိတ္တကအသုဘကို “ခွေး စသည်ခဲစား၍ ထိုထိုအရပ်၌ စွန့်ပစ်ထားသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်၊ ထိုထိုအရပ်၌ စွန့်ပစ်ထားသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်” ဟု စိတ်ထဲက နှလုံးသွင်း၍ နိမိတ်ယူရာ၏။

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားနည်းများ

ဤဝိက္ခိတ္တကအသုဘ၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် မျက်စိဖြင့် မြင်ရသော အပိုင်း အပြတ်အတိုင်းပင် ထင်၏။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကား အပိုင်းအပြတ်မရှိဘဲ တစ်လုံးတည်း တစ်ဆက်တည်း တစ်ခုတည်း စပ်လျက် အလွန်နှစ်သက်ဖွယ်ထင်၏။ သို့ရာတွင် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်အဖြစ်ဖြင့် ရှုမှတ်ရာ၏။ ရှုမှတ်ဖန် များသောအခါ ပဌမဈာန် ဇော ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဟတဝိက္ခိတ္တကအသုဘ

ဟတဝိက္ခိတ္တက ဆိုသည်မှာ ခြေ၊ လက်၊ ကိုယ်၊ ခေါင်း တခြားစီဖြစ်လျက် ဓားခုတ်ချင်းထပ်အောင် မှမ်း၍ တကွစီ တခြားစီ ပစ်လွှင့်၍ထားသော သူသေ ကောင်ကို ဆိုသည်။ (ဟတ=သတ်ဖြတ်ခံရခြင်း+ခိတ္တ=လွှင့်ပစ်ခံရခြင်း)

ယင်း အသုဘကို “သတ်ပြီး ထိုထိုအရပ်၌ ပစ်ချထားသော သူသေကောင်၊ သတ်ပြီး ထိုထိုအရပ်၌ ပစ်ချထားသော သူသေကောင်” ဟု စိတ်ထဲက နှလုံး သွင်းလျက် ရှုမှတ်၍ နိမိတ်ယူရာ၏။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ် ထင်ရာ၌ကား မျက်စိဖြင့် မြင်ရသောအတိုင်း ဓားမှမ်းရာ၊ ဓားခုတ်ရာတို့နှင့် ထကွ ထင်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်မှာမူ ဓားမှမ်းရာ၊ ဓားခုတ်ရာ အနာအဆာ မပါဘဲ အလွန်နှစ်သက်ဖွယ် လှပချောမွတ်စွာ ထင်၏။ သို့ရာတွင် စက်ဆုပ် ရွံရှာဖွယ်ဟု နှလုံးသွင်း ရှုမှတ်ရာ၏။ ရှုမှတ်ဖန် များသောအခါ ပဌမဈာန်ဇော ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

လောဟိတကအသုဘ

လောဟိတက ဆိုသည်မှာ ခန္ဓာကိုယ် ထိုမှ ဤမှ သွေးများ ယိုထွက်၍ ကိုယ်အနှံ့အပြား သွေးလိမ်းကျ ပေရေနေသော သူသေကောင်ကို ဆိုသည်။ (လောဟိတ=သွေး)

ဤအသုဘကို သွေးယိုထွက်နေသော သူသေကောင်၊ သွေးပေကျနေသော သူသေကောင်” ဟု စိတ်ထဲက နှလုံးသွင်း၍ နိမိတ်ယူရာ၏။ ယင်းသို့ နိမိတ် ယူရာတွင် လက်နက်ဒဏ်ရာရသော သူတို့၏ အပြတ်ခံရသော လက်ခြေ စသည် တို့၌ လည်းကောင်း၊ ပေါက်ပြဲနေသော ထွတ်အိုင်းအနာ၊ အဖုဖုလုံး အနာ စသည်တို့၌လည်းကောင်း သွေးများ ယိုစီးကျနေသည်ကို ရှုကြည့်နှလုံးသွင်း၍ လည်း နိမိတ်ယူရာ၏။

ဤလောဟိတက အသုဘ၌ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် မျက်စိဖြင့် မြင်သော အတိုင်းပင် အနာအဆာနှင့်ထကွ စက်ဆုပ်ကြောက်မက်ဖွယ် အခြင်းအရာ အားဖြင့် ထင်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကား အနာအဆာမရှိ၊ စက်ဆုပ်ကြောက်

မက်ဖွယ်မရှိ၊ လှပချောမွတ်စွာ ကမ္မလာနီလွမ်းခြုံ၍ ထားဘိသကဲ့သို့ အလွန် နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်၍ ထင်၏။ ထိုအခါ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်အဖြစ်ဖြင့် ရှုမှတ်ရာ၏။ ရှုမှတ်ဖန်များသောအခါ ပဌမဈာန်ဇော ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ပုဂ္ဂိုလ်ကအသုဘ

ပုဂ္ဂိုလ်က ဆိုသည်မှာ သေပြီးနောက် ခန္ဓာကိုယ် ပုပ်ပူလျက် အမာဝ ကိုးပေါက်တို့မှ ပိုးလောက်တို့ ရွှေ့တက် ကျကျိတက်ပြည့်နေသော သူသေကောင် ပုပ်ကို ဆိုသည်။ (ပုဂ္ဂိုလ်=ပိုးလောက်)

ဤပုဂ္ဂိုလ်ကအသုဘကို “ပိုးလောက် ပြည့်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေ ကောင်၊ ပိုးလောက်ပြည့်နေသော စက်ဆုပ်ဖွယ် သူသေကောင်” ဟု စိတ်ထဲက နှလုံးသွင်း၍ နိမိတ်ယူရာ၏။ ယင်းသို့ နိမိတ်ယူရာတွင် ပိုးလောက်တို့ဖြင့် ပြည့်နေသော ဆွေးသေကောင်ပုပ်၊ နွားသေကောင်ပုပ်၊ ဆင်သေကောင်ပုပ် စသည်တို့၌လည်း ရှုမှတ်၍ နိမိတ်ယူရာ၏။

သာဓကအားဖြင့် အရှင်စူဠပိဏ္ဍပါတိကတိဿ မထေရ်သည် ရေကန်ထဲ၌ သေလျက် ပိုးလောက်တို့ ပြည့်နေသော ဆင်သေကောင်ပုပ်ကို ရှုကြည့်၍ နိမိတ် ထင်ဖူးလေသည်။

ဤပုဂ္ဂိုလ်ကအသုဘ၌ ဥက္ကဟနိမိတ်သည် မျက်စိနှင့် မြင်ရသောအတိုင်းပင် အလွန်စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်လျက် အကောင်ပုပ်နှင့်တကွ ပိုးလောက်တို့ ကျကျိတက် သွားလာ ညှပ်ရှားနေပုံ အခြင်းအရာအားဖြင့် ထင်၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်မှာ စက်ဆုပ်ဖွယ်မရှိ၊ ဖြူဖွေးသော ထမင်းလုံး၊ ထမင်းခဲတို့ဖြင့် ဖောပြုမ်း၍ နေဘိ သကဲ့သို့ ပိုးလောက်များ ငြိမ်သက်စွာ တည်နေလျက် နှစ်သက်ဖွယ် ဖြစ်၍ ထင်၏။ ယင်းသို့ထင်ခြင်းမှာလည်း ပိုးလောက် အနည်းအများ အားလျော်စွာ ထင်၏။ ထိုအခါ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်အဖြစ် နှလုံးသွင်းလျက် ရှုမှတ်ရာ၏။ ရှုမှတ်ဖန်များသောအခါ ပဌမ ဈာန်ဇော ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

အဋ္ဌိကအသုဘ

အဋ္ဌိက ဆိုသည်မှာ လူသေကောင်၏ အရိုးစု၊ အရိုးပုံကို ဆိုသည်။ ထိုအရိုး တို့မှာ—

- (၁) အကြောအဆက်မပြတ်သေး အသွေးအသား အကတ်အသတ် ကျန်ရှိသေးသော အရိုးစု၊
- (၂) အသားမရှိ အသွေးဖြင့်သာ လိမ်းကျံလျက် အဆက်မပြတ်သေး သော အရိုးစု၊

(၃) အသွေးအသားမရှိ အဆက်မပြတ်သေးသော အရိုးစု၊

(၄) အကြောဆက်တို့ပြုတ်ပြီး၍ တကွဲတခြားစီဖြစ်နေသော အရိုးစု-ဟူ၍ လေးမျိုးရှိသည်။

ဤလေးမျိုးသော အရိုးတို့အနက် ရရာအရိုးကို ရှုကြည့်ရာ၏။ တကွဲတခြားစီ ဖြစ်နေသော အရိုးတို့ကိုကား စု၍ရလျှင် ပေါင်းစုယှဉ်ထား၍ ကြည့်ရှုရာ၏။ ရသမျှစု၍ ကြည့်ရှုရာ၏။ အရိုးတစ်ခုတည်း၊ တစ်ချောင်းတည်းကိုလည်း ကြည့်ရှု ရာ၏။ “စက်ဆုပ်ဖွယ် အရိုးစု၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် အရိုးစု” ဟု စိတ်ထဲက နှလုံးသွင်း ရှုမှတ်၍ နိမိတ်ယူရာ၏။

ဤအဋ္ဌိက အသုဘဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် မျက်စိနှင့် မြင်ရသော အတိုင်းပင် စက်ဆုပ်ဖွယ် အခြင်းအရာဖြင့် ထင်၏။ ပဋိဘာဝနိမိတ် ထင်ရာ၌ကား ပြေပြစ် ချောမော လှပစွာ နှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်၍ ထင်၏။ ထိုအခါ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်အဖြစ် နှလုံးသွင်း၍ ရှုမှတ်ရာ၏။ ရှုမှတ်ဖန်များသောအခါ ပဌမဈာန်ဇော ဖြစ်ပေါ် လာ၏။

အရိုးစုရှုလျှင် အရိုးစုထင်

အရိုးစုကမ္မဋ္ဌာန်း (အဋ္ဌိကအသုဘ)ကို ရှုသောယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အရိုးစု အာရုံနိမိတ် စွဲမြဲစွာ ထင်မြင်လာသောအခါ မြင်သမျှလူအပေါင်းကို အရိုးစု အဖြစ်ဖြင့် ရှုမြင်နိုင်၏။ အရိုးစုဟု မြင်ထားသဖြင့် တွယ်တာတပ်မက်မှုရာဂလည်း မဖြစ်နိုင်၊ မုန်းတီးမှု ဖျက်ဆီးလိုမှု ဒေါသအာသာတလည်း မဖြစ်နိုင်တော့ချေ။ အရိုးစုအဖြစ်သာ မြင်နေရ၍ ကုသိုလ်ဘာဝနာစိတ်သာ ဖြစ်ပေါ် နေတော့သည်။

ရှေးအခါက အမျိုးသမီးတစ်ယောက်သည် မိဘလင်သားများနှင့် စိတ်ဆိုးပြီး တစ်ယောက်တည်း အိမ်မှ ထွက်လာခဲ့သည်။ ထိုအမျိုးသမီးသည် လမ်းတွင် ရဟန်းတစ်ပါးနှင့် တွေ့သောအခါ သွားပေါ်အောင် ပြုံးပြလိုက်သည်။ ထိုရဟန်း ကား အရိုးစုအသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများနေသော ရဟန်းဖြစ်၏။ ထိုရဟန်း သည် အမျိုးသမီးပြုံးပြရာတွင် ဘွေမြင်လိုက်သော သွားများကို အရိုးစုအဖြစ် အာရုံယူ၍ ထိုအမျိုးသမီးကို အရိုးစုတစ်ခုအဖြစ် ရှုမှတ်လိုက်တော့သည်။ ထိုအခါ အမျိုးသမီးဟု မသိတော့ဘဲ အရိုးစုတစ်ခုအဖြစ်သာ မြင်နေတော့သည်။

ထို့နောက် မကြာမီ အိမ်မှလိုက်လာသော လင်ယောက်ျားက ထိုရဟန်းကို တွေ့၍ “မိန်းမတစ်ယောက် မမြင်လိုက်ဘူးလား ဘုရား” ဟု မေးရာ “ငါသည် မိန်းမကိုလည်းကောင်း၊ ယောက်ျားကိုလည်းကောင်း မမြင်၊ အရိုးစုတစ်ခု

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

သွားနေသည်ကိုတော့ မြင်လိုက်ရ၏'ဟု ဖြေကြားလေသည်။ မကြာမီ ထိုရဟန်းမှာ ကိလေသာအာသဝေါ ကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာ ဖြစ်သွားလေသည်။

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ဒုတိယဈာန်စသည်သို့ တက်နည်း

အသုဘဆယ်ပါးအနက် အလွန်ကြောက်မက်ဖွယ်ကောင်းသော အသုဘစုသည် နိမိတ်ယူ၍ ရလွယ်၏။ အဋ္ဌိကအသုဘမှာ အပြင်ဘက်ရှိ အရိုးစုကို နိမိတ်ယူ၍ ရလွယ်၏။ ကိုယ်အတွင်းရှိ အရိုးစုကိုကား ရခဲ၏။ မိမိကိုယ်တွင်းရှိ အရိုးစုကို နိမိတ် ရယူနိုင်လျှင် အလွန်ကောင်း၏။ ဈာန်မဂ် နှစ်ပါးလုံးကို အလွယ်တကူနှင့် ရနိုင်၏။

အသုဘဆယ်ပါးကို အသုဘအဖြစ်ထင်အောင် စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု နှလုံးသွင်း၍ ရှုမှတ်၍ စိတ်ဘေး၍ ပဌမဈာန်ကို ရပြီးသော ယောဂီသည် အထက်ဖြစ်သော ဒုတိယဈာန် စသည်တို့ကို တက်လိုသောအခါ မိမိရရှိထားသော အသုဘ နိမိတ်၌ အညို၊ အဝါ၊ အနီ၊ အဖြူ အဆင်းတင်ခုခုကို "အညို အညို၊ အဝါ အဝါ၊ အနီ အနီ၊ အဖြူ အဖြူ" ဟု နှလုံးသွင်း၍ ဝဏ္ဏကသိုဏ်း ဖြစ်အောင်ရှု၍ တက်စေ၏။ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း အနေဖြင့် ရှုလျှင် ပဌမဈာန်ကိုသာ ရနိုင်၏။ အထက် ဒုတိယဈာန် စသည်ကိုမူ မရနိုင်ချေ။ အကြောင်းမူ ဝိတက်ကိုပယ်မှသာ ဒုတိယဈာန်သို့ တက်နိုင်၏။ အသုဘအာရုံသည် အလွန်ကြမ်းတမ်းသော အာရုံဖြစ်၍ ဝိတက်မပါက အာရုံမယူနိုင်ချေ။ ဝိတက်ပါမှသာလျှင် အာရုံယူနိုင်၏။ ဥပမာ အလွန်ရေစီးကြမ်းသည်ဖြစ်၍ ထိုးဝါးမပါက လှေဖော်တို့ မသွားနိုင်ချေ။ ထိုးဝါးနှင့်တူသော ဝိတက်မပါလျှင် အာရုံပေါ်၌ မရပ်တည်နိုင်သောကြောင့် ဝိတက်ကို မပယ်စကောင်း။ ထို့ကြောင့် ဝိတက်ကင်းသည့် ဒုတိယဈာန်သို့ မတက်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဝဏ္ဏကသိုဏ်းအဖြစ် ရှုမှတ်မှသာလျှင် အထက်ဈာန်သို့ တက်နိုင်၏။

အထူးသတိပြုရန်မှာ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုသည့်အခါ၌ နိမိတ်ကို ကြီးထွားအောင် မပွားစေအင်စ ကြောက်လန့် တုန်လှုပ်၍ သွေးပျက်တတ်၏။

ခန္ဓာဝန် ဆောင်နေရသည်ကို စက်ဆုပ်ခြင်း

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်မှု အရှိန်ရလာသည့်အခါ မိမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်ကို ရှိရှိစက်ဆုပ်လာသည်။ ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးနှင့် ဆက်လက် အသက် ရှင်လိုစိတ် မရှိတော့သဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင် လက်ထက်တော်က ရဟန်းအချို့ မိမိကိုယ်ကို သတ်သေခဲ့ကြသည်။

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားနည်းများ

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဝေသာလီပြည် မဟာဂုန်တော စုလစ်မွန်းချွန်တတ်သော ကျောင်းတော်ကြီး၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် ရဟန်းတို့အား များစွာသော အကြောင်းတို့ဖြင့် အသုဘတရားကိုလည်းကောင်း၊ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ကျေးဇူးတို့လည်းကောင်း၊ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများခြင်း၏ အကျိုးကျေးဇူးကိုလည်းကောင်း၊ အသုဘချာန် ဝင်စားခြင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကိုလည်းကောင်း ဟောကြားတော်မူသည်။

ထိုနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် လဝက်ခန့် တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းတော်မူလိုသဖြင့် ဆွမ်းပို့သော ရဟန်းမှတစ်ပါး မိမိဘုရားရှင်ထံသို့ မည်သူမျှ မလာရဟု ရဟန်းတို့အား မှာကြားတော်မူပြီး တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်း မွေ့လျော် စံပျော်တော်မူသည်။

ထိုစဉ်အခါ ရဟန်းတို့သည် ဘုရားရှင် ဟောကြားသင်ပြထားသော အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကြိုးပမ်းအားထုတ်ကြသည်။ ယင်းသို့ အသုဘ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်ကြသော ရဟန်းများသည် နိဝရဏကို ပယ်၍ ပဌမချာန်စသော တရားထူးများကို ရရှိကြသည်။

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်သော ထိုရဟန်းတို့သည် မိမိခန္ဓာကိုယ်၌ ငြီးငွေ့လာကြသည်။ စက်ဆုပ်လာကြသည်။ ခန္ဓာကိုယ် ရရှိထားသည်ကိုပင် ရှက်စနိုးလာကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံး ရေမိုးချိုးပြီး၍ ခြေဆုံးခေါင်းဆုံး အလှပြင် ဝန်ဆာဆင်ထားသော မိန်းမပျို၊ လုလင်ပျိုသည် သူ၏လည်ပင်း၌ မြွေကောင်ပုပ်၊ ခွေးကောင်းပုပ် လာပြီးဆွဲထားပါက အလွန်ရှုရှာ စက်ဆုပ်သကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။

ယင်းကဲ့သို့ ခန္ဓာကိုယ် ရရှိထားသည်ကို ငြီးငွေ့စက်ဆုပ် ရှက်စနိုးတော်မူကြသော ရဟန်းများသည် ကိုယ့်ကိုယ်ကို သတ်သေကြ၏။ အချင်းချင်းလည်း သတ်သေကြ၏။ မိဂလတ္တိက အမည်ရှိသော ရဟန်းတို့ ရဟန်းယောက်ကြီးအားလည်း သပိတ်၊ သင်္ကန်း စသည်ပေး၍ အသတ်ခိုင်းကြ၏။ မိဂလတ္တိကသည်လည်း သပိတ်၊ သင်္ကန်း ရသဖြင့် ထိုရဟန်းတို့ကို သတ်ပေး၏။ တစ်နေ့လျှင် ရဟန်းတစ်ပါးမှသည် အပါးခြောက်ဆယ်အထိ သတ်ရ၏။

ဘုရားရှင်သည် လဝက်လွန်ပြီးနောက် တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းရာမှ ထတော်မူလျှင် ရဟန်းပရိသတ် လျော့နည်းနေသည်ကို တွေ့မြင်၍ အရှင်အာနန္ဒာအား မေးမြန်းတော်မူသည်။ အရှင်အာနန္ဒာကလည်း ဖြစ်သမျှ အကြောင်းစုံကို အကုန်လျှောက်ထားလေသည်။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်သည် ရဟန်းသံဃာများကို စည်းဝေးစေ၍ ရဟန်းတို့ မိမိကိုယ်ကို သတ်သေခြင်း၊ သူတစ်ပါးကို အသတ်ခိုင်း၍ အသေခံခြင်း ပြုကြရာ၌ မျက်မြင်သက်သေ ရဟန်းများကို စိစစ်မေးမြန်းတော်မူသည်။ မှန်ကန်ကြောင်း အထောက်အထား ခိုင်လုံသည်ကို တွေ့ရှိရသဖြင့်—

“အကြင်ရဟန်းသည် သတ်လိုသော ဖေတနာဖြင့် လူသားမျိုးနွယ် ဖြစ်သောသူကို သတ်ငြားအံ့၊ ထိုသူ၏ အသက်ကို သေစေနိုင်သော ဘေးလက်နက်ကိုမူလည်း ရွာမှီး၍ အနီး၌ ထားငြားအံ့၊ ထိုရဟန်းသည် သာသနာတော်မှ ဆုံးရှုံးခြင်း(ပါရာဇိက)သို့ ရောက်၏။ ရဟန်းကောင်း တို့နှင့် အတူတကွ ပေါင်းသင်းခွင့် မရှိ—”

ဟု တတိယပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ်တော်မူလေသည်။ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း တရားကို ဆက်လက် အားမထုတ်စေဘဲ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ် ကြရန် ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။

ဝိသဘာဂ(ဆန့်ကျင်ဘက်) အာရုံ၌ အသုဘ မရှုသင့်ပုံ

ဝိသဘာဂ (ဆန့်ကျင်ဘက်) အာရုံ ဆိုသည်မှာ မိန်းမသည် ယောကျ်ား အတွက် ဝိသဘာဂ (ဆန့်ကျင်ဘက်) အာရုံဖြစ်၏။ ယောကျ်ားသည် မိန်းမ အတွက် ဝိသဘာဂ အာရုံဖြစ်၏။ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းရှုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အင်္ဂါကြီးငယ် အသွင်သဏ္ဍာန် မပျက်စီးသေးသော ဝိသဘာဂအသုဘအာရုံ၌ ညှစ်နုသော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ အသုဘရှုရန် မသင့်လျော်ချေ။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် တပ်မက်မှုရာဂစိတ် ဖြစ်ပေါ်ထုတ်သောကြောင့်တည်း။ ယင်းတပ်မက်မှု ရာဂသည် နိမိတ်မရခင်လည်း ဖြစ်တတ်၏။ နိမိတ်ရပြီး၍ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၌ ရာဂ မဖြစ်လာသော်လည်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကျလျှင် ရာဂဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။

ဘုရားရှင် လက်ထက်တော်က ရာဇဒတ္တအမည်ရှိ ရဟန်းတစ်ပါးသည် ပိုးလောက်ထိုးနေသော အင်္ဂါကြီးငယ် မပျက်စီးသေးသည့် မာတုဂါမအသုဘ၌ အသုဘရှုရာ ရာဂစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာ၍ မိမိကိုယ်ကိုကဲ့ရဲ့ပြီး အခြားသင့်လျော်ရာ နေရာသို့ သွားရောက်၍ ဝိပဿနာရှုလိုက်မှ တစ်နာရီခန့်အတွင်း အရပတ္တ ဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားသည်။

အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ကျွတ်တန်းဝင်သူများ

ရာဂစိတ်ကြီးသောသူ၊ အလှအပမက်မောသူ၊ အလှမာန်ယစ်သူတို့သည် အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုရန် သင့်လျော်၏။ ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင်ပင်လျှင် ထိုကဲ့သို့ ရာဂစိတ်ကြီးသူ၊ အလှအပမက်မောသူ၊ အလှမာန်ယစ်သူ၊ အလှအပ၌ အစွဲအလန်းကြီးသူတို့အား အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပြု၍ ချွေချွတ်တော်မူခဲ့ရ၏။

ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်အခါက အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ကျွတ်တမ်းဝင်ကြ သူများအနက် ထင်ရှားသော သာဓကများကို ဤနေရာ၌ ထုတ်ဆောင်ပြပါ ဦးမည်။

အလှမာန်ယစ်သော ခေမာမိဖုရား

ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ အဂ္ဂမဟေသီ တောင်ညာစံဒေဝီ မိဖုရားကြီးခေမာသည် အလွန်ချောမောလှပ၏။ ကိုယ်ရေအဆင်းလည်း ရွှေရည်ဝင်းနေ၏။ ခေမာ မိဖုရားကြီးသည် မိမိ၏အလှအပပေါ်တွင် ယစ်မှူးပြီး မာန်တက်နေ၏။ ဗိမ္ဗိသာရ မင်းကြီး ဘုရားကျောင်းတော်သို့ သွားသော်လည်း မလိုက်ချေ။ တရားနာ သွားသော်လည်း မပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဘုရားရှင်သည် ရုပ်အဆင်း လှပခြင်း၏ အပြစ်ကို ဟောလေ့ရှိ၏။ သူ၏ အလှအပကိုလည်း အပြစ်ပြောလိမ့် မည်ဟု ထင်နေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

တနေ့သောအခါ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် မိဖုရားခေမာအား လိမ်မာ ပါးနပ်စွာဖြင့် ဘုရားရှင်၏ တရားပွဲသို့ အရောက်ပို့ပေးသည်။ ဘုရားရှင်သည် ခေမာမိဖုရားကြီး တရားနာပရိသတ်အတွင်း ရောက်နေသည်ကို သိ၍ အလွန် ချောမောလှပသည့် မိန်းမပျိုလေးကို ဘုရားရှင်အား ယပ်လေပေနေဟန် ဖန်ဆင်းတော် မူသည်။ ခေမာမိဖုရားကြီးသည် နိမ္မိတမိန်းမပျိုကလေး၏ အလှကို တစိမ့်စိမ့်ကြည့်ရှုနေ၏။ မိဖုရားကြီး၏ အလှထက် ဆတစ်ရာ သာလွန် နေသည်ကို တွေ့ရ၏။

ခေမာမိဖုရားကြီး အလှအပကို ကြည့်ရှု နှစ်မျောနေစဉ်မှာပင် ဖန်ဆင်း ထားသော နိမ္မိတမိန်းမပျိုလေးအား ၁၆-နှစ်ရွယ်မှ ၂၀-ရွယ်သို့ အနည်းငယ် ရင့်ရော်လာစေ၏။ ထို့နောက် သားတစ်ယောက်မိခင် အရွယ်၊ ထို့နောက် အသက် ၄၀၊ ၅၀-အရွယ်၊ ထို့နောက် အဖွားအိုအရွယ် စသည်ဖြင့် အိုမင်း ရင့်ရော်ကာ ဆံဖြူသွားကျိုး၊ ပါးချောင်ကျ၊ နားထင်ခွက်၊ မျက်တွင်းဟောက် အရေမဲ့ခြောက်တုန်လိပ်၍ အကြောများ ပိုက်ကုန်ကဲ့သို့ ထုံးဖုတွန်ရှုံ့နေပြီး နောက်ဆုံးတွင် ဗုန်းဗုန်းလဲသေပြီး ပုပ်ပူဖူးရောင် ပိုးလောက်တရွရွ အသုဘ ဖြစ်၍ အရိုးစုမျှ ကြွင်းကျန်သည်အထိ တဖြည်းဖြည်း ဝေငြင်းလဲသွားပုံကို ထင်ရှားစွာ ဖန်ဆင်း၍ ပြတော်မူသည်။ ခေမာမိဖုရားကြီးသည် ဤကိုယ်ကာယ အလှ၏ အသုံးမကျပုံ၊ ပျက်စီးယိုယွင်းပုံ၊ မတင့်တယ်ပုံ၊ နောက်ဆုံး အသုဘ အပုပ်ကောင် ဖြစ်ပုံတို့ကို နားသည် သဘောပေါက်ကာ ကျွတ်တမ်းဝင်၍ ခေမာထေရီ ရဟန္တာမကြီးအဖြစ် လကျောရံထေရီ အဂ္ဂသာဓကအဖြစ် ထင်ရှားခဲ့ လေသည်။

ထို့အတူ အလှူမာန်ယစ်သော ဇနပဒကလျာဏီကိုလည်း ဘုရားရှင်သည် နိမ္မိတမိန်းမပျို ဖန်ဆင်း၍ အရွယ်အမျိုးမျိုးပြောင်းကာ အသုဘဘာဝနာ ထင်အောင်ပြုပြီး ကျွတ်တမ်းဝင်စေကာ ရူပနန္ဒာရဟန္တာ ထေရီမ အဖြစ် ထင်ရှားခဲ့သည်။

သီရိမာကို စွဲထန်းသူ

အလှူကြိုက်သူများ အသုဘဘာဝနာဖြင့် ကျွတ်တမ်းဝင်ပုံကို ထပ်မံ ပြဆိုပါဦးမည်။ ရာဇကြိုတ်မြို့၌ သာလဝတီအမည်ရှိ ပြည့်တန်ဆာမ၏သမီး ဆရာဇီဝက၏ နှမဖြစ်သူ သီရိမာသည် ဘုရင့်အမိန့်တော်အရ ပြည့်တန်ဆာမဘဝဖြင့် နေရ၏။ သူမအား ပျော်ပါးလိုသော မင်းညီမင်းသား သူဌေးသူကြွယ်တို့သည် တစ်နေ့ တစ်ရက်တာအတွက် ငွေဒဂံါးတစ်ထောင် ပေးရသည်။

သီရိမာသည် တစ်နေ့သောအခါတွင် ဘုရားရှင်၏ တရားတော်ကို နာယူရ၍ သောတာပန် တည်သွားခဲ့သည်။ သောတာပန် ဖြစ်သည့်နေ့မှစ၍ တစ်နေ့လျှင် ရဟန်းရှစ်ပါး ဆွမ်းအမြဲကပ်လှူသည်။ တောအရပ်ဒေသမှ ရဟန်းတစ်ပါးသည် သီရိမာ၏ အလှူအပကို ပြောသိကြားဖြင့် စွဲမက်နေသည်။ သီရိမာအိမ်သို့ ဆွမ်းစားကြရမည့်အလှည့်ကို စောင့်မျှော်နေသည်။

ထိုရဟန်း ဆွမ်းစားအလှည့်ကျသောအခါမှ သီရိမာခမျာ မကျန်းမမာ ဖြစ်နေရှာသည်။ သံဃာတော်များအား ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ဆွမ်းမကပ်နိုင်။ အခြေအရံများကသာ ဆွမ်းကပ်ကြသည်။ ထိုရဟန်းသည် သီရိမာကို ကြည့်လို သဖြင့် လာရောက်ကန်တော့ခိုင်းသည်။ သီရိမာသည် မပြုမပြင် ဆံပင် ဖရိုဖရဲ အဝတ် ဖိုးရိဖားစားဖြင့် အခြေအရံများက ဖေးမတုံထူကာ အိပ်ရာတိုက်ခန်းမှ တုန်တုန်ရီရီဖြင့် ထွက်လာပြီး ရှိခိုးကန်တော့ရှာသည်။

ထိုရဟန်းသည် မကျန်းမမာစဉ် အလှူအပပြုပြင်ဘဲ ဤမျှ လှပနေသေး လျှင် ဖိုးလိမ်းဝတ်ဆင် ပြုပြင်လိုက်လျှင်ကား အဘယ်မျှ လှလိုက်ပါမည်နည်းဟု မှန်းဆကာ ပိုမို၍စွဲလန်းသွားသည်။ ထိုရဟန်းသည် သီရိမာကို စွဲလန်းမှုကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းလက်လွတ်ကာ မစားနိုင် မအိပ်နိုင် ဖြစ်ရတော့သည်။

မကြာမီ သီရိမာ ကွယ်လွန်သွား၍ သီရိမာ၏ အလောင်းကို မီးမသင်္ဂြိုဟ် သေးဘဲ သုဿန်၌ ခွေးလင်းတို့ မစားနိုင်အောင် စောင့်ရှောက်ထားရန် ဘုရားရှင်က ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးအား မိန့်ကြားတော်မူသည်။

ကွယ်လွန်ပြီး လေးရက်မြောက်သောနေ့၌ သီရိမာ၏ကိုယ်သည် ညှိမည်းပုပ်ပူ ဖူးရောင်ကာ ဒွါရ ကိုးပေါက်တို့မှ သွေးပုပ် ပြည်ပုပ်များ ယိုစီးကျလျက် တစ်ကိုယ်လုံး ကွဲအက်ကာ အပုပ်နဲ့ တထောင်းထောင်းဖြင့် ရှုမကောင်း မြင် မကောင်း ဖြစ်နေလေသည်။

ထိုအချိန်တွင် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် မြို့တွင်း၌ မောင်းကြေးနင်းခတ်စေ၍ “အိမ်စောင့်နှင့် ကလေးသူငယ်များကိုချန်လှပ်၍ သီရိမာကို ကြည့်ရှုရန် သုသာန် သို့ လာကြရမည်။ မလာသူကို ငွေရွှစ်ကျပ် ဒဏ်ခတ်မည်” ဟု ကြေငြာစေသည်။ ဘုရား အမှူးရှိသော သံဃာတော်များကိုလည်း “သီရိမာ၏ အသုဘကို ရှုရန် ကြွပါဘုရား” ဟု ပင့်လျှောက်သည်။

သီရိမာကို စွဲလန်း၍ ဆွမ်းလေးငါးရက် မစားဘဲ သက်န်းခေါင်းမြီးခြုံလျက် ခွေအိပ်နေသောရဟန်းသည် “သီရိမာကိုကြည့်ရှုရန် ကြွပါ” ဟု နားစွန်နာဖျား ကြားလိုက်ရသဖြင့် စိတ်ရွှင်လန်းစွာ ကမန်းကတန်းထပြီး အဖော်ရဟန်းများ နှင့် လိုက်ပါသွားလေသည်။

ဘုရားရှင်သည် ရဟန်းများ ခြံရံလျက် သီရိမာအလောင်း၏ တစ်ဘက်၌ ရပ် နေတော်မူသည်။ လူပရိသတ်များလည်း အခြားတစ်ဘက်၌ ရှိနေကြသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်က ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးအား သီရိမာ၏ အလောင်းကောင်ကို အသပြာတစ်ထောင်ပေးမည့်သူ ရှိ မရှိ မေးတော်မူ၏။ သီရိမာအသက်ရှင်စဉ်က သူမကို တစ်နေ့တစ်ရက်တာ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရရန် ငွေတစ်ထောင်ပေးမှ ရ၏။ ယခုမူ ကား ငွေတစ်ထောင် မဆိုထားဘိ တစ်ပဲနှစ်ပြား ပေးလိုသူပင် မရှိတော့ပါ ကြောင်း အခမဲ့အလကား ပေးလျှင်တောင်မှ မည်သူမျှ ယူဆောင်မည့်သူ မရှိ တော့ပါကြောင်း ပြန်လည်လျှောက်ထား၏။ ထိုအခါ ဘုရားရှင်က—

“ရဟန်းတို့ ကြည့်ကြစမ်းလော့၊ ယခင်က လူ့အပေါင်း နှစ်သက် မြတ်နိုးသော ဤသီရိမာကို တစ်နေ့အတွက် ငွေတစ်ထောင်ပေးမှ ရကြ ၏။ ယခုမူကား အခမဲ့အလကား ပေး၍ပင် ယူမည့်သူ မရှိတော့ချေ။ ဤကဲ့သို့ ချစ်ခင်နှစ်သက် စုံမက်ဖွယ်ရာ လှပတင့်တယ်ပါသည်ဆိုသော ရှုပကာယ ရုပ်အစုသည် ကုန်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း၊ ပုပ်သိုး ခြင်းသို့ ထောက်ရ၏။ ရဟန်းတို့ နာကျင်သော သဘောရှိသော အတ္တ- ဘောကို ရှုကြလော့”-

ဟု မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။ သီရိမာကို စွဲလန်းသော ထိုရဟန်းသည်လည်း သောတာပန်တည်လေ၏။

အခန်း (၅)

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

ဗုဒ္ဓါနုဿတိပွားများပုံ

ဗုဒ္ဓါနုဿတိဆိုသည်မှာ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုဘုရားရှင်၏ အရဟံအစရှိသော ဂုဏ်တော် ကျေးဇူးတော်တို့ကိုလည်းကောင်း အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် အမြဲမပြတ် အောက်မေ့နေခြင်း၊ အမှတ်ရနေခြင်းကို ဆိုသည်။
(ဗုဒ္ဓ+အနု+သတိ၊ ဗုဒ္ဓ=ဘုရားရှင် ဂုဏ်တော်+အနု=အဖန်တလဲလဲ+သတိ=အောက်မေ့မှု)

ဟင်းသို့ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ပွားများရာ၌ ဂုဏ်တော်ကိုးပါးလုံးကိုဖြစ်စေ၊ မိမိ အာရုံကျရာ ဂုဏ်တော် တစ်ပါးပါးကိုဖြစ်စေ ပွားများနိုင်၏။ နှုတ်က ဂုဏ်တော် များကို ရွတ်ပွားနေချိန်တွင် စိတ်က ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်အပေါ်၌ ညွတ်ခန့် ရမည်း စိတ်ကို ဟိုရောက်သည်ရောက် မဖြစ်စေသင့်။ နှုတ်က ဂုဏ်တော်ကို ရွတ်ဆိုလျက် လက်က ပုတီးတချောက်ချောက် စိပ်နေသော်လည်း စိတ်က ဂုဏ်တော်အပေါ်၌ ညွတ်မနေလျှင် မိမိစားနေသော ဟင်းလျှာ၏အရသာကို မသိဘဲနှင့်တူနေပေလိမ့်မည်။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိကို ပွားများရာ၌ ဂုဏ်တော်ကိုးပါးအပြင် စက္ခုငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံ တော်မူခြင်း စက္ခုမာဂုဏ်၊ မာရ်ငါးပါးကို အောင်မြင်တော်မူခြင်း ဇိနဂုဏ်၊ ကိုယ်တော်အား ဉာဏ်တော်အားဆယ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူခြင်း ဒသဗလဂုဏ် စသည့် အခြားဂုဏ်တော်များကိုလည်း ပွားများနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ဘုရား အလောင်းတော် သုမေဓာဘဝ၌ ပါရမီဖြည့်ချိန်မှစ၍ ဘုရားဖြစ်ပြီး ပရိနိဗ္ဗာန် စံသည်အထိ ဘုရားရှင်၏ ဖြစ်တော်စဉ် ဗုဒ္ဓဝင်များကို ကိုယ်တိုင် တွေးတော ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်း၊ သူတစ်ပါးထို့အား စိတ်ဝင်စားစွာ ပြောဟောပြုသခြင်း တို့သည်လည်း ဗုဒ္ဓါနုဿတိကို ပွားများရာရောက်ပေသည်။ ထို့ပြင် ဘုရားရှင်၏ ကိုယ်ခန္ဓာစား ရုပ်ပွားဆင်းတုတော်များ၊ ဓာတ်တော်ကို ဌာပနာတည်ထား သည့် စေတီတော်များအား တစ်စုံစီမုံ ကြည့်ရှုကြည့်ညို ဖူးမြော်နေလျှင်လည်း ဗုဒ္ဓါနုဿတိပင် ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိကို ပွားများရာ၌ အစပထမတွင် အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များ တစ်နေ့လျှင် ပုတီးပတ်ပေါင်း၊ ဂုဏ်တော်အရေအတွက်ပေါင်း ထောင်သောင်းချီ၍ ရအောင် မြင်းပြေးနည်း ပုတီးစိတ်သကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ သက်တော်ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရား၏

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

ပုံတော်ကို စိတ်မျက်စိကမြင်လျက် ဂုဏ်တော်၏အရည်အသွေး အနက်အဓိပ္ပါယ် ကိုလည်း သိလျက် ဖြည်းဖြည်းချင်း ရွတ်ဆိုပွား၍ ပုတီးစိပ်ခြင်းက ပို၍ ကောင်းမွန်လေသည်။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိကို ပွားများအားထုတ်လိုသူသည် မိမိ၏ရွှေ ငါးတောင်ခန့် အကွာ၌၊ သို့မဟုတ် မျက်စိဖြင့် ကြည့်ရှု၍ အဆင်ပြေမည့်နေရာ၌ သက်တော် ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရား ဗောဓိပင်နှင့်ရွှေပလ္လင်ပေါ်တွင် သီတင်းသုံးနေတော် မူဟန်ကို မြင်အောင် စိတ်ဖြင့်ကြည့်ရမည်။ ကြံရမည်၊ စိတ်ကူးရမည်၊ ယင်းသို့ စိတ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်ကြစိတ်ကူး၍ ခုနစ်ရက်ခန့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ပွားရမည်။ ယင်းသို့ ပွားများ၍ ဘုရားပုံတော် ဘုရားအာရုံ စိတ်၌ စွဲမြဲစွာ မြင်လာပြီဆိုလျှင် ဘုရားရှင်ကို စေ့စေ့ကြည့်၍ စိတ်ဖြင့် “အရဟံ၊ အရဟံ” ဟု မြင်းပြေးနည်းဖြင့် ခပ်မြန်မြန် မနေမနား မီးပွတ်သောယောက်ျားကဲ့သို့ အားစိုက်၍ ပွားများရမည်။

သက်တော်ထင်ရှား မြတ်စွာဘုရား ဗောဓိပင်နှင့်ရွှေပလ္လင်ပေါ်တွင် ထိုင်နေ တော်မူပုံကို စိတ်အာရုံ ကောင်းစွာထင်မြင်ပြီးနောက် မိမိ၏ ဦးခေါင်းပေါ်၌ ဘုရားရှင်ထိုင်နေတော်မူပုံ၊ မိမိ၏ ဦးခေါင်းပေါ်၌ ဘုရားရှင် ရပ်နေတော်မူပုံ၊ မိမိဦးခေါင်းပေါ်၌ ဘုရားရှင် စင်္ကြံကြဲနေတော်မူပုံ၊ မိမိဦးခေါင်းပေါ်၌ ဘုရားရှင် လျောင်းစက်နေတော်မူပုံ၊ သာဝတ္ထိပြည် သရက်ဖြူပင်ရင်း၌ ရောင်ခြည်တော် ခြောက်သွယ်လွှတ်လျက် လက်ယာဘက်မျက်လုံးတော်မှ ရေအလျှံဖွေးဖွေး ထွက်လျက်၊ လက်ဝဲဘက်မျက်လုံးတော်မှ မီးအလျှံဝင်းဝင်းတောက်လျက်၊ လက်ယာဘက်နှာခေါင်းတော်မှ ရေအလျှံ ဖွေးဖွေးထွက်လျက်၊ လက်ဝဲဘက် နှာခေါင်းတော်မှ မီးအလျှံဝင်းဝင်းတောက်လျက်၊ လက်ယာဘက် နားတော်မှ ရေအလျှံ တဖွေးဖွေး ထွက်လျက်၊ လက်ဝဲဘက်နားတော်မှ မီးအလျှံဝင်းဝင်း တောက်လျက် တန်ခိုးပြာဠိဟာ ပြနေတော်မူပုံ၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည် ပဏ္ဍုကမ္မလာ မြကျောက်ချာထက်၌ နတ် ဗြဟ္မာ ပရိသတ်တို့အား အဘိဓမ္မာ တရား ဟောကြားတော်မူပုံ၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှ သင်္ကန်းတော်ရှိသို့ ကြွချီ ဆင်းသက်တော်မူရာတွင် လက်ယာရွှေစောင်းတန်းမှ သိကြားနတ်မင်းများ၊ လက်ဝဲငွေစောင်းတန်းမှ ဗြဟ္မာမင်းများခြံရံကာ နောက်တော်က နတ်ဗြဟ္မာ ပရိသတ်များ လိုက်ပါလျက် အလယ်ပတ္တမြားစောင်းတန်းမှ ဘုရားရှင် ကြွဆင်း တော်မူနေပုံ၊ သင်္ကန်းတော်ရှိပြည်အထောက် စောင်းတန်းဦး၌ ရပ်တော်မူလျက် ရဟန်းရှင်လူ နတ်ဗြဟ္မာသိကြား ပရိသတ်များအား တရားဟောတော်မူနေပုံ၊ ကုသိနာရုံပြည် မလ္လာမင်းတို့၏ ဥယျာဉ်အတွင်း အင်ကြင်းပင်ဖျိုအကြား ခင်းထားသော မြသလွန်ညောင်စောင်းပေါ်၌ လျောင်းစက်တော်မူလျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံဝင်ကာနီး ဗြဟ္မာလူနတ် ပရိသတ်ကြီးအား နောက်ဆုံးတရား

ဟောကြားနေတော်မူပုံ စသည့် သက်တော်ထင်ရှား ဘုရားရှင်၏ ပုံတော်များကို စိတ်အာရုံ၌ စွဲမြဲစွာ ထင်နေမြင်နေအောင် ခုနစ်ရက်ခန့်စီ စူးစူးစိုက်စိုက် ကြည့်ရှု၍ “အရဟံ၊ အရဟံ” စသည်ဖြင့် ပွားများရမည်။

ဘုရားဖူးသွားခြင်းသည် ဗုဒ္ဓါနုဿတိ

ရပ်ဝေး၊ ရပ်နီးနေ ဗုဒ္ဓသာသနာ့ သူတော်စင်တို့သည် ရန်ကုန် မန္တလေး စသောမြို့ကြီးများရှိ တန်ခိုးကြီးဘုရား စေတီတော်များကို တစ်ကြိမ်မက နှစ်ကြိမ်မက အကြိမ်ကြိမ်သွားရောက်၍ ဘုရားဖူးကြ၏။ ဘုရားဖူးသွားမည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် “ဘုရားဖူးသွားမည်” ဟု စိတ်ကူးလိုက်ကတည်းကပင် တစ်ချိန်က မိမိသွားရောက်၍ ဖူးမြော်ခဲ့ဖူးသော ဘုရား ပုထိုး၊ စေတီတော်များကို စိတ်အာရုံရောက်ကာ ရွှေတော်မှောက်၌ ဖူးမြော်ကြည်ညို နေရသကဲ့သို့ပင် မျက်စိ၌ ဘုရားပုံရိပ်တော်များ ထင်မြင်လာသည်။ အခါခါသတိရလာသည်။ မိမိဖူးမြော်ခဲ့ဖူးသော ဘုရားများကို အာရုံပြုလျက် စိတ်ကြည်လင်နေသည်။ ဝမ်းသာပီတိဖြစ်နေသည်။ ထိုအခါ ထိုသူသည် ဗုဒ္ဓါနုဿတိကို ပွားများ နေသည်မည်၏။

တန်ခိုးကြီးဘုရားများကို တစ်ခါမျှ မဖူးမြော်ဖူးသော သူသည် ဘုရားဖူး သွားမည်ဟု စိတ်ကူးလိုက်သောအခါ သူများပြောသံကြားသဖြင့် ကြည်ညို နေရသော ဘုရားစေတီတော်များ စိတ်မျက်စိ၌ ဝိုးတဝါးထင်မြင်လာသည်။ မိမိကိုယ်တိုင် လက်တွေ့ဖူးမြော်ရတော့မည်ဟု တွေးတောကာ ဝမ်းသာပီတိ ဖြစ်နေသည်။ ယင်းသို့ မဖူးမြင်ဖူးသော ဘုရားပုံတော်များကို အာရုံပြု၍ ကြည့်နှုတ်ဝမ်းသာနေခြင်း သည်လည်း ဗုဒ္ဓါနုဿတိပင်တည်း။ အမှန်တကယ် သွားရောက်၍ ဖူးမြော်လိုက်ရသော အခါ၌မူကား ထိုသူ၏နှစ်သက်ဝမ်းမြောက် ခြင်း (ပီတိပါမောဇ္ဇ) ထို့သည် ပို၍ ထူးကဲလာ၏။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၏ အဆင့် အတန်းသည်လည်း ပို၍ မြင့်မားလာတော့၏။

ဘုရားသံကြားရုံမျှဖြင့် ကြည်ညိုစိတ်ဖြစ်ခြင်း

သာဝတ္ထိမြို့နေ အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေးကြီးနှင့် ဗုဒ္ဓဂေါတမီမြို့နေ ဗုဒ္ဓဂေါတမီ သေဋ္ဌေးကြီးတို့သည် သမီးယောက်ဖတော်စပ်ပြီး ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု၌လည်း အမြဲဆက်ဆံနေကြသည်။ ထုံးစံအရကုန်ရောင်း ကုန်ဝယ်လာသော ဧည့်သည် သေဋ္ဌေးကို မြှီခံအိမ်ရှင် သေဋ္ဌေးက ခရီးဦးကြိုပြုကြရသည်။ သို့သော် အနာ ထပိဏ် သေဋ္ဌေးကြီး ဗုဒ္ဓဂေါတမီသို့ လာသောနေ့၌ အိမ်ရှင် ဗုဒ္ဓဂေါတမီသေဋ္ဌေးက သွားရောက်၍ ခရီးဦးကြိုဆိုမှု မပြုနိုင်ဘဲရှိနေသည်။ အကြောင်းကား

အနာထပိတိကဗျူဟာနိဂ္ဂဟိ ပွားများအားထုတ်နည်း

ရာဇဂြိုဟ်သေဋ္ဌေးသည် ပထမဆုံးအကြိမ် ရာဇဂြိုဟ်မြို့သို့ ကြွရောက်တော် မူလာသည့် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် အမှူးရှိသော သံဃာတော်များအား ဆွမ်းကပ်ရန် စီမံနေရ၍ဖြစ်သည်။

ရာဇဂြိုဟ်သေဋ္ဌေးသည် ဆွမ်းကျွေးရန်ကိစ္စ စီမံရန်ကိစ္စ စီမံဖွယ်များ ပြီးစီး၍ အတော် မိုးချုပ်မု အနာထပိတိကသေဋ္ဌေးထံ သွားရောက် တွေ့ဆုံ နှုတ်ဆက်ရသည်။ အနာထပိတိကသေဋ္ဌေးက အလုပ်ကိစ္စများရခြင်းအကြောင်းကို မေးရာ ရာဇဂြိုဟ်သေဋ္ဌေးက “ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် အမှူးရှိသော သံဃာတော် များအား ဆွမ်းကပ်ရန် စီမံနေရကြောင်း” ပြောပြသည်။ ထိုအခါ “ဗုဒ္ဓ=ဘုရား” ဟူသော အသံကို ကြားလိုက်ရသည့် အနာထပိတိကသေဋ္ဌေးကြီးသည် သူ၏ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပီတိတွေ စိမ့်ဝင်လွှမ်းဖုံးသွားပြီး မေ့သလိုလို ဖြစ်သွားသည်။ ထို့နောက် “သေဋ္ဌေးကြီး... ဗုဒ္ဓ ဟုတ်လား” ဟု မေးပြန်သဖြင့် ရာဇဂြိုဟ် သေဋ္ဌေးက “ဟုတ်တယ် ဗုဒ္ဓ” ဟု ဖြေဆိုခဏမှာပင် တစ်ကိုယ်လုံး ပီတိတွေ လွှမ်းဖုံးသွားပြီး မေ့သလိုလို ဖြစ်ရပြန်သည်။ ထိုအဖြစ်မျိုး သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ဖြစ်လေသည်။

“မေ့သလိုလို” ဟု ဆိုရာ၌ တကယ်တမ်း မေ့ပျော့သွားသည် မဟုတ်ပေ။ တစ်ကိုယ်လုံး လွှမ်းမိုးစိမ့်ဝင်သွားသော ပီတိ၏အဟုန် အားကြီးသောကြောင့် တစ်စုံတစ်ခုကိုဆက်၍ မပြောနိုင် မမေးနိုင်ဘဲ ခေတ္တခဏရပ်တန့်နေခြင်း၊ ပီတိ၏ အရသာကို ခံစားနေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အချို့သော သူတို့သည် အလွန် ဝမ်းသာရမည့် သတင်းစကားကို ကြားလိုက်ရသောအခါ ဝမ်းသာလုံး ဆို့ပြီး ဘာဆက်ပြောရမှန်း မသိဘဲ ရပ်တန့် သွားသကဲ့သို့ပင် ဖြစ်သည်။ အနာထပိတိကသေဋ္ဌေးကြီးသည် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ကျောင်းဒကာဖြစ်ဖို့ရန် အတွက် လွန်ခဲ့သော ကမ္ဘာတစ်သိန်း အထက်ကစ၍ ပဒုမုတ္တရမြတ်စွာဘုရားထံတွင် ဆုပန်ခဲ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် “ဗုဒ္ဓ=ဘုရား” ဟူသော အသံကို ကြားရရုံမျှဖြင့် သူ၏ နားဝတွင် အလွန်အရသာတွေ့၍ မေ့သလိုဖြစ်ရလေသည်။

ဗုဒ္ဓ၏ရူပကာယတော်ကို ကြည်ညိုခြင်း

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် ၃၂-ပါးသော လက္ခဏာတော်ကြီး၊ ၈၀-သော လက္ခဏာ တော်ငယ်တို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မဟာပုရိသ ယောကျ်ားမြတ် ဖြစ်သည်။ ရူပကာယ အဆင်းတော်၏ လှပသပ္ပာယ် တင့်တယ်မှုမှာလည်း မည်သူတစ်ဦး တစ်ယောက်နှင့်မျှ တူနှိုင်း၍ မရနိုင်ပေ။ အသံတော်၏ ကြည်လင်မှုမှာလည်း မည်သည့်အသံနှင့်မျှ တူနှိုင်း၍ မရနိုင်ပေ။ ယင်းကဲ့သို့ မည်သူ တစ်ဦးတစ် ယောက်နှင့်မျှ တူနှိုင်း၍ မရနိုင်ခြင်းမှာ ခလေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း

ဖြည့်ဆည်းပေးခဲ့သော ပါရမီကောင်းမှုအစုစုတို့၏ စွမ်းရည်သတ္တိများကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ အယူတစ်ပါးရှိသူများနှင့် တိရစ္ဆာန်တို့သည်ပင် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်အား ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်လာကြပြီး အကျွတ်တရား ရသွားကြလေသည်။

အယူတစ်ပါးရှိသူ တိတ္ထိအယူရှိသူ ဝက္ကလိပုဏ္ဏားသည် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်အား မြင်တွေ့လိုက်ရသောအခါ ဘုရားရှင်၏ လှပတင့်တယ် သပ္ပာယ်မှုကို ကြည့်ရှု၍ မဝနိုင်အောင် ဖြစ်လေသည်။ သို့အတွက် ဘုရားရှင်အား အမြဲဖူးတွေ့နိုင်ရန် ရဟန်းပြုလေတော့သည်။ ရဟန်းပြုပြီးသောအခါ ဆွမ်းစားချိန်မှလွဲ၍ ကျန် အချိန်များတွင် ဘုရားရှင်အား မြင်နိုင်ရာအရပ်မှနေ၍ အမြဲတစေ ကြည့်ရှု ဖူးမြော်နေသည်။ ထိုအခါ ဘုရားရှင်က “ငါ၏ကိုယ်ကောင်ပုပ်ကို ကြည့်ရှုနေ၍ သင့်အား ဘာအကျိုးရှိမည်နည်း၊ တရားကိုမြင်မှ တရားကို အားထုတ်မှသာ ငါဘုရားကို မြင်နိုင်မည်” ဟု ဆုံးမတော်မူလေသည်။

ရဟန်းရှင်လူတို့၏ ကြည်ညိုမှုကို ထားဘိဦး၊ ဘုရားရှင်သည် ဝေဒိသက တောင် တူနွဲ့သာလဂူ၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် ခင်ပုပ်ငှက်သည် ဘုရားရှင်အား ကြည်ညိုလွန်းလှ၍ ဆွမ်းခံကြားတောင်လည်း လမ်းတဝက်ထိလိုက်၍ ဖူးမြော်သည်။ ဆွမ်းခံအပြန်တောင်လည်း လမ်းတဝက်မှကြွ၍ ဖူးမြော်သည်။ ညအခါ ရဟန်းများ ခြံရံလျက် ဘုရားရှင် ထိုင်နေသော အခါ၌လည်း အတောင်နှစ်ဘက်ကို လက်အုပ် ချီသည့်ပမာ ယုန်မိုးလျက် ဦးညွတ် ရှိခိုးနေလေသည်။

ဘုရားရှင်၏ အသံတော်ကို ကြည်ညိုခြင်း

အသံအင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံပြီး ကြည်လင်ချိုမြ သာယာလှသော ဘုရား ရှင်၏ အသံတော်ကို နားထောင်နေစဉ် အသက်ဆုံးရှုံးရသော ဖားငယ်သည် နတ်ပြည်ရောက်ရသော သာဓကရှိသည်။ (ဤလက်စွဲကျမ်း ပ၊ ၆၇၈) ဘုရား ရှင်၏ ပကထိအသံတော်စစ်စစ်ကို မဆိုထားဘိဦး၊ ဘုရားရှင်၏ အသံတော်နှင့် ဆင်တူရိုးမှား အသံကိုကြား၍ ဘုရားရှင်၏ အသံတော်ကို အာရုံပြုကာ သောတာပန် တည်ခဲ့ဖူးသော သာဓကတစ်ရပ်လည်း ရှိသေးသည်။

သီရိဓမ္မာဓသာကမင်းကြီး၏ မိဖုရား အသန္နိမိတ္တာဒေဝီသည် ဘုရားရှင်၏ အသံတော်ကို ကြားချင်လှ၍ ရဟန်းတော်များအား မေးလျှောက်ရာ “ဘုရား ရှင်၏ အသံတော်နှင့် ဆင်တူရိုးမှား သာယာသောအသံမှာ ကရဝိက်ငှက်မင်း၏ အသံဖြစ်ကြောင်း” ပြောပြချက်အရ မိဖုရား၏ ဆန္ဒပြည့်စေရန် မင်းကြီးက ကရဝိက်ငှက်မင်းကို ခေါ်ဆောင်၍ တွန်ကျုံးအောင် ပြုလုပ်၏။ ကရဝိက်ငှက် မင်း၏ အလွန် ချိုမြိန်သာယာသော အသံကို ကြားရသောအခါ “တိရစ္ဆာန်၏

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

အသံသည်ပင် ဤမျှလောက် သာယာသေးလျှင် ဘုရားရှင်၏ အသံတော်မှာ နှိုင်းဖွယ်ရာမရှိ” ဟု စဉ်းစားဆင်ခြင်၍ ဘုရားရှင်၏ အသံတော်ကို အာရုံပြုလျက် တစ်ကိုယ်လုံး ပီတိပုံးလွှမ်းပြီး အသန္နိမိတ္တာဒေဝီနှင့် မောင်းမ ခုနစ်ရာတို့ သောတာပန် တည်ကြလေသည်။

ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်ကို ကြည်ညိုခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်တို့ အုပ်စိုးစဉ်က ရွှေဘိုမြို့တွင် တာဝန် ကျသော အင်္ဂလိပ်အရေးပိုင်ကြီး တစ်ဦးရှိသည်။ ၎င်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အနေကြာသောအခါ မြန်မာတို့၏ ကိုးကွယ်မှု ယဉ်ကျေးမှု ဓလေ့ထုံးစံများ ကိုလည်း အတော်အတန် သိလာသည်။ ဝါသနာအရ သူတစ်ပါး ဘာသာ အယူဝါဒကိုလည်း လေ့လာသည်။ “ဘုရား” ဟု အမည်ခံရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဘဝသမိုင်းကြောင်း၊ ထို့နောက် ၎င်းတို့ယောသော တရားများ၊ ထို့နောက် ၎င်းတို့၏ ရုပ်ပုံတော် စသည်ဖြင့် အဆင့်ဆင့် လေ့လာသည်။

ပုံတော်များကို လေ့လာရာ၌ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကိုးကွယ်နေကြသော ဗုဒ္ဓ ဘုရားရှင်၏ ပုံတော်နှင့် အခြား ဘာသာဝင်တို့၏ ဘုရားပုံများကို နှိုင်းယှဉ်၍ ကြည့်ရှုလေ့လာသည်။ ဘုရားပုံတော်များ၌ မည်သည့် ဘုရားပုံကတည်ငြိမ်သည်။ ဣန္ဒြေရှိသည်။ ခန့်ငြားသည်။ မေတ္တာဓာတ် ပြည့်ဝသည် စသည်ဖြင့် ပုံကို စေ့စေ့ ကြည့်၍ စဉ်းစားသည်။ ဝေဖန်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် သူသည် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ပုံတော်၌ တည်ငြိမ်လေးနက်မှု၊ ဣန္ဒြေရှိမှု၊ မေတ္တာဓာတ် ပြည့်ဝမှုတို့ကို တွေ့မြင် လာသည်။ ထိုအခါ သူသည် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ပုံတော်ကို အိမ်ဦးခန်း အမြင့် တစ်နေရာ၌ သေသေသပ်သပ်ထားလျက် ဦးတိုက်လေသည်။ ထိုနေ့မှစ၍ အင်္ဂလိပ်အရေးပိုင်ကြီးနှင့် သူ၏ မိသားစုတို့ ဗုဒ္ဓဘာသာသို့ ကူးပြောင်းကာ သရဏဂုံသုံးပါး၌ တည်ကြတော့သည်။

ဂုဏ်တော်တစ်ပါး ပွားလျှင် အားလုံးအကျိုးဝင်

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်များသည် မရေမတွက်နိုင်အောင် များ၏။ ကောင်းကင်ပြင်ကဲ့သို့ အဆုံးမရှိပေ။ ဘုရားတစ်ဆူသည် အခြားသော စကားကို မဆိုဘဲ ဘုရားတစ်ဆူ၏ ဂုဏ်တော် ကျေးဇူးတော်များကိုသာ ဟောပြောသော်လည်း ကမ္ဘာကြီးသာ ကုန်ဆုံးသွားရာ၏။ ဂုဏ်ကျေးဇူးတော် တို့ကား မကုန်နိုင်ကြောင်း အဋ္ဌကထာဆရာကြီးက ဖွင့်ဆိုတော်မူခဲ့သည် (ဒီ၊ ဋ၊ ၁။ ၂၇၇)။ ဤမျှ များပြားသော ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်များကို အားလုံး ပွားနိုင်ဖို့ မဆိုထားဘိဦး၊ သီဖိုရန် မစွမ်းနိုင်ချေ။ ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်များ

မည်မျှပင် များပြားစေကာမူ မိမိညွှတ်နှင့် စာန်ရုံ ဂုဏ်တော်တစ်ပါးပါးကို အောက်မေ့ ပွားများလျှင် များစွာသော ဂုဏ်တော်တို့ကို ပွားများရာ ရောက်ပေသည်။

အလုံးစုံသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့တွင် ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အကြီးကဲဆုံး အမွန်မြတ်ဆုံး ဟူ၍ သိအပ်၏။ ထို့ကြောင့် ပဓမ္မတ္ထရ မြတ်စွာဘုရားရှင်က နန္ဒရသေ့အား “နန္ဒရသေ့၊ ဘာဝနာ ထကာတို့ထက် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာကို စီးဖြန်း ပွားများလော့” ဟု မိန့်တော်မူခဲ့သည်။

အလုံးစုံသော ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်ကျေးဇူးတော်အပေါင်းတို့တွင်လည်း “အရဟံ” ဂုဏ်တော်သည် အကြီးအမှူး အဦးအဖျား ဖြစ်၏။ အရဟံ ဂုဏ်တော်ကို အကျယ်ဖြင့်ဆို၍ ချီးမွမ်းသည်ရှိသော် ပိဋကတ်သုံးပုံထက်ပင် များပြားရာ၏။ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်တို့သည် များသော အားဖြင့် “အရဟံ” ဂုဏ်တော်ကိုသာ အဓိကထား၍ ပွားများကြလေသည်။ အရဟံဂုဏ်တော် တစ်ပါးကို ပွားများလျှင် အခြားဂုဏ်တော်များကိုလည်း ပွားများရာ ရောက်လေတော့သည်။

ဂုဏ်တော်၏ သိမ်မွေ့ နက်နဲမှု

ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော် ကျေးဇူးတော်များကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် အောက်မေ့ သတိရခြင်းအားဖြင့် ရတနာသုံးပါးအပေါ် ယုံကြည်မှု သစ္စာ တရားသည် အလွန်ပင် ထက်သန်လာ၏။ ကိုယ်အသက်ကို စွန့်လွှတ်၍ လှူဒါန်း ပူဇော်နိုင်သည်အထိ ဖြစ်လာ၏။ အသိညွှတ်ပညာများ တိုးပွားရင့်ကျက်၍ စိတ်ခတ်ကြံ့ခိုင် တည်ငြိမ်လာ၏။ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့ လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်သော စိတ်များလည်း ဖြစ်ပေါ်မလာနိုင်ပေ။ နိဝရဏ အနှောင်အယှက် ဟုန်းများလည်း ကင်းကွာသွား၏။ ထိုအခါ ဥပစာရ သမာဓိဟုခေါ်သော ဈာန်နှင့် နိုးကပ်သည့် သမာဓိ ဖြစ်ပေါ်လာတော့၏။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိစသော ကမ္မဋ္ဌာန်း (၁၀)မျိုးကို စီးဖြန်းပွားများခြင်းအားဖြင့် ပရိကမ္မနိမိတ် စသော နိမိတ်များ မထင်လာနိုင်ပေ။ ထိုအတူ ဈာန်လည်း မရနိုင်ချေ။ ဘုရားဂုဏ်တော်၊ တရားဂုဏ်တော်၊ သံဃာ့ဂုဏ်တော်စသည်တို့သည် အလွန်နက်နဲသိမ်မွေ့သော ပရမတ္ထတရားများဖြစ်၍ နိမိတ်အာရုံမရကောင်း သောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်ပွားနည်းနှင့် အကျိုးတရားများကို

ဤလက်စွဲကျမ်း ပထမတွဲ၌ အကျယ်ပြဆိုခဲ့ပြီ။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော် ပွားခြင်းကြောင့် ဘဝအဆက်ဆက် ကောင်းကျိုးရပုံ သာဓကအနည်းငယ်မျှ ထုတ်ပြပါဦးမည်။

အရှင်သုံတူတိ

ရှေးလွန်ခဲ့သော ကမ္ဘာတစ်သိန်းကျော်ကာလက ပွင့်တော်မူသော ပဒုမုတ္တရ ဘုရားရှင် လက်ထက်တော်၌ ဟံသာဝတီပြည်တွင် ချမ်းသာကြွယ်ဝသော ပုဏ္ဏား တစ်ယောက် ရှိ၏။ ထိုပုဏ္ဏား၏အမည်မှာ “နန္ဒ” ဖြစ်သည်။ နန္ဒသည် အရွယ် ရောက်သောအခါ ရသေ့ဝတ်၍ တပည့်ရသေ့အပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင် နှင့်အတူ ဟိမဝန္တာ၌ နေ၏။ တစ်နေ့တွင် ပဒုမုတ္တရဘုရားရှင်သည် ထိုရသေ့တို့ ထံသို့ ကြွတော်မူ၏။ ရသေ့တို့ကလည်း ဘုရားရှင်အား ပန်း၊ သစ်သီးတို့ဖြင့် ပူဇော်ကြ၏။ ထိုအခါ ဘုရားရှင်က နန္ဒရသေ့အား —

နန္ဒရသေ့၊ သင်သည် ဘာဝနာတကာတို့ထက် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာကို စီးဖြန်းလော့၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာကို စီးဖြန်းသော ကောင်းမှုကြောင့် သင်သည် ကမ္ဘာသုံးသောင်းပတ်လုံး နတ်ပြည်၌ မွေ့လျော်ရလိမ့်မည်။ နတ်တကာတို့ကို အစိုးရသော သိကြားမင်း အကြိမ်ရှစ်ဆယ် ဖြစ်လိမ့်မည်။ စကြာမင်း အကြိမ် တစ်ထောင် ဖြစ်လိမ့်မည်။ ပဒေသရာဇ်မင်းအဖြစ်ကား မရေမတွက်နိုင် ဖြစ်လတ္တံ့။ ဘဝကြီးငယ်တို့၌ ကျင်လည်စဉ် အသုံးအဆောင် ဥစ္စာ ရတနာရလိမ့်မည်။ ရတနာတို့သည် မဆုတ်ယုတ်နိုင်၊ ကမ္ဘာတစ်သိန်း အပါယ်မလားရ။ ဂေါတမဘုရားရှင်လက်ထက်၌ ကုဋေရှစ်ဆယ်သော ဥစ္စာတို့ကိုစွန့်၍ ရဟန်းပြုပြီး “သုဘူတိ” အမည်ဖြင့် တေဒဂ်ဘွဲ့ရ ရဟန္တာ ဖြစ်လတ္တံ့။ —

ဟု ဗျာဒိတ်ဖေးတော်မူ၏။

နန္ဒရသေ့သည် ပဒုမုတ္တရဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ၌တည်၍ ဗျာဒိတ်တော် ရခဲ့သည့်အခိုင်း ဂေါတမဘုရားရှင်လက်ထက်တော်၌ ကုဋေရှစ်ဆယ်ကြွယ်ဝ သော သေဋ္ဌေးမျိုး၌ ဖြစ်၍ ပစ္စည်းတို့ကို စွန့်ပယ်ကာ ရဟန်းပြုခဲ့ပြီး “အရှင် သုဘူတိ ရဟန္တာ” ဟု ထင်ရှားခဲ့သည်။ ကိလေသာမြူကင်းသော နေထိုင်ခြင်းနှင့် မြတ်သော အလှူခံထိုက်ခြင်းတို့၌ အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် တေဒဂ်ဘွဲ့ကို ရတော်မူခဲ့သည်။

သိင်္ဂီလှ၏ မိခင်

ဗုဒ္ဓမုတ္တရ ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်၌ အမတ်ကြီးတစ်ယောက်၏ သမီးသည် အရွယ်ရောက်သောအခါ ရဟန်းမ (ဘိက္ခုနီမ) ပြုလုပ်၏။ သူသည် ရတနာ သုံးပါးကို မြတ်နိုး၏။ တရားပွဲတိုင်း မလွတ်တမ်း တရားနာ၏။ ဘုရားရှင်ကို ကြည်ညိုခဲ့သည်။ ထိုကောင်းမှုကြောင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း အပါယ်မလားခဲ့ရပေ။ ဂေါတမဘုရားရှင် လက်ထက်တော်၌ သေဋ္ဌေးသမီးဖြစ်လာပြီး သေဋ္ဌေးသားနှင့် ထိမ်းမြား၍ သိင်္ဂီလှသတို့သားကို ပွားမြင်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ရဟန်းမ (ဘိက္ခုနီ) ပြုလုပ်ပြီး ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာကို ပွားများ၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးခြင်းဖြင့် ရဟန္တာမ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်ကို သဒ္ဓါပိုမို လွန်ကြည်ညိုသော မိန်းမတို့တွင် ဤသိင်္ဂီလှ၏ မိခင် (အရှင်မသိင်္ဂီလှ မာတာ)သည် ဘုရားရှင်အား ထူးကဲကြည်ညို သဒ္ဓါပိုရာ၌ အမြတ်ဆုံး တေဓက်ဘွဲ့ ရရှိလေသည်။

အရှင်ဖုဿဒေဝ

အရှင်ဖုဿဒေဝမထေရ်သည် မာရ်နတ်မင်း ဖန်ဆင်း၍ပြသော ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ ပုံသွင်ကို ဖူးမြင်ရ၏။ ထိုအခါ အရှင်ဖုဿဒေဝ၏ စိတ်၌ “ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ မကင်းသေးသူ ဖန်ဆင်းအပ်သော ပုံတော်သည်ပင် ဤမျှတင့်တယ်သေးလျှင် ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟကင်းပြီးသော် ဘုရားရှင်မူကား အဘယ်ဆိုဖွယ် ရှိတော့ အံ့နည်း။ အလွန်တင့်တယ်တော်မူမည်တကား” ဟု ဘုရားလျှင် အာရုံရှိသော ဗုဒ္ဓါရမ္မဏပီတိကိုရပြီး (ဗုဒ္ဓါနုဿတိကို ပွားများပြီး) ဝိပဿနာကို အားထုတ်ရာ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိလေသည်။

ကုန်သည်နှင့်ဘုတ်ဘီလူး

အမတ်တစ်ယောက်သည် နန္ဒီကုန်သည်၏ မယားအား တပ်မက်နေသည်။ နန္ဒီကုန်သည်လည်း အရောင်းအဝယ် သွားနေ၏။ အမတ်သည် သူလင်ကိုသတ်၍ သူ့မယားကို အပိုင်ကြံ့ရန်အတွက် ဆေးသမား (ဆောက်လမ်းဆရာ) ကို ခေါ်၍ သူသေကောင်ကို ဘုတ်သွင်းစေသည်။ ထိုနောက် သန်လျက်ဖြင့် နန္ဒီကိုသတ်ရန် စေလွှတ်လိုက်သည်။ ဘုတ်ဘီလူးသည် အရောင်းအဝယ်မှ ပြန်လာသော နန္ဒီနှင့် လမ်းမှာတွေ့လေလျှင် အခိုးအလုံ့ကိုလွှတ်၍ ကြောက်မက်ဖွယ်ကို ပြ၏။ ထိုအခါ နန္ဒီသည် “ဣတိပိ သော ဘဂဝါ အရဟံ” စသည်ဖြင့် ရွတ်ဆို၍ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းရာ သံတံတိုင်းကာထားသကဲ့သို့ ဘုတ်ဘီလူးထင်၍ လွှတ်သူထံ ပြန်လေသည်။ ဆေးသမားက သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် လွှတ်၏။ သို့သော် မအောင်

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

မြင်ပေ၊ နောက်ဆုံးတွင် ဘုတ်သွင်းထားသော ဘုတ်ဘီလူးသည် အမတ်နှင့်
ခေးသမားအား သန်လျက်ဖြင့် ခုတ်သတ်လိုက်တော့၏။

မဟာကပ္ပိနမင်းကြီး

ကုက္ကုဋ္ဌဝတီပြည့်ရှင် မဟာကပ္ပိနမင်းကြီးသည် ဘုရားရှင်ထံသို့အသွား
အပရစ္ဆာမြစ်သို့ အရောက်တွင် ဟိုမှာဘက်ကမ်းသို့ ကူးရန် လှေ ဖောင်
မရှိသဖြင့် ဘုရားရှင်ကို အာရုံပြုကာ ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းလျက် မြင်းစီး
အမတ်တစ်ထောင်နှင့်အတူ မြစ်ရေပြင်၌ မြင်းကိုစိုင်းနှင့်ရာ ကျောက်ဖျာထက်တွင်
စိုင်းနှင့်ရသကဲ့သို့ မြင်းခွာဖျားကိုမျှ ရေမစိုဘဲ ဟိုဘက်ကမ်းသို့ ရောက်ကြ
လေသည်။

ဓမ္မာနုဿတိပွားများပုံ

ဓမ္မာနုဿတိဆိုသည်မှာ တရားတော် သို့မဟုတ် တရားဂုဏ်တော်တို့ကို
အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် အမြဲပြတ် အောက်မေ့နေသော သတိကိုဆိုသည်။
(ဓမ္မ+အနု+သတိ။ ဓမ္မ=တရား+အနု=အဖန်တလဲလဲ+သတိ=အောက်မေ့မှု)

ဓမ္မာနုဿတိ၌ ဓမ္မအရ မဂ်လေးတန်၊ ဖိုလ်လေးတန်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပရိယတ်အား
ဖြင့် ဤဆယ်ပါးသော တရားကို ဆိုလိုသည်။ မဂ်လေးတန်၊ ဖိုလ်လေးတန်၊
နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော လောကုတ္တရာတရား (ဓမ္မ) ကိုးပါးတို့သည် သွာက္ခာတ
စသော ဂုဏ်တော် (ဖ) ပါးလုံး၌ အကျုံးဝင်ကြ၏။ သို့ရာတွင် ပရိယတ္တိဓမ္မ
သည်ကား သွာက္ခာတဂုဏ်တော်၌သာ အကျုံးဝင်လေသည်။ ပရိယတ္တိ
(ပိဋကတ်သုံးပုံ) တရားတော်သည် အစ အလယ် အဆုံး သုံးပါးလုံးကောင်း
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံကောင်းမြတ်သော အနက် သဒ္ဓါ
ရှိသည့်ပြင် အလုံးစုံ အကြွင်းမဲ့ ပြည့်စုံ၍ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော
အကျင့်မြတ်ကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကောင်းစွာ
ဟောကြားအပ်သော (သွာက္ခာတ) တရားမည်လေသည်။

ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းအားထုတ်ရာ၌လည်း ပြင်ပအာရုံများမှ
ကင်းဝေး ဆိတ်ငြိမ်သော နေရာကို ရွေးချယ်အပ်၏။ ထိုနေရာ၌ တရားတော်
များ၊ တရားတော်၏ဂုဏ်တော်များကို အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် ရွတ်ပွားစီးဖြန်းအပ်
၏။ ယင်းသို့ ရွတ်ပွားစီးဖြန်းရာ၌လည်း တရားတော်၊ တရားဂုဏ်တော်တို့၏
အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိရှိနားလည်လျက် ရွတ်ပွားလျှင် ပို၍ကောင်းမွန်သည်။
တရားဂုဏ်တော်များ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဤ ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း
(ပထမတွဲ)၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ဤပြဆိုပြီးသည့် အတိုင်း တရားဂုဏ်တော် ၆-ပါးလုံးကို ဖြစ်စေ၊ မိမိရရာ အာရုံကျရာ ဂုဏ်တော်တစ်ပါးပါးကိုဖြစ်စေ အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင် ပွားများနေသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟ လွှမ်းမိုး နှိပ်စက်သော စိတ်များ ဖြစ်ပေါ်မလာနိုင်ပေ။ သို့အတွက် နိဝရဏတရားများလည်း ကင်းကွာ လာသည်။ ရတနာသုံးပါးအပေါ် ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါတရား အလွန်ထက်သန် လာသည်။ ကိုယ့်အသက်ပင် စွန့်လွှတ်၍ ပူဇော်နိုင်သည့်အထိ ယုံကြည်မှု အားကောင်းလာသည်။ အသိဉာဏ်ပညာ ရင့်ကျက်လာပြီး စိတ်ဓာတ်လည်း အလွန်တည်ကြည် ခိုင်ခံ့လာသည်။

ဓမ္မာနုဿတိ ပွားများသူသည် တရားဂုဏ်တော်၏ အလွန်နက်နဲ သိမ်မွေ့ သော ပရမတ္ထတရားဖြစ်၍ နိမိတ်အာရုံထင်စကောင်းသော အရာမဟုတ်သော ကြောင့် အပုဒ္ဓာဗျာန်သို့ကား မရောက်နိုင်ပေ။ နိဝရဏတရားများ ကင်းကွာ သော ခဏ၌ ဥပစာရ ဗျာန်သို့မူကား ရောက်နိုင်၏။

ဓမ္မာနုဿတိအကျိုး

သုံးပုံပိဋကတ် ပရိယတ်တရားတော်များ၊ တရားဂုဏ်တော်များကို ရွတ်ဆို ပွားများ စီးရိန်းခြင်းအားဖြင့် ဓမ္မာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သူသည် ထရားပိုင်ရှင် ဖြစ်တော်မူသော ဘုရားရှင်အား ရိုသေတုတ်ဝပ်ခြင်း၊ တရား တော်အား ရိုသေလေးစားခြင်းနှင့် တရားအဆုံးအမအတိုင်း လိုက်နာကျင့်ကြံ ခြင်းတို့ အားကောင်းလာသည်။ သဒ္ဓါစသောတရားများလည်း ထိုးပွား ပြန့်ပြော လာသည်။ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက် ကြည်နူးမှုလည်း ဖြစ်လာသည်။ ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ ဘေးကြီးဘေးငယ် အသွယ်သွယ်တို့ကို ကြောက်ရွံ့ခြင်း မှလည်း ကင်းဝေးလာသည်။ ဆင်းရဲ ဒုက္ခအမျိုးမျိုးကိုလည်း သည်းခံနိုင်စွမ်း ရှိလာသည်။ မိမိကိုယ်ကို တရားတော်နှင့်အတူ နေရသကဲ့သို့ ထင်မှတ် လာသည်။ တရားတော်များ၊ တရားဂုဏ်တော်များကို မပြတ်ပွားများ အားထုတ်နေသဖြင့် တရားတော်များ ကိန်းအောင်းဌာပနာရာ စေတီအိမ် ပိဋကတ်တိုက်ကဲ့သို့ဖြစ်၍ ပူဇော်ခံထိုက်သူ ဖြစ်လာသည်။ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ရလိုစိတ်လည်း ရှိလာသည်။ တျူးလွန်စရာ အရာထွက်များနှင့် တွေ့ကြုံသော် လည်း မိမိပွားများနေသော တရားတော်၏ ဂုဏ်တော်များကို အမှတ်ရကာ မကောင်းမှုမှ ရှက်ကြောက်မှု ဖြစ်လာပြီး မကျူးလွန်မိပေ။ ဓမ္မာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ခြင်းကြောင့် မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင် သော်လည်း ကောင်းရာသုဂတိ ဘုံဘဝသို့ကား မုချလားရောက်ရလေသည်။

တရားနာရ၍ကျွတ်တမ်းဝင်ခြင်း

ဗုဒ္ဓတရားတော်၏ အစွမ်း၊ တရားဂုဏ်ထော်တို့၏အစွမ်းကား အံ့မခန်းလောက် အောင် စွမ်းရည်သတ္တိရှိလှပေ၏။ တရားကို နာကြားရခြင်းကြောင့် ကြမ်းတမ်း ရိုင်းစိုင်းသော လူနတ်တိရစ္ဆာန်များသည် ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ကြရ၏။ တရား ကျင့်သူ မှန်သမျှ တရား၏အရသာကို ကိုယ်စီကိုယ်စ ခံစားကြရ၏။ တရားကို စောင့်ထိန်းလိုက်နာပါက ထိုသူအား နေရာမရွေး အချိန်မရွေး လိုက်လံ၍ ချမ်းသာရောက်အောင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေး၏။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားသည် ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီးနောက် မိဂဒါဝုန် တော၌ ပထမဦးဆုံး ဓမ္မစကြာတရားဦးကို ဟောကြားတော် မူသောအခါ မြဟွာ၊ လူ နတ်၊ ပရိသတ်ပေါင်း ၁၈.ကုဋေ ကျွတ်တမ်းဝင်ခဲ့ကြသည်။

အသက်ကြီးသည် ငယ်သည်မဟူ တရားသဘောကို သိမြင်နားလည်သူသည် နိဗ္ဗာန်ဆုကို အပိုင် ရယူနိုင်သည်။ မှန်၏။ နောင်တွင် ကျောင်းအမကြီးဝိသာခါ သည် ၇-နှစ်အရွယ် ကလေးငယ် ၁၀တွင် တရားတော်တို့ နာကြားရ၍ သောတာပန် အရိယာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရှင်ပြုဖို့ရန်အတွက် ခေါင်းရိတ်ခံရင်းတရား ရှုမှတ် ပွားများနေသော ၇-နှစ်အရွယ် ရှင်လောင်းငယ်ကလေးသည် ဆံချ နေစဉ် သောတာပန် သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်အဆင့်ဆင့်တက်၍ နောက်ဆုံး ဆံချပြီးချိန်၌ ရဟန္တာဖြစ်လေသည်။ ထို ကိုရင်ငယ်လေးကား နောင်တွင် “အရှင်ဗုဒ္ဓ” ဟူ၍ ထင်ရှားလာခဲ့သည်။ ထို့အတူ “ရှင်ပဏ္ဍိတ၊ ရှင်သုခ၊ ရှင်သောပါက၊ ရှင်စူဠသုမန” စသော ကိုရင်ငယ်လေးများသည်လည်း ၇-နှစ်အရွယ်မှာပင် ရဟန္တာဖြစ်ခဲ့ကြသည်။ အသက်အငယ်ဆုံး ရဟန္တာဖြစ်သော ကိုရင်လေးမှာ “ရှင်ပဉ္စသီလသမာဒါနိယ” ဖြစ်သည်။ ထို ကိုရင်ကလေးသည် ၅-နှစ်သား အရွယ်တွင် ရဟန္တာဖြစ်ခဲ့သည်။ ကြီးငယ်မဟူ တရားတော်၏ အရသာကို ခံစားခွင့် ရကြသည်မှာ အံ့ဩဖွယ် ကောင်းပေစွတကား။

တရားတော်ကစောင့်ရှောက်ခြင်း

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်မှန်တမျှတို့သည် “ဓမ္မော ဟဒေဝ ရက္ခတိ ဓမ္မစာရီ” ဟူသော ဂါထာပါဠိကို ရပူး ကြားနာဖူးကြသည်။ ထိုပါဠိမှာ (ခ၊ ၂၊ ၂၂) ၌ ဘုရားရှင် ဟောကြားခဲ့သော ပါဠိဖြစ်သည်။

ဟဒေဝ၊ စင်စစ်။ ဓမ္မစာရီ၊ တရားကျင့်သူ တရားစောင့်သူကို။ ဓမ္မော၊ တရား သည်။ ရက္ခတိ၊ အောင်မြောက်တတ်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အဓိပ္ပါယ်မှာ “ တရားစောင့်သူ ကျင့်သူကို တရားက အမှန်တကယ် အောင်မြင်စေသည် ” ဟုရှုမြင်သည်။ မည်သည့်ခေတ်၊ မည်သည့်အချိန်အခါ မှဆိုမည်နေရာ၌၊ မည်သည့်ဘာသာ၊ မည်သည့်လူမျိုးမဆို ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို ကျင့်ဆောင် ဗုဒ္ဓတရားတော်အတိုင်း လိုက်နာနေထိုင်လျှင် တရား၏ အရသာကို ကိုယ်တိုင်ခံစားကြရပြီး တရားတော်၏ စောင့်ရှောက်ခြင်းကို လက်တွေ့ ရရှိနိုင် သည်။

သံဃာနုဿတိ ပွားများပုံ

သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကိုးပါး ရှိသည့်အနက် ကိုးပါးလုံးကိုသော်လည်းကောင်း၊ တစ်ပါးပါးကိုသော်လည်းကောင်း အဖန်ဖန်အထပ်ထပ် မပြတ်ပွားများခြင်းသည် သံဃာနုဿတိမည်၏။ (သံဃာ+အနု+သတိ။ သံဃာ=သံဃာ့ဂုဏ်တော်+အနု= အဖန်တလဲလဲ+သတိ=အောက်မေ့မှု)

သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကိုးပါး အနက် အဓိပ္ပါယ်အကျယ် ဖွင့်ဆိုချက်နှင့် ဂုဏ်တော် ပွားများနည်းကို ဤလက်စွဲကျမ်း ပထမတွဲ၌ ဖွင့်ဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ သံဃာ- နုဿတိ ပွားများမှု၏ အကျိုးတရားများကို ပြဆိုပါဦးမည်။

သံဃာနုဿတိအကျိုး

သံဃာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သူသည် ရဟန်းသံဃာတော်များအား နှစ်နှစ်ကာကာ ကြည်ညိုလေးစားတတ်သည်။ သစ္စာတရားများ တိုးပွားလာသည်။ ကြည်နူးနှစ်သက် ဝမ်းမြောက်မှုကို ခံစားရသည်။ ကြောက်မက်ဖွယ် ဘေးရန် ကြီးငယ် အသွယ်သွယ်တို့ကို ကြောက်ရွံ့ခြင်း ကင်းလာသည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခ အမျိုးမျိုးကိုလည်း သည်းခံနိုင်စွမ်း ရှိလာသည်။ မိမိကိုယ်ကိုလည်း ရဟန်း သံဃာများနှင့် အတူနေထိုင်ရသည်ဟု ထင်မှတ်လာသည်။ သံဃာနုဿတိ- ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းနေသူ၏ ခန္ဓာကိုယ်သည် သံဃာတော်များ စည်းဝေးရာ သိမ်ကဲ့သို့ ပူဇော်ခံထိုက်လေသည်။ သံဃာ့ဂုဏ်တော်များ မိမိကိုယ်ထံ၌ တည်နေ ခြင်းငှာ စိတ်ညွတ်လာသည်။ လွန်ကျူးစရာ ဒုစရိုက်မှုများနှင့် တွေ့ကြုံသော် လည်း သံဃာတော်များ မိမိရွှေ့မှောက်၌ ရှိနေသည်ဟု ယူဆကာ ရှက်ကြောက် ပြီးမကျူးလွန်တော့ချေ။

သံဃာ့ဂုဏ်ကျေးဇူး

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် ၄၅-ဝါပတ်လုံး တရားတော်များကို မနေမနား ဟော ကြားတော်မူခဲ့သည်။ သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းကြီးကို ထူထောင်တော်မူခဲ့သည်။ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်ကား လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင်ငါးရာကျော်က ပရိနိဗ္ဗာန်

အနုသာဘိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

စံဝင်တော်မူခဲ့လေပြီ။ ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်တော်မူပြီးနောက် ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခဲ့သော တရားတော်များနှင့် ဘုရားရှင်၏ တပည့်သား သံဃာတော်များ ကျန်ရစ်ခဲ့သည်။

သံဃာတော်များသည် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသည့် နေ့မှစ၍ တရားတော်များကို ဘုရားရှင်၏ ကိုယ်စား ဟောကြားထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် လာခဲ့ကြသည်။ သာသနာ့အန္တရာယ် ရန်စွယ်အမျိုးမျိုးကို ကာကွယ် စောင့်ရှောက်လျက် သံဂါယနာအဆင့်ဆင့်တင်ကာ ဘုရားရှင်၏ တရားတော်များကို စောင့်ရှောက် သယ်ဆောင်လာခဲ့ကြသည်။

ယနေ့ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များနှင့် တကွ ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားများ လေ့လာ သင်ကြား မှတ်သားနာယူနေကြရသော ဗုဒ္ဓတရားတော်များကို သံဃာတော် များက လက်ဆင့်ကမ်း သယ်ဆောင်လာခဲ့ကြသည်။ အကယ်၍ သံဃာတော် များကသာ ဗုဒ္ဓတရားတော်များကို လက်ဆင့်ကမ်း သယ်ဆောင်မလာခဲ့ကြလျှင် ယနေ့ လူသားများအနေဖြင့် ဗုဒ္ဓတရားတော်များကို သိရှိခွင့် ရကြမည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် သံဃာ့ဂုဏ်တော် ကိုးပါးကို ထားဘိဦး၊ ဗုဒ္ဓတရားတော် များကို ယနေ့တိုင်အောင် လက်ဆင့်ကမ်း သယ်ဆောင်လာခဲ့ကြသည့် သံဃာ တော်များ၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးသည်ပင် အလွန်တရာ ကြီးမားလှဘိ၏။

မဟာဝင်ကျမ်း၌ ပါရှိသော သီဟိုဠ်ကျွန်း ဒုဠ္ဏဂါမဏိမင်းကြီးသည် ဗုဒ္ဓ သာသနာတော်အား အလွန်ကြည်ညို၏။ ရဟန်း သံဃာတော်များကိုလည်း အလွန်ရိုသေလေးစား၏။ မည်သည့်အရာကို ပြုလုပ်သည်ဖြစ်စေ ရတနာ သုံးပါးကို ဦးထိပ်ထား၍ ပြုလုပ်လေ့ရှိ၏။ မည်မျှအထိ သံဃာကို အလေး ထားလေသနည်း ဆိုသော် စစ်တိုက်ထွက်ရာ၌ပင် သံဃာတော်များကို ပင့်ဆောင် သွား၏။

တစ်နေ့တွင် ဒုဠ္ဏဂါမဏိမင်းကြီးသည် ဂင်္ဂါမြစ်ကမ်း တစ်ဘက်သို့ ကူး၍ ကျေးကုလားမင်းများကို နှိမ်နှင်း တိုက်ခိုက်ရန် အကြောင်း ပေါ်လာသည်။ ထိုအခါ သံဃာတော်များထံ သွားရောက်၍—

ဒကာတော်သည် သာသနာတော်ကို ပြုစုခြင်းငှာ ဂင်္ဂါမြစ်တစ်ဘက်သို့ သွားရပါဦးမည်။ ရဟန်းတော်များကို ဖူးမြင်နေရခြင်းသည် ဒကာတော် အတွက် မြတ်သောမင်္ဂလာ ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ရဟန်းတော်များ ကိုလည်း မပြတ်ဖူးမြင်ရ၊ ဒါနကိုလည်း ပြုရအောင် ပင့်ဆောင်သွားလို ပါသည်။—

ဟု လျှောက်ထားလေသည်။ ထိုအခါ သံဃာတော်များ စဉ်းစားတိုင်ပင်၍ ပျိုရွယ်သော ရဟန်းတော်ငါးရာကို စစ်မြေပြင်သို့ ပင့်ဆောင်သွားရန် ခွင့်ပြုခဲ့လေသည်။ ဤသည်မှာလည်း ဒုဋ္ဌဂါမဏီမင်းကြီး၏ သံဃာတော်ကို အစွမ်းအမြတ်ထားမှု၊ သံဃာတော်ကို သတိရအောက်မေ့မှု၊ သံဃာနုဿတိဘာဝနာပင်တည်း။

မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့သည် မိမိတို့ ကြည်ညိုလေးစားသော ဆရာတော်၊ သံဃာတော်များထံသို့ မကြာခဏ သွားရောက်၍ လှူဒါန်းကြ၏။ ဖူးမြော်ကန်တော့ကြ၏။ အဆုံးအမတရား နာယူကြ၏။ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ် ဖြည့်ကြ၏။ အရာရာတွင် မိမိတို့ ကြည်ညိုကိုးကွယ်သော ဆရာတော်အား ဦးထိပ်ထား၍ ပြုလုပ်ကြ၏။ ဆရာတော်အား မပြတ်အောက်မေ့ သတိရကြ၏။ ဤသည်လည်း သံဃာနုဿတိဘာဝနာပင်တည်း။

သီလာနုဿတိပွားများပုံ

သီလာနုဿတိ ဆိုသည်မှာ မိမိထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်အပ်သော သီလကို အဖန်တလဲလဲ ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းကို ဆိုသည်။ သီလနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အနက်အဓိပ္ပါယ် အကျယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း၊ သီလအမျိုးမျိုး သရုပ်ခွဲပြခြင်းကို ဤလက်စွဲကျမ်း ပထမတွဲ၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

သီလာနုဿတိကို ပွားများလိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိသီလကို မကျိုးမပေါက် မပြောက် မကျားရအောင် ကောင်းစွာ ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်၍ ထိုသီလကို ဤသို့ စဉ်းစားဆင်ခြင်ရ၏—

ငါ၏သီလသည် ကောင်းစွာပြည့်စုံ သန့်ရှင်းပေ၏။ သံသရာဝဋ်မှ လွတ်မြောက်ရန် နီးစွာသောအကြောင်းဖြစ်၍ တဏှာ၏ကျွန်အဖြစ်မှ တော်လှန်နိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ လွတ်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သည်။ သူတပါး စွပ်စွဲခြင်း မခံရအောင် အပြစ်ကင်းစင် သန့်ရှင်း ဖြူစင်ပေ၏။ ဘုရားအစရှိသော ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့ ချီးမွမ်းထိုက်၏။ စိတ်၏အေးချမ်းတည်ကြည်ခြင်းကို ဖြစ်စေ၏။ မိမိသီလကို အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်အောက်မေ့လျက် ကောင်းလေစွ—

ဟု ဝမ်းမြောက်ရ၏။

ထိုအခါ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အလွန်နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်မှု ဖြစ်ရ၏။ စိတ်ဓာတ်အင်အားနှင့် ဉာဏ်ပညာခွန်အား ထက်သန်ကြီးထွား၏။ တည်ကြည်၏။ သီလ၏ဂုဏ်ကျေးဇူးများသည် သီမိဓမ္မ နက်နဲသော ပရမတ္ထတရားများဖြစ်ကြ၍ နိမိတ်အာရုံ မရနိုင်။ ထို့ကြောင့် အပ္ပနာဈာန် သမာဓိသို့ မရောက်နိုင်ချေ။

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

သီလာနုဿတိအကျိုး

မိမိ၏ စင်ကြယ်သော သီလကို အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်းအားဖြင့် သီလာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သူသည် ကိုယ်ကျင့်သီလတရားအပေါ်၌ လေးစားမြတ်နိုးလာသည်။ သီလနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် တူညီသည့် အသက်မွေးမှုကို ရွာကြံလာသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ “အမျိုး၊ ဇာတ်၊ ဂိုဏ်း၊ ဂဏ မတူသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှု ခွဲခြားခြင်း မရှိတော့” ဟု ဆိုလိုသည်။ ပြုသင့်သော ပဋိသန္ဓာရဝတ်၌လည်း မမေ့မလျော့တော့ပေ။ ဆိုလိုသည်မှာ “လူမျိုးမရွေး၊ ပုဂ္ဂိုလ်မရွေး၊ ဂိုဏ်းဂဏမရွေး တန်းတူပြောဆို ဆက်ဆံနိုင်သည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

မိမိကိုယ်မိမိ ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်းစသော ဘေး၊ ဖုဇဝတ်ဘေး၊ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘေးတို့မှလည်း ကင်းဝေးသည်။ အဏုမြူတမျှ သေးငယ်သော အပြစ်ကိုပင် ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးဆိုးကြီးဟု ရှုမြင်လာသည်။ သဒ္ဓါသောတရားများလည်း စည်ပင်ပြန့်ပြော လာသည်။ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းများလည်း ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ သီလာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ခြင်းဖြင့် မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ထိုးထွင်း၍ သိရန် အခြေခံဖြစ်၏။ နောင်တမလွန်၌လည်း ကောင်းရာသုဂတိဘဝသို့ မုချလားရောက်နိုင်သည်။

စာဂါနုဿတိပွားများပုံ

စာဂါနုဿတိ ဆိုသည်မှာ ပေးကမ်း လှူဒါန်း စွန့်ကြဲအပ်သော ဒါန(စာဂ) ၏ ဂုဏ်ကို အဖန်တလဲလဲ အောက်မေ့ဆင်ခြင်မှုကို ဆိုသည်။ ဤ၌ ဒါန=လှူဒါန်းခြင်းနှင့် စာဂ=စွန့်ကြဲခြင်းတို့သည် ဝေါဟာရကွဲသော်လည်း အဓိပ္ပါယ်နှင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုမှာ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

စာဂါနုဿတိ ပွားများလိုသူသည် တရားသဖြင့် (သမ္မာအာဇီဝ)နည်းဖြင့် ရှာဖွေရရှိစုဆောင်းထားသော ပစ္စည်းဝတ္ထုတို့ကို ဂုဏ်ကျေးဇူးကြီးမားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား မလှူမီ၊ လှူဆဲ၊ လှူပြီးကာလတို့၌ စိတ်ကို ကြည်လင်ရှင်လန်းစမ်းမြောက်စွာထားလျက် နှစ်သက်ကြည်ဖြူစွာ ပေးလှူအပ်၏။ ယင်း ပေးလှူသော စိတ်စေတနာကို နိမိတ်အာရုံအဖြစ်ယူ၍—

ငါသည် နှမြောတုန်တိုခြင်း ကင်းရှင်းလျက် ပေးလှူ စွန့်ကြဲလှိုက်ရပြီ၊ ဖြစ်လေရာဘဝ၌ အသက်ရှည်ခြင်း၊ အဆင်းလှခြင်း၊ ချမ်းသာများခြင်း၊ ခွန်အားကြီးခြင်း၊ ပညာကြီးခြင်း စသော

အကျိုးထူး တရားများကို ရပေတော့မည်၊ ငါ လူ့ဖြစ်ရကျိုးနပ်ပြီ၊ သံသရာဝဋ်မှ လွတ်မြောက်ကြောင်း ကောင်းမှုကို ငါပြုလိုက်ရပြီ၊ လူ့ဘဝ အရတော်လေစွ—

ဟု အဖန်တလဲလဲ သတိရ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ရမည်။

ယင်းကဲ့သို့ မိမိ၏ စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်း (စာဂ)ကို အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်အောက်မေ့နေလျှင် အလွန်အမင်း နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှုများ ဖြစ်လာ သည်။ အသိဉာဏ်ပညာများလည်း တိုးတက်ကြီးထွားလာသည်။ စိတ်လည်း အလွန်ကြည်လင်၍ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်လာသည်။ ဇာတိစိတ် ဒေါသစိတ်၊ မောဟစိတ်များ ဖြစ်ချိန်မှရသဖြင့် နိဝရဏတရားများလည်း ကင်းဝေးသွားပြီး ဥပစာရသမာဓိ ဥပစာရဈာန်ကို ရရှိလာသည်။ ဥပစာရသမာဓိ ရရှိချိန်၌ ဝိပဿနာသို့ ကူးနိုင်လျှင် မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ရနိုင်သည်။

စာဂါနုဿတိအကျိုး

မိမိ၏ စေတနာသုံးတန်ဖြင့် လွတ်လွတ် စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းမှု (စာဂ) ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ သတိရနေခြင်းအားဖြင့် စာဂါနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သူသည် စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်း၌ အတိုင်းထက်အလွန် စိတ်ညွတ် လာသည်။ ဥစ္စာပစ္စည်းအပေါ် တပ်မက်တွယ်တာမှု လောဘလည်း ကင်းလာ သည်။ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့အပေါ် ချမ်းသာစေလိုသော မေတ္တာစိတ်ဓာတ်များ တိုးပွားဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ရွှံ့ရှားခြင်းကင်းလျက် ရဲရင့်လာသည်။ နှစ်သက် ကြည်နူး ဝမ်းမြောက်မှုလည်း ဖြစ်လာသည်။ စာဂါနုဿတိကို ပွားများ အောက်မေ့ခြင်းဖြင့် မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကိုရရန်အခြေခံဖြစ်သည်။ နောင်တမလွန် ဘဝ၌လည်း ကောင်းရာသုဂတိသို့ မုချလားရောက်နိုင်သည်။

ဒေဝတာနုဿတိ ရှုပွားပုံ

ဒေဝတာနုဿတိ ဆိုသည်မှာ နတ်တို့ကို သက်သေထား၍ နတ်တို့ကိုအားကျ၍ မိမိ၌ရှိသော သို့မဟုတ် မိမိနှင့်နတ် နှစ်ဦးနှစ်ဘက်၌ရှိသော သဒ္ဓါစသော သူတော်ကောင်းတရားကို ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်စွာ ဆင်ခြင်အောက်မေ့သော သတိတရားကို ခေါ်သည်။

ဒေဝတာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်လိုသူသည် သဒ္ဓါစသော သူတော် ကောင်းတရားများ မိမိ၌ အမှန်တကယ် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ရှိရမည်။ ထို့နောက် ပြင်ပ အာရုံများမှ ဝေးကွာသော ဆိတ်ငြိမ်ရာသို့ ကပ်ရောက်လျက်—

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

အထက်ကောင်းကင်၌ စတုမယာရာဇ်၊ တာဝတိံသာ၊ ယာမာ၊ ဟုသိတာ၊ နိမ္မာနရာတိ၊ ပရနိမ္မိတဝသတ္တိ နတ်တို့ရှိကြ၏။ ပဌမဈာန် ဗြဟ္မာစသော ဗြဟ္မာကြီးများလည်း ရှိကြ၏။ ထိုနတ်ဗြဟ္မာတို့သည် အလွန် ဘုန်းတန်ခိုး ကြီးမားကြ၏။ သူတို့သည် လူ့ပြည်တုန်းက သစ္စာ၊ သီလ၊ သုတ၊ စာဂ၊ ပညာ၊ ဟိရီ၊ သြတ္တပ္ပ ဟူသော သူတော်ကောင်း ဥစ္စာ ခုနစ်ပါး။ (တနည်း) သဒ္ဓါ၊ သတိ၊ ဟိရီ၊ သြတ္တပ္ပ၊ ဗာဟုဿစွ၊ ဝီရိယ၊ ပညာ ဟူသော သူတော်ကောင်းတရား ခုနစ်ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံကြ သောကြောင့် နတ်၊ ဗြဟ္မာများ ဖြစ်ကြရသည်။ ငါ့မှာလည်း တန်ခိုး ကြီးမားသော နတ် ဗြဟ္မာ ဖြစ်စေနိုင်သည့် သူတော်ကောင်းဥစ္စာ ခုနစ်ပါးနှင့် သူတော်ကောင်းတရား ခုနစ်ပါးတို့ အပြည့်အဝ ရှိ၏။ ဪ... ကောင်းလေစွ၊ အရတော်လေစွ—

ဟု အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်အောက်မေ့နေရမည်။

ဤကဲ့သို့ နတ်ဗြဟ္မာတို့ကို သက်သေအရာ၌ထား၍ မိမိ၌ရှိသော သူတော် ကောင်းတရားများကို ကြိမ်ဖန်များစွာ အောက်မေ့နေလျှင် ထိုသဒ္ဓါစသော တရားများ အလွန်အားရှိလာသည်။ အလွန်နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်လာသည်။ စိတ် တည်ကြည် ပြောင့်မတ်လာပြီး ဥပစာရဈာန်အဆင့်သို့ ရောက်ရှိလာသည်။

ဒေဝတာနုဿတိအကျိုး

နတ်ဗြဟ္မာတို့ကို သက်သေအရာ၌ထား၍ မိမိ၌အမှန်တကယ် ပြည့်စုံနေ သော သူတော်ကောင်းတရားများကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဆင်ခြင်အောက်မေ့ခြင်း အားဖြင့် ဒေဝတာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သူသည် နတ်တို့၏ ချစ်ခင် လေးစား မြတ်နိုးကြည်ညိုခြင်း ကူညီမစခြင်းကို ခံရသည်။ သဒ္ဓါစသော သူတော် ကောင်းဥစ္စာတရားများလည်း အတိုင်းထက်အလွန် တိုးတက်ပြန့်ပြောခြင်းသို့ ရောက်ရှိသည်။ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်းများလည်း ဖြစ်လာသည်။ ဒေဝတာ နုဿတိကို ပွားများခြင်းကြောင့် မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ထိုးထွင်း၍ သိရန်အခြေခံ ဖြစ်၏။ ကောင်းရာသုဂတိ ဘုံဘဝသို့လည်း မုချရောက်နိုင်သည်။

ဥပသမာနုဿတိပွားများပုံ

ဥပသမာနုဿတိ ဆိုသည်မှာ နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးများကို အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်အောက်မေ့သော သတိတရားကိုခေါ်သည်။ ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ကို ပွားများ အားထုတ်သူသည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက်—

နိဗ္ဗာန်သည် ကိလေသာ အယစ်အမှား ကင်းရာ ဖြစ်၏။ ဆာလောငံမှ ဟူသမျှ ကင်းပျောက်ရာ ဖြစ်၏။ တွယ်တာရာနှင့် တွယ်တာမှုဟူသမျှကို နှုတ်ပယ်ရာ ဖြစ်၏။ ဝဋ်ပြတ်ရာဖြစ်၏။ တဏှာကုန်ရာ ဖြစ်၏။ ကိလေသာ တို့ ပျက်ပြယ်ရာ ဖြစ်၏။ ဆင်းရဲအားလုံး ချုပ်ငြိမ်းရာ ဖြစ်၏။ တဏှာမှ ထွက်မြောက်ရာ ဖြစ်၏။—

ဟု နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးများကို အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရာ၏။ နေ့စဉ် တွေ့ကြုံနေရသည့် သောကများ၊ ဒုက္ခများ၊ ပူပန်ကြောင့်ကြမှုများကို စဉ်းစား ဆင်ခြင်၍ နိဗ္ဗာန်၌ ဤသို့ပူပန်ကြောင့်ကြမှု၊ စိတ်မချမ်းသာမှု၊ စိတ်ညစ်ညူးမှု သောက၊ ဗျာပါရ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနသများ မရှိဟု နိဗ္ဗာန်ကို မှန်းဆအာရုံ ပြုရပေမည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆင်ခြင်အောက်မေ့ဖန်များလျှင် ဉာဏ်ပညာ အလွန် ကြည်လင် ထက်မြက်၏။ ကြီးပွားတိုးတက်၏။ စိတ်လည်း အေးချမ်း တည်ငြိမ် ပြောင့်မတ်၍ ဥပစာရသမာဓိ ဥပစာရချာန် အဆင့်သို့ ရောက်၏။ နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးများမှာ အလွန် နက်နဲသိမ်မွေ့သော ပရမတ္ထတရားများဖြစ်၍ နိမိတ်မရကောင်းသောကြောင့် အပ္ပနာသမာဓိ၊ အပ္ပနာချာန်သို့ကား မရောက်နိုင်။

ဥပသမာနုဿတိအကျိုး

နိဗ္ဗာန်၏ဂုဏ်ကျေးဇူးများကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ဆင်ခြင်လျက် ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူသည် ချမ်းသာစွာအိပ်ရ၏။ ချမ်းသာစွာနိုးရ၏။ ငြိမ်သက်သော ဣန္ဒြေရှိ၏။ ငြိမ်သက်သော စိတ်နှလုံးရှိ၏။ ဟိရိဩတ္တပ္ပနှင့် ပြည့်စုံ၏။ ကြည်ညိုဖွယ်ကို ဆောင်၏။ မြတ်သောနိဗ္ဗာန်၌ ညွတ်ကိုင်း နေသဖြင့် မွန်မြတ်သော စိတ်နှလုံးရှိ၏။ အပေါင်းအဖော်တို့က လေးစားအပ်သူ မေတ္တာ ပွားအပ်သူ ဖြစ်လာ၏။ ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများခြင်းကြောင့် ဖက်ဖိုလ်တရားထူးကို ရရန် အခြေခံဖြစ်၏။ ကောင်းရာသုဂတိဘုံဘဝသို့ မုချ ရောက်နိုင်သည်။

အရိယာသာဝကတို့အရာ

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ၁၀-ပါးအနက် ဗုဒ္ဓါနုဿဟိအစ ဥပသမာနုဿတိ အဆုံး ဤခုနစ်ပါးသော အနုဿတိတို့သည် အရိယာသာဝကတို့အားသာ လျှင် ပြီးစီးပြည့်စုံကုန်၏။ ဘုရားတရား သံဃာဂုဏ်တို့သည် အရိယာသာဝက တို့၌သာ ထင်ရှားကုန်၏။ ထို့ပြင် သီလဂုဏ်တို့သည်လည်း အရိယာသာဝက တို့၌သာ ပြည့်စုံကုန်၏။ နှမြောဝန်တို့မှ အညစ်အကြေးများ ကင်းစင်သော စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းမှုသည်လည်း အရိယာသာဝကတို့၌သာ ပြည့်စုံကုန်၏။

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

ဘုန်းတန်ခိုး ကြီးမားသည့် နတ်တို့၏ ဂုဏ်နှင့် တူသော သမ္မာစသော ဂုဏ်တို့သည်လည်း အရိယာသာဝကတို့၌သာ ပြည့်စုံကုန်၏။ ငြိမ်းအေးသော နိဗ္ဗာန်၏ ဂုဏ်ကိုလည်း အရိယာသာဝကတို့၌သာ အမှန်တကယ် အာရုံပြုနိုင် ကုန်၏။

ဤအနုဿတိ ခုနစ်ပါးတို့သည် အရိယာသာဝကတို့၌သာ ပြီးပြည့်စုံကြ စေကာမူ ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ အနေဖြင့်လည်း ထိုအနုဿတိ ခုနစ်ပါးတို့ကို ကော်မုချ ပွားများ နှလုံးသွင်းအပ်သည်သာ ဖြစ်၏။

မရဏာနုဿတိ ရှုပွားပုံ

မရဏာနုဿတိ ဆိုသည်မှာ သေခြင်းတရားကို အဖန်ဖန် ရှုပွားအောက်မေ့ သော သတိတရားကို ခေါ်သည်။ မရဏာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သူသည် ပြင်ပအာရုံများနှင့် ကင်းကွာသော ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်သို့ ကပ်လျက်—

“မရဏံ မေ ဓုဝံ”

ငါ၏ သေခြင်းသဘောတရားသည် အမြဲရှိနေပါတကား။

“အဓုဝံ မေ ဇီဝိတံ”

ငါ၏ အသက်ရှင်ခြင်းသည် မမြဲပါတကား။

“အဝဿံ မယာ မရိတဗ္ဗံ”

ငါသည် မချွတ်ကော် အမှန်သေရမှာပါတကား။

“မရဏံ မေ သဝိဿတံ”

ငါသည် သေရဦးမှာပါတကား—

ဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်အောက်မေ့ နေရမည်။

ထို့ပြင် သွားရင်း လာရင်း စားရင်း သောက်ရင်း နေရင်း ထိုင်ရင်း အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် သေနိုင်သည်ကိုလည်း ဆင်ခြင်အောက်မေ့နိုင်သည်။ ကားတိုက်၍ သေနိုင်၏။ ကျားကိုက်၍ မြွေကိုက်၍ သေနိုင်၏။ ရောဂါဝေဒနာ ဖြစ်၍ လေဖြတ်၍ ဦးနှောက်သွေးကြောပြတ်၍ သေနိုင်၏ စသည်ဖြင့် သေခြင်း အကြောင်းတရားများကို ဆင်ခြင်ရမည်။ ထို့ပြင် သတ္တဝါတို့၏ အသက်ရှင်သန် နေမှုသည် ကံကြောင့် ဖြစ်ရသောကြောင့် ကံအားကောင်းလျှင် အသက်ရှည်ပြီး ကံအားနည်းလျှင် အသက်တိုသည်။ ထို့ကြောင့်—

ငါ၏ကံသည် မည်မျှအားကောင်း၍ ငါ၏ အသက်သည်လည်း မည်မျှ ရှည်ကြာဦးမည်ကို မသိရပါ တကား၊ နောက်ကလည်း ငါ၏ အသက်ကို အချိန်ကာလက စား၍စား၍ လိုက်နေချေပြီ၊ တစ်ည၌ လွန်လျှင် ငါ၏အသက် တစ်ပိုင်းကုန်သွားပြီ၊ နှစ်ည၌လွန်လျှင် ငါ၏ အသက် နှစ်ပိုင်းကုန်သွားပြီ၊ ဤနည်းအားဖြင့် နေ့ည၌အချိန်ကာလတို့ သည် ငါ၏အသက်ကို ပိုင်း၍ ပိုင်း၍ လိုက်၍ လိုက်၍ စားနေကြသည် တကား၊ ငါ၏အသက်သည် တစ်နေ့ပြီး တစ်နေ့ တို၍ တို၍ ကုန်နေပါ တကား၊ ငါသည် တစ်နေ့ထက် တစ်နေ့ သေမင်းထံသို့ နီး၍ နီး၍ လာနေပြီ တကား—

ဟု မပြတ်ဆင်ခြင် အောက်မေ့နေအပ်၏။ မရဏာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများ အားထုတ်သူသည် သေရမည့် အရေး တွေးလျက် ငေးမှိုင်တွေဝေ မနေစေရ၊ ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်မှုလည်း မဖြစ်စေရ၊ ပျင်းရိထိုင်းမှိုင်းမှုလည်း မဖြစ်စေရ၊ တစ်နေ့ သေရမှာပဲ၊ ဘာလုပ်၍ ဘာထူး မည်လဲ ဟုလည်း မတွေးတောရ၊ သေရမည့်အရေးကို တွေးလျက် ဘာကိုမျှ မလုပ်ချင် မကိုင်ချင် ငေးမှိုင် ပျင်းရိ ထုံထိုင်းနေလျှင် မျက်မှောက်လောက အတွက်လည်း အကျိုးမရှိ၊ သံသရာ အတွက်လည်း အကျိုးမများဘဲ အပါယ်လေးပါးစာသာ ဖြစ်သွားနိုင်လေသည်။

သေခြင်းတရားကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့လျက် တစ်နေ့နေ့ တစ်ချိန်ချိန်တွင် မုချသေရမည်ကို သိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မသေမီ လုပ်ဆင့်လုပ်ထိုက်သည်များကို လုပ်ထားကြသည်။ ဆောင်ရွက်သင့် ဆောင်ရွက်ထိုက်သည်များကို ဆောင်မြင် အောင် ဆောင်ရွက်ထားကြသည်။ အကျိုးရှိသော လုပ်ငန်းဟူသမျှကို စိတ် အား ထက်သန်စွာ လုပ်ကြသည်။

မိမိနှင့်တကွ သတ္တဝါအားလုံး သေရမည်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဆင်ခြင်အောက်မေ့သူသည် မိမိဉာဏ် ထက်မြက်မှုနှင့် ရရှိသော သမာဓိအား လျော်စွာ သေရမည့်ကာလ နီးကပ်လာသောအချိန်ကို ထင်မြင်နိုင်သည်။ ထိုသို့ ထင်မြင်၍ မရဏသညာ၊ မရဏဿတိ ကောင်းစွာ ရရှိလာသောအခါ စိတ်အား၊ ဉာဏ်အား အလွန်ကြည်လင်လာသည်။ အသိဉာဏ်ပညာ ကြီးထွား လာသည်။ စိတ်သည် သေခြင်းတရား၌ စွဲမြဲလျက် တည်ကြည်လာသည်။ ထိုအခါ ဥပစာရသမာဓိအဆင့်သို့ ရောက်ရှိသည်။ မရဏာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း၌ သေခြင်းသဘောတရားနှင့် ဇီဝိတိန္ဒြေ ချုပ်ပြတ်မှုတို့မှာ အလွန်နက်နဲ သိမ်မွေ့၍ နိမိတ်အာရုံ မရကောင်းသောကြောင့် အပ္ပနာသမာဓိခေါ် ရူပါဝစရပဌမဈာန် အဆင့်သို့ကား မရောက်နိုင်ပေ။

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

မရဏာနုဿတိအကျိုး

သေခြင်းတရားကို အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် ရှုပွားဆင်ခြင်လျက် မရဏာနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူသည် မမေ့မလျော့သော သတိအမြဲရှိ၏။ ဘဝရရှိခြင်း တို့၌ မပျော်ပိုက်ဘဲ ငြီးငွေ့သော အမှတ်သညာရှိ၏။ အသက်၌ နှစ်သက် တွယ်တာခြင်း ကင်း၏။ မကေခင်းမှုကို ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချလာ၏။ ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ကို သိုမှီးသိမ်းဆည်းမှုလည်း မပွားတော့ပေ။ ပစ္စည်းဥစ္စာတို့၌ တပ်မက်တွယ်တာ မှုနှင့် နှမြောတုန်တို ဝန်တိုမှုလည်း ကင်းလာသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား အနိစ္စသညာ၊ ဒုက္ခသညာ၊ အနတ္တသညာတို့ ထင်လာသည်။ မရဏာသတိ မပွားဖူးသူတို့သည် သေခါနီး၌ သားရဲ ဘီလူး စသည်တို့၏ အနှိပ်စက် ခံရသကဲ့သို့ ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်တော့ဝေကြသော်လည်း မရဏာသတိပွားများသူမှာကား ထိုသို့မဟုတ်မှု၍ ကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်းလျက် မတော့မဝေ သေရ၏။ မရဏာသတိကို ပွားများခြင်း ကြောင့် မျက်မှောက်ဘဝ၌ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို အကယ်၍ မရရှိနိုင်လျှင် နောက်ဘဝ၌ကား ကောင်းရာသုဂတိဘဝသို့ မရ လားရောက်ရလေသည်။

မရဏာနုဿတိပွားများသော လယ်သမားမိသားစု

မရဏာနုဿတိကို အမြဲတမ်းပွားများနေသူ သေခြင်းတရား၌ အမြဲတမ်း အောက်မေ့နေသူသည် မိမိကိုယ်တိုင် သေရမည်ကိုလည်း မကြောက်မရွံ့ မတုန်မလှုပ်ပေ။ သူတစ်ပါးသေသည်ကိုလည်း ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်း၊ စိတ်ထိခိုက်ခြင်း မဖြစ်ပေ။ ဤကဲ့သို့ သေရမည်ကို မကြောက်ခြင်း၊ သေခြင်း တရား၌ မတုန်လှုပ်ခြင်းသည် မိုက်ရွှားရဲတို့၏ မကြောက်ခြင်း၊ မတုန်လှုပ်ခြင်းနှင့် လုံးဝ မတူပေ။ မိုက်ရွှားရဲတို့ကား “သေလျှင် ပြီးရော့” ဟု ယူဆ တတ်ကြသည်။ မိမိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သေလျှင် ဝမ်းသာ၍ မိတ်ဆွေအပေါင်းအသင်း မိသားစု သေလျှင် ဝမ်းနည်းတတ်၏။ မရဏာနုဿတိပွားများသူ၏ သေခြင်းတရား၌ မကြောက်ခြင်း၊ မတုန်လှုပ်ခြင်းကား တရားဖြင့် ဆင်ခြင်၍ မကြောက်ခြင်း၊ မတုန်လှုပ်ခြင်းတည်း။ သာကေတစ်ခု ထုတ်ပြပါမည်—

ဘုရားအလောင်းတော်သည် ဗာရာဏသီပြည်အနီး ရွာတစ်ရွာတွင် လယ်သမားမျိုး၌ဖြစ်၍ လယ်ယာလုပ်ကိုင်ခြင်းဖြင့် အသက်မွေးရ၏။ ဘုရား အလောင်းတော် လယ်သမားကြီး၌ သားတစ်ယောက်၊ သမီးတစ်ယောက် ရှိသည်။ သားအရွယ်ရောက်သောအခါ အမျိုးတူ သူငယ်မနှင့် ထိမ်းမြားပေး လိုက်သည်။ ဤသို့အားဖြင့် လယ်သမားကြီး၏ မိသားစုတွင် မယား၊ သား၊ သမီး၊ ချွေးမ၊ အိမ်ဖော်မ ဟူ၍ မိသားစု ခြောက်ယောက် ဖြစ်လာသည်။

ထိုမိသားစုသည် ညီညီညွတ်ညွတ် ချစ်ချစ်ခင်ခင် ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် နေကြသည်။ လယ်သမားကြီးသည် မိသားစုအား “အလှူပေးကြ၊ သီလဆောက်တည်ကြ၊ ဥပုသ်စောင့်ကြ၊ သေခြင်းတရား၌ မပြတ်အောက်မေ့ကြ၊ တစ်နေ့ကျ သေရမည်ကို သိကြ၊ သတ္တဝါတို့အား သေခြင်းသည် မြစ်၊ အသက်ရှင်ခြင်းသည် မမြ၊ သင်္ခါရတရားအားလုံး အမြဲမရှိ၊ ကုန်ခြင်းယှက်ခြင်းသဘောရှိ၏။ နေ့နေ့ညည မမေ့မလျော့ နေကြ” ဟု အမြဲဆုံးမသည်။ လယ်သမားကြီး ကိုယ်တိုင်လည်း မိမိဆုံးမသည့်အတိုင်း ကျင့်ကြံနေထိုင်သည်။ မိသားစုအားလုံး တို့ကလည်း ဖခင်ကြီး ဆုံးမသည့်အတိုင်း လိုက်နာ ကျင့်ကြံကြသည်။ အထူးသဖြင့် မရဏာနုဿတိကို နေ့နေ့ညည အချိန်ရှိတိုင်း ပွားများကြသည်။ ယင်းသို့ မရဏာနုဿတိကို ပွားများခြင်းကြောင့် သူတို့၏ လယ်ယာလုပ်ငန်းကိုလည်း မထိခိုက်ပေ။ ကြိုးစား၍ လယ်လုပ်ကြသည်။ နွားကျောင်းရင်း၊ လယ်ထွန်ရင်း၊ ကောက်စိုက်ရင်း၊ စပါးရိတ်ရင်း မရဏာနုဿတိကို အမြဲစအောက်မေ့ကြသည်။ လုပ်ငန်းခွင်၌ မရဏာနုဿတိကြောင့် ထုံထိုင်းမှုန်မှုင်း တောဝေမနေကြပေ။ အမြဲတမ်း သွက်လက်ဖျတ်လတ် နေကြသည်။

တစ်နေ့သ၌ လယ်သမားကြီးသားအဖ လယ်ထွန်သွားကြ၏။ သားသည် တောင်ပို့အနီး၌ အမှိုက်များစုပုံ၍ မီးရှို့၏။ တောင်ပို့ခေါင်းထဲရှိ အဆိပ်ပြင်းသော မြေသည် မီးခိုးဒဏ်မခံနိုင်သဖြင့် အဖျက်ထွက်ကာ တောင်ပို့ခေါင်းထဲမှ ထွက်လာပြီး ကိုက်သဖြင့် လယ်သမားကြီး၏သားသည် သေဆုံးသွားလေသည်။

လယ်သမားကြီးသည် ရုတ်တရက် လဲကျသွားသော သားကို လယ်ထွန်နေရာမှ မြင်လိုက်ရာ နွားတို့ကို ထားခဲ့ပြီး သားထံ ပြေးလာခဲ့သည်။ သို့သော် သားကား အသက်မရှိတော့ပြီ။ လယ်သမားကြီးသည် သား၏ အလောင်းကို ပွေ့ချိုပြီး သစ်ပင်ရင်း၌ ထားလိုက်သည်။ လယ်သမားကြီးသည် မျက်ရည်လည်း မယို ငိုလည်း မငို “ပျက်စီးတတ်သော သဘောသည် ပျက်စီး၏။ သေတတ်သော သဘောသည် သေ၏။ ခပ်သိမ်းသော သင်္ခါရတို့သည် မမြဲကုန်၊ သေခြင်းလျှင် အဆုံးရှိကုန်၏” ဟု ရှုမှတ်လျက် ဆက်လက်၍ လယ်ထွန်နေသည်။

လယ်သမားကြီးသည် မိမိလယ်အနီး ပြတ်သွားသော အိမ်နီးချင်း ယောက်ျားတစ်ယောက်တို့ မြင်၍ ဤသို့ မှာကြားလေသည်—

“အမောင် ငါတို့အိမ်ကို သွား၍ အိမ်ရှင်မကို ပြောပေးပါ။ မိကနေ့ အရင်ကလို နှစ်ယောက်စာထမင်း မယူခဲ့နှင့်၊ တစ်ယောက်စာသာ ယူခဲ့၊ အရင်ကလို အိမ်ဖော်မ တစ်ယောက်တည်း ထမင်း လာမပို့စေနှင့်၊ ယနေ့ လေးယောက်စလုံး အဝတ်အစား စင်ကြယ်စွာဝတ်ပြီး အမွှေးနံ့သာများလည်း ယူ၍ လာခဲ့ကြပါ” —

အိမ်နီးချင်း ယောကျ်ားကလည်း လယ်သမားကြီး၏ ဇနီးအား သွား၍ ပြော၏။ ထိုအခါ အိမ်ရှင်မသည် “ငါ့သား သေပြီ” ဟု သိလိုက်၏။ သို့သော်လည်း စိတ်တုန်လှုပ် ချောက်ချားမှု မရှိ၊ ပကတိအတိုင်း တည်ငြိမ်လျက်ကင် ဖြစ်၏။ အိမ်ရှင်မမှတစ်ဆင့် ကျန်မိသားစုများလည်း သိသွားကြ၏။ ထိုသူသေခြင်း အတွက် မည်သူမျှတုန်လှုပ်မှု မဖြစ်ကြ။ ပကတိအတိုင်း ဘာသိဘာသာ နေကြ၏။

ထိုမိသားစုတို့သည် အဝတ်စင်ကြယ်စွာဝတ်၍ အမွှေးနံ့သာများ ကိုင်ဆောင်ကာ တစ်ယောက်စာ ထမင်းကိုယူ၍ လယ်တောဆီသို့ ထွက်ခွာသွားကြ၏။ မိသားစု ရောက်လာကြသောအခါ လယ်သမားကြီးသည် သစ်ပင်ရိပ်အောက်ရှိ သားအလောင်းဘေးနားတွင် ထိုင်လျက် ထမင်းစားနေသည်။ အစား မပျက်။ ယခင်ကလို စားမြဲတိုင်း စား၏။ မိသားစုတို့ကလည်း သားအလောင်းကို ကြည့်၍ မည်သူမျှ မျက်ရည်မယို။ ငိုလည်း မငို။ အိပ်နေသူကို ကြည့်နေသကဲ့သို့ ကြည့်နေကြ၏။ လယ်သမားကြီး ထမင်းစားပြီးသောအခါ ထင်းများ သယ်ဆောင်၍ သားအလောင်းကောင်ကို ထင်းပုံသို့တင်ကာ အမွှေးနံ့သာ ပန်းတို့ဖြင့် ပက်ဖျန်းလျက် မီးသင်္ဂြိုဟ်လိုက်ကြ၏။ မည်သူ့တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မျက်ရည်စက် တစ်စက်ပင် မကျပေ။ သူတို့၏စိတ်၌ ဝမ်းနည်းမှု တုန်လှုပ်မှုလည်း မဖြစ်ပေ။ “မရဏာနုဏတိ” ဘာဝနာကို ပွားနေကြသည်။

သိကြားမင်း မနေနိုင်

လယ်သမားကြီးမိသားစု၏ သီလတန်ခိုးကြောင့် သိကြားမင်း၏ ပဏ္ဍိတကမ္မလာ မြကျောက်ဖျာ တင်းမာလာသည်။ အကြောင်းကို ဆင်ခြင်သော် ထိုသူတို့၏ သီလတန်ခိုးကြောင့်ဟု သိ၍ လူ့ပြည်သို့ဆင်းကာ လိုရင်းအချက်ကို စုံစမ်းရတော့သည်။ လယ်သမားကြီးနှင့် မိသားစုတို့အား သိကြားမင်းက မေးမြန်းလေသည်—

- “အသင်တို့ ဘာလုပ်နေကြတာလဲ”
- “လူသေကို မီးသင်္ဂြိုဟ်နေတာပါ”
- “လူဟုတ်ရဲ့လား၊ သမင်တစ်ကောင်ကို မီးဖုတ်နေတာ မဟုတ်လား”
- “သမင် မဟုတ်ပါဘူး၊ လူကို ငါတို့ မီးသင်္ဂြိုဟ်နေကြတာပါ”
- “ခါဆို ဒီလူက သင်တို့ ရန်သူလား”
- “ရန်သူ မဟုတ်ပါဘူး၊ ရင်၌ဖြစ်သော သားအရင်းပါ”

ဗုဒ္ဓဘာသာဇာတ်စွဲကျမ်း

“သားဆိုရင်လဲ ဒီသားကို ထင်တို့ မုန်းကြတယ် မဟုတ်လား”

“ငါတို့ ဒီသားကို မမုန်းပါဘူး၊ သိပ်ချစ်ကြပါတယ်”

“ဪ—ဒီသားကို သိပ်ချစ်တယ်လို့လဲ ပြောသေးရဲ့၊ ဘယ်သူမှလဲ မျက်ရည် တစ်ပေါက်မျှ မကျပါလား”...။

ထိုအခါ လယ်သမားကြီးက မိမိ မငိုသည့်အကြောင်းကို ဤသို့ ပြောပြ၏။

“မြေသည် အရေဟောင်းကို စွန့်၍သွားသကဲ့သို့ ငါ၏သားသည် မိမိကိုယ်ကို စွန့်၍ သွား၏။ ကြွင်းကျန်ရစ်သော သူ၏ကိုယ်ခန္ဓာသည် ခံစားခြင်း မရှိ၊ သေသွားသော သားသည်လည်း ဆွေမျိုးတို့၏ ငိုကြွေးခြင်းကို မသိတော့။ ထို့ကြောင့် ငါသည် သားသေခြင်းအတွက် စိုးရိမ်ငိုကြွေးစရာ မလို”။

ထို့နောက် သိကြားမင်းသည် အိမ်ရှင်မဘက်သို့ လှည့်၍ သေသူနှင့် မည်သို့ တော်စပ်သနည်း၊ ဘာကြောင့် မငိုသနည်းဟု မေးပြန်၏။ အိမ်ရှင်မက သေသူ သည် မိမိ၏ ကိုးလလွယ် ဆယ်လဖွားသော သားအရင်းဖြစ်ကြောင်း၊ သို့သော် မိမိ မငိုကြောင်း ဤသို့ ပြောပြသည်—

“ငါ၏သားသည် ဘဝတပါးမှ ငါတို့အိမ်သို့ မခေါ်ဘဲ လာခဲ့၏။ ခွင့်မတောင်းဘဲလျက် ဘဝတပါးသို့ ပြန်သွား၏။ သူ့အလိုအလျောက် လာ၍ သူ့အလိုအလျောက် ပြန်သွားသော သားအတွက် ငိုစရာ အကြောင်း မရှိ၊ ငါတို့ ငို၍လည်း သူ့မသိ”။

ထို့နောက် သိကြားမင်းသည် အမျိုးသမီးငယ်ဘက်သို့လှည့်၍ သေသူနှင့် ဘာတော်သနည်း၊ ဘာကြောင့် မငိုသနည်းဟု မေးမြန်းရာ အမျိုးသမီးငယ်က တစ်အူတုန်ဆင်း မောင်နှမအရင်း တော်ကြောင်း၊ သူ့မောင်ကို အလွန် ချစ်ကြောင်း၊ သို့သော် မိမိ မငိုကြောင်း ဤသို့ ပြောပြသည်—

“သေသူကို တွေး၍ စိုးရိမ်ပူဆွေးငိုကြွေးနေလျှင် မိမိသာ ပိန်ချိုး သွားမည်။ ဘာမျှအကျိုးမရှိ၊ ငါတို့မိသားစုလဲ စိတ်မကောင်းဖြစ်ကြ ရမည်။ မီးရှို့ ပြီးသော မောင်ငယ်သည် ဆွေမျိုးတို့ ငိုသည်ကိုလည်း သိမည်မဟုတ်၊ လာလမ်းအတိုင်း ပြန်သွားခြင်းဖြစ်၏”။

သိကြားမင်းသည် နောက်အမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဘက်သို့လှည့်၍ သေသူနှင့် ဘာတော်သနည်း၊ တာကြောင့် မငိုသနည်းဟုမေးပြန်ရာ ထိုအမျိုးသမီးက မိမိ၏ ချစ်လှစွာသော ခင်ပွန်းလင်ဖြစ်ကြောင်း၊ အမျိုးသမီးတို့မည်သည်

အနုထတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

လင်သေလျှင် အားကိုးရာ မရှိတော့ကြောင်း၊ မဆိုးမဘဝမှာ မျက်နှာငယ်
ကြောင်း၊ သို့သော် မိမိ မငိုကြောင်း ဤသို့ ပြောပြသည်—

“သေသူကိုမှန်းဆ၍ လွမ်းတသသ ငိုကြွေးခြင်းသည် ကောင်းကင်က
လမင်းကြီးကို လိုချင်၍ ငိုကြွေးနေသော သူငယ်နှင့်တူ၏။ မီးသင်္ဂြိုဟ်
ပြီးသော ချစ်လင်သည် ဆွေမျိုးတို့ ငိုသည်ကို မသိ၊ သူလမ်းသူသွား
ခြင်း ဖြစ်၏”။

သိကြားမင်းသည် နောက်ဆုံး ကျန်ရှိနေသော အမျိုးသမီးကြီးဘက်သို့
လှည့်၍ “မိခင် သင်နှင့်ဘာတော်သနည်း” ဟု မေး၏။ အမျိုးသမီး ကြီးက
မိမိ၏ အရှင်သခင်ဖြစ်ကြောင်း ပြောရာ သိကြားမင်းက “သူ့ရှိစဉ်က ဘင့်ကို
နိပ်စက်ညှဉ်းဆဲလို့ သူလက်အောက်လွတ်လို့ သင်က မငိုတာလား” ဟု မေး၏။
အမျိုးသမီးကြီးက “ဤသို့ မဟုတ်ကြောင်း၊ ငါ၏ အရှင်သားမှာ ခန္တီ၊ မေတ္တာ၊
ကရုဏာနှင့် ပြည့်စုံကြောင်း၊ သားကြီးအရင်းကဲ့သို့ ချစ်ခင်ကြောင်း၊ သို့သော်
မိမိ မငိုကြောင်း ဤသို့ ပြောပြ၏”။

“အိုးကဲ့ကို ပြန်စပ်၍ အိုးကောင်းပြန်မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ သေသူကို
ငိုကြွေးတမ်းတနေသော်လည်း သေသူမှာ ပြန်မလာတော့ပေ။ ဆွေမျိုး
တို့ ငိုကြွေးနေသည်ကိုလည်း သေသူ မသိတော့၊ သူလမ်းအတိုင်း
သူ သွားလေ၏”။

သိကြားမင်းသည် လယ်သမားကြီး မိသားစု၏ စကားကို ကြားရ၍ အားရ
ဝမ်းသာ ကြည်ညိုသဒ္ဓါ ဖြစ်ကာ “သင်တို့သည် ဗာဠုမုနာ၍ လယ်လုပ်မစားကြ
နှင့်တော့။ ဒါန၊ သီလ၊ ဥပုသ်တို့ကို ပြုလုပ်စောင့်ထိန်း၍ မရဏာနုထတိကို
ပွားများလျက် မမေ့မလျော့နေကြလော့” ဟု ပြောဆို၍ အိမ်၌ ရတနာခုနစ်ပါး
ပြည့်စုံအောင် ပြုလုပ်ပေးပြီး ပြန်သွားလေသည်။

ရဟန်း (ဂ) ပါး မရဏာနုဿတိ ပွားများပုံ

ဤနေရာ၌ မရဏာနုဿတိ ပွားများသော ရဟန်းရှစ်ပါးအကြောင်းကို ဖော်ပြပါဦးမည်။

ဘုရားရှင်သည် နာတိကရွာ ဆုတ်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံး တော်မူနေစဉ် ရဟန်းတို့ကို ခေါ်တော်မူ၍—

ရဟန်းတို့...သေခြင်းတရားကို အောက်မေ့မှု (မရဏာနုဿတိ)ကို ပွားများအပ်၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုလုပ်အပ်သည်ရှိသော် အကျိုး အာနိသင် ကြီးမား၏၊ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်သို့ သက်ဝင်၏၊ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်လျှင် အဆုံးရှိ၏၊ သင်တို့သည် မရဏာနုဿတိကို ပွားများကြ၏လော—

ဟု မေးတော်မူသည်။ ထိုအခါ ရဟန်းရှစ်ပါးတို့က မိမိတို့ မရဏာနုဿတိ ပွားများကြပုံကို အသီးအသီး လျှောက်ထားကြ၏။

(၁) ရဟန်းတစ်ပါး “ငါသည် တစ်နေ့တစ်ညဉ့်သာ အသက်ရှည်နိုင်၏”၊ (တစ်နေ့တစ်ညဉ့်အတွင်း သေနိုင်၏) ဤသို့ ပွားများပါသည် ဘုရား။

(၂) ရဟန်းတစ်ပါး “ငါသည် တစ်နေ့မျှသာ အသက်ရှည်နိုင်၏”၊ (တစ်နေ့အတွင်း သေနိုင်၏) ဤသို့ ပွားများပါသည် ဘုရား။

(၃) ရဟန်းတစ်ပါး “ငါသည် နှေ့ဝက်မျှသာ အသက်ရှည်နိုင်၏”၊ (နှေ့ဝက်အတွင်း သေနိုင်၏) ဤသို့ ပွားများပါသည်ဘုရား။

(၄) ရဟန်းတစ်ပါး “ငါသည် ဆွမ်းတစ်ထပ်စားချိန်မျှသာ အသက်ရှည်နိုင်၏”၊ (ဆွမ်းတစ်ထပ်စားချိန်အတွင်း သေနိုင်၏) ဤသို့ ပွားများပါသည်ဘုရား။

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

- (၅) ရဟန်းတစ်ပါး “ငါသည် ဆွမ်းတစ်ထပ်စားချိန်၏ ထက်ဝက်မျှသာ အသက်ရှည်နိုင်၏”၊ (ဆွမ်းတစ်ထပ် စားချိန်၏ ထက်ဝက်အတွင်း သေနိုင်၏) ဤသို့ ပွားများပါ သည်ဘုရား။
- (၆) ရဟန်းတစ်ပါး “ငါသည် ဆွမ်းလေးလုပ် ငါးလုပ် ဝါးမျိုနေချိန် မျှသာ အသက်ရှည်နိုင်၏”၊ (ဆွမ်းလေးလုပ် ငါးလုပ် ဝါးမျိုနေချိန်အတွင်း သေနိုင်၏) ဤသို့ ပွားများ ပါသည်ဘုရား။
- (၇) ရဟန်းတစ်ပါး “ ငါသည် ဆွမ်းတစ်လုပ် ဝါးမျိုနေချိန်မျှသာ အသက်ရှည်နိုင်၏”၊ (ဆွမ်းတစ်လုပ် ဝါးမျိုနေချိန် အတွင်း သေနိုင်၏) ဤသို့ ပွားများပါသည်ဘုရား။
- (၈) ရဟန်းတစ်ပါး “ ငါသည် ဝင်သက်ရှု၍ ထွက်သက်ထုတ်ချိန် ထွက်သက်ထုတ်၍ ဝင်သက်ရှုချိန်အတွင်း အသက် ရှည်နိုင်၏၊ (ထိုအချိန်အတွင်း သေနိုင်၏) ဤသို့ ပွားများပါသည် ဘုရား”။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်က ရွှေရဟန်းခြောက်ပါးတို့အား—

ဤရဟန်း ခြောက်ပါးတို့သည် မေ့မေ့လျော့လျော့ နေကုန်၏။ အာသဝေါတရားကုန်ခန်းရန် နှိပ်နှေးစွာမရဏာနုဿတိကို ပွားများကုန်၏ ဟု ပြစ်တင် ရွတ်ချတော်မူသည်။ နောက်ဆုံး ရဟန်းနှစ်ပါးကိုကား— ဤရဟန်း နှစ်ပါးတို့သည် မမေ့မလျော့ နေကုန်၏။ အာသဝေါတရား ကုန်ခန်းရန် ထက်သန်စွာ မရဏာနုဿတိကို ပွားများကုန်၏—

ဟု ချီးမွမ်းတော်မူ၏။

သေခြင်းတရားတို့မည်သည် ကျွေးသောလက် မဆန့်မီ၊ ဆန့်သော လက် မကျွေးမီ မျက်စိတစ်မှိတ်၊ လက်ဖျစ်တစ်တက်၊ လျှပ်တစ်ပျက်အတွင်း သတ္တဝါတို့ အပေါ် ကျရောက်လာနိုင်သည်။ ထိုမျှလောက်တိုတောင်းသော အချိန်ကာလ များ၌ ပွားများသော မရဏာနုဿတိကိုသာ ဘုရားရှင် ချီးမွမ်းတော်မူသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ စက္ကန့်တိုင်း စက္ကန့်တိုင်း အချိန်မရွေး သေနိုင်သည် ဟူသော အသိဉာဏ်ကို အမြဲတမ်း ပွားများ နေရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ထို့ကြောင့် မရဏာနုဿတိဘာဝနာကိုစွဲမြဲစွာ ပွားများအားထုတ်သင့်ကြသည်။

ကာယဂတာသတိပွားများပုံ

ကာယဂတာသတိဆိုသည်မှာ ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောဋ္ဌိ ရှိသောဆံပင် အမွှေး၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်း၊ သွား စသည့် ၃၂-ပါးသော အစုအဝေး အစိတ်အပိုင်း များကို အာရုံပြု၍ ဆင်ခြင် အောက်မေ့ခြင်းကို ဆိုသည်။ (ကာယ+ဂတာ+သတိ၊ ကာယ=ကိုယ်+ဂတာ=ရှိခြင်း+အနုဿတိ=အစဉ် အောက်မေ့ခြင်း၊ ကောဋ္ဌာသ=အဖို့အစု၊)

ဤကာယဂတာသတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင် ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ကာယဂတာသတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းအားထုတ်လို သူသည် ရှေးဦးစွာ ၃၂-ပါးသော ကောဋ္ဌာသထို့ကို အရအမီ ကျက်မှတ် ဆောင်ထားရန် လိုအပ်လေသည်—

- (၁) ကေသာ=ဆံပင်
- (၂) လောမာ=အမွှေး
- (၃) နခါ =ခြေသည်း လက်သည်း
- (၄) ဒန္တာ =သွား
- (၅) တစော =အရေ (အရေထူ-အရေပါး)
- (၆) မံသံ =အသား
- (၇) နှာရု =အကြော
- (၈) အဋ္ဌိ =အရိုး
- (၉) အဋ္ဌိမိဉ္ဇံ =ရိုးတွင်းခြင်ဆီ
- (၁၀) ဝက္ကံ =အညှို့
- (၁၁) ဟဒယံ =နှလုံး
- (၁၂) ယကနံ =အသည်း
- (၁၃) ကိလောမကံ=အမြှေး
- (၁၄) ပိဟကံ =အဖျဉ်း
- (၁၅) ပပ္ဖါသံ =အဆုတ်

အနုဘာတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

- (၁၆) အန္တံ = အူမ
- (၁၇) အန္တဂုဏ် = အူသိမ်
- (၁၈) ဥဒရိယံ = အစာသစ်
- (၁၉) ကရိသံ = အစာဟောင်း
- (၂၀) မတ္တလုဂံ = ဦးနှောက်
- (၂၁) ပိတ္တံ = သည်းခြေ
- (၂၂) သေမ္ပံ = သလိပ်
- (၂၃) ပုဗ္ဗော = ပြည်
- (၂၄) လောဟိတံ = သွေး
- (၂၅) သေဒေါ = ချွေး
- (၂၆) မေဒေါ = အဆီခဲ
- (၂၇) အဿု = မျက်ရည်
- (၂၈) ဝဿာ = အဆီကြည်
- (၂၉) ဓေဋ္ဌော = တံတွေး
- (၃၀) သိဗ်ာဏိကာ = နှပ်
- (၃၁) လသိကာ = အစေး
- (၃၂) မုတ္တံ = ကျင်ငယ်

ထို ၃၂-ပါးအနက် (၁) မှ (၂၀) အထိ ကောဋ္ဌာသများသည် မြေဓာတ် လွန်ကဲသောကြောင့် ပထဝီကောဋ္ဌာသ မည်၏။ (၂၁) မှ (၃၂) အထိ ကောဋ္ဌာသ များသည် ရေဓာတ်လွန်ကဲသောကြောင့် အာပေါကောဋ္ဌာသ မည်၏။

ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ရာ၌ ထို ၃၂-ပါးသော ကောဋ္ဌာသ တို့ကို အလွတ်ရအောင် ကျက်မှတ်၍ နှုတ်ဖြင့် အသံထွက်မရွတ်ဆိုဘဲ စိတ်အသိ ဉာဏ်ဖြင့် အပြန်ပြန်အလှန်လှန် အစမှအဆုံး အဆုံးမှအစ (အနုလု-ပဋိလု) ကြည့်ရှု ဆင်ခြင်ရာ၏။ ၎င်းတို့သည် မျက်စိဖြင့်မြင်၍ရသော မြင်ဖူးသော ကောဋ္ဌာသများဖြစ်၍ ၎င်းတို့ကို အဖန်ဖန် ကြည့်ရှုသောအခါ ပကတိမျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့ စိတ်ထဲ ဉာဏ်ထဲ၌ ထင်မြင်လာသည်။ ယင်းသို့ ထင်မြင်လာလျှင် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ရပြီဟု မှတ်ရမည်။

ထိုသို့ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ရသောအခါ စိတ်ထဲ ဉာဏ်ထဲ၌ ထင်ထင်ရှားရှား မြင်ရသော ကောဋ္ဌာသတစ်ခုတည်းကိုသာ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ကြည့်ရှု နေအပ်၏။ ထိုသို့ ကြည့်ရှုရာ၌လည်း ထိုကောဋ္ဌာသကို ကသိုဏ်းဖြစ်အောင် အဆင်းကိုလည်း နှလုံးမသွင်းရ၊ သုညတဖြစ်အောင် ဓာတ်ကိုလည်း နှလုံး မသွင်းရ၊ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ဟုသာ နှလုံးသွင်း၍ ရှုနေရမည်။ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် အခြင်းအရာ မပေါ် ပေါ်အောင် နှလုံးသွင်း၍ ရှုရမည်။

ထိုအခါ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်အဖြစ် ထင်မြင်နေသော ကောဋ္ဌာသသည် ချောမွေ့ ပြေပြစ် နှစ်သက်ဖွယ်အသွင်အားဖြင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ပြောင်းလဲထင်လာသည်။ ထိုပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုလည်း စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ဟု စိတ်ထား နှလုံးသွင်းလျက် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုကြည့် ဆင်ခြင်ရမည်။ ထိုအခါ အပ္ပနာသမာဓိ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး အင်္ဂါငါးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရူပါဝစရ ပဌမဈာန်ကို ရရှိ လေတော့သည်။

ထိုပဌမဈာန်ကို ထက်သန်ကြီးထွား မြဲမြံခိုင်ခံ့အောင် ဝသီဘော်မြောက် ကြီးစားအားထုတ်ရာ၏။ အခြား ကောဋ္ဌာသများကိုလည်း ပဌမဈာန်စော ကျအောင် ပွားများအပ်၏။ ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း ကဲ့သို့ အာရုံအနေအားဖြင့် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသောကြောင့် အထက်ဒုတိယ ဈာန် စသည်ကိုကား မမြစ်စေနိုင်ပေ။

ကာယဂတာသတိဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို ပြီးစေခြင်း

ကာယဂတာသတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်၍ ကောဋ္ဌာသ အာရုံတစ်ခုခုဖြင့် ပဌမဈာန်ကိုရရှိပြီး ထိုပဌမဈာန်ကို ထက်သန်အားကောင်း မြဲမြံခိုင်ခံ့အောင် ဝသီဘော်မြောက် အားထုတ်သူသည် အထက်ဒုတိယ ဈာန်စသည်သို့ ထက်ရောက်လိုလျှင် ထိုကောဋ္ဌာသကို အဆင်းအဖြစ် နှလုံးသွင်း၍ ဝဏ္ဏ ကသိုဏ်းဖြစ်အောင်ရှုလျက် တက်ရာ၏။ မင်္ဂလီလ်သို့ ကူးလိုသော အခါလည်း ဓာတုသုညတအနေဖြင့် ရှု၍ ကူးရာ၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်က—

ရဟန်းတို့၊ အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို သုံးဆောင် ကုန်၏။ ထိုသူတို့သည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို သုံးဆောင်ရကုန်၏။ ရဟန်းတို့ အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို မသုံးဆောင်ကုန်၊ ထိုသူ တို့သည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို မသုံးဆောင်ရကုန်။ အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို သုံးဆောင်အပ်ပြီ။ ထိုသူတို့သည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို သုံးဆောင်အပ်ပြီ။ အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို မသုံးဆောင်

အနုထတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

ပူသေး။ ထိုသူတို့သည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို မသုံးဆောင်ဖူးသေး။ အကြင်သူတို့အား ကာယဂတာသတိ (မပွားရသဖြင့်) ဆုံးရှုံး၏။ ထိုသူတို့အား အမြိုက်နိဗ္ဗာန် ဆုံးရှုံး၏။ အကြင်သူတို့အား ကာယဂတာသတိ မဆုံးရှုံး။ ထိုသူတို့အား အမြိုက်နိဗ္ဗာန် မဆုံးရှုံး။ အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို ချွတ်ယွင်းစေ၏။ ထိုသူတို့သည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို ချွတ်ယွင်းစေ၏။ အကြင်သူတို့သည် ကာယဂတာသတိကို ပြီးစေ၏။ ထိုသူတို့သည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို ပြီးစေ၏-

ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ပဉ္စကနှင့်ဆက္ကကမ္မဋ္ဌာန်းများ

(၁) တစပဉ္စက

၃၂-ပါးသော ကောဋ္ဌာသတို့အနက် အရေတိုင်အောင် ငါးခုတွဲရှိသော အစုအဝေးကို “တစပဉ္စက” ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်သည်။ (တစ=အရေ+ပဉ္စက=ငါးခုတွဲ) အစဉ်လိုက် အားဖြင့်-

“ဆံပင်၊ အမေး၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်း၊ သွား၊ အရေ” တို့တည်း။ ၎င်းကို အဆုံးမှအစ ပြန်လှန်၍ အရေ၊ သွား၊ လက်သည်း၊ ခြေသည်း၊ အမေး၊ ဆံပင် ဟု (အနုလုံ၊ ပဋိလုံ) ရွတ်ဆို ပွားများ အပ်၏။

(၂) ဝက္ကပဉ္စက

အညှို့တိုင်အောင် ငါးခုတွဲရှိသော အစုအဝေးကို “ဝက္ကပဉ္စက” ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်သည်။ အစဉ်လိုက်အားဖြင့်-

“အသား၊ အကြော၊ အရိုး၊ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ၊ အညှို့” တို့တည်း။ ၎င်းကို အနုလုံ ပဋိလုံ ရွတ်ဆိုပွားများအပ်၏။ ပဋိလုံပွားများရာ၌ အညှို့မှ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ၊ အရိုး၊ အကြော၊ အသား-ဟူ၍ ပွားထု၏။

(၃) ဖပ္ပာသပဉ္စက

အဆုတ်တိုင်အောင် ငါးခုတွဲရှိသော အစုအဝေးကို “ဖပ္ပာသပဉ္စက” ကမ္မဋ္ဌာန်း ဟု ခေါ်သည်။ အစဉ်လိုက်အားဖြင့်-

“နှလုံး၊ အသည်း၊ အမေး၊ အဖျဉ်း၊ အဆုတ်” တို့တည်း။ ၎င်းကိုလည်း အနုလုံ ပဋိလုံ ရွတ်ဆို ပွားများအပ်၏။ ပဋိလုံပွားရာ၌ အဆုတ်မှ အဖျဉ်း၊ အမေး၊ အသည်း၊ နှလုံး- ဟူ၍ ပွားထု၏။

(၄) မတ္တလုဂ်ပဉ္စက

ဦးနှောက်တိုင်အောင် ငါးခုတွဲရှိသော အစုအဝေးကို “မတ္တလုဂ်ပဉ္စက” ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်သည်။ အစဉ်လိုက်အားဖြင့်-

“အူမ၊ အူသိမ်၊ အစာသစ်၊ အစာဟောင်း၊ ဦးနှောက်” တို့တည်း။ ၎င်းကိုလည်း အနုလုံ ပဋိလုံ ရွတ်ဆို ပွားများအပ်၏။ ပဋိလုံပွားရာ၌ ဦးနှောက် အစာဟောင်း၊ အစာသစ်၊ အူသိမ်၊ အူမ-ဟူ၍ ပွားများရာ၏။

(၁) မေဒဆက္က

အဆီခဲတိုင်အောင် ခြောက်ခုတွဲရှိသော အစုအဝေးကို “မေဒဆက္က” ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်သည်။ အစဉ်လိုက်အားဖြင့်-

“သည်းခြေ၊ သလိပ်၊ ပြည်၊ သွေး၊ ချွေး၊ အဆီခဲ” တို့တည်း။ ၎င်းကိုလည်း အနုလုံ ပဋိလုံ ရွတ်ဆို ပွားများအပ်၏။ ပဋိလုံပွားရာ၌ အဆီ၊ ချွေး၊ သွေး၊ ပြည်၊ သလိပ် သည်းခြေ- ဟူ၍ ပွားရာ၏။

(၂) မုတ္တဆက္က

ကျင်ငယ်တိုင်အောင် ခြောက်ခုတွဲရှိသော အစုအဝေးကို “မုတ္တဆက္က” ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်သည်။ အစဉ်လိုက်အားဖြင့်-

“မျက်ရည်၊ ဆီကြည်၊ တံတွေး၊ နှပ်၊ အစေး၊ ကျင်ငယ်” တို့တည်း။ ၎င်းကိုလည်း အနုလုံ ပဋိလုံ ရွတ်ဆို ပွားများအပ်၏။ ပဋိလုံ ပွားရာ၌ ကျင်ငယ်၊ အစေး၊ နှပ်၊ တံတွေး၊ ဆီကြည်၊ မျက်ရည်- ဟူ၍ ပွားရာ၏။

ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်း ၆-က စီးဖြန်းပုံ

၃၂-ပါးသော ကောဋ္ဌာသ ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ငါးပါးတစ်တွဲ၊ ခြောက်ပါး တစ်တွဲဖြင့် အတွဲလိုက် စီးဖြန်းပွားများနိုင်သည်။ ထို့ပြင် ထိုပဉ္စက၊ ဆက္က ကမ္မဋ္ဌာန်းများကို ရက်ချား သတ်မှတ်ပိုင်းခြား၍လည်း ပွားများနိုင်သည်။ ယင်းသို့ ပွားများရာတွင်-

တစပဉ္စက၌ အနုလုံ ၅-ရက်၊ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ အနုလုံ ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ ပေါင်း ၁၅-ရက်။

ဝတ္ထုပဉ္စက၌ ထို့အတူ သီးခြား ၁၅-ရက်၊ ရွှေပဉ္စကနှင့် ပေါင်း၍-
“ဆံပင်...အညှို့” ဤသို့ အနုလုံ ၅-ရက်၊ “အညှို့...ဆံပင်” ဤသို့
ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ “ဆံပင်... အညှို့၊ အညှို့...ဆံပင်” ဤသို့ အနုလုံ
ပဋိလုံ ၅-ရက်၊ ပေါင်း ၃၀-ရက်။

ထို့အတူ ပပ္ဖါသပဉ္စက၌ ၃၀-ရက်၊ မတ္ထလုဂ်ပဉ္စက၌ ၃၀-ရက်၊
မေဒဆက္က၌ ၃၀-ရက်၊ မုတ္တဆက္က၌ ၃၀-ရက်၊ ပေါင်း ၁၆၅-ရက်
ဖြစ်သည်။ လ အားဖြင့် ၅-လခွဲ ဖြစ်သည်-

၎င်းကို အခွဲနှင့် တကွ ၆-လ ဖြစ်သောကြောင့် ၆-လ ရွတ်ပွားပုံ (ဆမာသ
သဏ္ဍာယ) ဟူ၍ သမ္မောဟဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာ၌ ပြဆိုထားလေသည်။

ကာယဂထာသတိအကျိုး

၃၂-ပါးသောကောဋ္ဌာသတို့ကို ရွတ်ပွားရှုမှတ်၍ ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်း
အားထုတ်သူသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းနှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ အားထုတ်မှု
တို့၌ မပျော်ပိုက်ခြင်း၊ ကာမဂုဏ်တို့၌ ပျော်ပိုက်ခြင်းတို့ကို နှိမ်နင်းနိုင်သည်။
ထိုမပျော်ပိုက်ခြင်းနှင့် ပျော်ပိုက်ခြင်းတို့သည် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သူအား
မနှိပ်စက် နိုင်တော့ပေ။ ဘေးကြီး ဘေးငယ်တို့ကိုလည်း သည်းခံနိုင်၏။
ဘေးကြီး ဘေးငယ်တို့ကလည်း မနှိပ်စက်နိုင်တော့ပေ။ ဖြစ်ပေါ်လာသော
ဘေးကြီး ဘေးငယ်တို့ကိုလည်း နှိမ်နင်းနိုင်၏။ အအေး အပူနှိပ်စက်ခြင်း၊
အစာရေစာ ဆာလေခင်ခြင်း၊ မှက် ခြင်၊ လေပူ၊ နေပူ၊ မြေ၊ ကင်းတို့ ထိပါး
ကိုက်ခဲခြင်းတို့ကိုလည်း သည်းခံနိုင်၏။ မိမိအား မကောင်းပြောဆိုမှုကိုလည်း
သည်းခံနိုင်၏။ ကိုယ်၌ ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ပြင်းထန်ကြမ်းတမ်းသော ဝေဒနာ
တို့ကိုလည်း သည်းခံနိုင်၏။ ကောဋ္ဌာသတို့၏ အဆင်းအထူးကို အမိုပျော်
ဖျာန် ၄-ပါးကို ရနိုင်၏။ အဘိညာဉ်တို့ကိုလည်း ထိုးထွင်း၍ သိနိုင် ရနိုင်၏။

အရှင်ဝဂီသ

ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်က ဗုဒ္ဓဂြိုဟ်ပြည်၌ “ဝဂီသ” အမည်ရှိ ပုဏ္ဏား
လှလင်တစ်ယောက် ရှိသည်။ သူသည် ဗေဒင်သုံးပုံကို တတ်မြောက်သည်သာ
မက “ဆဝ သီသ” မန္တန်ကိုလည်း ကျွမ်းကျင်၏။ ဆဝ သီသ မန္တန်ဆိုသည်မှာ
ဆေသု၏ ဦးခေါင်းခွံကို တီးခေါက်ရုံမျှဖြင့် ထိုသူသည် မည်သည့်ဘုံဘဝသို့
ဝရောက်မည်ကို သိသော မန္တန်ဖြစ်သည်။

ဝင်္ဂီသဦးဆောင်သော ပုဏ္ဏားတစ်စုသည် ထိုအလုပ်ဖြင့် ဝင်ငွေဖြောင့်နေကြသည်။ အရပ်တကာလှည့်လည်၍ ဆဝ သိသမန္တန်ဖြင့် ဟောပြောနေကြသည်။ လူတို့ကလည်း မိမိတို့ ဆွေမျိုးများ ကွယ်လွန်သွားရာ မည်သည့် ဘုံဘဝသို့ ရောက်နေသည်ကို သိလိုကြသဖြင့် အခကြေးငွေများ ပေးကမ်း၍ မေးမြန်းကြသည်။ (ဆဝ=သူသေကောင်+သိသ=ဦးခေါင်း)

ဝင်္ဂီသတို့သည် ယင်းသို့ ဟောပြောလျှင်လည်း ဘာဝတ္ထိပြည်သို့ ရောက်သွားကြ၏။ သူတို့သည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော် အနီး တစ်နေရာ၌ ရောက်ရှိနေထိုင်ကြရာ လူအများ တရားနာသွားသည်ကို မြင်၍ ဘယ်သို့ သွားကြမည်နည်းဟု မေးမြန်းကြသည်။ လူတို့က ဘုရားကျောင်းတော်သို့ တရားနာ သွားမည့်အကြောင်း ပြောပြကြသည်။ ထိုအခါ ဝင်္ဂီသ၏တပည့် ပုဏ္ဏားများက “ငါတို့ ဝင်္ဂီသနှင့်တူသူ မရှိကြောင်း၊ သေသွဇ် ဦးခေါင်းခွံကို တီးခေါက်၍ ထိုသူ မည်သည့်ဘုံသို့ ရောက်နေသည်ကိုပင် သိကြောင်း၊ သိလိုက လာရောက် မေးမြန်းကြပါ” ဟု ပြောပြလေသည်။

ဘုရားကျောင်းတော်သို့ တရားနာသွားမည့် သူများကလည်း “သင်တို့ ဝင်္ဂီသ က အဘယ်မျှလောက် သိနိုင်သနည်း၊ ငါတို့ ဆရာ မြတ်စွာဘုရားနှင့်တူသူ လောက၌ မရှိ” ဟု ပြောကြလေသည်။ တဖန် ပုဏ္ဏားတို့ကလည်း “ဝင်္ဂီသနှင့် တူသူ မရှိ” ဟု ပြောကြပြန်သည်။ ယင်းကို သူ့နိုင် ကိုယ်နိုင် ငြင်းခုံကြရင်း လူအများက ဝင်္ဂီသတို့ လူစုအား ဘုရားရှင်ထံသို့ ခေါ်သွားကြသည်။

ဘုရားရှင်သည် ထိုသူတို့ လာသောအကြောင်းကို သိထော်မူသောကြောင့် ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ လူ ဘုံ၊ နတ်ဘုံတို့သို့ ရောက်ရှိနေသူတို့၏ ဦးခေါင်းခွံ လေးခုနှင့် ရူပန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဦးခေါင်းခွံ တစ်ခုကို ယူဆောင်စေပြီး အစဉ်လိုက်ထားစေတော် မူသည်။ ဝင်္ဂီသတို့ ရောက်လာကြသောအခါ ဘုရားရှင်က “ဝင်္ဂီသ သင်သည် ဦးခေါင်းခွံကို တီးခေါက်၍ သေသူတို့ လားရောက်ရာ အရပ်ကို သိနိုင်ပါ သလော” ဟု မေးတော်မူရာ ဝင်္ဂီသက “ဪ... သိနိုင်ပါ၏” ဟု ဝန်ခံ ဖြေကြားလေသည်။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်က အစဉ်လိုက်ချထားသော ဦးခေါင်းခွံများကို ပြတော် မူကာ “ဤဦးခေါင်းခွံသည် အဘယ်သူ၏ ဦးခေါင်းခွံနည်း” ဟု မေးတော် မူသည်။ ဝင်္ဂီသကလည်း ထိုဦးခေါင်းခွံကို တီးခေါက်၍ “ဤကား ငရဲဘုံ၌ လားရောက်နေသူ၏ ဦးခေါင်းခွံတည်း” စသည်ဖြင့် ဖြေကြားရာ မှန်ကန်သော ကြောင့် ဘုရားရှင်က “ကောင်း၏၊ ကောင်း၏” ဟု ကောင်းချီးပြုတော်မူသည်။

နေဝက်ဆုံးဖြစ်သော ရဟန္တာ၏ ဦးခေါင်းခွံကို မေးတော်မူရာ၌ကား ဝင်္ဂီသသည် ခြေကြားနှိပ်ခြင်း မရှိဘဲ မြိုင်တော့နေတော့၏။ ထိုအခါ ဘုရားရှင်က “ဝင်္ဂီသ၊ အသိနည်း၊ မသိနိုင်တော့ပြီလော” ဟု မေးတော်မူရာ ဝင်္ဂီသက “ဪ...မသိနိုင်တော့ပါ” ဟုဝန်ခံရလေသည်။ ထိုအခါဘုရားရှင်က “ငါသည်ကား သိရှိပါ၏” ဟု မိန့်တော်မူရာ “ထိုမန္တန်ကို အကျွန်ုပ်အား သင်ပေးပါ” ဟု ဝင်္ဂီသက တောင်းပန်လေသည်။ ဘုရားရှင်က “အို...ဝင်္ဂီသ၊ ရဟန်း မပြုလုပ် သူအား ဤမန္တန်ကို ပေးကမ်း ချီးမြှောက်ခြင်းငှါ မတတ်ကောင်း” ဟု မိန့်တော် မူသည်။ ဝင်္ဂီသသည် “ဤမန္တန်ကို တတ်လျှင် ဇမ္ဗူဒိပ်၌ ငါ အကြီးအမှူး ဖြစ်ရမည်” ဟု ကြံစည်၍ အဖော်ပုဏ္ဏားတို့အား “ငါ့ကို နှစ်ရက်သုံးရက်လောက် စောင့်ကြ၊ ငါ ရဟန်းပြုမည်” ဟု ပြောဆိုကာ ပြန်လွှတ်လိုက်ပြီး ရဟန်း ပြုလေသည်။

ဘုရားရှင်သည် ရဟန်းသစ် အရှင်ဝင်္ဂီသအား “ဆံပင်၊ အမွေး...” စသော ၃၂-ကောဋ္ဌာသဟုဆို အပ်သော (ဒုတ္တိံ သာကာရ) ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပေးသနားထော် မူကာ “ထိုမန္တန်ကို သရဇ္ဈာယ်လေလော့” ဟု မိန့်တော်မူ၏။ အရှင်ဝင်္ဂီသသည် ဘုရားရှင်သင်ကြားပေးတော်မူသော ဒုတ္တိံ သာကာရကမ္မဋ္ဌာန်း၊ တနည်းအားဖြင့် ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို မပြတ် ရွတ်ပွားသရဇ္ဈာယ်နေသည်။ အကြား အကြား၌ အဖော်ပုဏ္ဏားများက “အဆင် မန္တန်ကို သင်ယူပြီးပြီလော” ဟု လာရောက်မေးမြန်းကြ၏။ အရှင်ဝင်္ဂီသက “အဆင်ထို့ ဆိုင်းငံ့ကြဦးလော့” ဟု ပြောလေသည်။

အရှင်ဝင်္ဂီသသည် ၃၂-ကောဋ္ဌာသကို ရွတ်ပွားသရဇ္ဈာယ်ရင်း ခန္ဓာကိုယ်၏ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်သဘော၊ မမြဲခြင်းသဘော၊ ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်းသဘော များကို ထင်ထင်ရှားရှား မြင်လာသည်။ ယင်းသို့ ထင်မြင်ဆည့်အတိုင်း နှလုံးသွင်း၍ ပွားများရာ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်လေတော့သည်။

ကောဋ္ဌာသအချုပ် တစပဉ္စက

ပြဆိုအပ်ပြီးသော ကိုယ်ကာယ အစုအဝေး “ကောဋ္ဌာသ” ၃၂-ပါးအနက် အရေလျှင် ငါးခုမြောက်ဖြစ်သော “တစပဉ္စက” ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် အချုပ်ဖြစ်၏။ အချုပ်ဟုဆိုခြင်းမှာ ဆံပင်အစ အရေအဆုံးရှိသော ဤတစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ထင်မြင်အောင် ရှုမှတ် ပွားများနိုင်လျှင် အခြားကောဋ္ဌာသ များကို ရှုမှတ်ပွားများရန် လွယ်ကူ၏။ တစပဉ္စကသည် ပကတိကိုယ်ခန္ဓာတွင် ပကတိမျက်စိဖြင့် အချိန်မရွေး မြင်နေရ၏။ အခြားကောဋ္ဌာသများကား ဖုံးလွှမ်းထားသဖြင့် အချိန်မရွေး မမြင်ရပေ။ သုတအားဖြင့်သာ ကြားသိနေ ကြရ၏။

သတ္တဝါတို့ အစွဲအလမ်းကြီးနေကြသည်မှာလည်း ဤတစပဉ္စကပင် ဖြစ်၏။ ထစပဉ္စကကို အခြေခံ၍ ကိုယ်ကာယ၌ ငါဟု သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစွဲငြိနေကြသည်။ ငါရှိလာသောအခါ “ငါ”ကို ဗဟိုမဏ္ဍိုင်ထား၍ “ငါ့ကိုယ်၊ ငါ့ဟာ၊ ငါ့ဥစ္စာ၊ ငါ့လင်၊ ငါ့မယား၊ ငါ့သမီး၊ ငါ့သား”စသည်ဖြင့် အစွဲအလမ်းကြီးခဲ့ကြသည်မှာလည်း ဤထစပဉ္စကကြောင့် ဖြစ်၏။ ပင်ကိုက စွဲလမ်းနှစ်သက်နေသော ထိုထစပဉ္စကကိုပင် ပိုမို စွဲလမ်း နှစ်သက်စရာကောင်းအောင် အမျိုးမျိုး ပြုပြင် မွမ်းမံခြယ်လှယ်နေကြ၏။ အရောင်အသွေးအမျိုးမျိုး ဆိုးပေးနေကြ၏။

ဆံပင်အထု

တစပဉ္စက၏ လက်ဦးအစဖြစ်သော ဆံပင်သည် ကောင်းခြင်းငါးဖြာတွင်လည်း “ဆံပင်၏ ကောင်းခြင်း”ဟု ထိပ်ဆုံးက လာ၏။ ၃၂-ကောဋ္ဌာသတွင်လည်း ဆံပင်ကို ထိပ်ဆုံးက ဖော်ပြ၏။ လူ့ ခန္ဓာကိုယ်တွင်လည်း အမြင့်ဆုံး အမြတ်ဆုံး ဖြစ်သော ဦးခေါင်း၌ ပေါက်ရောက်နေ၏။ လူတို့ခန္ဓာကိုယ်၌ အလှပြုပြင်ရာတွင် ဆံပင်သည် အချုပ်ဖြစ်၏။ ရှေးခေတ် ယခုခေတ်တို့၌ ဆံပင်ကို အမျိုးမျိုးပြုပြင်ကြ၏။ ပုံစံအမျိုးမျိုး တီထွင်ကြ၏။ ကိုယ်ဟန်အနေအထား မျက်နှာအနေအထား မည်မျှလှသည် ဆိုစေကာမူ ဆံပင်မရှိလျှင် မပြည့်စုံပေ။ ခေါင်းတုံးပြောင် ထိပ်ပြောင်ဖြစ်နေလျှင် အလှအပ ချိုတဲ့နေ၏။

ဥပမာအားဖြင့် မျက်နှာအနေအထား ချောမောလှပနေသော်လည်း ဆံပင် ကျိုးတိုးကျဲတဲ ဖြစ်နေသောသူ၊ ဆံပင်အုံးစား၍ ထိပ်ပြောင်နေသူနှင့် ဆံပင်မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏အလှသည် ပြောင်ချောချော ပြောင်ထင်းကြီး ဖြစ်နေပေသည်။ ထိုသူတို့၏ မျက်နှာကို ဆံပင်ဖြင့် ပေါင်ကွပ်ပေးမှသာလျှင် တင့်တယ်၏။ ဆံပင်ကို တွန့်လိမ်ကောက်ကွေး လှိုင်းတွန့်ကလေးများ ပြုလုပ်ပေး၍ အနိမ့်အမြင့် ပုံအမျိုးမျိုး ပြုလုပ်လိုက်လျှင် မြင်နေကျ သူငယ်မသည်ပင် လူမှားမတတ် ပုံပြောင်းသွားသည်။ ချောသလိုလို၊ လှသလိုလို၊ ကြည့်ကောင်းသလိုလို၊ ထင်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဆံပင်သည် လူ၏အလှကျက်သရေကို ဆောင်ရာ၌ လွန်စွာ အရေးပါ၏။ ဤမျှ လှပါသည်ဆိုသော ဆံပင်တစ်ပင်ကို ထမင်းဟင်းထဲ၌ တွေ့ရပါက ရွံရှာစက်ဆုပ်၍ ထမင်းစား ပျက်သွားတတ်၏။

မွေးညင်းအလှ

တစ်ဖန် လူ့ ခန္ဓာကိုယ်၌ ပေါက်ရောက်နေသော မွေးညင်းများသည်လည်း ခန္ဓာကိုယ်၏ အလှတန်ဆာတစ်ခုဖြစ်သည်။ အချို့လူတို့၏ လက်ဖမိုး ပါးပြင် စသည်တို့၌ ပေါက်ရောက်နေသော မွေးညင်းနုကလေးများသည် အလွန်လှပ၍

ချစ်စရာ မြတ်နိုးစရာဖြစ်၏။ အချို့သော ယောက်ျားများမှာ ဗုဒ္ဓဘိဝံသမင်း၊ နှုတ်ခမ်းမင်းကို သပ်ယပ်စွာပြုပြင်၍ အလှအပ တန်ဆာဆင်တတ်ကြ၏။ မွေးညင်း လုံးဝမရှိသူများသည် ဝက်သားခေါက်ကဲ့သို့ ဝင်းပြောင်နေ၍ စက်ဆုပ်ဖွယ် ကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် မွေးညင်းသည်လည်း အလှအပ အဆင်တန်ဆာ တစ်ခု ဖြစ်သည်။

ခြေသည်းလက်သည်းအလှ

ခြေသည်းလက်သည်းတို့သည်လည်း အလားတူပင် ခန္ဓာကိုယ်အတွက်အလှ အပ တန်ဆာတစ်ခုဖြစ်၏။ အချို့သူများသည် ခြေသည်း လက်သည်းများကို ပွေးဖြူနေအောင် တိုက်ချွတ်ထားကြ၏။ ညီညာလှပအောင် ညှပ်ထားကြ၏။ အချို့ကား ခြေသည်းလက်သည်းများ အရှည်ကြီးထားကာ လှပအောင် ဆေးရောင်အမျိုးမျိုး ဆိုးထားကြ၏။ ထိုခြေသည်းလက်သည်းများ ကျိုးပဲ့ ပျက်စီးမသွားအောင် ဂရုတစိုက် စောင့်ရှောက်ကာကွယ်ကြ၏။ အလှပြုပြင်ကြ ရ၏။ ခြေသည်းလက်သည်း တွန့်လိမ်နေပါက ကျွတ်ထွက်သွားပါက ယင်းခြေ ချောင်း လက်ချောင်းသည် အလွန်အရပ်ဆိုးသွားမည်။ မည်မျှ လှပသော ခြေသည်းလက်သည်းပင် ဖြစ်ပါစေ၊ ခြေချောင်း လက်ချောင်းမှ ကျွတ်ထွက် ကင်းကွာသွားပါက စက်ဆုပ်ဖွယ်သာ ဖြစ်တော့သည်။

သွားအလှ

သွားသည်လည်း ကောင်းခြင်းငါးဖြာတွင် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်၏။ သွား၏ ကောင်းခြင်းကို အရိုး၏ကောင်းခြင်းဟု ဆိုကြ၏။ အချို့သူ၏ သွားကလေး များသည် ပုလဲလုံးကလေးများ စီထားသကဲ့သို့ ညီညာလှပ ဖြူစင်ဝင်းလက် အရောင်ထွက်နေ၏။ တစ်ချက် ပြုံးလိုက်လျှင် တစ်သက် မမုန်းနိုင်အောင် စွဲမက် စရာကောင်းလှ၏။ ထိုသွားကိုလည်း လှပအောင် အမျိုးမျိုး ပြုပြင်ကြ၏။ ကျိုးလျှင်ထောက်မှ အတုထပ်၍ အလှဆင်ကြ၏။ မျက်နှာအနေအထား မည်မျှ လှပသော အမျိုးသမီးဖြစ်စေကာမူ သွားကျဲ့၊ သွားခေါ၊ ယိုင်ရွှဲ၊ ပဲ နေလျှင် သွားကျိုး၍ ဟောင်းလောင်းပေါက် ဖြစ်နေလျှင် အကျည်းတန် အရပ်ဆိုး သွားသည်။ ပုလဲသွယ်ကဲ့သို့ လှပါသည်ဆိုသော သွားများကို ချွတ်၍ စုပုံထား ပါက လှပါဦးမည်လော၊ ကျက်သရေမရှိတော့ချေ။ အရပ်ဆိုးအကျည်းတန် ဖြစ်သွားသည်။

အရေအတွက်

အရေသည်လည်း ကောင်းခြင်းငါးပြာတွင် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်၏။ မဖြူလွန်း မညိုလွန်း၊ ရွှေအဆင်းကဲ့သို့ ဝါဝင်းနေသည်ကို အရေ၏ကောင်းခြင်းဟု ဆိုကြသည်။ လူ့ ခန္ဓာကိုယ်၏ မသတ်စရာ အားလုံးကို အရေက ဖုံးထား၏။ လူ့ ခန္ဓာ တစ်ခုလုံးကို အရေခွံ ချိုကြည့် လိုက်လျှင် သားရေခွါ ထားသော နှားကဲ့သို့ ဖြစ်နေပေမည်။ ကိုယ်သားကိုယ်ရေပေါ်၌ ပေး၊ ညှင်း၊ တင်းထိပ်၊ မွှေခြောက်၊ ခရုသင်း၊ နှင်းခုစသည်တို့ စွဲကပ်နေလျှင် အမာရွတ်ရှိနေလျှင် ကြည့်မကောင်း ရှုမကောင်း ဖြစ်ရတော့သည်။ ထို့ကြောင့် အရေကိုလည်း ချောမောလှပ နှူးညံ့နေအောင်၊ နေမလောင်အောင် ထိခိုက်ဒဏ်ရာ မရှိရအောင် အမျိုးမျိုး ဂရုတစိုက် ကာကွယ်ကြရသည်။

၃၂-ပါးသော ကောဋ္ဌာသတ္တိအနက် ဆံပင်မှ မွေးညှင်းအထိ ဤငါးပါးသည် သာလျှင် အလှအပကို ဆောင်နိုင်သည်။ အခြားသော ကောဋ္ဌာသတ္တိသည် တစ်ခုစီသော်လည်းကောင်း၊ အစုလိုက်သော်လည်းကောင်း လှပမှုကို မဆောင်နိုင်၊ နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် မရှိ၊ ဥပမာအားဖြင့် နှာရ-အကြောကို စိစစ်ကြည့်ပါက ချောမောလှပသော သတ္တိသမီးပျို၏ လက်မောင်းပေါ်မှ သွေးကြောစိမ်း ကလေးများသည် ရှိန်းမြမြ အလွန်လှပသည်ဟု ဆိုအံ့။ ယင်း သွေးကြော ကလေးများ လှပနေအောင် အပေါ်ယံအရေပြားက ဖုံးအုပ်ဖန်တီးထားခြင်း ကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

တစ်ခုတည်း မလှ၊ စုစည်းမှ လှသည်

ဆံပင် စသော ဤငါးခုသည်လည်း တစ်ခုစီ ခွဲခြားထားမည်ဆိုလျှင် နှစ်သက်ဖွယ်ရာ မရှိပေ။ ခန္ဓာကိုယ်နှင့် ကွဲကွာသွားလျှင်ပင် ကျက်သရေမရှိ၊ နှစ်သက်ဖွယ်မရှိ၊ လှပမှုလည်း မရှိတော့ချေ။ ခန္ဓာကိုယ်တွင် တစ်ခုတစ်ပေါင်း ထည်ရှိနေမှ သူ့နေရာနှင့်သူ နေရာထကျ တပ်ဆင်ထားမှ နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းသည်။ လှပသည်ဟု ထင်ရသည်။ ဆံပင်သည် ဦးခေါင်းပေါ်၌ ရှိနေ ခိုက်တွင်လည်း ဖိးလိမ်းပြုပြင်ထားမှသာလျှင် လှပ၏။ မြတ်နိုးဖွယ်ရာ ကောင်း၏၊ ယင်း ဆံပင်သည် ဦးခေါင်းမှ ကျွတ်၍ ထမင်းဟင်းခွက်ထဲသို့ ကျနေပါမူ စက်ဆုပ်ဖွယ် အော့နှလုံးနာဖွယ် ဖြစ်၏။ ခေါင်းဖိးရာမှ ကျွတ်ကျနေသော ဆံခြည်ထွေးများ ဆံပင်ညှပ်ဆိုင်မှ ဆံပင်ဖြတ်များကို တွေ့ရလျှင် လက်ဖြင့်ပင် မကိုင်ချင်ကြချေ။

ထို့အတူ ခြေသည်း လက်သည်း စသည်တို့လည်း ကိုယ်နှင့်မကွာစင်သာ လှပ၏။ ခြေလက်မှ လှီးဖြတ်ထားသော ခြေသည်းလက်သည်းများကိုမူ ရွှံ့ရွာ တတ်ကြသည်။ အချို့မူကား ဆိပ်ဦးခန်းတွင် ခြေသည်းလက်သည်း လှီးဖြတ် ထုတ်ပစ် မကြိုက်၊ လာဘ်တိတ်သည်ဟု ဆိုကြ၏။ အလွန်လှပသော သွား ကလေးများ ပါးစပ်ထဲမှ ကျွတ်ကျသွားသောအခါ သွားအလှပိုင်ရှင်သည် ထိုသွားကို တစ်နာရီပြည့်အောင်ပင် သိမ်းထားမည် မဟုတ်ချေ။ အလားတူပင် ခြောက်၍ ကွာကျသွားသော အရေခွံ၊ အရေပြားကိုလည်း အမြိုက်ပုံအတိုင်း သို့သာ ထည့်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဆံပင်စသော ကောဋ္ဌာသများကို တစ်ခုစီ ခွဲခြားထားလျှင် မတင့်မဘယ်၊ ရွှံ့စဖွယ် ဖြစ်သည်။ စုစည်းထားမှ လှသည်ဟု ထင်ကြရသည်။

ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်း၏ ထိရောက်မှု

ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်းခေါ် ကာယကတာသတိကို ဘုရားရှင်တိုင်း ဟောတော် မူကြသည်။ ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ပွားများရာ၌လည်း လွယ်ကူသည်။ ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရာ၌ ပိဋကသုံးပုံဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်ပင် ဖြစ်စေ ကာမူ အစအဦးတွင် နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆို၍ ပွားများရသည်။ နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆို ပွားများ၍ ကျင့်သားရလာသောအခါ ကောဋ္ဌာသ တစ်ခုစီကို စိတ်ဖြင့် ရှုမှတ် ပွားများရသည်။ ၃၂-ကောဋ္ဌာသလုံးကို ဖြစ်စေ၊ တစ်ပဉ္စက စသည်ဖြင့် အတူလိုက်ဖြစ်စေ၊ “ဆံပင်” စသည်ဖြင့် တစ်ခုစီကိုဖြစ်စေ ကြိုက်နှစ်သက်သလို ပွားများနိုင်သည်။ ကောဋ္ဌာသကို ပွားများရာ၌ လူသားများကို မဆိုထားဘိဦး၊ တိရစ္ဆာန်တို့ပင် ပွားများတတ်ကြသည်။ သာဓကထုတ်ပြပါမည်။

ရှေးအခါက ကချေသည်မ တစ်ယောက်သည် ကြက်တူရွေး (ကျေး) ငယ် တစ်ကောင်ကို စကားသင်ပေးထားပြီး သွားလေရာရာ ယူဆောင်သွား၏။ တစ်နေ့တွင် ဘိက္ခုနီမကျောင်းသို့ ဝင်ရောက်ရာ အပြန်တွင် ကြက်တူရွေးလေးကို မေ့ကျန်ထားခဲ့သည်။ ထိုကြက်တူရွေးလေးကို သာမဏေမ တစ်ဦးက ယူ၍ ပြုစုစောင့်ရှောက် ကျွေးမွေးထား၏။ “ဗုဒ္ဓရက္ခိတ” ဟူ၍လည်း အမည်ပေး ထားလိုက်သည်။ ဘိက္ခုနီထေရီမကြီးက ထိုကြက်တူရွေးလေးကို “အဋ္ဌိပုဉ် အဋ္ဌိပုဉ် = အရိုးစု အရိုးစု”ဟု ရွတ်ဆိုရန် သင်ပေးထား၏။

ထိုကြက်တူရွေးသည် တစ်နေ့ နံနက်စောစောတွင် တုရိမ်တိုင်ထိပ်ဖျား၌ နားလျက် နေပူဆာလှုံနေသည်။ ထိုအခိုက်သိန်းငှက်တစ်ကောင်သည် ကြက်တူရွေး ကလေးကို သုတ်ချီသွားလေ၏။ ကြက်တူရွေး အော်သံကြားသဖြင့် သားမဏေမ များက ခြောက်လှန့်သော်လည်း မရချေ။ ဘိက္ခုနီထေရီမကြီးက “အဋ္ဌိပုဉ်

အဋ္ဌိပုဉ္ဇံ=အရိုးစု အရိုးစု” ဟု ရွတ်ဆိုရန် သတိပေးအော်ဟစ်ရာ ကြက်တူရွေး
ငယ်သည် “အဋ္ဌိပုဉ္ဇံ” ဟု လိုက်ရွတ်ဆိုသည့်အခါ သိန်းငှက်သည် ကိုယ်အားလုံး
ပူလောင်လာသည်။ ကြက်တူရွေးငယ်ကို လွှတ်ချလိုက်သည်။ ရန်သူ့လက်မှ
လွတ်မြောက်ခဲ့သော ကြက်တူရွေးကလေးအား ဘိက္ခုနီထေရီမကြီးက ဤသို့
မေးလေသည်။

“ဗုဒ္ဓရက္ခိတ၊ သင့်ကို သိန်းငှက်ချီသွားစဉ်က ဘာကို ကြံတွေးဆင်ခြင်သလဲ”

“တစ်ခြား မဆင်ခြင်ပါ။ အရိုးစုတစ်ခုက အရိုးစုတစ်ခုကို သယ်ဆောင်
သွားသည်။ ဘယ်နေရာ၌ အရိုးများ ဖြန့်ကြဲမည် မသိ” ဟု ဆင်ခြင်ပါသည်။

ထိုအခါ ဘိက္ခုနီထေရီမကြီးက “ကောင်းလေစွ၊ ကောင်းလေစွ ဗုဒ္ဓရက္ခိတ၊
ဤသို့ ဆင်ခြင်ခြင်းသည် သင့်အား နောင်အခါ ဘဝကုန်ခန်းခြင်း အတွက်
အထောက်အပံ့ ဖြစ်လိမ့်မည်” ဟု မှတ်ချက်ပြုလေသည်။

၇-နှစ်သား ရဟန္တာရှင်ဗုဒ္ဓ

ကုသိနာရုံပြည်၊ မလ္လတိုင်း၊ အနုပိယမြို့၌ မလ္လမင်းမျိုးမှ တစ်ဦးသော
မင်းသမီးသည် ကိုယ်ဝန်အရင့်အမာဖြင့် မေးဖွားခါနီး၌ ကုယ်လွန်သွားရှာ
သည်။ ထိုမင်းသမီး၏အလောင်းကို သုသာန်သို့ သယ်ဆောင်၍ ထင်းပုံပေါ်၌
တင်ကာ မီးသဂြိုဟ်နေစဉ် ထင်းတုံးကို လောင်ကျွမ်းသော မီးအရှိန်ကြောင့်
ထိုမင်းသမီး အလောင်း၏ ဝမ်းဗိုက်အလွှာသည် နှစ်ဖြာနှစ်ခြမ်း ကွဲသွားလေ၏။

ထိုအခါ ဝမ်းဗိုက်ထဲတွင် ရှိနေသော သူငယ်သည် မိမိ၏ ဘုန်းတန်ခိုးအစွမ်း
ကြောင့် ဝမ်းဗိုက်ထဲမှ ထွက်ကျကာ နေစာမြက် (သမန်းမြက်) အခင်းပေါ်၌
ကျလေ၏။ တစ်ယောက်သောသူသည် ထိုကလေးငယ်ကို ကောက်ယူ၍ အဖွား
ဖြစ်သူအား ပေးလိုက်သည်။ အဖွားသည် နေစာမြက်ခင်းပေါ်၌ ကျ၍ အသက်
ရှင်ရသောကြောင့် ထိုကလေး၏အမည်ကို “ဗုဒ္ဓ” ဟု နာမည်ပေးလိုက်သည်။
ဗုဒ္ဓဟူသော ပါဠိ၏ အဓိပ္ပါယ်မှာ “ဉာဏ်ပညာရှိသူ၊ ထင်းထုံး၊ သစ်ထုံး၊
သမန်းမြက် (နေစာမြက်)” ကို ဟော၏။

ဗုဒ္ဓမင်းသား ခုနစ်နှစ်အရွယ်တွင် ဘုရားရှင်သည် ရဟန်းအပေါင်းခြံရံလျက်
မလ္လတိုင်းသို့ ကြွချီတော်မူလာရာ အနုပိယမြို့သို့ ရောက်ရှိ၍ အနုပိယသရက်
ဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ဗုဒ္ဓမင်းသားလေးသည် ဘုရားရှင်ကို
ဖူးမြင်ရသဖြင့် အလွန်ကြည်ညိုကာ ရဟန်းပြုလိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ

အနုထတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

အဖွားထံ ခွင့်တောင်းရာ အဖွားကလည်း ကျေကျေနပ်နပ်ဖြင့် ခွင့်ပြုပြီး ဓမ္မမင်းသားလေးကို ဘုရားရှင်ထံ ကိုယ်တိုင်ခေါ်ပူသွားကာ “အရှင်ဘုရား၊ ဤကလေးငယ်ကို ရှင်ပြုပေးပါဘုရား”ဟု လျှောက်ထားလေသည်။

ဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတပါးအား ဓမ္မမင်းသားလေးကို ရှင်ပြုပေးစေတော် မူသည်။ ထိုရဟန်းသည် မင်းသားလေးအား ရှင်ပြုပေးစဉ် ဆိပ်ငံ၊ မွေးညှင်း၊ ခြေသည်း လက်သည်း၊ သွား၊ အရေဟူသော “တစပဉ္စက” ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ကြားပေးလေသည်။ ရှင်လောင်းလေး ဓမ္မသည် ရှေးပါရမီ အကြောင်း ကောင်းမှုနှင့် ပြည့်စုံသောကြောင့်၊ ရှေးဆုတောင်းနှင့် ငြိန္တံစုံသောကြောင့် ဆံချနေစဉ် ယင်း တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရွတ်ဆို စီးဖြန်းနေရာ ခေါင်းတစ်ချက် ရိတ်လိုက်စဉ်မှာပင် သောတာပန် ဖြစ်လေ၏။ ဒုတိယတစ်ချက် ရိတ်စဉ် သကဒါဂါမ်၊ တတိယတစ်ချက်ရိတ်စဉ် အနာဂါမ်ဖြစ်ပြီး ဆံအားလုံးချပြီးသည် နှင့်(ခေါင်းရိတ်ပြီးသည်နှင့်)မရှေးမခနာင်း ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလေသည်။

ဘုရားရှင်သည် မလ္လတိုင်း၌ မွေ့လျော်သမျှ နေတော်မူပြီးနောက် ရာဇဂြိုဟ် ပြည်သို့ကြွ၍ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်၌ ဝါကပ်တော်မူသည်။ ရှင်ဓမ္မသည် မိမိ ၏ ရဟန်းကိစ္စ ပြီးစီးခြင်းကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်၍ “သံသဝေယျာဝစ္စ၌ ကိုယ်တိုင် ကိုယ်ကျ ပြုလုပ်ရမှု ကောင်းလေစွ”ဟု ကြံစည်မိသည်။ ရှင်ဓမ္မပြုလုပ်လိုသည့် သံသဝေယျာဝစ္စမှာ” သံသာတော်များအတွက် အိပ်ရာနေရာ ခင်းပေးခြင်းနှင့် ဆွမ်းညွှန်ခြင်း (ဆွမ်းစားအလှည့် အစီအစဉ်ချပေးခြင်း)တို့ ဖြစ်သည်။

ရှင်ဓမ္မသည် မိမိ၏အကြံကို ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထားလိုက်၏။ ဘုရားရှင် ကလည်း “ကောင်းလေစွ”ဟု ချီးမွမ်းတော်မူပြီး ရှင်ဓမ္မအား ကျောင်း အိပ်ရာ နေရာ ခင်းသော ရဟန်း (သေနာသနပညာပက)၊ ဆွမ်းညွှန်သော ရဟန်း (ဘတ္တုဒ္ဓေသက)အဖြစ် ခွင့်ပြုတော်မူလေသည်။ ထိုမျှမက “ဤဓမ္မသည် လှပင် ငယ်သော်လည်း ကြီးမြတ်သောအရာ၌ တည်၏”ဟု နှလုံးတော်ပိုက်၍ ခုနစ်နှစ် သာ ရှိသေးသော်လည်း မြင့်မြတ်သောရဟန်းအဖြစ် ချီးမြှောက်တော်မူလေ သည်။ ကျောင်းအိပ်ရာ နေရာခင်းခြင်း သံသဝေယျာဝစ္စကို ပြုရာ၌ အမြင့် မြတ်ဆုံး “တေဒဂ်ဘွဲ့ထူး”ကိုလည်း ချီးမြှင့်အပ်နှင်းတော်မူသည်။

သံကိစ္စသာမဏေ

သံကိစ္စသာမဏေငယ်သည် အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ တပည့်ဖြစ်သည်။ အသက် အရွယ်အားဖြင့် ခုနစ်နှစ်သာ ရှိသေး၏။ ကိုရင်လေး၏ မိခင်သည် သာဝတ္ထိမြို့၌ ဥစ္စာပစ္စည်း ကြွယ်ဝချမ်းသာသူတစ်ဦး၏ သမီးဖြစ်သည်။ ထိုအမျိုးသမီးသည်

ကိုရင်သံကိစ္စ လောင်းလျှာကို ကိုယ်ဝန်ဆောင်နေစဉ်မှာပင် တစ်ခုသော အနာရောဂါဖြင့် ခဏချင်း ကွယ်လွန်သွားရှာသည်။ ထိုအမျိုးသမီး၏ ရုပ် အလောင်းကို သူသန်၌ မီးသဂြိုဟ်စဉ် အခြား ကိုယ်အစိတ်အပိုင်းများ မီးလောင်ကျွမ်းကြသော်လည်း ဝမ်းဗိုက်မှာ မီးမလောင်ဘဲ ကျန်ရှိနေသည်။

ထိုအခါ မီးသဂြိုဟ်သူတို့သည် သူမ၏ ဝမ်းဗိုက်သားကို ထင်းပုံပေါ်မှချ၍ နှစ်နေရာ သုံးနေရာထို့၌ တံစူးဝါးဖြင့် ထိုးဆွဲကြလေသည်။ ထိုစဉ် ဝမ်းဗိုက် ထဲရှိ သူငယ်၏ မျက်စိထောင့်စွန်းကို တံစူးဝါးအစွန်းဖြင့် ထိုးမိ၏။ ထိုသူ တို့သည် ဝမ်းဗိုက်သားကို တံစူးဝါးဖြင့် ထိုး၍ မီးကျိုးပုံထဲသို့ ပစ်ချပြီး မီး ကျိုး တို့ဖြင့် ဖုံးအုပ်၍ ထွက်ခွာ သွားကြလေသည်။

ဝမ်းဗိုက်သားကား မီးလောင်ကျွမ်းပြီးနောက် မီးငြိမ်းသွား၏။ ရွှေဆင်း တုနှင့်တူသော သူငယ်သည် ပဒုမ္မာကြာတိုက်၌ အိပ်စက်နေသကဲ့သို့ မီးသွေးပုံ ပြာပုံပေါ်၌ အိပ်နေရှာ၏။ မှန်၏။ ပစ္စိမဘဝိကသား (နောက်ဆုံးဘဝ) သတ္တဝါတို့မည်သည် မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးဖြင့် လှမ်းမိုးဖိညှပ်ခြင်း ခံရသော်လည်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မဆိုက်ရောက်မီ ကြားကာလ၌ အသက်သေရိုးထိုးစံ မရှိကြပေ။

နောက်တစ်နေ့နံနက်၌ အိမ်သူအိမ်သားများ ထင်းပုံကို မီးငြိမ်းရန် လာကြရာ မီးကျိုးပုံပေါ်၌ အိပ်နေရှာသော သူငယ်ကို တွေ့ကြရ၍ “ဤမျှလောက် ထင်းပုံကြီး မီးလောင်သွားပြီ၊ အလောင်းကောင် မီးကျွမ်းသွားတာတောင်မှ ဒီသူငယ် မီးမလောင်ပါလား၊ ဘယ်လိုဖြစ်ရတာပါလိမ့်” ဟု မဖြစ်စဖူး အဖြစ်ထူး နေသည်ကို ထအံ့တဩ ပြောဆိုကြပြီး သူငယ်လေးကို ယူဆောင်၍ ရွာထဲသို့ ပြန်သွားကြသည်။ ထို့နောက် နိမိတ်ဖတ်တတ်သူဘို့အား နိမိတ်ဖတ်ခိုင်း ကြသည်။

နိမိတ်ဖတ်သူတို့က “ဤကလေးသည် လူ့ဘောင်၌နေလျှင် ဆွေမျိုး ခုနစ်ဆက်တိုင်အောင် ဆွေးမျိုးတို့ ပင်ပန်းဆင်းရဲကြမည်။ အကယ်၍ ရဟန်း ပြုလျှင်ကား ရဟန်းငါးရာခြံရံလျက် လှည့်လည်ရလိမ့်မည်” ဟု နိမိတ်ဟောကြ လေသည်။ ထိုသူငယ်၏ မျက်စိထောင့်စွန်း၌ တံစူးချွန်နှင့်ထိုးမိသည့် အမာရွတ် ရှိနေသောကြောင့် “သံကိစ္စ” ဟု အမည်ပေးလိုက်ကြသည်။ (သံကိစ္စ = သင်္က + တ္တတ = သံကိတ် + တာ၊ သင်္က = တံစူးချွန်၊ သူသေကောင် မီးရှို့ရာ၌ ထိုးဆွဲသည့် ဝါးချွန်၊ တုတ်ချွန်။)

ဆွေမျိုးတို့သည် “ရှိပစေတော့၊ ဒီသူငယ် ကြီးပြင်းလာတော့မှ အရှင် သာရိပုတ္တရာထံ အပ်နှံပြီး ရှင်ပြုပေးရမှာဘဲ” ဟု ကြံစည်၍ ကျွေးမွေးပြုစု စောင့်ရှောက်လာခဲ့ကြသည်။ သံကိစ္စသူငယ်လေး ခုနစ်နှစ်အရွယ်သို့ ရောက်သော

အခါ “သင်၏ မိခင်ဝမ်းခေါင်းထဲမှာ သင်ရှိနေစဉ်ကပင် သင့်မိခင် ကွယ်လွန် သွားရှာသည်။ သင့်မိခင်အလောင်းကို မီးရှို့သော်လည်း သင့်ကို မီးမလောင်ခဲ့” ဟု ဆွေမျိုးများက ပြောပြကြသည်။

သံကိစ္စသုဿလေးသည် မိမိ၏ ဘဝအဖြစ်အပျက်ကို ကြားသိရသောအခါ “ငါသည် ဤကဲ့သို့ ကြောက်မက်ဖွယ်ရာတေးကြီးမှ လွတ်မြောက်လာခဲ့၏။ ငါ့အား လူ့ဘောင်၌ နေခြင်းဖြင့် ဘာအကျိုးရှိမည်နည်း၊ ကိုရင်ဝတ်မည်” ဟု ကြံစည်၍ ဆွေမျိုးတို့အား ပြောပြလေသည်။ ဆွေမျိုးတို့ကလည်း ဝမ်းခမြောက် ဝမ်းသာဖြင့် သံကိစ္စအား ရှင်ပြုရန် အရှင်သာရိပုတ္တရာထံ အပ်နှံကြသည်။ အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် သံကိစ္စအား တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်း ပေး၍ ရှင်ပြုပေး လိုက်သည်။ သုဿလေးသည် ဆံချပြီးသည်၏ အဆုံး၌ ပဋိသမ္ဘိဒါလေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိပြီး “သံကိစ္စသာမဏေ” ဟု ထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့သည်။

တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ကျွတ်တမ်းဝင်ကြသူများ မရေတွက်နိုင်

ထို့အပြင် ကောသမ္ဗိ၌နေသော တိဿသာမဏေ၊ တော၌ပျော်သော ကိုရင် တိဿ(ဝနဝါသီတိဿ)၊ ထိုတောပျော် ကိုရင်လေး ရှင်တိဿကိုပင် သံဃာတော် (တစ်ထောင်)အား ဆွမ်းခံ၍ ပုဆိုးတစ်ထောင်၊ ဆွမ်းတစ်ထောင်လှူသော ကြောင့် ရဟန်းတော်များက “ပိဏ္ဍပါတဒါယကတိဿ” ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်။ ဤသို့အစရှိသော ကိုရင်ငယ်လေးများသည် တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ကျွတ်တမ်း ဝင်ခဲ့ကြသည်။

ထို့ကြောင့် ၃၂-ကောဋ္ဌာသ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရွတ်ဆို စီးဖြန်းသင့်ကြ၏။ ၃၂-ကောဋ္ဌာသလုံး မတတ်နိုင်လျှင်တောင်မှ “ကေသာ၊ လောမာ၊ နဒါ၊ ဒန္တာ၊ ဖာစော” ဟူသော တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်းကိုမူ အမြဲမပြတ် ရွတ်ဆို ပွားများ သင့်လှ၏။ မှန်၏။ ဤတစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဘုရားရှင် အားလုံးတို့ မစွန့်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အမြဲသင်ကြားပေးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်၏။ ဆံပင် အစရှိသော ကောဋ္ဌာသတို့တွင် တစ်ခုခုသော ကောဋ္ဌာသကို ပွားများ၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်ရှိကြသော ရဟန်း၊ ရဟန်းမိန်းမ၊ ဒါယကာ၊ ဒါယိကာမ တို့၏ အပိုင်းအခြား အရေအတွက်ကား မရေတွက်နိုင်အောင်ပင် များလှ၏ (ဇာ၊ဋ္ဌ၊၁။၃၃၅။)

ကာယဂတာသတိကို ပွားများသင့်ကြောင်း

ဆံပင်အစရှိသည်ကို ရှုမှတ်ပွားများခြင်း၊ (ကာယဂတာသတိ)ကို ပွားများအားထုတ်သင့်ကြောင်းကို ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင် တိုက်တွန်း ဟောဖော်ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ထိုညွှန်ကြားချက်များမှ အချို့ကို အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်ပထမတွဲ၊ ကာယဂတာသတိဝဂ်နှင့် အမတဝဂ်တို့မှ ကောက်နုတ်၍ ဖော်ပြပါဦးမည်။

မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မဆို မဟာသမုဒ္ဓရာကို စိတ်ဖြင့် ပျံ့နှံ့အောင် ရှုနိုင်လျှင် မဟာသမုဒ္ဓရာသို့ စီးဆင်းကုန်သော မြစ်ငယ်ဟူသမျှ ထိုသူ၏စိတ်၌ အတွင်းဝင်ပြီး ဖြစ်သကဲ့သို့ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မဆို ကာယဂတာသတိကို ပွားများနိုင်လျှင် အဖန်ဖန် အလေ့အလာပြုနိုင်လျှင် ဝိဇ္ဇာဉာဏ်၏ဘက်တော်သား ကုသိုလ်တရားဟူသမျှတို့သည် ထိုသူ၏ ဘာဝနာစိတ်အတွင်း ဝင်ပြီး ဖြစ်ကုန်၏။

မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မဆို ကာယဂတာသတိကို ပွားများလျှင် အဖန်ဖန် အလေ့အလာ ပြုလျှင် နာမကာယ ရူပကာယလည်း ငြိမ်းအေး၏။ စိတ်လည်း ငြိမ်းအေး၏။ ကြံစည်ခြင်း ဝိတက် သုံးသပ်ခြင်း ဝိစာရတို့လည်း ငြိမ်းအေး၏။ ဝိဇ္ဇာဆက်ထော်သား တရားအားလုံးတို့လည်း ပွားများခြင်း ပြည့်စုံခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။

မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မဆို ကာယဂတာသတိကို ပွားများလျှင် အဖန်ဖန် အလေ့အလာ ပြုလျှင် များစွာသော ဓာတ်တို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်၏။ အမျိုးမျိုးသော ဓာတ်တို့ကို ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်၏။ များစွာသော ဓာတ်တို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ သိနိုင်၏။

မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မဆို ကာယဂတာသတိကို ပွားများလျှင် အဖန်ဖန် အလေ့အလာပြုလျှင် သောတာပတ္တိဖိုလ်၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်၊ အနာဂါမိဖိုလ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်တို့ကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်၏။

မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မဆို ကာယဂတာသတိကို ပွားများလျှင် အဖန်ဖန် အလေ့အလာပြုလျှင် ပညာရ၏။ ပညာတိုးပွား၏။ ပညာပြန့်ပြော၏။ မြတ်သောပညာ၊ ကြီးကျယ်သော ပညာ၊ ပြန့်ပြောသောပညာ၊ နက်နဲသောပညာအလို့ငှာ ဖြစ်၏။ မြေထုနှင့်တူသော ပညာ၊ လျင်မြန်ပေါ့ပါးဖျတ်လတ်သော ပညာ၊ ထက်မြက်သော ပညာ၊ ကိလေသာဘုကို ဖောက်ခွဲနိုင်သော ပညာအလို့ငှာ ဖြစ်၏။

ကာယဂတာသတိကို မသုံးဆောင်သူသည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို မသုံးဆောင်ရိ
သည် မည်၏။ ကာယဂတာသတိကို သုံးဆောင်သူသည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို
သုံးဆောင်သည် မည်၏။

ကာယဂတာသတိကို မေ့လျော့သူသည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို မေ့လျော့သည်
မည်၏။ ကာယဂတာသတိကို မမေ့မလျော့သူသည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို မမေ့
မလျော့သည် မည်၏။

ကာယဂတာသတိကို မျက်မှောက်မပြုသူသည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်
မပြုသည် မည်၏။ ကာယဂတာသတိကို မျက်မှောက်ပြုသူသည် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို
မျက်မှောက်ပြုသည် မည်၏။

မတ္ထလုဂံ* (ဦးနှောက်)အဆုံးအဖြတ်

ဘုရားဟော ပါဠိတော်ကြီးများဖြစ်သော သုတ်မဟာဝါ ပါဠိတော်၊ မူလ-
ပဏ္ဏာသပါဠိတော် စသည်တို့တွင် ကာယဂတာသတိကမ္မဋ္ဌာန်း စီးပြန်းရွတ်ဆိုပုံကို
ပြရာ၌—

အတ္တိ ဣမသ္မိ* ကာယေ-

ကေသာ လောမာ နခါ ဒန္တာ တစော၊

မံသံ နှာရု အဋ္ဌိ အဋ္ဌိမိဉ္စ ဝက္ကံ၊

ဟဒယံ ယကနံ ကိလောမကံ ပိဟကံ ပပ္ပုသိ၊

အန္တံ အန္တဂုဏံ ဥဒရိယံ ကရိသံ၊

ပိတ္တိ သေမံ ပုဗ္ဗော လောဟိတံ သေဒေါ မေဒေါ၊

အဿု ဝသာ ခေဋ္ဌော သိဗံာဏိကာ လသိကာ မုတ္တံ-

ဟုလာ၏။ “မတ္ထလုဂံ” ဟူသောပုဒ် မပါရှိချေ။ ယင်းသို့ မပါရှိသဖြင့် ၃၁-
ခုသာရှိ၍ ၃၂-ကောဋ္ဌာသ မပြည့်ပေ။ ယင်းသို့ မပြည့်သဖြင့် ကာယဂတာသတိ
ကိုပြရာ ထိုထိုပါဠိတော်တို့၌လည်း “ဒ္ဓိတ္တိ* သကာရ၊ ဒ္ဓိတ္တိ* သကာယ၊ ဒ္ဓိတ္တိ* သ
ကမ္မဋ္ဌာန” ဟူသော ပုဒ်များလည်း မပါရှိချေ။ ထိုပုဒ်တို့သည် အဋ္ဌကထာ
စသည်တို့၌သာ ပါ၏။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ၌ “မတ္ထလုဂံ” ဟူသောပုဒ်ကို “ကရိသံ” ဟူသောပုဒ်၏ နောက်၌
ထည့်၍ ပြထား၏။ မတ္ထလုဂံ = ဦးနှောက်ကို အရိုးအတွင်းရှိ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ၌
ထည့်သွင်းယူ၍ ဒ္ဓိတ္တိ* သကာရကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဟောထား၏-ဟုဖွင့်ပြထားသည်။

၎င်းဋီကာ၌ကား ဦးနှောက်သည် ပထဝီဓာတ်များသောကြောင့် ယင်းကို အစာ
ဟောင်း (ကရိသ်)၏အဆုံး၌ ရွတ်ဆိုသင့်ကြောင်းကို ပြဆိုတော်မူလေသည်ဟု
ဖွင့်ပြထားသည်။

ထိုမတ္တလုဂ်ဟူသောပုဒ်သည် ဘုရားဟောမှုရင်း ပါဠိတော်၌ မပါသော်
လည်း ထေရဝါဒသာသနာတော်၌ ရှင်မဟာဗုဒ္ဓထောသ စသော အဋ္ဌကထာ
ဆရာကြီးများ၊ ဋီကာဆရာကြီးများနှင့် ပိဋကတ်ပညာရှင်ကြီးများက ၃၂-
ကောဋ္ဌာသ၌ ထိုမတ္တလုဂ်ဟူသော ပုဒ်ကို ထည့်၍ ပြဆိုလက်ခံလာခဲ့ကြသည်။

ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌မပါသော်လည်း ၃၂-ကောဋ္ဌာသ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်း
ရာ၌ မတ္တလုဂ်ဟူသောပုဒ်ကို ထည့်၍ စီးဖြန်းအပ်၏။ ထိုမတ္တလုဂ်ဟူသော
ပုဒ်သည် ဘုရားဟောပါဠိတော်တို့၌ မပါသောကြောင့် “မသင့်”ဟု ဟူဆ
ပါက အကျိုးမရှိ အပြစ်သာ ရောက်ပေမည်။ အဋ္ဌကထာဆရာကြီးများ၊
ပိဋကတ်ပညာရှင်ကြီးများ လက်ခံထားသဖြင့် “ကောင်း၏၊ ပွားများရာ၏”ဟု
စွဲမှတ် ယုံကြည်လျှင်ကား များစွာ အကျိုးရှိ၍ အပြိုက်နိဗ္ဗာန်အထိ ဆိုက်
ရောက်နိုင်ပေသည်။

ကောဋ္ဌာသ ပွားများပုံအကျယ်

ကေသာဆံစသော ၃၂-ကောဋ္ဌာသကို အဆင်း၊ အနံ့၊ ပုံသဏ္ဍာန်၊ တည်ရာ
ဌာန၊ ပေါက်ရောက်ရာ အရပ်အားဖြင့် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ထင်လာအောင်
ပွားများရမည်၊ ယင်းနည်း (၅) နည်းဖြင့် ကေသာ ဆံပင်စသည်တို့ကို တစ်ခုစီ
အကျယ်အကျယ် ရှုမှတ်ပွားများရမည်။

၁။ ဆံပင်

ဣမသ္မိံ ကာယေ ဣမေ ကေသာ နာမ ဝဏ္ဏတောပိ ဂန္ဓတောပိ
သဏ္ဍာနတောပိ အာသယတောပိ ဩကာသတောပိ အသုဘာ
ဇေဂုစ္စာ ပဋိကုလျာ။

ဤကိုယ်ကာယ၌ ဆံပင်တို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း
အနံ့အသက် အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန် အားဖြင့်လည်းကောင်း၊
တည်ရာဌာန အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပေါက်ရောက်ရာ အရပ်အားဖြင့်
လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏၊ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၂။ မွေးညင်း

ဤကိုယ်ကာယ၌ မွေးညင်းတို့မည်သည် အရောင်အဆင်း အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပေါက်ရောက်ရာအရပ် အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏၊ ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

မှတ်ချက်။ ။ပါဠိလိုပွားများလို့မူ အထက်ဖော်ပြပါ ပါဠိအတိုင်း “ကေသာ” နေရာ၌ “လောမာ” စသည် တည့်၍ ပွားများပါလေ။ နောက် ကောဋ္ဌာသများအတွက် ပါဠိမရေးတော့ပါ။

၃။ ခြေသည်းလက်သည်း

ဤကိုယ်ကာယ၌ ခြေသည်းလက်သည်းတို့ မည်သည် အရောင်အဆင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန် အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပေါက်ရောက်ရာ အရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏၊ ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

၄။ သွား

ဤကိုယ်ကာယ၌ သွားတို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပေါက်ရောက်ရာ အရပ်အားဖြင့် လည်း ကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏၊ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၅။ အရေ

ဤကိုယ်ကာယ၌ အရေတို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့် လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၆။ အသား

ဤကိုယ်ကာယ၌ အသားတို့မည်သည် အရောင်အဆင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာ အရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏၊ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၇။ အကြော

ဤကိုယ်ကာယ၌ အကြောတို့မည်သည် အရောင်အဆင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာ အရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏၊ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၈။ အရိုး

ဤကိုယ်ကာယ၌ အရိုးတို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့် လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏၊ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၉။ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ

ဤကိုယ်ကာယ၌ ရိုးတွင်းခြင်ဆီတို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏၊ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၁၀။ အညှို့

ဤကိုယ်ကာယ၌ အညှို့တို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏၊ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

၁၁။ နှလုံး

ဤကိုယ်ကာယ၌ နှလုံးတို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၁၂။ အသည်း

ဤကိုယ်ကာယ၌ အသည်းတို့မည်သည် အရောင် အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၁၃။ အမွှေး

ဤကိုယ်ကာယ၌ အမွှေးတို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၁၄။ အဖျဉ်း

ဤကိုယ်ကာယ၌ အဖျဉ်းတို့မည်သည် အရောင် အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၁၅။ အဆုတ်

ဤကိုယ်ကာယ၌ အဆုတ်တို့မည်သည် အရောင် အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

၁၆။ အူမ

ဤကိုယ်ကာယ၌ အူမတို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၁၇။ အူသိမ်

ဤကိုယ်ကာယ၌ အူသိမ်တို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၁၈။ အစာသစ်

ဤ ကိုယ်ကာယ၌ အစာသစ်တို့မည်သည် အရောင် အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၁၉။ အစာဟောင်း

ဤ ကိုယ်ကာယ၌ အစာဟောင်းတို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၂၀။ ဦးနှောက်

ဤကိုယ်ကာယ၌ ဦးနှောက်တို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

အနုဘထိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

၂၁။ သည်းခြေ

ဤ ကိုယ်ကာယ၌ သည်းခြေတို့ မည်သည် အရောင် အဆင်း အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနံ့ အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာ အရပ်အားဖြင့် လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

၂၂။ သလိပ်

ဤကိုယ်ကာယ၌ သလိပ်တို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာ အရပ်အားဖြင့် လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်။ ဆက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၂၃။ ပြည် (သွေးပုပ်)

ဤကိုယ်ကာယ၌ ပြည် (သွေးပုပ်) တို့မည်သည် အရောင် အဆင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုံပန်း သဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာ အရပ်အားဖြင့် လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

၂၄။ သွေး

ဤကိုယ်ကာယ၌ သွေးတို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုံပန်း သဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာ အရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

၂၅။ ချွေး

ဤကိုယ်ကာယ၌ ချွေးတို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်း သဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့် လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

၁၄၆

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

၂၆။ အဆီခဲ

ဤကိုယ်ကာယ၌ အဆီခဲတို့မည်သည် အရောင်အဆင်း အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့် လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

၂၇။ မျက်ရည်

ဤကိုယ်ကာယ၌ မျက်ရည်တို့မည်သည် အရောင် အဆင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနံ့ အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်း သဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့် လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

၂၈။ ဆီကြည်

ဤ ကိုယ်ကာယ၌ ဆီကြည်တို့ မည်သည် အရောင် အဆင်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနံ့ အသက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန် အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ် အားဖြင့် လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

၂၉။ တံတွေး

ဤကိုယ်ကာယ၌ တံတွေး တို့ မည် သည် အရောင်အဆင်း အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့် လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

၃၀။ နှပ်

ဤကိုယ်ကာယ၌ နှပ်တို့မည်သည် အရောင်အဆင်း အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက် အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန် အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိကုန်၏။ ရွံရှာဖွယ်ရှိကုန်၏။

၃၁။ အစေး

ဤကိုယ်ကာယ၌ အစေးတို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့် လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကုန်၏၊ ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

၃၂။ ကျင်ငယ်

ဤကိုယ်ကာယ၌ ကျင်ငယ်တို့မည်သည် အရောင်အဆင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အနံ့အသက်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပုံပန်းသဏ္ဍာန်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာဌာနအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ပေါ်ရာအရပ်အားဖြင့် လည်းကောင်း မတင့်တယ်ကုန်၏၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် ရှိကုန်၏၊ ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

(ဤကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ကျမ်းလာ နည်းတည်း)

လက္ခဏာယာဉ်သုံးပါးတင်၍ ပွားများပုံ

တစ်ဖန် ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်နှင့် ၎င်းအဋ္ဌကထာလာ လက္ခဏာယာဉ် သုံးပါးတင်၍ ပွားနည်းမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ပါသည်-

“ဣမသ္မိံ ကာယေ ဣမေ ကေသာ နာမ အနိစ္စာ
ခယဋ္ဌေန၊ ဒုက္ခာ ဘယဋ္ဌေန၊ အနတ္တာ အသာရကဋ္ဌေန”။

ဤကိုယ်ကာယ၌ ဆံပင်တို့မည်သည် ကုန်ခန်းပျက်စီးတတ်သော သဘောကြောင့် အမြဲမရှိကုန် (အနိစ္စ)၊ မဘေးဟူသော သဘောကြောင့် ဆင်းရဲကုန်၏ (ဒုက္ခ)၊ အနှစ်သာရရှာမရသော သဘောကြောင့် ငါ့ကိုယ်မဟုတ် (အနတ္တ)။

ကျန်ရှိသော မွေးညင်း၊ ခြေသည်း လက်သည်း စသည်တို့ကိုလည်း ဆံပင်နည်းတူ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ရှုမှတ် ဆင်ခြင်ပွားများရ၏။

သုညတထင်အောင်ပွားနည်း

ဆံပင်စသော ကောဋ္ဌာသများသည် အတ္တဇီဝ အသက်ဝိညာဉ် လိပ်ပြာမှကင်းဆိတ်ကြောင်း၊ ဓာတ်ကြီးလေးပါးမျှသာဖြစ်ကြောင်း ရှုဆင်ခြင်နည်းကို သုညတထင်အောင် ပွားနည်းဟု ခေါ်၏။ ယင်းပွားနည်းကို အကျဉ်းမျှ ပြပါဦးအံ့-

ပထဝီဓာတ်(၂၀)ပါးကို ရှုဆင်ခြင်ပုံ

တစ်ဖန် ၃၂-ကောဋ္ဌာသကိုပင် ဝိဘင်းပါဠိတော်၏အဖွင့် သမ္မောဟ-
ဝိနောဒနိအဋ္ဌကထာနည်းအရ အတ္တဇီဝအသက်ကင်းမဲ့ပုံ၊ ဓာတ်သဘောမျှဖြစ်ပုံ
ရှုပွားနည်းကို ပြဆိုပါဦးမည်။

“ဣမသ္မိံ ကာယေ ဣမေ ကေသာ နာမ ပါဠိယေက္ခော ကောဋ္ဌာသော
နိဿတ္ထော နိဇ္ဇိဝေါ အစေတနော အဗျာကတော သုညော ပထဝီ
ဓာတုယေဝ”

ဤကိုယ်ကာယ၌ ရှိသော ဆံပင်တို့မည်သည် တသီးတခြားစီဖြစ်၍ သတ္တဝါ-
လည်း မဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ စိတ်စေတနာရှိသည်လည်း
မဟုတ်၊ သူ့အလိုလို ဖြစ်ပျက်နေသော တရားသာတည်း၊ အနှစ်သာရကင်းမဲ့၍
အချည်းနှီးသာတည်း၊ ခက်မာသော သဘောရှိ၍ ပထဝီဓာတ်မျှသာ ဖြစ်၏။

ပထဝီဓာတ်သဘော ဆောင်သော မတ္တလုဂံ = ဦးနှောက်အထိ ကောဋ္ဌာသ
(၂၀)တို့ကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်းပင် ရှုပွားရမည်။

အာပေါဓာတ်(၁၂)ပါးကို ရှုဆင်ခြင်ပုံ

“ဣမသ္မိံ ကာယေ ဣဒံ လောဟိတံ နာမ ပါဠိယေက္ခော ကောဋ္ဌာသော
နိဿတ္ထော နိဇ္ဇိဝေါ အစေတနော အဗျာကတော သုညော အာပေါ-
ဓာတုယေဝ”

ဤကိုယ်ကာယ၌ရှိသော သွေးမည်သည် တသီးတခြားစီဖြစ်၍ သတ္တဝါ
လည်းမဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ်ရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ စိတ်စေတနာရှိသည်လည်း
မဟုတ်၊ သူ့အလိုလို ဖြစ်ပျက်နေသော တရားသာတည်း။ အနှစ်သာရကင်းမဲ့၍
အချည်းနှီးသာတည်း။ ယိုစီးတတ်သော သဘောရှိ၍ အာပေါဓာတ်မျှသာ
ဖြစ်၏။

ဆက်လက်၍ မုတ္တံ = ကျင်ငယ်အထိ အာပေါဓာတ်ဆောင်သော ကောဋ္ဌာသ
(၁၂)ပါးတို့ကိုလည်း ဤနည်းအတိုင်းပင် ရှုပွားရမည်။

၃၂-ကောဋ္ဌာသအနက် ပထဝီဓာတ်(၂၀) အာပေါဓာတ်(၁၂)နဲ့ပုံ ပွားပုံများ
သည် စတုဓာတုဝတ္ထာန် ကမ္မဋ္ဌာန်း၌လည်း အကျုံးဝင်၏။

ကောဋ္ဌာသတို့၏အစွမ်းသဏ္ဍာန်များ

ဆံပင်၊ မွေးညှင်းစသော ၃၂-ကောဋ္ဌာသတို့ကို အဆင်းသဏ္ဍာန်၊ အရပ် မျက်နှာ၊ တည်ရာ၊ အပိုင်းအခြားတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်ပြီးလျှင် အဆင်း၊ သဏ္ဍာန်၊ အနံ့၊ မှီရာ အကြောင်း၊ တည်ရာတို့၏အစွမ်းအားဖြင့် စက်ဆုပ် ဖွယ်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်၏။ ၃၂-ကောဋ္ဌာသတို့ကို အဆင်း သဏ္ဍာန်စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား မှတ်သားပုံကို ယခုပြဆိုပါမည်။

၁။ ဆံပင်

ဆံပင်သည် ပကတိအဆင်းအားဖြင့် မည်းနက်၏။ သို့ရာတွင် နေရာဒေသ မျိုးရိုးနှင့် ရာသီဥတုကိုလိုက်၍ အမည်းရောင်၊ နီညိုရောင်၊ ရွှေဝါရောင်၊ အဖြူရောင် စသည်ဖြင့် အရောင်အဆင်း အမျိုးမျိုးရှိတတ်၏။ ရွှေဘက်၌ နဖူးပြင်အဆုံး၊ နောက်ဘက်၌ လည်ကုပ်အတွင်း ပိုင်းခြားလျက် ဦးခေါင်းခွံကို ရစ်ပတ်၍ ပေါက်ရောက်တည်ရှိနေ၏။ ထိုဆံပင်ထို့သည် နှစ်ပင်တစ်ပေါင်းတည်း မတည်ကုန်။ ဆံပင်တို့သည်လည်း အမွေးမဟုတ်၊ အမွေးတို့သည်လည်း ဆံပင်မဟုတ်၊ ဆံပင် သည် သီးခြားကောဋ္ဌာသတစ်ခုဖြစ်သည်။ ထိုဆံပင်စသော ကောဋ္ဌာသတို့၏ အဆင်း၊ ပုံသဏ္ဍာန်၊ အနံ့၊ မှီရာ၊ အကြောင်း၊ တည်ရာတို့သည် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ရှိကုန်၏။

၂။ အမွေး

အမွေးသည်လည်း အရောင်အဆင်း အမျိုးမျိုးရှိ၏။ ဦးခေါင်းနှင့်လက်ဖဝါး ပြင် ခြေဖဝါးပြင်တို့မှတစ်ပါး အခြားသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့၌ ပေါက်ရောက်လျက် ရှိ၏။ မွေးညှင်းတွင်းတစ်တွင်း၌ အမွေးနှစ်ပင် တစ်ပေါင်းတည်း မပေါက်ကုန်။

၃။ လက်သည်းခြေသည်း

လက်သည်းခြေသည်းဟူသည် နှစ်ဆယ်သော လက်သည်းခွံ ခြေသည်းခွံ တို့၏ အမည်ပင်တည်း။ ၎င်းတို့သည် အဖြူရောင် အဆင်းရှိ၏။ ငါးအကြေးနှင့် သဏ္ဍာန်တူ၏။ လက်ချောင်းများ ခြေချောင်းများတို့၏အပေါ်ဘက်၌ တည်ရှိ၏။

၄။ သွား

သွားပြည့်စုံသောသူအား ၃၂-ချောင်းရှိ၏။ သွားတို့ကို သွားရိုးဟုလည်း ခေါ်သည်။ အဖြူရောင်အဆင်းရှိ၏။ မေးရိုး၌ တည်ကုန်၏။ ဆောက်သွားများ အနက် အလယ်သွား ၄-ချောင်းသည် ဘူးစေ့သဏ္ဍာန်ရှိ၏။ ယင်းတို့၏စား တစ်ဘက်တစ်ချက်၌ စပယ်ငုံသဏ္ဍာန်အဖျားချွန်သော သွားတစ်ချောင်းစီ ရှိ၏။

အမြစ်လည်း တစ်ခုစီသာရှိ၏။ ယင်းကို အစွယ်ဟုခေါ်ကြသည်။ ယင်းအစွယ် တို့၏ ဘေးတစ်ဖက်စီ၌ရှိသော သွားတစ်ချောင်းစီသည် အမြစ်နှစ်ခုရှိပြီး လှည်းထောက်ခွ သဏ္ဍာန် ရှိ၏။ ယင်းတို့၏နောက်၌ရှိသော သွားနှစ်ချောင်း သည် အမြစ်သုံးခုရှိ၏။ ယင်းတို့၏နောက်ရှိသော သွားနှစ်ချောင်းစီတို့သည် အမြစ်လေးခုရှိ၏။ အထက်သွား၌လည်း ဤအတူပင် -

- (က) ဘူးစေ့ပုံ အမြစ်တစ်ခု ၄-ချောင်း
- (ခ) စပယ်ငုံပုံ အမြစ်တစ်ခုအစွယ် ၂-ချောင်း
- (ဂ) အမြစ်နှစ်ခု အံသွား ၂-ချောင်း
- (ဃ) အမြစ်သုံးခု ။ ၂-ချောင်း
- (င) အမြစ်လေးခု ။ ၄-ချောင်း

ပေါင်း ၁၆-ချောင်း

၅။ အရေ

အရေသည် တစ်ကိုယ်လုံးကို ရစ်ပတ်လွှမ်းခြုံလျက် တည်နေ၏။ အရေထူ အရေပါးဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ အရေပါးသည် အရေထူ၏အထက်၌ လွှမ်းခြုံ ထားပြီး အမည်း၊ အညို၊ အဝါစသည့် အရောင်အမျိုးမျိုးရှိ၏။ ၎င်းအရေပါး သည် တစ်ကိုယ်လုံးမှ ခွါ၍ စုလိုက်လျှင် ဆီးစေ့ခန့်သာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဆီးစေ့ခန့်ရှိ အရာဝတ္ထုက ဖုံးလွှမ်းထား၍ လူကိုလှသည်ဟု ထင်ရသည်ဟု ဆိုကြ၏။ အရေထူသည် အဖြူရောင်အဆင်းရှိ၏။ တစ်ခုခုဖြင့် ပတ်တိုက်ခေါ် အရေပါး ပွန်းပဲ့ ပျက်စီးသွားသောအခါ၌ ယင်းအရေထူကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။

၆။ အသား

အသားသည် ပေါက်ပန်းကဲ့သို့ နီသော အဆင်းရှိ၏။ အသားများကို အမျိုး အစားအလိုက် ခွဲခြားလိုက်သောအခါ အသားတစ်ကိုးရာ ဖြစ်လာသည်။ ခြေ သလုံးကြွက်သားသည် ထမင်းထုပ်သော ထန်းရွက်သဏ္ဍာန်ရှိ၏။ ပေါင်သား သည် ဆေးကြိတ်ကျောက်လုံးပုံ ရှိ၏။ တင်ပါးသားသည် ခုံလောက်စွန်းပုံ ရှိ၏။ ကျောက်ကုန်းသားသည် ထန်းလက်ပြားပုံ ရှိ၏။ လက်မောင်း ၂-ခု အသားသည် အခရဆုတ်ထားသော ကြွက်နှစ်ကောင်ကို ပူးချည်ထားသည်နှင့် တူ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သူ့ နေရာနှင့်သူ အသားတစ်မျိုးအဖြစ် တည်ရှိနေကြ၏။

၇။ အကြော

ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခုလုံး၌ အကြောပေါင်း ၉၀၀-ရှိ၏။ အရောင်အဆင်းအားဖြင့် အဖြူရောင်ရှိပြီး ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုးရှိ၏။ ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံးကို အကြောမကြီး ၆၀-တို့က ဖွဲ့ယှက်ထား၏။ အင်္ဂါကြီးငယ် ကိုယ်ခန္ဓာ အစိတ်အပိုင်းများသို့ အစဉ် လျှောက်နေသော အကြောတို့သည် ကိုယ်၌ ဝတ်ထားသော ဇာအင်္ကျီ သဏ္ဍာန် တူကုန်၏။

၈။ အရိုး

သွား ၃၂-ချောင်းကို ချန်၍ လက်ရိုး ၆၄-ခု၊ ခြေရိုး ၆၄-ခု၊ အသားကို မှီသောအရိုးနု ၆၄-ခု၊ ဖနောင့်ရိုး ၂-ခု၊ ခြေတစ်ဘက်တစ်ဘက်၌ ဖမျက်ရိုး ၂-ခုစီ (၄-ခု)၊ ခြေသလုံးရိုး ၂-ခုစီ၊ ဒူးဆစ်ရိုး ၁-ခုစီ၊ ပေါင်ရိုး ၁-ခုစီ၊ ဆင်ပါးရိုး ၂-ခု၊ ကျောက်ဆူးရိုး (ခါးဆစ်ရိုး) ၁၈-ခု၊ နံရိုး ၂၄-ခု၊ ရင်ရိုး ၁၄-ခု၊ ရင်ညှန်ရိုး ၁-ခု၊ ညှပ်ရိုး ၂-ခု၊ လက်ပြင်ရိုး ၂-ခု၊ လက်မောင်းရိုး ၂-ခု၊ လက်ဖျံရိုး ၂-ခုစီ၊ (၄-ခု) လည်ရိုး ၇-ခု၊ ဓမ္မာရိုး ၂-ခု၊ နှာခေါင်းရိုး ၁-ခု၊ မျက်ကွင်းရိုး ၂-ခု၊ နားရိုး ၂-ခု၊ နဖူးရိုး ၁-ခု၊ ဦးထိပ်ရိုး ၁-ခု၊ ဦးခေါင်းခံရိုး ၉-ခုအားဖြင့် စုစုပေါင်း အရိုး- ၃၀၀ ရှိ၏။ အဆင်းဖြူ၍ ပုံသဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုးရှိ၏။

၉။ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ

ရိုးတွင်းခြင်ဆီသည် အရိုးအခေါင်းထဲ၌ တည်ရှိ၏။ အဖြူရောင် အဆင်းရှိ၏။ ပြုတ်လိုက်လျှင် အခရောင်ပြောင်းသွားတတ်သည်။ ချက်ပြီးသော ကြက်သား၏ အရိုးကို ကိုက်ခွဲလိုက်သောအခါ အတွင်းမှ ညိုညစ်ညစ် အရောင်အဆင်းများကို တွေ့ရသည်။ အရိုးကြီးအတွင်း၌ ရှိသော ခြင်ဆီတို့သည် ဝါးကျည်တောက်၌ ထည့်၍ပြုတ်ထားသော ကြိမ်ညှန်ကြီးနှင့် တူ၏။ အရိုးငယ်အတွင်း၌ ရှိသော ခြင်ဆီတို့သည် ဝါးဆစ်ငယ်တို့၌ထည့်၍ ပြုတ်ထားသော ကြိမ်ညှန်နှင့် တူ၏။

၁၀။ အညို့

အညို့သည် အညွှာတစ်ခုတည်း၌ ဖွဲ့တယ်လျက်ရှိသော အသားဆိုင်နှစ်ခု ဖြစ်သည်။ အရောင်အဆင်းအားဖြင့် အနည်းငယ်နီပြီး ကလေးများ ကစားသော ဂေါ်လီလုံး ၂-ခုကို ဖူးကပ်ထားသည်နှင့် တူ၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် အညွှာတစ်ခုတည်း၌ သီးနေသော သရက်သီး ၂-လုံးနှင့် တူ၏။ လည်မျိုမှထွက်သော အညွှာရင်းဖြင့် အနည်းငယ်ဆင်းသွားပြီး အကြောကြီးနှစ်ခုဖြင့် ဖွဲ့တယ်လျက် နှလုံးသားကို ခြံရံ၍- တည်နေ၏။

၁၁။ နှလုံး

နှလုံးဆိုသည်မှာ နှလုံးသားပင် ဖြစ်၏။ အဆင်းအားဖြင့် နီ၏။ ပဒုမ္မာကြာ နီပွင့်ဖတ်၏ ကျောဘက်အဆင်းနှင့် တူ၏။ ပွင့်ဖတ် အကြမ်းများကို ခွဲ၍ စောက်ထိုးဆွဲသားသော ပဒုမ္မာကြာနှင့် တူ၏။ ပြင်ပ၌ ပြေပြစ်ချောညက်၏။ အတွင်း၌ သပွတ်ခါးသီး၏ အတွင်းသားနှင့် တူ၏။ ပညာရှိသူ၏ နှလုံးသည် အနည်းငယ်ပွင့်၏။ ပညာနည်းသူ၏ နှလုံးသည် ငုံ့လျက်ရှိ၏။ နှလုံးအတွင်း၌ ပုန်းညက်စေတစ်စေတာ တွင်းငယ်ရှိ၏။ ယင်းတွင်းငယ်၌ လက်ဆွန့်ဝက်ခန့်မျှသော သွေး တည်ရှိ၏။ (လက်ဝါးနှစ်ဘက် ယှက်ထားလျှင် လက်ခုပ်ဟု ခေါ်သည်။ လက်ဝါးတစ်ဘက်ဖြင့် ခံယူခြင်းကို လက်ဆွန့်ဟု ခေါ်သည်။ လက်ဝါးတစ်ဘက်၏ ထက်ဝက်ကို လက်ဆွန့်ဝက်ဟု ခေါ်သည်။)

ယင်း နှလုံးသွေးကိုမှီ၍ မနောဓာတ်နှင့် မနောဝိညာဏဓာတ်ဘို့ ဖြစ်ကုန်၏။ ယင်းနှလုံးသွေးသည် ရာဂကြီးသူမှာ နီ၏။ ဒေါသကြီးသူမှာ မည်း၏။ မောဟကြီးသူမှာ အသားဆေးရေနှင့် တူ၏။ ဝိတက်ကြီးသူမှာ ပဲပိစပ်ပြုတ်ရည်နှင့် တူ၏။ သဒ္ဓါကြီးသူမှာ မဟာလှေခါးပွင့် အဆင်းနှင့် တူ၏။ ပညာကြီးသူမှာ ကြည်လင်သန့်ရှင်း၏။ နှလုံးသားသည် သားမြတ် နှစ်ခုကြား ရင်ချိုင့်အတွင်း၌ တည်၏။

၁၂။ အသည်း

အသည်းဟူသည် အစုံလိုက်ဖြစ်နေသော အသားလွှာတည်း။ စဉ်းငယ် နီ၏။ ကုမုဒြာကြာပွင့်ဖတ်၏ ကျောဘက်အဆင်းနှင့် တူ၏။ အရင်း၌ တစ်ခုတည်းရှိ၍ အဖျား၌ နှစ်ခုဖြစ်၏။ ပင်လယ်ကသစ်ရွက်နှင့် တူ၏။ ပညာနဲ့သူတို့၏ အသည်းသည် တစ်ခုတည်းဖြစ်ပြီး ကြီးလည်း ကြီး၏။ ပညာရှိသူတို့၏ အသည်းကား နှစ်ခုသုံးခုဖြစ်လျက် ငယ်၏။ သားမြတ်နှစ်ခုတို့၏အတွင်း၌ လက်ျာနံပါးကို မှီ၍ တည်နေ၏။

၁၃။ အမြွေး

အမြွေးဟူသည် ဖုံးလွှမ်းတတ်သော အမြွေး၊ မဖုံးလွှမ်းတတ်သော အမြွေး ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။ မြွေးယှက်တတ်သော အသားလွှာဖြစ်၏။ အဖြူရောင်အဆင်း ရှိ၏။ ဖုံးလွှမ်းတတ်သောအမြွေးသည် နှလုံးနှင့်အညီ ကို ဖုံးလွှမ်းလျက် တည်၏။ မဖုံးလွှမ်းတတ်သော အမြွေးသည် တစ်ကိုယ်လုံး၌ အရေအောက်ရှိ အသားတို့ကို မြွေးယှက်ထား၏။

၁၄။ အပျဉ်း

အပျဉ်းဆိုသည်မှာ အစာသစ်အိမ်၏ အထက်စောင်၌ တည်နေသော သရက်ရွက်ခေါ် ဝမ်းလွှာအသားတုံးကို ဆိုသည်။ ၎င်းသည် အညိုရောင်ရှိပြီး ကြောင်ပန်းပွင့် အဆင်းနှင့် တူ၏။ လက်၇-သစ်ပမာဏ ရှိ၏။ အဖွဲ့အညွှာ မရှိ။ နွားငယ်၏ လျှာနှင့် တူ၏။ နှလုံး၏ လက်ဝဲဘက်၌ အစာသစ်အိမ်လွှာ၏ အထက်ဘက်ကိုမို့၍ တည်နေ၏။ ယင်းအပျဉ်းသည် နေရာမှရွေ့ပြီး လက်ဖြင့် ပုတ်ခတ်မိ၍ ထွက်ကျလာလျှင် အသက်ဆေး၏။

၁၅။ အဆုပ်

အဆုပ်ဆိုသည်မှာ အသားပိုင်း နှစ်ခု သုံးခု ဖြစ်နေသော အသားပြားကို ဆိုသည်။ အဆင်းအားဖြင့် အနီရောင်ရှိပြီး မမှည့်လွန်းသေးသော ရေသဖန်းသီး အဆင်းရှိ၏။ မညီမညာ ဖြတ်ထားသော မုန့်ပိုင်းပုံ ဖြစ်၏။ ခေါင်းပွယ် များစွာ ပါရှိ၏။ နွား ညက်ညက် ဝါးထားသော ကောက်ရိုးထွေးနှင့် တူ၏။ အနှစ် အရသာ မရှိ။ အဆီဩဇာ မရှိ။ ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်း သားမြတ်နှစ်ခုအကြား၌ နှလုံးနှင့် အသည်းကို ဖုံးအုပ်လျက် တွဲရရွဲဆွဲလျက် တည်ရှိနေ၏။

၁၆။ အူမ

အူမသည် ယောက်ျား၌ ၃၂-တောင်၊ မိန်းမ၌ ၂၈-တောင်ရှိပြီး ခွေလျက် တည်နေ၏။ အူမခွေ၌ အတုန့်ပေါင်း ၂၁-ခု ရှိ၏။ အဖြူရောင်အဆင်းရှိပြီး ကျောက်ဖြူမှုန့် အင်္ဂါတေ အဆင်းနှင့် တူ၏။ အနီရောင်ဆိုးရည်ထည့်ထားသော ကျင်းထဲ၌ ခွေလျက် ထည့်ထားသည့် ခေါင်းပြတ်နေသော မြေနှင့်တူ၏။ အထက်တွင် လည်မျိုအစ အောက်တွင် စအိုအဆုံးရှိ၍ တဆက်တည်းဖြစ်လျက် ကိုယ်တွင်း၌ တည်နေ၏။

၁၇။ အူသိမ်

အူသိမ်သည် အူမခွေတို့၌ ဖွဲ့တယ်လျက် ရှိ၏။ အဖြူရောင်အဆင်း ရှိ၏။ ကြာသိမ်မြစ် အဆင်းနှင့်တူ၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် ရေနစ်နေသော မှော်မြစ် အဆင်းနှင့် တူ၏။ ကြာသိမ်မြစ်၊ မှော်မြစ်သဏ္ဍာန်ရှိ၏။ လူတို့ ပေါက်တူးပေါက်၊ ပုဆိန်ပေါက် စသည် ပြုလုပ်သည့်အခါ အူခွေများ လျော့မကျအောင် ခြေသုတ် ကြိုးဝန်း၏ အကြား၌ ချုပ်ပိတ်ထားသော ကြိုးငယ်များကဲ့သို့ ၂၁-ခုသော အူမခွေတို့၏ အကြား၌ ချုပ်ပိတ်လျက် တည်နေ၏။

၁၈။ အစာသစ်

အစာသစ်ဟူသည် စားသောက်ဝါးမျိုးပြီး၍ အစာသစ်အိမ်ဟူသော ဝမ်း၌ တည်နေသော အစာဖတ်များ ဖြစ်သည်။ စားသောက်ဝါးမျိုး ထားသော အစားအစာ၏ အရောင်အဆင်းအတိုင်း ရှိ၏။ အမှန်ကြိတ်ပြီးသော ဆန်မှုန့်ကို အရည်စစ်အောင် ပိတ်အိတ်နှင့် ထည့်၍ ဆွဲထားသည်နှင့်တူ၏။ အစာအိမ်ထဲ၌ အမျိုးမျိုးသော ပိုးတို့သည် ရှုပ်ယှက်ခတ်လျက် အစုလိုက် အပြုံလိုက်သွားလာ ကျက်စားနေကြ၏။ ယင်းပိုးတို့သည် အစာသစ်အိမ်ထဲ၌ အစာမရှိသောအခါ အော်မြည်လျက် ခုန်တက်၍ နှလုံးသားကို ထိခိုက်ကုန်၏။ ပါးစပ်ဟ၍ မော့လျက် အစာမျှော်နေကြသောပိုးတို့သည် အစာမျိုးချလိုက်သောအခါ နှစ်လှတ်သုံးလှတ် တို့ကို အလှူအယက် စားသောက်ကြကုန်၏။ အစာသစ်အိမ်ဆိုသည်မှာ 'ပုဆိုးစို' ကို နှစ်ဖက်မှကိုင်၍ ရေညှစ်လိုက်လျှင် အလယ်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော လေပူ ဖောင်းနှင့်တူသည့် အူမလွှာကို ဆိုသည်။

၁၉။ အစာတောင်း

အစာဟောင်းဆိုသည်မှာ ကျင်ကြီးကို ဆိုသည်။ ယင်းသည်လည်း စားမျိုး လိုက်သော အစာ၏ အရောင်အဆင်းအတိုင်းသာ များသောအားဖြင့် ရှိနေ တတ်၏။ အစာဟောင်းအိမ်၌ တည်ရှိနေ၏။ အစာဟောင်းအိမ်သည် ရွှေ၌ ချက်အောက်အရပ်၊ နောက်၌ အောက်ဆုံးခါးဆစ်ရိုး၏ အလယ် အူမ၏အဆုံး တွင် အောက်အားဖြင့် လက်ရှစ်သစ်မျှရှိပြီး ဝါးကျည်တောက် အခေါင်းနှင့် တူ၏။

၂၀။ ဦးနှောက်

ဦးနှောက်ဆိုသည်မှာ ဦးခေါင်းခွံအတွင်း၌ တည်သော ခြင်ဆီအစုပေတည်း။ အပြုအစဉ်အဆင်းရှိ၏။ မှိုစိုင်ခဲနှင့်တူ၏။ နို့ဓိမ်းအဖြစ် မထောက်တတ်သေးဘဲ ပကတိ အခြေပျက်လျက် ခဲစပြုနေသော နို့ရည်အဆင်းနှင့်လည်းတူ၏။ ဦးခေါင်း ခွံအတွင်း၌ ချုပ်စပ်ကြောင်း လေးခုတို့ကိုမူ၍ လေးခုစပ်ထားသော မုန့်ညက် စိုင်ကဲ့သို့ ပေါင်းစပ်လျက် တည်နေ၏။

၂၁။ သည်းခြေ

သည်းခြေသည် ဖွဲ့အပ်သော (ဗဒ္ဒ) သည်းခြေ၊ မဖွဲ့အပ်သော (အဗဒ္ဒ) သည်းခြေဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ဗဒ္ဒသည်းခြေသည် ပြစ်ခွဲသော သစ်မည်စည်ဆီ အဆင်းရှိ၏။ အဗဒ္ဒသည်းခြေသည် ညှိုးနေသော တောင်ကျည်းပန်း အဆင်း

အနုထတိကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်နည်း

ရှိ၏။ ဗဒ္ဒသည်းခြေသည် ကိုယ်အထက်အရပ်၌ ဖြစ်၏။ အဗဒ္ဒသည်းခြေသည် အထက်အောက်အရပ် (၂)ခုလုံး၌ ဖြစ်၏။ အဗဒ္ဒသည်းခြေသည် အသားမှ လွတ်ထွက်နေသော ဆံပင်၊ အမွေး၊ သွား၊ လက်သည်း ခြေသည်းတို့နှင့် မာခြောက် နေသော အရေကို ချန်ထား၍ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ဆီပေါက်သည် ရေတွင် ပျံသွား သကဲ့သို့ ပျံ့နှံ့လျက်တည်နေ၏။ အဗဒ္ဒသည်းခြေ ပျက်လျှင် မျက်စိ ဝါ၏။ မူး၏။ ကိုယ်တုန်လှုပ်၏။ ယားယံ၏။ ဗဒ္ဒသည်းခြေသည် နှလုံးနှင့် အဆုတ်တို့၏ အလယ်ကြား၌ အသည်းအသားကို မှီ၍ သည်းခြေအိမ်၌ တည်နေ၏။ ဗဒ္ဒ သည်းခြေပျက်လျှင် ရှူး၏။ အရှက်အကြောက် မရှိ၊ မပြုသင့်သည်ကို ပြု၏။ မပြောသင့်သည်ကို ပြော၏။ မကြံသင့်သည်ကို ကြံ၏။

၂၂။ သလိပ်

သလိပ်သည် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ နို့ ဆီဘူးနှစ်လုံးစာ (တစ်ကမ်းစား) ခန့် ရှိသည်။ အဆင်းအားဖြင့် ဖြူ၏။ အစာသစ်အိမ် (ဝမ်းဗိုက်) အထဲ၌ ရှိ၏။ ရေမှော် ရေညိုသည် ခဲဖြင့် ပစ်ပေါက်လိုက်သောအခါ နှစ်ခြမ်းကွဲပြီးနောက် တဖန်ပြန် စေ့ကာ ရေကိုဖုံးအုပ်သွားသကဲ့သို့ ထိုအတူ စားသောက်ဖွယ်များကို မျိုချလိုက် သောအခါ သလိပ်ပြင်သည် နှစ်ခြမ်းကွဲသွားပြီး တဖန် အစာသစ်အိမ်ကို ဖုံးလွှမ်းလျက် တည်နေသည်။

ယင်းသလိပ်သည် ပြည်မှည့်သော အနာကဲ့သို့ ကြက်ဥပုပ်ကဲ့သို့ ဝမ်းဗိုက် အစာသစ်အိမ်၌ တည်ရှိ၍ အလွန်စက်ဆုပ်ဖွယ် ကောင်း၏။ သလိပ်ထုပါးလျှင် အစာသစ်အိမ်မှ လေချဉ်ဆန်တက်လာ၍ အာပုပ်နဲ့ ဟောင်နေ၏။ ယင်းသလိပ် သည် ပွားများ၍ ထူထဲနေသောအခါ ကျင်ကြီးတွင်း၌ ပျဉ်ချပ်ထူထူ ဖုံးထား သကဲ့သို့ အပုပ်နို့ကို အစာအိမ်အတွင်း၌ ပိတ်ဆို့ ဖုံးဖိခံထားသောကြောင့် အာပုပ်နဲ့ ပါးစပ်ပုပ်ခော် မနံတော့ချေ။

၂၃။ ပြည်

ပြည်ဆိုသည်မှာ အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းရှိ သွေးပုပ်များပင် တည်း။ အရောင်အဆင်း အားဖြင့် ရင့်ရော်နေသော ဖက်ရွက်ကဲ့သို့ ဖျော့တော့တော့ ရှိ၏။ သူသေကောင်၌မူကား ပျစ်ချဲ့သော ထမင်းရည် အပုပ် အသုံး၏ အရောင်အဆင်းကဲ့သို့ ရှိ၏။ အမြဲတည်နေရာဟူ၍ မရှိပေ။ သစ်ငုတ်၊ ဆူး၊ ငြောင့်၊ လက်နက်၊ မီးလျှံစသည် ထိခိုက်ခံရသော ကိုယ်အရပ်၌ သွေး များစုတည်လျက် ရင့်ကျက်သောအခါ ပြည်ဖြစ်လာ၏။ အိုင်းအမာ အဖု အလုံး အနာအဆာ စသည်တို့၌လည်း သွေးပုပ်နှင့်ပြည်များ စုဝေးနေကြသည်။

၂၄။ သွေး

သွေးသည် စုဝေးရပ်တည်နေသော သွေး၊ ရွှေ့လျားနေသော သွေးဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။ စုဝေးနေသောသွေးသည် အဆင်းအားဖြင့် ကျိုချက်၍ ပြစ်ခဲ့နေသော ချိပ်ရည်နှင့်တူ၏။ ရွှေ့လျားနေသော သွေးသည် ချိပ်ရည်ကြည်နှင့်တူ၏။ စုဝေးသွေးသည် အထက်အရပ်၌ဖြစ်ပြီး ရွှေ့ရှားသွေးသည် အထက်အောက်အရပ်တို့၌ ဖြစ်၏။

ရွှေ့လျားနေသော သွေးသည် ဆံပင်၊ အမွှေး၊ လက်သည်းခြေသည်းတို့၏ အသားလွတ်ရာ အရင်ကို လည်းကောင်း၊ မာခြောက်နေသော အရေကို လည်းကောင်း ချန်ထား၍ ကြွင်းသော ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံး၌ သွေးကြောကုန်ရက်ကို အစဉ်လျှောက်၍ ပျံ့နှံ့နေသည်။ စုဝေးတည်နေသော သွေးသည် အသည်းတည်ရာ၏ အောက်အဖို့ကို ပြည့်စေလျက် တစ်ကမ်းစားမျှ ရှိ၏။ နှလုံး၊ အညှို့၊ အဆုတ်တို့၏ အထက်၌ အနည်းငယ် အနည်းငယ် ယိုကျလျက် အညှို့၊ နှလုံး၊ အသည်း၊ အဆုတ် တို့ကို စွတ်စိုစေလျက် တည်နေသည်။ ထိုသွေးက အညှို့၊ နှလုံး စသည်တို့ကို မစွတ်စိုစေပါမူ သတ္တဝါတို့ ရေခါ ရေငတ်ခြင်း ဖြစ်ပေါ်ကြရ၏။

၂၅။ ချွေး

ချွေးသည် မွှေးညှင်းပေါက်စသည်တို့မှ ယိုထွက်လာသော အာပေါဓာတ် (အရည်ဓာတ်) ဖြစ်သည်။ ကြည်လင်သော နှမ်းဆီအဆင်း ရှိ၏။ ချွေး၏ တည်ရာဌာန အမြဲမရှိပေ။ မီးပူ၊ နေပူ ဥတုဖောက်ပြန်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ကိုယ်ပူရှိန် တက်လာသောအခါ ဆံပင်တွင်း၊ မွှေးညှင်းတွင်း အပေါက် အကြို အကြားတို့မှ ချွေးများ ယိုထွက်လာသည်။

ချွေးကို ရှုသော ယောဂီသည် ဆံပင်တွင်း မွှေးညှင်းတွင်း အပေါက်အကြားတို့ကို ပြည့်စေလျက် တည်သော ချွေးကို နှလုံးသွင်း ရှုမှတ်အပ်၏။

၂၆။ အဆီခဲ

အဆီခဲဆိုသည်မှာ ခန္ဓာကိုယ်ထဲ၌ ခဲနေသော အဆီကို ဆိုသည်။ ၎င်းသည် ထက်ခြမ်းခဲ့ထားသော နုနွင်းသားအဆင်းရှိ၏။ ကိုယ်ခန္ဓာ ဆူဖို့ ငမီးသော သူတို့မှာ အရှေ့နှင့်အသားကြား၌ နုနွင်းရောင် ဘွဲ့ဖြူပုဆိုးကြမ်းကို ထည့်ထားသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ကိုယ်ကာယ ပိန်သောသူတို့မှာမူ သလုံးသား၊ ပေါင်သား၊ ကျောက်ဆူးရိုး (ခါးဆစ်ရိုး) ကို မှီသော ကျောက်ကုန်းသား၊ ဝမ်းပျဉ်းသား

ဟူသော အသားတို့ကို မှီ၍ နှစ်ထပ်၊ သုံးထပ် ပြုထားသော နှင်းရောင် ဘွဲ့ဖြူ ပုဆိုးကြမ်းသဏ္ဍာန် ရှိ၏။ အထက်ပိုင်း၊ အောက်ပိုင်း ၂-ပိုင်းလုံး၌ တည်၏။ ဝသောသူအား တစ်လုံးလုံး ပျံ့နှံ့လျက် တည်၏။ ပိန်သော သူအား သလုံးသား ကြွက်သား စသည်တို့ကို မှီ၍ တည်၏။

၂၇။ မျက်ရည်

မျက်ရည်သည် မျက်စိတို့မှ ယိုထွက်လာသော အာပေါဓာတ် ဖြစ်၏။ ကြည်လင်သော နှမ်းဆီရောင် အဆင်းရှိ၏။ အထက်အရပ်၌ ဖြစ်ပြီး မျက်တွင်း ထဲ၌ တည်၏။ သို့သော်လည်း မျက်ရည်သည် သည်းခြေအိမ်၌ သည်းခြေကဲ့သို့ မျက်တွင်းထဲ၌ အမြဲစုဝေးလျက် တည်သည် မဟုတ်ပေ။ ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်း၊ မသင့်လျော်သော အစာကို စားမိခြင်း၊ မီးခိုး၊ မြူ၊ ဖုန်မှုန့် စသည်တို့ ထိပါးနှိပ်စက်ခြင်း၊ တစ်စုံတစ်ခုနှင့် ခိုက်မိခြင်း၊ ဣသိဉ္စတု စသော အကြောင်းတို့ကြောင့် မျက်ရည်များ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးလျှင် မျက်တွင်းကို ပြည့်စေလျက် ယိုထွက်ကျလာသည်။

မျက်ရည်ကို ရှူသော ယောဂီသည် မျက်တွင်းတို့ကို ပြည့်စေလျက် တည်နေသော မျက်ရည်ကို ရှူအပ်၏။

၂၈။ ဆီကြည်

ဆီကြည်ဆိုသည်မှာ မခဲဘဲ ကျေနေသော အဆီကို ခေါ်သည်။ အဆင်း အားဖြင့် အုန်းဆီနှင့် တူ၏။ ထမင်းရည်၌ လောင်းထည့်ထားသော ဆီရောင် နှင့်လည်း တူ၏။ ရေချိုးသောအခါ ကြည်လင်သော ရေ၏ အထက်၌ လည်နေသော ဆီပေါက်၏ ပျံ့နေဟန် သဏ္ဍာန် ရှိ၏။ အထက်အောက်အရပ် ၂-ပါး၌ ဖြစ်ပြီး အများအားဖြင့် လက်ဖဝါးပြင် လက်ဖမိုး၊ ခြေဖဝါးပြင်၊ ခြေဖမိုး၊ နှာခေါင်းဖျား နဖူး၊ ပခုံးစွန်းတို့၌ တည်၏။ ယင်းဆီကြည်သည် လက်ဖဝါးပြင် စသည်တို့၌ အခါခပ်သိမ်း ကျေလျက် ပျော်လျက် တည်နေသည် မဟုတ်၊ မီးပူ၊ နေပူ၊ ဣသိဉ္စတု ဖောက်ပြန်ခြင်း၊ သွေးလေ စသော ဓာတ်များ ထူးခြား ဖောက်ပြန်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ ရေကြည်ပေါ်၌ ကျသော ဆီပေါက် ပျံ့နှံ့သွားသကဲ့သို့ ထိုမှည့်မှ ရွေ့ရှားမှု ရှိ၏။

၂၉။ တံတွေး

တံတွေးသည် ခံတွင်းထဲ၌ အမြှုပ်နှင့် ရောသော အာပေါဓာတ် ဖြစ်၏။ ရေမြှုပ်အဆင်းနှင့် တူ၏။ ရေမြှုပ်ပုံသဏ္ဍာန် ရှိ၏။ အထက်အရပ်၌ ဖြစ်ပြီး ပါးစောင်နှစ်ဖက်တို့မှ သက်ဆင်း၍ လျှာ၌ တည်၏။ တံတွေးသည် ပါးစောင်

လျှာတို့၌ အမြဲစုဝေး တည်နေသည် မဟုတ်ပေ။ တံတွေးကို ဖြစ်စေတတ်သော အစာအာဟာရကို မြင်ခြင်း၊ အမှတ်ရခြင်း၊ အပူ၊ အခါး၊ အစပ်၊ အငန်၊ အချဉ် တစ်ခုခုကို ခံတွင်း၌ ထည့်ခြင်း၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရာ တွေ့မြင်ခြင်း၊ နှလုံးမကျန်းမာခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ပါးစောင်နှစ်ဖက်မှ ကျဆင်းလာကာ လျှာ၌ တည်လာသည်။

အထူးအားဖြင့် တံတွေးသည် လျှာဖျား၌ ပါး၏၊ ကျ၏။ လျှာရင်း၌ ခွဲ၏။ ခံတွင်း၌ ထည့်လိုက်သော အစာအာဟာရကို မြန်ထဲက သဲသောင်ပြင်၌ လက်ဖက်တွင်းငယ်ကဲ့သို့ မကုန်မခန်းနိုင်ဘဲ စွတ်စိုစေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏။

၃၀။ နှပ်

နှပ်သည် ဦးနှောက်မှ ယိုထွက်ကျလာသည့် မစင်ကြယ်သော အရာဝတ္ထုပေတည်း။ အဆင်းအားဖြင့် ဖန်းသီးနု အဆံနှင့်တူ၏။ အထက်အရပ်၌ဖြစ်ပြီး နှာခေါင်းဖုကို ပြည့်စေလျက် တည်၏။ သို့သော် ယင်းနှပ်သည် နှာခေါင်းဖု၌ အမြဲစုဝေးလျက် တည်နေသည်ကား မဟုတ်ပေ။ သတ္တဝါတို့ ငိုသောအခါ၊ အစာ ဥတုဘို့ကြောင့် ခာတ်ချောက်ချား ဖောက်ပြန်သောအခါတို့၌ ဦးခေါင်းအတွင်းမှ သလိပ်ပုပ်အဖြစ်သို့ ရောက်သော ဦးနှောက်သည် အောက်သို့ လျှောကျလာပြီး အာခေါင်ထိပ် အပေါက်အကြားဖြင့် ဆင်းသက်၍ နှာခေါင်းဖုသို့ ရောက်ရှိကာ ယိုထွက်ကျဆင်းလာသည်။

ယခုခေတ် ဆေးကျမ်း၊ သိပ္ပံကျမ်းတို့၌ နှာရည်အိပ်ကလေးများမှ နှာရည်ထွက်ကျကြောင်း ပြဆိုကြသည်။ ဦးနှောက်ကပျက်၍ နှာရည်ဖြစ်ကြောင်း မပြဆိုကြပေ။ မည်သို့ပင်ပြဆိုစေ၊ နှပ်ကိုရွှေ့သော ယောဂီသည် နှာခေါင်းဖုအတွင်း ပြည့်နှက်တည်ရှိနေသော နှပ်ကို ပွားရမည်။

၃၁။ အစေး

အစေးဆိုသည်မှာ ခန္ဓာကိုယ်တွင်းရှိ အရိုးဆက်တို့၏ အကြား၌ ကျိခွဲနေသော အစေးပုပ်ကို ဆိုသည်။ မဟာလှေခါးပင်၏ အစေးအရောင်အဆင်းနှင့် တူ၏။ အရိုးဆက်တို့၏ နယ်ဆီ(ချောဆီ)ကိုစွဲကို ပြီးစေလျက် ၁၈၀-သော အရိုးဆက်တို့၏ အကြား၌ တည်၏။

ထူးခြားသည်မှာ ဤအစေးနည်းပါးသော သူတို့သည် ထစဉ် ထိုင်စဉ် သွားစဉ် ဆတ်စဉ် ကွေးစဉ် ဆန့်စဉ်တို့၌ အရိုးတို့မှ ဂုတ်ဂုတ်ဂက်ဂက် မြည်ကုန်၏။ လက်ဖျစ်တီး၍ သွားသကဲ့သို့ “တက်တက်”ဟူ၍ အသံပြည်၏။ တစ်ယူဇနာ၊

(ဂ-မိုင်)ခန့် ခရီးသွားမိလျှင် ဝါယောဓါတ်ပျက်ပြီး ကိုယ်အင်္ဂါများ နာကျင်ပင်ပန်းကုန်၏။ ဤအစေး များသွတို့မှာကား ထခြင်း ထိုင်ခြင်း စသည်တို့၌ အရိုးအဆက်တို့ အသံမမြည်ကုန်၊ ခရီးရှည်သွားသော်လည်း ဝါယောဓါတ်မပျက်၊ ကိုယ်အင်္ဂါနာကျင်ပင်ပန်းမှု မဖြစ်စေနိုင်ပေ။

၃၂။ ကျင်ငယ်

ကျင်ငယ်ဆိုသည်မှာ ကျင်ငယ်ရည်(ဆီး)ကို ခေါ်သည်။ အရောင်အဆင်းအားဖြင့် ပဲကြီးပြုတ်ရည်နှင့်တူသည်။ အောက်အရပ်၌ဖြစ်ပြီး ဆီးအိမ်စည်ဖောင်းအတွင်း၌ တည်၏။ ယင်းဆီးအိမ်စည်ဖောင်း၌ ထွက်ပေါက်သာ ထင်ရှား၍ ဝင်ပေါက်ဝင်လမ်းသည် သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ မြင်နိုင်လောက်အောင် အထင်အရှားမရှိပေ။ သို့သော် ဆီးအိမ်တိုင်းသို့ကား ကျင်ငယ်ရည်များဝင်လျက် ရှိသည်။ ဆီးအိမ်ပြည့်လာသောအခါ ကျင်ငယ်စွန့်ရန် အားထုတ်ကြရသည်။

အနောက်တိုင်းဆရာတို့အဆိုကား အစာသစ်အိမ်မှ အတော်အတန်ကျေညက်ပြီးသောအစာသည် အူငယ်အူခွေသို့ ရောက်သည်။ ၎င်းအတွင်း၌ အစာကို ထပ်၍ ချေသည်။ ချေရင်းပင် အူငယ်၏ အတွင်းနံရံများ၌ရှိသော အသားမျှင်အသားဖုကလေးများက အသွေးစသည်ဖြစ်စေနိုင်သော ရသဓါတ်ခေါ် အရည်အနှစ်များကို စုတ်ယူပြီး သွေးကြောငယ်အဆင့်ဆင့်ဖြင့် သွေးကြောမကြီးများဆီသို့ ပို့ပေးသည်။ ထိုသွေးကြောမကြီးတို့မှ သွေးကြောကြီး ၂-ခုသည် ကျောက်ကပ်(၂)ခုသို့ သွေးများ ပို့ပေးသည်။ ကျောက်ကပ်တစ်ခုခုအတွင်း၌ အညစ်အကြေးများကို စစ်ထုတ်ရန်ကရိယာများ တစ်သန်းမက အသီးသီးရှိ၍ ထိုကရိယာများဖြင့် စီးဝင်လာသော သွေးထဲမှ အညစ်အကြေးရေများကို စစ်ထုတ်ပြီး ဆီးကြောပိုက်(၂)ခုဖြင့် ဆီးအိမ်သို့ ပို့ပေးသည်။ ထိုဆီးအိမ်စည်ဖောင်းမှတစ်ဆင့် ဆီးလမ်းကြောင်းပိုက်ဖြင့် ဆီးထွက်ပေါက်မှ ထွက်သည်ဟု ဆိုသည်။ ၎င်းတို့အလိုအားဖြင့် ဆီးအိမ်၌ဝင်ပေါက်(၂)ခုရှိ၍ ထွက်ပေါက်တစ်ခုရှိသည်ဟု သိနိုင်သည်။

ကောဋ္ဌာသ အစုအပုံဟု မြင်ပုံ

ယခုပြဆိုခဲ့ပြီးသော ၃၂- ကောဋ္ဌာသတို့ကို အဆင်း သဏ္ဍာန် အရပ် တည်ရာ အပိုင်းအခြားတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်ပြီးလျှင် အစဉ်အတိုင်း ရွတ်ဆို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ မမြန်လွန်းသောအားဖြင့် ရွတ်ဆိုနှလုံးသွင်းခြင်းစသော နည်းဖြင့် အဆင်း သဏ္ဍာန် အနံ့ မှီရာအကြောင်း တည်ရာ ဤငါးပါးတို့ဖြင့် “စက်ဆုပ်ဖွယ်၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်” ဟု နှလုံးသွင်းအပ်၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

မျက်စိကောင်းသော ယောက်ျားသည် အဆင်းအရောင် ၃၂-မျိုးဖြင့်
 သီကုံးထားသော ပန်းကုံးကိုကြည့်၍ ပန်းအားလုံးတစ်ပြိုင်နက် ထင်ပေါ်သကဲ့သို့
 “ဤကိုယ်ထဲ၌ ဆံပင်တို့ရှိကြ၏” စသည်ဖြင့် ကိုယ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ကြည့်ရှုနေသော
 ယောဂီအား ၃၂-ကောဠာသတို့သည် တစ်ပြိုင်နက် ထင်ရှား ပေါ်လာကုန်၏။
 သူတစ်ပါး၏သန္တာန်၌လည်း ငါ၏သန္တာန်မှာကဲ့သို့ပင် စက်ဆုပ်ဖွယ်ချည်းပါ
 တည်းဟု နှလုံးသွင်းမှုကို ပုံတူပြု၍ ရှုသော ယောဂီအား လှည့်လည်သွားလာ
 နေကြသော လူ့တိရစ္ဆာန် စသည်တို့ကိုပင် လူ့ တိရစ္ဆာန်ဟု မမြင်ဘဲ စက်ဆုပ်
 ဖွယ်ရာ ကောဠာသ အစုအပုံအားဖြင့် ထင်မြင်လေတော့၏။

အခန်း (၆)

အာနာပါနဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

ယောဂီတိုင်းနှင့် လျော်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း

ဝင်လေထွက်လေကို ရှုမှတ်သည့် အာနာပါနဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ယောဂီတိုင်းလိုလိုနှင့် လျော်ကန်သင့်မြတ်လှပေသည်။ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းရှုနည်းကို ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာတိုင်း ပြဿ သင်ကြား နည်းနာ ပေးလေ့ရှိကြသည်။

အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ “အာနာပါန မောဟစရိတဿ ဝိတက္ကစရိတဿ စ” ဟု မိန့်မှာထားချက်အရ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းသည် မောဟစရိတ်ရှိသူနှင့် ဝိတက်စရိတ်ရှိသူတို့အား သင့်လျော် လျောက်ပတ်သည်။ လူတိုင်းလူတိုင်းသည် မောဟ အားကြီးကြသည်။ သို့မဟုတ် တောင်ကြုံ မြောက်ကြုံ ဝိတက် လွန်က် တတ်ကြသည်။ လေးလံထိုင်းထိုင်း ငိုက်မျဉ်း အိပ်ချင်မှု အဖြစ်များလေ့ရှိသည်။ မအိပ်ချင်ပါက (ဝါ) အိပ်မပျော်ပါက တောင်ကြုံမြောက်ကြုံ မရပ်မနားစိတ်ဖြင့် ပြေးလွှားကြုံရည်လျက် ရှိတတ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မောဟဖြစ်လျှင် ဖြစ်၊ မဖြစ်လျှင် ဝိတက်ဖြစ်တတ်ကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ မောဟနှင့်ဝိတက်မှ မလွတ်ကင်း နိုင်ကြသောကြောင့် လူတိုင်းမှာ မောဟစရိတ်၊ သို့မဟုတ် ဝိတက်စရိတ် ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် လူတိုင်းနှင့်သင့်လျော် သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

အသံကင်းဆိတ်ရန်

အထူးအားဖြင့် မှာကြားလိုသည်မှာ ဤအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ် လိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အသံဗလံကင်းသော နေရာဌာနနှင့် အချိန်ကာလ ရရှိရန် သတိပြုရပေမည်။ ဝင်လေထွက်လေကို ရှုမှတ်၍ စိတ်တည်ကြည်မှု (သမာဓိ) အစပျိုးလာချိန်တွင် အသံတစ်ခုခုက ဝင်ရောက် နှောင့်ယှက်လျှင် သမာဓိပျက်၍ စိတ်ပျံ့လွင့်သွားတတ်၏။ ဘယ်က ဘာသံလဲ၊ ဘယ်သူလဲ၊ ဘာအကြောင်း ဘာကိစ္စလဲ စသည်ဖြင့် ဝိတက်များ တသိကြီး ဖြစ်ပေါ် လာ၏။ လုပ်ငန်းခွင်ပြင်ပသို့ မျောပါသွားတတ်သည်။ အထူးသဖြင့် လူက ပြုလုပ်သည့်အသံသည် ပိုမိုအနှောင့်အယှက်ဖြစ်၏။ ယောကျ်ားအတွက် မိန်းမ အသံ၊ မိန်းမအတွက် ယောကျ်ားအသံသည် ကြီးကျယ်သော အနှောင့်အယှက် ဖြစ်သည်။ ချိုး (ဂျိုး) ကူသံ၊ ကြက်တုန်သံ၊ ငှက်အော်သံများမှာမူ တစ်ခါ

တစ်ရံ ဖြစ်ပါက အနှောင့်အယှက် မဖြစ်ချေ။ ဘို့ထုတွင် လွန်လွန်ကဲကဲ အဆက် မပြတ် ဆူညံအော်မြည်နေပါမူ အနှောင့်အယှက် ဖြစ်သည်သာ။ ထို့ကြောင့် လူသူကင်းဝေးသော တောအုပ်အတွင်း၌ သတ္တဝါအားလုံး အိပ်ပျော်နေချိန် ဖြစ်သည့် “ညဉ့်ကိုးနာရီမှ နံနက်နှစ်နာရီအတွင်းသည်” အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ရန် အကောင်းဆုံးနေရာနှင့် အချိန်ကာလ ဖြစ်ပေသည်။

ခန္ဓာကိုယ် အနေအထား

ဤခန္ဓာကိုယ်သည် လဲလျောင်းခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်း ဟူ၍ ဣရိယာပုထိလေးမျိုးဖြင့် ပြောင်းလဲပေးနေရ၏။ လဲလျောင်းမှု ကြာလာလျှင် သွေးလေ လေးလံ ထိုင်းမှိုင်းပိတ်ဆို့လာ၍ သွေးလေပျံ့နှံ့စေရန် လှုပ်ရှား သွားလာပေးရ၏။ သွားလာမှု ကြာပြန်လျှင် ဧညာင်းလာ၍ ထိုင်ပေးရ၏။ အထိုင်ကြာလျှင် မတ်တပ်ရပ်ပေးရပြန်၏။ ဤသို့ အနေအထား (ဣရိယာပုထိ) လေးမျိုး အပြောင်းအလဲ လုပ်ပေးနေရသည်။ အနေအထား (ဣရိယာပုထိ) တစ်မျိုးတည်းဖြင့် ကြာရှည်စွာ မနေနိုင်ချေ။ ယင်း လေးမျိုးအနက် လဲလျောင်းခြင်းနှင့် ထိုင်ခြင်းကို မပင်မပန်း ကြာရှည်စွာ ပြုလုပ်နိုင်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်ရာ၌ မကြာခဏ အနေအထား (ဣရိယာပုထိ) ပြောင်းနေလျှင် စိတ်၏ ငြိမ်သက်တည်ကြည်မှု (သမာဓိ) မရနိုင်ချေ။ အနည်းဆုံး (၄) နာရီခန့် ကြာသည်အထိ မပြောင်းမလဲ၊ မလှုပ်မယှက် နေနိုင်မှသာ သမာဓိရနိုင်သည်။ ရပ်ခြင်းနှင့် သွားခြင်း ဣရိယာပုထိမှာ ဝီရိယစိုက်ထုတ်မှု များနေ၍ ဝီရိယလွန်ကဲလျှင် ဥဒ္ဓစ္စဖြစ်တတ်သည်။ ပျံ့လွင့်တတ်သည်။ သမာဓိ ရင့်ကျက်လာသည့်အခါမူ ဣရိယာပုထိ ရွေးချယ်ရန် မလို၊ မည်သည့်အနေအထား မှာ မဆို သမာဓိကို ရယူနိုင်သည်။ သမာဓိ စတင် ထူထောင်ချိန်မှာမူ ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်း ဣရိယာပုထိတို့နှင့် မသင့်လျော်ချေ။ ထို့ပြင် လျောင်းခြင်း မှာလည်း လုံ့လ ဝီရိယ လျော့ရုံ နည်းပါးသဖြင့် ထိန်မိခွ ကပ်ရောက်ပြီး အိပ်ပျော်သွားနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် သမာဓိ စတင်ထူထောင်ချိန်၌ ထိုင်ခြင်း အနေအထား (ဣရိယာပုထိ) သာလျှင် သင့်လျော်ဆုံး ဖြစ်ပေသည်။

ထိုင်ပုံထိုင်နည်း

ထိုင်ခြင်းဣရိယာပုထိ၌လည်း ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်ခြင်း၊ ဒူးတုပ် (ခြေဖဝါး ပေါ်ဖိ) ထိုင်ခြင်း၊ တင်ပါးလှဲထိုင်ခြင်း၊ တင်ပျဉ်ခွေထိုင်ခြင်း၊ ကုလားထိုင်ပေါ်၌ ခြေချ၍ ထိုင်ခြင်းဟူ၍ အမျိုးမျိုးရှိရာ မိမိနှင့် သင့်လျော်ရာ ကြာရှည် ထိုင်နိုင် မည့်နည်းကို ရွေးချယ်သင့်သည်။

အာနာပါနဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

ဘုရားရဟန္တာ အရှင်မြတ်ဘို့ ညွှန်ပြသော ထိုင်နည်းမှာမူ တင်ပျဉ်ခွေ ထိုင်နည်း ဖြစ်သည်။ ခြေနှစ်ဖက်ကို ကွေးယူ၍ ခြေဖဝါးနှစ်ဖက်ကို ပေါင် တစ်ဖက်တစ်ချက် ကြက်ခြေခတ် တင်၍ ထိုင်ခြင်းကို တင်ပျဉ်ခွေထိုင်ခြင်းဟု ခေါ်သည်။ ဤသို့ ထိုင်တတ်အောင် ထိုင်နိုင်အောင် မကြာခဏ လေ့ကျင့်ပေး ရမည်။ ထိုင်စ မရှိပါက သွေးကြောများ ပိတ်ဆို့ပြီး ထုံကျင်ကိုက်ခဲ နာကျင် လာထတ်သည်။ ယင်းသို့ တင်ပျဉ်ခွေပြီးသောအခါ ကိုယ်ခန္ဓာ အထက်ပိုင်း တစ်ခုလုံး ပြောင့်ပြောင့် မတ်မတ် စန့်စန့်ထားရမည်။ ထိုသို့ထိုင်လျှင် ကြောရိုး အဆစ်(၁၈)ဆစ်တို့သည် အချင်းချင်း အဝင်ခွင်ကျဖြစ်နေ၍ ကြောရှည် ထိုင်နိုင် မည် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ စန့်စန့်မထားဘဲ ရှေ့သို့ ကိုင်းနေပါက ကျောရိုး အဆစ်အစပ်များ မတည့်၍ နာကျင်မှု၊ ညောင်းညာကိုက်ခဲမှု၊ ကျောတောင့် ကျောအောင့်မှု မကြာခဏ ဖြစ်တတ်ပြီး ပြင်ထိုင်ရမည်။ အထိုင်ပြင်လိုက်ပါက ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံပျက်၍ သမာဓိအရှိန် ကျသွားနိုင်သည်။ မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက် စွာ ကြောရှည်ထိုင်နိုင်ပါမှ စိတ်တည်ကြည်ကာ သမာဓိစွမ်းအား တိုးပွားကြီးထွား လာပေမည်။

ထို့ပြင် အောက်ခံကြမ်းပြင် မာကျောမှုကြောင့် နာကျင်မှု ဖြစ်တတ်သည်။ သက်သာမှုရှိစေရန် ဖျာ၊ သင်ဖြူး၊ ဖုံ အခင်း တစ်ခုခုခံ၍ ထိုင်သင့်သည်။

ဝင်သက်ထွက်သက်

ဝင်သက် ထွက်သက် (ဝါ) ဝင်လေထွက်လေကို ပါဠိဘာသာဖြင့် အာနာပါန (သို့မဟုတ်) အဿာသ၊ ပဿာသဟု ခေါ်ရသည်။ တစ်ပုဒ်စီခွဲ၍ ဘာသာပြန် ဆိုရာ၌ ဝိနည်း အဋ္ဌကထာနည်း နှင့် သုတ္တန် အဋ္ဌကထာနည်း ဟူ၍ နှစ်မျိုး ကွဲပြားသည်။

	ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ	သုတ္တန်အဋ္ဌကထာ
အာန=အဿာသ	ထွက်သက်	ဝင်သက်
	• ထွက်လေ	ဝင်လေ
အပါန=ပဿာသ	ဝင်သက်	ထွက်သက်
	ဝင်လေ	ထွက်လေ

ဝိနည်း အဋ္ဌကထာအလို အမိဝမ်းမှ မွေးဖွားခါစ သူငယ်၌ ရှေးဦးစွာ အတွင်းလေသည် အပသို့ထွက်၏။ နောက်မှ အပလေကို ကိုယ်တွင်းသို့ ရွှေ့သွင်း၏။ ထို့ကြောင့် အာနာပါန=အဿာသပဿာသကို “ထွက်သက်ဝင်သက်” ဟု ဖွင့်ဆို

သည်။ သူတို့အဋ္ဌကထာတို့အလိုမူ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သောကာလ၌ ရှေးဦးစွာ ပြင်ပမှလေကို နှာခေါင်းဖြင့် ရှူသွင်းပြီး နောက်မှ အပြင်သို့ ပြန်ထုတ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် အာနာပါနု=အသာသပဿာသကို “ဝင်သက်ထွက်သက်၊ ဝင်လေ ထွက်လေ” ဟု ဖွင့်ဆိုသည်။ ဤနှစ်နည်းအနက် သုတ္တန်အဋ္ဌကထာနည်းသာလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုမှတ်ရာ၌ ပါဠိတော်နှင့် ညီညွတ်သည်ဟု မှတ်ရမည်။

(ငိုသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဒီကာ)

အသက်အောင်ကျင့်နည်း

အာနာပါနုခေါ် အသာသပဿာသကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ရာ၌ ဘုရား ပေးသောနည်းအတိုင်း အားထုတ်ပါမှ ဈာန်ချမ်းသာ မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာကို ရရှိ ခံစားနိုင်ပေမည်။ တိတ္ထိတို့၏ နည်းဖြစ်သော အသက်ရှူ ထိန်းချုပ်နည်းကို ပရာဏာယာမဟု ခေါ်၏။ အပူဇာတိဈာန်ဟုလည်း ခေါ်၏။ ယင်းနည်းမှာ အိန္ဒြိယနိုင်ငံ၌ အလွန်ခေတ်စားသည်။ တိတ္ထိတို့သည် ရှူသွင်းလိုက်သောလေကို အသက်ဓာတ် (ဇီဝဓာတ်)ဟု ယူဆကြသည်။ ယင်းအသက်ဇီဝကို ကိုယ်ခန္ဓာ အတွင်း၌ ထည့်သွင်းပိတ်လှောင် ချုပ်နှောင်ထားနိုင်ပါက ထာဝရအသက် ရနိုင်သည်ဟု ယူဆကြ၏။ ဝင်သက်ကို မထွက်အောင် ကြာကြာ အောင်ထား နိုင်ပါက စွမ်းအင်အထူးရရှိနိုင်သည်ဟု ယုံကြည်၍ အသက်အောင်ခြင်းကို တစ်နာရီ၊ နှစ်နာရီ၊ တစ်ရက်၊ နှစ်ရက်စသည်ဖြင့် လေ့ကျင့်ကြ၏။ ထွက်သက် ဝင်သက်ကို လိုသလို ထိန်းချုပ်နိုင်ရန် ဘယ်ဘက်နှာခေါင်းပေါက်မှ ရှူသွင်း၍ ညာဘက်နှာခေါင်းပေါက်ဖြင့် ထွက်စေ၏။ တစ်ဖန် ညာဘက်နှာခေါင်းပေါက်မှ ရှူသွင်း၍ ဘယ်ဘက် နှာခေါင်းပေါက်ဖြင့် ထွက်စေ၏။ ပြန်ထုတ်၏။ ဤသို့ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ လေ့ကျင့်ကြ၏။ ယင်း အသက်အောင်သော အကျင့်သည် ဒုက္ကရစရိယာကျင့်စဉ်၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ယင်း အကျင့်သည် မမှန်ကန်ကြောင်း၊ အချည်းနှီး အကျိုးမဲ့ ဖြစ်ကြောင်းကို မြတ်စွာဘုရား ကိုယ်တော်တိုင် မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော် မဟာသစ္စသုတ္တန်နှင့် မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ ပါဠိတော် ဗောဓိဇာဏ ကုမာရသုတ်၌ ဟောတော်မူခဲ့သည်။ အနည်းငယ်မျှ ကောက်နုတ်ပြပါဦးမည်။

ရှေးဦးစွာ ဘုရားအလောင်းတော်သည် အသက်ရှူထိန်းချုပ်သည့် အပူဇာတိဈာန်ခေါ် ပရာဏာယာမ အကျင့်ကို ကျင့်သုံးလေသည်။ အသက်ကို ဝအောင်ရှူသွင်းပြီးနောက် ထွက်သက်လေချား ပြန်၍ မထွက်နိုင်စေရန် ထိန်းချုပ်အောင်အည်းထားလိုက်သည်။ ထို့နောက် အံကိုကြိတ်၍ မိမိစိတ်ကို မိမိစိတ်ဖြင့် ဖိနှိပ်ဖျစ်ညှစ် ပူလောင်စေသည်။ ပင်ပန်းပူလောင်လှသဖြင့် ချိုင်းကြားမှ ချွေးဒီးဒီးကျလေသည်။ ချည်နှံသူတစ်ဦးအား လူသန်ကြီး

အာနာပါနုဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

တစ်ဦးက ခေါင်းနှင့်ပခုံးကို ဖျစ်ညှစ်ဆုပ်ကိုင် ဖိနှိပ်ထားဘိသကဲ့သို့ လွန်စွာ ပူလောင်လျက် လက်ကတီး (ချိုင်း)ကြားမှ ချွေးများယိုလာလေသည်။ ဘုရားအလောင်းတော်၏ စိတ်ဓာတ်သည် တွန့်ဆုတ်မှုမရှိဘဲ စိတ်အားထက်သန် လျက် ရှိသည်။ သတိမေ့လျော့ခြင်းလည်း မရှိ၊ သို့ရာတွင် အပြင်းအထန် အားထုတ်မှုကြောင့် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ငြိမ်းချမ်းမှု မရှိ၊ ပူလောင်လျက် ရှိ၏။

တစ်ဖန် အားထုတ်မှုကို အရှိန်တိုးမြှင့်၍ ရှေးနည်းအတူ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ထိန်းချုပ်ပြန်သည်။ အသက်ကို ဝအောင် ရှူသွင်းပြီးလျှင် လျှာဖျားကို အာခေါင်ရင်းသို့ ခေါက်လိပ်သွင်းလျက် နှာခေါင်းပေါက်နှင့် ပါးစပ်ပေါက်မှ လေပြန်မထွက်စေရန် ပိတ်ဆို့လိုက်သည်။ လေတို့သည် နားပေါက်မှ တိုးထွက် ကြရာ ပန်းဘဲဖိုမှ ဖားဖိုကြီးကဲ့သို့ လေထွက်သံများ ဆူညံစွာ ကြားနေရလေ သည်။ ဘုရားအလောင်းတော်၏ စိတ်ဓာတ်ကား တွန့်ဆုတ်မှု မရှိ၊ စိတ်အား ထက်သန်လျက် ရှိ၏။ သတိမေ့လျော့ခြင်း မရှိ၊ ပြင်းထန်စွာ အားထုတ် မှုကြောင့် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ငြိမ်းချမ်းမှုမရှိဘဲ ပူလောင်လျက် ရှိ၏။

တစ်ဖန် အားထုတ်မှုကို မြင့်တင်၍ ရှေးနည်းအတူ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ထိန်းချုပ်ပြန်၏။ အသက်ကို ဝအောင် ရှူသွင်းပြီးလျှင် လျှာဖျားကို လည်ချောင်း အထိ ခေါက်လိပ်သွင်းလျက် ပိတ်ဆို့၍ နားတွင်းနှစ်ဖက်ကိုလည်း ပိတ်ဆို့ လိုက်ရာ လေတို့သည် ပါးစပ်ပေါက်၊ နှာခေါင်းပေါက်၊ နားပေါက်တို့မှ မထွက် နိုင်တော့ချေ။ ထိုအခါ လေတို့သည် ထွက်ပေါက်မရသဖြင့် ငယ်ထိပ်ကို ထက်ဆောင့်လေသည်။ သံချွန်ဖြင့် ဦးခေါင်းကို ထိုးဆွမွှာဘိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ သို့သော် ဝိရိယဓာတ်ကား လျော့မသွားချေ။ နောက်မတွန့်ချေ။ သတိလစ် မေ့မျောခြင်းလည်း မရှိ။ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ငြိမ်းချမ်းမှုမရှိဘဲ ပူလောင်လျက် ရှိ၏။

တစ်ဖန် ဤနည်းအတိုင်း အရှိန်တိုးမြှင့် အားထုတ်ပြန်ရာ မခံသာအောင် ခေါင်းကိုက်ဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အင်အားကောင်းသော လူတစ်ယောက်က သားရေကြိုးဖြင့် ဦးခေါင်းကို ရစ်ပတ်ဖျစ်ညှစ် ထားလေသလားဟု ထင်ရ လောက်အောင် ခေါင်းကိုက်ဝေဒနာ ခံစားရ၏။

တစ်ဖန် ထပ်ဆင့်တိုးမြှင့်၍ အားထုတ်သောအခါ ထွက်ပေါက်မရသော လေတို့သည် ငမ်းခေါင်းအတွင်း၌ တိုးဝေနေကြသည်။ နှားသတ်သမားသည် နှားသတ်ခါးမြှောင် ထက်ထက်ဖြင့် ဝမ်းဗိုက်ကို ထိုးမွေ့နေဘိသည့်အလား အူပြတ်မတတ် နာကျင်မှု ခံစားရ၏။

တစ်ဖန် ထပ်ဆင့်တိုးမြှင့်၍ အားထုတ်ပြန်သောအခါ တစ်ကိုယ်လုံး ချစ်ချစ်တောက် ပူလောင်လာသည်။ အားကောင်းမောင်းသန် လှနစ်ယေခက်က ချုပ်ကိုင်၍ မီးကျိုးထွင်းပေါ်၌ လှည့်ပတ်ကင်နေဘိသကဲ့သို့ ပြင်းထန်စွာ ပူလောင်မှုဝေဒနာ ခံစားရ၏။ သို့ရာတွင် ဝီရိယဓာတ်ကား လျော့မသွားချေ။ စိတ်ဓာတ်ဘွန်ဆုတ်မှု မရှိ။ ဒုက္ခဝေဒနာကို မခံနိုင်၍ သတိလစ်မေ့လျော့ခြင်း လည်း မရှိ။ ပြင်းထန်စွာ အားထုတ်ခြင်းကြောင့် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ငြိမ်းချမ်းမှု မရှိ။ ပူလောင်လျက် ရှိ၏။ ဤမျှပူလောင်သော (တပ)အကျင့်ကို ကျင့်လျက် ရှိသော်လည်း ကိလေသာကုန်ခန်း လျော့နည်းမှုမရှိသည်ကို တွေ့နေရလေသည်။ စိတ်ကိုစိတ်ဖြင့် ဖိနှိပ်ဖျစ်ညှစ်သော်လည်း ကိလေသာအညစ်အကြေးကား လျော့နည်းမသွားချေ။

ဘုရားအလောင်းတော်ကိုကြည့်၍ နတ်အချို့က “ရဟန်း ဂေါတမ သေပြီ” ဟု ဆိုကြ၏။ အချို့သော နတ်တို့က “ရဟန်း ဂေါတမ မသေသေး၊ ဘေငယ် ဇောဖြင့် မျောနေခြင်း၊ အသက်ငင်နေခြင်း” ဟု ဆိုကြ၏။ အချို့သော နတ် များက “ရဟန်း ဂေါတမသည် မသေသေး၊ အသက်ငင်နေခြင်းလည်း မဟုတ်၊ ကိလေသာကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာဖြစ်နေပြီ၊ ရဟန္တာတို့ဝင်စားသည့် သမာပတ်ကို ဝင်စားနေခြင်း ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုကြသည်။

ဤသို့ အစာငတ်ခံသော အကျင့်နှင့် အသက်ရှုထိန်းချုပ်သော အကျင့် စသော ပြင်းစွာ ပူလောင်သည့် (မဟာတပ) အကျင့်ကို ခြောက်နှစ်ပတ်လုံး ကျင့်သုံးငြားသော်လည်း ပြင်းထန်ထက်မြက်သည့် ဒုက္ခဝေဒနာကိုသာ ခံစားခဲ့ ရသည်။ ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ ကိလေသာကုန်ခန်းခြင်းတို့၏ အရိပ်နိမိတ်ကိုမျှ မတွေ့ရချေ။

အတိတ်ကာလက ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့သည် တပအကျင့်ကို ကျင့်၍ ပြင်းထန် ထက်မြက် ခါးခပ်သော ဆင်းရဲဒုက္ခကို ခံစားခဲ့ကြရာ ဤအတိုင်းအတာထက် မပိုလွန်နိုင်ချေ။ ဘုရားအလောင်းတော်နှင့် တန်းတူညီမျှသာ ဒုက္ခခံစားခဲ့ကြရ ပေမည်။ နောင်အနာဂတ်ကာလ၌လည်း အလားတူသာလျှင် ဖြစ်ပေမည်။ မည်သူမျှ ဘုရားအလောင်းတော်ထက် ပို၍ တပအကျင့်ကို ကျင့်နိုင်ကြမည် မဟုတ်။ ထိုသက်ပို၍ ဒုက္ခခံကြရမည်မဟုတ်ဟု ဘုရားအလောင်းတော်အနေဖြင့် ရဲရဲတောက် ကြေညာနိုင်သည်အထိ ကျင့်သုံးပြုခဲ့လေပြီ။ ထို့ကြောင့် ဤလမ်းစဉ် သည် သာမန်လူတို့၏ အသိဉာဏ်ထက် လွန်မြတ်သော အရိယမဂ်ဉာဏ်ကို ရနိုင်သည့် လမ်းစဉ်မဟုတ် ဟု စိတ် နှိုးချွန်းချဆုံးဖြတ်၍ စွန့်လွှတ်လိုက်လေသည်။

ဘုရားအလောင်းတော်သည် အခြားလမ်းစဉ်တစ်ခုကို ရှာကြံရာ ငယ်စဉ်က ဖခမည်းတော် လယ်ထွန်မင်္ဂလာပြုနေစဉ် ဇေယျသပြေပင်အရိပ်၌ အာနာပါန (ထွက်သက်ဝင်သက်) ဈာန်ဝင်စားခဲ့ခြင်းကို ပြန်လည်သတိရလာ၏။

ထိုဈာန်မှာ သိမ်မွေ့၍ ချမ်းသာသည်။ ကာမဂုဏ်နှင့် မပတ်သက်သော ထိုဈာန်ချမ်းသာကို ကြောက်ရန်မလိုဟု ထင်သည်။ သုခရရန် ဒုက္ခဖြင့် အရင်းတည်မေ့ဟု ယူဆသောအစွဲကို ပယ်စွန့်၍ ယခုတစ်ဖန် သုခကို အရင်းတည်၍ ထိုထက်မြင့်မြတ်သော သုခကို အရယူနိုင်သည် ဟူသော လမ်းစဉ်ကို စမ်းသပ် ကျင့်သုံးဦးမည်။ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ငြိမ်းချမ်းမှုကို အခြေတည်၍ ပဌမဈာန် ချမ်းသာကို အရယူမည်။ ပဌမဈာန်ချမ်းသာကို အခြေခံ၍ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထဈာန်ချမ်းသာ စသည်ဖြင့် ချမ်းသာအဆင့်ဆင့်ကို ရယူမည်။ သို့ရာတွင် ဤကြံ့လှိုအားနည်း ချည့်နဲ့နေသော ကိုယ်ကာယဖြင့် အာနာပါနဈာန် ချမ်းသာ မျှကိုပင် မရနိုင်။ ခန္ဓာကိုယ်အင်အား ဖြည့်တင်းရေးအတွက် အစာအာဟာရကို စားသုံးမှီဝဲရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။

ဝင်သက်ထွက်သက် ရှုမှတ်ခြင်းဖြင့် ပြီးပြည့်စုံနိုင်သော ထမားများ

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဝင်သက်ထွက်သက် ရှုမှတ်ခြင်းဖြင့် ပြီးပြည့်စုံနိုင်သော ထမားများကို ဥပရိပဏ္ဍာသ၊ အာနာပါနဿတိသုတ် ပါဠိတော်၌ ဤသို့ ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။—

ချစ်သားတို့...ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ရှုမှတ်ခြင်း အာနာပါနဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်သည် ပွားများအပ်ကုန်သည်ရှိသော် နေ့ရက်များစွာ အခါခါ အလေ့အလာ ပြုအပ်ကုန်သည်ရှိသော် သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး တို့ကို ပြီးပြည့်စုံစေနိုင်ကုန်၏။ သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး မြတ်တမားတို့သည် ပွားများအပ်ကုန်သည်ရှိသော် နေ့ရက်များစွာ အခါခါ အလေ့အလာ ပြုအပ်ကုန်သည်ရှိသော် ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးတို့ကို ပြီးပြည့်စုံစေနိုင်ကုန်၏။ ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးတို့သည် ပွားများအပ်ကုန်သည်ရှိသော် နေ့ရက်များစွာ အခါခါ အလေ့အလာ ပြုအပ်ကုန်သည်ရှိသော် လောကုတ္တရာ ဝိဇ္ဇာလေးပါး (မင်္ဂလေးပါး)၊ ဝိမုတ္တိလေးပါး (ဖိုလ်လေးပါး)တို့ကို ပြီးပြည့်စုံစေနိုင်ကုန်၏။

ခြုံ၍ပျော့ရလျှင် ဝင်သက်ထွက်သက် ရှုမှတ်မှု အာနာပါနဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ခြင်းဖြင့် ဗောဓိပက္ခိယတမား ၃၇-ပါးလုံးကို ပွားများရာ ဆောက်ပေ တော့သည်။ ဗောဓိပက္ခိယတမား ၃၇-ပါးလုံး ပြီးပြည့်စုံခြင်းသို့ ဆောက်ပေ တော့သည်။

ထို့ပြင် ဘုရားရှင်က အာနာပါနု ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍
ဤသို့လည်း ဟောကြားတော်မူသည်—

ချစ်သားတို့...ဤအာနာပါနုဿတိ သမာဓိသည် ပွားစေအပ်သည်
ရှိသော် ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုအပ်သည်ရှိသော် ငြိမ်လည်း ငြိမ်သက်၏။
မွန်လည်း မွန်မြတ်၏။ သွန်းလောင်းအပ် (ပြည့်စုံအပ်) သည်လည်း
မရှိ။ ချမ်းချမ်းသာသာလည်း နေရ၏။ ဖြစ်ပွားပေါ် ပေါက်လာကုန်သော
အကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်း ထစ်ခဏချင်း ကွယ်ပျောက်ငြိမ်းအေးစေနိုင်
ကုန်၏။

ဝင်သက်ထွက်သက် မှတ်ရာဌာနများ

ဝင်သက်ထွက်သက် လေတို့သည် နှာခေါင်းမှလည်းကောင်း၊ ပါးစပ်မှ
လည်းကောင်း၊ နားပေါက်မှလည်းကောင်း ဝင်ကြ ထွက်ကြ၏။ အာနာပါနု
ရှုရာ၌ ယင်းအပေါက်တို့ကို အတင်းအကြပ် ပိတ်မထားအပ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်
ဆိုသော် ဘုရားအလောင်းတော် ဒုက္ကရစရိယ ကျင့်စဉ်က နား၊ နှာခေါင်း၊
ပါးစပ်တို့ကို အတင်းအကြပ်ပိတ်၍ ကျင့်ခဲ့ဖူးရာ အကျိုးမရှိသောကြောင့်
ပယ်စွန့်တော်မူခဲ့၏။ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို မှတ်ရာ၌လည်းဝင်ပေါက် ထွက်ပေါက်
သုံးခုအနက် နှာခေါင်းပေါက်မှ ဝင်ထွက်သောလေကိုသာလျှင် မှတ်သားအပ်၏။

သတ္တဝါတို့၏ အသက်ရှူရှိုက်ရာ ဌာနသည် ပကတိသဘာဝအားဖြင့်
နှာခေါင်းပေါက်ဖြစ်သည်။ တစ်ခါထစ်ရုံ နှာခေါင်းမဆုံ၍ နှာခေါင်း မအား၍
ထွက်သက်ဝင်သက် လေကို ပါးစပ်က ရှူရှိုက်ကြရ၏။ ဥပမာ မောပန်း၍
အသက်ရှူမဝသောအခါ၊ နှာစေး၍ နှာခေါင်းပိတ်နေသောအခါတို့တွင် ပါးစပ်က
အသက်ရှူရှိုက်ကြရသည်။ ယင်းကဲ့သို့ ပါးစပ်က အသက်ရှူရှိုက်ရခြင်းကို
ဝိကတိ=ဖောက်ပြန်မှုဟု ခေါ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဝင်သက် ထွက်သက် ရှုရာ၌ ပကတိ ပင်ကိုသဘာဝအတိုင်း
ရှုရိုးရှုစဉ် ရှုနေကျအတိုင်းသာ နှာခေါင်းပေါက်ဖြင့် ရှူရှိုက်၍ မှတ်သားအပ်၏။
ဝင်သက်လေ ထွက်သက်လေ ထိခိုက်တိုးဝေရာဌာနများမှာ နှာခေါင်းပေါက်၊
နှာခေါင်းဝ၊ နှာခေါင်းဖု (နှာသီးဖျား)၊ အထက်နှုတ်ခမ်း အရပ်တို့၌ စိတ်ကို
ထား၍ မှတ်သားရမည်။ နှာခေါင်းရှည်သူအား နှာခေါင်းဖု (နှာသီးဖျား)၌
ဝင်သက် ထွက်သက်လေ တိုးဝေထိခိုက်၏။ နှာခေါင်းတိုသူအား အထက်
နှုတ်ခမ်းဖျား၌ ဝင်သက် ထွက်သက်လေ တိုးဝေထိခိုက်၏။ အာနာပါနုရှုမည့်
ဓယာဂီကိုယ်တိုင် ဝင်သက် ထွက်သက်လေကို ရှူရှိုက်ထုတ်သွင်းကြည့်ပါ။

လေသည်နှာသီးဖျား နှာခေါင်းဖု၌ ထိခိုက်တိုးဝေလျှင် နှာသီးဖျား နှာခေါင်းဖု၌ မှတ်ပါ။လေသည် အထက်နှုတ်ခမ်းဖျား၌ ထိခိုက်တိုးဝေလျှင် အထက်နှုတ်ခမ်းဖျား၌ မှတ်ပါ။

နှားရိုင်းကို တိုင်မှာချည်သကဲ့သို့

သတ္တဝါတို့၏ စိတ်သည် အာရုံငါးပါး၌ လှည့်လည်ကျက်စားနေ၏။ သို့သော် အာရုံတစ်ခုတည်းအပေါ်၌ကား အမြဲရပ်တည်၍ မနေပေ။ ရူပါရုံပြီးလျှင် သဒ္ဓါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံပြီးလျှင် ဂန္ဓာရုံ စသည်ဖြင့် တစ်မျိုးပြီးတစ်မျိုး ကျက်စားနေ၏။ အဆင်းရူပါရုံပေါ်၌ ကျက်စားနေစဉ် သာယာဖွယ်အသံကို ကြားလိုက်ပါက ထိုအသံအာရုံဆီသို့ ခံစားမှု ရောက်ရှိသွားပြန်သည်။ အသံအာရုံကို ခံစားနေရာမှ အမွှေးနံ့သာ တစ်ခုခုကို ရှူရှိုက်မိလျှင် ထိုဂန္ဓာရုံဆီသို့ ခံစားမှုရောက်ရှိသွားပြန်သည်။ ထိုအာရုံကို ခံစားနေရင်း တစ်ယောက်ယောက်က စားကောင်းသောက်ဖွယ်ပေးပို့လာလျှင် သွားရည်များ ယိုကျလာကာ ရသာရုံကို ခံစားလိုက်ပြန်သည်။ ယင်းသို့ စားသောက်နေရင်း ချစ်နှစ်သက်ဖွယ် လှလင်ပျိုလှမပျိုတို့၏ အတွေ့အထိနှင့် တိုးမိပြန်လျှင် ရသာရုံပျောက်ပြီး ဖောဠဗ္ဗာရုံ နောက်သို့ ကောက်ကောက်ပါ လိုက်သွားပြန်သည်။

ဤကဲ့သို့သော လိုလားနှစ်သက်ဖွယ် သဘောကျဖွယ်(ဣဋ္ဌာရုံ) အာရုံတို့နှင့် တွေ့ထိခံစားရသောအခါ တပ်မက်စွဲလမ်းမှု တဏှာလောဘဖြစ်ပြီး မလိုလားအပ် မနှစ်မြို့ဖွယ် (အနိဋ္ဌာရုံ) အာရုံတို့နှင့် တွေ့ထိကြုံကြိုက်သောအခါ စိတ်မချမ်းသာမှု၊ အမျက်သွက်မှု၊ ဒေါသ ဒေါမနုဿစိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာလေသည်။ ဣဋ္ဌာရုံဖြစ်စေ၊ အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်စေ လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့သည် အကုသိုလ်အာရုံများသာ ဖြစ်ကြ၏။

နေ့စဉ် တွေ့ကြုံ ခံစားနေကြရသော ထိုထိုအာရုံတို့သည် သာမန်အနေအထား၌ မေ့မေ့ပျောက်ပျောက် ဖြစ်နေသော်လည်း စိတ်ကိုထိန်းချုပ်၍ အာရုံတစ်ခုတည်းပေါ်၌ စူးစိုက်စေသောအခါ မိမိ တွေ့ကြုံခံစားဖူးသမျှ အာရုံများ အရှိ၊အရှိ ပေါ်လာလေတော့သည်။ စိတ်သည် မိခင်ပျောက်သော နွားငယ်ကဲ့သို့ ဟိုပြေး ဒီပြေး၊ ဟိုရောက်ဒီရောက်ဖြစ်နေတော့သည်။ ယင်းသို့ ဂနာမငြိမ်ဖြစ်နေသောစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ် ပိပြားသွားအောင် အာရုံတစ်ခုတည်းပေါ်၌ စူးစိုက်နေစေရမည်။ အာရုံဆိုသည်မှာ ရူပါရုံ စသော အာရုံများမဟုတ်ပေ။ ဂနာမငြိမ်ဖြစ်နေသောစိတ်ကို ရူပါရုံစသော အာရုံတစ်ခုခု၌ စူးစိုက်စေပါက ၎င်းစိတ်မှာ မငြိမ်ရုံမျှမက ပို၍ပင် ဆိုးဝါးသွားပေမည်။ အာရုံတစ်ခုကို ဝအိလာလျှင် အခြားအာရုံတစ်ခုကို ပြောင်းချင်လာလိမ့်မည်။

ရွှေပါရုံတစ်ခုတည်း၌ပင် အလွန်ချောမောလှပသော မိန်းမပျို၊ ယောက်ျားပျိုကို ကာလတာရှည်စွာ ကြည့်နေ မြင်နေရသူသည် ထိုလှပမှု အပေါ်၌ စွဲလမ်းနှစ်သက်မှု အာရုံခံစားမှုအရှိန်လျော့လာပြီး မဲမဲတုတ်တုတ် ဖွံ့ဖြိုးဖြိုးဖြိုး မိန်းမပျို၊ ယောက်ျားပျိုကို တွေ့မြင်လိုက်ရလျှင် ထိုအာရုံသင်အပေါ်၌သာယာကြည်နူးမှု ဖြစ်ပြန်လေသည်။ ထိုအတူပင် နေ့စဉ် ကြက်သားဟင်း၊ ဝက်သားဟင်း ဆီဥထောပတ် စားနေရသူသည်လည်း ကဇွန်းရွက်ကြော်၊ ချဉ်ပေါင်ကြော်နှင့် ဆီမပါပျားမပါ ဟင်းလျာများကို တမ်းတနေတတ်သည်။ ဤသို့သော အကြောင်းများကြောင့် ဂနာမငြိမ်ဖြစ်နေသော စိတ် ငြိမ်ဝပ်ပိပြားအောင် အာရုံငါးပါးအပေါ်၌ စူးစိုက်စေ၍ မဖြစ်နိုင်ပေ။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတစ်ခုခုကို စူးစိုက်စေမှသာ တည်ငြိမ်မှုရနိုင်ပေမည်။

ဥပမာအားဖြင့် နို့စားနွားမ၏နို့ရည်ကို နွားမပိုင်ရှင်မသိအောင် တိတ်တခိုးစို့လေ့ရှိသော နွားငယ်လေးကို ဆုံးမလိုသော နွားရှင်သည် ထိုနွားရိုင်းကလေးကို မိခင်နွားမနှင့်ခွဲပြီး တစ်နေရာတွင် တိုင်ကြီးကြီး၌ ကြီးဖြင့် ချည်နှောင်ထားရာ၏။ ထိုအခါ နွားရိုင်းကလေးသည် ဟိုဟိုဒီဒီ ရုန်းကန်လှုပ်ရှားနေမည်။ သို့သော် ထွက်ပြေးရန်ကား မစွမ်းနိုင်တော့ချေ။ ချည်တိုင်ကိုသာ မှီလျက်မူလည်း နေလိမ့်မည်။ ချည်တိုင်ရင်း၌မူလည်း အိပ်နေလိမ့်မည်။

ထိုအတူပင် ကာလကြာမြင့်စွာ ရွှေပါရုံစသည်တို့ကို ခံစားပျော်ပါး၍ ကြီးပြင်းလာကာ ပျက်ချော်ချော် ဖြစ်နေသော မိမိ၏ စိတ်ရိုင်းအား ဆုံးမလိုသော ယောဂီသည် ဆိတ်ငြိမ်စာသို့ ချဉ်းကပ်၍ နွားရိုင်းကလေးနှင့် တူသော မိမိ၏စိတ်ကို သတိ တည်းဟူသော ကြီးဖြင့် ထွက်သက် ဝင်သက် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ တည်းဟူသော နှာသီးဖျားချည်တိုင်၌ ခိုင်ခိုင်မာမာ တုပ်ချည်ထားရာ၏။ ထိုအခါ ယောဂီ၏ စိတ်ရိုင်းသည် ရုန်းကန်ထွက်ပြေးရန် မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် ထွက်လေဝင်လေ ဟူသော အာရုံကိုသာလျှင် ဥပစာရ သမာဓိတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် မှီ၍မူလည်း နေလိမ့်မည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ယောဂီ၏ စိတ်ရိုင်းသည် ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့၍ ထွက်သက်ဝင်သက် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတစ်ခုတည်း၌သာ စူးစိုက်နေပေတော့မည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာမြတ်တို့က-

နွားငယ်ကို ဆုံးမလိုသောသူသည် တိုင်၌ ဖွဲ့ချည်ထားရာသကဲ့သို့
ထို့အတူ ဤသာ ဘနာဘော်၌ မိမိ စိတ်ကို ဆုံးမလိုသော ရဟန်း
(ယောဂီ)သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌ သတိဖြင့် မြဲမြံစွာ ဖွဲ့ချည်ထားရာ၏-

ဟု မိန့်ဆိုတော်မူခဲ့ကြသည်။

ဝင်လေ ထွက်လေ ရှုမှတ်ခြင်း

အာနာပါနခေါ် ဝင်လေထွက်လေကို ရှုမှတ်ရာ၌ ရှေးဦးစွာ ပြင်ပမှလေကို ရှုသွင်းပြီးနောက် တစ်ဖန် အပြင်သို့ ရှုထုတ်ရသည်။ ယင်းသို့ အသက်ရှုသွင်း ရှုထုတ်မှုကို ရှုမှတ်ရာ၌ ယခင် ပြဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း သတိကို နှာသီးဖျား၌ ထား၍ ရှုမှတ်ရမည်။ သတိကို ဝင်လေနောက်သို့ လိုက်၍ ခန္ဓာကိုယ်တွင်းသို့ လည်းကောင်း၊ ထွက်လေနောက်သို့ လိုက်၍ ခန္ဓာကိုယ်ပြင်ပသို့လည်းကောင်း လိုက်ပါမသွားစေရ။ နှာသီးဖျား၌သာလျှင် သတိကို မြဲမြံစွာ ချုပ်နှောင်ထား ရမည်။

အချို့သောသူများမှာ နှာခေါင်းတိုးသဖြင့် ဝင်လေထွက်လေသည် နှုတ်ခမ်း ဖျားကို တိုးဝေထိခိုက်လိမ့်မည်။ ယင်း ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ သတိကို နှုတ်ခမ်းဖျား၌ မြဲမြံစွာ ထားရှိရမည်။ ဤသို့ တစ်နေရာတည်း၌ သတိမြဲမြံစွာ ထားရှိခြင်းကို နွားရိုင်းကလေးအား ချည်တိုင်၌ ချည်နှောင်ထားခြင်း ဥပမာဖြင့် ရှင်းလင်း ဖော်ပြပြီး ဖြစ်သည်။

ရှုနည်းအဆင့် လေးဆင့်

အာနာပါနခေါ် ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ရှုရာ၌ အဆင့်လေးဆင့် ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) သတောဝ အဿသတိ၊ သတော ပဿသတိ။
(ဝင်သက် ထွက်သက်ကို သတိထား၍ ရှုရှိုက်ရမည်။)
- (၂) ဒီဃံ ဝါ အဿသန္ဓော ဒီဃံ အဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။
ဒီဃံ ဝါ ပဿသန္ဓော ဒီဃံ ပဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။
ရဿံ ဝါ အဿသန္ဓော ရဿံ အဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။
ရဿံ ဝါ ပဿသန္ဓော ရဿံ ပဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။
(ဝင်သက် ထွက်သက်ကို ရှုည့်လျှင် ရှုည့်သည်ဟု သိရမည်၊ တိုလျှင် တိုသည်ဟု သိရမည်။)
- (၃) သဗ္ဗကာယပ္ပဋိသံဝေဒီ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
သဗ္ဗကာယပ္ပဋိသံဝေဒီ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
(ဝင်သက် ထွက်သက်၏အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးကိုသိလျက် အသက် ရှုသွင်း ရှုထုတ်ခြင်းကို လေ့ကျင့်ရမည်။)
- (၄) ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
ပဿမ္ဘယံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။
(ကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက် ထွက်သက်ကို နူးညံ့သိမ်မွေ့ချုပ်ငြိမ်း အောင် ရှုရှိုက်လျက် လေ့ကျင့်ရမည်။)

ပထမအဆင့် အားထုတ်ပုံ

ပထမအဆင့်အားထုတ်နည်းကို ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော် အာနာပါနုဿတိ သုတ်နှင့် ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော် တတိယပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်၌—

သော သတောဝ အဿသတိ၊ သတော ပဿသတိ—
ဟူ၍ ဟောတော်မူခဲ့သည်။

သော၊ ထိုယောဂီသည်။ သတောဝ၊ သတိပြု၍သာလျှင် (ဝါ) သိလျက်သာလျှင်။ အဿသတိ၊ ရှူသွင်း၏။ သတောဝ၊ သတိပြု၍သာလျှင် (ဝါ) သိလျက်သာလျှင်။ ပဿသတိ၊ ရှူထုတ်၏။

ဤအဆင့်၌ အသက်ရှူသွင်းသည့်အခါ အသိစိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ရှူသွင်းခြင်း၊ ရှူထုတ်သည့်အခါ၌လည်း အသိစိတ်ဖြင့် ရှူထုတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို သိသောစိတ်သည် နှာသီးဖျား (သို့မဟုတ်) အထက်နှုတ်ခမ်း၌ ခိုင်မြဲစွာ တည်ရှိနေရမည်။ ကိုယ်တွင်းသို့လည်းကောင်း၊ ကိုယ်၏ပြင်ပသို့လည်းကောင်း လိုက်ပါခြင်းမပြုဘဲ နှာသီးဖျား (သို့မဟုတ်) အထက်နှုတ်ခမ်း၌ စိတ်ကို ခိုင်မြဲစွာ ချည်နှောင်ထားရှိ၍ ဝင်လေထွက်လေ မှန်သမျှကို မလွတ်တမ်းစောင့်၍ ရှုမှတ်နေရမည်။ အသက်ရှူတိုင်း၊ ရှိုက်တိုင်း တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ အလွတ်မပေးဘဲ အလစ်မပေးဘဲ စောင့်၍ ရှုမှတ်ရမည်။ အမှတ်တမဲ့ သတိမပြုမိဘဲ သတိမပြုလိုက်ဘဲ အသက်ရှူရှိုက်ခြင်း မရှိစေရ။ အမြဲသတိဖြင့် စောင့်ကြပ်၍ ကြိုးစား၍ ရှုမှတ်ရမည်။

ဤကဲ့သို့ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို မလစ်လပ်အောင် ရှုမှတ်ရာ၌ အပြောလွယ်သလောက် အလုပ်ခက်သည်။ စတင်ရှုမှတ်ခါစ သမာဓိနုချိန်တွင် စိတ်သည် ဝင်သက်ထွက်သက်အာရုံမှ ပြင်ပသို့ ထွက်သွားပြီး တောင်ရောက်၊ မြောက်ရောက် မကြာခဏဖြစ်တတ်သည်။ ထိုအခါ ဝင်သက်ထွက်သက် ရှုမှတ်မှု လစ်လပ်သွားတတ်သည်။ လွတ်သွားတတ်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ ဝင်သက်ထွက်သက် ရှုမှတ်မှုကို မလွတ်သော်လည်း ရှည်လျားသော ဝင်သက်ကာလ (သို့မဟုတ်) ရှည်လျားသော ထွက်သက်ကာလ၌ အစပိုင်း ဝင်သက် ထွက်သက်ကိုသာ သိလိုက်၍ ရှုမှတ်၍ ယင်း ဝင်သက်ထွက်သက်၏ နောက်ပိုင်းကျသော အချိန်ပိုင်းကလေးများတွင် စိတ်သည် ပြင်ပသို့ ထွက်၍ ထွက်၍ သွားတတ်သည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသို့ ပြန်ဝင်လိုက်၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ ထွက်သွားလိုက် ဝင်ချည်ထွက်ချည်ပြုလုပ်၍ ရှုမှတ်မှုနှင့် ပြင်ပသို့ထွက်ပြေးမှု တလှည့်စီ ဖြစ်နေတတ်သည်။ ရှုမှတ်မှုသည် ကွက်တိကွက်ကျား ဖြစ်နေတတ်သည်။ အလွန်နုသေးသော

အချိန်အခါ ဖြစ်သည်။ ရံခါ ထိနမိဒ္ဓ ဝင်လာ၍ ငိုက်မျဉ်းသွားတတ်သည်။ တစ်စက္ကန့်၏ အစိတ်အပိုင်းမျှသာ ကြာသဖြင့် မိမိငိုက်သည်ကို မသိလိုက်ဘဲ ရှိတတ်သည်။

စိတ်သည် တာဝန်ပေး ခိုင်းစေထားသည့် ဝင်သက် ထွက်သက်အာရုံပေါ်၌ ကြာရှည်စွာ အဆက်မပြတ် မရပ်တည်နိုင်ဘဲ ပြင်ပသို့ထွက်သွားလိုက် ပြင်ပသို့ မထွက်ရသည့်အခါ အတွင်း၌ ငြိမ်ငပ်စွာ လေးလံထိုင်းမှိုင်း ငိုက်မျဉ်းလိုက် ဖြစ်နေတတ်သည်။ အပြင်သို့ ထွက်၍ တောင်ကြံ မြောက်ကြံ တောရောက် တောင်ရောက် ဖြစ်နေခြင်းကို ဝိတက်ဟု ခေါ်သည်။ ကာမဝိတက်နှင့် ပျာပါဒ ဝိတက်တစ်ခုခု ဖြစ်တတ်သည်။ (ဝါ) ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း တစ်ခုခု ဖြစ်တတ်သည်။ (ဝါ) ချစ်နှစ်သက်ဖွယ် အာရုံတစ်ခုခု ပေါ်နေတတ်သည်။ (သို့မဟုတ်) မုန်းစရာ အာရုံတစ်ခုခု ပေါ်နေတတ်သည်။ သားမယား အာရုံ၊ ဥစ္စာပစ္စည်းအာရုံ (သို့မဟုတ်) ရန်သူအာရုံ တစ်ခုခု ပေါ်နေတတ်သည်။ ထိုအခါ ယောဂီသည် မိမိကိုယ်၌ ကာမဝိတက်၊ ပျာပါဒဝိတက် ဝင်ရောက်နေပြီဟု သိရမည် (ဝါ) ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏခေါ် ကာမဂုဏ်ကို ငမ်းငမ်းတက် ဆာလောင့်မှု အတားအဆီး ကြီးနှင့် ပျာပါဒနိဝရဏခေါ် မုန်းတီးမှု (ဒေါသ-အာဘာတ) အတားအဆီး ကြီးများ ဖြစ်ပေါ်နေသည်ဟု နားလည်ရမည်။ တရားအားထုတ်သူထိုင်းမှာ အစပိုင်းတွင် ဤအတားအဆီးကြီးနှစ်ခုကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် ကြိုးစားရမည်။

လူက ရိပ်သာမှာ ထိုင်နေသော်လည်း စိတ်က အိမ်ရောက်နေတတ်သည်။ လုံ့လဝီရိယ ပြင်းထန်စွာဖြင့် စိတ်ကိုအားတင်း၍ တွန်းထိုးမောင်းနှင်ပေးပါမှ စိတ်သည် မိမိရှုမှတ်ရမည့် ဝင်သက်ထွက်သက်အာရုံသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိတတ် သည်။ လုံ့လဝီရိယ လျော့လျည်း(ရော့ရဲ)နေပါက စိတ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ် ခွင်မှ ပြင်ပသို့သော်လည်း ထွက်ခွာသွားလိမ့်မည်။ အကယ်၍ ထိုသို့ မထွက်ခွာ ပါက ငိုက်မျဉ်း အိပ်ပျော်သွားလိမ့်မည်။ ငိုက်မျဉ်းအိပ်ပျော်ခြင်းမှာလည်း အချိန်ကာလ အလွန်တိုတောင်းသဖြင့် ခဏတဖြုတ် လစ်ခနဲလစ်ခနဲ ဖြစ်သွား ခြင်းမျှသာ ဖြစ်၍ မိမိကိုယ်ကိုမိမိ ငိုက်၍ငိုက် မုန်းမသိ ဖြစ်တတ်သည်။ အကယ် ၍သာ အိပ်ရာပေါ်၌ လဲလျောင်းလျက် ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ရှုမှတ်ပါက ဆယ်ကြိမ်ခန့် ရှုမှတ်ပြီးနောက် ဘဝင်ကျကာ အိပ်မောကျသွားပေလိမ့်မည်။

ဤကဲ့သို့ ငိုက်မျဉ်း အိပ်ပျော်ခြင်း၊ စိတ်လေးလံ ထိုင်းမှိုင်းခြင်းကို ထိနမိဒ္ဓ ဖြစ်သည်ဟု ခေါ်ဆိုရ၏။ ထိနမိဒ္ဓခေါ်သော စိတ်လေးလံထိုင်းမှိုင်းမှု ငိုက်မျဉ်း မှုသည်လည်း ကြီးစွာသော အတားအဆီးတစ်ခု ဖြစ်၍ နိဝရဏဟု ခေါ်ဆို ရသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုစသော သမာဓိနုစဉ်အချိန်တွင် ကာမစ္ဆန္ဒနိဝရဏ၊

ဗျာပါဒနိဝရဏ၊ ထိနမိဒ္ဓိနိဝရဏ ဤအတားအဆီးကြီး သုံးခုကို ကျော်လွှား
နိုင်ရန် ပြင်းပြသော ဆန္ဒ၊ အားကောင်းသော ဝီရိယတို့ဖြင့် ကြိုးပမ်း
အားထုတ်ရပေမည်။

ဥပမာအားဖြင့်အလွန်သေးငယ်သည့် သင်တန်းဓားသွားပေါ်၌ နှမ်းစေ့ငယ်
တစ်ခုကို တင်ထားကြည့်ပါက တည်ငြိမ်စွာ ရပ်တည်နေသော ဘေးတစ်ဘက်
ဘက်သို့ ကော်လျှောကျသွားလိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဇွဲကောင်းကောင်း
ဖြင့် စိတ်ရှည်လက်ရှည် အကြိမ်ကြိမ် ထပ်မံပြုလုပ်ကြိုးစားပါက နှမ်းစေ့ငယ်သည်
တစ်ချိန်ချိန်တွင် ဓားသွားပေါ်၌ ဟန်ချက်မီကာ ရပ်တည်နေပေလိမ့်မည်။
ဤသို့ ဖြစ်လာအောင် အကြိမ်ပေါင်း တစ်ထောင် တစ်သောင်းမက ကြိုးပမ်း
ပြုလုပ်ရပေလိမ့်မည်။ ထိုနည်းအတူ ယောဂီ၏ရှုမှတ်စိတ်ကို ဝင်သက်ထွက်သက်
ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံပေါ်၌ ငြိမ်သက်တည်ကြည်စွာ ရပ်တည်နေစေရန် ကိစ္စမှာ
သင်တန်းဓားသွားပေါ်၌ နှမ်းစေ့ငယ် တည်ရှိနေအောင် ကြိုးပမ်းပြုလုပ်ရသကဲ့သို့
လွန်စွာ ခက်ခဲလှသည်ကို သဘောပေါက် နားလည်ထားရပေမည်။ ထို့ကြောင့်
ဝင်သက်ထွက်သက်တို့၏ ထိခရာနှင့် စိတ်ကို ခိုင်မြဲစွာထား၍ တစ်နာရီ နှစ်နာရီ
စသည်ဖြင့် မိမိတတ်စွမ်းသမျှအချိန်ကာလ အတိုင်းအတာအထိ ဝင်လေထွက်လေ
ဟူသမျှကို မလွတ်တမ်း သိရှိနေအောင် အားထုတ်ရမည်။

ယင်းသို့ အားထုတ်ရာ၌ ဝင်လေထွက်လေကို မနှေးလွန်း၊ မမြန်လွန်း၊
မပျော့လွန်း၊ မပြင်းလွန်းစေဘဲ မှန်မှန်ရွှေသွင်း ရှုထုတ်ရမည်။ ယင်း ဝင်လေ
ထွက်လေကို အမြဲသတိချုပ်၍ သိမှတ်နေရမည်။ မသိလိုက်ဘဲ မမှတ်မိလိုက်ဘဲ
မဝင်စေရ၊ မထွက်စေရ။ သတိဖြင့် သိ၍ ရှုမှတ်၍ ဝင်စေ ထွက်စေရမည်။

ဇုတိပုဆင့်အားထုတ်ပုံ

- ဒီဃံ ဝါ အဿသန္ဓော ဒီဃံ အဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။
- ဒီဃံ ဝါ ပဿသန္ဓော ဒီဃံ ပဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။
- ရဿံ ဝါ အဿသန္ဓော ရဿံ အဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။
- ရဿံ ဝါ ပဿသန္ဓော ရဿံ ပဿသာမိတိ ပဇာနာတိ။

- ဒီဃံ ဝါ၊ ရှည်စွာမူလည်း။ အဿသန္ဓော၊ ဝင်သက်ရှုအပ်သည်ရှိသော်။
ဒီဃံ၊ ရှည်စွာ။ အဿသာမိတိ၊ ဝင်သက်ရှု၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊
သိ၏။

အာနာပါနဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

- ဒီသံဝါ၊ ရှည်စွာမူလည်း။ ပဿသန္ဓေ၎င်း၊ ထွက်သက်လွတ်သည်ရှိသော်။
ဒီသံ၊ ရှည်စွာ။ ပဿသာမိတိ၊ ထွက်သက်လွတ်၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။
- ရသံ ဝါ၊ တိုစွာမူလည်း။ အဿသန္ဓေ၎င်း၊ ဝင်သက်ရှုသည်ရှိသော်။
ရသံ၊ တိုစွာ။ အဿသာမိတိ၊ ဝင်သက်ရှု၏ဟူ၍။ ပဇာနာတိ၊ သိ၏။
- ရသံ ဝါ၊ တိုစွာမူလည်း။ ပဿသန္ဓေ၎င်း၊ ထွက်သက်လွတ်သည်
ရှိသော်။ ရသံ၊ တိုစွာ။ ပဿသာမိတိ၊ ထွက်သက်လွတ်၏ ဟူ၍။
ပဇာနာတိ၊ သိ၏။—

ဟူ၍ ဟော်တော်မူသောကြောင့် ဤဒုတိယဆင့် အားထုတ်နည်းသည် ဝင်သက် ထွက်သက်လေထို့ကို ရှည်လျှင်ရှည်သည်ဟု သိအောင်၊ တိုလျှင်တိုသည်ဟု သိအောင် အားထုတ်သောနည်းဖြစ်သည်။

ပထမဆင့်ဖြင့် နှာသီးဖျား၊ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်း၌ ထိခိုက်တိုးဝေ့သော ဝင်သက် ထွက်သက်လေကို သတိနိုင်နိုင်ဖြင့် သိမှုပိုင်ပြီးနောက် ဒုတိယဆင့်ဖြင့် မိမိရှုသော ဝင်သက် ထွက်သက်လေကို ရှည်လျှင်ရှည်သည်၊ တိုလျှင်တိုသည်ဟု သိအောင် အားထုတ်ရမည်။ သိလည်း သိနေရမည်။ တစ်ထိုင်အတွင်းမှာပင် ဝင်သက် ထွက်သက် အရှည်အတိုရှိနေသည်။ ဝင်သက် ထွက်သက် အဝင် အထွက် နှေးသည်ကို “ရှည်သည်” ဟုဆိုပြီး လျင်မြန်သည်ကို “တိုသည်” ဟု ဆိုသည်။ ဝင်သက် ထွက်သက် ရှည်မှု တိုမှုတို့ကို တစ်ခုမှ မလွတ်အောင် ရှုမှတ် အားထုတ်ရမည်။ မြန်လျှင်မြန်မှု၊ နှေးလျှင် နှေးမှုကို သိနေရမည်။

ထို့ပြင် ဝင်သက် ထွက်သက်လေ ရှည်ခြင်း တိုခြင်းကို ကိုယ်ကာယရှည်ခြင်း တိုခြင်းဖြင့်လည်း သိအပ်၏။ ဥပမာအားဖြင့် ရေကိုဖြစ်စေ၊ သဲကိုဖြစ်စေ တည်ရာ ဌာနသို့လိုက်၍ ရှည်သောရေ၊ ရှည်သောသဲ၊ တိုသောရေ၊ တိုသောသဲ ဟုဆိုရ သကဲ့သို့ ထိုအတူ ဝင်လေ ထွက်လေတို့သည် အမှန်အမှန် အသေးအမှား ကလေးများ ဖြစ်ကြငြားသော်လည်း ဆင်၊ မြွေတို့၏ ကိုယ်ထဲ၌ဆိုလျှင် ရှည်သော ကိုယ်အရပ်ကို ဖြည်းဖြည်းပြည့်စေလျက် ပြန်လည် ထွက်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဆင်၊ မြွေတို့၏ ကိုယ်ကာယ၌ ဝင်သက်ထွက်သက် “ရှည်သည်” ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။ ခွေး၊ ယုန်စသည်တို့၏ ကိုယ်ကာယ၌ဆိုလျှင် တိုသောကိုယ်အရပ် ကို လျင်မြန်စွာ ပြည့်စေ၍ လျင်မြန်စွာပင် ပြန်လည်ထွက်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ခွေး၊ ယုန်စသည်တို့၏ ကိုယ်ကာယ၌ ဝင်သက်ထွက်သက် “တိုသည်” ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

လူတို့၌ကား ဆင်း၊ မြေစသည်တို့ကဲ့သို့ ရှည်ရှည်(ကြာကြာ)လည်း ရှည်သွင်း
ရှည်ထုတ်ကုန်၏။ ခွေး၊ ယုန်စသည်တို့ကဲ့သို့ တိုတို(မြန်မြန်)လည်း ရှည်သွင်း
ရှည်ထုတ်ကုန်၏။

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပထမဆင့် ဒုတိယဆင့်အားထုတ်နည်းဖြင့် အားထုတ်
ရာ၌ ပွတ်ကြိုးဆွဲသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဖိုထိုးသကဲ့သို့လည်းကောင်း ဝင်သက်
ထွက်သက်လေကို မိမိအလိုရှိသလို—

ရှူး ရှဲ ရှူး ရှဲ

ဟု ဖြည်းဖြည်း၊ ရှည်ရှည်၊ မျဉ်းမျဉ်း၊ နှေးနှေး ဝင်စေ ထွက်စေနိုင်သည်။
တဖန် ရှူးရှဲ၊ ရှူးရှဲ—

ဟုလည်း တိုတို၊ မြန်မြန် သွက်သွက်လည်း ဝင်စေ ထွက်စေနိုင်သည်။
ထိုအခါများ၌လည်း ဝင်သက် ထွက်သက် လေသည် “ရှည်ရှည်ဝင်သည်
ရှည်ရှည်ထွက်သည်၊ တိုတိုဝင်သည်၊ တိုတိုထွက်သည်”ဟု သတိချုပ်၍ သိမှတ်
နေရမည်။ သတ်သညာဖြင့် မသိလိုက် မမှတ်မိလိုက်ဘဲ မဝင်စေ၊ မထွက်စေရ။

ယောဂီသည် ဝင်သက် ထွက်သက် လေကိုမှန်မှန်၊ သို့မဟုတ်၊ ရှည်ရှည်မျဉ်းမျဉ်း
သွင်းထုတ်၍ ရှုမှတ်အားထုတ်နေစဉ် စိတ်၌မကောင်းသော အကုသိုလ် အကြံ
အစည်များ ပေါ်ပေါက်လာလျှင် စိတ်အာရုံဂနာမငြိမ် ဟိုရောက် ဒီရောက်ဖြစ်
လာလျှင် လေကို “ရှူးရှဲ၊ ရှူးရှဲ”ဟု ပြင်းပြင်း၊ သန်သန်၊ မြန်မြန်ထုတ်သွင်း၍
သက်မလွတ်အောင် ရှုမှတ်ရာ၏။ ထိုအခါ စိတ်သည် မောဟိုက်ပြီး အာရုံတစ်ပါး
သို့ မပြေးသွားတော့ဘဲ ဝင်သက် ထွက်သက်အာရုံ၌သာ စွဲမြဲစွာ တည်နေလေ
တော့သည်။

ယင်းသို့ ပြုလုပ်အားထုတ်သောအခါ မကောင်းသော အကြံအစည်များ
လည်း ခဏချင်း ပျောက်ကွယ်သွားပေမည်။ အာရုံထွေပြားမှုလည်း ငြိမ်းအေး
သွားမည်။ ထိန်မိဒ္ဓ ဖိစီးနှိပ်စက်၍ ငိုက်မျဉ်းထိုင်းမှိုင်း အိပ်ချင်လာလျှင်လည်း
ထိုကဲ့သို့ ပြင်းပြင်း၊ မြန်မြန်အားထုတ်ရာ၏။ ထိုအခါ ထိန်မိဒ္ဓတို့ ကွာကျပြီး
စိတ်ကြည်လင် ပေါ့ပါးလန်းဆန်းလာမည်။ ထိုသို့ ပေါ့ပါးလန်းဆန်းလာလျှင်
ဝင်လေထွက်လေကို မနှေး၊ မမြန်၊ မပျော့၊ မပြင်း၊ မှန်တမ်းထား၍
အားထုတ်ရာ၏။

ဥပမာအားဖြင့် ပွတ်ကြိုးကိုဆွဲသည့် ပွတ်ကြိုးကို မိမိအလိုရှိသလို
နှေးနှေး၊ မြန်မြန် ဆွဲသကဲ့သို့၊ ဖိုထိုးသည့် ဖိုကို မိမိအလိုရှိသလို နှေးနှေး၊
မြန်မြန်၊ ပျော့ပျော့၊ ပြင်းပြင်း ထိုးသကဲ့သို့ ထိုအတူ အာနာပါနအားထုတ်သူ

အာနာပါနာထတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

သည့်လည်း ဝင်သက် ထွက်သက်လေကို မိမိအလိုရှိသလို မိမိ၏စိတ် တည်ငြိမ်မှု၊ သတိသညာရှိမှု၊ ရှုမှတ်နိုင်မှုတို့အပေါ် လိုက်၍ အားထုတ်နိုင်လေသည်။

တတိယဆင့်အားထုတ်ပုံ

သဗ္ဗကာယပ္ပဋိသံဝေဒီ အာသိကာမိတိ သိက္ခတိ။

သဗ္ဗကာယပ္ပဋိသံဝေဒီ ပဏသိကာမိတိ သိက္ခတိ။

- သဗ္ဗကာယပ္ပဋိသံဝေဒီ၊ ဝင်သက်၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး အကုန်လုံး ထင်လင်းစွာသိသည်။ တုတု၊ ဖြစ်၍။ အာသိကာမိ၊ ဝင်သက်ကို ရှုအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ သိက္ခတိ၊ အားထုတ်လေ့ကျင့်ရ၏။
- သဗ္ဗကာယပ္ပဋိသံဝေဒီ၊ ထွက်သက်၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး အကုန်လုံး ထင်လင်းစွာသိသည်။ ဟုတု၊ ဖြစ်၍။ ပဏသိကာမိ၊ ထွက်သက်ကို လှူအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ သိက္ခတိ၊ အားထုတ်လေ့ကျင့်ရ၏။

ဟူ၍ ဟောတော်မူသောကြောင့် ဤတတိယဆင့် အားထုတ်နည်းသည် ဝင်သက် ထွက်သက်တို့၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး အလုံးစုံ ထင်ရှားလာအောင် အားထုတ်ရသောနည်း ဖြစ်သည်။

ဝင်သက်၏ အစကား နှာသီးဖျား (အထက်နှုတ်ခမ်း)၊
 အလယ်ကား နှလုံး (ရင်ချိုင့်)၊
 အဆုံးကား ချက်တည်း။

ထွက်သက်၏ အစကား ချက်၊
 အလယ်ကား နှလုံး (ရင်ချိုင့်)
 အဆုံးကား နှာသီးဖျား (အထက်နှုတ်ခမ်း) တည်း။

ဒုတိယဆင့်၌ ဝင်သက် ထွက်သက်လေကို အရှည်အတိုအနေး၊ အမြန်အားဖြင့် သိမှတ်မှု ပိုင်နိုင်ပြီဆိုလျှင် ကိုယ်ကာယအတွင်း၌ နှာသီးဖျားမှ ချက်တိုင်အောင် ချက်မှ နှာသီးဖျားတိုင်အောင် ဝင်သက် ထွက်သက်တို့ကို အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး အကုန်လုံး ထင်ထင်လင်းလင်း စိတ်မှာသိအောင် ရှုမှတ်အားထုတ်ရမည်။

ယင်းသို့ အားထုတ်ရာတွင် အချို့သော ယောဂီသည် များစွာသော ရုပ်ကလာပ်မှုန်များ၊ ရုပ်ကလာပ်အသေးအမွှားများ စုပေါင်း ပျံ့နှံ့နေသော ဝင်လေထွက်လေကို ရှုမှတ်ရာ၌ အစမှာသာ ထင်ရှားပြီး (မှတ်နိုင်ပြီး) အလယ်နှင့် အဆုံးတို့၌ မထင်ရှားပေ (မမှတ်နိုင်ပေ)။ အချို့သည် အစကိုသာ

သိမ်းဆည်းရှုမှတ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ပြီး၊ အလယ်နှင့် အဆုံး၌ ပင်ပန်း၏။ အချို့သည် အလယ်၌သာ ထင်ရှားပြီး၊ အစနှင့်အဆုံးတို့၌ မထင်ရှားပေ။ အချို့သည် အဆုံး၌သာထင်ရှားပြီး၊ အစနှင့်အလယ်တို့၌ မထင်ရှားပေ။ အချို့သည် အဆုံးကိုသာလျှင် သိမ်းဆည်းရှုမှတ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်ပြီး အစနှင့် အလယ်တို့၌ ပင်ပန်း၏။ အချို့ယောဂီသည်ကား အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး အလုံးစုံပင် ထင်ရှား၏။ အလုံးစုံကိုပင် သိမ်းဆည်း ရှုမှတ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏။ တစ်စုံတစ်ခုသော နေရာမျှ၌ ပင်ပန်းမှုမရှိပေ။ ထိုကဲ့သို့ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး အလုံးစုံ ထင်ရှားသော အလုံးစုံ ရှုမှတ်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော တစ်စုံတစ်ခုသော နေရာမျှ၌ ပင်ပန်းမှုမရှိသော ယောဂီဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်အပ်၏။

စတုတ္ထဆင့်အားထုတ်ပုံ

ပဿမ္မယံ ကာယသင်္ခါရံ အဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ၊
 ပဿမ္မယံ ကာယသင်္ခါရံ ပဿသိဿာမိတိ သိက္ခတိ။

ကာယသင်္ခါရံ၊ ဝင်သက်ထွက်သက် ဟူသော ကာယသင်္ခါရကို။
 ပဿမ္မယံ=ပဿမ္မယန္တော၊ အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ငြိမ်းစေလျက်။ အဿသိ-
 ဿာမိ၊ ဝင်သက်ကို ရှုအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ သိက္ခတိ၊ အားထုတ်လေ့ကျင့်ရ၏။

ကာယသင်္ခါရံ၊ ဝင်သက် ထွက်သက် ဟူသော ကာယသင်္ခါရကို။
 ပဿမ္မယံ-ပဿမ္မယန္တော၊ အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ငြိမ်းစေလျက်။ ပဿသိ-
 ဿာမိ၊ ထွက်သက်ကို လှူအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ သိက္ခတိ၊ အားထုတ်
 လေ့ကျင့်ရ၏။—

ဟူ၍ ဟောတော်မူသောကြောင့် စတုတ္ထဆင့်အားထုတ်နည်းသည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက်ထွက်သက်လေတို့ သိမ်မွေ့ နူးညံ့ချုပ်ငြိမ်းလာအောင် ရှုရှိက်ရသောနည်း၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက်ထွက်သက်လေတို့ အဆင့်ဆင့် တဖြည်းဖြည်း သိမ်မွေ့ ချုပ်ငြိမ်းသွားအောင် အားထုတ်ရသော နည်း ဖြစ်သည်။

တတိယဆင့် အားထုတ်နည်းဖြင့် ဝင်သက်ထွက်သက်လေတို့၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး အကုန်လုံးကို ထင်ထင်လင်းလင်း ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်သိပြီးနောက် ဤစတုတ္ထဆင့်အားထုတ်နည်းဖြင့် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက်ထွက်သက်လေတို့ကို အဆင့်ဆင့်တဖြည်းဖြည်း သိမ်မွေ့၍ သိမ်မွေ့၍၊ နူးညံ့၍ နူးညံ့၍ သွားအောင် အားထုတ် လေ့ကျင့်ရသည်။ ခန္ဓာကိုယ်၌ ဝင်သက်ထွက်သက် ပျောက်သွားပြီဟု ထင်ရလောက်အောင်၊ အသက်ရှု၍ ရှုမှန်းမသိအောင် အားထုတ်လေ့ကျင့်ရသည်။ အရှိုက်ပြင်း၍ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက်လေ

(ကာယသင်္ခါရ)ကို သာယာဖြည်းညှင်းစွာ ရှိုက်သွင်းခြင်းဖြင့် သိမ်မွေ့
ငြိမ်းအေးသွားအောင် အားထုတ်လေ့ကျင့်ရသည်။ အရှုပြင်း၍ ရုန့်ရင်း
ကြမ်းတမ်းသော ထွက်သက်လေ(ကာယသင်္ခါရ)ကို သာယာဖြည်းညှင်းစွာ
ရှုထုတ်ခြင်းဖြင့် သိမ်မွေ့ငြိမ်းအေးသွားအောင် အားထုတ် လေ့ကျင့်ရသည်။

ယောဂီသည် အာနာပါနုဿတိအား အားမထုတ်မီ ရှေးကာလက ကိုယ်စိတ်
နှစ်ပါး ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်း၊ စိတ်ပူပန်ခြင်း၊ စိတ်အခန့်မသင့်၍ အမျက်
ထွက်ခြင်း စိတ်မထိန်းနိုင် လောက်အောင် ဒေါသထွက်ခြင်းများ ဖြစ်ပွား
လိမ့်မည်။ ထိုသို့ဖြစ်၍ ပူပန်မှု၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းမှုများ မငြိမ်းအေးမီ
ကာလ၌ ယောဂီ၏ ဝင်သက်ထွက်သက် လေတို့သည်လည်း ရုန့်ရင်း
ကြမ်းတမ်းကုန်၏။ အဟုန်ပြင်းထန်၍ အသက်ရှုမြန်လာ၏။ နှာခေါင်းမဆံ့၍
နှာခေါင်းဖြင့် အသက်ရှုမဝတော့၍ ပါးစပ်ဟကာ အသက်ရှုရသည်။
ထို့နောက် စိတ်ပူပန်ခြင်း၊ အမျက်ထွက်ခြင်းတို့ကို ဆင်ခြင်တုံတရားဖြင့်
သိမ်းဆည်း ပြေပျောက်လိုက်သောအခါ ယောဂီ၏ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ပူပန်မှု
အမျက်ထွက်မှုတို့ ပြေပျောက်ငြိမ်းအေး သက်သာသွားလိမ့်မည်။ ထိုအခါ
ယောဂီ၏ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက်ထွက်သက်လေ၊ ပြင်းထန်အားကြီး
သော ဝင်သက်ထွက်သက်လေတို့သည်လည်း တဖြည်းဖြည်း သိမ်မွေ့နူးညံ့
သွားပေလိမ့်မည်။ အသက်ရှုသေးသလား၊ မရှုတော့ဘူးလားဟု စူးစမ်း
ရှာဖွေရလောက်အောင်ပင် ဝင်လေထွက်လေတို့မှာ သိမ်မွေ့နူးညံ့၍ သွားလေ၏။

ဥပမာအားဖြင့် အပြေးသမားတစ်ယောက်သည် ပြေးနေရာမှရပ်လိုက်သော
အခါ၊ တစ်နည်း တောင်ထက်သမားတစ်ယောက်သည် တောင်ပေါ်သို့တက်ပြီး
နောက် တောင်ထိပ်၌ရပ်နားလိုက်သောအခါ၊ တစ်နည်း ခေါင်းရွက်သမား
တစ်ယောက်သည် လေးလံသောဝန်ထုပ် ဝန်ပိုးကို ဦးခေါင်းပေါ်မှချ၍ နားလိုက်
သော အခါတို့၌ ရှေးဦးစွာ မောဟိုက်ပင်ပန်းမှုတို့ကြောင့် ဟောဟဲ ဟောဟဲဟု
အသံထွက် အသက်ရှုမြန်လျက် ဝင်သက်ထွက်သက်လေတို့သည် အင်အား
ကြီးမား ပြင်းထန်နေပေမည်။ နှာခေါင်းမဆံ့၍ အသက်ရှုမဝ၍ ပါးစပ်ကို
ဟကာ အသက်ရှုရပေမည်။ ထို့နောက် အမောပြေ ရေသောက်ပြီး ရေမိုးချိုး
အဝတ်စိုကို ရင်ဘတ်ပေါ်၌ တင်ထားကာ အေးမြသော အရိပ်၌ လဲလျောင်း
လျက် တမှေးအိပ်လိုက်၏။ ထိုအခါ ထိုအပြေးသမား၊ သို့မဟုတ် တောင်ထက်
သမား၊ သို့မဟုတ် ခေါင်းရွက်သမား၏ ဝင်သက်ထွက်သက် လေတို့သည် နူးညံ့
သိမ်မွေ့သွားသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာမြတ်တို့က—

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ကိုယ်သည်လည်းကောင်း၊ စိတ်သည်လည်းကောင်း ဝေပန်ခြင်း
ရှိလတ်သော် အတိုင်းထက်အလွန် အင်အားကြီးမား ပြင်းထန်
(ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်း) သော ဝင်သက်ထွက်သက် လေတို့ဖြစ်ကုန်၏။
ကိုယ်သည်လည်းကောင်း၊ စိတ်သည်လည်းကောင်း ဝေပန်ခြင်းမရှိခဲ့သော်
သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ဝင်သက်ထွက်သက် လေတို့ဖြစ်ကုန်၏။

ဟု မိန့်ထော်မူခဲ့ကြသည်။

ဤဥပမာကဲ့သို့ အာနာပါနာမုဋ္ဌန်းကို စီးဖြန်းအားထုတ်သော ယောဂီသည်
အားမထုတ်မီ ရှေ့ကာလဘွဲ့ ပြစ်ပေါ်ခဲ့သော ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသည့်
ဝင်သက်ထွက်သက်လေတို့ကို ထပြည်းပြည်းချင်း နူးညံ့သိမ်မွေ့သွားအောင်
အသက်ရှူသေးသလား၊ မရှူတော့ဘူးလားဟု စူးစမ်းရှာဖွေရလောက်အောင်
ဤဝတုတ္ထဆင့် အားထုတ်နည်းဖြင့် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ရာ၏။

အဋ္ဌကထာနည်းများ

ယခုပြဆိုမည့် အဋ္ဌကထာနည်းများမှာ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ အာနာပါန
ကထာအဖွင့်၊ သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာနှင့် မူလပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ အာနာပါန
ပဗ္ဗအဖွင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ အာနာပါနထုတ်အဖွင့်တို့၌ ပြဆိုထားသော
နည်းများဖြစ်သည်။ ထိုနည်းများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- (၁) ဂဏနာနည်း = ဝင်သက်ထွက်သက်ထေးကို ရေတွက်သောနည်း၊
- (၂) အနုဗန္ဓနာနည်း = ဝင်သက်ထွက်သက်လေကို အစဉ်လိုက်သောနည်း၊
- (၃) ဖုသနာနည်း = ဝင်သက်ထွက်သက်ထိသည့်နေရာ၌ ရှုမှတ်နည်း၊
- (၄) ထပနာနည်း = အာရုံ နိမိတ်ပေါ်၌ ထားသောနည်း။

ဂဏနာနည်း

ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ရေတွက်သော ဂဏနာနည်းသည် —

- (၁) နှေးနှေးရေတွက်နည်း၊
 - (၂) မြန်မြန်ရေတွက်နည်း—
- ဟူ၍ (၂)မျိုးရှိ၏။ ထို (၂)မျိုးတွင်—

နှေးနှေးရေတွက်နည်းဆိုသည်မှာ နှာသီးဖျား (အထက်နှုတ်ခမ်းဖျား)
တစ်ခုခု၌ စိတ်ကို စူးစိုက်၍ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို မှတ်သောအခါ အစပိုင်း၌

အာနာပါနုဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

စိတ်မငြိမ်သက်သေးသောကြောင့် ဝင်တိုင်းထွက်တိုင်း အချက်တိုင်း အချက် တိုင်း၌ မလွတ်အောင် မှတ်သားနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ ယင်းသို့ မမှတ်လိုက်မိသော မထင်ရှားသော အချက်တို့ကို မရေတွက်ဘဲ မှတ်လိုက်မိသော ထင်ရှားသော အချက်တို့ကိုသာ ရေတွက်ရသောကြောင့် နှေးနှေးရေတွက်နည်းဟု ခေါ်သည်။ ယင်းသို့ ရေတွက်ရာတွင်-

ဂဏန္တေန စ ပဉ္စန္ဒိ ဟေဋ္ဌာ န ဌပေတဗ္ဗံ၊ ဟန္တံ ဥပရိ န နေတဗ္ဗံ၊
အန္တရာ ခဏ္ဍံ န ဒဿေတဗ္ဗံ-

ဟု အဋ္ဌကထာ ဆရာမြတ်တို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြသောကြောင့်-

အနည်းဆုံး အမှတ်စဉ်(၁)မှ အမှတ်စဉ်(၅)အထိ ရေတွက်ရမည်။ နောက်ဆုံး အမှတ်စဉ်ကို (၅)အောက် လျော့နည်း၍ အမှတ်စဉ်(၄)တွင် အဆုံးထားပြီး ရပ်မထားရ။ အချိန်တိုတောင်းသဖြင့် သမာဓိ(စိတ်တည်ကြည်မှု)မရနိုင် ဖြစ်တတ် သည်။ အမှတ်စဉ် (၁၁)ထက်ပို၍လည်း မရေတွက်သင့်ချေ။ ပို၍ ရေတွက်ပါက စိတ်ပျံ့လွင့်၍ သမာဓိ မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာကြီးက အမှတ်စဉ် (၅)အောက် လျော့နည်း၍လည်းကောင်း၊ အမှတ်စဉ် (၁၀)အထက် ပို၍ လည်းကောင်း မရေတွက်သင့်ဟုမိန့်ဆိုခဲ့သည်။

(၁) ပဿမဝါရ

ဝင်သက်ထွက်သက်	၁
ဝင်သက်ထွက်သက်	၂
ဝင်သက်ထွက်သက်	၃
ဝင်သက်ထွက်သက်	၄
ဝင်သက်ထွက်သက်	၅

(၂) ဒုတိယဝါရ

ဝင်သက်ထွက်သက်	၁
ဝင်သက်ထွက်သက်	၂
ဝင်သက်ထွက်သက်	၃
ဝင်သက်ထွက်သက်	၄
ဝင်သက်ထွက်သက်	၅
ဝင်သက်ထွက်သက်	၆

ဗုဒ္ဓဘာသာသင်္ဂဟကျမ်း

(၃) တတိယဝါရ

ဝင်သက်ထွက်သက်	၁
ဝင်ဆက်ထွက်သက်	၂
ဝင်သက်ထွက်သက်	၃
ဝင်သက်ထွက်သက်	၄
ဝင်သက်ထွက်သက်	၅
ဝင်သက်ထွက်သက်	၆
ဝင်သက်ထွက်သက်	၇

(၄) စတုတ္ထဝါရ

ဝင်သက်ထွက်သက်	၁
ဝင်သက်ထွက်သက်	၂
ဝင်သက်ထွက်သက်	၃
ဝင်သက်ထွက်သက်	၄
ဝင်သက်ထွက်သက်	၅
ဝင်သက်ထွက်သက်	၆
ဝင်သက်ထွက်သက်	၇
ဝင်သက်ထွက်သက်	၈

(၅) ပဉ္စမဝါရ

ဝင်သက်ထွက်သက်	၁
ဝင်သက်ထွက်သက်	၂
ဝင်ဆက်ထွက်သက်	၃
ဝင်သက်ထွက်သက်	၄
ဝင်သက်ထွက်သက်	၅
ဝင်သက်ထွက်သက်	၆
ဝင်သက်ထွက်သက်	၇
ဝင်သက်ထွက်သက်	၈
ဝင်သက်ထွက်သက်	၉

(၆) ဆဋ္ဌဝါရ

ဝင်သက်ထွက်သက်	၁
ဝင်သက်ထွက်သက်	၂
ဝင်သက်ထွက်သက်	၃
ဝင်သက်ထွက်သက်	၄
ဝင်သက်ထွက်သက်	၅
ဝင်သက်ထွက်သက်	၆
ဝင်သက်ထွက်သက်	၇
ဝင်သက်ထွက်သက်	၈
ဝင်သက်ထွက်သက်	၉
ဝင်သက်ထွက်သက်	၁၀

ဤသို့လျှင် ပထမဝါရပြီးလျှင် ဒုတိယဝါရနှင့် တတိယဝါရ စသည်များသို့ အစဉ်အတိုင်းတက်၍ ရေတွက်ရမည်။ ဆဋ္ဌဝါရသို့ရောက်လျှင် ပထမဝါရမှ ပြန်၍ စရမည်။ ၆-ဝါရလုံး ပြီးပြည့်စုံသောအခါ စုပေါင်း၍ တစ်ဝါရဟု မှတ်ရမည်။

မြန်မြန်ရေတွက်နည်း

မြန်မြန်ရေတွက်နည်း ဆိုသည်မှာ ရေတွက်ဖန်များလာသောအခါ ဝင်သက် ထွက်သက် ပိုမိုထင်ရှားလာမည်။ တစ်၊ နှစ်စသော ဂဏန်းရေတွက်မှုသည်လည်း ပိုမိုမြန်မြန် စိပ်၍ စိပ်၍ လာမည်။ ဝင်သက်ထွက်သက် တစ်ခုကိုမျှ မလွတ်စေရ။ ခုန်ကျော် အလစ်အလပ် မရှိစေရ။ ဝင်သက်ထွက်သက်အစဉ်နှင့် ဂဏန်းအစဉ်သည် မှန်ကန် ကိုက်ညီနေရမည်။ တစ်၊ နှစ် စသော ဂဏန်းကို နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်း မပြုရ။ စိတ်ဖြင့်သာလျှင် ရေတွက်ရမည်။ အချို့သော ယောဂီများမှာ ပထမဝါရမှ ဆဋ္ဌဝါရအထိ ၆-ဝါရပြီးဆုံးလျှင် ပုတီးစေ့ တစ်လုံး တစ်လုံး ချ၍ တစ်နေ့လျှင် ပုတီးပတ်ပေါင်း မည်မျှဟု မှတ်သားထားလေ့ရှိကြသည်။

ဤသို့မှတ်သားခြင်းကို ကနိဆရာတော်အလိုအရ သမာဓိပျက်စေတတ်သည်ဟူ၍ ပုတီးဖြင့် မရေတွက်ရန် တားမြစ်တော်မူခဲ့သည်။ ပုတီးစိပ်ခြင်းသည် ကာယဝိညာတ်ခေါ် ကိုယ်လှုပ်ရှားမှုဖြစ်၍ သမာဓိမရနိုင် ဖြစ်တတ်သည်။ သမာဓိမရှိပါက ပညာလည်း ဖြစ်ပေါ်မလာနိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ပညာ၏အခြေခံ

ဖြစ်သော သမာဓိရအောင် အားထုတ်ရာ၌ စိပ်ပုတီးကိုင်ခြင်း၊ လက်လှုပ်ရှားခြင်း မပြုရ၊ ကိုယ်ကာယ လက်၊ ခြေ လှုပ်ရှားရန် မဆိုထားဘိ မျက်တောင်မခတ်ရ၊ နှုတ်ခမ်း (ပါးစပ်)မပြင်ရ။ လျှာမလှုပ်ရ၊ တံတွေးမမျိုရ၊ ဝတ်စုံခုပြုလုပ်မိပါက အမှတ်စဉ် မှတ်အနုသော ဝါရကိုထည့်သွင်း မရေတွက်ရ၊ အမှတ်စဉ်ပယ်ဖျက် ပစ်ရမည်။

စပါးခြင်သမား ရေတွက်နည်း

ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ရေတွက်ရှုမှတ်ရာ၌ အနှေးရေတွက်နည်းနှင့် အမြန် ရေတွက်နည်း နှစ်မျိုးကို ထင်ရှားစေရန် စပါးခြင်သမား ရေတွက်နည်းနှင့် နွားကျောင်းသား ရေတွက်နည်း ဥပမာကို ထုတ်ဆောင်ပါမည်။ စပါးခြင် သမားသည် တင်းတောင်းကို စပါးဖြင့် ပြည့်စေ၍ (တစ်တင်း)ဟု ဆိုပြီးလျှင် လောင်း၏ တစ်ဖန် တင်းတောင်းကို ပြည့်စေ၍ တစ်စုံတစ်ခုသော အမှိုက် သဏ္ဍိန်ကို မြင်လျှင် ထိုအမှိုက်ကိုကောက်၍ စွန့်ပစ်နေချိန်တွင် (တစ်တင်း၊ တစ်တင်း) ဟူ၍သာ ရှုတ်ဆိုနေ၏။ ဒုတိယမြောက်တင်းကို လောင်းလိုက်သည့် အခါမှသာ (နှစ်တင်း)ဟု ဆို၏။

ဤနည်းအားဖြင့် နောက်ထပ် စပါးတင်းတောင်းကို သွန်လောင်းမှု မပြုမချင်း (နှစ်တင်း၊ နှစ်တင်း) သို့မဟုတ် (သုံးတင်း၊ သုံးတင်း) စသည်ဖြင့် ဆိုလေ့ရှိသည်။ ဤနည်းအတိုင်း ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ရေတွက်ရာ၌ ပထမ အကြိမ် ဝင်လာသောခလကို (တစ်) ဟု ဆို၍ ရေတွက်ရမည်။ ဒုတိယ ဝင်သက်လေ မလာမချင်း (တစ်၊ တစ်) ဟူ၍သာ ဆိုနေရမည်။ ဒုတိယ ဝင်သက်လေ လာသောအခါမှ (နှစ်) ဟု ရေတွက်ရမည်။ ၀တိယဝင်သက်လေ မလာမချင်း (နှစ်၊ နှစ်၊ နှစ်)ဟူ၍သာရေတွက်၍ ရှုမှတ်ရမည်။ ဤနည်းအတိုင်း တစ်ခုချင်း တိုး၍တိုး၍ တစ်ဆယ်အထိ ရေတွက်ရမည် ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ စပါးခြင်သမားနည်းဖြင့် ဖြည်းဖြည်းနှေးနှေး ရေတွက်သော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ် အား ဝင်သက် ထွက်သက်တို့သည် လွန်စွာ ထင်ရှားကုန်၏။

နွားကျောင်းသား ရေတွက်နည်း

ကျွမ်းကျင်သော နွားကျောင်းသားသည် နွားခြံမှ နွားများကို ရေတွက် ရာ၌ ကျောက်စရစ်ခဲတို့ကို ခါးပိုက်ဖြင့် ယူဆောင်၍ နံနက်စောစော နွားခြံသို့ သွားပြီးလျှင် ခြံတံခါးကို ဖွင့်လှစ်သည်။ နွားများသည် သူ့ထက်ငါဦး အစု လိုက် တိုးစေ့ ထွက်ပြေးလာကြသည်။ ထိုအခါ နွားကျောင်းသားသည်တံခါး တိုင်ထက်မှနေလျက် ခြံတံခါးဝသို့ ရောက်လာသော နွားကို တစ်၊ နှစ်၊ သုံး စသည်ဆို၍ ကျောက်စရစ်ခဲ တစ်လုံးစီကို ပစ်၍ ပစ်၍ ရေတွက်၏။ ဤနည်း

အာနာပါနုဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

အတိုင်း ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် နှာသီးဖျား၌သာလျှင် သတိကိုထား၍ နှာသီးဖျားသို့ရောက်တိုင်း ရောက်တိုင်းသော ဝင်သက်ထွက်သက်တို့ကိုသာလျှင် တစ်နှစ်သုံးလေး စသည်ဖြင့် လျင်မြန်စွာ ရေတွက်၏။ ဝင်သက်ရှုသွင်းသည့်အခါ အတွင်းသို့ လိုက်ပါသွားခြင်းလည်း မရှိ။ ထွက်သက်ရှုထုတ်သည့်အခါ အပင်သို့ လိုက်ပါသွားခြင်းလည်း မရှိ။ နှာသီးဖျား၌သာလျှင် ရပ်တည်၍ ရေတွက်ရမည်။ အတွင်းသို့ဝင်သောလေနှင့် အတူတကွ စိတ်သည် လိုက်ပါသွားခဲ့ပါက ဝမ်းဗိုက်အတွင်း၌ လေတိုက်သကဲ့သို့ လှုပ်လက် ချောက်ချားတတ်သည်။ သို့မဟုတ် အဆီဖြင့် ပြည့်သကဲ့သို့ ဝမ်းဗိုက်အတွင်း လေများ မဆံ့ပြည့်လျှင် နေသည်ဟု ထင်ရသည်။ အပြင်သို့ ထွက်သောလေနှင့် အတူတကွ စိတ်ကို လိုက်ပါသွားစေပါက ပြင်ပ၌ စိတ်သည် ပျံ့လွင့်တတ်သည်။

လျင်မြန်စွာ ရေတွက်နည်းကို အသုံးပြုခြင်းမှာ ရှုမှတ်စိတ်သည် ဝင်သက်ထွက်သက်အာရုံ၌ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေစေရန်အတွက် ဖြစ်သည်။ ရေစီးကြမ်းတမ်းသည့် တောင်ကျချောင်း၌ သွားသောလှေကို မမှောက်စေရန် ထိုးဝါးဖြင့်ထောက်ကူပေးရသကဲ့သို့ ရှုမှတ်သည့်စိတ်ကို အခြားအာရုံသို့ လွင့်ပါးမသွားစေရန် ရေတွက်ခြင်း(ဂဏနာ)နည်းကို အသုံးပြုရသည်။

ကန္တိဆရာတော်နည်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အာနာပါနုဿတိကို ပွားများအားထုတ်ရာ၌ ကန္တိဆရာတော် ဘုရားကြီး၏နည်းမှာ ထူးခြားချက် များစွာပါရှိသည်။ တိဘက်ရဟန်းတော်တစ်ပါးထံမှ ရရှိလိုက်သောနည်းဟု အစဉ်အဆက် ပြောဆိုကြသည်။

ကန္တိဆရာတော် ဘုရားကြီး၏နည်းမှာ ဂဏနာနည်းဖြင့် ရေတွက်ရာ၌ ၁-မှ ၈-အထိ ရေတွက်ပြီးလျှင် နောက်တစ်ကြိမ် ၁-မှပြန်စရမည်။ ၁-မှ ၈-သို့ ဆောက်တိုင်း တစ်ဝါရဟုစိတ်ဖြင့် မှတ်သားရေတွက်ရမည်။ ငါးဝါရ ရသောအခါ ၁-ပုံ ပုံရမည်။ ရှေးဦးစွာ ညာဘက်ချိုစောင်း၌ ၁-ပုံ၊ ညာပခုံးစွန်း၌ ၁-ပုံ၊ ညာဘက်တံတောင်ဆစ်၌ ၁-ပုံ၊ ညာဘက်လက်ကောက်ငတ်၌ ၁-ပုံ၊ ညာလက်ဖျားထိပ်၌ ၁-ပုံ ဟူ၍ ၅-ဌာန စိတ်ဖြင့် ၅-ပုံ ပုံထားရမည်။ အလားတူပင် ဘယ်ဘက်ချိုစောင်း၌ ၁-ပုံ၊ ဘယ်ပခုံးစွန်း၌ ၁-ပုံ၊ ဘယ်တံတောင်ဆစ်၌ ၁-ပုံ၊ ဘယ်လက်ကောက်ဝတ်၌ ၁-ပုံ၊ ဘယ်လက်ဖျားထိပ်၌ ၁-ပုံ ဟု စိတ်ဖြင့်မှတ်သားထားရမည်။ ဤသို့အားဖြင့် လက်ဖျားထိပ်သို့ရောက်တိုင်း ရောက်တိုင်း ၂၅-ဝါရ ရပြီဟုသိနိုင်သည်။ ညာဘက်နှင့် ဘယ်ဘက် နှစ်ဘက်စုံလင်လျှင် တစ်ပတ်ဟု မှတ်သားထားရမည်။ တစ်ပတ်လျှင် ဝါရ-၅၀ ရသည်ဟု သိနိုင်သည်။ ဤသို့ စိတ်ဖြင့် မှတ်သားခြင်းသည် ကိုယ်ကာယလှုပ်ရှားမှု လုံးဝမပြုလုပ်ရသဖြင့်

ဘာဝနာအသားတက်၍ သမာဓိရလွယ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကန္ဒိဆရာတော် ဘုရားကြီးသည် “အာနာပါန ဝင်သက်ထွက်သက် ရှုမှတ်နေစဉ် အတောအတွင်း၌ ပြင်၍မထိုင်ရ၊ မလှုပ်မယွက် ထိုင်နေရမည်၊ မျက်တောင်မခတ်ရ၊ ပါးစပ်မပြင်ရ၊ လျှာမလှုပ်ရ၊ သမာဓိကို အစပျိုး မွေးမြူနေချိန်၌ သမာဓိသည် လွန်စွာ နှသေးသဖြင့် အနှောင့်အယှက် ဟူသမျှ မဖြစ်ပေါ်ရအောင် ကာကွယ် စောင့်ရှောက် ထိန်းသိမ်းရမည်” ဟု ဆုံးမတော်မူသည်။

ကန္ဒိဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် ဝင်သက်ထွက်သက် ရှစ်ကြိမ်ကို တစ်ဝါရဟု သတ်မှတ်ခြင်းမှာ မနည်းမများ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ အလယ်အလတ် ကျင့်သုံးနိုင်စေရန် လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို ရည်ရွယ်၍လည်းကောင်း ရှစ်ကြိမ်ကို တစ်ဝါရဟု သတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ဝါရလေးမျိုးခွဲခြားခြင်း

ဝင်သက်ထွက်သက်ကို တစ်မှ ရှစ်အထိ တစ်ဝါရသတ်မှတ်ရာ၌ ယင်းဝါရကို သံသယဝါရ၊ သန္နိဋ္ဌဝါရ၊ အာဝတ္တနဝါရ၊ အနာဝတ္တနဝါရဟူ၍ လေးမျိုး ခွဲခြား နိုင်သည်။

သံသယဝါရ

တစ်မှရှစ်အထိ မှတ်သားနေစဉ်အတောအတွင်း၌ စိတ်သည်အာရုံခြောက်ပါး အနက် တစ်ပါးပါးသောအာရုံသို့ ပြေးဝင်ခြင်းရှိခဲ့သော် လည်းကောင်း၊ ကာမစ္ဆန္ဒ၊ ဗျာပါဒ၊ ထိနမိဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၊ ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော နီဝရဏငါးပါးတွင် တစ်ပါးပါး ကြားဖြတ် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော် လည်းကောင်း၊ ကာမဝိတက်စသော အကုသလဝိတက်သုံးပါးတို့အနက် တစ်ပါးပါး ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော် လည်းကောင်း ယင်းဝါရကို တစ်ဝါရဟု မရေတွက်အပ်၊ ဝါရပေါက် ဝါရကျိုးဟု သတ်မှတ် ရမည်။ အလားတူပင် ကိုယ်ကာယလှုပ်ရှားမှု နှုတ်မှအသံထွက်မှု တစ်ခုခုပြုမိ ပါလျှင်လည်း ဝါရပေါက် ဝါရကျိုးမည်၏။ တစ်ဝါရဟု မရေတွက်အပ်၊ ဝါရ စာရင်းမှ ပယ်ဖျက်ရမည်။ ယင်းဝါရကို သံသယဝါရဟု ခေါ်သည်။

သန္နိဋ္ဌဝါရ

ဝင်သက်ထွက်သက် တစ်မှရှစ်အထိ ရှုမှတ်နေစဉ် အာရုံခြောက်ပါးသို့လည်း ပြေးဝင်ခြင်းမရှိ၊ နီဝရဏငါးပါးနှင့် ကာမဝိတက်စသော အကုသလဝိတက် သုံးပါး တို့လည်း တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ ကြားဖြတ်ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမရှိဘဲ ဝင်တိုင်းထွက်တိုင်း တစ်မှရှစ် တိုင်အောင် အဆက်မပြတ် ရှုပုတ်နိုင်သော ဝါရကို သန္နိဋ္ဌဝါရဟု ခေါ်သည်။ ယင်းသန္နိဋ္ဌဝါရကိုသာလျှင် တစ်ဝါရ ဟု သတ်မှတ်ရေတွက်ရမည်။

အာဝတ္တနဝါရ

ဝင်သက်ထွက်သက် တစ်မှစ၍ရေတွက်နေစဉ် လူသံ၊ဆင်သံ၊မြင်းသံ၊စည်သံ၊
မောင်းသံ စသည့် အသံတစ်ခုခုကို ကြားလိုက်မိပါမူ ယင်းဝါရကို အာဝတ္တနဝါရ
ဟု သတ်မှတ်ရမည်။ (အာဝတ္တန=လည်ခြင်း) ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှလည်ခြင်း၊
လန်ကျခြင်းဟု ဆိုလိုသည်။ ဤအာဝတ္တနဝါရကိုလည်း သံသယဝါရနှင့် တန်းတူ
ထား၍ ဝါရစာရင်းမှ ပယ်ဖျက်ရမည်။ တစ်ဝါရ ဟု မရေတွက်ရ။

အန္တာဝတ္တနဝါရ

အသံတစ်ခု ကြားရုံမျှကြား၍ နောက်ထပ်ဘာသံ ညာသံ စသည် ခွဲခြားမှု
မပြုဘဲ မိမိကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ ဝင်သက်ထွက်သက် စသည်ကို ဆက်လက်မှတ်သွား
လျှင် အာဝတ္တနဝါရမည်၏။ အန္တာဝတ္တနဝါရမှာ အသံကြားရုံဖြင့် ရပ်မထားဘဲ
ဤအသံကား လူသံဖြစ်သည်၊ ယောက်ျားသံ၊မိန်းမသံ ဖြစ်သည်။ မည်သူ၏အသံ
ဖြစ်သည် စသည်ဖြင့် မီးခိုးကြွက်လျှောက် တောက်လျှောက် အတွေးနယ်ချဲ့ခြင်း
ကိုဆိုလိုသည်။ ဤသို့ အတွေးနယ်ချဲ့သဖြင့် အမှတ်စဉ် မှတ်သားမှု ခုန်ကျော်
လွတ်ထွက် သွားနိုင်သည်။ တစ်ခါတစ်ရံ တစ်မိနစ် နှစ်မိနစ် စသည်ကြာအောင်
ပြင်ပအာရုံနောက်သို့ လိုက်ပါသွားတတ်သည်။ ယင်းဝါရကို အန္တာဝတ္တနဝါရဟု
ခေါ်သည်။ ဝါရစာရင်းမှ ပယ်ဖျက်ရမည်။ တစ်ဝါရဟု မရေတွက်ရ။

မဂ္ဂင်သုံးပါးစောင့်ထိန်းရန်

အထက်ဖော်ပြပါ ဝါရလေးမျိုးအနက် သန္နိဋ္ဌဝါရကို တစ်ဆက်တည်း
တောက်လျှောက် ဝါရနှစ်ဆယ် သို့မဟုတ် ဝါရသုံးဆယ် စသည်ဖြင့် တစ်ထိုင်
တည်း၌ ရရှိအောင် အားထုတ်ရမည်။ သန္နိဋ္ဌဝါရများအကြား၌ သံသယဝါရ၊
အာဝတ္တနဝါရ၊ အန္တာဝတ္တနဝါရတို့ ကြားဖြတ် မဝင်နိုင်စေရန် ဂရုစိုက်ရမည်။
ဤသို့အားထုတ်ရာ၌ ရွှေ နောက်၊ ဝဲ-ယာ၊ ထက်အောက် ဘယ်ကိုမျှ မကြည့်ဘဲ
မျက်စိကို မွှေးမှိတ်ထားရမည်။ အားစိုက်၍ မှိတ်ထားရန် မလို၊ မမြင်ရရုံ မျက်ခွံ
ကို မွှေးထားရန်သာ လိုသည်။ အားထုတ်နေစဉ် ဘာကိုမျှ မကြည့်ရ၊ မကြံရ၊
မစဉ်းစားရ၊ မတွေးရ၊ မမြင်ရ၊ မကြားရ၊ ဝင်သက်ထွက်သက်အာရုံမှတစ်ပါး
အခြားအာရုံကို မသိရ၊ ထိုကဲ့သို့ အခြား ဘာအာရုံမျှ မဝင်နိုင်စေရန်၊ စိတ်ကို
ဘေးသို့ ထွက်မသွားစေရန်၊ ဝင်သက်ထွက်သက် တစ်ခုတည်းကိုသာ သိမှတ်
နေစေရန် အားထုတ်ပုံ အားထုတ်နည်းမှာ ဝီရိယဟုခေါ်သော သမ္မာဝါယာမ
မဂ္ဂင်ကို မကျိုးမပေါက်ရအောင် ဖြည့်ဆည်းရမည်။ အမှတ်တမဲ့ ရှုသွင်းခြင်း၊
ရှုထုတ်ခြင်း မဖြစ်စေရ၊ အင်ပြည့်အားပြည့် အင်အားစိုက်ထုတ်၍ ဝင်သက်ကို
ရှုသွင်းရမည်။ ထွက်သက်ကိုရှုထုတ်ရမည်။ ရှုသွင်းပြီးသောအခါ ထွက်သက်ကို

ဗုဒ္ဓဘာသာသင်တန်းကျမ်း

လှိုလှိုစိုက်ထုတ်၊ အင်အားစိုက်ထုတ်၍ ရှုထုတ်ရမည်။ ထွက်စေရမည်။ ထွက်သွား
အောင် ကြိုးစားရမည်။ ထို့နောက် ပြင်ပလေများကို အင်ပြည့်အားပြည့်
အာရုံစိုက်၍ ရှုသွင်းရမည်။ ဤသို့ ဝင်လေ၌လည်းကောင်း၊ ထွက်လေ၌လည်း
ကောင်း အသီးသီး အကြိမ်တိုင်း အကြိမ်တိုင်း၌ ဝိရိယစိုက်ထုတ်ပေးရမည်။
ဝိရိယမစိုက်မိပါက တစ်မှရှစ်အတွင်း တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ ဝိရိယစိုက်ထုတ်မှု မရှိ
ပါက သမ္မာဝါယာမ မဂ္ဂင် ကျိုးပေါက်သည်ဟု သတ်မှတ်ရမည်။

ထိုကဲ့သို့ ဝိရိယစိုက်ထုတ်၍ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ရှုသွင်းရှုထုတ်ပြုလုပ်
နေစဉ် သတိဖြင့် တစ်၊ နှစ်၊ သုံး စသည်ဖြင့် အဆက်မပြတ် အနုအကျော်မရှိ၊
မှတ်သားရမည်။ ထိုကဲ့သို့ မမှတ်နိုင်ပါက သမ္မာသတ်မဂ္ဂင် ကျိုးပေါက်သည်
မည်၏။ တစ်ဖန် ဝိရိယစိုက်ထုတ် ရှုသွင်းရှုထုတ်ခြင်း၊ သတိဖြင့် ရေတွက်မှတ်သား
ခြင်း ပြုလုပ်နေပါလျက် စိတ်သည် ပြင်ပအာရုံတစ်ခုခုသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ပါမူ
သမ္မာသတ်မဂ္ဂင် ကျိုးပေါက်သည် မည်၏။

အလင်းနိမိတ်ထင်ခြင်း

ဤကဲ့သို့ ဂဏနာနည်းဖြင့် ရေတွက်မှတ်သား အားထုတ်ရာ၌ တစ်ထိုင်တည်း
ဖြင့် သန္တိဠဝါရပေါင်း တောက်လျှောက် သုံးဆယ်မှငါးဆယ်အထိ ရရှိလာလျှင်
အလင်းနိမိတ်၊ အရောင်အဆင်းနိမိတ် တစ်ခုခုပေါ်လာတတ်သည်။ မျက်စိဖြင့်
မြင်ရသကဲ့သို့ စိတ်ထဲ၌ ထင်ထင်ရှားရှားပေါ်လာတတ်သည်။ မိမိ ရွှေတူရွှေ၌
မီးခိုးဟန်း၊ သို့မဟုတ် အလင်းရောင်တန်း၊ သို့မဟုတ် ကြယ်ကဲ့သို့ အလင်း
အစက် အပျောက် တစ်ခုခုပေါ်လာတတ်သည်။ ယင်း ပေါ်လာသည့် အရောင်
အလင်း အဆင်းနိမိတ်ကို အာရုံမပြုရ။ သမာဓိ နုသေးသဖြင့် မူလအာရုံဖြစ်
သော (ဝင်သက် ထွက်သက်၊ တစ်)စသည်ဖြင့် ရေတွက်မှုကိုသာ ဆက်လက်
ပြုလုပ်ရမည်။ ဝင်သက်ထွက်သက်အာရုံ၌သာလျှင် မြဲမြံသော သတိတရားဖြင့်
စိတ်ကို ဖွဲ့ချည်သားရမည်။ ယင်းကဲ့သို့ မေါ်လာသော အရောင်အဆင်းအလင်း
နိမိတ်ကို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟု ခေါ်သည်။

စကားပြောသူနှင့် မပြောသူ

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းကို ယခုပြဆိုခဲ့သည့် ဂဏနာနည်းဖြင့်အားထုတ်
ရာ၌ သန္တိဠဝါရများ အဆက်မပြတ် ရရှိအောင် တစ်နာရီ သို့မဟုတ် နှစ်နာရီ၊
သို့မဟုတ် သုံးနာရီကြာအောင် အားထုတ်နိုင်လျှင် သမာဓိအဆင့် အသင့်
အတင့် မြင့်မားလာပြီဟု ဆိုရမည်။ ထိုကဲ့သို့ သန္တိဠဝါရများ ရရှိအောင်
အားထုတ်နိုင်၍ နှစ်ရက် သုံးရက်ခန့် အားထုတ်ပါလျှင် တိမ်တောင်၊ မီးခိုး၊
မီးရောင်၊ လျှပ်စစ်နွယ် စသည်တို့ကဲ့သို့ မိမိ၏ရွှေတူရွှေ သို့မဟုတ် မိမိ၏ နံပါး

ဝဲယာ ဣ က် အောက် တစ်နေရာရာ၌ ထင်မြင်လာတတ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ နိမိတ် ထင်သူကို စကားပြောသောသူဟု သတ်မှတ်ရမည်။ ဤကဲ့သို့ နှစ်ရက်၊ သုံးရက် အားထုတ်ပါလျက် မီးခိုး၊ မီးရောင်၊ လျှင်စစ်နွယ် စသည့်အာရုံနိမိတ် ဝင်ရမှု မပေါ်လာပါမူ ထိုသူသည် ကောင်း မပြောသူ မည်၏။

အနုဗန္ဓနာနည်း

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝင်သက် ထွက်သက်ကို ဂဏနာနည်းဖြင့် ရေတွက်ရှုမှတ်မှု အရှိန်အဟုန် အလေ့အကျင့် အားကောင်းလာသောအခါ ဝင်သက်ထွက်သက်တစ်ခုမျှ လွတ်သွားသည်ဟူ၍ မရှိဝင်တိုင်းထွက်တိုင်း နှာသီးဖျား၊ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်း၌ထိတိုင်း အမြဲ သိနေ၏။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရပါမူ တစ်နေ့ကုန်တစ်နေ့ခန်းရှုမှတ်နေသော်လည်း သံသယဝါရများ မခြားဘဲ သန္တိဋ္ဌဝါရများသာ ဆက်တိုက် တောက်လျှောက် ရရှိနေသည် ဖြစ်အံ့။ ထိုအခါတွင် ရေတွက်မှု ဂဏနာနည်းကို ရုပ်သိမ်း၍ အနုဗန္ဓနာနည်းဖြင့် ရှုမှတ်ရာ၏။

အနုဗန္ဓနာနည်းဆိုသည်မှာ (ဝင်သက်ထွက်သက်တစ်၊ ဝင်သက်ထွက်သက်နှစ်) စသည်ဖြင့် တစ်၊ နှစ်၊ သုံး-ဂဏန်း အရေအတွက်များဖြင့် ရေတွက်ခြင်း မပြု တော့ဘဲ ဝင်သက်ထွက်သက် ထိသည့် နှာသီးဖျား၌ (သို့မဟုတ်) အထက်နှုတ်ခမ်း ၌ စိတ်ကို ချည်နှောင်ထားရှိ၍ (ဝင်သက်) (ထွက်သက်) ဟု မှတ်သားနေခြင်း၊ နှလုံးသွင်းနေခြင်း (ဝါ) ထိုအာရုံ၌ အစဉ်အမြဲ နှောင်ဖွဲ့နေခြင်းဖြစ်သည်။ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို မရေတွက်သော်လည်း ရေတွက်စဉ်ကကဲ့သို့ပင် ထိသိမှုသည် အဆက်မပြတ် ဟန်ချက်ညီညီ စည်းချက်ဝါးချက် မှန်နေအောင် အားထုတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

အနုဗန္ဓနာကို အစဉ်လိုက်ခြင်းဟု ဘာသာပြန်ဆိုကြ၍ ဝင်သက်ထွက်သက်၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးသို့ လိုက်ပါ ရှုမှတ်ခြင်းဟု ထင်မြင် ယူဆတတ်ကြသည်။ ထပ်မံရှင်းပါဦးအံ့။ ဝင်သက်၏ အစသည် နှာသီးဖျား၊ အလယ်သည် နှလုံး (ရင်ညွန့်)၊ အဆုံးသည် ချက်တိုင်ဖြစ်သည်။ တစ်ဖန် ထွက်သက်၏ အစသည် ချက်တိုင်၊ အလယ်သည် နှလုံး(ရင်ညွန့်)၊ အဆုံးသည် နှာသီးဖျားဖြစ်သည်။

ဝင်သက်၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးသို့ အစဉ်တစိုက် လိုက်လံ ရှုမှတ်ပါက ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်သည် အတုင်း၌ ပျံလွင့်၏။ ထို့ကြောင့်

ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ပူပန်၏။ တုန်လှုပ်၏။ ခါယမ်း၏။ အလားတူပင် ထွက်သက်၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးသို့ အစဉ်တစိုက် လိုက်လံရှုမှတ်ပါက ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏စိတ်သည် ပြင်ပသို့ ပျံ့လွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးပူပန်၏။ တုန်လှုပ်ခါယမ်း၏—

ဟူ၍ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူ၏။

တရားထူးရပြီလော

ဤခေတ်တွင် အချို့သော ရိပ်သာများ၌ အချို့သောကမ္မဋ္ဌာန်း ဆရာများသည် ဤကဲ့သို့ တုန်လှုပ်ခါယမ်း ယိမ်းယိုင်ခြင်းများကို တရားထူးအဖြစ် ထင်မှတ် ဟောပြောလေ့ ရှိကြသည်။ အချို့ယိမ်းထိုးနေတတ်သည်။ အချို့လက်လှုပ်ယမ်းခါ၍ က သလိုဖြစ်နေသည်။ အချို့ပက်လက်လန်လဲကာ ဆန့်ငင်ဆန့်ငင် ဖြစ်တတ်သည်။ အချို့မှာ အသက် ရှုရပ်ကာ လူသေကဲ့သို့ တောင့်နေတတ်သည်။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းကို တရားထူးရပြီဟု ဆိုကြသည်။ အသက် ရှုရပ်ကာ တောင့်နေခြင်းကို သမာပတ် ဝင်စားသည်ဟု ဆိုကြသည်။

အမှန်စင်စစ် ဤအဖြစ်မျိုးကို အာနာပါနုခေါ် ဝင်သက်ထွက်သက် အသက်ရှုလမ်းကြောင်းနှင့် စပ်ဆိုင်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုမှတ်မှုမျိုး၌ တွေ့ရတတ် သည်။ တရားထူး တရားမြတ်သည် အသိဉာဏ်ပညာနှင့် ယှဉ်တွဲနေသည်။ ပီတိသုခနှင့် ယှဉ်တွဲနေသည်။ ငြိမ်းချမ်းမှု၊ ချမ်းမြေ့မှု(ပဿဒ္ဓိ)နှင့် ယှဉ်တွဲ နေသည်ကို သတ်ပြုကြရမည်။

အသက်ရှူရှိုက်ရာ၌ သတိသမ္ပဇဉ် ဉာဏ်မယှဉ်ဘဲ အင်တိုက်အားတိုက် ပြင်းပြင်းထန်ထန် ရှူရှိုက်ဖန်များသောအခါ အသက်ရှူ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း ဖြစ်သော ရင်ခေါင်းတိုင်းရှိ ကြွက်သား (အသားပြင်)သည် အင်အားကုန်ခန်း၍ အလုပ် မလုပ်တော့ဘဲ ခေတ္တ ရပ်ဆိုင်းသွားတတ်သည်။ ရေကူးသည့်အခါ လက်ပန်းကျပုံမျိုးအတိုင်း ဖြစ်သည်။ အသက်ရှူအင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်း ကြွက် သားသည် ပြန်လည်အားပြည့်လာသောအခါ ပုံမှန်အတိုင်း ပြန်လည် အသက် ရှူလာသည်။ ဤကဲ့သို့ အသက်ရှူ ခေတ္တရပ်၍ ကိုယ်ခန္ဓာ တောင့်တင်းနေခြင်း သည် သမာပတ်ဝင်စားခြင်း မဟုတ်။ သမာပတ် ဝင်စားသောပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိလိုချင်သည့် အချိန်ပိုင်း အတိုင်းအတာ တိတိကျကျ နေနိုင်၏။ ကိုယ်နေ ကိုယ်ထားကို လိုသလို ထားနိုင်၏။ ထိုင်လျက်၊ ရပ်လျက် သမာပတ်ဝင်စား လျှင် ခန္ဓာကိုယ် လဲကျမသွားချေ။ မူလအတိုင်း တည်နေ၏။ ယခုအသက်ရှူပုံ မမှန်၍ သတိမေ့သွားသူများမှာ ထိုင်ရာမှ ဘိုင်းခနဲ လဲကျသွားတတ်၏။ မူလ

ကိုယ်နေကိုယ်ထားကို ဆက်ထိန်းမထားနိုင်ချေ။ ထို့ပြင် အချိန်ကာလ အတိုင်း အတာကိုလည်း ကန့်သတ်မှု မပြုနိုင်၊ နံဘေးရှိ လူတစ်ယောက်ယောက်က လှုပ်နှိုးပုတ်နှိုးပေးရသည်။

တစ်ဖန် ယိမ်းထိုးခြင်း၊ လက်လှုပ်ခြေလှုပ်ခြင်း၊ ထ ကခြင်း များမှာလည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုသည့် ဇောစိတ်အဟုန်သည် ဝင်သက်လေ သွားရာလမ်းတလျှောက် အစဉ်တစိုက် လိုက်ပါသွား၍ မူလချည်တိုင်ဖြစ်သည့် နှာသီးဖျားတွင် ရှုမှတ် စိတ်မရှိတော့ချေ။ စိတ်သည်အတွင်းသို့လည်းကောင်း၊ ပြင်ပသို့လည်းကောင်း မျောပါသွား၏။ ကိုယ်ခန္ဓာကြီး ယိမ်းထိုးနေခြင်းမှာ စိတ်ကလည်း လိုက်ပါ ယိမ်းထိုးနေသည်။ စိတ်ကို နှာသီးဖျားသို့ ပြန်ပို့ပြီး ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ပြန်လည် ရှုမှတ်လိုက်ပါက ယိမ်းထိုးမှု ပျောက်၍ ငြိမ်သက်သွားပေမည်။ အလားတူပင် လက်လှုပ်ခြင်းမှာ စိတ်သည်လက်သို့ရောက်ရှိသွား၍ လက်နှင့်စိတ် သည် ထပ်တူလှုပ်ခါနေသည်။ စိတ်ကို မူလချည်တိုင် နှာသီးဖျားသို့ ပြန်ပို့ကာ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ပြန်လည်ရှုမှတ်လိုက်ပါက လက်လှုပ်ယမ်းခါမှု ရပ်ဆိုင်း သွားပေမည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာဖြစ်သူက မိမိ၏တပည့်များ တုန်လှုပ်ယမ်းခါမှု၊ အသက်ရှူမမှန်မှု၊ သက်ပြန်ရှူနေမှုတို့ကိုကြည့်၍ (နှာသီးဖျားမှာ စိတ်ကိုထား၊ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ရှုမှတ်လော့)ဟု သတိပေး ပြောကြား ဆုံးမ ပဲ့ပြင် ပေးရမည်။

အချို့ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းပြ ဆရာအမည်ခံနေသူများအနေဖြင့် ဤသို့ ယိမ်းယိုင် လှုပ်ယမ်းမှု၊ သတိလစ်လဲမှုများကို တရားထူးအဖြစ် ပြောဆိုနေကြခြင်းမှာ အမှန်ကို မသိ၍ တွေ့ဝေမှုကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါ၏။ တပည့်ကို မြှောက်ပင့်၍ အစားချောင်လိုသောကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်ပါ၏။

ဆရာမှားလျှင် ငါးပါး မှောက်မည်၊
တစ်သံသရာလုံး မှောက်မည်၊ သတိပြုကြရန်။

ထို့ကြောင့် အနုဗန္ဓနာနည်းကို အစဉ်လိုက်ခြင်းဟု အဓိပ္ပါယ်မပြန်ဆိုဘဲ အနု=အစဉ်အမြဲ+ဗန္ဓနာ=ချည်နှောင် ဖွဲ့ထားခြင်းဟု အဓိပ္ပါယ် ပြန်ဆို၍ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းဖျား၌ ရှုမှတ်စိတ် အမြဲချည်နှောင်ဖွဲ့ ထားခြင်းကို အနုဗန္ဓနာ ရှုမှတ်နည်းဟု ခေါ်ဆိုရမည်။

ဤရှုမှတ်နည်းကို သူ့ဆွဲဥပမာ၊ တံခါးမှူး ဥပမာ၊ လူဥပမာတို့ဖြင့် ရှင်းပြ ပါဠိမည်—

သူ့ဆွဲဥပမာ

သူ့ဆွဲဆိုသည်မှာ ခြေလက်များ-မလှုပ်ရှားနိုင်သောသူ ဖြစ်သည်။ ထားသည့် အတိုင်း နေရ၍ သူများခွံ ကျွေးမှ စားရသည်။ ဘယ်ကိုမျှ မသွားနိုင်ချေ။ သူ့ကျွဲပါဒ လေငန်းဖြတ်၍ ခြေလက်သေနေသောသူ ဖြစ်သည်။

သူ့ဆွဲသည် ပုခက်တိုင်ရင်း၌ ပက်လက်အိပ်လျက်နေစဉ် သူ့ဇနီးနှင့်သားငယ် ထို့သည် တစ်ဖက်တစ်ချက် ပုခက်သို့ ကစားကြသည်။ သူ့ဆွဲသည် ဦးခေါင်းကို ဟိုဘက်ဒီဘက် မလှုပ်နိုင်။ မိခင်အပေါ် တည့်တည့်ရောက်လာသော ပုခက် ကြမ်းခင်းကိုကြည့်နေသည်။ ပုခက်သည် ခေါက်တုံ့ ခေါက်ပြန် သွားနေသဖြင့် ပုခက်အခင်းပျဉ်၏ ဘယ်ဘက်အစွန်းနှင့် ညာဘက် အစွန်းကို လည်းကောင်း၊ အလယ်ကိုလည်းကောင်း တွေ့မြင်နေရ၏။ ထိုသို့ မြင်ရခြင်းသည် သူ့ဆွဲက ခုန်အားစိုက်ထုတ် လုံ့လပြု၍ ဘယ်ညာလှည့်ကာ လိုက်၍ ကြည့်သောကြောင့် မြင်ရသည်မဟုတ်။ မလှုပ်မလှက် အပေါ်တည့်တည့်ကိုသာ ကြည့်နေပါလျက် ပုခက်၏အစွန်းနှစ်ဘက်နှင့်အလယ်ကို တွေ့မြင်နေရသည်။ ဤဥပမာနှင့်အတူ သတိကို နှာသီးဖျား၌ထား၍ ဝင်လေထွက်လေတို့ ထိုသည့်နေရာ၌ သာလျှင် ဝင်လေထွက်လေတို့၏ အစု အလယ် အဆုံးကို သိနေခြင်းဖြစ်သည်။ သူ့ဆွဲ ကဲ့သို့ပင် ယောဂီ၏စိတ်သည် နေရာရွေ့လျားခြင်း မပြုရ။ အတိုင်းအပြင်သို့ လိုက်ပါသွားခြင်း မပြုရ။ ဝင်လေထွက်လေတို့ကို မြင်တွေ့ရန်ကြောင့် ကြမစိုက်ဘဲ သဘာဝအလျောက် လာရောက်ထိသည်ကို သိနေရန်ဖြစ်သည်။

တံခါးမူးဥပမာ

ရှေးခေတ်အခါက ဘုရင့်နေပြည်တော်မှာ ကျုံး၊ မြို့ရိုး တံခါးပေါက်ထို့ဖြင့် တည်ဆောက်ထား၏။ လူအများ ဝင်ကွက်ရန် တံခါးပေါက် တစ်ခုကိုသာ ခွင့်ပြု ထား၏။ ယင်းတံခါးပေါက်၌ လူဆိုးလူကောင်း မေးမြန်းစိစစ်ရန် တံခါးမူး ထားရှိသည်။ တံခါးမူးသည် မြို့ပြင်၌ သွားလာနေသောလူများကိုလည်းကောင်း၊ မြို့တွင်းရှိ လူများကိုလည်းကောင်း ဘယ်သူလဲ၊ ဘယ်ကလာတာလဲ၊ ဘယ်ကို သွားမလို့လဲ၊ ဘာပါသလဲ စသည်ဖြင့် စစ်ဆေးမေးမြန်းလေ့ မရှိချေ။ ထိုလူ များကို စစ်ဆေးမေးမြန်းရန် တံခါးမူး၌ တာဝန် မရှိချေ။ တံခါးပေါက်သို့ ရောက်လာသူများကိုသာလျှင် မေးမြန်းစစ်ဆေးရန် တံခါးမူး၏ တာဝန် ဖြစ် ချေသည်။ ဤဥပမာအတူ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အတိုင်းသို့ ဝင်သော လေများ ကိုလည်းကောင်း၊ အပြင်သို့ထွက်သော လေများကိုလည်းကောင်း ရှုမှတ်ရန် တာဝန်မရှိချေ။ နှာခေါင်းဝသို့ ရောက်လာသော (ခါ) နှာသီးဖျားကို ထိလာ သော ဝင်လေထွက်လေကိုသာလျှင် ရှုမှတ်ရန်ဖြစ်သည်။

လူ ဥပမာ

လူသမားတစ်ယောက်သည် သစ်တုံးတစ်ခုကို ညီညွတ်သော မြေပေါ်၌ ချထားပြီးနောက် လှဖြင့်ဖြတ်၏။ ထိုလူသမားသည် လှတိုက်နေစဉ် သစ်တုံးကို ထိသော လှသွားတို့ကိုသာလျှင် စူးစိုက်ကြည့်ရှု၏။ မိမိဘက်သို့ ဝင်လာသော လှသွားများကိုလည်း မကြည့်၊ အခြားဘက်သို့ ထွက်သွားသော လှသွားများကိုလည်း မကြည့်၊ သစ်တုံးနှင့် ထိသော လှသွားကိုသာ သတိပြု ကြည့်ရှု၏။ အလားတူပင် မြေညီ၌ချထားသော သစ်တုံးကဲ့သို့ နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းကို မှတ်ယူရမည်။ ဝင်လေ ထွက်လေများသည် သစ်တုံးကို ဖြတ်သွားနေသော လှသွားများနှင့် တူ၏။ လူသမားသည် လှသွားများကို သစ်တုံး၌ ထိနေစဉ်သာ သတိပြု ကြည့်ရှု၏။ ဟိုဘက်ဒီဘက် လှသွား ရွေ့လျားရာသို့ လိုက်ပါကြည့်ရှုခြင်း မပြုသကဲ့သို့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် နှာသီးဖျား သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်းကို ဝင်လေထွက်လေများ ဖြတ်သန်းသွားခိုက် ထိနေခိုက်ကိုသာ ရှုမှတ်ရသည်။

ဖုသနာနည်း

အနုပန္နနာနည်း၌ နှာသီးဖျား၊ သို့မဟုတ် အထက်နှုတ်ခမ်း၌ သတိကို ခိုင်မြဲစွာ ချည်နှောင်ထား၍ ဝင်လေထွက်လေ လာရောက်ထိသည့်အခိုက် ရှုမှတ်ရ၏။ ဤသို့ သတိကို နိမိတ်တိုင်၌ အမြဲချည်နှောင်ထားမှုကို အနုပန္နနာနည်းဟု ခေါ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဝင်လေထွက်လေ ငါခြင်းကို သတိဖြင့် မှတ်သားမှုသည် ဖုသနာနည်း မည်၏။ ဖုသနာနည်းသည် အနုပန္နနာနည်းနှင့် စကားလုံးမျှသာ ကွဲ၍ အဓိပ္ပာယ်မှာ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

နိမိတ်သုံးပါး

ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ် ဟူ၍ နိမိတ်သုံးပါးရှိကြောင်းကို ရှေ့ပိုင်း၌ ပြဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်တို့တွင် အားလုံးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌ ပရိကမ္မနိမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ် နှစ်မျိုးလုံး ရနိုင်ကြသည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ်မှာမူ ကသိုဏ်းဆယ်ပါး၊ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း၊ ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌သာလျှင် ရနိုင်သည်။ ဤအာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ရာ၌ နိမိတ်သုံးပါးကို အောက်ပါအတိုင်း အဆင့်ခွဲခြားရမည်။

ဂဏနာနည်းဖြင့် အားထုတ်နေစဉ် ထင်မြင်လာသော အာရုံနိမိတ်သည် ပရိကမ္မနိမိတ် မည်၏။

အနုပန္နနာနည်းဖြင့် အားထုတ်နေစဉ် ထင်မြင်လာသော အာရုံနိမိတ်သည် ဥဂ္ဂဟနိမိတ် မည်၏။

ယခုပြဆိုမည့် ထပနာနည်းဖြင့် အားထုတ်ရာ၌ ထင်မြင်လာသော ပညတ် အာရုံနိမိတ်သည် ပဋိဘာဂနိမိတ် မည်၏။

ထပနာနည်း

အနုပန္နနာနည်းဖြင့် အားထုတ်နေစဉ် ပဋိဘာဂနိမိတ် စတင် ပေါ်လာတတ်သည်။ ဝင်သက် ထွက်သက်လေသည် ပုံသဏ္ဍာန်ဆောင်လာသည်။ မီးခိုးတန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အပ်ချည်မျှင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပုတီးစေ့ကဲ့သို့လည်းကောင်း ဝင်ထွက် လှုပ်ရှားနေသည်။ အမှန်မှာ ရှေးစိတ်က အသွင်ပုံသဏ္ဍာန်တစ်ခုကို ဖန်ဆင်းပေး၍ နောက်စိတ်က သိမှတ် ရှုမြင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ပြင်ပတွင် တကယ်မရှိဘဲ စိတ်မှ ဖန်တီးယူခြင်းဖြစ်၍ ပညတ်အာရုံဟု ခေါ်သည်။ စိတ်မှ ဖန်တီးသော အာရုံဖြစ်၍ စိတ်ကြည်လျှင် ကြည်သည်၊ စိတ်နောက်လျှင် နောက်သည်။

ထို့ကြောင့် သမာဓိအဆင့်မြင့်၍ စိတ်ကြည်လင်လာသောအခါ ယခင်ပြဆိုခဲ့သည့် မီးခိုးတန်း၊ သို့မဟုတ် အပ်ချည်မျှင်၊ သို့မဟုတ် ပုတီးလုံးငယ်သည် ကြည်လင်တောက်ပလာ၏။ ထိုအခါ အာရုံနိမိတ်သည် အရောင်အလင်း တောက်ပ၏။ လဲဝါဂွမ်း အစုကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ လေအဟုန်ကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်လာကုန်၏။ အချို့သော သူတို့အား သောကြာကြယ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပတ္တမြားကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပုလဲလုံးကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်လာ၏။ အချို့သော သူတို့အား ဝင်သက် ထွက်သက် လေမျှင်တန်းသည် ခိုင်မာတောင့်တင်းလျက် ဝါးလုံးငယ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သစ်သားနှစ် တံကျင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်လာ၏။ အချို့သော သူတို့အား ကြိုးမျှင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပန်းဆိုင်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ အခိုးညွန့်ကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်လာ၏။ အချို့သော သူတို့အား ကျယ်ပြန့်သော ပင်ကူချည်မျှင်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ တိမ်တိုက် တိမ်လွှာကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပခုမ္မာကြာပွင့်ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရထားလှည်းဘီးကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ လပြည့်ဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ နေဝန်းကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်လာ၏။

ဤကဲ့သို့ နိမိတ်ထင်ခြင်း မတူ ထူးခြား ကွဲပြားနေခြင်းမှာ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အတွင်းဓာတ်ခံ အမှတ်သညာ ကွဲပြား ထူးခြားမှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ သညာကွဲပြားမှုကြောင့် အာရုံနိမိတ်လည်း ကွဲပြားခြင်း ဖြစ်သည်။

အာနာပါနိဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

ဥပမာအားဖြင့် ဘုရားဟောသုတ္တန်ပါဠိကို ရွတ်ဆို သရဇ္ဈာယ် နေကြသော ရဟန်းများ အချင်းချင်း ယင်းသုတ္တန်ပါဠိအပေါ် ထင်မြင်ချက် မေးသောအခါ ရဟန်းတစ်ပါးက ဤသုတ္တန်သည် ကြီးစွာသော တောင်ကျချောင်းနှင့်တူ၏ ဟု ဆို၏။ အခြားရဟန်းတစ်ပါးက ဤသုတ္တန်သည် တောအရေးကဲ့သို့ ထင်၏ဟု ဆို၏။ ကျန်ရဟန်းတစ်ပါးက ဤသုတ္တန်သည် အရိပ်အာဝါသ အခက်အလက် အသီးအပွင့်နှင့် ပြည့်စုံသော သစ်ပင်ကြီးနှင့်တူ၏ဟု ဆို၏။ ဤသို့ သုတ္တန် တစ်ခုတည်းအပေါ် ထင်မြင်ချက် ကွဲပြားနေခြင်းမှာ ထိုရဟန်းများ အချင်းချင်း သညာမတူ ထူးခြားမှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ထင်မြင် လာသော အာရုံနိမိတ်မျိုးကို ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟု ခေါ်၏။

ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ် ပေါ်လာသည့်အခါ အနုဗန္ဓနာနည်းကို ရပ်စဲ၍ ထပနာ နည်းဖြင့် ပွားများ အားထုတ်ရမည်။ ဝင်သက်ထွက်သက် (ဝါ) ဝင်လေ ထွက်လေသည် ယခုပြဆိုခဲ့သည့် အသွင်တစ်ခုခုကို ပုံဆောင်နေသည်။ ပုံဆောင် နေ၍ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟု ခေါ်ရသည်။ စိတ်ကို ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံ၌ ထားရှိခြင်းကို ထပနာနည်းဟု ခေါ်သည်။ (ထပနာ=ထားခြင်း)။ စိတ်ကို အာရုံနိမိတ်ပေါ်၌ ထားခြင်းပင်တည်း။

ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် တကယ်အရှိတရား သဘာဝတရားမဟုတ်သောကြောင့် ကွယ်လွယ်ပျောက်လွယ်၏။ စိတ်က ဖန်ဆင်းသည့် ပညတ်အာရုံဖြစ်၍ သမာဓိ အရှိန်ပျက်လျှင် ကွယ်ပျောက်လွယ်၏။ ကွယ်ပျောက်သွားလျှင်လည်း တစ်ဖန် ပြန်ပေါ်ရန် ခက်ခဲ၏။ ထို့ကြောင့် ထင်လာသောပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ကွယ်ပျောက် မသွားစေရန် စကြာမင်းလောင်း ပဋိသန္ဓေတည်လာသော မိဖုရားကြီးသည် မိမိ၏ သန္ဓေသားကို အသက်တမျှ စောင့်ရှောက်ဘိသကဲ့သို့ စိတ်ကို ပဋိဘာဂ နိမိတ်အာရုံသို့ အမြဲ ပို့ထားရမည်။ ထိုအချိန်မျိုးတွင် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ဘာဝနာ ဆုတ်ယုတ်ကြောင်းဖြစ်သော ကျောင်း၊ အိပ်ရာနေရာ၊ ဆွမ်းခံရွာ၊ စကား ပြောဆိုမှု၊ အပေါင်းအဖော်၊ အစားအစာ၊ ရာသီဥတု၊ အနေအထိုင် ဤ ခုနစ်မျိုးမှ ရှောင်ကြဉ်၍ ဘာဝနာတိုးပွားကြောင်းဖြစ်သော ထိုခုနစ်မျိုးကို မှီဝဲရမည်။ အပ္ပနာကောသလ္လ ၁၀-ပါးနှင့် ပြည့်စုံစေရမည်။ ဝီရိယနှင့်သမာဓိ ကိုလည်း ညီညီမျှမျှ ထားရမည်။

အပ္ပနာကောသလ္လ ၁၀-ပါး

အပ္ပနာဆိုသည်မှာ ဈာန်ကိုဆိုသည်။ ကောသလ္လဆိုသည်မှာ လိမ်မာ ကျွမ်းကျင်ခြင်းဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

ပဋိဘာဂနိမိတ်ထင်ပြီးသော ယောဂီအား အပ္ပနာဈာန်၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင် စေရန်အတွက် ဖော်ပြပါ အပ္ပနာကောသလ္လ ၁၀-ပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံညီညွတ်မှု ရှိရပါမည်—

- (၁) ကိုယ်အင်္ဂါနှင့်တကွ အသုံးအဆောင်အရာဝတ္ထုများ သန့်ရှင်းခြင်း၊
- (၂) ဝင်သက်ထွက်သက် အာရုံနိမိတ်၌ လိမ္မာခြင်း၊
- (၃) ဣန္ဒြေငါးပါးကို ညီညွတ်အောင်ပြုခြင်း၊
- (၄) ထက်ကြွလွန်းသောစိတ်ကို နှိမ်ချခြင်း၊
- (၅) ဆုတ်နစ်လွန်းသောစိတ်ကို ချီးမြှင့်ခြင်း၊
- (၆) ခြောက်သွေ့လွန်းသောစိတ်ကို ရွှင်လန်းစေခြင်း၊
- (၇) ညီညွတ်သောစိတ်ကို လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- (၈) သမာဓိမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ခြင်း၊
- (၉) သမာဓိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၁၀) အပ္ပနာ (ဈာန်)ကို ရခြင်း၌ အမြဲညွတ်သောစိတ်ရှိခြင်း။

ထပနာနည်းဖြင့် ရှုမှတ်ရာ၌ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို သီးခြား အာရုံပြုရန်မလို တော့ဘဲ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုသာ အာရုံပြုရှုမှတ်ရသည်။ ယခုပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အပ္ပနာကောသလ္လဆယ်ပါးကို ပြည့်စုံစွာ လိုက်နာဆောင်ရွက်၍ ပဋိဘာဂနိမိတ်၌ စိတ်ကို အစွဲကြီးစွဲ၍ အမြဲကြီးမြဲအောင် နေ့ရှည်လများ ရှုမှတ်ပွားများ ရမည်။ ထိုသို့ ပွားများသောအခါ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ပိုမိုထင်ရှားလာ၍ ပိုမိုတောက်ပထွန်းလင်းလာလိမ့်မည်။ ဤထပနာနည်းဖြင့် ရှုမှတ် ပွားများခြင်းကို အဆက်မပြတ် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ပါက ပဌမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန်အထိ အစဉ်အတိုင်း ရရှိရောက်ရှိ နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ဘာဝနာသုံးပါး

ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား ပွားများ အားထုတ်ခြင်းကို ဘာဝနာဟု ခေါ်သည်။ (ဘာဝနာ=ပွားများခြင်း၊ တိုးပွားခြင်း)။ ထိုသို့ပွားများမှု တိုးပွားမှု ဘာဝနာသည်အောက်ပါအတိုင်း သုံးမျိုးရှိသည်—

- (က) ပရိကမ္မဘာဝနာ=အခြေတည်စ အစပိုင်း၌ ပွားများမှု၊
- (ခ) ဥပစာရဘာဝနာ=အရှိန်ရလာ၍ ဈာန်နှင့်နီးကပ်သော ပွားများမှု၊
- (ဂ) အပ္ပနာဘာဝနာ=ဈာန်ရပြီးနောက် ဈာန်စိတ်ကို ပွားများမှု၊

ဘာဝနာကို အာရုံထင်မြင်လာသည့် နိမိတ်ဖြင့် ပိုင်းခြား သတ်မှတ်နိုင်သည်။ ပရိကမ္မနီမိတ်၊ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ပေါ်ခိုက်၌ ပွားများသော ဘာဝနာသည် ပရိကမ္မဘာဝနာမည်၏။ ဂဏနာနည်း၊ အနုပန္နနာနည်းဖြင့် ပွားများခြင်းကို ပရိကမ္မဘာဝနာဟုခေါ်၏။ ထပနာနည်းဖြင့် ပွားများ၍ ဈာန်မရမီအထိ ပွားများသော ဘာဝနာကို ဥပစာရဘာဝနာဟု ခေါ်၏။ ပဌမဈာန်မှစ၍ စတုတ္ထဈာန်ဟု ဆိုအပ်သော ရူပဝိစရဈာန်လေးပါးကို ပွားများခြင်းသည် အပ္ပနာဘာဝနာမည်၏။

သမာဓိသုံးမျိုး

အာရုံတစ်ခုတည်း၌ တည်ငြိမ်စွာ စူးစိုက်ထားနိုင်မှုကို သမာဓိဟု ခေါ်သည်။
ယင်းသမာဓိသည်—

- (က) ပရိကမ္မသမာဓိ၊
- (ခ) ဥပစာရသမာဓိ၊
- (ဂ) အပ္ပနာသမာဓိ-ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသည်။

အထက်တွင်ဖော်ပြပြီးသော ပရိကမ္မဘာဝနာအခိုက်၌ဖြစ်ပေါ်သော သမာဓိသည် ပရိကမ္မသမာဓိမည်၏။ ဥပစာရဘာဝနာ အခိုက်၌ဖြစ်ပေါ်သော သမာဓိသည် ဥပစာရသမာဓိမည်၏။ အပ္ပနာဘာဝနာအခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်သော သမာဓိသည် အပ္ပနာသမာဓိမည်၏။

ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာနီးနှောခြင်း

အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ရာ၌ ပါဠိတော်နည်းအရ အောက်ပါ အဆင့်လေးဆင့်ကို ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်—

- (က) ပထမဆင့်=ဝင်သက်ထွက်သက် အာရုံ၌ သတိကို မြစေခြင်း၊
- (ခ) ဒုတိယဆင့်=ဝင်သက် ထွက်သက် အရှည်အတိုကို သိခြင်း၊
- (ဂ) တတိယဆင့်=ဝင်သက် ထွက်သက် အစ အလယ် အဆုံး ထင်လင်းစွာ သိခြင်း၊
- (ဃ) စတုတ္ထဆင့်=ကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ငြိမ်းစေခြင်း၊

အောင်ပုဒ်။ သတိမြဲရာ၊ ပထမာ၊ ဒု-မှာ ရှည်တိုသိ။
လုံးစုံလင်းရာ၊ တ-၌သာ၊ စ-မှာ ငြိမ်းလေဘိ။ (အာနာပါနုဒီပနီ)

ယင်းအဆင့်လေးဆင့်တို့ကို အဋ္ဌကထာ၌ ဖော်ပြထားသော ဂဏနာနည်း၊ အနုဗန္ဓနာနည်း၊ ဖုသနာနည်း၊ ထပနာနည်းလမ်းတို့ဖြင့် နှီးနှော ညှိနှိုင်းပြပါမည်။

ပထမအဆင့် ဝင်သက်ထွက်သက်အာရုံ၌ သတိစွဲမြဲစေရန်၊ ဂဏနာနည်းဖြင့် အားထုတ်ရသည်။ ရေတွက်ခြင်း ဂဏနာနည်းကို ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်ခွင် ပြင်ပသို့ မကြာခဏ ထွက်ပြေးတတ်သော စိတ်ဝိတက်ကို ချည်နှောင်ထားခြင်းငှါ အသုံးပြုရသည်။ ဂဏနာနည်းဖြင့် အားထုတ်ရာ၌ အရှည်အတိုသိမှုကို အားထုတ်ရန် မလိုသေးချေ။ စိတ်ကိုငြိမ်အောင် ထိန်းသိမ်းခြင်းဖြစ်၍ ရေတွက်မှုကိုသာ အလေးပြု အားထုတ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဂဏနာနည်းသည် သတိမြဲရန်သာ ရည်ရွယ်သည်။

ပါဠိတော်၌ လာသည့်—

“သတောဝ အဿသတိ သတော ပဿသတိ”

ဟူသော ပထမဆင့်သည် အဋ္ဌကထာလာ ဂဏနာနည်းနှင့် အဆင့်တူညီသည်။ သို့ရာတွင် အချို့သော သမာဓိအခြေခံ အားကောင်းသည့် ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ဂဏနာနည်းကို အားမထုတ်ဘဲ အနုဗန္ဓနာနည်း၊ ဖုသနာနည်း နှစ်မျိုးဖြင့် စတင် အားထုတ်လေ့ ရှိကြသည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် အနုဗန္ဓနာနည်း၊ ဖုသနာနည်းတို့၏အစပိုင်းနှင့်အပိုင်းကို သတိမြဲမြဲမှု ပထမအဆင့်ဟု သတ်မှတ်ရမည်။ ယင်းနည်းနှစ်ပါး၏သမာဓိရင့်ကျက်လာသောအပိုင်းကို ဒုတိယဆင့်နှင့် တတိယဆင့်အဖြစ် သတ်မှတ်ရသည်။ ဂဏနာနည်းဖြင့် စတင်အားထုတ်ခဲ့သူများမှာမူ ဂဏနာနည်းကို သတိမြဲမြဲမှု ပထမဆင့်အဖြစ် သတ်မှတ်ရမည်။ အနုဗန္ဓနာနည်း၊ ဖုသနာနည်းသို့ရောက်လျှင် ဒုတိယဆင့်၊ တတိယဆင့်အဖြစ်သတ်မှတ်ရမည်။

ဒုတိယအဆင့် = အနုဗန္ဓနာနည်း

ဝင်သက်ထွက်သက်ကို အရှည်အတိုမှန်ကန်စွာ သိနေအောင် သတိပြုမှတ်သားရာ၌ ဝင်သက်ထွက်သက်၏ အစ အလယ် အဆုံးသို့ တမင်လိုက်၍ အာရုံပြုရသည် မဟုတ်။ စိတ်ကို နှာသီးဖျားမှာပင် ကပ်ထား၍ အရှည်အတိုကို ငါ သတိပြုမည်ဟု ရည်ရွယ်မှု အားထုတ်မှု ပြုရသည်။ အရှည်အတိုသိပုံမှာ နှာသီးဖျား၌ ထိခိုက်မှု တာရှည်သည်ကို ဝင်သက်ထွက်သက် ရှည်သည်ဟု သိ၏။ ထိခိုက်မှု တာတိုးသည်ကို ဝင်သက်ထွက်သက်တိုသည်ဟု သိ၏။ ထိရာဌာနမှာပင် စိတ်စိုက်ထားသော်လည်း စိတ်၏စွမ်းအား ထက်မြက်မှုကြောင့် ဝင်သက်ထွက်သက်၏ လမ်းကြောင်း တစ်လျှောက်ကိုလည်း အလိုလို ထင်မြင်သိရှိနေသည်။

တတိယအဆင့် = အနုပဋ္ဌနာနည်း

ဝင်သက်ထွက်သက် ထိရာဌာန၌ စိတ်ကို ခိုင်မြဲစွာ စူးစိုက်ထားလျက် ဝင်သက် ထွက်သက် အရှည်အတိုကို ရှုမှတ်မှု သိမှု ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုလုပ်၍ ရင့်ကျက် လာသောအခါ ဝင်သက်ထွက်သက်၏ အစ အလယ် အဆုံး အကုန်လုံး စိတ်အာရုံ၌ ထင်လင်းလာသည်။ ဝင်သက်ကို ရှုရှိုက်သည့်အခါ၌ နှာသီးဖျားမှ ချက်တိုင်အထိ အစ အလယ် အဆုံး စိတ်ကူးဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်ရမည်။ ဝင်သက်ကို စိတ်ဖြင့် ပုံဆောင်၍ ရှုသွင်းလိုက်ရမည်။ အလားတူပင် ထွက်သက်ကို ချက်တိုင်မှ စ၍ နှာသီးဖျားထိအောင် စိတ်ကူးဖြင့် ပုံဆောင်၍ ထုတ်လွှတ်ရမည်။ သို့ရာတွင် နှာသီးဖျားဟု ဆိုအပ်သော ထိရာဌာန မူလချည်တိုင်၌ စိတ်ကို ခိုင်မြဲစွာ ထားမြဲ ထားရမည်။ ချည်တိုင်မှလွတ်၍ ဝင်သက်ထွက်သက်နောက်သို့ လိုက်မသွား ရ။ ထိရာဌာန၌ စိတ်ကို စိုက်ထားနေစဉ်မှာပင် တစတစဖြင့် ဝင်သက်ထွက်သက် များသည် အစ အလယ် အဆုံး အကုန်လုံး ထင်ရှားလာ၏။

စတုတ္ထအဆင့် = အနုပဋ္ဌနာနည်း

ဤကဲ့သို့ ဝင်သက်ထွက်သက် အစ အလယ် အဆုံး ထင်ရှားသိသာလာပြီး နောက် ဆက်လက်ရှုမှတ်နေလျှင် ရုန်ရင်းသော ဝင်သက်ထွက်သက်များ အလိုအလျောက် ချုပ်ငြိမ်းလာ၍ သိမ်မွေ့သော ဝင်သက်ထွက်သက်များ ဖြစ်ပေါ်လာလိမ့်မည်။ အလိုအလျောက် သိမ်မွေ့ခြင်းသို့ မရောက်ခဲ့သည်ရှိသော် သိမ်မွေ့လာအောင် အားထုတ်မည်ဟူသော ရည်ရွယ်မှုပြု၍ ရှုရှိုက်မှုကို ဖြစ်စေ ရမည်။ အချို့သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ဝင်သက်ထွက်သက် သိမ်မွေ့လွန်း သဖြင့် ဝင်သက်ထွက်သက် မရှိတော့ဟု ထင်မှတ်ရ၏။ အာရုံပြု ရှုမှတ်စရာ ဝင်သက်ထွက်သက် ရှာမတွေ့သဖြင့် ဘာကို ရှုမှတ်ရမှန်းမသိ ဖြစ်နေတတ်သည်။

အသက်ရှူ ရပ်နေခြင်း

ထိုကဲ့သို့ ရှုမှတ်စရာ ဝင်သက်ထွက်သက် အာရုံရှာမရဘဲ ကွယ်ပျောက် နေပါက မိမိနေထိုင်သည့် ဣရိယာပုထိကို ဖျက်၍ ထမသွားရ။ ဣရိယာပုထိ ပျက်သွားလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံသည် အသစ်အသစ် ပြန်ဖြစ်သွားသည်။ သမာဓိမရနိုင် ရှိတတ်သည်။ ထိုအခါယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အနေဖြင့် ဤသို့ဆင်ခြင်ရမည်။ အသက်မရှူသော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ—

- (က) အမိဝမ်း၌ ကိန်းသောသူ၊
- (ခ) ရေနစ်သောသူ၊
- (ဂ) အသညသတ်သတ္တဝါ၊

- (ဆ) စတုတ္ထဈာန်ဝင်စားနေသူ၊
- (င) ရူပ အဗ္ဗပဗြဟ္မာ၊
- (စ) နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသူ၊
- (ဆ) သေသောသူ-

ဤပုဂ္ဂိုလ် (၇) ယောက်တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ငါသည် ယင်းပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးအစား၌ မပါဝင်သဖြင့် ဝင်သက်ထွက်သက်သည် ရှိမြဲရှိနေမည်သာ ဖြစ်သည်ဟု စဉ်းစားဆင်ခြင်၍ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို တွေ့အောင် ရှာရမည်။

ဝင်သက်ထွက်သက်ရှာခြင်း

ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ရှာရာတွင် ဝင်သက်ထွက်သက် တွေ့ထိရာဌာန၌ စိတ်ကို ထား၍ အာရုံပြု နှလုံးသွင်းရမည်။ မကြာမီ ဝင်သက်ထွက်သက်များသည် မူလ တွေ့ထိရာဌာနကို တိုးဝေ့ထိပါး လာလိမ့်မည်။ ဤသို့ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ရှာရာ၌ လယ်ထွန်ယောက်ျား ဥပမာဖြင့် ရှင်းပြထားသည်။

လယ်ထွန်ယောက်ျားသည် နွားတို့ကို ထမ်းပိုးမှုချွတ်၍ စားကျက်သို့ လွှတ်ပြီး လျှင် သစ်ပင်ရိပ်၌ အိပ်လျက်အပန်းဖြေ နားနေ၏။ နွားတို့သည် အနီးရှိ တောအုပ်သို့ ဝင်ရောက် ကျက်စားကြကုန်၏။ ကျွမ်းကျင်သော လယ်ထွန် ယောက်ျားသည် နွားတို့ကို ထွန်၌ ထပ်လိုသောအခါ နွားတို့၏ သွားရလမ်း ကြောင်းတစ်လျှောက် တကောက်ကောက်လိုက်၍ တောအုပ်အတွင်း၌ ရှာဖွေမှု မပြုချေ။ ကြိုးနှင့်နှင်တံကို ကိုင်၍ နွားများသွားနေကျ ရေအိုင် ရေဆိပ်သို့ သွားပြီးလျှင် ထိုင်လျက် နားနားနေနေ စောင့်နေ၏။ နွားတို့သည် တစ်နေ့လုံး မြက်စား၍ ရေသောက်ရန် ရေဆိပ်သို့ ဆင်းလာကြသည်။ နွားများ ရေသောက် ပြီးနောက်မှ လယ်ထွန်ယောက်ျားသည် နွားများကို ကြိုးဖြင့်ချည်၍ နှင်တံဖြင့် မောင်းလျက် ထွန်၌တပ်ကာ တစ်ဖန် လယ်ထွန်လေသည်။

ဤဥပမာအတူ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် သတိတည်းဟူသောကြိုးနှင့် ပညာတည်း ဟူသော နှင်တံကိုယူ၍ ဝင်သက်ထွက်သက် ထိတွေ့နေကျဌာန၌ စိတ်ကိုထားလျက် နှလုံးသွင်းနေ၏။ မကြာမီ ဝင်သက်ထွက်သက်များ ပေါ်လာ၍ သတိဖြင့် နှောင်ဖွဲ့ပြီး ပညာဖြင့် မောင်းနှင်လျက် အဖန်တလဲလဲ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်၏။

အာနာပါနဏတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

ဤကဲ့သို့ ဝင်သက်ထွက်သက် ပျောက်ခြင်းကို တရားထူးရသည်ဟု ထင်မှတ် တတ်ကြသည်။

အကယ်၍ အလိုအလျောက် သိမ်မွေ့မှုမရှိခဲ့သော် အဆင့်ဆင့်သိမ်မွေ့ ထည်ထက် သိမ်မွေ့သွားစေရန် ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်၍ အားထုတ်ရမည်။

ပုသနာနည်းမှာ အနုဗန္ဓနာနည်းနှင့် တူညီသဖြင့် ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထ အဆင့် သုံးဆင့်လုံး၌ ပါဝင်နိုင်သည်။

ထပနာနည်းမှာမူ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြု၍ ပွားများသဖြင့် ဈာန်ရရန် နီးကပ်နေသောကြောင့် ဥပစာရဈာန် ပွားများနည်းဟု ဆိုအပ်၏။ ထို့ကြောင့် ဥပစာရဈာန်၊ အပုနာဈာန်တို့ကို ထပနာနည်းဖြင့် အားထုတ်ရမည်။

ကန္တိဆရာတော်နည်းအရ

ပထမဆင့်အားထုတ်ခြင်း

ကန္တိဆရာတော်နည်းဖြင့် ရေတွက်ခြင်း (ဂဏနာ)နည်းကို အားထုတ်သည့် အခါ တစ်ထိုင်အတွင်း၌ သန္နိဋ္ဌတီရ သုံးဆယ်ခန့်ရအောင် အားထုတ်ရမည်။ နှောင်းအချိန်တွင် ဆွမ်းခံခြင်း၊ ဆွမ်းစားခြင်း၊ ရေချိုးခြင်းနှင့် အခင်းကြီး အခင်းငယ်ကိစ္စတို့ကို ချန်ထား၍ အချိန်ပြည့် အားထုတ်ရမည်။ ညအချိန်ကို သုံးစုပြု၍ နှစ်စု အားထုတ်နိုင်လျှင် ခုနစ်ရက်၊ ရှစ်ရက်ခန့်အကြာတွင် မီးခိုး တိမ်ထောင်၊ လျှပ်စစ်နွယ်ကဲ့သို့ အာရုံနိမိတ်ထင်လာပါမူ ပထမဆင့် အောင်မြင်ပြီဟု သတ်မှတ်ရမည်။

ဝီရိယနည်းသော အလယ်အလတ်တန်းစား ပုဂ္ဂိုလ်များကား နေ့နှင့် ည၌ ၂၄-နာရီရှိသည့်အနက် ၅-ပုံ၊ ၄-ပုံ အချိန်ကို အားထုတ်နိုင်ပါလျှင် ရက်ပေါင်း ၂၀-ခန့်အကြာ၌ အာရုံနိမိတ် ထင်လာပါမူ ပထမဆင့် အောင်မြင်ပြီဟု သတ်မှတ်ရမည်။

ဝီရိယအလွန် အားနည်းသော အညံ့စားပုဂ္ဂိုလ်များသည် တစ်နေ့ကုန် အားထုတ်ပြီးနောက် ည၌အချိန်တွင် တစ်ညတစ် ၅-ပုံ၊ ၃-ပုံကို အားထုတ်၍ ရက်ပေါင်း ၃၀-ခန့်အကြာ၌ အာရုံနိမိတ်ထင်လာပါမူ ပထမဆင့် အောင်မြင်ပြီဟု သတ်မှတ်ရမည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ အားထုတ်ခြင်း

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝင်သက်လေကို ရှည်ရှည်ရှိက်မည်၊ ရှည်ရှည်ရှိက်မည် ဟု ဖြည်းဖြည်းနှေးနှေး ကြာရှည်စွာ ရှိက်သွင်းရမည်။ ထွက်သက်လေကိုလည်း ဖြည်းဖြည်းနှေးနှေး ကြာရှည်စွာ နှာဝမှ လွတ်ရမည်။ နှာဝမှ မိမိ၏ရွေ့တည့် တည့်သို့ နှစ်တောင့်ထွာခန့် စိတ်ဖြင့် မှန်းထားသတ်မှတ်၍ ဝင်သက်ကို မှတ်တိုင်မှ နှာဝသို့ ဆွဲ၍ဆွဲ၍ ယူရမည်။ ထွက်သက်ကို နှာဝမှ လွတ်လိုက်၍ မှတ်သားထား သော နှစ်တောင့်ထွာခန့် အရပ်သို့ရောက်အောင် တွန်း၍တွန်း၍ ပို့ရမည်။ ထိုသို့ တွန်းပို့ရာ၌ နှာဝမှ သတ်မှတ်နေရာသို့ ရောက်အောင် ခုနစ်ကြိမ် ရှစ်ကြိမ်ခန့် တွန်း၍တွန်း၍ ပို့ရမည်။ ဝင်သက်ရှိက်လိုက်သော အခါ၌လည်း သတ်မှတ်နေရာမှ နှာဝအထိ ခုနစ်ကြိမ် ရှစ်ကြိမ်မျှ ဆွဲ၍ဆွဲ၍ ယူရမည်။ မိမိ၏နှာဝမှ နှစ်တောင့်ထွာ ခန့် အရပ်အထိ တံမျဉ်းကြီးဆွဲ၍ တန်းထားသကဲ့သို့ ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ် ဝင်လေထွက်လေ သွားလာမှုကို စိတ်ဖြင့် လိုနေရမည်။

ထိုသို့ နှစ်တောင့်ထွာဟူသော နယ်ပယ်ကို မကျော်လွန်စေမူ၍ ဝီရိယ သတိ သမာဓိတို့ကို ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ တိုးပွားစေလျက် အားထုတ်သောအခါ တစ်ရွှထက် တစ်ရွှ၊ တစ်ချိုက်ထက်တစ်ချိုက်၊ တစ်ထိုင်ထက်တစ်ထိုင်၊ တစ်နေ့ထက်တစ်နေ့ ဘာဝနာအမှု၌ နှစ်သက်လာသည်။ အစိုးတရ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ရှိလာသည်။ တိုး၍တိုး၍ အားထုတ်လိုသော ဆန္ဒများ ပေါ်လာသည်။ ဆန္ဒအားကြီးစွာဖြင့် တိုး၍တိုး၍ အားထုတ်သော ယောဂီ၏ ဝင်သက်ထွက်သက်တို့သည် ရှုန်ရင်း ကြမ်းတမ်းခြင်းမရှိ။ နူးညံ့သိပ်မွေ့လာသည်။ လေဟုန်ကိုစီး၍လိုက်သော ငှက်ကြီးကဲ့သို့ အားထုတ်ရသည်မှာ သက်သာလာသည်။

ထိုသို့ ပွားများအားထုတ်ဖန် များလတ်သော် နှာခေါင်းဝမှ နှစ်တောင့်ထွာ ခန့် အရပ်အကြား၌ မီးခိုးတန်းငယ်တစ်ခု ပေါ်လာမည်။ ထွက်သက်လေကို လွှတ်သောအခါ မီးခိုးတန်းငယ်သည် နှာဝမှ နှစ်တောင့်ထွာခန့်အထိ သွား၏။ ထပ်ဖန် ဝင်သက်လေကို ရှုသွင်းလိုက်သောအခါ မီးခိုးတန်းငယ်သည် နှစ်တောင့်ထွာခန့် အရပ်မှ နှာဝသို့ ပြေးကပ်လာသည်။ ယင်းမီးခိုးတန်းကို မျက်စိဖြင့်မြင်ရခြင်းမဟုတ်၊ စိတ်ဖြင့်သာ ထင်မြင်ရခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းထင်မြင် ရသော နိမိတ်ကို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟု ခေါ်သည်။ မိမိအလိုရှိတိုင်း ရယူနိုင်မှ သာလျှင် ထိုနိမိတ်ကို ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ဟု ခေါ်ရသည်။

မဂ္ဂင်ဖြင့် စောင့်ရှောက်ခြင်း

နှာဝမှ သတ်မှတ်ထားသော အမှတ်သို့ရောက်အောင် ထွက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊ အာရုံနိမိတ်ကိုလည်းကောင်း အားပင့်၍ တုန်းရဲလွတ်ခြင်း၊ ဝင်သက်ကိုလည်းကောင်း၊ အာရုံနိမိတ်ကိုလည်းကောင်း သတ်မှတ်ထားသော နေရာမှ နှာဝသို့ ရောက်အောင် အားပင့်၍ဆွဲ၍ ရှိုက်ယူခြင်းသည် ကောင်းစွာအားထုတ်ခြင်း သမ္မာဝါယာမ မဂ္ဂင်မည်၏။ စိတ်ဓာတ်အင်အား စိုက်ထုတ်တိုင်း သိနေခြင်းသည် သမ္မာသတိမဂ္ဂင်မည်၏။ အခြားအာရုံသို့ မပြေးမသွားဘဲ ဝင်သက်ထွက်သက်နှင့် အာရုံနိမိတ်ကိုသာ စူးစိုက်နေခြင်းသည် သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်မည်၏။

နောက်ဆုတ်၊ ရွှေတိုး၊ ငုတ်တုတ်ထိုင် သုံးမျိုးခွဲခြား

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်သည် ဧရန်မီးခိုး၊ အပွိုက်မီးခိုးတို့၏ အခိုးကဲ့သို့ နောက်ကျ၏။ ထိုနောက်ကျသော ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို မဂ္ဂင်သုံးပါးဖြင့် စောင့်ထိန်း၍ တစ်ရက်နှစ်ရက် ဆက်လက်ရှုလျှင် နိမိတ်သည် ဖြူစင်လာ၏။ အညိုရောင် အမည်းရောင် ပျောက်၍ အလွန်ကြည်လင်လာ၏။ ထိုအခါ အချိုသော ယောဂီသည် ကြည်လင်လာသော ဆီးနှင်းအရောင်၊ ရေအရောင်ကို မရှုမှတ်နိုင်ဘဲ မီးခိုးရောင်ကိုသာ ပြန်လည်တမ်းတ အာရုံပြုတတ်သည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို နောက်ဆုတ်ထိုင်သူဟု ခေါ်ရသည်။

အချိုသော ယောဂီသည် မိမိ၏ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်အား မီးခိုးအရောင်၊ တိမ်ညွန့်အရောင်သာရှိသေး၏။ သို့ရာတွင် ဆန္ဒစောလျက် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ဆီးနှင်းအရောင်၊ ရေအရောင်အဖြစ် ကြိုတင်မှန်းဆ၍ အာရုံပြုတတ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ရွှေတိုးထိုင်သူဟု ခေါ်ရသည်။ အချိုသော ယောဂီသည် မိမိ၏ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို မီးခိုး၊ တိမ်ညွန့်သဖွယ် မြင်နေရ၏။ ရွှေသို့မတိုးဘဲ မြင်ရသည့်အတိုင်း ဆက်လက်အာရုံပြုနေ၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ငုတ်တုတ်ထိုင်သူဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

တတိယဆင့် အားထုတ်ခြင်း

တတိယအဆင့် အားထုတ်ရာ၌ ဝင်သက်၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံးနှင့် ထွက်သက်၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး ထင်မြင်လာအောင် ရှုမှတ်ရမည်။

- ဝင်သက်၏ အစမှာ နှာသီးဖျား၊
- အလယ်မှာ ရင်ညွန့်၊
- အဆုံးမှာ ချက်ဖြစ်သည်။
- ထွက်သက်၏ အစ မှာ ချက် ၊
- အလယ်မှာ ရင်ညွန့် ၊
- အဆုံးမှာ နှာသီးဖျားဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာအဆင့် အားထုတ်နည်း၌ ဖော်ပြခဲ့သော ဥက္ကဟနိမိတ်သည် ကြည်လင် သန့်ရှင်းလာသောအခါ ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်လာသည်။ ယင်းပဋိဘာဂနိမိတ် စီးနှင်းအရောင်၊ ရေအရောင်သည် နှာသီးဖျားမှ ချက်သို့၊ ချက်မှနှာသီးဖျားသို့ ဝင်ထွက်နေသည်ကို မျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့ စိတ်ဖြင့်ရှင်းလင်း ထင်ရှားစွာ မြင်လာရသည်။ မြင်ပုံမှာ ကြည်လင်သောဖန်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော လူရုပ် တစ်ခုရှိရာ အလွန်ကြည်လင်သော ရေကို နှာဝမှ သွန်းလောင်းထည့်လိုက်၏။ မျက်စိကောင်းသူ တစ်ယောက်သည် အနီးမှနေ၍ ကြည့်နေရာ သွန်းလောင်း လိုက်သောရေသည် ယခု နှာသီးဖျား၌ ရှိသေး၏။ ယခု ရင်ညွန့်သို့ ရောက်ပြီ။ ယခု ချက်သို့ ရောက်ပြီ ဟူ၍ တပ်အပ်သေချာစွာ မြင်နေရသည်။ တစ်ဖန် ယင်းဖန်ဖြင့် လူရုပ် အောက်ဖက်မှ ပိုက်ပြန်ဖြင့် မှတ်လိုက်သောအခါ ရေသည် ချက်မှာ ရှိသေး၏။ ယခု ရင်ညွန့်သို့ရောက်ပြီ။ ယခုနှာသီးဖျားသို့ ရောက်ပြီဟူ၍ ဝင်တိုင်း ထွက်တိုင်း ထင်မြင်လာသည်။

ပုလဲလုံး မီးပန်း

အချို့သော ယောဂီများသည် နှာဝမှ ချက်တိုင်အထိ ပုလဲလုံးတစ်ခုဆင်း သည် တက်သည်ဟု ထင်မြင်လာ၏။ အချို့သော ယောဂီများမှာ မီးပန်း တစ်ခု နှာဝမှ ချက်တိုင်အထိ ဆင်းတက်နေသည်ကို ထင်မြင်ရသည်။ ထိုပဋိ- ဘာဂနိမိတ်ကို ဝင်သက်ထွက်သက်အဖြစ် သတ်မှတ်၍ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး ရှုမှတ်ရမည်။

နိမိတ်ရင့်သန်ရန် လေ့ကျင့်ခြင်း

ယင်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို လွန်စွာကြည်လင် သန့်ရှင်း၍ ရှုတိုင်း ရှိုက်တိုင်း စွဲမြဲ စွာ ပေါ်နေအောင် နေ့ရက်ရှည်ကြာစွာ အဆက်မပြတ် အားထုတ်ပေးရသည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ရှည်စေ၊ တိုစေ၊ ကြီးစေ၊ ငယ်စေ၊ ကွေးစေ၊ ကောက်စေ၊ ထောင်စေ၊ စိုက်စေ၊ ဝန်းစေ၊ အထောင့်ဖြစ်စေ၊ မျက်စိမှထွက်စေ၊ နားမှထွက်စေ၊ ပါးစပ်မှထွက်စေ၊ ပါးကိုဖောက်၍ထွက်စေ၊ နီးစေ၊ ဝေးစေ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး လေ့ကျင့်ပေးရမည်။ မိမိအလိုရှိတိုင်း ပြုလုပ်၍ရပါမူ ကျွမ်းကျင်နိုင်နင်းပြီဟု မှတ်သားရမည်။

နိမိတ်ဖြင့် ဦးခေါင်းဖြတ်ခြင်း

ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အလိုရှိတိုင်းရအောင် လေ့လာပြီးနောက် ယင်းနိမိတ်ကို သုံးထွာခန့်ကြီးစေလျက် ထွက်သက်ဖြင့် ရွှေတူရွှေသို့ လျင်မြန်စွာ ထုတ်လွတ် ရမည်။ တစ်ဖန် မိမိ၏ မျက်နှာဘက်သို့ ရှေးရှု၍ ယင်းနိမိတ်ကို ဝင်သက်ဖြင့်

အလျင်အမြန် ဆွဲယူရမည်။ ထိုသို့ ဆွဲယူရာ၌ နိမိတ်အကြည်ဓာတ်သည် ငါ၏ ဦးခေါင်းကို ဖြတ်လေပြီလောဟု တွေး၍ ကြောက်ထုတ်၏။ မကြောက်လင့်။ ယင်းနိမိတ် အကြည်ဓာတ်ကို လျင်မြန်သောအဟုန်ဖြင့် ဆွဲယူ၍ ဦးခေါင်းဖြတ် သွားအောင် ဖြတ်ရမည်။ တစ်ကြိမ်တည်းဖြင့် မပြတ်လျှင် အကြိမ်ကြိမ်ဖြတ် ရမည်။ အကြိမ်ကြိမ်ဖြတ်ရာ၌ ထန်းသမား ထန်းလှီးသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ တောင်ပို့ကို ထိပ်ဝမှစ၍ ပြိုင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဆေးရိုးစဉ်းသော သူ့ကဲ့သို့ လည်းကောင်း ဦးထိပ်မှစ၍ တစ်ကြိမ်ချင်း ဖြည်းဖြည်း ပါးပါး ပါးပါး တစ်လွှာ ချင်း ဖြတ်ရမည်။ ဦးခေါင်းဖြတ်၍ ဦးခေါင်းမရှိတော့ပြီဟု ထင်မြင်လာမှု အဇ္ဈတ္တသို့ စွဲသည်ဟု မှတ်လေ။

ကိုယ်ကို မီးတိုက်စားခြင်း

ဦးခေါင်းဖြတ်သော နည်းအတိုင်း ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို ပဋိဘာဂနိမိတ်ဖြင့် တိုက်စားရမည်။ ယမ်းတုံးကို အပေါ်မှ မီးတိုက်လိုက်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ဝါဂွမ်းဆိုင်ကို မီးတိုက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း ခန္ဓာကိုယ်ကို တိုက်စားရမည်။ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ဆီပွတ်ကျည်ပွေ့၏ အရင်းခန့်ပမာဏပြု၍ ထိပ်ထက်၊ ပရုံး ထက်မှစ၍ အောက်သို့ ဝင်သက်ဖြင့် ထိုးသွင်းရာ၏။ ယင်းနိမိတ်ကို တင်ပါး အဆုံးသို့ရောက်လျှင် အောက်မှအထက်သို့ ထွက်သက်ဖြင့် ဖြည်းညင်းသာယာစွာ မ-တင် ထုတ်လွှတ်ရမည်။ ရံခါ ဝင်သက်ဖြင့် အောက်သို့ ခြေဖျားတိုင်အောင် ပို့ရမည်။ မီးတိုက်စားသကဲ့သို့ ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် အထက်မှအောက်၊ အောက်မှအထက် အကြိမ်ကြိမ် တိုက်စားရာ အသက်ကောင်းကင်မှ မိုးပေါက် များ ကျလာသကဲ့သို့ ထင်မြင်ရသည်။ သို့မဟုတ် အထက်သို့ ဖန်ပြန်ဖြင့် ရေများကို မှုတ်တင်လိုက်သောအခါ ရေမှုန်များကို မြင်ရသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သဲကမ်းပါး ပြိုင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း ထင်မြင်လာမှု အဇ္ဈတ္တ (ကိုယ်တွင်း)သို့ ပဋိဘာဂနိမိတ် ဝင်ပြီဟု မှတ်လေ။ ထိုသို့ ဝင်ခြင်းကို “ဩဓိ”ဟု ခေါ်သည်။

၁၂-တောင် စေလွှတ်ခြင်း

ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အထက် ၁၂-တောင်၊ အောက် ၁၂-တောင် အဆင်း အတက် စေလွှတ်ရမည်။ အထက် ၁၂-တောင် အစ၊ မိမိကိုယ်ကို အလယ်၊ အောက် ၁၂-တောင်ကို အဆုံးဟူ၍ သတ်မှတ်ပြီးလျှင် အထက်မှ အောက်သို့ ဝင်သက်ဖြင့်၍၊ အောက်မှအထက်သို့ ထွက်သက်ဖြင့်၍ ရှုရမည်။ အလားတူပင် အရှေ့ဘက် ၁၂-တောင်၊ အနောက်ဘက် ၁၂-တောင်၊ မိမိကိုယ်ကို အလယ်ထား၍ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ဝင်သက်ထွက်သက်အဖြစ် စေလွှတ်၍ ရှုရမည်။ ထိုနည်းအတူ တောင်မြောက် ၁၂-တောင် စေလွှတ်၍ ရှုရမည်။

ဤသို့လျှင် ထက်အောက်ဖီလာ ဆယ်မျက်နှာတို့၌ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို လေ့ကျင့်သည့်အခါ အာကာသဂင်္ဂါမှ လျှောက်ကျလာသော ရေလုံးရေဆိုင်ကြီးများကဲ့သို့ မြင်ရခြင်းသည် “အန္တောဓိ” မည်၏။ ယင်းအန္တောဓိ၌ ရံခါ ရံခါ စူးစမ်းသည့်အနေဖြင့်သာ ရှုရာ၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို သြဇာကိုယ်တိုင်း၌သာ အမြဲထားရာ၏။

စတုတ္ထဆင့် အားထုတ်ခြင်း

ထိုကဲ့သို့ ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ရှုမှတ်နေချိန်မှာပင် ငါ၏ ဝင်သက်ထွက်သက်များသည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသေး၏။ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက်ထွက်သက်သည် ပူလောင်မှုနှင့်တကွ ဖြစ်၏။ ယခုအခါ ယင်းကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ငြိမ်းစေအံ့ဟု နှလုံးသွင်း၍ အပေါ်ပိုင်း ကိုယ်ခန္ဓာကို ဖြောင့်စွာထားပြီး ခြေလက် ဦးခေါင်း စသည်တို့ကို မလှုပ်ရှားအောင် နေခြင်းဖြင့် ကိုယ်ကိုသိမ်းဆည်းခြင်း၊ ကာမစ္ဆန္ဒ စသော နိဝရဏ ငါးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကိုမျှ မကြံစည်မှု၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၌သာ ရှေးရှုထားခြင်းဖြင့် စိတ်ကို သိမ်းဆည်းခြင်း ဤသိမ်းဆည်းခြင်း နှစ်ပါးကိုပြု၍ ဒုတိယဆင့်အားထုတ်စဉ်က အတိုင်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုပင်လျှင် မိမိ၏ နှာသီးဖျား၌ ဝင်သက်ထွက်သက် အဖြစ်ဖြင့် အာရုံပြု၍ အားထုတ်ရသည်။ နှာသီးဖျားမှ ချက်တိုင်သို့ ဝင်လိုက် ထွက်လိုက် ဖြစ်စေရမည်။

အားထုတ်ဖန်များလာသောအခါ မီးတောက်မီးလျှံကို လေအဟုန်ပင့်သည့် အခိုက် မီးခိုးခေါင်းတိုင်ပေါက်မှ ရံခါရံခါ မီးတောက် ပေါ်ထွက်လာတတ်သည်။ အလားတူပင် နှာသီးဖျား၌ ပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံသည် တစ်မိုက်ခန့် လက်လေးသစ်ခန့် အပြင်သို့ထွက်လာတတ်၏။ စိတ်၌ မြင်ရခြင်း ဖြစ်သည်။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ပူလောင်ပင်ပန်းမှ ရှိသော ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ငြိမ်းစေအံ့ဟု နှလုံးသွင်း၍ ဝင်သက်လေဖြင့် ထိုနိမိတ်ကို ရှေးဦးစွာ ရှုကြသိမ်းလိုက်ရမည်။ တစ်ဖန် ထွက်သက်လေကို ဖြည်းညင်းသာယာစွာ လွှတ်ရမည်။ ဤနည်းအတူ ဒုတိယ၊ တတိယ ငင်သက်လေ ထွက်သက်လေတို့ကိုလည်း ဖြစ်နိုင်သမျှ ဖြည်းညင်းသာယာစွာ ဝင်စေ ထွက်စေရမည်။ ရှုရှုကြရန် အားစိုက်ခြင်း မပြုရ။ ပဋိဘာဂနိမိတ် ဆင်းလိုက်တက်လိုက် ဖြစ်နေသည်ကို မိမိနှင့် မဆိုင်သလို သဘောထားပြီး စောင့်ကြည့်နေရမည်။ ထိုအခါ ငြိမ်သက်ခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ငြိမ်သက်ခြင်း၊ အထူးသဖြင့် အလွန် ငြိမ်သက်ခြင်း ဖြစ်လာတော့သည်။

ကောင်းကင်ပျံတက်ခြင်း

ထိုကဲ့သို့ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဝင်သက်ထွက်သက်များကို သိမ်းဆည်း၍ ပဋိဘာဂနိမိတ် ညင်သာစွာ ဆင်းလိုက်တက်လိုက် ဖြစ်နေသည်ကို ငြိမ်သက်စွာ ရှုနေသည့်အခါ ယောဂီ၏ ကိုယ်ခန္ဓာသည် အောက်ခံ ကြမ်းပြင်မှ လွတ်၍ ကောင်းကင်သို့ မြောက်တက်နေသည်ဟု ထင်ရသည်။ ခန္ဓာကိုယ် ကြီးထွား ပွတ်ကလာသကဲ့သို့ ထင်ရသည်။ ခန္ဓာကိုယ် ရှည်ခြင်း၊ တိုခြင်း၊ လုံးခြင်း၊ ပြားခြင်း ရှိသကဲ့သို့ အမျိုးမျိုး ထင်မြင်လာသည်။

မှန်ရုပ် ဖန်ရုပ်ကဲ့သို့ ထင်လာပုံ

ဤကဲ့သို့ ဆက်လက် အားထုတ်နေသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဦးခေါင်းမှ ခြေဖျားအထိ မိမိခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို လွန်စွာ ကြည်လင်သန့်ရှင်းသော မှန်တုံး၊ မှန်တိုင်၊ မှန်ရုပ်ကြီးကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ သို့မဟုတ် ဖန်တုံး၊ ဖန်တိုင်၊ ဖန်ရုပ်ကြီး ကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ ဤသို့ ထင်ခြင်းသည် သုညတသဘော ဆိုက်ရန် ဖြစ်တော့သည်။

အချို့သော ယောဂီများမှာ ဂွမ်းဆိုင်၊ ဂွမ်းပုံကြီးကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ နီသောကမ္မလာ၊ ညိုမောင်းသော ကမ္မလာ စသည်တို့ကဲ့သို့ လည်းကောင်း ထင်လာ၏။ ထိုအခါ ဝဏ္ဏကသိုက်ဘက်သို့ ဦးတည်လာသည်။ တစ်ဖန် အရိုးစု၊ အသားစု၊ အူသိမ်၊ အူမ စသည် ထင်လာလျှင် အသုဘ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘက်သို့ ဦးတည်လာသည်။ ထိုသုံးပါးတို့တွင် ဝဏ္ဏနှင့် အသုဘထင်မြင်လာပါမူ ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို အကြိမ်များစွာ သုံးသပ်ရမည်။ သုံးသပ်ဖန်များလာသော် လွန်စွာ ကြည်လင်သန့်ရှင်းလာ၍ ကောင်းကင်ယံ၌ လပြည့်ဝန်းကဲ့သို့ ထင်ရှားလာ ပြီးလျှင် သုညတသဘောသို့ သက်ရောက်လေသည်။ ထိုကဲ့သို့ သုညတဖြစ်အောင် အားထုတ်ရမည်။

စတုတ္ထအဆင့် ကျင့်သုံးရာ၌ ဝင်သက်ထွက်သက်လေသည် သာယာ ညင်း ပျောင်း ငြိမ်သက်သည်ဖြစ်၍ ခန္ဓာကိုယ်သည် လေဖြင့်ပြည့်သော သားရေအိတ် ကဲ့သို့ ဖောင်းကြွပြည့်ပြီး တိုးတက်မြောက်ပင့် ချီးမြှင့်ပဲ့ပျံသကဲ့သို့ ဖြစ်လာသည်။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းကို ရုပ်ဥပစာ ဆိုက်သည်ဟု ခေါ်ကြသည်။ မိမိကိုယ်မှ လေး တောင်ပတ်လည်အတွင်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို ကြည်လင်သန့်ရှင်းစွာ မြင်ရခြင်းကို နာမ်ဥပစာ ဆိုက်သည်ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

ဤအဆင့် လေးဆင့်တို့၌ သန္နိဋ္ဌဝါရဖြင့် သတိမြဲသော သူကိုသာလျှင် ဒုတိယ အဆင့်သို့ တက်စေရမည်။ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို ရ၍ ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ရောက်သော သူကိုသာ တတိယအဆင့်သို့ ကူးပြောင်းစေရ၏။ နိမိတ်မထင်သေးလျှင်

ပထမအဆင့်သို့ပြန်လည်သက်ဆင်းစေရမည်။ တတိယအဆင့်၌ ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြင့် ဦးခေါင်းကို ဖြတ်ပြီးနောက် အဇ္ဈတ္တသို့ မသက်မချင်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အကြိမ်များစွာ သွတ်သွင်းပေးရမည်။ အဇ္ဈတ္တနှင့် ဗဟိဒ္ဓ (အတွင်းနှင့်အပြင်) မခြားနား တစ်သားတည်းကဲ့သို့ နေပါမှ စတုတ္ထအဆင့်သို့ တက်ရမည်။

ဝိရိယနှင့်သမာဓိကို ညီမျှအောင်ထားပါ

ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ကြိုးစားအားထုတ်မှု လွှဲလဝိရိယ နှင့် ငြိမ်သက်တည်ကြည်မှု သမာဓိကို အညီအမျှဖြစ်အောင် သတိထားရမည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဝိရိယသည် လိုအပ်သည်ထက် လွန်ကဲလာလျှင် စိတ်မငြိမ်သက်မှု၊ စိတ်ပျံ့လွင့်မှုများဖြစ်ပြီး ဥဒ္ဓစ္စအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားတတ် သည်။ ထိုအတူ သမာဓိသည်လည်း လိုအပ်သည်ထက် လွန်ကဲသွားလျှင် ငိုက်မည်းထိုင်းမှိုင်းမှု၊ အိပ်ချင်မှုများ ဖြစ်လာပြီး ထိန်းမိဒ္ဓဆီသို့ ကူးပြောင်း သွားတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် တရားအားထုတ်သူ ယောဂီသည် ပန်းတိုင်ရောက် ရန်အတွက် ဝိရိယနှင့် သမာဓိကို ညီမျှအောင် အမြဲယှဉ်တွဲထားရမည်။ ဤနေရာ၌ ဝိရိယလွန်ကဲ၍ အရဟတ္တဒီလိမဆိုက်နိုင်ပုံကို သာကေပြပါဦးမည်။

တေဒဂ်သ္မတံဆိပ်တော် ငါးထပ်ရ အရှင်အာနန္ဒာသည် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးသည်အထိ ရဟန္တာမဖြစ်သေးဘဲ ကျင့်ဆဲ(သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်) အရိယာအဖြစ် ဖြင့်သာ တည်ရှိနေ၏။ ဘုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် မကြာမီအချိန်တွင် ပိဋကတ်သုံးပုံကို သံဂါယနာတင်ရန် အကြောင်း ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။

ထိုသံဂါယနာတင်ပွဲ၌ အရှင်မဟာကဿပထေရ်မြတ်သည် ဦးစီးခေါင်း ဆောင် ဖြစ်၏။ ထိုသံဂါယနာတင်ရန်အတွက် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ငါးရာ ရွေးချယ်ရန် ရှိသည့်အနက်(၄၉၉)ပါးကိုသာ ရွေးချယ်၍ တစ်ပါးအတွက် ချန်လှပ်ထားသည်။ အရှင်အာနန္ဒာသည် ရဟန္တာမဖြစ်သေးသဖြင့် ရွေးချယ်ရန် မသင့်ချေ။ အရှင်အာနန္ဒာမပါလျှင်လည်း ဤပထမသံဂါယနာတင်ပွဲကြီးမှာ ပီပီပြင်ပြင် ဖြစ်မည်မဟုတ်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အရှင်အာနန္ဒာသည် ဘုရားရှင်ကြွရာ အရိပ်ပမာ ထက်ချပ်မကွာ အမြဲလိုက်ပါနေရသဖြင့် ဘုရားရှင်ဟောသမျှ သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနည်းတရားအားလုံးကို နှုတ်တက်အာဂုံဆောင်ထားနိုင် သည်။ ထို့ကြောင့် ဤသံဂါယနာတင်ပွဲ၌ အရှင်အာနန္ဒာ မပါ၍ လုံးဝမဖြစ်။ ရဟန္တာမဖြစ်သေးဘဲ အရှင်အာနန္ဒာအား ရွေးချယ်လိုက်ပြန်လျှင်လည်း မျက်နှာလိုက်သည်။ အဂတိလိုက်သည်ဟု သံဃာအများက ကဲ့ရဲ့ကြမည်။ ထို့ကြောင့် (၅၀၀)မှာ တစ်ပါး လျှော့ထား ရခြင်းဖြစ်သည်။

အာနာပါနန္ဒာထိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

အရှင်အာနန္ဒာသည်လည်း နေပေါင်း ညဉ့်ပေါင်းများစွာ ကာယဂတာသတိ ဖြင့် ကုန်လွန်စေကာ တရားအားထုတ်လျက် ရှိ၏။ သို့သော် ရဟန္တာကား မဖြစ် သေးချေ။ ညခုချမ်း၌ အရှင်အာနန္ဒာသည်—

“မနက်ဖြန် သံဂါယနာ တင်တော့မည်၊ ငါသည် ကျင့်ဆဲ(သေက္ခ) ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျက် သံဃာ့အစည်းအဝေးသို့ သွားရန် မသင့်တော်ချေ”—

ဟု ဤ စဉ်းစားတော်မူ၍ တစ်ညလုံး မရပ်မနား စကြိုကြွ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်တော်မူသည်။ မိုးသောက်ယံ ရောက်ပါသော်လည်း ကိလေသာ အာသဝေါကုန်းခန်းသည့် ရဟန္တာမဖြစ်သေးချေ။ အရှင်အာနန္ဒာသည် စိတ်ပျက် အားလျော့ခဲ့သည်။ တစ်ဖန်ထပ်မံ၍ အရှင်အာနန္ဒာ နောက်ထပ်စဉ်းစားသည် မှာ—

“ငါ့ကို ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်က အာနန္ဒာ သင်သည် ပြုအပ်ပြီး သော ကောင်းမှုရှိသူဖြစ်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းပါ။ မကြာမီ ရဟန္တာ ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ပြောခဲ့ဖူး၏။ ဘုရားရှင်တို့၏ စကားတော်မည် သည် ချွတ်ချော်မှု မရှိနိုင်၊ ငါ့အား ဝီရိယလွန်ကဲနေ၍သာ စိတ်ပျံ့လွင့်မှု ဖြစ်နေ၏။ ယခု ငါ၏ဝီရိယကို သမာဓိနှင့် ညီမျှအောင် ပြုလုပ်မည်”

ထိုသို့ စဉ်းစားပြီးနောက် အရှင်အာနန္ဒာသည် စကြိုလမ်းမှ ဆင်းသက်ပြီး ခြေတော်တို့ကို ရေဆေး၍ ကျောင်းတွင်းသို့ ဝင်သွားလေ၏။ ကျောင်းထဲသို့ ရောက်လျှင် ညောင်စောင်း(ခုတင်)ပေါ်၌ထိုင်၍ အနည်းငယ် နားဦးမည်ဟု ကိုယ်ကို ညောင်စောင်း ပေါ်၌ လှဲလိုက်၏။ ထိုအခါ ခြေတော်နှစ်ဖက် မြေ(ကြမ်းပြင်)မှ လွတ်၍ ဦးခေါင်းတော် ခေါင်းအုံးဆီသို့ မရောက်မီ ဤအကြား၌ အာသဝေါကုန်းခန်း၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိတော် မူလေ သည်။ ထို့ကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာကို “ဤသာသနာတော်၌ မလျောင်းဘဲ မထိုင်ဘဲ မရပ်ဘဲ စကြိုမသွားဘဲ ဣရိယာပုထိလေးပါးမှ လွတ်ကင်းလျက် ရဟန္တာဖြစ်သူ”ဟု ပြောစမှတ်ပြုခဲ့ကြသည်။

ထို့ကြောင့် တရားအားထုတ်သူ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အရှင်အာနန္ဒာမထေရ် မြတ်၏ သာဓကကို ထောက်ရှု၍ ဝီရိယနှင့် သမာဓိ ညီတူညီမျှ ဖြစ်စေရန် အထူးသတိထားအပ်တော့သည်။

အာနာပါန၏ အကျိုးအာနိသင်များ

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းတို့ဖြင့် အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်လျှင် များစွာသော အကျိုးအာနိသင်ရှိ၏။ ငြိမ်လည်းငြိမ်သက်၏။ မွန်လည်းမွန်မြတ်၏။ မိစ္ဆာဝိတက် (မှားသောအကြံအစည်)တို့ကို ပယ်ခြင်းငှါလည်း စွမ်းနိုင်၏။ သမာဓိ၏ အန္တရာယ်ကို ပြုတတ်ကုန်သော မိစ္ဆာဝိတတ်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ထိုထိုအာရုံဆီသို့ စိတ်၏ပြေးသွားခြင်းကို ပယ်ဖြတ်၍ စိတ်ကို ဝင်လေထွက်လေ အာရုံဆီသို့သာလျှင် ရှေးရှုဖြစ်နေစေရန် ပြုတတ်၏။ သတိပဋ္ဌာန်၊ ဗောဇ္ဇင်၊ ဝိဇ္ဇာ၊ ဝိမုတ္တိတို့ကို ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံစေနိုင်ကုန်၏။ စုတေခါနီး နောက်ဆုံးကာလ၌ဖြစ်သော အသက်ရှူမှု ဝင်လေထွက်လေတို့ ချုပ်ခြင်းကိုလည်း သိနိုင်ကုန်၏။

နောက်ဆုံးအသက်ရှူမှု

နောက်ဆုံးအသက်ရှူမှုတို့မှာ—

- (က) ဘဝအားဖြင့် နောက်ဆုံးအသက်ရှူမှု၊
- (ခ) ဈာန်အားဖြင့် နောက်ဆုံးအသက်ရှူမှု၊
- (ဂ) စုတိအားဖြင့် နောက်ဆုံးအသက်ရှူမှု—

ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိ၏။

ယင်းတို့အနက် ကာမဘုံ၌သာ အသက်ရှူမှုရှိ၍ ရူပဘုံ၊ အရူပဘုံတို့၌ အသက်ရှူခြင်း မရှိကုန်။ ထို့ကြောင့် ကာမဘုံမှ ရူပဘုံ၊ အရူပဘုံသို့ ကူးပြောင်းကြသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ကာမဘုံမှ ကွယ်လွန်ချိန်တွင် ဘုံအားဖြင့် နောက်ဆုံး အသက်ရှူမှုကို ရှူခြင်းဖြစ်၏။ တစ်ဖန် ဈာန်လေးပါးအနက် ပဌမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန် ဟူသော အောက်ဈာန်သုံးပါး၌ အသက်ရှူမှု ရှိကြ၏။ စတုတ္ထဈာန်၌ အသက်ရှူမှု မရှိ။ ထို့ကြောင့် စတုတ္ထဈာန်သို့ တက်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် အောက်ဈာန်၌ ဖြစ်သည့် အသက်ရှူမှုများ ချုပ်ငြိမ်း၍ ဈာန်အားဖြင့် နောက်ဆုံး အသက်ရှူခြင်း ဖြစ်၏။ စုတိစိတ် (ဘဝတစ်ခု၏ နောက်ဆုံးစိတ်)နှင့် ပြိုင်တူချုပ်သော အသက်ရှူမှုသည် စုတိအားဖြင့် နောက်ဆုံးအသက်ရှူခြင်း မည်၏။ အာနာပါန အားထုတ်သော ရဟန်းသည် ထိုဘဝတစ်ခု၏ နောက်ဆုံးဖြစ်သော အသက်ရှူခြင်းကိုပင် မြင်အောင်ရှုနိုင်၏။

အာနာပါနုဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

မိမိ၏အသက်တမ်းကို သိနိုင်ခြင်း

အာနာပါနု ကမ္မဋ္ဌာန်းမှတစ်ပါး အခြားကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိအသက်၏ အဆုံးအပိုင်း အခြား (ဘယ်နေ့ သေမည်)ကို ပိုင်းဖြတ်၍ သိနိုင်သည်လည်း ရှိ၏။ မသိနိုင် သည်လည်း ရှိ၏။ အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများအားထုတ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား မိမိအသက်၏ အဆုံးအပိုင်းအခြားကို ပိုင်းဖြတ်၍ သိမြင်နိုင်ကြသည်။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် “ယခုအခါ ငါ၏ အာယုသင်္ခါရတို့မှာ ဤမျှလောက်သာ ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့၊ ဤမှနောက်၌ မဖြစ်တော့လတ္တံ့”ဟု ပိုင်းဖြတ်၍ သိပြီးလျှင် မိမိ၏ စိတ်တိုင်းကျ မိမိကိုယ်ကို သတ်သင်ခြင်း၊ သင်းပိုင်ပြင်ဝတ်ခြင်း၊ ကေသိ ပြင်ရုံခြင်း (အဝတ်အစားလဲလှယ်ခြင်း)စသည့် မသေမီ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ဖွယ် ကိစ္စအားလုံးကို ပြုလုပ်ဆင်ခြင်ပြီးမှ မျက်စိမှိတ်လေတော့၏။ ဘဝဇာတ်သိမ်း၍ ချုပ်ငြိမ်းလေတော့၏။

သာကေအားဖြင့် သီဟိုဠ်ကျွန်း ကောဠတောင်ကျောင်းတိုက်၌ နေတော် မူသော အရှင်တိဿ၊မဟာကရယဉ္ဇကျောင်းတိုက်၌ နေတော်မူသောမဟာတိဿ မထေရ်၊ ဒေဝပုတ္တတိုင်းကြီး၌ ပိဏ္ဍပါတ်ရတင်ဆောင်လျက် နေတော်မူသော အရှင်တိဿ၊ စိတ္တလတောင်ကျောင်းတိုက်၌ နေတော်မူသော အရှင်ညီနောင် မထေရ်နှစ်ပါး စသည့် အရှင်မြတ်တို့သည် အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ် ကြသောကြောင့် မိမိတို့၏ အာယုသင်္ခါရကိုသိ၍ ကြိုတင်ပြင်ဆင်ကာ ဘဝဇာတ် သိမ်းတော်မူကြလေသည်။

စိတ္တလတောင်ကျောင်း၌ နေတော်မူသော ညီနောင်မထေရ်နှစ်ပါးအနက် မထေရ်တစ်ပါးသည်လပြည့်ပုသ်နေ့၌ ပါတိမောက်ပြပြီးနောက် ရဟန်းအပေါင်း ခြံရံလျက် မိမိနေရာသို့ ကြွသွား၏။ ရောက်လျှင် စင်္ကြံ၌ ရပ်လျက် လရောင်ကို ကြည့်ပြီး မိမိ၏ အာယုသင်္ခါရကို စူးစမ်းဆင်ခြင်တော်မူ၏။ ထို့နောက် ရဟန်း တို့အား “သင်တို့သည် အဘယ်သို့ နေလျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံကြသော ရဟန်းတို့ကို မြင်ဖူးသနည်း”ဟု မေးတော်မူ၏။

ထိုအခါ အချို့သောရဟန်းများက “နေရာ၌ထိုင်လျက်သာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံကြ သည်ကို တပည့်တော်တို့မြင်ဖူးကြောင်း”၊ အချို့ရဟန်းများက “ကောင်းကင်၌ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေလျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံကြသည်ကို တပည့်တော်တို့ မြင်ဖူး ကြောင်း” လျှောက်ထားကြ၏။ ရဟန္တာမထေရ်မြတ်က “ယခုအခါ ငါသည်

ဆင်တို့အား စင်္ကြံသွားလျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည်ကို ပြပေအံ့”ဟု မိန့်တော်မူပြီး စင်္ကြံလမ်း၌ အရေးအကြောင်း (မျဉ်းကြောင်း) တစ်ခုကို ပြုစေ၏။

ထို့နောက် “ငါသည် ဤမှာဘက်စင်္ကြံအစွန်းမှ ဟိုမှာဘက်စင်္ကြံအစွန်းသို့ သွားပြီးလျှင် တစ်ဖန် ပြန်လာသောအခါ ဤမျဉ်းကြောင်းသို့ ရောက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံမည်”ဟု မိန့်ဆိုတော်မူပြီး စင်္ကြံသို့တက်ကာ ဤမှာ ဘက်မှ ဟိုမှာဘက်သို့ ကြွသွားပြီး ပြန်အလာတွင် ခြေတစ်ဘက်ဖြင့် မျဉ်းကြောင်းကို နင်းမိသော ခဏ၌ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူလေသည်။

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် သဗ္ဗညုတရွှေဉာဏ်တော်ကို ရရှိခြင်း

ဘုရားအလောင်းတော် သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားသည် တောထွက်တော်မူပြီးနောက် ၆-နှစ်တိုင်တိုင် ခဲခဲယဉ်းယဉ်း (ဒုက္ကရစရိယ) အကျင့်တို့ကို ကျင့်တော်မူခဲ့ သည်။ ခံတွင်း၊ နှာခေါင်း၊ နားစသည်တို့မှ ဝင်သက် ထွက်သက် လေတို့ မဝင် မထွက်နိုင်အောင် အောင့်အည်းပိတ်ဆို့ ချုပ်တည်း၍ ကျင့်ခဲ့သည်။ ထိုအခါ အလွန် ပြင်းထန်သောလေတို့သည် ဦးခေါင်းကို ထိခိုက်ပုတ်ခတ်ကုန်၏။ ယင်း အကျင့်သည် ခန္ဓာကိုယ်ကို ပင်ပန်းဆင်းရဲစေသော အာနာပါနအကျင့် ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ကိုယ်ခန္ဓာတော် ပင်ပန်းဆင်းရဲအောင် ကျင့်ခြင်းကြောင့် ဈာန် လည်းမရ၊ သဗ္ဗညုတရွှေဉာဏ်တော်ကိုလည်း မရခဲ့ပေ။

အလောင်းတော်၏ ဒုက္ကရစရိယ အာနာပါန အကျင့်ကို အတုယူ၍ ဝင်သက်ထွက်သက်လေကို အချိန်များစွာကြာအောင် အောင့်အည်းချုပ်တည်း လျက် အားထုတ်ကျင့်ကြံနေကြသော ယောဂီအချို့ ယခုအခါ အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့တွင် ရှိကြသေးသည်။ ထိုသူတို့သည် ဈာန်လည်း မရနိုင်၊ မဂ်ဖိုလ်လည်း မရနိုင်ပေ။

အလောင်းတော်သည် ပါရမီရင့်၍ ပွင့်ချိန်တန်သောအခါ ဒုက္ကရစရိယ အကျင့်မှ သွေ့ဖည်၍ မိမိခုနစ်ရက်သား အရွယ်က ပဌမဈာန် ရသည်အထိ အားထုတ်ခဲ့ဖူးသော အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းလမ်းကို သတိပြန်ရကာ ထိုအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို ကြိုးပမ်း အားထုတ်တော်မူရာ သမာပတ် ရှစ်ပါးနှင့် တကွ သဗ္ဗညုတ ရွှေဉာဏ်တော်ကိုရ၍ ဗုဒ္ဓဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူ လေသည်။

မှန်၏၊ အလောင်းတော်သည် ခုနစ်ရက်သားအရွယ် ကလေးငယ်ဘဝတွင် ခမည်းတော်သုဒ္ဓေါနေမင်းကြီး လယ်ထွန်မင်္ဂလာပြုနေစဉ် ဇမ္ဗူသပြေပင်ရိပ်၌ အထိန်းတော်များ သိပ်ထားသဖြင့် တစ်ပါးတည်း အိပ်နေတော်မူရရှာသည်။ ထိုစဉ် အလောင်းတော်သည် မိမိအနီးအနား၌ အထိန်းတော်များကို မမြင်

သဖြင့် ရုတ်ချည်းထထိုင်၍ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းလျက် ပဌမဈာန် ရရှိကာ ဈာန်ချမ်းသာကို ခံစားနေတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် သဗ္ဗညုတ ရွှေဉာဏ်တော်ကိုရ၍ မြတ်ဗုဒ္ဓ ဖြစ်တော်မူသည်အထိ အကျိုးအာနိသင် ကြီးမားလှပေသည်။

ပုက္ကုသာတိမင်း

ဤနေရာ၌ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် စတုတ္ထဈာန်အထိရရှိသော ပုက္ကုသာတိ မင်း၏အကြောင်းကို ဥပရိပဏ္ဍာသပါဠိတော်နှင့် ၎င်းအဋ္ဌကထာ၊ ဓာတုဝိဘင်္ဂ သုတ်မှ အကျဉ်းချုပ် ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါမည်။

ထိုအချိန်ကာလတွင် မဇ္ဈိမဒေသ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး စိုးစံနေ သည်။ မဇ္ဈိမဒေသ၏ အနောက်ဘက်အစွန်အဖျားဖြစ်သော တက္ကသိုလ်မြို့၌ကား ပုက္ကုသာတိမင်း စိုးစံနေ၏။ ဗိမ္ဗိသာရမင်းနှင့် ပုက္ကုသာတိမင်းတို့သည် တစ်ဦး ကို တစ်ဦး မမြင်ဖူးကြသော်လည်း ကုန်သည်များထံမှ ရရှိသော သတင်း စကား၊ လက်ဆောင် ပဏ္ဏာများဖြင့် ဆက်သွယ် ရင်းနှီးနေကြသည်။ မင်း အချင်းချင်း ချစ်ကြည်ရင်းနှီးကြသဖြင့် တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ ကူးသန်းရောင်း ဝယ်နေကြသော ကုန်သည်များကိုလည်း နေရာထိုင်ခင်း စီစဉ်ပေးခြင်း၊ အခွန် ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုခြင်း၊ ဘေးရန်အန္တရာယ်တို့မှ ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ပေးခြင်း စသည်တို့ဖြင့် အပြန်အလှန်အကူအညီပေးကြသည်။ ဘုရင်မင်းအချင်းချင်းလည်း လက်ဆောင်ပဏ္ဏာများ ပေးပို့လျက်ရှိကြသည်။

ရှေးဦးစွာ ပုက္ကုသာတိမင်းထံမှ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးထံသို့ အဆင်းငါးမျိုး ရှိပြီး အဖိုးအနုတ္တထိုက်တန်သည့် ကမ္မလာရုံစံသည်ကို လက်ဆောင်ပဏ္ဏာအဖြစ် ပေးပို့လိုက်သည်။ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးကလည်း ပုက္ကုသာတိမင်း၏ လက်ဆောင် ကမ္မလာ ရုံစံထည်အနက် လေးထည်ကို ဘုရားရှင်အား လှူဒါန်းလိုက်ပြီး လေးထည်ကိုမူ နန်းတော်တွင် မြတ်မြတ်နိုးနိုး သိမ်းဆည်းထား၏။

ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် “ပုက္ကုသာတိမင်းထံ ဘာလက်ဆောင်များ ပေးပို့ရ ပါမည်နည်း၊ နောက်မှပေးသူသည် ပထမပေးသူထက်ပို၍ အဖိုးထိုက်တန်သည် ကို ပေးသင့်၏” ဟု စဉ်းစားနေသည်။ လက်ဆောင်ရတနာတို့တွင် သက်မဲ့ ရတနာထက် သက်ရှိရတနာက မြတ်၏။ ထိုတွင်လည်း ဆင်မြင်းစသော တိရစ္ဆာန် ရတနာထက် လူရတနာက မြတ်၏။ လူတို့တွင်လည်း မိန်းမရတနာထက် ယောက်ျားရတနာက မြတ်၏။ ထိုရတနာတို့တွင် ဗုဒ္ဓရတနာသည် အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် ပုက္ကုသာတိမင်းထံသို့ ဗုဒ္ဓရတနာ ကို လက်ဆောင်ပဏ္ဏာအဖြစ် ပေးပို့ရန် ကြိုးပမ်းလေသည်။

ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် အလျား လေးတောင်၊ အနံ့တစ်ထွာရှိပြီး မထူလွန်း မပါးလွန်းသော ရွှေပြားကို ပြုလုပ်စေ၏။ ထို့နောက် “ရတနာသုံးပါးတို့ကို လက်ဆောင်အဖြစ် ရွှေပြားပေါ်၌ ယနေ့ စာရေးမည်” ဟု ဆုံးဖြတ်လိုက်ပြီး နံနက်စောစော ဦးခေါင်းမှစ၍ ရေမိုးချိုး၊ နံနက်ပွဲတော်စာ သုံးဆောင်ပြီး နောက် အောက်တံခါးပေါက်များကိုပိတ်၍ ပြာသာဒ်အထက်သို့ တက်တော် မူသည်။ ပြာသာဒ်ပေါ်တွင် လေသာတံခါးကိုဖွင့်၍ အရှေ့ဘက်သို့ မျက်နှာမူကာ ရွှေပြားပေါ်၌ ဟင်္သာဒါးအစစ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် စာရေးတော်မူသည်။ ဗိမ္ဗိသာရ မင်းကြီး ရေးသားသော စာများမှာ—

ဣဓ တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပန္နော အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ
....ဘဂဝါ—

ဟူ၍ဖြစ်သည်။

ဘုရားဂုဏ်တော် ၉-ပါး၏ အဆုံး၌ ဘုရားအလောင်းတော်ဘဝက ပါရမီ ဆယ်ပါး ဖြည့်ကျင့်ခဲ့ပုံ၊ တုသိတာနတ်ဘုံမှ စုတိ၍ ပဋိသန္ဓေယူခဲ့ပုံ၊ လူ့လောက၌ ဖြစ်တော်မူလာပုံ၊ တောထွက်တော်မူ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်တော်မူပုံ၊ ဒုက္ကရ စရိယ ကျင့်ပြီးနောက် အပရာဇိတပလ္လင်တော်ပေါ်၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ရတော်မူပုံ၊ ဤသို့အားဖြင့် လောက၌ ဗုဒ္ဓဘုရား ပွင့်ထွန်း ပေါ်ပေါက်တော်မူ လာပုံတို့ကို ရေးသားပြီး နတ်နှင့်တကွသော လောက၌ ဗုဒ္ဓရတနာနှင့်တူသော ရတနာမရှိကြောင်း ရေးသားထားသည်။

တစ်ဖန် ဆက်လက်၍ —

“သွာက္ခာဒတာ ဘဂဝတာ ဓမ္မော....ဝိညူဟိ” —

ဟူ၍ တရားဂုဏ်တော် ၆-ပါးကို ရေးသားပြန်သည်။ တရားဂုဏ်တော် ၆-ပါး အဆုံး၌ ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇-ပါးကို အပြည့်အစုံ ရေးသားထားသည်။

တစ်ဖန် ဆက်လက်၍—

“သုပ္ပဋိပန္နော ဘဂဝတော သာဝကသံဘော....လောကဿ” —

ဟူ၍ သံသာဂုဏ်တော်ကိုးပါးကို ရေးသားပြန်သည်။

၎င်းနောက်၌—

“အမျိုးကောင်းသားတို့မည်သည် ဘုရားရှင်၏ တရားတော်ကို နာကြားရပြီးနောက် တောထွက်၍သော်လည်းကောင်း၊ ထီးဖြူ (မင်း

အာနာပါနဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

အဖြစ်)ကို စွန့်၍သော်လည်းကောင်း၊ အိမ်ရှေ့မင်း စစ်သူကြီးအရာ စသည်တို့ကို စွန့်၍သော်လည်းကောင်း ရဟန်းပြုကြပြီး ဤအကျင့်မြတ် တို့ကို ကျင့်ကြကုန်၏။—

ဟု ရေးသားလေသည်။ ၎င်းအကျင့်များမှာ စူဠသီလ၊ မဇ္ဈိမသီလ၊ မဟာသီလ စသော သီလအချို့၊ ခြောက်ဒွါရကို စောင့်စည်းပုံ၊ သတိသမ္ပဇဉ်တရား၊ ပစ္စည်း လေးပါး၌ ရောင့်ရဲခြင်း စသည်နှင့် နောက်ဆုံးတွင် အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ပုံအကျယ်ကို ရေးသားထားလေသည်။

ဤသို့ ရေးသားပြီးနောက် ထိုရွှေပေလွှာ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာကို ရတနာ ကြုတ်အဆင့်ဆင့်တွင် ထည့်သွင်း၍ ပုတ္တုသတ်တံမင်းထံ ပေးပို့လိုက်၏။ ပုတ္တုသတ်တံမင်းသည် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးထံမှ မြတ်သောလက်ဆောင်ပဏ္ဏာများ ကိုရလျှင် ပြာသာဒ်ပေါ်သို့တက်၍ မြင့်သောနေရာ၌ထားကာ ရိရိသေသေ ဖွင့်၏။ ရွှေပြားကိုဖြန့်၍ စာတို့ကို ဖတ်သည်။ ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်များ၊ ဓမ္မဂုဏ်တော် များ၊ သံဃာဂုဏ်တော်များနှင့် ကျင့်စဉ်တရားများကို ဖတ်ရှုသိမှတ်ရသဖြင့် ဩဇာသီး မွေးညင်းများထ၍ အတိုင်းမသိ ဝမ်းသာ ကြည်နူးသော ပီတိ သောမနဿများ ဖြစ်ရလေသည်။

နောက်ဆုံးတွင် ပုတ္တုသတ်တံမင်းသည် အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ် နည်းများကို ဖတ်ရှုမှတ်သား၍ ကိုယ်တိုင်လက်တွေ့ ကျင့်ကြံအားထုတ်သည်။ မကြာမီ စတုတ္ထဈာန်ရရှိသည့်အဆင့်သို့ ရောက်ရှိသွားသည်။ ဈာန်ချမ်းသာကို ခံစားလျက် အချိန်ကုန်လွန်စေသည်။ အစားအစာပို့ရန် ငယ်ကျွန်ရင်းတစ်ယောက် မှလွဲ၍ မည်သူ့ကိုမျှ တွေ့ခွင့်လာခွင့် မပေးပေ။ ဤသို့အားဖြင့် ပြာသာဒ်ပေါ်၌ ထင်ယောက်တည်း ၁၅-ရက်ခန့် အချိန်ကာလကို ကုန်လွန်စေခဲ့သည်။

ထို့နောက် ပုတ္တုသတ်တံမင်းသည် ဆံပင်တို့ကိုဖြုတ်၍ ပြာသာဒ်ပေါ်မှပစ်ချလိုက် ပြီး ငယ်ကျွန်ရင်းအား သင်္ကန်းနှစ်ထည်နှင့် မြေသပိတ်ကိုယူစေကာ ဘုရားရှင် အား ရည်မှန်း၍ မိမိဘာသာ ရဟန်းပြုလိုက်သည်။ သင်္ကန်းကို သေသပ်စွာ ဝတ်ရုံ ၌ သပိတ်လွယ်လျက် တောင်ဝှေးကိုင်ကာ ပြာသာဒ်ပေါ်မှ ဆင်းလာခဲ့သည်။ တံခါးသုံးပေါက်တို့၌ ရပ်နေကြသော နန်းတွင်းသူများသည် မိမိတို့အရှင်ဟု မည်သူမျှ မထင်ကြချေ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတစ်ပါး ဘုရင်မင်းမြတ်အား တရားဟောရန် ကြွလာသည်ဟု ထင်မှတ်နေကြသည်။ သို့ရာတွင် မှူးမတ်များ သိရှိ၍ လိုက်လံ တောင်းပန်ကြသော်လည်း အရှင်ပုတ္တုသတ်သည် နန်းတော်မှ ထွက်ကြွသွား လေသည်။

ဤသို့ ထွက်ကြွလာသော အရှင်ပုတ္တုသာတိသည် ဆူဠိတိတ်ပြည် အိုးထိန်းသည် ဘဂ္ဂဝ၏ အိုးလုပ်တဲသို့ရောက်ရှိ၍ နားနေလေသည်။ ဘုရားရှင်သည်လည်း လောကကို ကြည့်ရှုတော်မူရာ ထိုအရှင်ပုတ္တုသာတိကို မြင်တော်မူသဖြင့် ဘဂ္ဂဝ၏ အိုးလုပ်တဲသို့ သာမန် ရဟန်းတစ်ပါးအသွင်ဖြင့် တစ်ပါးတည်း ကြွသွားတော်မူသည်။ အရှင် ပုတ္တုသာတိသည် ဘုရားရှင်ကို ရည်မှန်း၍ ရဟန်းပြုခဲ့သော်လည်း မိမိရွှေ့မှောက် ရောက်ရှိနေသော ဘုရားရှင်အား ဘုရားရှင်ဟု မသိရပေ။ အချင်းချင်း နှုတ်ဆက်စကား ပြောကြားပြီးနောက် ဘုရားရှင်က အရှင်ပုတ္တုသာတိအား ဓာတုဝိဘင်္ဂသုတ္တန်တရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူသည်။ တရားတော်ကို နာရင်းမှာပင် ဘုရားရှင်ဟု သိရှာလေသည်။

အရှင်ပုတ္တုသာတိသည် တရားနိဂုံးပြီးဆုံးသောအခါ မိမိ၏ မသိမှု မိုက်မဲမှု တွေဝေမှုများကို သည်းခံခွင့်လွတ်ပါရန် ဘုရားရှင်အား တိုးလျှိုးတောင်းပန်ပြီး ရဟန်း ပြုခွင့် တောင်းလေသည်။ သို့သော် အရှင်ပုတ္တုသာတိမှာ ဝိနည်းတော်နှင့် ညီညွတ်သော သပိတ်သင်္ကန်း မရှိသေး၍ သပိတ်သင်္ကန်းရှာရန် ထွက်သွားလေသည်။ ယင်းသို့ ထွက်ခွာသွားစဉ် နို့စို့နွားငယ်ရှိသော နွားမ အစေ့ ခံလိုက်ရသဖြင့် ကွယ်လွန်သွားရှာလေသည်။

အရှင်ပုတ္တုသာတိ နွားမစေ့၍ သေရှာသည်ကို သိသောရဟန်းများက ဘုရားရှင်ထံ ချဉ်းကပ်၍ “ပုတ္တုသာတိအမျိုးကောင်းသား၏ လားရာကား အဘယ်နည်း”ဟု လျှောက်ထားကြရာ ဘုရားရှင်က “ပုတ္တုသာတိသည် သံယောဇဉ် ငါးပါးကုန်၍ အနာဂါမ်ဖြစ်ပြီးသောကြောင့် သုဒ္ဓါဝါသအဝိဟာဘိက္ခု ဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုလတ္တံ့”ဟု မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။

ဤဇာတ်ကြောင်း၌ အရှင်ပုတ္တုသာတိသည် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး ရေးသား ပေးပို့လိုက်သော တရားလက်ဆောင်များမှ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို လက်တွေ့ ကျင့်ကြံအားထုတ်၍ ၁၅-ရက်အတွင်း စတုတ္ထဈာန်ရသည်အထိ ပေါက်ရောက် အောင်မြင်ခဲ့သည်။ ဘုရားရှင်ဟောကြားတော်မူသော ဓာတုဝိဘင်္ဂသုတ္တန်ကို နာကြားရမှ အနာဂါမ်အဖြစ် ဆိုက်ရောက်ခဲ့သည်။

အာနာပါနအကျိုး ၇-မျိုး

အာနာပါနသတိကို ကြိမ်ဖန်များစွာ လေ့လာပွားများ အားထုတ်လျှင် ခုနစ်ပါးသော အကျိုးအာနိသင်တို့ကို မချွတ်ရလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်အပ်ကြောင်းကို မဟာဝဂ္ဂသုတ် ပါဠိတော်၊ ဒုတိယဖလသုတ်၌ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော် ကိုင် ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူသည်။

အာနာပါနုဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

အာနာပါနုဿတိကို ကြိမ်ဖန်များစွာ အားထုတ်သူသည်—

- (၁) မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင် မသေမီ စောစောက အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြီးစေနိုင်၏။
- (၂) မသေမီ စောစောက အရဟတ္တဖိုလ်ကိစ္စ မပြီးခဲ့သော် သေခါနီး၌ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြီးစေနိုင်၏။
- (၃) မသေမီစောစောနှင့် သေခါနီးတို့၌ အရဟတ္တဖိုလ်ကိစ္စ မပြီးခဲ့သော် အောက်သံယောဇဉ်ငါးပါးကုန်ခြင်းကြောင့် သက်တမ်း အလယ်၌ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရသော (အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ) အနာဂါမ်ဖြစ်နိုင်၏။
- (၄) သက်တမ်း၏ ထက်ဝက်ကို လွန်မှ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရသော (ဥပဟစ္စ ပရိနိဗ္ဗာယီ) အနာဂါမ်ဖြစ်နိုင်၏။
- (၅) လုံ့လပယောဂ မပါဘဲ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်၍ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုရသော (အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ) အနာဂါမ် ဖြစ်နိုင်၏။
- (၆) လုံ့လပယောဂနှင့်ထက္ခ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုရသော (သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ) အနာဂါမ် ဖြစ်နိုင်၏။
- (၇) အထက်အထက်ဘုံသို့ အဆင့်ဆင့်တက်၍ အကနိဋ္ဌဘုံရောက်မှ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ရောက်သော (ဥဒ္ဓံသောတအကနိဋ္ဌဂါမီ)အနာဂါမ် ဖြစ်နိုင်၏။

ထစ်နည်း အာနာပါနုဿတိ ၅-မျိုး

ဝင်သက်ထွက်သက်လေကို သတိဖြင့် ရှုမှတ်လျက် အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သူ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ် ရရှိနိုင်သော အကျိုးတရားများစွာရှိသည့်အနက် မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ အဋ္ဌကထာ၊ မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ်အဖွင့်တွင် လာရှိသော အာနာပါနုအကျိုး ၅-မျိုးကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါဦးမည်။

အာနာပါနုကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သူသည်—

- (၁) တစ်သိုင်တည်းဖြင့် အာသဝေါကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာဖြစ်နိုင်ခြင်း။
- (၂) ထိုသို့မဖြစ်ခဲ့သော် သေခါနီးကာလ၌ သမသီသီ ရဟန္တာဖြစ်နိုင်ခြင်း။

- (၃) ထိုသို့မဖြစ်ခဲ့သော် နတ်ပြည်သို့ ရောက်၍ နတ်ပြည်၌ ဓမ္မကထိက နတ်သား ဟောကြားသောတရားကို နာကြားရသဖြင့် အရဟတ္တ ဖိုလ်သို့ ရောက်နိုင်ခြင်း၊
- (၄) ထိုသို့ မဖြစ်ခဲ့သော် သာသနာပကာလ၌ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဖြစ်နိုင်ခြင်း၊
- (၅) ထိုသို့ မဖြစ်ခဲ့သော် ကြုံတွေ့ရရာ ဘုရားရှင်မျက်မှောက်၌ အရှင် ဗာဟိယဒါရုစိယမထေရ်ကဲ့သို့ ရှစ်လုံးတစ်ပါးရိသော ဓလးပါစ (လေးပိုဒ်) တစ်ဂါထာအဆုံး၌ ရဟန္တာဖြစ်နိုင်ခြင်း၊

သမသိသိရဟန္တာ (၃) မျိုး

ဤဖော်ပြပြီး အကျိုးငါးပါးအနက် နံပါတ်(၂) ဖြစ်သော အကျိုးထရားပါ သမသိသိရဟန္တာသည် (၃) မျိုးရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) ဣရိယာပထသမသိသိ ရဟန္တာ = အရဟတ္တဖိုလ် မရလျှင် ဤဣရိယာပုထ်မှ မထဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြု၍ အားထုတ်ရာ အရဟတ္တဖိုလ် လည်းရ၊ ဣရိယာပုထ်မှလည်းထ၊ ဤနှစ်မျိုး တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်သော ရဟန္တာ၊
- (၂) ရောဂသမသိသိရဟန္တာ = တစ်စုံတစ်ခုသော အနာရောဂါ စွဲကပ် နေရာတွင် ဤရောဂါ မပျောက်ကင်းမီအတွင်း၌ပင် အရဟတ္တဖိုလ် ရအောင် အားထုတ်အံ့ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြု၍ အားထုတ်ရာ အရဟတ္တ ဖိုလ်သို့လည်းရောက်၊ ရောဂါလည်း ကင်းပျောက်၊ ဤနှစ်မျိုး တစ်ပြိုင်နက်ဖြစ်သော ရဟန္တာ၊
- (၃) ဇီဝိတသမသိသိ ရဟန္တာ = အရဟတ္တဖိုလ်လည်းရ၊ ဇီဝိတိရိန္ဒလည်း ချုပ်ငြိမ်း၊ ဤနှစ်မျိုးတစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်သော ရဟန္တာတို့ ဖြစ်သည်။ (သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ် အဗ္ဗကထာ၊ ဂေါဓိကသုတ်)

ဤသမသိသိရဟန္တာသုံးမျိုးအနက် ဤအာနာပါန အကျိုး ၅-မျိုး၌ လိုအပ် သော ရဟန္တာမှာ ဇီဝိတသမသိသိရဟန္တာဖြစ်သည်။ (ဇီဝိတ = အသက် + သမ = အညီအမျှ = တစ်ပြိုင်နက် + သိသိ = ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊ ကိလေသာပူလောင်မှုတို့ ငြိမ်းခြင်း၊ အရဟတ္တဖိုလ်ရပြီး တစ်ဆက်တည်း ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခြင်း)။

အာနာပါနဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

အာနာပါနအားထုတ်သူ ပြည့်စုံရမည့်တရားများ

ဝင်သက်ထွက်သက်လေကို ရှုမှတ်မှုအာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းအားထုတ်သော ယောဂီ (ရဟန်း)သည် ဖော်ပြပါတရားများနှင့် ပြည့်စုံလျှင် မကြာမြင့်မီ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်ကြောင်း အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၊ သုတဓရသုတ် စသည်တို့၌ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည်။

အာနာပါနကို အားထုတ်သော အကြင်ယောဂီသည်—

- အမှုသစ်ကို အားထုတ်မှုကိစ္စနည်းပါး၍ မွေးမြူလွယ်၏၊ အသက်ရှည်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ပစ္စည်းတို့၌ ရောင့်ရဲလွယ်၏၊
- အစားအသောက် နည်းပါး၏၊ ဝမ်းဇေးကို အားမထုတ်၊
- အအိပ်နည်းပါး၏၊ နိုးကြားမှု၌ အားထုတ်၏၊
- အကြားအမြင် များ၏၊ အကြားအမြင်ကို ဆောင်ထား၏၊ အကြားအမြင်ကို ဆည်းပူး၏၊ အနက်သဏ္ဍာန်ပြည့်စုံ၍ အကျင့်မြတ်ကို ဖော်ပြသော အစ အလယ် အဆုံး ကောင်းခြင်းရှိသော တရားထိုက်ကို များစွာ နာကြားဖူး၏၊ ဆောင်ထား၏၊ နှုတ်ဖြင့် လှေ့ကျက်ထား၏၊ စိတ်ဖြင့် မှတ်သားထား၏၊ ပညာဖြင့် ကောင်းစွာထိုးထွင်း၍ သိ၏၊
- အလိုနည်းမှုနှင့် စပ်သောစကား၊ ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်မှု ဉာဏ်အမြင်နှင့် စပ်သောစကား စသည်တို့ကို အလိုရှိတိုင်း ရ၏။
- တော၌ နေ၏၊ အစွန့်အဖျားကျသော ကျောင်းလျှင် နေရာရှိ၏၊
- ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်တိုင်းဆောစိတ်ကို ဆင်ခြင်၏။

ဤတရားများနှင့်ပြည့်စုံသော ထိုယောဂီသည် မကြာမီမှာပင် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်၏။

အာနာပါနဿတိကို ကြားနာရုံမျှဖြင့် အနာရောဂါများ ပျောက်နိုင်

သမ္မညဘုရားရှင်သည် သာဝတ္ထိပြည်၊ ဇေတဝန်ကျောင်း၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ အရှင်ဂိရိမာနန္ဒသည် အနာရောဂါများ ဖြစ်ပွား၍ ပြင်းထန်စွာ မကျန်းမမာဖြစ်ကာ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေ၏။ ထိုသို့ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေသော အရှင်ဂိရိမာနန္ဒကို သနားသောအားဖြင့် သွားရောက်ချဉ်းကပ်ကြည့်ရှုတော်မူပါရန် အရှင်အာနန္ဒာက ဘုရားရှင်အား တောင်းပန်လျှောက်ထားလေသည်။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်က—

အာနန္ဒာ...အကယ်၍ သင်သည် ဂိရိမာနန္ဒာအား သညာဆယ်မျိုး
ထို့ကို ဟောလျှင် သညာဆယ်မျိုးထို့ကို ဂိရိမာနန္ဒာ ကြားနာရလျှင်
သူ၏ အနာရောဂါသည် ခဏချင်း ငြိမ်းချမ်းပျောက်ကင်းစရာ
အကြောင်းရှိ၏—

ဟု မိန့်တော်မူပြီး ထိုသညာဆယ်မျိုးထို့ကို အရှင်အာနန္ဒာအား ဟောကြား
ပြသတော်မူသည်။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) အနိစ္စသညာ = ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးထို့ကို မမြဲဟု ရှုမှတ်ခြင်း၊
- (၂) အနတ္တသညာ = ရွှေဝါရုံစသော အာရုံ(၆) ပါးထို့သည် အတ္တမဟုတ်ဟု ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၃) အသုဘသညာ = ၃၂-ကောဋ္ဌာသတို့ဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသော ဤခန္ဓာကိုယ်သည် မတင့်တယ်လှ အသုဘဟု ရှုမှတ်ခြင်း၊
- (၄) အာဒိနဝသညာ = ဤခန္ဓာကိုယ်၌ အနာရောဂါအမျိုးမျိုး ကျရောက်ခြင်းကြောင့် အပြစ်ရှိ၏ဟု ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၅) ဖဟာနသညာ = ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမအာရုံကို ကြံစည်မှု (ကာမဝိတက်) သူတစ်ပါး သေကျေပျက်စီးကြောင်း ကြံစည်မှု (ဗျာပါဒဝိတက်)၊ သူတစ်ပါးအား ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်ရန် ကြံစည်မှု (ဝိဟိံသဝိတက်) နှင့် ယှဉ်ညှိသော အကုသိုလ်ထို့ကို လက်မခံခြင်း၊ စွန့်ပယ်ခြင်း၊ ကင်းအောင် ပြုခြင်း၊ နောက်တစ်ဖန် မဖြစ်စေခြင်း၊
- (၆) ဝိရာဂ သညာ = သင်္ခါရအားလုံးငြိမ်းရာ၊ ဥပဓိအားလုံးကို စွန့်ရာ၊ တဏှာကုန်ရာ၊ ရာဂကင်းပြတ်ရာ နိဗ္ဗာန်သည် ငြိမ်သက်၏၊ မှန်မြတ်၏ဟု ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၇) နိရောဓသညာ = သင်္ခါရအားလုံးငြိမ်းရာ၊ ဥပဓိအားလုံးကို စွန့်ရာ၊ တဏှာကုန်ရာ၊ ချုပ်စုနိဗ္ဗာန်သည် ငြိမ်သက်၏၊ မှန်မြတ်၏ဟု ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၈) သဗ္ဗလောကေ အနာဘိရတိသညာ = လောက၌ ပျော်ရွှင်ဖွယ် မရှိဟု နှလုံးသွင်းလျက် မစွဲလမ်းဘဲ နေခြင်း၊

အာနာပါနဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

(၉) သဗ္ဗသင်္ခါရေသုအနိစ္စသညာ = သင်္ခါရအားလုံးကို မမြဲဟူ၍ဆင်ခြင်ခြင်း၊

(၁၀) အာနာပါနဿတိ = သတိရှိ၍သာလျှင် ဝင်သက်ကို ရှူ၏၊ ထွက်သက်ကို ထုတ်၏... စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍မှတ်သော သတိ (အာနာပါနဿတိပုံ ပါဠိတော်နည်းများ)။

အရှင်အာနန္ဒာသည် ဘုရားရှင်ထံမှ ဤသညာဆယ်မျိုးတို့ကို သင်ယူ၍ အရှင်ဂိရိမာနန္ဒထံသို့ သွားလေ၏။ အရှင်ဂိရိမာနန္ဒအား ဤသညာ ဆယ်မျိုးတို့ကို ဟောကြား၏။ အရှင်ဂိရိမာနန္ဒသည် ဤသညာဆယ်မျိုးတို့ကို နာကြားရသောခဏ၌ သူ၏ရောဂါများ ချက်ချင်းငြိမ်းအေး ပျောက်ကင်းလေတော့၏။ ထိုအာနာရောဂါတို့သည် ဘယ်ဘောအခါမှ ပြန်လည် ပေါ်ပေါက်မလာတော့ချေ။ (အံ၊ ၃၊ ဂိရိမာနန္ဒသုတ်)

ဘုရားရှင်သည် အာနာပါနဿတိဖြင့် အနေများခြင်း

အခါတစ်ပါး၌ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဣစ္ဆာနဂ်လရွာအနီး ဣစ္ဆာနဂ်လတောအုပ်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ထိုအခါ ရဟန်းတို့ကို ခေါ်၍-

ရဟန်းတို့၊ ငါသည် သုံးလပတ်လုံး တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းနေလို၏။ ဆွမ်းပို့မည့် ရဟန်းမှတစ်ပါး ငါဘုရားထံသို့ မည်သူမျှမချဉ်းကပ်ရ-ဟု မိန့်မှာထားတော်မူ၏။

ဘုရားရှင်သည် သုံးလလွန်သဖြင့် တစ်ပါးတည်း ကိန်းအောင်းတော်မူရာမှ ထလာတော်မူကာ ရဟန်းတို့အား ဤသို့ မိန့်ကြားတော်မူသည်-

ရဟန်းတို့.... သာသနာပြင်ပအယူရှိသူ ပရိပိုင်တို့က ငါ့ရှင်တို့... ရဟန်းဂေါတမသည် မိုးလပတ်လုံး အဘယ်နေခြင်းမျိုးဖြင့် အနေများသနည်းဟု အကယ်၍ မေးလာပါက ထိုပရိပိုင်တို့အား ငါ့ရှင်တို့ မြတ်စွာဘုရားသည် မိုးလပတ်လုံး အာနာပါနဿတိသမာဓိဖြင့် အနေများ၏ဟု ဖြေကြကုန်၊ (အာနာပါနသံယုတ်၊ ဣစ္ဆာနဂ်လသုတ်)

ထို့ပြင် ဤကဲ့သို့ အာနာပါနဿတိသမာဓိဖြင့် နေခြင်းမျိုးကို အရိယာတို့၏ နေခြင်းဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မြတ်သောနေခြင်း ဟူ၍လည်းကောင်း၊ မြတ်စွာဘုရား၏ နေခြင်းဟူ၍ လည်းကောင်း ဆိုအပ်ကြောင်းကို ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင် မိန့်ကြားတော်မူသည်။ (ဣစ္ဆာနဂ်လသုတ်)

အာနာပါနဿတိနှင့်စပ်၍ မှတ်သားဖွယ်ရာများ

အာနာပါနဿတိနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဘုရားရှင် ဟောကြားတော် မူချက်များ၊ အဋ္ဌကထာ ဆရာကြီးများ၏ မိန့်ဆိုချက်များကို မှတ်သားဖွယ်ရာ အဖြစ် အနည်းငယ် ထုတ်နုတ်ဖော်ပြပါဦးမည်။

ရာဟုလာ...ဝင်သက်ထွက်သက်ကို အောက်မေ့ခြင်း အာနာပါ-
နဿတိ ဘာဝနာကို ပွားများလော့၊ ရာဟုလာ...အာနာပါနဿတိ
ဘာဝနာသည် ပွားများအပ်သည်ရှိသော်၊ အကြိမ်များစွာ လေ့လာ
အပ်သည်ရှိသော် သင့်အား များမြတ်သောအကျိုး၊ များမြတ်သော
အာနိသင် ရှိ၏။ (မဇ္ဈိမပစ္စာယ၊ မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ်)

ကျင့်ဆဲ (သေက္ခ)ဖြစ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်ကြသေးသော
ယောဂကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို တောင့်တနေကြသော ရဟန်း (ယောဂီ)
ထိုအား အာနာပါနဿတိသမာဓိကို ပွားများအပ်၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ
ပြုအပ်သည်ရှိသော် အာသဝကုန်ခြင်းငှါ ဖြစ်၏။ မဂ်အကျင့်ကို ကျင့်သုံး
ပြီးကုန်သော၊ ခန္ဓာဝန်ကို ချပြီးကုန်သော၊ မိမိအကျိုး (အရဟတ္တဖိုလ်)
သို့ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ ဘဝသံယောဇဉ် ကုန်ပြီးကုန်သော၊ ကောင်းစွာ
သိ၍ လွတ်မြောက်ပြီးကုန်သော ရဟန်းတို့သည် အာနာပါနဿတိ
သမာဓိကို ပွားများအပ်၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုအပ်သည်ရှိသော် ယခု
ဘဝ၌ပင် ချမ်းချမ်းသာသာ နေရ၏။ အောက်မေ့မှုသတိ၊ ဆင်ခြင်ဉာဏ်
သမ္ပဇဉ်နှင့် ပြည့်စုံ၏။ (အာနာပါနသံယုတ်၊ ကခေယျသုတ်)

အာနာပါနဿတိနှင့် ယှဉ်သော သမာဓိကို ဤသို့ ပွားများအပ်၊
ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုအပ်သည်ရှိသော် ကိုယ်တုန်ခြင်း၊ ကိုယ်လှုပ်ခြင်း၊
စိတ်တုန်ခြင်း၊ စိတ်လှုပ်ခြင်း မဖြစ်နိုင်။ (အာနာပါနသံယုတ်၊ မဟာ-
ကပ္ပိနသုတ်)

ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ပဌမ၊ ဒုတိယ၊ တတိယ၊
စတုတ္ထဈာန်သို့ရောက်၍ နေလိုပါမူ၊ အရူပဈာန်လေးပါးသို့ ရောက်၍
နေလိုပါမူ၊ အလုံးစုံသော နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို လွန်
မြောက်၍ ဝေဒနာ၊ သညာတို့၏ချုပ်ရာ နိရောဓသမာပတ်သို့ ရောက်၍
နေလိုပါမူ ဤအာနာပါနဿတိနှင့် ယှဉ်သော သမာဓိကို ကောင်းစွာ
နှလုံးသွင်းအပ်၏။

အာနာပါနဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

အာနာပါနဿတိနှင့်ယှဉ်သော သမာဓိကို ပွားများအားထုတ်သော ရဟန်းသည် သုခဝေဒနာကို ခံစားသော်လည်း ထိုသုခဝေဒနာသည် မမြဲ လွှမ်းမိုး၍မတည်နိုင်ဟု သိ၏။ မနှစ်သက်အပ်ဟု သိ၏။ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့၌လည်း ဤအတိုင်း သိ၏။ ထိုဝေဒနာတို့ကို ခံစားသော်လည်း မယှဉ်ဘဲ (အာရုံမပြုဘဲ) ခံစား၏။ (အာနာပါနဿယုတ်၊ ပဓိပေါပမသုတ်)

အချင်းခပ်သိမ်း ပြည့်စုံသော အာနာပါနဿတိကို မြတ်စွာဘုရား ဟောထားတော်မူသည့်အတိုင်း အကြင်ရဟန်းသည် အစဉ်အတိုင်း လေ့လာလျက် ကောင်းစွာ ပွားများအားထုတ်၏။ ထိုရဟန်းသည် ထိမ်တိုက်မှု လွတ်သော လက္ခဏာ သို့မိမိခန္ဓာအစရှိသော ဤလောကကို ထွန်းလင်းစေနိုင်၏။ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်)

အာနာပါနအလုပ် တစ်ခုတည်းဖြင့်ပင်-

- ကယဂတာသတိဘာဝနာကိစ္စ၊
- အပ္ပနာဈာန် ၄-ပါးဟူသော သမထဘာဝနာကိစ္စ၊
- ဝိပဿနာ ဘာဝနာ ကိစ္စ၊
- ဝိဇ္ဇာဝိမုတ္တိဘု ဆိုအပ်သော မဂ္ဂဘာဝနာကိစ္စ၊
- ဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း ဖလသစ္စိကိရိယာကိစ္စတို့ကို ပြီးပြည့်စုံစေနိုင်ကြကုန်၏။ (အာနာပါနသုတ်)

ထိုက်တွန်းခြင်း

မိမိကိုယ်ကို ချစ်အပ်၏ဟု သိပါမူ မိမိကိုယ်ကို ကောင်းစွာ စောင့်ရှောက်ခြင်းဖြင့် စောင့်ရှောက်ရာ၏။ ပညာရှိ သူတော်ကောင်းသည် အရွယ် သုံးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော အရွယ်၌ ရှင်းလင်း သုတ်သင်ရာ၏ (တရားအားထုတ်ရာ၏)။—

ဟု ဟောတော်မူသော ဓမ္မပဒပါဠိတော်နှင့်အညီ အကျိုးအကြောင်း အဆိုးအကောင်းတို့ကို ကောင်းစွာထင်ထင် သိမြင်ကြသော ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့သည် အရွယ်သုံးပါးတွင် ပထမအရွယ်မှစ၍ ဘောဂသမ္ပတ္တိ (စည်းစိမ် ဥစ္စာပြည့်စုံမှု)ကို စွန့်လွှတ်ပြီး ဘဝသမ္ပတ္တိ (ဘဝ၏အနှစ်သာရ)ကို ရရှိအောင် အားထုတ်ကြရာ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အကယ်၍ ပထမအရွယ်တွင် ဘောဂသမ္ပတ္တိကို စွန့်လွှတ်၍ ဘဝသမ္ပတ္တိကို အားမထုတ်နိုင်ပါမူ ဒုတိယအရွယ်တွင် အားထုတ်အပ်၏။ အကယ်၍ ဒုတိယ အရွယ်တွင် အားမထုတ် နိုင်သေးပါမူ တတိယအရွယ်တွင်ကား မလွဲမသွေ အားထုတ်အပ်ပေ၏။ အဘယ်အရာကို အားထုတ်ရပါမည်နည်း—

သတိဖြင့် စိတ်ကိုဖွဲ့ချည်ရာတွင် နှာသီးဖျားနှင့် အထက်နှုတ်ခမ်း ဟူသော နိမိတ်သည် လည်းကောင်း၊ ဝင်လေထွက်လေတို့သည် လည်းကောင်း တစ်ခုတည်းသော စိတ်အာရုံမဟုတ်ပေ။ နိမိတ်၊ ဝင်လေ၊ ထွက်လေဟူသော သုံးပါးသော တရားတို့ကို မသိသောသူသည် အာနာပါနုဿတိ သမာဓိကို မရနိုင်သည် မဟုတ်ပါလော။

နိမိတ်၊ ဝင်လေ၊ ထွက်လေတို့သည် တစ်ခုတည်းသော စိတ်၏အာရုံ မဟုတ်ပေ။ သို့သော် ထိုသုံးပါးသော တရားတို့ကို သိသည်ဖြစ်၍ အာနာပါနုဿတိ သမာဓိဘာဝနာကို ရနိုင်ပေ၏။ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်)

ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌—

အာနာပါနုဿတိသည် များသော အကျိုးအာနိသင်ရှိခြင်းကြောင့် အမြော်အမြင် ဉာဏ်ပညာနှင့်ပြည့်စုံသော ပညာရှိသည် ဤပြဆိုခဲ့ ပြီးသည့်အတိုင်း များပြားသော အာနိသင်နှင့် ပြည့်စုံသော အာနာပါ- နုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်းကို နေ့စဉ်ပြုပါ အခါခပ်သိမ်း မမေ့မလျော့ဘဲ ကေနံမုချ ပွားများအားထုတ်ကြရာသတည်း-

ဟု တိုက်တွန်းထားပေသည်။

စွန်းလွန်းဆရာတော်၏ အာနာပါနုအားထုတ်နည်း

ဗုဒ္ဓသာသနာတော် ၂၅၀၀-ခေတ်တွင် စွန်းလွန်းဆရာတော်သည် မြန်မာပြည် သာသနာ၌ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၇-ခုနှစ်မှစ၍ ရဟန္တာဟု ကျော်ကြား ခဲ့သော ဆရာတော်ဖြစ်သည်။ ယခုအခါ စွန်းလွန်းဆရာတော်ကိုယ်တိုင်အားထုတ် ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး တပည့်ယောဂီများအားလည်း သင်ကြားပေးခဲ့သော စွန်းလွန်း ဆရာတော်၏ အာနာပါနု အားထုတ်နည်းကို အကျဉ်းချုပ်ဖော်ပြပါမည်။

အာနာပါနုအားထုတ်မည့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးဦးစွာ ဘုရားကန်တော့ ပါ။ ထို့နောက် နိဗ္ဗာန်ကိုရည်မှန်း၍ မိမိ၏ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို ဘုရား ရှင်အား လှူဒါန်းပါ။ ထို့နောက် စွန်းလွန်းဆရာတော်ကြီးအား လှူဒါန်းပါ။ ဝေနေယျသတ္တဝါတို့အား မေတ္တာပို့၍ ဒါန သီလ ဘာဝနာကုသိုလ် အဖို့ကိုအမျှ ပေးဝေပါ။

ထိုင်ပုံထိုင်နည်း

ယောကျ်ားဖြစ်လျှင် တင်ပျဉ်ခွေ ထိုင်ပါ။ ထိုသို့ထိုင်သည့်အခါ ဘယ်ဘက် ဓခြပေါ်တွင် ညာဘက်ခြေကို တင်၍ထိုင်ပါ။

အမျိုးသမီးဖြစ်လျှင် မိမိတို့ဆိုင်နေကျအတိုင်း ကျုံ့ကျုံ့ယုံ့ယုံ့ တင်ပါးလွဲ ထိုင်ပါ။ သို့မဟုတ် အမျိုးသားဖြစ်စေ၊ အမျိုးသမီးဖြစ်စေ မိမိ ကြာရှည် ထိုင်နိုင်မည့်နည်းဖြင့် ထိုင်ပါ။

ဘယ်ဘက်လက်ဖဝါးပေါ်တွင် ညာဘက်လက်ဖဝါးထပ်၍ လက်မ ထိပ်ချင်း အသာထိထားပါ။ သို့မဟုတ် မထိဘဲလည်း ထားနိုင်သည်။ အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို လည်း ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ် ထားပါ။ မျက်စိကိုလည်း မှိတ်ထားပါ။ ထိုသို့ ထိုင်ပြီးနောက်—

“ညောင်း မပြင်နဲ့၊ ယား မကုတ်နဲ့၊ မော မနားနဲ့။” —

ဟုဂွန်းလွန်းဆရာတော်ဘုရားကြီး ဆုံးမတော်မူသောကြောင့် တရားထိုင်ရန် မိမိသတ်မှတ် အဓိဋ္ဌာန်ပြုထားသည့် အချိန်အတွင်း ညောင်းညာ ကိုက်ခဲသော် လည်း မူလထိုင်ထားသည့် ဣရိယာပုထ်ကို ဖျက်၍ပြင်၍ မထိုင်လေနှင့်။ ဟိုနား စစ်စစ်၊ ဒီနားစစ်စစ် ယားသော်လည်း မကုတ်လေနှင့်။ ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ခပ်ပြင်းပြင်း ခပ်သန်သန်ရှု၍ မောသော်လည်း မနားလေနှင့်။

ရှုပုံရှုနည်း

အာနာပါနုဏ္ဍတိမည့် ယောဂီသည် မိမိကြာရှည်ထိုင်နိုင်မည့် ဣရိယာ ပုထ်ကို ယူ၍ထိုင်ပြီးနောက် ဝင်သက်က စ၍ ရှုပါ။ ခပ်သန်သန်၊ ခပ်ပြင်းပြင်း ရှုပါ။ ခပ်သန်သန် ခပ်ပြင်းပြင်း ရှုရခြင်း၏ အကျိုးတရားများမှာ—

- ပြင်ပအသံများ ပျောက်ကင်းစေခြင်း၊
- ကာမစွန္ဒစသော နိဝရဏ အတားအဆီးများကို လွယ်ကူစွာ ငြိမ်းစေခြင်း၊
- ဆမာဓိကို လျင်မြန်စွာ ရင့်သန်စေခြင်း၊
- ဝေဒနာကို နိုင်နင်းစွာ သတိပြု သတိထားနိုင်ခြင်း—

တို့ဖြစ်သည်။

“နာသီးဖျား၊ နှုတ်ခမ်းဖျားကို ဝေတိုးထိတော့ သိလိမ့်မယ်၊ သိတဲ့ အပေါ် သတိထား” —

ဟု ဆရာတော်ဘုရားကြီး ဆုံးမတော်မူသောကြောင့် ဝင်သက်ထွက်သက် ရှုသည့်အခါ ဝင်သက်ထွက်သက်များက နာသီးဖျား၊ နှုတ်ခမ်းဖျားကို တိုးဝေ့၍ ထိသည်ကို သိလိမ့်မည်။ ထိုသို့သည့်အပေါ်၌ သတိကြပ်ကြပ်ထား၍ ခပ်သန်သန်၊ ခပ်မြန်မြန်၊ ခပ်တင်းတင်း ခပ်ပြင်းပြင်း ရှုပါ။

နာသီးဖျား၊ နှုတ်ခမ်းဖျားကို ဝင်လေထွက်လေတို့ ထိ၍ထိ၍ သွားသည်ကို မသိဘဲ မရှိစေရ။ ထိတိုင်း ထိတိုင်း သိနေပါစေ။ ထိုမှုသိမှုကို သတိကြပ်ကြပ်ပြု သတိကြပ်ကြပ်ထားပါ။ ထို့ကြောင့် ဆရာတော်ဘုရားကြီးက—

“ထိမှု သိမှု၊ ထိုနှစ်ခု သတိကြပ်ကြပ်ပြု” —

ဟု ညွှန်ကြားတော်မူခဲ့သည်။

“ထိမှု”ဆိုသည်မှာ နှာခေါင်းမှာရှိသည့် ကာယပသာဒအကြည်ရုပ်နှင့် ဝင်လေထွက်လေမှာရှိသည့် ဖောဠဗ္ဗရုပ်တို့ အချင်းချင်း ထိခိုက်ခြင်းကို ဆိုသည်။

“သိမှု”ဆိုသည်မှာ ကာယပသာဒအကြည်ရုပ်နှင့် ဖောဠဗ္ဗရုပ် ဤရုပ်နှစ်ခု အချင်းချင်း ထိသည်ကိုသိသောနာမ်တရားကို ဆိုသည်။ ဤထိမှု၊ သိမှုဟူသော ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို သတိပြု၍ ရှုပါ။

ထိုသို့ ရှုသည့်အခါ နှာခေါင်းဖျား၊ နှုတ်ခမ်းဖျားဟုလည်း မှတ်၍ မရှုရ၊ ဝင်လေထွက်လေဟုလည်း မှတ်၍ မရှုရ၊ ဝင်သက်ထွက်သက်ဟုလည်း မှတ်၍ မရှုရ၊ (ဝင်လေ) အတွင်းသို့ လိုက်၍လည်း မရှုရ၊ (ထွက်လေ) အပြင်သို့ လိုက်၍လည်း မရှုရ၊ ထိကာမျှ သိကာမျှကိုသာ သိအောင် သတိပြု၍ ရှုပါ။ သတိထား၍ ရှုပါ။ သူထိမှုနှင့် သူသိမှုကို သတိနှင့်တစ်ပြိုင်တည်း တစ်ထပ်တည်း ကျအောင် ရှုပါ။

ရုပ်ပေါ်နာမ်ပေါ် ရောက်အောင်ရှု၊ ပရမတ်ဆတ်ဆတ် ရောက်အောင်ရှု။ ထိဆဲသိဆဲကို သိအောင် ပစ္စုပ္ပန်တည့်တည့်ကိုသာရှု။ ဝင်လေထွက်လေ အတိုအရှည် ညီမျှအောင်ရှု၊ အနှေးအမြန် ညီမျှအောင်ရှု၊ ဝင်သက်ထွက်သက် ဆက်စပ်သွားအောင် တပတ်လည်နေအောင် ရှုပါ။

ထိုသို့ရှုနေသည့်အခါ ညောင်းလျှင် မပြင်နှင့်၊ ယားလျှင်မကုတ်နှင့်၊ မောလျှင် မနားနှင့် သည်းခံပြီးရပါ။ “သည်းခံ နိဗ္ဗာန်ရောက်” ဟူသောစကားကို လက်တွေ့အသုံးချပါ။ ပျင်းစိတ်၊ အိပ်ချင်ငိုက်မျဉ်းစိတ်၊ ထိုင်းမှိုင်းတွေဝေစိတ် ဟူသော အတားအဆီးအပိတ်အပင် နီဝရဏစိတ်များ ပျောက်ကင်းသွားအောင် ဝီရိယတိုးပြီး ပြင်းပြင်းထန်ထန် ရှုမှတ်အားထုတ်ပါ။

ပျင်းစိတ်၊ အိပ်ချင်ငိုက်မျဉ်းစိတ်၊ ထိုင်းမှိုင်းတွေဝေစိတ်၊ ပျံ့လွင့်စိတ်များ ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် ယောဂီအား နီဝရဏတရားများက အနိုင်ယူ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက် နေပြီဟူ၍မှတ်။ နီဝရဏတရားများက အနိုင်ရနေလျှင် သဒ္ဓါတရားလျော့ရဲရဲ ဖြစ်ပြီး ဝီရိယဏလည်း နှုတ်နှုတ်နေနေ ဖြစ်သွားတော့သည်။ ထက်ထက်သန်သန် လည်း မရှိ၊ သတိလည်း မထင်ရှားတော့ပေ။ သမာဓိနှင့် ပညာလည်း လုံးဝ မရှိတော့ပေ။ ထို့ကြောင့် အာနာပါနအားထုတ်သည့်အခါ နီဝရဏတရားများကို နိုင်လိုလျှင် ဝီရိယဏလည်းလက်ကိုင်ထားပြီး ပြင်းပြင်းထန်ထန်ရှုပါ။

အရှုရပ်၊ ခန္ဓာစိုက်၊ ဝေဒနာလိုက်

အာနာပါနအားထုတ်သူ ယောဂီသည် အချိန်အနည်းဆုံး မိနစ်(၄၀) ရှိအောင်ထိုင်ပါ။ မိနစ်(၄၀)အာနာပါနရှုပြီးလျှင် (၁၀)မိနစ် ဝေဒနာလိုက်ပါ။ (၁)နာရီ အားထုတ်လျှင် မိနစ်(၄၀)ကို အာနာပါနရှုပြီး၊ မိနစ်(၂၀)ကို ဝေဒနာလိုက်ပါ။ ဝေဒနာကြာကြာလိုက်နိုင်လေ ကောင်းလေဖြစ်သည်။

“ဝေဒနာလိုက်” ဆိုသည်မှာ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ရှုရှိုက်ခြင်းကို ရပ်လိုက်ပြီး ပုံမှန်ရှုနေကျအတိုင်း ရှု၍ နှာသီးဖျားနှင့် ဝင်လေထွက်လေထိမှုကို သတိပြုရှုမှတ် ပြီး ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံးသို့ အသိဉာဏ်စိုက်၍ ဖြန့်လိုက်ပါ။ စောင်ကို ခေါင်းမြီးခြုံ ထားဘိသကဲ့သို့ ခန္ဓာနယ် တစ်နယ်လုံးတွင် အသိဉာဏ်လုံနေပါစေ။ အရှုရပ်ရာ တွင် ဝင်သက်နှင့် ဆတ်ကနဲရပ်ပြီး အသက်ကို ခေတ္တအောင်ထားပါ။ ထိုအချိန် ကိုယ်ခရာစိတ်ပါ ကျုံ့ကျုံ့မြိမ်မြိမ်ထားပြီး ခန္ဓာကိုယ်ကို ခြုံငုံစူးစိုက်၍ သတိပြု လိုက်ပါ။ ထိုအခါ ထင်ထင်ရှားရှား ပေါ်လာသော ဝေဒနာကို ပေါ်လာသည့် အတိုင်း သူပေါ်မှုနှင့် သတိနှင့် ပြိုင်တူကျအောင် သတိပြု သတိထားနေခြင်း ကို ဝေဒနာလိုက်သည်ဟု ခေါ်သည်။

ခန္ဓာကိုယ်တွင် နာကျင် ကိုက်ခဲစူးယု ပူအေး အစရှိသော ခံစားမှုဝေဒနာ များ ဖြစ်ပေါ်နေလိမ့်မည်။ အပြင်းထန်ဆုံး၊ အတင်ရှားဆုံး ဝေဒနာတစ်ခုကို သာ သတိကပ်ပါ။ အခြားဝေဒနာများဆီသို့ စိတ်ထောက်မသွားစေလင့်။

နာလျှင် နာမုန်းသိ၊ ကျင်လျှင် ကျင်မုန်းသိ၊ ကိုက်လျှင် ကိုက်မုန်းသိ၊ ပူလျှင် ပူမုန်းသိ၊ အေးလျှင် အေးမုန်းသိပါ။ ထို့ကြောင့် ဆရာတော်ကြီးက-

“သာသာထိတော့ သာသာသိ၊ နာနာထိတော့ နာနာသိ” —

ဟု မိန့်တော်မူခဲ့သည်။ ပို၍လည်း မသိနှင့်၊ လျော့၍လည်း မသိနှင့်၊ အရင်းကျကျ သာ သိပါ။ ဖြစ်ပေါ်သမျှကို ဖြစ်ပေါ်သည့်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ကာမျှ သတိပြု၍ သိပါ။ ပစ္စုပ္ပန်တည့်ဖို့ အရေးကြီးသည်။ ဝေဒနာလိုက်သည့်အခါ ပစ္စုပ္ပန်လည်း မထည့်၊ ဖြစ်ပေါ်ကာမျှလည်း မလိုက်နိုင်၊ ဝိပဿနာလည်း မဖြစ်ဘဲ ဟိုလိုလို ဒီလိုလို ဖြစ်နေသော ယောဂီသည် ကိုယ်စိတ် ဆင်းရဲခြင်းသာ ဖြစ်နေချေမည်။ ဤကဲ့သို့ မဖြစ်ရအောင် ဝေဒနာကို သိမ်းဆည်းရန်လိုသည်။

ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးကို ကျုံးကျုံး ငြိမ်ငြိမ်ထား၍ အသက်အောင့်ကာ တစ်ကိုယ် လုံးကို ခြုံကြည့်လိုက်လျှင် ဝေဒနာတစ်ခုခုဆိုသို့ စိတ်ရောက်သွားမည်။ ထိုစိတ်ရောက်သော ထင်ရှားသော ဝေဒနာကို သတိကြပ်ကြပ်ကပ်ထားပါ။ အခြားဝေဒနာဆို စိတ်မရောက်ရန် သတိထားပါ။ စိတ်နှင့် ဝေဒနာ ဦးတည့်ပြီ ဆိုလျှင် ဝေဒနာထဲသို့ စိတ်ထိုးဖောက် ဝင်ရောက်သွားအောင် သတိကပ်ပြီး တွန်းပေးပါ။

ဝေဒနာထဲသို့ စိတ်ထိုးဖောက် ဝင်ရောက်သွားသည့်အခါ ယောဂီသည် ဝေဒနာတို့၏သဘောကို ကောင်းစွာ တပ်အပ် သေချာ သိလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ငါ၏ခြေ၊ ငါ၏လက်၊ ငါ၏ကိုယ်၊ ငါနာသည်၊ ငါကျင်သည် ဟူသော အတွေး များ၊ ဆင်ခြင်မှုများ ပပျောက်၍ သညာဖြင့် တင်ထားသော ဝေဒနာကို ပညာဖြင့် ကောင်းစွာ သိလိမ့်မည်။ ထိုအခါ ကိုယ်ကို စွဲလမ်းမှုများ ပျောက်ကွယ် ကာ နာကျင် ကိုက်ခဲစူးယှ ပူအေးသည့် အမည်များ မထပ်တော့ဘဲ ခံစားမှု သက်သက်ဟု သိနေလိမ့်မည်။

ထုခ ခုက္ခ ဥပေက္ခာဟု ဝေဒနာသုံးမျိုး ရှိသည့်အနက် မည်သည့်ဝေဒနာ ပေါ်ပေါ် ပေါ်သည့်ဝေဒနာကို ဖြစ်ပေါ်သည့်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ကာမျှ သတိ ပြုရမည်။ ဥပေက္ခာဝေဒနာမှာ အလွန်သိမ်မွေ့သဖြင့် သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် မထင်ရှားပေ။ အားထုတ်သန်၍ သမာဓိအလွန်ရင့်ကျက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ အတွက်သာ ထင်ရှားသည်။

ဤသို့အားဖြင့် ဝေဒနာကုန်သည်တိုင်း၊ ဆုံးသည့်တိုင်း၊ ပြတ်သည့်တိုင်း၊ ကျွတ်သည့်တိုင်း၊ ချုပ်သည့်တိုင်းအောင် ဝေဒနာလိုက်ပါ။ ဝေဒနာချုပ်ဆုံးသည့် အခါ စိတ္တာနုပဿနာ စခန်းသို့ ဆိုက်ရောက်ပြီ။ အမှန်မှာ ကာယာနုပဿနာ၊

ဝေဒနာနုပဿနာ၊ စိတ္တာနုပဿနာ၊ ဓမ္မာနုပဿနာတို့သည် သီးခြားစီ ပေါ်ကြသည် ဟုတ်။ တစ်ပြိုင်တည်း ပေါ်တတ်၍ တစ်ပြိုင်တည်း အားထုတ်ရာ၏။ ဤသတိပဋ္ဌာန် လေးပါးနှင့်ပြည့်စုံလျှင် ဗောဇ္ဈင်ခုနစ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံ၍ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် ရနိုင်၏။

သဲအင်းဂူဆရာတော်၏ အာနာပါန အားထုတ်နည်း

သဲအင်းဂူဆရာတော်သည်လည်း မြန်မာပြည် ပဋိပတ္တိသာသနာတွင် ထင်ရှားကျော်ကြားသော ဆရာတော်တစ်ပါး ဖြစ်သည်။ ဆရာတော်သည် သဲအင်းဂူဆရာတော်အဖြစ် မထင်ရှားမီ ဦးအောင်ထွန်းဘဝက စွန်းလွန်းဆရာတော်၏ ထေရုပ္ပတ္တိနှင့် တရားအားထုတ်နည်းစာအုပ်ကို ဖတ်ရှုရသည့် အချိန်မှစ၍ စွန်းလွန်းဆရာတော်ကို အားကျအတုယူကာ စွန်းလွန်းနည်းဖြင့် အာနာပါနကို စတင်အားထုတ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် သဲအင်းဂူနည်းသည် စွန်းလွန်းဆရာတော်၏ နည်းနာနိဿယကိုပင် အနည်းငယ် ပြုပြင်ထားသည်။ သဲအင်းဂူဆရာတော်သည် ၁၃၂၁-ခုနှစ်တွင် တရားထူး ရခဲ့ကြောင်း ကြေညာ၍ မိမိကျင့်သုံး အားထုတ်ခဲ့သည့် အာနာပါနသမထကို အစတော်ကော ဝိပဿနာရှုနည်းများကို တပည့် ယောဂီများအား သင်ကြားပြသ နည်းပေးခဲ့သည်။ သဲအင်းဂူဆရာတော်၏ အာနာပါနအားထုတ်နည်းကို အကျဉ်းချုပ်၍ ဖော်ပြပါဦးမည်။

သဲအင်းဂူနည်းဖြင့် အာနာပါနအားထုတ်မည့် ယောဂီသည် ရှေးဦးစွာ ဘုရားကန်တော့ရှိခိုးရမည်။ နိဗ္ဗာန်ကိုရည်မှန်း၍ မိမိ၏ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို ဘုရားရှင်အား လှူဒါန်းပူဇော်ရမည်။ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် နိဗ္ဗာန်ကို လျှင်မြန်စွာ ရရပါလို၏ဟု ဆုတောင်းရမည်။ ထို့နောက် မိမိ၏ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို တရားအားထုတ်ဆဲ အချိန်၌ သဲအင်းဂူဆရာတော်အား လှူဒါန်းထားရမည်။ ထို့နောက် ဝေနေယျသတ္တဝါတို့အား မေတ္တာပို့ အမျှဝေရမည်။

ထိုင်ပုံထိုင်နည်း

မိမိကြိုက်နှစ်သက်သလိုထိုင်ပါ။ ကျောရိုးကို ကွေးမထားပါနှင့်၊ ဆန့်ထားပါ။ ခန္ဓာကိုယ်ကို တောင့်တင်းမထားပါနှင့်၊ သက်သက်သာသာလေး ထားပါ။ ခေါင်းကို ငုံ့မထားပါနှင့်၊ နဂိုအနေအတိုင်းထားပါ။

မျက်စိကို အသာအယာ မှိတ်ထားပါ။ အလင်းရောင်ရှိသော နေရာ၌ ထိုင်ပါက ခေါင်းပေါ်တွင် အဝတ်စကလေးကို တင်၍ အဝတ်စနှင့် မျက်စိကို ဖုံးအုပ်ထားပါ။ တရားထိုင်သောနေရာ၌ လေကောင်းလေသန့်ဝင်နိုင်ရန်

ပြတင်းပေါက်များကို ဖွင့်ထားပါ။ အဝတ်အခင်း ထူထူပေါ်မှာ ထိုင်ပါက အနာအကျင့် အကိုက်အခဲ သက်သာပါလိမ့်မည်။ သဲအင်းဂူတရားထိုင်နည်းသည် ဝေဒနာသီးပါးတို့၏ ဒုက္ခလက္ခဏာကို အစ အလယ် အဆုံး သီအောင် အားထုတ် ရသောကြောင့် ထိုင်ပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ယားလျှင်လည်း မကုတ်ရပါ။ နာကျင်ကိုက်ခဲလာလျှင်လည်း ဣရိယာပုထ်ကို မပြုပြင်ရတော့ပါ။

ရှုပုံရှုနည်း

သဲအင်းဂူနည်းဖြင့် အာနာပါနအားထုတ်မည့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ သက်သာသလို အဆင်ပြေသလို ထိုင်ပြီး ဝင်သက် ထွက်သက်ကို ရှုရှိုက်ပါ။ လေရှူသွင်းသည့်အခါ ချက်တိုင်သို့ဆောက်အောင် လေကိုရှူသွင်းပြီး ရှုထုတ်သည့် အခါ၌လည်း ချက်တိုင်ဆီမှ လေကိုရှုထုတ်ပါ။

တရားအားထုတ်ရာ၌ အာနာပါန ဝင်သက်ထွက်သက် ရှုရှိုက်ခြင်းကို အထွန့်အလွန် ပြင်းပြင်းထန်ထန် လုပ်စရာမလိုပါ။ သာမန်ရှုရှိုက်ခြင်းထက် နှစ်ဆလောက်ပြင်းပြီး နှစ်ဆ သုံးဆလောက် လျင်မြန်စွာ ရှုရှိုက်လျှင် ရပါသည်။ ခပ်ဆတ်ဆတ် ခပ်မြန်မြန်ကလေး ရှုရှိုက်ပေးပါက စိတ်သည် အခြားအာရုံတစ်ပါးသို့ ပြေးသွားခြင်း နည်းပါးကာ တည်ငြိမ်လာပါလိမ့်မည်။

ဝင်လေ ထွက်လေ နှာဝ နှုတ်ခမ်းဖျားကို တိုးဝင်လာ တိုးထွက်သွားသည်ကို အသိကပ်၍ သတိနှင့် တရစပ်သိအောင် အားထုတ်ပါ။ ဝင်လေ ထွက်လေတို့၏ တိုးဝင်လာမှု တိုးထွက်သွားမှုတို့ကို တရစပ် သိ၊ သိ၊ သိနေသည်နှင့်အမျှ ဆမာဓိအင်အား ကောင်းလာပါလိမ့်မည်။

သတိကြီးစွာထားပြီး သိ၊ သိ၊ သိနေလျှင် သမာဓိအင်အား ကောင်းလာ ပါမည်။ သမာဓိအင်အား ကောင်းလာလျှင် ပညာဖြစ်လာပါမည်။ ယုံယုံ ကြည်ကြည် အားထုတ်ပါ။ ဝိရိယကို သာမန်အဆင့်မှ ဗိုလ်အဆင့်ဆောက်အောင် မြှင့်တင်ပေးပါ။

တရားထိုင်စတွင် တောင့်တင်းထုံကျဉ်ကိုက်ခဲမှု ဒုက္ခဝေဒနာများ မပေါ် တတ်သေးပါ။ ထိုအချိန်တွင် နှာသီးဝမှ ဝင်လေထွက်လေကို သတိနှင့် တရစပ် သိသိနေအောင် သမာဓိ ထူသောင်ရပါမည်။ တရား ခိုင်၍ ငါးမိနစ်၊ ဆယ်မိနစ်ခန့် ကြာသည့်အခါ တောင့်တင်းထုံကျဉ်ကိုက်ခဲသည့် ဒုက္ခဝေဒနာ တစ်ခုခု ပေါ်လာပါလိမ့်မည်။ ထိုအခါ နှာသီးဝမှာ သိ နှုသော အသိစိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်သည့် ဝေဒနာဆီသို့ သူ့အလိုအလျောက် ရောက်ရှိသွားလိမ့်မည်။ ဖြစ်ပေါ်သည့်ဝေဒနာကို သူ့သဘောနှင့်သူ သွားပြီး သိလိမ့်မည်။

အာနာပါနုဿတိ ပွားများအားထုတ်ပုံ

သီအင်ဂူနည်းသည် ဝေဒနာ၏ ဒုက္ခသဘောကို အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး ကုန်ဆုံးအောင်သိရန် အားထုတ်ခြင်းဖြစ်၍ သားသမင်ပစ်ရန် တောလည်သော မုဆိုးသည် သားသမင်ကို တွေ့သည့်အခါ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်သကဲ့သို့ သီအင်ဂူယောဂီသည် ဝေဒနာပေါ်လျှင် ဝမ်းမြောက်ရမည်။ ဝေဒနာကို မကြောက်လင့်။

တောမုဆိုးသည် သားသမင်နှင့် တွေ့သည့်အခါ မြားလက်နက်ဖြင့် ပစ်သကဲ့ သို့ သီအင်ဂူယောဂီသည် ပေါ်လာသည့်ဝေဒနာကို ဝေဒနာ၏ခံစားမှုသဘောကို ဉာဏ်ငုံမိအောင်ရှုပြီး ဝေဒနာ ဝေဒနာ ဟု သိနေရမည်။ တောင့်တင်းနာကျင် သည်ဟု မသိဘဲ ခံစားမှုဝေဒနာဟု သိလိုက်ခြင်းသည် သညာဝိပလ္လာသကို ဖယ်ရှားလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ဖယ်ရှားပြီးနောက် သမာဓိအား ကောင်းလာသည့်အခါ စိတ္တဝိပလ္လာသ၊ ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသများ ပြုတ်ကျသွားပြီး တောင့်တင်းမှုဝေဒနာ ချုပ်ဆုံး ကွယ်ပျောက်သွားခြင်းကို အံ့ဩစွာ တွေ့ရမည်။

တောင့်တင်းနေသည်ကို ဝေဒနာဟု သိနေပါလျက် ထိုဝေဒနာသည် မခံမရပ် နိုင်အောင် တိုးလာလျှင် သမာဓိလက်နက်ကို အသုံးပြုရမည်။ ပေါ်သည့်ဝေဒနာ နေရာကို စိတ်ဖြင့် စူးစိုက်ရှုပြီး ဝင်လေထွက်လေကို ခပ်ပြင်းပြင်း ခပ်ဆတ်ဆတ် ရှုရှိုက်ပေးရပါမည်။

သဘောမှာ ကျောက်တုံးကြီးကို အကြိမ်ကြိမ်ထုသည့်အခါ နှစ်စိတ်၊ လေးစိတ် ရှစ်စိတ် စသည်ကွဲပြီး နောက်ဆုံး အမှုန်များဖြစ်သွားသကဲ့သို့ ဝေဒနာတည်းဟူသော ကျောက်တုံးကို စိတ်တည်းဟူသော တူဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် ထုချေပါ။ သမာဓိအင်အားကောင်းလျှင် ကောင်းသလောက် ဝေဒနာသည် အချိန်အနည်းငယ်အတွင်း ပြိုကွဲချုပ်ပျောက်သွားသည်ကို အံ့ဩစွာ တွေ့ရမည်။

ထိုသို့ပြုလုပ်၍ ဝေဒနာမချုပ်ပျောက်သေးလျှင် ထိုဝေဒနာကို သွားပြီး သိနေသည့်စိတ်ကို နားသီးဝမှာ ပြန်ထားပြီး နားသီးဝကိုသာ သိနေပါစေ။ ဝေဒနာကို မသိပါနှင့်။ ဤနည်းဖြင့် ဝေဒနာကို သိလိုက် နားသီးဝကို သိလိုက် တစ်လှည့်စီ သိအောင် အားထုတ်ပါ။ ထိုအခါ ဝေဒနာသည် တစ်ဆက်တည်း မဟုတ်တော့ဘဲ အပြတ်အပြတ်ဖြစ်ကာ ဝေဒနာ လျော့သွားလိမ့်မည်။

ထိုသို့ပြုလုပ်၍ ဝေဒနာလျော့ပါး ပျောက်ကွယ်မသွားသေးပါက အသိစိတ် ဖြင့် ဝေဒနာဖြစ်ပေါ်သည့် နေရာကို စူးစိုက်၍မသိဘဲ ခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုလုံးကို ဖြန့်၍ဖြန့်၍ သိအောင်ပြုပါ။ ထိုအခါ ဝေဒနာသည် တစ်နေရာတည်း မနေဘဲ

ထစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့သွားမည်။ ထိုအခါ ဝေဒနာကို ခံနိုင်ရည်ရှိလာလိမ့်မည်။ သဘောမှာ လေးလံသည့် ဝန်ထုပ်ကို တစ်ဦးတည်း ထမ်းဆောင်ထက် လေးငါး ဟောက် ဝိုင်းထမ်းပါက ပေါ့ပါးသွားသကဲ့သို့တည်း။

ထိုသို့ပြုလုပ်၍ ဒုက္ခဝေဒနာကို မနိုင်သေးပါက အသက်ရှူကြိတ်ခြင်းကို လျော့ချပေးလိုက်ပါ။ ယင်းသို့ လျော့ချခြင်းကို သဲအင်းဂူက ဇောချပေးသည်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအခါ ဝေဒနာလျော့ကျသွားလိမ့်မည်။ ဝေဒနာလျော့သွားသည့် အခါ ဇောကိုတင်ပြီး ပြင်းပြင်း ရှူပေးပါ။ ဝေဒနာကို အနိုင်ရပါလိမ့်မည်။

ဤသို့ဆောနည်းများဖြင့် ဝေဒနာကို အနိုင်တိုက်ပါ။ ဝေဒနာချုပ်ဆုံး အောင်တိုက်ပါ။ ဝေဒနာထစ်ကြိမ် ချုပ်ဆုံးသည်ကို တွေ့သိရလျှင် နောင် ပေါ်လာသမျှ ဝေဒနာများကိုလည်း ချုပ်ဆုံးအောင်တိုက်ပါ။ ဝေဒနာကို လျှစ်လျူရှုနိုင်သည့် အဆင့်သို့ရောက်လျှင် တစ်နေ့ကုန် တစ်နေ့ခန်း တရား အားထုတ်နိုင်စွမ်း ရှိလာပါမည်။

ဤနည်းအားဖြင့် ဆက်လက်အားထုတ်ပါက ဤဘဝ၌ပင် အရိယာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိနိုင်ပါသည်။

အာနာပါနသမထလမ်းစဉ်မှ ဝိပဿနာလမ်းစဉ်သို့ ကူးပြောင်းပုံကို ဝိပဿနာ ခန်း၌ ထပ်မံရှင်းလင်းဖော်ပြပါမည်။

အခန်း (၇)

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

“ဗြဟ္မစိုရ်” ဟူသော စကားသည် “ဗြဟ္မစရိယ” ဟူသော ပါဠိဝေါဟာရမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော စကား ဖြစ်သည်။ (ဗြဟ္မ=မြတ်သော+စရိယ=အကျင့်။ ဗြဟ္မစရိယ=မြတ်သော အကျင့်၊ ဗြဟ္မစိုရ်။) မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာ ဥပေက္ခာအားဖြင့် ဗြဟ္မစိုရ်တရား လေးပါးရှိ၏။ ယင်းတရားလေးပါးကို “ဗြဟ္မဝိဟာရ” ဟုလည်း ခေါ်သည်။ (ဗြဟ္မ=ဗြဟ္မာတို့၏+ဝိဟာရ=နေခြင်း၊ ဗြဟ္မ=မြတ်သော+ဝိဟာရ=နေခြင်း။)

အပ္ပမညာတရား

အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ် အတိုင်းအဆ ပမာဏမရှိသော သတ္တဝါ အပေါင်းကို “အပ္ပမာဏ” ဟု ခေါ်သည်။ (အ+ပမာဏ။ ပမာဏ=အတိုင်း အရှည်+အ=မရှိ) ဤ၍၍မျှလောက်သော သတ္တဝါကိုသာ အာရုံပြုရမည်။ ထို့ထက်ပိုလွန်သော သတ္တဝါကို အာရုံမပြုရဟု အကန့်အသတ် ပမာဏမထားဘဲ အနန္တ (အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော) သတ္တဝါအားလုံးကို အာရုံပြုရမည်။ သတ္တဝါတစ်ဦးတစ်ယောက်ကို အာရုံပြုရာ၌လည်း သတ္တဝါ၏အထက်ပိုင်းကိုသာ အာရုံပြု၍ အောက်ပိုင်းကို အာရုံမပြုရဟု စသည်ဖြင့် ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း လည်း အကန့်အသတ် ပမာဏမထားဘဲ တစ်ကိုယ်လုံးကို အာရုံပြုရမည်။

ဤသို့အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ် ပမာဏမရှိသော သတ္တဝါအပေါင်းကို အာရုံပြု၍ ပွားများရသောကြောင့် ဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါးကိုပင် အဘိဓမ္မာ ကျမ်းများ၌ “အပ္ပမညာတရား” ဟု ခေါ်သည်။ (အပ္ပမာဏ+ယ=အပ္ပမာဏ၊ =အပ္ပမညာ၊ ထို့ကို ညပြု၍ “အပ္ပမညာ” ဖြစ်သည်) ထို့ကြောင့် “အပ္ပမညာတရား” ဟု လည်းကောင်း၊ “ဗြဟ္မဝိဟာရတရား” ဟုလည်းကောင်း၊ “ဗြဟ္မစိုရ်တရား” ဟုလည်းကောင်း အမည်သုံးမျိုးဖြင့် ခေါ်ဝေါ်နိုင်သည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါးအဓိပ္ပါယ်

- (၁) မေတ္တာ=ချစ်ခင်ခြင်း၊ သတ္တဝါများ၏ အကျိုးစီးပွားကို လိုလားခြင်း၊
- (၂) ကရုဏာ=သနားကြင်နာခြင်း၊ ဒုက္ခ ထောက် နေ သူ များ ကို ကယ်တင်စောင့်ရှောက်လိုခြင်း၊

(၃) မုဒိတာ = ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ချမ်းသာသူများအပေါ်
ဝမ်းမြောက်နေခြင်း။

(၄) ဥပေက္ခာ = လျစ်လျူရှုခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်း၊
ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်းတို့၏ အလယ်၌ မယိမ်းမယိုင်
နေနိုင်ခြင်း။

ရှေးဦးပြုဖွယ်ကိစ္စများ

မေတ္တာဘာဝနာပွားများမည် ယောဂီသည် ပထဝီကသိုဏ်းရှုပုံ၌ ပြဆိုခဲ့
သည့်အတိုင်း ရှေးဦးပြုဖွယ်ကိစ္စများကို ပြုလုပ်ရမည်။ အကျဉ်းချုပ် ရှေးဦးစွာ
ပြုဖွယ်ကိစ္စများ ပြုပုံမှာ-

-ဦးစွာ သီလကို စင်ကြယ်စေရမည်။

-ကြောင့်ကြစိုက်ဖွယ် ပလိဗောဓ (လုပ်ငန်းအဝဝ)ကို ပြီးပြတ်အောင်
ပြုလုပ်စီမံထားရမည်။

-မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စနစ်တကျပြုသနိုင်မည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာထံ
နည်းနာနိဿယ ခံယူရမည်။

-ခေါင်းရိတ်ခြင်း၊ လက်သည်းလှီးခြင်း စသည့် ဆေးငယ်သော
ကြောင့်ကြစိုက်ဖွယ်များကိုလည်း ပြီးပြတ်အောင် ပြုလုပ်ထားရမည်။

-မေတ္တာဘာဝနာ အားထုတ်ရန် သင့်လျော်သည့် နေရာ၌ နေထိုင်ရမည်။

-အစာစားပြီးစအခါမျိုးတွင် အစာဝလွန်းသည့်အတွက် လေးလံ
ထိုင်းမှိုင်းမှုကို ခေတ္တ အနားယူ၍ ပြေငြိမ်းစေပြီးနောက် ဆိတ်ငြိမ်ရာ
အရပ်တွင် နေရာခင်း၍ မလှုပ်မယှက် မရွေ့မပြောင်း ပြင်မထိုင်ဘဲ
ကြာရှည်စွာ ထိုင်နိုင်မည့် ထိုင်ခြင်းမျိုးဖြင့် ထိုင်၍ ပွားများရမည်။

ပထမဦးစွာ ထိုင်ခါစတွင် တင်ပျဉ်ခွေထိုင်ခြင်းသည် အကောင်းဆုံး
ထိုင်နည်း ဖြစ်သည်။ အားထုတ်၍ အသားကျလာသည့်အခါ သက်သာသလို
ထိုင်၍ အားထုတ်နိုင်ပါသည်။

ဣရိယာပုထံ ၄-ပါးလုံး အားထုတ်ရန် သင့်လျော်ပုံ

မေတ္တာဘာဝနာကို ပွားများအားထုတ်သည့် ယောဂီသည် ထိုင်လျက်သာမက
စင်္ကြံလျှောက်ရင်းလည်း အားထုတ်နိုင်သည်။ မတ်တတ်ရပ်နေရင်းလည်း
အားထုတ်နိုင်သည်။ လဲလျောင်းနေရင်းလည်း အားထုတ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့်
မေတ္တသုတ်ပါဠိအော်၌-

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

“တိဋ္ဌံ စရံ နိသိန္ဒော ဝ၊ သယာနော ယာဝတာ’သ ဝိတမိဒ္ဓေါ”
ဟု ဟောကြားတော်မူသည်။ ဤပါဠိတော်အရ-

“တိဋ္ဌံ၊ ရပ်နေရင်း။ စရံ၊ သွားလာနေရင်း။ နိသိန္ဒော၊ ထိုင်နေရင်း။
သယာနော၊ လဲလျောင်းနေရင်း”

ဤဗြဟ္မစိုရ်ယာပုထ် လေးပါးလုံးပင် သင့်လျော်သလို အားထုတ်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။

သတိပဋ္ဌာန်တရား ပွားများအားထုတ်ရာ၌လည်း ဗြဟ္မစိုရ်ယာပုထ်လေးပါးလုံးပင် သင့်လျော်သလို အားထုတ်နိုင်ကြောင်း ဟောကြားတော်မူထားသည်။ မေတ္တာဘာဝနာပွားများသည့် ယောဂီအဖို့ လိုရင်းအချုပ်အားဖြင့် အိပ်ချိန်ကို အနည်းငယ်သာ ထားပြီး အိပ်ဖို့ရန် လဲလျောင်းနေသည့်အခါတောင်မှ အိပ်မပျော်မချင်း ဤမေတ္တာဘာဝနာကို ပွားများနေသင့်ကြောင်း မေတ္တာသုတ် ပါဠိတော်၌ ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင် တိုက်တွန်း ဟောကြားတော်မူထား သည်။ မေတ္တာကို ပွားများနိုင်ရန်မှာ မေတ္တာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဒေါသကို ပယ်နိုင်ရမည်။ သည်းခံစိတ် မွေးရမည်။

အပြစ်နှင့် အကျိုး ဦးစွာဆင်ခြင်

မေတ္တာဘာဝနာ ပွားများမည့် ယောဂီသည် မေတ္တာ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော ဒေါသ၏ အပြစ်အမျိုးမျိုးနှင့် သည်းခံခြင်း၏ အကျိုးအမျိုးမျိုးကို ဆင်ခြင်နှလုံးသွင်း ထားရမည်။ မှန်ပါသည်။ ဒေါသနှင့် မေတ္တာသည် ဆန့်ကျင် ဘက်ဖြစ်သည်။ ဒေါသဖြစ်နေလျှင် မေတ္တာဓါတ် မကိန်းအောင်းနိုင်ပေ။ ဒေါသသည် ပူလောင်၍ မေတ္တာသည် အေးမြ၏။ အပူနှင့် အအေးသည် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရာ အပူရှိလျှင်အအေး မလာနိုင်။ အအေးလာနိုင်ရန် အပူကို ငြိမ်းသတ်ရမည်။ ပယ်ထုတ်ထားရမည်။ ပယ်ထုတ်ထားရန်အတွက် အပြစ်ကိုမြင်မှ ပယ်နိုင်သည်။ အပြစ်မမြင်သမျှ ပယ်၍ရနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဒေါသ၏အပြစ်ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ထားရမည်။

ဒေါသ၏အပြစ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ

- “ဒုဋ္ဌော အတ္တံ န ဇာနာတီ”
- “အမျက်ထွက်သူသည် အကျိုးကို မသိ မမြင်နိုင်”
- “ဒုဋ္ဌော ဓမ္မံ န ပဿတီ”
- “အမျက်ထွက်သူသည် အကြောင်းကို မမြင်နိုင်”

အမျက်ဒေါသဖြစ်လာလျှင် အကျိုးအကြောင်းကို ခွဲခြား၍ မမြင်နိုင်ဖြစ်လာ
တော့သည်။ အမျက်ထွက်သူသည် အကြောင်းအကျိုး အကောင်းအဆိုး တို့ကို
မဝေခွဲနိုင်တော့သဖြင့် သူ့အသက်သတ်ခြင်း၊ သူ့တစ်ပါးကို နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်း
အစရှိသည် မကောင်းမှု ဒုစရိုက်များကို ကျူးလွန်မိတတ်ပေသည်။

အမျက်ဒေါသထွက်နေသူသည် ဒေါသကို အရင်းခံ၍ မပြစ်မှားထိုက်သည့်
ပုဂ္ဂိုလ်များကို ပြစ်မှားမိတတ်သည်။ မကျူးလွန်ရမည့် ဥပဒေများကိုလည်း
ကျူးလွန်မိတတ်သည်။

ဒေါသဖြစ်နေသူသည် ရှေးဦးစွာ မိမိကိုယ်ကို ဆင်းရဲစေသည်။ ဒေါသ
ဖြစ်လာသည်နှင့်အမျှ ကြည်လင်ရွှင်ပျသော စိတ်မရှိတော့ဘဲ မျက်နှာမသာမယာ
ဖြစ်လာသည်။ ဒေါသပြင်းထန်လေလေ ကိုယ်ရောစိတ်ပါ ပင်ပန်းဆင်းရဲလေလေ
ဖြစ်တော့သည်။ ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက် မနောဒုစရိုက်များကိုလည်း
ကျူးလွန် လာတော့သည်။

ဒေါသဖြစ်နေသူသည် သူတစ်ပါးကိုလည်း ဆင်းရဲအောင်ပြုလုပ်သည်။ ပြောဆို
သည်၊ ကြံစည်သည်၊ သူတစ်ပါးကို ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်၍ ကိုယ်ဖြင့်လည်း ကျူးလွန်
စော်ကားမည်။ စွမ်းနိုင်လျှင် သေအောင်လည်း သတ်ဖြတ်နိုင်သည်။ နှုတ်ဖြင့်
လည်း မခံသာအောင် ဆဲဆို စော်ကားနိုင်သည်။ သူတစ်ပါး ဒုက္ခရောက်အောင်
စိတ်ဖြင့်လည်း ကြံစည်တော့မည်။ နောက်ဆုံးတွင် အပါယ်သို့ ကျရောက်နိုင်သည့်
အပြစ်ကြီးများကိုပင် ကျူးလွန်မိပြီး အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်ရတော့သည်။

ဤသို့လျှင် ဒေါသဖြစ်သူသည် ရှေးဦးစွာ မိမိကိုယ်တိုင် ကိုယ်စိတ်ပင်ပန်း
ဆင်းရဲရသည်။ သူတစ်ပါးကိုလည်း ဆင်းရဲအောင်လုပ်သည်။ မိမိသူတစ်ပါး
နှစ်ဦးသားလုံးကိုလည်း ဆင်းရဲစေနိုင်သည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဒေါသ၏အပြစ်ကို
ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်းရမည်။

သည်းခံခြင်း၏ အကျိုး

ဒေါသ၏အပြစ်များကို ဆင်ခြင်ပြီးနောက် သည်းခံခြင်း၏ အကျိုးကို
ဆက်လက်၍ ဆင်ခြင်ရမည်။ သည်းခံခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပိဋကတ်တော်များ၌
ဟောကြားထားသည့် ဒေသနာတော် များစွာရှိသည်။ သည်းခံခြင်းသည်
မင်္ဂလာတစ်ပါးဖြစ်ကြောင်း မင်္ဂလာတရားတော်၌ တွေ့နိုင်သည်။ သည်းခံခြင်း
သည် အမြတ်ဆုံး အကျင့်ဖြစ်ကြောင်း သြဝါဒပါတီမောက် ဒေသနာတော်၌
ဘုရားအဆူဆူ ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။ သည်းခံခြင်းသည် ဘေးရန်ကို

ကာကွယ်နိုင်သည့် စစ်တပ်နှင့်တူသည် ဟု ဓမ္မပဒဒေသနာတော်၌ ဟောကြားတော်မူသည်။ မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားထဲတွင် အမြတ်ဆုံးအကျိုးစီးပွားဖြစ်သည်ဟု သံယုတ်ပါဠိတော်၌ ဟောကြားတော်မူသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သည်းခံခြင်း၏ အကျိုးအာနိသင်ကို ဆင်ခြင်ရသည်။

စိတ်ဆိုးစရာ အာရုံနှင့်ကြုံတွေ့သည့်အခါ စိတ်မဆိုးဘဲ ကြည်ကြည်သာသာနှင့် သည်းခံနေသူသည် လူ့အများ၏ ချစ်ခင်လေးစားကြည်ညိုခြင်းကို ခံရသည်။ သည်းခံသူအား စွမ်းနိုင်သမျှ ဝိုင်းဝန်း၍လည်း အကူအညီပေးကြသည်။ သည်းခံသူအား ရန်လည်းမများ အမှန်းလည်းမပွားနိုင်။

အလောင်းတော် ဒီဃာဝုမင်းသားသည် သည်းခံဖို့ မိဘများသွန်သင် မှာကြားခဲ့သည့် စကားကို တစ်ဆယ့်ငါးမိတ် လိုက်နာသည်။ ဗြဟ္မဒတ်မင်းသည် ဒီဃာဝုမင်းသား၏မိဘများကို သတ်ဖြတ်၍ တိုင်းပြည်ကိုလည်း လုယက်သိမ်းပိုက်သည်။ ယင်းသို့ ပြုလုပ်သော ဗြဟ္မဒတ်မင်းအပေါ် ဒီဃာဝုမင်းသား၏ မိဘများသည် ရန်တုံ့မမူဖို့၊ အရှည်ကို မြော်၍ သည်းခံဖို့ မှာကြားသွန်သင်ခဲ့သည်။ ဒီဃာဝုမင်းသားသည် မိဘတို့ မှာကြားခဲ့သည့် ခန္တီတရားကို လက်ကိုင်ထားသဖြင့် ဗြဟ္မဒတ်မင်း၏ အတွင်းလူယုံတော်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိကာ ဗြဟ္မဒတ်မင်းက သမီးတော်နှင့် လက်ထပ်ပေး၍ သိမ်းပိုက်ထားသော ထီးနန်းကိုပင် ပြန်လည်ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ဒီဃာဝုမင်းသား၏ သည်းခံခြင်းတရား လက်ကိုင်ထားပုံကို ဆင်ခြင်၍လည်း သည်းခံခြင်း၏ အကျိုးအာနိသင်ကို ဆင်ခြင်ကြရ၏။

သည်းခံမှု နိဗ္ဗာန်ရောက်

သည်းခံခြင်းခန္တီတရားသည် ကုသိုလ်ဟူသမျှတို့၏ အခြေခံတရားလည်း ဖြစ်သည်။ ဒါနကုသိုလ် အထမြောက်ဖို့အရေးကို ကြည့်ပါက ဦးစွာမိမိကိုယ်တိုင် သုံးစွဲလိုမှုကို အောင့်အည်း သည်းခံရသည်။ ကိုယ့်အတွက် ခြိုးခြံ၍ အပင်ပန်းခံရသည်။ သီလကုသိုလ် အထမြောက်ရေးအတွက်လည်း အနစ်နာခံရသည်။ ဘူရိဒတ်ဇာတ်၊ စမ္မေယျဇာတ်၊ သင်္ခပါလဇာတ်စသည်တို့၌ ဘုရားအလောင်းတော်၏ သည်းခံတော်မူပုံကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ဥပုသ်သီလကုသိုလ် အထမြောက်ရေးအတွက် သည်းခံရပုံမှာ နေ့လွဲညစာမစားဘဲ သည်းခံရသည်။ အမွှေးနံ့သာကို မလိမ်းမကျံဘဲ အောင့်အည်း သည်းခံကြရသည်။ ပွဲလမ်းသဘင်ကြည့်လိုမှု၊ သီဆိုတီးမှုတ်လိုမှုများကို ပြုလိုပါလျက် အောင့်အည်းသည်းခံကြရသည်။

ဘာဝနာကုသိုလ် အထမြောက်ရေးအတွက်လည်း ကိုယ်ပင်ပန်း ဆင်းရဲမှုများကို သည်းခံကြရသည်။ ထိုသို့ သည်းမခံဘဲ အနည်းငယ် ညောင်းညာပူအိုက်လာရုံမျှဖြင့် ကိုယ်အနေအထားကို ခဏခဏပြင်လိုက် လှုပ်လိုက် ပြုလုပ်

နေပါက သမာဓိရရှိ ခဲယဉ်းလှသည်။ သည်းခံပြီး ရှုမှတ်ပွားများမှ ဈာန်သမာဓိနှင့် ဝိပဿနာဉာဏ်များ ရင့်သန်ပြီး မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်အထိ မျက်မှောက်ပြုနိုင်မည်။ ဤသည်ကို ရည်ရွယ်၍ “သည်းခံမှ နိဗ္ဗာန်ရောက်သည်” ဟု ဆိုရိုးစကား ပြုခဲ့ကြသည်။

ဤသို့အားဖြင့် ဒါန သီလ ဘာဝနာကုသိုလ်များ အထမြောက်မေးတွင်လည်း ခန္တီတရားသည် အရေးပါ အရာထောက်လျက်ရှိပေသည်။ မေတ္တာပွားများထွက်ကား သည်းခံခြင်း အကျင့်တရားသည် ပို၍ပင် အရေးပါ အရာထောက်လှပေသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် သူတစ်ပါးကို စိတ်မဆိုးဘဲ သည်းခံနိုင်မှ မေတ္တာဖြစ်ပွားနိုင်သည်။ သည်းမခံဘဲ ဒေါသဖြစ်ပွားနေလျှင် မေတ္တာမဖြစ်နိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် မေတ္တာကို မပွားမီ သည်းခံခြင်း၏ အကျိုးအာနိသင်ကို ဆင်ခြင်ဖို့ လိုအပ်ပေသည်။

မေတ္တာဘာဝနာ

ဒေါသ၏အပြစ်နှင့် သည်းခံခြင်း၏ အကျိုးများကို ဆင်ခြင်ပြီးသည့်အခါ စိတ်အစဉ်၌ အပြစ်ရှိသော ဒေါသများကင်းရှင်းစေရန်နှင့် အကျိုးများသော သည်းခံမှု ခန္တီတရားများ အမြဲကိန်းနေစေရန်အတွက် မေတ္တာဘာဝနာကို ပွားများကြရပေသည်။

မေတ္တာပွားပုံ ၂-မျိုး

မေတ္တာပွားရာ၌—

- (၁) ပါရမီဖြစ် ကုသိုလ်ဖြစ် ပွားများခြင်းနှင့်
- (၂) သမာဓိဈာန်ရအောင်ပွားများခြင်း—

ဟု ၂-မျိုးရှိသည်။ ယင်း ၂-မျိုးအနက် ပါရမီဖြစ် ကုသိုလ်ဖြစ် ပွားများပုံကို ရှေးဦးစွာပြပါမည်။

ပါရမီကုသိုလ်ဖြစ် မေတ္တာပွားရာ၌ မြင်သမျှ ကြားသမျှ စိတ်ထဲပေါ်လာသမျှ သတ္တဝါများ၊ သို့မဟုတ် လူများကို အာရုံပြုပြီး ပွားများရသည်။ ချမ်းသာပါစေဟု စိတ်ထဲက တကယ်ချမ်းသာစေလိုသည့် စိတ်ဆန္ဒကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်စေရမည်။ သတ္တဝါအားလုံး ကိုယ်စိတ် နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေဟု အမှန်တကယ် ချမ်းသာစေလိုသည့် စိတ်ဆန္ဒကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဖြစ်ပွားစေရမည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

သတ္တဝါများအပေါ် မေတ္တာပွားရာ၌ နှုတ်ဖြင့် ခပ်ပေါ့ပေါ့ ရွတ်ဆိုရုံမျှ မဟုတ်ဘဲ သတ္တဝါများအပေါ်၌ တကယ်ချမ်းသာစေလိုသည့် မေတ္တာစိတ်ကို လေးလေးနက်နက်ထားပြီး ပွားများသင့်ပုံကို မေတ္တသုတ်ပါဠိတော်၌ ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူပါသည်။

မိခင်လိုစိတ်ထားပါ

မိခင်သည် တစ်ဦးတည်းသော သားလေးအတွက် မိမိအသက်ကိုပင် မငဲ့ ကျက်ဘဲ စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့ မေတ္တာပွားသည့် ယောဂီသည် သတ္တဝါအားလုံး အပေါ်၌ အဟုတ် ချမ်းသာစေလိုသော စိတ်ဓာတ် ထက်သန်စွာဖြင့် မေတ္တာကို ပွားများရမည်။ ချစ်ခင်မြတ်နိုး အကျိုးလိုလားသော စိတ်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်စေရမည်။ ဤသို့ စိတ်ထဲ၌ တကယ်ချမ်းသာစေလိုသည့် စိတ်ထားဖြင့် ပွားများမှ မေတ္တာပွားသည်ဟု မှတ်ယူရပေမည်။

စင်စစ်အားဖြင့် လူတိုင်း၊ သတ္တဝါတိုင်း ချမ်းသာချင်ကြသည်။ ဤသို့ ချမ်းသာချင်သည့် လူများ သတ္တဝါများကို ချမ်းသာကြပါစေဟု စိတ်ဖြင့် နှလုံးသွင်း မေတ္တာပွားနေခြင်းကို “မေတ္တာ မနောကံ”ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရဟန်းရှင်လူ အားလုံးတို့သည် ဝတ်တက်ဝတ်ကပ် ပြုကြသည့် အခါ အားလုံးသော သတ္တဝါတွေ ဘေးရန်ကင်းကြပါစေ စသည်ဖြင့် နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုပွားများကြသည်။ ဆုပေးကြသည်။ ယင်းသို့ မေတ္တာပွားများနေမှုမျိုး ကို “မေတ္တာ ဝစီကံ”ဟု ခေါ်သည်။

မေတ္တာပွားများနေသော ယောဂီသည် ခရီးသွားရာ၌ မိမိကိုယ်တိုင် နေရာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရထားလျှင် သူတစ်ပါးအား ခွဲပေးနိုင်ရသည်။ မနိုင်ဝန် ထမ်းပိုးလာသူကို တွေ့လျှင်လည်း တတ်နိုင်သမျှ ကူညီဖေးမ ပေးသည်။ သူတစ်ပါး လိုအပ်ချက်များကို မေတ္တာရွှေ့ထားပြီး အကျိုးလိုလိုလားလားဖြင့် ကာယကံမြောက် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးမှု မှန်သမျှကို “မေတ္တာ ကာယကံ”ဟု ခေါ်သည်။

မေတ္တာဘာဝနာ ပွားများအားထုတ်နေသော ယောဂီသည် ခရီးသွားလာ ခိုက်ပင် မိမိအနီးအပါး ရောက်ရှိလာသူအားလုံးအပေါ် “ချမ်းသာပါစေ”ဟု စိတ်ဖြင့် မေတ္တာပွားနေရမည်။ မနောကံမေတ္တာ ဖြစ်နေစေရမည်။ နှုတ်ဖြင့်လည်း ချိုချိုသာသာ ပြောဆိုဆက်ဆံရမည်။ ရွှင်ပျသေးမျက်နှာဖြင့် ပျူငှါစွာ နှုတ်ဆက်ရမည်။ ဝစီကံမေတ္တာ ဖြစ်နေစေရမည်။ ကိုယ်ဖြင့်လည်း တတ်နိုင်သမျှ အကူအညီပေးရမည်။ ကာယကံမေတ္တာ ဖြစ်နေစေရမည်။

အချုပ်အားဖြင့် ဆိုရပါမူ မေတ္တာရှင် ယောဂီ၏ ကြံစည်ပြောဆို ပြုလုပ်မှု မှန်သမျှသည် မေတ္တာရွှေသွား ရှိနေရမည်။ မေတ္တာအမှုအရာ ပါရှိနေရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

၅၂၈-သွယ် မေတ္တာပွားပုံ

ငါးရာနှစ်ဆယ်ရှစ်သွယ် မေတ္တာပွားများပုံနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌ မေတ္တာဈာန်ရပြီး ပုဂ္ဂိုလ်များ ပွားများပုံ အပိုင်း၌ ဖော်ပြ ထားပါသည်။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရဟန်းရှင်လူအားလုံးတို့သည် ဝတ်တက် ဝတ်ကပ်ပြုကြရာ၌ ငါးရာနှစ်ဆယ်ရှစ်သွယ် မေတ္တာပွားပုံကို ဝတ်ရွတ်စဉ်အနေဖြင့် ရွတ်ဆိုပွားများလေ့ရှိသောကြောင့် ပါရမီဖြစ် ကုသိုလ်ဖြစ် မေတ္တာပွားပုံ အစန်း၌ ထစ်ဆက်စည်း ဖော်ပြပေအံ့။

သတ္တဝါကို မည်သူမည်ဝါ ယောကျ်ား မိန်းမ စသည်ဖြင့် အထူးမရည်ညွှန်းဘဲ (ပိုင်းခြားကန့်သတ်ခြင်းမရှိဘဲ) သာမညပို့သော မေတ္တာကို “အနောဓိသမေတ္တာ” ဟု ခေါ်၏။ (အနောဓိသ = ကန့်သတ်မှုမရှိသော + မေတ္တာ = မေတ္တာပွားခြင်း) မိန်းမနှင့်ယောကျ်ားကို တစ်ကန့်စီ၊ အရိယာနှင့် ပုထုဇဉ်ကို တစ်ကန့်စီ၊ နတ်၊ လူနှင့် အပါယ်သတ္တဝါတို့ကိုလည်း တစ်ကန့်စီအားဖြင့် ပိုင်းခြားကန့်သတ်လျက် (အထူး ရည်ညွှန်းလျက်) သူ့အဖို့နှင့်သူ အာရုံယူ ပို့ရသော မေတ္တာကို “ဩဓိသမေတ္တာ” ဟု ခေါ်၏။ (ဩဓိသ = အပိုင်းအခြားရှိသော + မေတ္တာ = မေတ္တာပွားခြင်း)

မေတ္တာပို့ရမည့် သတ္တဝါအမျိုးအစား

မေတ္တာ၏ အာရုံမှာ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်သည်။ သက်မဲ့ဝတ္ထုနှင့် သေဆုံးပြီးသူ တို့အပေါ် မေတ္တာမပွားရ၊ ပွား၍မရ၊ ထို့ကြောင့် မေတ္တာစိတ်ဖြင့် အာရုံပြုရန် သတ္တဝါ အမျိုးအစားကို “အနောဓိသ၊ ဩဓိသ” ဟူ၍ အောက်ပါအတိုင်း ခွဲခြားထားသည်—

အနောဓိသမေတ္တာ ၅-မျိုး

- (၁) သဗ္ဗေ သတ္တာ = အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၊
- (၂) သဗ္ဗေ ပါဏာ = အလုံးစုံသော အသက်ရှူသူတို့၊
- (၃) သဗ္ဗေ ဘူတာ = အလုံးစုံသော ထင်ရှားဖြစ်သူတို့၊
- (၄) သဗ္ဗေ ပုဂ္ဂလာ = အလုံးစုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၊
- (၅) သဗ္ဗေအတ္တဘာဝပရိယာပနာ = ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘော ရှိသူ အားလုံးတို့။

ဤမေတ္တာပွားနည်း ငါးမျိုးကို မည်သူမည်ဝါဟု အထူး မရည်ညွှန်းသော ကြောင့် မကန့်သတ်သောကြောင့် “အနောဓိသ”ဟု ခေါ်သည်။

ဩဇာမေတ္တာ ၇-မျိုး

- (၁) သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော = အလုံးစုံသော မိန်းမတို့၊
- (၂) သဗ္ဗေ ပုရိသာ = အလုံးစုံသော ယောက်ျားတို့၊
- (၃) သဗ္ဗေ အရိယာ = အလုံးစုံသော အရိယာတို့၊
- (၄) သဗ္ဗေ အနရိယာ = အလုံးစုံသော ပုထုဇဉ်တို့၊
- (၅) သဗ္ဗေ ဒေဝါ = အလုံးစုံသော နတ်တို့၊
- (၆) သဗ္ဗေ မနုဿာ = အလုံးစုံသော လူတို့၊
- (၇) သဗ္ဗေ ဝိနိပါတိကာ = အလုံးစုံသော အပါယ်သတ္တဝါတို့။

ဤ ၇-မျိုးကို မိန်းမ၊ ယောက်ျား စသည်အားဖြင့် အထူးရည်ညွှန်းလျက် ပိုင်းခြား ကန့်သတ်ထားသောကြောင့် “ဩဇာမေတ္တာ”ဟု ခေါ်သည်။

အနောဓိသမေတ္တာ ၅-မျိုးနှင့် ဩဇာမေတ္တာ ၇-မျိုးပေါင်းလျှင် မေတ္တာ ၁၂-မျိုးရရှိသည်။

မေတ္တာပို့ပုံ ၄-မျိုး

ဖော်ပြခဲ့သည့် အနောဓိသ ၅-မျိုးနှင့် ဩဇာမေတ္တာ ၇-မျိုး၊ ပေါင်း သတ္တဝါ ၁၂-မျိုးကို မေတ္တာ ပို့ပုံ ၄-မျိုးနှင့် ဆက်စပ်ပြီး မေတ္တာပွား ပို့ရသည်။ ယင်း ၄-မျိုးမှာ—

- (၁) အဝေရာ ဟောန္တု = ဘေးရန် ကင်းကြပါစေ၊
- (၂) အဗျာပဇ္ဇာ ဟောန္တု = စိတ်ဆင်းရဲ ကင်းကြပါစေ၊
(စိုးရိမ်သောက ကင်းကြပါစေ)
- (၃) အနိဿာ ဟောန္တု = ကိုယ်ဆင်းရဲ ကင်းကြပါစေ၊
- (၄) သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု = ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာစွာ မိမိတို့ ခန္ဓာဝန်ကို ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါစေ။
(ကျန်းမာပါစေ)

အနောဓိသ၊ ဩဇာမေတ္တာ ၁၂-မျိုးကို “အဝေရာ ဟောန္တု”သော မေတ္တာပို့ပုံ အခြင်းအရာ ၄-မျိုးနှင့် မြောက်ပွားပါက မူလအခြေခံမေတ္တာ ၁၂x၄=၄၈-မျိုးရ၏။

အရပ်အယ်မျက်နှာ

- (၁) ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ = အရှေ့အရပ်၌၊
- (၂) ပစ္ဆိမာယ ဒိသာယ = အနောက်အရပ်၌၊
- (၃) ဥတ္တရာယ ဒိသာယ = မြောက်အရပ်၌၊
- (၄) ဒက္ခိဏာယ ဒိသာယ = တောင်အရပ်၌၊
- (၅) ဝုရတ္ထိမာယ အနုဒိသာယ = အရှေ့တောင်အရပ်၌၊
- (၆) ပစ္ဆိမာယ အနုဒိသာယ = အနောက်မြောက်အရပ်၌၊
- (၇) ဥတ္တရာယ အနုဒိသာယ = အရှေ့မြောက်အရပ်၌၊
- (၈) ဒက္ခိဏာယ အနုဒိသာယ = အနောက်တောင်အရပ်၌၊
- (၉) ဟေဋ္ဌိမာယ ဒိသာယ = အောက်အရပ်၌၊
- (၁၀) ဥပရိမာယ ဒိသာယ = အထက်အရပ်၌။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် အနောဓိသ၊ ဩဓိသမေတ္တာ (၄၈)မျိုးကို အရပ်(၁၀)မျက်နှာဖြင့် မြောက်လျှင် (၄၈×၁၀=၄၈၀)ရသည်။ ယင်း(၄၈၀)ကို အရပ်မျက်နှာဖြင့် ပိုင်းခြားပြီး ပွားများရသော မေတ္တာဖြစ်သောကြောင့် “ဒိသာပရထမေတ္တာ” ဟု ခေါ်သည်။ ဤ (၄၈၀)ကို ယခင်ပြခဲ့သည့် (အရပ်မျက်နှာ မထည့်ဘဲ ပွားများရသော မေတ္တာ ၄၈-ပါးနှင့် ပေါင်းလျှင် (၄၈၀+၄၈=၅၂၈) ငါးရာနှစ်ဆယ်ရှစ်သွယ်မေတ္တာ ဖြစ်သည်။

ငါးရာနှစ်ဆယ်ရှစ်သွယ်မေတ္တာ

အနောဓိသမေတ္တာ	၅
ဩဓိသမေတ္တာ	၇ +
	၁၂
အခြင်းအရာ	၄ ×
	၄၈
မူလအခြေခံမေတ္တာ အရပ် ၁၀-မျက်နှာ	၁၀ ×
	၄၈၀
မူလအခြေခံမေတ္တာ	၄၈ +
	၅၂၈ မေတ္တာ

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

မေတ္တာ၏ အနီးကပ်ရန်သူနှင့် အဝေးရန်သူ

ဖျားနာသမာဓိရေအောင် မေတ္တာပွားများမည့် ယောဂီသည် မေတ္တာ၏ အနီးရန်သူနှင့် အဝေးရန်သူ ဟူသော အစွန်းနှစ်ဘက်ကို လွန်မြောက်စေရမည်။

မေတ္တာကို ချစ်ခြင်းဟု မြန်မာပြန်ဆိုခဲ့ကြသည်။ တဏှာပေမ=သားချစ်၊ မယားချစ်၊ ဆွေမျိုးချစ်စသော သံယောဇဉ်မကင်းသည့် အချစ်များနှင့် ရောထွေးလျက် ရှိ၏။ ထိုအချစ်မျိုးကို ကျမ်းဂန်များ၌ ဂေဟဿိတပေမဟု ခေါ်သည်။ မေတ္တာအစစ် မဟုတ်ချေ။ (ဂေဟ+သိတ+ပေမ။ ဂေဟ=အိမ်+ သိတ=မို့သော+ပေမ=အချစ်) အိမ်သူအိမ်သားအချစ်ဟု ခေါ်နိုင်သည်။ အိမ်တွင်းအချစ်ဟုလည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။ မေတ္တာအစစ် မဟုတ်၊ မေတ္တာအတုသာ ဖြစ်သည်။

မေတ္တာအစစ်သည် ကုသိုလ်စိတ်၊ ကြိယာစိတ် တစ်မျိုးမျိုးဖြစ်ရမည်။ တဏှာချစ် သံယောဇဉ်ချစ်ကား လောဘ (အကုသိုလ်)ပင် ဖြစ်သည်။ ဘုရားရှင်၏ ငယ်ကျွန်တော်ရင်း မြင်းမြီးဆွဲ မောင်ဆန်သည် ရဟန်းပြုပြီးနောက် ဆန္ဒမထေရ် အဖြစ် ရောက်လာသော်လည်း ဘုရားရှင်အပေါ်၌ ငါ့ဘုရား၊ ငါ့အရှင်ဆခင်ဟု အရှင်သခင်ချစ်၊ သံယောဇဉ်အချစ်မျိုးဖြင့် တွယ်တာနေ၍ မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ် တရားမရနိုင်ခဲ့ချေ။ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးမှသာ ရဟန္တာ အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသည်။

အချုပ်အားဖြင့် မခွဲနိုင် မခွဲရက်နိုင်အောင် သံယောဇဉ်ဖြစ်ရသော အချစ်သည် တဏှာချစ်ဖြစ်သည်။ သံယောဇဉ် တွယ်တာငြိကပ်မှု မပါဘဲ အကျိုးစီးပွား လိုလားသော သဘောသည်သာ မေတ္တာအစစ်ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် တဏှာချစ် (ရာဂ)သည် မိတ်ဆွေဟန်ဆောင်သော ရန်သူနှင့် တူသောကြောင့် မေတ္တာ၏ အနီးကပ်ရန်သူ မည်၏။ ဒေါသသည် မေတ္တာ၏ အဝေးရန်သူမည်၏။

မေတ္တာဘာဝနာကို ပွားများရာ၌ မေတ္တာအတု (ရာဂ) တည်းဟူသော အနီးကပ်ရန်သူ၊ ဒေါသတည်းဟူသော အဝေးရန်သူ ဤအစွန်းနှစ်ဘက်ကို ရှောင်ရှား၍ ပွားများကြရသည်။

စင်စစ်အားဖြင့် အကျိုးစီးပွားကို မျှော်၍ ပွားများသော မေတ္တာနှင့် ဒုက္ခပေးမည်ကို ကြောက်ရွံ့၍ ပွားများသော မေတ္တာများသည် ရာဂ၊ ဒေါသ တည်းဟူသော အစွန်းနှစ်ဘက်မှ လွတ်ကင်းသော မေတ္တာမဟုတ်သည်ကို သတိပြုသင့်ကြပေသည်။

မေတ္တာဘာဝနာကို ဈာန်သမာဓိရအောင် ပွားများမည့် ယောဂီသည် မေတ္တာစ၍ မပွားသင့်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်၊ မေတ္တာလုံးဝ မပွားသင့်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဦးစွာစ၍ မေတ္တာပွားသင့်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ခွဲခြားသိရှိထားရမည်။

အစအဦး မေတ္တာစ၍ မပွားသင့်သည့် ပုဂ္ဂိုလ် (၄)ဦး

မေတ္တာပွားရာ၌—

- (၁) မုန်းသူကိုလည်းကောင်း၊
- (၂) အလွန်ချစ်သူကိုလည်းကောင်း၊
- (၃) သူစိမ်းတစ်ယောက်ကိုလည်းကောင်း၊
- (၄) ရန်သူကိုလည်းကောင်း—

မေတ္တာစ၍ မပွားသင့်ချေ။

(၁) မုန်းသူ

မုန်းသောပုဂ္ဂိုလ်၊ မိမိမုန်းတီးနေသည့်သူကို ချစ်သူလို သဘောထားပြီး ချမ်းသာပါစေဟု နှလုံးသွင်းရန် ခက်ခဲနေတတ်ပေသည်။

(၂) အလွန်ချစ်သူ

အလားတူပင် အလွန်ချစ်အပ်သည့် အလွန်ချစ်နေသည့် သားသမီး၊ ညီအစ်ကို မောင်နှမ၊ တပည့်ရင်းကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များကို ပထမဦးဆုံး မေတ္တာပို့ပါက အချစ်စိတ်နှင့် သံယောဇဉ်တူယံတာမူသည် ပိုမိုပြင်းထန် လွန်ကဲလာတတ်သည်။ မေတ္တာ မဖြစ်နိုင်တော့ဘဲ တဏှာပေမသာ ဖြစ်သွား တတ်သည်။ ချက်ချင်း တွေ့လို မြင်လိုစိတ်၊ ပေဖက် ထိတွေ့လိုစိတ်များ လွန်ကဲစွာ ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။

(၃) သူစိမ်း (မချစ်မမုန်း)

တစ်ဖန် မချစ်မမုန်း အလယ်အလတ်ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ မိမိနှင့်အကျွမ်းတင် ရင်းနှီးသိကျွမ်းမှု မရှိသည့် သူစိမ်းတစ်ယောက်ကို အကျိုးစီးပွား လိုလား၍ ချမ်းသာစေလိုသော စိတ်ထားဖြင့် မပြတ်နှလုံးသွင်းဖို့ ခက်ခဲနေတတ်ပေသည်။

(၄) ရန်သူ

ရန်သူကိုမူ မေတ္တာပွားဖို့ မဆိုထားဘိ သူ့ကိုသတိရလျှင် မေတ္တာ၏ ဆန္ဒကျင့်ဘက် ခေါ်သပင် ဖြစ်လာတတ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဤပုဂ္ဂိုလ် (၄)ဦးကို အစအဦး မေတ္တာမပွားသင့်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များဟု ဆိုရပေသည်။

မေတ္တာ လုံးဝ မပွားသင့်သူများ

မေတ္တာ လုံးဝ မပွားသင့်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်နှစ်ဦးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ—

(၁) လိင်မတူသူ၊

(၂) ကွယ်လွန်ပြီးသူ-တို့ ဖြစ်သည်။

(၁) လိင်မတူသူ

လိင်မတူသည့်ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် ယောက်ျားနှင့်မိန်းမ ဖြစ်သည်။ ယောက်ျားက မိန်းမဖြစ်သူကို၊ မိန်းမက ယောက်ျားဖြစ်သူကို သီးသန့်မေတ္တာပွားပို့နေလျှင် တပ်မက်သည့် တဏှာရာဂစိတ် ဝင်လာတတ်သည်။

ရှေးက အမတ်သား တစ်ယောက်သည် “အဘယ်သူကို မေတ္တာပွားသင့်ပါသလဲ”ဟု သူ့ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သည့် မထေရ်ကို မေးသည်။ မထေရ်က ချစ်တဲ့သူကို မေတ္တာပွားပို့သင့်ကြောင်း အမိန့်ရှိရာ သူ့ဇနီးကို ချစ်သည့်အတွက် တစ်နေ့တွင် ရှစ်ပါးသီလကို ဆောက်တည်ပြီး ညဉ့်အခါ တံခါးပိတ်ထားသည့် အခန်းထဲဝင်ကာ အိပ်ရာပေါ်ထိုင်ပြီး ဇနီးကို အာရုံပြုလျက် မေတ္တာပို့နေသည်။ ဤကဲ့သို့ မေတ္တာပွားပို့နေစဉ် တပ်မက်သည့် အချစ်စိတ်များ ပြင်းလှောင်သည့် အတွက် ဇနီးထံသွားပို့ အားထုတ်သည့် အချစ်စိတ် မှန်ထူနေသဖြင့် တံခါးပေါက်ကိုပင် သတိမရနိုင်ဘဲ နံရံကို တိုက်မိတိုးမိသည်။ နံရံကို ဖောက်ခွဲထွက်လိုသည့်အတွက် နံရံကို လက်သီးနှင့်ထိုး ခြေခွဲကန်ပြီး နံရံကြီးကို တွယ်ကပ်ကုတ်ခြစ် ဆွဲတက်နေသောဟူ၏။ ဤကဲ့သို့ တပ်မက်မှုရာဂ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် လိင်မတူသူကို သီးသန့် မေတ္တာမပွားသင့်ချေ။

သို့ရာတွင် ဤပြဆိုချက်သည် ဈာန်ရအောင် မေတ္တာပွားသူများအတွက် ပြဆိုခြင်းဖြစ်၍ ပါရမီဖြစ် ကုသိုလ်ဖြစ် ပွားများရာ၌ကား သာမန်အားဖြင့် ပွားများနိုင်ပါသည်။ ရာဂစိတ် ဝင်ဆောက်လာမည်စိုး၍ တားမြစ်ခြင်းဖြစ်သည်။

(၂) ကွယ်လွန်ပြီးသူ

ကွယ်လွန်ပြီးသူကို မေတ္တာမပို့သင့်ပါ။ ပို့လျှင် အပ္ပနာဈာန်သမာဓိကိုလည်း မရနိုင်၊ ဥပစာရသမာဓိကိုလည်း မရနိုင်ချေ။

ရှေးက ရဟန်းငယ်တစ်ပါးသည် ကွယ်လွန်သည့်ဆရာကို အာရုံပြုပြီး မေတ္တာပွားပို့နေရာ မူလကနိုင်နင်းပြီး ဈာန်သမာပတ်ကိုပင် မရနိုင်၊ မရောက်နိုင် ဖြစ်သွားလေသည်။ မထေရ်တစ်ပါး၏ ညွှန်ပြချက်အရ သူ့ဆရာ ပုံလွန်တော် မူကြောင်း သိရှိရသဖြင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်ကို လှုံ့ပြောင်းအာရုံပြုပြီး မေတ္တာပွားမှ မေတ္တာဈာန်သို့ ရောက်နိုင်ခဲ့လေသည်။ ထို့ကြောင့် သေသူကို မေတ္တာမပို့ရဘဲ အမျှအတန်းသာ ပေးဝေရသည်။

ဦးစွာစ၍ မေတ္တာပွားသင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်

ရှေးဦးစွာ မေတ္တာပွားရမည့်ပုဂ္ဂိုလ်မှာ မိမိကိုယ်ကို ဖြစ်သည်။ မိမိကိုယ်ကို—

“ငါသည် ချမ်းသာပါစေ၊ ဆင်းရဲကင်းပါစေ” ဟု ဖြစ်စေ၊

သို့မဟုတ်—

အဟံ အဝေရာ ဟောမိ=ငါ ဘေးရန် ကင်းပါစေ၊

အဗျာပဇ္ဇော ဟောမိ =စိတ်ဆင်းရဲခြင်း ကင်းပါစေ၊ (စိုးရိမ်သောက ကင်းပါစေ)

အနိဿော ဟောမိ =ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း ကင်းပါစေ၊

သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟာဓမိ=ချမ်းသာစွာ မိမိခန္ဓာဝန်ကို ဆောင်ရွက် နိုင်ပါစေ (ကျန်းမာပါစေ)—

ဟု ဖြစ်စေ မေတ္တာပွားရမည်။

ယခုကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ကို ဦးစွာ မေတ္တာပွားခြင်းမှာ ကုသိုလ်ရရန် မဟုတ်၊ သမာဓိရရန်လည်း မဟုတ်၊ စင်စစ်အားဖြင့် အခြားသူများလည်း မိမိကဲ့သို့ ချမ်းသာချင်ကြသည်ဟု ကိုယ်ချင်းစာစိတ် ထားတတ်ရန် ပွားရခြင်းဖြစ်သည်။ မိမိကိုယ်ကို ကျန်းမာချမ်းသာစေလိုသူသည် သူတစ်ပါးကိုလည်း ကျန်းမာ ချမ်းသာစေရန် ကိုယ်ချင်းစာဟုထားထား၍ ရနိုင်သည်။ မိမိကိုယ်ကို သတ်သေ ချင်နေသူအား ကိုယ်ချင်းစာတရားထားပါဟု ဆိုလျှင် တစ်လောကလုံး သတ်ပစ် ရှိသာ ရှိတော့သည်။ ထို့ကြောင့် မိမိသန္တာန်၌ လောဘ၊ ဒေါသများ ကင်းစင် စေရန် ရှေးဦးစွာ မိမိကိုယ်ကို မေတ္တာပို့ရ ပွားရသည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ဥပစာရသမာဓိ

ဤသို့ မိမိကိုယ်၌ မေတ္တာဘာဝနာ အဖန်ဖန်ပွားပြီးလျှင် မေတ္တာဖြစ် လွယ်ခြင်းငှာ ချစ်ခင်ကြည်ညို လေးစားအပ်သော ဆရာသမားကိုဖြစ်စေ၊ မိဘ ဘိုးဘွား ဦးကြီးစသည်ကိုဖြစ်စေ၊ (အမျိုးသမီးများအတွက် အဖွား၊ အမိ၊ အဒေါ် စသည်ကိုဖြစ်စေ၊ အမျိုးသားများအတွက် အဖိုး၊ အဖ၊ ဦးကြီးစသည်ကို ဖြစ်စေ) ချစ်ခင်လေးစားအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးကိုဖြစ်စေ မေတ္တာပွားရသည်။

မေတ္တာခံပုဂ္ဂိုလ်ကို စိတ်ညွတ်ပြီး အကြိမ်ပေါင်း ရာထောင် သောင်း သိန်း စသည်ဖြင့် မပြတ်ပွားများရသည်။ ညဉ့်အခါ အိပ်ချိန်လောက်သာ နှားပြီး နေ့ညမပြတ် အထပ်ထပ် ပွားများရသည်။ ဤသို့ ပွားနေရင်း တစ်ခြားစိမ်းကူး မိပြီး ဈာန်တရားကို နှောင့်ယှက် ပိတ်ပင်သည့် နီဝရဏများဝင်လာလျှင် သတိရသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် ယင်းတရားများကို နှလုံးမသွင်းဘဲ အဆက်ဖြတ်ကာ ပွားများနေဆဲ မေတ္တာကိုသာ ဆက်လက်၍ မပြတ်ပွားနေရသည်။

ဤသို့ ပွားများသည့်အခါ သမာဓိအားကောင်းလာပြီး တစ်ခြားသို့ စိတ်မကူး တော့ဘဲ ပွားများဆဲ မေတ္တာခံ ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်မှာသာ စိတ်က တည်ကြည်နေ မည်။ ဤသို့ ဖြစ်နေလျှင် အပိတ်အပင် အဆီးအတား (နီဝရဏ)တရားများ ကင်းစင်သည့် ဥပစာရသမာဓိ ဖြစ်လာသည်။ ဈာန်၏ ရွှေတော်ပြေး သမာဓိကို ဥပစာရသမာဓိဟု ခေါ်သည်။

ပဌမဈာန်

ယင်း ဥပစာရသမာဓိ အားကောင်းလာသည့်အခါ စိတ်သည် မေတ္တာခံ ပုဂ္ဂိုလ် အာရုံအပေါ်၌ သက်ဝင်နှစ်မြုပ်နေပြီး တည်ငြိမ်မှု ဖြစ်ပေါ်လာလိမ့် မည်။ ပထမအကြိမ်တွင် စိတ်တစ်ချက်လောက်သာဖြစ်ပြီး ဆက်လက်၍ ပွားသည့် အခါ နှာရိဝက် တစ်နှာရီ စသည်ဖြင့် အချိန်ကြာရှည်စွာ တည်ငြိမ်နေလိမ့်မည်။ ပတ်ဝန်းကျင် အာရုံများကို စိတ်မရောက်တော့ဘဲ မေတ္တာခံပုဂ္ဂိုလ်အာရုံပေါ်သို့ ရွှေ့ရွှေ့ညွတ်မှု (ဝိတက်)နှင့် အဖန်တလဲလဲ ရစ်ဝဲဆင်ခြင်မှု (ဝိစာရ)လည်း ထက်သန်စွာဖြစ်လျက် ထင်ရှားလာလိမ့်မည်။ ဝမ်းမြောက်တက်ကြွမှု ပိတ်လည်း အထူးထင်ရှားလိမ့်မည်။ စိတ်ချမ်းသာမှု သုခလည်း အထူးထင်ရှားလာလိမ့်မည်။ စိတ်သည် မေတ္တာခံပုဂ္ဂိုလ်မှ တင်ပါး တစ်ခြားဘယ်ကိုမျှ မသွားဘဲ တည်ငြိမ်နေမှု (ဧကဂ္ဂတာ) ဖြစ်နေလိမ့်မည်။ ဤသို့ အထူးထင်ရှားသည့် ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပိတိ၊ သုခ၊ ဧကဂ္ဂတာတို့သည် ပဌမဈာန်၏ အစိတ်အပိုင်း ဈာန်အင်္ဂါများ ဖြစ်ကြသည်။ ဤကဲ့သို့ စိတ်အစဉ်ဖြစ်နေခြင်းကို ပဌမဈာန်ရနေခြင်းဟု ခေါ်သည်။

ဇုတိယဈာန်

ပဌမဈာန်သည် အာရုံကို ကြံစည်စိတ်ကူးနေရမှု၊ မေတ္တာပို့ရမည့်သူကို စိတ်ကူးဖြင့် ပုံဖော်နေရမှု (ဝိတက်) ရှိနေသဖြင့် ပြင်ပသို့ အာရုံရောက်သွားနိုင်သည်။ ဈာန်ဝင်စားနေစဉ် ကြမ်းတမ်းသော အသံများ နားမှာ တိုက်ခိုက် ဝင်ရောက်လာလျှင် ဈာန်စိတ်အစဉ် ပျက်ပြယ်သွားနိုင်သည်။ ယင်းသို့ ပျက်ပြယ်သွားသည်ကို “ဈာန်မှ ထသည်” ဟု ခေါ်သည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်နိုင်သေးသဖြင့် ဝိတက်မပါဘဲ တည်ငြိမ်အားကောင်းသည့် ဈာန်စိတ်ဖြစ်အောင် နှလုံးသွင်းနေကျ ပုဂ္ဂိုလ်ကို အာရုံပြုပြီး အထပ်ထပ် မေတ္တာပွားများနေရမည်။ သမာဓိအားကောင်းသည့်အခါ အာရုံကို ကြံစည်စိတ်ကူးနေရမှု မရှိတော့ဘဲ စူးစိုက်မှု ယခင်ကထက် ပိုမိုအားကောင်းလာ၍ ဒုတိယဈာန်ရသည်ဟု ခေါ်သည်။

ဇာတိယဈာန်

တစ်ဖန် အာရုံကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်နေမှု (ဝိစာရ) ကို ဖယ်ရှား၍ ပီတိသုခ များ ရေးကထက်ပို၍ အားကောင်းလာလိမ့်မည်။ ဝမ်းမြောက်တက်ကြွမှု (ပီတိ) သည် ပို၍ အထင်ရှားဆုံး၊ အလွန်ကဲဆုံးဖြစ်ကာ ရွှေတန်းသို့ ထွက်လာလိမ့်မည် ဤကဲ့သို့ စိတ်အစဉ်ဖြစ်နေသည်ကို တတိယဈာန် ရနေသည်ဟု ခေါ်သည်။

စတုတ္ထဈာန်

ဝမ်းမြောက်တက်ကြွမှု (ပီတိ) ကိုလည်း ကြမ်းတမ်းသည်ဟု သိမြင်လာပြီး ဝမ်းမြောက်တက်ကြွနေရမှုကို အလိုမရှိလျှင် ပွားများနေကျ မေတ္တာခံပုဂ္ဂိုလ် ကိုပင် အထပ်ထပ် ရှုပွားရမည်။ သမာဓိအားကောင်းသည့်အခါ တက်ကြွ တုန်လှုပ်မှု (ပီတိ) မပါဘဲ စိတ်ချမ်းသာမှု (သုခ) နှင့် စိတ်တည်ကြည်မှု (သမာဓိ) နှစ်မျိုးသာ ထင်ရှားလာလိမ့်မည်။ ဤသို့ဖြစ်နေသည့်အခါ စတုတ္ထဈာန် ရနေပြီဟု မှတ်ရမည်။

ဤသို့ ချစ်ခင်လေးစားအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးကို မေတ္တာခံပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် ရှုမှတ်ပွားများသည့်အခါ ဤပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း အမြင့်ဆုံး စတုတ္ထဈာန် အထိသာ ရောက်ရှိနိုင်ပါသည်။

ရန်သူကို မေတ္တာပွားနည်း

သို့ရာတွင် မေတ္တာဘာဝနာပွားများသည့် ယောဂီသည် ထိုမျှဖြင့် တင်းတိမ် အားရမှုမရှိသေးဘဲ သတ္တဝါအသးလုံးအပေါ်၌ အညီအမျှ မေတ္တာပွားလိုသည့် အခါ အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ်များကို အစဉ်အတိုင်း ပွားများရမည်—

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

- အလွန်ချစ်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- မချစ်မမှန်း သာမန်အလတ်စား ပုဂ္ဂိုလ်၊
- ရန်သူရှိလျှင် ရန်သူပုဂ္ဂိုလ်—

ဤပုဂ္ဂိုလ်များ၌ အစဉ်အတိုင်း မေတ္တာပွားများရမည်။ ဤမေတ္တာခံပုဂ္ဂိုလ်များကို တစ်မျိုးပြီးတစ်မျိုးတိုး၍ မေတ္တာပွားများရာ၌ ရှေးပုဂ္ဂိုလ် တစ်မျိုးမျိုး၌ စိတ်ကို နူးညံ့ခိုင်ခံ့အောင် ပွားများပြီးမှ နောက်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်မျိုးမျိုး၌ ပြောင်းရွှေ့ မေတ္တာပွားများရမည်။ အချုပ်အားဖြင့် အနည်းဆုံး ရွှေ့ပုဂ္ဂိုလ် တစ်မျိုးမျိုး၌ ဥပစာရသမာဓိလောက် ရပြီးမှ နောက်ပုဂ္ဂိုလ် တစ်မျိုးမျိုးကို ပြောင်းရွှေ့ပွားများရမည်။ အကောင်းဆုံးမှာ မေတ္တာဈာန် ရသည်အထိ ပွားများပြီးမှ နောက်ပုဂ္ဂိုလ်တစ်မျိုး ပြောင်းရွှေ့ပွားများသင့်ပေသည်။

ရန်သူကို မေတ္တာပွားရမည် ဟု ဆိုရာ၌ ရန်သူရှိသည့် ယောဂီအတွက်သာ ရည်ရွယ်၍ ပြဆိုထားပေသည်။ ရန်သူမရှိသည့် ယောဂီမှာကား အလတ်စား ပုဂ္ဂိုလ်၌ မေတ္တာပွားပြီးနောက် ရန်သူကို မေတ္တာပွားရန် မလိုတော့ပါ။

ရန်သူရှိသည့် ယောဂီသည် ရန်သူကို အာရုံပြုပြီး မေတ္တာပွားသည့်အခါ ရန်သူက ပြစ်မှားခဲ့သည်များကို သတိရကာ အမျက်ဒေါသ ဝင်ရောက်ပြီး အနှောင့်အယှက် ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ ထိုအခါ ရွှေ့ပုဂ္ဂိုလ်များအပေါ်၌ ရခဲ့ပြီး မေတ္တာဈာန်ကို ပြန်၍ပြန်၍ ဝင်စားရမည်။ ၎င်းဈာန်မှထသည့်အခါ ထိုရန်သူအပေါ်၌ မေတ္တာကို ပွားများခြင်းဖြင့် အမျက်ဒေါသကို ငြိမ်းစေရမည်။ မိမိဒေါသကို မနိုင်မချင်း မေတ္တာဖြင့် တိုက်ထုတ်ရမည်။

ဤနည်းအတိုင်း ရွှေ့ပုဂ္ဂိုလ်များ၌ ရပြီးမေတ္တာဈာန်ကို ဝင်စားပြီး ဈာန်မှထ၍ ထိုရန်သူအပေါ်၌ မေတ္တာပွားများပါလျက် မိမိဒေါသကို မငြိမ်းစေနိုင်သေးလျှင် အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက်၍ ဆင်ခြင်ရမည်—

သင် ဘုရားအဆုံးအမ လိုက်နာသူလား

အမျက်ဒေါသထွက်နေသော အို...ယောဂီ၊ ခိုးသားဓားပြ လူဆိုးများက အစွန်းနှစ်ဖက်၌ အဓိဋ္ဌိတပ်ထားသော ငါးမန်းစွယ်လူဖြင့် တိုက်ဖြတ်နှိပ်စက်စေကာမူ ထိုနှိပ်စက်သူတို့အပေါ်၌ စိတ်မဆိုးရ၊ အမျက်မထွက်ရ၊ စိတ်ဆိုးစိတ်ကွက် အမျက်ထွက် ပြစ်မှားလျှင် ထိုယောဂီသည် ငါဘုရား အဆုံးအမကို လိုက်နာသူ မမည်” ဟု ဆုံးမတော်မူခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော့။

အောင်နိုင်ခဲသောစစ်ပွဲ အောင်လိုလျှင်

ပထမစ၍ အမျက်ထွက်သူကို တုံ့ပြန်၍ အမျက်ထွက်လျှင် ဒုတိယ အမျက်ထွက်သူသည် ပထမ အမျက်ထွက်သူထက် ယုတ်မာသူ ဖြစ်သွားပေမည်။ အမျက်ထွက်နေသူကို တုံ့ပြန်၍ အမျက်မထွက်ဘဲ သည်းခံနိုင်မှ အောင်နိုင်ခဲသော စစ်ပွဲကို အောင်နိုင်ပေမည်။

ရန်သူအကြိုက်လုပ်ရာခရာကံ

သူတစ်ပါးအမျက်ထွက်၍ လက်တွေ့ဆင်းရဲနေသည်ကို သိသူသည် အမျက်မထွက်ဘဲ စိတ်ကို ချက်ချင်းနိုင်အောင် ထိန်းချုပ်နိုင်လျှင် ငြိမ်းချမ်းစွာ နေရရုံမျှမက မိမိအကျိုး သူတစ်ပါးအကျိုး ၂ မျိုးလုံးအတွက် ကျင့်သူမည်၏ ဟုလည်း ဆုံးမခဲ့သည် မဟုတ်ပါလော။

သူ့အကျိုး ကိုယ်အကျိုး နှစ်မျိုးကျင့်သူ

အို...ယောဂီ၊ ဒေါသထွက်သူမှာ—

- (၁) အရုပ်ဆိုးနေသည်၊
- (၂) ချမ်းသာစွာ မအိပ်ရ၊ မနေရ၊
- (၃) အကျိုးစီးပွားလည်း ပျက်စီးတတ်သည်၊
- (၄) စည်းစိမ်ဥစ္စာ ယုတ်လျော့တတ်သည်၊
- (၅) အခြွေအရံ မပြည့်စုံဘဲ ရှိတတ်သည်၊
- (၆) မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း နည်းပါးတတ်သည်၊
- (၇) သေသည့်နောက် သုဂတိကဝဋ် မဖြစ်ရဘဲ အပါယ်လေးပါးသို့ ကျရောက်တတ်သည်။

အို...ယောဂီ၊ ဤသည်မှာ သင့်ရန်သူက သင့်ကို ဖြစ်စေချင်သည့် အချက်များကို သင်သည် ရန်သူ့အကြိုက်ကိုချည်း လုပ်နေသလို ဖြစ်နေပါပကော။ သင့်အပေါ် ရန်သူကလုပ်ရမည့် အလုပ်အကျွေးကို သင့်ဟာသင် ရန်သူ့အကြိုက် လိုက်ပါလုပ်နေရာ မရောက်ပါလော။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ထင်းကုလားတုံးလို ဖြစ်နေပြီ

အို...ယောဂီ၊ သူသေကောင် မီးဖုတ်ရာ၌ အသုံးပြုသည့် ထင်းတုံး (ထင်းကုလားတုံး)သည် အိမ်ဆောက်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ထမင်းချက်ရာ၌ လည်းကောင်း မြို့မှာရော တောမှာပါ အသုံးမကျတော့ သကဲ့သို့ ဇာလီရမုက်နှင့် အမျက် ဒေါသကြီးသော အသင်ယောဂီသည် ကာမဂုဏ် ခံစားမှုမှလည်း ဆုံးရှုံး၏။ အကျင့်ဓမ္မမှလည်း ဆုံးရှုံး၏။ ထို့ကြောင့် သင်သည် ထင်းကုလားတုံးနှင့် တူနေ၏။

အို...ယောဂီ၊ အသင်ယောဂီသည် ယခုကဲ့သို့ အမျက်ထွက်စိတ်ဆိုးနေလျှင် ဘုရားအဆုံးအမကို မလိုက်နာသူလည်း ဖြစ်လိမ့်မည်။ ပထမစပြီး ဒေါသထွက် သူထက်ပို၍ ယုတ်မာသူဖြစ်ပြီး အောင်ပွဲမရသူလည်း ဖြစ်လိမ့်မည်။ ရန်သူ အကြိုက်ကို မိမိကိုယ်တိုင် ပြုရာလည်း ရောက်လိမ့်မည်။ ထင်းကုလားတုံးကဲ့သို့ ဘယ်နေရာမှ အသုံးမကျသူလည်း ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဤသို့ မိမိကိုယ်ကို ဆုံးမပြီး အမျက်ဒေါသကို ငြိမ်းစေရမည်။

ဤသို့ ဆင်ခြင်ပါလျက် အမျက်ဒေါသ မငြိမ်းသေးလျှင် ရန်သူ၏မကောင်း သော အမူအရာများကို မစဉ်းစားဘဲ ကောင်းသော ကိုယ်အမူအရာကို ဖြစ်စေ၊ နှုတ်အမူအရာကိုဖြစ်စေ၊ စိတ်အမူအရာကို ဖြစ်စေ ဆင်ခြင်ပြီး အမျက်ဒေါသကို ပြေပျောက်ရမည်။

ကံတရားကို ဆင်ခြင်၍ အမျက်ဒေါသကို ပျောက်

အထက်ပါအတိုင်း ဆင်ခြင်၍ အမျက်ဒေါသ မပြေပျောက်သေးလျှင် ကံ၊ ကံ၏ အကျိုးကို ဆင်ခြင်ရမည်။

“အို...ယောဂီ၊ သတ္တဝါမှန်သမျှ ကိုယ်ပြုခဲ့သည့် ကံတရားအတိုင်းသာ ခံကြ စကြရသည်။ အမျက်ဒေါသအရင်းခံပြီး ပြုမိသည့် ကံသည် သင်၏အကျိုးမဲ့ အတွက်သာဖြစ်မည် မဟုတ်ပါလော။ သင့်မှာကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည်။ ကံ၏ကောင်းမှုဆိုးမှုကို သင်သာ ခံယူရမည် ဖြစ်သည်။ သင်ပြုသည့်ကံသာလျှင် သင်၏ ဆွေမျိုးလည်း ဖြစ်သည်။ ကိုးကွယ်ရာလည်းဖြစ်သည်။ အမျက်ဒေါသ အရင်းခံပြီး သင်ပြုသည့်ကံသည် မဂ်ဖိုလ်ရကြောင်းလည်းမဟုတ်၊ လူနတ်ချမ်းသာ ရကြောင်းလည်းမဟုတ်၊ အပါယ်ဆင်းရဲကို ခံစားရကြောင်းသာ ဖြစ်သည်။ သင်သည် ဤအမျက်ဒေါသကို ပြုနေလျှင် သူတစ်ပါးကို ပစ်ခတ်ရန် မီးကျိုးခဲနှင့် မစင်ကို ကိုင်ယူမိသူကဲ့သို့ သူတစ်ပါးကို မနှိပ်စက်ရမီ ပထမဆုံး မိမိမှာ ပူလောင် မှု၊ ညစ်ပေမှုဖြစ်စေသကဲ့သို့ ကိုယ့်ကို အလျှင်ဆုံးဒုက္ခပေးနေပြီ။

ရန်သူဟု အသိအမှတ်ပြုထားသော သူတစ်ပါးကိုလည်း ဆင်ခြင်ကြည့်ပါဦး။ ထိုသူသည် သင့်အား အမျက်ထွက်ပြီး ဘာလုပ်နိုင်မည်နည်း။ သူ၏အမျက် ဧဝါသသည် သူ့အကျိုးမဲ့အတွက်သာ ဖြစ်မည်မဟုတ်ပါလော။ သူပြုသည့်ကံကို သူသာခံရ စံရမည် မဟုတ်ပါလော။ အမျက်ဒေါသကို ပြုသောရန်သူသည် “လေအောက်ကလူသည် လေညှာကလူကို ဖုံးမှန်းဖြင့်ပက်လျှင် ပက်သူ၏ ကိုယ် ပေါ်မှာသာ ပြန့်ကျဲသကဲ့သို့ သူပြုသောကံသည် သူ့အပေါ်၌သာ ပြန့်ကျဲမည် မဟုတ်ပါလော။

ဘုရားအလောင်းတော် ကျင့်စဉ်များကို ဆင်ခြင်ပါ

ဤကဲ့သို့ ဆင်ခြင်၍ အမျက်ဒေါသ မပြေငြိမ်းသေးလျှင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ အလောင်းတော်ဘဝ ကျင့်စဉ်များကို ဆင်ခြင်၍ ငြိမ်းစေရမည်။ ဆင်ခြင်ပုံမှာ—

အို...ယောဂီ သင်၏ဆရာ မြတ်စွာဘုရားသည် ဘုရားမဖြစ်မီ အလောင်းတော်ဘဝက လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ကာလပတ်လုံး ပါရမီတော်တို့ကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူစဉ် အမျိုးမျိုးသော ရန်သူတို့ အပေါ်၌သော်လည်း စိတ်မကွက်ဘဲ သည်းခံတော်မူခဲ့ပေသည်—

ဟု ငါးရာ့ငါးဆယ်ဇာတ်တော်လာ သည်းခံခြင်းဆိုင်ရာ ဇာတ်ဝတ္ထုများကို ဆင်ခြင်အောက်မေ့ရမည်။

ဓာတ်သဘောကို ဆင်ခြင်ပါ

ဤသို့ ဆင်ခြင်၍ အမျက်ဒေါသ မပြေငြိမ်းသေးလျှင် ဓာတ်သဘောကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဆင်ခြင်ရမည်—

ရန်သူသန္တာန်မှာရှိသော ဆံပင်ကို စိတ်ဆိုးသလော၊ မွှေးညှင်းကို စိတ်ဆိုးသလော၊ ခြေသည်း၊ လက်သည်း စသည်ကို စိတ်ဆိုးသလော။

တစ်နည်းအားဖြင့် ဆံပင်စသည်ရှိသော ပထဝီဓာတ်ကို စိတ်ဆိုး သလော၊ အာပေါဓာတ် စသည်တို့ကို စိတ်ဆိုးသလော။

တစ်နည်းအားဖြင့် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ်တို့ကို စွဲမိ၍ဖြစ်သော ခန္ဓာကို စိတ်ဆိုးသလော၊ ဝေဒနာကို စိတ်ဆိုးသလော၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဉ်ကို စိတ်ဆိုးသလော၊ မျက်စိစသည်ကို စိတ်ဆိုးသလော၊ အဆင်းရူပါရုံ စသည်ကို စိတ်ဆိုးသလော၊ မျက်စိဓာတ်စသည်ကို စိတ်ဆိုးသလော၊ အဆင်းဓာတ် စသည်ကို စိတ်ဆိုးသလော။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဓာတ်ခွဲပြီး ကြည့်ရမည်။ ဤသို့ ဓာတ်ခွဲကြည့်သည့်အခါ အပ်ဖျားပေါ်၌ မုန်ညင်းစေ့ မတည်နိုင်သကဲ့သို့ အမျက်ဒေါသတည်နေရာ မရှိတော့ချေ။ အမျက်ထွက်စရာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူ၍ မရှိတော့ချေ။

အထက်ပါနည်းအတိုင်း ဓာတ်ခွဲကြည့်ရန် မစွမ်းနိုင်လျှင် ရန်သူနှင့် ပစ္စည်း ဥစ္စာ အပြန်အလှန် အပေးအယူ ပြုခြင်းအားဖြင့် အမျက်ဒေါသကို ငြိမ်းစေ ရမည်။ ဤသို့ အပြန်အလှန် ပစ္စည်းဥစ္စာ အပေးအယူလုပ်လျှင် ရန်သူအပေါ်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ယောဂီ၏ အမျက်ဒေါသသည် ကေန ငြိမ်းစေနိုင်ပါသည်။ ရန်သူမှလည်း ရန်ငြိုးပါသော အမျက်ဒေါသ အမှန်ပင်လျှင် ငြိမ်းနိုင်ပါသည်။ ဝတ္ထုသာမက ထုတ်ပြုရလျှင်—

စိတ္တလတောင်ကျောင်း၌ မထေရ်ကြီးတစ်ပါးသည် ပိဏ္ဍပါတိကမထေရ်ကို ရန်ငြိုးဖွဲ့ နှောင့်ယှက်နေသည်။ ထိုရန်ငြိုးကို ပြေငြိမ်းစေရန်အတွက် ပိဏ္ဍပါတိက မထေရ်က—

အရှင်ဘုရား၊ ဤသပိတ်သည် ရှစ်ကျပ်တန်ပါသည်။ တပည့်တော်၏ မယ်တော်ကြီး လှူထားပါသည်။ တရားနှင့်အညီရသည့် ပစ္စည်း ဖြစ်ပါသည်။ မယ်တော် ဥပါသိကာမကြီး၊ ကောင်းမှုကုသိုလ်ရအောင် လက်ခံပြီး အသုံးပြုတော်မူပါဘုရား—

ဟု လျှောက်ထားပြီး သပိတ်ကို လှူဒါန်းလေသည်။ ထိုသပိတ်ကို အလှူခံပြီး ကတည်းက ပိဏ္ဍပါတိက မထေရ်အပေါ် ထားရှိသော မထေရ်ကြီး၏ ရန်ငြိုး သည် တစ်ခါတည်း ပြေငြိမ်းသွားခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ပေးကမ်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အဋ္ဌကထာဆရာများက အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ဆိုထားကြ ပါသည်—

ပေးကမ်းခြင်းသည် ဖယ်နှစ်ကျေးသူကို ဖယ်နှစ်ကျေးစေတတ်၏။ အလုံးစုံသော အကျိုးကို ပြီးစေတတ်၏။ ပေးကမ်းခြင်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ ချစ်ခင်ဖွယ်စကားကို ပြောကြားခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း မြင့်တက်ကုန်၏။ ဦးညွတ်ချစ်ခင်လေးစားခြင်း ခံရကုန်၏။

နယ်ပယ်ခွဲခြားမှု ပျက်ပြယ်ခြင်း

အထက်၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း တစ်နည်းနည်းဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ရန်သူ အပေါ်မှာ အမျက်ဒေါသ ပြေငြိမ်းသွားသောအခါ—

- (၁) ရိုသေလေးစား ချစ်ခင်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၂) အလွန်ချစ်ခင်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊
- (၃) မချစ်မမုန်း အလယ်အလတ်ပုဂ္ဂိုလ်—

တို့အပေါ်၌ မေတ္တာဓာတ် မပြတ်ဖြစ်သကဲ့သို့ ထိုရန်သူပုဂ္ဂိုလ်၌လည်း မေတ္တာ ဓာတ် မပြတ်ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။

သတ္တဝါတို့၏ ပင်ကိုသဘောကား မိမိကိုယ်ကို အချစ်ဆုံး ဓမ္မတာဖြစ်၏။ မိမိမှလွဲလျှင်လည်း မိမိစိတ်တွင် အရင်းအဖျား၊ အစိမ်းအကျက်စသည်ဖြင့် ခွဲခြား သတ်မှတ်လေ့ရှိကြသည်။ အကျိုးစီးပွား ဆောင်ရွက်ပေးကြရာ၌ အညီအမျှ သဘောမထားနိုင်ကြပေ။ လိုလျှင် လိုသလို၊ မလိုလျှင် မလိုသလို ခွဲခြားတတ် ကြ၏။ နယ်ပယ်ကန့်သတ် နေကြသည်။ ထိုစိတ်ထားသည် မေတ္တာသဘောနှင့် ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်လျက်ရှိ၏။

မေတ္တာ၏သဘောကား သတ္တဝါအနန္တ တစ်လောကလုံးအပေါ် လှပဲ နတ်ပဲဟု မခွဲခြားဘဲ မိမိနှင့်တစ်ထပ်တည်း ဝစ်သားတည်း ရှုမြင်သုံးသပ်ခြင်းသဘော ရှိသည်။ မေတ္တာချာန်ရ၍ မေတ္တာအသားကျနေသော ယောဂီသည် လမျိုးရေး ခွဲခြားမှု၊ ကိုယ့်သွေး၊ ကိုယ့်သား၊ ကိုယ့်ဆွေမျိုး၊ ကိုယ့်နယ်သား၊ ကိုယ့်လူမျိုး စသည်ဖြင့် အရင်းအဖျား ခွဲခြားမှုများ၊ နယ်ပယ်ခွဲခြားမှုများ ပပျောက်နေပေ မည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်နေခြင်းကို မေတ္တာအရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ခွဲခြားမှု နယ်ပယ်ကန့်သတ်မှု ကို ပျက်ပြယ်အောင် နှလုံးသွင်းနိုင်မှုဟု ခေါ်သည်။

ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ပုဂ္ဂိုလ်ခွဲခြားမှု၊ နယ်ပယ်ခွဲခြားမှု ပျက်ပြယ်အောင် နှလုံးသွင်း ပုံနှင့်စပ်၍ ဥပမာတစ်ခု ပြထားလေသည်—

တစ်နေရာ၌ မေတ္တာပွားနေသော မိမိနှင့်အတူ ချစ်သူ၊ မချစ်မမုန်း အလယ် အလတ်ဖြစ်သူ၊ မုန်းသူ(ရန်သူ)၊ ဤလေးဦး အတူတကွနေထိုင်ကြသည် ဆိုပါစို့ ၊ ထိုအခိုက်လူဆိုးများသည် မေတ္တာပွားနေသူထံ လာရောက်ပြီး ယင်းနတ်ပူဇော်ရန် အတွက် လေးယောက်ထံမှ တစ်ယောက်ကို ပေးရန်တောင် ခံလာသည်။ ထိုသို့ တောင်းရာ၌ လေးဦးထံမှ မည်သူ့ကို ယူသွားကြပါဟု ခွင့်ပြုရန် ကြံစည်ပါက ပုဂ္ဂိုလ်ခွဲခြားမှု၊ နယ်ပယ်ခွဲခြားမှု ပျက်ပြယ်သည်ဟု မဆိုနိုင်သေးပေ။ မိမိကို

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ယူသွားစေဖို့ ကြံလျှင်ပင် ပုဂ္ဂိုလ်ခွဲခြားမှု နယ်ပယ်ခွဲခြားမှု ပျက်ပြယ်သည်ဟု မဆိုနိုင်သေးပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် လူ့ဆိုးများ အယူခံရမည့်သူ၏ အကျိုးစီးပွားကို မလိုလားရာ ရောက်သောကြောင့် ဖြစ်လေသည်။

အမှန်အားဖြင့် ထိုလေးဦးထဲမှ တစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှ လူ့ဆိုးတို့အား ပေးသင့်သည်ဟု မမြင်ဘဲ မိမိနှင့်ထပ်တူထပ်မျှ အခြားသုံးဦးအပေါ် အညီအမျှ ချမ်းသာစေလိုသည့် မေတ္တာစိတ်ဖြစ်မှသာ နယ်ပယ်ခွဲခြားမှု ပျက်ပြယ်ပြီဟု ဆိုရပေသည်။ ထိုအခြေအနေမျိုး ဖြစ်လာသည့်အခါ သတ္တဝါအနန္တအားလုံး အပေါ်အညီအမျှ မိမိနှင့်တစ်သားတည်း တစ်ထပ်တည်း ရှုမြင်နိုင်လာပြီး မိမိကြောင့် အခြားသတ္တဝါများ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု ဖြစ်ဖွယ်မရှိတော့သကဲ့သို့ အခြားသတ္တဝါများကြောင့်လည်း မိမိမှာ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု မရှိတော့ကြောင်း ကို ကိုယ်တိုင်သဘောပေါက် သိမြင်လာပါလိမ့်မည်။

မေတ္တာစွမ်းအင် အာနိသင်

ဘုရားဟော ပါဠိတော်များ၌ မေတ္တာဘာဝနာ၏ အကျိုးကြီးမားပုံနှင့်စပ်၍ ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူသည့် သုတ်ပေါင်းများစွာရှိရာ ယင်းတို့အနက် အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဧကောဒသကနိပါတ်၊ မေတ္တာသုတ်လာ မေတ္တာအကျိုး(၁၁)မျိုးကို ရှင်လူအများ အသိများနေပြီးဖြစ်၍ ဦးစွာဖော်ပြပေအံ့။

(၁) ချမ်းသာစွာ အိပ်ပျော်ရခြင်း

မေတ္တာပွားသည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် အိပ်ရာဝင်လျှင် ဝိတက်ဝိစာရ ပူပန်သောက များ မပေါ်လာဘဲ ခေါင်းချလိုက်လျှင် နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက် အိပ်ပျော်သွားသည်။ အိပ်မပျော်ဘဲ အိပ်ရာထဲ၌ ဘယ်လူး ညာလိုမ့် အတွေးခေါင် မျက်စိကြောင်ပြီး အိပ်မပျော်ခြင်း မျိုးမရှိ။

(၂) ချမ်းသာစွာ အိပ်ရာမှနိုးခြင်း

ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် နံနက် အိပ်ရာထချိန်၌ လန်းလန်းဆန်းဆန်း ကြည်ကြည် လင်လင်ဖြင့် အိပ်ရာမှ နိုးလာရသည်။

(၃) အိပ်မက်ဆိုး မမြင်မက်ခြင်း

မေတ္တာဓာတ် နည်းပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အိပ်မက်ထဲ၌ အမြင့်မှလိမ့်ကျခြင်း၊ လူ့ဆိုးများ နှိပ်စက်ခံရခြင်း စသည်ဖြင့် မြင်မက်တတ်သည်။ မေတ္တာရှင် ပုဂ္ဂိုလ် မှာကား ထိုသို့သော အိပ်မက်ဆိုးများ မမြင်မက်ဘဲ စေတီတော်ကို ရှိခိုးပူဇော်

ရခြင်း၊ အစားကောင်း အသောက်ကောင်း စားသောက်ရခြင်း စသည်ဖြင့် အိပ်မက်ကောင်းကိုသာ မြင်မက်ရသည်။

(၄) လူ့အများ ချစ်ခင်ကြခြင်း

မေတ္တာရှင် ယောဂီသည် သူတစ်ပါး၏ အကျိုးမဲ့ကို မပြောမပြုဘဲ အကျိုး စီးပွားကိုသာ စွမ်းနိုင်သမျှ ပြောဆိုပြုလုပ် ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ သူတစ်ပါးက မိမိ၏ အကျိုးမဲ့ကို ပြောဆိုပြုလုပ်သော်လည်း ပြန်၍မချေပဘဲ သည်းခံကာ မေတ္တာပွားနေသည်။ ဤသို့ ချစ်စရာဂုဏ်အင်္ဂါများနှင့် ပြည့်စုံနေသဖြင့် လူ့အများက မေတ္တာရှင်အား ချစ်ခင်ကြသည်။

(၅) နတ်အများ ချစ်ခင်ကြခြင်း

မေတ္တာအင်အား နတ်များက ချစ်ခင်ကြည်ညိုပုံနှင့်စပ်၍ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်လာ ဝိသာခမထေရ်ဝတ္ထုကို သာဓကအဖြစ် ဖော်ပြပါမည်။

ဝိသာခသည် မဇ္ဈိမဒေသ၊ အိန္ဒိယပြည် ပါဠလိပုတ်မြို့သား ဖြစ်သည်။ အရောင်းအဝယ်ဖြင့် ကြွယ်ဝချမ်းသာသောသူ ဖြစ်၏။ သူသည် အရောင်းအဝယ် ဖြင့် သွားလာနေထိုင်ရင်း အိန္ဒိယ၌ သာသနာအားနည်းနေချိန် သီဟိုဠ်ကျွန်း (ယခု သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)၌ သာသနာထွန်းကားစည်ပင်ကြောင်း၊ စေတီပုထိုး များ များစွာရှိနေကြောင်း၊ သီဟိုဠ်တစ်ကျွန်းလုံး သက်န်းရောင်တောက်ပနေ ကြောင်း စသည့်သတင်းများကို ကြားသိနေရာ ဝိသာခသူကြွယ်သည် စိတ်ဝင် စားလျက် ရှိလေသည်။ ထိုသို့ စိတ်ဝင်စားသည့်အလျောက် သီဟိုဠ်သို့ သွား၍ ရဟန်းပြုရန်ဆုံးဖြတ်ကာ ရှိသမျှ စည်းစိမ်ဥစ္စာများနှင့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်း အားလုံးကို သားမယားများအား အပြီးအပိုင် လှူအပ်လိုက်သည်။ ခရီးစရိတ် ငွေဟစ်ကျပ်သာယူ၍ အဝက်ဝတ်ထည်ကိုယ်တစ်ခုဖြင့် အိမ်မှထွက်လာခဲ့သည်။

သူကြွယ်သည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ကူးရန် ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောဆိပ်၌ တစ်လခန့် သင်္ဘော စောင့်ဆိုင်းနေခိုက် အရောင်းအဝယ်လုပ်ရာ တစ်လအတွင်း ငွေ တစ်ထောင် စုမီဆောင်းမိဖြစ်သွားသည်။ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ရောက်သောအခါ အနုဗ္ဗုဒ္ဓနေပြည်တော်၊ မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်ကြီးသို့ ဆိုက်ဆိုက်မြိုက်မြိုက် ရောက်သွားပြီး မထေရ်ကြီးများအား အကျိုးအကြောင်း လျှောက်ထားရာ မထေရ်ကြီးများက ဥပါသကာအဖြစ် သရဏဂုံသီလနှင့် မေတ္တာဘာဝနာကို ဦးစွာ သင်ပြတော်မူကြသည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ထို့နောက် ဝိသာခ ဥပါသကာအား ရဟန်းပြုပေးရန် သိမ်သို့ခေါ်ဆောင်
 ထာခဲထု လမ်း၌ သူ့ခါးပုံထဲမှ ငွေတစ်ထောင်သည် မြေပေါ်ကျသွားသည်။
 မထေရ်ကြီးများက ငွေအသပြာကိုရဟန်းသာမဏေတို့ မစီမံနိုင်။ ယခုကပင်လျှင်
 ကြိုတင်၍ ထိုငွေကို စီမံခန့်ခွဲလော့ဟု မိန့်တော်မူကြသဖြင့် ရဟန်းခံပွဲသို့လာကြ
 သူတိုင်း လက်ချည်းသက်သက် မပြန်စေရဟု နှလုံးသွင်းကာ ထိုငွေတစ်ထောင်
 ကို သိမ်၏အပြင်ဘက်၌ ကိုယ်တိုင်ကြဖြန့် လှူဒါန်းလိုက်လေသည်။

ဝိသာခမထေရ်သည် ရဟန်းငါးဝါအရတွင် မိမိနှင့်သင့်လျော်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်း
 ကိုသင်ယူပြီး မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်ကြီးမှ ထွက်ခွာခဲ့သည်။ မထေရ်သည်
 မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများလျက် နေရာအတည်တကျ မထား၊ တစ်နေရာ၌
 လေးလစီ၊ လေးလစီ သီတင်းသုံးမည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကာ သီဟိုဠ်ကျွန်း မြို့ရွာ
 တောထောင်အနွံ လှည့်လည်၍ သီတင်းသုံးလေသည်။ နောက်ဆုံးတွင်
 သီဟိုဠ်ကျွန်း အရွှေ့တောင်ပိုင်း ဧရာဟနနယ်ရှိ စိတ္တလတောင်သို့ ရောက်တော်မူ
 လေသည်။

စိတ္တလတောင် တောကျောင်း၌လည်း သူ့ အဓိဋ္ဌာန်အတိုင်း လေးလမျှ
 သာ သီတင်းသုံးသည်။ လေးလပြည့်သွားသောအခါ နံနက်အရက်တက်လျှင်
 တစ်နေရာသို့ ပြောင်းရွှေ့တော့မည်ဟု စဉ်းစားလျက် လျောင်းနေတော်
 မူသည်။ ထိုစဉ် လှေခါးဆီမှ ငိုသံကြား၍ သွားရောက်ကြည့်ရှုတော်မူရာ လှေခါး
 ထစ်၌ နတ်တစ်ဦးငိုနေသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ မထေရ်ကမေးမြန်းသောအခါ
 မထေရ်၏စကြိုဦး သပြေပင်က ရုက္ခစိုးနတ် “မဏိလိယ” ဖြစ်ကြောင်း၊ မထေရ်
 မြတ် ကြွသွားမည်စိုး၍ ငိုနေကြောင်း၊ မထေရ်မြတ် သီတင်းသုံးတော်မူသည့်
 အတွက် နတ်များမှာ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မေတ္တာသက်ဝင် ချစ်ခင်ညီညွတ်မှု ရရှိ
 ကြပါကြောင်း၊ မထေရ်မြတ်ကြွသွားတော်မူပါလျှင် နတ်များအချင်းချင်းရန်ဖြစ်
 ခြင်း၊ ကြမ်းတမ်းသောစကားများ ပြောဆိုခြင်းများ ဖြစ်လာနိုင်ပါကြောင်း
 ပြောဆိုလျောက်ထားသည်။ ရုက္ခစိုးကြီး၏စကားကြောင့် ဝိသာခမထေရ်သည်
 နတ်များ၏ညီညွတ်မှုချမ်းသာကိုကွက်၍ နောက်ထပ်လေးလဆက်လက်သီတင်း
 သုံးတော်မူလေသည်။ လေးလပြည့်တိုင်း ပြောင်းရွှေ့ရန် ကြံစည်မိသည်နှင့်
 သပြေပင်စောင့်နတ်သည် တစ်ဖန်ထပ်၍ပင် လာရောက်ငိုယိုကာ တောင်းပန်
 ပြန်သည်။

ဤနည်းအားဖြင့် မထေရ်သည် သတ္တဝါတို့ကို ငဲ့ညှာသောအားဖြင့် စိတ္တလ
 တောင် တောကျောင်း၌ ဆက်ကာဆက်ကာ သီတင်းသုံးတော်မူရာ ထိုကျောင်း
 မှာပင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူခဲ့ရလေသည်။

မေတ္တာဘာဝနာပွားများနေသော ပုဂ္ဂိုလ်အား နတ်များက မျက်စိအောက်
 မှပင် အပျောက်မခံနိုင်အောင် ချစ်ခင် ကြည်ညိုလိုလားလျက်ရှိပေသည်။

(၆) နတ်များက စောင့်ရှောက်ခြင်း

မေတ္တာရှင် ယောဂီအား တစ်ဦးတည်းသောသားကို မိဘများက စောင့်ရှောက်ကြသကဲ့သို့ နတ်များက စောင့်ရှောက်ကြသည်။ နတ်များစောင့်ရှောက်မှုကို ခံရသော ယောဂီသည် ဘေးရန်အန္တရာယ် အမျိုးမျိုးမှ ကင်းရှင်းပြီး ကောင်းကျိုးချမ်းသာမင်္ဂလာတို့ကို တွေ့ရကြုံရခံစားရသည်။

(၇) မီးမလောင်၊ အဆိပ်မသင့်၊ ထက်နက်မထိရောက်နိုင်ခြင်း

မေတ္တာရှင်မလေး ဥတ္တရာ

မေတ္တာ ပွားသူအား မီးမလောင်နိုင်ပုံနှင့် စပ်၍ ဥတ္တရာ အမျိုးသမီးအကြောင်းကို သာဓကအဖြစ် ကျမ်းဂန်များ၌ ဖော်ပြထားပေသည်။

ထုဇဂြိုဟ်မြို့၌ သူဌေးသမီးဥတ္တရာသည် မိဘဘို၏ဆန္ဒအရ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအနွယ်သင် သူဌေးသားတစ်ဦးနှင့် အိမ်ထောင်ကျခဲ့ရသည်။ ဥတ္တရာလည်း မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အသိုင်းအဝိုင်းထဲ၌ သာသနာတော်နှင့် အဆက်ဖြတ်ခံရ၍ စိတ်ဆင်းရဲ နေရှာသည်။ ဥပုသ်စောင့်ခြင်း၊ တရားနာခြင်း၊ အလှူပေးခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်လိုသော်လည်း အပျော်အပါး လက်သွတ်မခံနိုင်သော လင်ယောက်ျားက ခွင့်မပြုချေ။ သီတင်းကျွတ်ရန်(၁) ရက်အလိုတွင် သီရိမာအမည်ရှိ ပြည့်တန်ဆာမကို တစ်နေ့လျှင် အသပြာကစ်ထောင်ကျပ်နှုန်းဖြင့် ငှားရမ်းပေးခဲ့ရာ လင်ဖြစ်သူက ဥတ္တရာအား ဥပုသ်ရက်ရှည် စောင့်ခွင့်ပြုလိုက်သည်။

ဥတ္တရာသည် ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာတော်များကို ဆယ့်ငါးရက်ထိုင်တိုင် ဆွမ်းပင့်ဖိတ်ဆက်ကပ်လှူဒါန်း၍ တရားနာ ဥပုသ်စောင့်သည်။ အခြေအရံများနှင့်အတူ ဆွမ်းချက်ပြုတ်လှူဒါန်းရန် စီမံရင်း မီးဖိုချောင်အလုပ်များဖြင့်သာ တစ်နေ့ကုန်တော့၏။ (၁၅)ရက်ပြည့်ရန် တစ်ရက်အလိုတွင် လင်ဖြစ်သူသည် အဆောင်ပြတင်းပေါက်မှာ ရပ်လျက် မီးဖိုချောင်သို့ ကြည့်ရာ အခြေအရံများနှင့်အတူ ချွေးတလုံးလုံး ပေပေကျကျ စီမံလုပ်ကိုင်နေသော ဥတ္တရာကို မြင်၍-

“အင်း...အမိုက်မ၊ ဒီလိုနေရာမျိုးမှာနေပြီး ဒီလိုစည်းစိမ်ခံစားရကောင်းမှန်း မသိရဘူး၊ ရဟန်းဦးပြည်းတွေ ပြုစုရတာနဲ့ ပျော်နေလိုက်တာ သနားစရာပဲ” ဟု တွေးကာ ပြုံးနေသည်။ သီရိမာသည် သူဌေးသား ပြုံးနေသည့်ကို မြင်၍ ဥတ္တရာအပေါ် မနာလိုဖြစ်သွားသည်။ (၁၅)ရက် နိုင်တိုင် သူဌေးသားနှင့်အတူ နေကာ ပြုစုလိုက်ရသဖြင့် အိမ်ရှင်မစိတ်ပေါက်ကာ အငှားအိမ်ရှင်မ

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

အပြစ်ကို မေ့သွားပြီး ဥတ္တရာအား လင်လုသသ်ဟု ထင်မှတ်၍ ရန်ပြုရန် အကြံ ထုတ်လေသည်။ သီရိမာသည် မီးဖိုချောင်သို့ ဝင်သွား၍ မုန့်ကြော်နေသည့် ဆီဒယ်ဆိုးထဲမှ ပွက်ပွက်ဆူနေသော ဆီများကို ယောက်ချိုကြီးဖြင့် ခပ်ယူကာ ဥတ္တရာထံသို့ သွားလေသည်။ ဥတ္တရာသည် မိမိထံလာနေသော သီရိမာကို မြင်၍ သီရိမာ၏ ကျေးဇူးများကို ပို၍ သတိရလာ၏။ သီရိမာ အပေါ် ခင်မင်မြတ်နိုးစိတ်များ တဖွားဖွား ဖြစ်လာ၏။

ဩဝါ-ငါ့သူငယ်ချင်းမကြီး သီရိမာ ကျေးဇူးကား ကြီးမားလှပါပေသည်။ သူ့ကျေးဇူးနှင့်စာလျှင် စကြာဝဠာကြီးသည် ကျဉ်းမြောင်းပါသေး၏။ ဗြဟ္မာ့ပြည်သည် နိမ့်၍ နေပါသေး၏။ ငါ့မှာ သူ့ရှိနေပေလိုသာ ဘုရားအမှူးရှိသော သံဃာတော်များကို လှူဒါန်းရပေသည်။ တရားနာခွင့်ရပေသည်။ အကယ်၍ ဆီပူများနှင့် ငါ့ခေါင်းပေါ်ကို လောင်းချဦးတော့ ငါ့မေတ္တာ သူ့အပေါ်မှာ မပျက်ရိုးမှန်လျှင် မပူလောင်ပါစေနှင့်။ ငါ့မေတ္တာပျက်ခဲ့လျှင် ပကတိအတိုင်း ပူပါစေ-

ဟု ပါးစပ်က ရွတ်ဆိုနေပေသည်။ သီရိမာသည် ဥတ္တရာခေါင်းပေါ်သို့ဆီပူများကို လောင်းချလိုက်သည်။ ဆီပူများသည် သီတာရေကဲ့သို့ အေးမြကာကိုယ်ပေါ်မှ လျှောကျသွား၏။

ဥတ္တရာ၏ အခြေအနေထူးခြားမှုကို မတွေ့ရ၍ “ဆီတွေ လမ်းမှာ အေးသွားလို့များလား” ဟု တွေးကာ သီရိမာသည် မီးဖိုချောင်သို့ ချက်ချင်း ပြန်သွားကာ ဆီပူများကို ကော်ခပ်၍ ခပ်သုတ်သုတ်တစ်ကျော့ ပြန်ထွက်လာစဉ် ဥတ္တရာ၏ အခြေအရံများက ရိပ်မိကြပြီး သူ့ထက်ငါ ဆဲဆိုကြိုမီးမောင်းကာ သီရိမာအား ဝိုင်းဖို့၍ ရိုက်ပုတ်ကြသဖြင့် လဲကျသွားသည်။ ဥတ္တရာသည် သူ့အခြေအရံများကို တားဆီး၍ သီရိမာအား ချစ်ခင်ယုယစွာ ဆွဲထူလိုက်၏။ ဒဏ်ရာများကို ဆေးလိမ်း၍ နှိပ်နယ်ပြုစုပေးလေသည်။

သီရိမာသည် မေတ္တာသဘောကို နားလည်လာ၍ ဥတ္တရာအား ဝန်ချတောင်းပန်လေသည်။ သီရိမာအား မြတ်စွာဘုရားရှင်ထံ တောင်းပန် ဝန်ချရမည်ဖြစ်ကြောင်းကို ဥတ္တရာက ညွှန်ပြသည်။ သီရိမာနှင့် အပေါင်းအပါ အမျိုးသမီးငါးရာတို့သည် ဘုရားရှင်ထံ ရောက်၍ ကျွတ်တမ်းဝင်ကြရသည်။

မေတ္တာ၏ အစွမ်းကြောင့် အဆိပ်မသင့်နိုင်ပုံကို ပြရာ၌ သံယုတ္တနိကာယ် ဆောင် စူဠသီဝမထေရ်သည် အဆိပ်မသင့်ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ အမြက်မျှ ပြဆိုထားပါသည်။ မေတ္တာ၏ စွမ်းအင်ကြောင့် ဓား လုံ စသော လက်နက်များ မထိပါးနိုင်ပုံ သာကေအဖြစ် နွားမကြီးဝတ္ထုကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပေသည်-

တစ်နေ့သောအခါ နွားမကြီးတစ်ကောင်သည် နို့စို့နွားငယ်အား ရပ်လျက် နို့တိုက်ကျွေးနေသည်။ ထိုစဉ် မုဆိုးတစ်ယောက်သည် ထိုနွားမကြီးကို လှံဖြင့် အားကုန်လှဲ၍ ထိုးပစ်၏။ ထိုလိုသည် နွားမကြီး၏ ကိုယ်၌ ထိသောအခါ ထန်းရွက်ကဲ့သို့ လိပ်ခွေ၍ ကျသွားလေသည်။

ဤသို့ဖြစ်ခြင်းကား ဥပစာရဈာန်အဆင့်ရှိသော မေတ္တာစွမ်းအားကြောင့် ထည်းမဟုတ်၊ အပ္ပနာဈာန်အဆင့်ရှိသော မေတ္တာစွမ်းအားကြောင့်လည်း မဟုတ်၊ အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် သားငယ်နွားကလေးအပေါ် အားကြီးသော ချစ်ခင်စိတ်ကြောင့်သာ ဖြစ်ပေသည်။ သားသမီးအပေါ် မိခင်၏ ချစ်ခြင်း မေတ္တာကား လွန်စွာ ကြီးမားလှပေ၏။

(ဂ) လျှင်မြန်စွာ သမာဓိရလွယ်ခြင်း

ချမ်းသာကို လိုချင်နေကြသော သတ္တဝါအနန္တအပေါ် ချမ်းသာပါစေ ဟု မေတ္တာပွားခြင်းသည် သတ္တဝါတို့၏အလိုဆန္ဒနှင့် လိုက်လျော ညီထွေဖြစ်သည့် အထွက် ဆောလျင်စွာ စိတ်တည်ကြည်ငြိမ်သက်မှုကို ရရှိနိုင်ပါသည်။

(ဃ) မျက်နှာအဆင်း ကြည်လင်၍ ကျက်သရေရှိခြင်း

သတ္တဝါတို့၏ လိုအင်ဆန္ဒအတိုင်း လိုက်လျောညီစွာ မေတ္တာပွားများရသော ကြောင့် မေတ္တာပွားသူ၏ မျက်နှာ၌ အရေအဆင်းကြည်လင်ခြင်း အကျိုးကို ရရှိနိုင်ပါသည်။

(င) မတွေ့မဝေ ကြည်ကြည်လင်လင် ကွယ်လွန်ရခြင်း

သတ္တဝါတို့သည် များသောအားဖြင့် သေခါနီး၌ အကြီးအကျယ် နာကျင် ကိုက်ခဲမှု စသည့်ဝေဒနာများ ဖိစီးခံရပြီး သတိလက်လွတ် ကွယ်လွန်တတ်ကြ သည်။ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟစိတ်များဖြင့် ကယောင်ကတမ်း သတိကင်းမဲ့စွာ သေသွားတတ်ကြသည်။ မေတ္တာရှင် ယောဂီကား ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ တွေ့ဝေ စိန်းမောခြင်းမရှိ ကြည်ကြည်လင်လင်နှင့် ကွယ်လွန်ရပေသည်။

(စ) အရဟတ္တဖိုလ်ကို မရသေးမီ ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်ရခြင်း

မေတ္တာပွားများသည့် ယောဂီသည် မေတ္တာဈာန်အဆင့်အထိ ပေါက်ရောက် လျှင် ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်နိုင်သည်။ ထိုထက်သာလွန်၍ အရဟတ္တဖိုလ်ထိ ဆိုက်ရောက်လျှင် ဘဝဇာတ်သိမ်း၍ ပရိနိဗ္ဗာန် ဝင်စံရပေသည်။ မေတ္တာဈာန်အထိ မပေါက်ရောက်ဘဲ ဥပစာရသမာဓိလောက်သာ ရလျှင် လူ့လောက၊ နတ်လောက သုဂတိဘဝများသို့ ရောက်ရှိနိုင်ပေသည်။

ပြဟူစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ယခုပြခဲ့သည့် မေတ္တာအကျိုး (၁၁)မျိုးသည် မေတ္တာနှင့်စပ်၍ အသိများ
နေသော အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် ကောသကနိပါတ် မေတ္တာသုတ်လာ အကျိုးတရား
များ ဖြစ်သည်။ မေတ္တာဘာဝနာ အကျိုးကြီးပုံနှင့် စပ်၍ နိဒါနသံယုတ်
ဩက္ခာသုတ်၌ မြတ်စွာဘုရားက အောက်ပါအတိုင်း ဟောကြားထားပေသည်—

ထမင်းအိုးကြီး တစ်ရာဖြင့် နံနက်တစ်ကြိမ်၊ နေ့လယ်တစ်ကြိမ်၊
ညနေတစ်ကြိမ် ကျွေးမွေးလှူဒါန်းရခြင်းထက် မေတ္တာစိတ်ကို နံနက်
တစ်ကြိမ်၊ နေ့လယ်တစ်ကြိမ်၊ ညနေတစ်ကြိမ် နှားနှိုတစ်ညှစ်စာ အချိန်
လောက် (သို့မဟုတ်) နံသာတစ်ကြိမ် နမ်းရှုချိန်မျှ ပွားများခြင်းက ပို၍
အကျိုးကြီးမားသည်—

ဟု ဟောကြားတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် မဟာစည်ဆရာတော်ဘုရားကြီးက—

တစ်နေ့သုံးခါ၊ အိုးတစ်ရာဖြင့်၊ ချက်ကာထမင်း၊ ကျွေးမွေးခြင်းထက်၊
မယှင်းစင်စစ်၊ နှိုတစ်ညှစ်စာ၊ ကြိမ်သုံးခါမျှ၊ မေတ္တာပွားများ၊ ကျိုး
ကြီးမားသည်၊ ဘုရားမြတ်စွာ မိန့်ခွန်းတည်း—

ဟု ဖွဲ့ဆိုတော်မူခဲ့သည်။

မေတ္တာအကျိုး (၁၁)မျိုး အကျဉ်းချုပ်လင်္ကာ

အိပ်-နိုး ချမ်းသာ၊ ကောင်းစွာအိပ်မက်၊ ချစ်လျက် လှ-နတ်၊
စောင့်လတ် နတ်များ၊ မီး-ဆိပ်-ခားတို့၊ ရှောင်ရှားကိုယ်မှ၊ လျင်စွာ
စိတ်တည်၊ ရှင်ကြည်မျက်နှာ၊ သေခါမတွေ့၊ လားလေပြဟူ၊
ဆယ့်တစ်ဖြာသည်၊ မေတ္တာပွားမှု အကျိုးတည်း။

(မဟာစည်ဆရာတော်)

ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့်ပရိတ် နှစ်ကိစ္စပြီးသောသုတ်

ဤမေတ္တသုတ်ကား ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာအတွက် သက်သက်ဟောကြား
ထားသောသုတ် မဟုတ်ပေ။ ယောဂီအတွက် တစ်စုံတစ်ရာ အနှောင့်အယှက်
အခက်အခဲ ဘေးအန္တရာယ်ကို ကာကွယ်နိုင်သည့် အရံအတားပရိတ်အဖြစ်
လည်းအသုံးပြုနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ ဟောတော်မူသောသုတ်ဖြစ်သည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်း
နှင့် ပရိတ် နှစ်ကိစ္စပြီးသော သုတ်တော်ဟုပင် ဆိုရပေမည်။

ဤမေတ္တသုတ်ပရိတ်ကို ကိစ္စနှစ်မျိုးပြီးအောင် ဦးစွာ သင်ယူ ကျက်မှတ်
တော်မူကြသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား ဝေဠာနေရဟန်းတော် ငါးရာတို့ဖြစ်ကြ၏။

တောစောင့်နတ်များ အငြိုးထားခြင်း

မြတ်စွာဘုရား သာဝတ္ထိပြည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ သီတင်းသုံးတော် မူစဉ် ရဟန်းတော်ငါးရာထို့သည် မြတ်စွာဘုရားထံမှ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား သင်ယူ ပြီးနောက် သာဝတ္ထိမြို့မှ ယူဇနာတော်ရာ ဝေးကွာ၍ ဟိမဝန္တာနှင့် စပ်နေသည့် တောအုပ် တောင်ခြေစခန်းသို့ ကြွတော်မူခဲ့ကြသည်။

တောအုပ်နှင့် မလှမ်းမကမ်းရှိ ရွာသို့ ဆွမ်းခံကြရာ ရွာသားများလည်း အလွန် ဝမ်းသာနေကြသည်။ ဝါဆိုရန် ပင်လျှောက် တောင်းပန်ကြ၏။ ကျောင်းငယ် ငါးရာကို ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းကြသည်။ ရဟန်းတော် ငါးရာ တို့လည်း ထိုတောအုပ်သို့ ရောက်သည့် အချိန်မှစ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို မအိပ်မနေ အားထုတ်တော်မူကြ၏။ ကျောင်းအသီးသီး၌ တစ်ပါးစီ သီတင်းသုံး နေထိုင်ကြရာ အကြောင်း တစ်စုံတစ်ရာရှိက အချက်ပေးရန် သစ်ပင်တစ်ပင်၌ ကျောက်စည်ကို ချိတ်ဆွဲထားကြသည်။ ရဟန်းတော်များ ကြွလာသဖြင့် ထိုတောအုပ်ရှိ ရုက္ခစိုးနတ်များမှာ ရဟန်းများ၏ သီလတန်ခိုး ကြောင့် ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ကြရသည်။ တစ်နေ့ပြန်ကြွန်းဖြင့် စောင့်စားရင်း မြေပေါ်၌ ဆင်းဆင်းရဲရဲနေထိုင်ကြရသည်။ ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး နေထိုင်ကြ မည်ကို အကဲခတ်မိကြ၍ အနှောင့်အယှက်ပေးရန် စည်းဝေးဆုံးဖြတ် ကြလေ သည်။

ညအခါ တောစိုးနတ်တို့သည် ကြောက်မက်ဖွယ် အသံများ၊ အနံ့အသက် များ၊ ကြောက်မက်ဖွယ်အဆင်းများပြု၍ ခြောက်လှန့်ကြသည်။ ခေါင်းမပါဘဲ ကိုယ်လုံးချည်း ထိုင်နေပုံ၊ ကိုယ်မပါဘဲ ခေါင်းချည်းလိမ့်လာပုံ စသည်တို့ကို မြင်ရသောအခါ ရဟန်းတော်များ ကြောက်ရွံ့သိတ်လန့်လာကြ၏။ အစားပျက်၊ အအိပ်ပျက်ဖြစ်ကာ သတိမေ့မြောသူ မေ့မြော၍ ခေါင်းများချာချာလည်အောင် မူးနောက်အော့အန်သူ အော့အန်ကြကုန်၏။ ရောဂါအမျိုးမျိုး အဖုံဖုံဖြစ်လာ၍ အသားအရေများ ကြုံလို့ဖျော့တော့လာကြလေသည်။

တစ်နေ့တွင် ရဟန်းတော်ငါးရာသည် ကျောက်စည်ထိုး၍ အချက်ပေးကာ စုံဝေးကြသည်။ ထိုအခါ မထေရ်ကြီးက မေးမြန်းတော်မူရာ ရဟန်းတော်များက အမျိုးမျိုးသော ခြောက်လှန့်မှုများကြောင့် စိတ်ပျံ့လှင့်ကာ သမာဓိမရနိုင် ကြောင်းကို မထေရ်ကြီးအား လျှောက်ထားကြသည်။ ထိုအခါ မထေရ်ကြီးက-

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ဤနေရာကား ငါတို့အတွက် သုပ္ပါယမမျှတ၊ အခြားမျှတသော
ဘစ်နေရာကို ညွှန်ပြပေးတော်မူပါရန် ဘုရားရှင်ထံ သွားရောက်
လျှောက်ထားကြစို့၊ ဒုတိယ ဝါ ကပ်နိုင်ကြောင်းကိုလည်း ဘုရားရှင်
ပညတ်ခင့်ပြုတော်မူထားပြီး ရှိနေပေပြီ -

ဟု မိန့်တော်မူ၏။

ရဟန်းတော်များအားလုံးလည်း မထေရ်ကြီးဩဝါဒအရ ကျောင်းအိမ်ရာ
နေရာများကို သိုမှီးသိမ်းဆည်းကာ ဒကာ ဒကာမများကို အသိမပေးဘဲ
သာဝတ္ထိပြည်သို့ ဦးတည် ထွက်ခွါလာကြလေသည်။

ဘုရားရှင်ထံ ရောက်လျှင် ဘုရားရှင်က ဝါတုင်းကာလ ဒေသစာရိခရီး
မထွက်ခဟု ပညတ်ထားပါလျက် အဘယ်ကြောင့် ခရီးထွက်လာကြကြောင်း
မေးတော်မူလေရာ အကြောင်းစုံ လျှောက်ထားကြ၏။ ဘုရားရှင်သည်
အတန်ငယ် ဆင်ခြင်တော်မူရင်း—

ရဟန်းတို့....သင်တို့အတွက် ဤနေရာမှတစ်ပါး အခြားသုပ္ပါယမျှတ
သော ဌာန မရှိပေ။ ဤနေရာသည်သာ သင်တို့ အရဟတ္တဖိုလ်ရမည့်
ဌာနဖြစ်သည်။ ရဟန်းတို့ ပြန်သာပြန်ကြ၊ တောစိုးနတ်တို့ဘေးရန်က
ကင်းလွတ်လိုလျှင် ဤမေတ္တသုတ် ပရိတ်တော်ကို သင်ယူသွားကြ၊
မေတ္တသုတ်သည် သင်တို့အတွက် ဘေးရန် အကာအကွယ် (ပရိတ်)
လည်း ဖြစ်သည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းလည်း ဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာအခြေခံ
ဈာန်တရားလည်း ဖြစ်သည်။ ဤမေတ္တသုတ်သည် သင်တို့အတွက်
လက်နက်ဖြစ်သည် -

ဟု မိန့်တော်မူကာ “ကရဏိယ မတ္တကုသလေန”စသော မေတ္တသုတ် ပရိတ်
တော်ကို ဟောကြား သင်ပြ ပေးတော်မူသည်။ ထိုသို့ သင်ပြပေးတော်
မူပြီးနောက်—

ချစ် သားတို့....ဤ မေတ္တသုတ် ပရိတ်တော်ကို ဤဇေတဝန်
ကျောင်းအလွန် တောစပ်မှစ၍ သင်တို့နေရာ တောအုပ်ကျောင်းအထိ
ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်၍ သွားကြကုန်လော့၊ တစ်လလျှင် ရှစ်ရက်တစ်ကြိမ်
ကျောက်စည်ထိုး အချက်ပေးကာ စည်းဝေး၍လည်း စုပေါင်းရွတ်ဆိုကြ
လော့၊ တရားဟော ဆွေးနွေးကြလော့၊ ဤမေတ္တာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင်
မို့ဝဲကြ၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ ပွားများကြလော့၊ ထိုတောစိုးနတ် ရုက္ခစိုးနတ်
တို့သည် ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ဖွယ် အာရုံကို ပြကြတော့မည်မဟုတ် -

ဟု မိန့်ကြားတော်မူလိုက်သည်။

ရဟန်းတော်ငါးရာတို့သည် ဘုရားရှင်အား ကန်တော့၍ ဘုရားရှင်အမိန့်တော်ကိုနာခံလျက် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်မှ တောရကျောင်းသို့ ပြန်လာခဲ့ကြသည်။ ကျောင်းသို့ ရောက်ခါနီး ကျောင်းဝင်းအပြင်၌လည်း ရပ်တန့်ကာ မေတ္တသုတ်ပရိတ်တော်ကို စုပေါင်း ရွတ်ဖတ်ပွားများကြသည်။

ထိုအခါ တောစောင့်နတ်များသည် ရန်မမူကြသည့်ပြင် သူထက်ငါ ခရီးဦးကြိုဆို၍ ရဟန်းတော်များ၏ ဝေယျာဝစ္စအားလုံး သိမ်းကြုံး၍ ဆောင်ရွက်ပေးကြလေသည်။ အစစအရာရာ လုံခြုံစေရန် ကိုယ်စီတာဝန်ယူ၍ စောင့်ရှောက်ကြလေသည်။ ရဟန်းတော်ငါးရာတို့သည် ထိုတောရကျောင်း၌ ဒုတိယဝါဆိုကာ မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းကို အခြေခံ၍ ဝိပဿနာကို အားထုတ်ကြရာ ထိုဝါတွင်းမှာပင် ရဟန္တာ ဖြစ်တော်မူကြသည်။

မေတ္တာအခြေခံကျင့်ဝတ် ၁၅-ပါး

မေတ္တာပွားမည့် ယောဂီများ ကြိုတင်ပြည့်စုံထားရမည့် အခြေခံကျင့်ဝတ် ၁၅-ပါးကို မေတ္တသုတ်ပါဠိတော် ရွှေပိုင်း၌ ဟောကြားတော်မူထားသည်။ သို့ဖြစ်၍ ယင်းအခြေခံကျင့်ဝတ်များကို မေတ္တာမပွားမီ ပြည့်စုံအောင် ကျင့်သုံးကြရပေမည်။

၁။ စွမ်းနိုင်ခြင်း

သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာအကျင့်များကို ကျင့်ရန် စွမ်းနိုင်သူ ဖြစ်ရမည်။ သဒ္ဓါတရား ထက်သန်ရမည်။ လုံ့လဝီရိယ ပြင်းထန်၍ ဗွဲ့ရှိရမည်။

၂။ ဖြောင့်မတ်ခြင်း

မိမိ၌ မရှိသောဂုဏ်ကို ရှိဟန်ဆောင်မှု၊ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲမှု ကင်းရမည်။ သာဠေယျခေါ် လှည့်စားမှု ကင်းရမည်။ ကာယကံနှင့် ဝစီကံ ဖြောင့်မတ်ရမည်။

၃။ အထွန်ဖြောင့်မတ်ခြင်း

မိမိအပြစ်ကို ဖုံးကွယ်၍ အပြစ်ကင်းဟန်ဆောင်မှု (မာယာ) ကင်းရမည်။ မနောကံ ဖြောင့်မတ်ရမည်။ သူထစ်ပါးအား လိမ်လည်လှည့်ဖြားရန် စိတ်ဖြင့်ပင် မကြံစည်ရ။

ဗြဟ္မစိုရ်ထရား ပွားများခြင်း

၄။ ဆိုဆုံးမလွယ်ခြင်း

ထရာ၏ အဆုံးအမကို ထစ်သဝေမတိမ်း လိုက်နာရမည်။ အရှင်ရာဟုလာသည် (၇)နှစ်အရွယ် ရှင်သာမဏေဘဝတွင် နံနက်တိုင်း သံပုံကို ပုံပြီး ထိုသံပုံရှိ သံလုံးနှင့်အမျှ အဆုံးအမ ရပါရစေဟု ဆုတောင်းသကဲ့သို့ဖြစ်ရမည်။

၅။ နူးညံ့ခြင်း

ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးသည် လုပ်ငန်းနှင့်လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်နေရမည်။ လုပ်ငန်း နှင့် အဆင်မပြေ ဖြစ်နေခြင်း၊ ကန့်လန့်တိုက် ကပ်ဖွဲ့လုပ် အာခံနေခြင်းမျိုး မရှိစေရ။ နူးညံ့ ပျော့ပျောင်းသော ရွှေ့ကို လိုသလို နှုန်းဆွဲ၍ ရနိုင်၏။ အပြားခတ်၍ ရနိုင်၏။ ထိုနည်းအတူ ယောဂီ၏ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးသည် လိုသလို ပြုပြင်မှု ခံနိုင်အောင် နူးညံ့ ပျော့ပျောင်းရမည်။

၆။ မာနအလွန်မကြီးခြင်း

ဘယ်သူ့ကိုမျှ အဖက်မတန်ဟု ယူဆကာ အလွန်အကျွံ မာနကြီးမှုမျိုးကို ပယ်ရမည်။ ဆွေမျိုးဂုဏ် ဥစ္စာဂုဏ် ပညာဂုဏ် အာဏာဂုဏ်တို့ကို အမှီပြု၍ မောက်မောက်မာမာ ပြောဆိုဆက်ဆံခြင်း၊ ဘဝင်မြင့်ခြင်းတို့ကို ဖယ်ရှားရမည်။

၇။ ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း

မိမိရှိသမျှ ရသမျှဖြင့် စာင်းတိမ်ရမည်။ ရောင့်ရဲတင်းတိမ်မှုသည် အမြတ်ဆုံး ဥစ္စာဖြစ်သည်။ “သန္တုဋ္ဌိ ပရမံ ဝရံ”ဟူသော တရားတော်နှင့်အညီ ရသမျှ တန်သမျှနှင့် ရောင့်ရဲတင်းတိမ်ရမည်။

၈။ ဓမ္မမြူပြုစုရန်လွယ်ခြင်း

ကျွေးတာကို စားနိုင်ခြင်း၊ ဖြစ်သလို နေနိုင်ခြင်း၊ စားဝတ်နေရေးကိစ္စနှင့် ပတ်သက်၍ သူတစ်ပါးအား တာဝန်မတက်စေခြင်း၊ အစားအသောက် အနေအထိုင် စသည်တို့၌ ဇီဝာမကြောင်ဘဲ ကျွေးသမျှ ပေးသမျှနှင့် ကျေနပ် ရမည်။

၉။ အမှုကိစ္စနည်းခြင်း

အလုပ်မရှုပ်ရ၊ အလုပ်မများရ၊ မိမိကိုယ်နှင့်စပ်သော မလွဲမကင်းသာသည့် ကိစ္စမှတစ်ပါး အခြားအလုပ်ပိုမရှိဘဲ ကိစ္စနည်းစေရမည်။

၁၀။ လွယ်ကူစွာ ရွှေ့ပြောင်းသွားလာနိုင်ခြင်း

အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း၊ ထတ်နိုင်သမျှ နည်းစေရမည်။ နေရာဒေသမရွေး ပြောင်းလိုပါက ဘာပစ္စည်းကိုမျှ သယ်ပိုးသွားခြင်း မရှိ၊ မိမိအတောင်သာချင် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးရှိသော ငှက်ကဲ့သို့ဖြစ်ရမည်။ အချိန်မရွေး ထသွားနိုင်သူ ဖြစ်ရမည်။ ပစ္စည်းဝစ္စယ နည်းပါးစေရမည်။

၁၁။ ဣန္ဒြေငြိမ်သက်ခြင်း

မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ်ဟူသော ဣန္ဒြေငါးပါးကို တည်ငြိမ်အောင် ထိန်းနိုင်ရမည်။ အာရုံငါးပါးနောက်သို့ မလိုက်ပါစေရန် စောင့်ထိန်းရမည်။ မျက်စိက ပွဲလမ်းသဘင် ကြည့်ချင်မှု၊ နားက ရေဇီယို၊ ကက်ဆက်သီချင်း ဂီတတူရိယာ နားထောင်ချင်မှု စသော အာရုံငါးပါး ခံစားလို့မှုကို ထိန်းချုပ်ရမည်။

၁၂။ ဆင်ခြင်ညစ် ရင့်ကျက်ရခြင်း

ကိစ္စအားလုံး၌ ဆင်ခြင်တိုင်းထွာတတ်သော အသိဉာဏ်ရင့်ကျက်ထူ ဖြစ်ရမည်။

၁၃။ ကြမ်းတမ်းစိုင်းပျမှု ကင်းရခြင်း

ကိုယ် နှုတ် စိတ် ရိုင်းစိုင်းမှုမရှိဘဲ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့ရမည်။ ပရိသတ်အလယ်၌ ခူးထောင်ပေါင်ကား မထိုင်ဘဲ ပိပိရိရိ သေသေဝပ်ဝပ် နေတတ်ထိုင်တတ်ရမည်။ ကြီးသူကို နေရာပေးရမည်။ ငယ်သူကိုလည်း နေရာအဖယ်မခိုင်းရ။ မိဘဦးစား၊ ဆရာဦးစား ဦးစားပေးရမည့် အဆင့်ကို နားလည်ရမည်။ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည်။

၁၄။ ထူထိုအပေါ် တွယ်တာမှုကင်းရခြင်း

မိမိအိမ်သားများ၊ ဆွေမျိုး မိတ်ဆွေသင်္ဂဟများ အပေါ် သံယောဇဉ် တွယ်တာမှု နည်းရမည်။

၁၅။ အငယ်စားအပြစ်ကိုပင် မပြုလုပ်ရ

မည်မျှ ဆေးငယ်သောအပြစ်ပင် ဖြစ်ပါစေ၊ ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့ဖွယ်ဖြစ်၍ ယင်းအပြစ်ကို မပြုလုပ်ရ၊ ရှောင်ကြဉ်ရမည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

မေတ္တာပွားနည်း (၁၁)နည်း

မေတ္တာပွားမည့် ယောဂီသည် မေတ္တာမပွားမီ ရွှေအဖို့၌ ဖြည့်ကျင့်ရမည့် ကျင့်ဝတ် ၁၅-ပါးကို ဖြည့်ကျင့်ပြီးသည့်အခါ မေတ္တသုတ်တော် လာသည့်အတိုင်း မေတ္တာပွားရန် အခြင်းအရာ (၁၁)မျိုးဖြင့် မေတ္တာပွားရမည်။

ယင်းမေတ္တာအခြင်းအရာ (၁၁)မျိုးကို အကျဉ်းအားဖြင့် (ဟိတာဓိဂမ) အကျိုးလိုလားသည့် မေတ္တာပို့နည်း (၈)မျိုးနှင့် (အဟိတာပနယ န) အကျိုး မဲ့ကို ဖယ်ချွားလိုသည့် မေတ္တာပွားနည်း (၃)မျိုး ဟူ၍ ခွဲခြားနိုင်သည်။ ဟိတာဓိဂမ အကျိုးလိုလားသည့် မေတ္တာပွားနည်းကို ထပ်မံ၍ ခွဲခြားလျှင် အောက်ပါအတိုင်း အုပ်စု (၃)ခု ဖြစ်လာသည်—

- (ဟိတာဓိဂမ) ချမ်းသာစေရန် မေတ္တာပွားနည်း (၈)မျိုး ရေတွက်ပုံ
 - ပေါင်းရုံး၍ (သဗ္ဗသင်္ဂါဟက) မေတ္တာပွားနည်း ၁-မျိုး
 - နှစ်စုစီ ခွဲ၍ (ဒုက) မေတ္တာပွားနည်း ၄-မျိုး
 - သုံးစုစီ ခွဲ၍ (တိက) မေတ္တာပွားနည်း ၃-မျိုး

သတ္တဝါတိုင်း ချမ်းသာချင်ကြသည်။ ချမ်းသာကို အလိုရှိကြသည်။ ထိုသတ္တဝါတို့၏ ချမ်းသာကို ဆန္ဒအတိုင်း ပြည့်ဝစေရန် ကာယကံမြောက် ဆောင်ရွက်ရမည်။ ဝစီကံဖြင့်လည်း နှုတ်မှ ရွတ်ဆိုပွားများရမည်။ မနောကံ ဖြင့်လည်း အသံမထွက်ဘဲ စိတ်ထဲမှ အောက်ပါအတိုင်း ရွတ်ဆိုနေရမည်—

ပေါင်းရုံး၍ မေတ္တာပွားပုံ (၁)မျိုး

၁။ အလုံးစုံသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဒ်ရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ။

နှစ်စုစီ ခွဲ၍ (ဒုက) မေတ္တာပွားပုံ (၄)မျိုး

၁။ ကြောက်တတ်သော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဒ်ရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ။

မကြောက်တတ်သော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဒ်ရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ။

၂၆၈-

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

၂၊ မြင်တွေ့ရသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဓိရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ၊

မမြင်မတွေ့ရသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဓိရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ၊

၃၊ အဝေးအဝပ်၌ ရှိကြကုန်သော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဓိရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ၊

အနီးအဝပ်၌ ရှိကြကုန်သော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဓိရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ၊

၄၊ ဘဝဇာတ် ကုန်ဆုံးပြီးသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဓိရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ၊

ဘဝဇာတ် မကုန်ဆုံးသေးသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဓိရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ၊

ဆိုးရမီ ခဲ့၍ (ထိက) မေတ္တာပွားပုံ (၃) မျိုး

၁။ ရှည်လျားသော ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဓိရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ၊

ထိုသော ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဓိရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ၊

အလယ်အလတ် ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဓိရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ၊

ဗြဟ္မဒီရိတရား ပွားများခြင်း

၂။ ကြီးသော ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဒ်ရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ၊

ငယ်သောကိုယ်ခန္ဓာရှိသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဒ်ရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ။

အလယ် အလတ် ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဒ်ရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ။

၃။ ဝသောကိုယ်ခန္ဓာရှိသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဒ်ရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ။

ပိုန်သောကိုယ်ခန္ဓာရှိသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဒ်ရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ။

မပိန်မဝ ကိုယ်ခန္ဓာရှိသော သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်—
ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ၊
ဥပဒ်ရန်ဘေး ကင်းဝေးကြပါစေ။

ဇုကမ္မဇောကဇေရန် မေတ္တာပွားနည်း (၃)မျိုးဖြင့် မေတ္တာပွားပုံ

(က) လူအချင်းချင်း၊ လှည့်ပတ်ခြင်း၊ ကင်းရှင်းကြပါစေ၊

(ခ) အထင်သေးခြင်း၊ အချင်းချင်း၊ ကင်းရှင်းကြပါစေ၊

(ဂ) ဆင်းရဲလိုခြင်း၊ အချင်းချင်း၊ ကင်းရှင်းကြပါစေ။

ရှင်းလင်းချက်

ဧကြောက်တတ်သော သတ္တဝါများနှင့် ဘဝဇာတ်မဆုံးသေးသော သတ္တဝါတို့ ဟူသည် ရဟန္တာမဖြစ်သေးသော ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြသည်။ မကြောက် တတ်သော သတ္တဝါများနှင့် ဘဝဇာတ်ဆုံးပြီးသော သတ္တဝါတို့ဟူသည် တဏှာ ကင်းပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်ကြသည်။

မေတ္တာတန်ခိုးများ

ဤကဲ့သို့ မေတ္တာဘာဝနာကို ပွားများအားထုတ်ရာ၌ ဈာန်သမာဓိ အဆင့်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သော်လည်းကောင်း၊ ဈာန်ရလုနီးနီး သမာဓိ (ဥပစာရ သမာဓိ)အဆင့်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သော်လည်းကောင်း မေတ္တာ၏ တန်ခိုးများကို ထင်ရှားစွာ တွေ့နိုင်သည်။ လောက၌ အံ့ဩဖွယ်ရာ တန်ခိုးများ ရရှိရှိသာမက နောက်ဆုံးတွင် မေတ္တာကို အခြေခံ၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ပင် ရောက်ရှိနိုင်ပေသည်။ မေတ္တာ၏တန်ခိုးအာနိသင်များကို သာဓကအဖြစ်အနည်းငယ်မျှ ပြဆိုပါဦးမည်။

သာမာဝတီ၏ မေတ္တာ

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်လက်ထက်တော်၌ ကောသမ္မိပြည်တွင် ဥတေနမင်းကြီး စိုးမိုး အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်နေ၏။ ထိုမင်းကြီး၏ မိဖုရား သာမာဝတီသည် မြတ်စွာဘုရား အား ကြည်ညို၍ မေတ္တာတရားကို အမြဲပွားများ၏။ ဥတေနမင်းကြီး၏ အခြားမိဖုရား တစ်ပါးဖြစ်သော မာဂဏ္ဍီသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်အား ရန်ငြိုး ထားသည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင် ကောသမ္မိမြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံကြွလာလှိုင် ဆဲဆိုနှောင့်ယှက်ရန်အတွက် လူမိုက်တစ်စုအား အခကြေးငွေ ပေးကမ်း၍ ခိုင်းစေခဲ့သည်။ ဤအတောအတွင်း သာမာဝတီ မိဖုရားနှင့် အခြေအရံမောင်းမ များသည် ဂေါတမဘုရားရှင်အား ကြည်ညိုကိုးကွယ်နေကြကြောင်း သိရှိရသည့် အခါ သာမာဝတီအားလည်း ရန်ငြိုးဖွဲ့ပြန်သည်။

မာဂဏ္ဍီသည် ဥတေနမင်းကြီးအား သာမာဝတီသို့ အုပ်စုသည် ရဟန်း ဂေါတမ၏ အလုပ်အကျွေးများဖြစ်ကြောင်း၊ ဘုရင်မင်းမြတ်ကက် ဂေါတမ ဘုရားရှင်ကို ပိုမိုမြတ်နိုးနေကြကြောင်း၊ အရှင်မင်းကြီးအား သတ်ရန် ကြံစည် နေကြကြောင်း တိုင်ကြားလေသည်။

ဥတေနမင်းကြီးသည် မာဂဏ္ဍီက အကြိမ်ကြိမ် ပြောကြားလာသော်လည်း မာဂဏ္ဍီ၏ စကားကို မယုံကြည်ခဲ့ချေ။ မာဂဏ္ဍီသည် နောက်ထပ် အကြံတစ်ခု ထုတ်ပြန်သည်။

ဥတေနမင်းကြီးသည် မိဖုရားများ၏ အဆောင်တွင် ခုနစ်ရက်စီ အလှည့်ကျ စံမြန်းလေ့ရှိသည်။ ဟတ္ထိကန္တအမည်ရှိစောင်းကြီးကိုလည်း သွားလေရာသို့ အမြဲ ယူဆောင်လေ့ရှိသည်။ ယခုအခါ မာဂဏ္ဍီ မိဖုရားအဆောင်၌ စံနေပြီး၍ သာမာဝတီ မိဖုရား၏ အဆောင်တော်သို့ ကူးမည်ဖြစ်သည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ထိုသို့ အဆောင်တော်ကူးမည့်နေ့၌ မာဂဏ္ဍိသည် ညက အိပ်ဇက်များ မကောင်းကြောင်း၊ - သာမာဝတီအဆောင်သို့ မသွားသင့်ကြောင်း၊ သွားလျှင် အန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ကြောင်း၊ တားမရ၍ သွားလျှင် စိတ်မချနိုင်၍ မိမိပါ လိုက်မည့်အကြောင်း လျှောက်ထားလေသည်။ ထို့ပြင် ဟတ္ထိကန္တ အမည်ရှိသော စောင်းကြိုး၏ စောင်းပေါက်ထဲ၌ မေ့လျော့ချိုးထားသော မြေဟောက်တစ်ကောင်ကို ထည့်သွင်းပြီး စောင်းပေါက်ကို ပန်းကုံးများဖြင့် ပိတ်ဆို့ထားလိုက်သည်။

ထို့နောက် မာဂဏ္ဍိသည် သာမာဝတီ၏ အဆောင်သို့ လိုက်ပါလာသည်။ ဥတေနမင်းကြီးသည် သာမာဝတီ၏ အဆောင်၌ သာမာဝတီနှင့် မောင်းမတို့၏ ပြုစုယုယမှုကို ခံယူကာ စံနေတော်မူသည်။ ဟတ္ထိကန္တ စောင်းတော်ကြီးကို အိပ်ရာခေါင်းရင်းဘက်၌ ထင်ထားလေသည်။ ဥတေနမင်းကြီးသည် နေ့လယ်စာ ပွဲတော်တည်ပြီးနောက် ခေတ္တစက်တော်ခေါ် နေ့စဉ် မာဂဏ္ဍိသည် စောင်းအပေါက် တွင် ဖုံးကားသော ပန်းကုံးများကို ဖယ်ချလိုက်သည်။ မြေဟောက်သည် နှစ်ရက်သုံးရက် လှောင်ပိတ်ခံနေရသောကြောင့် အမျက်ထွက်ကာ စောင်းပေါက် မှု ထွက်လာပြီး မင်းကြီး၏ ခေါင်းရင်း၌ ပါးပျဉ်းထောင်နေသည်။ မာဂဏ္ဍိသည် ပျာပျာသလဲ အသံကုန်ဟစ်အော်၍ မင်းကြီးအား သတိပေးပြီး သာမာဝတီ တို့အား ဆဲဆိုကြိမ်းမောင်းလေသည်။

ပစ်သူဘက်သို့ မြားဦးလှည့်ခြင်း

ဥတေနမင်းကြီးသည် သာမာဝတီအပေါ် ငါ့သအမျက် ပြင်းစွာ ထွက်လေတော့၏။ သာမာဝတီနှင့် မောင်းမတို့အား အဆိပ်လူးသော မြားဖြင့် ကိုယ်တိုင်ပစ်သတ်မည်ဟု အမိန့်တော်ချမှတ်လေသည်။ သာမာဝတီသည် အခြေအရံ မောင်းမတို့အား “ငါတို့မှာ တစ်ပါးသော ကိုးကွယ်ရာ မရှိတော့ပြီ၊ ဘုရင်မင်းမြတ်အပေါ်၌ လည်းကောင်း၊ မာဂဏ္ဍိအပေါ်၌ လည်းကောင်း မည်သူ့ကိုမျှ စိတ်မဆိုးကြနှင့် ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့် မာဂဏ္ဍိတို့အပေါ် မိမိကိုယ်နှင့် ထပ်တူထပ်မျှ မေတ္တာစိတ်ထားကြ၊ မေတ္တာပွားကြ”ဟု ဆုံးမလေသည်။

သာမာဝတီနှင့် မောင်းမတို့သည် ဘုရင်ကြီးအား လည်းကောင်း၊ မာဂဏ္ဍိအား လည်းကောင်း ကိုယ်နှင့်ထပ်တူထား၍ မေတ္တာပွားနေကြသည်။

ဥတေနမင်းကြီးသည် သာမာဝတီနှင့် မောင်းမတို့အား တန်းစီနေစေ၍ ဗိုလ်ခြေတစ်ထောင်တင်ရသော ဆိတ်ချိုလေးကိုတင်၍ အဆိပ်လူးသောမြားဖြင့် ပစ်ရန် ချိန်ရွယ်သည်။ သာမာဝတီ အမှုရှိသော မောင်းမဘို့သည် ဥတေန

မင်းကြီးအပေါ်၌ ချစ်ခင်မြတ်နိုးမှု မေတ္တာစိတ်ကို တည်ငြိမ်စူးစိုက်စွာ ပွားများ အားထုတ်နေကြရာ ဈာန်သမာဓိ ရလှနိုးနိုးပင် ဖြစ်လာသည်။ ဥပစာရ သမာဓိသို့ရောက်အောင် ပွားကြသည်။ ဥတေနမင်းကြီးသည် မြားကို ပစ်လွှတ် လိုက်သည်။ မြားသည် ရွေ့သို့မသွားဘဲ နောက်သို့ပြန်လည်ကာ မင်းကြီး၏ ရင်ဝကို စူးဝင်တော့မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်လေသည်။ ဥတေနမင်းကြီးသည် ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်၍ ဇောချွေးပြန်လာသည်။ မကြုံစဖူး ထူးကဲသည့်အဖြစ်ကို တွေ့ရ၍ မိမိအမှားကို သိမြင်ကာ သာမာဝတီ မိဖုရားအား တောင်းပန်ဝန်ချလေသည်။ မေတ္တာ၏ စွမ်းအားကြောင့် မြားဦးလည်သွားခဲ့ရသည်ကို ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌ မှတ်တမ်းတင်ထားလေသည်။ (ဓမ္မ၊ဋ္ဌ၊၁၊သာမာဝတီဝတ္ထု)

မေတ္တာဈာန်ကိုအခြေခံ၍ ရဟန္တာဖြစ်သော အရှင်သုဘူတိ

အရှင်သုဘူတိသည် ဇေတဝန်ကျောင်းဒကာကြီး အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေး၏ ညီဖြစ်သည်။ ငှုပ်ဆင်းအင်္ဂါ အလွန် ချောမောလှပ၏။ ဇေတဝန်ကျောင်း ဧရဏ်ချပဲ့တွင် ဘုရားရှင်၏ တရားတော်ကို နာကြားရ၍ ရဟန်းပြုခဲ့သည်။

ရဟန်းဖြစ်ပြီးသောအခါ အရှင်သုဘူတိသည် မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူ၍ တောရဆောတံတည်ကာ မေတ္တာဘာဝနာ အလုပ်ကို အားထုတ်လေသည်။ ယင်းသို့ အားထုတ်၍ ရရှိသော မေတ္တာဈာန်ကိုအခြေခံ၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုသဖြင့် ရဟန္တာဖြစ်ခဲ့သည်။

အရှင်သုဘူတိသည် အမြဲမေတ္တာပျိုးလျက်နေတော်မူသည်။ ဆွမ်းခံကြံ့ဆန္ဒ လည်း မေတ္တာပွားတော်မူသည်။ ဆွမ်းခံအိမ်ရှေ့ ဆွမ်းရပ်သည်နှင့် ဦးစွာ မေတ္တာပွား၏။ မေတ္တာဈာန်ဝင်စား၍ မေတ္တာဈာန်မှ ထပြီးမှ ဆွမ်းကို အလှူခံ တော်မူသည်။

အရှင်သုဘူတိသည် ဇေတဝန်ကျောင်းဒကာ အနာထပိဏ် သေဋ္ဌေးကြီး၏ ညီပင်ဖြစ်သော်လည်း ကျောင်း၌ သီတင်းမသုံးဘဲ လွင်တီးခေါင် (ကွင်းခေါင် ခေါင်)၌ သီတင်းသုံးနေလေ့ရှိသည်။ ထိုအခါတွင် မထေရ်၏ တန်ခိုးကြောင့် မိုးမရွာဘဲ ရှိလေသည်။ မိုးမရွာသဖြင့် တိုင်းသူပြည်သားများ ငတ်မုတ်ကာ နန်းတော်တံခါးဝ၌ လူအများ ဆန္ဒပြမှုကြီး ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ အရှင်သုဘူတိ ကိုယ်တော်တိုင် မိုးနတ်မင်းအား မေတ္တာစကား ကြားသိစေသော အခါမှ မိုးရွာသွန်း၍ သာယာဝပြောလာသည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

မေတ္တာရှင်ဖြစ်သော အရှင်သုဘူတိသည် ကိလေသာကင်းလျက်နေသော ရဟန်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ မေတ္တာဈာန်ဝင်စား၍ ဒါယကာတို့ အကျိုးများအောင် ပြုတ်သောအလှူကို ခံထိုက်ကုန်သော ရဟန်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံးအဖြစ်လည်းကောင်း တေဒဂ်ဘွဲ့ထူး နှစ်ထပ်ကို ရရှိတော်မူခဲ့သည်။

အရှင်သုဘူတိ ပွားပို့သော မေတ္တာတော်မှာ—

“သုခိတာ ဟောထ = ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာကြပါစေ”

“ရက္ခာ မုစ္ဆထ = ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ကင်းငြိမ်းကြပါစေ”

ဟူ၍ဖြစ်သည်။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၁။ထေရ၊ဋ္ဌ၊၁။သုဘူတိဝတ္ထု။မ၊ဋ္ဌ၊၄။ အရဏဝိဘင်္ဂသုတ်နှင့် ဥဒါနု၊ဋ္ဌ၊ စသည်)

မေတ္တာကို အခြေခံ၍ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဖြစ်ခြင်း

ကဏ္ဍပဘုရားရှင် သာသနာတော်၌ ရဟန်းကပ်ပါးသည် တေးရဆောက် တည်ကာ ရဟန်းတရားကို အနှစ်နှစ်သောင်း အားထုတ်ခဲ့သည်။ ထိုဘဝမှ စုတေသောအခါ ကာမာဝစရန်ပြည်၌ ဖြစ်ရ၏။ ထိုနတ်ပြည်မှ စုတေပြန် သောအခါ ဗာရာဏသီမင်း၏ မိဖုရားဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေခနဲပြီး မွေးဖွား ကြီးပြင်း လာလေသည်။

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ လောင်းလျာမင်းသား ၁၆-နှစ်အရွယ်သို့ ရောက်သောအခါ ဖခင်ဘုရင်ကြီးက သားဟော်အား အဘိသိက်သွန်း၍ မင်းပြုစေသည်။ အမည်ကို ဗြဟ္မဒတ်မင်းဟု ခေါ်တွင်စေသည်။

ဗြဟ္မဒတ်မင်းသည် တိုင်းပြည်အုပ်ချုပ် မင်းလုပ်နေစဉ် ကသိုဏ်းပရိကံကို ပြုလုပ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းရှုမှတ်ပွားများရာ အဘိညာဉ်ငါးပါး၊ သမာပတ်ရှစ်ပါးတို့ကို ရရှိလေသည်။

အဘိသိက်ခံပြီးသော မင်းတို့မည်သည် တရားလွတ်တော်တွင် ထိုင်ရသဖြင့် ဗြဟ္မဒတ်မင်းသည် တစ်နေ့တွင် နံနက်ပို့တော်စာ စောစော သုံးဆောင်ပြီး တရားသုံးပြတ်စီရင်ရာ၌ ထိုင်နေလေသည်။ ထိုစဉ် ကျယ်လောင်စူးရှသော အသံကိုကြားလိုက်ရသဖြင့် “ဤအသံသည် သမာပတ်၏ အညစ်အကြေးတည်း” ဟု ဆင်ခြင်၍ ပြာသာဒ်ထက်သို့တက်ကာ သမာပတ်ဝင်စားလေသည်။ သို့သော် တိုင်းပြည်အာရုံ၌ စိတ်ပျံ့လွင့်သွား၍ သမာပတ် ဆုတ်ယုတ်သွားသောကြောင့် သမာပတ် ဝင်စား၍ မရဘဲ ဖြစ်နေလေသည်။

ထိုအခါ “မင်းအဖြစ်က မြတ်သလော၊ ရဟန်းတရားက မြတ်သလော” ဟု ဆင်ခြင်ပြီး မင်းစည်းစိမ်၏ များစွာသော အပြစ်နှင့် ရဟန်းတရားချမ်းသာ၏ များစွာသော အကျိုးတို့ကို သိမြင်သောကြောင့် အမတ် တစ်ယောက်အား ဘုရင်အာဏာအရပ်ရပ်နှင့် တိုင်းပြည်ကိုပါ အပ်နှင်းပြီး ပြာသာဒ်အထက်သို့ တက်ကာ သမာပတ်ချမ်းသာဖြင့် နေလေသည်။ ပွဲတော်စာပို့သူမှ တစ်ပါး မည်သူ့ကိုမျှ တွေ့ခွင့်မပေးပေ။

ဤသို့အားဖြင့် လဝက်ကျော်လွန်လာရာ မိဖုရားကြီးသည် ဘုရင်မင်းမြတ် ဥယျာဉ်တော် ထွက်ခြင်း၊ စစ်သည်ဗိုလ်ပါ ကြည့်ရှုစစ်ဆေးခြင်း၊ ကပဲ့သဘင် ကြည့်ရှုခြင်းတို့၌ မမြင်ရ၍ မေးမြန်းစုံစမ်းရာ ဤမည်သော အမတ်အား တိုင်းပြည်နှင့် အာဏာကိုအပ်၍ ပြာသာဒ်ထက်၌ သမာပတ်ဝင်စားနေကြောင်း သိရှိရလေသည်။

မိဖုရားကြီးသည် ထိုအမတ်အား ခေါ်၍ “တိုင်းပြည်ကို လက်ခံထားလွှတ် ငါ့ကိုလည်း လက်ခံပြီးဖြစ်၍ ငါနှင့်အတူ ပေါင်းဖော်နေရမည်” ဟု ဆိုသည်။ ထိုအခါ အမတ်ကြီးက နားနှစ်ဘက်ကို လက်ဖြင့်ပိတ်၍ မသင့်လျော်ပါကြောင်း ပြန်လည်လျှောက်ထားလေသည်။ မိဖုရားကြီးက အမတ်အား နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ် ခေါ်၍ ဤနည်းအတိုင်း ပြောသည်။ ပြောမရသည့်အဆုံး၌ မိဖုရားကြီးသည် ထိုအမတ်အား သတ်ပစ်မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်၏။

အမတ်ကြီးသည် ရာထူးအန္တရာယ်နှင့် အသက်အန္တရာယ်ကို ကြောက်သော ကြောင့် မိဖုရားကြီး၏အလိုအနွအတိုင်း လိုက်လျောမှုပြုလိုက်ရသည်။ မိဖုရား ကြီးသည် အလွန်နူးညံ့ပျော့ပျောင်း၍ အတွေ့အထိကောင်း၏။ အမတ်ကြီးသည် ထိုအတွေ့အထိ၌ စွဲမက်ယစ်မူးကာ မိဖုရားကြီးထံ ခဏခဏ သွားလေတော့သည်။ ပထမတွင် မလံ တလိုသံသယစိတ်ဖြင့် သွားရသော်လည်း အကြိမ်များလာသော အခါ အိမ်ရှေ့သစ်ဦးမော မကြောက်မရွံ့ သံသယမရှိတော့ဘဲ မိဖုရားကြီးထံ ဝင်ထွက်နေလေတော့သည်။

ထိုအကြောင်းကို မင်းချင်းတို့က ဘုရင်ကြီးမေား လျှောက်ထားရာ ဘုရင်ကြီး ကိုယ်တွေ့မြင်ရ၍ ဇာမတ်များကို အစည်းအဝေးခေါ်ပြီး ဤကိစ္စ မည်သို့ ဆုံးဖြတ်သင့်သည်ကို တိုင်ပင်လေသည်။

အချို့က ထိုအမတ်အား လက်ဖြတ်ထိုက်ကြောင်း၊ အချို့က ခြေဖြတ်ထိုက် ကြောင်း၊ အချို့က မသေမချင်း ကံကျင်လျှီ၍ သတ်ထိုက်ကြောင်း လျှောက် ထားကြသည်။ မင်းကြီးကား မိမိသီလကိုင့်၍ ထိုအမတ်အား ခြေဖြတ်လက်ဖြတ်

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

၍လည်း မညှဉ်းဆဲလို၊ သတ်လည်း မသတ်လိုသောကြောင့် တိုင်းပြည်မှ နှင်ထုတ်ရန် အမိန့်ချလိုက်သည်။

ထိုအမတ်သည် သားမယားနှင့် တကွ တိုင်းတစ်ပါးသို့ ထွက်ခွါသွားသည်။ တိုင်းတစ်ပါး ဘုရင်ထံ ချဉ်းကပ် စားလေသည်။ ထိုမင်းနှင့် အကျွမ်းတဝင် ရင်းနှီးလာသောအခါ “မင်းမြတ် ပျားကောင်မရှိသော ပျားအိုကို ကျွန်ုပ် တွေထားပါသည်။ ထိုပျားအိုကို စားမည့်သူ မရှိပါ” ဟု လျှောက်တင်လေသည်။

မင်းကြီးသည် ထိုအမတ် အကြံပေးသည့်အတိုင်း စုံစမ်းထောက်လှမ်းပြီး နောက် ဗာရာဏသီကို သိမ်းပိုက်ရန် စစ်ချီလေသည်။ နယ်စပ်မြို့ တစ်မြို့တွင် တပ်ချပြီး ဗြဟ္မဒတ်မင်းထံသို့ “တိုင်းပြည်ကို အပ်မည်လော၊ စစ်တိုက်မည်လော” ဟု ရုဇသံစေလိုက်သည်။ ဗြဟ္မဒတ်မင်းက “စစ် မတိုက်ပါ။ တိုင်းပြည်ကို အပ်ပါမည်” ဟု အကြောင်းပြန်လိုက်သည်။

သို့ရာတွင် ဗာရာဏသီအမတ်တို့က ရန်သူမင်းနှင့် စစ်တိုက်မည့်အကြောင်း ဗြဟ္မဒတ်မင်းအား လျှောက်တင်ကြရာ မင်းကြီးက “စစ်တိုက်လျှင် ငါအား ပါဏာတိပါတကံ ဖြစ်လိမ့်မည်” ဟု ပြော၍ တားမြစ်ပြန်သည်။ အမတ်တို့က ရန်သူကို မသတ်ဘဲ အရှင်လတ်လတ် ဖမ်းပြီး ဆောင်ယူလာမည်အကြောင်း လျှောက်တင်ကြပြန်ရာ ဗြဟ္မဒတ်မင်းက ထိုသို့ သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲမှု မပြုဟု ဝန်ခံနိုင်လျှင် သွားကြတော့ဟု ခွင့်ပြုလိုက်သည်။

ရန်သူမင်းသည် ထိုနေ့တွင် ဗာရာဏသီအနီးရှိ မြို့တစ်မြို့ကို သိမ်းယူလိုက်ပြီး ထိုည ထိုမြို့၌ စစ်သည်ဗိုလ်ပါ အားလုံးနှင့်အတူ မေ့မေ့လျော့လျော့ အိပ်ပျော်ကြသည်။

ဗာရာဏသီအမတ်တို့သည် ညအချိန် အိုးထဲ၌ မီးတိုင်များထွန်းညှိ၍ ရန်သူ တပ်စခန်းဆီသို့ ချီတက်ကြသည်။ အနီးသို့ ရောက်လျှင် စစ်သည်အားလုံး အိုးထဲမှ မီးတိုင်များကို အပြင်ထုတ်၍ မီးတုတ်များ တစ်ပြိုင်နက် ထွန်းညှိပြီး တပြိုင်နက် ညာသံပေးကာ ဟစ်ကြွေးလိုက်ကြသည်။

ရန်သူမင်းနှင့် စစ်သည်များ အငိုက်မိခံရ၍ လက်နက်ချကာ ဗာရာဏသီ မင်းအား တောင်းပန်ကြလေသည်။ ဗာရာဏသီမင်းသည် သည်းခံခွင့်လွှတ်ပြီး ထိုမင်းနှစ်ပါးလည်း အချင်းချင်း မိတ်ဆွေ ဖြစ်သွားကြသည်။

ဗြဟ္မဒတ်မင်းကြီးသည် နှစ်ဘက် စစ်သည်အပေါင်းတို့ ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်စွာ အတူတကွ နေကြသည်ကို ကြည့်၍ -

“ငါ၏ တစ်ခုတည်းသော စိတ်ကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်ခြင်းကြောင့် ဤလူ့အပေါင်း၌ ယင်္ဂယ် တစ်ခါသောက်စာမျှ သွေးပေါက်မကျခဲ့။ အော်... ကောင်းလေစ၊ ကောင်းလေစ၊ သတ္တဝါအားလုံး ချမ်းသာကြပါစေ၊ ဘေးရန် ကင်းကြပါစေ၊ စိုးရိမ်သောက ကင်းကြပါစေ” -

ဟု မေတ္တာပွားနေလေသည်။

ဗြဟ္မဒတ်မင်းကြီးသည် ထိုသို့ မေတ္တာပွားရင်း မေတ္တာဈာန် အဆင်သို့ ရောက်ရှိကာ ထိုမေတ္တာဈာန်ကိုအခြေခံ၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်၍ ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ကို မျက်မှောက်ပြု၍ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားလေသည်။

အမတ်တို့သည် မက်ချမ်းသာ၊ ဖိုလ်ချမ်းသာဖြင့် ဆင်ကျောကုန်း၌ ချမ်းသာစွာ ထိုင်နေသော ဗြဟ္မဒတ်မင်းကို လက်အုပ်ချီ ဦးညွတ်လျက်-

“မင်းမြတ်... သွားရန် အချိန်တန်ပါပြီ၊ အောင်နိုင်သော စစ်သည်တို့အား ဆုလာဘ်ပေးပါ၊ ရွှန်းနိမ့်သော စစ်သည်တို့အား စားစရာရိက္ခာ ပေးပါ”-

ဟု လျှောက်တင်ကြသည်။ ထိုအခါ ဗြဟ္မဒတ်မင်းက “အချင်းကို ငါသည် မင်းမဟုတ်၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဖြစ်လေပြီ” ဟု မိန့်ကြားရာ အမတ်တို့က “အရှင်မင်းကြီး မည်သို့ မိန့်ပါသနည်း၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါမည်သည် ဤသို့ မဟုတ်ပါ” ဟု လျှောက်ကြသည်။ ထိုအခါ၌ ဦးခေါင်းကို ညှာလက်ဖြင့် သုံးသပ်လိုက်ရာ လူ့အသွင် ကွယ်ပျောက်ပြီး ရဟန်းအသွင်သို့ ရောက်ရှိသွားသည်။ ဆံပင်လက်နှစ်သစ်ရှိပြီး ပရိက္ခရာရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော သိက္ခာ ဝါတော် တစ်ရာ ရသည့် မထေရ်ကြီးကဲ့သို့ ဖြစ်လေတော့၏။

ထိုနောက် စတုတ္ထဈာန် ဝင်စား၍ ဆင်ကျောကုန်းမှ ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်ကာ ကန်တော်မင်္ဂလာမှ ပရမ္မာကြာပွင့်ပေါ်၌ ထိုင်နေတော်မူ၏။

ထိုအခါ အမတ်တို့က-

“အရှင်ဘုရား၊ အဘယ် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ပါသနည်း၊ အဘယ်တရားကို ရောက်အပ် ရအပ် မျက်မှောက်ပြုအပ်ပါသနည်း”-

ဟု မေးကြရာ အရှင်မြတ်က “မေတ္တာဈာန်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ကြောင်း ထို မေတ္တာဈာန်ကို အခြေခံ၍ ဝိပဿနာရှုသောကြောင့် ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်ကို ရခဲ့ကြောင်း” မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။ (သုတ္တနိ၊ ဋ္ဌ၊ ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ်)

ကရုဏာ၏ အဓိပ္ပာယ်

ကရုဏာဆိုသည်မှာ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေသူကို ထိုဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်စေလိုသည့် သဘော၊ ညှဉ်းဆဲနှိပ်စက်ခံနေရသူကို ထိုသို့ ခံနေရခြင်းမှ လွတ်ကင်းစေလိုသည့် သဘောဖြစ်သည်။ ကရုဏာ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့၌ အမျိုးမျိုး ဖွင့်ပြကြသည်။ ယင်းဖွင့်ဆိုချက်များမှာ—

- ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေသူ (ဒုက္ခိတသတ္တဝါ)ကို မြင်ရ ကြားရသောအခါ ထိုဆင်းရဲဒုက္ခကို ဖယ်ရှားပေးလိုသောကြောင့် သူတော်ကောင်းတို့၏ စိတ်နှလုံး၌ တုန်လှုပ်ခြင်း၊ နာကျင်ခြင်းသဘောသည် ကရုဏာမည်၏။
- ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေသူကို တွေ့လျှင် မိမိနှင့် စပ်ဆိုင်သည်ဖြစ်စေ၊ မစပ်ဆိုင်သည်ဖြစ်စေ ထိုသူ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခကို ပယ်ဖျောက်ပေးလိုခြင်း၊ ကူညီကယ်မလိုခြင်း သဘောသည် ကရုဏာမည်၏။
- သနားတတ်သူအား စိတ်ချမ်းသာမှုကို ဖြစ်ခွင့်မပေးဘဲ တားမြစ်တတ်သော သဘောသည် ကရုဏာမည်၏။

ဟူ၍ဖြစ်သည်။

ဒုက္ခိတသတ္တဝါ

ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေသူကို ပါဠိလို “ဒုက္ခိတသတ္တဝါ”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုဒုက္ခိတသတ္တဝါသည်လည်း အမျိုးမျိုးရှိ၏။

အချို့မှာ စားရမဲ့၊ ဝတ်ရမဲ့၊ အခြေမဲ့၊ အနေမဲ့ဖြစ်ပြီး တွေ့ရာဆိပ်၊ တွေ့ရာနေ၊ ရရာစား၊ ရရာဝတ်ဖြင့် မပြည့်စုံမှု ဒုက္ခကို ခံစားနေကြရသည်။

အချို့မှာ ကုသ၍မရသော အနာကြီးရောဂါများ စွဲကပ်ကာ လှဖြစ်နေပါသော်လည်း လူတောထဲဝင်၍ မရအောင် ဆင်းရဲစွာ အသက်ရှင်နေကြရသည်။

အချို့မှာ စားဝတ်နေရေး အသင့်အတင့်ရှိသော်လည်း ခိုးမှု လုယက်မှု စသည်တို့ကို ကျူးလွန်မိသောကြောင့် အနှိပ်စက်ခံရသဖြင့် ဒုက္ခရောက်နေကြရသည်။

အချို့မှာ စားဝတ်နေရေး ပြည့်စုံသော်လည်း ရာဇဝတ်မှုကြီးများကို ကျူးလွန်မိသဖြင့် အချုပ်အနှောင်ခံရ၍ ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်နေကြရသည်။

အချို့မှာ ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းများ သုံးမရတော့အောင် ဖျက်စီးချို့ယွင်းသွားသဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်နေကြရသည်။

အချို့မှာ ဆွေမျိုးပျက်စီးခြင်း စသည့် ဗျာသနတရား ငါးပါးကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်နေကြရသည်။

အချို့မှာ မလွန်ဆန်နိုင်သော အိုခြင်း၊ နှာခြင်း စသည့် ဝဋ်ဒုက္ခကြောင့် ဆင်းရဲနေကြရသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆင်းရဲရောက်နေကြသော ဒုက္ခိတ သတ္တဝါအမျိုးမျိုး ရှိလေသည်။

ကရုဏာစိတ်ထားနည်း

ထိုသို့ ဒုက္ခိတသတ္တဝါတို့ကို မြင်တွေ့ကြားသိရသောအခါ ယောဂီသည် ထိုသူခံစားနေရသော ဒုက္ခများကို ကိုယ်တိုင် ခံစားနေရသကဲ့သို့ ကိုယ်ချင်း စာပြီး သနားကြင်နာရမည်။ ထိုဒုက္ခများမှ လွတ်မြောက်ရေးကို ကိုယ်စွမ်း ဉာဏ်စွမ်းရှိသမျှ ကြိုးပမ်းကူညီရမည်။ သူဒုက္ခကို မျှခံ၍လျှင် မျှခံနိုင်ရမည်။ ဒုက္ခရောက်နေသူ၏ လိုအပ်ချက်ကို စွမ်းနိုင်သမျှ ပံ့ပိုးကူညီ ပေးရမည်။ ဒုက္ခိတသတ္တဝါကို မြင်ဆင်စဉ် “ဟယ်... သနားပါတယ်၊ ဟာ... သနားစရာ ကောင်းလိုက်တာ” ဟု နှုတ်မြှောက်ဆိုရုံဖြင့် ကရုဏာဘာဝနာ အဆင့်သို့ မရောက်သေးပေ။ ဒုက္ခိတသတ္တဝါနှင့် မျက်နှာလုံ့သွားလျှင် ထိုသနားစိတ်လည်း ပျောက်ကွယ်သွားတတ်၏။ ကရုဏာစိတ် မပျောက်စေရန် ထိုဒုက္ခိတသတ္တဝါကို အမြဲ အာရုံပြုထားရမည်။ ထိုသူ၏ ဒုက္ခသက်သာသွားစေရန် ကိုယ်ရောစိတ်ပါ လှိုက်လှိုက်လုံ့လုံ့ ကူညီပေးရမည်။

ဥပမာအားဖြင့် ဆင်းရဲမဲ့တေပြီး ငတ်ပြတ်နေသူကို တွေ့လျှင် မိမိစားနေသည့် ထမင်းကိုပင် မစားဘဲ ကျွေးနိုင်ရမည်။ အနာကြီးရောဂါသည်နှင့် တွေ့လျှင်လည်း မရွံ့မရှာ ပြုစုကျွေးမွေး အကူအညီ ပေးနိုင်ရမည်။ အနှိပ်စက်ခံနေရသူကို တွေ့လျှင်လည်း “သူ့ကို မနှိပ်စက်ပါနှင့်၊ သူ့ကိုယ်စား ကျွန်ုပ်ကို နှိပ်စက်ပါ” ဟု ပြောင်နိုင်သည်အထိ သနားရမည်။ ဓခြလက် မသန်မစွမ်း မျက်စိကန်းနေသူကို တွေ့လျှင်လည်း ထိုသူလုပ်ရမည့်လုပ်ငန်းကို မိမိအပင်ပန်းခံကာ လုပ်နိုင်သည် အထိ သနားရမည်။ အိုခြင်း၊ နှာခြင်း စသော သဘာဝ ဘေးဒုက္ခများ ခံစား နေကြရသည့် ဒုက္ခိတများကို တွေ့လျှင်လည်း မိခင်သည် သားငယ်လေးအား သနားကြင်နာစွာ ပြုစုစောင့်ရှောက်သကဲ့သို့ စောင့်ရှောက်နိုင်ရမည်။ နောက်ဆုံး ထိုသူ၏ ဆင်းရဲဒုက္ခ ကင်းပျောက်သွားမည်ဆိုလျှင် မိမိအသက်ပင် သေပါစေ ဟူသော စိတ်သဘောထားမျိုး ထားနိုင်ရမည်။

ကရုဏာသည် “သနားလိုက်တာ” ဟု ပြောရတာလွယ်သလောက် တကယ် တမ်း သနားတတ်ရန်မှာ အလွန်ပင် ခက်လှပေသည်။

အပြစ်နှင့်အကျိုး ဆင်ခြင်ခြင်း

ကရုဏာပွားမည့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုထိုဒုက္ခတစ်ခုတစ်ခုကိုအပေါ်၌ ပွားများရမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ မပွားများမီ ကရုဏာခေါင်းပါးခြင်းအပြစ်နှင့် ကရုဏာပွားခြင်း၏ အကျိုးကို ရှေးဦးစွာ ဆင်ခြင်ရမည်။

ကရုဏာ ခေါင်းပါးသူသည် စီးပွားလာဘ်လာဘ ရှားပါတတ်၏။ ရရှိပြီး သော လာဘ်အစီးအပွားများလည်း ပျက်စီးတတ်၏။ မကောင်းသတင်း ကျော်စော၏။ ပရိသတ်အလယ်၌ မျက်နှာမသာမယာ ဖြစ်တတ်၏။ တွေဝေ မိန်းမောလျက် သေရတတ်၏။ သေပြီးနောက် အပါယ်ငရဲသို့ ရောက်ရ၏။ လူဖြစ်သောအခါ၌လည်း ယုတ်ညံ့သော အမျိုး၌ ဖြစ်ရ၏။ အနာရောဂါ များ တတ်၏။ အရုပ်ဆိုးအကျည်းတန်၏။ အစာရေစာ ဆင်းရဲနွမ်းပါး၍ အသက်တို၏။

ထို့နောက် ဒုက္ခတစ်ခုတစ်ခုကိုအပေါ် ကရုဏာပွားမည့် အကျိုးတရားများ ကိုလည်း ဆင်ခြင်ရမည်။ ကရုဏာပွားသူသည် စီးပွားလာဘ်လာဘ ပေါများ၏။ ရရှိပြီးသော လာဘ် အစီးအပွားများလည်း မပျက်မစီး တည်တံ့ခိုင်မြဲ၏။ ကောင်းသတင်းများ ကျော်ကြား၏။ ပရိသတ်အလယ်၌ မျက်နှာကြည်လင်၏။ မတေမဝ နေတတ်၏။ သေပြီးနောက် သုဂတိဘဝသို့ ရောက်ရ၏။ လူဖြစ်ဖြစ်သော အခါ၌လည်း လူ့ကက်တန်းလွှာ၌ ဖြစ်ရ၏။ အနာရောဂါကင်းပြီး ရုပ်ဆင်း လှပ၏။ အစာရေစာ ပေါများ၏။ အသက်ရှည်၏။

ဤသို့စသည်ဖြင့် ကရုဏာခေါင်းပါးခြင်း၏ အပြစ်များနှင့် သနားကရုဏာ ပွားခြင်း၏ အကျိုးများကို ကရုဏာ မပွားမီ ဦးစွာ ဆင်ခြင်ရမည်။

ကရုဏာ၏ အနီးရန်သူနှင့် အဝေးရန်သူ

ဒုက္ခတစ်ခုတစ်ခုကို မြင်ရ၍ ကရုဏာဖြစ်ပွား သနားသောအခါ ဧခြား သတ္တဝါတို့အပေါ်တွင် မထူးခြားသော်လည်း မိမိနှင့် စပ်ဆိုင်သူများအပေါ်တွင် ကား ကရုဏာပိုမို လွန်ကဲလာတတ်သည်။ သနားခြင်း ကရုဏာဖြစ်နေရာမှ ပူပင်သောကဆီသို့ ကူးပြောင်းသွားတတ်သည်။ ထိုအခါ ကရုဏာကို ကျော်လွန် ၍ စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်မှု ဒေါမနုဿနှင့် စိုးရိမ်ပူပန်မှု သောကဆီသို့ ဦးတည် သွားတတ်သည်။ ယင်းဒေါမနုဿနှင့် သောကကို ဆုတ်နှစ်သော ဒေါသဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကရုဏာ၏ အနီးကပ်ရန်သူသည် ဆုတ်နှစ်သော ဒေါသဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် ညှဉ်းဆဲနိပိစက်ခံရသူကို တွေ့၍ ကရုဏာပွားသနားရာတွင် နိပိစက် ခံရသူအား သနားကရုဏာ ဖြစ်ပွားလာသည်နှင့်အမျှ နိပိစက်နေသူကိုမူ ရွံ့မုန်းနာကျည်းခံခက် အမျက်ထွက်လာတတ်ပြီး ပြန်လည်ခဲနိပိစက်သတ်ဖြတ် လိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် ဝေဿန္တရာမင်းကြီးသည် သားတော်နှင့် သမီးတော်ကို ဇူဇကာပုဏ္ဏားအား လှူဒါန်းပြီးနောက် မိမိရွှေမောက်တွင် သားနှင့်သမီးအား နိပိစက်သည်ကို မြင်ရသဖြင့် အလွန်တရာသနားကြင်နာပြီး စိုးရိမ်သောက ဖြစ်ကာ မျက်ရည် ကျတော်မူသည်။ ထို့ပြင်—

“ဤပုဏ္ဏားသည် ငါ၏သားတော်၊ သမီးတော်တို့ကို အလွန်အမင်း ညှဉ်းဆဲ နိပိစက်နေ၏။ ငါ၏သောကကို မထိန်းသိမ်းနိုင်တော့ပြီ။ ဤပုဏ္ဏားကို ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်၍ သတ်ပစ်ပြီး ကလေးတွေကို ခေါ်ဆောင်မည်” -

ဟု ကြံမိတော့မူသည်။

ထို့နောက်မှ “ကလေးတို့၏ ညှဉ်းဆဲနိပိစက်ခံရသော အတိဒ္ဓကုကာ၊ အကြောင်းမဟုတ်၊ လှူဒါန်းပြီးမှ နောင်တပူပန်မည် မည်သည် သူတော်ကောင်းတရား မဟုတ်ပါကကား” -

ဟု ဆင်ခြင်တွေးတောကာ ရှေးရှေးက စွန့်ခြင်းကြီးငါးပါး စွန့်ခံပုံတို့ကို ဆင်ခြင်ပြီး အမျက်ဒေါသကို သိမ်းဆည်းတော်မူရလေသည်။

ဤဥပမာ၌ သားတော် သမီးတော်တို့အား ဇူဇကာပုဏ္ဏား နိပိစက်နေစဉ် ဖြစ်ပွားသော ဝေဿန္တရာမင်းကြီး၏ သနားခြင်းသည် ကရုဏာအစစ်မဟုတ်၊ ကရုဏာ အတုသာဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် သားတော် သမီးတော် တို့အား သနားရာမှတစ်ဆင့် စိုးရိမ်သောကရောက်ခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်း၊ ပုဏ္ဏား အား သတ်ဖြတ်လိုခြင်းစသည့် ဒေါသလွှမ်းမိုးလာသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဤသို့ တစ်ဘက်သားအား သနားရာမှ တစ်ဆင့်ခံဖြစ်ပွားလာသော ဒေါသ ကို လွှမ်းမိုးသော ဒေါသဟု ခေါ်သည်။ ထိုလွှမ်းမိုးသော ဒေါသ(တစ်နည်း အားဖြင့်) ပြန်လည် ညှဉ်းဆဲနိပိစက် သတ်ဖြတ်လိုသော ဒေါသသည် ကရုဏာ၏ အဝေးရန်သူ ဖြစ်သည်။

ဤကဲ့သို့ အရင့်အမာ ဘုရား အလောင်းတော်ကြီး ဝေဿန္တရာမင်းကြီးသည် ပင် သနားခြင်းမှ ဇောကဆီသို့ ကူးပြောင်းသွားပြီး ကရုဏာအတု ဖြစ်ရဇေး လျှင် သာမန် ပုထုဇဉ်လူသားဘို့ကား အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိပါတော့အံ့နည်း။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ထို့ကြောင့် ဒုက္ခိတသတ္တဝါအား ကရုဏာပွားမည့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ကရုဏာ၏ အနီးကပ်ရန်သို့နှင့် အစေးရန်သူ (ဒေါသ)ကို အထူးသတိထား၍ ရှောင်ရှားရမည်။

ကရုဏာ ဒေါသော

“ကရုဏာ ဒေါသော” ဟူသော ဝေါဟာရသည် မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာမိသားစု၌ အသုံးများ၍ တွင်ကျယ်နေသော ဝေါဟာရတစ်ခုဖြစ်သည်။ သို့သော် ပိဋကတ် စာပေတို့၌ကား ကရုဏာနှင့် ဒေါသတို့၌ သုံးသော “ကရုဏာဒေါသော” ဆိုသည့် ဝေါဟာရ မရှိချေ။

ဤဝေါဟာရ၌ ကရုဏာသည် ကုသိုလ်တရားဖြစ်၍ ဒေါသသည် အကုသိုလ် တရားဖြစ်သည်။ ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ်ကို ဝေါဟာရအဖြစ် တွဲစပ်၍ သုံးနှုန်း ခြင်းမှာ-

“ကုသလော ဓမ္မော အကုသလဿ ဓမ္မဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော” ဟူသော ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်အရ ကုသိုလ်မှတစ်ဆင့် အကုသိုလ် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သော သဘာဝဓမ္မကို ပေါ်လွင်စေလို၍ ရှေးဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ကြီးများ သုံးစွဲခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သနားခြင်းကရုဏာမှတစ်ဆင့် ဒေါသဖြစ်ပေါ်ရသောကြောင့် ကရုဏာ တရားသည် ဒေါသအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် မိဘတို့သည် သားသမီးတို့အား လိမ္မာစေချင်ကြသည်။ ယဉ်ကျေးစေချင်ကြသည်။ ပညာတတ် ဖြစ်စေချင်ကြသည်။ သူများ သား သမီးထက် ကိုယ့်သားသမီး တော်စေချင်ကြသည်။ မိမိ သားသမီး ပင်ပန်း ဆင်းရဲစွာ လုပ်ကိုင်စားသောက်ရမည်ကို မကြည့်လို မမြင်လိုကြပေ။ နောင် ဗုဒ္ဓကုဏေကံမည်ကို တွေး၍ သနားကြသည်။ ထို့ကြောင့် သားသမီးတို့အား ဆုံးမကြ၏။ နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ဆုံးမကြ၏။

သို့သော် အချို့သားသမီးတို့ကား မိဘ ဆုံးမသည့်အတိုင်း မိဘ၏ စိတ် တိုင်းကျ ဖြစ်မလာ။ ဆုံးမသည်ကို သုံးပုံတစ်ပုံမျှပင် နားမထောင်။ မိုက်ချင် တိုင်း မိုက်၊ ရိုင်းချင်တိုင်း ရိုင်းနေကြ၏။

ထိုအခါ မိဘတို့သည် မလိမ္မာစေသော သားသမီးများအား ဒေါသထွက် စိတ်ဆိုးကြသည်။ ဒေါသတကြီး ဆဲဆိုပြစ်မေးစမ်းလိုက်နစ်နာကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်လာသော မိဘတို့၏ ဒေါသသည်ကား သားသမီးတို့အား မုန်းတီး၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည် ဖဟုတ်။ သားသမီးတို့အား အလွန်ချစ်သောကြောင့် အလွန်

သနားသောကြောင့် စိုးရိမ်ပူပန်သောကြောင့် မိမိ ဖြစ်စေချင်သည့်အတိုင်း ဖြစ်မလာသောကြောင့် ဒေါသထွက် စိတ်ဆိုးကြခြင်းဖြစ်သည်။

တစ်ချို့သော မိဘများဆိုလျှင် မိမိဖြစ်စေချင်သည့်အတိုင်း သားသမီးက ဖြစ်မလာသောအခါ ဆုံးမ၍ မရသောအခါ ချုံးပဲ့ချ၍ အငိုကြီး ငိုကြရသည်။ အားကြီးသော ကရုဏာကို အခြေခံ၍ ဒေါသ ဖြစ်ပေါ်လာသော အခါ ထိုဒေါသကို မထိန်းနိုင်သူသည် လက်လွန် ခြေလွန်ဖြစ်တတ်သည်။

ဤကဲ့သို့ သားသမီး တပည့် စသည်တို့အပေါ် ကြင်နာ သနားခြင်းကို အခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်ရသော မိဘဆရာသမားတို့၏ အမျက်ထွက် စိတ်ဆိုးမှု ဒေါသကို မြန်မာတို့၏ ဝေါဟာရတွင် “ကရုဏာဒေါသော=ကရုဏာဒေါသ” ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။

ထိုကဲ့သို့ ဒေါသနှင့်ယှဉ်တွဲနေသော ဒေါသ အငွေ့ အသက် ပါနေသော သနားကြင်နာခြင်းသည်လည်း ကရုဏာအစစ် မဟုတ်ဘဲ ကရုဏာအတုသာ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာကြီးက-

“ဒေါသော ကရုဏာယ ဝဉ္ဇေတိ”

“ဒေါသသည် ကရုဏာအတုအယောင်ဆောင်၍ လှည့်စားတတ်၏”- ဟု မိန့်မှာစတင်မှခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဖားတစ်ကောင်ကို မြွေမျိုနေ သည်ကို တွေ့မြင်ရသောအခါ မချိုမဆံ့ အော်နေသော ဖားသံကိုကြား၍ ဖားကို သနားပိုကာ မြွေကို ရိုက်သတ်ကြသည်။ ဤကား ကရုဏာအရင်းခံ၍ ဒေါသ ဖြစ်ပွားခြင်းတည်း။

ကရုဏာပွားမည့် ယောဂီသည် ကရုဏာအဘူနှင့် ကရုဏာ၏ အနီးရန်သူ၊ အဝေးရန်သူတို့ကို သတိထား ရှောင်ရှားရမည်။

ပါရမီကုသိုလ်ဖြစ် ကရုဏာပွားပုံ

ပါရမီကုသိုလ်ဖြစ် ကရုဏာပွားလိုသော ယောဂီသည် မိမိတွေ့ဖူးမြင်ဖူးသော ဒုက္ခိတသတ္တဝါတစ်ဦးဦးကို ဖြစ်စေ၊ အများကိုဖြစ်စေ ဆင်းရဲဒုက္ခမှတကယ်ကမ်း လွတ်မြောက်စေလိုသောစိတ်၊ သနားကြင်နာစိတ် ထပ်ခါတလဲလဲ ဖြစ်နေရမည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခမှလွတ်မြောက်ပါစေဟု နှုတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ စိတ်ဖြင့်လည်းကောင်း အထပ်ထပ် ရွတ်ဆို ပွားများရမည်။ ဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်စေရန် ကိုယ်ထိ လှက်ရောက် အကူအညီပေးရမည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ဒုက္ခဓာတ်နေသူအား ကိုယ်၊ နှုတ်၊ စိတ်တို့ဖြင့် တတ်နိုင်သမျှ အကူအညီ ပေးခြင်း၊ ကိုယ်နှင့်ထပ်တူပြု၍ သနားကြင်နာခြင်းအားဖြင့် ပါရမီကုသိုလ်ဖြစ် ကရုဏာပွား၍ သနားကြင်နာစိတ် ထားရ၏။

ကရုဏာ ၁၃၂-ပါး ပွားများနည်း

ထို့ပြင် ကရုဏာကို ပါရမီကုသိုလ်ဖြစ် ပွားများရာတွင် မိမိတို့အိမ်၌ ဘုရားရှိခိုးသည့်အခါ ဖြစ်စေ၊ အသင်းအဖွဲ့ဖြင့် ဝတ်တက်ဝတ်ကပ် ပြုလုပ်သည့် အခါဖြစ်စေ ဖော်ပြပါအတိုင်း ကရုဏာ ၁၃၂-ပါးဖြင့် ပွားများနိုင်သည်။

အနောဓိသကရုဏာ ၅-မျိုး

- (၁) သဗ္ဗေ သတ္တာ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တိ = သတ္တဝါအားလုံး ဆင်းရဲမှု လွတ်မြောက်ကြပါစေ။
- (၂) သဗ္ဗေ ပါဏာ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တိ = အသက်ရှူသူအားလုံး ဆင်းရဲမှု လွတ်မြောက်ကြပါစေ။
- (၃) သဗ္ဗေ ဘူတာ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တိ = ထင်ရှား ဖြစ်သူအားလုံး ဆင်းရဲမှု လွတ်မြောက်ကြပါစေ။
- (၄) သဗ္ဗေ ပုဂ္ဂလာ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တိ = ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံး ဆင်းရဲမှု လွတ်မြောက်ကြပါစေ။
- (၅) သဗ္ဗေ အတ္တဘာဝပရိယာပနာ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တိ = ခန္ဓာကိုယ်အတ္တဘောရုံသူ အားလုံး ဆင်းရဲမှု လွတ်မြောက်ကြပါစေ။

ဩဇီသကရုဏာ ၇-မျိုး

- (၁) သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တိ = မိန်းမအားလုံး ဆင်းရဲမှု လွတ်မြောက်ကြပါစေ။
- (၂) သဗ္ဗေ ပုရိသာ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တိ = ယောကျ်ားအားလုံး ဆင်းရဲမှု လွတ်မြောက်ကြပါစေ။
- (၃) သဗ္ဗေ အရိယာ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တိ = အရိယာအားလုံး ဆင်းရဲမှု လွတ်မြောက်ကြပါစေ။
- (၄) သဗ္ဗေ အနရိယာ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တိ = ပုသုဒ္ဓိအားလုံး ဆင်းရဲမှု လွတ်မြောက်ကြပါစေ။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

- (၁) သဗ္ဗဒေဝါ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တု = နတ်အားလုံး ဆင်းရဲမှု လွတ်မြောက်ကြပါစေ။
- (၆) သဗ္ဗဗဒုဿာ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တု = လူအားလုံး ဆင်းရဲမှု လွတ်မြောက်ကြပါစေ။
- (၇) သဗ္ဗဝိနိပါတိကာ ဒုက္ခာ မုစ္ဆန္တု = အပါယ် သတ္တဝါ အားလုံး ဆင်းရဲမှု လွတ်မြောက်ကြပါစေ။

အထက်ပါ အနောဓိသကရုဏာ ၅-မျိုးနှင့် ဩဓိသကရုဏာ ၇-မျိုးကို အရပ်မျက်နှာမဏ္ဍန်းဘဲ ပွားများသော ကရုဏာဖြစ်၍ “ဒိသာအနောဓိသကရုဏာ ၁၂-ပါး” ဟု ခေါ်သည်။ ဤ ၁၂-ပါးကိုပင် အခြေခံအဖြစ်ဖြင့် ပွားများစေသောကြောင့် မူလအခြေခံကရုဏာဟုလည်း ခေါ်သည်။

အနောဓိသကရုဏာ	၅	
ဩဓိသကရုဏာ	၇	+
	၁၂	
ဒိသာအနောဓိသကရုဏာ (မူလအခြေခံကရုဏာ)	၁၂	
အရပ်မျက်နှာ	၁၀	x
	၁၂၀	
ဒိသာဩဓိသကရုဏာ	၁၂	+
မူလအခြေခံကရုဏာ	၁၂	+
	၂၄	
ကရုဏာ	၁၃၂-ပါး	

ဤဆိုခဲ့ပြီးသော ကရုဏာ ၁၃၂-ပါးကို ထေသေချာချာ စိတ်ပါလက်ပါ အာရုံစိုက်၍ ပွားများပါလျှင် ဝါရမိကုသိုလ် ဖြစ်ရုံမျှမက သမာဓိရင့်သန် လာသောအခါ ကရုဏာဈာန်အဆင့်သို့ ရောက်ရှိနိုင်လေသည်။

ဈာန်သမာဓိရအောင် ကုပ္ပဏဒ္ဓဟူမိ

ကုပ္ပဏာကို ဈာန်သမာဓိရအောင် ပွားများအားထုတ်လိုသော ယောဂီသည် ဗြဟ္မစိုဗြဟ္မသော ကရုဏာဈာန်ကဏ္ဍိန်နှင့် အစေးရန်ဝ (ခေါ်သ) ကို အထူးသတိထား၍ မပြုစပွားအောင် ရှောင်ရှားရမည်။ ကရုဏာပွားနေစဉ် ခေါ်သသည်ဟူသောရန်သူ ဖင်စောက်နှောင်ယှက်လာပါက ဈာန်သမာဓိကို မရရှိနိုင်ပေ။

ဈာန်သမာဓိရအောင် ကရုဏာပွားသော ယောဂီသည် ဖော်ပြပါ ပုဂ္ဂိုလ် တို့အား ဦးစွာ စ၍ ကရုဏာ မပွားသင့်ပေ။ ၎င်းတို့မှာ—

၁။ ချစ်သူ၊

၂။ မချစ် မမုန်းသူ၊

၃။ ရန်သူ၊

၄။ လိင်မတူသူ—

တို့ ဖြစ်ကြသည်။

ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဦးစွာ စ၍ ကရုဏာပွားလျှင် ဈာန်သမာဓိရရန် ခက်ခဲ နေတတ်သည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့အပေါ် ဒုက္ခိတသတ္တဝါ အဖြစ် သဘောထား၍ သနားခြင်း ဖြစ်ပွားရန် မလွယ်ကူသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် တပ်မက်မှု တဏှာ ရာဂ ဖြစ်တတ်သောကြောင့် လိင်မတူသူ ကိုလည်း ဦးစွာ စ၍ ကရုဏာ မပွားသင့်ပေ။ ကွယ်လွန်ပြီးသူများကိုကား ကရုဏာပွား၍ ရအပ်ရာ မဟုတ်သောကြောင့် လုံးဝ မပွားသင့်ပေ။

ဆင်းရဲရောက်နေသူကို ဦးစွာပွား

ဈာန်သမာဓိရအောင် ကရုဏာပွားလိုသော ယောဂီသည် ပြဆိုခဲ့ပြီးသေခ ဒုက္ခိတသတ္တဝါ (ဆင်းရဲရောက်နေသူ) တစ်ဦးဦးကို အာရုံယူ၍ ဦးစွာ ကရုဏာ ပွားရမည်။ ထိုသတ္တဝါအား သနားစိတ်၊ ဆင်းရဲဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်စေလို စိတ်ကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်နေစေရမည်။

အလွန်အမင်း ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်နေသော ခိုကိုးရာမဲ့၊ အထီးကျန်သူ၊ ခွက်လက်စွဲကာ တောင်းစားနေရသူ၊ အခြေမဲ့ အနေမဲ့ လမ်းဘေး ဇရပ် စသည် တို့၌ နေထိုင်ရသူ၊ နှုနာစွဲကပ်လျက် ခြေလက်တို့မှ ပိုးလေးကံ သွေးပြည်များ ယိုထွက်ကာ နာကျင်ကိုက်ခဲသဖြင့် ညည်းတွား မြည်တမ်းနေရသူ စသည်တို့ကို ကြည့်ရှုတွေ့မြင်ရလျှင် “ဤသတ္တဝါတို့သည် ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်နေရှာလေစွ၊ ဤဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်ပါမူ ကောင်းလေစွ” ဟု သနားခြင်း ကရုဏာစိတ် ဖြစ်နေရမည်။ နှုတ်မှလည်း “ဆင်းရဲဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ပါစေ” ဟု အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် စိတ်ပါသက်ပါ ရွတ်ဆိုရမည်။ မိမိအကူအညီ ပေးလိုက်ပါက ထိုသတ္တဝါ ထိုဆင်းရဲမှ လွတ်မြောက်သွားမည်ဆိုလျှင် ရေနစ်သောသားငယ်အား ဖခင်ကိုယ်တိုင် ရေထဲဆင်း၍ ကယ်တင်သကဲ့သို့ ကူညီကယ်တင်ပေးရမည်။ ကူညီ၍ မရနိုင်သော ဆင်းရဲဒုက္ခများ ဖြစ်လျှင်မူ သနားကရုဏာ စိတ်ကို အကြိမ်ကြိမ် အခါခါ ဖြစ်နေစေရမည်။

ချမ်းသာသောထူမှိုက်အား ကရုဏာပွားပုံ

ဤလောက၌ အချို့လူတို့သည် စည်းစိမ်ဥစ္စာ ထူထူးအရှိန်အဝါ စသည် ပြည့်စုံပါလျက် ခိုးမှုများ၊ ထုဝေတံပြစ်မှုကြီးများ၊ နိုင်ငံတော် ပုန်ကန်မှုကြီး များကို ကျူးလွန်မိ၍ သေဒဏ်အပြစ်ပေးခြင်း ခံကြရသည်။

ရှေးခေတ်အခါတွင် သေဒဏ်ပေး ခံရသူအား မင်းချင်း ယောက်ျားတို့က လက်ပြန်ကြီးတုပ်လျက် လမ်းလေးခုဆုံသို့ ခေါ်ဆောင်၍ ရိုက်နှက်နှိပ်စက် ကြသည်။ ထို့နောက် သူသတ်ကုန်းသို့ ခေါ်ဆောင်သွားကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ အသတ်ခံရတော့မည့်ဆဲဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်အား မြင်တွေ့ရသူ ယောဂီသည် “ဤသူကား စည်းစိမ်ဥစ္စာ ထူထူးအရှိန်အဝါ ပြည့်စုံသူ ချမ်းသာသူ ဖြစ်ပါသော်လည်း မကောင်းမှုကို ပြုလုပ်သောကြောင့် မကြာမီ အသတ်ခံရတော့မည်။ သေပြီး နောက်လည်း အပါယ်ဘုံ၌ ဆင်းရဲခြင်း၊ နှလုံးမသာယာခြင်းတို့ကို ခံစားရ တော့မည်” ဟု ဆင်ခြင်လျက် သနားခြင်း ကရုဏာကို ပွားများရမည်။

သတ္တဝါအားလုံးအပေါ် ကရုဏာပွားပုံ

ထိုထိုဒုက္ခိတပုဂ္ဂိုလ် ဒုက္ခိတသတ္တဝါတို့အား သနားကြင်နာစိတ် ထား၍ ကရုဏာကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများရာ၌ ယောဂီအနေဖြင့် စိတ်ဆင်းရဲခြင်း၊ နှလုံး မသာယာဖြစ်ခြင်း၊ စိတ်နောက်ကျခြင်း၊ သို့လော သို့လော တွေးတော ပူပန်ခြင်း စသည်တို့ကို မဖြစ်ပေါ်စေရ။ ကရုဏာပွားနေစဉ် ယောဂီ၏ စိတ်သည် အထူးကြည်လင် သန့်ရှင်းနေရမည်။ သို့မှသာ ကရုဏာဈာန် အဆင့်သို့ ရောက်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ကရုဏာပွားရာ၌ အဓိကအားဖြင့် ဒုက္ခိတ သတ္တဝါ ပညတ်ကို အာရုံပြုရန် ဖြစ်သော်လည်း ဝိဘင်းပါဠိတော်၌—

“ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်နေသော မကောင်းဆိုးဝါးသည့် အခြေအနေ ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်ကို တွေ့မြင်ရလျှင် သနားကရုဏာ သက်ရာ သကဲ့သို့ ထို့အတူပင် အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့ကို သနားခြင်း ကရုဏာ ဖြင့် ဖြန့်တားအပ်၏” —

ဟု ယောတော်မူသောကြောင့် ဒုက္ခိတသတ္တဝါ တစ်ဦးဦးကို အာရုံပြု၍ ကရုဏာပွားပြီးနောက် အာရုံစူးစိုက်နိုင်မှု၊ စိတ်တည်ကြည်မှု သမာဓိရလာသော အခါ ချစ်သူ စသော အခြားသတ္တဝါ အားလုံးတို့အပေါ် ဖြန့်၍ ကရုဏာ ပွားရမည်။ ဤကဲ့သို့ ပွားများခြင်းအားဖြင့် သမာဓိ ရင့်ကျက်အားကောင်း

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

မားပြီးနောက် ကရုဏာပဌမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန် အစဉ်တို့ ရောက်ရှိနိုင်လေသည်။ ယင်းကရုဏာဈာန် သမာဓိကို အခြေခံ၍ အစိရတရားတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုပွားအားထုတ်နိုင်ပါလျှင် ကိလေသာ အာသဝေါ ထုန်ခန်း၍ ရဟန္တာအရှင်မြတ် အဖြစ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်ကြလေသည်။

မုဒိတာ၏အဓိပ္ပါယ်

မုဒိတာဆိုသည်မှာ ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မုဒိတာသည် ပင်ကိုယ် သဘာဝအားဖြင့် ဝမ်းမြောက်တတ်သောကြောင့် ထိုမုဒိတာနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်လည်း ဝမ်းမြောက်တတ်ကြ၏။

ချမ်းသာသုခနှင့် ပြည့်စုံသော သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည် မုဒိတာ၏ သဘာဝဖြစ်သည်။ အဘက်ဘက်မှ ပြည့်စုံနေသူအား မဂြိုဟ်ခြင်း (ကျေနပ်ခြင်း) သဘောရှိ၏။ သူတစ်ပါး စည်းစိမ်ချမ်းသာ၌ မပျော်မေ့နိုင်ခြင်း မရှုမိမ့်ခြင်း၊ မနာလိုခြင်းကို ပယ်ဖျောက်တတ်၏။

သုခိတသတ္တဝါ

သုခိတ၏အဓိပ္ပါယ်မှာ (သုခ+ဣတ) သုခ = ချမ်းသာ + ဣတ = ပြည့်စုံသူ၊ ချမ်းသာ သုခနှင့် ပြည့်စုံသူကို သုခိတသတ္တဝါဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ ထို့ကြောင့် သုခိတ သတ္တဝါဆိုသည်မှာ—

- ချမ်းသာခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသူ၊
- အမြဲပြုံးရွှင်သော မျက်နှာရှိသူ၊
- ပြုံးခြင်း ရွှေသွားရှိသူ (တွေ့လျှင် အရင် ပြုံးတတ်သူ)၊
- ရှေးဦးစွာ နှုတ်ဆက်ပြောဆိုသူ၊
- နားဝင်ချိုသော စကားကို ပြောဆိုတတ်သူ၊
- ပြေပြေပြန်ပြန် ပြောဆိုတတ်သူ၊
- ဝမ်းမြောက်သူ၊
- အပေါင်းအသင်းများနှင့် ပျော်ပျော်ပါးပါး နေထိုင်သူ၊
- စည်းစိမ်ခံစားနေသူတို့ ဖြစ်ကြသည်။

ထိုသူတို့သည် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ နေနိုင်သူများ ဖြစ်သောကြောင့် ယေဘုယျအားဖြင့် သုခိတသတ္တဝါများ ဖြစ်ကြသည်။

ရွံ့ငုံရွံ့ ပြောရလျှင် သုခိတသတ္တဝါ ဆိုသည်မှာ ပူပင်သောကမရှိ၊ ဟူထိ စိတ်ကြည်လင် ပျော်ရွှင်စွာ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို ခံစားနိုင်သူဖြစ်သည်။ အချို့မှာ စီးပွားဥစ္စာ ပြည့်စုံနေသော်လည်း အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် ပူပင်သောကဖြင့် စိတ်ဆင်းရဲ နေကြသည်။ ထိုသူမျိုးကို သုခိတသတ္တဝါဟု မခေါ်ဆိုနိုင်ပေ။ အချို့ကား စည်းစိမ်ဥစ္စာ မရှိသော်လည်း ပူပင်သောက ရှိဘဲ ပကတိ အခြေအနေအတိုင်း အေးအေးလူလူ စိတ်ချမ်းသာစွာ နေနိုင်ကြသည်။ ထိုသူမျိုးလည်း စည်းစိမ်ဥစ္စာ မရှိသည့်အတွက် ဗုဒ္ဓကိစ္စသတ္တဝါဟု မခေါ်ဆိုနိုင်ပေ။

ထို့ကြောင့် မုဒိတာပွားမည့် ယောဂီသည် မိမိစိတ်အထင် မျက်စိအမြင်၌ ဤသူသည် သုခိတသတ္တဝါ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရသူများကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်း မုဒိတာကို ပွားရမည်။

မုဒိတာစိတ်ထားနည်း

လူတိုင်း ဝမ်းမြောက်တတ်ကြသော်လည်း မုဒိတာစိတ်ဖြင့် ဝမ်းမြောက်တတ်ရန်ကား မလွယ်ကူလှပေ။ သုခိတသတ္တဝါတို့ကို တွေ့မြင်ရလျှင် ထိုသူတို့နှင့် ထပ်တူထပ်မျှ ကျေနပ်ဝမ်းမြောက်နိုင်မှသာ မုဒိတာ ဖြစ်သည်။

သူတစ်ပါး ကြီးပွားချမ်းသာနေသည်ကို တွေ့မြင်ရသောအခါ “သူတို့ ကြီးပွားတာ ဝမ်းသာစရာကြီးပဲ”ဟု အပြောလွယ်သော်လည်း တကယ်တမ်း ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ဖို့ကား မလွယ်ကူလှပေ။ လူတို့၏ စိတ်သည် များသောအားဖြင့် သူတစ်ပါး ကြီးပွားချမ်းသာသည်ကို မနာလို မရွံ့စိမ့် ဖြစ်တတ်ကြ၏။ ဒီလူကတော့ မတရားလာဘ်စားလို့ ကြွယ်ဝချမ်းသာတာ၊ ဒီလူကတော့ ဘိန်းခွေလို့၊ ဒီလူကတော့ မှောင်ခိုအဆောင်းအဝယ်လုပ်လို့ ချမ်းသာတာ စသည်ဖြင့် အမနာပစကား ရှုတ်ချကဲ့ရဲ့စကား ပြောတတ်ကြသည်။ ဤသည်မှာ မနာလို မရွံ့စိမ့် ဖြစ်နေမှုကို ထွေးအန်ထုတ်နေခြင်း ဖြစ်၏။

မိမိနှင့် မနီးစပ်သူများ၊ မိမိနှင့် မပတ်သက်သူများ ကြီးပွားတိုးတက်သွားလျှင် မသိသာသော်လည်း မိမိနှင့် ပြိုင်ဘက်ဖြစ်သူများ၊ တန်းတူရည်တူဖြစ်သူများ ကြီးပွားလျှင်မူ ပဏ္ဍုကမ္မလာတင်း၍ သိကြားမင်း ဖင်ပူသလို နေမရ ထိုင်မရ ဖြစ်လာတော့သည်။ ဝမ်းမြောက်နိုင်ဖို့ မဆိုထားဘိ၊ ထိုသူပျက်စီးရန် အတွက် အကြံပက်စက် လာတတ်သည်။

ဗြဟ္မစိုရ်ဆရာ ပွားများခြင်း

ဥပမာအားဖြင့် မိမိနှစ်ဦးမြင်ဖက် စီးပွားတက်လာလျှင် သို့မဟုတ် ရာထူး
 ဌာနန္တရ ထက်လာလျှင် “ဒီသူ မဆရာလုပ်ပြီး ကြီးပွားနေတာ၊ မည့်သွားခင်က
 အချေခင်ရလို့၊ မောင်ခိုဒုစရိုက်လုပ်ငန်း လုပ်လို့ ကြီးပွားနေတာ၊ စာမေးပွဲ
 ခိုးချလို့ အောင်အာ၊ အထက်အရာရှိကို ကပ်ဖားပြီး ရာထူးတက်တာ၊ ငါ့လောက်
 တော်သူမဟုတ်” စသည်ဖြင့် အယုတ်တမာ ကြံစည်တွေးတောကာ ယိုပြော
 ဒီပြော ဟိုတိုင် ဒီတိုင် ပြုလုပ်တတ်ကြသည်။ ဤသည်မှာ မုဒိတာ ခေါင်းပါး၍
 ဣဿာ ထူးပြောသူတို့၏ လုပ်ရပ်နှင့် အကြံအစည်များ ဖြစ်သည်။

မုဒိတာစိတ်ထားရှိသူတို့ကား ထိုသို့ မဟုတ်ပေ။ “သူ ကြီးစားလို့ ကြီးပွား
 ထာ၊ ပညာတတ်တာ၊ သူတော်လို့ ရာထူးတက်တာ၊ သူရိုးသားလို့ လူကြီးချား
 က ချစ်ခင်သာ” စသည်ဖြင့် ကြီးပွားနေသူ၏ ကြီးပွားမှု စံနှုန်းကို လိုက်၍
 ကြီးပွားရန် လုပ်ဆောင်မှုစွမ်းရည်ကို သိမြင်ပြီး မိမိကြီးပွားသကဲ့သို့ပင် ထပ်တူ
 ထပ်မျှ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ကြသည်။ မိမိလည်း ကြီးပွားလို့လျှင် သူတို့ပင်
 ကြီးစားရမည်ဟု မိမိ၏ ဟာကွက် မျော့စွာထက်ကို အားပြု၍တတ်ကြသည်။

ကြီးပွားတိုးတက် ချမ်းသာသူကိုမြင်ရလျှင်—

အော်—သူတို့ ကုသိုလ်ကံများ ကောင်းလိုက်တာ၊ ကြံသမျှအောင်
 လုပ်သမျှဖြစ်၊ မြှောသမျှပြီး၊ တီးသမျှမြည်ပါလား၊ စမ်းသာစရာဆောင်း
 လိုက်တာ၊ ကြီးစွားပါစေ၊ ချမ်းသာပါစေ၊ ကြီးပွားခြင်းမှ မဆုတ်ယုတ်
 ကြတိစေနှင့်—

စသည်ဖြင့် ကြီးပွားသူ၏ ကုသိုလ်ကံကောင်းပုံ၊ ကြီးစားပုံ၊ တော်ပုံတို့ကို
 တွေးတောခင်ခြင်ကာ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ မုဒိတာစိတ် ထားရမည်။

ကြီးပွားချမ်းသာသူကိုတွေ့လျှင် ကြီးပွားချမ်းသာနိုင်ပါစေ၊ ပြုံးနေသူကို
 တွေ့လျှင် အမြဲစာမ်း ပြုံးနိုင်ပါစေ၊ ပျော်နေသူကိုတွေ့လျှင် ထာဝရပျော်နိုင်
 ပါစေ စသည်ဖြင့် ဆန္ဒပြုကာ ကြီးပွားချမ်းသာသူတို့နှင့် ထပ်တူ ဝမ်းမြောက်
 နိုင်ရမည်။ ကြီးပွားချမ်းသာနေသူတို့အပေါ် မျှော်ရှင်နေသူတို့အပေါ် မနာလို
 မရှက်စိုး ဖြူစင်စောင်းမြောက်သော (ဣဿာ)ထူးများ မဖြစ်စေအပ်ပေ။

မုဒိတာ၏ အနီးရန်သူနှင့် အဝေးရန်သူ

စည်းစိမ်ချမ်းသာနှင့် ပြည့်စုံသော သုခိတသတ္တဝါကို မြင်သောအခါ
 ဆောနီးအသမနသိကာရ (သင့်လျော်သော စိတ်နေစိတ်ထား)ဖြင့် ဝမ်းမြောက်
 ခြင်းသည် မုဒိတာဖြစ်၏။ ထိုသုခိတသတ္တဝါကိုပင် အဝေးအနီးအသမနသိကာရ
 (မဆော်လျော်သောစိတ်ထား)ဖြင့် ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည် မြစ်နိုင်၏။

ဥပမာအားဖြင့် ပြိုင်ဖက်လူ ကြီးပွားတိုးတက်နေသည်ကို တွေ့မြင်ရသော အခါ “ဒီကောင် မတရားလုပ်ပြီး ကြီးပွားနေတာ၊ သူများရမည့်ရာထူးကို လူကြီးနှင့်ကပ်ပြီး လုယူထားတာ၊ ဒီလောက် ယုတ်မာတဲ့ကောင် တစ်နေ့ကျ ပျက်စီးဦးမှာ မယုံရင်ကြည့်” စသည်ဖြင့် ပြိုင်ဖက် ပျက်စီးမည့်အချိန်ကို မိမိ အတွေးနှင့်မိမိ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်နေတတ်သည်။ ပြိုင်ဖက်နှင့် ပတ်သက် ရှိလည်း အမနာပစ္စကား ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ပြောနေတတ်သည်။ ပြိုင်ဖက် ဖြစ်သူ၏ တိုးတက်မှုအပေါ် ဝမ်းမြောက်နိုင်သော်လည်း ယင်း၏အကြောင်း မကောင်းပြောလိုက်ရသဖြင့် ကျေနပ်ဝမ်းမြောက်သွားသည်။

ဤကဲ့သို့ မသင့်လျော်သော စိတ်ထားဖြင့် ဝမ်းမြောက်မှုသည် အကုသိုလ် သောမနဿစိတ်ဖြစ်သည်။ ယင်းအကုသိုလ်သောမနဿသည် မုဒိတာ၏အနီးကပ် ရန်သူဖြစ်သည်။

သူတစ်ပါး စီးပွားဥစ္စာ ရာထူးဌာနန္တရ ကြီးပွားတိုးတက်သည်ကို မနာလို မရှုစိမ့်ဖြစ်ခြင်းသည် ကိုယ့်ထမင်းကိုယ်စားပြီး အကုသိုလ်ကို အလကားယူနေ ခြင်းဖြစ်သည်။ သူတစ်ပါး ကြီးပွားချမ်းသာသည်ကို ကြည့်ပြီး မအိပ်နိုင် မစားနိုင် မပျော်မို့ နိုင်ဖြစ်နေတတ်သည်။ ရန်လိုရန်စ ပြုတတ်သည်။ ငြူစု စောင်းမြောင်းပြီး အတင်းအဖျင်းပြောနေတတ်သည်။ ဣဿာငြူစုမှ လွန်ကဲ ပြင်းထန်လာသောအခါ ဒေဝဒတ်အလောင်း ရွဲကုန်သည်ကဲ့သို့ နှလုံးသွေး ပူလောင်လာ၍ သွေးပွက်ပွက် အန်ထွက်တတ်သည်။ ဤသို့ ဖြစ်ပေါ်သော စိတ်နေသဘောထားကို စာအလို “အရတိ”ဟု ခေါ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်မှာ သူတစ်ပါးကြီးပွားချမ်းသာခြင်း၌ မမေ့လျော့နိုင်ခြင်း၊ မနှစ်သက်နိုင်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အဘိဓမ္မာသဘောအရ “ဣဿာ” အကုသိုလ်တရားပင် ဖြစ်ပေ သည်။ ထို့ကြောင့် သူတစ်ပါးချမ်းသာခြင်း၌ မပျော်မို့ခြင်း “အရတိ”သည် မုဒိတာ၏ အဝေးရန်သူ ဖြစ်ပေသည်။

သူခိုတသတ္တဝါတို့အပေါ် မုဒိတာကမ္မဋ္ဌာန်းပွားများမည့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မုဒိတာ၏ အနီးရန်သူ အကုသိုလ်သောမနဿကို လည်းကောင်း၊ အဝေးရန်သူ အရတိ(ဣဿာ)ကိုလည်းကောင်း အထူးသတိထား ရှောင်ကြဉ်ရမည်။ ထိုကဲ့သို့ သူတစ်ပါး ဒုက္ခရောက်သည်ကို ဝမ်းမြောက်မှု၊ ချမ်းသာသည်ကို မကျေနပ်မှု၊ မနာလို မရှုစိမ့်မှုများ ဖြစ်လာသောအခါ ယောဂီသည် ငါ့အား ရန်သူတွေ ဝင်ရောက် နှောင့်ယှက်နေပြီဟု သိ၍ ထိုရန်မှ လွတ်အောင် ရှောင်ရမည်။ ထိုရန်ကို ကရုဏာဆက်ကာဆက်ကာ ပွားခြင်းဖြင့် ဖယ်ထုတ်ပစ်ရမည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ပါရမီကုသိုလ်ဖြစ် မုဒိတာပွားပုံ

ပါရမီကုသိုလ်ဖြစ် မုဒိတာပွားလိုသော ယောဂီသည် မိမိ ဇတွပူးမြင်ဖူး ဧသာ သုခိတဘတ္တဝါတို့ကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်ရမည်။ “ရရှိ ပြီးသော စည်းစိမ်ချမ်းသာမှ မရွေးလျော့ဘဲ တည်ဘုံခိုင်မြဲပါစေ” ဟု စိတ်ပါ လက်ပါ ရွတ်ဆိုရမည်။ မိမိမြင်တွေ့နေရသော စည်းစိမ်ချမ်းသာ ရာထူး အရှိန် အဝါနှင့် ပြည့်စုံသူတို့ကို အာရုံပြု၍ ထိုသူတို့၏ ကြီးပွားတိုးတက်မှုကို ဝမ်းသာ ကျေနပ်နေရမည်။

မုဒိတာ ၁၃၂-ပါး ပွားများနည်း

မုဒိတာကို ပါရမီကုသိုလ်ဖြစ် ပွားများရာတွင် မိမိအိမ်၌ ဘုရားရှိခိုးသည့်အခါ ဖြစ်စေ၊ အသင်းအဖွဲ့ဖြင့် ဝတ်တက်ဝတ်ကပ်သောအခါဖြစ်စေ ဖော်ပြပါအတိုင်း မုဒိတာ ၁၃၂-ပါးဖြင့် ပွားများနိုင်သည်။

အနောဓိသမုဒိတာ ၅-မျိုး

- (၁) သဗ္ဗေ သတ္တာ ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တိ၊
သတ္တဝါအားလုံး ရရှိပြီးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာမှ မဆုတ် ယုတ်ဘဲ အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေ။
- (၂) သဗ္ဗေ ပါဏာယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တိ၊
အသက်ရှူသူအားလုံး ရရှိပြီးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာမှ မဆုတ် ယုတ်ဘဲ အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေ။
- (၃) သဗ္ဗေ ဘူတာယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တိ၊
ထင်ရှားဖြစ်သူအားလုံး ရရှိပြီးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာမှ မဆုတ် ယုတ်ဘဲ အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေ။
- (၄) သဗ္ဗေ ပုဂ္ဂလာယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တိ၊
ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံး ရရှိပြီးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာမှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေ။
- (၅) သဗ္ဗေ အတ္တဘာဝပရိယာပန္နာယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တိ၊
ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘော ရှိသူအားလုံး ရရှိပြီးသော စည်းစိမ် ဥစ္စာမှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေ။

သြဓိသမုဒ္ဓိတာ ၇-မျိုး

- (၁) သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တိ။
မိန်းမအားလုံး ရရှိပြီးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာမှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ
အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေ။
- (၂) သဗ္ဗေ ပုဂ္ဂိသာ ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တိ။
ယောက်ျားအားလုံး ရရှိပြီးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာမှ မဆုတ်
ယုတ်ဘဲ အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေ။
- (၃) သဗ္ဗေ အရိယာ ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တိ။
အရိယာအားလုံး ရရှိပြီးသော ဈာန်မဂ်ဖိုလ် ချမ်းသာမှု
မဆုတ်ယုတ်ဘဲ အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေ။
- (၄) သဗ္ဗေ အနုရိယာ ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တိ။
ပုဂ္ဂလိကအားလုံး ရရှိပြီးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာမှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ
အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေ။
- (၅) သဗ္ဗေ ဒေဝါ ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တိ။
နတ်အားလုံး ရရှိပြီးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာမှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ
အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေ။
- (၆) သဗ္ဗေ မနုဿာ ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တိ။
လူသားအားလုံး ရရှိပြီးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာမှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ
အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေ။
- (၇) သဗ္ဗေ ဝိနိမိတိကာ ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တိ။
အပါယ်သတ္တဝါအားလုံး ရရှိပြီးသော စည်းစိမ်ချမ်းသာမှု
မဆုတ်ယုတ်ဘဲ အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေ။

မှတ်ချက်။ ။ အပါယ်သတ္တဝါတို့သည် အများအားဖြင့် ချမ်းသာကင်းလျက်
အစားအနားရောက်နေကြသော ဒုက္ခိတသတ္တဝါများဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့
အနက် နေ့ခင်း၍ ညခင်း နေ့စံရသော သတ္တဝါများရှိကြသည်။
ထိုသို့ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို အလှည့်ကျ ခံစားရသော အပါယ်
သတ္တဝါများကို ရည်ရွယ်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အနာရိယသမုဒ္ဓိတာ ၅-မျိုးနှင့် သြဓိသမုဒ္ဓိတာ ၇-မျိုးကို
အရပ်မျက်နှာစုညွှန်ဘဲ ယူရသော မုဒ္ဓိတာဖြစ်၍ “ဒိဋ္ဌိအနာရိယသမုဒ္ဓိတာ”
၁၂-ပါးဟု ခေါ်သည်။ ။ ဤသို့ ၁၂-ပါးကို စင်စစ် အခြေခံထား၍ ယူရသော
ကြောင့် မုဒ္ဓိအခြေခံသမုဒ္ဓိတာဟုလည်း ခေါ်သည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

အနှောဓိသ မုဒိတာ	၅
ဩဓိသ မုဒိတာ	၇ +
<hr/>	
ဒိသာအနှောဓိသမုဒိတာ (မူလအခြေခံ မုဒိတာ)	၁၂
အရပ်မျက်နှာ	၁၀ ×
<hr/>	
ဒိသာဩဓိသမုဒိတာ	၁၂၀
မူလအခြေခံမုဒိတာ	၁၂ +
<hr/>	
မုဒိတာ	၁၃၂-ပါး။

ဤပြဆိုခဲ့ပြီးသော မုဒိတာ ၁၃၂-ပါးကိုစိတ်ပါလက်ပါဖြင့် သုခိတသတ္တဝါ အပေါ် အာရုံစူးစိုက်၍ ပွားများပါလျှင် ကုသိုလ်ပါရမီဖြစ်ရုံမျှမက မုဒိတာချာန် အဆင့်သို့ပင် ရောက်ရှိနိုင်လေသည်။

ဈာန်သမာဓိရအောင် မုဒိတာပွားပုံ

ယောဂီသည် ဈာန်သမာဓိအဆင့်သို့ ရောက်အောင် မုဒိတာပွားများလိုပါ လျှင် မုဒိတာ၏အနီးရန်သူ အကုသိုလ်သောမနုဿနှင့် အဝေးရန်သူ အရတိ (ဣဿာ)ကို အထူးသတိထား၍ ရှောင်ရှားရမည်။ ယောဂီအား ထိုတရား ထိုရန်သူများ ဝင်ရောက်နှောင့်ယှက်နေပါက ဈာန်သမာဓိရနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

ဈာန်သမာဓိရအောင် မုဒိတာပွားများမည့် ယောဂီသည် ချစ်သူ၊ မချစ် မုန့်နားသူနှင့် ရန်သူ ဤသုံးဦးတို့အား ဦးစွာစ၍ မုဒိတာ မပွားသင့်ပေ။ ကွယ်လွန်ပြီးသူကိုကား လုံးဝ မပွားသင့်ပေ။

ချမ်းသာသူကို ဦးစွာပွား

ဈာန်သမာဓိရအောင် မုဒိတာပွားမည့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ချမ်းသာခြင်းနှင့် ပြည့်စုံသူ သုခိတသတ္တဝါကို ဦးစွာ စ၍ မုဒိတာပွားရမည်။ မိမိမျက်မှောက်၌ တွေ့မြင်နေရသော ကြီးပွားချမ်းသာနေသူကို အာရုံပြု၍ မိမိချမ်းသာနေသကဲ့သို့ သို့မဟုတ် သားသမီး ကြီးပွားချမ်းသာနေသည်ကို ကြည့်၍ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာဖြစ်သော မိဘကဲ့သို့ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်နေရမည်။ “ရရှိထားသော စီးပွားချမ်းသာတို့မှ မဆုတ်ယုတ်ဘဲ အမြဲတည်ပါစေ” ဟုလည်း စိတ်ပါလက်ပါ ရွတ်ဆိုရမည်။

ဆင်းရဲသူများအား မုဒိတာပွားပုံ

ဆင်းရဲသူများအား မုဒိတာပွားရာတွင် ယခုမိမိမျက်မှောက်၌ ဆင်းရဲ ဇုက္ခ ချောက်နေသော်လည်း တစ်ချိန်က ထိုသူတို့ ချမ်းသာဖူးသည်ကို အာရုံပြု အောက်မေ့၍ ဝမ်းမြောက်ခြင်းအားဖြင့် မုဒိတာပွားရမည်။ သို့ဟုတ် ယခု ဆင်းရဲနေသော်လည်း ထိုသူတို့၏ ကြီးစားပုံ၊ ရိုးသားပုံ၊ စိတ်ကောင်းရှိပုံ တို့ကြောင့် နောင်တစ်ချိန်တွင် မုချချမ်းသာကြလိမ့်မည်၊ ကြီးပွားကြလိမ့် မည်ဟု အနာဂတ်ကားလတွင် ကြီးပွားချမ်းသာမည်ကို အာရုံပြု၍ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ မုဒိတာပွားရမည်။ မိမိကိုယ်တိုင် နောင်တစ်ချိန်တွင် ကြီးပွား ချမ်းသာမည့် လမ်းစကို တွေ့ရှိ၍ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်နေသကဲ့သို့ ဝမ်းမြောက်ရမည်။ ထိုသူတို့ရရှိမည့် စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့သည် မဆုတ်ယုတ်ဘဲ အကြိတ်အခဲ အမြဲတည်ပါစေဟု အကြိမ်ကြိမ် အခါခါ စိတ်ပါလက်ပါ ရွတ်ဆို ပွားများရမည်။

သတ္တဝါအားလုံးအပေါ် မုဒိတာပွားပုံ

မုဒိတာ ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းပွားများရာ၌ အဓိကအားဖြင့် သုခိတသတ္တဝါ ဗညတ်ကို အာရုံပြု၍ ပွားများရမည် ဖြစ်သော်လည်း ဝိဘင်းပါဠိတော်၌—

ရဟန်း (ယောဂီ) သည် အဘယ်သူလျှင် မုဒိတာနှင့်တကွ ဖြစ်သော စိတ်ဖြင့် တစ်ခုသောအရပ်ကို ဖြန့်၍ နေအပ်သနည်း၊ ဥပမာအားဖြင့် ချစ်အပ် မြတ်နိုးအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်ကို တွေ့ရ မြင်ရလျှင် ဝမ်းမြောက်ရာသကဲ့သို့ ထိုအတူပင် အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့အပေါ် ဝမ်းမြောက်ခြင်း မုဒိတာဖြင့် ဖြန့်အပ်၏။—

ဟူ၍ ဟောတော်မူသောကြောင့် သုခိတသတ္တဝါ တစ်ဦးဦးကို အာရုံပြု၍ မုဒိတာ ပွားပြီးနောက် အာရုံစူးစိုက်မှု စိတ်တည်ကြည်မှု သမာဓိရလာသောအခါ ချစ်သူ စသော သတ္တဝါအားလုံးတို့အပေါ် ဖြန့်၍ မုဒိတာ ပွားရာ၏။

ဤကဲ့သို့ သတ္တဝါအားလုံးတို့အပေါ် ဖြန့်၍ မုဒိတာပွားများခြင်း အားဖြင့် သမာဓိရင့်ကျက် အားကောင်းလာသောအခါ မုဒိတာ ပဌမဈာန်၊ ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန် အဆင့်သို့ ရောက်ရှိနိုင်လေသည်။ ယင်းမုဒိတာဈာန် သမာဓိကို အခြေခံ၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာရူပား အားထုတ်နိုင်ပါလျှင် ကိလေသာအာသဝေါ ကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာ အရှင်မြတ် အဖြစ်သို့ ဆိုက်ရောက် နိုင်ကြလေသည်။

လမ်းလျှောက်ခြင်း (ဥပေက္ခာ)

ဥပေက္ခာဟူသော ပါဠိကို (အုပစ်ခါ)ဟူ၍ အသံထွက်ရသည်။ အရပ်သူ အရပ်သားများ အနေဖြင့် (အုပစ်ခါ)ဟူ၍ အသံထွက်ပြီးလျှင် လုံးဝဂရုမစိုက် စေဘဲ ပစ်စလက်ခတ် ထားလိုက်ခြင်းဟု အဓိပ္ပါယ် ကောက်နေကြ၏။ ဥပမာ အားဖြင့် ကျောင်းသားအရွယ် သားငယ်တစ်ယောက်ကို စာမကြိုးစားဘဲ စာမေးပွဲ ခဏခဏ ကျနေခြင်း၊ ပြုပြင်ဆုံးမ၍ မရခြင်း တွေ့ကြုံနေရသည့်အခါ အင်းသားငယ်ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် ပြုပြင်ဆုံးမခြင်း မပြုလုပ်တော့ဘဲ ဖြစ်ချင်ရာဖြစ် ပေါက်လွတ်ပဲစား လွတ်ထားလိုက်တတ်ကြသည်။ ယင်းကဲ့သို့ အဘောထားမျိုးကို အုပစ်ခါပြုထားသည်ဟု ပြောလေ့ရှိကြသည်။

ယင်းသို့ သဘောထားခြင်းကို ဥပေက္ခာဟု သုံးနှုန်းခြင်းမှာ တိတိကျကျ မမှန်သော်လည်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် မှန်ကန်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခာ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို တိတိကျကျနားလည်စေရန် ရှေးဦးစွာ ဥပေက္ခာ ၂-မျိုးကို ခွဲခြား၍ ပြပါမည်။

ဥပေက္ခာ ၂-မျိုး

ဥပေက္ခာသည်—

အကုသိုလ်ဥပေက္ခာနှင့်

ကုသိုလ်ဥပေက္ခာ—

ဟူ၍ ၂-မျိုးရှိသည်။

အကုသိုလ်ဥပေက္ခာ

အကုသိုလ်ဥပေက္ခာမှာ မသိမှု၊ နားမလည်မှုကြောင့် ဝမ်းနည်းမှုသို့ လည်းကောင်း၊ ဝမ်းသာမှုသို့ လည်းကောင်း အစွန်းတစ်ဘက်ဘက်သို့ မကျရောက်ဘဲ ဝမ်းနည်းဝမ်းသာမရှိ အလယ်အလတ် စိတ်နေသဘောထား ဖြစ်သည်။ ဥပမာ အားဖြင့် တောသမင်သည် ပတ္တမြားမျက်ရှင်ကို တွေ့မြင်ရာ၌ လိုချင်တပ်မက်မှု၊ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာမှု မရှိချေ။ ထိုအတူ ထိုပတ္တမြားမျက်ရှင်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဝမ်းနည်းခြင်း၊ စိုးရိမ်ခြင်း၊ စိတ်ဆိုးခြင်းတို့လည်း မဖြစ်ချေ။ အလယ်အလတ် သဘောထား ရှိနေသည်။ ဤကဲ့သို့ မသိနားမလည်မှုနှင့် ယှဉ်တွဲနေသော ခံစားချက် ဝေဒနာကို အကုသိုလ်ဥပေက္ခာဝေဒနာဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ ဉာဏ် မယှဉ်မှု၊ မသိမှုနှင့် တွဲဖက်နေသောကြောင့် (အညာဏ+ဥပေက္ခာ=အညာဏ-ပေက္ခာ)ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ကုသိုလ်ဥပေက္ခာ

များသောအားဖြင့် ကုသိုလ်ခိတ်နှင့် လျှို့ဝှက်သော ဥပေက္ခာကို ကုသိုလ် ဥပေက္ခာဟု ဆိုလိုသည်။ ဒါနု၊ လိလ၊ သာသနာ ကုသိုလ်ဗေဒများ ပြုလုပ်ရာ၌ ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိသော ဥပေက္ခာများ၊ ဥပေက္ခာအမျိုးအစားများ ဖြစ်ကြသည်။

ဥပေက္ခာ ၁၈-မျိုး

ထင်းဥပေက္ခာကို အောက်ပါအတိုင်း ၁၈-မျိုး ခွဲခြားနိုင်သည်။—

- ၁။ ဆဋ္ဌပုပေက္ခာ = အာရုံ ၆-ပါး၌ လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- ၂။ မြဟဝိတာရှုပေက္ခာ = သတ္တဝါတို့၌ လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- ၃။ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ = ဗောဇ္ဈင်္ဂထရားများကို အညီအမျှထားခြင်း၊
- ၄။ ဝိရိယုပေက္ခာ = ဝိရိယကို အညီအမျှ ထားခြင်း၊
- ၅။ သင်္ခါရုပေက္ခာ = သင်္ခါရုထရားတို့ကို လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- ၆။ ဝေဒနုပေက္ခာ = ဝေဒနာ၌ လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- ၇။ ဝိပဿနုပေက္ခာ = ဝိပဿနာ၌ လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- ၈။ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ = ဟင်္ဂုဏ်တရားတို့ကို လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- ၉။ ဈာနုပေက္ခာ = ဈာန်ချမ်းသာကို လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- ၁၀။ ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ = ဆန့်ကျင်ဘက် ချုပ်ငြိမ်းလေ၍ စင်ကြယ်မှု၌ လျစ်လျူရှုခြင်း။

၁၈ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ

ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာပုဒ်ကို ခွဲသွားလိုက်ပါက (ဆ+အင်္ဂ+ဥပေက္ခာ)ဟု ဖြစ်လာသည်။ (ဆ = ၆ + အင်္ဂ = အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း = ဒါရ ၆-ပါး၊ အာရုံ ၆-ပါး + ဥပေက္ခာ = လျစ်လျူရှုခြင်း)

မျက်စိ၊ နား စသော ဒွါရခြောက်ပါးတို့၌ လိုလားနှစ်လက် အပ်သော ဣဋ္ဌာရုံ၊ မလိုလား မနှစ်သက်အပ်သော အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်သော အာရုံခြောက်ပါးတို့ ရင်ဆိုင်ထိတွေ့ ရောက်ရှိလာခဲ့သော် ပမ်းဂြိုဟ်ခြင်းလည်းမဖြစ်၊ စိုးရိမ်ပူဆွေး ဝမ်းနည်းခြင်းလည်း မဖြစ်၊ ချစ်ခင်တူယှမ်းမှုလည်း မဖြစ်၊ မုန်းတီးမှုလည်း

ဗြဟ္မဝိဟာရား ပွားများခြင်း

မိမိ၏ မြင်လျှင် မြင်ကာမတ္တ၊ ကြားလျှင် ကြားကာမတ္တဖြစ်၍ သတိသမ္ပတိဖြင့် ဆင်ခြင်ပုံမှန်ကို အာသဝေါက္ခိန်းသည့် ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များသာလျှင် ပြုနိုင်ကြသည်။

ပုထုဇဉ်များမှတစ်ဆင့် သာယာဖွယ် ကုဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့သောအခါ နှစ်သက် ရွှင်လန်း ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ သာယာတပ်မက် ကြ၏။ မသာယာဖွယ် အနိဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့သောအခါ ကြောက်လန့်ခြင်း၊ စိတ်ဆိုးခြင်း၊ မုန်းတီးခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်း၊ စိုးရိမ်ခြင်းများ ဖြစ်တတ်ကြသည်။ ထိုအစွန်းနှစ်ဖက်သို့ မကျရောက်စေဘဲ အလယ်တည့်တည့်၌ တည်ငြိမ်စွာ မယိမ်းမယိုင် မတုန်မလှုပ် ရှုမြင်နိုင်သော သဘောကို ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာဟု ခေါ်သည်။ တရားကိုယ်အားဖြင့် ထကြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ပင် ဖြစ်သည်။

၂။ ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ

ယင်းကို ပုဒ်ခွဲပါက (ဗြဟ္မဝိဟာရ + ဥပေက္ခာ) ဟု နှစ်ပုဒ်ရရှိသည်။ ဗြဟ္မဝိဟာရ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်နေသော သတ္တဝါများကို တွေ့မြင်ရသောအခါ သနားကြင်နာမှု ဖြစ်ကြသည်။ ထိုသတ္တဝါကို ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ကယ်တင်ပေးလိုသည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ် ကူညီလိုသည်။ ထိုသတ္တဝါအတွက် စိတ်နှလုံး နာကျင်မှု ပင်ပန်းမှုဖြစ်ရသည်။ ချမ်းသာသူနှင့် ပြည့်စုံသော သတ္တဝါကို တွေ့မြင်ရသည့်အခါ ဝမ်းမြောက် ကြည်နူးစူးသည်လည်း ပီတိလွန်ကဲသဖြင့် နှလုံးသားမြှူကြွလာ၍ ပင်ပန်းမှုတစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ နှလုံးရောဂါရှိသူများမှာ ဝမ်းသာလျှင်လည်း နှလုံးက ဒဏ်မခံနိုင်၊ ဝမ်းနည်းလျှင် ကြောက်လန့်လျှင်လည်း နှလုံးကဒဏ်မခံနိုင်၊ အလွန်မြင်မားသောအစွန်အဖျား၌ စွန့်စားရပ်နေသူ တစ်ဦးကို နှလုံးရောဂါရှိသူသည် မကြည့်ရဲ၊ မကြည့်ဝံ့ချေ။ ရင်ထဲ၌ နာကျင်၍ နှလုံးတုန် ရင်ခုန်ဖြစ်ကာ ရင်ဘတ်ကို ဖိထားရသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဝမ်းသာမှုဝမ်းနည်းမှု နှစ်မျိုးစလုံးသည် စိတ်နှလုံး မငြိမ်မသက် ပင်ပန်းမှုရှိသည်။

ဥပေက္ခာမှာမူ ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်း မရှိ၊ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်းမရှိ၊ ချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းလည်းမရှိ။ သတ္တဝါတစ်ဦး ချမ်းသာမှုသည် သူက အလျောက်သာ ဖြစ်သည်။ အထူးအဆန်းမဟုတ်၊ သတ္တဝါတစ်စောက် ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်မှုသည်လည်း သူကအလျောက်သာ ဖြစ်သည်။ မိမိက တစ်စုံတစ်ရာ

ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်ရန်မလို။ ဤကဲ့သို့ အစွန်းနှစ်ဖက်သို့ မကျစေဘဲ ထိန်းနိုင်ခြင်းသည် အလယ်လမ်းကြောင်းတည့်တည့်သာလျှင် လျှောက်သွားနိုင်သောကြိုးတန်းလျှောက်သမားနှင့် တူသည်။ ကြိုးတန်း လျှောက်သူသည် ဟန်ချက်ညီညီ ထိန်းထားနိုင်ရန်အတွက် တုတ်ရှည်တစ်ချောင်းကို ကိုင်တွယ်၍ ချိန်ဆထားသည်။ ဟန်ချက်ကို ထိန်းထားသည်။ ဝဲယာမည်သည့်ဘက်ကိုမျှ အလေးချိန် မပိုစေရအောင် ယင်းတုတ်ရှည်ဖြင့် အလေးချိန်ကို ညှိပေးထားသည်။ မျက်စိကိုလည်း ဝဲယာဘေးနှစ်ဘက်သို့ မကြည့်ဘဲ ကြိုးတန်းကိုသာလျှင် မြင်အောင် ကြည့်ထားသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ကြိုးတန်းလျှောက်သူသည် ဝဲယာ နှစ်ဘက် ယိမ်းယိုင်မှုမရှိဘဲ အလည်တည့်တည့် ဟန်ချက်ကိုထိန်း၍ ဆွားလာလှုပ်ရှားနိုင်သည်။

ဤနည်းပေတု ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရသည် သတ္တဝါတို့၏ ချမ်းသာမှု၊ ဧဝံ၊ မှုသည် ကံအတိုင်းသာဖြစ်သည်ဟု လျစ်လျူရှုနိုင်သည်။ တမူးကိုက်အားဖြင့် တကြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ပင် ဖြစ်သည်။ ပါရမီ ဆယ်ပါး၌ ပါဝင်သော ဥပေက္ခာပါရမီဆိုသည်မှာ ဤဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာပင် ဖြစ်သည်။

၃။ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ

ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာကို ပုဒ်ခွဲလျှင် (ဗောဇ္ဈင်္ဂ+ဥပေက္ခာ)ဟု ဖြစ်လာသည်။ ဗောဇ္ဈင်္ဂအရ ဗောဇ္ဈင်တရား ၇-ပါးဖြစ်သည်။ ယင်းဗောဇ္ဈင် ၇-ပါး၌ပါဝင်သော ဥပေက္ခာကို ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာဟု ခေါ်သည်။ မင်္ဂတရား၊ ဖိုလ်တရားရရှိရန် အားထုတ်သည့်အခါ မင်္ဂဖိုလ်ရခါနီး အချိန်ကွင် ဝီရိယနှင့်ဇာမာဓိကို ညှိပေးရသည်။ တစ်ဘက်မှ လွန်ကဲသွားပါက မင်္ဂဖိုလ်သို့ မရောက်နိုင် ဖြစ်တတ်သည်။ ရှင်အာနန္ဒာသည် တစ်ညလုံး မအိပ်မနေ စကြိုလျှောက်၍အားထုတ်ရာ ဝီရိယလွန်သဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ မရောက်နိုင်ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ဝီရိယကို လျော့၍ ဝီရိယနှင့် သမာဓိညီအောင် ညှိနိုင်သောအခါမှသာ အရဟတ္တမင်္ဂ၊ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ရှိပေတော့သည်။

အလားတူပင် ပီတိလွန်ကဲလာသောအခါ သမာဓိအားလျော့၍ ပီတိအားနည်းပြန်သောအခါ ဝီရိယ လျော့သွားနိုင်သည်။ ဤကဲ့သို့ ဗောဇ္ဈင်တရားများကို အယုတ်အလွန်မရှိ ညီမျှအောင် ထိန်းသိမ်းမှုကို ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာဟု ခေါ်သည်။

၄။ ဝီရိယုပေက္ခာ

ယင်းကို (ဝီရိယ+ဥပေက္ခာ)ဟု ပုဒ်ခွဲရသည်။ ဝီရိယကို အပိုအလိုမရှိ တော်သင့်ရုံ၊ တန်သင့်ရုံ ဖြစ်အောင် ထားနိုင်မှုကို ဝီရိယုပေက္ခာဟုခေါ်သည်။ အလွန်အမင်း အားထုတ်မှုကိုလည်းကောင်း၊ အလွန်လျော့ရဲသော အားထုတ်မှု ကိုလည်းကောင်း ဖယ်ရှား၍ လိုအပ်သည့်ကိစ္စ ပြီးစီးအောင်မြင်ရုံ ချိန်သားကိုက် အားထုတ်မှု မယုတ်မလွန် အားထုတ်မှုကို ဝီရိယုပေက္ခာဟု ခေါ်သည်။ တရား ကိုယ်အားဖြင့် ဝီရိယစေတသိက်ဖြစ်သည်။

၅။ သင်္ခါရုပေက္ခာ

ယင်းကို (သင်္ခါရ+ဥပေက္ခာ)ဟု ပုဒ်ခွဲရသည်။ သင်္ခါရတရားတို့ကို အာရုံပြု ရာ၌ လျစ်လျူရှုခြင်းသဘောကို သင်္ခါရုပေက္ခာ'ဟုခေါ်သည်။ ဝိပဿနာဉာဏ် မရင့်သန်သေးသည့်အခါ ကာမစွန္ဒစသော အတားအဆီးများကို ပယ်ရှားရာ၌ ကြောင့်ကြဗျာပါရ စိုက်ရသည်။ ဝိပဿနာဉာဏ် ရင့်သန်သောအခါ ထိုအတား အဆီးများကို ဖယ်ရှားရန် အထူးဂရုမစိုက်ရတော့ဘဲ လျစ်လျူရှုနေနိုင်သည်။

တစ်နည်းအားဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် ဆယ်ပါးတွင် ဘယဉာဏ် အာဒိနဝ ဉာဏ်အခိုက်တွင် ဝိပဿနာ၏ အာရုံဖြစ်သော သင်္ခါရတရားတို့ကို ငြီးငွေ့ စက်ဆုပ်ခြင်း ဖြစ်နေသည်။ ကြောက်လန့်ခြင်း ဖြစ်နေသည်။ ဓမ္မသံဝေဂဖြင့် ကြောက်လန့်နေသည်။ ထို့နောက် မုစ္ဆိတုကမ္ပတာဉာဏ်အခိုက်၌ ထိုသင်္ခါရ အာရုံများကို စွန့်လွှတ်လိုသည်။ လွှတ်ပြေးလိုသည်။

သို့ရာတွင် အစားထိုးရန် အခြားအာရုံ (နိဗ္ဗာန်အာရုံ)ကိုလည်း မရသေး သဖြင့် မချစ်သော်လည်း အောင်ကာနမ်း သဘောထား၍ သင်္ခါရတရားတို့ကိုပင် ဆက်လက် ရှုမှတ်နေရသည်။ ဤအခြေအနေတွင် သင်္ခါရမှလွတ်မြောက်လိုသော် လည်း သင်္ခါရနယ်မှ ထွက်မပြေးနိုင်၊ သင်္ခါရအာရုံကို မလိုချင်သော်လည်း သင်္ခါရကိုသာ အာရုံပြုနေသည်။ နောက်ဆုံးတွင် မထတ်သာ၍ လက်လျော့ လိုက်ရသည့်အနေဖြင့် လွတ်မြောက်ရန် ကြိုးစားမှု၊ စွန့်လွှတ်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများ ကို မပြုလုပ်တော့ဘဲ လက်ရှိအခြေအနေအတိုင်းပင် အရှိအတိုင်းခံယူ၍ ရှုမှတ် နေရတော့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် သင်္ခါရတရားတို့ အပေါ်၌ လျစ်လျူရှုနိုင်ခြင်းကို သင်္ခါရုပေက္ခာဟု ခေါ်သည်။ တရားကိုယ်မှာ ပညာ စေတသိက်ဖြစ်သည်။

၆။ ဝေဒနပေက္ခာ

ယင်းကို(ဝေဒနာ+ဥပေက္ခာ)ဟု ပုဒ်ခွဲရသည်။ ဣဋ္ဌာရုံနှင့်တွေ့သည့်အခါ ထိုအားခွံ၌ သာယာဖွယ်ကို ခံစားခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ကြည်နူးခြင်း ဖြစ်တတ်သည်။ အနိဋ္ဌာရုံနှင့်တွေ့သည့်အခါ စိတ်ဆမ်းရဲမှု စိတ်မချမ်းသာမှုများ ခံစားရတတ်သည်။ ဣဋ္ဌာရုံလည်း မဟုတ်၊ အနိဋ္ဌာရုံလည်း မဟုတ်၊ ကြားသဘောကို အောင်သော အလယ်အလတ်အာရုံ (ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ)ကို တွေ့ရှိခံစားရသည့်အခါ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း မဖြစ်၊ ဝမ်းနည်းခြင်း ဝမ်းသာခြင်း မဖြစ်ဘဲ အလယ်အလတ် ခံစားခြင်းဝေဒနာသည့် ဝေဒနပေက္ခာမည်၏။ နှစ်သက်စဖွယ် ဣဋ္ဌာရုံပင်ဖြစ်သော်လည်း နိစ္စ ဓုဝ နေ့ရက်ရှည်ကြာ အမြဲ တွေ့ကြုံနေရသောအခါ ရိုးသွားတတ်သည်။ စိတ်မဝင်စားဘဲ ရှိတတ်သည်။ ထိုအခါ ဣဋ္ဌာရုံပင် ဖြစ်သော်လည်း လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာ ဖြစ်တတ်သည်။

ဥပမာ အလွန် ချောမောလှပသော သတ္တိသမီးပျိုတစ်ဦးကို စတင် တွေ့ရှိခြင်း၊ သမီးရည်းစားဖြစ်ခြင်း၊ အိမ်ထောင်ကျခြင်း၊ သားသမီးများရခြင်း စသည်ဖြင့် ကာလ အတန်ကြာလာသောအခါ ထိုအမျိုးသမီး အာရုံသည် တဖြည်းဖြည်း ရိုးသွားတတ်သည်။ စိတ်ဝင်စားမှု နည်းသွားသည်။ ပထမဦးဆုံးတွေ့ရှိရုံ၌ ရင်တခိန်းခိန်းခန်ကာ ဝမ်းမြောက်မှု သောမနဿ နှစ်သက်မှုစိတ်ဇော အယုန်များ အလွန်ပြင်းထန်စွာ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ သမီးရည်းစားဘဝ စတင်တွေ့ရှိရုံ၌ တစ်ကိုယ်လုံး နတ်ပူးသကဲ့သို့ တုန်တုန်ချီချီ ဖြစ်ကာ စကားမိအောင် မပြောနိုင်၊ ခြေဖျား လက်ဖျား အေးနေသည်အထိ ပီတိသောမနဿဇော ဖြစ်ထန်နေသည်။

ထို့နောက် လက်ထပ်ပြီးသောအခါ တုန်လှုပ်မှု ဒီဂရီသည် တစ်ဝက်မက ကျဆင်းသွားသည်။ ပီတိသောမနဿဇော လျော့နည်းသွားခြင်းကို ဖော်ပြသည်။ ထို့နောက် သားသမီးတစ်ယောက် နှစ်ယောက် ရချိန်တွင် စိတ်ဝင်စားမှု စွဲလမ်းတပ်မက်မှုများ အံ့ဩလောက်အောင် လျော့နည်းသွား၍ အတိတ်ကာလ သမီးရည်းစားဘဝကို ပြန်လည် အောက်မေ့ကြည်နူးကာ ပီတိဆောမနဿ အာစာကို မွေးမြူကြရသည်။

ထို့နောက် ၄၀-ကျော်၊ ၅၀-အရွယ် ရောက်သောအခါမှ အချင်းချင်း စိတ်ဝင်စားမှု တပ်မက်မှု စွဲလမ်းမှုများ အလွန်နည်းပါးလာသည်။ ထိုအမျိုးသမီး ကိုကြည့်၍ ထိ၍ ထိုယောက်ျားမှာ တုန်လှုပ်မှု မရှိတော့ဘဲ လျစ်လျူရှုမှု ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစားလာရသည်။ ငယ်စဉ်ကပင် မိခင်ရည်းစား (သို့မိဖုတ်) ဝန်ခိုစိတ်မချနိုင်ဘဲ အခြား ယောက်ျားနှင့် စကားပြောအပြင်ပင် နှုတ်ပြော

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ဝန်တို့မှ၊ ငြူစုမှ၊ စိတ်ဆိုးမှုများ ဖြစ်တတ်ကြသည်။ ထိုအမျိုးသမီးကို ယောက်ျားတစ်ပါးထိန် ဖမ်းဆီးစားဘိ၊ ကြည့်တော့ကိုပင် မကြိုက်၊ မယုံသင်္ကာမှု၊ စိုးရိမ်မှု၊ စိတ်မချမှုများ (ဝါ)သောက၊ ဒေါမနုဿများလည်း ပြင်းထန်စွာ ခံစားကြရသည်။

အသက် ၅၀-ကျော် ၆၀-သို့ ရောက်သောအခါတွင်မူ ယောက်ျားတစ်ပါးနှင့် ရင်းနှီးစွာ ပြုံးရယ်မြောဆိုနေသော်လည်း လင်ယောက်ျားဖြစ်သူမှာ ဝန်တို့ ငြူစုမှ မကျေနပ်မှုများ မရှိတော့ဘဲ စိတ်ချလာ၏။ အလယ်အလတ်သဘော ထားနိုင်လေသည်။

အနိဋ္ဌာရုံ၌ ဥပေက္ခာဖြစ်ပုံကို ဆက်လက်ဖော်ပြပါဦးမည်။ ဥပမာအားဖြင့် ငါးပိ၊ ငါးခြောက်၊ ငါ့ပြာရည်လုပ်ငန်းနေရာသို့ မရောက်ဖူးသူ လူတစ်ယောက် သည် ထိုနေရာသို့ ရောက်ခါစ၌ ငါးပိ၊ ငါးခြောက်၊ ငါ့ပြာရည်အနံ့များကို ရှုရှိုက်ရသည်မှာ အလွန်ဆိုးဝါးလှ၏။ ခေါင်းများ နောက်ကျပြီး စိတ်နှလုံး မသာမယာ ဖြစ်လာသည်။ အော့ချင် အန်ချင်ဖြစ်လာသည်။ ငါးပိ၊ ငါးခြောက် ကိုပင် မစားချင်၊ မမြင်ချင်လောက်အောင် အခံခက်လာသည်။ အနိဋ္ဌာရုံ အပေါ်၌ ဒေါမနုဿဝေဒနာကို ခံစားရသည်။

ထိုသူသည် ထိုလုပ်ငန်းရှာနှင့် တစ်ရက်ကနေ နှစ်ရက်၊ တစ်လကနေ နှစ်လ စသည်ဖြင့် နှစ်ချိန် ကြာလာလောအခါ ထိုအနံ့အသက်များနှင့် အတွေ့အထိ အနေအထိုင် ယဉ်ပါးလာပြီး ထိုအနံ့များကို နံသည်ဟုပင် မဆိုချင်တော့ဘဲ မွှေးသလိုလိုပင် ဖြစ်လာသည်။ နှာခေါင်း ယဉ်သွားသည်။ အနေအထိုင်ကြာ၍ ကျင့်သားရလာသောအခါ ထိုသူသည် ထိုအနံ့များကို နံသည်ဟုလည်း မထင်၊ မွှေးသည်ဟုလည်း မထင်တော့ပေ။ ထိုအနံ့များကို ရှုရှိုက်နေသည်ဟုပင် မထင်တော့ပေ။ အလွန်ဆိုးဝါးသော အနံ့အသက်များအပေါ်၌ အလယ်အလတ် သဘောထားနိုင်လာသည်။ နံစော်သော အနိဋ္ဌာရုံအပေါ်၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာ လျစ်လျူ ခံစားမှု ဖြစ်လာသည်။

ဤကဲ့သို့ လျစ်လျူ ခံစားခြင်းသည် ဝေဒနပက္ခာမည်၏။ တရားကိုယ်အားဖြင့် ဥပေက္ခာစေတသိက် ဖြစ်သည်။

၇။ ဝိပဿနပေက္ခာ

ယင်းကို(ဝိပဿနာ+ဥပေက္ခာ)ဟု ပုဒ်ခွဲရသည်။ ဝိပဿနာရှုရာ၌ လျစ်လျူ ထားနိုင်ခြင်း၊ အလယ်အလတ် သမာထမတ်ထားနိုင်ခြင်းကို ဝိပဿနပေက္ခာ ဟု ခေါ်သည်။ ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနိစ္စသဘော၊ ဒုက္ခသဘော၊ အနုဿသဘော

ကို ထင်မြင်အောင် ရှုရာ၌ ဝိပဿနာဉာဏ်နုစဉ်က အထူးစိုက်၍ ဆင်ခြင် သုံးသပ် ရှုမှတ်ရသည်။ ဝိပဿနာဉာဏ် ရင့်ကျက်လာအခါတွင်မူ အထူး အားမစိုက်ရဘဲ အနိစ္စသဘော၊ ဒုက္ခသဘော၊ အနတ္တသဘောများကို ဉာဏ်၌ အလိုလို ထင်မြင်နေသည်။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းကို ဝိပဿနပေက္ခာ ဟု ခေါ်သည်။ တရားကိုယ်အားဖြင့် ပညာစေတသိက် ဖြစ်သည်။

၈။ တတြိမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ

ယင်းကို (တတြိ+မဇ္ဈတ္တ+ဥပေက္ခာ)ဟု သုံးပုဒ်ခွဲရမည်။ တတြိမဇ္ဈတ္တ- ပေက္ခာသည် စေတသိက် ၅၂-ပါးတွင် တစ်ပါးအပါဝင် ဖြစ်သည်။ ကာမာဝစရ ကုသိုလ်၊ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ် လောကုတ္တရာကုသိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော ထို ကုသိုလ်များ ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း ဤစေတသိက်ပါဝင်သည်။ ဤစေတသိက်၏ လုပ်ငန်းတာဝန်မှာ စိတ္တုပြုဒ်တစ်ခုအတွင်း၌ ပါဝင်နေသော စိတ်စေတသိက် တရားတို့ကို မိမိကိစ္စမိမိပုံမှန်ဆောင်ရွက်စေရန် အယုတ်အလွန်မရှိဘဲ သမာသမတ် မျှမျှတတ ဖြစ်နေစေရန်၊ ဟန်ချက်ညီနေစေရန် ထိန်းထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ပေါ် ရာ၌ တစ်ဖက်သတ်လွန်ကဲခြင်း မရှိစေဘဲ မျှတစွာ ဖြစ်လေ့ရှိကြသည်။

အကုသိုလ်စိတ္တုပြုဒ် ဖြစ်ပေါ်ရာ၌မူ ဤစေတသိက်မပါရှိသဖြင့် အချင်းချင်း ညှိနှိုင်းမှု မရှိ၊ တစ်ခုခုက တစ်ဖက်သတ် လွန်ကဲနေတတ်သည်။ လောဘ၊ ရာဂ လွန်ကဲဘတ်သည်။ သို့မဟုတ် ဒေါသ အာဇာဘာ လွန်ကဲတတ်သည်။ သို့မဟုတ် မနာလိုဝန်တို့မူ၊ ငြူစူမှု၊ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗုဒ္ဓဿာတို့ လွန်ကဲနေတတ်သည်။ သို့မဟုတ် အိပ်ချင် ငိုက်မျဉ်း ထိုထိုင်းမှု လွန်ကဲနေတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် အကုသိုလ်စိတ္တုပြုဒ်တွင် တတြိမဇ္ဈတ္တတာစေတသိက် မပါရှိကြောင်း ထင်ရှား သည်။

ကုသိုလ်စိတ္တုပြုဒ်ဖြစ်ရာ၌မူ ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက် ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက် တရားများ တွင် လျော့နည်းသော တရားကို တိုးတက်စေ၍ လွန်ကဲသော တရားများကို ပြန်လည် လျော့စေသည်။ ဤကဲ့သို့ ထိုထိုတရားများအချင်းချင်း အလယ် အလတ် သမာသမတ် ဖြစ်အောင် ထိန်းထားခြင်းကို တတြိမဇ္ဈတ္တပေက္ခာဟု ခေါ်သည်။

၉။ ဈာနပေက္ခာ

ယင်းကို (ဈာန+ဥပေက္ခာ) ဟု ပုဒ်ခွဲရသည်။ ဈာန်ချမ်းသာကို မခံစားဘဲ ချမ်းသာသည့်ဘက်သို့ မကျရောက်စေဘဲ လျစ်လျူရှုနိုင်ခြင်းသဘောကို ဈာန- ပေက္ခာ ဟု ခေါ်သည်။ တရားကိုယ်အားဖြင့် တတြိမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ပင်

ဖြစ်သည်။ ယင်းစေတသိက်သည် ပဌမဈာန်နှင့် ဒုတိယဈာန် အခိုက်၌လည်း ရှိနေသည်သာ ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် ဝိတက် ဝိစာရနှင့် ပီတိတို့က လှမ်းမိုးဖိစီး လှန်ကဲနေသဖြင့် တာဏမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်သည် ခေါင်းမထောင်နိုင်ဘဲ မထင်မရှားဖြစ်နေရသည်။ တတိယဈာန်သို့ ရောက်သောအခါမူ ဝိတက်ဝိစာရနှင့် ပီတိတို့ကို ဖယ်ရှားခဲ့ပြီး ဖြစ်၍ သုခနှင့် ကေဂူတာ ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးသာလျှင် ကျန်ရှိတော့သည်။ ထိုသုခချမ်းသာသည် ပီတိနှင့် ကင်းနေသောကြောင့် ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့သည်။ ပီတိသည် လှုပ်လက်ချောက်ချား မြောက်တက်နေ တတ်သည်။

ထို့ကြောင့် ပီတိနှင့် တွဲနေသော သုခသည် အဆင့်နိမ့်သည်။ အင်အား နည်းနေသည်။ ပီတိကို ဖယ်ရှားလိုက်၍ ပီတိကင်းသော သုခမှတစ်ဆင့် လေးနက် တည်ငြိမ်သည်။ အင်အားကြီးမားလာသည်။ ထို့ကြောင့် လောကီ တွေ့ထိခံစား ရသော သုခဝေဒနာအပေါင်းတို့တွင် ဤတတိယဈာန် ချမ်းသာသုခသည် အကြီးဆုံး၊ အမြတ်ဆုံး၊ အမြင့်ဆုံး ဖြစ်သည်ဟူ၍ သုရားအစရှိသော အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ချီးမွမ်းတော်မူကြသည်။ ဤမျှကြီးကျယ် မွန်မြတ်သော ပီတိ မပါသည့် တတိယဈာန်ချမ်းသာ (နိပ္ပိတိကသုခ)ကို အပြင်းအထန် မခံစားဘဲ (ဝါ) သုခနောက်သို့ မလိုက်ပါဘဲ ယင်းချမ်းသာသုခကို လျစ်လျူရှုခြင်းသည် ဈာနပေက္ခာမည်၏။

၁၀။ ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ

ယင်းကို (ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ)ဟု ပုဒ်ခွဲရသည်။ အလုံးစုံ ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့မှ စင်ကြယ်သော ဥပေက္ခာဟု ဆိုလိုသည်။ ဤဥပေက္ခာမှာ စတုတ္ထ ဈာန် (တနည်းအားဖြင့် ပဉ္စမဈာန်)နှင့် ယှဉ်သော တာဏမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက် ဖြစ်သည်။ ဈာန်တရားတို့သည် ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏတရားတို့ကို ငြိမ်းအေး စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ နိဝရဏတို့ကို ငြိမ်းအေးအောင် ဆောင်ရွက်ရသည်။ နိဝရဏ တရားတို့သည် ဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်များ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းသို့ နိဝရဏ ငြိမ်းအောင် ဆောင်ရွက်ရာ၌ စတုတ္ထဈာန်သို့ ရောက်သောအခါ ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏတရား ငါးပါးလုံး ဖယ်ရှားနိုင်ခဲ့ပြီး ဖြစ်၍ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ ငြိမ်းအေးစေရန် ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်း သဘောမရှိတော့ချေ။ လျစ်လျူရှုထား နိုင်သည်။ ဤသို့ ဖြစ်ခြင်းကို ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာဟု ခေါ်သည်။

ဤဥပေက္ခာ ဆယ်ပါးတို့တွင် ဝေဒနပေက္ခာမှာ ဝေဒနာစေတသိက် ဖြစ်၍ ထပ်မံရှင်းရန် မလိုချေ။ ဝိရိယပေက္ခာမှာလည်း ဝိရိယစေတသိက်ဖြစ်၍ သိခြား ရှင်းရန် မလိုချေ။

ဝိပဿနပေက္ခာနှင့် သင်္ခါရပေက္ခာတို့မှာ ပညာစေတသိက် တစ်ခုတည်းဖြစ်၍ အနုအရင့် ကွာခြားမှုရှိသည်။ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သို့ မရောက်မီ ဥဒယဘယ ဉာဏ်မှ အထက်ဝိပဿနာဉာဏ် အနိက်အတန်၌ ဝိပဿနပေက္ခာဉာဏ် ဖြစ်သည်။ ထိုဉာဏ်များ၏ အထက်သို့ ရောက်ရှိ၍ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ဟု ဆိုအပ်သော ပညာစေတသိက်ကို သင်္ခါရပေက္ခာဟု ခေါ်ရသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ဆိုရပါမူ သင်္ခါရထူးထို့၏ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘောကို အစားဂရုမစိုက်ရတော့ဘဲ ထင်မြင်နေခြင်းသဘောသည် ဝိပဿနပေက္ခာ မည်၏။ သင်္ခါရထူး အာရုံကို ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှု၊ လွတ်မြောက်လိမ့်မူ စွန့်လွှတ်လိမ့်မူ မရှိတော့ဘဲ လျစ်လျူ ရှောင်ခြင်းသည် သင်္ခါရပေက္ခာမည်၏။

တစ်ဖန် တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ၊ ဈာန်ပေက္ခာ၊ ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ၊ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ၊ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ ဤခြောက်မျိုးထို့၏ အနုအရင့် အနိစ္စ အမြင့်ကို ခွဲခြားပြဆိုပါဦးမည်။

ဘာမန်အားဖြင့် ကာမာဝဇျေကသိုလ်စိတ်များ ဖြစ်ရာ၌ ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက် ထထားများ သမာသမတ်ကျ၍ ဟန်ချက်ညီနေခြင်း သဘောသည် တဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာမည်၏။

သတ္တဝါထို့၏ ချမ်းသာရေး ဆင်းရဲရေး၌ လျစ်လျူရှုခြင်းသည် ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာမည်၏။

ဈာန်တရားကို အားထုတ်ရာ၌ တတိယချာန်ချမ်းသာကို လျစ်လျူရှုနိုင်ခြင်းသည် ဈာန်ပေက္ခာမည်၏။

စတုတ္ထချာန် အနိက်၌ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့မှ စင်ကြယ်ရန် ကြောင်ကြဲ ဈာန်ပါရမပြု လျစ်လျူရှုခြင်းသည် ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ မည်၏။

လောကုတ္တရာမဂ်ရခါနီး ဖြစ်ခါနီးတွင် ပညာ၊ ဝီရိယ၊ သမာဓိ၊ ပီတိ စသော ဗောဇ္ဈင်္ဂတရားတို့ကို သမာသမတ် ညီမျှနေအောင် ဟန်ချက်ညီညီ ထိန်းနိုင်ခြင်းသည် ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာမည်၏။

ဇယန္တာဖြစ်ပြီးနောက် အာရုံခြောက်ပါး၊ ဒွါရခြောက်ပါးတို့၌ လောဘ အာရုံ၊ ဒေါသအစွန်း မကျစေဘဲ အလယ်အလတ်သဘော မြင်ကာမတ္တ ကြားကာမတ္တ စိတ်ကို ထားနိုင်ခြင်းသည် ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာမည်၏။

ဗြဟ္မစိုရ်တရားပွားများခြင်း

ဥပေက္ခာ၏ အနီးရန်သူနှင့် အဝေးရန်သူ

ဥပေက္ခာကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖြန်းမည့် ယောဂီစိုရ်လ်သည် မိမိ၏စိတ်ကို မုန်းသူ ဘက်သို့လည်း မကျ၊ ချစ်တူဘက်သို့လည်း မကျ၊ အလေးညီသော ချိန်ခွင်လျှာ ကဲ့သို့ အလယ်ဗဟိုချက်၌ အညီအမျှ ထားရမည်။ သုခိတ ဒုက္ခိတ သတ္တဝါတို့ အပေါ် ဥပေက္ခာ ပွားနေစဉ် တစ်ဘက်ဘက်သို့ ယိမ်းယိုင်သွားလျှင် ဥပေက္ခာ မဖြစ်တော့ချေ။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးအား ဂရုမစိုက် အရေးမစိုက်ခြင်းသည်လည်း ဥပေက္ခာ မဟုတ်ချေ။

ဥပမာအားဖြင့် ပြောဆိုဆုံးမ၍ မရသူတစ်ယောက်ကို “ဒီလူကိုဖြင့် ကမ္မသကာ ထားလိုက်တော့၊ ဥပေက္ခာသာ ပြုလိုက်တော့” ဟု သဘောထား ခြင်းသည် ဗြဟ္မစိုရ်ဥပေက္ခာ၏ သဘောထား မဟုတ်ပေ။ ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟနှင့်ယှဉ်သော အကုသိုလ်ဥပေက္ခာ (အညာဏုပေက္ခာ) ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဗြဟ္မစိုရ်ဥပေက္ခာ၏ အနီးရန်သူသည် အညာဏုပေက္ခာ ခေါ်စသော မောဟ ဖြစ်သည်။

ချစ်သူအပေါ်၌ စွဲလမ်းတပ်မက်သော ဇာဂနှင့် ရန်သူအပေါ်၌ အမျက် ထွက်သော ခေါသသည် ဗြဟ္မစိုရ်ဥပေက္ခာ၏ အဝေးရန်သူ ဖြစ်သည်။

ဥပေက္ခာဗြဟ္မစိုရ်ပွားမည့် ယောဂီသည် မောဟနှင့် ဒေသ အစွန်းနှစ်ဘက် ရန်သူနှစ်ယောက်ကို ရွှေငံရှားနိုင်ရမည်။

အပြစ်နှင့်အကျိုးကို ဆင်ခြင်ခြင်း

မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်၍ တတိယဈာန် ရပြီးသော ယောဂီသည် ထိုဈာန်ကို ကျေပျော်အောင် အထပ်ထပ်စင်စားရမည်။ ထိုဈာန်မှ ထသည့်အခါ မေတ္တာဈာန်စသည်တို့၏ အပြစ်ကို ဆင်ခြင်ရမည်။ ဆင်ခြင်ပုံမှာ မေတ္တာသည် ချစ်ခင်ဗျာဠာဖြတ်နိုးမှု တဏှာရာနှင့် နိုးစပ်၏။ ကရုဏာသည် ကာမဂုဏ်ကိုမိသော နှလုံးမသာယာမှု ခေါ်မနုဿနှင့် နိုးစပ်၏။ မုဒိတာသည် ကာမဂုဏ်ကိုမိသော ရှင်လန်းငမ်းမြောက်မှု သောမနဿနှင့် နိုးစပ်၏။ ထို့ကြောင့် မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာတို့သည် ရန်ထိုးကြမ်းတမ်း သေး၏။ ဥပေက္ခာကား ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်း၊ နှလုံးမသာယာခြင်း အစွန်းနှစ်ဘက်ကင်းစောကြောင့် ငြိမ်သက်၏။ နူးညံ့သိမ်မွေ့၏ဟု ဆင်ခြင် ရမည်။

ဈာန်သမာဓိရအောင် ဥပေက္ခာပွားပုံ

ဥပေက္ခာဘာဝနာ ပွားများရာ၌ ပါရမီကုသိုလ်ဖြစ် ပွားများရန် မလိုတော့ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဈာန်သမာဓိရရန် ဥပေက္ခာစသက်သက်ကို ပွားများ၍ မပြစ်သောကြောင့်တည်း။

မှန်၏။ မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ တစ်ပါးပါး ပွားများ၍ တတိယ ဈာန်ရပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ စတုတ္ထဈာန်ကိုရရှိရန် ဥပေက္ခာကို ပွားရသည်။ ဥပေက္ခာပွားခြင်းဖြင့် ပဌမ၊ ဒုတိယ တတိယဈာန်တို့ကို မရနိုင်။

ထို့ပြင် မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ တစ်ပါးပါး ပွားများ၍ တတိယ ဈာန်ကို ရရှိပြီးမှသာ ဥပေက္ခာပွား၍ စတုတ္ထဈာန်ကို ရနိုင်သည်။ အခြားကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ကို ပွား၍ တတိယဈာန် ရရှိထားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ဥပေက္ခာ စတုတ္ထဈာန်ကို မရရှိနိုင်ပေ။

ဥပေက္ခာ ဘာဝနာ ပွားမည့် ယောဂီသည် မေတ္တာစသည်ပွား၍ ရထားသော တတိယဈာန်မှ ထပြီးနောက် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အပြစ်နှင့် အကျိုးကို ဆင်ခြင်ရမည်။ ထို့နောက် မချစ် မမုန်း အလယ်အလတ် ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် ဦးစွာ စ၍ ဥပေက္ခာပွားရမည်။ နှုတ်ဖြင့်လည်းလောင်း၊ စိတ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ “အပြုခဲ့သည့်ကံအတိုင်း ဖြစ်နေသည်” ဟု အကြိမ်ကြိမ် ပွားများ နှလုံးသွင်းရမည်။ ထို့နောက် ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌-

မချစ်မမုန်းသော ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်ကို တွေ့မြင်ရလျှင် လျစ်လျူရှုသည့်ဖြစ်ရာသကဲ့သို့ ထိုအတူပင် အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့ကို လျစ်လျူရှုခြင်း ဥပေက္ခာဖြင့် ဖြန့်အပ်၏-

ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ချစ်သူစသော သတ္တဝါအားလုံးတို့ အပေါ် ဥပေက္ခာ ပွားရ၏။

ဥပေက္ခာ ၁၃၂-ပါး ပွားနည်း

အနောင်သ ဥပေက္ခာ ၅-မျိုး

- (၁) သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဿကာ = သတ္တဝါ အားလုံး ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။
- (၂) သဗ္ဗေ ပါဏာ ကမ္မဿကာ = အသက်ရှူသူ အားလုံး ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။

ဗြဟ္မစိုရ်ထရား ပွားများခြင်း

- (၃) သဗ္ဗေ ဘူတာ ကမ္မဿကာ = ထင်ရှားဖြစ်သူ အားလုံး ကံသေ
လျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။
- (၄) သဗ္ဗေ ပုဂ္ဂလာ ကမ္မဿကာ = ဗုဒ္ဓိလှ အားလုံး ကံသာလျှင်
ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။
- (၅) သဗ္ဗေ အတ္တဘာဝပရိယာပနာ = ခန္ဓာကိုယ်အတ္တတောရှိသူ အား
လုံး ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ
ရှိကုန်၏။

ဩဇာဥပေက္ခာ ၇-မျိုး

- (၁) သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော ကမ္မဿကာ = မိန်းမအားလုံး ကံသာလျှင် ကိုယ်
ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။
- (၂) သဗ္ဗေ ပုရိသာ ကမ္မဿကာ = ယောက်ျားအားလုံး ကံသာလျှင်
ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။
- (၃) သဗ္ဗေ အရိယာ ကမ္မဿကာ = အရိယာ အားလုံး ကံသာလျှင်
ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။
- (၄) သဗ္ဗေ အနရိယာ ကမ္မဿကာ = ပုထုဇဉ် အားလုံး ကံသာလျှင်
ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။
- (၅) သဗ္ဗေ ဧဝါ ကမ္မဿကာ = နတ်အားလုံး ကံသာလျှင် ကိုယ်
ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။
- (၆) သဗ္ဗေ မနုဿာ ကမ္မဿကာ = လူအားလုံး ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်
ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။
- (၇) သဗ္ဗေ ဝိနိပါတိကာ ကမ္မဿကာ = အပါယ်သတ္တဝါအားလုံး ကံသာ
လျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။

ဤအနောဓိသ ဥပေက္ခာ ၅-မျိုးနှင့် ဩဇာဥပေက္ခာ ၇-မျိုးကို အရပ်မျက်နှာ
မညွှန်းဘဲ ပြီးရသောကြောင့် “ဒိသာအနောဓိသ ဥပေက္ခာ” ၁၂-ပါး ဟု
ခေါ်သည်။ ဤ ၁၂-ပါးကိုပင် မူလအခြေခံ ဥပေက္ခာဟုလည်း ခေါ်သည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာလင်္ကာကျမ်း

အနောဓိသ ဥပေက္ခာ	၅	
ဩဓိသ ဥပေက္ခာ	၇	+
<hr/>		
ဒီသာအနောဓိသ ဥပေက္ခာ (မူလအခြေခံ ဥပေက္ခာ)	၁၂	
အရပ်မျက်နှာ	၁၀	x
<hr/>		
ဒိသာဩဓိသ ဥပေက္ခာ	၁၂၀	
မူလအခြေခံ ဥပေက္ခာ	၁၂	+
<hr/>		
ဥပေက္ခာ	၁၃၂-ပါး	

တတိယဈာန်ကို ရပြီးနောက် သတ္တဝါအားလုံးထို့အပေါ် ဤပွားနည်း ၁၃၂-ပါးဖြင့် ကြိမ်ဖန်များစွာ ဥပေက္ခာပွားပါက ဥပေက္ခာတေတုတ္ထဈာန် အပ္ပနာသို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်လေသည်။ ထိုဈာန်ကို အခြေခံ၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုပွားနိုင်ပါလျှင် အာသဝေါကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ နိုင်လေသည်။

ဥပေက္ခာပွားနည်း တစ်မျိုး

ယခုပြဆိုမည့် ဥပေက္ခာပွားနည်းမှာ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၊ ပဉ္စကနိပါတ် နိဝရဏဝဂ်၊ အဘိဏ္ဍသုတ်၌ ဟောတော်မူသော အောက်ဖော်ပြပါ ပါဠိတော် အရ ဥပေက္ခာပွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းပါဠိတော်၌—

“သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဿကာ ကမ္မဒါယာဓါ ကမ္မယောနိ ကမ္မဗန္ဓု
ကမ္မပ္ပဋိသရဏာ” —

ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်။ ယင်းပါဠိတော်အရ အောက်ပါအတိုင်း ပွားများရ သည်—

- သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဿကာ = သတ္တဝါအားလုံး ကံသာလျှင် ကိုယ်စိုင် ဥစ္စာရှိကုန်၏။
- သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဒါယာဓါ = သတ္တဝါအားလုံး ကံ၏ အမွေခံသာ ဖြစ် ကုန်၏။
- သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မယောနိ = သတ္တဝါ အားလုံး ကံဟူသော အင်္ဂါကြွမ်း ရှိကုန်၏။

ပြောဆိုရုံလေးများ ပွားများခြင်း

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မပုဒျု သတ္တဝါအားလုံး ကံသာလျှင် အသေ
ခင်းပွန်း ရှိကုန်၏။

သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မပုဒျုသာသနာသ=သတ္တဝါအားလုံး ကံသာလျှင်ကိုးကွယ်
အားထားရာ ရှိကုန်၏။

ကမ္မဿကာ--စသော ပါဠိ ငါးပုဒ်တို့သည် အာက္ခရာအရေးအသား ကွဲပြား
သော်လည်း အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် တူညီကြသည်။ ပါဠိငါးပုဒ်လုံးကိုသော်
လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် မိမိနှစ်ဘက်ရာ ဉာဏ်၌ထင်လင်းရာ ပါဠိတစ်ပုဒ်ကို
သော်လည်းကောင်း ရှုပတ်ဆို၍ ပွားများနိုင်ကြသည်။

စဉ်းစားဖွယ်ရာ ဥပေက္ခာ

ဗြဟ္မဝိဟာရဒလးပါးအနက် စေတ္တာသည့် ဖြည့်ကျင့်ရာပါရမီ ဖြစ်၏။
ဥပေက္ခာသည်လည်း ဖြည့်ကျင့်ရာပါရမီ ဖြစ်၏။ သို့ရာတွင် စေတ္တာမှာသတ္တဝါ
တို့ကို အာရုံပြု၍ ချမ်းသာစေလိုသော စိတ်နည်းကို ထားရသောကြောင့်
မြင့်မြတ်သော ပါရမီတရား ဖြစ်ထိုက်ကြောင်း သိသာ ထင်ရှားပေသည်။
ဥပေက္ခာမှာမူကား ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးရာ ပါရမီတစ်ပါးပင် ဖြစ်သော်လည်း
သတ္တဝါတို့ကို အာရုံပြုကာ သတ္တဝါတို့၏ ချမ်းသာမှု ဆင်းရဲမှုသည် သူတို့၏
ကံအတိုင်းသာ ဖြစ်သည်။ ချမ်းသာထိုက်သော ကံပါလျှင် ချမ်းသာလိမ့်မည်။
ဆင်းရဲထိုက်သော ကံပါလျှင် ဆင်းရဲထိုက်မည်။ ငါတစ်စုံတစ်ရာမျှ ကြောင့်ကြစိုက်
နေဖွယ် မရှိဟု နှလုံးသွင်းခြင်းမျိုးဖြစ်၍ ဤနှလုံးသွင်းခြင်းမျိုးကို မြင့်မြတ်
သည်ဟုဆိုရန် ခဲဟင်းနေပေမည်။ အရပ်သုံး ဝေါဟာရဖြင့် ပြောရလျှင် ဤကဲ့သို့
သတ္တဝါတို့ကို ဂရုမခိုက်ဘဲ အရုတ်ခွဲနေခြင်း ဥပေက္ခာတရားသည် အဘယ်ကြောင့်
မြင့်မြတ်သော ပါရမီတရား ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။ ဤသို့ စဉ်းစားဖွယ် စောဒက
တက်ဖွယ် ဖြစ်လာသည်။ ဤသို့ စဉ်းစားသူ စောဒကတက်သူအား ပြေလည်
အောင် သံသယရှင်းအောင် ဖြေရှင်းပြပါမည်။

ဤ လောက၌ ရနိုင်ခဲ ဖြစ်နိုင်ခဲသော အရာသည် တန်ဖိုး ရှိ၍ တန်ဖိုးထား
ခံရ၍ ရလွယ် ဖြစ်လွယ်သော အရာသည် တန်ဖိုးမရှိ၊ တန်ဖိုးထားမခံရသည်မှာ
ဓမ္မတာပင် ဖြစ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အမှိုက်သရိုက် ကျောက်ခဲ သစ်တို့သည်
ရလွယ်၍ တန်ဖိုးမရှိ၊ ရွှေ ငွေ ကျောက် သံ ပတ္တမြား စသည်တို့ကား ရခဲ၍
တန်ဖိုးရှိသည်။

ဤအတူ မေတ္တာအရာ၌လည်း လောဘ၊ ဓမ္မိသ၊ စသော အကုသိုလ်တရားဆိုးတို့
 သည် ရလွယ်ဖြစ်လွယ်၍ အနည်းငယ်မျှ တန်ဖိုးမရှိ။ ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ
 စသော ကုသိုလ်တရားတို့ကား အားထုတ်မှုမရှိဘဲ အလိုအလျောက် မဖြစ်ပွားနိုင်၊
 အားထုတ်ဆည်းပူးမှ ရနိုင်ဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုတရားတို့တွင် ဒါန၊ သီလတို့ထက်
 အဆင့်အတန်းမြင့်သော ဘာဝနာကုသိုလ်၌ ပါဝင်သည့် မေတ္တာတရားစစ်စစ်
 ဖြစ်ဖို့ရန် အလွန်ခဲယဉ်းလှ၏။ မေတ္တာစိတ်ထားဖို့ထက် အလွန်အလွန် ပို၍
 ခက်ခဲသည်ကား ပါရမီ မြောက်မည့် ဥပေက္ခာစိတ်ထားဖို့ပင် ဖြစ်သည်။

အရပ်ထဲ၌ “ဤသူကို ယခု ငါ ဥပေက္ခာပြုထားပြီ၊ ဤစီးပွားရေးမှာ ငါသည်
 ကမ္မဿကာပင် ထားပါသည်” စသည်ဖြင့် အရေးမယူ၊ ဂရုစိုက်ခြင်းသဘော
 မျိုးကို လျစ်လျူရှုခြင်းဥပေက္ခာအဖြစ် သုံးစွဲ ဧပြာဆိုနေကြသောကြောင့်
 ဥပေက္ခာသည် အရေးမပါ အရာမဖောက် တန်ဖိုးမရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။
 စင်စစ်အားဖြင့် ဥပေက္ခာဖြစ်ရန် သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံပြု ဂရုစိုက်ရမည်သာ
 ဖြစ်သည်။

ဥပေက္ခာ၏ သဘောမှာ အာရုံမပြု ဂရုစိုက် စွန့်ပစ်ရသော သဘောမျိုး
 မဟုတ်ဘဲ အာရုံပြု၍ ဂရုစိုက်ရမည့်သဘောထား ရှိသည်။ ထိုသို့ ဂရုစိုက်
 ရာတွင်—

“ငါနှင့်တကွ သတ္တဝါအားလုံး ချမ်းသာစေရန်၊ ဆင်းရဲစေရန် တစ်စုံ
 တစ်ရာ အားထုတ်မှု ပြု၍မရ၊ ချမ်းသာထိုက်သော ကံပါသူ ချမ်းသာ
 မည်၊ ဆင်းရဲထိုက်သော ကံပါသူ ဆင်းရဲမည်၊ သတ္တဝါတို့၏ ချမ်းသာမှု၊
 ဆင်းရဲမှုသည် မိမိတို့ကံနှင့်သာ သက်ဆိုင်သည်၊ ဖတ်စုံတစ်ရာမျှ
 ကြောင့်ကြစိုက်၍ မရနိုင်” —

ဟူ၍ သတ္တဝါတို့ကို အာရုံပြုကာ ထင်ထင်ရှားရှား နှလုံးသွင်းနိုင်မှသာလျှင်
 ဥပေက္ခာစစ်စစ်ဖြစ်သည်။ သတ္တဝါများအတွက် တစ်စုံတစ်ရာ စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှု
 မပြုရသဖြင့် ဥပေက္ခာတရားသည် သိမ်မွေ့လှ၏။ တည်ကြည်ငြိမ်သက်လှ၏။

ဥပေက္ခာမြင့်မြတ်ပုံ

ဥပေက္ခာသည် မေတ္တာထက်သာလွန် မြင့်မြတ်ပုံကို ထုတ်ဆောင်ပြပါဦးမည်။
 သမထနည်းလမ်းအရ ဥပေက္ခာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်း ပွားများလိုလျှင် အောက်
 ဈာန်များအတွက် မပွားများရဘဲ အထက်ဆုံးဈာန်အတွက်သာ ပွားများရမည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ဈာန်တရားသည် ဉာဏ်နဲ့ နှေးသူများအတွက် ငါးကြိမ် ပေါက်မြောက်မှ ဈာန်စခန်း အဆုံးသို့ ရောက်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် ပဉ္စကနည်းဖြင့် ဈာန်ငါးငါးကို ဟောတော်မူရသည်။ ဉာဏ်ထက်သူများအတွက်ကား လေးကြိမ် ပေါက်မြောက်လျှင် ဈာန်တရား အဆုံးသို့ ရောက်သည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် စတုတ္ထနည်းဖြင့် ဈာန်လေးပါးကို ဟောတော်မူသည်။

ထိုယောဂီသည် မည်သည့် ဈာန်ကိုမျှ မရသေးမီ ဈာန်တရားကို ရရှိရန် ကြိုးစား အားထုတ်လိုပါက ဥပေက္ခာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းပွားများမှု မပြုရပေ။ ဥပေက္ခာကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ပဉ္စကနည်းအလို ပဉ္စဈာန်နှင့်သာ သက်ဆိုင်၏။ စတုတ္ထနည်းအလို စတုတ္ထဈာန်နှင့်သာ သက်ဆိုင်၏။

ထို့ကြောင့် ဉာဏ်နဲ့ နှေးသူဖြစ်လျှင် မေတ္တာ စသော ကမ္မဋ္ဌာန်းများဖြင့် စတုတ္ထဈာန်အထိ ပေါက်မြောက်အောင် အားထုတ်ပြီးမှ နောက်ဆုံး ပဉ္စမ ဈာန်ကို ရရှိအောင် ဥပေက္ခာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရသည်။ ဉာဏ်ထက်မြက်သူ ဖြစ်လျှင် မေတ္တာစသော ကမ္မဋ္ဌာန်းများဖြင့် တတိယဈာန်အထိ ပေါက်မြောက် အောင် အားထုတ်ပြီးမှ နောက်ဆုံး စတုတ္ထဈာန်ကို ရရှိအောင် ဥပေက္ခာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဥပေက္ခာသည် သိမ်မွေ့ ထည်ကြည် မြင့်မြတ်သော သဘောရှိသော တရားဖြစ်၍ အထက်ဈာန်တရား နှင့်သာ သက်ဆိုင်ပြီး အောက်ဈာန်တရားများနှင့် မသက်ဆိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်ရာ မေတ္တာတရားကား အောက်ဈာန်လေးပါး သုံးပါးတို့နှင့်သာ သက်ဆိုင်၏။ ဥပေက္ခာကား အထက်ဈာန်နှင့်သာ သက်ဆိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခာတရားသည် မေတ္တာတရားထက် သာလွန်မြင့်မြတ်ကြောင်း ထင်ရှား ပေသည်။ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းအနေဖြင့် စီးဖြန်းခြင်း မဟုတ်ဘဲ ဥပေက္ခာပါရမီ ပြည့်ဝရန်သာ ရည်ရွယ်ခဲ့ပါလျှင်ကား အချိန်မရွေး ဥပေက္ခာတရားကို ပွားများ အားထုတ်နိုင်ပေသည်။

အထောင်းတော် ဥပေက္ခာပါရမီ ဖြည့်ပုံ

ဘုရားအလောင်းတော်ကြီးများ၏ ဥပေက္ခာပါရမီဖြည့်ကျင့်ပုံကား ကြက်သီး မွေးညှင်းထလောက်အောင် ပြင်းဝန်လှပေ၏။ ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခာပါရမီ ဖြည့်သောအကျင့်ကို “လောမဟံသစရိယ” ဟု ခေါ်ဝေါ်သည်။ (လောမ+ဟံသ +စရိယ၊ လောမ=မွေးညှင်း+ဟံသ=ရွှင်ခြင်း၊ ထခြင်း၊ ထောင်ခြင်း+စရိယ =အကျင့်။)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ရှေးအခါက ထူထောင်လောင်းတော်သည် စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ကို ပယ်စွန့်၍ ရဟန်းပြုလိုသော်လည်း အကယ်၍ ရဟန်းပြုလျှင် ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချီးမွမ်းခြင်းဖြင့် ထင်ရှားနေဦးမည်။ ထိုသို့ ထင်ရှားခြင်းကိုလည်း မနှစ်သက်။ ရဟန်းမပြုဘဲ လောကဓံ တရားများကို ခံနိုင်ရည်စွမ်း ရှိပါမည်လောဟုလည်း ကြံစည်မိသည်။

ထို့နောက် အလောင်းတော်သည် အထူးသဖြင့် သူတစ်ပါးတို့၏ အနိပ်အစက်ဒဏ်ကို သည်းခံခြင်း စသော အကျင့်ကို ဖြည့်ကျင့်လျက် သူတစ်ပါးတို့အပေါ် လျစ်လျူရှုခြင်းတည်းဟူသော ဥပေက္ခာပါရမီ အထွတ်အထိုင်သို့ ရောက်စေအံ့ဟု ကြံလျက် ဝတ်မြဲတိုင်း အဝတ်အစားဖြင့် အိမ်မှ ထွက်ခွါလာခဲ့သည်။

မြင့်မြတ်လှသည့် ခေါင်းပါးသော အသက်မွေးခြင်းရှိလျက် အားမရှိတရှိ နုံတိ နုံအ ကဲ့သို့ သူတစ်ပါးအပေါ် စိတ်မဆိုးတတ်သူကဲ့သို့ အများက ထင်မြင် ဟုဆလာအောင် အများတကာ၏ မလောက်လေး မလောက်စား ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်စရာ ဖြစ်အောင် အသွင်ဆောင်၍ တစ်နေရာတွင် တစ်ညသာ အိပ်လျက် မြို့ရွာနိဂုံးအနွံ သွားလာနေထိုင်လေသည်။

အလောင်းတော်သည် ဤသို့အားဖြင့် မရှိမသေမှု ဆဲဆို ကြိမ်းမောင်းမှု များစွာ အပြုခံရသော နေရာ၌ အချိန်ကြာမြင့်စွာ နေတော်မူသည်။ စိတ်နေ စိတ်ထားနှင့် ကိုယ်နှုတ်အမှုအရာ မရိုင်းပြသော်လည်း အသွင်အပြင်အားဖြင့်မူ သူတစ်ပါး အထင်သေးစရာ မရှိမသေပြုစရာ ဆဲဆိုကြိမ်းမောင်းစရာ ဖြစ်နေသည်။

နေအိမ်မှ ထွက်လာကတည်းက ဝတ်ထားသော အဝတ်အစားများကလည်း ဟောင်းနွမ်း ဆွေးမြေ့ စုတ်ပြတ်နေလေပြီ။ အရှက်လုံရုံမျှသာ ရှိတော့သည်။ အမြင်မကောင်း၍ သူတစ်ပါးက အဝတ်အပိုင်းအစကလေးများ လာပေးလျှင်လည်း လက်မခံ။ အရှက်တရားကို ရရာ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုဖြင့် ဖုံးကွယ်လျက် လှည့်လည် သွားလာနေလေသည်။

တစ်နေ့တွင် အလောင်းတော်သည် စရိုက်ကြမ်း၍ ရိုင်းစိုင်းသော ကလေး များရှိသည့် ရွာတစ်ရွာသို့ ရောက်ရှိလေသည်။ ထိုရွာမှ ကလေးများသည် စရိုက် ကြမ်း၏။ မိုက်ရိုင်း၏။ နှုတ်ထွက်ကြမ်း၏။ ပြောင်လှောင်တတ်၏။ လူအိုလူမင်း ဆင်းဆင်းရဲရဲ လမ်းသွားနေသူတို့ကို မြင်လျှင် ကတော့ကဲ ပြာထည့်၍ ကျောပေါ်၌ ပက်လောင်းတတ်ကြ၏။ တစ်ဖက်သား မချီမဆံ့ ဖြစ်နေအောင် ဆပ်သွားရွက်ကို ချိုင်းကြားထဲသို့ ထိုး၍ ပေးတတ်ကြသည်။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

အလောင်းတော်သည် ထိုကလေးများကို တွေ့မြင်ရလျှင် “ယခု ငါသည် ဥပေက္ခာပါရမီ ပြည့်စုံရန် အကြောင်း အထောက်အပံ့ကောင်းကို ရပြီ” ဟု ကြံစည်လျက် ထိုရွာတွင် နေတော်မူသည်။ ထိုရွာမှ ဆိုးသွမ်း ရိုင်းပြသော ကလေးအုပ်သည် အသွင်အပြင် မတင့်တယ်ဘဲ သူရူးသဖွယ် ဖြစ်နေသော အလောင်းတော်ကို မြင်လျှင် နောက်ကြ ပြောင်ကြ ဆဲဆိုကြ၏။ ပြာ ဖုန်မှန် စသည်တို့ဖြင့် ပက်ကြ၏။ အလောင်းတော်သည် မခံနိုင်ယောင် ကြောက်ရွံ့ ယောင်ဆောင်ကာ ထပြေးတော်မူသည်။ ကလေးများလည်း အလောင်းတော် နောက်သို့ လိုက်၍ မခံနိုင်အောင် ပြုလုပ် ပြောဆိုကြသည်။

အလောင်းတော်သည် သုသာန် အနီးသို့ ရောက်လျှင် “ဤအရပ်၌ ဤကလေးမိုက်တို့အား တားမြစ် ပြောဆိုမည့်သူ မရှိ၊ ငါ၏ ဥပေက္ခာပါရမီကို လှလှကြီး အောင်အောင်မြင်မြင် ဖြည့်ရတော့မည်” ဟု ကြံစည်ကာ သုသာန် အတွင်းသို့ ဝင်၍ လူရိုးတစ်ခုကို ခေါင်းအုံးကာ အိပ်နေတော်မူသည်။

ယင်းသို့ အိပ်နေသော အလောင်းတော်အား ကလေးမိုက်တို့သည် အမျိုး မျိုး ပြောဆို ပြောင်လှောင် ပုတ်ခတ်ကြသည်။ ချွဲခန်းတံတေး၊ နှပ်ချေးတို့ဖြင့် ထွေးပက်ကြသည်။ ကလေးများ ထိုသို့ ပြုမူခြင်းအပေါ်၌ အလောင်းတော်သည် ဝမ်းသာမှုလည်း မဖြစ်၊ ဝမ်းနည်းမှုလည်း မဖြစ်၊ စိတ်ဆိုးမှု နှလုံးမသာယာမှု လည်း မဖြစ်၊ မိမိအား ဘာမျှ မပြုလုပ်သကဲ့သို့ ဘာမျှမဖြစ်သကဲ့သို့ ပကတိ အခြေအနေအတိုင်း အမှုမဲ့ အမှတ်မဲ့ နေတော်မူသည်။ ဤသို့ ပြုလုပ်ခံရ သည်ကား တစ်နေ့တည်း တစ်ရက်တည်း မဟုတ် နေ့တိုင်း ဖြစ်သည်။

တစ်နေ့တွင် ထိုရွာမှ ပညာရှိ လူကြီးများက ထိုအဖြစ်ကို သိမြင်ကြသဖြင့် ထိုသို့ မပြုလုပ်ကြရန် ကလေးများအား တားမြစ်ကြသည်။ အလောင်းတော် ကိုလည်း “ဤပုဂ္ဂိုလ်ကား ထန်ခိုးအာနုသော် ကြီးလှသော ရသေ့သူမြတ်၊ ယောဂီသူမြတ် ဖြစ်သည်” ဟု သိရှိကြကာ များစွာ ပူဇော်ထူကာ ပြုကြသည်။

အလောင်းတော်သည်ကား မိုက်ရိုင်းသော ကလေးများ ငါ့ကို ဇော်ကား ကြသည်။ ပညာရှိသော လူကြီးများ ငါ့ကို ပူဇော်ကြသည်ဟု ကလေးများနှင့် လူကြီးများအပေါ် မုန်းခြင်း၊ ချစ်ခြင်း၊ ဝမ်းနည်းခြင်း၊ ဝမ်းသာခြင်း လုံးဝ မဖြစ်ဘဲ အလယ်အလတ် သဘောဖြင့် ထပ်တူညီမျှသော စိတ်သဘော ထားလျက် လျစ်လျူရှုကာ ဥပေက္ခာပါရမီကို ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးတော်မူ လေသည်။

အလောင်းတော်မြတ် ဤကဲ့သို့ ကျင့်တော်မူပုံကို မြင်ရသူတိုင်း ကြက်သီး
မွေးညှင်း ထကြရသောကြောင့် ဤအကျင့်ကို “လောမဟံသစရိယ” အကျင့်ဟု
ခေါ်လေသည်။ ဤကဲ့သို့ ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်း ငြိမ်းအေးလျက် ပကတိအတိုင်း
နေနိုင်လျှင် ဥပေက္ခာနှင့် ပြည့်စုံပြီဟု မှတ်ယူရမည်။

ဥပေက္ခာ ပျက်စီးခြင်း

ဤလောက၌ လူတစ်ယောက်သည် လှူမှုရေးရာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တစ်စုံတစ်ရာ
မသိမမြင်ဘဲ တွေးတွေးဝေဝေ ငေးငေးမှိုင်မှိုင် ထိုထိုထိုင်းထိုင်း နေခြင်းမှာ
ဥပေက္ခာပျက်စီးခြင်း ဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့ လောကလူအများကို ဂရုမထားဘဲ
မှိုင်တွေ့နေခြင်းကို ဥပေက္ခာဟု မခေါ်ဆိုရပေ။ ထိုသို့ ငေးမှိုင်မူသည် ဥပေက္ခာ
မဟုတ်။ ဥပေက္ခာဟူ၍ အထင်မှားရသည့် မသိမမြင်မှု (မောဟ)သာ ဖြစ်သည်။

ဥပေက္ခာအစစ်မှာ တစ်စုံတစ်ရာ မသိမမြင်ဘဲ တွေ့တွေ့ဝေဝေ ငေးမှိုင်
နေခြင်း မဟုတ်။ သတ္တဝါတို့၏ ချမ်းသာကြောင်း ဆင်းရဲကြောင်း အကောင်း
အဆိုးကို သိသည်။ သို့သော် ထိုကိစ္စများသည် ငါနှင့် မသက်ဆိုင်၊ ထိုသူတို့၏
ကံနှင့်သာ ဆိုင်သည်ဟု ထင်ထင်မြင်မြင် နှလုံးသွင်းခြင်းသာ ဖြစ်သည်။
ထို့ကြောင့် နေညီအငွေ့ကထာ၌-

“ပြင်းစွာ တွေ့ဝေငေးမှိုင်နေခြင်းသည် ကောင်းကောင်းဆိုးဆိုး
အာရုံအမျိုးမျိုးတို့၌ လှစ်လျူရှုယောင်ဆောင်လျက် လှည့်ပတ်တတ်
သည်။ (မောဟက ဥပေက္ခာယောင်ဆောင်၍ လှည့်ပတ်တတ်သည်။)
ကုသိုလ်တရားတို့၌ အားမထုတ်လိုခြင်းသည် ဥပေက္ခာဗြဟ္မစိုရ်
အယောင်ဆောင်၍ လှည့်ပတ်တတ်သည်။ (ကုသိုလ်ပြုမှု၌ ပျင်းရိခြင်း
ကောသဇ္ဇက ဥပေက္ခာယောင် ဆောင်တတ်သည်။)-

ဟူ၍ မိန့်ဆိုထားလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခာပွားမည့် ယောဂီများသည်
မောဟတရားနှင့် ကောသဇ္ဇတရားတို့က မိမိဘို့အား မလှည့်ပတ်နိုင်အောင်
အထူး သတိဆောင်ရမည်။

ဗြဟ္မစိုရ်လေးပါး အဆင့်ဆင့်ပွားပုံ

မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာ ဟူသော ဗြဟ္မစိုရ်တရား လေးပါး
တို့၏ မူလအစ အရင်းခံကား ယင်းတို့ကို ပွားများ အားထုတ်လိုသော
ကုသိုလ်ဆန္ဒ ဖြစ်၏။ အလယ်ကား ဆန့်ကျင်ဘက် နှိပ်ရဏနှင့် အနီးရန်သူ၊
အဝေးရန်သူတို့ကို ပယ်ခွါခြင်းဖြစ်၏။ အဆုံးပန်းတိုင်ကား အပ္ပနာဈာန်
ရရှိခြင်း ဖြစ်၏။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ပညတ်တရား အလိုအားဖြင့် တစ်ဦးသော သတ္တဝါသည်လည်းကောင်း၊ များစွာသော သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း ယင်းဗြဟ္မစိုရ်တရား လေးပါး၏ အာရုံဖြစ်သည်။ ဥပစာရ (ဈာန်၏အနီး)သို့ ဖောက်သောအခါ၌သော်လည်းကောင်း၊ အပ္ပနာဈာန်သို့ ချောက်သောအခါ၌သော်လည်းကောင်း အာရုံကို ပွားစေခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ပေ၏။ ထိုသို့ ပွားစေရာ၌ ပွားစေပုံအစဉ်ကို ထင်ရှားစေရန် ဥပမာပြပါမည်။

ကျွမ်းကျင်သော လယ်သမားသည် ထွန်သင့်သော အရပ်ကို ပိုင်းခြား၍ ထွန်သကဲ့သို့ ထိုအတူ လက်ဦးအစဉ်ပင်လျှင် တစ်ခုသော ကျောင်း၊ အိမ်၊ အဆောက်အဦကို ပိုင်းခြား၍ “ဤကျောင်း၊ ဤအိမ်၌ သတ္တဝါတို့သည် ချမ်းသာကြပါစေ” စသည်ဖြင့် ထိုကျောင်း ထိုအိမ်ရှိ သတ္တဝါတို့အား ဗြဟ္မစိုရ်လေးပါး ပွားရမည်။

ဤကဲ့သို့ တစ်ခုသော ကျောင်း အိမ် ရှိ သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ ဗြဟ္မစိုရ်စိတ် နူးညံ့အောင် ခန့်ကျန်းသန်စွမ်းအောင် ပွားပြီးလျှင် နှစ်ခုသော ကျောင်း အိမ် စသည်တို့၌ ပွားရမည်။ ထို့နောက် တစ်ခုသော လမ်း၊ ရွာထက်ဝက်၊ တစ်ရွာလုံး၊ တစ်နယ်လုံး၊ တစ်ပြည်လုံး၊ စကြဝဠာ တစ်ခုလုံးရှိ သတ္တဝါအားလုံးတို့ အပေါ်၌ ဗြဟ္မစိုရ်လေးပါး ပွားများရမည်။

ဗြဟ္မစိုရ်လေးပါး တစ်ပြိုင်နက်ပွားပုံ

ရှေးဗုဒ္ဓပျက် ဝတ်တက် ဝတ်ကပ်ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ် အသင်းအဖွဲ့ များသည် ဘုရားရှိခိုးပြီးသောအခါ မေတ္တာပို့ ပါဠိများ ရွတ်ဆိုကြသည်။ ယင်း ပါဠိများသည် မေတ္တာပို့သက်သက် မဟုတ်ဘဲ ဗြဟ္မစိုရ်တရား လေးပါးလုံးနှင့် သက်ဆိုင်လေသည်။ ယင်းပါဠိများကို ရွတ်ဆို၍ ဗြဟ္မစိုရ်တရား တစ်ပြိုင်နက် ပွားများနိုင်ကြရန် ဖော်ပြပါမည်။

- သဗ္ဗေ သတ္တာ၊ သဗ္ဗေ ပါဏာ၊ သဗ္ဗေ ဘူတာ၊ သဗ္ဗေ ပုဂ္ဂလာ၊
- သဗ္ဗေ အတ္တဘာဝပရိယာပနာ (အနောဓိသ)၊
- သဗ္ဗာ ဣတ္ထိယော၊ သဗ္ဗေ ပုရိသာ၊ သဗ္ဗေ အရိယာ၊ သဗ္ဗေ အနရိယာ၊
- သဗ္ဗေ ဒေဝါ၊ သဗ္ဗေ မနုဿာ၊ သဗ္ဗေ ဝိနိပါတိကာ (ဩဓိသ)၊
- အဝေဓုံ ဟောန္တု၊ အဗျာပဇာ ဟောန္တု၊ အနိဿာ ဟောန္တု၊
- သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု (မေတ္တာ)၊
- ဒုက္ခာ မိစ္စန္တု (ဣဒ္ဓဏာ)၊
- ယထာလဒ္ဓသမ္ပတ္တိတော မာ ဝိဂစ္ဆန္တု (မုဒိတာ)၊
- ဣပ္ပဿကာ (ဥပေက္ခာ)၊ (ဒိသာအနောဓိသ ဗြဟ္မစိုရ်)။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

- ပုရတ္တိဇာယ ဒိသာယ၊ ပစ္စိမာယ ဒိသာယ၊ ဥတ္တရာယ ဒိသာယ၊ ဒက္ခိဏာယ ဒိသာယ၊ ပုရတ္တိမာယ အနုဒိသာယ၊ ပစ္စိမာယ အနုဒိသာယ၊ ဥတ္တရာယ အနုဒိသာယ၊ ဒက္ခိဏာယ အနုဒိသာယ၊ ဟေဋ္ဌိမာယ ဒိသာယ၊ ဥပရိမာယ ဒိသာယ၊ သဗ္ဗေ သတ္တာ (လ) သဗ္ဗေ ဝိနိပါတိကာ- အဝေရာ ဟောန္တူ (လ) ကမ္မဿကဝ (ဒိသာဩဇိအ ဗြဟ္မစိုရ်)။

အကျိုးဖလ တူမျှဗြဟ္မစိုရ်

မေတ္တာပွားစူးအား မေတ္တာအကျိုး (၁၁)မျိုး ရရှိကြောင်းကို မြန်မာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုင်းလိုလို သိရှိထားကြသည်။ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာ ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများလျှင်ကား မည်သည့်အကျိုးများ ရသည်ဟု သိရှိသူ အလွန် နည်းပါးလှပေသည်။

အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် မေတ္တာပွားသူ ရသော မေတ္တာအကျိုး (၁၁)မျိုးကိုပင် ကရုဏာပွားသူလည်း ရ၏။ မုဒိတာပွားသူလည်း ရ၏။ ဥပေက္ခာပွားသူလည်း ရ၏။ ထို့ကြောင့် လူ့သိများသော မေတ္တာအကျိုး (၁၀)မျိုးသည် ဗြဟ္မစိုရ်တရား လေးပါးလုံးအတွက် ရရှိသော အကျိုးအာနိသင်များ ဖြစ်သည်။ ဗြဟ္မစိုရ် လေးပါးအနက် မည်သည့် ဗြဟ္မစိုရ်ကို ပွားများသည်ဖြစ်စေ ထိုအကျိုးအာနိသင် (၁၁)မျိုးကို အပြည့်အဝ ရရှိ ခံစားရမည်ဟု မှတ်သားကြရ၏။

ရန်သူအား မေတ္တာပွားရာတွင်

အပ္ပမညာ ၄-ပါးကို ဗြဟ္မစိုရ်ဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းကို သာမာန်လူများ ပွားများရန် မလွယ်ကူပေ။ အပ္ပမညာ ၄-ပါးအနက် မေတ္တာပွားရာ၌ ရန်သူအပေါ် မေတ္တာပွားများဖို့ အခက်ဆုံးဖြစ်သည်။ မချစ်သောသူကို ချစ်ဖို့ရန် မလွယ်ကူပေ။ မုန်းသူ ရန်သူ အပေါ်၌ ပထမဆုံး အာဇာတပျောက်အောင် ကြိုးစားရမည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မုန်းတီးခြင်း စိတ်နာခြင်း၏ အကြောင်းများ တဖြည်းဖြည်း ပါးသွားအောင် ပျော့သွားအောင် မှေးမှိန်ပျောက်ကွယ်သွားအောင် ကြိုးစား ရမည်။ မုန်းတီးခြင်း၏ အကြောင်းကား ရန်သူသည် မိမိကို နှစ်နာအောင် စီးပွား ဥစ္စာပျက်ပြုန်း လှူသေဆုံး ရသည်အထိ ကျူးလွန်ခြင်း၊ အနိုင်ကျင့် မတရား ကျင့်ခြင်းများကြောင့် ဖြစ်သည်။

ရန်သူ၏ အပြစ်အနာအဆာများကို ခွင့်လွှတ်နိုင်အောင် ဥပေက္ခာတရားကို ပွားများရမည်ဖြစ်သည်။ “သဗ္ဗေ သတ္တာ ကမ္မဿကာ” ဟူသည်နှင့်အညီ သတ္တဝါ အားလုံး ကစီမံရာ ခံကြရသည်။ မိမိမှာ ဤကဲ့သို့ ပြစ်မှားစော်ကား ဖျက်ဆီး

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ညှဉ်းဆဲခံရခြင်းသည် အတိတ်ကာလ ဘဝါဘဝက အကုသိုလ်ကံများကြောင့် ဖြစ်ရသည်။ ပြုသူအသစ် ခံရသူအဟောင်း ဖြစ်၍ အတိတ်က ဝဋ်ကြွေးကို ပေးဆပ်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဝဋ်ကြွေးရှိလျှင် ကြေပါစေတော့၊ အတူအလှည့် မယူလိုပါ။ သူကံနဲ့သူ ရှိပါစေတော့၊ ဤသို့ ကံ ကံ၏ အကျိုးတရားကို စဉ်းစား ဆင်ခြင်သည့်အခါ ရန်သူဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်စွဲ လျော့နည်းသွား၍ တရားသဘောကို မြင်လာသည်။ ထိုအခါ ရန်သူအပေါ်၌ ဥပေက္ခာပြု လျစ်လျူ ရှုလာနိုင်တော့ သည်။ ရန်ငြိုးပြေပျောက်၍ ခွင့်လွှတ်နိုင်သည့်အခါ ဥပေက္ခာဖြစ်လ-ပြီဟု မှတ်ယူရမည်။

ယင်းသို့ ဥပေက္ခာပွားပြီးနောက်၌ သူ၏ အကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ် ကံ ပြစ်မှုများကြောင့် ရန်သူသည် ဆင်းရဲဒုက္ခ ခံစားရလိမ့်ဦးမည်။ အကုသိုလ် ဝဋ်ကြွေးကို ပေးဆပ်ရလိမ့်ဦးမည်။ ဤသို့ ဦးစွာ ဆင်ခြင်လျှင် ရန်သူအပေါ် သနားခြင်း ဖြစ်လစပေမည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ကျောက်မောင်းဆင်၍ ကျောက်တုံးကြီး လှိမ့်ချခြင်းဖြင့် သတ်ရန် ကြိုးပမ်းသော ဒေဝဒတ်အပေါ် ၎င်းခံစားရမည့် ငရဲဒုက္ခကို ဆင်ခြင် သိမြင်တော်မူ၍ ရန်ပြုလာသော ဒေဝဒတ်အပေါ် သနားဗြင်း မဟာကရုဏာ ဖြစ်တော်မူသည်။

ရန်သူအပေါ် မေတ္တာပွားရာ၌ ရှေးဦးစွာ ဥပေက္ခာဖြစ်အောင် ကြိုးစား ရမည်။ ထို့နောက် ကရုဏာဖြစ်အောင် ကြိုးစားရမည်။ ထိုသို့ ကရုဏာပွားများ ပြီးနောက် မေတ္တာကို ပွားရမည်။

“မဟာ”ထိုက်သော ဗြဟ္မစိုရ်

ဗြဟ္မစိုရ်လေးပါးအနက် မေတ္တာသည်လည်း မေတ္တာစွမ်းအား အလျောက်၊ ကရုဏာသည်လည်း ကရုဏာစွမ်းအားအလျောက်၊ မုဒိတာသည်လည်း မုဒိတာ စွမ်းအားအလျောက်၊ ဥပေက္ခာသည်လည်း ဥပေက္ခာစွမ်းအား အလျောက် အစွမ်းထက်ကြသည်။ တန်ခိုးအာနုဘော် ကြီးမားကြသည်။ (၁၁) မျိုးသော အကျိုးအာနိသင်တို့ကို ရရှိရာ၌လည်း တူညီကြသည်။

လောကဝေါဟာရ အနေဖြင့်ကား မေတ္တာကို ဦးစား ပေးကြသည်။ မေတ္တာကို အထွတ်အထိပ်တင်ထားကြသည်။ ရှင်တော်ဘုရား အောင်ခြင်း ရှစ်ပါးကို အောင်မြင်တော်မူခြင်းသည်လည်း မေတ္တာတော် အာနုဘော် အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် သာမန်လူသားတို့၏ မေတ္တာကို မဆို တားဘိဦး။ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ မေတ္တာတော်ကိုပင် “မဟာ”ထပ်၍ “မဟာ”ဖြင့်

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ဝိသေသနပြု၍ “မဟာမေတ္တာတော်” ဟု ကျမ်းဂန်စာပေတို့၌ အသုံးအနှုန်း ဝေါဟာရ မရှိပေ။ ထို့အတူ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာတို့ကိုလည်း “မဟာ” ပုဂံဖြင့် ဝိသေသနပြု၍ မဟာမုဒိတာ၊ မဟာဥပေက္ခာ ဟူသော အသုံးအနှုန်းများ မရှိပေ။ အဘယ်ကြောင့်နည်း။

မေတ္တာသည်ကား သုခိတ၊ ခုက္ခိတ သတ္တဝါတို့အပေါ် အညီအမျှ ချစ်ခြင်း မေတ္တာစိတ်မျှသာ ဖြစ်၏။ မုဒိတာသည်လည်း သုခိတသတ္တဝါတို့ အပေါ် ဝမ်းမြောက်ခြင်း မုဒိတာစိတ်မျှသာ ဖြစ်၏။ ဥပေက္ခာသည်လည်း သတ္တဝါတို့ အပေါ် ကံအတိုင်းသာဟု လျစ်လျူရှုခြင်း ဥပေက္ခာစိတ်မျှသာ ဖြစ်၏။ ထို ဥပေက္ခာကို သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်အနေဖြင့် ဉာဏ်အရာ၌ ထားသော်လည်း ထိုဉာဏ်ကိုမူ ဝိပဿနာပွားလျှင် ရရှိနိုင်ကြသည်။ ထိုမေတ္တာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာ တို့သည် “အသာဓာရဏဉာဏ်တော်” အရာ၌ မပါဝင်ကြပေ။

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ သတ္တဝါအားလုံးအပေါ် သနား ကြင်နာတော်မူခြင်း ကရုဏာကိုကား သနားခြင်း ကရုဏာစိတ်မျှ၌သာမက “အသာဓာရဏ ဉာဏ် တော်၊ မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏ်တော်” ဟူ၍ ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်း လေသည်။ ထို့ကြောင့် ဗြဟ္မစိုရ်လေးပါးအနက် ကရုဏာ ဗြဟ္မစိုရ်သည် “မဟာ” ထိုက်သော ဗြဟ္မစိုရ်ဖြစ်သည်။ ကရုဏာတစ်ခုတည်းကိုသာ “မဟာကရုဏာတော်” ဟု သုံးနှုန်းရလေသည်။

ဤနေရာ၌ အလျဉ်းသင့်၍ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ “မဟာ ကရုဏာတော်” အကြောင်းကို ဖော်ပြပါဦးမည်။

မဟာကရုဏာတော်

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတိုင်း၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ အဆင့်အတန်းအလျောက် သနား ကြင်နာတတ်သည့် ကရုဏာစိတ်ထား ရှိကြပေသည်။ သို့ရာတွင် သာမန် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့၏ ကရုဏာစိတ်သည် တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုမရှိဘဲ ဖြစ်လွယ်ပျက်လွယ် တတ်သည်။ လွယ်လွယ်သနား၍ လွယ်လွယ်မေ့တတ်သည်။

သတ္တဝါအားလုံးတို့အပေါ် ထားရှိသော ဘုရားရှင်တို့၏ သနားကြင်နာမှု ကရုဏာသည်ကား အတိုင်းအဆမရှိ အလွန်ကြီးမားလှပေ၏။ ကရုဏာစိတ်သည် ဈာန် သမာဓိအဆင့်သို့ ရောက်နေ၍ လေးနက်တည်ငြိမ်စွာ ခိုင်မာလှပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်တို့၏ သနားကြင်နာခြင်းကရုဏာကို “မဟာကရုဏာတော်”

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ဟု ခေါ်ရသည်။ ထိုမဟာကရုဏာတော်ဟူသော ဂုဏ်ပုဒ်သည် သာမည လူနတ် ဗြဟ္မာတို့နှင့် ပတ်သက်မှု မရှိ၊ ဆက်ဆံခြင်း မရှိ၊ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် တစ်ပါးတည်းသာ ရထိုက်သော၊ ခံယူထိုက်သော ဂုဏ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ သီးခြားဂုဏ်တော်ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ သတ္တဝါတို့အပေါ် သနားတော်မူသော မဟာကရုဏာတော်ကို အသာဓာရဏဉာဏ်တော်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မဟာကရုဏာ သမာပတ္တိဉာဏ်တော်ဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလေသည်။ အကယ်၍ အခြားပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးဦးအတွက် “မဟာကရုဏာတော်” ဟု သုံးစွဲခဲ့လျှင် ထိုသုံးစွဲသော မဟာကရုဏာတော်သည် အစစ်မဟုတ်ဘဲ အတုသာ ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။

“မဟာ” တပ်ရပုံ

အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သနားကြင်နာခြင်းကို “မဟာ” ဟု ဝိသေသန မပြုဘဲ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ သနားကြင်နာခြင်းကိုမှ အဘယ်ကြောင့် “မဟာ” ဟု ဝိသေသနပြု၍ “မဟာကရုဏာတော်” ဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲရသနည်း။

အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ သနားခြင်းကရုဏာသည် ကမ္ဘာလောက အားလုံးအပေါ်ရှိ သတ္တဝါအားလုံးတို့အပေါ် ပျံ့နှံ့မှု၊ သက်ရောက်မှု မရှိ။ မိမိမြင်ရာ၊ ကြားရာ၊ သိရာ သတ္တဝါတို့အပေါ်၌သာ သက်ရောက်နိုင်ကြသည်။ သနားနိုင်ကြသည်။ သတ္တဝါအားလုံး ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ကင်းလွတ်ပါစေဟု နှုတ်ကဆိုသော်လည်း စိတ်အာရုံကမူ သတ္တဝါအားလုံးအပေါ်၌ မသက်ရောက်နိုင်ဘဲ သတ္တဝါအားလုံးထဲမှ အစိတ်အပိုင်းမျှသော သတ္တဝါအပေါ်၌သာ သက်ရောက်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် မဟာမတပ်ဘဲ “ကရုဏာ” ဟုသာ သုံးစွဲရသည်။

ဘုရားရှင်တို့၏ ကရုဏာတော်သည် စကြဝဠာလောကဓာတ် တစ်ခွင်လုံးရှိ သတ္တဝါအားလုံးအပေါ်၌ သက်ရောက်သည်။ မည်မျှဝေးသော နေရာ၌ရှိနေပါစေ ယနေ့ ကျွတ်တမ်းဝင်မည်ဆိုလျှင် ဘုရားရှင်၏ မဟာကရုဏာဉာဏ်တော်၌ ထင်လာရသည်။

ဤကဲ့သို့ အာရုံပြုရာသတ္တဝါတို့၏ များပြားခြင်းကြောင့် အားရုံ၏များပြားမှု “မဟာ” ဟူသော အမည်ကို ကရုဏာနာမ်ဓာတ်အပေါ်၌ တင်စား၍ လည်းကောင်း၊ ကရုဏာတော်သည် သတ္တဝါအားလုံးကို အာရုံပြုနိုင်လောက်အောင်

စွမ်းအားသတ္တိကြီးမားသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကရုဏာတော်၏ တန်ခိုး ရှိန်စော် အာနုဘော်သည် ကျယ်ပြန့် ကြီးမားသောကြောင့် လည်းကောင်း ဘုရားရှင်တို့၏ သနားခြင်း ကရုဏာကို “မဟာ” တပ်၍ “မဟာကရုဏာတော်” ဟု ခေါ်ပေါ်ရသည်။ (မဇ္ဈိမကော)

မည်သူနှင့်မျှ မဆက်ဆံပုံ

မဟာကရုဏာတော်သည် မည်သူနှင့်မျှ မဆက်ဆံပုံ (အသာဓာရဏ ဖြစ်ပုံ) ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြပါဦးမည်။

သတ္တဝါတို့မည်သည် များသောအားဖြင့် တစ်ကိုယ်ကောင်း သမားများ ဖြစ်ကြ၏။ မိမိတစ်ကိုယ်တော် ကြီးပွားရေး၊ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် ကိုယ်လွတ် ရှန်းကန်နေကြသည်။ မိမိကြီးပွားမည်ဆိုလျှင် အခြားသူတို့ကို မငဲ့ကွက်နိုင်၊ ချက်ပိုင်သည်နှင့် အရယူတတ်ကြသည်။

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်ကား တစ်ကိုယ်ကောင်းသမား မဟုတ်၊ တစ်ကိုယ်တော် အလွတ် ရှန်းထွက်သူ မဟုတ်၊ သတ္တဝါအများကို ငဲ့ညှာသနားတော်မူသည်။ သတ္တဝါ အများကို ကယ်တင်ရန် ကိုယ်တိုင်ဒုက္ခခံတော်မူသည်။ သတ္တဝါတို့၏ အကျိုး စီးပွားကို ရှေးရှု၍ မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားကိုလည်း ကြိုးစားတော်မူသည်။

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် တစ်ကိုယ်ကောင်းသမား မဟုတ်ပုံ၊ သတ္တဝါ တို့အား လွန်စွာသနားသည့် မဟာကရုဏာတော် ရှိတော်မူပုံကို အလောင်းတော် သုမေဓာ ဘဝက စိတ်အကြံတော်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် သိနိုင်ပေသည်။ သုမေဓာဘဝသည် ဘုရားဖြစ်ရန် အလွန်နုသေးစသာ ဘဝဖြစ်သည်။ ထိုဘဝ မှာပင် ဤသို့ ကြံစည်တော်မူခဲ့သည်။ ဤအကြံမျိုး အဘယ်သူ ကြံဝံ့အံ့နည်း။

ငါသည် အလိုရှိပါမူ ယနေ့ပင် ကိလေသာတို့ကို လောင်မြိုက် ပယ်ရှား၍ ရဟန္တာစင်စစ် ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤ ဒီပင်္ကရာ ဘုရားရှင် သာသနာ၌ ငါတစ်ပါးတည်းနိဗ္ဗာန်ကူးခြင်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း၊ သတ္တဝါအပေါင်းကို ကယ်တင်နိုင်ရန် သဗ္ဗညုဗုဒ္ဓဖြစ်အောင် ကြိုးစားမည်။

သံသရာတည်းဟူသော ရေအလျဉ်ကို ဖြတ်၍ ဘဝသုံးပါးတို့ကို ဖျက်ဆီးပြီးလျှင် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တရားဖောင်ထက်သို့ ကိုယ်တိုင် လက်ဦး ထက်စီးပြီးလျှင် သံသရာဝဲဩဇာမှ သတ္တဝါအပေါင်းကို ငါထုတ်ဆယ် ကယ်တင်အံ့။

ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း

ဤသို့ကြံစည်တော်မူ၍ လေးသင်္ချေနှင့်ကမ္မာတစ်သိန်း ကာလကြာစောစော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကို ရင်စည်းခံတော်မူလျက် ပါရမီတော်များကို ဖြည့်ကျင့် တော်မူခဲ့သည်။

ထို့ကြောင့် “မဟာကရုဏာတော်”ဟူသော အသုံးအနှုန်း ဝေါဟာရသည် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်နှင့်သာ ထိုက်တန်သည်။ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်နှင့်သာ ဆက်ဆံသည်။ အခြား မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါနှင့်မှ မထိုက်တန်ချေ။ မဆက်ဆံချေ။

မဟာကရုဏာ သက်တော်မူပုံ

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည် သတ္တဝါအပေါင်းတို့အား မဟာကရုဏာ သမာပတ္တိ ဉာဏ်တော်ဖြင့် လွန်စွာ သနားကြင်နာတော်မူသည်။ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ သတ္တဝါ တို့အပေါ် သနားကြင်နာခြင်းကို မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်၏ သနားကြင်နာ ခြင်းနှင့်မျှ ဥပမာနှိုင်းခိုင်း၍ မရနိုင်ချေ။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် နေ့စဉ်မိုးသောက်ယံအချိန်၌ မဟာကရုဏာသမာ ပတ္တိဉာဏ်တော်ဖြင့် သတ္တဝါအပေါင်းတို့အား လွန်စွာသနားခြင်း အကြိမ်ကြိမ် ပွားလျက် ကျွတ်ထိုက်သူတို့အား ရှုမြင်ဆင်ခြင်တော်မူသည်။ သမာပတ္တိကို သမာပတ်ဟု ခေါ်၍ အကြိမ်ကြိမ် မဟာကရုဏာ ဈာန်ကို ဝင်စားခြင်းကို မဟာကရုဏာသမာပတ် ဝင်စားသည်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ဘုရားရှင်တို့သည် မဟာကရုဏာသမာပတ် ပင်စားလျက် သတ္တဝါတို့အား သနားတော်မူပုံ အခြင်းအရာကို ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်မှ အကျဉ်းချုပ် ကောက်နုတ်ဖော်ပြပါဦးမည်။

ဘုရားရှင်တို့၏ ကြီးမြတ်သော မဟာကရုဏာတော်သည် သတ္တဝါ တို့၌ သက်ရောက်၏။

သတ္တဝါအပေါင်းသည် ရုဂစသည်တို့ဖြင့် တောက်လောင်နေ၏ဟု ရှုလျက် မဟာကရုဏာသက်တော်မူသည်။

သတ္တဝါအပေါင်းသည် အိုခြင်း၊ နာခြင်းဖြင့် မရပ်မတည်လှည့်လည် နေ၏ဟု ရှုလျက်၊ လမ်းမှားသို့ သွားနေ၏ဟု ရှုလျက်၊ သေခြင်းသို့ အဆုံးခံနေရ၏ဟု ရှုလျက်၊ စောင့်ရှောက်မည့်သူ မရှိ၊ တဏှာ၏ ကျွေးကျွန်ဖြစ်၏၊ ကိုးကွယ်ရာမဟုတ်ဘဲ ကိုးကွယ်ရာဟု ထင်နေကြ၏ဟု ရှုလျက် မဟာကရုဏာ သက်တော်မူ၏။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စွဲကျမ်း

သတ္တဝါအပေါင်းသည် ဘုရားတို့ဖြင့် ပစ်ဖောက်ခံနေရ၏။
ငါတုရားမှတစ်ပါး ထိုမြားကိုနုတ်ပေးနိုင်သူမရှိ၊ အဝိဇ္ဇာမှောင်မှိတ်တို့ဖြင့်
ပိတ်ပုံးနေ၏။ အဝိဇ္ဇာဥဉ့်ဉ့် ဖြစ်နေ၏။ ကိုလေသခဏကျဉ်းတောင်၌
သွင်းလှောင် ခံနေရ၏။ ငါတုရားမှတစ်ပါး အလင်းဆောင်ပေးနိုင်သူ
မရှိဟု ရှုလျက် မဟာကရုဏာသက်တော်မူသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် နေ့စဉ် နံနက်မိုးသောက်ချိန် မဟာကရုဏာ သမာ
ပတ်ကို ဝင်စားတော်မူ၍ မဟာကရုဏာဉာဏ်တော်ဖြင့် ဤလောကထစ်ခွင်လုံးကို
လှမ်းမိုးဖြန့်အုပ်၍ ကြည့်တော်မူသည်။ မဟာကရုဏာရှင်သည် မည်သူ့ကိုမျှ
အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းမရှိ၊ သားတစ်ယောက်သာရှိသော မိခင်သည် ထိုသားဖြစ်သူ
မည်မျှဆိုးသွမ်းနေသော်လည်း မိမိအပေါ် မကောင်းကြံ၊ အဖန်ဖန်နှိပ်စက်နေ
သော်လည်း မိမိအသက်ကိုသာ အသေခံမည်။ မိမိသာ အနာခံမည်။ ထိုတစ်ဦး
တည်းသော သားကို ဘေးဒုက္ခ မရောက်စေရန် အစဉ်အမြဲ စောင့်ရှောက်
ကာကွယ်နေပေလိမ့်မည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ကိုယ်တော်မြတ်အား ကျောက်
မောင်းဆင်၍ သတ်သူ၊ အမှန်ယစ်သောဆင်ကို စေလွှတ်၍ လေးသမားတို့ကို
စေလွှတ်၍ သတ်သူ ဒေဝဒတ်အပေါ်၌ မိမိရင်သွေးတော် အရှင် ဗုဒ္ဓလစာနှင့်
ထပ်တူထင်မျှ သနားကြင်နာတော်မူလျက်ရှိသည်။ ဤကဲ့သို့ မဟာကရုဏာ
တော်ရှင် တွဲထူးကို ခံယူနိုင်ရန်မှာ ခက်ခဲလှပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤမဟာ
ကရုဏာတော်ရှင် ဟူသော ဂုဏ်ထူးဝိသေသကို အသုံးပြုတော့မည် ဆိုပါက
စဉ်းစဉ်းစားစား ပြုသင့်ကြပေသည်။

အခန်း (၈)

အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ ရှုမှတ်ပွားများပုံ

အာဟာရ (၄)မျိုး

အာဟာရပဋိကူလသညာ ဆိုသည်မှာ စားစရာ ထောက်စရာ အစာအာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ဟု ဆင်ခြင်သော အမှတ်သညာကို ခေါ်သည်။
(အာဟာရေ+ပဋိကူလ+သညာ၊ အာဟာရေ=အစာအာဟာရ၌+ပဋိကူလ=စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်+သညာ=အမှတ်သညာ)

“အာဟာရေ”ဟူသော ပုဒ်အရ အာဟာရသည် လေးမျိုးရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ကဗဠီကာရာဟာရ =စားမျိုအပ်သော အစာအာဟာရ၊
- (၂) ဖဿာဟာရ =အာရုံနှင့်ထိတွေ့မှု အစာအာဟာရ၊
- (၃) မနောသဇ္ဇေတနာဟာရ =စေတနာဟူသော အစာအာဟာရ၊
- (၄) ဝိညာဏာဟာရ =ဝိညာဉ်ဟူသော အစာအာဟာရ-

တို့ဖြစ်သည်။

အာဟာရ ၄-မျိုးနှင့် ဘေး ၄-မျိုး

ထိုအစာအာဟာရတို့သည် သတ္တဝါတို့အတွက် အသက်ရှည်ခြင်း စသော အကျိုးတရားများကို ဖြစ်ပွားစေသကဲ့သို့ ဘေးအန္တရာယ်တို့ကိုလည်း ဖြစ်ပွားစေတတ်၏။ ထိုဘေးတို့သည်-

- (၁) နိကန္တိတဏှာဘေး =အစားအစာ၌ တပ်မက်ခြင်း၊
- (၂) ဥပကမနဘေး =အာရုံသို့ ကပ်ရောက်ခြင်း၊
- (၃) ဥပပတ္တိဘေး =ထိုထိုဘဝ၌ ဖြစ်ရန် ပစ်ချခြင်း၊
- (၄) ယဒိသန္နိဘေး =အခြားဘဝများနှင့် ဆက်စပ်ခြင်း-

တို့ဖြစ်သည်။

ထို ဘေးအစားမျိုးတို့သည် အာဟာရ လေးမျိုးတို့နှင့် အစဉ်လိုက် တွဲဖက်လျက် အာဟာရကို သုံးဆောင်သော သတ္တဝါတို့အား ဘေးဒုက္ခအန္တရာယ်ကို ပေးနေကြ၏။

ကမဇ္ဈိကာရာဟာရ

အလုပ်အလေး (ထမင်းလုတ်)ပြု၍ စားအပ်သော ထမင်း၊ မုန့်၊ သား၊ ငါး၊ အသီး၊ အရွက် စသည်တို့၌ တည်ရှိသော ဩဇာဓာတ် (အဆီ အစေး)သည် ကမဇ္ဈိကာရာဟာရ မည်၏။ (ကမဇ္ဈိ+ကာရ+အာဟာရ၊ ကမဇ္ဈိ=ထမင်းလုတ် +ကာရ=ပြုခြင်း+အာဟာရ=အစားအစာ)

သတ္တဝါတို့ စားမျိုလိုက်သော အစားအစာကို ကမဇ္ဈိကာရာဟာရဟု ခေါ်သည်။ ယင်းအာဟာရသည် “ပဗ္ဗဝံ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော၊ ဝဏ္ဏ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဩဇာ”ဟူသော ရုပ်ရူပပါးကို ဤခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ ဖြစ်စေတတ် ၏။ ဆိုလိုသည်မှာ စားမျိုလိုက်သော အစာအာဟာရတို့သည် သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်ထဲ၌ အဆိုပါ ရုပ်ရူပပါးအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲ ဖွဲ့စည်းတည်ရှိနေကြ၏။

ရသတဏှာနှင့် ကာမတဏှာတေး

အစာအာဟာရကို သုံးဆောင်စားသောက် နေကြသော သတ္တဝါတိုင်း၌ အရသာကို ထပ်မက်တွယ်တာမှု ရသတဏှာသည် အလွန်အင်အားကြီးမား၏။ ထို့ပြင် မဟာသုတသောမဇာတ်တော်၌ ပေါရိသာဒမင်းကြီးသည် လူသား အရသာ၌ စွဲလမ်းသဖြင့် ထီးနန်းစွန့်ကာ တောပုန်းလှူဆိုးလုပ်လျက် လူသတ်ပြီး လူသားစားနေခဲ့သည်။ ပိဋိယက္ခမင်းကြီးသည် ဗတ်ဆတ်သော သမင်သား၌ စွဲမက်၍ ထီးနန်းစွန့်ကာ တောတောင်လှည့်လည်ပြီး သားသမင်တို့ကို လိုက်လံ ပစ်ခတ် စားသောက်နေခဲ့သည်။

သတ္တဝါတို့၌ ကိုက်ခဲ ဝါးမျို စားသောက်အပ်သော ထမင်း၊ မုန့်၊ သား၊ ငါး၊ အသီးအရွက်စသော အစာအာဟာရကို မှီဝဲရမှုသာ (ဟိမုန့်) ကာမတဏှာ စွမ်းအားဖြစ်ပေါ်နိုင်၏။ ကာမတဏှာ၏ အကြောင်းရင်းမှာ အစာအာဟာရ ဖြစ်၏။ အချိန်ကာလ ကြာမြင့်စွာ အစာအာဟာရ ပြတ်လပ်နေသည့် ကာမရာဂ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ရန် အင်အားမရှိချေ။

သာကေအားဖြင့် ရှေးအခါက သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ပြာဟူဏတိဿ ခိုးသူဘေးကြီး ဖြစ်ပေါ်၍ ၁၂-နှစ်တိုင်တိုင် မိုးခေါင်သဖြင့် အငတ်ဘေးကြီး ဆိုက်ရောက်ခဲ့ ပူး၏။ ထိုကာလအတွင်း ဇနီးမောင်နှံ စုံတွဲများသည် ခိုးသူဘေးကြီးမှ လွတ်မြောက်ရန် ပြေးလွှားရှောင်ရှား ပုန်းအောင်း နေကြရသဖြင့် ရက်ပေါင်း များစွာ အစာအာဟာရ ပြတ်လပ်လျက် အာဟာရဓာတ် မပြည့်မဝ ဖြစ်နေခဲ့ ကြရသည်။ ထိုဇနီးမောင်နှံတို့သည် အတူတကွနေကြရသော်လည်း တစ်ဦးကို တစ်ဦး ကာမရာဂစိတ်ဖြင့် ကြည့်ရှုလိုစိတ်ပင် မဖြစ်ပေါ်ခဲ့ကြချေ။ ထို့ကြောင့် ထိုစဉ်ကာလအတွင်း သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ကလေးမွေးဖွားမှု မရှိသလောက် ဖြစ်ခဲ့

ရသည်။ ခိုးသူဘေးကြီး အေးငြိမ်းသွားသောအခါ၌ကား ပြည်သူ့တို့ အစား အစာ ဝပြောသာယာပြီး အာဟာရဓာတ်ပြည့်ဝလာသဖြင့် သီဟိုဠ် ထစ်ကျွန်း လုံး၌ နေ့စဉ် ကလေး မွေးဖွားမှုများ ရှိလာခဲ့သည်ဟု ဆိုလေသည်။

ထို့ကြောင့် အစာအာဟာရသည် အရသာကို တပ်မက်တွယ်တာမှု ရသ တဏှာနှင့် ကာမတဏှာ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်း ဖြစ်သည်။ ယင်းတဏှာ နှစ်မျိုးသည် အကြီးဆုံးဘေးရန်များ ဖြစ်ကြသည်။

အစာခွဲဝေပုံ

သတ္တဝါတို့ စားမျိုလိုက်သော ငမင်း၊ မုန့်၊ သား၊ ငါး၊ အသီးအရွက်စသည့် အစာ အာဟာရတို့သည် အစာသစ်အိမ်သို့ ရောက်ရှိသွားသောအခါ ကမ္မဇတေဇော ဓာတ်က ချေချက်ပြီးနောက် အောက်ပါအတိုင်း (၅)စု (၅)ပုံ ခွဲဝေလိုက်သည်-

- (၁) ပိုးမျိုး(၈၀) ပိုးစာအတွက် ၁-ပုံ၊
- (၂) ပါစကဝမ်းမီး (မီးစာ)အတွက် ၁-ပုံ၊
- (၃) ကျင်ကြီးအတွက် ၈-ပုံ၊
- (၄) ကျင်ငယ်အတွက် ၁-ပုံ၊
- (၅) ရသဓာတ်ရည် (သွေးသား)အတွက် ၁-ပုံ၊

ထို့ကြောင့် ညောင်ကန်ဆရာတော် ဦးဗုဏ္ဍိက—

“ပိုးစာ၊ လောင်မီး၊ ကျင်ကြီး၊ ကျင်ငယ်၊ တသွယ် သွေးသား၊ ဖြစ်လေငြားသည်။ ငါးပါးအစာ ခွဲဝေတည်း”—

ဟု ဖွဲ့ဆိုတော် မူခဲ့သည်။

ပဉ္စမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော်မူရန်

စားသောက်ဖွယ်ရာ အစာအာဟာရကို သုံးဆောင်သော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ် (ရဟန်း)သည် အာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ဖြစ်အောင် သတိဆောင်၍ သုံးဆောင်ရမည်။ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် သာသနာတော်၌ အစာအာဟာရကို သုံးဆောင် ထုတိုင် ရဟန်းသည် လူကဲ့သို့ ကိုယ်လက်ကြံ့ခိုင်စေရန်၊ ချောမောလှပ ပြည့်ပြည့် ဖြိုးဖြိုး ရှိစေရန်၊ ကိုယ်ခန္ဓာထွားကျိုင်း သန်မာစေရန်အတွက် သုံးဆောင်ရသည် မဟုတ်။ ခန္ဓာကိုယ်တည်တံ့၍ သာသနာပြုနိုင်စေရန် ရည်ရွယ်လျက် သုံးဆောင် ရသည်။ (မ၊ ၁၊ ၁၂)

ဤလောက၌ ဘုရားရှင်နှင့် တပည့်သား သံဃာတော်များသည် လာဘ်ပူဇော် ဘကာ အလွန်များပြားလှ၏။ ဘုရားရှင်နှင့် သံဃာတော်များ၏ လာဘ်ပူဇော်

ထကာသည် တစ်ပေါင်းတည်း စီးဆင်းနေသော မြစ်ကြီးနှစ်သွယ်တို့၏ ရေအလျဉ်းကို သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် တပည့်သား သံဃာတော် များ၊ အာဟာရကို သုံးဆောင်ရာ၌ သတိသမ္ပဇဉ်ဉာဏ်အမြင်ရှိ၍ လျစ်လျူ ရှု၍၊ ဆန္ဒထုတ် မပြုတတ်မူ၍ သုံးဆောင်ခြင်း ပြု-မပြု ကြည့်ရှု ဆင်ခြင်တော် မူသည်။ ထိုအခါ အချို့သော ရဟန်းသစ်တို့သည် အာဟာရ၌ ပစ္စဝေက္ခဏာ မဆင်ခြင်ဘဲ သုံးဆောင်ကြသည်ကို သိမြင်တော်မူရာ—

ငါသည် လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်း ပါရမီဖြည့်ကျင့်ခဲ့သည်မှာ လာဘ် ပူဇော်သကာအတွက် မဟုတ်၊ အရဟတ္တဖိုလ် အတွက်သာ ဖြစ်သည်။ ငါ့ထံ၌ ရဟန်းပြုကြသော ရဟန်းတို့သည်လည်း လာဘ်၊ ပူဇော်သကာ အတွက် မဟုတ်၊ အမြတ်ဆုံး အရဟတ္တဖိုလ် အတွက် ရဟန်းပြုကြသည်။ ယခုအခါ၌ ဤ ရဟန်းတို့ကား အနှစ်မဲ့ကို အနှစ်၊ အကျိုးမဲ့ကို အကျိုး ပြုလုပ်နေကြ၏—

ဟု ဓမ္မသံဝေဂ ဖြစ်တော်မူ၏။ ထို့နောက် ဘုရားရှင်သည်—

အကယ်၍သာ ပဉ္စမ(၅-ခုမြောက်)ပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်ကို ပညတ် ရိုးထုံးစံရှိလျှင် ပစ္စဝေက္ခဏာမဆင်ခြင်ဘဲ အစာအာဟာရ သုံးဆောင် မှုသည် ပဉ္စမပါရာဇိကပညတ်တော် ဖြစ်ရပေမည်။ အစာအာဟာရ ဆိုသည်မှာလည်း သတ္တဝါတို့ အမြဲတစေ မှီဝဲသုံးဆောင်ရာဖြစ်၍ ပဉ္စမပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်အဖြစ် ပညတ်ခြင်းငှါ မဖြစ်နိုင်။ သို့ရာတွင် ပစ္စဝေက္ခဏာမဆင်ခြင်ဘဲ အာဟာရသုံးဆောင်မှုကို ပဉ္စမပါရာဇိကကဲ့သို့ ထင်မြင်လာအောင် တရားမှန်ပြင်(ဓမ္မကြေးမုံ)ကို ထားအံ့—

ဘု ကြံစည်တော်မူလျက် ဖော်ပြပါ “ပုတ္တမံသုပမသုတ္တန်” ကို ဟောကြားတော် မူလေသည်။ (သံဠု ၂၊ ၉၅)

ရင်သွေးငယ်၏ အသားစားရပုံ ဥပမာ(ပုတ္တမံသုပမာ)

ဇနီးမောင်နှံ နှစ်ဦးတို့သည် တစ်ဦးတည်းသော သားငယ်ကလေးကို ထွေးပိုက် ပွေချိုလျက် ယူဇနာတစ်ရာရှိသော ကန္တာရခရီးခဲကို စားနပ်ရိက္ခာ အနည်းငယ်ဖြင့် ဖြတ်သန်းသွားကြသည်။ ယူဇနာငါးဆယ်ခန့်အရောက်တွင် ရိက္ခာပြတ်ပြီး ဆာလောင် မှတ်သိပ်ကြသဖြင့် အရိုးအရွက်ကျဲကျဲ သစ်ပင်ရိပ်၌ ရပ်နားကြသည်။

ထိုစဉ် လင်ယောက်ျားဖြစ်သူက “ငါ့ကို သတ်ပြီး ငါ့အသား တစ်ဝက်ကို စား၊ တစ်ဝက်ကို ရိက္ခာလုပ်၍ ရှင်မတို့ သားအမိနှစ်ယောက် ကန္တာရခရီးကို လွန်မြောက်အောင် ကြိုးစားပါ” ဟု ဇနီးဖြစ်သူအား ပြောရှာသည်။ ဇနီးဖြစ်သူ

ကလည်း “ကျွန်မကို သတ်၍ အသားတစ်ဝက်ကိုစား၊ တစ်ဝက်ကို မိကွာလုပ်ပြီး ရှင်တို့အဖေနှစ်ယောက် ကန္တာရခရီးခဲကို လွန်မြောက်အောင် ကြိုးစားပါ” ဟု လင်ယောက်ျားအား ပြန်ပြောရှာသည်။

တစ်ဖန် ယောက်ျားဖြစ်သူက “မိခင်သေလျှင် သားငယ်လည်း သေပါ လိမ့်မည်။ သားငယ်သည် မိခင်နှင့်ကင်း၍ အသက်မရှင်နိုင်ပါ။ ငါတို့နှစ်ယောက် အသက်ရှင်သေးပါက နောက်ထပ်သားတစ်ယောက် ရနိုင်ပါသည်။ သားလေးထို သတ်၍ သားလေး၏အသားကိုစားပြီး ခရီးခဲကို လွန်မြောက်အောင် ကြိုးစား ကြပါစို့” ဟု ပြောလေသည်။

ထိုအခါ မိခင်က လူစကားနားမလည်ရှာသေးသော သားငယ်လေးကို ဖခင်ထံသို့လွှတ်လိုက်၏။ ဖခင်သည် သားငယ်လေးကို ပွေ့ချီလျက် “ငါသည် သားသမီးကို ကျွေးမွေးရန် လယ်ထွန် နွားကျောင်းအစသော အလုပ်ကြမ်းများကို အဆင်းရဲခဲ လုပ်ခဲ့၏။ ငါ့သားလေးကို ငါမသတ်ရက်ပါ။ ရှင်မသာ သတ်ပါတော့” ဟု ပြော၍ သားလေးကို မိခင်ထံ လွှတ်ပေးလိုက်ပြန်သည်။ မိခင်သည် သားလေးကို ပွေ့ချီလျက် “ငါသည် သားလေးကို ရရှိရန် နတ်ဂူဇော်ပသခြင်း သားသမီးရရန် သားဆုတောင်းခြင်းမှစပြီး ဝမ်းနှင့်လွယ်၍ မွေးပွားရသည်အထိ ဆင်းရဲဒုက္ခပေါင်း များစွာ ခံခဲ့ရ၏။ သားလေးကို မသတ်ရက်ပါ” ဟု ဆို၍ ဖခင်ထံ လွှတ်လိုက်ပြန်သည်။

ဤသို့အားဖြင့် မိဘနှစ်ပါးအကြား အကြိမ်ကြိမ် သွားရန်များသဖြင့် ပင်ပန်းနွမ်းနယ်သည်က တစ်ကြောင်း၊ အာဟာရဓာတ် ပြတ်လပ်နေသည်က တစ်ကြောင်းတို့ကြောင့် သားငယ်လေးမှာ သေဆုံးသွားရရှာတော့သည်။ ဤဖြစ်အင်ကို မြင်ရသော မိဘတို့မှာလည်း ရင်ပတ်စည်တီး ငိုကြွေးချက်မ မြည့်ထမ်းခဲ့ကြရသည်။ သို့သော် ကန္တာရခရီးခဲ၌ မိကွာပြတ်လပ်နေဆဲဖြင့် သားငယ်လေး၏ အသားမှတစ်ပါး စားစရာလည်း ဘာမျှမရှိသောကြောင့် သားငယ်လေး၏ အသားကို စားစရာ မိကွာအဖြစ် အသုံးပြု၍ ကန္တာရခရီးခဲကို ဖြတ်သန်း လွန်မြောက်ခဲ့ကြရလေသည်။

ထိုဇနီးမောင်နှံတို့သည် သားငယ်လေး၏ အသားကို မစားလိုသော်လည်း ခရီးခဲကို လွန်မြောက်ခြင်းအကျိုးငှာ ကြိတ်မှိတ်၍ စားမျှကြရရှာသည်။ ထိုသို့ စားရာတွင်လည်း “မြူးထူးပျော်ပါးလို့ခြင်း၊ မာန်ယစ်လို့ခြင်း။ တန်ဆာ ဆင်လို့ခြင်း၊ အရေအဆင်း ကြည်လင်စေခြင်းငှါ စားကြရသည် မဟုတ်ပေ။ သားငယ်လေး၏ အသားကို စားကြရာတွင်—

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

- (၁) ဇာတ်တူသား ဖြစ်ခြင်း၊
- (၂) ဆွေမျိုးအသား ဖြစ်ခြင်း၊
- (၃) ရင်ဆွေးသားငယ်၏အသား ဖြစ်ခြင်း၊
- (၄) ချစ်လှစွာသော သားငယ်၏အသား ဖြစ်ခြင်း၊
- (၅) နှုတ်သားအသား ဖြစ်ခြင်း၊
- (၆) စိုသောအသား ဖြစ်ခြင်း၊
- (၇) မစားကောင်းသောအသား ဖြစ်ခြင်း၊
- (၈) ဆားမပါခြင်း၊
- (၉) ဂျင်း မိတ်သလင် မဆလာတို့ဖြင့် ဆုပ်နယ်ထုံမွမ်း မထားသဖြင့် ညှိစော်ပုပ်စော် နံဟောင် နေခြင်း-

တို့ကြောင့် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ဖြစ်နေသည်။ စက်ဆုပ် ရွံရှာလျက် စားကြရသည်။(သံ၊ ဋ္ဌ၊ ၂။ ၉၇)

အာဟာရကို သုံးဆောင်ရာ၌ စိတ်ထားပုံ

ပြဆိုခဲ့ပြီးသောအကြောင်း ၉-ပါးတို့ကြောင့် စက်ဆုပ် ရွံရှာဖွယ် ရှိသော သားငယ်လေး၏ အသားကို စားကြရရှာသော ဇနီးမောင်နှံတို့သည် တပ်မက်သော စိတ်ဖြင့် စားကြသည်မဟုတ်။ ရသတဏှာ အရသာခံစားမှု ကင်းမဲ့လျက် စားကြရရှာသကဲ့သို့ ယောဂီသည် အရသာခံစားလို့မူ ကင်းမဲ့စွာဖြင့် အစာအာဟာရကို သုံးဆောင်ရမည်။

ထိုဇနီးမောင်နှံတို့သည် အရိုး၊ အကြော၊ အရေ၌ ကပ်နေသောအသားကို ဖယ်ထုတ်၍ ဆူဖြိုးသော အသားကိုသာ ကောင်းနိုးရာရာ ရွေးချယ်စားကြသည်မဟုတ်။ လက်သို့ရောက်သော လက်ဖြင့် ကိုင်မိသော အသားကိုသာ စားကြသကဲ့သို့ ယောဂီသည် ခြောက်သွေ့သော ထမင်းနှင့် ရောနေသော ဟင်းတို့ကို မဖယ်ပစ်ဘဲ ငုံးများ၊ ကြက်များ အစာကောက်သကဲ့သို့၊ ကောင်းနိုးရာရာကို မရွေးဘဲ ခြင်္သေ့များ အစာစားသကဲ့သို့ မိမိဘက်ရှိ အစာမှစ၍ အစဉ်အတိုင်း စားရမည်။

ထိုဇနီးမောင်နှံတို့သည် လည်ချောင်းဝအထိ စားပိုးနှင့်လာအောင် သားကလေး၏အသားကို မစားကြ။ အဆာပြေရုံ တစ်နေ့စာ မျှတရုံကိုသာ စားသကဲ့သို့ ယောဂီသည် လက်ဆွဲထူရလောက်အောင် ရင်ပြည့်အောင်စားသော ပုဏ္ဏားများကဲ့သို့ မစားဘဲ ၄-လုတ်၊ ၅-လုတ်စာ လျော့စားသော တရားစစ်သူကြီးအရှင်သာရိပုတ္တရာကဲ့သို့ စားရမည်။

အစားကြီးသောပုစ္ဆား ၅-ဦး

ဤနေရာ၌ စကားစပ်သဖြင့် အစားကြီးသော ပုစ္ဆား ၅-ဦး ရှိကြောင်း ဖော်ပြပါအံ့—

- (၁) အာဟာရဟတ္ထက = စားသောက်ပြီးနောက် မိမိဘာသာ မထနိုင် တော့၍ လက်ဆွဲထူပေးရသူ၊
- (၂) အလံသာဋက = ဝမ်းဗိုက်ဖောင်းကားအောင် အလွန် အကျွံ စားသောကြောင့် ထနိုင်ဆော်လည်း ပုဆိုး မဝတ်နိုင်ဘဲ ပုဆိုးစွန်တောင်ဆွဲထားရသူ၊
- (၃) တတ္တဝနက = စားသောက် ပြီးနောက် မထနိုင်တော့၍ စားသည့်နေရာမှာပင် လဲနေသူ၊
- (၄) ကာကမာသက = ပါးစပ်ထွင်းသို့ ကျီးနှိုက်၍ စားနိုင်လောက် အောင် လည်ပင်း စလုတ်ထိ စားထားသူ၊
- (၅) သုတ္တဝမိတက = မဆံ့မပြု စားထား၍ စားပြီးလျှင် ပြီးချင်း အန်ထွက်သူ၊ အန်ထွက်အောင် စားသူ၊ (ဒီ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၇၀။ အဘိ၊ဋ္ဌ၊၁။၄၃၂။ မဟာနိ၊ ၄။၃၀၂)

ဟောဂီသည် အစားကြီးသော ဤပုစ္ဆားငါးဦးကဲ့သို့ အာဟာရကို အလွန် အကျွံ မစားအပ်ပေ။

ထိုဇနီးမောင်နှံတို့သည် သားငယ်လေး၏အသားကို စားရာ၌ အချင်းချင်း တွန်တုံ့နှုတ်ပြောသော (မစ္ဆေရ) စိတ်ဖြင့် စားကြသည် မဟုတ်၊ မစ္ဆေရအညစ် အကြေးကင်းသောစိတ်ဖြင့် စားကြသကဲ့သို့ ဟောဂီသည် ဆွမ်း၊ အစားအစာ ရသောအခါ “ဤဆွမ်း အစားအစာကို အကုန်ယူလိုသူအား အကုန်ပေးအံ့၊ ထက်ဝက်ယူလိုသူအား ထက်ဝက်ပေးအံ့၊ ကျန်သေးလျှင်သာ စားအံ့” ဟု သာရဏိယတရား၌ ရပ်တည်၍ သုံးဆောင်ရမည်။

ထိုဇနီးမောင်နှံတို့သည် သမင်သား၊ ဥဒေါင်းသား တစ်မျိုးမျိုးကို စားအံ့ဟု တွေ့ဝေစွာ မက်မောစွာ စားကြသည် မဟုတ်၊ သားငယ်လေး၏ အသားမှန်း သိလျက် စားကြသကဲ့သို့ ဟောဂီသည် ဆွမ်းရသောအခါ ငါးစားအံ့ဟု အတ္တစွဲ ဖြင့် တွေ့ဝေ မက်မောခြင်းကို မဖြစ်စေဘဲ အစာအာဟာရသည် “ငါသည် မဟာဘုတ်လေးပါး ရှိသော ကာမကို ပွားစေအံ့ ဟူ၍လည်းမသိ၊ မဟာဘုတ်

၄-ပါးရှိသော ကာယသည်လည်း “ငါ့ကို ပွားစေ၏”ဟူ၍လည်း မသိ၊
၎င်းတို့အချင်းချင်း မသိကြပါတကားဟု ဆင်ခြင်၍ သုံးဆောင်ရမည်။

ထိုဇနီးမောင်နှံတို့သည် “ငါတို့သည် ဤသို့သဘောရှိသော သားကလေး၏
အသားကို နောက်ထပ်စားရပါမူ ကောင်းလေစွ”ဟု တောင့်တခြင်းမပြုဘဲ
စားကြသကဲ့သို့ အစားအစာကောင်းကို ရသောအခါ “နက်ဖြန်လည်း ဤသို့သော
အစားအစာကောင်းကို ရပါမူ ကောင်းလေစွ”ဟု တောင့်တခြင်း၊ အစားအစာ
ကောင်းကို မရသောအခါ “မနေ့ကကဲ့သို့ပင် ယနေ့ အစားအစာကောင်းကို
မရပြီ”ဟု စိတ်နှလုံး မသာမယာခြင်းကို မဖြစ်စေဘဲ” ရသမျှ ရှိသမျှအစာဖြင့်
မျှတပေအံ့”ဟု နှလုံးသွင်း၍ သုံးဆောင်ရမည်။

ထိုဇနီးမောင်နှံတို့သည် “ဤမျှလောက် အသားကို ခရီးခဲ၌ စားပြီးလျှင်
ကျန်အသားကို ခရီးခဲမှ လွန်မြောက်သောအခါ ဆားအချဉ်သိပ်၍ စားဦးအံ့”
ဟု သိမှီးကြသည်မဟုတ်၊ ခရီးခဲအဆုံး၌ လူမမြင်မီ မြေမြှုပ်၊ မီးရှို့ ကုန်ရာသကဲ့
သို့ ယောဂီသည် ရခုဒါမျှသော ဆွမ်းဘောဇဉ်ကို မိမိမျှတရုံယူ၍ ကျန်သမျှကို
မသိမှီးဘဲ သီတင်းသုံးဖော်တို့အား ဝေငှပေး၍ သုံးဆောင်ရမည်။

ထိုဇနီးမောင်နှံတို့သည် “ငါတို့ကဲ့သို့ သားကလေး၏ အသားကို စားနိုင်သူ
မရှိ”ဟု ထောင်လွှားမာန်မူခြင်းမရှိဘဲ နှိမ့်ချကျုယ့် စွာ စားကြသကဲ့သို့ ယောဂီ
သည် အစားအစာကောင်း ရသောအခါ တက်ကြွမာန်ထောင်ခြင်း မရှိဘဲ
ဤရဟန်းအဖြစ်သည် ဆွမ်း သင်္ကန်း ရလိုမှုအတွက် မဟုတ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်
အကျိုးအတွက်သာ ဖြစ်သည်”ဟု ဆင်ခြင်နှိမ့်ချ၍ သုံးဆောင်ရမည်။

ထိုဇနီးမောင်နှံတို့သည် ဆားမပါ အချဉ်မပါ၊ ဂျင်းစိမ်း မိတ်သလင်မပါ၊
ညှိစော်နံ့သော ဤအသားဖြင့် မည်သို့ပြုအံ့နည်း”ဟု ရှုတ်ချ၍ စားကြသည်
မဟုတ်၊ မရှုတ်ချဘဲ စားကြသကဲ့သို့ ယောဂီသည် “မြင်းစာ၊ နွားစာပမာ
ကြမ်းတမ်း၍ အရသာကင်းမဲ့သော ဤဆွမ်းအစားအစာဖြင့် မည်သို့ပြုအံ့နည်း၊
ခွေးစားကျင်းထဲ ထည့်လိုက်ကြ၊ ကျီးစာခွေးစာ ကျွေးလိုက်ကြ”ဟု အစား
အစာနှင့် ဆွမ်းဒါယကာတို့ကို မရှုတ်ချဘဲ သုံးဆောင်ရမည်။

ထိုဇနီးမောင်နှံတို့သည် “ဤကား သင့်အတွက်၊ ဤကား ငါ့အတွက်”ဟု
အချင်းချင်း မငြင်းမခုံ၊ မထိလေးစားမပြုဘဲ ညီညီညွတ်ညွတ် သုံးဆောင်
ကြသကဲ့သို့ အတူနေ သီတင်းသုံးဖော်များနှင့် ညီညီညွတ်ညွတ် သုံးဆောင်
ရမည်။ (သံ၊ ၄၊ ၂၊ ၉၆။ ၉၉)

အာဟာရ ပဋိကုလသညာ နှုတ်ပွားများပုံ

ဤသို့ ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဆင်ခြင်၍ အာဟာရကို မှီခဲ စားသုံးသော ယောဂီ၏စိတ်သည် ရသတဏှာမှ တွန့်ဆုတ်သွား၏။ စားတိုင်း စားတိုင်း ဆင်းရဲ ဗုဒ္ဓမှုမှ လွတ်မြောက်လိုစိတ်ဖြင့်သာ သုံးဆောင်လေတော့၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ၊ ၁။ ၃၄၂။)

စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ဆင်ခြင်နည်း (၁၀)မျိုး

အာဟာရ ပဋိကုလသညာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများ အားထုတ်လိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် စားအပ်၊ သောက်အပ်၊ ခဲအပ် လျက်အပ်သော အစားအစာ ကဗဠိကာရာဟာရ၌ ဆယ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်အပ်၏။ ၎င်း (၁၀) ပါးတို့မှာ-

- (၁) အစာရှာ သွားလာစဉ် စက်ဆုပ်ဖွယ်၊
- (၂) အစာရှာဖွေရခြင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်၊
- (၃) စားသုံးနေစဉ် စက်ဆုပ်ဖွယ်၊
- (၄) အစာအိမ်တွင်းရှိ မူလဓာတ်ခံများ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်၊
- (၅) အစာသစ်အိမ်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်၊
- (၆) အစာမကျေမိ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်၊
- (၇) အစာကျေပြီးသော အစာဟောင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်၊
- (၈) အစာမှ ဖြစ်လာသော အကျိုးများ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်၊
- (၉) ယိုထွက်စွန့်ပစ်ချိန်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်၊
- (၁၀) လိမ်းကျံပေရခြင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်-

တို့ ဖြစ်သည်။

(၁) အစာရှာ သွားလာခြင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်

ဘုရားသာသနာစတင်၌ ပျော်ပိုက်မွေ့လျော်သော ရဟန်းကောင်းသည် တစ်နေ့လုံး တစ်ညလုံး ဘုရားစကားတော်ကို ရွတ်ဆိုလျက် ရဟန်းတရား အားထုတ်နေသော်လည်း နံနက်စောစောထ၍ လူတို့ နေထိုင်ရာ ရပ်ထဲရွာထဲဆို ဝမ်းစာအထွက် ဆွမ်းရှာထွက်ရသည်။ နေပူမရှောင်၊ မိုးရွာမရှောင်၊ ဘေးမရှောင် ရန်မရှောင် သွားရ၏။ သစ်ငုတ်၊ ခလုတ်၊ ဆူးငြောင့်များကိုလည်း ကြုံတွေ့ရ၏။ ရေစီးအဟုန်ကြောင့် ပျက်စီးနေ၍ မညီမညွတ် ဖြစ်နေသော လမ်းကိုလည်း သွားရ၏။ ခွေးသေကောင်ပုပ်၊ နွားသေကောင်ပုပ် စသည်တို့

ကိုလည်း ကျော်ဖြတ်ရ၏။ ထိုအပုပ်နွဲ့များကိုလည်း ရွှေရှိုက်ရ၏။ ရွာလယ်လမ်း၌
 ဆင်ကြမ်း၊ မြင်းကြမ်း၊ ခွေးသရမ်းတို့၏ ဘေးရန်နှင့်လည်း ကြုံတွေ့ရ၏။
 ခွေးချေး၊ ကြက်ချေး၊ လူချေး၊ ထံတွေး၊ နှပ် စသည့် အညစ်အကြေးများကို
 လည်း နှင်းမိ၏။ ဤကဲ့သို့ ကဗဠိကာရာဟာရအတွက် ဝမ်းရေးအတွက်
 ဆင်းရဲငြိုငြင် ပင်ပန်းစွာ အစာရှာထွက်ခြင်းသည် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ကောင်း
 စသစွာ သဘာဝဟု ဆင်ခြင်ရမည်။

လူဝတ်ကြောင် ယောက်ပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့်လည်း နေ့စဉ် ထမင်း နပ်မှန်မှန်
 စားနိုင်ရေးအတွက် မိသားစုစားဝတ်နေရေး ပြေလည်ရန်အတွက် နေပူမရွှောင်
 မိုးရွာမရွှောင် သွားရ၏။ ငါးပိ ငါးချဉ် သိပ်ထားသကဲ့သို့ ခြင်းကြားထဲ၌
 ကြက်များကို ပြည့်သိပ်နေအောင် ထည့်ထားသကဲ့သို့ ဝက်များ၊ နွားများကို
 ညှပ်သတ်ပြည့်နက်အောင် ထည့်ထားသကဲ့သို့ လူတို့၏ မသတိစရာ အနံ့အသက်
 များကို ရွှေရှိုက်လျက် ကြပ်တည်းစွာ စားစေ့သွားလာ ရှာဖွေကြရ၏။ သွားလာ
 ရင်း ကားတိုက်၍၊ ယာဉ်တိုက်၍လည်း သေကြရ၏။ လေယာဉ်ပျက်ကျ၍
 သေရသည်လည်း ရှိ၏။ ကုန်းကြောင်းသွားရင်း သူခိုး၊ ဓားပြ အတိုက်အခိုက်
 အနှိပ်အစက် ခံကြရ၏။ ရေကြောင်းခရီး၌ ရေနစ်သေရသည်လည်း ရှိ၏။
 ဤကဲ့သို့ သန္ဓေရာ ဝမ်းတစ်ယူအတွက် ဆင်းရဲငြိုငြင် ပင်ပန်းစွာ နေ့စဉ်
 သွားလာ လှုပ်ရှားကြခြင်းမှာ စက်ဆုပ် ရွံရှာဖွယ် ကောင်းလေစွတကား
 စသည်ဖြင့် သွားလာ လှုပ်ရှားစဉ် တွေ့ကြုံရသည့် ဒုက္ခ၊ သုက္ခများကို ဆင်ခြင်
 အောက်မေ့ရမည်။

၃။ အစာရှာဖွေခြင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်

ထို့နောက် ရဟန်းသည် ရွာထဲ၌ အိမ်စဉ်အတိုင်း လှည့်လည်၍ ဆွမ်းရပ်နေ
 ရ၏။ စားစရာ ရှာနေရ၏။ ဖုန်းတောင်းယာစကာ တစ်ဦးကဲ့သို့ စကားမပြော
 တူထိုဘောဖြင့် သိုက်လံတောင်းခံနေရ၏။ မိုးအခါ ရွှံ့ညွှန်တွင်း၌ နှင်းလိုက်တိုင်း
 ခြေသလုံးမြုပ်အောင် ကျွံ့နှစ်ရ၏။ လက်တစ်ဖက်ဖြင့် သပိတ်ကိုပိုက်ကာ လက်
 တစ်ဖက်ဖြင့် သင်္ကန်းကို ပင့်မ၍ထားရ၏။ နေ့လအခါ လေတဟူးဟူးတိုက်ရာ၌
 ဆက်နိုးများ လှန်လှောလွင့်တတ်၏။ ကိုယ်တွင် မြေမှုန့်၊ ဖုန်မှုန့် အလိမ်းလိမ်းကပ်
 ကုန်၏။ အိမ်၌ သားငါးဆေးရေ၊ နှပ်၊ တံတွေး၊ ခွေးချေး၊ ဝက်ချေးစသည်
 ရောလျက် ပိုးလောက်ထို့ဖြင့် ရှုတ်ယှက်ခတ် ပြည့်နက်နေလျက် ယင်မမဲရိုင်းထို
 ထရွန်းရွန်း ဖြစ်နေသော ရွှံ့ဗွက်၊ အညစ်အကြေး၊ ရေပုပ်တို့စွန့်သန့်ရာ တံစီးအိုင်
 ထို့ကို တွေ့မြင်ရ၏။ နှင်းလည်း နှင်းရ၏။ ယင်းရွှံ့ဗွက်တံစီးအိုင်မှ ယင်မမဲရိုင်းနှင့်
 ယင်ကောင်ထို့ပျံ့တက်၍ သပိတ်၊ သင်္ကန်း၊ ဦးခေါင်း၊ ခြေ၊ လက်တို့၌ လာရောက်
 နားနေသည်ကိုလည်း ခံရ၏။

ဣန္ဒြေရဖြင့် အိမ်ဝင်းအဝ၌ ဆွမ်းရပ်လိုက်သောအခါ အချို့လောင်းလှူကြသော်လည်း အချို့က မလောင်းမလှူကြ။ အချို့ကား ယမန်နေ့က ချက်ထားသော ထမင်းကျွန်း၊ ဟင်းကျွန်းကို လှူကြ၏။ စားဖွယ်အဟောင်းအမြင်း၊ စားကြင်း၊ စားကျွန်းကို လှူကြ၏။ ရက်လွန်ပုပ်သိုးနေသော မုန့်တို့ကို လှူသည်လည်းရှိ၏။ အချို့က မလှူသော်လည်း “အတိစ္ဆထ=ကန်တော့ဆွမ်းပါဆုဏ္ဍား၊ ဤအိမ်ကိုကျော်၍ ဆွမ်းအလိုရှိပါဘုဏ္ဍား” ဟု ပြောဖော်ရသေး၏။ အချို့ကမူ ဆွမ်းရပ် နေသည်ကို မြင်သော်လည်း ဘာမျှမပြော၊ ကြည့်လည်း မကြည့်၊ ဂရုလည်း စေ့ကဲ၊ သားသမီး သားဖယားကိုပင် မာန်မဲငေါက်ငမ်းနေလိုက်သေး၏။ ရဟန်းတော် တစ်ပါး ဆွမ်းရပ်ကာမှ မမြင်ချင်ယောင် ဆောင်၍ အခြားသို့ မျက်နှာလွဲတတ်ကြ၏။ အချို့ကား တိုက်ရိုက် တွေ့သော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့ကား ရပ်ဝေးက ညွှေသည်ပါဟု ပြောတတ်ကြ၏။ အချို့ကား ရိုင်းပြု ကြမ်းတမ်းစွာ ပြောဆို၍ နှင်ထုတ်ကြ၏။

ရဟန်းတို့ကား လူတို့၏ အကြည်ညိုခံ အလေးစားခံ လှူပြည်နတ်ရွာလမ်းညွှန် နိဗ္ဗာန်လမ်းပြပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သော်လည်း ဤပုံဤနည်းဖြင့် ရွာလမ်း၌ ဆွမ်းရရေးအတွက် လှည့်လည်ရှာဖွေကြရ၏။ ရွာထဲသို့ ဝင်သည်မှထွက်သည်အထိ ရွှံ့ညွှန်ရေပုပ် စသော ငှက်ဆုပ်ဖွယ်အပေါင်းကို အစာအာဟာရ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် နှင်းရ၊ တွေ့မြင်ရသည်ခံရ၏။ အစာအာဟာရသည် စက်ဆုပ်ရွှံ့ရွာဖွယ် ကောင်းလေစွတကားဟု အစားအစာရှာဖွေရခြင်း၌ ဆင်ခြင်အပ်၏။

လူဝတ်ကြောင် ယောဂီများလည်း ဝမ်းရေးအတွက် ငွေကြေးရရှိရေးအတွက် ရှာဖွေလုပ်ကိုင်ရာ လုပ်ငန်းခွင်၌ တွေ့ကြုံရသည့် အခက်အခဲများ၊ မနုစိမ္မိဖွယ်ရာများ၊ အဆင်မပြေမှုများ၊ မိမိအား ခိုင်းစေသူတို့၏ ဆဲရေးတိုင်းထွာခြင်းကို ခံရမှုများ၊ အနိုင်အထက် နှိပ်စက်ခံရမှုများ အခကြေးငွေ မလုံမလောက် ပေးကမ်းမှုများ စသည်တို့ကို အစာအာဟာရ ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်တွေ့ကြုံရသည်။ ဤသို့ရှာဖွေခြင်း၌ စက်ဆုပ် ရွှံ့ရွာဖွယ်တို့ပါတကားဟု ဆင်ခြင်ရမည်။

(၃) စားသုံးနေစဉ် စက်ဆုပ်ဖွယ်

အစာအာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ရွှံ့ရွာဖွယ်အမှတ်ဟူသော အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ ဣဗ္ဗဒ္ဓာန်းစီးဖြန်းသော ရဟန်း (သို့မဟုတ်) ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆွမ်းအစာအာဟာရကို စားရန် လက်မနှိုက်သေးမီ အလေးပြုထိုက်သော ရဟန်း (သို့မဟုတ်) သူတော်ကောင်း လူပုဂ္ဂိုလ်ကို တွေ့မြင်လျှင် ခံယူ သုံးဆောင်ပါဟု ဖိတ်မန္တက ပြုနိုင်ရမည်။

ယောက်သည် အစားအစာကို ခံတွင်း၌ထည့်လိုက်သောအခါ အောက်သွား များက ဆုံကိစ္စကို ပြီးစေ၏။ အပေါ်သွားများက ကျည်ပွေ့ ကိစ္စကို ပြီးစေ၏။ ယျာဏ လက်ကိစ္စကို ပြီးစေ၏။ လျှာက လှုပ်လှည့်ပေးပြီး အပေါ်သွားက အောက်သွားပေါ်၌ ကြိတ်ချေ ပိနှိပ်၍ လျှာရည်တံတေးချွဲတို့ဖြင့် လူးလဲလျက် ညက်ညက်ကျေပြီး ခွေးအန်ဖတ်ကဲ့သို့ဖြစ်နေ၏။ အဆင်းအနံ့ အရသာ တို့ဖြင့် ကောင်းမွန်ပြည့်စုံစွာ စိမ့်ချက်ပြုတ်ထားသော အစာအာဟာရသည် ကြိတ်ဝါး နေဆဲခဏမှပင် မူလအဆင်းအနံ့ အရသာများ ပျောက်ပျက်သွားပြီး ခွေးစား ခွက်ထဲမှ ခွေးအန်ဖတ်ကဲ့သို့ အလွန်စက်ဆုပ်ဖွယ် အခြေအနေ ရောက်လာ၏။ ယင်းစားထား ဝါးထားသော စားဖတ် ဝါးဖတ်များကို ခံတွင်းအပြင်သို့ ထုတ်ကြည့်ပါက မိမိကိုယ်တိုင် ပြန်စားဖို့ရန် မဆိုထားဘိ လှည့်၍ မျမကြည့်ချင် အောင်ပင် စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းလှ၏။

ဤကဲ့သို့ စားသုံးနေစဉ်၌လည်း စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်အဖြစ် ရှုမှတ်ဆင်ခြင် ရမည်။

(၄) အစာအိမ်အတွင်းရှိ မူလဓာတ်ခံများ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်

မူလဓာတ်ခံများဆိုသည်မှာ အစာသစ်အိမ်၌ သည်းခြေ၊ သလိပ်၊ ပြည်၊ သွေးဟူသော မူလဓာတ်လေးပါးကို ဆိုသည်။ ယင်းမူလဓာတ်လေးပါးတို့သည် ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့မှာသော်လည်းကောင်း၊ စကြာဝတေးမင်းမှာသော်လည်း ကောင်း တစ်မျိုးမဟုတ်တစ်မျိုး ရှိသည်သာဖြစ်၏။ ဘုန်းကံနည်းပါးသူတို့မှာ ကား ယင်းမူလဓာတ်လေးပါးလုံး ရှိကြ၏။ ဝါးမျိုလိုက်သော အစာအာဟာရ သည် သည်းခြေလွန်ကဲသူမှာ ပြစ်ချဲ့သော သစ်မည်စည်အဆီဖြင့် လိမ်းကျံထား သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သလိပ်လွန်ကဲသူမှာ ဝက်ချေး ပနံ့ရွက်ရည်ဖြင့် လိမ်းကျံ ထားသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ပြည်လွန်ကဲသူမှာ ရက်တက်ပုပ်ရည်ဖြင့် လိမ်းကျံ ထားသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သွေးလွန်ကဲသူမှာ နီသောဆိုးရည်ဖြင့် လိမ်းကျံ ထားသကဲ့သို့လည်းကောင်း စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် အလွန်ကောင်းလှ၏။ ဤကဲ့သို့ ဝါးစားမျိုချလိုက်သော အစာအာဟာရသည် သည်းခြေ သလိပ် ပြည် သွေးတို့ နှင့် ရောနှော လူးလဲကာ စက်ဆုပ်ဖွယ်ရာ ဖြစ်နေသည်ကို ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ရမည်။

(၅) အစာသစ်အိမ်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်

စားမျိုအပ်သော အစာအာဟာရများ အစာသစ်အိမ်၌ ရောက်ရှိစုဝေး ဟည်နေခြင်းကို ဆိုသည်။ အစာသစ်အိမ်၌ မူလဓာတ်ခံလေးပါးတွင် တစ်ပါးပါး နှင့် ရောနှောသွားကြသည်။ ထိုအစာသစ်အိမ်သည် အစကတည်းက မဆေးဘဲ ထားသော ခွေးစားရွက်၊ ဝက်စားကျင်းကဲ့သို့ မွှေးကတည်းက မိခင်နို့ ရည်ကို

စမျိုကတည်းက မဆေးကြောဘဲ ထားသဖြင့် ညစ်ပတ်ပေရေနေသည်။ အသက် ဆယ်နှစ်ရှိသူ စားမျိုလျှင် ဆယ်နှစ်လုံးလုံး ဆေးကြောသုတ်သင်ခြင်း မရှိသည့် ဝက်စားကျင်းနှင့် တူသည်။ အသက်တစ်ရာ ရှိသူ၏ အစာသစ်အိမ်မှာ အနှစ်တစ်ရာ တိုင်တိုင် မဆေးဘဲထားသော ဝက်စားကျင်းနှင့်တူသည်။ ထိုအစာသစ်အိမ်သည် တစ်ရံတစ်ခါမျှ ဆေးကြောသုတ်ထင် သန့်ရှင်းပေးခြင်းမရှိသဖြင့် ညစ်ပတ်ပေရေ နေပြီး အလွန်စက်ဆုပ် ရှိရှာဖွယ် ကောင်းလေစွတကားဟု ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ရမည်။

(၆) အစာမကျေမိ၌ ဧကံဆုပ်ဖွယ်

မကျေမကျက်သေးသော ဝါးဖတ်များသည် အလွန်မွှောင်မိုက်နေသော အပုပ်နံ့ အမျိုးမျိုးရှိသော လေပုပ်လေဆိုးတို့ သွားရာဖြစ်သော အလွန်စက်ဆုပ် ဖွယ်ကောင်းသော အစာသစ်အိမ်၌ တည်ရှိနေကြသည်။

ဥပမာအားဖြင့် နွေရာသီအခါမဲ့ မိုးကြီးရွာပြီးစ ရေပြည့်နေသော ဒွန်းစဏ္ဍား ရွာတံခါးဝရှိ ရေအိုင်၌ ကျရောက်နေသည့်မြက်၊ သစ်ရွက်၊ ဖျာစုတ်၊ မြေပုပ် ခွေးပုပ်၊ ကြက်ပုပ် စသည်တို့သည် နေပူရိုန်ကြောင့် အမြှုပ်တစ်စီတက်လျက် ပိုးကောင်တို့ဖြင့် ကျိကျိတက်နေ၏။ ထိုအတူ ယနေ့ စားမျိုသောအစာ၊ ဖမန် နေက စားမျိုခဲ့သော အစာလက်ကျန်တို့သည် တစ်ပေါင်းတည်းဖြစ်လျက် သလိပ် ပြင်က မြှေးယှက်ဖုံးအုပ်ကာ ဝမ်းမီးအပူရိုန်တေဇောခါတ်က ကျိက်ကျိက် ဆူအောင် ပူလောင်စေသောကြောင့် အမြှုပ်တစ်စီတက်လျက် အလွန်စက်ဆုပ် ဖွယ်ကောင်းနေတော့၏။ သံကောင် တုတ်ကောင် စသော ပိုးမျိုးတို့ဖြင့် ပြည့်နှက်နေ၏။ အစာမကျေကျက်ခင်၌ လေချဉ်တက်၍ (အော်ဂဲလစ်ဆန်စ်) အန်ထွက်လာသော အစာသည်လည်း စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းလှ၏။ ဝမ်းရောင်ခြင်း ရင်ပြည့်ခြင်းကိုလည်း ဖြစ်စေ၏။ ဤသို့ အစာမကျေမိ၌ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်အဖြစ် ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ရမည်။

(၇) အစာကျေပြီးသော အစာဟောင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်

အစာသစ်အိမ်၌ ဝမ်းမီးကချက်၍ ကျေကျက်ပြီးသော အစာများသည် ဝါဖျော့ဖျော့ မြေညက်ကဲ့သို့ (သို့ဟုတ်) အရောင်အဆင်း တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ဆူအထွင်းသို့ သက်ဆင်းစီးဝင်သွား၍ အစဉ်အတိုင်း အစာဟောင်းအိမ်သို့ ရောက်ရှိပြီး ကျင်ကြီးဖြစ်သွားသည်။ ကျင်ငယ်အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိ၍လည်း ထီးအိမ်စည်ဖောင်းကို ပြည့်စေသည်။ စားအပ်သော အစာသည် ကျေကျက် ပြီးသော် အလွန်စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ကျယ်ကြီး ကျင်ငယ်များသာ ဖြစ်သွား ကြတော့သည်ဟု ဆင်ခြင်ရမည်။

(ဂ) အစာမှဖြစ်လာသော အကျိုးများ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်

အစာမကျေခြင်း အစာကျေခြင်းတို့ကြောင့်ရရှိလာသော အကျိုးတရားများကို ဖော်ပြပါမည်။ အစာအာဟာရသည် ကောင်းစွာ မကျေကျက်လျှင် ဝမ်းရောင်ခြင်း၊ ရင်ပြည့်ခြင်း၊ ပွေးဝဲယားနာ နူနာ၊ ညှင်းနာ၊ မြစ်ခြောက်နာ၊ ချောင်းဆိုး နာ၊ ဝမ်းသွေးသွန် နာ(သွေးဝမ်းနာ)စသည့် များစွာသော အနာ၊ ရောဂါတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ကောင်းစွာကျေကျက်လျှင်ကား ဆံပင်၊ အမွှေး၊ လက်သည်း၊ ခြေသည်း၊ သွား၊ အရိုး၊ ခြင်ဆီ စသည့်(၃၂)ပါးသော ကောဋ္ဌာသ အပုပ်မျိုးကိုဖြစ်စေသည်။ ဤသို့ အစာအာဟာရမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးတို့သည် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ကောင်းလေစွတကားဟု ဆင်ခြင်ရမည်။

(ဃ) ယိုထွက် စွန့်ပစ်ချိန်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်

အစာအာဟာရတို့သည် တစ်ခုတည်းသော ပါးစပ်ပေါက်မှ စားသောက် ဝင်ရောက်သော်လည်း ယိုထွက်သောအခါ ဒွါရ(၉)ပေါက်တို့မှ အလျှိုလျှို ယိုထွက်ကြတော့၏။ မျက်စိမှ မျက်ချေး၊ နားမှ နားဖာချေး၊ နှာခေါင်းမှ နှပ်ချေး၊ မွှေးညင်းပေါက်မှ ချွေးစသည်တို့ အမည်အမျိုးမျိုးဖြင့် ယိုထွက်ကြသည်။ ယိုထွက်လာသမျှအားလုံး စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ချည်းသာဖြစ်၏။ အစားအစာ စားရာ၌ ချောရံသင်းပင်းတို့ဖြင့် ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်စွာ မြိန်ယှက်စွာ စားသောက် ကြသော်လည်း ယိုထွက်စွန့်ပစ်ရသောအခါ၌မူ စက်ဆုပ်ရွံရှာလျက် နှလုံးမသာ မယာဖြစ်ကာ မျက်နှာရှုံ့ လိပ် နှာခေါင်းပိတ်၍ တစ်ယောက်တည်း ပုန်းကွယ်လျက် စွန့်ထုတ်ကြရသည်။ စားစဉ်က နှစ်သက်မက်မော တွယ်တကား ရသတဏှာဖြင့် မိန်းမော စားသောက်ခဲ့သော်လည်း စွန့်ထုတ် ယိုထွက်သော အခါ၌မူ မတတ်သာ၍ မြင်ရ တွေ့ရသော်လည်း မကြည့်ချင် မထိချင် အလွန်အမင်းပင် စက်ဆုပ်ရွံရှာကြသည်။

အစာအာဟာရတို့သည် မျှိုသွင်းပြီးနောက်၌ အပြင်ဘက်သို့ မထုတ်ရ မနေနိုင် ထုတ်ကြရ၏။ မထုတ်ရလျှင် ဟိုနားက ခံခက် ဒီနားက ခံခက် ဖြစ်လာ၏။ ထုတ်ချိန် ယိုထွက်ချိန် ရောက်သောအခါ နေပူမရှောင် မိုးရွာမရှောင် ဘေးမရှောင် ရန်မရှောင် ရှက်ရှက် ကြောက်ကြောက် ပုန်းကွယ်လျက် စွန့်ထုတ်ကြရသည်။ မည်မျှအရှက်ကြီးသော အမျိုးသမီး ဖြစ်စေကာမူ အန္တရာယ်ကို လွယ်မထားနိုင်၍ အကွယ်အကာ လုံခြုံရာကို မေးမြန်းရှာဖွေကာ စွန့်ထုတ်ရ၏။ ဤသို့ ယိုထွက်စွန့်ပစ်ရသောအခါ စက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်း၏ဟု ဆင်ခြင်ရမည်။

(၁၀) လိမ်းကျိပေစေခြင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်

အစာအာဟာရသည် စားသောက်နေစဉ်တွင်လည်း လက်၊ နှုတ်ခမ်း၊ လျှာ အာခေါင်တို့ကို ပေလူးစေ၏။ အစာပေလူးနေသော လက်၊ နှုတ်ခမ်း၊ လျှာ အာခေါင်တို့သည် စက်ဆုပ်ဖွယ် ကောင်းလှ၏။ အနံ့အသက် ပျောက်ပျက်စေရန် ဆပ်ပြာစသည်ဖြင့် အထပ်ထပ် ပွတ်တိုက်ဆေးကြောရ၏။ အဝတ်အထည်များ ထမင်းဟင်းပေကျနေလျှင် ပြောင်စင်အောင် လျှော်ဖွပ်ကြရ၏။

ဥပမာအားဖြင့် ဖွဲ့ကြမ်း၊ ဖွဲ့နု၊ ဆန်ကဲ့စသည် ရောနေသော ဆန်ကို ထမင်း ချက်ရာ၌ မီးအရှိန်ဖြင့် ရေဆူပွက်သောအခါ ဖွဲ့ကြမ်း၊ ဖွဲ့နု၊ ဆန်ကဲ့ စသည်တို့ သည် ဝေတက်၍ အိုးနှုတ်ခမ်း အိုးဖုံးတို့ကို ပေလူးကုန်သကဲ့သို့ ထိုအတူ စားမျှီ အပ်သော အာဟာရသည် တစ်ကိုယ်လုံးသို့ အစဉ်လျောက်သော ဝမ်းမီးကြောင့် အမြှုပ်ထလျက် ကြေကျက်ကာဝေတက်၍ သွား၌ သွားချေးအဖြစ် ပေလူး၏။ အာခေါင် စသည်၌ တံတွေးသလိပ်စသည် အဖြစ်ဖြင့် ပေလူး၏။ မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ စအို စသည်တို့၌ မျက်ချေး၊ နားဖာချေး၊ နှပ်၊ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် စသည်ဖြစ်၍ ပေလူး၏။ မျက်ချေးစသည် ပေလူးနေသော ဒွါရကို ပေါက်တို့ကို နေ့စဉ် ဆေးကြောသုတ်ဆင် နေရသော်လည်း အပြီးအပိုင် သန့်ရှင်းသည်ဟူ၍ကား မရှိပေ။

အစာအာဟာရသည် ခံတွင်းသို့ ရောက်ကာမျှဖြင့် စိတ်ကို ညစ်နွမ်းစေ၏။ တုန်လှုပ်ပျံ့လွင့်စေ၏။ ဝမ်းတွင်းသို့ ရောက်လျှင်ကား ကိုယ်စိတ် နှစ်ပါးကို ထိုင်းမှိုင်းစေ၏။ လေးလံ ဖျင်းရိစေ၏။ အနာရောဂါ အမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေ၏။ အသက်ကိုလည်း သေစေနိုင်၏။ သူ့ကိုဖြစ်စေသောကြောင့် စိတ်ကို ညစ်နွမ်း တုန်လှုပ်စေ၏။ ပူပန် ဆင်းရဲစေ၏။ သီလကိုလည်း ညစ်နွမ်းအောင် ပျက်စီးအောင် ပြုတတ်၏။ ဒုစရိုက်မှုကိုလည်း ကျူးလွန်တတ်၏။ ဤသို့သော အကြောင်း တို့ကြောင့် အစာအာဟာရသည် စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ကောင်းလှ၏။

အစာအာဟာရကြောင့် ခိုက်ရန်ဖြစ်ခြင်း

လောကလူသားများနှင့် သတ္တဝါအားလုံးတို့အတွက် စား၊ ဝတ်၊ နေ အရေး သုံးပါးတွင် စားရေးသည် နေ့စဉ်ကိစ္စဖြစ်၍ အလွန်အရေးကြီး၏။ ဝတ်စရာ အဝတ်မရှိ၊ နေ့စရာအိမ်မရှိလျှင် မသေနိုင်၊ လှုပ်ရှားသွားလာ ရှာဖွေနိုင်၏။ စားစရာ အာဟာရကို မစားရလျှင်ကား လှုပ်ရှားသွားလာ ရှာဖွေခြင်းကို ပြုနိုင်တော့မည် မဟုတ်၊ အသက်လည်း သေနိုင်၏။ လူတို့သည် စားစရာ အာဟာရအတွက် နေ့စဉ် ရှမ်းကန်လှုပ်ရှား နေကြရ၏။ ခိုက်ရန်ဒေါသ ဖြစ်နေ

ကြရ၏။ အကုသိုလ် ဒုစရိုက်အမျိုးမျိုးကို ကျူးလွန်နေကြရ၏။ ဒုက္ခအမျိုးမျိုး
တွေ့ကြုံနေကြရ၏။ လူသားအချင်းချင်း သတ်ဖြတ်နေကြ၏။ လူမျိုးတစ်မျိုးနှင့်
၀.စ်မျိုး၊ တိုင်းပြည် ထစ်ပြည်နှင့်တစ်ပြည် တိုက်ခိုက်နေကြ၏။ ယင်းသို့ ပြုလုပ်
နေကြခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းရင်းမှာ အစာအာဟာရဗုဒ္ဓိမုန် ရရှိရေးအတွက်
ဖြစ်သည်။

ခြစသ့်၊ သစ်ကျားစသော သားရဲတို့သည်လည်း အစာရရှိရေးအတွက်
တိုက်ခိုက် နေကြရ၏။ လူသားတို့လည်း အစာအာဟာရအတွက် ရန်ဖြစ်နေကြ
ရ၏။ တိုက်ခိုက် နေကြရ၏။ လူယက် နေကြရ၏။ ထို့ကြောင့် အာဟာရသည်
ခိုက်ရန်ဖြစ်ကြောင်း ဘေးဒုက္ခအပေါင်းတို့ ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သည်။

အကျိုးရှိအောင် စားသုံးဆောင်

ဤဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော အကြောင်းတို့ကြောင့် အစာအာဟာရသည် အလွန်
စက်ဆုပ်ရွံ့မှန်း အော့နှလုံးနှာဖွယ် ကောင်းငြားသော်လည်း ဘုရားအရိယာ
သူးထာ်ကောင်းကြီးများသော်မှ မရှောင်ရှားနိုင်ကြဘဲ မလွဲ မရှောင်သာ
သုံးဆောင်တော်မူကြရ၏။ ယင်းသို့ အာဟာရကို သုံးဆောင်ရာ၌ ယောဂီသည်
အနာရောဂါ ပျောက်ကင်းစေခြင်းငှာ ဆေးခါးကြီးကို သုံးဆောင်ဘိသကဲ့သို့
ကန္တာရခရီးခဲကို လွန်မြောက်ခြင်းငှာ ရင်သွေးငယ်၏ အသားကို စားရဘိ
သကဲ့သို့ အသက်ရှူ၍ ဣရိယာပုထ်လေးပါး မျှတ ကျန်းမာ၍ ကိလေသာ
အနာရောဂါ ကင်းပျောက်ကြောင်း ကမ္မဋ္ဌာန်း အကျင့်ကောင်းကို ကြိုးပမ်း
အားထုတ်နိုင်ရန် သံသရာခရီးခဲမှ လွန်မြောက်နိုင်ရန် ဘုရားသာသနာ ရှည်ကြာ
ပြန့်ပွား ထွန်းကားအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် စိတ်ရည်သန်၍ သုံးဆောင်
စားသောက်ရပေမည်။

ဤကဲ့သို့ စားအပ်သော အစာအာဟာရအပေါ် အာဟာရပဋိကူလသညာ
ဖြစ်အောင်၊ စားအပ်သော အစာအာဟာရ၌ စက်ဆုပ်ရွံ့မှားဖွယ် အမှတ်အသား
ဖြစ်အောင် ရှုမှတ်ပွားများ လေ့ကျင့်ရမည်။ အဖန်ဖန် ဆင်ခြင်အောက်မေ့
ရမည်။ ယင်းသို့ ဆင်ခြင်အောက်မေ့ဖန် များလာသောအခါ စားပြီး၊ စားဆဲ၊
စားလတ္တံ့ အစာအာဟာရအပေါ်၌ ပဋိကူလသညာ (စက်ဆုပ်ဖွယ်အမှတ်
အသား) ထင်မြင်လာမည်။ ထိုအခါ ယောဂီ၏ စိတ်ဉာဏ်တို့လည်း အလွန်
ထက်သန် ကြီးထွားလာမည်။ အလွန်ကြည်လင် တည်ငြိမ်လာပြီး ဥပစာရ
ဈာန်ကို ရရှိလာမည်။ ထိုယောဂီအား ရသတဏှာ လွန်စွာခေါင်းပါးပြီး၊
ကာမဂုဏ် ငါးပါး၌ တပ်နှစ်သက်မှု တဏှာရာဂလည်း လွန်စွာပါးရှားလာမည်။
အာဟာရကို မှီဝဲစားသောက်ရာ၌လည်း ကန္တာရခရီးအကြား သားငယ်၏

အသားကို စားကြရသော မိဘနှစ်ပါး၏ စိတ်ကဲ့သို့ နှစ်သက်သာယာခြင်း ကင်းလျက် သံသရာမှ လွတ်မြောက်ခြင်းငှာသာ ရည်ရွယ်လျက် စားထောက် မှီဝဲရမည်။

ဖဿာဟာရ

ဝိညာဉ် (စိတ်) နှင့် အာရုံထိတွေ့မှုကို “ဖဿ” ဟုခေါ်သည်။ ယင်းသို့ ဝိညာဉ်နှင့်အာရုံ တွေ့ထိမှုသဘောသည်လည်း အစာအာဟာရ တစ်မျိုးဖြစ်၏။ (ဖဿ+အာဟာရ၊ ဖဿ=တွေ့ထိမှု+အာဟာရ=အစားအစာ)။

ဤဖဿသည် နာမ်တရားဖြစ်သော်လည်း အာရုံ၌ တွေ့ထိသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ဖြစ်၏။ ဥပမာ အခြားသူတစ်ယောက် အချဉ်သီး စားနေသည်ကို မြင်ရသူအား မိမိမစားဘဲနှင့် ပါးစောင်၌ ဖျန်းကန်ဖြစ်ကာ သွားရည်များ ယိုကျလာသကဲ့သို့ ဖဿ၏ တွေ့ထိမှုသဘောကို မှတ်သားအပ်၏။

သတ္တဝါတို့သည် ဝိညာဉ်နှင့်အာရုံ တွေ့ထိမှု “ဖဿ” တည်းဟူသော အစာ အာဟာရကို မှီဝဲသုံးဆောင် ခံစားနေရပါက အသက်ရှည်၏။ နေပျော်၏။ အာရုံနှင့် ထိတွေ့မှုများ လျော့နည်းသွားပါက အသက်တို၏။ သေချင်စိတ် ပေါက်လာ၏။ ဥပမာအားဖြင့် လူတစ်ယောက်ကို အလုံပိတ် ထောင်အတွင်း၌ နှစ်ရှည်လများ ထည့်သွင်းပိတ်သောင်ထားပါက မျက်စိအာရုံ၊ နားအာရုံ စသည်တို့ကို ခံစားသုံးဆောင်ခွင့် မရသဖြင့် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး မကျန်းမမာ ဖြစ်လာ၏။ စိတ်ပျော့ညံ့သူဖြစ်လျှင် မိမိကိုယ်ကို သတ်သေတတ်သည်။ ရူးသွား တတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဖဿ တည်းဟူသော အစာအာဟာရကို မမှီဝဲရသဖြင့် အသက်တိုပုံကို ရိပ်စားနိုင်၏။

ထိုအာရုံနှင့်တွေ့ထိမှု ဖဿသည် အောက်ပါအတိုင်း ၆-မျိုး ရှိ၏—

- (၁) စက္ခုသမ္ပဿ = မျက်စိအတွေ့၊
- (၂) သောတသမ္ပဿ = နားအတွေ့၊
- (၃) သာနသမ္ပဿ = နှာခေါင်းအတွေ့၊
- (၄) ဇိဝှါသမ္ပဿ = လျှာအတွေ့၊
- (၅) ကာယသမ္ပဿ = ကိုယ်အတွေ့၊
- (၆) မနောသမ္ပဿ = စိတ်အတွေ့။

သတ္တဝါတို့သည် တွေ့လိုမြင်လိုသော အဆင်းဂ္ဂပါရုံကို မြင်တွေ့ရလျှင်၊ ကြားလိုသော အသံကို နားထောင်ရလျှင်၊ မွှေးလိုသောအနံ့ကို နှမ်းရှုရလျှင်၊

စားလိုသော အစားကို စားရလျှင် နွေးထွေးနူးညံ့သော အတွေ့ကို တွေ့ရလျှင်၊ စိတ်ဆန္ဒရှိရာ အာရုံထပ်ခုနှင့် ကြုံတွေ့ရလျှင် စိတ်ချမ်းသာ၏။ ပျော်ရွှင်လန်းဆန်း၏။ အသက်ရှည်၏။ မလိုလားသော မနှစ်သက်ဖွယ် အဆင်မပြေအသံများနှင့် တွေ့ကြုံရပြန်လျှင်ကား စိတ်မချမ်းသာ၍ အသက်တိုရာအကြောင်းလည်း ဖြစ်၏။

ကပ်ရောက်ရှာဖွေမှု ဥပဂမနဘေး

သတ္တဝါတို့သည် အစားအစာတည်းဟူသော ကဗဠိကာထုဟာရကို မမှီဝဲမသုံးဆောင်၍ မဖြစ်သကဲ့သို့ စိတ်အာရုံ တွေ့ထိမှုတည်းဟူသော ဖဿာဟာရကိုလည်း မခံစားရ မနေနိုင်ကြပေ။ တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်း တစ်ခုမဟုတ် ထစ်ခု ခံစားနေကြသည်။ မိမိ ကြိုက်နှစ်သက်ရာ အာရုံတစ်ခုခုကို မိမိစိတ်ဝိညာဉ်နှင့် ကပ်ရောက်တွေ့ထိရန် မရရင်အောင် ရှာဖွေကြသည်။ မရှိလျှင် ရှိသည့် နေရာသို့ အရောက်သွားကြသည်။ မတွေ့တွေ့အောင် ရှာကြသည်။ ယင်းသို့ ရှာဖွေရာတွင် အန္တရာယ်အမျိုးမျိုး ဘေးအမျိုးမျိုးနှင့် ကြုံတွေ့ကြရသည်။ သို့သော် မကြောက်၊ အာရုံကို ရှာဖွေရင်း ဘေးအမျိုးမျိုးနှိပ်စက်၍ နေဆုံးကြရသူများလည်း အနန္တပင်။

ဖဿာဟာရသည် ခံစားမှုဝေဒနာကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်၏။ ဖဿက အာရုံ၏ အရသာကို ညစ်ထုတ်ထိတွေ့ပေးရာ ထိုအာရုံကို ဝေဒနာက ခံစားသည်။ ဝေဒနာ ခံစားမှုကို သတ္တဝါတို့က “ငါခံစားသည်” ဟု ထင်မှတ်နေကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဖဿာဟာရ၌ အာရုံကို ရှာဖွေခြင်း အာရုံသို့ ချဉ်းကပ်ခြင်း၌ ဘေးရန်အမှန်ပင် ရှိနေသည်။ ထိုဘေးရန်မှ လွတ်ကင်းအောင် အရေခွံ ခွါခံရသော နွားမ ဥပမာကဲ့သို့ “အာရုံနှင့် တိုးဝင်တွေ့ထိလျှင် ခံစားမှုဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်စေသော ဖဿတည်း” ဟု ဖဿာဟာရကို ရှုမှတ်ရမည်။

အရေခွံခွါထားသော နွားမ (နိစ္စမ္မဂါဝီ)

သတ္တဝါတို့၏ စိတ် (ဝိညာဉ်)သည် ရှုပါရုံစသော အာရုံတစ်ခုနှင့် တိုးဝင်တွေ့ထိ ကြုံကြိုက်မိလျှင် ခံစားမှု တစ်ခုခု ဖြစ်ကြရသည်။ နှစ်သက်လျှင် သာယာမှု (သုခဝေဒနာ)ကို ခံစားကြရပြီး မနှစ်သက်လျှင် စိတ်မချမ်းမြေ့မှု (ဒုက္ခဝေဒနာ)ကို ခံစားကြရသည်။ တစ်ခါတစ်ရံ အာရုံတစ်ခုခုနှင့် အမှန်ထက်ယံ ကြုံတွေ့ရသော်လည်း ထိုအာရုံအပေါ် သာယာမှု မသာယာမှု တစ်စုံတစ်ရာ မဖြစ်မိဘဲ ဖာသိဖာသာ နေလိုက်သော (ဥပေက္ခာဝေဒနာ) ခံစားမှုလည်း ဖြစ်ကြရသည်။ မည်သို့ဆိုစေ အာရုံတစ်ခုခုနှင့် ချဉ်းကပ်ကြုံတွေ့ရလျှင် ခံစားမှု

အာယာရေဝဋီကုလသညာ ရှုမှတ်ပွားများပုံ

တစ်ခုခု ဖြစ်ရသည်မှာ သဘာဝတရား ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းသဘာဝတရား သည်ပင် ယောဂီအတွက် ဘေးရန်အစစ်ခု ဖြစ်နေလေသည်။ ယင်းဘေးရန်မှ လွတ်မြောက်စေရန်အတွက် ယောဂီသည် မိမိကိုယ်ကို အရေခုံ မရှိသော နွားမ ကဲ့သို့ သုံးသပ် မှတ်ယူရမည်။

ဥပမာ—အပေါ်သားရေခုံ ခွါထားသော နွားမတစ်ကောင် ရှိသည်ဟု ဆိုပါစို့။ ထိုနွားမသည် အသက်ရှင်နေသဖြင့် အရေခုံ ခွါခံရသည့် ဝေဒနာ ပြေပျောက်စေရန် သွားလာလှုပ်ရှားနေသည်။ ထိုနွားမသည် နံရံကို သွားမှီ ပြန်လျှင် နံရံမှာရှိသော ပင်ကူ အိမ်မြှောင် ထောက်တဲ့ ကြွက် စသည်တို့က ထိုးဆွဲကိုက်ခဲကြသည်။ သစ်ပင်ကို သွားမှီပြန်လျှင်လည်း သစ်ပင်မှာရှိသော ပိုးတို့က ကိုက်ခဲကြသည်။ ရေထဲဆင်း၍ ဝိမ်နေပြန်လျှင်လည်း ရေမှာရှိသော ပျံများများက ကိုက်ခဲကြသည်။ ကွင်းပြင်မှာ ခုနပြန်လျှင်လည်း မှက်၊ ခြင်၊ ယင်၊ စွန်၊ ကျီး စသည်တို့က ကိုက်ခဲ ထိုးဆိတ်ကြသည်။ ထိုနွားမသည် မည်သည့်နေရာ၌ နေနေ ပိုးလောက်စသည်တို့၏ ကိုက်ခဲခြင်းကို ခံနေရသည်။

ယင်းသို့ ပိုးအမျိုးမျိုးတို့၏ ကိုက်ခဲခြင်း ဆင်းရဲဒုက္ခကို ခံစားနေရခြင်းသည် အရေခုံမရှိသည့် ကိုယ်ကောင်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အရေခုံ မရှိသော ကိုယ်ကောင်မှ တစ်ပါး အခြားအကြောင်းမရှိချေ။ ဤသို့ယောဂီသည် အရေခုံမရှိသော နွားမနှင့်တူ၏။ အာရုံ၌ တွေ့ထိမှုဖယ်သည် နွားမ၏ အရေခုံ မရှိသော ကိုယ်ကောင်နှင့်တူ၏။ ခံစားမှု ဝေဒနာသည် ပိုးစသည်ကိုက်ခဲခြင်း ခံရသည်နှင့်တူ၏။

ထို့ကြောင့် သတ္တဝါတို့သည် ဝေဒနာသုံးပါးကိုဆောင်သော ဖြစ်ပေါ်စေ သော အာရုံနှင့် တိုးဝင်တွေ့ထိသည့် ဖဿ ရှိနေသမျှ ကိလေသာ ပိုးတို့၏ ကိုက်ခဲ ထိုးဆွဲမှုကို ခံနေကြရမည်။ အာရုံ၌ တွေ့ထိမှုဖယ်ကြောင့် ခံစားမှု ဝေဒနာဖြစ်ပေါ် ရသည်။ တွေ့ထိမှုဖယ်ချုပ်လျှင် ခံစားမှုဝေဒနာ ချုပ်သည်။ ဝေဒနာချုပ်လျှင် တဏှာစသည်ချုပ်၍ ဝဋ်မြင်ပြတ်လေတော့၏။ ဖဿကို ပိုင်းခြား၍ သိလျှင် ဝေဒနာကို ပိုင်းခြား၍သိ၏။ ထို့ကြောင့် ယောဂီသည် ဖဿကို ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်အောင် ကျင့်ကြံအားထုတ်ရမည်။

မနောသဉ္ဇေတနာဟာရ

မနောသဉ္ဇေတနာဟာရဆိုသည်မှာ စေတသိက် ၅၂-ပါး၌ ပါဝင်သော “စေတနာစေတသိက်” ကို ခေါ်သည်။ ထိုစေတနာသည် စေတနာခြင်း၊ တိုက်တွန်း ခြင်း၊ အားပေးအားမြှောက် ပြုလုပ်ခြင်းသဘောရှိ၏။ (မနော+သံ+စေတနာ)

မနော = စိတ် + သံ = အတူတကွ + ဝေတနာ = တိုက်တွန်းခြင်း) စိတ်ပါ
လက်ပါ ပြုလုပ်ပြောဆိုကြံစည်မှုသည် ဝေတနာပင်ဖြစ်၏။

မှန်၏။ မည်သည့်အလုပ်ကိစ္စကို ပြုလုပ်သည်ဖြစ်စေ စိတ်လက်မပါ ဝေတနာ
မပါလျှင် ကံမမြောက်ပေ။ ကံမြောက်မှ ကံ၏အကျိုးပေးမှု လုပ်ငန်း၏ရလဒ်ကို
ခံစားရသည်။ ထို့ကြောင့် ဝေတနာကို ကံဟု ခေါ်ဆိုကြောင်း ဘုရားရှင်
ကိုယ်တော်တိုင် မိန့်ကြားတော်မူခဲ့သည်။

တမင်တကာ ရည်ရွယ်၍ ပြုလုပ်သော လုပ်ငန်း (စိတ်ဝေတနာဖြင့် ပြုလုပ်
သောအလုပ်)သည် လုပ်ငန်း ပြီးဆုံးသွားသော်လည်း ပြီးပြီးပျောက်ပျောက်
ဖြစ်မသွားပေ။ သူ၏တာဝန်ကို ဆက်လက်ဆမ်းဆောင်နေသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ
ပြုလုပ်သူအား အကျိုးပေးရန် အချိန်ကာလကို စောင့်မျှော်နေသည်။

စိတ်နှင့် အတူတကွဖြစ်သော ဝေတနာသည် သတ္တဝါတို့အတွက် အစာ
အာဟာရတစ်မျိုးဖြစ်သည်။ ထိုဝေတနာတည်းဟူသော အာဟာရကို မှီဝဲနေကြ
ရသောကြောင့် သတ္တဝါတို့ အသက်ရှည်နေကြသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် သံသရာ
ရှည်နေကြသည်။ ကောင်းသောဝေတနာ မကောင်းသော ဝေတနာတို့ကြောင့်
ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုးကို ခံစားနေကြရသည်။ မိမိတို့ဝေတနာ အာဟာရ
အားလျော်စွာ ဘုံသုံးပါး၌ ပဋိသန္ဓေအသီးအပွင့်များ ဖြစ်ပွားနေကြရသည်။

ထိုထိုဘဝ၌ ပစ်ချခြင်း(ဥပပတ္တိ)ဘေး

သတ္တဝါတို့ သံသရာရှည်စေရန် အစာတစ်မျိုးဖြစ်သည့် မနောသဇ္ဇေတနာ-
ဟာရသည် ဘုံသုံးပါးတွင် တစ်ပါးပါး၌ ပဋိသန္ဓေကို မုချဖြစ်စေတတ်၏။ ထို
ပဋိသန္ဓေနှင့်အတူ ငွေခြင်းဆင်းရဲ မရဏဒုက္ခ စသည်တို့လည်း အမြဲတုံ့ကပ်၍
ပါလာလေသည်။ ယင်း ဝေတနာ၌ ပဋိသန္ဓေဖြစ်အောင် ထိုထိုဘဝသို့ ပစ်ချ
ခြင်း(ဥပပတ္တိ)ဘေးသည် မုချရှိနေ၏။ ထိုဘေးမှ လွတ်ကင်းအောင် ထိုထို
ဘဝသို့ရောက်စေတတ်သော ဝေတနာကို(မနောသဇ္ဇေတနာဟာရကို)သက်ဆင်း
ဝံ့ စရာမရှိသည့် မီးကျိုးတွင်းပမာ ရှုမှတ်ရမည်။

မီးကျိုးတွင်းဥပမာ

သတ္တဝါတို့သည် မိမိတို့ ပြုလုပ်အပ်သော ဝေတနာ အာဟာရအလျောက်
ဘဝသုံးရပ် ဘုံသုံးထပ်၌ လှည့်ပစ်ကျင်လည်နေကြရသည်။ ပုထုဇဉ်လူ့ မာလ
တို့ကား ထိုသို့ ကျင်လည်ရသည်ကို ကြောက်လည်း မကြောက်၊ ရွံလည်း မရွံ၊
ရောက်လိုရာ ရောက်စေတော့ ဖြစ်ချင်ရာ ဖြစ်ပေတော့ဟု သဘောထားကာ
မိုက်တွင်းနက်နေကြသည်။ သုဂတိ ဘုံဘဝသို့ ရောက်ရပါစေသွားဟုပင်
ဆုတောင်းလိုက်ကြသေး၏။

လူလိမ္မာ ယောဂီအနေဖြင့်ကား ထိုသို့သဘောမထားအပ်ပေ။ ဘဝပဋိသန္ဓေ ဖြစ်စေနိုင်သော ထိုစေတနာကို မီးကျိုးတွင်းကဲ့သို့ ရှုမြင် ဆင်ခြင်ရမည်။

ဥပမာအားဖြင့် အသက်ရှည်ရှည် ချမ်းသာစွာ နေလိုသူတစ်ဦးကို ခွန်အား ဗလကောင်းသော ယောက်ျားနှစ်ဦးက လက်မောင်းကို ဆုပ်ကိုင်၍ လက်ခုပ် တစ်ဖောင်ကျော်မျှနှက်သော မီးကျိုးတွင်းထဲသို့ အတင်းအဓမ္မဆွဲငင်၍ ပစ်ချ လိုက်သည်ဆိုကြပါစို့။ ထိုအခါ မီးကျိုးတွင်းထဲသို့ ပစ်ချခံရသူအား မီးကျိုးတွင်း ထဲကျရောက်လျှင် မုချသေရတော့မည် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် သေလောက်နီးပါး ဒုက္ခခံစားရတော့မည် ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ထို မီးကျိုးတွင်းမှ လွတ်လိုဝေးလိုသော စိတ်စေတနာ ဖြစ်ပေါ်လိမ့်မည်။

ဤဥပမာ၌ မီးကျိုးတွင်းသည် တေဘူမက ဝဋ်ဒုက္ခဆင်းရဲ ထူပြောသည့် ဘဝသံသရာနှင့်တူ၏။ မီးကျိုးတွင်းထဲသို့ ဆွဲချခံရသူသည် ဝဋ်ကို မှီသော ဘဝကို သိုချင်သော ပုထုဇဉ် လှူမိုက်နှင့်တူ၏။ ခွန်အားဗလကောင်းသော ယောက်ျား နှစ်ယောက်သည် ကုသိုလ်ကံ(စေတနာ)၊ အကုသိုလ်ကံ (စေတနာ)နှင့် တူ၏။ ခွန်အားဗလကောင်းသော ယောက်ျားနှစ်ယောက်က မီးကျိုးတွင်းထဲသို့ ဆွဲချ ခြင်းသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံများကို ပုထုဇဉ်တို့ အားထုတ်ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် တူ၏။ မီးကျိုးတွင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော ဆင်းရဲသည် ကံ(စေတနာ) လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဝဋ်ဒုက္ခနှင့် တူ၏။

ထို့ကြောင့် ဘဝသံသရာမီးကျိုးတွင်းမှ လွတ်မြောက်လိုသော ယောဂီသည် ဘဝကိုဖြစ်စေတတ်သော စေတနာကို မီးကျိုးတွင်းကဲ့သို့ ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ရမည်။ စေတနာ၏ အကြောင်းရင်းကို ပိုင်းခြား၍ သိရမည်။ စေတနာ၏ မူလအကြောင်း ရင်းသည် ဘဝကို တပ်နှစ်သက်သော တဏှာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စေတနာ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော တဏှာကိုလည်း ပိုင်းခြား၍ သိအောင် ရှုမှတ်ရမည်။ တဏှာကို ပိုင်းခြား၍ သိမြင်လာသောအခါ ယောဂီသည် ဖက်ကိစ္စအတွက် ပြုလုပ်ဖွယ် မရှိတော့ပြီ။

ဝိညာဏာဟာရ

ဝိညာဉ်ဆိုသည်မှာ စိတ်၊ စေတသိက်ဟူသော နာမ်တရားများကို ခေါ်သည်။ ထိုနာမ်တရားများသည် သတ္တဝါတို့ အသက်ရှင် လှုပ်ရှားသွားလာနိုင်ရေးနှင့် ရုပ်ခန္ဓာ တည်တံ့ရေးအတွက် အစာအာဟာရတစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ ထိုနာမ် အစာအာဟာရမရှိသော သတ္တဝါတို့သည် ငှက်ပျောတုံး လက်ပံတုံး စသည်ကဲ့သို့ မလှုပ်မဟုတ် ဖြစ်နေပေမည်။ ထိုသတ္တဝါ၏ ရုပ်ခန္ဓာသည်လည်း ကြာရှည်စွာ

တည့်တံ့နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဝိညာဉ် (နာမ်တရား)ကို အစာအာဟာရ အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ (ဝိညာဏ+အာဟာရ၊ ဝိညာဏ=ဝိညာဉ်=စိတ် =နာမ်+အာဟာရ=အစား အစာ)

သဝချင်းဆက်စပ်မှု(ပဋိသန္ဓိ)ဘေး

ဝိညာဏာဟာရသည် ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ တစ်နည်းဆိုသော် ဘဝထိုထို၌ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည် ဆင်းရဲ၏။ ဖြစ်မှုကြောင့် ထောင်ကျခံရသူသည် ထောင်မှ ထွက်လာသောအခါ ထောင်ထဲ၌ နေရသည့် ဒုက္ခဆင်းရဲကို မှတ်မိနေသဖြင့် ထောင်ထဲသို့ ပြန်လိုစိတ် မရှိချေ။ ထို့အတူ ပဋိသန္ဓေနေသူသည် အမိဝမ်းမှ ကျွတ်လွတ်လာပြီးနောက် ကျဉ်းမြောင်းလှသည့် မိခင်ဝမ်းခေါင်း၌ ဆင်းရဲကြီးစွာ နေခံရသည်ကို မှတ်မိ နေလျှင် နောင်တစ်ဖန် ပဋိသန္ဓေနေလိုစိတ် ရှိတော့မည်မဟုတ်ပေ။

သတ္တဝါတို့သည် ပဋိသန္ဓေ ရရှိလာလျှင် စုတိ(သေခြင်း)လည်း အမြဲကပ်၍ ပါလာ၏။ ထို့ကြောင့် ဝိညာဏာဟာရကြောင့် ပဋိသန္ဓိဘေး တွေ့ရသကဲ့သို့ စုတိ (သေခြင်း) ဘေးလည်း တွေ့ရ၏။ ထိုဘေးမှ လွတ်မြောက်နိုင်ရေးအတွက် ဝိညာဏာဟာရကို လှုံ့မ၊ တံကျင်ကဲ့သို့ အလွန်စာရာ ကြောက်မက်ဖွယ်အဖြစ် ရှုမှတ်ရမည်။

လှုံ့မ၊ တံကျင်ကဲ့သို့

ဘဝထိုထို၌ တစ်ဖန်ပြန်ဖြစ်ရဦးမည့် ပဋိသန္ဓိဘေးကို ကြောက်သော ယောက်ျားသည် နာမ်အစားအစာဖြစ်သော ဝိညာဏာဟာရကို ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ အဖြစ် ရှုမှတ်ရာ၌ မိမိကိုယ်ကို လှုံ့မ၊ တံကျင်ဖြင့် အထိုးခံရသော သူခိုးကဲ့သို့ ရှုမှတ် ရမည်။

မင်းချင်းယောကျ်ားတို့သည် သူခိုးကို ဖမ်း၍ မင်းကြီးရွှေတော်မောက်သို့ ပို့ဆောင်လေရာ မင်းကြီးက အမှုကို စိစစ်ပြီး နန်း၌ လှုံ့တစ်ရာ၊ နေ့လယ်၌ လှုံ့တစ်ရာ၊ ည၌ လှုံ့တစ်ရာတို့ဖြင့် ခိုးသူကို ထိုးသတ်ရန် မင်းချင်းတို့အား အမိန့် ပေးလေသည်။

မင်းချင်းယောကျ်ားတို့သည် အမိန့်တော်အတိုင်း နန်း၊ နေ့လယ်၊ ည၌တို့၌ တစ်ကြိမ်လျှင် လှုံ့ပေါင်းတစ်ရာဖြင့် ခိုးသူအား ညှဉ်းဆဲ ထိုးသတ်ကြသည်။ ထိုအခါ ခိုးသူသည် လှုံ့တစ်ချောင်းဖြင့် တစ်ချက် အထိုး ခံလိုက်ရလျှင်ပင် ပြင်းထန်စွာ နာကျင်မှု ဆင်းရဲဒုက္ခကို ခံစားရသည်။ လှုံ့ပေါင်းတစ်ရာဖြင့် အချက်ပေါင်းတစ်ရာ အထိုးခံရပါမူကား အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိပါတော့အံ့နည်း။

ဤဥပမာ၌ မင်းကြီးသည် ကံနှင့်တူ၏။ သူခိုးသည် ဝဋ်ဒုက္ခကို မှီတယ် နေသော ပုထုဇဉ် လူမိုက်နှင့်တူ၏။ လှံမ(တံကျင်) သုံးရာသည် ဘုံသုံးပါး၌ ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ(စိတ်) ဝိညာဉ်နှင့်တူ၏။ သူခိုးကိုသတ်ရန် အမိန့်စီရင်ချက် ချသောအခါသည် ကံက ပုထုဇဉ်လူမိုက်ကို ပဋိသန္ဓေသို့ ပစ်ချလိုက်သော အခါ နှင့်တူ၏။ သို့မဟုတ် သတ်မိန့်သည် ပုထုဇဉ်လူမိုက်အား ပဋိသန္ဓေရစေခြင်းနှင့် တူ၏။ လှံဘို့ဖြင့် ထိုးသတ်နိုင်စွမ်းကြောင့် ရရှိခံစားရသော နာကျင်မှု ဆင်းရဲသည် ပဋိသန္ဓေမှရှုမှုကြောင့် ပဝတ္တိအခါ (သတ္တဝါဖြစ်လာသောအခါ) ဖြစ်ပေါ်ကြုံတွေ့ရသော ဆင်းရဲနှင့်တူ၏။

ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေဘေးမှ လွတ်မြောက်လိုသော ဟောဂီသည် ဝိညာဉ်အာဟာရ(ဝိညာဉ်)ကို လှံမ၊ တံကျင်ကဲ့သို့ ကြောက်မက်ဖွယ်အဖြစ် ရှုမှတ်ရမည်။ ဝိညာဉ်ကို ပိုင်းခြားသိမြင်အောင် အားထုတ်ရမည်။ ဝိညာဉ်ကိုသိလျှင် ဝိညာဉ် လျှင် အကြောင်းရင်းရှိသော ဝိညာဉ်နှင့် အတူတကွဖြစ်သော နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိလာမည်။ နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိလာလျှင်ကား မဂ်ကိစ္စ အတွက် ပြုဖွယ် မရှိတော့ပြီ။

သတ္တဝါနှင့် အာဟာရ

ဤပြဆိုခဲ့ပြီးသော အာဟာရလေးမျိုးတို့တွင် ကာမဘုံ၌ မုချအားဖြင့် အာဟာရ လေးမျိုးလုံးကို ရ၏။ သို့ရာတွင် ကာမဘုံ၌ ကဗဠိကာရာဟာရ-သာ ထင်ရှား၏။

ရူပဘုံနှင့် အရူပဘုံတို့၌ ကဗဠိကာရာဟာရမှ တစ်ပါး ကျန် အာဟာရ သုံးပါးလုံးရ၏။ အသညသတ်ဘုံသားမှတစ်ပါး ရူပဘုံသား ရူပဗြဟ္မာတို့သည် ဝိညာဉ်အာဟာရနှင့် ဖဿာဟာရကို သုံးဆောင်မှီဝဲနေကြသည်။ အောက်အရူပ သုံးဘုံရှိ အရူပဗြဟ္မာတို့သည် စိတ်နှင့် အတူတကွဖြစ်သော မနောသဉ္ဇေတနာ- ဟာရကိုသာ သုံးဆောင်မှီဝဲနေကြသည်။ အထက်ဘဝဂ်ဟုခေါ်သော နေဝသညာ- နာသညာယတနဘုံရှိ အရူပဗြဟ္မာတို့သည် ဝိညာဉ်အာဟာရ တစ်ခုကိုသာ သုံးဆောင် မှီဝဲနေကြသည်။

အသညသတ်ဘုံ အပါအဝင် ဘုံအားလုံးတို့၌ မိမိတို့ပြုလုပ်ခဲ့သည့် အကြောင်း သာမည၊ အကြောင်း အထောက်အပံ့ဟု ဆိုအပ်သော ပစ္စယာဟာရကိုလည်း ရ၏။ ထို့ကြောင့် အသညသတ်ဘုံရှိ အသညသတ်ဗြဟ္မာတို့သည် “ပစ္စယာဟာရ” ဟု ဆိုအပ်သော မိမိတို့ ပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကုသိုလ်အကြောင်း အထောက်အပံ့ကို အာဟာရအဖြစ် သုံးဆောင်မှီဝဲ နေကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်က-

“သဗ္ဗေ သံတွာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ”
“သတ္တဝါအားလုံး အာဟာရကြောင့် တည်တံ့နေကြရကုန်၏” —

ဟု ဟောတော်မူခဲ့သည်။

ဤအာဟာရ လေးမျိုးအနက် “အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ” ရှုပွားရာ၌ အဓိကလိုအပ်သော အာဟာရမှာ “ကဗဠိကာရာဟာရ” ဖြစ်သည်။ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းတို့ဖြင့် ယောဂီသည် မိမိ စားမျိုးသော အစာအာဟာရတို့၌ စက်ဆုပ် ရှုရှာဖွယ်အဖြစ် ရှုမှတ်ရမည်။ ဤမှတစ်ပါး ကျန်အာဟာရ သုံးပါး တို့ကိုလည်း ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ရှုမှတ် ဆင်ခြင် ပွားများလျှင် ရသတဏှာနှင့် ကာမတဏှာ လျော့ပါး၍ ကိလေသာ ကုန်ခန်းပြီး အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်လေသည်။

အာဟာရေ ပဋိကူလသညာ၏ အကျိုးအာနိသင်

ဤအာဟာရေပဋိကူလသညာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်း အားထုတ်သော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ် (ရဟန်း)သည် အစာအာဟာရ၌ တပ်မက်တွယ်တာမှု ရသတဏှာမှ စိတ်တုန်ဆုတ်၏။ စိတ်ဆုတ်နှစ်၏။ အစာအာဟာရကို သုံးဆောင်စားသောက်ရာ၌ မက်မောတွယ်ဘာမှု မရှိ။ ရှိ၂မျှ ရသမျှ အာဟာရဖြင့် ကျေနပ်ရောင်ရဲ၏။ ကန္တာရခရီးခဲကို လွန်မြောက်လိုသော ဇနီးမောင်နှံသည် သားငယ်၏ အသားကို မာန်ယစ်ခြင်း မရှိဘဲ စားသုံးအကဲ့သို့ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်ရန် အတွက်သာ မာန်ယစ်ခြင်းမရှိဘဲ အာဟာရကို သုံးဆောင်၏။

အာဟာရေပဋိကူလသညာ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သော ယောဂီသည် ကာမဂုဏ်ငါးပါး၌ တပ်မက်သောရာကင်းပျောက်၏။ ထိုရာကို ပိုင်းခြား၍ သိ၏။ ထိုသို့ သိသဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာကိုလည်း ပိုင်းခြား၍ သိ၏။ မကြေမကျက်သေးသော အစာစသည်၏ စက်ဆုပ်ဖွယ်အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်စွမ်းနိုင်သောကြောင့် ကာယာတာသတိ ဘာဝနာသည်လည်း ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံခြင်းသို့ ရောက်၏။ အသုဘသညာအား လျော်သော အကျင့်ကို ကျင့်သည်လည်း မည်၏။ ဤကမ္မဋ္ဌာန်းအကျင့်ကို မှီ၍ မျက်မှောက်ဘဝ၌ပင်လျှင် အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိခံစားနိုင်၏။ အကယ်၍ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို ယခုဘဝ၌ မျက်မှောက်မပြုနိုင်သေးလျှင်ကား သုဂတိဘဝသို့ မုချ လားရောက်ရပေ၏။

စတုဓာတု ဝဝတ္ထာန် ပွားများပုံ

စတုဓာတု ဝဝတ္ထာန် ပွားများပုံ

ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း

စတုဓာတု ဝဝတ္ထာန် ဆိုသည်မှာ ပထဝီစသော ဓာတ်လေးပါးတို့၏ အသီးသီးသော သဘောကို မှတ်သည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် ပိုင်းခြားသိမြင်သော ဉာဏ်ကို ခေါ်သည်။ ဓာတ်လေးပါးတို့၏ သဘောကို ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဖြစ်၏။ (စတု+ဓာတု+ဝဝတ္ထာန၊ စတု=၄-ပါး+ဓာတု=ဓာတ်+ဝဝတ္ထာန=ပိုင်းခြား ဆုံးဖြတ်ခြင်း)

ထိုစတုဓာတု ဝဝတ္ထာန်ကိုပင် ဓာတုမနသိကာရ=ဓာတ်တို့ကို နှလုံးသွင်းခြင်း၊ ဓာတုကမ္မဋ္ဌာန=ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းဟုလည်း ခေါ်သည်။ သဘောအဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

ဓာတ် ၄-ပါးတို့၏ သဘောလက္ခဏာများ

ပထဝီဓာတ်သည် ခက်မာခြင်း၊ နူးညံ့ခြင်း သဘော လက္ခဏာရှိ၏။ ရုပ်ဝတ္ထု တစ်ခုကို ထိတွေ့ စမ်းသပ်ကြည့်သည့်အခါ မာခြင်း၊ ပျော့ခြင်း၊ နုခြင်း၊ ကြမ်းခြင်း သဘောကို တွေ့ရှိရမည်။ ဤကား ပထဝီဓာတ်ကို တွေ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

အာပေါဓာတ်သည် စေးဖွဲခြင်း၊ ယိုစီးခြင်း၊ ရိခွဲ ပြောင်းအိခြင်း၊ ဖွဲ့စည်းခြင်း သဘော လက္ခဏာ ရှိ၏။ အာပေါဓာတ်ကို ထိတွေ့ ကိုင်တွယ်၍ မရနိုင်၊ ဉာဏ်ဖြင့်သာ ထောက်ဆ သိမြင်နိုင်သည်။

တေဇောဓာတ်သည် ရင့်ကျက်စေခြင်း၊ ပူခြင်း၊ အေးခြင်း သဘောလက္ခဏာ ရှိ၏။ ရုပ်ဝတ္ထုတစ်ခုကို ထိတွေ့ကိုင်တွယ် စမ်းသပ်ကြည့်လျှင် ပူမှု၊ အေးမှုကို တွေ့ရမည်။ ဤကား တေဇောဓာတ်ကို တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

ဝါယောဓာတ်သည် တောင့်တင်း ခိုင်ခံ့ ထောက်ကန်ခြင်း၊ ရွေ့လျား လှုပ်ရှားခြင်း သဘော လက္ခဏာ ရှိ၏။ ရုပ်ဝတ္ထု တစ်ခုကို ထိတွေ့ ကိုင်တွယ် စမ်းသပ် ကြည့်သည့်အခါ လှုပ်ရှားခြင်း၊ ငြိမ်သက်ခြင်း၊ ရွေ့လျားခြင်း၊ ရပ်တည်ခြင်း သဘောကို တွေ့ရမည်။ ဤကား ဝါယောဓာတ်ကို တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။

ပွားနည်း ၂-မျိုး

စတုဓာတု ဝဝတ္ထာန် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ် အဆင့်အတန်း အားလျော်စွာ နည်း ၂-မျိုးဖြင့် ပွားများနိုင်သည်။ ဤကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားမည့် ယောဂီသည် မိမိသည် မည့်သည်ပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးအစား၌ ပါဝင်သည်ကို ရှေးဦးစွာ

သိထားရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသို့ သိထားမှသာ ဉာဏ်နှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း ကိုက်ညီပြီး သမာဓိ ရလွယ်မည် ဖြစ်သည်။ မိမိ၏ အဆင့်အတန်းကို သိပြီးနောက် ပွားနည်း နှစ်မျိုးအနက် မိမိနှင့် သင့်လျော်မည့် ပွားနည်းကို ယူ၍ ပွားများရ၏။ ပွားနည်း နှစ်မျိုး ဆိုသည်မှာ—

(၁) ဉာဏ်ထက်သူ ပွားနည်း။

(၂) ဉာဏ်အလယ်အလတ်ရှိသူ ပွားနည်း—တို့ ဖြစ်သည်။

ဉာဏ်ထက်သူသည် ဓာတ်လေးပါးကို အကျဉ်းအားဖြင့် ပွားအပ်၏။ ဉာဏ် အလယ်အလတ်ရှိသူသည် ဓာတ်လေးပါးကို အကျယ်ပွားအပ်၏။

ဉာဏ်ထက်သူ ဆင်ခြင်ပွားများနည်း ၂-မျိုး

ဉာဏ်ထက်မြက်သော ယောဂီသည် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၌ ဘုရားရှင် ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း မိမိ၏ ရူပကယ တစ်ခုလုံးကို အောက်ပါနည်း ၂-မျိုးတို့ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ အကျဉ်းအားဖြင့် ပွားများရ၏။

နွားသတ်သမား ဥပမာ

ဥပမာအားဖြင့် ကျွမ်းကျင်သော နွားသတ်သမားသည် လည်းကောင်း၊ ၎င်း၏ တပည့်သည်လည်းကောင်း နွားကို သတ်ပြီးလျှင် လမ်းလေးခု၌ အပုံ အပုံအားဖြင့် ခွဲခြမ်းသကဲ့သို့ ထိုအတူပင် ယောဂီ (ရဟန်း)သည် တည်မြဲတိုင်း ထားမြဲတိုင်းသော ဤရူပကယကိုပင် ဓာတ်သဘောအားဖြင့် ရှုဆင်ခြင်ရ၏။ ဤရူပကယ ခန္ဓာကိုယ်၌ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်ရှိ၏။ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်ရှိ၏။ ပူအေးသော တေဇောဓာတ်ရှိ၏။ ရွေ့လျားလှုပ်ရှားသော ဝါယောဓာတ်ရှိ၏ဟု ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဆင်ခြင်ရ၏။

ဤဥပမာ၌ နွားသတ်သမားသည် နွားကို မွေးမြူစဉ် နွားသတ်ကုန်းသို့ ဆွဲလာစဉ်၊ နွားသတ်ကုန်း၌ ချည်ထားစဉ်၊ သတ်စဉ်၊ သတ်ပြီး နွားသေကောင်ကို ကြည့်ရှုစဉ်ကာလတို့၌ နွားဟူသော အမှတ်သည် မပျောက်သေးပေ။ ထိုနွား သေကောင်ကို ဖျက်၍ အသား စသည်တို့ကို အပုံ အပုံပြု၍ ခွဲခြမ်းပြီးသော အခါ၌ကား နွားဟူသော အမှတ်သည် ပျောက်ကွယ်သွားပြီး အသား (အမဲသား)ဟူသော အမှတ်ထည့်သွင်း ရှိနေလေသည်။ အသားများကို ရောင်းချသော အခါ၌လည်း “ငါသည် နွားကို ရောင်း၏။ ဤသူတို့သည် နွားကို ဝယ်ကြ၏”ဟု မထင်မှတ်တော့ဘဲ “ငါသည် အမဲသားရောင်း၏။ ဤသူတို့သည် အမဲသားကို ဝယ်ကြ၏”ဟု သိမှတ်နေလေသည်။

စတုဓာတု ဝဝတ္ထာနိ ပွားများပုံ

ထိုအတူပင် ယောဂီ (ရဟန်း)သည် ကိုယ်ခန္ဓာ၌ ဓာတ်လေးပါးကို မဂ္ဂပွားမိ ရှေးကခလ၌ ဤဂ္ဂပကာယကိုပင် တစ်ကိုယ်တည်း တစ်ပေါင်းတည်းဟု ထင်မှတ် နေ၏။ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမဟု ထင်မြင် နေသော အမှတ်သည် မကွယ်မပျောက်သေးပေ။ ဤဂ္ဂပကာယကိုပင် ပထဝီ စသော ဓာတ်သဘောအားဖြင့် ဂ္ဂပွားဆင်ခြင်လိုက်သော အခါ၌မူ တစ်ကိုယ်တည်း တစ်ပေါင်းတည်း အဖြစ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမအဖြစ် မထင်မှတ်တော့ဘဲ ထိုအမှတ်သည်များ ကွယ်ပျောက် သွားတော့၏။ ဓာတ်သဘောမျှသာဟု သိမှတ်နေတော့၏။ ထိုအခါ ဥပစာရ သမာဓိကို ရပြီဟု မှတ်ရမည်။

အိမ် ဥပမာ

တရားစစ်သူကြီး အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် မဟာဘုတ်လေးပါး (ဓာတ် လေးပါး)တို့၏ သတ္တဝါ မဟုတ်ကြောင်းကို ပြရန်အတွက် —

“အရိုးကို စွဲမှီ၍ အကြောကို စွဲမှီ၍ အသားကို စွဲမှီ၍ အရေကို စွဲမှီ၍ ၎င်းအရိုးစသည်တို့ကို အတွင်းအပြင်၌ ကာရံလျက်တည်သော ဟင်း လင်းပြင် (အကာသ) ညည်ပင် ဂ္ဂပကာယ ခန္ဓာကိုယ်ဟု ရေတွက် ခေါ်ဆိုခြင်းသို့ ရောက်၏—

ဟု ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။

ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးကို အဓိကအားဖြင့် အရိုး၊ အကြော၊ အသား၊ အရေ ဟူသော အစုအဝေး ကောဋ္ဌာသလေးခုတို့က ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားကြ သည်။ ထိုကောဋ္ဌာသလေးခုကို တစ်ခုစီ ဆွဲထုတ်၍ တစ်ပုံစီ ပုံထားလိုက်လျှင် ကိုယ်ကာယဟူသော အဆောက်အဦ မရှိတော့ပေ။

ဥပမာအားဖြင့် အိမ်ဟု ခေါ်ဆိုရန် အိမ်တစ်အိမ်ဖြစ်ရန် အဓိကအားဖြင့် သစ်သား၊ ကြိမ်နွယ် (ရှေးက ရိုက်သံအစား သုံးသည်)၊ မြက် သက်ကယ် (အမိုး) မြေသရွတ် (အကာအတွက်သုံးသည်) ဤလေးမျိုးကို လိုအပ်သည်။ ဤလေးမျိုး စုပေါင်းဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်မှသာ အိမ်တစ်အိမ် ဖြစ်နိုင်သည်။ အိမ်အဖြစ် တည်ဆောက်ထားသော ထိုပစ္စည်းလေးမျိုးကို တစ်ခုစီ ဆွဲထုတ်၍ တစ်နေရာစီ စုပုံထားလိုက်ပါက အိမ်ဟု မခေါ်နိုင်တော့ပေ။

ဤဥပမာအတူ ဉာဏ်ထက်သော ယောဂီသည် ဤဂ္ဂပကာယ ခန္ဓာကိုယ်ကို “အရိုး၊ အကြော၊ အသား၊ အရေ၊ အရေ၊ အသား၊ အကြော၊ အရိုး ဤ လေးမျိုးသော ကောဋ္ဌာသ အစုအဝေးသာတည်း”ဟု ကောဋ္ဌာသလေးခုကို

အပေါင်းအစု မရှိစေဘဲ တစ်ခုစီ ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာနိုင်အောင် အဖန်တလဲလဲ ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲထုတ်ရာ၏။

ဉာဏ်အလယ်အလတ်ရှိသူ ဆင်ခြင်ပွားများနည်း ၄-မျိုး

ဉာဏ်အလယ်အလတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အောက်ဖော်ပြပါ နည်း ၄-မျိုး တို့ဖြင့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အကျယ်အားဖြင့် ရှုပွားဆင်ခြင်ရမည်—

- (က) ထင်ရှားသော ဓာတ်တစ်ခုခုဖြင့် ၄၂-ကောဋ္ဌာသကို အကျဉ်း ဆင်ခြင်နည်း၊
- (ခ) ထင်ရှားသော ဓာတ်တစ်ခုခုဖြင့် ၄၂-ကောဋ္ဌာသကို အကျယ် ခွဲဝေ ဆင်ခြင်နည်း၊
- (ဂ) ဓာတ် ၄-ပါးလုံးဖြင့် ၄၂-ကောဋ္ဌာသကို အကျဉ်းဆင်ခြင် နည်း။
- (ဃ) ဓာတ် ၄-ပါးလုံးဖြင့် ၄၂-ကောဋ္ဌာသကို အကျယ်ခွဲဝေ ဆင်ခြင် နည်း။

၄၂-ကောဋ္ဌာသ

ဤတစ်လံ မျှလောက်သော ကိုယ်ကာယကို ဓာတ်လေးပါးဖြင့် ပိုင်းခြား ဝေဖန်၍ အစုအပုံ(၄၂)ပုံ ဖြစ်လာပေမည်။ ယင်း(၄၂)ပုံကို ၄၂-ကောဋ္ဌာသ ဟု ခေါ်သည်။

ပထဝီကောဋ္ဌာသ(မြေဓာတ်အစု) ၂၀-ပါး

(၁) ကေသာ=ဆိပ်	(၁၁) ဟဒယံ=နှလုံး
(၂) လောမာ=အခမ္ဘား	(၁၂) ယကနံ=အသည်း
(၃) နခါ=လက်သည်းခြေသည်း	(၁၃) ကိလောမကံ=အမြှေး
(၄) ဒန္တာ=သွား	(၁၄) ပိဟကံ=အဖျဉ်း
(၅) တစော=အရေ	(၁၅) ပပ္ဖါသံ=အဆုတ်
(၆) ဗံသံ=အသား	(၁၆) အန္တံ=အူမ
(၇) နာရု=အကြော	(၁၇) အန္တရုထံ=အူသိမ်
(၈) အဋ္ဌိ=အရိုး	(၁၈) ဥဒရိယံ=အစာသစ်
(၉) အဋ္ဌိမိဋ္ဌံ=ရိုးတွင်းခြင်ဆီ	(၁၉) ကရိသံ=အစာဟောင်း
(၁၀) ဝက္ကံ=အညို့	(၂၀) မတ္တလုဂံ=ဦးနှောက်

အာပေါကောဋ္ဌာသ(ရေဓာတ်အစု) ၁၂-ပါး

- (၁) ပိတ္တံ=သည်းခြေ
- (၂) သေမှံ=သလိပ်
- (၃) ပုခဗ္ဗာ=ပြည်
- (၄) လောဟိတံ=သွေး
- (၅) သေဒေါ=ချွေး
- (၆) မေဒေါ=အဆီခဲ
- (၇) အဿု=မျက်ရည်
- (၈) ဝဿာ=အဆီကြည်
- (၉) ခေဋ္ဌော=တံတွေး
- (၁၀) သိသံဘာဏိကာ=နှပ်
- (၁၁) လသိကာ=အစေး
- (၁၂) မုတ္တံ=ကျင်ငယ်

တေဇောကောဋ္ဌာသ(မီးဓာတ်အစု) ၄-ပါး

- (၁) သန္တပ္ပနတေဇော=ဖျားနာစေသောအပူ
- (၂) ဇိရုဏတေဇော =ဆံပြုသွားကျိုး အိုမင်းရင့်ရော်စေသောအပူ
- (၃) ဒဟတေဇော =လောင်ကျွမ်းသောအပူ
- (၄) ပါစကတေဇော =အစာကြေကျက်စေသောအပူ

ဝါယောကောဋ္ဌာသ(လေဓာတ်အစု) ၆-ပါး

- (၁) ဥဒ္ဓဂံမဝါယော =ဆန်ထက်လေ(ပျိုအန်ခြင်း၊ ကြို့ ထိုးခြင်း၊ လေအန်ခြင်း၊ လေတက်ခြင်းမျိုး)
- (၂) အဓောဂမဝါယော =စုန်ဆင်းလေ(ကျင်ကြီး၊ ကျင်ငယ်ထုတ်ရန် တွန်းအားပေးခြင်း၊ လေစုန်ခြင်း)
- (၃) ကုစ္ဆိသယဝါယော =ဝမ်းဗိုက်လေ (အူအပြင်ဘက်ရှိ ဝမ်းခေါင်း ထဲ၌ တည်ရှိလှုပ်ရှားနေသောလေ)
- (၄) ကောဋ္ဌာသယဝါယော=အူအတွင်းလေ (အူအတွင်း၌ တည်ရှိ လှုပ်ရှားနေသောလေ)
- (၅) အင်္ဂမင်္ဂါနုသာရိဝါယော=ကြောလျှောက်လေ(ကျွေးခြင်း၊ ဆန် ခြင်း စသည်ကို ပြုလုပ်နိုင်ရန် အကြော ကွန်ရက်များ သွားရာအစဉ် လျှောက်၍ လှုပ်ရှားနေသောလေ)
- (၆) အဿာသပဿာသဝါယော=ဝင်သက် ထွက်သက်လေ

မှတ်ချက်

ဤလေ ၆-ပါးအနက် ရွှေ၅-ပါးတို့သည် ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ တည်းဟူသော အကြောင်းလေးပါးကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ ဝင်သက် ထွက်သက် လေတို့သည်ကား စိတ်ကြောင့်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်၏။

(က) ထင်ရှားသော ဓာတ်တစ်ခုခုဖြင့် အကျဉ်းပွားများပုံ

မထက်လွန်း မညံ့လွန်း ဉာဏ်အလယ်အလတ်ရှိသူ ယောဂီသည် ၄၂-ကောဋ္ဌာသကို လွန်ကဲများပြား ထင်ရှားသော ဓာတ်တစ်ခုခုဖြင့် ပိုင်းခြား မှတ်သားလျက် အောက်ပါအတိုင်း ဆင်ခြင်ပွားများရမည်—

ဤကိုယ်ကာယ၌ ဆံပင်သည် နူးညံ့ခက်မာခြင်း သဘောရှိသော ပထဝီ ဓာတ်တည်း။ အမွှေးသည် နူးညံ့ခက်မာခြင်း သဘောရှိသော ပထဝီဓာတ် တည်း။ (လ) ဦးနှောက်သည် နူးညံ့ခက်မာခြင်း သဘောရှိသော ဝေဒနိဓာတ် တည်း။ (ပထဝီဓာတ် ၂၀-ပါးလုံး ပွားများရန်)

ဤကိုယ်ကာယ၌ သည်းခြေသည် စေးဖွဲယိုစီးခြင်း သဘောရှိသော အာပေါဓာတ်တည်း။ ဆလိပ်သည် စေးဖွဲယိုစီးခြင်း သဘောရှိသော အာပေါ ဓာတ်တည်း။ (လ) ကျင်ငယ်သည် စေးဖွဲယိုစီးခြင်း သဘောရှိသော အာပေါ ဓာတ်တည်း။ (အာပေါဓာတ် ၁၂-ပါးလုံး ပွားများရန်)

ဤကိုယ်ကာယ၌ ဖျားနာသည့်အခါ အပူငွေ့သည် တေဇောဓာတ်တည်း။ အိုမင်းရင့်ရော်သော အပူသည် တေဇောဓာတ်တည်း။ ပြင်းစွာပူလောင်ခြင်း သည် တေဇောဓာတ်တည်း။ အစာကိုကြေကျက်စေသော အပူသည် တေဇော ဓာတ်တည်း။ (တေဇောဓာတ် ၄-ပါး)

ဤကိုယ်ကာယ၌ အထက်သို့ဆန့်တက်သော လေသည် ဝါယောဓာတ်တည်း။ အောက်သို့ စုန်ဆင်းသော လေသည် ဝါယောဓာတ်တည်း။ ဝမ်းဗိုက်၌ ရှိသော လေသည် ဝါယောဓာတ်တည်း။ အူအတွင်း၌ရှိသော လေသည် ဝါယောဓာတ်တည်း။ ကြောလျှောက်လေသည် ဝါယောဓာတ်တည်း။ ဝင်သက် ထွက်သက်စေသည် ဝါယောဓာတ်တည်း။ (ဝါယောဓာတ် ၆-ပါး)

ဤပြဆိုသည့်အတိုင်း ၄၂-ကောဋ္ဌာသတို့၌ တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ လွန်ကဲသော ဓာတ်လေးပါးတို့ကို ဆုပ်စုလိုက် ပိုင်းခြားမှတ်သား၍ ပွားများရ၏။ ဤနည်း အတိုင်း ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုမှတ်စီးဖြန်းလျှင် ကိုယ်

ကာယ၌ ဓာတ်လေးပါး ထင်ရှားလာလိမ့်မည်။ ဥပစာရ ဈာန်ကို ရရှိလာ လိမ့်မည်။ ထိုသို့ ပွားများအားထုတ်ပါလျက် ဓာတ်လေးပါး မထင်ရှားဘေးလျှင် အောက်ပါအတိုင်း အကျယ်ဆက်လက် ရှုမှတ် ပွားများရ၏။

(ခ) ထင်ရှားသော ဓာတ်တစ်ခုခုဖြင့် အကျယ်ပွားများပုံ

ဤနည်းဖြင့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းမှုကို ဤစာအုပ်စာမျက်နှာ (၁၂၅)၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ၃၂-ကောဋ္ဌာသကို တစပဉ္စက၊ ဝက္ကပဉ္စကစသည်အားဖြင့် သူ့အုပ်စုံနှင့်သူ အနုလုံ ပဋိလုံ (အပြန် အလှန်) ရွတ်ဆို စီးဖြန်းရ၏။ ထိုသို့ ရွတ်ဆိုစီးဖြန်းပြီးသော အဆုံး၌ အကျယ်ရှုပွားနည်းဖြင့် ပွားများရ၏။ ဤ၌ တစပဉ္စကကို ပွားပုံနမူနာအဖြစ် ဖော်ပြပါမည်။

*ဆံပင်၊ အမွှေး၊ လက်သည်း ခြေသည်း၊ သွား၊ အရေ။

*အရေ၊ သွား၊ လက်သည်း ခြေသည်း၊ အမွှေး၊ ဆံပင်။

ဤသို့ အနုလုံ၊ ပဋိလုံ ပွားပြီးနောက် အောက်ပါအတိုင်း ဆင်ခြင်ရ၏-

ဆံပင်တို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ

ဆံပင်တို့မည်သည် ဦးခေါင်းခွံကို ရစ်ပတ်နေသော အရေ၌ ပေါက်ကုန်၏။ တောင်ပို့ထိပ်၌ မြက်တုံးများ ပေါက်နေကြလျှင် တောင်ပို့ထိပ်သည် ငါ့အပေါ်၌ မြက်တုံးများ ပေါက်ရောက်နေသည်ဟု မသိ၊ မြက်တုံးများကလည်း ငါတို့သည် တောင်ပို့ထိပ်၌ ပေါက်ရောက်နေကြသည်ဟု မသိ၊ ထို့အတူ ဦးခေါင်းခွံအရေသည် ငါ့အပေါ်၌ ဆံပင်များ ပေါက်ရောက်နေကြသည်ဟု မသိ၊ ဆံပင်တို့ကလည်း ငါတို့သည် ဦးခေါင်းခွံအရေ၌ ပေါက်ရောက်နေကြသည်ဟု မသိ၊ ဆံပင်နှင့် ဦးရေ ရုပ်တရား အချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

ဆံပင်တို့မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာ မရှိ၊ မသိ တတ်သော သဘောရှိ၏။ သားမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါ မဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အမွှေးတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ

အမွှေးတို့သည် ကိုယ်ကို ရစ်ပတ်ဖုံးလွှမ်းနေသော အရေ၌ ပေါက်ကုန်၏။ ရွာပျက်ကုန်း၌ နေဇာမြက်များ ပေါက်နေကြလျှင် ရွာပျက်ကုန်းသည် ငါ့ အပေါ်၌ နေဇာမြက်များ ပေါက်နေကြသည်ဟု မသိ၊ နေဇာမြက်တို့

ကလည်း ငါတို့သည် ရွာပျက်ကုန်း၌ ပေါက်နေကြသည်ဟု မသိ၊ ထို့အတူ ကိုယ်အရေသည် ငါ့အပေါ်၌ အမွှေးများ ပေါက်နေကြသည်ဟု မသိ၊ အမွှေး တို့ကလည်း ငါတို့သည် ကိုယ်အရေ၌ ပေါက်နေကြသည်ဟု မသိ၊ အမွှေးနှင့် အရေ ရုပ်တရား အချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

အမွှေးတို့မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာ မရှိ၊ မသိတတ်သော သဘောရှိ၏။ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏။ သတ္တဝါ မဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

ထက်သည်း ခြေသည်းတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ

လက်သည်း ခြေသည်းတို့သည် လက်ချောင်း ခြေချောင်းဖျား၌ ဖြစ်ကုန်၏။ သူငယ်တို့သည် သစ်မည်စည်စေ့ကို တုတ်ချွန်ဖြင့် ထိုး၍ ကစားကြလျှင် တုတ်ချွန်သည် ငါ့အပေါ်၌ သစ်မည်စည်စေ့ တည်ရှိ၏ဟု မသိ၊ သစ်မည်စည်စေ့ ကလည်း ငါသည် တုတ်ချွန်၌ တည်၏ဟု မသိ။ ထို့အတူ လက်ချောင်း ခြေချောင်းတို့သည် ငါတို့၏အဖျား၌ လက်သည်း ခြေသည်းများ ရှိကြသည်ဟု မသိ၊ လက်သည်း ခြေသည်းတို့ကလည်း ငါတို့သည် လက်ချောင်း ခြေချောင်း တို့၏အဖျား၌ ဖြစ်ကြသည်ဟု မသိ၊ လက်သည်း ခြေသည်းနှင့် လက်ချောင်း ခြေချောင်း ရုပ်တရား အချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

လက်သည်း ခြေသည်းတို့မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ် စေတနာ မရှိ၊ မသိတတ်သော သဘောရှိ၏။ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏။ သတ္တဝါ မဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ် မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

သွားတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ

သွားတို့သည် မေးရိုး၌ ဖြစ်ကုန်၏။ လက်သမားတို့က ကျောက်ဆုံငယ်တို့၌ အစေးဖြင့် တိုင်တို့ကိုကပ်၍ ထည်ထားလျှင် ကျောက်ဆုံတို့သည် ငါတို့အပေါ်၌ တိုင်များ တည်ကြသည်ဟု မသိ၊ တိုင်တို့ကလည်း ငါတို့သည် ကျောက်ဆုံ၌ တည်ကြသည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ မေးရိုးတို့သည် ငါတို့အပေါ်၌ သွားများ ပေါက်ကြသည်ဟု မသိ၊ သွားတို့ကလည်း ငါတို့သည် မေးရိုးပေါ်၌ ပေါက်ကြ သည်ဟုမသိ၊ သွားနှင့်မေးရိုး ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်းကင်းကုန်၏။

သွားတို့မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ မသိ တတ်သော သဘောရှိ၏။ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏။ သတ္တဝါ မဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အရေကို ဆင်ခြင်ပုံ

အရေသည် တစ်ကိုယ်လုံးကို မြွေးယှက်ဖုံးအုပ်လျက်တည်၏။ စောင်းခွက်ကြီးကို နွားသားရေစိုဖြင့် ကြက်ထားလျှင် စောင်းခွက်ကြီးသည် ငါ့ကို နွားသားရေစိုဖြင့် ကြက်ထားသည်ဟု မသိ၊ နွားသားရေစိုကလည်း ငါသည် စောင်းခွက်ကြီးကို မြွေးယှက်ဖုံးအုပ်လျက် တည်နေသည်ဟု မသိ၊ ထို့အတူ ကိုယ်သည် ငါ့ကို အရေက မြွေးယှက် ဖုံးအုပ်ထားသည်ဟု မသိ၊ အေးရကလည်း ငါသည် ကိုယ်ကို မြွေးယှက်ဖုံးအုပ်လျက် တည်နေသည်ဟု မသိ၊ အရေနှင့် ကိုယ် ရုပ်တရား အချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်းကင်းကုန်၏။

အရေမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သျှဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အသားကို ဆင်ခြင်ပုံ

အသားသည် အရိုးသုံးဆူကျော်တို့ကို လိမ်းကျံလျက်တည်နေ၏။ နံရံကို မြေညက်ဖြင့် လိမ်းကျံထားလျှင် နံရံသည် ငါ့ကိုမြေညက်ဖြင့် လိမ်းကျံထားသည် ဟုမသိ၊ မြေညက်ကလည်း ငါသည်နံရံကို လိမ်းကျံသည်ဟုမသိ၊ ထို့အတူအရိုးစု သည် ငါ့ကိုအသားတစ်ကိုးရာက လိမ်းကျံထားသည်ဟုမသိ အသားကလည်း ငါသည်အရိုးစုကိုလိမ်းကျံ ပြင်လျက်တည်၏ဟုမသိ၊ အသားနှင့်အရိုးရုပ်တရား အချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်းကင်းကုန်၏။

အသားမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ မသိတတ်သောသဘောရှိ၏၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သျှဉ်း၏၊ သတ္တဝါ မဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ် မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အကြောတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ

အကြောတို့သည် ကိုယ်ထဲ၌ အရိုးတို့ကို ဖွဲ့ချည်လျက်တည်ကုန်၏။ နွယ်တို့ဖြင့် နံရံသစ်သားတို့ကို ဖွဲ့ချည်ထားလျှင် နံရံသစ်သားတို့သည် ငါတို့ကို နွယ်တို့က ဖွဲ့ချည်ထားသည်ဟုမသိ၊ နွယ်တို့ကလည်း ငါတို့သည် နံရံသစ်သားတို့ကို ဖွဲ့ချည် ထားသည်ဟုမသိ။ ထို့အတူ အရိုးတို့သည် ငါတို့ကို အကြောတို့က ဖွဲ့ချည်ထား သည်ဟုမသိ။ အကြောတို့ကလည်း ငါတို့သည် အရိုးတို့ကို ဖွဲ့ချည်ထားသည်ဟု မသိ။ အကြောနှင့်အရိုး ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်းကင်းကုန်၏။

အကြောတို့မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ မသိတတ်သောသဘော ရှိ၏၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သျှဉ်း၏၊ သတ္တဝါ မဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အရိုးတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ

အရိုးတို့တွင် ဖနောင့်ရိုးသည် ဖမျက်ရိုးကို ရွက်လျက်တည်၏။ ဖမျက်ရိုးသည် ခြေသလုံးရိုးကို ရွက်လျက်တည်၏။ ခြေသလုံးရိုးသည် ပေါင်ရိုးကိုရွက်လျက်တည်၏။ ပေါင်ရိုးသည် တင်ပါးရိုးကို ရွက်လျက်တည်၏။ တင်ပါးရိုးသည် ကျောက်ဆူးရိုးကို ရွက်လျက်တည်၏။ ကျောက်ဆူးရိုးသည် လည်ပင်းရိုးကို ရွက်လျက်တည်၏။ လည်ပင်းရိုးသည် ဦးခေါင်းရိုးကို ရွက်လျက်တည်၏။

ဦးခေါင်းရိုးသည် လည်ပင်းရိုး၌ တည်၏။ လည်ပင်းရိုးသည် ကျောက်ဆူးရိုး၌ တည်၏။ ကျောက်ဆူးရိုးသည် တင်ပါးရိုး၌တည်၏။ တင်ပါးရိုးသည် ပေါင်ရိုး၌ တည်၏။ ပေါင်ရိုးသည် ခြေသလုံးရိုး၌ တည်၏။ ခြေသလုံးရိုးသည် ဖမျက်ရိုး၌ တည်၏။ ဖမျက်ရိုးသည် ဖနောင့်ရိုး၌ တည်၏။

အုတ်၊ သစ်သား၊ နွားချေး စသည်တို့ကို စုပုံထားရာတွင် အောက်၌ တည်ရှိသော အုတ် စသည်တို့သည် ငါတို့က အထက်အုတ်စသည်တို့ကို ရွက်ထားကြရသည်ဟု မသိ၊ အထက်အုတ် စသည်တို့ကလည်း ငါတို့သည် အောက်အုတ် စသည်တို့၏ အထက်၌ တည်ကြသည်ဟု မသိ။ ထိုအတူ ဖနောင့်ရိုးသည် ငါက ဖမျက်ရိုးကို ရွက်လျက် တည်သည်ဟု မသိ၊ ဖမျက်ရိုးသည် ငါက ခြေသလုံးရိုးကို ရွက်လျက် တည်သည်ဟု မသိ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အထက်အရိုးနှင့် အောက်အရိုး ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

အရိုးတို့မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ မသိတတ်သော သဘောရှိ၏။ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သျှဉ်း၏။ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

ရိုးတွင်းခြင်ဆီကို ဆင်ခြင်ပုံ

ရိုးတွင်းခြင်ဆီသည် ထိုထိုအရိုးတို့၏ အတွင်း၌တည်ရှိ၏။ ဝါးကျည်တောက်အတွင်း၌ ကြိမ်ညွန့်ကိုထည့်၍ ပြုတ်ထားလျှင် ဝါးကျည်တောက်သည် ငါ့အထဲ၌ ကြိမ်ညွန့်ထည့်ထားသည်ဟု မသိ၊ ကြိမ်ညွန့်ကလည်း ငါသည် ဝါးကျည်တောက်ထဲ၌ တည်၏ဟု မသိ။ ထိုအတူ အရိုးတို့သည် ငါတို့အတွင်း၌ ခြင်ဆီရှိသည်ဟု မသိ၊ ခြင်ဆီကလည်း ငါသည် အရိုးအတွင်း၌ တည်သည်ဟု မသိ၊ ခြင်ဆီနှင့် အရိုး ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

ရိုးတွင်းခြင်ဆီမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သျှဉ်း၏။ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အညို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ

အညို့သည် လည်ချောင်းမှထွက်သော တစ်ခုတည်းသော အကြောမဖြင့် အတန်ငယ် သွားပြီးလျှင် နှစ်မ္မာကဲ့သော အကြောကြီးဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားကာ နှလုံးသားကို ခြံရံလျက် တည်နေ၏။ အညွှာဖြင့် ဖွဲ့တယ်ထားသော သရက်သီး နှစ်လုံးပြတ်ရှိရာ အညွှာသည် ငါက သရက်သီးနှစ်လုံးပြတ်ကို ဖွဲ့တယ်ထားသည် ဟု မသိ၊ သရက်သီးနှစ်လုံးပြတ်ကလည်း ငါ့ကို အညွှာက ဖွဲ့တယ်ထားသည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ အကြောကြီးသည် ငါက အညို့ကို ဖွဲ့တယ်ထားသည်ဟု မသိ၊ အညို့ကလည်း ငါ့ကို အကြောကြီးက ဖွဲ့တယ်ထားသည်ဟု မသိ၊ အညို့နှင့် အကြောကြီး ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

အညို့မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာ မရှိ၊ ဘာမျှမသိဘတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

နှလုံးကို ဆင်ခြင်ပုံ

နှလုံးသည် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း ရင်ခိုးချိုင့်၏ အလယ်၌ မှီ၍တည်နေ၏။ ဆွေးမြေ့သော သံလျင်းချိုင့်ကိုမှီ၍ သားတစ်ကို ထားလျှင် သံလျင်းချိုင့်အတွင်း အရပ်သည် ငါ့ကိုမှီ၍ သားတစ် တည်သည်ဟု မသိ၊ သားတစ်ကလည်း ငါသည် ဆွေးမြေ့သော သံလျင်းချိုင့်ကို မှီ၍ တည်သည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ ရင်ခိုးချိုင့် သည် ငါ့ကိုမှီ၍ နှလုံးသားတည်သည်ဟု မသိ၊ နှလုံးကလည်း ငါသည် ရင်ခိုး ချိုင့်ကို မှီ၍ တည်သည်ဟု မသိ၊ နှလုံးနှင့် ရင်ခိုးချိုင့် ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

နှလုံးမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ် မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အသည်းကို ဆင်ခြင်ပုံ

အသည်းသည် ကိုယ်၏အတွင်း သားမြတ်နှစ်ခုတို့၏ အကြား၌ လက်ယာ နံပါးကိုမှီလျက် တည်၏။ ဟင်းအိုးနံပါး၌ အသားဆိုင်အစုံ တွယ်ကပ်နေလျှင် ဟင်းအိုးနံပါးသည် ငါ၌ အသားဆိုင်အစုံ တွယ်ကပ်နေသည်ဟု မသိ၊ အသားဆိုင် အစုံကလည်း ငါသည် ဟင်းအိုးနံပါး၌ တွယ်ကပ်နေသည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ သားမြတ်နှစ်ခုအကြား လက်ယာနံပါးသည် ငါ့ကိုမှီ၍ အသည်းတည်သည်ဟု

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

မသိ၊ အသည်းကလည်း ငါသည် သားမြတ်နှစ်ခုအကြား လက်ယာနံပါးကို မှီ၍ တည်သည်ဟု မသိ၊ အသည်းနှင့် သားမြတ်နှစ်ခုအကြား လက်ယာနံပါးဟူသော ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

အသည်းမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သွဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အမြေးကို ဆင်ခြင်ပုံ

အမြေးသည် ဖုံးလွှမ်းသောအမြေးနှင့် မဖုံးလွှမ်းသော အမြေးဟူ၍ နှစ်မျိုး ရှိသည်။ ဖုံးလွှမ်းသော အမြေးသည် နှလုံးနှင့် အညို့ကို ဝန်းရံ ဖုံးလွှမ်း မြှေးယှက်လျက် တည်၏။ မဖုံးလွှမ်းသော အမြေးသည် တစ်ကိုယ်လုံးရှိ အရေ၏ အောက်၌ အသားကို မြှေးယှက်လျက် တည်၏။ အသားကို ပုဆိုးကြမ်း ဖြင့် ရစ်ပတ်ထားလျှင် အသားသည် ငါ့ကို ပုဆိုးကြမ်းဖြင့် ရစ်ပတ်ထားသည်ဟု မသိ၊ ပုဆိုးကြမ်းကလည်း ငါသည် အသားကို ရစ်ပတ်ထားသည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ အညို့ နှလုံးနှင့် တစ်ကိုယ်လုံးရှိ အသားသည် ငါ့ကို အမြေးက ရစ်ပတ် ထားသည်ဟုမသိ၊ အမြေးကလည်း ငါသည် အညို့ နှလုံးနှင့် တစ်ကိုယ်လုံးရှိ အသားကိုဖုံးလွှမ်းထားသည် ဟု မသိ အမြေးနှင့် နှလုံး၊ အညို့၊ အသားဟူသော ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

အမြေးမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာ မရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သွဉ်း၏၊ သတ္တဝါ မဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အဖျဉ်းကို ဆင်ခြင်ပုံ

အဖျဉ်းသည် နှလုံးသား၏ လက်ဝဲဘက်၌ အစာသစ်အိမ် အရေလွှာ၏ အထက်နံပါးကို မှီ၍ တည်၏။ နွားချေးစိုင်သည် ကျီ၏ အထက်နံပါးကို မှီ၍ တည်နေလျှင် ကျီ၏ အထက်နံပါးသည် ငါ့ကို မှီ၍ နွားချေးစိုင် တည်သည်ဟု မသိ၊ နွားချေးစိုင်ကလည်း ငါသည် ကျီ၏ အထက်နံပါးကို မှီ၍ တည်သည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ အစာသစ်အိမ် အရေလွှာ၏ အထက်နံပါးသည် ငါ့ကိုမှီ၍ အဖျဉ်း တည်သည်ဟု မသိ၊ အဖျဉ်းကလည်း ငါသည် အစာသစ်အိမ် အရေလွှာ၏ အထက်နံပါးကို မှီ၍ တည်သည်ဟု မသိ၊ အဖျဉ်းနှင့် အစာသစ်အိမ် အရေလွှာ အထက်နံပါးဟူသော ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

အဖျဉ်းမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အဆုတ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ

အဆုတ်သည် ကိုယ်၏အတွင်း၌ သားမြတ်နှစ်ခုတို့၏ အကြားဝယ် နှလုံးနှင့် အသည်းကို အထက်မှဖုံးအုပ်ကာ တွဲလဲဆွဲလျက် တည်နေ၏။ ဆွေးမြေ့နေသော ကျိအတွင်း၌ စာပေါင်းသိုက် တွဲလဲဆွဲလျက် ရှိနေလျှင် ဆွေးမြေ့နေသော ကျိသည် ငါ၌ စာပေါင်းသိုက် တွဲလဲဆွဲလျက် တည်သည်ဟု မသိ၊ စာပေါင်း သိုက်ကလည်း ငါသည် ဆွေးမြေ့နေသော ကျိအတွင်း၌ တွဲလဲဆွဲလျက် တည်သည်ဟု မသိ၊ ထိုအတူ ကိုယ်အတွင်းအရပ်သည် ငါ၌ အဆုတ်သည် တွဲလဲဆွဲလျက် တည်သည်ဟု မသိ၊ အဆုတ်ကလည်း ငါသည် ကိုယ်အတွင်း၌ တွဲလဲဆွဲလျက် နေသည်ဟု မသိ။ အဆုတ်နှင့် ကိုယ်တွင်းအရပ် ဟူသော ရုပ်တရား အချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

အဆုတ်မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အူမကို ဆင်ခြင်ပုံ

အူမသည် လည်ချောင်းအစ ကျင်ကြီး(စအို)ပေါက် အဆုံးရှိသော ကိုယ် အတွင်း၌ တည်၏။ သွေးပြည့်နေသော စားကျင်း၌ ခေါင်းဖြတ်ထားသော ထန်းမြေ့(လင်းမြေ့)၏ ကိုယ်ကို ခွေ၍ ထည့်ထားလျှင် သွေးစားကျင်းသည် ငါ၌ ထန်းမြေ့၏ကိုယ် တည်သည်ဟု မသိ၊ ထန်းမြေ့၏ ကိုယ်ကလည်း ငါသည် သွေးစားကျင်း၌ တည်သည်ဟု မသိ။ ထိုအတူ ကိုယ်၏ အတွင်းအရပ်သည် ငါ၌ အူမ တည်သည်ဟု မသိ၊ အူမကလည်း ငါသည် ကိုယ်၏အတွင်း၌ တည်သည်ဟု မသိ၊ အူမနှင့် ကိုယ်၏ အတွင်းအရပ်ဟူသော ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံး သွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

အူမမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အူသိမ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ

အူသိမ်သည် အူမတို့၏ အကြား၌ အခွေပေါင်း (၂၁)ခွေဖြင့် ဖွဲ့တည်
နေ၏။ ကြိုးငယ်တို့သည် ခြေသုတ်ကြိုးဝန်းကို ချုပ်စပ်လျက် တည်နေလျှင်
ခြေသုတ်ကြိုးဝန်းသည် ကြိုးငယ်များက ငါ့ကိုချုပ်စပ်လျက် တည်နေကြသည်ဟု
မသိ၊ ကြိုးငယ်များကလည်း ငါတို့သည် ခြေသုတ်ကြိုးဝန်းကို ချုပ်စပ်လျက်
တည်ကြသည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ အူမသည် အူသိမ်က ငါ့ကို ဖွဲ့ခွေလျက်
တည်သည်ဟု မသိ၊ အူသိမ်ကလည်း ငါသည် အူမကို ဖွဲ့ခွေလျက် တည်သည်ဟု
မသိ၊ အူသိမ်နှင့် အူမ ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

အူသိမ်မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ
မသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်
ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အစာသစ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ

အစာသစ်သည် စားသောက်ဝါးမျှီချလိုက်၍ အစာသစ်အိမ်၌ ထောက်ရှိ
တည်နေသော အစာဖြစ်သည်။ ခွေးစားခွက်၌ ခွေးအန်ဖတ် ထည့်ထားလျှင်
ခွေးစားခွက်သည် ငါ၌ ခွေးအန်ဖတ် တည်နေသည်ဟု မသိ၊ ခွေးအန်ဖတ်
ကလည်း ငါသည်ခွေးစားခွက်၌ တည်သည်ဟုမသိ။ ထို့အတူ အစာသစ်အိမ်သည်
ငါ၌ အစာသစ်တည်သည်ဟု မသိ။ အစာသစ်ကလည်း ငါသည် အစာသစ်
အိမ်၌ တည်သည်ဟု မသိ။ အစာသစ်နှင့် အစာသစ်အိမ်ဟူသော ရုပ်တရား
အချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

အစာသစ်မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြား အစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊
ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊
အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

အစာဟောင်းကို ဆင်ခြင်ပုံ

အစာဟောင်း(ကျင်ကြီး)သည် လက်ရှစ်သစ်ရှိ ဝါးကျည်တောက်နှင့်
တူသော ကျက်ပြီး အစာ၏ တည်ရာ အစာဟောင်းအိမ်ဟု ခေါ်သော အူမ၏
အဆုံးပိုင်း၌ တည်၏။ ဝါးကျည်ဟောင်း ဖြေညက်မှုကို ဝါးကျည်တောက်၌
နယ်သိပ်၍ ထည့်ထားလျှင် ဝါးကျည်တောက်သည် ငါ၌ ဝါးကျည်ဟောင်း
ဖြေညက်တည်သည်ဟု မသိ။ ဝါးကျည်ဟောင်း ဖြေညက်ကလည်း ငါသည်
ဝါးကျည်တောက်၌ တည်သည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ ကျင်ကြီးအိမ်(အစာဟောင်း

ဇေယျာတု ဝဝတ္ထာန် ပွားများပုံ

အိမ်)သည် ငါ၌ ကျင်ကြီး(အစာဟောင်း)တည်သည်ဟု မသိ၊ ကျင်ကြီးကလည်း ငါသည် ကျင်ကြီးအိမ်၌ တည်သည်ဟု မသိ။ ကျင်ကြီးနှင့် ကျင်ကြီးအိမ် ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

အစာဟောင်း(ကျင်ကြီး) မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြား အစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

ဦးနှောက်ကို ဆင်ခြင်ပုံ

ဦးနှောက်သည် ဦးခေါင်းခွံအတွင်း၌ တည်၏။ ဟောင်းမြင်းသော ဗူးတောင်း၌ မုန့်ညက်ခဲကို ထည့်ထားလျှင်ဗူးတောင်းသည် ငါ၌ မုန့်ညက်ခဲ တည်သည်ဟု မသိ၊ မုန့်ညက်ခဲကလည်း ငါသည် ဗူးတောင်း၌ တည်သည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ ဦးခေါင်းခွံသည် ငါ၌ ဦးနှောက်တည်သည်ဟု မသိ၊ ဦးနှောက်ကလည်း ငါသည် ဦးခေါင်းခွံအတွင်း၌ တည်သည်ဟု မသိ၊ ဦးနှောက်နှင့် ဦးခေါင်းခွံရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

ဦးနှောက်မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြား အစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ နူးညံ့ခက်မာသော ပထဝီဓာတ်တည်း။

ဤကား မြေဓာတ်လွန်ကဲသော ပထဝီကောဠာသ(၂၀)၌ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးပြန်းဆင်ခြင်ပုံတည်း။

သည်းခြေကို ဆင်ခြင်ပုံ

သည်းခြေသည် အာဒ္ဒသည်းခြေ၊ ဗဒ္ဒသည်းခြေဟု နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုး တွင် ဇီဝိတိရောဂါနှင့်စပ်၍ တစ်ကိုယ်လုံးပျံ့နှံ့ တည်နေသော သည်းခြေသည် အာဒ္ဒသည်းခြေမည်၏။ သည်းခြေအိမ်၌ တည်သော သည်းခြေသည် ဗဒ္ဒသည်းခြေမည်၏။

ဆီသည် မုန့်ကိုပျံ့နှံ့၍နေလျှင် မုန့်သည် ဆီက ငါ့ကိုပျံ့နှံ့လျက် တည်နေသည်ဟု မသိ။ ဆီကလည်း ငါသည် မုန့်ကို ပျံ့နှံ့လျက် တည်နေသည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ ကိုယ်သည် အာဒ္ဒသည်းခြေက ငါ့ကို ပျံ့နှံ့လျက် တည်သည်ဟု မသိ၊ အာဒ္ဒသည်းခြေကလည်း ငါသည် ကိုယ်ကို ပျံ့နှံ့လျက် တည်သည်ဟု မသိ။

ထို့ပြင် သပုတ်ခါးသီးအိမ်၌ မိုးရေဖြင့်ပြည့်နေလျှင် သပုတ်ခါးသီးအိမ်သည် ငါ၌ မိုးရေတည်သည်ဟု မသိ၊ မိုးရေကလည်း ငါသည် သပုတ်ခါးသီး အိမ်၌ တည်သည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ သည်းခြေအိမ်သည် ငါ၌ ဗဒ္ဒသည်းခြေတည်သည် ဟု မသိ။ ဗဒ္ဒသည်းခြေကလည်း ငါသည် သည်းခြေအိမ်၌ တည်သည်ဟု မသိ။ သည်းခြေနှစ်မျိုးနှင့် တည်ရာ ရုပ်တရားများအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

သည်းခြေမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ် စေတနာ မရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်း။

သလိပ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ

သလိပ်သည် အစာသစ်အိမ်၏ အရေလွှာ၌ တည်နေပြီး တစ်စလယ် ပမာဏရှိ၏။ တန်ဖိုးအိုင် (ရွှံ့ပုပ်အိုင်) တွင် အမြှုပ်တစ်စီ ဖြစ်လျက်တည်နေလျှင် တန်ဖိုးအိုင်သည်ငါ၌ အမြှုပ်တစ်စီ တည်နေသည်ဟုမသိ၊ တစ်စီ ပူထနေသော အမြှုပ်များကလည်း ငါသည် တန်ဖိုးအိုင်၌ တည်နေသည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ အစာသစ်အိမ် အရေလွှာသည် ငါ၌ သလိပ်တည်သည်ဟု မသိ။ သလိပ်ကလည်း ငါသည် အစာသစ်အိမ်အရေလွှာ၌ တည်သည်ဟု မသိ။ သလိပ်နှင့် အစာသစ် အိမ် အရေလွှာ ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

သလိပ်မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာ မရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါ မဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်း။

ပြည်ကို ဆင်ခြင်ပုံ

ပြည်သည် အမြဲတမ်း တည်နေဆဲဟူ၍ မရှိ။ သစ်ငုတ်၊ ဆူး၊ လက်နက်၊ မီး စသည်ဘုံဖြင့် ထိခိုက်ခံရသော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်း၌ သွေးများ စုဝေးလျက် ရင့်ကျက်လာသောအခါ ပြည်ဖြစ်လာ၏။

သစ်ပင်ကို ပုဆိန်စသည်ဖြင့် ခုတ်၍ အစေးယိုထွက်လာလျှင် ပုဆိန်စသည် ခုတ်မိရာ သစ်ပင်၏ အစိတ်အပိုင်းသည် ငါ၌ အစေးတည်သည်ဟု မသိ၊ အစေး ကလည်း ငါသည် အခုတ်ခံရရာ သစ်ပင်၏ အစိတ်အပိုင်း၌ တည်သည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ သစ်ငုတ်စသည်ဖြင့် ထိခိုက်မိရာ ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းသည် ငါ၌ ပြည်တည်သည်ဟု မသိ၊ ပြည်ကလည်း ငါသည် ထိခိုက်မိရာ ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ် အပိုင်း၌ တည်သည်ဟု မသိ။ ပြည်နှင့်ထိခိုက်မိရာ ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်း ဟူသော ရုပ်တရားအချင်းအချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

စတုစာတု ဝဝဏ္ဏာန် ပွားများပုံ

ပြည်မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်း။

သွေးကို ဆင်ခြင်ပုံ

သွေးသည် ရွှေ့ရှားသွားလာနေသော သွေး၊ စုဝေးရပ်တည်နေသောသွေး ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။ ထိုနှစ်မျိုးတွင် ရွှေ့ရှားသွားလာနေသောသွေးသည် အဗဒ္ဒ သည်းခြေကဲ့သို့ တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့တည်နေ၏။ စုဝေးရပ်တည်နေသောသွေး သည် အသည်းတည်ရာအရပ်၌ အောက်ပိုင်းကို ပြည့်စေလျက် တစ်စသယ်ပြည့်မျှ ရှိ၏။ အညှို့ ၊ နှလုံး၊ အသည်း၊ အဆုတ်တို့ကို စွတ်စိုစေလျက် တည်၏။

ရွှေ့ရှား သွားလာနေသော သွေးကို အဗဒ္ဒသည်းခြေ၏ ဥပမာ အတိုင်း သိအပ်၏။ စုဝေးရပ်တည်နေသော သွေးကိုမူ ဤသို့သိအပ်၏။

သွေးမြေ့ နေသော အိုးကင်းကို မိုးရေစွတ်စိုထားလျှင် အိုးကင်း၌ရှိသော ရေသည် အိုးကင်းအောက်ရှိ အုတ်ခဲပိုင်းစသည်တို့ကို စွတ်စိုစေ၏။ အုတ်ခဲပိုင်း စသည်တို့သည် ငါတို့ကို အိုးကင်း၌ရှိသော ရေက စွတ်စိုစေသည်ဟု မသိ၊ ရေကလည်း ငါသည် အုတ်ခဲပိုင်းစသည်ကို စွတ်စိုစေသည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ အသည်း၏ အောက်ပိုင်းအရပ်သည် လည်းကောင်း၊ အညှို့ စသည်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ငါ၌ သွေးတည်သည်ဟု လည်းကောင်း၊ ငါတို့ကို စွတ်စိုစေလျက် သွေးတည်သည်ဟု လည်းကောင်း မသိ။ သွေးကလည်း ငါသည် အသည်း၏ အောက်ပိုင်းကို ပြည့်စေပြီး အညှို့ စသည်တို့ကို စွတ်စိုစေလျက် တည်သည်ဟု မသိ။ သွေးနှင့်တည့်ရာ အရပ်ဟူသော ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

သွေးမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါ မဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ် မဟုတ်၊ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်း။

ချွေးကို ဆင်ခြင်ပုံ

ချွေးသည် မီးစသည်ဖြင့် ပူလောင်သောကာလတို့၌ ဆံပင်တွင်း မွေးညှင်းတွင်း အပေါက်တို့ကို ပြည့်စေလျက် တည်နေသည်လည်း ရှိ၏။ ယိုထွက်လာသည်လည်း ရှိ၏။ ကြာစွယ်ကြာရင်းတို့ကို ရေထဲမှဆွဲနုတ်လိုက်လျှင် ကြာစွယ်ကြာရင်း အပေါက်တို့သည် ငါတို့ထံမှ ရေယိုထွက်သည်ဟုမသိ။ ရေကလည်း ငါသည်

ကြာစွယ် ကြာရင်း အပေါက်တို့မှ ယိုထွက်သည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ ဆံပင်တွင်း မွေးညင်းတွင်းအပေါက်တို့သည် ငါတို့မှ ချွေးယိုထွက်သည်ဟု မသိ။ ချွေးကလည်း ငါသည် ဆံပင်တွင်း၊ မွေးညင်းတွင်းပေါက်တို့မှ ယိုထွက်သည်ဟု မသိ။ ချွေးနှင့် ဆံပင်တွင်း၊ မွေးညင်းတွင်းပေါက်ဟူသော ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

ချွေးမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်း။

အဆီခဲကို ဆင်ခြင်ပုံ

အဆီခဲသည် ဝသောသုဉ် တစ်ကိုယ်လုံး ပျံ့နှံ့နေ၍ ပိန်သောသုဉ် ခြေသလုံး အသားပုံစသည်တို့ကို မှီလျက် ပြစ်ခဲစွာ တည်နေသည်။ အသားပုံကို နှနင်းရောင် ပုဆိုးကြမ်းဖြင့် ပုံးလွမ်းထားလျှင် အသားပုံသည် ငါ့ကိုမှီ၍ နှနင်းရောင် ပုဆိုးကြမ်း တည်သည်ဟု မသိ။ နှနင်းရောင်ပုဆိုးကြမ်းကလည်း ငါသည် အသားပုံကို မှီ၍ တည်သည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ တစ်ကိုယ်လုံး၌သော် လည်းကောင်း၊ ခြေသလုံး၌သော်လည်းကောင်း တည်ရှိသော အသားသည် ငါ့ကိုမှီ၍ အဆီခဲတည်သည်ဟု မသိ၊ အဆီခဲကလည်း ငါသည် ထိုအသားကိုမှီ၍ တည်သည်ဟုမသိ။ အဆီခဲနှင့် မီရာအသား ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

အဆီခဲမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်း။

မျက်ရည်ကို ဆင်ခြင်ပုံ

မျက်ရည်သည် ဖြစ်ပေါ်ရန်အကြောင်း ကြုံကြိုက်သောအခါ မျက်တွင်းတို့ကို ပြည့်စေလျက် တည်နေသည်လည်း ရှိ၏။ ယိုထွက်လာသည်လည်း ရှိ၏။ နှသော ထန်းသီးစေ့တွင်းငယ် (ထန်းသီးစေ့အိမ်) တို့တွင် ရေဖြင့်ပြည့်နေလျှင် ထို တွင်းငယ်တို့သည် ငါတို့၌ မေ့တည်သည်ဟု မသိ၊ ရေသည်လည်း ငါသည် နှသောထန်းသီးစေ့တွင်းငယ်တို့တွင် တည် သည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ မျက်တွင်း တို့သည် ငါတို့၌ မျက်ရည်တည်သည်ဟု မသိ၊ မျက်ရည်ကလည်း ငါသည် မျက်တွင်း၌ တည်သည်ဟု မသိ။ မျက်ရည်နှင့် မျက်တွင်း ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

မျက်ရည်မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်း။

ဆီကြည်ကို ဆင်ခြင်ပုံ

ဆီကြည်သည် မီးစသည်ဖြင့် ပူလောင်သောကာလ၌ လက်ဖဝါးပြင်၊ လက်ဖမီး၊ ခြေဖဝါးပြင်၊ ခြေဖမီး၊ နှာခေါင်းဖု၊ နဖူး၊ ပခုံးစွန်းတို့၌ တည်ရှိလာသည့် ကြည်လင်သော အဆီဖြစ်သည်။ ထမင်းချိုးကို ဆီဆမ်းထားလျှင် ထမင်းချိုးသည် ငါ့ကို ဆီက လွှမ်းမိုးလျက် တည်သည်ဟု မသိ၊ ဆီကလည်း ငါသည် ထမင်းချိုးကို လွှမ်းမိုးလျက် တည်သည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ လက်ဖဝါးပြင်စသော အရပ်သည် ငါ့ကို ဆီကြည်က လွှမ်းမိုးလျက် တည်သည်ဟု မသိ၊ ဆီကြည်ကလည်း ငါသည် လက်ဖဝါးပြင်စသော အရပ်ကို လွှမ်းမိုးလျက် တည်သည်ဟု မသိ။ ဆီကြည်နှင့် တည်ရာအရပ်ဟူသော ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

ဆီကြည်မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်း။

တံတွေးကို ဆင်ခြင်ပုံ

တံတွေးသည် တံတွေးဖြစ်ပေါ်ခြင်း၏ အကြောင်းရှိလာလျှင် ပါးစောင်နှစ်ဖက်တို့မှ ဆင်းသက်၍ လျှာပြင်ပေါ်၌ တည်လာသည်။ မြစ်ကမ်း၌ ပြုလုပ်ထားသော လက်ယက်တွင်းငယ်သည် မပြတ်ရေထွက်နေလျှင် ထိုလက်ယက်တွင်းငယ်သည် ငါ၌ ရေတည်သည်ဟု မသိ၊ ရေကလည်း ငါသည် လက်ယက်တွင်းငယ်၌ တည်သည်ဟု မသိ။ ထို့အတူ လျှာပြင်သည် ပါးစောင်နှစ်ဖက်မှ ဆင်းသက်လာသော တံတွေးသည် ငါ၌ တည်သည်ဟု မသိ၊ တံတွေးကလည်း ငါသည် ပါးစောင်နှစ်ဖက်မှ ဆင်းသက်၍ လျှာအပြင်၌ တည်သည်ဟု မသိ။ တံတွေးနှင့်လျှာ ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

တံတွေးမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်း။

နပ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ

နပ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာချိန်၌ နှားခေါင်းဖုကို ပြည့်စေလျက် တည်နေသည် လည်း ရှိ၏။ ယိုထွက်လာသည်လည်း ရှိ၏။ ယောက်သွား၌ နို့ဓမ္မိပုပ်ဖြင့် ပြည့်နေလျှင် ယောက်သွားသည် ငါ၌ နို့ဓမ္မိပုပ်တည်သည်ဟု မသိ။ နို့ဓမ္မိပုပ် ကလည်း ငါသည် ယောက်သွား၌ တည်သည်ဟု မသိ။ ထိုအတူ နှားခေါင်းဖု သည် ငါ၌ နပ်တည်သည်ဟု မသိ။ နပ်ကလည်း ငါသည် နှားခေါင်းဖု၌ တည်သည်ဟု မသိ။ နပ်နှင့်နှားခေါင်းဖု ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

နပ်သည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း။ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏။ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်း။

အစေးကို ဆင်ခြင်ပုံ

အစေးသည် အရိုးဆက်တို့၏ နယ်ဆီကိစ္စကို ပြီးစေလျက် တစ်ခုခုရှစ်ဆယ် သော အရိုးဆက်တို့၌ တည်၏။ ဝင်ရိုးကို ဆီဖြင့်လူးပေးလျှင် ဝင်ရိုးသည် ငါ့ကို ဆီလူးထားသည်ဟု မသိ။ ဆီကလည်း ငါသည် ဝင်ရိုးကို လူးလျက်တည်သည်ဟု မသိ။ ထိုအတူ အရိုးဆက်တို့သည် ငါတို့ကို အစေးက လူးလျက် တည်သည်ဟု မသိကြ။ အစေးကလည်း ငါသည် အရိုးဆက်တို့ကို လူးလျက် တည်သည်ဟု မသိ။ အစေးနှင့်အရိုးဆက်များ ရုပ်တရားအချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်း ကုန်၏။

အစေးမည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း။ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏။ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက် ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်း။

ကျင်ငယ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ

ကျင်ငယ်သည် ဆီးအိမ်စည်ဖောင်း၏ အတွင်း၌ တည်၏။ ရေဝင်ပေါက် မရှိ သည့် ရေစစ်အိုးကိုတန်ဖိုးအိုင်၌ ပစ်ချထားလျှင်ရေစစ်အိုးသည် ငါ၌တန်ဖိုးရည် တည်သည်ဟု မသိ။ တန်ဖိုးရည်ကလည်း ငါသည်ရေစစ်အိုး၌ တည်သည်ဟု မသိ။ ထိုအတူ ဆီးအိမ်သည် ငါ၌ ကျင်ငယ်တည်သည်ဟု မသိ။ ကျင်ငယ်ကလည်း ငါသည် ဆီးအိမ်၌ တည်သည်ဟုမသိ။ ကျင်ငယ်နှင့် ဆီးအိမ်ဟူသော ရုပ်တရား အချင်းချင်း နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းကုန်၏။

စတုစာတု ဝေဠာန် ပွားများပုံ

ကျင်ငယ်မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ စေးဖွဲယိုစီးသော အာပေါဓာတ်တည်း။

ဤကား ရေဓာတ်လွန်ကဲသော အာပေါဓာတ်ဌာသ (၁၂)ပါး၌ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းဆင်ခြင်ပုံတည်း။

ထေဇောဓာတ် ၄-ပါးကို ဆင်ခြင်ပုံ

ထေဇောဓာတ်လေးပါးကို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ရာ၌လည်း မဆင်ခြင်မီ တစပဉ္စက၊ ဝက္ကပဉ္စကစသည်တို့ကို သူ့အုပ်စုနှင့်သူ အနုလုံ ပဋိလုံဆင်ခြင်ရာ၏။ ထိုသို့ ဆင်ခြင်ပြီးနောက် ထေဇောဓာတ်လေးပါးကို ဖော်ပြပါအတိုင်း ဆင်ခြင်ရမည်။

အကြင် အပူဋ္ဌေ (သန္တပူဋ္ဌတေဇော)ဖြင့် ကိုယ်သည် ပူလောင်၏။ ဤအပူဋ္ဌေသည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ ပူကျက်စေတတ်သော ထေဇောဓာတ်တည်း။

အကြင်အပူဋ္ဌေ (ဇီရဏတေဇော)ဖြင့် ကိုယ်သည် အိုမင်းရင့်ရော်၏။ ဤအပူဋ္ဌေသည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ ပူကျက်စေတတ်သော ထေဇောဓာတ်တည်း။

အကြင်အပူဋ္ဌေ (ဒဟတေဇော)ဖြင့် ကိုယ်သည် ပြင်းစွာ ပူလောင်၏။ ဤအပူဋ္ဌေသည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ ပူကျက်စေတတ်သော ထေဇောဓာတ်တည်း။

အကြင်အပူဋ္ဌေ (ပါစကတေဇော)ဖြင့် စားသောက်ထားသော အစာသည် ကောင်းစွာ ပြောင်းလဲခြင်း၊ ကျေကျက်ခြင်းသို့ရောက်၏။ ဤအပူဋ္ဌေသည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာ မရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ် မဟုတ်၊ ပူကျက်စေတတ်သော ထေဇောဓာတ်တည်း။

ဝါယောဓာတ် ၆-ပါးကို ဆင်ခြင်ပုံ

အထက်သို့ ဆန်တတ်သော လေတို့မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါ မဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ် မဟုတ်၊ ထောက်ကန် တောင့်တင်း လှုပ်ရှားခြင်းသဘောရှိသော ဝါယောဓာတ်တည်း။

အောက်သို့ စုန်ဆင်းသော လေတို့မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏။ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ ထောက်ကန် တောင့်တင်း လှုပ်ရှားခြင်းသဘောရှိသော ဝါယောဓာတ်တည်း။

ဝမ်းတွင်းလေတို့မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှ မသိတတ်၊ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ် မဟုတ်၊ ထောက်ကန် တောင့်တင်း လှုပ်ရှားခြင်း သဘောရှိသော ဝါယောဓာတ်တည်း။

အူတွင်းလေတို့မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှမလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ ထောက်ကန်တောင့်တင်း လှုပ်ရှားခြင်းသဘော ရှိသော ဝါယောဓာတ်တည်း။

အင်္ဂါကြီးငယ်သို့ လျှောက်သောလေ (ကြောလျှောက်လေ)တို့ မည်သည် ဤ ကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ် မဟုတ်၊ ထောက် ကန် တောင့်တင်း လှုပ်ရှားခြင်းသဘောရှိသော ဝါယောဓာတ်တည်း။

ဝင်သက်ထွက်သက် လေတို့မည်သည် ဤကိုယ်ထဲ၌ သီးခြားအစုတည်း၊ စိတ်စေတနာမရှိ၊ ဘာမျှမသိတတ်၊ ဘာမျှ မလုပ်တတ်၊ အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်း၏၊ သတ္တဝါမဟုတ်၊ အသက်ဝိညာဉ်မဟုတ်၊ ထောက်ကန်တောင့်တင်း လှုပ်ရှားခြင်း သဘောရှိသော ဝါယောဓာတ်တည်း။

ဤပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ၄၂-ကောဋ္ဌာသကို လွန်ကဲထင်းရှားသော ဓာတ် တစ်ပါးပါးဖြင့် အကျယ်နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်သောယောဂီအား ကိုယ်ကာယ၌ ဓာတ်သဘောတို့ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီး ဥပစာရသမာဓိကို ရရှိလာမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အကျယ်အားဖြင့် ပွားများအားထုတ်ပါလျက် ဓာတ်လေးပါး

မထင်ရှားသေးလျှင် ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောဟု သိမှတ်နေသေးလျှင် တို့ ၄၂ ကောဋ္ဌာသကိပင် ထပ်မံ၍ ဓာတ်လေးပါးလုံးဖြင့် အကျဉ်း ရှုမှတ်ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်းရာ၏။

(ဂ) ဓာတ်လေးပါးလုံးဖြင့် အကျဉ်းဆင်ခြင်နည်း

ယောဂီသည် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော နည်းတို့ဖြင့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ် ပွားများပါလျက် ကိုယ်ကာယ၌ ဓာတ်သဘော မထင်မြင်သေးလျှင် အောက်ပါ အတိုင်း ဆင်ခြင်ရမည်။

ဆံပင်၊ အမေး၊ လက်သည်း ခြေသည်း(လ) ဦးနှောက်အားဖြင့် (၂၀) သော အဖို့အစုသည် ခက်မာခြင်း၊ နူးညံ့ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ ပထဝီ ဓာတ်တည်း။ ဖွဲ့စည်းခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ အာပေါဓာတ်တည်း။ ရင့်ကျက် စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ တေဇောဓာတ်တည်း။ ထောက်ကန် တောင့်တင်း ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ ဝါယောဓာတ်တည်း။

သည်းခြေ၊ သလိပ်၊ ပြည်၊ သွေး(လ) ကျင်ငယ်အားဖြင့် (၁၂)ပါးသော အဖို့အစုသည် ဖွဲ့စည်းခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ အာပေါဓာတ်တည်း။ ရင့်ကျက် စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ တေဇောဓာတ်တည်း။ ထောက်ကန် တောင့် တင်းခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ ဝါယောဓာတ်တည်း။ ခက်မာခြင်း နူးညံ့ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ ပထဝီဓာတ်တည်း။

အဖျားရှိန် အပူငွေ့၊ အိုမင်းရင့်ရော်စေသော အပူ၊ လောင်ကျွမ်းသော အပူ၊ အစာကြေကျက်သော အပူအားဖြင့် (၄)ပါးသော အဖို့အစုသည် ရင့်ကျက် စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ တေဇောဓာတ်တည်း။ လေးပါးသော အပူ ငွေ့နှင့် သီးခြားခွဲ၍ မရနိုင်အောင် ထောက်ကန် တောင့်တင်းခြင်း သဘော လက္ခဏာရှိ၍ ဝါယောဓာတ်တည်း။ ခက်မာနူးညံ့ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ ပထဝီဓာတ်တည်း။ ဖွဲ့စည်းခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ အာပေါဓာတ်တည်း။

ဆန်တက်လေ၊ စုန်ဆင်းလေ၊ ဝမ်းဗိုက်လေ၊ အူတွင်းလေ၊ ကြောလျှောက် လေ၊ ဝင်သက်ထွက်သက်လေအားဖြင့် (၆)ပါးသော အဖို့အစုသည် ထောက်ကန် တောင့်ကင်းခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ ဝါယောဓာတ်တည်း။ ခက်မာခြင်း၊ နူးညံ့ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ ပထဝီဓာတ်တည်း။ ဖွဲ့စည်းခြင်း သဘော လက္ခဏာရှိ၍ အာပေါဓာတ်တည်း။ ရင့်ကျက်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ တေဇောဓာတ်တည်း။

ဤနည်းအတိုင်း ၄၂-ကောဋ္ဌာသကို အစုလိုက် ဓာတ်လေးပါးလုံးဖြင့် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်သော ယောဂီအား ကိုယ်ကာယ၌ ဓာတ်သဘောများ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ဥပစာရသမာဓိကို ရရှိလာမည်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ ပွားများသော်လည်း ဓာတ်လေးပါး မထင်မြင်သေးလျှင် ထို ၄၂-ကောဋ္ဌာသ ကိုပင် တစ်ခုစီတစ်ခုစီ၌ ဓာတ်လေးပါးလုံးဖြင့် အကျယ်ရှုမှတ် ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်းရာ၏။

(ထ) ဓာတ်လေးပါးလုံးဖြင့် အကျယ်ဆင်ခြင်နည်း

ယောဂီသည် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော နည်းတို့ဖြင့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ် ပွားများပါလျက် ကိုယ်ကာယ၌ ဓာတ်သဘော မထင်မြင်သေးလျှင် အောက်ပါ အတိုင်း ဆင်ခြင်ရမည်။

ဆံပင်သည် ခက်မာနူးညံ့ခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ ပထဝီဓာတ်တည်း။ ဖွဲ့စည်းခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ အာပေါဓာတ်တည်း။ ရင့်ကျက်စေခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ တေဇောဓာတ်တည်း။ ထောက်ကန် တောင့်တင်းခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိ၍ ဝါယောဓာတ်တည်း။

အမွှေး၊ လက်သည်း ခြေသည်း စသော ကျန်ကောဋ္ဌာသတို့ကိုလည်း တစ်ခုစီ တစ်ခုစီအားဖြင့် ဓာတ်လေးပါးတို့၏ သဘောလက္ခဏာများကို ပိုင်းခြား မှတ်သား၍ ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်းရမည်။ ဤနည်းအတိုင်း ဓာတ်လေးပါးဖြင့် ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ်၍ ရှုမှတ်ဆင်ခြင်သော ယောဂီအား ကိုယ်ကာယ၌ ဓာတ် သဘောလက္ခဏာများ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ဥပစာရသမာဓိကို ရရှိလာမည် ဖြစ်သည်။

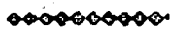
ဤစတုတ္ထနည်းသည် ကောဋ္ဌာသ ၄၂-ပါးကို ဓာတ် ၄-ပါးဖြင့် မြှောက်၍ ဓာတ်ပေါင်း (၁၆၈)ပါးကို ဆင်ခြင်သော နည်းဖြစ်သည်။

စတုစာတုဝေတ္တာန် ပွားခြင်း၏ အကျိုးအာနိသင်

စတုစာတုဝေတ္တာန် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရှုမှတ်ပွားများ အားထုတ်သော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်(ရဟန်း)သည် အတ္တအစွဲအလမ်း ကင်းဆိတ်၏။ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမဟု ထင်မှတ်သော သညာကို နတ်ပယ်နိုင်၏။ ယင်းသို့ နတ်ပယ်နိုင်သောကြောင့် ယောဂီသည် သားရဲ၊ ဘီလူး၊ ခုက္ခိုသ်စသည် ဖြင့် တွေးတောကြံဆခြင်းသို့ မရောက်တော့ဘဲ ဘေးကြီး ဘေးငယ် အသွယ်

သွယ်တို့ကို သည်းခံနိုင်၏။ ဘာဝနာကုသိုလ်တရား၌ မပျော်မွေ့ခြင်း၊ ကာမဂုဏ် တရား၌ ပျော်မွေ့ခြင်းကို နှိမ်နင်းနိုင်၏။ သည်းခံနိုင်၏။ ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ တို့၌ ဝမ်းမြောက်တက်ကြွခြင်း၊ စိတ်ညစ်ဆုတ်နစ်ခြင်း မရှိတော့ပေ။

အထူးအားဖြင့် ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းပွားများသူသည် ပညာအမြော် အမြင်ကြီး၏။ မျက်မှောက်ဘဝ၌ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို သုံးဆောင်နိုင်၏။ ယခုဘဝ၌ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက် မပြုနိုင်သေးလျှင် ကွယ်လွန်သောအခါ ကောင်းရာ သုဂတိ ဘဝသို့ကား မုချလား ရောက်ရပေ၏။

အရူပကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများပုံ

(သို့မဟုတ်)

ရုပ်လွန်ကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများပုံ

အရူပ (ရုပ်လွန်) ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းမှာ ရုပ်တရားကို အလိုမရှိသောကြောင့် ရုပ်တရားကို အပြစ်ဟု မြင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ (ရူပ=ရုပ်၊ အရူပ=ရုပ်မဟုတ်)။

ထို့ကြောင့် ရုပ်မဟုတ်သည့် နာမ်တရားနှင့် ပညတ်တရားကို အာရုံပြု၍ ပွားများ အားထုတ်ရသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အရူပကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်ရသည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ရုပ်အာရုံမှိတ်ကို ကျော်လွန်သောကြောင့် ရုပ်လွန်ကမ္မဋ္ဌာန်း ဟူ၍လည်း ခေါ်ကြသည်။

အရူပဈာန်သည် ပဉ္စမဈာန်ဖြစ်သည်

ရူပါဝစရ ပဉ္စမဈာန်ကို ရရှိပြီးနောက် ဝသီဘော် ငါးပါးဖြင့် လေ့လာ ကျွမ်းကျင်ပြီးသော ဈာန်ရဟူ၍လည်း မိမိရရှိထားသော ရူပပဉ္စမဈာန်ဖြင့် အားရတင်းတိမ် ကျေနပ်မှုမရှိဘဲ ယင်း ရူပပဉ္စမဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော “ကသိုဏ်းပညတ်ရုပ်” ကို ကျော်လွန်နိုင်ရန် ကြိုးစားအားထုတ်လေသည်။

စိတ်သည် အာရုံကို မှီတွယ်၍ ဖြစ်ရသောကြောင့် အာရုံမရှိလျှင် စိတ်မရှိ နိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် ရူပပဉ္စမဈာန် ရရှိပြီးသူသည် လက်ရှိ ကသိုဏ်းပညတ်ရုပ် အာရုံကို စွန့်လွှတ်ကျော်လွှား ပယ်ရှားလိုပါက ဧခြားအာရုံ အသစ်တစ်ခု အစားထိုးရပေလိမ့်မည်။ စိတ်၏မှီတွယ်ရာ အာရုံအသစ်တစ်ခု လိုအပ်လျက် ရှိလေသည်။

ရူပါဝစရဈာန် ငါးပါးတို့၌ တစ်ဆင့်ထက် တစ်ဆင့် မြင့်တက်လိုပါက ဈာန်အင်္ဂါကိုပယ်ရှားကျော်လွှားရသည်။ အရူပဈာန်၌ကား အာရုံကို ကျော်လွှား ပယ်ရှားရမည်။ ပဌမဈာန်၌ရှိသော ဝိတက်ကို ပယ်ရှား ကျော်လွှားနိုင်သော အခါ ဒုတိယဈာန်ကို ရရှိလာသည်။ ဝိစာရဟူသော ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ရှား ကျော်လွှားနိုင်သောအခါ တတိယဈာန်ကို ရရှိလာသည်။ ပီတိဟူသော ဈာန် အင်္ဂါကို ပယ်ရှား ကျော်လွှားနိုင်သောအခါ စတုတ္ထဈာန်ကို ရရှိလာသည်။ သုခ ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ရှား ကျော်လွှားနိုင်သောအခါ ပဉ္စမဈာန်ကို ရရှိ လာသည်။ ဤသို့လျှင် ရူပဈာန် ငါးပါး၌ တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့် မြင့်တက်လို သောအခါ ဈာန်အင်္ဂါများကို ပယ်ခွါရသည်။

အရူပဈာန်၌မူ ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ခွါခြင်း မပြုရပေ။ ဥပေက္ခာ ကေဂ္ဂတာ ဟူသော ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးလုံး လိုက်ပါ တည်ရှိနေ၍ ယင်းအရူပဈာန်ကို ပဉ္စမ ဈာန်ဟူ၍ပင် ခေါ်ဆိုရသည်။ ထို့ကြောင့် အရူပဈာန်လေးပါး၌ တစ်ဆင့်ထက် တစ်ဆင့် မြင့်တက်လိုပါက အာရုံကို ပယ်ရှားကျော်လွှားရသည်။ ရူပဈာန် ငါးပါး လုံး၌ တောက်လျှောက် အာရုံတစ်မျိုးတည်း၊ တစ်ခုတည်း ဖြစ်နိုင်သော်လည်း အရူပဈာန်လေးပါး၌မူ အာရုံတစ်မျိုးစီ ဖြစ်ကြသည်။

ပရမတ်ရုပ်နှင့် ပညတ်ရုပ်

ရုပ်သည် နှစ်မျိုးရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ ပရမတ်ရုပ်နှင့် ကသိုဏ်းပညတ်ရုပ် ဖြစ်သည်။ ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော ဟူသော မဟာဘုတ် တရား လေးပါး၊ အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့အထိ (ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)ဟူသော ရုပ်တရားတို့သည် အမှန်တကယ် တည်ရှိနေသော ပရမတ္ထတရားများ ဖြစ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းရုပ်တရားများသည် ပရမတ် ရုပ်များ ဖြစ်ကြသည်။

ပညတ်ရုပ်မှာမူ စိတ်ထဲ၌ စွဲထင်တည်ရှိနေသော ရုပ်ဖြစ်သည်။ ပြင်ပလောက၌ အမှန်တကယ် မရှိချေ။ စိတ်ကူးရုပ်တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။ စိတ်ကူး၍ ဖြစ်ပေါ် လာသည်။ ပျက်စီးပျောက်ကွယ်ခြင်း မရှိ၊ စိတ်ကူးလိုက်တိုင်း အမြဲရှိနေ၏။ အိုမင်း ရင့်ရော်ခြင်း၊ ပြောင်းလဲခြင်းမရှိ၊ ဥပမာအားဖြင့် ပျိုရွယ်စဉ်က စွဲလမ်း မှတ်သားထားသော မိမိဇနီး၏ စိတ်ကူးရုပ်ပုံလွှာကို အသက်ရှစ်ဆယ်အရွယ်၌ ပြန်လည်တွေ့တော့ စဉ်းစားကြည့်သောအခါ ထိုစိတ်ကူး ရုပ်ပုံလွှာသည် အိုမင်း ခြင်းမရှိ၊ ပြောင်းလဲခြင်းမရှိ၊ ပျိုရွယ်စဉ်အချိန်က စွဲလမ်းမှတ်သား ထားသည့် အတိုင်း ထာဝရ နုနယ်ပျိုမျစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ပညတ်ရုပ်သည် အိုခြင်း၊ နှာခြင်း၊ သေခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်း၊ ပြောင်းလဲဖောက်ပြန်ခြင်း မရှိ။ ဤသို့ စိတ်ကူးအတွင်း၌သာ ရှိသော ရုပ်ကို ပညတ်ရုပ်ဟု ခေါ်ရသည်။

ကသိုဏ်းပညတ်ရုပ်

ပဉ္စမဈာန်တိုင်အောင် ရောက်နိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံများမှာ ကသိုဏ်းဆယ်ပါးနှင့် ဥပေက္ခာကမ္မဋ္ဌာန်းတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ဥပေက္ခာကမ္မဋ္ဌာန်းသည် သတ္တဝါပညတ် အာရုံဖြစ်သောကြောင့် ရုပ်အာရုံ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်း မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် ရုပ်ကို ပယ်ရှားရန် အားကုတ်သည့်အခါ ဤဥပေက္ခာကမ္မဋ္ဌာန်း မပါဝင်နိုင်ချေ။ ကသိုဏ်းဆယ်ပါး၌ ၊ ဟင်္ဂဝိကသိုဏ်း၊ ကာပေါကသိုဏ်း၊ တေဇောကသိုဏ်း၊ ဝါယောကသိုဏ်း ဤ လေးပါးတို့ကို မဟာဘူတရုပ် လေးပါးကို စတင် အာရုံပြုရသောကြောင့် မဟာဘူတ ကသိုဏ်းဟု ခေါ်သည်။ နိလကသိုဏ်း၊ ပိတကသိုဏ်း၊ လောဟိတကသိုဏ်း၊ သြဒါတကသိုဏ်း ဤ လေးပါးတို့ကို အဆင်းအရောင် အမျိုးအစားပျားဖြစ်၍ ဝဏ္ဏကသိုဏ်း လေးပါး ဟု ခေါ်ရသည်။ ယင်းရှစ်ပါးနှင့် အလင်းရောင်=အာလောကကသိုဏ်း ကောင်းကင်ပညတ်=အာကာသ ကသိုဏ်းဟူ၍ ကသိုဏ်း ဆယ်မျိုးရှိသည်။ ယင်းကသိုဏ်းဆယ်မျိုးအနက် အာကာသကသိုဏ်း (ဟင်းလင်းပြင်ကောင်းကင် ကသိုဏ်း)မှ တစ်ပါး ကျန်ကသိုဏ်းကိုးပါး၏ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဟု ဆိုအပ်သော ပုံဟူရိပ်ကို ပယ်ရှားခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဟင်းလင်းပြင် အာကာသ ကို အာရုံပြုနိုင်မှသာလျှင် ပဌမအရူပဈာန်ကို ရနိုင်ပေသည်။

ရုပ်ကို စက်ဆုပ်ခြင်း

ဤခန္ဓာကိုယ်တည်းဟူသော ရုပ်သည် ကိုးဆယ်ခြောက်ပါးသော ရောဂါတို့၏ တည်ရာဖြစ်၏။ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်ကြီး ရှိနေခြင်းကြောင့်သာလျှင် ဒဏ်ပေးခံရသည်။ ညှဉ်းဆဲနိုင်စက်ခံရသည်။ ရိုက်ပုတ်ခံရသည်။ ဓားခုတ်လှံထိုးခံရသည်။ သေနတ်ပစ် ခံရသည်။ အချုပ်အနှောင် ခံရသည်။ မီးလောင်၊ ရေနစ်၊ မြေကိုက်ခံရခြင်း စသော အန္တရာယ်အမျိုးမျိုး တွေ့ကြုံနေရသည်။ အကယ်၍သာ ရုပ်ခန္ဓာကြီး မရှိပါက ဖော်ပြပြီးသော ဘေးဒဏ်ရန်အန္တရာယ်များ ရေမည်မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စမဈာန်ရပြီးသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်ကို စက်ဆုပ်၏။ ရှုံ့မှန်း၏။ ငြီးငွေ့၏။ ရုပ်အပေါ် စိတ်ကုန်ခန်းနေ၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်မှ လွတ်မြောက်လို၏။ ရုပ်မှ ဝေးကွာလို၏။ ရုပ်တို့ ပယ်ရှားလို၏။ ရုပ်ကို ရှုံ့မှန်း ကြောက်သွန်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် အပြစ် အနာအဆာချားကို ကသိုဏ်း ပညတ်ရုပ်ပေါ်၌ တင်စား၍ ကသိုဏ်းပညတ်ရုပ်ကိုလည်း စက်ဆုပ် ရှုံ့မှန်းငြီးငွေ့ လေသည်။ ထိုအခါ ကသိုဏ်းပညတ်ရုပ်ကိုလည်း ပယ်ရှားရန် ကြိုးပမ်း လေ တော့သည်။ ယင်းကသိုဏ်းပညတ်ရုပ်ကို မနှစ်သက်သဖြင့် အာရုံမပြုတော့ဘဲ ကသိုဏ်းပညတ်ရုပ်၏ မရှိခြင်းသဘော ယင်းလင်းပြင် အာကာသကို အာရုံပြု ပွားများ အားထုတ်လေသည်။

ဥပမာအားဖြင့် မြေကြောက်တတ်သူသည် တောထဲ၌ မြေအလိုက်ခံရ၍ လျင်မြန်စွာ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်လာပြီးမှ တစ်ခုသော အရပ်၌ အမည်းအဝါ စသည့် ဆေးဖြင့် ရေးခြယ်၍ ထန်းရွက်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော မြေရုပ်ကို ဖြစ်စေ၊ နွယ်ကိုဖြစ်စေ၊ ကြိုးကိုဖြစ်စေ၊ မြေကြီး အက်ကွဲကြောင်းကို ဖြစ်စေ မြင်တွေ့ရလျှင် ကြောက်လန့်သည်သာ ဖြစ်၏။ မြေနှင့်တူသော ထိုအရာမျိုးကို မမြင်လို၊ မတွေ့လိုပေ။

ဥပမာတစ်နည်းအားဖြင့် သူတစ်ပါးအကျိုးမဲ့ကို ပြုလုပ်လေ့ရှိသော ရန်သူနှင့်အတူ ရွာတစ်ရွာတည်း၌ နေထိုင်ရသူသည် ထိုရန်သူ၏ ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်ခြင်း၊ ဖမ်းဆီးတုပ်နှောင်ခြင်း၊ အိမ်မီးရှို့ခြင်း စသည်တို့ဖြင့် အနှိပ်စက်ခံရသောကြောင့် အခြား ရွာတစ်ရွာ၌ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်လေသည်။ ထိုရွာ၌လည်း ထိုရန်သူနှင့်တူသော အဆင်း အသံ အကျင့်ရှိသူကို ဝယ်မံ တွေ့မြင်ရလျှင် ကြောက်လန့်တုန်လှုပ်သည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုသူကို မတွေ့လို မမြင်လိုပေ။

ဤဥပမာနှစ်မျိုးတွင် မြေကြောက်သူ၊ ရန်သူကြောက်သူ နှစ်ဦးတို့အား မြေနှင့်ရန်သူက နှိပ်စက်နေသော ကာလကဲ့သို့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ် အာရုံပြုနေသည့် ရုပ်ကြမ်းခန္ဓာကိုယ်နှင့် ပြည့်စုံနေသောကာလကိုမှတ်သားအပ်၏။ မြေအန္တရာယ်မှ ထွက်ပြေး လွတ်မြောက်လာခြင်း၊ အခြားရွာသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားခြင်းကိုကဲ့သို့ ရူပါဝစရ စတုတ္ထဈာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ရုပ်ကြမ်းများမှ လွတ်မြောက်သော ကာလကို မှတ်သားအပ်၏။ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်သော အရပ်၌ မြေရုပ်၊ နွယ်၊ မြေအက်ကြောင်းကို မြင်၍ လန့်ဖျပ်ခြင်း၊ ပြောင်းရွှေ့သွားသော ရွာ၌ ရန်သူနှင့်တူသူကိုမြင်၍ ကြောက်ရွံ့ခြင်း မမြင်လိုခြင်းကိုကဲ့သို့ ပထဝီစသောကသိုဏ်း ရုပ်ကိုလည်း “ဤကသိုဏ်းရုပ်သည် ခန္ဓာကိုယ်ကောင် ရုပ်နှင့် အလားတူပင် ဖြစ်၏” ဟု မှတ်၍ ထိုကသိုဏ်းရုပ်မှ လွန်မြောက်လိုခြင်းကို မှတ်သားအပ်၏။

၈ကောင်းကင်(အာကာသ)သုံးမျိုး

- အာကာသ ကောင်းကင်သည်—
- (၁) ဖရိုစိန္တာကာသ၊
- (၂) အဇောကာသ၊
- (၃) ကသိဏ္ဍဝါဒီမာကာသ—

ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသည်။

ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသ(အပိုင်းအခြားရှိ ကောင်းကင်)

ရုပ်ဝတ္ထုတစ်စုံတစ်ခုဖြင့် ပိုင်းခြားထားသော အာကာသ ကောင်းကင်ကို ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသဟု ခေါ်သည်။ ဥပမာ တွင်းပေါက်၊ တံခါးပေါက်၊ ဆိုးနှုတ်ခမ်းဝ စသည်တို့ ဖြစ်သည်။ တွင်းပေါက်တွင်းဝမှာ မြေသားဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ထားသော အခေါင်းအပေါက်ဖြစ်သည်။ တံခါးပေါက်မှာလည်း သစ်သား၊ အုတ်စသည် တစ်ခုခုဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားသော အပေါက်အဝ ဖြစ်သည်။ ဆိုးနှုတ်ခမ်းဝမှာလည်း မြေနှင့် စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားထားသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းကဲ့သို့ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ခံရသော လိုက်ပေါက်အခေါင်း ဟင်းလင်းပြင် ကောင်းကင်ကို ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသဟု ခေါ်သည်။ (ပရိစ္ဆိန္ဒ=ပိုင်းခြား ပိုင်းဖြတ် အပ်သော)

အဇဋ္ဌာကာသ (ဟင်းလင်းပြင် လဟာပြင်)

ဤကမ္ဘာမြေမှတစ်ပါး နေလ နက္ခတ် တာရာတို့ သွားလာရွေ့လျားနေကြ သော အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသည့် ကောင်းကင်ကြီးသည် အဇဋ္ဌာကာသ မည်၏။ (အဇဋ္ဌာ=အ+ဇဋ္ဌာ။ ဇဋ္ဌာ=ရှုပ်ထွေးမှု၊ ငြိတုယ်မှု၊ အ=မရှိ။ အဇဋ္ဌာ=ရှုပ်ထွေး ငြိတုယ်မှုမရှိဘဲ လွတ်လပ်စွာ သွားလာ ရွေ့လျားနိုင် သည့် ကောင်းကင်)

ကသိဏုတ္တိဋ္ဌိမာကာသ

(ကသိုက်ရုပ်ကို ပယ်ခွါ ဖွင့်လှစ်၍ ဖြစ်လာသော ကောင်းကင်)

အာကာသတစ်ခု၏ တစ်ပါးသော ပထဝီကသိုက် အစရှိသော ကသိုက် ပဋိဘာဂနိမိတ် ကသိုက်ပညတ်ရုပ်ကို ပယ်ခွါသဖြင့် ဖြစ်ပေါ်ရရှိလာသော ကောင်းကင်ပညတ်ကို ကသိဏုတ္တိဋ္ဌိ မာကာသဟု ဆိုသည်။(ကသိဏ=ကသိုက် ပညတ်+ဥက္ခိဋ္ဌိ=ခွါလှန်ဖယ်ရှားအပ်သော+ အာကာသ=ကောင်းကင်)

ပထဝီကသိုက်ကို အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ပွားများအားထုတ် သူအား မူလပထဝီကသိုက်ဝန်းရုပ်၏ ပဋိဘာဂနိမိတ် ပုံတူရိပ်သည် စိတ်ထဲ၌ စွဲထင် ကျန်နေရစ်သည်။ ယင်းစွဲထင် ကျန်နေရစ်သော ပထဝီကသိုက်ဝန်း ပုံတူ ရိပ်သည် စိတ်ထဲ၌သာ ရှိသည်။ ပြင်ပ၌ ထကယ်မရှိချေ။ ထို့ကြောင့် ပရမတ်ရုပ် မဟုတ်၊ ပညာရုပ်သာ ဖြစ်သည်။ စိတ်က ဖန်တီးထားသည့် ပညတ်ရုပ် ဖြစ်၍ စိတ်၏ အလိုဆန္ဒအတိုင်း ကျယ်ပြန့်ခြင်း၊ ကျဉ်းခြင်း၊ ပုံသဏ္ဍာန်အမျိုးမျိုး ပြောင်းခြင်း ပြုလုပ်၍ရနိုင်သည်။ ကသိုက်ဝန်းနိမိတ်ကို ကစားရာ၌ အထက် အောက် ရွေ့လျားစေခြင်း၊ ဘေးတိုက် ရွေ့လျားစေခြင်း၊ အပီဖျားတမျှ သေးအောင် ကျုံ့ စေခြင်း ကျယ်စေခြင်း စသည်ဖြင့် အနန္တစကြဝဠာ တစ်ခုလုံး

ပိုးအုပ်ပျံနွဲ့သွားအောင် ကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်ကို(ပညတ်ရုပ်ကို)ပွားများနိုင်သည်။ ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ကို အဆုံးမရှိ အပိုင်းအခြားမရှိအောင် ကြီးမားကျယ်ဝန်း ကျယ်ပြန့်စေနိုင်သည်။ ထိုအခါ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်၌ အရပ်လေးမျက်နှာ အရပ်ဆယ် မျက်နှာအပြည့် ပထဝီအတိ ဖြစ်နေတော့သည်။

အလားတူပင် နီလကင်္ဂါဏ်းစသော ဝဏ္ဏကသိုဏ်းလေးမျိုးကိုလည်း ဤနည်း အတူ ပဋိဘာဂနိမိတ် ပညတ်အာရုံကို အရပ်လေးမျက်နှာ၊ အရပ်ဆယ်မျက်နှာ ကြီးကျယ်ပျံ့နှံ့ ပြန့်ကားစေနိုင်သည်။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိခန္ဓာကိုယ် အပါအဝင် တစ်လေးကလုံး မရှိတော့ဘဲ ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ကြီး တစ်ခုကိုသာလျှင် သိနေတော့သည်။ ကသိုဏ်းဝန်း နိမိတ်မှ တစ်ပါး အခြားဘာကိုမျှ မသိတော့ချေ။ ထိုသို့ မသိသောကြောင့် ထိုယောဂီအတွက် ထိုထို အခိုက်အတန့်တွင် ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်မှ တစ်ပါး အခြား ဘာမျှမရှိဟု ဆိုရပေမည်။

ဤသို့ ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ် (ပညတ်ရုပ်)ကို အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိ စကြဝဠာတစ်ခုလုံး အရပ်ဆယ်မျက်နှာအပြည့် ဆန့်ထုတ် ဖြန့်ထုတ်နိုင်ရန်မှာ ပဌမဈာန်မှ ပဉ္စမဈာန်အထိ ဝသီဘော်ငါးပါးဖြင့် ကျွမ်းကျင်စွာ လေ့ကျင့် ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်များသာလျှင် စွမ်းဆောင်နိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအရူပ ဈာန်သို့ တက်လှမ်းနိုင်ရန်မှာ အလွန် သမာဓိအားကြီး၍ ဝိရိယကောင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်များသာလျှင် ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ ထိုကဲ့သို့ စကြဝဠာအဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိအောင် ဆန့်ထုတ် ဖြန့်ထုတ်ထားသော ကသိုဏ်းဝန်း ပဋိဘာဂနိမိတ် (ပညတ်ရုပ်)ကို ဟင်းလင်းပြင် ကောင်းကင်အဖြစ် စတင်ရှုမှတ်ရသည်။

ပါဠိဘာသာဖြင့် “အာကာသော အနန္တော = ကောင်းကင်ကြီးသည် အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိ” ဟူသော(ကောင်းကင်ကို သိသည့်) အသိဉာဏ်ကို အစားထိုး ရမည်။ ဤကဲ့သို့ အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသော ကသိုဏ်းရုပ် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကို အာရုံပြုလျက် “အာကာသော အနန္တော = ကောင်းကင်သည် အဆုံးမရှိ” ဟူ၍ ကြိမ်ဖန်များစွာ စူးစိုက်ပွားများ အားထုတ်သောအခါ ကသိုဏ်းရုပ် ပဋိဘာဂ နိမိတ်သည် ဗြုန်းစားကြီး ပျောက်ကွယ်သွား၍ ဟင်းလင်းပြင်ကြီး ပေါ်လာ သည်။ လိုက်ကာချထားသော ပြတင်းပေါက် တစ်ခု၌ လိုက်ကားကို မ-ထင် လိုက်သောအခါ ဟင်းလင်းပေါက် အာကာသကို တွေ့မြင်ရသကဲ့သို့ ကသိုဏ်းရုပ် ပဋိဘာဂနိမိတ်သည် ပျောက်ကွယ်သွား၍ ထိုကသိုဏ်းရုပ် နေရာ၌ အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသော ဟင်းလင်းပြင် အာကာသ ပေါ်လာတော့သည်။ ဤ အာကာသသည် ပြင်ပ ရုပ်လောက၌ တည်ရှိနေသော ကောင်းကင် အာကာသ မဟုတ်ချေ။ စိတ်တွင်း၌ ထင်မြင်နေသော ကောင်းကင် အာကာသ ဖြစ်သည်။

အရူပဈာန်ကို ရရှိရန် ပြင်ပ၌ရှိသော အာကာသကောင်းကင်ကို ရှုမှတ်ပွားများ၍ မရနိုင်၊ ဤကသိုဏ်းရုပ်ကို ဖယ်ခွါ ဖွင့်လှစ်လိုက်ခြင်းကြောင့် ထင်မြင်လာသော ကောင်းကင် အာကာသကိုသာ အာရုံပြု ပွားများရမည် ဖြစ်သည်။ ဤ ကောင်းကင်မျိုးကို ကသိဇ္ဇာဂ္ဂါဒ္ဓိ မာကာသဟု ခေါ်ရသည်။ ကသိုဏ်းရုပ်ကို ဖယ်ခွါ ဖွင့်လှစ်ခြင်းကြောင့် ထင်မြင်လာသော ကောင်းကင်ဟု ဆိုလိုသည်။ ပဌမအရူပဈာန် ရရှိရန်ပွားများအားထုတ်ရာ၌ ပရိစ္ဆိန္ဒာကာသနှင့် အဇေဋ္ဌာကာသ ကို အာရုံမပြုရ၊ ကသိဇ္ဇာဂ္ဂါဒ္ဓိ မာကာသကိုသာ အာရုံပြု၍ ပွားများအားထုတ် ရသည်။

ပဌမအရူပဈာန်ရအောင် အားထုတ်ပုံ

ရူပ ပဉ္စမဈာန်အထိ ရရှိပြီးသည့် မိမိရရှိထားသောဈာန် ရှုရင်း ကြမ်းတမ်းသေး၍ ထိုထက်သိမ်မွေ့သော အရူပဈာန်ကို ရလို၏။ ထိုသို့ အလိုရှိသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အာကာသကသိုဏ်းမှတစ်ပါး ကသိုဏ်း ၉-ပါး တို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ကသိုဏ်းဝန်းကို အလိုရှိသလောက်မှန်း၍ ဖြန့်ထား ရ၏။ ယောဂီ၏ စိတ်၌လည်း ကသိုဏ်းဝန်း ပဋိဘာဂနိမိတ်ကြီး ထင်နေ လိမ့်မည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပထဝီ ကသိုဏ်းဝန်းကို ဖြန့်ထားမည်ဆိုလျှင် ကောင်းကင်တစ်ပြင်လုံး မြေကသိုဏ်းဝန်း ထင်နေပေမည်။

ယောဂီသည် မိမိ၏ စိတ်မျက်စိ၌ ကသိုဏ်းဝန်း ပဋိဘာဂ နိမိတ်ထင်နေ သော်လည်း ထိုကသိုဏ်းဝန်းကိုပင် ကောင်းကင်ဖြစ်လာစေရန်-

“အနန္တော အာကာသော = အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်”

“အနန္တော အာကာသော = အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်” ဟု ကြိမ်ပန်များစွာ စိတ်ဖြင့် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ပွားများရသည်။

ဤကဲ့သို့ ကသိုဏ်းဝန်း ပဋိဘာဂနိမိတ် အာရုံကို ကောင်းကင်ဖြင့် အစား ထိုး၍ “အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်”ဟု ဆင်ခြင်ပွားများခြင်း ကိုပင် ကသိုဏ်းမှ ခွါသည်။ ကသိုဏ်းကို ပယ်ဖျောက်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။ ခွါသည်ဟု ဆိုသော်လည်း ဖျာကိုလိပ်၍ ကြမ်းပြင်မှ ခွါယူခြင်း၊ အိုးကင်းမှ မုန်ကိုထိုးခွါခြင်း၊ နံရံ၌ ကပ်ထားသည်ကို ခွါခြင်းတို့ကဲ့သို့ မဟုတ်ပေ။ ခွါအပ် သော ကသိုဏ်းရုပ်သည်လည်း ကြွထက်လာခြင်း၊ ကွာထက်လာခြင်း မရှိပေ။ အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် ကောင်းကင်၌ ဖြန့်ထားသော ကသိုဏ်းရုပ်ကို နှလုံး မသွင်းခြင်း၊ အာရုံမပြုခြင်း၊ စိတ်၌ မထားခြင်း၊ မဆင်ခြင်ခြင်းကိုပင် ခွါသည်ဟု

ဆိုပေသည်။ ယင်းသို့ ကသိုဏ်းရုပ်ကို အာရုံမပြု နှလုံးမသွင်း မဆင်ခြင်ဘဲ “အနန္တော အာကာသော” ဟု ကြိမ်ပန်များစွာ ပွားများခြင်း အားဖြင့် ကသိုဏ်းရုပ်မှာ တစ်စတစ်စ မွေးမြို့န့်ပျောက်ကွယ်၍ သွားလေတော့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပြတင်းပေါက်ကို လိုက်ကာဖြင့် ကာလျက် ကြည့်ရှုနေစဉ် အထိုက်ရုံ လိုက်ကာ လွင့်ကျသွားသောအခါ ဟင်းလင်းပြင် ကောင်းကင်ကို မြင်ရထက်ဆိုတည်း။

ထိုအခါ ပကတိ မျက်စိဖြင့် ဖြစ်စေ၊ စိတ်မျက်စိဖြင့် ဖြစ်စေ ဘယ်ကို ကြည့်ကြည့် ထိုယောဂီမှာ ဟင်းလင်းအပြင် ကောင်းကင်ကိုသာ မြင်နေရ တော့သည်။ ထိုကောင်းကင်ကိုပင်-

- (၁) ကသိဏ္ဍိဂ္ဂါဒိ မာကာသ = ကသိုဏ်းရုပ်ကို ချိခြင်းဖြင့် ပြီးစီးသော (ရအပ်သော) ကောင်းကင်၊
- (၂) ကသိဏပုဋ္ဌောကာသ = ကသိုဏ်းရုပ် ထိရာ ပြန့်ရာ ကောင်းကင်၊
- (၃) ကသိဏဝိဝိတ္တာကာသ = ကသိုဏ်းရုပ် ကင်းဆိတ်ရာ ကောင်းကင် ဟုလည်း ခေါ်ဆိုလေသည်။ ထိုသုံးမျိုးမှာ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

ပဌမအဂ္ဂပဇာန်ကို ရခြင်း

ဟောဂီ၏ စိတ်အာရုံ၌ မူလကသိုဏ်းရုပ် ကွယ်ပျောက်သွားသောအခါ ဟင်းလင်းအပြင် ဟူသော ကောင်းကင်ပညတ်သာ ကျန်ရှိနေပေမည်။ ထို ဟင်းလင်းအပြင် ကောင်းကင်ကို “အနန္တော အာကာသော” ဟု အထုပ်ထုပ် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ရာ၌ ရှုပ (ပဉ္စမဇာန်) အပေါ်၌ နှစ်သက်မှု ကင်းကွာ လာသည့်အခါ ဥပစာရဘာဝနာအဆင့်သို့ ရောက်ရှိလေတော့၏။ ထို့နောက် ဆက်လက်၍ ကောင်းကင်ကိုပင် အာရုံပြုလျက် တိုးတက်အားထုတ် ပွားများသည့် အခါ ပဌမအဂ္ဂပဉ္စာဉ် ခေါ်သော အာကာသနဉ္စာယတနဇာန် (အပ္ပနာ ဘာဝနာ) ကို ရရှိလေသည်။ ယင်း ဇာန်ကို ပထမဆုံး ရအပ် ရောက်အပ် သောကြောင့် ပဌမအဂ္ဂပဇာန်ဟုလည်း ခေါ်သည်။

“အနန္တော အာကာသော” ၌ “အနန္တော” အရ အပိုင်းအခြားမရှိ ဆိုသည် မှာ ကောင်းကင်ပညတ်သည် ပရမတ်တရား မဟုတ်သောကြောင့် ဖြစ်ခြင်း (ဥပါဒ်) ဟူသော အစ အပိုင်းအခြားလည်း မရှိ၊ ပျက်ခြင်း (ဘင်) ဟူသောအဆုံး အပိုင်းအခြားလည်း မရှိသည်ကို ဆိုလိုသည်။ အာကာသာနဉ္စာယတနဇာန်

ကို ရာအောင် ပွားများရာ၌ “အနန္တော” ဟု မဆိုဘဲ “အာကာသော၊ အာကာသော = ကောင်းကင်သက်သက်ပါလား၊ ကောင်းကင်ချဉ်းပါလား” ဟုလည်း ပွားများနိုင်သည်။

အာကာသ ကသိုဏ်းကို ကြည့်ခြင်းအကြောင်း

ကသိုဏ်းရုပ်ကို ခွဲရာ၌ ကသိုဏ်း ဖယ်ပါးအနက် အာကာသကသိုဏ်းကို ကြည့်ခြင်း အကြောင်းမှာ အာကာသကသိုဏ်းသည် ခွဲထိုက်သောကသိုဏ်း၊ ခွဲ၍ ရကောင်းသော ကသိုဏ်းမဟုတ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အာကာသကသိုဏ်းသည် ပင်ကိုပင် ဟင်းလင်းပြင် ကောင်းကင် ဖြစ်နေသောကြောင့် အာကာသ ကသိုဏ်းကို အာရုံမပြုဘဲ ခွဲထိုက်သော်လည်း မူလ ကောင်းကင် အတိုင်း ဖြစ်၍ ထူးခြားမှု မရှိချေ။

အောက်က ကမ္မဋ္ဌာန်းအားရုံကို လွန်မြောက်နိုင်ပါမှ အထက်က အရူပဈာန်ကို ရနိုင်မည် ဖြစ်သည်။ အာကာသကသိုဏ်းကို ခွဲမရလျှင် ထိုအာကာသကသိုဏ်းကိုပင် ထပ်မံ၍ အာရုံပြုရာ ရောက်နေသောကြောင့် အောက်ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ လွန်မြောက်နိုင်တော့မည် မဟုတ်ပေ။ အောက်ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို မလွန်မြောက်နိုင်လျှင် အထက်အရူပဈာန်သို့ မရောက်နိုင်သောကြောင့် ကသိုဏ်းရုပ်ကို ခွဲနိုင်နေအတွက် တစ်နည်းအားဖြင့် ကောင်းကင်အာရုံနှစ်ခု ရောထွေးမနေ စေရန်အတွက် အာကာသကသိုဏ်းကို ကြည့်ဖယ်ထားရလေသည်။

ဤ၌ အာကာသာနဉာယတနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ခြင်းသည် အာကာသကသိုဏ်းကို အားထုတ်ခြင်းနှင့် မတူပေ။ အာကာသကသိုဏ်းထက်လည်း အဆင့်မြင့်ပေသည်။ အာကာသကသိုဏ်းကို အားထုတ်ရှုမှတ်ရာ၌ အမိုးပေါက် နံရံပေါက် ပြတင်းပေါက် စသည်မှ ကြည့်၍ “ကောင်းကင်၊ ကောင်းကင်” ဟု ရှုမှတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ အာကာသာနဉာယတနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်ရာ၌ကား တစ်ထွာ လက်လေးသစ်ခန့်မှ စကြဝဠာ တံတိုင်းအထိသော ဟင်းလင်းပြင် ကောင်းကင်ကို ရှုမှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ရှုမှတ်ရာ၌လည်း စေ့ချင်း ကောင်းကင်ကို ရှုမှတ်ရသည် မဟုတ်။ ထိုကောင်းကင်၌ ပထဝီ စသော ကသိုဏ်းဝန်း တစ်ခုခုဖြင့် ဖြန့်ကျက် လွှမ်းခြုံပြီး ထိုကသိုဏ်းဝန်း ကွာကျသွား ပျောက်ကွယ်သွားပြီးနောက်မှ “ကောင်းကင်၊ ကောင်းကင်” ဟု ရှုမှတ်ခြင်း ဖြစ်သည်။

အာကာသာနဉာယတန မည်ပုံ

ကသိုဏ်းရုပ်ကို ခွဲခြင်းဖြင့် ပြီးစီးသော ဟင်းလင်းအပြင် ကောင်းကင်ကို ဤ၌ အာကာသဟု ဆိုသည်။ ထိုအာကာသ၌ ဖြစ်ခြင်း အပိုင်းအခြား၊ ပျက်ခြင်း

ဗုဒ္ဓသာသနာ့လက်စွဲကျမ်း

အပိုင်းအခြား (အန္တ) မရှိပေ။ ထို့ကြောင့် အာကာသသည် အနန္တ(န+အန္တ) မည်၏။ (အနန္တ=အပိုင်းအခြား မရှိ)

အပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်သည် အာကာသာနန္တ မည်၏။ ထို အာကာသာနန္တသည်ပင်လျှင် အာကာသာနန္တ မည်၏။ ယှဉ်ဘက်ထရားတို့နှင့် တကွ အာရုံပြုသော ဈာန်စိတ်၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် အာယတန မည်၏။ အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ကို ယှဉ်ဘက် ထရားတို့နှင့်တကွ အာရုံပြုသော ဈာန်စိတ်၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် အာကာသာနန္တအာယတန မည်၏။

- အာကာသ=အနန္တ=အာနန္တ (အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ကောင်းကင်)
- အာကာသ+အနန္တ=အာကာသာနန္တ (")
- အာကာသာနန္တ=အာကာသာနန္တ (")
- အာယတန=ဈာန်စိတ်၏တည်ရာ၊
- အာကာသ+အာနန္တ+အာယတန= အာကာသာနန္တအာယတန၊

ဒုတိယအဂ္ဂပဇာန် ရအောင် အားထုတ်ပုံ

ဒုတိယ အဂ္ဂပဇာန်ကို အလိုရှိသော ယောဂီသည် အာကာသာနန္တအာယတန ဈာန် (ပဌမ အဂ္ဂပဇာန်)ကို ထက်သန်အောင် အားကောင်းအောင် မြဲမြံခိုင်ခံ့ အောင် ဝသီဘော် နိုင်နင်းအောင် အသားကျအောင် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ပွားများအားထုတ်ရမည်။ ပဌမအဂ္ဂပဇာန်ကို ဝင်စားခြင်း ထိုဈာန်မှ ထခြင်း တို့ကို အကြိမ်ကြိမ် ပြုလုပ်နေရမည်။ ဈာန်မှထခြင်း ဆိုသည်မှာ ထိုဈာန်ကို ဆက်တိုက်မဝင်စားသေးဘဲ ရပ်နားနေခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိပ်ပျော်နေရာမှ နိုးလာသူကို ထသည်ဟု ခေါ်ဆိုသကဲ့သို့တည်း။

ဤကဲ့သို့ ပဌမ အဂ္ဂပဇာန်ကို ဝင်စားမှု ထမူ ကြိမ်ဖန်များလာသောအခါ ထိုဈာန်၌ ငြီးငွေ့လာသည်။ အောက်ဈာန်ထက် သာလွန် မြင့်မြတ်ကောင်းမွန် သော အထက်ဈာန်ကို လိုချင်တောင့်တလာသည်။ ငါ့ရအပ်ပြီးသော ပဌမ အဂ္ဂပဇာန်သည် ရှုပဉ္စမဈာန်တည်းဟူသော ရန်သူနှင့် နီးလှ၏။ မလေ့ကျက် မဝင်စားဘဲ ထားလိုက်လျှင် အမှတ်တမဲ့ နေလိုက်လျှင် ရှုပဉ္စမဈာန်သို့ လျော့ကျသွားနိုင်သည်။ ဒုတိယအဂ္ဂပဇာန်လော့က်လည်း မတည်ငြိမ်ပေဟု ရရှိပြီးသော ပဌမအဂ္ဂပဇာန် အပေါ်အပြစ်မြင်လာသည်။

ထိုအခါ ပဌမအရူပဈာန်ကို ဝင်စားနေရာမှ ထလျှင်ထချင်း ကောင်းကင် ပညတ်ကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ ချုပ်လေပြုံးသော ပဌမ အရူပဈာန် စိတ် (ဝိညာဉ်)ကို အာရုံပြုလျက် “အော်-ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း (အစအဆုံး) မရှိ သော ကောင်းတင်ကို အာရုံပြုသော ဝိညာဉ်ပါလား၊ ဝိညာဉ်၊ ဝိညာဉ်။ အနန္တ ဝိညာဏ် အနန္တ ဝိညာဏ်=အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ဝိညာဉ်”ဟု ရှုမှတ်ပွားများရ၏။

ယင်းကဲ့သို့ ပဌမအရူပဈာန်စိတ် ဝိညာဉ်ကလေးကို အာရုံပြုလျက် “ဝိညာဉ်၊ ဝိညာဉ်၊ အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ဝိညာဉ်”ဟု ကြိမ်ဖန်များစွာ ဋ္ဌမှတ် ပွားများနေလျှင် အနန္တအာကာသ ပညတ်အာရုံအပေါ်၌ နှစ်သက်မှု ကင်းကွာ လာမည်။ ထိုအခါ ဥပစာရ ဘာဝနာအဆင့်သို့ ရောက်ရှိတော့သည်။ ထို့နောက် ဆက်လက်၍ ထိုဈာန်စိတ် ဝိညာဉ်ကိုပင် အာရုံပြုလျက် တိုးတက်ပွားများ အားထုတ်သည့်အခါ ဒုတိယအရူပဝိညာဉ်ဟု ခေါ်သော ဝိညာဏဉာဏယတန ဈာန်ကို ရရှိလာလေသည်။

ဝိညာဏဉာဏယတနဈာန်ကို ရရှိအောင် အားထုတ်သောအခါ ပဌမအရူပ ဝိညာဉ်အပေါ်၌ အပြစ်ဟု ရှုမြင်ထားသော်လည်း ဝိညာဏဉာဏယတနဈာန်ကို ရရှိရေးအတွက် ပဌမအရူပဝိညာဉ်မှတစ်ပါး အခြားအာရုံပြုစရာမရှိပေ။ ဘာဝနာ အစဉ်အားဖြင့် ပဌမအရူပဝိညာဉ်ကိုသာ မလွဲသာ၍ အာရုံပြုရလေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရှင်ဘုရင် အပေါ်၌ အပြစ်မြင်နေသော မင်းမုထမ်းတစ်ဦးသည် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း အရေး၌ ဘုရင်ကို ခစားခြင်းမှတစ်ပါး အခြား လုပ်ငန်း မရှိသောကြောင့် အပြစ်မြင်သော်လည်း ဘုရင်ကိုပင် မလွဲသာ၍ ခစားနေရသကဲ့သို့ပင်တည်း။

ဝိညာဏဉာဏယတန မည်ပုံ

ဤနေရာ၌ ဝိညာဏ (ဝိညာဉ်) ဟူသည် အာကာသာနဉာဏယတနဟု ခေါ်သော ပဌမအရူပဈာန်စိတ်ကို ဆိုလိုသည်။ ထိုအာကာသာနဉာဏယတန ဝိညာဉ် (ပဌမအရူပဝိညာဉ်)မှာလည်း အဆုံးအပိုင်းအခြား (အန္တ) ရှိသည် မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် ယင်း ဝိညာဉ်သည်လည်း အနန္တမည်၏။ အနန္တကို အာနဉ္စဟု သဒ္ဒါနည်းအရ ပြောင်းလဲ ရ၏။ “ဝိညာဏ+အာနဉ္စ=ဝိညာဏာနဉ္စ” ဟု ဆိုသင့်သော်လည်း သဒ္ဒါစည်းကမ်းအရ (အာန)ကို ချေ၍ “ဝိညာဏဉ္စ”ဟု ဆိုထားသည်။ ဈာန်စိတ်၏ တည်ဆဲဖြစ်သောကြောင့် အာယတန မည်၏။ အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ပဌမ အရူပဝိညာဉ်သည် ဒုတိယအရူပဈာန် စိတ်၏ တည်ဆဲဖြစ်သောကြောင့် ဝိညာဏဉာဏယတနမည်၏။ (ဝိညာဏ+ အာနဉ္စ+ အာယတန=ဝိညာဏဉာဏယတန)

တတိယအဂ္ဂပဇာန် ရအောင် အားထုတ်ပုံ

တတိယအဂ္ဂပဇာန်ကို အလိုရှိသော ယောဂီသည် ဒုတိယအဂ္ဂပဇာန်ကို ထက်သန်အောင် အားကောင်းအောင် မြဲမြံခိုင်ခံ့အောင် ဝသီဘော်နိုင်အောင် အသားကျအောင် အဖန်ဖန်အကပ်ထပ် ပွားများ အားထုတ်ရမည်။ ထိုဇာန်ကို ဝင်စားခြင်း၊ ဇာန်မှ ထခြင်းကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုလုပ်ရမည်။ ထိုအခါ ထိုဇာန်၌ ငြီးငွေ့လာပြီး အသက်ဇာန်ကို လိုချင်တောင့်တလာမည်။ ဇာန်မှ အထတောင် “ငါ ရထားသော ဒုတိယအဂ္ဂပဇာန်သည် ပဌမအဂ္ဂပဇာန်ဟူသော ရန်သူနှင့်နီး၏။ တတိယ အဂ္ဂပဇာန်လောက်လည်း မငြိမ်သက်” ဟု ဒုတိယ အဂ္ဂပဇာန်အပေါ်၌ အပြစ်မြင်လာမည်။ ထိုအခါ (ဒုတိယ အဂ္ဂပဇာန်) ဝိညာဏ္ဍာယတနဇာန်၌ နှစ်သက်တယ်တာမှု ကုန်ခန်းလာမည်။ ထိုစဉ် ပဌမ အဂ္ဂပဇာန် ဝိညာဉ်၏ ဘာမျှမရှိခြင်း ကင်းဆိတ်ခြင်းသဘောကို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ရမည်။

ဆင်ခြင်ပုံမှာ- ထိုအာဏာသာနဉ္စာယတန(ပဌမအဂ္ဂပ)ဇာန်စိတ် ဝိညာဉ်၏ မရှိခြင်း ကင်းဆိတ်ခြင်းသဘော (နတ္ထိဘောပညတ်)ကို အာရုံပြု၍ “ပဌမ အဂ္ဂပဇာန်စိတ် ဝိညာဉ်ဆိုသည်မှာလည်း တစ်စုံတစ်ခုဘာမျှ မရှိပါလား၊ နတ္ထိ ကိဉ္ဇိ၊ နတ္ထိ ကိဉ္ဇိ=ဘာမျှမရှိ ဘာမျှမရှိ” ဟု ကြိမ်ဖန်များစွာ ပွားများ ဆင်ခြင်ရမည်။ ထိုအခါ ဘာမျှမရှိခြင်း အာရုံ၌ စွဲမြဲလာပြီး ဒုတိယအဂ္ဂပဇာန် အပေါ် တွယ်တာ နှစ်သက်မှု ကင်းကွာလာကာ ဥပစာရဘေဝနာအဆင့်သို့ ရောက်ရှိလေတော့၏။ ထိုနည်းအတိုင်းပင် အဆက်မပြတ် ထပ်ခါထပ်ခါ အကြိမ်ပေါင်းမြောက်မြားစွာ ပွားများ အားထုတ်ပါလျှင် တတိယအဂ္ဂပဇာန် ခေါ်သော အာကိဉ္စညာယတနဇာန်ကို ရရှိလေတော့သည်။

အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် ဒုတိယအဂ္ဂပဇာန်သည် ပဌမအဂ္ဂပဇာန်စိတ်ဝိညာဉ်ကို အာရုံပြုနေရ၏။ ယင်းပဌမအဂ္ဂပဇာန်စိတ် ဝိညာဉ်အာရုံကို လွန်မြောက်နိုင် မှသာ တတိယအဂ္ဂပဇာန်ကို ရမည်။ လွန်မြောက်ခြင်း ဆိုသည်မှာ ထိုပဌမအဂ္ဂပ ဇာန်စိတ် ဝိညာဉ်ကို အာရုံမပြုဘဲ အခြား အာရုံ တစ်ခုကို တိုးတက်၍ အာရုံပြုခြင်းကို ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ပဌမအဂ္ဂပဇာန်ဝိညာဉ်ကို အာရုံမပြု တော့ဘဲ “နတ္ထိ ကိဉ္ဇိ=ဘာမျှမရှိ” ဟု ကြိမ်ဖန်များစွာ ဆင်ခြင်သောအခါ ထိုပဌမအဂ္ဂပဇာန်ဝိညာဉ်၏ မရှိခြင်းသာ စိတ်အာရုံ၌ စွဲထင်ကျန်ရစ်တော့သည်။

ဥပမာအားဖြင့် လူတစ်ယောက်သည် အစည်းအဝေး ပြုလုပ်နေသော သံကဗ္ဗပရိသတ်ကို မဏ္ဍပ်တစ်ခုမှာ တွေ့မြင်ရပြီးနောက် ကိစ္စတစ်ခုဖြင့် အပြင်သို့ ထွက်သွား၏။ ထိုအခိုက် သံဃာတော်များလည်း အစည်းအဝေး ပြီးဆုံး၍

မဏ္ဍပ်မှ ပြန်ကြွသွားကြသည်။ ထိုလူသည် သံဃာ့အစည်းအဝေး ရှိရာသို့ ပြန်လာခဲ့ရာ သံဃာတော်များကို မတွေ့ရတော့ဘဲ သံဃာတော်များ အစည်းအဝေး ပြုလုပ်ရာ မဏ္ဍပ်၌ ဘာမျှ မရှိခြင်းကိုသာ တွေ့ရတော့သကဲ့သို့ပင်တည်း။

ဤဥပမာကဲ့သို့ပင် “နတ္ထိ ကိဉ္စိ=ဘာမျှ မရှိ” ဟု အကြိမ်များစွာ ပွားများသောအခါ ပဌမအရူပဝိညာဉ် ပျောက်ကွယ်၍ ထိုပဌမအရူပဝိညာဉ်၏ နေရာဝယ် ထင်ရှား ကျန်ရစ်သော “ဘာမျှမရှိခြင်း” ကိုပင် အာရုံပြုကာ တတိယအရူပ ဈာန် ဖြစ်ပေါ်လာရလေသည်။

အာကိဉ္စညာယတန မည်ပုံ

ပဌမအရူပဈာန်စိတ် အနည်းငယ်မျှ တစိုးတစိ အကြွင်းအကျန် မရှိသော အဖြစ်သည် အာကိဉ္စည မည်၏။ ယင်းကဲ့သို့ အာကာသာနဉ္စညာယတနဈာန် (ပဌမအရူပဝိညာဉ်) ၏ အနည်းငယ်မျှ တစိုးတစိ အကြွင်းအကျန် မရှိတော့သည့် အဖြစ်ကို ပါဠိလို ‘နတ္ထိဘာဝ’ ဟု ခေါ်ပြီး ပါဠိသက် မြန်မာလို “နတ္ထိဘော” ဟု ခေါ်သည်။ ထိုမရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသည် ပရမတ် မဟုတ်ဘဲ ဘာမျှ မရှိခြင်း ဖာဘာဝပညတ် ဖြစ်သောကြောင့် “နတ္ထိဘောပညတ်” ဟု ခေါ်စမှတ် ပြုခဲ့ကြသည်။ ဈာန်စိတ်၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် အာယတန မည်၏။ အာကာသာနဉ္စညာယတနဈာန်စိတ် (ပဌမအရူပဝိညာဉ်) အနည်းငယ်မျှပင် တစိုးတစိ အကြွင်းအကျန် မရှိတော့သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော နတ္ထိဘောပညတ်ကို ယှဉ်ဘက် ဟုဏ္ဍားများနှင့်တကွ အာရုံပြုသော ဈာန်စိတ်၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် အာကိဉ္စညာယတန မည်၏။ (အာကိဉ္စညာ+အာယတန=အာကိဉ္စညာယတန) (အ+ကိဉ္စု၊ ကိဉ္စု=တစိုးတစိ+အ=မရှိ)

စတုတ္ထအရူပဈာန် ရအောင် အားထုတ်ပုံ

စတုတ္ထအရူပဈာန်ကို အလိုရှိသော ယောဂီသည် တတိယအရူပဈာန်ကို ထက်သန်အောင် အားကောင်းအောင် မြဲမြံခိုင်ခံ့အောင် ဝသီဘော် နိုင်နင်းအောင်၊ အသားကျအောင် အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ပွားများအားထုတ်ရမည်။ အာကိဉ္စညာယတနဈာန်ကို ဝင်စားခြင်း၊ ထိုဈာန်မှ ထခြင်းကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ပြုလုပ်ရမည်။ ထိုအခါ လက်ရှိဈာန်၌ ငြိမ်းငွေ့လာပြီး အထက်ဈာန်ကို လိုချင်တောင့်တလာမည်။ ထိုဈာန်မှ အထတောင် “ငါ ရထားသော တတိယအရူပဈာန်သည် ဝိညာဉ်ဟူသော ရန်သူနှင့် နီးကပ်၏။ စတုတ္ထအရူပဈာန်လောက်လည်း မငြိမ်သက်၊ သညာသည် ဆိုင်းအမာဆူးပြောင့်နှင့် တူ၏။

နေဝသညာနာသညာယတနုဇ္ဈာန်သမာပတ်ကား မွန်မြတ်လှ၏”ဟု အာဂိဇ္ဇ-
ညာယတနုဇ္ဈာန်အပေါ်၌ အပြစ်မြင်လာပြီး နေဝသညာနာသညာယတနုဇ္ဈာန်ကို
မွန်မြတ်သည်ဟု ထင်လာမည်။

ထိုအခါ ပဌမအရူပဈာန်စိတ်ဝိညာဉ်၏ မရှိခြင်း ကင်းဆိတ်ခြင်း ဟူသော
နတ္ထိဘောပညတ်ကို အာရုံမပြုတော့ဘဲ ယင်းအာရုံကို လွန်မြောက်၍ တတိယ
အရူပဈာန်စိတ်ဝိညာဉ်ကို အာရုံပြုကာ-

“သန္တမေတံ=သန္တံ ဝေ”

“ဤတတိယအရူပဈာန်သည် ငြိမ်သက်ပါပေစွ”

“ပဏိတမေတံ=ပဏိတံ ဝေ”

“ဤတတိယအရူပဈာန်သည် မွန်မြတ်ပါပေစွ”

ဟု အဖန်ဖန် ပွားများအားထုတ်မည်။ ယင်းသို့ ပွားများ၍ တတိယအရူပ
ဈာန် အပေါ်၌ ထပ်နှစ်သက်မှု ကင်းကွာလာသည့်အခါ ဥပစာရဘာဝနာ
အဆင့်သို့ ရောက်ရှိလာသည်။ ဆက်လက်၍ ကြိမ်ဖန်များစွာ ပွားများ
အားထုတ်လျှင် စတုတ္ထအရူပဈာန်ခေါ် နေဝသညာနာသညာယတနုဇ္ဈာန်ကို
ရရှိလေတော့သည်။

အပြစ်တင်ခြင်းနှင့် ချီးမွမ်းခြင်း

များစွာသော စိတ်ထို့သည် တစ်စုံတစ်ခုသော ရုပ်နာမ်ပရမတ်ကို အာရုံ
ပြုနေရမှ ကြာရှည်စွာ မွေ့လျော်နိုင်ကြသည်။ ဤတတိယအရူပဈာန်ကား
ဘာမျှမရှိခြင်း (နတ္ထိဘော) ပညတ်ကိုပင် အာရုံပြုနိုင်သောကြောင့် (သန္တမေတံ၊
ပဏိတမေတံ) အလွန်တရာ ငြိမ်သက် မွန်မြတ်ပေသည်ဟု ချီးမွမ်းခံရသည်။
သို့သော် ထို တတိယအရူပဈာန်ကိုပင် စတုတ္ထအရူပဈာန်၌ ရှိသော စိတ်
စေတသိက်များလောက် မငြိမ်သက်သေးသောကြောင့် “မငြိမ်သက်” ဟု
အပြစ်တင်ပြန်သည်။ ထို့ကြောင့် တတိယအရူပဈာန် တစ်ခုတည်းကိုပင်
အပြစ်အားလျော်စွာ အပြစ်တင်၍ ဂုဏ်အားလျော်စွာ ချီးမွမ်းခြင်း၌ တစ်ခုနှင့်
တစ်ခု ဆန့်ကျင်သည်ဟု မထင်မှတ်သင့်၊ ဥပမာအားဖြင့် အရုပ်ဆိုး၍၊
လိမ္မာဒဿာ မိန်းကလေးအား အရုပ်ဆိုးခြင်းအတွက် ကဲ့ရဲ့၍ လိမ္မာခြင်းအတွက်
ချီးမွမ်းသကဲ့သို့တည်း။

စတုတ္ထအရူပဈာန်သို့ တက်လိုသော ယောဂီသည် တတိယအရူပဈာန်ကို နှစ်သက်မှုမရှိ မဝင်စားချင် ဖြစ်လာသည်။ တတိယအရူပဈာန်ကို လွန်မြောက်မှ စတုတ္ထအရူပဈာန်ကို ရောက်မည်ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းဈာန်ကို လွန်မြောက်ရန် ကြိုးစား နေရသည်။

ဥပမာအားဖြင့် လက်မှုပညာပြပွဲကို လှည့်လည်ရှုစားသော ဘုရင်တစ်ပါး သည် ပုဆိုးတစ်ထည်ကို ခေါင်းပေါင်းလျက် ခါးတောင်းမြှောင်အောင်ကျိုက်၍ တစ်ကိုယ်လုံး ဆင်စွယ်မှုန်တို့ဖြင့် ပေကျံကာ ကြိုးကြိုးစားစား သားနား သပ်ရပ်သော ဆင်စွယ်ရုပ်ကလေးများကို ပြုလုပ်နေသည့် ဆင်စွယ်ပွတ်သမား (ပန်းပုသမား)ကို မြင်တော်မူရာ “တော်ပေစွ၊ စွမ်းပေစွ” ဟု ပန်းပုလက်ထုကို အားရနှစ်သက် မြန်ရှက်စွာ ချီးမွမ်းသော်လည်း ကိုယ်တိုင်မူကား ထီးနန်းကို စွန့်လွှတ်၍ ဆင်စွယ်ပွတ်သမား မဖြစ်လိုပေ။ ထိုကဲ့သို့ ချီးမွမ်း လျက်ပင် ဆင်စွယ်ပွတ်သမားကို ကျော်လွန်၍ နန်းတော်သို့ ရောက်အောင် ကြံမြန်းလေ သကဲ့သို့တည်း။

အဆင့်ဆင့် သာလွန်မြင့်မြတ်ခြင်း

အရူပဈာန် သမာပတ် ၄-ပါးလုံးတို့၌ ဥပေက္ခာ ကေဂ္ဂတာအားဖြင့် ဈာန် အင်္ဂါ ၂-ပါးစီ ညီမျှနေသောကြောင့် တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး မထူးခြားဟု ယူဆရန် ရှိသည်။ စင်စစ်အားဖြင့် အောက်ဈာန်သမာပတ်ထက် အထက်ဈာန်သမာပတ်က တိုးတက်ကြိုးစား၍ ပွားများအပ်သော ဘာဝနာစွမ်းရည်ကြောင့် သာလွန် မှန်မြတ်ပေသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ၄-ထပ်တိုက် တစ်လုံးတွင် အောက်ဆုံးအထပ်၌ စားသောက် ဖွယ်ရာနှင့်တကွ ယုယပြေဖျော်မည့် ကချေသည်တို့ဖြင့် လှပမွှေးကြိုင် တစ်ထပ်လုံး လှိုင်နေအောင် ပြင်ဆင်ထား၏။ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထထပ်တို့၌လည်း ထို အတိုင်းပင် ပြင်ဆင်ထား၏။ သို့သော် အောက်အောက်အထပ်ထက် အထက် အထက်အထပ်က ပိုမိုသားနားသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ရက်ကန်းသည် တစ်ယောက်သည် ကြမ်းသောချည်၊ နုသောချည်၊ ထိုထက် နုသောချည်၊ ထိုထက် အလွန်နုသောချည် ဟူသော ချည် ၄-မျိုးဖြင့် ပုဆိုး ၄-ထည်ကို ရက်လုပ်ရာ၌ အလျားအနံ့တူမျှသော်လည်း တစ်ထည်ထက် တစ်ထည် သာလွန် နူးညံ့သကဲ့သို့ လည်းကောင်း ထို့အတူပင် အရူပဈာန်သမာပတ် ၄-ပါးတို့သည် တစ်ပါးထက်တစ်ပါး ထူးခြား၍ သာလွန် မြင့်မြတ်ကြလေသည်။

နေဝသညာ နာသညာယတန မည်ပုံ

(နေဝ+သညာ+န+အ+သညာ)

နေဝ+သညာ=သညာ(အသိစိတ်) ရှိသည်လည်း မဟုတ်၊

န+အ+သညာ=သညာ (အသိစိတ်) မရှိသည်လည်း မဟုတ်၊

ဤသညာဟု ဆိုသော်လည်း သိခြင်းသဘော ဆောင်သောစိတ် စေတသိက် အားလုံးကို ဆိုသည်။ ဤနေဝသညာနာသညာယတနချာန် (စတုတ္ထအဗ္ဗပ ဈာန်စိတ်ဝိညာဉ်)သည် အလွန် သိမ်မွေ့ဆောင့်ကြောင့် ၎င်းကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု လက္ခဏာရေးသုံးချက်တင်ကာ သုံးသပ်၍ မရနိုင်။ သုံးသပ်သော်လည်း အနိစ္စ စသည့်သဘော မထင်နိုင်ပေ။ ဤသို့ အနိစ္စ စသည် မထင်နိုင် လောက်အောင် သိမ်မွေ့ဆောင့်ကြောင့် နေဝသညာ=သညာပင် မဟုတ်နိုင် လောက်တော့ပါလားဟု ဆိုလိုသည်။ သို့သော် ပဓမ္မတ္ထသဘောအားဖြင့် အလွန် သိမ်မွေ့စွာ ထင်ရှားရှိနေသောကြောင့် နာသညာ=နာသညာ= သညာမဟုတ်ဘူးဟုလည်း ထုံးထုံးကြီး မဆိုလိုက်သေး။ ဟုတ်သလောက်တော့ ဟုတ်သေးသည်ဟု ဆိုပြန်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် ကိုရင်တစ်ပါးသည် သပိတ်ကို ဆီဖြင့် သုတ်ထားသည်ဟု ဆိုကြပါစို့။ မထေရ်ကြီးက ယာဂုသောက်မည့်အချိန်၌ “ကိုရင် သပိတ်ယူခွဲ”ဟု မိန့်ဆို၏။ ထိုအခါ ကိုရင်က “သပိတ်၌ ဆီရှိနေပါသည်ဘုရား”ဟု လျှောက်၏။ မထေရ်ကြီးက “ကိုရင် ဆီကို ယူတာခွဲ ဆီကျည်(ဆီပုစွန်)ထဲ ထည့်ထား ရအောင်”ဟု မိန့်လျှင် ကိုရင်က တစ်ဖန် “ဆီမရှိပါဘုရား”ဟု လျှောက်ပြန်၏။

ဤဥပမာ၌ သပိတ်တွင် သုတ်ထားသော ဆီကို (ဆီသုတ်ထားသော သပိတ်ကို) အကပ္ပိယကုဋိ (မအပ်သော ကျောင်းငယ်)ထဲ၌ တစ်ည၌ စသည် ကြာအောင် သိမ်းထားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းသည် ၎င်းဆီကို ယာဂုနှင့် ဖောင့် မသောက်ကောင်းစေဘဲပေ။ ယင်းကို ရည်ရွယ်၍ ကိုရင်က ဆီရှိနေပါ သည်ဟု လျှောက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် ယင်းဆီမှာ ပုလင်းထဲ ထည့်ရန် မပြန်နိုင်သောကြောင့် ဆီမရှိပါဟု လျှောက်ထားပြန်သည်။

ရဟန်းတော်တို့ မည်သည်မှာ ထောပတ်၊ ဆီ စသည်ကို အကပ်ခံ ပြီးလျှင် ထိုညနေပိုင်းမှ စ၍(၇)ရက်အတွင်း ဆေးအတွက်သာ သုံးဆောင် ကောင်းတော့သည်။ အကပ်ခံသည် နောက်ရက် (ဒုတိယရက်) စသည် တို့၌ ဆွမ်း ယာဂု စသော (ယာဝကောလိက)နှင့် ဖောင့် မသုံးဆောင်

ကောင်းတော့ပေ။ အကပ်မခံရသေးသော ထောပတ်၊ ဆီ စသည်တို့ကို လည်း အကပ္ပိယကုဋ်၌ တစ်ည၌မျှ သိမ်းထားလျှင် ၎င်းထောပတ်ဆီ စသည်ကို ဆွမ်း၊ ယာဂု စသည်တို့နှင့် ရော၍ မဆုံးဆောင်ကောင်း တော့ပေ။ သုံးဆောင်မိလျှင် အပြစ်ရှိပေသည်။

အထက်ပါ ဥပမာကဲ့သို့ပင် နေဝသညာနာသညာ၌ ပါနေသော သညာ သည် ထင်ရှားသော သညာကိစ္စကို ပြုလုပ်ရန် ဖွဲ့စည်းနိုင်သောကြောင့် သညာ ထည်း မဟုတ်ပေ။ ရန်ရှင်းသော သင်္ခါရတို့မှ ကြွင်းကျန်သော သိမ်မွေ့သော သင်္ခါရအဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားရှိနေသောကြောင့် သညာမဟုတ်ဟုလည်း ဆို၍မရပေ။

ဤနေရာ၌ သညာ၏ ကိစ္စမှာ အာရုံကို အမှတ်ပြု၍သိခြင်း၊ ဝိပဿနာ၏ အာရုံဖြစ်လျက် ငြိမ်းငြိမ်းကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပေသည်။ ဥပမာ ရေအေး ထဲ၌ ရှိနေသော တေဇောဓာတ်သည် ပူလောင်စေခြင်းကိစ္စကိုပြုရန် မစွမ်းဆောင် နိုင်သကဲ့သို့ ဤစတုတ္ထအဓ္မပဈာန်သညာသည်လည်း အမှတ်အစားပြု၍ သိခြင်း ကိစ္စကို ထင်ရှားဆောင်ပြုရန် မစွမ်းဆောင်နိုင်ပေ။ ထို့ပြင် အခြားဈာန်သမာပတ် တို့၌ ပါသော သညာကဲ့သို့ ဝိပဿနာ၏ အာရုံဖြစ်လျက် ငြိမ်းငြိမ်းသော ဉာဏ်ကို ဖြစ်စေခြင်းငှာလည်း မစွမ်းဆောင်နိုင်ပေ။

ဤစတုတ္ထအဓ္မပဈာန်၌ သညာသက်သက်သည်သာ ဤသို့သောသို့နေသည် မဟုတ်သေးပေ။ ဖဿ၊ ဝေဒနာစသော စောသိက်များလည်း အလွန်သိမ်မွေ့ သောကြောင့် “နေဝ ဖဿ နာဖဿ၊ နေဝ ဝေဒနာ နာဝေဒနာ” စသည်ဖြင့် ဆိုနိုင်၏။ သို့သော် ထင်လွယ်မြင်လွယ်ရာ သညာတစ်ခုထည်းကိုသာ မှတ်ထား၍ “နေဝသညာနာသညာ” ဟု ဆိုလေသည်။

ထို့ကြောင့် ဤစတုတ္ထအဓ္မပဈာန်မိတ်ကို နေဝသညာ=သညာ (အသိစိတ်) ထင်ရှား ဖိပြင်စွာ ရှိသည်ထည်းမဟုတ်၊ နာသညာ=န အသညာ=သညာ (အသိစိတ်) လုံးဝမရှိသည်ကားမဟုတ်၊ မထင်ရှားသော အလွန်သိမ်မွေ့သော သညာ (အသိစိတ်)ကားရှိ၏ဟု ဆိုလိုသည်။

လောကီမိတ် ၈၁ ပါးတို့တွင် ဤနေဝသညာနာသညာယတနစိတ်ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော စတုတ္ထအဓ္မပဈာန်သည် အပြစ်မြတ်ဆုံး အသိမ်မွေ့ဆုံးဖြစ်ပေသည်။

သမထအကျိုးနှင့် တန်ခိုးအာနိသင်များ

ပြဆိုခဲ့ပြီးသော သမထကမ္မဋ္ဌာန်း (၄၀)အနက် တစ်ပါးပါးကို ပွားများ အားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ အားထုတ်နိုင်မှု စွမ်းအားအလျောက် သမာဓိကိုလည်းကောင်း၊ ဈာန်စသည်ကို လည်းကောင်း ရရှိနိုင်ပေသည်။

သမာဓိ နှစ်မျိုး

သမာဓိသည် ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိရာ အပ္ပနာ သမာဓိကို ဈာန်ဟုခေါ်ရသည်။ ဈာန်သို့မရောက်မီ ဈာန်၏ရှေးအဖို့၊ ဈာန်၏ အနီးအနားတိုင်အောင်သော သမာဓိကို ဥပစာရသမာဓိဟု ခေါ်ရသည်။

(က) ပြဆိုခဲ့ပြီးသော သမထကမ္မဋ္ဌာန်း လေးဆယ်အနက် အောက်ဖော် ပြပါ ကမ္မဋ္ဌာန်း (၁၀)ပါးသည် ဥပစာရသမာဓိမျှကိုသာ ရရှိ ရောက်ရှိနိုင်၏။ အာရုံသည် နက်နဲသောကြောင့် အပ္ပနာသမာဓိဟု ခေါ်သော ဈာန်သို့ မရောက်နိုင်—

- (၁) ဗုဒ္ဓါနုဿတိမှ မရဏာနုဿတိတိုင်အောင် အနုဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၈-ပါး
 - (၂) အာဟာရေ ပဋိက္ခလသညာ ၁-ပါး
 - (၃) စတုစာတု ၀၀တ္တန် (ဓာတ်လေးပါး ပိုင်းခြားရှုမှတ်ခြင်း) ၁-ပါး
-
- ၁၀-ပါး

(ခ) အောက်ဖော်ပြပါ ကမ္မဋ္ဌာန်း (၁၁)ပါးသည် ပဌမဈာန်မျှကိုသာ ရစေနိုင်သည်—

- (၁) အသုဘ ၁၀-ပါး
 - (၂) ကာယဂတာသတိ ၁-ပါး
-
- ၁၁-ပါး

(ဂ) အောက်ဖော်ပြပါ ကမ္မဋ္ဌာန်း (၁၁)ပါးတို့သည် ပဌမဈာန်မှ ပဉ္စမ ဈာန်အထိ ဈာန်(၅)ပါးလုံး ရစေနိုင်၏—

- (၁) ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး
 - (၂) အာနာပါန ၁-ပါး
-
- ၁၁-ပါး

အရူပကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများပုံ

(စ) အောက်ဖော်ပြပါ ကမ္မဋ္ဌာန်း (၃)ပါးတို့သည် ပဌမဈာန်မှ စတုတ္ထဈာန်တိုင်အောင် ဈာန် (၄)ပါးကို ရစေနိုင်၏—

- (၁) မေတ္တာ ဗြဟ္မဝိဟာရ ၁-ပါး
 - (၂) ကရုဏာ ။ ၁-ပါး
 - (၃) မုဒိတာ ။ ၁-ပါး
-
- ၃-ပါး

(င) ဥပေက္ခာဗြဟ္မဝိဟာရ (၁)ပါးသည် ပဉ္စမဈာန်တစ်ခုကို ရစေနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ပဌမဈာန်မှ စတုတ္ထဈာန်အထိ ရပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်များ သာလျှင် ဥပေက္ခာကို ပွားများ၍ ပဉ္စမဈာန်သို့ တက်ရောက်နိုင်ပေလိမ့်မည်။

(စ) အရူပကမ္မဋ္ဌာန်း (၄)ပါးတို့သည် သက်ဆိုင်ရာ အရူပဈာန်တစ်ပါးစီကို ရစေနိုင်၏။

သမထဘာဝနာ၏ အကျိုးများ

သမထဘာဝနာ ပွားများ၍ ရရှိသော သမာဓိ၏ အကျိုးတရား (၅)ပါးကို ဖော်ပြပါဦးမည်—

- (၁) မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာနေခြင်း “ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရ” အကျိုး၊
- (၂) ဝိပဿနာအခြေခံ ကောင်းခြင်း အကျိုး၊
- (၃) အဘိညာဉ်ရရှိခြင်း အကျိုး၊
- (၄) ဘဝအထူးကို ရရှိခြင်း အကျိုး၊
- (၅) နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားနိုင်ခြင်း အကျိုး။

(၁) မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာနေခြင်း အကျိုး

အာသဝေါကုန်ခန်းပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဈာန်ဝင်စား၍ စိတ်တည်ငြိမ်စွာ တစ်နေ့လုံး ချမ်းချမ်းသာသာ နေမည်ဟု ရည်ရွယ်လျက် ဈာန်သမာဓိကို ပွားစေကုန်၏။ ဈာန်သမာဓိကို ပွားစေခြင်းဆိုသည်မှာ ဈာန်ကို အထပ်ထပ် ဝင်စားခြင်းကို ဆိုသည်။ ထိုသို့ ဈာန်ဝင်စားသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အပူနာသမာဓိသည် “ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိဟာရ”ဟု ဆိုအပ်သော မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာ နေခြင်း အကျိုးအာနိသင် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင်က—

ဗုဒ္ဓတာသလက်စွဲကျမ်း

ချစ်သား စန္ဒ၊ ဤရူပါဝစရဈာန်တို့ကို ဘုရားရှင် သာသနာတော်၌ ကိလေသာကို ခေါင်းပါးစေတတ်သည့် သလ္လေတေဈာန်တို့ဟူ၍ မဆိုအပ်ကုန်၊ ဤရူပါဝစရဈာန်တို့ကို ဤ သာသနာတော်၌ မျက်မှောက်အတ္တဘောမှာ ချမ်းသာစွာ နေခြင်း ဟူသော ဒိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိယာရတို့ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏-

ဟု မိန့်တော်မူခဲ့သည်။

(၂) ဝိပဿနာအခြေခံ ကောင်းခြင်း အကျိုး

ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ရှုမြင်သုံးသပ်မှုကို ဝိပဿနာဟု ခေါ်၏။ ယင်း ဝိပဿနာရှုမှု မပြုမီ စိတ်၏ တည်ကြည်မှု သမာဓိအားကောင်းစေရန် ဤပြုဆိုခဲ့ပြီးသော သမထကမ္မဋ္ဌာန်းများကို အားထုတ်၍ သမာဓိကို ထူထောင်ယူရမည်။ သမာဓိအားကောင်းလာသေးအခါ ဉာဏ်ပညာ ပိုမိုထက်မြက် စူးရှလာ၍ အမှန်တရားကို ထိုးထွင်းသိမြင်ရန် လွယ်ကူလာ၏။ သမာဓိသည် ပညာကို အထောက်အကူပြုပေးသောကြောင့် သမထဘာဝနာသည် ဝိပဿနာ၏ အခြေခံဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်က—

ရဟန်းတို့၊ စိတ်တည်ကြည်မှု သမာဓိတရားကို ပွားများအားထုတ်ကြလော့၊ စိတ်တည်ကြည်သော (သမာဓိရှိသော) ရဟန်းသည် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏-

ဟု မိန့်တော်မူခဲ့သည်။

(၃) အဘိညာဉ်ရရှိခြင်း အကျိုး

ဤဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ဈာန်အားလုံးကို ရရှိပြီးမှသာ အဘိညာဉ်တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို ဖန်ဆင်းနိုင်၏။ ပထမဈာန်မှ စ၍ စတုတ္ထအရူပဈာန်တိုင်အောင် အစအဆုံး ဈာန်အားလုံးကို ရရှိရုံမျှသာမက ကျွမ်းကျင်နိုင်နင်းလာသော အခါမှသာ အဘိညာဉ်အဆင့်သို့ လှမ်းဝင်နိုင်ကြသည်။ အဘိညာဉ်ရအောင် ဆက်လက်အားထုတ်နည်းကို နောက်၌ ပြလတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် ဤသမထကမ္မဋ္ဌာန်း (ဈာန်သမာဓိ) သည် အဘိညာဉ် ရရှိခြင်း၏ ဒေဝိကအကြောင်းရင်း ဖြစ်သည်။ ဈာန်သမာဓိရလျှင် အဘိညာဉ်ကို ရနိုင်သည်။

(၄) ဘဝအထူးကို ရရှိခြင်းအကျိုး

ဈာန်မလျှောဘဲ(ဈာန်မပျက်ဘဲ) ကွယ်လွန်လျှင် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်ရမည်ဟု ဗြဟ္မာလောက ဗြဟ္မာဘဝကို တောင့်တ၍ သေင်လည်းကောင်း၊ မတောင့်တဘဲ သော် လည်းကောင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်၍ ရရှိထားသော ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ် တို့၏

အပ္ပနာသမာဓိသည် ဘဝအထူးကို ဖြစ်စေခြင်း၊ ဘဝအထူးကို ရရှိခြင်းအကျိုး ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်က—

ပဌမဈာန်ကို အာနုဘော် အနည်းငယ်မျှ ရရှိရုံ ပွားများနိုင်လျှင် အဘယ်ဘုံ၌ ဖြစ်ကုန်သနည်း၊ ဗြဟ္မာပရိသတ်ဟု ဆိုအပ်သော ဗြဟ္မာ နတ်တို့၏ အဖော်အဖြစ်သို့ ထောက်ကုန်၏—

ဟု ဟောတော်မူခဲ့သည်။

ဆိုလိုသည်မှာ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို ပွားများအားထုတ်၍ ဥပစာရသမာဓိအဆင့်ကို ရရှိထားလျှင် လူ့ဘဝ နတ်ဘဝဟူသော ကာမဘဝကို ရနိုင်၏။ အပ္ပနာသမာဓိ (ဈာန်သမာဓိ) အဆင့်ကို ရရှိထားလျှင် ဗြဟ္မာ ဘဝကို ရနိုင်၏။ ဘုရားအလောင်း ပွားတော်မူစဉ်က ရှိသော ဒေဝီလရသေ့ သည် လည်းကောင်း၊ တောထွက်တော်မူစဉ်က လေးငါးဈာန်အစဉ် ဆရာ ဖြစ်ခဲ့သော အာဠာရနှင့် ဥဒကရသေ့တို့သည် လည်းကောင်း အရူပဈာန် ရသူများ ဖြစ်ကြ၍ ကွယ်လွန်သောအခါ အရူပဗြဟ္မာဘုံသို့ ထောက်ကြသည်။

(၅) နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားခြင်း အကျိုး

ဤဈာန်များကို အစအဆုံးရရှိဝင်စားနိုင်သော အနာဂါမ်ရန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သာလျှင် နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်ကြသည်။ ထိုသို့ ဝင်စားရာ၌ (၇)ရက် လုံးလုံး စိတ်၊ စေတသိက်၊ စိတ္တဇရောင်တို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေပြီး မျက်မှောက်ဘဝ၌ အေးငြိမ်းဓာတ် (နိဗ္ဗာန်) သို့ ထောက်၍ ချမ်းသာစွာ နေကြသည်။ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဈာန်သမာဓိသည် နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားခြင်းအကျိုး အာနိသင် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်က—

တစ်ဆယ့်ခြောက်မျိုးသော ဉာဏ်ဖြစ်ခြင်း၊ ကိုးမျိုးသော သမာဓိ ဖြစ်ခြင်းတို့ဖြင့် လေ့လာနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ပညာသည် နိရောဓ သမာပတ်၌ ဉာဏ်မည်၏—

ဟု ဟောတော်မူခဲ့သည်။

အခန်း (၉)

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

အဘိညာဉ်

အဘိညာဉ်ဆိုသည်မှာ အလွန်အကြူး အထူးသိတတ်သောဉာဏ်(ဉာဏ်အထူး) ကို ခေါ်သည်။ (အဘိ+ဉာဏ်=အဘိဉာဏ်=အဘိညာဉ်။ အဘိ=ထူးခြားသော+ဉာဏ်=ဉာဏ်)

ထို့ကြောင့် လွန်ကဲစွာ သိခြင်း၊ လက္ခဏာရေးသုံးပါးသို့ တင်၍ သိခြင်း၊ သစ္စာလေးပါးကို သိခြင်း၊ အဘိညေယျတရားတို့ကို သိခြင်း၊ မြတ်သောဉာဏ်၊ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တို့ကို လည်းကောင်း၊ သမထကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဥပစာရဈာန်မှစ၍ အပ္ပနာဈာန်တိုင်အောင် ဖြစ်သော ပညာဉာဏ်ကို လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဝိပဿနာဉာဏ် အားလုံးကို လည်းကောင်း အဘိညာဉ်ဟု ခေါ်နိုင်ပါသည်။ (အဘိ၊ ၄၊ ၁၊ ၂၂၇)

သို့ရာတွင် ယခုဖော်ပြမည့် အဘိညာဉ်မှာ ဈာန်အားလုံးကို ရပြီးနောက် ထိုဈာန်များ၏ အစွမ်းဖြင့် တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်သော ပဉ္စမဈာန်စိတ် ဖြစ်သည်။

ဈာန်သမာပတ်

သမာပတ်ဆိုသည်မှာ “သမာပတ္တိ” ဟူသော ပါဠိကို ပါဠိသက် မြန်မာ ဝေါဟာရ အနေဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲခြင်း ဖြစ်သည်။ အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် “ကောင်းစွာ ဧကန်ရှိခြင်း၊ ဝင်စားခြင်း၊ အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် ဖြစ်စေခြင်း” ဟု ဆိုလိုသည်။

ဈာန်စိတ်ကိုပင် သမာပတ်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အဘိညာဉ်ဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ပထမဦးဖြစ်သော (အစအဦး ရရှိသော) ဈာန်စိတ်ကို ဈာန်ဟူ၍ သာမန်အားဖြင့် ခေါ်ရသည်။ ယင်းဈာန်စိတ်ကိုပင် ထပ်မံ၍ ဒုတိယအကြိမ် တတိယအကြိမ် စသည်ဖြင့် အကြိမ်များစွာ ထပ်ခါထပ်ခါ ဖြစ်စေမှုကို ဈာန်သမာပတ် (ဈာန်သမာပတ်) ဟု ခေါ်သည်။ ဈာန်ရသော ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးအတွက် ပထမဦးဆုံးအကြိမ် ဈာန်စိတ်ဖြစ်ရာ၌ တစ်ကြိမ်သာ (စိတ္တက္ခဏ တစ်ချက်သာ) ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။ နောက်ထပ်တစ်ဖန် ထိုဈာန်စိတ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်အောင် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ရာ (ဈာန်ဝင်စားရာ)၌မူ သမာဓိစွမ်းအား ရှိသလောက် ကြာရှည်စွာ ဈာန်စိတ်များ အကြိမ်တစ်ရာ၊ အကြိမ်တစ်ထောင်

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

မက တစ်ဆက်တည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ကျမ်းကျင်နိုင်နင်းလာသည့် အခါတွင်မူ တစ်နာရီ နှစ်နာရီမှစ၍ တစ်နေ့လုံး တစ်ညလုံး အများဆုံး (၇)ရက်အထိ ဈာန်စိတ်များ တောက်လျှောက် အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ဤသို့ ဈာန်စိတ်များ အဆက်မပြတ် တောက်လျှောက် ကြာရှည်စွာ ဖြစ်နေခြင်းကို သမာပတ် (ဝင်စားသည်)ဟု ခေါ်ရသည်။

ပြဆိုခဲ့ပြီးသည့် ရူပါဝစရဈာန်များနှင့် အရူပါဝစရဈာန်များကို ဝင်စား နိုင်မှုသည် လောကီသမာပတ် မည်၏၊ ဈာန်သမာပတ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။

ဖလသမာပတ်

သောတာပတ္တိဖိုလ်၊ သကဒါဂါမိဖိုလ်၊ အနာဂါမိဖိုလ်၊ အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော ဖိုလ်လေးပါးကို အကြိမ်များစွာ ထပ်မံဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို ဖလသမာပတ်ဟု ခေါ်သည်။ ထိုဖလသမာပတ်ကို လောကုတ္တရာ သမာပတ်ဟု ခေါ်သည်။

နိဇ္ဈေသမာပတ်

ဈာန်ရသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များသည် စတုတ္ထအရူပဈာန်တိုင်အောင် အစဉ် အတိုင်း ဝင်စား၍ ယင်းဈာန်၏ အဆုံး၌ စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်များ ဖြစ်ပေါ်မှု ရပ်စဲနေခြင်းကို နိဇ္ဈေသမာပတ် ဟု ခေါ်သည်။ ထိုနိဇ္ဈေသ သမာပတ်သည် လောကီလည်းမဟုတ်၊ လောကုတ္တရာလည်း မဟုတ်ပေ။

လောကီသမာပတ်များ

လောကီသမာပတ်သည် (ဂ)ပါး သို့မဟုတ် (ဇ)ပါး ရှိသည်။ ရူပါဝစရဈာန် ကို စတုတ္ထနည်း (၄)ပါး၊ ပဉ္စကနည်း (၅)ပါး၊ ဇေတုကံမူ အကြောင်းပြု၍ ဤသို့ သမာပတ် (ဂ)ပါး၊ (ဇ)ပါး ဖြစ်ရသည်။ ရူပါဝစရဈာန် (၄)ပါး၊ (၅)ပါး ဇေတုကံနည်း ကွဲပြားပုံကိုလည်း ဤကျမ်း၏ စာမျက်နှာ (၆၈)၌ ရှင်းပြ ခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

သမာပတ် (ဂ)ပါး သို့မဟုတ် (ဇ)ပါး

သမာပတ်သည် စတုတ္ထနည်းအားဖြင့်-

- (၁) ရူပ ပဌမဈာန်၊
- (၂) ရူပ ဒုတိယဈာန်၊
- (၃) ရူပ တတိယဈာန်၊

- (၄) ရူပ စတုတ္ထဈာန်၊
- (၅) ပဌမ အရူပဈာန်၊
- (၆) ဒုတိယ အရူပဈာန်၊
- (၇) တတိယ အရူပဈာန်၊
- (၈) စတုတ္ထ အရူပဈာန် ဟူ၍ (၈)ပါး ရှိသည်။

ပဉ္စက နည်းအားဖြင့်—

- (၁) ရူပ ပဌမဈာန်၊
- (၂) ရူပ ဒုတိယဈာန်၊
- (၃) ရူပ တတိယဈာန်၊
- (၄) ရူပ စတုတ္ထဈာန်၊
- (၅) ရူပ ပဉ္စမဈာန်
- (၆) ပဌမ အရူပဈာန်၊
- (၇) ဒုတိယ အရူပဈာန်၊
- (၈) တတိယ အရူပဈာန်၊
- (၉) စတုတ္ထ အရူပဈာန် ဟူ၍ ၉-ပါး ရှိသည်။

ဗဟုသုတဖြစ်စေရန် သမာပတ် (၉) ပါးကို ရေတွက်ပြထားသော်လည်း ထကယ်ဝင်စားရာ၌ သမာပတ် (၈) ပါးသာ ဝင်စားတော်မူကြသည်။ ဈာန် ဝင်စားမှု အလေ့အကျင့်ရလာသောအခါ ဝိတက်နှင့် ဝိစာရကို တစ်ပြိုင်နက် တစ်ခါတည်း ကျော်လွန်ဖယ်ရှားကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤမှ နောက်တွင် သမာပတ် (၈)ပါးဟု သုံးနှုန်းဖော်ပြပါမည်။

အဘိညာဉ်ရနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း

ကမ္မဋ္ဌာန်း ၄၀-အနက် ဈာန်ရနိုင်-မရနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းများကို ဤ ကျမ်းစာအုပ် စာမျက်နှာ (၂၄)၌ ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ဈာန်မရနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း များသည် အဘိညာဉ်ကိုလည်း မဖြစ်စေနိုင်ပေ။ ဈာန်ရနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း များတွင်လည်း အချို့မှာ အဘိညာဉ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ပေ။ ဈာန်ရစေနိုင်သော

ကမ္မဋ္ဌာန်းများအနက် ကသိုဏ်း (၁၀)ပါးကို ပြုမှုတ်ပွားများ အားထုတ်မှသာ လျင် အဘိညာဉ်ကို ရရှိနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ကသိုဏ်း(၁၀)ပါးကို အဘိညာဉ် ရရှိနိုင်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းယု မှတ်သားအပ်၏။

အဘိညာဉ်ရရန် ကြိုတင်ထေ့ကျင့်မှု (ပရိကံ) ၁၄-မျိုး

ဂ္ဂုပဌမဈာန်မှ အဂ္ဂုပစတုတ္ထဈာန် အထိ ဈာန်ရပြီးသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် သမာပတ်(၈)ပါးလုံးကို ဩဇာတကသိုဏ်း အဆုံးရှိသော ကသိုဏ်း (၈) ပါးတို့ကို ကြိုတင်ထေ့ကျင့်မှု (ပရိကံ) ၁၄-မျိုးတို့ကို ပြုလုပ်ရမည်။ ဥပမာအားဖြင့် အဆင်တန်ဆာ အမျိုးမျိုး ပြုလုပ်လိုသော ရွှေပန်းထိမ်ဆရာသည် ရွှေဦးစွာ ရွှေကို နူးညံ့အောင် လိုသလို နန်းအုံ၍ ရအောင် မီးပူတိုက် ထုရိုက်မှု ပြုသကဲ့သို့ ပင်တည်း။

ထို့ကြောင့် အဘိညာဉ်တန်ခိုး အမျိုးမျိုး ရရှိလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အောက်ဖော်ပြပါ အခြင်းအရာ ၁၄-မျိုးတို့ဖြင့် စိတ်ကို ယဉ်ကျေးနူးညံ့အောင် အမှု၌ ခံအောင် ကြိုတင် ဆုံးမအပ်၏။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) ကသိုဏ်း အနုလုံ၊
- (၂) ကသိုဏ်း ပဋိလုံ၊
- (၃) ကသိုဏ်း အနုလုံ ပဋိလုံ၊
- (၄) ဈာန် အနုလုံ၊
- (၅) ဈာန် ပဋိလုံ၊
- (၆) ဈာန် အနုလုံ ပဋိလုံ၊
- (၇) ဈာန်ကို ခုန်ကျော်ခြင်း။
- (၈) ကသိုဏ်းကို ခုန်ကျော်ခြင်း။
- (၉) ဈာန်နှင့် ကသိုဏ်းတို့ကို ခုန်ကျော်ခြင်း။
- (၁၀) ဈာန်အင်္ဂါ ပြောင်းရွှေ့ခြင်း။
- (၁၁) အာရုံ ပြောင်းရွှေ့ခြင်း။
- (၁၂) ဈာန်အင်္ဂါနှင့် အာရုံတို့ကို ပြောင်းရွှေ့ခြင်း။
- (၁၃) ဈာန်အင်္ဂါကို မှတ်ခြင်း။
- (၁၄) အာရုံကို မှတ်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

(၁) ကသိုဏ်းအနုလုံ = ပထဝီကသိုဏ်းမှ သြဒါတကသိုဏ်းအထိ အစဉ်အတိုင်း အကြိမ်တစ်ရာ၊ တစ်ထောင် ဝင်စားရမည်။

(၂) ကသိုဏ်းပဋိလုံ = သြဒါတ ကသိုဏ်းမှ ပထဝီကသိုဏ်းသို့တိုင် နောက်ပြန် အစဉ်အားဖြင့် အကြိမ်တစ်ရာ၊ တစ်ထောင် ဝင်စားရမည်။

(၃) ကသိုဏ်းအနုလုံပဋိလုံ = ပထဝီကသိုဏ်းမှ သြဒါတကသိုဏ်းသို့ သြဒါတကသိုဏ်းမှ ပထဝီကသိုဏ်းသို့ အပြန်အလှန် အားဖြင့် အကြိမ် တစ်ရာ၊ တစ်ထောင် ဝင်စားရမည်။

(၄) ဈာန်အနုလုံ = ရူပပဌမဈာန်မှ စတုတ္ထအရူပဈာန် တိုင်အောင် အစဉ်အတိုင်း မြင့်တက်၍ အကြိမ် ရာထောင် ဝင်စားရမည်။

(၅) ဈာန်ပဋိလုံ = စတုတ္ထ အရူပဈာန်မှ ရူပပဌမဈာန် အထိ နောက်ပြန်အစဉ်အတိုင်း ဆင်းသက်၍ အကြိမ် ရာထောင် ဝင်စားရမည်။

(၆) ဈာန်အနုလုံပဋိလုံ = ရူပ ပဌမဈာန်မှ စတုတ္ထ အရူပဈာန်သို့၊ စတုတ္ထအရူပဈာန်မှ ရူပပဌမဈာန်သို့ အပြန်အလှန် အားဖြင့် အကြိမ် ရာထောင် ဝင်စားရမည်။

(၇) ဈာန်ကို ခုန်ကျော်ခြင်း = ပထဝီကသိုဏ်း၌ ပဌမဈာန်ကို ဝင်စားပြီး ဒုတိယဈာန်ကို ခုန်ကျော်၍ တတိယဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ထို့နောက် ပထဝီကသိုဏ်း နိမိတ်ကို ခွါ၍ စတုတ္ထဈာန်ကို ခုန်ကျော်ပြီး ပဌမ အရူပဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ထို့နောက် တတိယအရူပဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ဤနည်းဖြင့် ကသိုဏ်းကို မူသေထား၍ ဈာန်ကို တစ်ခုခြား ခုန်ကျော်၍ အကြိမ် ရာထောင် ဝင်စားရမည်။ ထို့အတူ အာပေါကသိုဏ်း စသည်တို့၌ လည်း ဝင်စားရမည်။

(ဂ) ကသိုဏ်းကို ခုန်ကျော်ခြင်း = ပထဝီကသိုဏ်း၌ ပဌမဈာန်ကို ဝင်စားပြီး တေဇောကသိုဏ်း၌ ပဌမဈာန် ဝင်စား၊ ထို့နောက် နီလကသိုဏ်း၌ ပဌမဈာန် ဝင်စား၊ ထို့နောက် လောဟိတကသိုဏ်း၌ ပဌမဈာန် ဝင်စား၊ ဤနည်းဖြင့် ဈာန်ကို မခုန် ကျော်ဘဲ ကသိုဏ်းကို တစ်ခုခြား ခုန်ကျော်၍ အကြိမ် ရာထောင် ဝင်စားရမည်။

(ဃ) ဈာန်နှင့် ကသိုဏ်းတို့ကို ခုန်ကျော်ခြင်း = ပထဝီကသိုဏ်း၌ ပဌမ ဈာန်ကို ဝင်စားပြီး၊ တေဇောကသိုဏ်း၌ တတိယဈာန် ဝင်စားသည်။ ထို့နောက် နီလ ကသိုဏ်းကို ချီ၍ ပဌမအဂ္ဂပဈာန်ကို ဝင်စား၊ ထို့နောက် လောဟိတကသိုဏ်းမှ တတိယ အဂ္ဂပဈာန်ကို ဝင်စား၊ ဤနည်းဖြင့် ဈာန်ကို ကသိုဏ်းကို ခုန်ကျော်၍ အကြိမ် ရာထောင် ဝင်စားရမည်။

(င) ဈာန်အင်္ဂါ ပြောင်းရွှေ့ခြင်း = ပထဝီကသိုဏ်း၌ ပဌမဈာန်ကို ဝင်စားရာ ဈာန်အင်္ဂါ (၅)ပါး ပါရှိသည်။ ယင်း ဈာန်အင်္ဂါများကို တစ်ခုချင်း နှစ်ခုတွဲ ပယ်နှုတ်ခြင်း၊ ထပ်ပေါင်းခြင်းဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါ ပြောင်းရွှေ့၍ ဝင်စားရမည်။

(စ) အာရုံပြောင်းရွှေ့ခြင်း = ပထဝီကသိုဏ်း အာရုံ၌ ပဌမဈာန် ငင်စားနေစဉ် အာပေါကသိုဏ်း အာရုံသို့ ပြောင်းရွှေ့ ကူးပြောင်း၍ ပဌမဈာန်ကိုပင် ဝင်စား၏။ ဤနည်းအားဖြင့် တစ်ခုတည်းသော ဈာန်ဖြင့် ကသိုဏ်းအာရုံ ပြောင်း၍ ဝင်စား ရမည်။

(ဆ) ဈာန်အင်္ဂါနှင့် အာရုံတို့ကို ပြောင်းရွှေ့ခြင်း = ပထဝီကသိုဏ်း၌ ပဌမဈာန်ကို ငင်စားပြီး၊ အာပေါကသိုဏ်း၌ ဒုတိယဈာန်ကို၊ တေဇောကသိုဏ်း၌ တတိယ ဈာန်ကို၊ ဝါယောကသိုဏ်း၌ စတုတ္ထဈာန်ကို၊ နီလကသိုဏ်းကို ချီ၍ ပဌမအဂ္ဂပဈာန်ကို

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ဝင်စား၏။ ဤနည်းဖြင့် ကသိုဏ်းနှင့် ဈာန်အင်္ဂါ
ကို တစ်ခုကျော် ငင်စားခြင်းဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါ
နှင့် ကသိုဏ်းအာရုံတို့ကို ပြောင်းရွှေ့ဝင်စား
ရမည်။

(၁၃) ဈာန်အင်္ဂါကို မှတ်ခြင်း = ဈာန်ဝင်စားပြီးတိုင်း ပြီးတိုင်း ထို
ဈာန်များကို အာရုံပြု၍ ပဌမဈာန်၌ အင်္ဂါ
ငါးပါးရှိ၏ဟု၊ ဒုတိယဈာန်၌ အင်္ဂါသုံးပါးရှိ၏
ဟု၊ တတိယဈာန်၌ အင်္ဂါနှစ်ပါး ရှိ၏ဟု၊
ထို့အတူ စတုတ္ထဈာန်နှင့် ပဌမအရူပဈာန်
စသည်တို့၌ ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးစီ ရှိ၏ဟု ဈာန်
အင်္ဂါမျှကိုသာ အကြိမ် ရာထောင် မှတ်သား
ရမည်။

(၁၄) အာရုံကို မှတ်ခြင်း = ဤကား ပထဝီကသိုဏ်းတည်း၊ ဤကား
အာပေါကသိုဏ်းတည်း စသည်ဖြင့် ကသိုဏ်း
အာရုံကို အကြိမ်ရာထောင် တိတိကျကျ ခွဲခြား
မှတ်သားရမည်။

မထွယ်ကူသော အရာများ

ဤ ၁၄-မျိုးသော ပရိကံ အခြင်းအရာတို့ဖြင့် စိတ်ကို ယဉ်ကျေးနှူးညံ့အောင်
ကြိုတင်ဆုံးမထားခြင်း မရှိသော ယောဂီသည် တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်းကို ဖြစ်စေ
နိုင်ရန် အကြောင်းမရှိချေ။ မှန်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ခါစ ယောဂီသည်
ကသိုဏ်းပရိကံပြုရန် ဝန်လေး၏။ တစ်ရာမှာ တစ်ယောက်၊ တစ်ထောင်မှာ
တစ်ယောက်သာ စွမ်းနိုင်၏။ ကသိုဏ်းပရိကံ ပြုပြီးသူသည်လည်း ပဋိဘာဂ
နိမိတ်ကို ဖြစ်စေရန် ဝန်လေး၏။ ပဋိဘာဂနိမိတ် ဖြစ်ပေါ်ပြီးသူသည်လည်း
ထိုနိမိတ်ကို ပွားစေ၍ ဈာန်သမာပတ် (၈)ပါးကို ရရှိရန် ဝန်လေး၏။
ဈာန်သမာပတ် (၈)ပါးကို ရပြီးသူသည်လည်း ၁၄-မျိုးသော အခြင်းအရာ
တို့ဖြင့် စိတ်ကို ယဉ်ကျေးနှူးညံ့အောင် ကြိုတင်ဆုံးမ လေ့ကျက်နိုင်ရန်
ဝန်လေး၏။ ထို ၁၄-မျိုးတို့ဖြင့် စိတ်ကို ကြိုတင်ဆုံးမပြီးသူသည်လည်း တန်ခိုး
ဖန်ဆင်းနိုင်ရန် ဝန်လေး၏။ တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်သူသည်လည်း လျင်မြန်စွာ
ရွှေနိုင်ခြင်း၊ ဝင်စားနိုင်ခြင်း၊ ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း၌ ဝန်လေး၏။ အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်
ထို့တိုင် တစ်ရာမှာ တစ်ယောက်၊ တစ်ထောင်မှာ တစ်ယောက်သော သူသည်သာ
လျှင် ဝန်မလေးဘဲ လွယ်လင့်တကူ ပြုလုပ်နိုင်စွမ်းရှိကြလေသည်။

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

သို့ရာတွင် ပါရမီထူးရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ပစ္စိမဘဝိက ဘုရားအလောင်းပုဂ္ဂိုလ် တို့ကား ပရိကံမပြုဘဲ ရူပပဉ္စမဈာန်ကို ရရှိဖြင့်လည်းကောင်း၊ မဂ်ကိုရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်လည်းကောင်း အဘိညာဉ်တန်ခိုး အမျိုးမျိုးကို လွယ်လင့်တကူ ပြုလုပ် စွမ်းဆောင်နိုင်ကြသည်။

အဘိညာဉ်ဝိထိကျမှ တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း

အဘိညာဉ်ရရှိပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် တန်ခိုးတစ်မျိုးမျိုးကို ဖန်ဆင်းလိုသော အခါ ရှေးဦးစွာ သတ်မှတ်ထားသည့် ကသိုဏ်းတစ်ပါးပါးကို အာရုံပြု၍ စတုတ္ထဈာန် သို့မဟုတ် ပဉ္စမဈာန်ကို ဝင်စားရ၏။ ထိုသို့ ဝင်စားခိုက်၌ “အဘိညာ-ပါဒက သမာပဇ္ဇနဝိထိ” ဖြစ်၏။ ယင်းဝိထိကို အဘိညာဉ်၏ အခြေခံစိတ် ဖြစ်စဉ် “အဘိညာပါဒကဈာနဝိထိ” ဟု ခေါ်သည်။

ထို့နောက် မိမိကိုယ်ကို အများဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းလိုလျှင် အများကို အာရုံပြု၍ “တစ်ရာ ဖြစ်စေသတည်း၊ တစ်ထောင် ဖြစ်စေသတည်း” ဟု ကြိုတင်မှု ပရိကံပြုရမည်။ ယင်းကို နှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော “စိတ်ဖြစ်စဉ် ဝိထိ” ဟု ခေါ်သည်။

ထို့နောက် ကသိုဏ်းတစ်ပါးပါးကို အာရုံပြု၍ စတုတ္ထဈာန် သို့မဟုတ် ပဉ္စမဈာန်ကို နောက်ထပ်ဝင်စားရမည်။ ယင်းကိုလည်း “သမာပဇ္ဇနဝိထိ” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ “ပါဒကဈာနဝိထိ” ဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်သည်။ ယင်း (စိတ်ဖြစ်စဉ်) ဝိထိသည် သုံးခုမြောက်သော ဝိထိဖြစ်သည်။

ထို့နောက် မိမိဖန်ဆင်းလိုသည့် တန်ခိုးကို အာရုံပြု၍ ဤလေးကြိမ်မြောက် အဘိညာဉ်ဝိထိစိတ် ဖြစ်သည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် မိမိဖန်ဆင်းလိုသော တန်ခိုး အမျိုးမျိုးကို အလိုရှိတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာစေနိုင်တော့သည်။ ထိုသို့ တန်ခိုး အမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းနိုင်သော စိတ်အစဉ်ကို အဘိညာဉ်ဝိထိ ဟု ခေါ်၏။

အဘိညာဉ် ၅-ပါး

ဘုရားအစရှိသော အရိယာသူတော်ကောင်းကြီးများသည် ကျွတ်ထိုက်သော သတ္တဝါတို့ကို ချေချွတ်တော်မူရာ၌လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါတို့၏ အသက်ဆိုးဆိပ် စည်းစိမ်ချမ်းသာ၏ အန္တရာယ်နှင့် မျက်မှောက်ပြုရမည့် မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အန္တရာယ် အမျိုးမျိုးမှ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရာ၌လည်းကောင်း၊ သာသနာတော်စဉ်ပင် ပြန့်ပွားအောင် ဆောင်ရွက်တော်မူရာ၌ လည်းကောင်း အဘိညာဉ် တန်ခိုး အမျိုးမျိုးကို အသုံးပြုတော်မူခဲ့ကြသည်။ တန်ခိုးပြတော်မူခဲ့ကြသည်။ ထိုတန်ခိုး အဘိညာဉ်သည် အောက်ပါအတိုင်း ၅-မျိုးရှိ၏။—

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

- (၁) ဣဒ္ဓိဝိအဘိညာဉ် = မြေလျှိုးမိုးပျံ့ ရုပ်သွင် အမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း၊
- (၂) ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ် = အသံအားလုံးကို ကြားနိုင်ခြင်း၊
- (၃) စေတောမရိယ အဘိညာဉ် = သူတစ်ပါးစိတ်ကို သိနိုင်ခြင်း၊
(ပရစိတ္တဝိဇာနန အဘိညာဉ်)
- (၄) ပုဗ္ဗနိဝါသ အဘိညာဉ် = ရွေးဘဝများကို သိနိုင်ခြင်း၊
- (၅) ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ် = အနီး အဝေး အကြီး အသေး အဆင်း အားလုံးကို မြင်နိုင်ခြင်း၊
ပဋိသန္ဓေနေ့ဆဲ၊ သေဆုံးဆဲသတ္တဝါ တို့ကို သိမြင်နိုင်သောကြောင့် စုတူ ပပါတ အဘိညာဉ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။

ဤအဘိညာဉ် ၅-ပါးကို “လောကီအဘိညာဉ်” ဟု ခေါ်သည်။

အဘိညာဉ် ၆-ပါး

အထက်ပါ အဘိညာဉ် ၅-ပါးတွင် ကိလေသာအာသဝေါတစားတို့ကို ကုန်ခန်း စေနိုင်သည့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဟု ခေါ်သော “အာသဝက္ခယအဘိညာဉ်” ကို ထည့်၍ ရေတွက်လျှင် အဘိညာဉ် ၆-ပါးဖြစ်သည်။ ဤအာသဝက္ခယ အဘိညာဉ် ကို လောကုတ္တရာအဘိညာဉ်ဟု ခေါ်သည်။

အဘိညာဉ် ၇-ပါး

အထက်ပါ အဘိညာဉ် ၅-ပါးတွင် “ယထာကမ္မုပဂအဘိညာဉ်နှင့် အနာဂတံသအဘိညာဉ်” ၂-ပါးကို ပေါင်းထည့်လျှင် အဘိညာဉ် ၇-ပါး ဖြစ်သည်။ ဤအဘိညာဉ်နှစ်ပါးသည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်မှ ဖြာထွက်လာသော အဘိညာဉ် ဖြစ်သည်။ ထိုအဘိညာဉ်များကို နောက်၌ အကျယ်ပြုပါမည်။

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

တန်ခိုးဣဒ္ဓိ ၁၀-မျိုး

တန်ခိုးဣဒ္ဓိကို အမျိုးမျိုးဖြစ်စေနိုင်သော ဖန်ဆင်းနိုင်သော စွမ်းကား အလျောက် မောက်ပါအတိုင်း ၁၀-မျိုး ခွဲခြားနိုင်သည်။—

- (က) အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ = အဓိဋ္ဌာန်တန်ခိုး၊
- (ခ) ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ = ရုပ်ပြောင်း ရုပ်သို့ ဖန်ဆင်းခြင်းတန်ခိုး၊
- (ဂ) မနောမယိဒ္ဓိ = စိတ်ဖြင့် ကိုယ်တွင်း၌ ကိုယ်ပွား ဖန်ဆင်းခြင်း တန်ခိုး၊
- (ဃ) ဉာဏဝိပ္ပာဒိဒ္ဓိ = ဉာဏ်ပျံ့နှံ့ခြင်းတန်ခိုး၊
- (င) သမာဓိဝိပ္ပာဒိဒ္ဓိ = သမာဓိပျံ့နှံ့ခြင်းတန်ခိုး၊
- (စ) အရိယိဒ္ဓိ = အရိယာတို့တန်ခိုး၊
- (ဆ) ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိ = ကံအကျိုးကြောင့် ရသောတန်ခိုး၊
- (ဇ) ပုညဝတောဣဒ္ဓိ = ကုသိုလ်တန်ခိုး၊ (ဘုန်းတန်ခိုး)
- (ဈ) ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိ = ဝိဇ္ဇာမန္တန် တန်ခိုး၊

(ည) သမ္မာပယောဂပစ္စယိဒ္ဓိ = နည်းမှန်လမ်းမှန် အားထုတ်မှုတန်ခိုး - ၎င်း ၁၀-မျိုးအနက် ရွေးသုံးမျိုး အမှတ်စဉ် (က၊ ခ၊ ဂ) သည် ဣဒ္ဓိဝိစ အဘိညာဉ်များ ဖြစ်ကြသည်။

(က) အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ

ဤတန်ခိုးဖြင့် တစ်ယောက်တည်းကို အများဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်၏။ တစ်ဆူ၊ တစ်ထောင်၊ တစ်သောင်း၊ တစ်သိန်းစသည်ဖြစ်အောင် အဓိဋ္ဌာန်ပြု၍ ဖန်ဆင်းနိုင်၏။ သာဓကအားဖြင့် အရှင်စူဠပန်သည် သမာပတ် (၈) ပါးကို ဝင်စားပြီးနောက် စတုတ္ထဈာန်ကို ပြန်လည်ဝင်စား၍ “သတံ ဟောမိ၊ သဟဏံ ဟောမိ၊ မိမိကိုယ်ကို တစ်ဆူ ဖြစ်စေသတည်း။ တစ်ထောင် ဖြစ်စေ သတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုလျက် အရှင်စူဠပန်ပေါင်း ရာထောင် ဖန်ဆင်းတော် မူသည်။ ဤသို့ တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်းကို အဓိဋ္ဌာန်ပြုသည့်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာ ခြင်းကြောင့် အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိဟု ခေါ်၏။ (အဓိဋ္ဌာန+ဣဒ္ဓိ၊ အဓိဋ္ဌာန=အဓိဋ္ဌာန် ပြုခြင်းဖြင့်+ဣဒ္ဓိ=ပြီးပြည့်စုံခြင်း)

ယင်းသို့ ဖန်ဆင်းရာ၌ မူလဖန်ဆင်းရှင်နှင့် တစ်စေတရာတည်း တူအောင် ဖန်ဆင်းသည်လည်း ရှိသည်။ မတူအောင် ပုံအမျိုးမျိုး ပြုလုပ် ဖန်ဆင်းသည် လည်း ရှိသည်။ အရှင်စူဠပန် တစ်ပါးက သင်္ကန်းချုပ်နေ၏။ အခြား စူဠပန်က သင်္ကန်းလျော်နေသည်။ ဤသို့ စူဠပန်ခပင်း တစ်ထောင်ထို့က တစ်မျိုးစီ ဆောင်ရွက်နေပုံ ဖန်ဆင်းပြနိုင်သည်။

(ခ) ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ (ရုပ်ပြောင်း ရုပ်လွဲ)

ဤတန်ခိုးဖြင့် ပကတိသော ရဟန်းအသွင်ကို ပယ်စွန့်၍ လှလင်ပျို အသွင်၊ နဂါး အသွင်၊ ဂဠုန် အသွင်၊ ဘိလူး အသွင်၊ သိကြား၊ နတ်၊ ဗြဟ္မာ အသွင်၊ သမုဒ္ဒရာ၊ တော၊ တောင်၊ ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျား၊ ဆင်၊ မြင်း၊ ရထား၊ ခြေလျင်တပ်၊ စစ်တပ်စသည် အသွင်အမျိုးမျိုးဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်သည်။

ပကတိအသွင်ကို ပယ်စွန့်၍ ပြောင်းလဲသော အသွင်သဏ္ဍာန် အမျိုးမျိုးကို ဖန်ဆင်းနိုင်သောကြောင့် ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိဟု ခေါ်သည် (ဝိ+ကုဗ္ဗန၊ ဝိ=အမျိုးမျိုး+ ကုဗ္ဗန=ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းခြင်း)

သာဓကအားဖြင့် အရှင်မဟာဓောဟဏဂုတ္တမထေရ်သည် ထေရမ္မကုန်း (မထေရ်တို့ သီတင်းသုံးရာ သရက်ကုန်း)၌ သီတင်းသုံးနေစဉ် မကျန်းမမာဖြစ် နေတော်မူသည်။ နဂါးမင်းသည် ထိုအရှင်ကို ပြုစုနေသည်။ ဂဠုန်တစ်ကောင် သည် အရှင်မြတ်အား ပြုစုနေသော နဂါးလှလင်ကို ချီသုတ် ဖမ်းယူရန် ကောင်းကင်မှ သက်ဆင်းလာသည်။ ထိုအခါ တန်ခိုးရှင် ရဟန်း သုံးသောင်းတို့ အလယ်၌ ရဟန်း(ဂ)ဝါရ အရှင်ဗုဒ္ဓရက္ခိတသည် နဂါးပုန်းခိုရန် တောင်ကြီး အသွင် လျင်မြန်စွာ ဖန်ဆင်းပေး၍ ဂဠုန်၏ရန်မှ ကာကွယ်လိုက်သည်။ မိမိ ကိုယ်ကို ကျောက်တောင်ကြီးအသွင် ပြောင်းလိုက်ခြင်းတည်း။

(ဂ) မနောမယိဒ္ဓိ

ဤမနောမယိဒ္ဓိသည် အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိကဲ့သို့ ကိုယ်၏ အပြင်ဘက်၌ အရာအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်းလည်း မဟုတ်၊ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ကို အသွင်တစ်မျိုး ပြောင်းလဲ၍ ဖန်ဆင်းခြင်းလည်း မဟုတ်၊ ပကတိကိုယ်အတွင်း၌ အဘိညာဉ် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော အခြားပုံတူကိုယ်ကို ဖန်ဆင်းခြင်းဖြစ်သည်။ မိမိ၏ မူလ ကိုယ်ကို မူလအတိုင်းထားကာ စိတ်အလိုရှိသလောက် ပုံတူ ကိုယ်ငယ်အမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်းဖြစ်သည်။ ဤဖန်ဆင်းမှုမှာ ပို၍ခက်ခဲသည်။ အဘိညာဉ်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် မိမိတို့စွမ်းရည်ကို စမ်းသပ်သည့်အနေဖြင့် ဤကဲ့သို့ ကိုယ် နှစ်ထပ် ဖန်ဆင်းကြခြင်းဖြစ်သည်။

(မနော+မယ၊ မနော=စိတ်ဖြင့်+မယ=ပြုစီစဉ်သော)

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

(ဃ) ဉာဏဝိပ္ပာဒိဒ္ဓိ

အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြစ်သည်မှ ရွှေ့လှမ်းလည်းကောင်း၊ နောက်၌ လည်းကောင်း၊ ထိုဉာဏ်ဖြစ်ဆဲခဏ၌ လည်းကောင်း ဉာဏ်၏အစွမ်းအာနုဘော် ပျံ့နှံ့မှုကြောင့် ဖြစ်သော တန်ခိုးကို ဉာဏဝိပ္ပာဒိဒ္ဓိဟုခေါ်သည်။ (ဉာဏ+ဝိပ္ပာဒ=ဉာဏ=ဉာဏ်+ ဝိပ္ပာဒ=ပျံ့နှံ့မှု)

ထို့ပြင် အနိစ္စာနုပဿနာစသည်ဖြင့် နိစ္စသညာစသည်ကို ပယ်ခြင်းသဘော ပြီးမြောက်မှု၊ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အလုံးစုံသော ကိလေသာထို့ကို ပယ်ခြင်းသဘော ပြီးမြောက်မှုတို့သည်လည်း ဉာဏဝိပ္ပာဒိဒ္ဓိမည်၏။ သာဓကအားဖြင့် အရှင်ဗာကုလ၊ အရှင်သံကိစ္စတို့၏ ဉာဏဝိပ္ပာဒိဒ္ဓိဖြစ်ပုံများကို အကျဉ်းအားဖြင့် ဖော်ပြပါဦးမည်။

အရှင်ဗာကုလ

ကောသဗ္ဗိ သေဋ္ဌေးကြီး၏ မွေးကင်းစသား အရှင်ဗာကုလ လောင်းလျာ ဖြစ်သော ငါးရက်သား ကလေးငယ်သည် မင်္ဂလာနေ့မြတ် အခါတွင် ယမုံနာ မြစ်ဆိပ်၌ ရေချိုးပေးနေစဉ် ကလေးထိန်း၏ ပေါ့ပေါ့ဆဆ ပြုမှုကြောင့် မြစ်ရေစီးကြောင်း၌ လိမ့်ကျ မျောပါသွားလေသည်။

ကံအားလျော်စွာပင် ထိုကလေးငယ်ကို ငါးကြီးက တွေ့ရှိမျှီချကာ ဗာရာဏသီ ဆိပ်ကမ်းသို့ ရောက်ရှိသွားသည်။ ထိုငါးကြီးကို တံငါသည်က ဖမ်းမိ၍ ဗာရာဏသီ သေဋ္ဌေးကတော်တစ်ဦးအား ရောင်းချလိုက်သည်။ သေဋ္ဌေးကတော်သည် ထိုငါး အပေါ်၌ နှစ်သက်လှသဖြင့် မိမိကိုယ်တိုင် ကိုင်တွယ်ချက်ပြုတ်မည် ကြံရွယ်ကာ ငါးဝမ်းကို ခွဲလေသည်။

ထိုအခါ ငါးဝမ်းထဲ၌ ရွှေရုပ်သဖွယ် အလွန်ထင်တယ်သော သူငယ်ကလေး ကို တွေ့ရသဖြင့် “ငါ သားရပြီ၊ ငါ သားရပြီ”ဟု ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ဖြစ်လေသည်။

သာမန်ကလေးတစ်ယောက်သာဆိုလျှင် မြစ်ရေစီးကြောင်းထဲ ကျသွားပြီ ဆိုကတည်းက အသက်ရှင်နိုင်ရန် မျှော်လင့်စရာအကြောင်း မရှိတော့ပေ။ သို့သော် ပစ္ဆိမဘဝိက (နောက်ဆုံးဘဝ) အဖြစ်၌တည်သော အရှင်ဗာကုလ လောင်းလျာကလေးကား ငါးဝမ်းထဲ၌ နာကျင်ပင်ပန်း ဆင်းရဲမှုမရှိဘဲ အသက် ရှင်နေခဲ့ရသည်။ ထိုသို့ အသက်ရှင်နေရခြင်းသည် နောင်အခါ မုချရရှိမည့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ အစွမ်းအာနုဘော်ကြောင့် ဖြစ်သည်။ (ဥပဓိပက္ခာသ၊ဋ္ဌ၊ ၁၃၅)

အရှင်သံကိစ္စမထေရ်

အရှင်သံကိစ္စ လောင်းလျာသည်လည်း မိခင်ဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းနေစဉ်မှာပင် မိခင်ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။ မိခင်၏ဒဏ်လောင်းကို မီးရှို့ သင်္ဂြိုဟ်ကြရာ အခြားသော ကိုယ်အစိတ်အပိုင်းများ မီးလောင်ကျွမ်းသွားကြသော်လည်း ထိုသူငယ်ရှိနေသော ဝမ်းမှိုက်ပိုင်းမှာမူ မီးမလောင်ကျွမ်းဘဲ ကျန်ရှိနေလေသည်။ ဤကဲ့သို့ မီးမလောင် ကျွမ်းဘဲ အေးချမ်းစွာ အသက်ရှင်နေခြင်းသည် နောင်အခါတွင် မုချရရှိမည့် အရဟတ္တဗျာဓိ၏ တန်ခိုးအစွမ်းသတ္တိကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ (ဓမ္မပဒ၊ ၄၁၊ ၄၂၆။ အရှင်သံကိစ္စအကြောင်းကို ဤကျမ်းစာအုပ် စာမျက်နှာ ၁၃၅-၌ ရှိပါ။)

(င) သမာဓိပုဂ္ဂိုလ်

သမာဓိ၏ ရှေ့၌လည်းကောင်း၊ နောက်၌လည်းကောင်း၊ ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားခါနီး၌လည်းကောင်း၊ ဝင်စားဆဲခဏ၌လည်းကောင်း သမာဓိ၏ တန်ခိုး အာနုဘော် ပျံ့နှံ့မှုကြောင့်ဖြစ်သော ပြီးပြည့်စုံမှုကို သမာဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့ဟုခေါ်သည်။ (သမာဓိ+ဝိပွါရ၊ သမာဓိ=ဈာန်သမာဓိ+ဝိပွါရ=ပျံ့နှံ့မှု) ထို့ပြင် ပဌမဈာန် စသည်ဖြင့် နိဝရဏသို့ကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊ စတုတ္ထ အရူပဈာန် သမာပတ်ဖြင့် အာကိဉ္ဇသာယတနသည်ကို ပယ်နိုင်ခြင်းတို့သည်လည်း သမာဓိပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။

သာဓကအားဖြင့် အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ အရှင်သဉ္ဇိဝ၊ အရှင်ခါဏုကောဏ္ဍည၊ ဥက္ကရာ၊ သာမာဝတီတို့၏ သမာဓိတန်ခိုးများကို အကျဉ်းမျှ ဖော်ပြပါဦးမည်။

အရှင်သာရိပုတ္တရာ

လသာသော ညတစ်ညတွင် အရှင်သာရိပုတ္တရာနှင့် အရှင်မောဂ္ဂလာန်တို့ သည် ကပေါတ ချောက်ကမ်းအနီး လေဟာပြင်၌ ထိုင်လျက် သမာပတ်ဝင်စား နေသည်။ ရိတ်ထားပြီးစဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ ဦးခေါင်းတော်မှာ လရောင်ဖြင့် အရောင်ဟပ်လျက် ဟောက်ပနေသည်။

ဘီလူးကြီးတစ်ကောင်သည် လရောင်ဖြင့် တောက်ပ နေသော အရှင် သာရိပုတ္တရာ၏ ဦးခေါင်းတော်ကို မြင်ရ၍ လက်ယားလာသဖြင့် တင်းပုတ်ဖြင့် ထုနှက်လိုက်သည်။ အသံမှာ မိုးချိုးသံကဲ့သို့ မြည်လေသည်။

အရှင်သာရိပုတ္တရာသည် ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားနေချိန်ဖြစ်၍ ဘီလူး ရိုက်ပုတ်သည့်အတွက် ဦးခေါင်းတော် နှာကျင်မှ လုံးဝ မဖြစ်ပေ။ ဤသည်မှာ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၏ သမာဓိပျံ့နှံ့မှု တန်ခိုးကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ (ဥဒါန၊ ၁၂)။

အရှင်သဒ္ဓိဝ

အရှင်သဒ္ဓိဝသည် ပဌမဈာန်သမာပတ်မှစ၍ စတုတ္ထအရူပဈာန်သမာပတ် အထိ အစဉ်အတိုင်း ဝင်စားလာပြီး စတုတ္ထအရူပဈာန် သမာပတ်သို့ ရောက်သောအခါ နိရောဓသမာပတ်ကို ကူးပြောင်းဝင်စားတော်မူသည်။ အရှင်သဒ္ဓိဝ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသောနေရာမှာ လမ်းဘေး တစ်နေရာ ဖြစ်သည်။

အရှင်သဒ္ဓိဝသည် နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားနေသဖြင့် စိတ်၊ စေတသိက်၊ စိတ္တဇရုပ်တို့ချုပ်ငြိမ်းကာ မတုန်မလှုပ် ၎င်းတုတ်ဆေးနေသူကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ထိုသို့ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားနေသော အရှင်သဒ္ဓိဝကို နှားကျောင်းသားတို့ တွေ့မြင်ကြသောအခါ တကယ်သေနေပြီ မှတ်ထင်၍ မြက်၊ သစ်ခြောက်၊ ထင်း၊နှား ချေး စသည်တို့ဖြင့် စုပုံကာ မီးရှို့ ကြသည်။ သို့သော် အရှင်မြတ်၏ သက်နှီးချစ်မျှင် တစ်မျှင်မျှပင် မီးမလောင်ပေ။ ဤကဲ့သို့ မီးမလောင်ခြင်းသည် သမာဓိ၏ ပျံ့နှံ့မှု သမထအာနုဘော်ကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။ (မူလပဏ္ဏာသ၊၄၀၉)

အရှင်ခါဏုကောဏ္ဍည

အရှင်ခါဏုကောဏ္ဍညသည် များသောအားဖြင့် ဈာန်သမာပတ် ဝင်စားလျက် နေလေ့ရှိသည်။ ညတစ်ညတွင် မထေရ်သည် တောအုပ်ငယ်တစ်ခု၌ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားလျက် ထိုင်နေတော်မူသည်။

ထိုညမှာပင် ခိုးသား(၅၀၀)တို့သည် ရွာထဲမှ ပစ္စည်းများကို ခိုးယူ လာခဲ့ကြ၍ တောတစ်နေရာသို့ ရောက်သောအခါ အပန်းဖြေ နားနေပျံ့ကြသောကြောင့် သစ်ငုတ်ဟု ထင်ရသော အရာဝတ္ထုတစ်ခုပေါ်၌ ဥစ္စာထုပ် (၅၀၀) ကို စုပုံ တင်ထားလိုက်ကြသည်။ အပန်းဖြေပြီးနောက် ခရီးဆက်ရန်အတွက် ဥစ္စာထုပ်များကို ယူငင်ကြသည်။

ထိုအခိုက်တွင် အရှင်မြတ်သည်လည်း အဓိဋ္ဌာန်ပြုထားသော အချိန်ကာလ စေ့သဖြင့် သမာပတ်မှထကာ လှုပ်ရှားလာတော်မူသည်။ ထိုသို့ မထေရ်လှုပ်ရှားလာသည်ကို သူ့ခိုးတို့ တွေ့မြင်ကြသောအခါ ကြောက်လန့်၍ အော်ဟစ် တွက်ပြေးကြသည်။ မထေရ်က “ကောတို့ မကြောက်ကြနှင့်၊ ငါ ရဟန်းပါ”ဟု ပြောမှ မထေရ်ထံ လာရောက် ရှိခိုးကန်တော့ကြပြီး မထေရ်အား ကြည့်ညှိသောကြောင့် သူ့ခိုးတို့သည် ရှင်ရဟန်းပြုပြီးနောက် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်ကြသည်။

ဤသဘာဝ၌ ဥစ္စာထုပ်များစွာဖြင့် အမိခံရသော်လည်း နာကျင်ထိခိုက်မှု တစ်စုံတစ်ရာ မဖြစ်ခြင်းသည် သမာဓိတန်ခိုး အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

ထိုအာဂု ဥတ္တရာအား ဆီပူ မလောင်ခြင်း၊ သာမာဝတီအား မြားမစ်၍ မရခြင်းတို့သည်လည်း ၎င်းတို့၏ မေတ္တာဈာန်သမာဓိ၏ တန်ခိုးအစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ကြလေသည်။ (ဥတ္တရာအကြောင်းကို ဤကျမ်းစာအုပ် စာမျက်နှာ ၂၅၀-၌ လည်းကောင်း၊ သာမာဝတီအကြောင်းကို စာမျက်နှာ ၂၇၀-၌လည်းကောင်း ဖော်ပြပြီး)

(၈) အရိယိဒ္ဓိ

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ပြီးမြောက်မှုတန်ခိုးကို အရိယိဒ္ဓိဟု ခေါ်သည်။ (အရိယ+ဣဒ္ဓိ၊ အရိယ=အရိယာ တို့၏+ဣဒ္ဓိ=ပြီးမြောက်မှု)။

ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် စက်ဆုပ်ဖွယ်အာရုံ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်မဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိလျက် နေလိုလျှင်လည်း နေနိုင်၏။ စက်ဆုပ်ဖွယ် မဟုတ်သော အာရုံ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု အမှတ်ရှိလျက် နေလိုလျှင်လည်း နေနိုင်၏။ စက်ဆုပ်ဖွယ် အာရုံ၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် မဟုတ်သော အာရုံနှစ်မျိုးလုံးကို လျစ်လျူရှုလျက် နေလို လျှင်လည်း နေနိုင်၏။

ဤကဲ့သို့ အလိုရှိတိုင်း စိတ်ကို ထားနိုင်ခြင်းသည် စိတ်၏ ဝသီဘော်ဆို ဧကန်ကုန်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့အားသာလျှင် ဖြစ်သင့်သောကြောင့် အရိယိဒ္ဓိဟု ဆိုအပ်ပေသည်။ ဤ၌ သာဓကတစ်ခုကို ထုတ်ပြပါဦးမည်။

လက်ချောင်းပြတ်ပါသော ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးနိုင်ခြင်း

အရှင်မဟာကဿပသည် အနာကြီးရောဂါ (နူနာ) စွဲကပ်နေသူ တစ်ဦးအား ချီးမြှောက်လိုသဖြင့် မိမိသီတင်းသုံးရာ တောင်ပေါ်မှ နေ၍ ရွာတွင်းသို့ ဆွမ်းခံ ကြွတော်မူသည်။ ရွာတွင်းသို့ ရောက်လျှင် ထိုရောဂါသည်၏ အိမ်တွင် ဆွမ်း ရပ်တော်မူသည်။ ရောဂါသည်သည် ထွက်၍ ဆွမ်းလောင်း၏။ ယင်းသို့ ဆွမ်းလောင်းစဉ် သွေးပြည်များ ယိုစီးလျက် ပုပ်ပူဆွေးရိနေသော လက်ချောင်း တစ်ချောင်းသည် ဘဝိတ်ထဲ၌ ပြုတ်ကျ ကျန်ရစ်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ပြုတ်ကျ ခဲ့သည်ကို အရှင်မြတ် သိတော်မူသည်။

အရှင်မြတ်သည် ဆွမ်းဧကာ ရောဂါသည် စေတနာ သဒ္ဓါ ထိုးပွားစေရန် အထွက် ထိုအနီးနားမှာပင် ထိုင်လျက် ဆွမ်းထဲမှ လက်ချောင်းပြုတ်ကလေးကို ဖယ်ကာ ဖယ်ကာ မြိန်ရှက်စွာ ဘုဉ်းပေးတော်မူသည်။ ပုထုဇဉ်တို့ ဆိုလျှင်ကား ထိုအဖြစ်မျိုး၌ အူအခွေလိုက် ထွက်လောက်အောင် ပျို့ အန်ကြမည် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် ထွဋ်ခေါင်ဆရာတော်ကြီးသည်လည်း ကိုယ်ပျက် နေသော ကပ္ပိယ-က ဆွမ်းပြင်ပေးသည်ကို ဘုဉ်းပေးတော်မူသတုံ။

ဤသို့ သည်းခံနိုင်ခြင်းမျိုး၊ လျစ်လျူရှုနိုင်ခြင်းမျိုးကို အရိယာ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် တို့သာ ပြုလုပ်နိုင်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပြီးပြည့်စုံခြင်း သဘောကို အရိယိဒ္ဓိဟု ခေါ်ဆိုရလေသည်။

(ဆ) ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိ

ကံ၏ အကျိုးကို မှီ၍ ဖြစ်သော ပြီးမြောက်ခြင်းသဘောသည် ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိ မည်၏။ (ကမ္မ+ဝိပါက+ဇ+ဣဒ္ဓိ။ ကမ္မ=ကံ+ဝိပါက=အကျိုး+ဇ=ဖြစ်သော +ဣဒ္ဓိ=တန်ခိုး)

သာဓကအားဖြင့် ကောင်းကင်၌ ပျံသန်း သွားလာနိုင်သော ငှက်များ၊ အလုံးစုံသော နတ်များ၊ အချိုသော ကမ္ဘာဦး လူသားများ၊ အချိုသော ဝိနိပါတိက ဘုမ္မစိုးနတ်များ၊ နတ်နဂါးများ စသည်တို့သည် ကံ၏ အကျိုးကို မှီ၍ ပြီးမြောက်မှု တန်ခိုးကို ရရှိနေကြသူများ ဖြစ်ကြသည်။

မုန်၏။ ထိုငှက်များ၊ နတ်များ၊ အချိုသော ကမ္ဘာဦး လူသားများ၊ ဝိနိပါတိကနတ်များ၊ နတ်နဂါးများ စသည်တို့သည် ဈာန်လည်း မရှိ၊ ဝိပဿနာလည်း မရှိဘဲ ကောင်းကင်၌ သွားလာနိုင်ခြင်း တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း သည် ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိ အစွမ်းသတ္တိကြောင့် ဖြစ်သည်။

(ဇ) ပုညဝတောဣဒ္ဓိ

ထူးခြားသော ကောင်းမှု ကုသိုလ်ရှင်၏ ပြီးမြောက်ခြင်း တန်ခိုးကို ပုညဝတောဣဒ္ဓိ (ပုညဝန္တဣဒ္ဓိ)ဟု ခေါ်သည်။

သာဓကအားဖြင့် စကြဝတေးမင်းတို့ ကောင်းကင်ဖြင့် သွားသောအခါ ယုတ်စုအဆုံး မြင်းထိန်း၊ နွားထိန်းတို့မှ အစ အင်္ဂါလေးပါးရှိသော စစ်တပ်ပါ မကျန် လိုက်ပါသွားနိုင်ခြင်းသည် စကြဝတေးမင်း၏ ကောင်းမှု ပြည့်စုံ ပြီးမြောက်ခြင်း ပုညဝတောဣဒ္ဓိကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

သေဋ္ဌေးကြီး ၄-ဦး

ထို့ပြင် ဖောတိက သေဋ္ဌေးကြီးအတွက် မြေကြီးကို ဖောက်ခွဲ၍ ပတ္တမြား ပြာသာဒ်နှင့် ပဒေသာပင် ၆၄-ခု ထွက်ပေါ်လာခြင်း၊ မြောက်ကျွန်းသူ တုလကဏ္ဍိ သေဋ္ဌေးကတော်အဖြစ် ရောက်လာခြင်း၊ ဇဠိလသေဋ္ဌေးအတွက် အတောင်ရှစ်ဆယ်ရှိသော ရွှေတောင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ခြင်း၊ ယောသကသေဋ္ဌေး အား ခုနစ်နေရာ၌ သေကြောင်းကြံသော်လည်း ရောဂါမရှိ သေဘေး မငြိခြင်း၊ မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေးအား တစ်ပယ်မျှ အရပ်၌ တောနာခုနစ်ပါး ပြီးပြည့်စုံသော ဆိတ်ရုပ်၊ သိုးရုပ်များ ပေါ်ပေါက်ခြင်းတို့သည် ထိုသေဋ္ဌေးကြီးတို့၏ ပုညဝတော ဣဒ္ဓိကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်။

ဘုန်းကံကြီးမားသူ ၅-ဦး

- (၁) မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေး၊
- (၂) ၎င်း၏ သေဋ္ဌေးကတော် စန္ဒပဒုမသီရိ၊
- (၃) ၎င်းတို့၏ သား ဓနုဉ္ဇယသေဋ္ဌေး၊
- (၄) ၎င်းတို့၏ ချွေးမ သုမနာဒေဝီ၊ (ခနုဉ္ဇယသေဋ္ဌေး ကတော်)
- (၅) ၎င်းတို့၏ ကျွန် ပုဏ္ဏ၊

ဤ ၅-ဦးတို့သည် ဘုန်းကံကြီးမားသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ၎င်းတို့ ဘုန်းကံ ကြီးမားပုံမှာ ဤသို့ ဖြစ်သည်။

မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေးကြီးသည် ခေါင်းလျော် ပြီးနောက် ကောင်းကင်ကို မော်ကြည့်သောအခါ ကောင်းကင်မှ သလေးနီစပါးများ ကျလာပြီး စပါးကျီ (၁၂၅၀၀) တစ်သောင်းနှစ်ထောင်ငါးရာတို့ကို ပြည့်စေခဲ့သည်။

သေဋ္ဌေးကတော်ကြီး စန္ဒပဒုမသီရိသည် တစ်စလယ်ချက်မျှသော ထမင်းကို သူ့လက်ဖြင့် ကိုင်၍ ကျွေးမွေး ပေးကမ်း လှူဒါန်းလျှင် ဇမ္ဗူဒိပ် တစ်ကျွန်းလုံး ဓနုသူအားလုံး အစေ့အငှ ရရှိ၍ လူကုန်သွားသော်လည်း ထမင်းမှာမူ မကုန် သေးဘဲ ရှိနေသည်။

သေဋ္ဌေးကြီး မေဏ္ဍကနှင့် စန္ဒပဒုမသီရိတို့၏ သားဖြစ်သူ ခနုဉ္ဇယသေဋ္ဌေး ထည်လည်း ငွေတစ်ထောင်ထုပ်ကို ကိုင်၍ ဇမ္ဗူဒိပ်တစ်ကျွန်းလုံးရှိ လူအားလုံးကို ဝေပေးလျှင် လူအားလုံး အစေ့အငှ ရရှိပြီးသော်လည်း ငွေမှာမူ မကုန်သေးဘဲ ရှိနေလေသည်။

မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေးကြီးတို့၏ ချွေးမဖြစ်သူ(ခနုဉ္ဇယ၏ ဇနီး)သုမနာဒေဝီသည် လည်း စပါးပြည့်နေသော ပြည်တောင်းတစ်ခုကို ကိုင်၍ ဇမ္ဗူဒိပ်တစ်ကျွန်းလုံး နေ လူအားလုံးကို ဝေပေးလျှင် လူအားလုံးအား ဝေငှပြီးသော်လည်း စပါးမှာ မကုန်သေးပေ။

မေဏ္ဍကသေဋ္ဌေးကြီး၏ ကျွန်ဖြစ်သူ လယ်သမား ပုဏ္ဏသည်လည်း ထယ် တစ်ခုတည်းဖြင့် ထယ်ထိုးလျှင် ထယ်ရေလမ်းကြောင်းတို့သည် ထယ်၏ ဟိုဘက် ဒီဘက် ခုနစ်ကြောင်းစီအားဖြင့် ၁၅-ကြောင်းထို့ တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်ကြသည်။

တန်ခိုး အစိညာဉ်များ

ဤကဲ့သို့ ထူးထူးခြားခြား ပြီးမြောက်မှု စတောများသည် ထိုသူတို့၏ ကောင်းမှုကုသိုလ် ပြည့်စုံမှု ပုညဝတော ဣဒ္ဓိကြောင့် ဖြစ်ကြသည်။

(၈) ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိ

ဝိဇ္ဇာခိုရ်(ဝိဇ္ဇာ)၊ ဇေဒ်ဂါ၊ တပသီ(ရှသေ)တို့ ဂါထာ မန္တန်တန်ခိုးဖြင့် မြေလျှိုး မိုးပျံ ကောင်းကင်ယံ၌ သွားလာနိုင်ခြင်းသည် ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိမည်၏။
(ဝိဇ္ဇာ+မေ၊ ဝိဇ္ဇာ = ဂါထာ မန္တန်အတတ်ပညာဖြင့်+မေ=ပြီးသေစ)

ဝိဇ္ဇာခိုရ်တို့သည် ဂန္ဓာရီ ဝိဇ္ဇာ စသော မန္တန်များကို ရွတ်ဖတ်၍ (မန္တန်စုပုံ၍) ကောင်းကင်၌ သွားလာနိုင်ကြသည်။ မိုးကောင်းကင်၌ ဆင်တပ်၊ မြင်းတပ်၊ ရထားတပ်၊ ခြေလျင်တပ် စသော အမျိုးမျိုးစသော စစ်တပ်တို့ကို ပြုနိုင်ကြသည်။

(ည) သမ္မာပယောဂပစ္စယိဒ္ဓိ

လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအတိုင်း နည်းမှန်လမ်းမှန် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်းကြောင့် ထိုထိုအမှုကိစ္စ၏ ပြီးစီးပြည့်စုံခြင်းကို သမ္မာပယောဂပစ္စယိဒ္ဓိဟု ခေါ်သည်။
(သမ္မာ+ပယောဂ+ပစ္စယ။ သမ္မာ=မှန်ကန်စွာ+ ပယောဂ= အားထုတ်မှု+ ပစ္စယ=အကြောင်း)

ကမဂုဏ်မှ ထွက်မြောက်လို့မူ “နေက္ခမ္မ”ဖြင့် ကာမစ္ဆန္ဒကို ပယ်ခြင်း၊ မေတ္တာဖြင့် ဒေါသကို ပယ်ခြင်း၊ ပဌမဈာန်စသည်ဖြင့် နီဝရဏတို့ကို ပယ်ခြင်း၊ အရဟတ္တခံရဖြင့် အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်းသဘောတို့သည် အကျင့်ပဋိပတ်ကို နည်းလမ်းမှန်ကန်စွာ အားထုတ်မှုကြောင့် ပြီးမြောက်ခြင်း သမ္မာပယောဂပစ္စယိဒ္ဓိပင် ဖြစ်သည်။

ထို့ပြင် စစ်ပညာ၊ ဆေးပညာ၊ ဗေဒင်ပညာ၊ ပိဋကတ်သုံးပုံအတတ်ပညာ၊ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးရေးပညာ စသည်တို့သည်လည်း ထိုထိုအရာ၌ နည်းမှန် လမ်းမှန် ကြိုးစားအားထုတ်မှုကြောင့် ပြီးမြောက်ခြင်းသဘောပင်ဖြစ်၍ သမ္မာပယောဂပစ္စယိဒ္ဓိပင် မည်၏။

ဣဒ္ဓိဝိဇ္ဇာတန်ခိုးဖြင့် အမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းနိုင်ပုံ

ဣဒ္ဓိဝိဇ္ဇာအဘိညာဉ် ရရှိထားသော ထန်ခိုးရှင်သည် မိမိအလိုရှိရာ ထန်ခိုး ဖန်ဆင်းနိုင်ရန်အတွက် ရှေးဦးစွာ အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော အဘိညာပါဒကစတုတ္ထဈာန်(ပဉ္စမဈာန်)ကို ဝင်စားရမည်။ ထိုဈာန်မှထသော

အခါ မိမိ ဖြစ်စေလိုသည့်အတိုင်း “ဆတံ ဟောမိ=တစ်ရာ ဖြစ်ပါစေ။ သဟဿံ ဟောမိ =တစ်ထောင် ဖြစ်ပါစေ” စသည်ဖြင့် ပရိကံ ပြုရသည်။ ထို့နောက် တစ်ဖန် အဘိညာပါဒက တေုတ္တဈျာန်(ပဉ္စမဈျာန်)ကို ဝင်စားပြန်ရမည်။ ထိုဈျာန်မှထသောအခါ သန္နိဋ္ဌာပကအဓိဋ္ဌာန်(အပြီးသတ်ဆောက်တည်မှု) အဘိညာဉ်ကို ဝင်စားရမည်။ ထိုအခါ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် မိမိ ဖြစ်လိုရာအတိုင်း ဖန်ဆင်းနိုင်တော့၏။ ထိုဣဒ္ဓိဝိအဘိညာဉ်ရ တန်ခိုးရှင် သည်—

- အနည်းကို အများဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်၏။
- အများကို အနည်းဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်၏။
- ဖုံးကွယ်ဝေးခြားသည်ကို ထင်ရှား နီးနားအောင် ဖန်ဆင်းနိုင်၏။
- ထင်ရှား နီးနားကို ဖုံးကွယ်ဝေးခြားအောင် ဖန်ဆင်းနိုင်၏။
- အကာအကွယ် အတားအဆီး မရှိ သွားနိုင်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်၏။
- မြေလျှိုးနိုင်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်၏။
- မိုးပျံ့နိုင်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်၏။
- ရေပေါ်သွားနိုင်အောင် ဖန်ဆင်းနိုင်၏။
- လ နေတို့ကို ကိုင်တွယ် သုံးသပ်နိုင်၏။

အနည်းကို အများ၊ အများကို အနည်း ဖန်ဆင်းခြင်း

အဘိညာဉ်ရ တန်ခိုးရှင်သည် အနည်း (တစ်ယောက်တည်း)ကို အများ၊ အများကို အနည်း (တစ်ယောက်တည်း)ဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းရာ၌ သာဓက အဖြစ် အရှင်စူဠပန် တန်ခိုးဖန်ဆင်းပုံကိုပင် သိအပ်၏။

တစ်နေ့၌ ဆရာဇီဝက ဆွမ်းစားပင်ပိတ်ထားသဖြင့် မြတ်စွာဘုရား အမှူးရှိသော သံဃာတော်များ ဆရာဇီဝကအိမ်သို့ ဆွမ်းစားကြွတော်မူကြသည်။ ဘုရားရှင်အား ဆရာဇီဝက ယာဂုဆက်ကပ်သောအခါ ဘုရားရှင်က သပိတ်ကို လက်တော်ဖြင့် ပိတ်ထားလိုက်သည်။ ဇီဝက-က အကြောင်းကို ဇွေးမြန်းလျှောက်ထားရာ ကျောင်း၌ ရဟန်းတစ်ပါး ကျန်ရှိနေသေးကြောင်း ဘုရားရှင်က မိန့်တော်မူသည်။ ဇီဝကသည် ထိုရဟန်းအား သွားရောက်ပင့်ဆောင်ရန် အမျိုးသား တစ်ဦးကို အမြန်စေလွှတ်လိုက်၏။

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

အရှင်စူဠပန်သည် မိမိအား လာရောက် ပင့်ဆောင်သူ ဒကာ ကျောင်းသို့ မရောက်မီ မိမိ တစ်ပါးတည်းကို မိမိနှင့် ရုပ်သင်သဏ္ဍာန်တူ ရဟန်းပေါင်း တစ်ထောင်အဖြစ် အဘိညာဉ်တန်ခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်းထားသည်။ ထိုရဟန်းများ အနက် အချို့မှာ သင်္ကန်းချုပ်နေပုံ၊ အချို့မှာ သင်္ကန်းဆေးဆိုးနေပုံ၊ အချို့မှာ စာပြန်နေပုံ စသည်ဖြင့် တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှု မတူအောင် ဖန်ဆင်းထားသည်။

ထိုဒကာသည် မိမိအား အပင့်ခိုင်းစဉ်က ရဟန်းတစ်ပါးတည်းသာဟု ဧပြာလိုက်သော်လည်း ယခု ကျောင်း၌ ဧည့်မြင်ရသည်မှာ ရဟန်းတစ်ထောင် ခန့် ရှိနေသဖြင့် ဘုရားရှင်ထံ ပြန်၍ အကျိုးအကြောင်း လျှောက်ထားရပြန် သည်။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်က “အရှင်စူဠပန်ကို ဘုရားရှင် ခေါ်နေပါသည်”ဟု လျှောက်ရန် မိန့်တော်မူသဖြင့် ကျောင်းသို့ သွားရောက် လျှောက်ထားရာ ရဟန်းအားလုံးက “ငါ စူဠပန်၊ ငါ စူဠပန်”ဟု ဝိုင်းဆုံ၍ နှုတ်ခွန်းဆက်ကြပြန် သည်။

ထိုဒကာအနေဖြင့် အဘယ်ကိုယ်တော်သည် ရှင်စူဠပန်အစစ် ဖြစ်သည်ကို မဝေခွဲနိုင်ကြောင်း ပြန်လည် လျှောက်ထားရာ ဘုရားရှင်က “ပထမဆုံး ပြောသော ရဟန်းကို သင်္ကန်းစဆွဲပြီး အရှင်အား ဘုရားရှင် ခေါ်တော်မူသည်” ဟု ပြော၍ ပင့်လာရန် မိန့်ကြားတော်မူသည်အတိုင်း တစ်ဖန် သွားရောက်၍ ပင့်ရပြန်သည်။ “ငါ စူဠပန်”ဟု ပထမဦးဆုံး ပြောသော ရဟန်း၏ သင်္ကန်းစကို ဆွဲကိုင်လိုက်သည်နှင့်အစ်ပြိုင်နက် ဖန်ဆင်းထားသော နိမ္မိတရုပ်ပွား ရဟန်းများ အားလုံး ကွယ်ပျောက်သွားလေတော့သည်။

ဣဒ္ဓိဝိမ အဘိညာဉ် တန်ခိုးဖြင့် တစ်ဧယာက်တည်းမှ အများဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းရာ၌ “သတံဟောမိ=တစ်ရာဖြစ်ပါစေ၊ သဟသံ ဟောမိ=တစ်ထောင် ဖြစ်ပါစေ” စသည်ဖြင့် ပရိကံပြု၍ ဖန်ဆင်းရသည်။

တစ်ဖန် ထိုဖန်ဆင်းထားသော ရဟန်းတို့တွင် တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး ရုပ်အသွင် သဏ္ဍာန် တူကြသော်လည်း လုပ်ဆောင်ပုံချင်း မတူအောင်—

- “ဤမျှလောက်သော ရဟန်းတို့ ပထမအရွယ် ဖြစ်ကြပါစေထည်း”
- “ဤမျှလောက်သော ရဟန်းတို့ သင်္ကန်းချုပ်နေကြပါစေထည်း”
- “ဤမျှဖြင့် မိမိဖန်ဆင်းလိုတိုင်း ပရိကံတစ်ခုစီကို ပြု၍ ဖန်ဆင်းရသည်။

တစ်ပါးတည်းမှ အများဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းထားသည်ကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားသော အချိန်ကာလ မစေ့ရောက်မီ တန်ခိုးကို ရုပ်သိမ်းလို့မူ (ဝါ) အများကို တစ်ပါးတည်း ဖြစ်စေလို့မူ “ဧကော ဟောမိ=တစ်ပါးတည်း ဖြစ်စေသတည်း” ဟု ပရိကံပြု၍ ဖန်ဆင်းရသည်။ ထိုသို့မဟုတ်လျှင်လည်း ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားသော တန်ခိုး ဖန်ဆင်းရာ အချိန်ကာလ စေ့ရောက်ပါက ဖန်ဆင်းထားသည့် နိမ္မိတရုပ်ပွား အားလုံး အလိုအလျောက် ကွယ်ပျောက်သွားကြသည်။

ဖုံးကွယ်သည်ကို ထင်ရှားအောင်၊ ဝေးကွာသည်ကို နီးလာအောင် ဖန်ဆင်းခြင်း

ဣဒ္ဓိဝိဒေ အဘိညာဉ် ရရှိထားသော တန်ခိုးရှင်သည် အမိုက်မှောင်ကိုလည်း အလင်းရောင် ဖြစ်အောင် ပြုနိုင်၏။ ဖုံးကွယ်နေသည်ကိုလည်း ဟင်းလင်း နှင့်အောင် ထင်ရှားအောင် ပြုနိုင်၏။ ဝေးခြားနေသည်ကိုလည်း အနီးအနား ဖြစ်အောင် ပြုနိုင်၏။ ယင်းသို့ပြုရာ၌ အဘိညာပါဒက စတုတ္ထဈာန်မှထ၍ အမိုက်မှောင်သည် အလင်းဖြစ်စေသတည်း။ ဖုံးကွယ်နေသော အရာသည် ဟင်းလင်း ထင်ရှားစေသတည်း။ ဝေးခြားနေသောအရာသည် အနီးအနား၌ ဖြစ်စေသတည်းဟု ပရိကံပြု၍ ဖန်ဆင်းရသည်။ ထိုအခါ အမိုက်မှောင်မှ အလင်းရောင် ဖြစ်လာသည်။ ဖုံးကွယ်နေရာမှ ဟင်းလင်းဖွင့်၍ ထင်ရှားလာသည်။ ဝေးခြားနေရာမှ အနီးအနားသို့ ရောက်ရှိလာသည်။ သူတစ်ပါးကလည်း မိမိကို မြင်စေရန်၊ မိမိကလည်း သူတစ်ပါးကိုမြင်ရန် ဖန်ဆင်းနိုင်၏။

သာဓကအားဖြင့် ဘုရားရှင်သည် အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေး၏ ဆမီးဖြစ်သူ စူဠသုဘဒ္ဒါ ဗင့်လျှောက်သဖြင့် ဝိသင်္ကြံနတ်သား ဖန်ဆင်းသည့် ပြာသာဒ် ယာဉ်ပျံ ငါးရာတို့ဖြင့် သာဝတ္ထိမြို့မှ ခုနစ်ယူဇနာပေးသော သာဓကတမြို့သို့ ကြွတော်မူသည်။ ထိုအခါ သာဓကတ မြို့သူမြို့သားများနှင့် သာဝတ္ထိ မြို့သူ မြို့သားများ အချင်းချင်း အပြန်အလှန် မြင်ရအောင် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် အဓိဋ္ဌာန်ပြု ဖန်ဆင်းတော်မူသည်။ သာဓကတမြို့အလယ်၌ ပြာသာဒ်ယာဉ်ပျံမှ သက်ဆင်းတော်မူပြီးနောက် အဝီစိငရဲကို မြင်ရအောင် မြေကို နှစ်ခြမ်း ခွဲ၍ ပြတော်မူသည်။ ကောင်းကင်၌လည်း ဗြဟ္မာ့ပြည်ကို မြင်ရအောင် ပြတော် မူသည်။

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

ထင်ရှားသည်ကို ဖုံးကွယ်အောင်၊ နိုးသည်ကို ဝေးအောင် ဖန်ဆင်းခြင်း

ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ်ရသော တန်ခိုးရှင်သည် ထင်ထင် ရှားရှား ရှိနေသည်ကိုလည်း ဖုံးကွယ်သွားအောင် ပြုနိုင်သည်။ အနီးအနား၌ ရှိနေသည်ကိုလည်း မမြင်ရအောင်၊ ဝေးခြားအောင် ပြုနိုင်သည်။ အနီးအနား၌ ရှိနေသော မိမိကိုလည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးကို လည်းကောင်း မမြင်ရအောင် ပြုနိုင်သည်။

ယင်းသို့ ပြုရာ၌ တန်ခိုးရှင်သည် အဘိညာဉ်၏ အခြေပြစ်သော တေုတ္တဈျာန်မှထ၍ အမိုက်တိုက် ဖြစ်စေသည်။ ထင်းရှူးနေသောအရာသည် ဖုံးကွယ်သွားစေ သတည်း။ အနီး အနားသည် အဝေး အခြား ဖြစ်စေ သတည်းဟု ပရိတ်ပြု၍ အဓိဋ္ဌာန် ရသည်။ ထိုအဓိဋ္ဌာန် စိတ်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် မိမိ ဖြစ်စေလိုသည့် အတိုင်း ဖြစ်သွားသည်။

သာဓကအားဖြင့် ဗာဏုဏသီ သေဋ္ဌေးကြီးနှင့် သေဋ္ဌေး(ကတော်) သုဇာတာတို့၏ တစ်ဦးတည်းသောသား ယသသည် နွေ၊ မိုး၊ ဆောင်းအလိုက် စံနန်းသုံးဆောင်တို့ဖြင့် မိန်းနား ကြီးကျယ်စွာ စည်းစိမ်ခံစား နေရသော်လည်း လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ် အပေါ်၌ ငြီးငွေ့လာသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်နေ့သော ကာလ မိုးမလင်းမီ အချိန်တွင် အိမ်မှ ထွက်၍ မိဂဒါဂုန် တောဘက်သို့ ရွှေခြေနှင်းစီးလျက် တစ်ဦးတည်း ထွက်လာခဲ့သည်။

ဘုရားရှင်သည်လည်း ယသ၏ အကြောင်းကို သိမြင်တော်မူသဖြင့် စကြိုမှ သက်ကာ ယသကို စောင့်မျှော်လျက် ထိုင်နေဟော်မူသည်။ ယသ သေဋ္ဌေးသားသည် ဘုရားရှင်ထံ ရောက်၍ ဘုရားရှင် ဟောကြားသော ဝုရားတော်ကို နှာကြားရသဖြင့် သောတာပန် တည်လေသည်။ အိမ်၌ကား ယသ ပျောက်၍ မိဘများ ပုပင်သေက ရောက်နေကြပြီ။ စံနန်းသုံးဆောင် နေရာအနှံ့ ရှာသော်လည်း ယသကို မတွေ့ရပေ။ သို့ဖြစ်ရာ ဖခင် သေဋ္ဌေးကြီးသည် အရပ်လေးမျက်နှာသို့ မြင်းစီးကျော်များ လွှတ်၍ အရှာခိုင်းသည်။ ကိုယ်တိုင်မူကား မိဂဒါဂုန်တောဘက်သို့ သားကို ရှာရန် ထွက်လာခဲ့သည်။

သေဋ္ဌေးကြီးသည် တစ်နေရာသို့အရောက်တွင် သားယသ စီးနှင်းသွားသော ရွှေခြေနှင်းရာကို တွေ့လိုက်ရသဖြင့် မျက်ခြည်မပြတ် ခြေရာခံကာ လိုက်ရှာတော့၏။ ဘုရားရှင်သည် ယသ၏ ဖခင် သေဋ္ဌေးကြီး လာနေသည်ကို အဝေးမှပင် မြင်တော်မူသဖြင့် မဂ်ဗိုလ်အတွက် အနှောင့်အယှက် မဖြစ်စေရန် ယသသို့ သားအဖ အချင်းချင်း မမြင်ရအောင် အဘိညာဉ် တန်ခိုးဖြင့် ဖုံးကွယ်ထားတော်မူသည်။

သေဋ္ဌေးကြီးက “အရှင်ဘုရား၊ တပည့်တော်၏သား ယသကို တွေ့မြင်လိုက် ပါသလား” ဟု မေးရာ ဘုရားရှင်က “သင်၏ သားကို တွေ့လိုလျှင် ဤနေရာ၌ ပင် ထိုင်ဦးလော့၊ ဤနေရာ၌ ထိုင်နေရင်းပင် အနီးအနားတွင် သင်၏ သားကို တွေ့မြင်ရလိမ့်မည်” ဟု မိန့်တော်မူသဖြင့် သေဋ္ဌေးကြီး ဝမ်းသာသွားသည်။

သေဋ္ဌေးကြီး ထိုင်ပြီးသောအခါ ဘုရားရှင်သည် တရားတော်ကို ဆက်လက်၍ ဟောကြားတော်မူရာ သေဋ္ဌေးကြီးမှာလည်း သောတာပန်တည်လေတော့သည်။ ယသသည် ဖခင်ကြီးအား ဘုရားရှင် တရားဟောနေစဉ်မှာပင် မိမိ သိမြင် ခဲ့သော တရားကျင့်စဉ် အတိုင်း သစ္စာလေးပါးကို သုံးသပ်ဆင်ခြင်ရာ ရဟန္တာ အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလေသည်။ ထိုစဉ် ဘုရားရှင်သည် သားအဖ အချင်းချင်း မမြင်ရအောင် ဖန်ဆင်းထားသော တန်ခိုး အစီအရင်ကို ရုပ်သိမ်းတော်မူပြီး သားအဖ အချင်းချင်း မြင်ကြစေသတည်းဟု အဓိဋ္ဌာန် ပြုတော်မူလိုက်ရာ သေဋ္ဌေးကြီးမှာ မိမိနှင့် အနီးကပ် ထိုင်နေသော သားယသကို ဘွားခနဲ တွေ့မြင်လိုက်ရသဖြင့် အလွန်ပင် ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ဖြစ်ရလေတော့သည်။

အကာအကွယ် အတားအဆီးမရှိ သွားနိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း

ဗုဒ္ဓိဝိမ အဘိညာဉ်ရသော တန်ခိုးရှင်သည် ကောင်းကင်ပြင်မှာကဲ့သို့ အငြိ အထွယ် မရှိဘဲ နံရံကိုလည်း ဖောက်ထွက်၍ သွားနိုင်၏။ တံတိုင်းကိုလည်း ဖောက်ထွက်၍ သွားနိုင်၏။ တောင်ကိုလည်း ဖောက်ထွက်၍ သွားနိုင်၏။ မည်သည့် အရာဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော မည်မျှ ကြီးမား ထူပြောသော နံရံ ထံတိုင်း ဖြစ်စေ၊ မည်မျှ ကြီးမားသော သံတောင် ကျောက်တောင်ပင် ဖြစ်စေ ဖောက်ထွင်း နိုင်၏။

သို့ရာတွင် ထိုနံရံ၊ တံတိုင်း၊ တောင်တို့ကို ဖောက်ထွင်း သွားလာလိုသော တန်ခိုးရှင်သည် အာကာသကသိုဏ်း ဈာန်ကို ဝင်စားပြီး ထိုဈာန်မှ ထလျှင် မိမိ ဖောက်ထွင်း သွားလိုသော နံရံ စသည်တို့ကို “အပေါက် အခေါင်း ဟင်းထင်း အာကာသ ဖြစ်စေသတည်း” ဟု ပရိကံ ပြု၍ အဓိဋ္ဌာန် ရသည်။ ထိုအဓိဋ္ဌာန် စိတ်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် နံရံ စသည်၌ တန်ခိုးရှင် အထွက် ထုတ်ချင်း ပေါက်လေတော့သည်။

နံရံ၊ တံတိုင်း စသည်ကို ထုတ်ချင်းပေါက် အာကာသဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်း ရာ၌ “ပင်ကို ပကတိအားဖြင့် အာကာသ ကသိုဏ်းကို နိုင်နင်းစွာ ရရှိသူ၊ ဝင်စားနိုင်သူ ဖြစ်ရမည်” ဟု ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၌ ဖော်ပြ၏။ မဟာဋီကာ၌ကား ပထဝီ ကသိုဏ်းစသော ကသိုဏ်း တစ်ပါးပါး၌ ကသိုဏ်း ဈာန်ဝင်စား၍ အဓိဋ္ဌာန်လျှင် ဖြစ်ကြောင်း၊ သမာပတ် ရှစ်ပါး၌ ဝသီဘော်မြောက်ခြင်း သည်သာ ပမာဏဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

မြေလျှိုးနိုင်အောင် ဖန်ဆင်းခြင်း

မြေလျှိုးခြင်းကို ပါဠိစာပေတွင် မြေ၌ ပေါ်ခြင်း၊ ၎င်းပေါ်တွင် သုံးသည်။ ထိုသို့ အဘိညာဉ်ရသော တန်ခိုးရှင်သည် မြေကြီးထဲ၌လည်း ၎င်းလျှိုး သွားလာ နိုင်သည်။ တစ်ဖန် မြေကြီးထဲမှလည်း ပေါ်ထွက် လာနိုင်သည်။ ထိုသို့ မြေကြီးထဲ၌ ပေါ်ခြင်း ၎င်းပေါ်ကို ဖန်ဆင်းနိုင်ရန် အတွက် အာပေါ ကသိုဏ်းကို အဘိညာပါဒက ဈာန်အထိ ဝင်စားရသည်။ ထိုဈာန်မှ ထလျှင် မိမိ အလိုရှိသလောက် ဤမျှသော အရပ်၌ မြေသည် ရေဖြစ်စေသတည်းဟု ပရိကံပြု၍ အဓိဋ္ဌာန် ရသည်။ ယင်းသို့ အဓိဋ္ဌာန်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် မြေသည် ရေဖြစ်သွားတော့၏။

တန်ခိုးရှင်သည် ထိုရေ၌ ၎င်းပေါ်ခြင်း၊ ပေါ်ခြင်းကို ပြုနိုင်လေသည်။ ဤမျှသာ မက ထိုရေ၌ ရေခါးခြင်း၊ သောက်ခြင်း၊ မျက်နှာသစ်ခြင်း စသည်တို့ကိုလည်း ပြုလုပ်နိုင်သည်။ ရေသာမက အလိုရှိလျှင် ထောပတ်၊ ဆီ၊ ပျား၊ တင်လဲ စသည် ဖြစ်အောင်လည်း ဖန်ဆင်းနိုင်သည်။ ထိုဖန်ဆင်းထားသော ထောပတ် စသည်ကို စား၍လည်း ရသည်။

တန်ခိုးရှင်သည် မြေကို ဖန်ဆင်းထားသော ရေ၌ စိုစေလိုလျှင် စို၏။ မစို စေလိုလျှင် မစို။ ထိုမြေသည် ဖန်ဆင်းရှင် အတွက်သာ ရေဖြစ်နေ၏။ အခြား သူတို့ အတွက်ကား မြေသာ ဖြစ်၏။ အခြားသူတို့ အတွက်လည်း ကာလ အပိုင်းအခြားဖြင့် မြေကို ရေအဖြစ် ဖန်ဆင်း နိုင်သည်။ အချိန် ကာလ စေ့လျှင် မြေသာလျှင် ပြန်ဖြစ်သွားသည်။

မြေ၌ ပေါ်ခြင်း၊ ၎င်းပေါ်ကို ပြုရာတွင် အရှင် အာနန္ဒာကို သာဓကအဖြစ် ထုတ်ပြ ပါဠိမည်။

ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးနောက် သုံးလကျော်ရောက်သော ဝမ်းနေ့တွင် အရှင် မဟာကဿပ အမှူးရှိသော ရဟန္တာ ငါးရာတို့ ပထမ သံဂါယနာ တင်ကြမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသံဂါယနာ တင်ပွဲတွင် အရှင်အာနန္ဒာ မပါ၍ မဖြစ်ပေ။ သို့သော် အရှင်အာနန္ဒာမှာ ရဟန္တာမဖြစ်သေးသဖြင့် ရဟန္တာ တို့ချည်း ပြုလုပ်မည့် သံဃာအစည်းအဝေးသို့ ကြွရောက်ရန် မသင့်လျော်ပေ။ သံဃာငါးရာအတွက် နေရာခင်းထားရာတွင် သံဃာစုံသောအခါ သံဃာ တစ်ပါးစာ နေရာ လစ်လပ်နေသည်။ အချို့သံဃာများက “ဤနေရာ မည်သူ အတွက်နည်း”ဟု မေးရာ တစ်ပါးက အရှင်အာနန္ဒာအတွက် ဖြစ်ကြောင်း ဖြေကြားသည်။ အရှင်အာနန္ဒာ ဘယ်ကြွနေသနည်းဟု မေးရာ ဖြေမည်သူ မရှိတော့ချေ။

ထိုအချိန်တွင် အရှင်အာနန္ဒာသည် ရဟန္တာဖြစ်ပြီး၍ မိမိ၏ တန်ခိုးအာနုဘော်ကို ပြလိုသောကြောင့် အဘိညာဉ်တန်ခိုးဖြင့် မြေကြီးထဲသို့ ငုပ်လျှိုးသွားပြီး အစည်းအဝေးအတွင်း၌ မြေမှ သွားခနဲပေါ်၍ မိမိအတွက် ခင်းထားသော နေရာ၌ ထိုင်တော်မူလေသည်။

ကောင်းကင်၌ သွားလာနိုင်ခြင်း

ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်ရသော တန်ခိုးရှင်သည် ငှက်ကဲ့သို့ ကောင်းကင်၌ပျံသန်း သွားလာနိုင်၏။ အလိုရှိလျှင် ထိုင်လျက်၊ လျောင်းလျက်လည်း လေထဲ၌ ရွေ့လျား သွားလာနိုင်သည်။ ပကတိလူတို့ ပကတိမြေပေါ်၌ သွား၊ ရပ်ထိုင်၊ လျောင်း ပြုသကဲ့သို့ ကောင်းကင်၌ သွားနိုင်၊ ရပ်နိုင်၊ ထိုင်နိုင်၊ လျောင်းနိုင် သည်။

ကောင်းကင်၌ သွားလာလိုသော တန်ခိုးရှင်သည် ပထဝီကသိုဏ်းသမာပတ်ကို နိုင်နင်းစွာ ဝင်စားနိုင်သူ ဖြစ်ရမည်။ ပထဝီကသိုဏ်းကို အဘိညာပါဒက (အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ) စတုတ္ထဈာန်အထိ ဝင်စားပြီးနောက် ကောင်းကင်ကို “မြေဖြစ်စေသတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုရသည်။ ယင်းသို့ အဓိဋ္ဌာန်ပြု၍ ဖြစ်ပေါ် လာသော ကောင်းကင်မြေပြင်၌ အလိုရှိသလို လမ်းလျှောက်သွားခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ လျောင်းခြင်းကို ပြုလုပ်နိုင်သည်။

ကောင်းကင်၌ သွားလာလိုသော တန်ခိုးရှင်သည် ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ် သာမက ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ကိုပါ ရရှိရန် လိုအပ်သည်။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ကောင်းကင်၌ ဖြစ်ပေါ်တတ်သော ရာသီတုအန္တဇာယ်၊ နဂါးဂဠုန် စသည်တို့၏ အန္တရာယ်ကို မြင်နိုင်ရန်ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကောင်းကင်မှ မြေပြင်သို့ သက်ဆင်းလိုသောအခါ မသင့်လျော်သော ရေချိုးဆိပ်၊ ရွာတံခါး စသည်တို့၌ မသက်ဆင်းမိရန် ဒိဗ္ဗစက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှု၍ လူသူဆိတ်ကွယ်ရာ၌ ဆင်းသက်ရမည် ဖြစ်သည်။

ရေပေါ်၌ သွားနိုင်ခြင်း

ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်ရသော တန်ခိုးရှင်သည် မြေပေါ်မှာကဲ့သို့ ရေပေါ်၌လည်း သွားလာနိုင်သည်။ သွားရုံသက်သက် မဟုတ်ဘဲ ကြိုက်နှစ်သက်ရာ ဣရိယာပုထ် ဖြင့် နေထိုင်နိုင်သည်။ ယင်းသို့ ရေပေါ်၌ သွား၊ ရပ်၊ ထိုင်၊ လျောင်း လိုသော တန်ခိုးရှင်သည် ပထဝီကသိုဏ်းကို အဘိညာပါဒက (အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ) စတုတ္ထဈာန်အထိအောင် ဝင်စား၍ “ရေပြင်သည် မြေပြင် ဖြစ်စေသတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုရသည်။ ယင်းသို့ အဓိဋ္ဌာန်လိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ပကတိရေပြင် သည် တန်ခိုးရှင်အတွက် မြေပြင် ဖြစ်သွားတော့သည်။ ထိုမြေပြင်၌ မိမိ

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

ဤကိစ္စဖြစ်သက်ရာ ဣရိယာပုထိဖြင့် လှုပ်ရှားသွားလာနိုင်သည်။ တွေ့မြင်ရသော ဆူထိုအဖို့မှာ ရေပြင်၌ သွားနေသည်၊ ထိုင်နေသည်၊ ရပ်နေသည်၊ လျှော့ခင်း နေသည်ဟု ထင်မြင်ရသည်။

ရေပြင်ကို မြေပြင်ဖြစ်အောင် ဖန်ဆင်းရာတွင် မြေသက်သက်မျှသာ မဟုတ်ဘဲ ထိုမြေ၌ ပတ္တမြား၊ ရွှေ၊ တောင်၊ သစ်ပင် အလိုရှိရာကိုလည်း ဖန်ဆင်းနိုင်၏။ ထိုမြေသည် ဖန်ဆင်းသူ တန်ခိုးရှင်အတွက်သာ ဖြစ်ပြီး အခြားလူများအတွက် ကား ရေသာလျှင် ဖြစ်သည်။ ထိုတန်ခိုးရှင်သည် ရေပေါ်၌သာမဟုတ်၊ ရေထဲ၌ လည်း ငုပ်လျှိုးသွားလာနိုင်သည်။

ဗုဒ္ဓိဝိအဘိညာဉ်တန်ခိုး ဖန်ဆင်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကိုရင် သံဆရာကိတိ အကြောင်းကို ဖော်ပြပါမည်။

သိကြားမင်း၏ ပြာသာဒ်ကို ခြေကြားဖြင့် ညှပ်၍ လှုပ်ပြခြင်း

ကိုရင်လေး ရှင်သံဆရာကိတိသည် အရှင်မဟာနာဂမထေရ်၏ တူဖြစ်ပြီး ရှင်ပြုရန် ဆံချစဉ်မှာပင် ရဟန္တာဖြစ်ခဲ့သည်။ ထိုကိုရင်လေးသည် အဘိညာဉ် တန်ခိုးနှင့်လည်း ပြည့်စုံသည်။ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသည်နှင့် ကိုရင်လေး စဉ်းစား ဆင်ခြင်မိသည်မှာ-

“ဤသားသနာတော်၌ ရှင်ရဟန်းပြုသည့်နေ့မှာပင် ရဟန္တာဖြစ်ပြီး သိကြားမင်း၏ ဝေဇယန္တာပြာသာဒ်ကို လှုပ်ပူးသော ရဟန်းတော်များ ဝေးက ရှိခဲ့ဖူးသလော”

ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ထိုသို့စဉ်းစားဆင်ခြင်ရာ တစ်ပါးမျှ မရှိခဲ့ဖူးသည်ကို သိ၍ “ငါ လှုပ်ပြမည်” ဟု ကြံကာ အဘိညာဉ်တန်ခိုးဖြင့် ချက်ချင်း တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ကြွလေ သည်။ တာဝတိံသာသို့ ရောက်လျှင် သိကြားမင်း၏ ဝေဇယန္တာပြာသာဒ် အပေါ်၌ ရပ်ပြီး ပြာသာဒ်ကြီးကို လက်ဖြင့်လှုပ်၊ ခြေဖြင့်လှုပ်၍ ဖမ်းကြည့်ရာ လှုပ်မရဘဲ ဖြစ်နေသည်။ ထိုအခါ သိကြားမင်း၏ ဇနီးနှင့် နတ်သမီးတို့က-

“သားမောင် ကိုရင်လေး သားမောင်ဟာ ဦးခေါင်းမှာ မိခင် ဝမ်းဗိုက်နဲ့တောင်မှ မပျောက်သေးဘူး (ခုမှ မွေးကင်းစဟု ဆိုလိုသည်)။ နတ်ပြည်လာပြီး ဝေဇယန္တာပြာသာဒ်ကြီးကို လှုပ်ရမ်းရသလား၊ အဘယ်မှာ ဖြစ်နိုင်ပါမည်လဲ ကိုရင်၊ ဝေဇယန္တာပြာသာဒ်ကြီးဟာ ခိုင်မာစေဘဲ အဆောက်အအုံကြီး မဟုတ်ပါလား”

ဟု ပြောဆို လှောင်ပြောင်ကြသည်။

ကိုရင်လေးသည် နတ်သမီးများ၏ လှောင်ပြောင်မှုကို ခံရသောအခါ “ငါ ဆရာနည်းကို အပြည့်အစုံမရခဲ့ဘဲ ဤသို့လှောင်ပြောင်ခြင်း ခံရသည်” ဟု သဘောပေါက်ကာ ဦးလေးတော် ဆရာမြင်သော အရှင်မဟာနာဂမထေရ် ကြီးကို သတိရလေသည်။ ဆရာမြတ် မည်သည့်နေရာသို့ ရောက်ရှိမနည်းကို အဘိညာဉ်ဖြင့် ဆင်ခြင်ကြည့်ရှုရာ သမုဒ္ဒရာအတွင်း၌ လိုဏ်ဂူဖန်ဆင်း၍ သီတင်းသုံးနေတော်မူသည်ကို သိမြင်လေသည်။

ကိုရင်လေးသည် ချက်ချင်းပင် ဆရာမထေရ်မြတ် သီတင်းသုံးနေရာ သမုဒ္ဒရာထဲသို့ အဘိညာဉ်ထန်ခိုးဖြင့် သွားရောက်၍ မထေရ်ကြီးအား မှီခို ထန်တော့ကာ မထေရ်ကြီးရွှေ့မှောက်၌ ရပ်နေလေသည်။ ထိုအခါ မထေရ် ကြီးက-

“ချစ်သား သင်သည် စစ်ပညာမတတ်သေးဘဲ အဘယ်ကြောင့် စစ်ကို အလျင် ထိုးချင်ဘိသနည်း”

ဟု ဆီး၍ မိန့်တော်မူပြီး “ချစ်သား၊ သင်သည် ဝေဇယန္တာ ပြာသာဒ် ကြီးကို မလှုပ်နိုင်ခဲ့ဘူးမဟုတ်လား” ဟု မေးတော်မူရာ ကိုရင်လေးကလည်း “ဆရာနည်းကို အပြည့်အစုံမရ၍ မလှုပ်ပြနိုင်ခဲ့ပါကြောင်း” အမှန်အထိုင်း လျှောက်ထားလေသည်။ ထိုအခါ မထေရ်ကြီးက-

“ချစ်သား သင်ကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးမှ မလှုပ်ပြနိုင်လျှင် ဤ လောက၌ အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ် လှုပ်ပြနိုင်ပါမည်နည်း၊ ချစ်သား၊ သင်မြင်ဖူး သည် မဟုတ်လော၊ ရေပေါ်၌ ပေါလောပေါ်ပြီး မျောနေသော နွားချေးခြောက်များထို့ပြင် ဆီပုဆိုးကင်းနှင့် မုန့်ကြော်ရာတွင် ဆီတွေ ဆိုးကင်းဘေးပတ်လည်၌ နယ်နိမိတ်ခြားနေသည်ကို တွေ့မြင်ဖူးသည် မဟုတ်လော၊ ဤမျှလောက် နည်းပေးလျှင် ချစ်သား နားလည်လောက် မပါပြီ”

ဟု မိန့်ကြားတော်မူသည်။

ကိုရင်လေး ရှင်သံဃာ့ကျိတ်သည် “ဤမျှလောက်ဆိုလျှင် နည်းရပါပြီဘုရား” ဟု လျှောက်ထားကာ အာပေါကသိုဏ်း အာရုံရှိသော ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စား၍ ဝေဇယန္တာပြာသာဒ်တည်ရာ တစ်ပြင်လုံးကို ရေဖြစ်အောင် အဓိဋ္ဌာန် ပြီးနောက် တာဝတိံသာနတ်ပြည်သို့ ပြန်တက်လေသည်။

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

နတ်သမီးများသည် ကိုရင်လေး ပြန်ကြွလာသည်ကို မြင်ကြသောအခါ “ကိုရင်လေး တစ်ခေါက်ပြန်ကြွလာပြန်ပြီလား။ အရင်တစ်ခါ လှောင်ပြောင် လွှတ်လိုက်တာ မမှတ်မိသေးဘူးထင်တယ်” ဟု ဝိုင်း၍ ပြောဆိုကြသည်။ ထိုအခါ သိကြားမင်းက-

ရှင်မထို ထိုသားတော် ကိုရင်လေးကို ယခုအထိ ပြောဆို လှောင် ပြောင်နေကြတုန်း သဲလား။ ကိုရင်လေး သူ့ဆရာ ဆီက နည်းရ လာပြီ။ မကြာမီ ဤပြာသာဒ်ကြီးကို လှုပ်ရမ်းပြုလိမ့်မယ်။ ကိုရင် လေးကို အထင်သေးသည့်သဘောနှင့် မထီလေးစား မပြောကြနဲ့-

ဟု တားမြစ်လေသည်။

သိကြားမင်း တားမြစ်၍ မပြီးဆုံးမိမှာပင် ကိုရင်လေးသည် ဧဝဇယန္တာ ပြာသာဒ်ကြီး၏ ဧထုတ်ထုပိကာကို ခြေမကြားဖြင့်ညှပ်ကာ သွက်သွက်ခါ အောင် လှုပ်ရမ်းပြလေသည်။ ထိုအခါ စောစောက လှောင်ပြောင်ကြသော နတ်သမီးများမှာ အလွန်တရာ ကြောက်လန့် တုန်လှုပ်ခြောက်ခြားကာ-

“ကိုရင်လေးဘုရား သိင်္ဂြိုဟ် မလှုပ်ပါလေနဲ့ဘုရား။ ရပ်ပေးတော် မူပါ။ ကြောက်လှပါပြီ ဘုရား”

ဟု အော်ဟစ် တောင်းပန်ကြသည်။ ကိုရင်လေးသည် နတ်သမီးများတောင်းပန် သဖြင့် ပြာသာဒ်ကြီးကို နေမြဲတိုင်း တည်နေစေပြီးနောက် ပြာသာဒ်ထိပ်ဖျား၌ ရပ်တော်မူကာ-

“ငါသည် ရှင်သာမဏေပြုရာနေ့မှာပင် ရဟန္တာဖြစ်ပြီး ထိုနေ့မှာပင် သိကြားမင်း၏ ဧဝဇယန္တာပြာသာဒ်ကြီးကို လှုပ်ပြနိုင်ခဲ့ပေပြီ။ ဘုရား၊ တထားနှင့် သံဃာအရှင်မြတ်တို့၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကား အံ့ဩဖွယ်ရာ ထူးခြား မြင့်မြတ်ပါပေစွတကား”

ဟု ဥဒါန်းကျူးတော်မူလေသည်။

လ, နေ့ထိုကို ကိုင်တွယ်သုံးသပ်နိုင်ခြင်း

ဣဒ္ဓိဝိအဘိညာဉ်ရသော တန်ခိုးရှင်သည် အလိုရှိပါက လ, နေ့ထိုကိုလည်း လက်ဖြင့် ကိုင်တွယ် သုံးသပ်နိုင်၏။ ထိုသို့ လ, နေ့ထိုကို ဤလှူ့ပြည်၌ပင် ကိုင်တွယ် သုံးသပ်လိုသောအခါ ကဆိုက် တစ်ပါးပါး၌ အဘိညာပါဒက (အဘိညာဉ်၏ အခြေခံ) စတုတ္ထဈာန်တို့၏အောင် ဝင်စားရသည်။ ထိုဈာန်မှ ထလျှင် လနှင့်နေ့ထိုကို အာရုံပြု ဆင်ခြင်၍ မိမိ၏ တစ်တောင်ထွာအတွင်း၌

ဖြစ်စေသတည်းဟု ဉာဏ်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်ရသည်။ ယင်းသို့ အဓိဋ္ဌာန်လိုက်သည်နှင့်
 အစ်ပြိုင်နက် (အပွားဖြစ်သော) လနှင့် နေတို့သည် အညှာမှ ပြုတ်ကျသော
 အနီးသီးကဲ့သို့ တန်ခိုးရှင်၏ တစ်တောင်ထွာ အတွင်း၌ ဖြစ်လာ၏။ ထိုအခါ
 တန်ခိုးရှင်သည် လ၊ နေ တို့ကို ထိုင်လျက်ဖြစ်စေ၊ လျောင်းလျက်ဖြစ်စေ
 လက်ဖြင့် ကိုင်တွယ်သုံးသပ်နိုင်တော့၏။ ထိုမျှမကသေး၊ အလိုရှိလျှင် လ၊ နေ
 တို့ကို ခြေနှုတ် ဆိုးခြမ်းကဲ့သို့ဖြစ် ပြု၍ ခြေတို့ကို တင်ထားနိုင်သည်။ အင်းပျဉ်
 ပြု၍ တက်ထိုင်နိုင်သည်။ ညောင်စောင်းပြု၍ တက်လျောင်းနိုင်သည်။ တံက
 ပျဉ်ချပ်ပြု၍ မှီနေနိုင်သည်။

ဣဒ္ဓိဝိဓတန်ခိုးရှင်သည် လ၊ နေတို့ထံသို့သွားရောက်၍ သုံးသပ်လိုလျှင်လည်း
 သုံးသပ်၍ ရ၏။ မိမိလက်ကို ပွားအောင် ပြု၍ ရှည်အောင်ပြု၍လည်း သုံးသပ်နိုင်
 ၏။ လက်ကို ပွားပေး ရှည်စေရာတွင် ကိုယ်တွင်းရုပ်(ဥပါဒိန္နကရုပ်)က ပွားသလော၊
 ကိုယ်ပရုပ် (အနုပါဒိန္နကရုပ်)က ပွားသလောဟု မေးလျှင် ကိုယ်တွင်းရုပ်ကို
 မှီ၍ ကိုယ်ပ ရုပ်က ပွားသည်ဟု ဖြေဆိုရမည် ဖြစ်သည်။

ထိုကောင်းရပ်၌ အရှင်တိပိဋကဂ္ဂုဋ္ဌနာဂမထေရ်က-

အသို့နည်း ငါ့ရှင်တို့ ကိုယ်တွင်းရုပ်သည် ငယ်သည်လည်း မဖြစ်
 တေးပြီလော၊ ကြီးသည်လည်း မဖြစ်တေးပြီလော၊ အကြင်အခါ၌
 တန်ခိုးရှင်သည် သော့ပေါက် စသည်ဖြင့် ထွက်လို၏။ ထိုအခါ ကိုယ်တွင်း
 ရုပ် သေးငယ်သွားသည် မဟုတ်လော၊ အကြင်အခါ၌ ကြီးမားသော
 ခန္ဓာကိုယ်ကို ပြုလို၏။ ထိုအခါ၌ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ-န်ကဲ့သို့ ကြီးမား
 သည် မဟုတ်လော-

ဟု မိန့်တော်မူခဲ့သည်။

ကြီးအောင်, သေးအောင် ဖန်ဆင်းခြင်း

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်နှင့် နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်း

ဘုရားရှင်သည် “မနက်ပြန် ရဟန်းငါးရာနှင့်တကွ ဆွမ်းစား ကြွတော်မူပါ”ဟု
 အနားထပ်ထိသေဋ္ဌေး ဆွမ်းစားပင့်သည်ကို လက်ခံထားတော်မူသည်။ ထိုနေ့
 နံနက် မိုးသောက်ချိန်၌ လောကဓာတ် တစ်သောင်းကို ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူရာ
 ဘုရားရှင်၏ ဉာဏ်တော်၌ နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်း ထင်ပေါ်လာသည်။ ထိုနဂါး၏
 သရဏကို တည်ခြင်း အကြောင်းကို ဆင်ခြင်တော်မူရာ၌ကား “ဤနဂါးသည်
 မှားသောအဟူ ရှိ၏။ ရတနာသုံးပါး၌ မကြည်ညို”ဟု မြင်တော်မူသည်။
 ထိုနဂါးအား မည်သူ ဆုံးမနိုင်မည်နည်းဟု ဆင်ခြင်ပြန်ရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်
 ကို မြင်တော်မူသည်။

ဘုရားရှင်သည် အရှင်အာနန္ဒာကို ခေါ်၍ ရဟန်းငါးရာထို့အား နတ်ပြည်သို့ ကြွရောက်မည် ဖြစ်ကြောင်း ပြောကြားစေသည်။ ထိုနေ့မှာပင် နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးမင်းသည်လည်း စားပွဲ သောက်ပွဲ ကျင်းပရန် စီမံနေသည်။ နဂါးမင်းသည် နဂါးပရိသတ် ခြံရံလျက် ရတနာခွက်ဖြင့် ထည့်ထားသော နတ်သုခ္ဓါများကို စားရန် ကြည့်ရှုနေသည်။

ဘုရားရှင်သည် နဂါးမင်း၏ ဘုံဗိမာန် မျက်နှာကြက် အကက်အရပ်မှ ရဟန်းငါးရာနှင့်တကွ တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့ ကြွတော်မူသည်။ ထိုအခါ ရဟန်းထို၏ ဓမ္မိမု ပြုမုန့်များ နဂါးမင်း၏ ဦးထိပ်ပေါ်သို့ ကျကုန်၏။ နဂါးမင်းသည် စိတ်ဆိုးပြီး ဘု၏ ပကတိကိုယ်ကို စွန့်၍ ဖန်ဆင်းသော ခန္ဓာကိုယ်ကြီးဖြင့် မြင်းမိုရ်တောင်ကို ရုစပ်ပတ် ရစ်ပတ်၍ အထက်၌ ပါးပျဉ်းဖြင့် အုပ်မိုးကာ တာဝတိံသာ နတ်ဘုံကို မမြင်ရအောင် မှောင်အတိ ဖြစ်စေသည်။

ထိုအခါ အရှင်ရဋ္ဌပါလက “ယခင်က ဤအရပ်၌ မြင်းမိုရ်တောင်၊ ယာဝတိံသာ၊ ဝေဇယန္တာပြာသာဒ် စသည်တို့ကို မြင်ပြီး ယခုအခါ မမြင်ရ သည်မှာ အဘယ့်ကြောင့်နည်း” ဟု ဘုရားရှင်အား မေးရာ “နန္ဒောပနန္ဒနဂါးမင်း သင်တို့ကို အမျက်ထွက်သောကြောင့် မမြင်ရအောင် အမှောင်ချထားသည်” ဟု ဘုရားရှင်က မိန့်တော်မူသည်။ အရှင်ရဋ္ဌပါလ၊ အရှင်ဘဒ္ဒိယနှင့် အရှင်ရာဟုလာ စသော အသိညာဉ်ရ တန်ခိုးရှင် ရဟန်းများက ထိုနဂါးမင်းကို ဆုံးမပါမည်ဟု ခွင့်တောင်းကြသော်လည်း ဘုရားရှင်က ခွင့်ပြုတော်မမူချေ။ ထိုနဂါးကို တပည့်တော် ဆုံးမပါမည်ဟု အရှင်မဟာမောဂ္ဂလန် လျှောက်ထားသောအခါမှ ဘုရားရှင် ခွင့်ပြုတော်မူသည်။

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလန်သည် မိမိ၏ ပကတိ လူ့ကိုယ်ကို ပယ်စွန့်၍ နန္ဒောပနန္ဒထက် အဆများစွာ ကြီးမားသော နဂါးအသွင်ကို ဖန်ဆင်းပြီး နန္ဒောပနန္ဒအား ကိုယ်ဖြင့် ဝှံ့ပတ် ရစ်ပတ် ဖွဲ့ခွေလျက် နန္ဒောပနန္ဒ၏ ပါးပျဉ်းထက်၌ မိမိ၏ မါးပျဉ်းကို ထားကာ ၎င်းအား မြင်းမိုရ်တောင်ဖြင့် ဖိညှပ်ထားလိုက်သည်။

ထိုအခါ နန္ဒောပနန္ဒက အခိုးအငွေ့ လွှတ်၏။ အရှင်မြတ်ကလည်း အခိုးအငွေ့ လွှတ်၏။ နန္ဒောပနန္ဒက မီးလျှံလွှတ်လျှင် အရှင်မြတ်ကလည်း မီးလျှံလွှတ်၏။ နန္ဒောပနန္ဒ၏ အခိုးအငွေ့ မီးလျှံတို့သည် အရှင်မြတ်အား တစ်စုံတစ်ရာ မထိခိုက် သော်လည်း အရှင်မြတ် လွှတ်သော အခိုးအငွေ့ မီးလျှံတို့မှာမူ နန္ဒောပနန္ဒအား နှိပ်စက် ထိခိုက်၍ ပင်ပန်းစေသည်။ နန္ဒောပနန္ဒသည် မခံမရပ်နိုင်တော့၍ “သင် တယ်သူနည်း” ဟု မေးသဖြင့် အရှင်မြတ်က “ငါ မောဂ္ဂလန်” ဟု ပြန်ပြောရာ နဂါးမင်းက “သင်၏ ရဟန်းအသွင်ကို ပြပါ” ဟု ဆိုလေသည်။

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်သည် ဖန်ဆင်းထားသော နဂါးအသွင်ကို စုန်၍ ပကတိ ရဟန်းအသွင်ဖြင့် နန္ဒောပနန္ဒ၏ လက်ယာနားပေါက်မှ ဝင်၍ လက်ဝဲနားပေါက်မှ ထွက်ပြန်။ လက်ဝဲနားပေါက်မှ ဝင်၍ လက်ယာနားပေါက်မှ ထွက်ပြန်။ လက်ယာနားခေါင်းပေါက်မှ ဝင်၍ လက်ဝဲနားခေါင်းပေါက်မှ ထွက်ပြန်။ လက်ဝဲနားခေါင်းပေါက်မှ ဝင်၍ လက်ယာနားခေါင်းပေါက်မှ ထွက်ပြန်။ ထိုအခါ နဂါးမင်းသည် ခံတွင်းကို ဖွင့်ဟထားရာ အရှင်မြတ်လည်း ခံတွင်းမှ ဝင်၍ ဝမ်းထဲ၌ စကြို လျှောက်နေသည်။

ထိုစဉ် ဘုရားရှင်က “မောဂ္ဂလာန် သတိထားလော၊ ဤနဂါးသည် တန်ခိုးကြီး၏”ဟု သတိပေးတော်မူသည်။ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်က “တပည့်တော်သည် တူခွီပါဒ် လေးပါးတို့ကို ပွားစေပြီး အကြိမ်များစွာ ပြုထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဤနဂါး တစ်ဦးကိုသာ မက ၎င်းနှင့် တူသော နဂါးပေါင်း အရာ၊ အထောင်၊ အသောင်းကိုသော်လည်း ဆုံးမနိုင်ပါသည်”ဟု နဂါး၏ ဝမ်းတွင်းမှ နေ၍ လျှောက်ထားသည်။

နန္ဒောပနန္ဒသည် “ဤရဟန်း ဝင်စဉ်က သူ့ကို ငါ မမြင်လိုက်၊ ထွက်လာလျှင် အစွယ်ကြား၌ ထား၍ ဝါးချပစ်မည်”ဟု ကြံစည်နေသည်။ ထို့နောက် “ရှင် မောဂ္ဂလာန် ထွက်ခွါပါ။ ဝမ်းထဲ၌ လမ်းလျှောက်လျက် ကျွန်ုပ်ကို မနှိပ်စက်ပါနဲ့”ဟု ဆိုလေသည်။ အရှင်မြတ်လည်း နဂါး၏ခံတွင်းမှ ထွက်လာခဲ့ပြီး အပြင်၌ ရပ်နေတော်မူသည်။ နဂါးမင်းသည် ဤသူကား မောဂ္ဂလာန်ပင် ဖြစ်ရမည်ဟု တွေးတော၍ နှာခေါင်းဖြင့် လေမှုတ်၏။ သို့သော် အရှင်မြတ်မှာ စတုတ္ထဈာန် ဝင်စားနေပြီးဖြစ်၍ အရှင်မြတ်၏ မွေးညင်းတွင်းမှ မွေးညင်းတစ်ပင်မျှကိုလည်း လေတိုး၍ မလှုပ်ရှားစေနိုင်ပေ။

ဘုရားရှင်နှင့်အတူ လိုက်ပါလာကြသော အရှင်ရဋ္ဌပါလ စသည့် ရဟန်းများလည်း အလုံးစုံသော တန်ခိုးပြာဋိဟာတို့ကို ပြနိုင်စွမ်းရှိကြ၏။ သို့သော် နဂါး နှာခေါင်းမှ လေမှုတ်ထုတ်သော အခိုက်၌ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်ကဲ့သို့ စတုတ္ထဈာန်ကို လျင်မြင်စွာ ဝင်စားနိုင်ကြမည် မဟုတ်သည်ကို သိတော်မူသောကြောင့် ထိုရဟန်းများ နဂါးကိုဆုံးမရန် ခွင့်တောင်းစဉ်က ခွင့်မပြုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

နန္ဒောပနန္ဒသည် “ငါ၏ နှာခေါင်းလေဖြင့် ဤရဟန်း၏ မွေးညင်းတွင်းမျှကို သော်လည်း လှုပ်ရှားစေရန် ငါမတတ်နိုင်၊ ဤရဟန်းကား တန်ခိုးကြီးလှပေစွာ”ဟု စဉ်းစားနေသည်။ ထိုစဉ် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်သည် ရဟန်းအသွင်ကိုစုန်၍ ဂဠုန်အသွင်ကို ဖန်ဆင်းပြီး နန္ဒောပနန္ဒကို လိုက်၏။ နန္ဒောပနန္ဒသည် နဂါး

အသင်ကို စွန့်ပြီး လုလင်အသွင် ဖန်ဆင်း၍ အရှင်မြတ်၏ ခြေတော်ကို ရှိခိုးလျက် “အရှင်ဘုရား အရှင်ဘုရားတို့ကို ကိုးကွယ်ရာဟု ဆည်းကပ်ပါ၏” ဟု လျှောက်၏။

ထိုစဉ် အရှင်မြတ်က “နန္ဒောပနန္ဒ...ဘုရားရှင် ကြွလာတော်မူ၏။ လာလော့၊ ဘုရားရှင်ထံ သွားကြစို့” ဟု နဂါးမင်းအား ပြောဆိုဆုံးမ၍ နဂါး အဆိပ် အတောက် ကင်းအောင် (ယဉ်ကျေးအောင်) ပြုပြီးလျှင် ဘုရားရှင်ထံသို့ ဧေါဆောင်သွားလေသည်။ နဂါးမင်းသည် ဘုရားရှင်အား ရှိခိုး၍ “အရှင်ဘုရား တို့ကို ကိုးကွယ်ရာဟု ဆည်းကပ်ပါ၏” ဟု လျှောက်၏။ ဘုရားရှင်ကလည်း “နန္ဒောပနန္ဒ သင်သည် ချမ်းသာခြင်း ဖြစ်ပါစေ” ဟု မိန့်တော်မူပြီး ရဟန်း အပေါင်း ခြံရံလျက် အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေးအိမ်သို့ ဆွမ်းစားကြတော်မူသည်။

အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေးကြီးသည် အလွန်နေမြင်မှ ဆွမ်းစားကြွလာတော် မူသော ဘုရားရှင်အား “အဘယ်ကြောင့် အလွန်နေမြင်မှ ကြွလာတော်မူပါ သနည်း” ဟု မေးလျှောက်ရာ “အရှင်မောဂ္ဂလာန်နှင့် နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးမင်းတို့ စစ်ပွဲ ဖြစ်နေသောကြောင့်” ဟု ဖြေတော်မူသည်။ မည်သမျှမျှ မည်သို့နိုင် သနည်းဟု မေးလျှောက်ပြန်ရာ နဂါးမင်းရှူး၍ မောဂ္ဂလာန်နိုင်သည်ဟု ဖြေကြား တော်မူသည်။

ထိုအခါ အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေးကြီးသည် အရှင်မောဂ္ဂလာန်အား ဂုဏ်ပြု ပူဇော်သက္ကာရကို ပြုလိုပါသောကြောင့် ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး တပည့်တော်၏ ဆွမ်းကို ဘုရားအမှူးရှိသော ရဟန်းငါးရာတို့ လက်ခံတော်မူပါရန် ပင့်လျှောက်၍ ခုနစ်ရက်တိုင်တိုင် လှူဒါန်းပူဇော်လေသည်။

ရေတစ်ဝက်၊ မြေတစ်ဝက်လှုပ်၍ တန်ခိုးပြခြင်း

သာသနာ့ဒါယကာ သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးသည် နိဂြောသောမဏေ ငယ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို သက်ဝင်ယုံကြည်ခဲ့သည်။ ၎င်းက အာဇီဝကတက္ကထုန်း တို့ထို့ခြောက်သောင်းတို့အား လုပ်ကျွေးလှူဒါန်း နေကျ အလှူဝတ်ကို ဖြတ်၍ ရဟန်းတို့အား နိစ္စသတ်ဆွမ်း လှူဒါန်းပြီး အသောကာရုံကျောင်းတိုက်ကြီးကို ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့သည်။

သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီး၏ အထောက်အပံ့ကို မရသော တိတ္ထိတို့မှာ တစ်နေ့ တစ်ခြား အနေအစား ကြပ်ပြီး ထာတ်လာဘ ချိုတဲ့လာသည်။ သို့ဖြစ် ရာ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သို့ ဝင်ရောက်၍ ရဟန်းတု ရဟန်းယောင်များအဖြစ်ဖြင့် နေထိုင်လာကြသည်။

ရဟန်းစစ် ရဟန်းမှန်တို့သည် ရဟန်းတု ရဟန်းယောင်များနှင့် ဥပုသ် ပဝါရဏာ သံသ္ဗာကံ စသည်တို့ကို မပြုလုပ် မပေါင်းသင်းဘဲ နေခဲ့ကြသည်မှာ (၇)နှစ် တိုင်တိုင် ကြာမြင့်ခဲ့သည်။

သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးသည် ထိုအကြောင်းကို သိ၍ သာသနာတော်၌ ပေါ်ပေါက်နေသော အဓိကရုဏ်းကို ငြိမ်းအေးအောင်ပြု၍ ရဟန်းတော်များ အတူထဲကွ ဥပုသ်ကံ စသည်ပြုနိုင်ရေးအတွက် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရန် အဓိက တစ်ဦးအား တာဝန်ပေးလိုက်သည်။ ထိုအမတ်သည် မင်းကြီး၏ စကားကို အယူအဆလွဲမှားပြီး ဥပုသ်ပဝါရဏာပြုရန် ငြင်းဆန်သော ရဟန်းကောင်းများ အား သတ်ဖြတ်သုတ်သင်လေသည်။

မင်းကြီးသည် ထိုထိစွန့် မိမိ၏ပယောဂ ပါ မပါ သံသယဝင်ကာ စိတ်ပူငင် သောက ရောက်နေလေသည်။ မိမိ၏ ယုံမှားသံသယနှင့် ဝူပင်သောကကို ပယ်ဖျောက်ပေးနိုင်မည့် ရဟန်းအား စုံစမ်းရှာဖွေရာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿ မထေရ်သည် သင့်လျော်ကြောင်း အကြံပေးကြသည်။

မင်းကြီးသည် မိမိ၏ ယုံမှားသံသယနှင့် သာသနာတော်၌ ပေါ်ပေါက် နေသော အဓိကရုဏ်းကို ငြိမ်းစေပြီး သာသနာတော်ကို ချီးမြှောက်နှင်ပေး ရှိ မရှိ သိနိုင်ရန် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ မထေရ်အား ဤကဲ့သို့ မေးမြန်း စုံစမ်းလေသည်။

“အရှင်ဘုရား တပည့်ထော်အား တန်ခိုးပြာဋိဟာ တစ်မျိုး ပြတော်မူပါဘုရား”

“ဒကာတော် အဘယ်တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ကြည့်လိုပါသလဲ”

“အရှင်ဘုရား မြေတုန်လှုပ်ပုံကို ပြတော်မူပါ”

“ဒကာတော် မြေတစ်ပြင်လုံး တုန်လှုပ်ပုံနှင့် မြေကြီး တစ်ဝက် တစ်ခြမ်း တုန်လှုပ်ပုံ နှစ်မျိုးအနက် အဘယ်ကို ကြည့်လိုပါသလဲ”

“အရှင်မြတ် အဘယ်အရာက ပိုမိုခက်ခဲပါသလဲ ဘုရား”

“ဒကာတော် ရေအပြည့်ထည့်ထားသော ခွက်ထဲရှိ ရေအားလုံးကို လှုပ်ပြခြင်းနှင့် ရေတစ်ဝက်ကိုသာ လှုပ်ပြခြင်းသည် အဘယ်အရာက ပိုမိုခက်ခဲသည်ဟု သင် ထင်သလဲ”

“အရှင်မြတ် ရေတစ်ဝက်ကို လှုပ်ပြခြင်းက ပိုမို၍ ခက်ခဲပါလိမ့်မည် ဘုရား”

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

“ဧကာတော် ထို့အတူဘဲ မြေတစ်ပြင်လုံးကို လှုပ်ပြုခြင်းထက် မြေတစ်ဝက် တစ်ခြမ်းကို လှုပ်ပြုခြင်းက ပိုမို၍ ခက်ခဲပေတယ်”

“အရှင်မြတ် သို့ဖြစ်လျှင် မြေတစ်ဝက်တစ်ခြမ်း လှုပ်ပုံကို ပြသ ထော်မူပါ သူဗျား”

“ဧကာထော်၊ သို့ဖြစ်လျှင် ပတ်ဝန်းကျင် တစ်ယူနေရာအရပ်တွင် အရွှေ့ဘက် မျက်နှာစာ၌ မျဉ်းတစ်ခုသား၍ မျဉ်း၏ အပြင်ဘက်၌ ရထားဘီးတစ်ခု၊ အတွင်းဘက်၌ ရထားဘီးတစ်ခု ထားပြီး ရထားကို ရပ်နေပါစေ၊ တောင်ဘက်မျက်နှာစာ၌ မျဉ်းတစ်ခုသား၍ မျဉ်း၏ အပြင်ဘက်၌ ခြေနှစ်ချောင်း အတွင်းဘက်၌ ခြေနှစ်ချောင်း ထားပြီး မြင်းတစ်ကောင်ကို ရပ်နေပါစေ၊ အနောက်ဘက် မျက်နှာစာ၌ မျဉ်းတစ်ခုသား၍ မျဉ်း၏ အပြင်ဘက်၌ ခြေတစ်ချောင်း၊ အတွင်း ဘက်၌ ခြေတစ်ချောင်း ထားပြီး လူတစ်ယောက်ကို ရပ်နေပါစေ၊ မြောက်ဘက်မျက်နှာစာ၌ မျဉ်းတစ်ခုသား၍ ရေအပြည့်ထည့်ထား သော ရေခွက်တစ်ခွက်ကို မျဉ်း၏ အပြင်ဘက် အတွင်းဘက် အညီအမျှ ကျအောင် ထားပါ”

သီရိဓမ္မာဒဿကမင်းကြီးသည် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်မြတ် မိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း ပြုလုပ်ပေးပြီးနောက် “အရှင်ဘုဗျား တန်ခိုးပြချိန် တန်ပါပြီ” ဟု လျှောက်ထားသည်။

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်သည် အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော အဘိညာပါဒက စတုတ္ထချာန်ကို ဝင်စားတော်မူပြီး ထိုချာန်မှထ၍ အဘိညာဉ် တန်ခိုးဖြင့် တစ်ယူနေရာအတွင်းရှိ မြေပြင်ကို တုန်လှုပ်ပြကာ “ဧကာတော် မင်းကြီး မြင်စေတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်တော်မူခဲ့သည်။

ထိုအခါ အရွှေ့ဘက်မျက်နှာစာမျဉ်း၌ အတွင်းဘက်ရှိ ရထားဘီးသာ တုန်လှုပ်ပြီး အပြင်ဘက်ရှိ ရထားဘီးမှာ မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်နေသည်။ ထိုအတူ တောင်ဘက်မျက်နှာစာမျဉ်း၌ ရပ်နေသော မြင်း၏ မျဉ်းအတွင်းရှိ ခြေနှစ်ချောင်းသာ လှုပ်ပြီး အပြင်ဘက်ရှိ ခြေနှစ်ချောင်းမှာ မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်နေသည်။ အနောက်ဘက်မျက်နှာစာ မျဉ်း၌ ရပ်နေသောလူ၏ မျဉ်းအတွင်းရှိ ခြေတစ်ချောင်းသာ လှုပ်ပြီး အပြင်ဘက်ရှိ ခြေတစ်ချောင်းမှာ မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်နေသည်။ မြောက်ဘက်မျက်နှာစာ မျဉ်းပေါ်၌

တည်ထားသော ရေပြည့်ခွက် တစ်လုံးထဲရှိ ရေတို့သည် များ၏ အတွင်းဘက်
၌သာ တုန်ထုပ်နေပြီး များအပြင်ဘက်ရှိ ရေတို့မှာ မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်
နေသည်။

သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးသည် အလွန်တရာ ခက်ခဲနက်နဲလှသည့် တန်ခိုး
ပြာဇ္ဇိကာ ပြသမှုကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ မြင်ရတွေ့ရသောအခါ ဤအရှင်မြတ်
အရှင်မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ်သည် ငါ၏ ယုံမှားသံသယနှင့် ပူပင်
သောကကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သူ ဖြစ်ပြီ၊ သာသနာတော်၌ ပေါ်ပေါက်နေသော
အဓိကရုဏ်းကို ငြိမ်းအေးစေနိုင်သူ ဖြစ်ပြီ၊ သာသနာတော်အား ချီးမြှောက်
နိုင်သူ ဖြစ်ပြီဟု ယုံကြည်အားကိုးကာ မိမိ၏ စိတ်ထဲရှိသမျှ သံသယအားလုံးကို
မေးမြန်း လျှောက်ထားလေတော့သည်။

ဤဗုဒ္ဓသာသနာထော်တွင် ဣဒ္ဓိဝိအဘိညာဉ်ဖြင့် တန်ခိုးအမျိုးမျိုး
ပြသနိုင်သော ရဟန်းတော်ပေါင်း မြောက်မြားစွာရှိသည့်အနက် ဤ၌ အချို့
အဝက်လိုသာ သာကေအဖြစ် ထုတ်ဆောင်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်

နတ်တို့၏ နားသည် လှူဖြစ်စဉ်က ပြုလုပ်ဆည်းပူး အားထုတ်အပ်သော
မကောင်းမှုကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် သည်းခြေ၊ သလိပ်၊ သွေး စသော
အပိတ်အပင် အနှောင်အယှက်များ မရှိပေ။ ထိုထိုညစ်ညူးကြောင်း အညစ်
အကြေးတို့မှ ကင်းဝေးသောကြောင့် နတ်တို့၏ နားသည် အဝေးမှ အသံနှင့်
အလွန်တိုးသော အသံတို့ကို ကြားနိုင်ကြသည်။

ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်ရ တန်ခိုးရှင်၏ နားသည်လည်း ဈာန်သမာဓိ
စွမ်းအားကြောင့် လူသားမန်တို့ နားထက် ထူးခြားသော စွမ်းရည် ဖြစ်ပေါ်
လာရသည်။ အဝေးမှ အသံ၊ အလွန်တိုးသော အသံတို့ကို ကြားနိုင်၏။ ထို့ကြောင့်
ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်ရ တန်ခိုးရှင်၏ နားအကြားစွမ်းအင်သည် နတ်တို့၏
နားအကြား စွမ်းအင်နှင့် တူညီသည်။ (ဒိဗ္ဗ+သောတ၊ ဒိဗ္ဗ=နတ်တို့၏ နားနှင့်
တူသော+သောတ=နား)

ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ် ဖြစ်ပေါ်ပုံ

စတုတ္ထဈာန်ရပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော စတုတ္ထ
ဈာန်ကို ဝင်စား၍ ထိုဈာန်မှ ထပြီးနောက် ကြိုတင် ပြင်ဆင်မှု (ပရိကံ)ကို
ပြုရသည်။ ရှေးဦးစွာ ပကထိနားဖြင့် ကြားနိုင်လောက်သည့် ဂေ့၀င်းတိုက်မှ

ခေါင်းလောင်း ထိုးသံ၊စည်သံ၊ဓရသင်းသံ၊ ရဟန်း သာမဏဇာတိတို့၏ စာရွတ်ဆို သံ၊သာမန်စကားပြောသံ၊ရေနှေး ဆူသံ၊နေပူကျဲကျဲ၌ ထင်းရွက်ခြောက် ဖျစ်ဖျစ် မြည်သံ၊ ပုရွက်ဆိတ်၊ ခြ၊ သန်း၊ ကြမ်းပိုးတို့ မြည်သံ စသည်အားဖြင့် အကြမ်းဆုံး အကျယ်ဆုံး အသံမှ အနူးညံ့ဆုံး အတိုးဆုံး အသံအထိ အသံအာရုံများကို နှလုံးသွင်းရမည်။ ထိုအသံတို့ကို အရပ် ဆယ်မျက်နှာလုံး၌ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင် အပ်၏။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းသောအခါ ထိုအသံတို့သည် ပကတိစိတ်၌ပင် ထင်ရှား လာကုန်၏။ ပရိကံပြုသော သမာဓိ စိတ်၌မူကား ပိုမိုပေါ်လွင် ထင်ရှားလာ ကုန်၏။

အရပ် ဆယ်မျက်နှာရှိသည့်အနက် အရပ် မျက်နှာ တစ်ခုစီကို စိတ်အာရုံ စူးစိုက်၍ အဓိဋ္ဌာန် ပြုရမည်။ ဥပမာ-အရှေ့ အရပ်၌ရှိ နတ်ထို၏ အသံကို ကြားရစေသတည်း၊ သို့မဟုတ် ပဲခူးမြို့ရှိ မည်သည့်ကျောင်း၊ မည်သည့် နေအိမ်မှ အသံကို ကြားရစေသတည်း စသည်ဖြင့် အလိုရှိသလို အဓိဋ္ဌာန် ပြု၍ စတုတ္ထ ဈာန်ကို ပြန်လည် ဝင်စားရသည်။ ထိုစတုတ္ထ ဈာန်မှာ အဘိညာဉ်ဇော တစ်ကြိမ်သာ ဖြစ်၍ ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်ဟု ခေါ်ရသည်။

ထိုအဘိညာဉ်ကို အားကောင်းအောင် ပြုလုပ်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အသံကို မိမိ ကြားလိုသော အရပ်ဖြင့် ပိုင်းခြားရမည်။ လက်တစ်သစ်၊ နှစ်သစ်၊ လေးသစ်၊ ရှစ်သစ်၊ တစ်ထွား၊ တစ်တောင်၊ အခန်းတွင်း၊ ကျောင်းဦး ပြာသာဒ်၊ ပရိဝုဏ်၊ သံဃာ့အရံ၊ ဆွမ်းခံရွာ၊ ဇနပုဒ် စသည်ဖြင့် စကြဝဠာ တံတိုင်း တိုင်အောင် လည်းကောင်း၊ ထို့ထက် ကျော်လွန်၍ လည်းကောင်း ကြားလိုရာ အရပ်ကို ပိုင်းခြား၍ အဘိညာဉ်ပါဒက ဈာန်ကို ပွားများ ဝင်စားရ၏။ အကြိမ်များစွာ လေ့ကျင့်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာမူ အဘိညာဉ်ပါဒက ဈာန်ကို တစ်ဖန် မဝင် စားတော့ဘဲ အဓိဋ္ဌာန် ပြုပြီးနောက် ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်စိတ် တိုက်ရိုက် ဖြစ်ပေါ်၍ ကြားနိုင်ကြသည်။ ဤသို့ ကြားရာ၌လည်း အသံတို့သည် ဗြဟ္မာ့ ပြည်တိုင်အောင် ပျံတက်လျက် ဓရသင်း ထက်စည် အိုးစည် မောင်း စသော အသံများဖြင့် အုတ်အုတ်ကျက်ကျက် ရောယှက် ဆူပူနေစေကာမူ မိမိ ကြားလိုသော အသံကို ဤကား ဓရသင်းသံ၊ ဤကား ထက်စည်သံ စသည်ဖြင့် ခွဲခြားစစ်ထုတ်၍ အလိုရှိရာ အသံကို ပြတ်ပြတ်သားသား ကြားနိုင်စွမ်း ရှိသည်။

နားပင်းနေသူ ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ် မရနိုင်

ပကတိအားဖြင့် နားကောင်းသူသည် သင့်လျော်ရာ အရပ်မှ အသံများကို ကြားနိုင်စွမ်း ရှိသည်။ ပင်ကိုက နားမကောင်းသူ၊ နားပင်းသူများမှာ မည်သည့် အသံကိုမျှ ကြားနိုင်စွမ်း မရှိပေ။ အလားတူပင် ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်ဖြင့်

ဝေးသော အသံ၊ နီးသော အသံ၊ တိုးတိုးသံ၊ သိမ်မွေ့သော အသံ စသည်တို့ကို အလိုရှိသလို ကြားနိုင်သည်ဟု ဆိုသော်လည်း မူလ (ပဋိသန္ဓေ) က နားပင်း လာသူများမှာ ဒိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်ကို မရနိုင်ပေ။

ဘာသာခြား စကားသံကို ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်ဖြင့် သိနိုင်ပါသလား

ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် မည်သည့် ဗြဟ္မာ လူ နတ်တို့က ပြောသည်ဖြစ်စေ ကျယ်ကျယ် တုံးတိုး အမျိုးမျိုးသော အသံကို အမှန်ပင် ကြားနိုင်ပေသည်။ သို့ရာတွင် ထိုဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်ရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘာသာကဲ့ စကားသံများကို ကြားလျှင် သိပါသလား အဓိပ္ပါယ် နားလည်ပါ သလားဟု မေးငြားအံ့။ မသိနိုင်ချေ။ အဓိပ္ပါယ်ကို နားမလည်ချေ။ သို့သော် ပရစိတ္တဝိဇာနဒအဘိညာဉ်ဖြင့် စကားပြောသူ၏ စိတ်အလိုကို သိအောင်ပြု၍ ဘာသာခြား စကားသံ၏ ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ်ကို သိရှိနားလည်နိုင်ပေသည်။ (ပဏ္ဍိတဝေဒနီယကျမ်း)

ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်ဖြင့် ဆွမ်းဒကာအား ချီးမြှောက်ခြင်း

ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်းကြီးသည် စစ်ရှုံးသဖြင့် တိဿအမတ်နှင့် အတူ မြင်းမ တစ်ကောင်ကို စီးလျက် ထွက်ပြေးလာကြသည်။ မင်းကြီးသည် လမ်းခရီး၌ ဆာလောင် မှတ်သပ်လှသဖြင့် တိဿအမတ်အား “နောင်တော်ရယ် ငါ့ကိုယ် တော် ဆာလောင်လှပြီ၊ ဘယ်လို လုပ်ကြမလဲ”ဟု မေးမြန်းလျက် ညည်းညူ လေသည်။

ထိုအခါ တိဿအမတ်က ရွှေခွက်ဖြင့် ထည့်ယူလာသော တစ်ယောက်စာ ထမင်းရိုနေသေးကြောင်း သံတော်ဦးတင်ရာ မင်းကြီးက လေးပုံ အညီအမျှ ပုံရန် မိန့်ကြားလေသည်။ ထိုစဉ် တိဿအမတ်က “မင်းကြီး၊ ကျွန်ုပ်တို့မှာ မြင်းနှင့် ပါမု သုံးဦးတည်းရှိရာ အဘယ်ကြောင့် လေးပုံ ပုံရပါမည်နည်း”ဟု မေး၏။ မင်းကြီးက—

“နောင်တော်၊ ငါ့ကိုယ်တော်မြတ်သည် သိတတ်သော အရွယ်မှစ၍ သံဃာတော် အရှင်မြတ်များအား ဆွမ်းဦး မလှူဒါန်းဘဲ မစားဖူးပါ။ ယခုလည်း မလှူရသေးဘဲ မစားလိုပါ”

ဟု ပြောလေသည်။

တိဿအမတ်သည် မင်းကြီး၏ အမိန့်အတိုင်း ထမင်းကို လေးပုံ ပုံ၏။ တစ်ပုံကိုမူ “သံဃာတော် အရှင်မြတ်တို့ဘုရား၊ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးရန် အချိန်တန်ပါပြီ။ ဆွမ်းစားကြတော်မူပါဘုရား”ဟု ဆိုပြီး သံဃာတော်အား ဆွမ်းတော်တင်၍

မင်္ဂလာတော်လေသည်။ ထိုသို့ ပင့်ဖိတ်ပြီးနောက် တိဿအမတ်က “အရှင်မင်းကြီး ဖာရုလိတောကြီးမျက်မည်းထဲမှာ သယ်ကလာ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် ရနိုင်ပါမည်နည်း” ဟု လျှောက်ထားရာ မင်းကြီးက “ကျွန်ုပ်၏ ဝေတနာသဒ္ဓါတရား ရှိရိုးမှန်လျှင် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် ကြွလာပါလိမ့်မည်” ဟု မိန့်ကြားလေသည်။

တိဿအမတ်သည် သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ပင့်ဖိတ်၍ ဆွမ်းတော်ကပ်သည်။ ထိုခဏတွင် ပိယဂုံကျွန်း၌ သံဃာင်းသုံးနေသော အရှင်ဗောဓိမောတုတိဿမထေရ် ကြီးသည် စိဗ္ဗသောတ အဘိညာဉ်ဖြင့် ကြားတော်မူ၍ မင်းကြီးအား ရှေးမြောက်ရန် ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ကြွလာတော်မူသည်။

မင်းကြီးသည် သပိတ်ပိုက်လျက် ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ဆွမ်းခံ ကြွလာတော် မူသော အရှင်မြတ်အား မြင်ရလျှင် ပိုမိုသဒ္ဓါတရားဖြစ်ကာ သပိတ်ကို လှမ်းယူပြီး မိမိအတွက် ဝေစုကိုပါ လှူဒါန်းလိုက်သည်။ ထို့နောက် “ဤကောင်းမှုကြောင့် ဧစားအသောက်အတွက် တစ်စုံတစ်ရာ အနှောင့်အယှက် မထွေရ မကြုံရပါလိမ့်” ဟု ဆုတောင်းလိုက်သည်။ တိဿအမတ်သည်လည်း သူ၏ဝေစုကို မထေရ်မြတ် အား လှူဒါန်းလိုက်သည်။ မြင်းမသည်လည်း သူ၏ဝေစုကို လောင်းလှူလိုသည့် အရိပ်လက္ခဏာ ပြသနေသဖြင့် မြင်းမ၏ ဝေစုကိုပါ အရှင်မြတ်အား လှူဒါန်း လိုက်သည်။

မထေရ်မြတ်သည် ဆွမ်းအားလုံးကို အလှူခံ၍ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ပြန်ကြွ တော်မူပြီး သီတင်းသုံးရာ ကျောင်းသို့ ရောက်လျှင် သံဃာ (၁၂၀၀၀) တစ်သောင်းနှစ်ထောင်နှင့် အတူ ဘုဉ်းပေးတော်မူလေသည်။

မင်းကြီးသည် ဆာလောင်မှတ်သိပ်လှသဖြင့် “ဆွမ်းကျန်များကို စွန့်ကြဲ ပို့လွှတ်တော်မူလျှင် ကောင်းလေစွ” ဟု စဉ်းစားကြံစည်နေမိသည်။ ထိုအကြံ အစည်ကို အရှင်မြတ် သိတော်မူသဖြင့် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးအပြီးတွင် ဆွမ်းကျန်များကို သပိတ်နှင့်အတူ တန်ခိုးဖြင့် ကောင်းကင်မှ စေလွှတ်ပို့ပေးလိုက်သည်။ မင်းကြီး တိဿအမတ်နှင့် မြင်းမတို့ သုံးဦးသား ဝအောင် စားကြရလေသည်။

မင်းကြီးသည် သပိတ်တော်ကို ကိုယ်တိုင်ဆေးကြော၍ သပိတ်ထဲသို့ သပိတ် သုတ်ရန် တဘက်တစ်ထည်ကိုပါ ထည့်ပြီးလျှင် “မထေရ်မြတ်ထံ ပြန်ရောက်စေ သတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်၍ မြောက်တင်လိုက်ရာ သပိတ်သည် ကောင်းကင်သို့ ပျံဘက်၍ မထေရ်မြတ်၏ လက်တော်သို့ ရောက်ရှိလေသည်။ (အံ၊ ဋ၊ ၂၊ ၁၀၅။)

စေတောပရိယအဘိညာဉ် (ပရိစိတ္တဝိဇာနနုအဘိညာဉ်)

သူတစ်ပါးတို့၏ စိတ်အကြံကို သိစွမ်းနိုင်သော ဉာဏ်ကို စေတောပရိယ-
အဘိညာဉ်ဟုလည်းကောင်း၊ ပရစိတ္တဝိဇာနနုအဘိညာဉ်ဟု လည်းကောင်း
ခေါ်သည်။ (စေတော+ပရိယ၊ စေတော=စိတ်ကို+ပရိယ=ပိုင်းခြား၍သိသော
ဉာဏ်။ ပရ+စိတ္တ+ဝိဇာနနု၊ ပရ=သူတစ်ပါး၏ + စိတ္တ=စိတ်ကို + ဝိဇာနနု=
သိခြင်း)

သူတစ်ပါးစိတ်ကို သိအောင်ပြုလုပ်ပုံ

ဤစေတောပရိယဉာဏ်သည် ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ကို ရပြီးမှသာ ပြည့်စုံနိုင်၏။
ထိုဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်သည် ဤစေတောပရိယဉာဏ်၏ ပရိကံ (ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှု)
ဖြစ်သည်။

စေတောပရိယအဘိညာဉ်ဖြင့် သူတစ်ပါး စိတ်ကို သိအောင် ပြုလိုသော
ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးဦးစွာ အာလောက (အလင်း)ကသိုဏ်းကို ပွားများဝင်စား၍
ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် သူတစ်ပါး၏ နှလုံးသားရုပ်ဝတ္ထုကို မှီတယ်၍ ဖြစ်နေ
သော သွေး၏ အရောင်အဆင်းကို ကြည့်ရှု၍ ထိုသူ၏စိတ်ကို ရှုအပ်၏။

ယင်းသို့ ရှုရာတွင် ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်စိတ် ဖြစ်နေသောသူ၏ နှလုံးသွေး
သည် နိမ္မိတ်နေပြီး ပညောင်သီးမှုည့် အဆင်းနှင့်တူ၏။ နှလုံးမသာယာစိတ်
ဖြစ်နေသူ၏ နှလုံးသွေးသည် မည်းနက်နေပြီး သပြေသီးမှုည့် အဆင်းနှင့်
တူ၏။ မရွှင်မညှိုး အလယ်အလတ်စိတ် ဖြစ်နေသူ၏ နှလုံးသွေးသည် ကြည်လင်
နေပြီး နှမ်းဆီအဆင်းနှင့်တူ၏။

နိသော နှလုံးသွေးရုပ်သည် ဝမ်းသာမှု (ဆောမနုဿ)ကြောင့် ဖြစ်၏။
မည်နက်သော နှလုံးသွေးရုပ်သည် နှလုံးမသာယာမှု (ဒေါမနုဿ)ကြောင့်
ဖြစ်၏။ ကြည်လင်သော နှလုံးသွေးရုပ်သည် အလယ်အလတ်စိတ်ရှိမှု(ဥပေက္ခာ)
ကြောင့် ဖြစ်၏။ ဤသို့အားဖြင့် သူတစ်ပါး၏ နှလုံးသွေးရုပ် အဆင်းအရောင်ကို
ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် ကြည့်ရှု၍ ထိုသူ၏စိတ်ကို ရှုပြီး စေတောပရိယဉာဏ်
အားကောင်းအောင် ပြုလျက် စိတ်ကိုသိလေ၏။

စေတောပရိယအဘိညာဉ် ဉာဏ်အားကောင်းလာသောအခါ နှလုံးသွေး
ရုပ်ကို မကြည့်ရှုရတော့ဘဲ စိတ်တစ်ခုမှ တစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့လျက် ထိုသူ၏
သန္တာန်၌ ဖြစ်နေသော ကာမာဝစရစိတ်အားလုံးကို လည်းကောင်း၊ ရူပါဝစရစိတ်
အားလုံးကိုလည်းကောင်း၊ အရူပါဝစရစိတ် အားလုံးကိုလည်းကောင်း သိနိုင်
လေတော့သည်။

ထိုကဲ့သို့ နှလုံးသွေးရုပ်ဝတ္ထုကို ကြည့်ရှုရန် သူတစ်ပါးစိတ်ကို သိအောင် ပြုလုပ်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ဆိုထားသည်—

အရှုပဘိဉ္ဇာ သူတစ်ပါးစိတ်ကို သိလိုသော အဘိညာဉ်ရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘယ်သူ၏ နှလုံးသွေးရုပ်ကို ကြည့်ရှုရသေးသနည်း၊ အဘယ်သူ၏ ဣန္ဒြေဖောက်ပြန်ပုံကို ကြည့်ရှုရသေးသနည်းဟု မေးလျှင် တစ်စုံတစ်ယောက်၏ နှလုံးသာ ရုပ်ကို ဣန္ဒြေဖောက်ပြန်ပုံကိုမျှ မကြည့်ရှုရတော့ပါ။ အမှတ်မရှိ တစ်ပါးပါးသောဘုံ၌ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူ၏ စိတ်ကို နှလုံးသွင်းဆင်ခြင်လျှင် တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါး အပြားရှိသော စိတ်ကို သိခြင်းသည် စေတောပရိယအဘိညာဉ်တန်ခိုးနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အရာပေတည်း။ သို့သော် ယခုပြဆိုခဲ့သော နှလုံးသွေးရုပ်ကို ကြည့်၍ ရှာပုံစကားသည် ဤစေတောပရိယအဘိညာဉ်၌ နှလုံးသွင်းလေ့လာမှုကို မပြုဖူးသေးသော အားထုတ်ခါစ ပုဂ္ဂိုလ်အတွက်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် သူတစ်ပါး၏ နှလုံးသွေးရောင် အဆင်းကို ကြည့်၍ စိတ်ကို သိအောင်ပြုခြင်းသည် စေတောပရိယအဘိညာဉ်၌ နှလုံးမသွင်းဖူး သေးသူအတွက်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုအဘိညာဉ်၌ အဖန်ဖန် နှလုံးသွင်းလေ့ကျက်ဖူးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကား အာရုံပြုရုံမျှဖြင့် သူတစ်ပါးစိတ်ကို သိနိုင်၏။

သူတစ်ပါးစိတ်ကို သိပုံ

စေတောပရိယအဘိညာဉ်ရ တန်ခိုးရှင်သည် သူတစ်ပါးစိတ် ဖြစ်နေပုံ အမျိုးမျိုးကို သိနိုင်သည်။ အဘယ်သို့နည်း—

ရာဂနှင့်တကွ ဖြစ်သောစိတ် ဖြစ်နေလျှင်လည်း ရာဂစိတ် ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။ ရာဂကင်းသောစိတ် ဖြစ်နေလျှင်လည်း ရာဂကင်းသောစိတ် ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။

ဒေါသစိတ် ဖြစ်နေလျှင်လည်း ဒေါသစိတ် ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။ ဒေါသကင်းသောစိတ် ဖြစ်နေလျှင်လည်း ဒေါသကင်းသောစိတ် ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။

မောဟစိတ် ဖြစ်နေလျှင်လည်း မောဟစိတ် ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။ မောဟကင်းသောစိတ် ဖြစ်နေလျှင်လည်း မောဟကင်းသောစိတ် ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။

တွန့်ဆုတ်သောစိတ် ဖြစ်နေလျှင်လည်း တွန့်ဆုတ်သောစိတ် ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။ ပျံ့လွင့်သောစိတ် ဖြစ်နေလျှင် ပျံ့လွင့်သောစိတ် ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။

မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ဖြစ်နေလျှင် မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။ မဟဂ္ဂုတ် စိတ် မဟုတ်လျှင် မဟဂ္ဂုတ်စိတ် မဟုတ်ကြောင်း သိ၏။

အမြတ်ဆုံး မဟုတ်သော စိတ်ဖြစ်နေလျှင်လည်း အမြတ်ဆုံးမဟုတ်သောစိတ် ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။ အမြတ်ဆုံး (အနုတ္တရ)စိတ် ဖြစ်နေလျှင် အမြတ်ဆုံး (အနုတ္တရ)စိတ်ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။

တည်ကြည်စိတ် ဖြစ်နေလျှင် တည်ကြည်စိတ် ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။ တည်ကြည်စိတ် မဖြစ်လျှင် တည်ကြည်စိတ် မဖြစ်ကြောင်း သိ၏။

လွတ်မြောက်သောစိတ် ဖြစ်နေလျှင် လွတ်မြောက်သောစိတ်ဖြစ်နေကြောင်း သိ၏။ မလွတ်မြောက်သောစိတ် ဖြစ်နေလျှင် မလွတ်မြောက်သောစိတ် ဖြစ်နေ ကြောင်း သိ၏။

အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေးကြီး၏ စိတ်အကြံကို သိတော်မူပုံ

ဘုရားရှင်သည် နောင်တွင် ကျောင်းဒကာ ဖြစ်လာမည့် အနာထပိဏ် သေဋ္ဌေးကြီးအား စေတောပရိယာဇာတိညာဉ်ဖြင့် ကိုယ်တော်မြတ်အပေါ်၌ ဗုဒ္ဓ အစစ် ဖြစ်ကြောင်း သက်ဝင် ယုံကြည်စေခဲ့သည်။

အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေးကြီးသည် အရောင်းအဝယ် ကိစ္စဖြင့် ရာဇဂြိုဟ်သို့ ရောက်ခိုက် ဘုရားပွင့်တော်မူကြောင်း သိရ၍ ဘုရားရှင် အထံတော်သို့ သွားရောက်ခဲ့သည်။

လောက၌ ဘုရားအမည်ခံ ပုရာဏကဏ္ဍပ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များစွာ ရှိသည်။ ငါ့ကဲ့သို့ ထင်ရှားသော သေဋ္ဌေးကြီး တစ်ယောက်အဖို့ ဘုရားကိုးကွယ် မှားလျှင် လူကဲ့ရဲ့စရာ ဖြစ်ပေတော့မည်။

သို့အတွက် ဘုရားရှင်ထံ မရောက်ခင် ကြိုတင်၍ စိတ်အကြံဖြင့် အဓိဋ္ဌာန် ခဲ့သည်မှာ “ငါ၏ မိဘများ ပေးလိုက်သည့် သုဒတ္တ ဟူသော ငယ်နာမည်ကို အခြားမည်သူမျှ မသိရှိကြ။ အနာထပိဏ်ဟူသော အမည်ကိုသာ လူများစွာ သိရှိကြသည်။ ယခု ဖူးတွေ့ရမည့် ဘုရားရှင်သည် သဗ္ဗညု ဗုဒ္ဓအစစ် ကေနံ ဖြစ်ပါက ငါ့အား “သုဒတ္တ”ဟူသော ငယ်နာမည်ဖြင့် မိန့်မြွက် ခေါ်တော် မူပါစေ” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

ဘုရားရှင်သည် သေဋ္ဌေးကြီး၏ စိတ်အကြံကို စေတောပရိယ တန်ခိုး အဘိ-
ညာဉ်ဖြင့် သိတော်မူ၍ သေဋ္ဌေးကြီး ရောက်လာသည့်အခါ “လာ၊ လာ သုဒတ္တ”
ဟု ကြံဆို နှုတ်ဆက် မိန့်မြှောက်တော် မူလိုက်ရာ သေဋ္ဌေးကြီးမှာ ဘုရားရှင်
အပေါ်၌ ဘုရားစင်စစ် ကေနံ ဖြစ်ကြောင်းကို စိတ်ချလက်ချ သက်ဝင်
ယုံကြည် သွားလေသည်။

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်

ရှေးရှေးဘဝတို့၌ မြင်ဖူး၊ တွေ့ဖူး၊ ကြားဖူး၊ အာရုံ ပြုဖူးသော မိမိ ခန္ဓာ၊
သုတစ်ပါးခန္ဓာ၊ ထိုခန္ဓာတို့နှင့် ဆက် နွယ်နေသော အမျိုး၊ အမည်၊ အနွယ်
နိဗ္ဗာန်စံပြီးသူ ဖြစ်လျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ နိဗ္ဗာန် စသော ဤတရား
အားလုံးသည် စိတ်ဖြင့် စုံမှီအပ် အာရုံပြုအပ်ဖူးသောကြောင့် “ပုဗ္ဗေနိဝါသ”
မည်၏။ ထိုပုဗ္ဗေနိဝါသ အမည်ရှိသော တရားအားလုံးကို ပြန်ပြောင်း၍
အောက်မေ့နိုင်သော သတိနှင့် ယှဉ်သည့် ဉာဏ်သည် “ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ
အဘိညာဉ်” မည်၏။ (ပုဗ္ဗေ = ရွှေ၌ + နိဝါသ = နေဖူးသည်ကို + အနုဿတိ =
အစဉ်အောက်မေ့နိုင်သော ၃ တိ)

ရှေးဖြစ်ဟောင်း အောက်မေ့ပုံ

ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ်ဖြင့် ရှေးဖြစ်ဟောင်းများကို ပြန်ပြောင်း
အောက်မေ့ သတိရနိုင်သော တန်ခိုးရှင်သည် လွန်ခဲ့ပြီးသော တစ်ဘဝ၊ နှစ်ဘဝ၊
သုံးဘဝ၊ လေးဘဝ၊ ငါးဘဝ၊ ဆယ်ဘဝ၊ ဘဝနှစ်ဆယ်၊ ဘဝသုံးဆယ်၊ ဘဝ
လေးဆယ်၊ ဘဝငါးဆယ်၊ ဘဝတစ်ရာ၊ ဘဝတစ်ထောင်၊ ဘဝတစ်သိန်းနှင့်
များစွာသော ကမ္မာတို့ကို မှတ်မိသည်။

ထိုသို့ မှတ်မိရာတွင် ငါသည် မည်သည့်ဘဝ၌ ဖြစ်ခဲ့ဖူးပြီ၊ ထိုဘဝ၌ ငါ၏
အမည်ကား မည်သူ၊ ငါ၏ အနွယ်ကား ဂေါထမနွယ်၊ ငါ၏အဆင်းကား ဖြူသည်၊
မည်းသည်၊ ထိုဘဝ၌ မည်သည့်အစာကို စားခဲ့ရသည်။ မည်သို့ ချမ်းသာသည်၊
ဆင်းရဲသည်၊ အသက် မည်မျှ ရှည်သည်၊ ထိုဘဝမှ ကွယ်လွန်ပြီးနောက် မည်သည့်
ဘဝ၌ ဖြစ်ရသည်။ ထိုဘဝ၌ အမည်ကား ဤသို့၊ အဆင်းကား ဤပုံ စသည်ဖြင့်
ဖြစ်ခဲ့သမျှ ကြုံခဲ့သမျှ အရာအားလုံးကို အောက်မေ့ သိမြင်နိုင်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် အမျိုးသား ထစ်ဟောက်သည် မိမိရွာမှ အခြားရွာသို့
သွားရာ၏။ ထိုရွာမှ အခြားရွာသို့ ဆက်သွားပြန်၏။ အလိုရှိသမျှ သွားပြီး
နောက် မိမိအိမ်သို့ ပြန်ရောက်ခဲ့၏။ ထိုသို့ ပြန်ရောက်ပြီးနောက်တွင် မိမိ

သွားရောက်ခဲ့သော ခရီးစဉ်ကို ပြန်ပြောင်း အောက်မေ့ဆင်ခြင်သောအခါ တစ်မိမိတွေး၍ တရားရေး မှတ်မိနေသည်။ မြင်ယောင်နေသည်။ ယခုပင် သွားနေရသကဲ့သို့ ခံစားနေရသည်။

ထိုအတူပင် ပုဗ္ဗနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း ရှေးရှေးဘဝများစွာက မိမိနေထိုင် တွေ့ကြုံခဲ့ရသမျှ အားလုံးကို ပြန်ပြောင်း အောက်မေ့ ဆင်ခြင်၍ ထိုထိုဘဝ၌ တွေ့ကြုံခံစားခဲ့ရသမျှ အဖြစ်အပျက် အားလုံးကို အရှိအတိုင်း အမှန်အတိုင်း သိမြင်နိုင်လေသည်။

ရှေးဖြစ်ဟောင်းကို အောက်မေ့နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၆-ဦး

ပုဗ္ဗနိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်ရ၍ ရှေးဖြစ်ဟောင်းများကို ပြန်ပြောင်း အောက်မေ့ သိမြင်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၆-ဦး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) သာသနာပ ရသေ့ (တိတ္ထိ)
- (၂) ဗကတိသာဝက
- (၃) မဟာသာဝက
- (၄) အဂ္ဂသာဝက
- (၅) ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ
- (၆) သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်-

တို့ ဖြစ်သည်။

သိနိုင်သောကမ္မာ အပိုင်းအခြား

ရှေးဖြစ်ဟောင်း အောက်မေ့သိမြင်နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၆-ဦးအနက် သာသနာပ ရသေ့ (တိတ္ထိ) တို့သည် ကမ္မာ (၄၀)ကိုသာ အောက်မေ့ သိမြင်နိုင်ကြသည်။ ထို့ထက်ပို၍ မသိနိုင်ကုန်၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သမထဘာဝနာ သက်သက်ကိုသာ အားထုတ်၍ အဘိညာဉ်ရသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို ပိုင်းခြား သိမြင်သော ဝိပဿနာတရား အားထုတ်မှု မရှိခြင်းကြောင့် ပညာအားနည်း ကြသည်။ အကယ်၍ နာမ်ခန္ဓာ ဖြစ်စဉ်မရှိသည့် အသညသတ်ဘုံသို့ ရောက်ခဲ့ သည့် ဘဝတစ်ခု ကြားခံရှိနေပါက သာသနာပရသေ့တို့၏ ဉာဏ်သည် ရှေ့မတိုး နိုင်တော့ဘဲ ရပ်ဆိုင်းသွားကြ၍ ထိုခဏမှ ဘဝသံသ ၃ စတင်သည်ဟု ယူဆကြ လေတော့သည်။

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ တပည့် သာဝကများမှာကား ဘုရားရှင်ထံမှ နည်းပညာ ရရှိထားကြသောကြောင့် ထိုအသညသတ် ကြားခံကို ဝေ့နေပါက ရှေ့သို့ ကမ္မာ (၅၀၀) ခုန်ကျော်၍ အာရုံပြုနိုင်ကြသည်။

ပကတိသာဝကတို့သည် သမထဝိပဿနာပညာ အားကောင်းသောကြောင့် ကမ္မာတစ်ရာမှ ကမ္မာတစ်ထောင်အထိ အောက်မေ့သိမြင်နိုင်ကြသည်။

ရှစ်ကျိပ်သော မဟာသာဝကတို့သည် ထိုထက် ပညာဉာဏ် အားကောင်း သောကြောင့် ကမ္မာတစ်သိန်းအထိ အောက်မေ့ သိမြင်နိုင်ကြသည်။

အဂ္ဂသာဝကနှစ်ပါး(အရှင်သာရိပုတ္တရာနှင့် အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်)တို့သည် ကမ္မာပေါင်း တစ်အသင်္ချေနှင့် တစ်သိန်းတိုင်အောင် အောက်မေ့သိမြင်နိုင် ကြသည်။

ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ အရှင်မြတ်တို့သည် ကမ္မာပေါင်း နှစ်အသင်္ချေနှင့် တစ်သိန်း တိုင်အောင် အောက်မေ့ သိမြင်နိုင်ကြသည်။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဘုရားရှင်တို့ကား ကမ္မာ အပိုင်းအခြား အတိုင်းအဆမရှိ အောက်မေ့ သိမြင်တော်မူနိုင်ကြသည်။

သိဝံ အခြင်းအရာ

ရှေးဖြစ်ဟောင်းကို ပြန်ပြောင်း၍ အောက်မေ့ဆင်ခြင်ရာ၌ သိဝံအခြင်းအရာ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး မတူကြပေ။ ဉာဏ်ပါရမီအလိုက် ကွာခြားကြသည်။

သာသနာပ ရသေ့(တိတ္ထိ)တို့သည် ခန္ဓာစဉ်ကို လျှောက်၍သာ အောက်မေ့ နိုင်ကြသည်။ “ခန္ဓာအစဉ်ကိုလွှတ်၍ သာဝတစ်ခု၏ အဆုံး စုတိကို အောက်မေ့ ပြီးနောက် ထိုသာဝတစ်အလယ်ပိုင်းကို မဆင်ခြင်တော့ဘဲ ခုန်ကျော်ကာ ထိုသာဝတစ် အစ ပဋိသန္ဓေကို အောက်မေ့ခြင်း”ဟု ဆိုအပ်သော စုတိပဋိသန္ဓေနှစ်ခုကို အာရုံပြု၍ အောက်မေ့ခြင်း မပြုနိုင်ကြကုန်။ ဥပမာ-မျက်စိ မမြင်သူသည် တောင်ဝေးကိုလွှတ်၍ မိမိအလိုရှိရာသို့ မသွားရောက်နိုင်သကဲ့သို့ ထိုအတူ သာသနာပ ရသေ့ (တိတ္ထိ)တို့သည် ခန္ဓာအစဉ်ကိုလွှတ်၍ မိမိအလိုရှိရာကို ခုန်ကျော်သျှက် မအောက်မေ့ မဆင်ခြင်နိုင်ကြပေ။

ပကတိသာဝကများနှင့် ရှစ်ကျိပ်သော မဟာသာဝကကြီးတို့သည် ခန္ဓာ အစဉ်ကိုလျှောက်၍လည်း အောက်မေ့နိုင်ကြသည်။ ခန္ဓာအစဉ်ကိုလွှတ်၍ စုတိ ပဋိသန္ဓေအလိုအားဖြင့်လည်း ပြောင်းရွှေ့၍ အောက်မေ့နိုင်ကြသည်။

အဂ္ဂသာဝကနှင့် ပဇ္ဇကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်တို့သည် မျက်စိအမြင်ကောင်းသူ ထောင်စုပေါင်း လမ်းလျှောက်နိုင်သကဲ့သို့ ခန္ဓာအစဉ်ကိုလျှောက်၍ ဆင်ခြင် ဖွယ် အောက်မေ့ဖွယ် မလိုတော့ပေ။ ဘဝတစ်ခု၏ စုတိကို မြင်ပြီးလျှင် ပဋိ သန္ဓေကို မြင်တော်မူနိုင်ကြသည်။ တစ်ဖန် အခြားဘဝတစ်ခု၏ စုတိကိုမြင်ပြီး လျှင် ပဋိသန္ဓေအလိုအားဖြင့်သာလျှင် ပြောင်းရွှေ့ဆက်စပ်လျက် အောက်မေ့ တော် မှုနိုင်ကြပေသည်။

သဗ္ဗညုဘုရားရှင်တို့ကား ခန္ဓာအစဉ်ဖြင့် ပြုဖွယ်ကိစ္စလည်း မရှိ၊ စုတိပဋိ သန္ဓေအလိုအားဖြင့် ပြောင်းရွှေ့၍ ဆင်ခြင်ဖွယ်လည်း မလိုတော့ပေ။

မူန်ပေသည်။ ဘုရားရှင်တို့ ဘဝိ အောက်မေ့ ဆင်ခြင်တော်မူလိုက ကမ္မာ ပေါင်းများစွာတို့၌ အောက်မူအထက်၊ အထက်မူအောက် အလိုရှိတော်မူရာဌာန တို့ဘဝသည် ထင်ရှားလျက် ရှိပေသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္မာပေါင်း များစွာတို့ကို သော်လည်း အလိုရှိရာ အလိုရှိရာကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့်သက်ရောက်၍ ခြင်္သေ့များ ခုန်သွားပုံကဲ့သို့ ခုန်ကျော်၍ အောက်မေ့ဆင်ခြင်တော်မူနိုင်ကြပေသည်။

ထိုသို့ အောက်မေ့ဆင်ခြင်တော်မူရာ၌ ဘုရားရှင်တို့၏ဉာဏ်တော်ကို ဥပမာ အားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

သားမြီးမျှင်ကို ထိမှန်အောင် ပစ်နိုင်သော ဘုရားအလောင်းတော် သရဘင်္ဂ ပညာရှိကဲ့သို့သော လေးသည်ကျော် ပစ်လိုက်သောမြားသည် အကြား၌ သစ်ပင် ချုံနွယ်စသည်တို့၌ မငြိကပ်ဘဲ ပစ်မှတ်၌သာ ကျရောက်ထိမှန်သကဲ့သို့ ထိုအတူ အကြား အကြားသော ဘဝတို့၌ မငြိကပ် မလွဲချော်ဘဲ မလိုအပ်သည့်ဘဝကို ကျော်လွန်ချန်ထားခဲ့၍ အလိုရှိရာ အလိုရှိရာ ဘဝ ဘုံ ဌာနကိုသာ အောက်မေ့နိုင် သိတော်မူနိုင်ပေသည်။

ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် အမြင်ကွဲပြားခြင်း

ပုဗ္ဗေနဝါသာနထာတိအဘိညာဉ်ဖြင့် ရှေးဖြစ်ဟောင်း အောက်မေ့နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး ပါရမီလိုက်၍ အမြင်အင်အားချင်း၊ အလင်း ရောင်အင်အားချင်း မတူကြပေ။

သာသနာပ ထိတ္ထိထို၏ အမြင်စွမ်းအား အလင်းရောင်သည် ပိုးစုန်းကြူး၏၊ အလင်းရောင်နှင့် တူ၏။

ပကတိသာဝကတို့၏ အမြင်စွမ်းအား အလင်းရောင်သည် ဆီမီးခွက် အလင်း ရောင်နှင့် တူ၏။

မဟာသာဝကတို့၏ အမြင်စွမ်းအား အလင်းရောင်သည် မီးရှူးတန်ဆောင် (မီးရှူးတိုင်) မီးရုတ် အလင်းရောင်နှင့် တူ၏။

အဂ္ဂသာဝကတို့၏ အမြင်စွမ်းအား အလင်းရောင်သည် သောက်ရှူးကြယ် (သောကြာကြယ်)အလင်းရောင်နှင့် တူ၏။

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တို့၏ အမြင်စွမ်းအား အလင်းရောင်သည် လရောင်နှင့် တူ၏။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့၏ အမြင်စွမ်းအား အလင်းရောင်သည် သရောတု (တန်ဆောင်မုန်းလ)အခါ တောက်ပသော နေမင်း၏ အလင်းရောင်နှင့် တူ၏။

ထို့ကြောင့် သာသနာပရသေ့ (တိတ္ထိ)တို့၏ ရှေးဖြစ်ဟောင်း (ပုဗ္ဗေ နိဝါသ)ကို အောက်မေ့ခြင်းသည် မျက်မမြင်ပုဂ္ဂိုလ်များ တောင်ဝှေးနှင်းဖြင့် (ထောက်၍ စမ်း၍) သွားခြင်းနှင့် တူ၏။

ပကတိသာဝကတို့၏ အောက်မေ့ခြင်းသည် သစ်တုံးတစ်ခုဖြင့် ခင်းထားသော ချောင်းငယ် တံတားကို သွားခြင်းနှင့် တူ၏။

မဟာသာဝကတို့၏ အောက်မေ့ခြင်းသည် လူ့ လေး ငါးယောက်သွား လောက်သည့် ပျဉ်ခင်းတံတားကို သွားခြင်းနှင့် တူ၏။

အဂ္ဂသာဝကတို့၏ အောက်မေ့ခြင်းသည် လှည်းလမ်းတံတားကို သွားခြင်း နှင့်တူ၏။

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့၏ အောက်မေ့ခြင်းသည် ကုန်သည်များသွားရာ လမ်းမကြီးကို သွားခြင်းနှင့် တူ၏။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်တို့၏ အောက်မေ့ခြင်းသည် လှည်းအခင်း နှစ်ဆယ် သုံးဆယ် တစ်ပြိုင်နက် သွားလောက်သည့် လှည်းလမ်းမကြီး (အဝေးပြေးကား လမ်းမကြီး) ကို သွားခြင်းနှင့် တူ၏။

ပုဗ္ဗေနိဝါသနုဿတိ အဘိညာဉ်ဖြင့် အောက်မေ့သိမြင်ခြင်း

ပုဗ္ဗေနိဝါသနုဿတိ အဘိညာဉ်ဖြင့် ရှေးဖြစ်ဟောင်းတို့ကို အောက်မေ့ လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အစဉ်အတိုင်း ဈာန်လေးပါးတို့ကို ဝင်စားပြီးလျှင် အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်မှ ထ၍ မိမိ နောက်ဆုံးဖြစ်သော ထိုင်နေခဲခြင်းကို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်အပ်၏။ နောက်ကြောင်းပြန်၍ ဤ တစ်နေ့တာ အမျိုးမျိုး အထွေထွေ လှုပ်ရှား သွားလာခဲ့သော အချိန် ကာလ နေ့ချာ ဌာနတို့ကို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်အပ်၏။

ထို့နောက် ဒုတိယနေ့၊ တတိယနေ့၊ စတုတ္ထနေ့၊ ပဉ္စမနေ့၊ ဆယ်ရက်မြောက် နေ့၊လခွဲတစ်လ၊ တစ်နှစ်၊ ဆယ်နှစ်၊ ဧကန်နှစ်ဆယ် စသည်ဖြင့် ဤဘဝ၌ မိမိ၏ ပဋိသန္ဓေ ကာလတိုင်အောင် နောက်ကြောင်းပြန်၍ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်အပ်၏။

ထို့နောက် ရှေးဘဝ စုတိခဏ၌ ဖြစ်ခဲ့သော ရုပ် နာမ်တို့ကို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင် အပ်၏။ ပညာထက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်မှ ပထမအကြိမ်ဖြင့်ပင် ပဋိသန္ဓေကို ချွဲစုတိခဏ၌ နာမ်ရုပ်ကို အာရုံပြုခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်၏။ မစွမ်းနိုင်ခဲ့သော် လက်ခဲမြောက် အရှုံးမပေးအပ်။ အဘိညာဝါဒက ဈာန်ကိုပင် အပန်ပန် အထပ်ထပ် ဝင်စားအပ်၏။ ထိုဈာန်မှ ထတိုင်းထတိုင်း စုတိဋ္ဌာနကို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်အပ်၏။ ယင်းသို့ ပြုလုပ်ခြင်းအားဖြင့် ရှေး၌ နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ပြီး သည်ကို မဆင်ခြင်ရတော့ဘဲ ပဋိသန္ဓေကိုသာ ဆင်ခြင်ကာ မကြာမီ ထိုပဋိသန္ဓေကို ချွဲစုတိခဏ၌ ဖြစ်ခဲ့သော နာမ် ရုပ်ကို အာရုံပြုနိုင်တော့၍ ။

ထိုကဲ့သို့ နောက်ဆုံး ထိုင်နေခြင်းမှ စ၍ ဤဘဝ ပဋိသန္ဓေတိုင်အောင် အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော ဉာဏ်သည်လည်း ပုဗ္ဗေဒိဝါသာနုဿတိဉာဏ် မဟုတ်သေး ပေ။ ယင်းဉာဏ်သည်ကား ပရိကံ သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်သာ ဖြစ်၏။

အကြင်အခါ၌ ပဋိသန္ဓေကို ကျော်လွန်၍ လွန်ခဲ့သောဘဝ စုတိခဏ၌ ဖြစ်သော နာမ် ရုပ်ကို အာရုံပြုလျက် နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်စိတ် ဖြစ်ပေါ်၏။ ထို့နောက် စတုတ္ထဈာန် ဇောဖြစ်ပေါ်လာ၍ ပုဗ္ဗေဒိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ ထိုဉာဏ်၌ ယှဉ်သော သတိဖြင့်သာ များပြားလှ စွာသော ရှေး၌ နေခဲ့ဖူးသည့် ခန္ဓာအစဉ်ကို အောက်မေ့နိုင်သည်။

ထိုပုဗ္ဗေဒိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်ဖြင့် ဘဝတစ်ခုမှ စ၍ ဘဝပေါင်း ရာ၊ ထောင်၊ သိန်း၊ သန်း၊ ကုဋေ၊ ကုဋာနှင့်တကွ ကပ်ကမ္ဘာတည်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း၊ ကမ္ဘာသစ်တည်ပုံ စသည်တို့ကို အလိုရှိတိုင်း အောက်မေ့သိမြင် နိုင်လေသည်။

ဇာတိဿရဉာဏ်သည် ပုဗ္ဗေဒိဝါသာနုဿတိ အဘိညာဉ်နှင့် ဆင်တူ၏။ သို့သော် ထိုအဘိညာဉ်လောက်ကား တန်ခိုးအစွမ်းမရှိပေ။ ဇာတိဿရဉာဏ် သည် သမာဓိအားကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည်မဟုတ်။ ရှေးဆုတောင်းနှင့် ငှာမ ဝစရကုသိုလ်ကံအထူးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ဉာဏ်ဖြစ်သည်။ (ဇာတိဿ ရှေးဘဝကို + သရ = အောက်မေ့ခြင်း။)

ဇာတိဿရဉာဏ်ရသူသည် မိမိဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ရှေးဘဝတို့ကို တစ်ဘဝမှ ဘဝငါးရာအထိ အောက်မေ့နိုင်ကြသည်။ ယင်းသို့ အောက်မေ့ရာတွင် အချို့မှာ အမိငမ်းထဲကပင် အောက်မေ့နိုင်ကြသည်။ အချို့မှာ မွေးဖွားစကလည်းကောင်း၊ အချို့မှာ မိမိနေခဲ့ဖူးသော အရပ်ကို မြင်ရမှလည်းကောင်း၊ အချို့မှာ အကြောင်းတိုက်ဆိုင်မှ လည်းကောင်း၊ အချို့မှာ ဝ.စံဘဝနှစ်ဘဝကို ခုန်ကျော်၍ လည်းကောင်း အောက်မေ့သိမြင်နိုင်ကြသည်။ ဇာတိဿ ရဉာဏ် ရသူသည် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြစ်လျှင် (ဂ) ဘဝထက်ပို၍ မအောက်မေ့နိုင်။ (မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၅။ သံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၁၇။ မ၊ဋ္ဌ၊၂၊၂၃၅။)

ဇာတိဿရဉာဏ် ရသူများ

ဇာတိဿရဉာဏ် ရသူများအနက် အချို့ကို သာဓကအဖြစ် အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြပါမည်။

သာဝတ္ထိပြည်သူ ပတိပုဇိကာသည် တာဝတိံသာနတ်ပြည် မာလာ ဘာရိနတ်သား၏ဇနီး နတ်သမီးဘဝမှ စုတေကာ လူဖြစ်လာသည်ကို သိမြင် လေသည်။ (ဇော၊ဋ္ဌ၊၁၊၂၂၉။)

ကုမ္မာသပိဏ္ဍိဇာတ်လာ ဘုရားအလောင်းတော် မြဟ္မဒတ်မင်းသားသည် သွားတတ်စ အရွယ်ကပင် ဇာတိဿရဉာဏ်ရ၍ ဆင်းရဲသားဘဝမှ စုတေကာ ပဏေကဒွါအား မုယောမုန့် လှူဒါန်းခဲ့သော အကျိုးကြောင့် ဤဘဝ၌ မင်းသားဖြစ်ရသည်ကို သိမြင်လေသည်။ (ဇော၊ဋ္ဌ၊၂၊၃၇၆။)

အလောင်းတော် တေမိမင်းသားသည် တစ်လသားအရွယ်တွင် ခမည်းတော် မင်းကြီး၏ ရင်ခွင်၌ နေစဉ် ခမည်းတော်မင်းကြီးက သူ့ခိုလေးယောက်အား သတ်မိန့်စီရင်ချက်ချရာတွင် “ငါသည် ခိုးသူသတ်ရာ ဤအိမ်သို့ အဘယ်ဘဝမှ ရောက်လာလေသနည်း” ဟု ဆင်ခြင်ရာ တာဝတိံသာမှ ရောက်လာခဲ့သည်ကို လည်းကောင်း၊ ဥဿဒရင်ယ၌ အနှစ်ရှစ်သောင်း ဖြစ်ခဲ့ရသော ဘဝကို လည်းကောင်း၊ ဗာယုဏသိ၌ အနှစ်နှစ်ဆယ် မင်းပြုခဲ့ရသည်ကို လည်းကောင်း သိမြင်လေသည်။ (ဇော၊ဋ္ဌ၊၃၊၆၄။)

သုဇယလေးတစ်ယောက်သည် မမွေးဖွားမီ မိခင်ဝမ်းတွင်းကပင် ဇာတိဿရ ဉာဏ်ရရှိပြီး အစဉ်အတိုင်း မိမိဖြစ်ခဲ့ရသော နွားဘဝ၊ ခွေးဘဝ၊ လင်းမြွေဘဝ၊ ညှိင်ယနှင့်ချစ်ကြိုက်နေသည့် မိမိမယား၏ တိုက်တုန်းချက်ကြောင့် ညှိင်ယ၏ သတ်ဖြတ်မှုကို ခံခဲ့ရသော လူ့ဘဝတို့ကို သိမြင်လေသည်။

ထိုသုဇယလေးသည် မိခင်ဝမ်းမှ ကျွတ်လ သည့်အခါ မိခင်လက်နှင့်ထိလျှင် ဝိုင်း၊ မိခင်နို့ ကိုလည်း မစို့ ၊ ထို့ကြောင့် အဖိုးအဖွားများက မွေးမြူခဲ့ရသည်။ (အံ၊ဋ္ဌ၊၂၊၁၇၉။)

ယခုမျက်မှောက်ဘဝ လူဝင်စား အချို့တို့လည်း ရှေးကဖြစ်ခဲ့ဖူးသော တစ်ဘာ နှစ်ဘဝ စသည်ကို အောက်မေ့သိမြင်နိုင်သည့် ဇာတိဿရဉာဏ်နှင့်အမျှ ဖြစ်ကြသည်။

ဇာတိဿရဉာဏ်ကို လူသားများသာမက တိရစ္ဆာန်များလည်း ရရှိကြသည်။ သာဓကအားဖြင့် မတကဘတ္တဇာတ်လာ သိုးတစ်ကောင်သည် ဘဝငါးရာ ခေါင်းဖြတ်အသက်ခံရပြီး ယဇ်ပူဇော်ခံခဲ့ရကြောင်း သိမြင်သည်။ (ဇော၊ဋ္ဌ၊၁၊၁၃၇။)

ဘုရားအလောင်း ရွှေဟင်္သာမင်းသည် လူ့ပြည်လောက ပုဏ္ဏားဘဝမှ ကွယ်လွန်ပြီး ဟင်္သာမျိုး၌ ဖြစ်လာကြောင်း သိမြင်လေသည်။ (ဇော၊ဋ္ဌ၊၁၊၅၀။)

ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ် (စုတူပပါတ အဘိညာဉ်)

နတ်တို့၏ မျက်စိသည် လူဖြစ်စဉ် ဘဝက ပြုလုပ် ဆည်းပူး အားထုတ် အပ်သော ဇနက ကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသဖြင့် သည်းခြေ၊ သလိပ်၊ သွေး စသော အပိတ်အပင် အတားအဆီး အနှောင့်အယှက်များ မရှိပေ။ ထိုထို ညစ်ညူးကြောင်း အညစ်အကြေး အပြစ်ဒေါသတို့မှ ကင်းလွတ်သောကြောင့် မည်မျှဝေးကွာသော သေးငယ်သော အရာဝတ္ထု အဆင်း အမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေ မြင်နိုင်စွမ်း ရှိသည်။

ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်ရသော တန်ခိုးရှင်၏ မျက်စိသည် ဈာန် သမာဓိ စွမ်းအားကြောင့် သာမာန် လူတို့၏ မျက်စိထက် ပိုမိုထူးခြားသော စွမ်းအား ရှိသည်။ နတ်တို့၏ မျက်စိကဲ့သို့ အလွန်ဝေးကွာနေသော ရုပ်အဆင်း၊ သေးငယ် မှန်မွှားသော ရုပ်အဆင်းတို့ကို မြင်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်ရ တန်ခိုးရှင်၏ အမြင်စွမ်းအားသည် နတ်တို့၏ အမြင်စွမ်းအားနှင့် ဆင်တူသည်။ (ဒိဗ္ဗ+စက္ခု၊ ဒိဗ္ဗ=နတ်တို့၏ မျက်စိနှင့်တူသော+စက္ခု=မျက်စိ)

ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်ကိုပင် စုတူပပါတ အဘိညာဉ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။ အခေါ်အဝေါ် ကွဲသော်လည်း တန်ခိုးစွမ်းအား အမြင်စွမ်းအားခြင်း တူညီသည်။ သေဆဲနှင့် ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ဆဲသတ္တဝါတို့ကို သိမြင်သော ဉာဏ်ကို စုတူပပါတ အဘိညာဉ်ဟု ခေါ်သည်။ (စုတိ+ဥပပါတ၊ စုတိ=သေဆဲ+ဥပပါတ=ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ဆဲ)

သတ္တဝါ အမျိုးမျိုးကို မြင်ပုံ

ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်ရသော တန်ခိုးရှင်သည် သေဆဲ သတ္တဝါ၊ ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ဆဲ သတ္တဝါ၊ အမျိုးယုတ်သူ၊ မြတ်သူ၊ အဆင်းလှသူ၊ မလှသူ၊ သုဂတိရောက် သူ၊ ဒုဂ္ဂတိရောက်သူ၊ ဒုစရိုက် ကျူးလွန်သူ၊ သုစရိုက်နှင့် ပြည့်စုံသူ၊ ကံကောင်းသူ၊ ကံဆိုးသူ၊ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲသူ၊ မှားယွင်းသော အယူရှိသူ စသည်ဖြင့် သတ္တဝါ အမျိုးမျိုးနှင့် ၎င်းတို့၏ ကံအမျိုးမျိုးကို သိမြင်တော် မူသည်။ ထို့ပြင် နံရံတစ်ဘက်၊ တံတိုင်းတစ်ဘက် စကြဝဠာ အနားစွန်း၊ ထိုထက် မက ဝေးကွာသော အရပ်တို့၌ ရှိသည့် အဆင်းရူပါရုံ အရာဝတ္ထု အမျိုးမျိုး၊ သတ္တဝါ အမျိုးမျိုးတို့ကို သိမြင်တော်မူသည်။

အရိယာကို စွပ်စွဲသူ

အရိယာကို ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲသူသည် အရိယူပဝါဒကံ ထိုက်သည်။ ထိုကံ ထိုက်ပြီး သူသည် သောတာပန်ပင် ဖြစ်သော်လည်း အထက်မဂ်တို့ကို မရနိုင်တော့ပေ။

ထိုသို့သော စုစုပေါင်းမှ ကျူးလွန်ဘဲတို့၏ မကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံကို ခိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်ဖြင့် သိမြင်တော် မူကြသည်။

သာကေအားဖြင့် ရွာတစ်ရွာ၌ မထေရ်ကြီး တစ်ပါးနှင့် ရဟန်းငယ် တစ်ပါး ထို့သည် ဆွမ်းခံ လှည့်လည်နေကြ၏။ ထိုနှစ်ပါးတို့သည် ပထမအိမ်၌ပင် ပူပူ နွေးနွေး ယာဂု တစ်ခွက်စီ ရရှိကြ၏။ မထေရ်ကြီးမှာ လေနာ ဝေဂါရှိသဖြင့် ဝမ်းထဲ၌ လေထိုးကျင့် နှိပ်စက်ခြင်း ခံနေရသဖြင့် ပိုက်အောင့်နေသည်။

ထို့ကြောင့် မထေရ်ကြီးသည် “ဤယာဂုသည် ငါ့အား သင့်လျော်၏၊ မအေးမိ ယာဂုကို သောက်တော့မည်”ဟု ကြံကာ တံခါးခုံ ပြုလုပ်ရန် လူတို့ ချထားသော သစ်တုံးပေါ်၌ ထိုင်၍ ယာဂုကို သောက်တော်မူသည်။

ရဟန်းငယ်သည် မထေရ်ကြီးက ရွာလမ်းမ၌ ထိုင်၍ ယာဂု သောက်နေ သည်ကို စက်ဆုပ် ရှက်နိုးသဖြင့် “ကိုယ်တော်ကြီး၊ ဆာလောင်မှု အားကြီးပေစွ (ငတ်ကြီးကျပေစွ)၊ ငါတို့အား အယုက်ကွဲအောင် ပြုလုပ်ဘိ၏”ဟု ဆိုလေသည်။

မထေရ်ကြီးသည် ဆွမ်းခံပြီးနောက် ကျောင်းသို့ ပြန်ရောက်သောအခါ ရဟန်းငယ်ကို ခေါ်၍ “ငါ့ရှင်၊ ဤသာသနာ၌ သင့်မှာ ထောက်တော်ရာ ရှိပါ ၏လော့၊ (မဂ်ရပြီလော့)”ဟု မေးသည်။ ထိုအခါ ရဟန်းငယ်က “အရှင်ဘုရား ထပည့်တော် သောတာပန်ပါ”ဟု လျှောက်၏။ ထိုအခါ မထေရ်ကြီးက “ငါ့ရှင် သို့ဖြစ်လျှင် အထက်မဂ် အတွက် မကျင့်လေနှင့်တော့၊ သင် ရဟန္တာကို ကဲ့ရဲ့ စွပ်စွဲမိပြီ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။

သို့ရာတွင် ရဟန်းငယ်သည် ထိက်လန့်လျက် မထေရ်ကြီးအား ရှိခိုး ကန်တော့ တောင်းပန်ရာ မထေရ်ကြီးက သည်းခံ ခွင့်လှုတ်တော်မူသဖြင့် ထိုစွပ်စွဲမှုကံသည် အပြစ် မရှိတော့ဘဲ ပကတိအတိုင်းပင် ဖြစ်လေတော့သည်။

ပုထုဇဉ်အတွက် အန္တရာယ်

ခိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်သည် ထိုအဘိညာဉ်ရ ပုထုဇဉ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် အန္တရာယ် ဖြစ်တတ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုအဘိညာဉ်ရ ပုထုဇဉ် သည် သမုဒ္ဒရာ၊ တော တောင်တို့ကို ဖောက်ထွင်း သွားလိုသောအခါ သွား လိုရာ အရပ်၌ အရောင် အလင်း ဟင်းလင်း ဖြစ်စေရန် ဦးစွာ ဖန်ဆင်းရသည်။ ထိုသို့ ဖန်ဆင်း၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အလင်းနေရာ အရပ်၌ ကြောက်မက် ဖွယ်ရာ ဘီလူး၊ ရက္ခိ၊ သ် စသည်တို့၏ အဆင်းကို မြင်ရတတ်သည်။ ထိုအခါ ပုထုဇဉ်အား ကြောက်လန့်မှု ဖြစ်ပေါ်ပြီး စိတ်ပျံ့လွင့် ဖောက်ပြန်၍ ဈာန်လျော့ သွားတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် အဘိညာဉ်ရပုထုဇဉ်သည် ခိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် အဆင်းကို ကြည့်ရှုရာ၌ မေ့မလျော့ သတိဖြင့် ပြုလုပ်ရာ၏။

အာသဝက္ခယ အဘိညာဉ်

ဤအာသဝက္ခယအဘိညာဉ်ကို အာသဝေါတရား လေးပါးတို့ ကုန်ခန်း ချုပ်ငြိမ်းပြီးသော ဘုရား၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာအရင်မြတ်တို့သာ ရရှိနိုင်ကြ ကုန်၏။ ပုထုဇဉ်နှင့် သောတာပန် စသော ကျင့်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်များ အာသဝက္ခယ အဘိညာဉ်ကို မရနိုင်ကြချေ။ အာသဝေါတရား လေးပါးတို့ကို ကုန်ခန်းစေနိုင် သည့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို အာသဝက္ခယအဘိညာဉ်ဟု ခေါ်သည်။ (အာသဝ+ ခယ။ အာသဝ=အာသဝေါတရား လေးပါး+ခယ= ကုန်ခန်းခြင်း)

ယထာကမ္မပဂ အဘိညာဉ်

ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် ကြည့်ရှုဆင်ခြင်၍ မြင်အပ်ပြီးသော သတ္တဝါတို့၏ ရှေးကပြုဖူးခဲ့သည့်ကံကို သိနိုင်ရန်နှင့် ကံအားလျော်စွာ လားရောက်ရမည့် ဘုံဘဝ စသည်တို့ကို သိမြင်နိုင်ရန် ဤယထာကမ္မပဂအဘိညာဉ်ကို ဝင်စား ရသည်။

ဤယထာကမ္မပဂအဘိညာဉ် တန်ခိုးဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ ရှေးကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ၊ ထိုကံအားလျော်စွာ လားရောက်ရမည့် ဘုံဌာနစသည်တို့ကို သိမြင်နိုင်သည်။ (ယထာ+ကမ္မ+ဥပဂမန၊ ယထာ=အားလျော်စွာ၊ အလျောက် +ကမ္မ=ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကံ+ဥပဂမန=ကပ်ရောက်ခြင်း)

အနာဂတံသ အဘိညာဉ်

ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် ကြည့်ရှုဆင်ခြင်၍ မြင်အပ်ပြီးသော သတ္တဝါတို့၏ အနာဂတ်ကာလနှင့် စပ်ဆိုင်သမျှကို သိခြင်းသည် အနာဂတံသအဘိညာဉ် မည်၏။ ဉာဏ်စွမ်းအားအလျောက် အနာဂတ်တစ်ဘဝ၊ နှစ်ဘဝ၊ တစ်ကမ္ဘာ၊ နှစ်ကမ္ဘာ စသည်ကို ကြိုတင်သိမြင်နိုင်ကြသည်။

ယထာကမ္မပဂအဘိညာဉ်နှင့် အနာဂတံသအဘိညာဉ် နှစ်ပါးသည် ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်နှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ ဤအဘိညာဉ်နှစ်ပါးသည် ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ် ကို ဝင်စားပြီးသည့်နောက် ကော်ဇာဏ်ကင်ကာ ဝင်စားလိုက်ရုံသာ ဖြစ်သည်။ ယင်းအဘိညာဉ် နှစ်ပါးအတွက် ပရိကံ သီးခြားပြုလုပ်ရန် မလိုတော့ပေ။ ဤအဘိညာဉ်နှစ်ပါးသည်လည်း လောကီအဘိညာဉ်ပင် ဖြစ်၏။

အနာဂတ်ကို ဟောကြားတော်မူခြင်း

အနာဂတ်သဘာဝအဘိညာဉ်ဖြင့် နောင်အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်မည် ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ် အစုတို့ကို အပိတ်အပင် အတားအဆီးမရှိ သိမြင်နိုင်သည်။

ဘုရားရှင်တို့သည် အနာဂတ်သဘာဝအဘိညာဉ်ဉာဏ်တော်ဖြင့် အနာဂတ်ကာလ၌ ဖြစ်ပေါ်မှုမှန်သမျှကို ကေန်ဒိဋ္ဌ သိမြင်ကြသော်လည်း အသေးအမွှားများ၊ အကျိုးမရှိသောအရာများကို ဟောတော်မမူကြပေ။ အနာဂတ်အတွက် ဘုရားရှင်တို့ မိန့်ကြားတော်မူအပ်သော စကားတော်ကို “ဗျာဒိတ်” ဟုခေါ်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် ဒီပင်္ကရာဘုရားရှင်သည် သုမေဓာရှင်ရသေ့အား ဗျာဒိတ်စကား မိန့်ကြားတော်မူရာတွင် “ဤရသေ့သည် ဤကမ္ဘာမှ နောက် လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းထက်၌ ဂေါတမအမည်ဖြင့် ဘုရားဖြစ်လိမ့်မည်” စသည်ဖြင့် မိန့်ကြားတော်မူခဲ့သည်။

ဒေဝဒတ်သည် ဘုရားရှင်အား ငြစ်မှား၍ မြေမျိုခံရသည်။ ယင်းသို့ မြေမျိုရာတွင် လည်ပင်းတိုင်အောင် နစ်မြုပ်၍ မေးရိုးနစ်မြုပ်တော့မည့်ဆဲဆဲ အချိန်တွင် ဒေဝဒတ်သည်—

“အကျွန်ုပ်သည် ဤအရိုးတို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ကျန်ရှိနေသေးသော အသက်တို့ဖြင့် လည်းကောင်း မြတ်စွာဘုရားအား ရှိခိုးပါ၏။ ကိုးကွယ်ရာဟူ၍ ဆည်းကပ်ပါ၏” —

ဟု နောက်ဆုံး ဝန်ချကန်တော့ တောင်းပန်သော ကောင်းမှုကြောင့် ဤကမ္ဘာမှ နောက်ကမ္ဘာတစ်သိန်းထက်၌ “အဋ္ဌိဿရ” အမည်ဖြင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု အနာဂတ်သဘာဝအဘိညာဉ် ဉာဏ်တော်ဖြင့် ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။

အရှင်ပိဏ္ဍောလ တန်ခိုးပြခြင်း

ရာဇဂြိုဟ်သေဋ္ဌေးကြီးသည် သမ္မာဒိဋ္ဌိအယူရှိသူလည်း မဟုတ်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူရှိသူလည်းမဟုတ်၊ ဘာသာရေး လက်လွှတ်နေသည့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက် ဖြစ်သည်။ သူ၏အိမ်တွင် စန္ဒကူးနှံသင်္ဘောကြီး တစ်တုံးရှိသည်။ ယင်းကို အဘယ်အသုံးအဆောင် ပြုလုပ်ရအံ့နည်းဟု စဉ်းစားနေသည်။ ဆက်လက်၍ ဤသို့ စဉ်းစားမိပြန်သည်—

“ဤလောက၌ ‘ငါတို့သည် ရဟန္တာ’ဟု ငန်ခံပြောဆိုကြသူတို့ကား များလှ၏။ သို့သော် မည်သူသည် ရဟန္တာအစစ် ဖြစ်သည်ဟု ဝေဖန်ပိုင်းခြား၍ မသိနိုင်ချေ။ ဤစန္ဒကူးတုံးကို သပိတ်လုပ်ပြီး အထောင် (၆၀)ခန့် ရှိသော ဝါးလုံးကို စိုက်ထောင်၍ အဖျား၌ ထိုသပိတ်ကို

ဆွဲထားကာ ရဟန္တာဖြစ်သူသည် ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ကြွပြီးလျှင် ဤစန္ဒကူးသပိတ်ကို ယူဆောင်ပါစေဟု ကျေညာမည်။ ဤစန္ဒကူးသပိတ်ကို ဈာန်ပျံ၍ ယူဆောင်နိုင်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အား ငါသည် သားမယားနှင့်တကွ ကိုးကွယ်မည်။”

ထိုအကြံအတိုင်း စန္ဒကူးသပိတ် ပြုလုပ်ပြီး အတောင် (၆၀)ခန့်ရှိ ဝါးလုံးကို စိုက်ထောင်၍ အဖျား၌ ချိတ်ဆွဲထား၏။ “ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များ ဤစန္ဒကူးသပိတ်ကို ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် ယူဆောင်တော်မူကြပါ”ဟုလည်း ကျေညာသည်။

ပုဗ္ဗဏကသုပစ္စေသော တိတ္ထိဆရာကြီး ၆-ဦးကိုသည် ထိုစန္ဒကူးသပိတ်ကို ရယူရန် နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ကြိုးစားကြသည်။ ဂိုဏ်းဆရာကြီးက ခြေမြောက်လင်မြောက်၍ ကောင်းကင် ပျံတက်တော့မည့် ပုံသဏ္ဍာန် လုပ်ပြနေစဉ် တပည့်များက သစ်သားခွက် တစ်လုံးအတွက် လျှို့ဝှက်အပ်သော အဖိုးတန် ထန်ခိုးကို မပြုရန် ဆွဲထားကြသည်။ သေဋ္ဌေးကြီးအား စန္ဒကူးသပိတ်ကို ဖြုတ်လှူရန် တိုက်တွန်းကြ၏။ သေဋ္ဌေးကြီးကိုလည်း အမျိုးမျိုး ပြောင့်ဖျဖြားယောင်း သိမ်းသွင်းကြသည်။ သို့သော် သေဋ္ဌေးကြီးက လက်မခံပေ။

ခုနစ်ရက်မြောက်သော နေ့၌ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်နှင့် အရှင်ပိဏ္ဍောလဘာရဒွါဇတို့ နှစ်ပါးသည် ဝုဇဂ္ဂိုဟိမြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်ရန် ကျောက်ဖျာတစ်ခုပေါ်၌ သင်္ကန်းရုံနေတော် မူကြသည်။ ထိုစဉ် အရက်မူးသ မား နှစ်ယောက်က-

“ဤလောက၌ မိမိကိုယ်ကို ရဟန္တာဟု ဝန်ခံပြောဆိုနေကြသူများ ရှိသော်လည်း ယခုအခါ ရဟန္တာမရှိကြောင်းကို ကောင်းကောင်းသိရပြီ။ ဝုဇဂ္ဂိုဟိသေဋ္ဌေး၏ စန္ဒကူးသပိတ်ကို ယူနိုင်သည့် ရဟန္တာမရှိ၊ ယနေ့ ခုနစ်ရက်မြောက် ရောက်နေပြီ” -

စသည်ဖြင့် အားလုံးကို ထိပါးပုတ်ခတ်၍ ပြောဆိုနေကြသည်။

အရက်မူးသမားတို့ ပြောကြသော စကားကို ကြားရသောအခါ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်သည် အရှင်ပိဏ္ဍောလဘာရဒွါဇအား “ငါ့ရှင် ကြားခဲ့လား၊ ဤအရက်မူးသမားတို့သည် ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်ကိုပါ ထိပါးပုတ်ခတ်ပြောဆိုကြပြီ။ ငါ့ရှင်လည်း တန်ခိုးရှင်ပင် ဖြစ်သည်။ ထိုစန္ဒကူးသပိတ်ကို ကောင်းကင်ခရီးဖြင့် သွား၍ ယူဆောင်ပါလေ”ဟု တိုက်တွန်းတော်မူသည်။

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလာန်၏တိုက်တွန်းချက်ဖြင့် အရှင်ပိဏ္ဍောလဘာရဒွါဇသည် အဘိညာဉ်၏အခြေခံဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်ဝင်စားပြီး ထိုဈာန်မှထ၍ အဘိညာဉ်တန်ခိုးဖြင့် မိမိတို့သင်္ကန်း ဝတ်ရုံသည့် နေရာမှ သုံးဂါဝုတ်ပမာဏရှိ ကျောက်ဖျာ

ကြီးကို ကောင်းကင်သို့ တက်စေပြီး ဘုရားပြုပေး၍ ခုနစ်ကြိမ်၊ ခုနစ်ပတ် လှည့်လည်စေသည်။

ဘုရားပြုပေးနေ လူထုကြီးသည် အရှင်ပိဏ္ဍောလကို မြင်ကြသဖြင့် ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်ကြကာ “အရှင်ပိဏ္ဍောလဘာရဒ္ဒါဘေဇာ၊ ကျောက်ဖျားကြီးကို မြဲမြံ ကိုင်ထားတော်မူပါ။ လူ့အားလုံးကို မပျက်ပြုန်းပါစေလင့်” ဟု အော်ဟစ် လျှောက်ထားကြသည်။ ထိုစဉ် အရှင်မြတ်သည် ကျောက်ဖျားကြီးကို နှေးနှေးဖြင့် တွန်းကန်၍ မူလနေရာသို့ ပစ်ချလိုက်သည်။

အရှင်ပိဏ္ဍောလသည် ဘုရားပြုပေးသောအခါ အိမ်အထက် ကောင်းကင်ပြင်၌ ရင်တည်ကာ နေတော်မူသည်။ သေဋ္ဌေးကြီးသည် မြေ၌ဝပ်တွား ဦးချလျက် “သက်ဆင်းတော်မူပါ အရှင်မြတ်ဘုရား” ဟု လျှောက်ထားလေသည်။ အရှင်မြတ် လည်း မြေသို့ သက်ဆင်းတော်မူသည်။ သေဋ္ဌေးကြီးသည် အရှင်မြတ်အား အိမ်ထဲ၌ ပင့်ဆောင် ထိုင်နေစေပြီး စန္ဒကူးသပိတ်ကို ကောင်းကင်မှ ချကာ စတုမဂ္ဂအပြည့်ထည့်၍ အရှင်မြတ်အား ဆက်ကပ်လှူဒါန်းလေသည်။

အရှင်ပိဏ္ဍောလ စန္ဒကူးသပိတ်ကို အလှူခံ၍ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတော်သို့ ပြန်ကြွလာရာတွင် အရှင်မြတ် တန်ခိုးပြစဉ်က မမြင်မတွေ့လိုက်ရသောသူများ သည် အရှင်မြတ်နောက်သို့ အုပ်ဖွဲ့ခိုင်းအံ့၍ လိုက်လာကာ တန်ခိုးပြရန် တောင်းပန် ကြသည်။ အရှင်မြတ်လည်း လူထုပရိသတ်ကြီးအား တန်ခိုးပြလျက် ကျောင်း တော်သို့ ဆိုက်ရောက်ခဲ့သည်။

တန်ခိုးမပြရန် သိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော်မူခြင်း

ထိုလူအုပ်ကြီး၏ အသံများမှာ ဆူညံနေသည်။ ဘုရားရှင်သည် အရှင် အာနန္ဒာအား အကျိုးအကြောင်း မေးမြန်းတော်မူရာ အရှင်အာနန္ဒာကလည်း အရှင်ပိဏ္ဍောလ တန်ခိုးပြသည့် အကြောင်းကို လျှောက်ထားလေသည်။ ထိုအခါ ဘုရားရှင်သည် အရှင်ပိဏ္ဍောလအား ခေါ်ယူ၍ ဟုတ်-မဟုတ် မေးမြန်း တော်မူရာ အရှင်ပိဏ္ဍောလကလည်း ဟုတ်မှန်ကြောင်း လျှောက်ထားလေသည်။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်သည် အရှင်ပိဏ္ဍောလအား ကဲ့ရဲ့တော်မူပြီး တရား ဟောတော်မူကာ—

“ရဟန်းတို့ တန်ခိုးပြာဠိဟာကို မပြအပ်။ တန်ခိုးပြသော ရဟန်းအား ခုက္ကဋ်အာပတ် သင့်စေ” —

ဟု သိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော်မူသည်။ ထို့နောက် စန္ဒကူး သပိတ်ကို အစိတ်စိတ် အမှုအမှု ခွဲစေပြီး မျက်စဉ်း အပြစ်အသုံးပြုရန် ရဟန်းတို့အား ဝေငှပေးလိုက် သည်။ ထိုကဲ့သို့သော သစ်သားသပိတ်မျိုးကို အသုံးမပြုရန်နှင့် အသုံးပြုပါက “ခုက္ကဋ်အာပတ်သင့်စေ” ဟု သိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော်မူသည်။

ယမိုက်ပြာဒိဟာ ပြုပွဲကြီး ဝါဆိုလပြည့်နေ့တွင် ကျင်းပမည်

တိတ္ထိတို့သည် ဘုရားရှင်က ရဟန်းများ ထန်ခိုးပြာဒိဟာမပြရန် သိက္ခာပုဒ် ပညတ်လိုက်ခြင်းကို အခွင့်ကောင်းယူကာ “ငါတို့သည် ရဟန်းဂေါတမနှင့် တန်ခိုးပြိုင်မည်” ဟု လှည့်လည်ကြွားဝါ ကြေညာနေကြလေသည်။

ထိုအကြောင်းကို ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး ကြားသိသောအခါ ဘုရားရှင်ထံမှောက် သွားရောက်၍ အကျိုးအကြောင်း ဆွေးနွေးမေးမြန်း ဧလျှောက်ထားလေသည်။

“မြတ်စွာဘုရား ထန်ခိုးပြာဒိဟာ မပြရန် တပည့်ရဟန်းများအား သိက္ခာပုဒ်ပညတ်အပ်ပါပြီလားဘုရား”

“ပညတ်အပ်ပြီ ဒကာတော်”

“ယခုတိတ္ထိတို့က အရှင်ဘုရားတို့နှင့် တန်ခိုးပြိုင်မည်ဟု ပြောနေ ကြပြီ၊ ဘယ်လိုလုပ်ကြမလဲ အရှင်ဘုရား”

“ဒကာဒတော်၊ သို့ဖြစ်လျှင် ငါဘုရား ထန်ခိုးပြာဒိဟာပြမည်”

“အရှင်ဘုရား ထန်ခိုးမပြရန် သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ပြီး မဟုတ်ပါလား”

“ဒကာတော်၊ ထိုသိက္ခာပုဒ်ကို ငါဘုရားအတွက် ပညတ်သည်မဟုတ်၊ သာဝကများအတွက်သာ ပညတ်ခြင်းဖြစ်သည်”

“အရှင်ဘုရား၊ မိမိကိုဖယ်ရှား၍ အခြားသူတို့အတွက်သာ တွက်ပြီး ပညတ်ခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ပါသလား”

“ဒကာတော်၊ သင့်ကိုပင် ပြန်၍မေးဦးမည်၊ ဆင်၏ဥယျာဉ်ထဲမှ သရက်သီးများကို အခြားသူတို့ ခူးစားလျှင် မည်သို့ပြုမည်နည်း”

“မင်းဖြစ်မင်းဒဏ် ခတ်ရပါမည်ဘုရား”

“ဒကာတော်ကိုယ်တိုင်ကော စားခွင့်ရပါသလား”

“ရပါတယ်ဘုရား၊ တပည့်တော်အား ဒဏ်ခတ်ရန်မလိုပါ”

“ဒကာတော်၊ သင်၏အာဏာစက်သည် ယူဇနာသုံးရာကျယ်ဝန်းသော ဤပြည်အဝန်း၌ ပျံ့နှံ့သကဲ့သို့ ငါဘုရား၏ အာဏာစက်သည်လည်း စကြဝဠာ ကုဋေတစ်သိန်း(အာဏာခေတ်)၌ ပျံ့နှံ့သည်။ ငါဘုရား အတွက် သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ရိုး မရှိ၊ သာဝကတို့အတွက်သာ ပညတ်ရိုး ရှိ၍ ငါဘုရားသည် ယနေ့မှနောက် လေးလမြောက်ဖြစ်သော ဝါဆို လပြည့်နေ့၌ တန်ခိုးပြာဒိဟာပြမည်”

“ဘယ်အရပ်မှာ ပြတော်မူမည်လဲဘုရား”

“သာဝတ္ထိပြည် ဣဏ္ဍမ္မသရက်ပင်အနီးမှာ ပြမည် ဒကာတော်”

တိတ္ထိတို့ ပျက်စီးခြင်း

ဤကဲ့သို့ ဘုရားရှင်က တန်ခိုးပြာဋိတာပြမည်ဟု ကြေညာလိုက်သောအခါ တိတ္ထိတို့သည် မိမိတို့ရုံးမည်ကို သိကြသော်လည်း အမူအရာမပျက် ဟန်ဆောင်လှုပ်ရှား ဝါကြွားနေကြသည်။ ပြာဋိတာမဏ္ဍပ် ဆောက်လုပ်ရန် ဒါယကာများ ထံတွင် အလှူခံနေကြသည်။ ယင်းသို့ အလှူခံရာ အသပြာတစ်သိန်း ရရှိခဲ့ကြသည်။ ထိုအသပြာဘစ်သိန်းဖြင့် မဏ္ဍပ်ဆောက်လုပ်ပြီး အဆန်းတကြယ် မွမ်းမံခြယ်မှုန်းထားကြသည်။

ဘုရားရှင်အတွက် မဏ္ဍပ်ကိုမူ သိကြားမင်းက ဆောက်လုပ်ဖန်ဆင်းပေးသည်။ သိကြားမင်းသည် တိတ္ထိတို့၏မဏ္ဍပ် ပျက်စီးစေရန်အတွက် လေနတ်သားအား လေတိုက်ဖျက်ဆီးစေသည်။ နေနတ်သားကလည်း တိတ္ထိတို့မဏ္ဍပ်ပေါ်တွင် ကွက်၍ ပြင်းစွာပူလောင်စေသည်။ တိတ္ထိတို့မှာ နေပူရိုန်ကြောင့် ချွေးဒီးဒီးကျနေကြသည်။ ထိုအခါ လေနတ်သားသည် လေဗွေတိုက်ခတ်၍ ချွေးယိုနေသော တိတ္ထိတို့ကိုယ်တွင် မြူမှုန်အလိန်းလဲန်း ကပ်စေသည်။ မိုးနတ်သားကလည်း မိုးသီးမိုးပေါက် ရွာသွန်းချသည်။

တိတ္ထိတို့သည် မဏ္ဍပ်လည်းပျက်၊ နေကလည်းပူ၊ လေဗွေလည်းထ၊ မိုးသီးမိုးပေါက်လည်းကျသဖြင့် ကိုးကွယ်ရာမရဖြစ်ကာ ဦးတည့်ရာသို့ ထွက်ပြေးကြဘော့သည်။ ဂိုဏ်းဆရာကြီး ပုရာဏကထာပသည်လည်း ဦးတည့်ရာသို့ ထွက်ပြေးလာခဲ့ရာ လမ်.တွင် သူ၏တပည့် လယ်သမားတစ်ယောက်နှင့် တွေ့လေသည်။ ထိုပည့် လယ်သမားထံတွင် အသင့်ပါလာသော အိုးနှင့်ကြိုးကို တောင်းယူကာ အိုးထဲသို့ သဲအပြည့်ထည့်ပြီး အိုးနှုတ်ခမ်းတွင် ကြိုးကွင်းချည်ကာ မိမိလည်ပင်း၌ ကြိုးကွင်းစုပ်လျက် ရေစီးသန်သော ချောင်းထဲသို့ ခုန်ဆင်းနှစ်မြုပ်ကာ သေလွန်ပြီးနောက် အဝိစင်ရဲသို့ ရော့ဘဲလေတော့၏။

ဘုရားတပည့်များ တန်ခိုးပြရန် ခွင့်တောင်းကြခြင်း

ထိုတန်ခိုးပြာဋိတာပြပွဲတွင် အနာဂါမ်အမျိုးသမီး ဃာရဏီ၊ အနာဂါမ်အမျိုးသား စူဠအနာထပဏ္ဍိ၊ ခုနစ်နှစ်အရွယ် ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တရဟန္တာ သာမဏေရီ မလေး ရှင်မစိရာ၊ ခုနစ်နှစ်အရွယ် ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တရဟန္တာ ကိုရင်လေး ရှင်စုန္ဒ၊ ရဟန္တာသေရီမကြီး အရှင်မညပုလဝဏီ၊ ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီး အရှင်မဟာ

မောဂ္ဂလာန်စသော တန်ခိုးရှင်တို့က “ဤတန်ခိုးပြာဋိဟာ ပြခြင်းကိစ္စတွင် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် အပင်ပန်းခံရန်မလိုပါ။ တပည့်တော်၊ တပည့်တော်မတို့ တန်ခိုးပြပါမည်” ဟု တောင်းပန်လျှောက်ထားကြသော်လည်း ဘုရားရှင်က ခွင့်ပေးတော်မမူပေ။

ရတနာစကြို ဖန်ဆင်းတော်မူခြင်း

ဝါဆိုလပြည့်နေ့သို့ ရောက်ပြီ။ ဘုရားရှင်သည် တန်ခိုးပြာဋိဟာပြရန်အတွက် အရွှေနှင့်အနောက် စကြဝဠာတိုက်တစ်သောင်း အလျားရှိသော ရတနာစကြိုကို ဖန်ဆင်းတော်မူသည်။ ထိုသို့ ဖန်ဆင်းရာတွင် စကြဝဠာတိုက်တစ်သောင်းရှိ မြင်းမိုရ်တောင်ပေါင်း တစ်သောင်းတို့ကို တိုင်အဖြစ်ဖိုက်ထူလျက် ထိုမြင်းမိုရ် တိုင်များပေါ်တွင် ရတနာစကြို လမ်းမကြီးကို ဖန်ဆင်းတော်မူသည်။ အနံ့ ပမာဏမှာ ၁၂-ယူဇနာရှိပြီး နံပါးနှစ်ဘက်မှာ ရွှေသားအတိဖြစ်သည်။ ထုပ်၊ လျှောက်၊ ခိုင်း၊ မြားတို့မှာ ရတနာဆယ်ပါးဖြင့် ပြီးနေပြီးအမိုးကို ရွှေပျဉ်ချပ် များဖြင့် မိုးထားပုံ ဖန်ဆင်းထားသည်။ စကြိုလမ်း၌ ပတ္တမြား၊ ပုလဲရတနာ တို့ကို သဲအဖြစ် ခင်းထားသည်။

ရွှေနောက်ဝဲယာ အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ ကြည့်ရှုရန် ရောက်ရှိနေကြသော လူထူပရံ့ဆတ် ပမာဏမှာ ၁၂-ယူဇနာစီ ရှည်လျားသည်။ နတ် ဗြဟ္မာ ပရိသတ် ကား အပိုင်းအခြားမရှိ များပြားလှဘိ၏။

ယမိုက်ပြာဋိဟာ ပြုပြီ

ယခု ဘုရားရှင်ပြတော်မူမည့် တန်ခိုးပြာဋိဟာကို ‘ယမကပါဋိဟာရိယ= ယမိုက်ပြာဋိဟာ’ ဟု ခေါ်သည်။ ရေမီးအစုံအစုံ ၀. နံခိုးပြာဋိဟာ ပြုကြီးဟု ခေါ်သည်။ (ယမက+ပါဋိဟာရိယ၊ ယမက=အစုံ=ရေမီးအစုံ+ပါဋိဟာရိယ= ပြာဋိဟာ=တန်ခိုး)။ ယမိုက်ပြာဋိဟာ ပြတော်မူပုံမှာ ဤသို့တည်း—

- (၁) အထက်ပိုင်း ကိုယ်တော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွား ထွက်၍ အောက်ပိုင်း ကိုယ်တော်မှ ရေအလျှဉ် တသွင်သွင် စီးနေ၏။ အောက်ပိုင်း ကိုယ်တော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွား ထွက်၍ အထက်ပိုင်း ကိုယ်တော်မှ ရေအလျှဉ် တသွင်သွင် စီးနေ၏။
- (၂) ရွှေပိုင်း ကိုယ်တော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ နောက်ပိုင်း ကိုယ်တော်မှ ရေအလျှဉ် တသွင်သွင် စီးနေ၏။ နောက်ပိုင်း ကိုယ်တော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ ရွှေပိုင်း ကိုယ်တော်မှ ရေအလျှဉ် တသွင်သွင် စီးနေ၏။

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

- (၃) လက်ယာ မျက်လုံးတော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ဝဲ မျက်လုံးတော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။ လက်ဝဲ မျက်လုံးတော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ယာ မျက်လုံးတော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။
- (၄) လက်ယာ နားတော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ဝဲ နားတော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။ လက်ဝဲ နားတော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ယာ နားတော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။
- (၅) လက်ယာ နှာခေါင်းတော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ဝဲ နှာခေါင်းတော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။ လက်ဝဲ နှာခေါင်းတော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ယာ နှာခေါင်းတော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။
- (၆) လက်ယာ ပခုံးစွန်းတော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ဝဲ ပခုံးစွန်းတော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။ လက်ဝဲ ပခုံးစွန်းတော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ယာ ပခုံးစွန်းတော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။
- (၇) လက်ယာ လက်တော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ဝဲ လက်တော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။ လက်ဝဲ လက်တော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ယာ လက်တော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။
- (၈) လက်ယာ နံပါးတော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ဝဲ နံပါးတော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။ လက်ဝဲ နံပါးတော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ယာ နံပါးတော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။
- (၉) လက်ယာ ခြေတော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ဝဲ ခြေတော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။ လက်ဝဲ ခြေတော်မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ယာ ခြေတော်မှ ရေအလျှံ တသွင်သွင် စီးနေ၏။

- (၁၀) လက်ချောင်း ခြေချောင်းတော်တို့မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွား ထွက်၍ လက်ချောင်း၊ ခြေချောင်းတော်တို့၏ အကြားအကြားမှ ရေအလျဉ် တသွင်သွင် စီးနေ၏။ လက်ချောင်းခြေချောင်းတော်တို့၏ အကြားအကြားမှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ လက်ချောင်း ခြေချောင်းတော်တို့မှ ရေအလျဉ် တသွင်သွင် စီးနေ၏။
- (၁၁) အချိုသော မွှေးညင်းတော်တို့မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ အချိုသော မွှေးညင်းတော်တို့မှ ရေအလျဉ် တသွင်သွင် စီးနေ၏။
- (၁၂) အချိုသော မွှေးညင်းတွင်းတို့မှ မီးအလျှံများ တဖွားဖွားထွက်၍ အချိုသော မွှေးညင်းတွင်းတို့မှ ရေအလျဉ် တသွင်သွင် စီးနေ၏။
- (၁၃) ထိုထို ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ကိုယ်တော်အစိတ်အပိုင်းမှ ရောင်ခြည်တော် ခြောက်သွယ်တို့သည် အစုံလိုက် အစုံလိုက်၊ အသွယ်လိုက် အသွယ် လိုက်၊ အစုံလိုက် အစုံလိုက် ကွန့်မြူးထွက်ဖော်ထုန်၏။

ဤကဲ့သို့ ဘုရားရှင်ပြတော်မူသည့်“မီးအလျှံ ရေအလျဉ်၊ မီးအလျှံ ရေအလျဉ်” အားဖြင့် အစုံအစုံသော ယမိုက်ပြာဠိဟာကို ဘုရားရှင်မှတစ်ပါး အခြားသော တံပည့်သာဝကတို့ မပြနိုင်ကြကုန်။ ထိုသို့ပြရာတွင် မီးအလျှံသည် ရေအလျဉ်နှင့် မရော၊ ရေအလျဉ်သည်လည်း မီးအလျှံနှင့်မရောဘဲ သန့်လျက် သန့်လျက် ကန့်လျက် ကန့်လျက် ဖြစ်ပေါ်နေကြသည်။

မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်မဆို တစ်ချိန်တည်း၌ စိတ်နှစ်မျိုး တစ်ပြိုင်နက် မဖြစ်နိုင် သောကြောင့် ဘုရားရှင်အနေဖြင့် ဤယမိုက်ပြာဠိဟာကို ပြရာတွင် မီးအလျှံကို ဖန်ဆင်းသည်က တစ်ချိန်၊ ရေအလျဉ်ကို ဖန်ဆင်းသည်က တစ်ချိန် ဤသို့ သူ့အချိန်နှင့်သူ ဖန်ဆင်းတော်မူသည်။

မီးလျှံများ ထွက်ပေါ်လာနိုင်စေရန်အတွက် ရှေးဦးစွာ တေဇောကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ ရူပါဝစရတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူသည်။ ထိုဈာန်မှထသော အခါ ဈာန်အင်္ဂါနှစ်ပါးရှိသည့်အနက် တစ်ပါးစီကို အာရုံပြု၍ ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ နှစ်ကြိမ် ဖြစ်ရသည်။ ယင်း ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ၌ ကာမာဝစရ (မဟာကြိယာ) ဇောစိတ်များ ဖြစ်၍ ဇောလေးကြိမ်၊ သို့မဟုတ် ငါးကြိမ်သာ ဖြစ်ရသည်။ ထို့နောက် လိုအပ်သည့် ကိုယ်တော် အစိတ်အပိုင်းမှ မီးအလျှံများ ထွက်ပေါ်

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

စေသတည်းဟု အဓိဋ္ဌာန်ပြုတော်မူသည်။ အဓိဋ္ဌာန်ဝီထိ တစ်ဝီထိ ဖြစ်ရသည်။ ယင်းသို့ အဓိဋ္ဌာန်ပြုသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ကိုယ်တော်၏ အစိတ်အပိုင်းများမှ မီးအလျှံများ ထဖွားဖွား ထွက်ပေါ်လာလေတော့သည်။

အလားတူပင် ရေအလျဉ် တသွင်သွင် စီးထွက်စေနိုင်ရန် အာပေါကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ ရူပါဝစရ စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူသည်။ ထိုဈာန်မှ ထ်လျင် ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်ပြီး ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ နှစ်ကြိမ်ဖြစ်ရသည်။ ထို့နောက် လိုအပ်သည့် ကိုယ်တော် အစိတ်အပိုင်းမှ ရေအလျဉ်များ တသွင်သွင် စီးထွက် စေသတည်းဟု အဓိဋ္ဌာန် ပြုတော်မူရသည်။ ယင်းသို့ အဓိဋ္ဌာန်ပြုသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ရေအလျဉ်များ တသွင်သွင် စီးဆင်း ထွက်ပေါ်လာသည်။

ဤကဲ့သို့ ဖန်ဆင်းမှု အချိန်ကာလ ကွာခြားသော်လည်း ဘုရားရှင်တို့မှာ တစ်ဝီထိနှင့် တစ်ဝီထိကြား ဘဝင်ခြားမှု နှစ်ကြိမ်ခန့်သာ ဖြစ်၍ ဘဝင်ခြားမှု နည်းပါးသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ တစ်ဝီထိအတွင်း၌လည်း ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိ၌ ပစ္စဝေက္ခဏာဇော လေးကြိမ်သာ စောသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဝသီဘော်ငါးပါး အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ပြီးသောကြောင့် လည်းကောင်း အလွန် မြန်ဆန်လှသဖြင့် ထိုပြာဋိဟာကို ပူးမြင်ရသူတို့၏ စိတ်သန္တာန်၌ကား မီးအလျှံနှင့် ရေအလျဉ် တစ်ချိန်တည်း၊ တစ်ခဏတည်း၊ တစ်ပြိုင်နက်တည်း ဖြစ်သည်ဟု ထင်မှတ်ကြရသည်။ အမှန်စင်စစ် ထက်အောက် ဘယ်ညာ ရွှေ့ပြောင်းတိုင်း ရွှေ့ပြောင်းတိုင်း တေဇောကသိုဏ်း သမာပတ်၊ အာပေါကသိုဏ်း သမာပတ်နှင့် ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ၊ အဓိဋ္ဌာန်ဝီထိများ အသီးသီး ဖြစ်ကြရသည်။ တစ်ကြိမ်တည်း တစ်ခါတည်း ဈာန်ဝင်စားရုံမျှဖြင့် တောက်လျှောက်ဖြစ်ပေါ် နေသည် မဟုတ်ဟု မှတ်ရမည်။

ဘုရားရှင် ယမိုက်ပြာဋိဟာ ပြုတော်မူအပ်သော မီးအလျှံနှင့် ရေအလျဉ် တို့သည် ဘုရားရှင်၏ ကိုယ်တော်အရပ်ရပ်တို့မှ ထွက်ကြပြီးလျှင် အထက်ဘက် တိုင်အောင် ပျံထက်၍ ဇာတိခေတ် စကြဝဠာတစ်သောင်းတို့တွင် အစွန်အဖျား စကြဝဠာတိုက်များ၏ အနားရေ၌ သက်ဆင်းကျရောက်လျက် ရှိကြလေသည်။

လောကဝိဝေရဏ တန်ခိုးပြခြင်း

ဘုရားရှင်သည် ယမိုက်ပြာဋိဟာကို ပြုတော်မူပြီးနောက် ဩဒါတကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသော ရူပါဝစရကြိယာစတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စားတော်မူပြီး စကြဝဠာတိုက် တစ်သောင်း၌ အလင်းရောင်အတိ ဖြစ်စေသတည်းဟု အဓိဋ္ဌာန်တော်မူသည်။ ထိုသို့ အဓိဋ္ဌာန်တော်မူသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် မဟာပထဝီ မြေကြီးမှ စ၍

အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာ့ပြည် တိုင်အောင် တစ်ပြင်တည်း ဟင်းလင်းပွင့်၍ အလင်းရောင် ဖြစ်သွားလေကော့သည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်သွားခြင်းကို “လောကဝိဝရဏ” ဟု ခေါ်သည်။ (လောက+ဝိဝရဏ၊ လောက=စကြဝဠာ ကမ္ဘာလောကကို+ ဝိဝရဏ=ဖွင့်ပြခြင်း။)

ထိုအခါ လူတို့သည် မိမိတို့နေရာအဘီးသီးမှနေ၍ အထက်၌ စတုမဟာဏင် နတ်ပြည်မှစ၍ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာ့ပြည်အထိ လည်းကောင်း၊ အောက်၌ ငရဲကြီး ငရဲငယ်တို့မှစ၍ အဝိစီငရဲအထိလည်းကောင်း အားလုံးကို မြင်တွေ့နေကြရသည်။

ဘုရားရှင်သည် ဖန်ဆင်းထားသော ရတနာစင်္ကြံတော်၌ စင်္ကြံကြွတော်မူရင်း ရေမီးအစုံအစုံ တန်ခိုးပြာဋိဟာ ပြတော်မူရင်း အကြား အကြား၌ တရားဟော တော်မူသည်။ ထိုတရားတော်ကို နာကြားရ၍ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါပေါင်း ကုဋေ နှစ်ဆယ် ကျွတ်တမ်းဝင်ကြသည်။ ဤတရားပွဲကြီးသည် “အလွန် ကြီးကျယ်လှသောကြောင့် “ဓမ္မာဘိသမယ=တရားအောင်ပွဲကြီး” ဖြစ်ပေ၏။

နိမ္မိတဘုရားရှင်များ ပြာဋိဟာ ပြတော်မူခြင်း

ဘုရားရှင်သည် ဤပြာဋိဟာ ပြပွဲကြီး၌ ပြဿနာ မေးလျှောက်မည်သူ ရှိမရှိ ဆင်ခြင်တော်မူရာ တစ်ဦးတစ်ယောက်မျှ မရှိကြောင်း သိရှိရသဖြင့် ရာပေါင်း များစွာသော ကိုယ်တော်ပွား နိမ္မိတဘုရားများကို ဖန်ဆင်းတော်မူကာ နိမ္မိတ ဘုရားရှင်များက မေးအပ်သော ပြဿနာကို ဟကတိဘုရားရှင်က ဖြေကြားခြင်း၊ ဟကတိဘုရားရှင်က မေးအပ်သော ပြဿနာကို နိမ္မိတဘုရားများက ဖြေကြား ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်တော်မူသည်။ နိမ္မိတချုပ်ပွား ဘုရားရှင်များသည် အချို့ စင်္ကြံ ကြွလျက်၊ အချို့ ထိုင်လျက်၊ အချို့ ရပ်လျက်၊ အချို့ လျောင်းစက်လျက် နေတော်မူကြသည်။ ထိုနိမ္မိတ ဘုရားရှင်တို့၏ ကိုယ်တော်အရပ်ရပ်မှလည်း ရောင်ခြည်တော်ခြောက်သွယ် ကွန့်မြူးလွှတ်ပြန်လျက် ရေမီးအစုံအစုံ တန်ခိုး ပြာဋိဟာတို့ကို ပြတော်မူကြသည်။

တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ ဝါဆိုတော်မူခြင်း

ဘုရားရှင်သည် “ရှေးနှောင်တော်ဘုရားရှင်များ ယမိုက်ပြာဋိဟာပြုပြီးနောက် မည်သည့်အရပ်၌ ဝါဆိုကြသနည်း” ဟု ဆင်ခြင်တော်မူရာ “တာဝတိံသာ နတ်ပြည်၌ ဝါကပ်တော်မူကြပြီ မယ်တော်နတ်သားအား အဘိဓမ္မာ၁၀ ရား ဟောမြဲ ဖြစ်ကုန်၏” ဟု သိမြင်တော်မူသဖြင့် တာဝတိံသာ နတ်ပြည်သို့ ကြွရောက်၍ ဝါဆိုတော်မူကာ မယ်တော်နတ်သားအား ငါတို့အားလုံးလုပ်လုံး အဘိဓမ္မာ၁၀ ရား ဟောကြော တော်မူလေသည်။

ဘန်စိုးအဘိညာဉ်ဖြင့် အချိန်မကုန် သင့်ကြောင်း

ဘုရားရှင်၏ အလိုဆန္ဒတော်ကား ဝေနေယျသတ္တဝါတို့အတွက် သာသနာ ဓတံအတွက် အကျိုးမများရာ၌ တန်ခိုးအဘိညာဉ် အသုံးပြုခြင်းကို နှစ်သက် တော် မမူပေ။ ဤကိစ္စနှင့် စပ်၍ အရှင်မဟာကဿပ မထေရ်မြတ်ကြီးအား မိန့်ကြားတော်မူသည့် သြဝါဒတော်မှာ တပည့်သာဝကများ လိုက်နာသတိ ပြုဖွယ် ဖြစ်ပေသည်။

တစ်နေ့တွင် အရှင်မဟာကဿပ မထေရ်မြတ်ကြီးသည် ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို ဂေါရဂေါမိပြုလျက် ပိပ္ပလိလိဏ်ဂူ၌ သီတင်းသုံးတော်မူ၏။ အရှင်မြတ်သည် ဆွမ်းကိစ္စပြီးစီးတော်မူပြီးနောက် နေ့ပိုင်းအချိန်တွင် အာလေ့က ကသိုဏ်းကို ပွားတော်မူ၍ မေ့မေ့လျော့လျော့ နေကြသော သတ္တဝါများနှင့် မမေ့မလျော့ဘဲ အပ္ပမဒတရား လက်ကိုင်ထားကြသော သတ္တဝါများကို လည်းကောင်း၊ ရေ၊ မြေ၊ တော၊ ဝေင် အစရှိသည်တို့၌ နေကြသည့် စုတေခြင်းနှင့် ပဋိသန္ဓေ နေပြီးစ သတ္တဝါများကိုလည်းကောင်း ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်တန်ခိုးဖြင့် ကြည့်ရှု တော်မူလျက် နေတော်မူလေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဇေတဝန်ကျောင်းတော်၌ နေထိုင်တော်မူလျက်ပင် “ငါ့သားတော်ကြီး ကဿပမထေရ် အဘယ်နေခြင်းမျိုးဖြင့် နေလေသနည်း” ဟု ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ဖြင့် ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူရာ “သတ္တဝါတို့ စုတေခြင်းနှင့် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းကို ကြည့်ရှုလျက် နေထိုင်ကြောင်း” ကို သိတော်မူလေသည်။

ထိုသို့သိတော်မူသဖြင့် အရှင်မဟာကဿပမထေရ် မြတ်ကြီးအား အောက်ပါ အတိုင်း သြဝါဒ မိန့်ကြားတော်မူပါသည်-

“ကဿပ သတ္တဝါတို့၏ စုတေခြင်းနှင့် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း မည်သည် ကို ဘုရားရှင်တို့၏ ဉာဏ်တော်ဖြင့်သော်မှ မပိုင်းခြားနိုင်ပေ။ မိခင် ဝမ်း၌ ပဋိသန္ဓေနေပြီး မိဘများ မသိလိုက်ဘဲ စုတေကုယ်လွန်သွားကြ သည့် သတ္တဝါများကား မရေတွက်နိုင်အောင်ပင် များပြားလှပေသည်။ ထိုသို့သတ္တဝါတို့၏ စုတေခြင်းနှင့် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းကို အဘိညာဉ် တန်ခိုးဖြင့် သိအောင် ကြည့်ရှုနေခြင်းသည် သင်တို့ ပြုလုပ်ရမည့် အရာ မဟုတ်ချေ။ ကဿပ မမေ့မလျော့နေခြင်းသည်သာ သင်သားဝေင်ကြီး တို့၏ ပြုလုပ်ရမည့်အရာ ဖြစ်ပေသည်။ အချင်းခပ်သိမ်း သတ္တဝါတို့၏ စုတေခြင်းနှင့် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းကို သိဖို့ ကြည့်ရှုဖို့မှာ ငါဘုရား၏ အရာသာ ဖြစ်ပေသည်”

ဟု မိန့်ကြားတော်မူလေသည်။

ဤသို့ အရှင်မြတ်ကြီး နိဗ္ဗာန်ကျွမ်းကျင်သူတို့သည် ဝင်စား၍ အချိန်ကုန်လွန်သည်ကို အလှူတော်မမှုကြောင်း ကြည့်ခြင်းဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ဆန္ဒတော်မှာ တန်ခိုး အဘိညာဉ် ဝင်စား၍ အချိန်ကုန်လွန်ခြင်းထက် မမေ့မလျော့ နေထိုင်ခြင်း အပွမာဒတရားဖြင့် အချိန်ကုန်လွန်ခြင်းကိုသာ အထူးနှစ်သက်တော်မူသည်။

တန်ခိုးပြု၍ သာသနာပြုနည်းကို ပယ်တော်မူခြင်း

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဤသို့ ရေမီးအစုံအစုံသော အလွန်ခက်ခဲသည့် တန်ခိုး ပြာဠိဟာစို့ကို ဖန်ဆင်းနိုင်ငြားသော်လည်း တန်ခိုးပြု၍ သာသနာပြုနည်းကို နှစ်သက်တော် မမူချေ။ ဤတန်ခိုးများသည် ထူးဆန်းအံ့ဩဖွယ် ဖြစ်သော်လည်း ဉာဏ်ပညာ အဆင့်အတန်းမြင့်သူများ အနေဖြင့် မြတ်စွာဘုရားလည်း မျက်လှည့် ဆရာနှင့် ဘာထူးလဲ၊ ဂန္ဓာရိဝိဇ္ဇာခိုခိုနှင့် ဘာထူးလဲ စသည်ဖြင့် ပြောစရာ ဖြစ်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ဆုံးမဩဝါဒပေး၍ နည်းလမ်းညွှန်ပြကာ တရားဟော နည်းဖြင့်သာလျှင် သာသနာပြုတော်မူသည်။

တစ်နေ့သ၌ ဘုရားရှင်သည် နာဠန္ဒာမြို့၊ ပါဝါရိက သေဋ္ဌေး၏ သရက် ဥယျာဉ်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူသည်။ ထိုအခါ 'ကေဝလူအမည်ရှိ သူကြွယ် သားသည် ဘုရားရှင်ထံ လာရောက်ချဉ်းကပ်ရှိခိုးပြီး ဤသို့ လျှောက်ထားသည်။

“အရှင်ဘုရား ဤနာဠန္ဒာမြို့သည် ပြည်စုံကြွယ်ဝပါ၏။ စည်ပင် ဝပြောပါ၏။ လူဦးရေ များပြားပါ၏။ လူအသွားအလာ ထူထပ်ပါ၏။ ဘုရားရှင်၌ အလွန်ကြည်ညိုပါ၏။ အရှင်ဘုရား တောင်းပန်ပါ၏။ လူတို့၏ ကုသိုလ်ကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးထက် လွန်မြတ်သော တန်ခိုးပြာဠိဟာ ကို ပြတော်မူရန် ရဟန်းတစ်ပါးအား တာဝန်ပေးတော်မူပါ။ ဤသို့ တန်ခိုးပြုလျှင် ဤနာဠန္ဒာမြို့နေ လူထုသည် ဘုရားရှင်၌ အတိုင်းထက် အလွန် ကြည်ညိုကြပါလိမ့်မည်”

ကေဝလူသည် တန်ခိုးပြပါရန်ဟူသော ဤစကားကို ဘုရားရှင်အား သုံးကြိမ် တိုင်တိုင် လျှောက်ထားခဲ့သည်။ ဘုရားရှင်ကလည်း သုံးကြိမ်လုံးပင် ပယ်မြစ် တော်မူခဲ့သည်။

ပြာဠိဟာ (၃)ပါး

ဘုရားရှင်သည် တန်ခိုးပြရန် လျှောက်ထားသော ကေဝလူ၏ စကားကို ပယ်မြစ်တော်မူပြီးနောက် ပြာဠိဟာသုံးပါးအကြောင်းကို ဆက်လက်ဟောကြား တော်မူသည်။ ထို သုံးပါးမှာ—

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

- (၁) ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယ=တန်ခိုးပြခြင်း ပြာဋိဟာ၊
- (၂) အာဓေသနာပါဋိဟာရိယ=အတပ်ဟောခြင်း ပြာဋိဟာ၊
- (၃) အနုသာသနီပါဋိဟာရိယ=ဆုံးမခြင်း ပြာဋိဟာ—
တို့ ဖြစ်သည်။ (ဒီ၊၁။၂၀၆)

(၁) တန်ခိုးပြခြင်း ပြာဋိဟာ

ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် တန်ခိုးဖန်ဆင်းခြင်း အမျိုးမျိုးကို ပြီးစေနိုင်၏။ တစ်ယောက်တည်းမှအများ၊ အများမှ တစ်ယောက်တည်း၊ နံရံ၊ တံခိုင်းတို့ကို ဖောက်ထွင်းခြင်း၊ ကောင်းကင်၌ သွား၍ မြေ၌ ၎င်းပြင်၊ ပေါ်ခြင်း၊ ရေပေါ်၌ သွားခြင်း၊ လနေတို့ကို သုံးသပ်ခြင်း စသည်တို့သည် ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယ မည်၏။

ထိုသို့သော တန်ခိုးပြာဋိဟာ ပြခြင်းကို မြင်ရလျှင် သာသနာကို ကြည်ညိုသောသူတို့က အံ့ဩချီးမွမ်းကြမည်။ သာသနာတော်ကို မကြည်ညိုသောသူတို့ကား “ဤဂန္ဓာရီမည်သော အတတ်ပညာသည် ရှိ၏။ ထိုအတတ်ဖြင့် တန်ခိုး အမျိုးမျိုးကို ဖန်ဆင်းနိုင်၏” ဟု ပြောကြမည်။

(၂) အတပ်ဟောခြင်း ပြာဋိဟာ

ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် “သင်၏ စိတ်သည် ဤသို့ သဘောရှိ၏။ သင်၏ စိတ်သည် ဤသို့ အခြင်းအရာရှိ၏။ သင်၏ စိတ်အကြံသည် ဤသို့ ဖြစ်၏” ဟု တစ်ပါးသောပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့၏ စိတ်ကိုလည်း အတပ်ဟောနိုင်၏။ စိတ်၌ ဖြစ်သည်ကိုလည်း အတပ်ဟောနိုင်၏။ ကြံစည်သည်ကိုလည်း အတပ်ဟောနိုင်၏။ ဆင်ခြင်သည်ကိုလည်း အတပ်ဟောနိုင်၏။

ထိုသို့သော အတပ်ဟောခြင်း ပြာဋိဟာကို မြင်ရလျှင် သာသနာတော်ကို ကြည်ညိုသောသူတို့က အံ့ဩချီးမွမ်း ကြည်ညိုကြမည်။ သာသနာတော်ကို မကြည်ညိုသောသူတို့ကား “ဤစိန္တာမဏိမည်သော အတတ်ပညာသည် ရှိ၏။ ထိုအတတ်ဖြင့် သူတစ်ပါး၏ စိတ်ကူးအကြံအစည်ကို သိနိုင်၏” ဟု ပြောကြမည်။

ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်က ထိုတန်ခိုးပြခြင်း ပြာဋိဟာနှင့် အတပ်ဟောခြင်း ပြာဋိဟာကို ပြသရန် ဝန်လေးပါကြောင်း၊ ရှက်ပါကြောင်း၊ စက်ဆုပ်ပါကြောင်း ကေဝရအား မိန့်ကြားတော်မူသည်။

(၃) ဆုံးမခြင်း ပြာဋိဟာ

ဤသာသနာတော်၌ ရဟန်းသည် ဤသို့ ဆုံးမ၏။ “ဤသို့ ကြံကုန်လော့၊ ဤသို့ မကြံကုန်လင့်၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်းကုန်လော့၊ ဤသို့ နှလုံးမသွင်းကုန်လင့်၊ ဤတရားကို ပယ်ကုန်လော့၊ ဤတရားသို့ ရောက်၍ နေကုန်လော့” ဟု ဆုံးမ၏။ ဤသို့ ဆုံးမခြင်းသည် ဆုံးမခြင်း ပြာဋိဟာမည်၏။

ထိုသုံးမျိုးသော ပြာဋိဟာတို့အနက် ဤဆုံးမခြင်း ပြာဋိဟာကို ပြသကြရန်၊ တရားဟော၍ သာသနာပြုကြရန် ဘုရားရှင် ခွင့်ပြုတော်မူသည်။

တန်ခိုးပြရန် တိုက်တွန်းတော်မူခြင်း

ဘုရားရှင်သည် အရှင်ပိဏ္ဍောလဘာရဒွါဇပြုသည့် တန်ခိုးကဲ့သို့ သတ္တဝါတို့အား အကျိုးမမျှားသော တန်ခိုးပြခြင်းမျိုးကို လည်းကောင်း၊ ကေဝုသုဏ္ဍိယ တောင်းပန်သော တန်ခိုးပြခြင်းမျိုးကို လည်းကောင်း၊ အံ့ဩဖွယ်ဖြစ်အောင် ကြံဆောင်၍ ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယ၊ အာဓေသနာပါဋိဟာရိယတို့ဖြင့် တန်ခိုးပြခြင်း မျိုးကို လည်းကောင်း ဤကဲ့သို့သော အကျိုးမမျှားသည့် တန်ခိုးပြခြင်းမျိုး တို့ကို ဘုရားရှင် ကဲ့ရဲ့တော်မူသည်။ “တန်ခိုးရှိမှန်း လူမသိစေရ” ဟုပင် မိန့်ကြားတော်မူခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် ဝေနေယျဇ္ဈာသယ (ကျွတ်ထိုက်သော သတ္တဝါ)တို့၏ အလိုဆန္ဒ အားလျော်စွာ တန်ခိုးပြခြင်းကိုကား ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် တိုက်တွန်းတော် မူသည်။

သ.ကေအားဖြင့် ရုဇဂြိုဟ်ပြည် ဂိဇ္ဈကုဋ်ဘောင်၌ ဘုရားရှင် သီတင်းသုံး နေတော်မူစဉ် အရှင်သာဝကသည် ဘုရားရှင်၏ အလုပ်အကျွေး အဖြစ်ဖြင့် ရှိနေ၏။ ဗမ္မာမြို့နေ ကောဠိဝိသ အမျိုးအနွယ် သူဌေးသား သောဏသည် နူးညံ့ သိမ်မွေ့၏။ သူ၏ ခြေဖဝါးပြင်၌ အမေးနုများ ပေါက်နေ၏။

ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် သူ့အုပ်ချုပ်သော ရွာပေါင်း ရှစ်သောင်းတို့မှ လူထုအား အမည်းအဝေး ခေါ်၏။ သောဏကိုလည်း အစည်းအဝေးသို့ တက်ရောက်ရန် ဆင့်ခေါ်ထားသည်။ ထို့ကြောင့် သောဏအား ဆွေမျိုး များက ထမ်းစင်ဖြင့် ထမ်း၍ မင်းကြီးထံ ပို့ပေးကြသည်။ သူ၏ မိဘများ ကလည်း “ချစ်သား သင်၏ခြေတို့ကို မင်းကြီးကြည့်ရှုလို၍ ခေါ်တာဖြစ်လိမ့်မည်။ မင်းကြီးဘက်သို့ ခြေဆန့်လင့်၊ မင်းကြီးရှေ့၌ ခြေကို မြင်ရအောင် တင်ပျဉ်ခွေ ထိုင်ပါ” ဟု မှာလိုက်ကြသည်။

ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် သောဏ၏ ခြေဖဝါးမှ အမွှေးတို့ကို ကြည့်ရှု၍ အစည်းအဝေး တက်ရောက်လာသော လူထုကြီးအား ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ခံစားရသော အကျိုးတရားတို့ကို ပြောပြ ဆုံးမ၏။ တမလွန်ဘဝ၌ ဖြစ်သော အကျိုးတရားတို့ကို သိလိုပါမူ ဘုရားရှင်ထံသို့ သွားရောက် ချဉ်းကပ်ကြပါဟု ဆုံးမ၍ ဘုရားရှင်ထံ လွှတ်လိုက်သည်။

ထိုလူများသည် အရှင်သာဂတထံ ချဉ်းကပ်၍ ဘုရားရှင်အား ဖူးမြော်လိုပါကြောင်း လျှောက်ထား ကြသည်။ အရှင်သာဂတသည် လူထုကြီး ရွှေမောက်မှာပင် လှေခါးဦးပွင့် ဝင်းထားသော ကျောက်ဖျာ၌ ငုပ်လျှိုး၍ ဘုရားရှင် ရွှေတော်မောက်၌ ပေါ်ပေါက်ပြီး ဘုရားရှင်အား လျှောက်ထား လေသည်။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်က “သာဂတ ထိုသို့ ဖူးမြော်လိုကြမူ ကျောင်းစွန်း အရိပ်၌ နေရာခင်းလော့” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ အရှင်သာဂတသည် နေရာခင်းရန် အင်းပျဉ်ကိုယူ၍ ဘုရားရှင်၏ ရွှေတော်မူ မြေ၌ ငုပ်လျှိုးကာ လူထု ပရိသတ်ရွေ့ လှေခါးဦး ကျောက်ဖျာ၌ ပေါ်၍ ကျောင်းစွန်းအရိပ်တွင် နေရာခင်းလေသည်။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်သည် ကျောင်းတော်မှ ထွက်၍ ခင်းထမ်းသော နေရာ၌ ထိုင်နေတော်မူသည်။ သို့ရာတွင် လူထုပရိသတ်ကြီးမှာ အရှင်သာဂတ အပေါ်၌သာ အာရုံညွတ် စိတ်ဝင်စားနေကြပြီး၊ ဘုရားရှင်အပေါ် စိတ်မဝင်စားနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေကြသည်။ ဘုရားရှင်သည် အရှင်သာဂတအား “ချစ်သား သာဂတ သို့ဖြစ်လျှင် အတိုင်းထက်အလွန် တန်ခိုးပြာဋိပဿာကို ပြဦးလော့” ဟု တိုက်တွန်းတော်မူသည်။

ဘုရားရှင်၏ တိုက်တွန်း ခွင့်ပြုတော်မူခွက်အရ အရှင်သာဂတသည် ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်၍ ကောင်းကင်ပြင်၌ စင်္ကြံသွား၏။ ရပ်၏။ ထိုင်၏။ လျှောင်း၏။ အခိုးအလျှံကိုလည်း လွှတ်၏။ ကွယ်ပျောက်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် တန်ခိုးအမျိုးမျိုးတို့ကို ပြုပြီးနောက် ကောင်းကင်မှ ကွယ်ပျောက်၍ ဘုရားရှင်၏ ခြေတော်ရင်း၌ ဝပ်စင်းဦးခိုက်လျက် “မြတ်စွာဘုရား... မြတ်စွာဘုရားသည် တပည့်တော်၏ ဆရာပါတည်း” ဟု သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် လျှောက်ထား၏။

ထိုအခါ လူထုပရိသတ်ကြီးသည် “အချင်းတို့ အံ့ဖွယ်ရှိပေစေ၊ မဖြစ်ဖူးမြဲ ဖြစ်ပေစေ တပည့်တော်မှ ဤမျှလောက် တန်ခိုးကြီးနေသေးလှင် ဆရာမူကား အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိတော့အံ့နည်း။ သာလွန်၍ အံ့ဩဖွယ်ရာ တန်ခိုးကြီးမည် အဘတည်း” ဟု အောက်မေ့ကြကာ ဘုရားရှင်၌ အာရုံစိုက် စိတ်ဝင်စားလာ ကြလေသည်။ (ဝိ၊ ၃။ ၂၆၅)

အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆ

အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆအလောင်း သူတော်ကောင်းသည် ပဒုမုတ္တရ ဘုရားရှင် လက်ထက်တွင် ဟံသာဝတီနေပြည်တော်ဝယ် စည်းစိမ်ဥစ္စာ ပေါများသော အမျိုး၌ ဖြစ်ခဲ့သည်။

တရားပွဲတစ်ခု၌ ဘုရားရှင်သည် ရဟန်းတစ်ပါးအား “နတ်တို့ချစ်မြတ်နိုးခံရ စသာအရာ”၌ တေဒဂ်ဘွဲ့ထူး ပေးတော်မူသည်။ ထိုတရားပွဲ၌ တရားနာနေသော ပိလိန္ဒဝစ္ဆ လောင်းလျာသည် ထိုရဟန်းကို အားကျ၍ ထိုတေဒဂ် ဘွဲ့ထူးမျိုး ရရှိရန် ဆုပန်ခဲ့သည်။ ဘုရားရှင်ကလည်း ဆုတောင်းပြည့်မည်ကို သိမြင်တော်မူ သောကြောင့် “ထိုတေဒဂ်မျိုးကို ရမည်” ဟု ဗျာဒိတ်ပေးတော်မူခဲ့သည်။

အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆလောင်းလျာသည် သုမေဓဘုရားရှင်လက်ထက်၌ လူဖြစ်၍ ထိုဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံသောအခါ ဘုရားရှင်၏ စေတီတော်အား ကြီးစွာ ပူဇော်သက္ကာရပြုခဲ့ပြီး သံဃာတော်၌လည်း ကြီးစွာသောအလှူဒါနပြုခဲ့သည်။ ထိုဘဝမှ စုတေသောအခါ လူ့ပြည် နတ်ပြည်တို့၌ ကျင်လည်ခဲ့ရပြီး တစ်ခု သော ဘဝဝယ် စကြဝတေးမင်းအဖြစ်ဖြင့် လူ့အပေါင်းကို ငါးပါးသီလ မြစေပြီး နတ်ရွာသုဂတိသို့ ပို့ဆောင်ပေးခဲ့သည်။

ဂန္ဓာရိဝိဇ္ဇာ အတတ်ပညာရှင်

အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆလောင်းလျာသည် ဂေါတမဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူသော အခါ၌ သာဝတ္ထိပြည်ဝယ် ပုဏ္ဏားမျိုး၌ ဖြစ်လာပြီး အမျိုးအနွယ်အားဖြင့် “ပိလိန္ဒဝစ္ဆ” ဟု အမည် ရခဲ့သည်။ သူသည် ငရိဗိုဇ်ရဟန်း အဖြစ် ခံယူပြီး စူဠဂန္ဓာရိမန္တန် အတတ်ကို သင်ယူတတ်မြောက်ခဲ့သည်။ ထိုအတတ် ပညာဖြင့် ကောင်းကင်၌ ပျံသန်းသွားလာနိုင်သူ၊ သူတစ်ပါး၏စိတ်အကြံကိုသိသူ ဝိဇ္ဇာဓိရိ တစ်ဦးဖြစ်လျက် ဓုဇဂြိုဟ်ပြည်၌ ထင်ရှားကျော်ကြားကာ လာဘ်လာဘနှင့် အခြွေအရံပေါများသူ ဖြစ်ခဲ့သည်။

ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် ဓုဇဂြိုဟ်သို့ ရောက်တော်မူသော နေ့မှစ၍ ဝိဇ္ဇာဓိရိ ပိလိန္ဒ- ဝစ္ဆပရိဗိုဇ်၏ စူဠဂန္ဓာရိအတတ်ပညာမှာ မိမိလိုရာကို မပြီးစေနိုင်ဘဲ ဖြစ်လေ သည်။ မန္တန်စုတ်သော်လည်း ကောင်းကင်သို့ မပျံနိုင်၊ သူတစ်ပါးစိတ်ကိုလည်း မသိနိုင်တော့ပေ။

ထိုအခါ ဝိဇ္ဇာဓိရိပိလိန္ဒဝစ္ဆသည် “မဟာဂန္ဓာရိဝိဇ္ဇာရိသောအရပ်၌ စူဠဂန္ဓာရိ ဝိဇ္ဇာ မပြည့်စုံနိုင်” ဟု ဆရာ့ ဆရာတို့ မိန့်မှာဖူးသည်ကို သတိရလာသည်။ ထို့ကြောင့် သူသည် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို မဟာဂန္ဓာရိအတတ်ကို တတ်သူဟု

ယုံမှားမရှိ သိလိုက်တော့၏။ ထို့ပြင် ထိုမြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ဆည်းကပ်၍ မဟာဂန္ဓာရိပိဇ္ဇာအတတ်ကို သင်ယူရပါမူ ကောင်းလေစွ ဟု စဉ်းစားနေသည်။

ထို့နောက် ဘုရားရှင်ထံ သွားရောက်ပြီး မဟာဂန္ဓာရိပိဇ္ဇာ အတတ်ကို သင်ကြားလို၍ ရဟန်းပြုခဲ့ရာ အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆသည် ဘုရားရှင်၏ တရားတော်ကို နာကြားရသဖြင့် ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။

အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆ၏ အထုံဝါသနာ

အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆသည် လွန်ခဲ့သော ဘဝပေါင်းငါးရာ (၅၀၀) တိုင်တိုင် နှုတ်ကြမ်းသော ပုဏ္ဏားမျိုး၌ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်။ ထိုပုဏ္ဏားမျိုးသည် သူတစ်ဖက် သားအား "ဝသလ = သူယုတ်" ဟု ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုလေ့ရှိသည်။ ထိုအထုံဝါသနာကြောင့် ယခုဘဝ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသော အခါ၌လည်း လူနှင့်ဖြစ်စေ၊ ရဟန်းနှင့်ဖြစ်စေ စကားပြောလျှင် "သူယုတ် လာ၊ သူယုတ် သွား၊ သူယုတ် ယူလာခဲ့၊ သူယုတ် ယူသွား" စသည်ဖြင့် ပြောဆိုလေ့ရှိသည်။ နှုတ်ထွက်ကြမ်း သော်လည်း အရှင်မြတ်၏ စိတ်၊ စေတနာကား မကြမ်းတမ်းပေ။

ပိတ်ချင်း သီးအစစ်မှ ကြွက်ချေးဖြစ်ရခြင်း

တစ်နေ့တွင် အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆသည် ဗုဒ္ဓဂြိုဟ်မြို့တွင်းသို့ ဆွမ်းခံဝင်လာစဉ် ပိတ်ချင်းသီးများကို ခွက်အပြည့်ထည့်ယူ၍ မြို့တွင်းသို့ဝင်လာသော ပိတ်ချင်းသီးကုန်သည် အမျိုးသားတစ်ယောက်နှင့် တွေ့ဆုံသည်။ ထိုအခါ အရှင်မြတ်က "သူယုတ်၊ သင့်ခွက်ထဲက ဘာတွေလဲ" ဟု မေးသည်။ ပိတ်ချင်းသီးကုန်သည်က စောစောစီးစီး နိမိတ်မရှိ မင်္ဂလာမရှိ သူယုတ်ဟု ကြမ်းတမ်း ရိုင်းပြောပြောဆို ရကောင်းလား" ဟု အောက်မေ့ကာ စိတ်တိုတိုဖြင့် "ကြွက်ချေးတွေ" ဟု ဘုကျကျ ခပ်ရိုင်းရိုင်းပင် ပြန်ပြောလိုက်သည်။ ထိုဘုကျကျ စကားသည်ပင် ဒေါသ အငွေ့ အသက်ပါ၍ ဖရသဝါစာဖြစ်ကာ အရှင်မြတ်အား ဖြစ်မှားရာ ရောက်လေသည်။

အရှင်မြတ်သည် သူ၏အထုံဝါသနာအတိုင်းပင် "ဪ ကြွက်ချေး ဆိုရင်လဲ ကြွက်ချေးပဲ ဖြစ်မှာပေါ့" ဟု မိန့်တော်မူသည်။ ခွက်ထဲမှပိတ်ချင်းသီးများသည် မထေရ်မြတ် မျက်ကွယ်သို့ ရောက်သောအခါ အားလုံးကြွက်ချေးများ ဖြစ်သွားတော့သည်။

ထိုသူသည် ပိတ်ချင်းသီးတစ်တောင့်ကိုယူ၍ လက်ဖြင့်နှိပ်ကြည့်ရာ ကြွက်ချေးမှ ကြွက်ချေးအစစ် ဖြစ်နေတော့သည်။ ထိုသူသည် စိတ်မချမ်းမသာဖြင့် ကပျာကယာ ပိတ်ချင်းသီးများ တင်ဆောင်လာသော လှည်းဆီသို့ သွားကြည့်ရာ လှည်းပေါ်ပါ ပိတ်ချင်းသီးများလည်း ကြွက်ချေးများချည်း ဖြစ်နေတော့သည်။

ထိုအကြောင်းကို ဟိုလူ့ ပြော ဒီလူ့ ပြော ပြောပြမိရာ အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆ၏
 ဒကာအား ခြောက်လျက်သားဖြစ်လေသည်။ ထိုဒကာ အကြံပေးသဖြင့် ငိုက်ချင်း
 သီးကျန်သည်သည် ကြွက်ချေးများဖြစ်နေသော ပိတ်ချင်းသီးခွက်ကို ကိုင်လျက်
 အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆထံသို့ သွားရောက်ပြန်သည်။ အရှင်မြတ်သည် ထိုဒကာကိုမြင်လျှင်
 “သူယုတ် သင့်ခွက်ထဲက ဘာတွေလဲ” ဟု သူ့ဝါသနာအတိုင်း မေးမြန်းရာ
 ထိုဒကာက “ပိတ်ချင်းသီးတွေပါ ဘုရား” ဟု ရှိရှိသေသေ လျှောက်၏။ အရှင်
 မြတ်က “သူယုတ် သင်ပြောတဲ့အတိုင်း ပိတ်ချင်းသီးတွေပင် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်ပ”
 ဟု မိန့်တော်မူသည်။ ထိုသို့ မိန့်တော်မူလိုက်သည်နှင့် ဝေဒစိန်နက် ကြွက်ချေးများ
 အားလုံး ဇာတိရှုပ် ပြန်၍ ပိတ်ချင်းသီးများ ဖြစ်သွားကြလေသည်။

ထိုအရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆသည် သူ၏ ရှေးဆုတောင်းအတိုင်း နတ်ထိုက် ချစ်ခင်
 မြက်နိုးအပ်သူတို့တွင် အသားဆိုး အမြတ်ဆိုး ဧတဒင်္ဂသူထူးကို ရရှိတော်မူခဲ့သည်။

အဘိညာဉ်တန်ခိုးဖြင့် ပြန်ပေးလက်မှ ကယ်တင်ခြင်း

တစ်နေ့သောအခါတွင် ဗာရာဏသီပြည်ရှိ အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆ၏ ဒါယကာ
 အိမ်ကို ခိုးသူတို့ ဝင်ရောက်နှိပ်ပက် လုယက်ကြသည်။ ခိုးသူတို့သည် ထိုအိမ်မှ
 ကလေးငယ်နှစ်ယောက်ကို ပြန်ပေး ဖမ်းသွားကြသည်။

ထိုအကြောင်းကို ဒါယကာတို့က အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆထံ သွားရောက် လျှောက်
 တားကြရာ အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆသည် ပြန်ပေးဆွဲခံရသော ကလေးနှစ်ယောက်ကို
 ခိုးသူတို့ထံမှ တန်ခိုးအဘိညာဉ်ဖြင့် ဆောင်ယူ၍ ဒါယကာတို့၏ နေအိမ်ပေါ်၌
 ပြန်ပို့ထားတော်မူသည်။ ဤကား အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆ၏ တန်ခိုးအာနုဘော်ဟု လူတို့
 သိရှိရ၍ အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆအား အလွန်ကြည်ညိုကြသည်။

မြက်ကရွတ်စေ့မှ ရွှေပန်းကုံး အဖြစ်သို့

ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးသည် အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆအား ကြည်ညိုလှသဖြင့် အရှင်
 မြတ်၏ ဝေယျာဝစ္စ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် အရံစောင့် ငါးရာကို လှူဒါန်း
 လေသည်။ ထိုအရံစောင့် ငါးရာကို ရွှာသီးခြား တည်ထောင်စေကာ ထိုရွှာအား
 ပိလိန္ဒဝစ္ဆရွာ ဟု ခေါ်တွင်ကြသည်။

အရှင်ပိလိန္ဒဝစ္ဆသည် နေ့စဉ် ထိုရွာထဲသို့ ဆွမ်းခံကြွ၏။ တစ်နေ့သောအခါ
 ထိုရွာ၌ ပွဲလမ်းသဘင် ရှိသည်။ ကလေးငယ်တို့သည် ဧဝတ်အစားကောင်း
 များ လှလှပပ ဝတ်ဆင်၍ ပန်းကုံးများ ပန်ဆင်ကာ ဖျော်ဖြူးနေကြသည်။

တန်ခိုး အဘိညာဉ်များ

ထိုအချိန်တွင် ဆင်းရဲသား အိမ်တစ်အိမ်မှ သမီးငယ်သည် အခြားကလေး ငယ်များ လှလှပပ ဝတ်ဆင်၍ ပန်းကုံးများ ပန်ဆင်ကာ ဖျော်ပန်းနေကြသည်ကို မြင်သဖြင့် “ပန်းကုံး ဝယ်ပေးပါ၊ အဝတ်တန်ဆာ ဆင်ပေးပါ” ဟု ပြော၍ ငိုနေရှာသည်။ မိဘများက “ငါတို့မှာ ဆင်းရဲကြလို့ ဘယ်ကလာ ပန်းတွေ အဝတ်အစားတွေ ဝယ်ပေးနိုင်မလဲ သမီးရယ်” ဟု ဖျောင်းဖျ ချော့မော့ ကြသည်။ သို့သော် ကလေးမကား ငိုမြင့်နေ၏။

ထိုအခိုက်တွင် အရှင်ပိလိန္ဒာဝစ္ဆသည် ထိုအိမ်သို့ ဆွမ်းခံဝင်၍ ခင်းထားသော နေရာ၌ ထိုင်နေသည်။ အရှင်မြတ်က “ဒီကလေးမ ဘာကြောင့် ငိုတာလဲ” ဟု မေးရာ မိဘများက အမှန်အတိုင်း လျှောက်ထားကြသည်။ တို့အခါ အရှင်မြတ် သည် မြက်ကရွတ်ခွေတစ်ခုကို ယူစေပြီး ကလေးမ၏ ဦးခေါင်း၌စုပ်ပေးခိုင်း လိုက်သည် အရှင်မြတ်၏တန်ခိုးကြောင့် မြက်ကရွတ်ခွေမှ အလွန်လှပဆန်းကြယ် ရှုချင်ဖွယ်ကောင်းသော ရွှေပန်းကုံးဖြစ်သွားလေတော့သည်။ ထိုရွှေပန်းကုံးမျိုး ဗိမ္ဗိသာရမင်း၏ နန်းတော်၌ပင် မရှိချေ။

ထိုကလေးမ ရွှေပန်းကုံးဆွဲကားသည်ကို မြင်ရသော သူတို့က မင်းကြီးနား ဂေါက်ကြားအောင် လျှောက်ထားကြသည်။ ခိုးယူ ရှိထားသည် ဟုလည်း ဇွပ်စွဲ ပြောဆိုကြသည်။ မင်းကြီးသည် ထိုသူဆင်းရဲ အရံစောင့်မိသားစုကို ဖမ်းဆီး ချုပ်နှောင်စေသည်။

နောက်တစ်နေ့ နံနက်တွင် ထိုအရံစောင့်အိမ်သို့ အရှင်မြတ် ဆွမ်းခံကြရာ အကြောင်းစုံ သိရှိရသည်။ အရှင်မြတ်သည် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ နန်းတော်သို့ ချက်ချင်းကြွရာကပ်ပြီး “ဘာကြောင့် ဤအရံစောင့်ကို ဖမ်းဆီးရသနည်း” ဟု မေးရာ မင်းကြီးကလည်း အမှန်အတိုင်း လျှောက်ထားသည်။

အရှင်ပိလိန္ဒာဝစ္ဆသည် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ ပြာသာဒ်နန်းဆောင်ကို “ရွှေ ဖြစ်စေသတည်း” ဟု အဓိဋ္ဌာန်လိုက်ရာ နန်းတော်တစ်ခုလုံး ရွှေနန်းတော်ကြီး ဖြစ်သွားသည်။ ထိုစဉ် အရှင်မြတ်က “မင်းကြီး ရွှေတွေ များလှချည့်လား၊ ဘယ်က ရထားသလဲ” ဟု မေးတော်မူရာ ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးက “တပည့်တော် သဘောပေါက်ပါပြီ ဘုရား” ဟု လျှောက်ထားကာ ဖမ်းဆီးထားသော အရံစောင့် သူဆင်းရဲကိုလည်း ပြန်လည် လွတ်ပေးလိုက်သည်။

သမထမှ ဝိပဿနာသို့

သမထကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်၍ သမထယာနိကလမ်းဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားသော ယောဂီယုဂ္ဂိုလ်သည် ဈာန်စခန်း၌သာ နစ်မွန်းပျော်မွေ့ နေလျှင် နိဗ္ဗာန်နန်းသို့

ထက်လှမ်းနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ထမထ၏ ပန်းတိုင် သမထ၏ လမ်းဆုံးသည် ဈာနီ အသိညာဉ်တန်ခိုးရခြင်းနှင့် ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်ရခြင်းတို့သာ နောက်ဆုံးပန်းတိုင် ဖြစ်သည်။ ဈာန်အဘိညာဉ်ရသူသည်လည်း ဈာန်အဘိညာဉ်မှ လျှောက်ကျနိုင် သည်။ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်သူသည်လည်း နတ်ပြည်၊ လူ့ပြည်၊ အပါယ်ငရဲသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိနိုင်သည်။ သသရာလမ်းဆုံး နိဗ္ဗာန်ကုန်းသို့ မတက်ရောက်နိုင် သေးဘမျှ သံသရာထဲ၌ တဝဲလည်လည် ကျင်လည်နေကြမည့်မည်ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် သံသရာလမ်းဆုံး နိဗ္ဗာန်ကုန်းသို့ တက်ရောက်၍ အမြတ်ဆုံး ငြိမ်းအေးဓာတ်ကို ရယူခံစားလိုသူတို့သည် အားထုတ် ပွားများအပ်ပြီးမသာ သမထ (ဈာန်သမာဓိ)ကို အခြေခံထုတ်မြစ်အဖြစ်ပြု၍ ပရမတ်အစစ် ဓာတ် အနုစိတ်ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့ကို လက္ခဏာဟာဉ် သုံးပါးထင်၍ ဆင်ခြင်ပွားများကာ ဝိပဿနာတရားကို ကြိုးစားအားထုတ်ကြရ၏။

အပိုင်း (၂)

အခန်း (၁၀)

ဝိပဿနာဘာဝနာ ပွားများအားထုတ်ခြင်း

ဝိပဿနာ၏ အခြေခံ

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်တို့သည် မိမိတို့၏ နောက်ဆုံးပန်းတိုင်ဖြစ်သော “နိဗ္ဗာန်” သို့ အရောက်သွားကြရာတွင် ဈာန်ယာဉ်စီး၍ သွားသော “သမထယာနိက” ကျင့်စဉ်လမ်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဉာဏ်ယာဉ်စီး၍ သွားသော “ဝိပဿနာယာနိက” ကျင့်စဉ်လမ်းဖြင့်လည်းကောင်း သွားနိုင်ကြသည်။

ယင်းလမ်းနှစ်သွယ်အနက် သမထယာနိကလမ်းဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း (၄၀) ကျင့်ကြံဖွယ်တို့ကို အပိုင်း(၁)၌ ရှင်းလင်းပြဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ သမထယာနိကလမ်းသည် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားရာ ကျင့်စဉ် တစ်ခုဖြစ်သော်လည်း သမထအားထုတ်ခြင်း သက်သက်၌သာ အားရတင်းတိမ် ကျေနပ်နေပါက နိဗ္ဗာန်သို့ အရောက်ကူးမြောက်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ သမထလုပ်ငန်း၏ အမြင့်ဆုံးအကျိုးရလဒ်သည် ဈာန်အဘိညာဉ်ရခြင်းနှင့် ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်ရခြင်းသာ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ခြင်းသည် ဝိပဿနာ အခြေခံကောင်းခြင်းအတွက်သာလျှင် ဖြစ်၏။ သမထအခြေခံ အင်အားကောင်းသူသည် ဝိပဿနာသို့ ကူးပြောင်း အားထုတ်ပါက လျင်မြန်လွယ်ကူစွာ ပေါက်ရောက်အောင်မြင်နိုင်သည်။

လမ်း နှစ်သွယ်

နိဗ္ဗာန်သို့ သွားသောလမ်းသည်--

- (၁) သမထယာနိကလမ်း၊
- (၂) ဝိပဿနာယာနိကလမ်း--

ရှု၍ လမ်းနှစ်သွယ်ရှိသည်။

သမထယာနိကလမ်းဖြင့် သွားသော သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်သည် သမထကမ္မဋ္ဌာန်း တစ်ခုခုကို ဦးစွာ ပွားများအားထုတ်၍ ဥပစာရသမာဓိကို ဖြစ်စေ၊ အပ္ပနာသမာဓိ (ဈာန်)ကိုဖြစ်စေ ရရှိပြီးနောက် ထိုသမာဓိကို အခြေခံ၍

ရုပ်နာမ် တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုသည်။ ထိုသို့ရှုရာတွင် ဈာန်မှသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ပဌမဈာန်ကို ဝင်စား၍ ထိုဈာန်ကို ဝိပဿနာရှု၏။ တစ်ဖန် ဒုတိယဈာန်ကို ဝင်စား၍ ထိုဈာန်ကို ဝိပဿနာ ရှု၏။ ဤနည်းဖြင့် ဈာန်ကို အစဉ်အတိုင်း တစ်ကြိမ်စီ ဝင်စား၍ တစ်ကြိမ်စီ ဝိပဿနာ ရှုသည်။

ဤကဲ့သို့ သထေနှင့် ဝိပဿနာကို ခွန်တွဲလျက် အစုံအစုံတွဲလျက် မဂ်ဖြစ်ပေါ် သည့်တိုင်အောင် ပွားများအပ်သော နည်းကို “ ယုဂနဗ္ဗဘာဝနာနည်း ” ဟု ခေါ်သည်။ (ယုဂ=စုံတွဲ၊ နဗ္ဗ=ဖွဲ့စည်းခြင်း၊ တွဲစပ်ခြင်း) သမထကို ရွှေသွား ပြု၍ ဝိပဿနာရှုသောကြောင့် “သမထပုဗ္ဗင်္ဂမနည်း”ဟုလည်း ခေါ်သည်။ သမထယာနိကလမ်းစဉ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။

ဝိပဿနာယာနိကလမ်းဖြင့် သွားသော ဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ ရရှိရန် သမထကမ္မဋ္ဌာန်း တစ်ခုခုကို ပွားများ အားထုတ်မှုမပြုဘဲ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ ဟု ဆင်ခြင်၍ ရရှိ လာသော ခဏိကသမာဓိကို အခြေခံလျက် ဝိပဿနာ သက်သက်ကိုသာ ရှုသည်။ ထိုသို့ သထေမဖက် ဝိပဿနာသက်သက် ရှုသောနည်းကို သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက လမ်းစဉ်ဟု ခေါ်သည်။ (သုဒ္ဓ=သက်သက်)

ဤကဲ့သို့ ဝိပဿနာယာနိက ပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဝိပဿနာပွားများသောနည်းကို ဝိပဿနာရွှေသွားပြု၍ ပွားများသောကြောင့် ဝိပဿနာကိုသာလျှင် ရှေးဦးစွာ ပွားများသောကြောင့် “ဝိပဿနာပုဗ္ဗင်္ဂမနည်း”ဟု ခေါ်သည်။ ဝိပဿနာယာနိက လမ်းစဉ်ဟုလည်း ခေါ်သည်။

ဝိပဿနာ အားမထုတ်မီ ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ယခုဘဝမှာပင် မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန် ဆိုက်ရောက်အောင် ဝိပဿနာကို တကယ်တမ်း အားထုတ်တော့မည်ဆိုလျှင် ဤကျမ်းစာအုပ် စာမျက်နှာ (၂၅)၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အနှောင့်အယှက် (ပလိဗောဓ) တို့ကို ကြိုတင်၍ ပယ်ဖြတ်ထားရမည်။ ထို့နောက်—

- ဆင့်လျော်သော နေရာကို ရွေးချယ်ခြင်း၊
- ဆင့်လျော်သော အချိန်ကို ရွေးချယ်ခြင်း၊
- ဘုရား နှိုင်းခြင်း၊
- သရဏဂုံသီလ ဆောက်တည်ခြင်း၊
- မေတ္တာပို့ အမျှဝေခြင်း၊

-ဆရာသမားထံ၌ ဝိပဿနာတောင်းခံခြင်း၊

-ပြစ်မှားမိသော အပြစ်ကြီးငယ်တို့ကို ခွင့်လွှတ်ရန် တောင်းပန်ခြင်း၊

-မိမိနှင့် ဆင်လျော်သော ထိုင်နည်းကို ရွေးချယ်ခြင်း၊

-မဂ်ဖိုလ်၌ စိတ်ညွတ်ခြင်း-

တို့ကို ကြိုတင်ပြုလုပ်ရမည်။

ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါး ကျင့်စဉ်တရား

ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများအားထုတ်မည့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အထူး
ဖြူစင်သန့်ရှင်း စင်ကြယ်ခြင်း ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါးနှင့် ပြည့်စုံရမည်။ (ဝိ+သုဒ္ဓိ။
ဝိ=အထူး+သုဒ္ဓိ=စင်ကြယ်ခြင်း)၊ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) သီလဝိသုဒ္ဓိ = သီလစင်ကြယ်ခြင်း၊
- (၂) စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ = စိတ်စင်ကြယ်ခြင်း၊
- (၃) ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ = အယူအမြင် စင်ကြယ်ခြင်း၊
- (၄) ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ = ယုံမှား သံသယကို လွန်မြောက်
သော ဉာဏ်၏ စင်ကြယ်ခြင်း၊
- (၅) မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = လမ်းမှန် မမှန်ကို သိသော ဉာဏ်
အမြင်၏ စင်ကြယ်ခြင်း၊
- (၆) ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = မဂ်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော
ဉာဏ်အမြင်၏ စင်ကြယ်ခြင်း၊
- (၇) ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = သစ္စာလေးပါးကို သိသော ဉာဏ်
အမြင်၏စင်ကြယ်ခြင်း-

တို့ ဖြစ်သည်။

(၁) သီလဝိသုဒ္ဓိ

ဤဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါးအနက် နံပါတ် ၁-ဖြစ်သော သီလဝိသုဒ္ဓိကို ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်
သည် ဝိပဿနာ အားမထုတ်မီကပင် ဖြူစင်သန့်ရှင်းစေရမည်။ သီလပြည့်စုံ
ရမည်။ သီလနှင့်ပတ်သက်၍ အကျယ်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာ လက်စွဲကျမ်း ပထမတွဲ၊
စာမျက်နှာ(၃၆၉)အပိုင်း(၄)၌ ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ကိုယ်ကျင့်သီလစင်ကြယ်ခြင်းကို
သီလ ဝိသုဒ္ဓိဟု ခေါ်သည်။

အချုပ်အားဖြင့်ဆိုလျှင် ရဟန်းသည် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ၊ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ၊ ပစ္စယသန္တိသီတသီလဟူသော ဤသီလ (၄)ပါးကို ထက်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်အောင် ပြုအပ်၏။

ရှင်သာမဏေသည် ဆယ်ပါးသီလကို ထက်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်း စင်ကြယ်အောင် ပြုအပ်၏။

လူပုဂ္ဂိုလ်ယောဂီသည် ငါးပါးသီလ၊ သို့မဟုတ် အာဇီဝဋ္ဌမက သီလကို ထက်ဝန်းကျင် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်အောင် ပြုအပ်၏။

အန္တရာယ်ငါးပါး ကင်းဝေးရန်

ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်မည့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အထူးအားဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါ အန္တရာယ်ငါးပါးကို မကျူးလွန်စေရ၊ မကျရောက်စေရ။ ကျူးလွန် ကျရောက်သူဖြစ်ပါက မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ၎င်းတို့မှာ-

- (က) ကမ္မန္တရာယ် = ပညာနန္တရိယကံ စသည်ကို ကျူးလွန်ခြင်း။
- (ခ) ကိုလေသန္တရာယ် = နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူရှိခြင်း။
- (ဂ) ဝိပီကန္တရာယ် = အဟိတ်၊ ဒွိဟိတ် ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း။
- (ဃ) အရိယပဝါဒန္တရာယ် = အရိယာကို ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်း။
- (င) အာဇာဝိတိက္ကမန္တရာယ် = ရဟန်းတော်များ အာပတ် (၇)ပုံ ကျူးလွန်ခြင်း—

တို့ ဖြစ်သည်။

(က) ကမ္မန္တရာယ်

ကံငါးပါး၊ သို့မဟုတ် ကံ(၆)ပါးကို ကျူးလွန်ခြင်းကြောင့် ကျရောက်သော အန္တရာယ်ကို ကမ္မန္တရာယ်ဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းသည် အောက်ပါအတိုင်း (၆)ပါး ရှိပါသည်—

- (၁) ဓာတုဃာတက = မိခင်ကို သတ်ခြင်း။
- (၂) ပီတုဃာတက = ဖခင်ကို သတ်ခြင်း။
- (၃) အရဟန္တဃာတက = ရဟန္တာကို သတ်ခြင်း။
- (၄) လောဟိတုပ္ပါဒက = ဘုရားရှင်၌ သွေးစိမ်းတည်အောင် ပြုခြင်း။

(၅) သံဃဘေဒက = သံဃာ အချင်းချင်း စိတ်ဝမ်းကွဲအောင့် ပြုခြင်း။

(၆) ဘိက္ခုနီဒူသက = သီလရှိသော ရဟန်းမိန်းမကို ဗလက္ကာရ ပြု၍ ဖျက်ဆီးခြင်း။

ဤ ၆-ပါးအနက် ရွှေငါးပါး (ပညာနန္ဒရိယကံ)သည် သဂ္ဂန္ဓဇာယ်=နတ်ရွာ သုဂတိအတွက်လည်း အန္တရာယ်ဖြစ်၏။ မဂ္ဂန္ဓဇာယ်=မဂ်ဖိုလ်အတွက်လည်း အန္တရာယ်ဖြစ်၏။ ဤငါးပါးကို ကျူးလွန်မိသူသည် နတ်ရွာသုဂတိသို့လည်း မရောက်နိုင်၊ သောတာပတ္တိစသော မဂ်ဖိုလ်ကိုလည်း မရနိုင်ဟု ဆိုလိုသည်။ ဘိက္ခုနီဒူသကကံသည် မဂ္ဂန္ဓဇာယ်=မဂ်ဖိုလ်အန္တရာယ်အတွက်သာ ဖြစ်စေသည်။

(ခ) ကိလေသန္တရာယ်

အယူမှား၌ မြဲမြံစွာယူခြင်းဟု ဆိုအပ်သော နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ကိလေသန္တရာယ်ဟုခေါ်သည်။ ထိုနိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည် အောက်ပါအတိုင်း (၃)မျိုး ရှိ၏-

(၁) အင်္ဂါရိယ ဒိဋ္ဌိ = ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှုကို ပြုသော်လည်း ပြုရာမရောက်ဟု မြဲမြံစွာ ယူခြင်း။

(၂) နတ္ထိက ဒိဋ္ဌိ = သတ္တဝါသည် သေလျှင် ပြတ်၏။ ဘဝတစ်ပါးမရှိ၊ ကောင်းမှု မကောင်းမှုတို့၏ ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုး မရှိဟု မြဲမြံစွာ ယူခြင်း။

(၃) အဟေတုက ဒိဋ္ဌိ = ကုသိုလ်ကံ ၊ အကုသိုလ်ကံဟူ၍ မရှိ၊ အကြောင်းမရှိဘဲ အလိုလို ချမ်းသာကြသည်။ ဆင်းရဲကြသည်ဟု မြဲမြံစွာ ယူခြင်း။

ဤ နိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူရှိသော သူသည် နတ်ပြည်သို့လည်း မရောက်နိုင်၊ မဂ်ကိုလည်း မရနိုင်။

(ဂ) ဝိပါကန္တရာယ်

နဂါး၊ ဂဠုန်၊ တိရစ္ဆာန်၊ ငရဲသူ၊ ငရဲသား၊ အမိဝမ်းတွင်းမှ အင်္ဂါချိုတဲ့ သူများသည် အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေရာသူများ ဖြစ်ကြ၏။ လူဖြစ်သော်လည်း ညဏ် ပညာ လေးလံးထိုင်းမှိုင်း သူများသည် ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေရာသူများ

ဖြစ်ကြ၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်များသည် ပဋိသန္ဓေ ဉာဏ်ကင်းသည့်အတွက် မဂ်ဖိုလ်ကို မရနိုင်ချေ။ လူ့အဖြစ် နတ်အဖြစ်သို့သာ ရောက်နိုင်ကြသည်။ အတိတ်ကံ၏ အကျိုးဝိပါက-က မဂ်ဖိုလ် မရအောင် အန္တရာယ်ပြု တားဆီးထား၏။

(ဃ) အရိယူပဝါဒန္တရာယ်

အရိယာဟု သိလျက် ဖြစ်စေ၊ မသိဘဲ ဖြစ်စေ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်အား ကဲ့ရဲ့ စွပ်စွဲခြင်းသည် အရိယူပဝါဒန္တရာယ် မည်၏။ အရိယာကို စွပ်စွဲကဲ့ရဲ့သူအား သဂ္ဂန္တရာယ်၊ မဂ္ဂန္တရာယ်၏ နှစ်မျိုးလုံး ဖြစ်၏။ သို့သော် အရိယာအား ကဲ့ရဲ့ စွပ်စွဲပြီးနောက် ကန်တော့တောင်းပန်လျှင် ထိုအန္တရာယ်မှ လွတ်ကင်း၏။ (အရိယာ=အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို+ဥပဝါဒ=စွပ်စွဲမှု)

(င) အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယ်

မြတ်စွာဘုရား ပညတ်တော်မူအပ်သော ဝိနည်း သိက္ခာပုဒ်တော်များနှင့် အာပတ် (၇)ပုံကို သိလျက် လွန်ကျူးသော ရဟန်းအား အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယ် ကျရောက်၏။ ထိုရဟန်းအား သဂ္ဂန္တရာယ်၊ မဂ္ဂန္တရာယ် နှစ်ပါးလုံးဖြစ်၏။ သို့သော် ဝိနည်းတော်နှင့်အညီ ကုစားပြီးသောအခါ၌ ထိုအန္တရာယ်မှ ကင်းလွတ်၏။ (အာဏာ=မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အာဏာတော်ကို+ဝိတိက္ကမ=ကျူးလွန်မှု)

ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာရှုမည့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မဂ်ဖိုလ်ကို ရနိုင်ရန်အတွက် သက်ဆိုင်ရာ ကိုယ်ကျင့်သီလနှင့် ပြည့်စုံရမည့်အပြင် အန္တရာယ် ငါးပါးကိုလည်း မကျူးလွန်ဘဲ ဖြစ်ရမည်။

အန္တရာယ်ကို ကုစားခြင်း

ဤအန္တရာယ် ငါးမျိုးအနက် ကမ္မန္တရာယ်ကို ကျူးလွန်သူနှင့် ကိလေသန္တရာယ်၊ ဝိပါကန္တရာယ် ကျရောက်နေသူတို့သည် ဤဘဝအတွက် ထိုအန္တရာယ် များ ကင်းပျောက်ရန် ကုစား၍ မရနိုင်ပေ။ တွယ်လွန်ပြီးနောက် အဝီစိငရဲ၊ သို့မဟုတ် ငရဲထစ်ခုခုသို့ မုချ ကျရောက်ရပေမည်။ အရိယူပဝါဒန္တရာယ်နှင့် အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယ်မှာ ကုစား၍ ရကောင်းပေသည်။

သာဓကအားဖြင့် အဇာတသတ်မင်းသည် ဖခင် ဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီးအား သတ်ပြီးနောက် နောင်တရ၍ ဘုရားရှင်ထံမှောက်သို့ ရောက်ရှိကာ သရဏဂုံ တည်ခဲ့သည်။ အဇာတသတ်မင်းသည် အကယ်၍သာ ပိတုဇာတက(အဖသတ်) ကံကို မကျူးလွန်ခဲ့ပါက ဤနေရာမှာပင် သောတာပန်ဖြစ်လေရာ၏ဟု ဘုရားရှင် မိန့်တော်မူသည်။

အလောတသတ်မင်းသည် သရဏဂုံတည်ပြီးနောက် ဘုရားဒကာ၊ ကျောင်းဒကာအဖြစ်ဖြင့် သာသနာတော်ကို ပူဇော်သက္ကာရ ပြုခဲ့သည်။ ရတနာသုံးပါးကို ကြည်ညိုယုံကြည်သော ပုထုဇဉ်တို့တွင် အလောတသတ်မင်း၏ သဒ္ဓါတရားနှင့် တူသူ တစ်ဦးမျှ မရှိချေ။ ဘုရားရှင်၏ ဓာတ်တော်များကို ပင့်ဆောင်ခြင်း၊ ပူဇော်ခြင်းတို့၌လည်း သူမတူတန်အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ပထမသံဂါယနာတင်ပွဲကြီးတွင်လည်း သာသနာဒါယကာအဖြစ် ခံယူခဲ့သည်။

ဤကဲ့သို့ ကြီးကျယ်များပြားသော အလှူဒါနများ၊ ကောင်းမှုများကို သဒ္ဓါတရားထက်သန်စွာ ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း ပိတုဃာတက (အဖယတ်) ကံကြောင့် တမလွန်၌ အပါယ်ငရဲဘေးမှ မလွတ်ခဲ့ပေ။ သို့ရာတွင် အလောတသတ်မင်းသည် ပိတုဃာတကကံကြောင့် အဝီစိငရဲ၌ ဖြစ်ရမည့်အစား ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်တည်းဟူသော အမှီကောင်းကို ရရှိခဲ့သောကြောင့် အဝီစိငရဲထက် သက်သာသော လောဟကုမ္ဘိဇရဲ၌သာ ဖြစ်ရလေသည်။ အလောတသတ်မင်းသည် လောဟကုမ္ဘိဇရဲ၌ အနှစ်ခြောက်သောင်းကျခံပြီးနောက် ထိုင်ရဲမှ လွတ်မြောက်၍ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်၏ ကျေးဇူးကြောင့် “ဝိဇိတဘဝိ” အမည်ဖြင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဖြစ်ပြီး ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ဤဘဝအတွက် ကုစား၍ မရသော်လည်း သံသရာအတွက်မူ ကုစား၍ သက်သာရာ ရနိုင်ပေသည်။

ကိလေသန္တရယ်သို့ ကျရောက်၍ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ (မှားယွင်းသော အယူ၌ စွဲမြဲခြင်း)ကို မစွန့်လွှတ်နိုင်သော သူတို့သည်လည်း ကွယ်လွန်ပြီးနောက် အဝီစိငရဲသို့ မချလားရောက်ရပေမည်။ သာဓကအားဖြင့် ပုရာဏကဏ္ဍ၌ စသော တိတ္ထိုဂိုဏ်းဆရာကြီးများသည် နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူကို မစွန့်လွှတ်နိုင်ဘဲ ကွယ်လွန်ခဲ့ကြသဖြင့် အဝီစိငရဲသို့ ရောက်ကြရသည်။

ဝိပါကန္တရယ်ကျရောက်၍ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ၊ ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ နေသူများသည် ဤဘဝ၌ မည်မျှပင် ကုသိုလ်ပြု၍ တရားအားထုတ်စေကာမူ မဂ်ဖိုလ်ကိုရနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ သို့သော် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ ပြုလုပ်သော ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ ကောင်းမှုကုသိုလ်များသည် လူ့ကောင်း နတ်ကောင်း ဖြစ်စေနိုင်သည်။ တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့် ပါရမီရင့်ကျက်၍ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် ရရန်အတွက် အထောက်အပံ့လည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤအန္တရယ်သုံးမျိုး ဆိုက်ရောက်နေသူတို့မှာ ဤဘဝ၌ မဂ်တရား၊ ဖိုလ်တရား၊ နိဗ္ဗာန်တရားကို မရနိုင်ချေ။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ကို ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲမိ၍ အရိယူပဝါဒန္တရယ် ကျရောက်သူသည် ထိုအရိယာပုဂ္ဂိုလ်အား ကန်တော့တောင်းပန်လျှင် ထိုအန္တရယ်မှ ကင်းလွတ်နိုင်သည်။ သာဓကကို ဤကျမ်းစာအုပ် စာမျက်နှာ (၄၄၀)၌ ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အာဏာတော်ဖြစ်သော ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်တော်ကို ကျူးလွန်ခြင်း (အာဏာဝိတိက္ကမန္တရယ်) သို့ ကျရောက်သော ရဟန်းအား ထိုအန္တရာယ်မှ ကင်းလွတ်ရန် ကုစား၍ ရသည်။ ယင်းသို့ ကုစားရာ၌ ပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်ကို ကျူးလွန်သော ရဟန်းသည် ပရိသုဒ္ဓါပြု (လူဝတ်လဲ) မှသာ ထိုအပြစ်အန္တရာယ်မှ ကင်းလွတ်သည်။ ပါရာဇိကကို ကျူးလွန်ပြီး ဖြစ်ပါလျက် လူဝတ် မလဲဘဲ ရဟန်းအသွင် အယောင်ဆောင်နေပါက အခြား ကုသိုလ် ကောင်းမှုပြုသော်လည်း လူ့ ဘဝ နတ်ဘဝဟူသော သုဂတိဘဝသို့ မရောက်နိုင်။ တရားအားထုတ်သော်လည်း မဂ်ဖိုလ်ကို မရနိုင်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ် လားရောက်ရမည့် ဘုံဘဝမှာ အပါယ်လေးပါးသာ ဖြစ်သည်။

ပါရာဇိက ကျူးလွန်သော ရဟန်းသည် လူဝတ်လဲပြီးနောက် သီလဆောက် တည်၍ ကောင်းမှုကုသိုလ်များကို ပြုလုပ်ပါက ကောင်းရာသုဂတိဘဝသို့ ရောက် နိုင်သည်။ တရားအားထုတ်ပါက မဂ်ဖိုလ်ကိုလည်း ရနိုင်သည်။

သံဃာဒိသိသ်အာပတ် ကျူးလွန်သော ရဟန်းသည် ပရိဝါသ်၊ မာနတ် ဆောက်တည်ခြင်း စသည်ဖြင့် ဝိနည်းတော်နှင့်အညီကုစားပါက ထိုအပြစ်အန္တ ရာယ်မှ ကင်းလွတ်သည်။ ပါစိတ်၊ ဒုက္ကဋ္ဌစသော အာပတ်များကို ကျူးလွန်သော ရဟန်းသည် ဒေသနာကြားခြင်း စသည်ပြုလုပ်၍ ကုစားပါက ထိုအပြစ်များ မှ ကင်းလွတ်သည်။ ထိုထိုအာပတ်များကို ကျူးလွန်သော ရဟန်းသည် ဝိနည်း တရားတော်နှင့်အညီ မကုစားပါက (ဝါ) အပြစ်ကင်းစင်အောင် မပြုလုပ်ပါက သဂ္ဂန္တရယ်၊ မဂ္ဂန္တရယ်ဖြစ်၏။ ထိုအာပတ်တန်းလန်းဖြင့် ကွယ်လွန်သွားပါက အပါယ်ဘုံဘဝသို့ မုချလားရောက်ရမည် ဖြစ်သည်။

သာဓကအားဖြင့် ကဿပဘုရားရှင်လက်ထက်က အနှစ် နှစ်သောင်း ရဟန်း တရား အားထုတ်နေသော ရဟန်းတစ်ပါးသည် လှေဖြင့် ခရီးသွားရင်း ပြိန်းမြက် ပင်ကို ဆွဲဖြတ်မိသဖြင့် ပါစိတ်အာပတ် သင့်ခဲ့သည်။ ထိုအာပတ်ကို ဒေသနာ မကြာ မိဘဲ ဝိပုဋ္ဌိသာရ-နုလုံးမသာယာစိတ်ဖြင့် ကွယ်လွန်သွားသောကြောင့် အပါယ် ဒုဂ္ဂတိဘုံ၌ တိရစ္ဆာန်နဂါး ဖြစ်ရလေသည်။

ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်မည့် ယောဂီ (ရဟန်း) သည် အန္တရာယ်ငါးပါးမှ ကင်းဝေးရန် အထူးလိုအပ်သည်။ အန္တရာယ် တစ်ပါးပါးကို ကျရောက် ကျူးလွန်မိသူ ဖြစ်ပါက ကုစား၍ ရသော အန္တရာယ်ဖြစ်လျှင် သီလ ဝိသုဒ္ဓိဖြစ်စေရန်အတွက် နည်းမှန် လမ်းမှန်ဖြင့် ကုစားထားပြီး ဖြစ်စေရမည်။

(၂) စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ

ဝိပဿနာ တရားကို အားထုတ်လိုသူသည် သီလဝိသုဒ္ဓိကို ပြည့်စုံစေ ပြီးနောက် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိကို ပြည့်စုံစေရမည်။ ကာမဂုဏ် အာရုံတို့ကို တပ်မက်မှု စသော နိဝရဏ အညစ်အကြေးတို့မှ စိတ်၏ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်ခြင်းသည် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

အကျဉ်းအားဖြင့် မှတ်သားရန်မှာ ပြဆိုခဲ့ပြီးသည့် သမထ ကမ္မဋ္ဌာန်း (၄၀)အနက် ကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်ခုခုကို ပွားများအားထုတ်၍ ရရှိအပ်သော ဥပစာရ သမာဓိနှင့် အပ္ပနာသမာဓိ (ဈာန်သမာဓိ)သည် သမထယာနိက ပုဂ္ဂိုလ် အတွက် စိတ်စင်ကြယ်မှု စိတ္တဝိသုဒ္ဓိမည်၏ (ဝါ) ပဌမဈာန်မှစ၍ စတုတ္ထအရူပ ဈာန် (နေဝညာနာသညာယတနဈာန်)အထိ ဈာန် (ဂ)ပါးအနက် ဈာန် ဘစ်ခုခုကို ရရှိထားခြင်းသည် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိမည်၏။

သမထ မဖက် ဝိပဿနာ သက်သက်ဖြင့် ရုပ် နာမ် ဓမ္မ သင်္ခါရတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ-ဟု ရှုမှတ် ပွားများ အားထုတ်၍ ရရှိအပ်သော “ခဏိက သမာဓိ သည် ဝိပဿနာလမ်းစဉ် ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် စိတ်စင်ကြယ်မှု စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ မည်၏။

ဝိပဿနာ အားထုတ်သော ယောဂီအား သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာတို့ ထက်သန်ညီမျှသော အခါ၌ ရှုမှတ်မှုချည်းသာ တစ်စပ်တည်း ဆက်စပ်လျက် စင်ကြယ်စွာ ဖြစ်နေ၏။ ထိုထို အာရုံကို ကြံစည်မှု နိဝရဏ တို့သည် အကြား အကြား၌ ကြားဝင်၍ မဖြစ်ကြ။ ထိုသို့သော ကာလ၌ ရှုမှတ်တိုင်း ရှုမှတ်တိုင်း ရုပ် နာမ် အာရုံအပေါ်၌ တည်ကြည်စူးစိုက်နေသော သမာဓိကို “ခဏိကသမာဓိ” ဟု ခေါ်သည်။ ဝိပဿနာ စိတ်၏ အခိုက်အတန့်မျှ၌ တည်ကြည်မှု ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာရှုမည့် ယောဂီသည် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ ဖြစ်ရန်အတွက် သမထလမ်းစဉ် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပါက သထေ ကမ္မဋ္ဌာန်း တစ်ခုခုကို ဥပစာရ သမာဓိ၊ သို့မဟုတ် အပ္ပနာ သမာဓိ ရအောင် အားထုတ်ရမည်။ ဝိပဿနာသက်သက် ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပါက ခဏိက သမာဓိရအောင် ရုပ် နာမ် ဓမ္မတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် တင်၍ ရှုမှတ်ရမည်။

(၃) ဒိဋ္ဌိစိသုဒ္ဓိ

ဒိဋ္ဌိဆိုသည်မှာ အယူဝါဒဖြစ်သည်။ မှားသည်ဖြစ်စေ၊ မှန်သည်ဖြစ်စေ မိမိ တို့၏ ဉာဏ်အမြင်၌ မှန်သည်ဟုထင်မြင်ယူဆ စွဲလမ်းယုံကြည်မှု တစ်ရပ်ကို ဒိဋ္ဌိဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ ဒဿနဟူ၍လည်းကောင်း၊ သဘောတရားရေး အယူမှ ဆ သဘောတရားရေးအမြင်ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုကြသည်။

သတ္တဝါတစ်ယောက်၏ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အယူအဆ၊ အယူဝါဒကို ဤ၌ အဓိကထား၍ မဆိုလိုပါ။ အတိတ်ဘဝ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၊ အနာဂတ်ဘဝဟူသော ဘဝအဆက်ဆက် ကျင်လည်မှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အကြောင်းအကျိုးဆက်စပ် တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုကို ဤနေရာ၌ ဒိဋ္ဌိဟု ဆိုလိုသည်။

သတ္တဝါတို့သည် ဘဝသံသရာနှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်းကောင်း၊ အကြောင်းအကျိုးနှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်းကောင်း အတိတ်ကြောင့် ဖြစ်သလော၊ အနာဂတ်ကြောင့် ဖြစ်သလော၊ ပစ္စုပ္ပန်ကြောင့် ဖြစ်သလော၊ အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သလော၊ အကျိုးကြောင့်ဖြစ်သလော၊ အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်သလော စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုး အထွေထွေ ကြံစည် ယူဆကြသည်။

ယင်းဒိဋ္ဌိသည် မှန်သောအယူဝါဒ=သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် လွဲမှားသော အယူဝါဒ=မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိသည်။ (သမ္မာ=မှန်ကန်သော၊ မိစ္ဆာ=လွဲမှားသော။)

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြီး ၃-မျိုး

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အမျိုးမျိုးရှိသည့်အနက် အကြီးမားဆုံး မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသုံးမျိုးတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်—

- (၁) အင်္ဂါရိယ ဒိဋ္ဌိ= ပြုသော်လည်း ပြုရာမရောက်ဟု ယူဆခြင်း။
- (၂) နတ္ထိက ဒိဋ္ဌိ= ကောင်းမှု မကောင်းမှုသည် အကျိုးကို မဖြစ်စေနိုင်ဟု ယူဆခြင်း။
- (၃) အဟေတုကဒိဋ္ဌိ=အကြောင်းမဲ့ အလိုလို ဆင်းရဲချမ်းသာကြသည်ဟု ယူဆခြင်း။

အင်္ဂါရိယ ဒိဋ္ဌိ

အသက်ဝိညာဉ်ဟု ခေါ်သော အတ္တသည် မပျက်မစီးဘဲ အမြဲတည်နေသောကြောင့် မည်သူကမျှ မပျက်ဆီးနိုင်၊ မသတ်ဖြတ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါ တစ်စုံတစ်ခုကို သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးသည်ဟု ဆိုရသော်လည်း သတ်ဖြတ်ဖျက်ဆီးရာမရောက်၊ အသက်ဝိညာဉ်သည် မသေဘဲ ရုပ်ဟောင်း ရုပ်သစ်လဲခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ လူတစ်ယောက်သည် အဝတ်ဟောင်းကိုချွတ်၍ အဝတ်သစ်ကို ပြောင်းလဲဝတ်ဆင်သကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ အသက်ဝိညာဉ်ဟုခေါ်သော အတ္တသည် တည်မြဲသောကြောင့် မည်သူမျှ ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း မဖြစ်စေနိုင်။ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါကို သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲသည်ဟုဆိုရာ၌ အသက်ဝိညာဉ်အတ္တသည် ချိုယွင်းပျက်စီးမှု

မရှိသောကြောင့် အမှန်စင်စစ် သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆရာ မရောက်ဟု ယူဆ ယုံကြည်ကြသည်။ ထိုသူတို့သည် သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆမှုစသော မကောင်းမှု ဒုစရိုက်များကို ဆည်းပူး စုဆောင်းလေတော့သည်။ (အ+ကိရိယ၊ အ=မဟုတ်+ ကိရိယ=ပြုလုပ်ခြင်း။)

နတ္ထိက ဒိဋ္ဌိ

ကောင်းမှု မကောင်းမှု(ဝါ) ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့၏ အကျိုးမည်သည် မရှိဟုယူဆခြင်းသည် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ မည်၏။ လောက၌ စည်းစိမ်ချမ်းသာ ခံစားရမှု နှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ ခံစားရမှုများသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်၏ အကျိုးမဟုတ်၊ ပစ္စုပ္ပန် ညဏ်ဝီရိယ၏ အကျိုးဖြစ်သည်။ သို့မဟုတ် တန်ခိုးရှင်၊ ဝိဇ္ဇာ၊ ဇော်ဂျီ၊ နတ်များက ဖန်တီးပေး၍ရရှိခြင်းဖြစ်သည်ဟု ကုသိုလ်၏ အကျိုး၊ အကုသိုလ်၏ အကျိုးများ မရှိဟု ယုံကြည်ယူဆမှုကို နတ္ထိကဒိဋ္ဌိဟု ခေါ်သည်။ ဤဝါဒသည် ကုသိုလ်၏ အကျိုးပေးရာဘုံဌာနဖြစ်သော နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်များ မရှိ၊ အကုသိုလ်၏အကျိုးပေးရာဘုံဌာနဖြစ်သော အပါယ်ငရဲမရှိဟု အကျိုးတရားကို ပယ်မြစ်သည့် ဝါဒဖြစ်သည်။

အဟေတုက ဒိဋ္ဌိ

အကြောင်းမဲ့သက်သက်ဖြစ်ချင်လျှင် ဖြစ်တတ်၏။ ပျက်ချင်လျှင် ပျက်တတ်၏။ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်မှုမရှိ၊ မတော်တဆ တိုက်ဆိုင်မှုများသာ ရှိသည်။ ညောင်ဦးကမ်းပါးပြိုတာနှင့် စမ္မာနဂိုရ်ကနားမကြီး ပေါင်ကျိုးဆိုသကဲ့သို့ မတော် တဆ တိုက်ဆိုင်မှုသာ ရှိသည်။ မကောင်းကျိုးခံစားရခြင်းသည် မကောင်းမှုပြု ခြင်းကြောင့် မဟုတ်၊ ကောင်းကျိုးခံစားရခြင်းသည် ကောင်းမှုပြုခြင်းကြောင့် မဟုတ်၊ အဖြစ်အပျက်အားလုံးသည် အကြောင်းကင်းမဲ့လျက် ရှိကြသည်ဟု ယူဆ ယုံကြည်သည်။ ထိုကဲ့သို့ အယူရှိသူသည် မကောင်းမှုကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ကောင်းမှုကိုဆည်းပူးခြင်း မပြုလုပ်တော့ဘဲ ပေါက်လွှတ်ပဲစား စိတ်အလိုလိုက် ပြုကျင့်လေတော့သည်။ ဤဝါဒသည် အကြောင်းတရားကို ပယ်မြစ်သည့်ဝါဒ ဖြစ်သည်။ (အ+ဟေတုက၊ အ=မရှိ+ဟေတုက=အကြောင်း။)

ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိ

ဤဖော်ပြပါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအကြီးစား အယူဝါဒကြီးသုံးခုအနက် တစ်ခုခုကို လက်ခံ စွဲလမ်း ယုံကြည် ယူဆနေပါက ဝိပဿနာတရားကို အားထုတ်သော်လည်း မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တရားထူးကို မရနိုင်။ ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒကြီးက

တားဆီးထားသည်။ ဤမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူဝါဒကြီးသုံးမျိုးမှ စင်ကြယ်ပါလျှင် ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိ ကံ ကံ၏အကျိုးကို လက်ခံ ယုံကြည်သည့် သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ပြီဟု ဆိုရပေသည်။

ထို မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြီးသုံးမျိုးမှ ကင်းလွတ်ပြီးနောက် ကံသာလျှင် အမိ၊ ကံသာလျှင် အဖ၊ ကံသာလျှင် ဆွေမျိုး၊ ကောင်းတာလုပ်လျှင် ကောင်းကျိုးရမည်၊ မကောင်းတာလုပ်လျှင် မကောင်းကျိုးရမည်ဟု ယုံကြည်ယူဆခြင်းသည် ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိမည်၏။ (ကမ္မ+သကတာ၊ ကမ္မ=ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံ+သကတာ=ကိုယ်ပိုင် ဥစ္စာရှိခြင်း။) ကံသာလျှင် မိမိကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည်ဟု ယူဆခြင်းဖြစ်သည်။

ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ

ဤဝိသုဒ္ဓိခုနစ်ပါးကျင့်စဉ်၌ ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ရုံမျှဖြင့် အယူဝါဒစင်ကြယ်ပြီ၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ပြီဟု မဆိုနိုင်သေးချေ။ ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားတို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်သော အခါမှသာလျှင် အယူဝါဒစင်ကြယ်မှု ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမဟူသည်မှာ စကားအဖြစ် ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုလွယ်ရုံ ထားရှိသော ဝေါဟာရ၊ စကားလုံး၊ ပညတ်မျှသာ ဖြစ်သည်။ အမှန်တကယ် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိချေ။ အဟုတ်ရှိ၊ အမှန်ရှိသော တရားများမှာ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး၊ တစ်နည်း ခန္ဓာငါးပါး၊ တစ်နည်း အာယတန ၁၂-ပါး၊ တစ်နည်း ဓာတ် ၁၈-ပါးတို့သာ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိကြသည်။ ဤကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ ပိုင်းခြား၍ သိတတ်သော ဉာဏ်အမြင် (ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ)ကို ရရှိသည့်အခါမှသာလျှင် အယူဝါဒစင်ကြယ်ပြီ၊ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ပြီဟု ဆိုနိုင်သည်။

နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်

မိမိကိုယ်ကို ဤကား ငါဖြစ်သည်၊ ငါရှိသည်၊ ငါစိတ်နှင့် ငါ့ကိုယ်၊ ငါ့ခိုး၊ ငါ့ပိုင်၊ ငါထင်သလိုလုပ်မည်၊ ငါလုပ်တတ်သည်၊ ငါလုပ်နိုင်သည်၊ ငါခံစားနိုင်သည်၊ ခံစားခြင်းသည် ငါဖြစ်သည်-ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်၍ သဘာဝအတိုင်း ဖြစ်ပျက်နေမှုကို ငါဟုစွဲလမ်း ထင်မှတ်နေကြသည်။ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါဟု စွဲလမ်းထင်မှတ်ကြသည်။ ယောက်ျား၊ မိန်းမဟု စွဲလမ်းထင်မှတ်ကြသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏အသိဉာဏ်သည် အမှန်အတိုင်း သိမြင်ခြင်း မရှိ။

အဖြူကို မြင်ပါလျက် အဖြူဟု မသိချေ။ ဥပမာ-မိန်းမပျို၏ ဖြူပေးဝင်းလက်
 သော သွားများကို မြင်ရာ၌ အမှန်စင်စစ် ဖြူသော အရောင်အဆင်းကိုသာ
 တွေ့မြင်ရခြင်းဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လှပသော သွားများအဖြစ် ရှုမြင်မှတ်သား
 ကြသည်။ ထိုသို့အမှတ်မှားခြင်း၊ အသိမှားခြင်းကြောင့် လှပသည်ဟု ယူဆလျက်
 ထပ်ကာ ထပ်ကာ တွေ့မြင်လိုမှု၊ အပိုင်ရလိုမှု၊ ကြိုးစားအားထုတ်မှု၊ ကာကွယ်
 စောင့်ရှောက်မှုစသည့် နောက်ဆက်တွဲများ အဆုံးမရှိ တိုးပွားများပြားလာ
 လေတော့သည်။

ထိုနည်းအတူ အနီရောင်ကို တွေ့မြင်လျှင် အနီရောင်အဖြစ်သာ ရှုမြင်ရမည်။
 ထိုသို့ မရှုမြင်ဘဲ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါအစွဲ ဝင်ရောက်လာသောအခါ သံသရာ
 မဆုံးနိုင်အောင် အကျယ်ချဲ့လေတော့သည်။ ဥပမာ - အမျိုးသမီးတစ်ဦး၏
 နီရဲနေသော နှုတ်ခမ်းကို တွေ့မြင်ရာ၌ မျက်စိသည် အနီရောင်မျှကိုသာ အမှန်
 တကယ်မြင်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ကြည့်ရှုသော လူ၏စိတ်သည် အနီကို
 အနီအတိုင်းမမြင်ဘဲ မိန်းမပျို၏နှုတ်ခမ်း နီကျော့ကျော့ဟု ရှုမြင်မှတ်သားလေ
 တော့၏။ ထိုကဲ့သို့ အနီရောင်ကို ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါအဖြစ်၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ
 အဖြစ် ရှုမြင်မှတ်သားမှုကြောင့် ယင်း နှုတ်ခမ်းနီကျော့ကျော့ကို ကြိမ်ဖန်များစွာ
 ရှုမြင်လိုခြင်း၊ အပိုင်ရလိုခြင်း၊ ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း၊ ရရှိပြီး
 နောက် ထိန်းသိမ်းကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရခြင်း စသည်ဖြင့် မဆုံးနိုင်အောင်
 သံသရာရှည်ရလေတော့သည်။

ထို့ကြောင့် နာမ်ရုပ်တရားများကို ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊
 မိန်းမဟု ရှုမြင်မှတ်သား စွဲလမ်းမှု မပြုဘဲ နာမ်တရားကို နာမ်တရားအဖြစ်
 သိမှတ်ရမည်။ ရုပ်တရားကို ရုပ်တရားအဖြစ် သိမှတ်ရမည်။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာ
 ရှုရာ၌ ကျွန်ုပ်တို့ ငယ်စဉ်ကာလမှစ၍ ယခုအချိန်အထိ သိနားလည်ခဲ့သော
 အသိဉာဏ်အားလုံးကို စွန့်လွှတ်ရမည်။ လူသစ်၊ စိတ်သစ်၊ အတွေးသစ်၊
 အသိဉာဏ်သစ်ဖြင့် စတင်လေ့လာရမည်။ မွေးရာပါ အစွဲအလမ်းများကို စွန့်လွှတ်
 ရမည်။ သို့မှသာလျှင် နာမ်တရား၊ ရုပ်တရားများကို ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်
 နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ (နာမဂ္ဂပပရိစ္ဆေဒ=နာမ+ဂ္ဂပ+ပရိစ္ဆေဒ၊ နာမ=နာမ်တရား
 +ဂ္ဂပ=ရုပ်တရား+ပရိစ္ဆေဒ=ပိုင်းခြားဝေဖန် ခွဲခြမ်းနိုင်ခြင်း။)

နာမ်နှင့်ရုပ်

မိမိကိုယ်ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသည့်အခါ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် အပိုင်းနှစ်ပိုင်း
 တွေ့မည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့မှာ နာမ်ပိုင်းနှင့်ရုပ်ပိုင်း ဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည်
 နာလျှင် နာသည်ဟု သိတတ်ကြသည်။ သက်သာလျှင် သက်သာသည်ဟု

သိတတ်ကြသည်။ ကောင်းမကောင်းကိုလည်း သိတတ်ကြသည်။ ဖြုန့်ကြောင်ကြား
 အရောင်အဆင်းများကိုလည်း သိတတ်ကြသည်။ လေးထောင့်၊ သုံးမြှောင်၊
 အဝိုင်းစသော ပုံသဏ္ဍာန်ကိုလည်း သိတတ်ကြသည်။ အသံကိုလည်း သိတတ်
 ကြသည်။ အနံ့၊ အရသာကိုလည်း သိတတ်ကြသည်။ အပူအအေး၊ လှုပ်ရှား
 ငြိမ်သက်မှု၊ ခက်မာ နူးညံ့မှုစသော အတွေ့အထိအာရုံကိုလည်း သိတတ်ကြသည်။
 စဉ်းစားတွေးခေါ်၍လည်း သိတတ်ကြသည်။ ဤသို့ အာရုံခြောက်ပါးကို
 သိတတ်သောသဘော သိနေသော သဘောကို နှာမိတရားဟု ခေါ်သည်။
 ထိုသိတတ်သော သဘောကို ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊
 မိန်းမဟူ၍ မထင်မှတ်ရ။ နာမိတရား၊ နာမိသဘောဟူ၍သာ သိမှတ်ရမည်။
 ရှုမှတ်ရမည်။

ထိုနှာမိတရား၏ မှီရာ တည်ရာ ရုပ်ခန္ဓာကြီးကိုလည်း ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊
 သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမဟူ၍ မရှုမြင်ရ။ ခန္ဓာကိုယ်ကို ဉာဏ်ဖြင့်
 အာရုံပြုရှုမှတ်သည့်အခါ ပူခြင်းသဘော၊ အေးခြင်းသဘောကို တွေ့ရမည်။
 ယင်းပူခြင်း၊ အေးခြင်းသည် ရုပ်တရားဖြစ်သည်။ အပူအအေးကို သိခြင်းသည်
 နာမိတရားဖြစ်သည်။ ခန္ဓာကိုယ်ကို ထိ၊ တို့၊ ကိုင်တွယ် စမ်းသပ်ကြည့်သည့်အခါ
 မာခြင်းသဘော ပျော့ခြင်းသဘောကို တွေ့ရမည်။ ယင်းမာခြင်း၊ ပျော့ခြင်းသည်
 ရုပ်တရားဖြစ်သည်။ မာသည်၊ ပျော့သည်ဟု သိခြင်းသည် နာမိတရားဖြစ်သည်။
 လှုပ်ရှားခြင်း သဘော၊ ငြိမ်သက်ခြင်း သဘော၊ ထောက်ကန်ခြင်း သဘော
 ကိုလည်း တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ယင်း လှုပ်ရှားငြိမ်သက်မှု ထောက်ကန်မှုသည်
 ရုပ်တရားဖြစ်သည်။ ယင်းကို သိခြင်းသည် နာမိတရားဖြစ်သည်။ ကျွန်ုပ်တို့
 နေ့စဉ် တွေ့ထိခံစားနေရသော အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့အထိ
 တို့သည် ရုပ်တရားဖြစ်သည်။ ယင်းအဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့အထိ
 တို့ကို သိတတ်သော သဘောသည် နာမိတရားဖြစ်သည်။

အချမ်းအပူစသော ဆန့်ကျင်ဘက်အကြောင်းများကြောင့် ဖောက်ပြန်တတ်
 သော သဘောကို ရုပ်တရားဟု ခေါ်သည်။ ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် ချမ်းရာမှ
 အပူသို့ ကူးပြောင်းသွားလျှင် ဖောက်ပြန်တတ်သည်။ ပူရာမှအချမ်းသို့ ကူးပြောင်း
 သွားလျှင် ဖောက်ပြန်တတ်သည်။ ပူပြင်းခြောက်သွေ့သော နေ့ရာသီမှ စိုစွတ်
 ထိုင်းမှိုင်းသော မိုးရာသီသို့၊ မိုးရာသီမှ အေးမြသော ဆောင်းရာသီသို့ ကူးပြောင်း
 သွားသောအခါ ဥတုပြောင်း နှာစေး၊ ချောင်းဆိုး၊ ကျောက်ရောဂါ၊ ဝက်သက်
 ရောဂါစသည်ဖြင့် ဖျားနာကြသည်ကို ကြည့်ရှုပါက ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည်
 အချမ်းအပူကြောင့် ဖောက်ပြန်တတ်သည်မှာ ထင်ရှားသည်။ ထမင်းဆာ၊ ရေဆာ
 သည့် အခါ ခန္ဓာကိုယ်ပင်ပန်းနွမ်းလျနေ၍ အစာဝ ရေဝသည်အခါ ခန္ဓာကိုယ်

အင်အားပြည့်ဖြိုးနေသည်ကို တွေ့နိုင်သည်။ မှက်၊ ခြင်၊ ယင်၊ မြေ၊ ကင်း၊ သန်းတို့ ကိုက်ခဲခြင်းခံရလျှင်လည်း ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် ဖောက်ပြန်လာတတ်သည်။ ဤကဲ့သို့ သိသာထင်ရှားစွာ ဖောက်ပြန်တတ်သောကြောင့် ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီး သည် ရုပ်တရားဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရမည်။ ဤခန္ဓာကိုယ်ကို ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမဟူ၍ ပုတ်သားမသားရ၊ စွဲလမ်း မထားရ။

ရုပ်နှင့်နာမ် ခွဲခြားသိရန် ဥပမာများ

ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ သိနိုင်အောင် ဆင်ခြင်သုံးသပ် ရာ၌ ဖော်ပြပါ ဥပမာများဖြင့် နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစား ဝေဖန်သုံးသပ်ကြရသည်။ ဤ အတ္တဘောသည် သစ်သားယန္တရားရုပ်(ရုပ်သေးရုပ်)နှင့် တူ၏။ နာမ်တရားသည် ကြိုးဆွဲသွန်တူ၏။ ရုပ်သေးရုပ်သည် ရုပ်သေး၌ တပ်ဆင်ထားသော ကြိုးကို ဆွဲငင်ပေးမှ လှုပ်ရှားသည်။

ဥပမာတစ်နည်းအားဖြင့် ကျူစည်းနှစ်စည်းကို မီလျက် ထောင်ထားရာတွင် ကျူစည်းတစ်ခုသည် ကျူစည်းတစ်ခု မလဲစေရန် အထောက်အပံ့ အကူအညီ ပေးနေသည်။ ကျူစည်းတစ်ခု လဲသွားလျှင် အခြားကျူစည်းလည်း လဲသွားမည် ဖြစ်သည်။ ထို့အတူ ဤရုပ်နှင့်နာမ်သည် အချင်းချင်း တစ်ခုကိုတစ်ခု အထောက် အပံ့ပေးလျက်ရှိသည်။ တစ်ပါးပါး ပျက်စီးသွားလျှင် ကျန်တစ်ပါးလည်း ပျက်စီးသွားရလေသည်။

ထို့ပြင် စည်သံဥပမာ၌ လက်ခတ်ဖြင့် စည်ကို တီးခတ်သောအခါ စည်သံ ဖြစ်ပေါ်လာရာတွင် စည်ကတစ်ခြား အသံကတစ်ခြား ဖြစ်၏။ စည်နှင့် အသံသည် ရောနှောနေသည် မဟုတ်။ စည်သည် အသံမဟုတ်၊ အသံသည်လည်း စည်မဟုတ် ချေ။ ထို့အတူ ဝတ္ထု၊ ဒွါရ၊ အာရုံဟု ဆိုအပ်သော ရုပ်ကိုမှီ၍ နာမ်ဖြစ်ပေါ် လာရာတွင် ရုပ်ကတစ်ခြား၊ နာမ်ကတစ်ခြား ဖြစ်၏။ ရုပ်နှင့်နာမ်တို့သည် အချင်းချင်း မရောနှောကြချေ။ ရုပ်ထဲ၌ နာမ်မပါချေ၊ နာမ်ထဲ၌လည်း ရုပ်မပါ ချေ။ စင်စစ်အားဖြင့် စည်ကိုစွဲ၍ အသံဖြစ်ပေါ်ရသကဲ့သို့ ရုပ်ကိုစွဲ၍ နာမ်ဖြစ်ပေါ် လာရလေသည်။

ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့တွင် နာမ်သည် မိမိဘာသာ သက်သက် တန်ခိုးအာနုဘော် အစွမ်းသတ္တိမရှိ။ ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်တန်ခိုး၊ ကိုယ်ပိုင်အစွမ်းသတ္တိဖြင့် ဖြစ်ခြင်းငှာ မတတ်နိုင်။ မစားနိုင်၊ မသောက်နိုင်၊ စကားမပြောဆိုနိုင်၊ ဣရိယာပုထ်ကို မပြုပြင်နိုင်။ ထို့အတူ ရုပ်သည်လည်း မိမိချည်းသက်သက် တန်ခိုးအာနုဘော် အစွမ်းသတ္တိမရှိ။ ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်တန်ခိုး၊ ကိုယ်ပိုင် အစွမ်းသတ္တိဖြင့် ဖြစ်ခြင်းငှာ

မတတ်နိုင်၊ ထိုရုပ်သည် စားလိုခြင်း၊ သောက်လိုခြင်း၊ စကားပြောဆိုလိုခြင်း၊ ဣရိယာပုတ်ကို ပြုပြင်လိုခြင်း မရှိပေ။ အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် နာမ်ကိုမိ၍ ရုပ်ဖြစ်ရသည်၊ ရုပ်ကိုမိ၍ နာမ်ဖြစ်ရသည်။ နာမ်က စားလိုလျှင် ရုပ်က စားပေးရ၏။ နာမ်က သောက်လိုလျှင် ရုပ်က သောက်ပေးရ၏။ နာမ်က စကားပြောဆိုလိုလျှင် ရုပ်က ပြောဆိုပေးရ၏။ နာမ်က ဣရိယာပုတ်ကို ပြုပြင်လိုလျှင် ရုပ်က ပြုပြင်ပေးရ၏။

ဥပမာအားဖြင့် သူကန်းနှင့်သူဆွံ (ငှက်နှင့်ငှက်ကြီး) လူနှစ်ယောက်ရှိရာ၌ သူကန်းသည် ခြေထောက်က သွားနိုင်သော်လည်း မျက်စိမမြင်သဖြင့် သွား၌ မဖြစ်။ သူဆွံသည် မျက်စိမြင်သော်လည်း ခြေကျိုးနေသဖြင့် သူတစ်ဦးတည်း သွား၍မဖြစ်။ ၎င်းတို့နှစ်ဦးသည် အရပ်တစ်ပါးသို့ သွားလိုသဖြင့် ဤသို့တိုင်ပင်ကြ၏—

သူကန်း “မိတ်ဆွေ၊ ကျွန်ုပ်သည် ခြေဖြင့်သွားနိုင်သော်လည်း မျက်စိကန်းနေသောကြောင့် လမ်းမြေညီ မညီကို မမြင်နိုင်ပါ”

သူဆွံ “မိတ်ဆွေ၊ ကျွန်ုပ်သည် မျက်စိမြင်သော်လည်း ခြေထောက်ကျိုးနေသောကြောင့် မသွားနိုင်ပါ”

သူကန်း “မိတ်ဆွေ၊ ဒါဆိုလျှင် ငါတို့နှစ်ဦး ပေါင်းစပ်ပြီး လိုရာခရီး ကိစ္စ ပြီးအောင် ပြုကြစို့။—”

ငှက်နှင့် ငှက်ကြီးသည် ဤသို့တိုင်ပင်၍ နှစ်သက်ရွှင်လန်း ဝမ်းသာစွာဖြင့် ငှက်ကြီးက ငှက်၏ ပခန်းပေါ်၌ လည်ပင်းကို ခြေခွထိုင်ကာ ခရီးသွားရန် လုပ်ငန်းစကြလေတော့သည်။ ငှက်ကြီးက ငှက်၏ပခန်းပေါ်တွင် ထိုင်လျက် “ဘယ်ခြေကို လှမ်းပါ၊ ညာခြေကို လှမ်းပါ” စသည်ဖြင့် သွားရမည့်လမ်းကို ကြည့်၍ လမ်းညွှန်လေတော့သည်။

ဤဥပမာ၌ ငှက်နှင့်ငှက်ကြီးနှစ်ဦးစလုံး လမ်းခရီးသွားရန်အတွက် အစွမ်းသတ္တိ မရှိကြချေ။ နှစ်ဦးလုံး အားနည်းချက် ရှိနေကြသည်။ မိမိတို့၏ အစွမ်းသတ္တိဖြင့် လမ်းခရီးကို မသွားနိုင်ကြပေ။ သူတို့နှစ်ဦးသည် နှစ်ယောက်ပေါင်းမှ ခရီးသွားနိုင်သည်။ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး အမှီပြုရသည်။ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး အထောက်အပံ့ ပေးရသည်။ ငှက်သည်လည်း တစ်ယောက်တည်း ခရီးမသွားနိုင်၊ ငှက်ကြီးသည်လည်း တစ်ယောက်တည်း ခရီးမသွားနိုင်။

ဤဥပမာနည်းတူ ရုပ်သည်လည်း မိမိဘာသာ အစွမ်းသတ္တိမရှိ၊ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်အစွမ်းသတ္တိဖြင့် မဖြစ်နိုင်။ နာမ်သည်လည်း မိမိဘာသာ အစွမ်းသတ္တိ မရှိ၊ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်အစွမ်းသတ္တိဖြင့် မဖြစ်နိုင်။ ရုပ်နှင့်နာမ်သည် အချင်းချင်း အပြန်အလှန် အမှီသဟဲပြုကြ၍ အစွမ်းသတ္တိ ထွက်ပေါ်လာကြလေသည်။ ဤ၌ ရုပ်သည် သူကန်းနှင့်တူ၍ နာမ်သည် သူဆွဲနှင့်တူ၏။

လှေဥပမာ၌ လူတို့သည် လှေ၌ တည်၍ သမုဒ္ဒရာကို ကူးကုန်သက်သို့ လှေသည်လည်း ပဲ့ကိုင်လှောင်ခတ်သူ လူကို အမှီပြု၍ သမုဒ္ဒရာကို ကူးနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရုပ်တရားသည် လှေနှင့်တူ၍ နာမ်တရားသည် ပဲ့ကိုင် လှောင်ခတ်သူလူနှင့် တူ၏။

ဤကဲ့သို့ ဥပမာများနှင့် နှိုင်းယှဉ်စဉ်းစား ဆင်ခြင်သုံးသပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ အသက်၊ ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာ၊ အတ္တ အစွဲများကို ပယ်ဖျောက်နိုင်လျှင် ရုပ်နာမ်မျှသာရှိသည်ကို ထိုးဖောက်သိမြင် နိုင်လျှင် အတ္တဒိဋ္ဌိ ကင်းကွာ၍ အယူစင်ကြယ်မှု (ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ) နှင့် ပြည့်စုံပြီဟု ဆိုရပေမည်။

ဤရုပ်ကရား နာမ်တရားများအကြောင်းကို ပိုင်းခြားထင်ထင် သိမြင်နိုင်ရန် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းကို လေ့လာကြရမည် ဖြစ်သည်။ ဤ၌ အကျဉ်းမျှသာ ပြဆိုထားပါသည်။ အကျယ်ကို ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း တတိယတွဲ စိတ်ပိုင်း စေတသိက်ပိုင်း၊ ရုပ်ပိုင်းများ၌ အပြည့်အစုံ ရှင်းလင်းရေးသားပါမည်။

(၄) ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ

သာမန်လူသားတိုင်း ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိသော ယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက် နိုင်ခြင်းသည် ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိမည်၏။ (ကင်္ခါ=ယုံမှားသံသယ+ဝိတရဏ= လွန်မြောက်ခြင်း၊ ကျော်လွန်ခြင်း+ဝိသုဒ္ဓိ=စင်ကြယ်ခြင်း)

ဆေးဆရာသည် အနာရောဂါကို တွေ့မြင်ရသော် ထိုရောဂါဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ရှာလေ့ရှိသည်။ သနားတတ်သော လူတစ်ယောက်သည်ကား လမ်းဘေး၌ ပက်လက်အိပ်တတ်ကာမျှဖြစ်သော ကလေးငယ်ကို တွေ့မြင်သော အခါ ဤကလေးငယ်သည် အဘယ်သူ၏ သားနည်းဟု ကလေး၏မိဘကို ရှာဖွေလေ့ရှိသည်။ ထိုအတူ ဝိပဿနာအားထုတ်နေသော ယောဂီဗုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို တွေ့မြင်ရသောအခါ ထိုရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်း တရားကို ရှာဖွေလေတော့သည်။

ဤခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောတည်းဟူသော ရူပကာယသည် အဝိဇ္ဇာ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံ ဤလေးပါးသော အကြောင်းတရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ ရသည်။

အမှန်မသိမှု အဝိဇ္ဇာ ဖုံးလွှမ်းထားသောကြောင့် လိုချင်မှု၊ တောင့်တမှု၊ တပ်မက်စွဲလမ်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ အဆင်းရူပါရုံကို တွေ့မြင်ရာ၌ အဝိဇ္ဇာဖုံးလွှမ်းမှုကြောင့် ထိုရူပါရုံကို သာယာခြင်း၊ လိုချင်တပ်မက်ခြင်း တဏှာ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ထိုတဏှာ အကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်လာသောအခါ ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းမှု ဥပါဒါန်ဖြစ်လာရတော့သည်။ ဥပါဒါန် အစွဲအလမ်းတစ်ခုဖြစ်လာသော အခါ ထိုရူပါရုံကို ရရှိရန်၊ ပိုင်ဆိုင်ရန်၊ သိမ်းပိုက်ရန် အားထုတ်လုပ်ကိုင်မှု၊ ကောင်းသောနည်းဖြင့် ဖြစ်စေ၊ မကောင်းသောနည်းဖြင့် ဖြစ်စေ အားထုတ် လုပ်ကိုင်မှု ကံတရားကို ပြုလုပ်လေတော့သည်။ ထိုကဲ့သို့ အဝိဇ္ဇာတဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံ အကြောင်းတရားလေးပါးတို့ကြောင့် ရုပ်တရားသည် ဖြစ်ပေါ် လာရတော့သည်။

အဝိဇ္ဇာ၏ ဖုံးလွှမ်းမှု၊ တဏှာ၏ သာယာတပ်မက်မှု၊ ဥပါဒါန်၏ အစွဲကြီးမှု၊ ကံ၏ ပြုပြင်စီမံမှု အရှိန်အဟုန် ဤလေးမျိုးပေါင်းဆုံ၍ အမိဝမ်းတွင်း၌ သတ္တဝါ ပဋိသန္ဓေ တည်ရလေတော့သည်။ ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘော စတင်ဖြစ်ပေါ်လေ တော့သည်။

ယင်းဖြစ်ပေါ်လာသော ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောကြီးကို ဆက်လက် ရှင်သန် ကြီးထွားစေရန် အစာအာဟာရဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးရသည်။ သင့်လျော်သည့် အပူအအေး မျှတသော ဥတုကို မှီဝဲရသည်။

တစ်ဖန် နာမ်တရား၏ အကြောင်းကို ဆင်ခြင်ရာ၌ မြင်သိစိတ် (စက္ခု ဝိညာဉ်)သည် မျက်စိအကြည်ဓာတ်နှင့် အဆင်းရူပါရုံကြောင့် ဖြစ်၏။ ကြားသိ စိတ်(သောတဝိညာဉ်)သည် နားအကြည်ဓာတ်နှင့် အသံသဒ္ဓါရုံကိုစွဲမိ၍ ဖြစ် လာ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် နာမ်တရား၏ အကြောင်းတို့ကို သိမ်းဆည်း ဆင်ခြင်၏။ ထို့ပြင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်ဆင်ခြင်ခြင်းဖြင့် လှည့်စ ရုပ်နာမ်တို့၏အကြောင်းတရားကို သိမ်းဆည်း ဆင်ခြင်၏။

အထူးအားဖြင့် ဤရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ မူလကြောင်းရင်းမှာ ကံ တရားပင် ဖြစ်၏။ ယင်း ကံတရားနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဤလက်စွဲကျမ်း ပထမတွဲ စာမျက်နှာ(၆၅၀)၊ အခန်း(၂၃)၌ ရှင်းလင်းဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

ထိုက်အကြောင်းတရားနှင့် ဝိပါက်အကျိုးတရားတို့သည် မည်သည့် အချိန် အခါက စတင်ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်ကို မသိနိုင်။ အစမထင်သော သံသရာဟု မြတ်စွာ ဘုရား ဟောတော်မူခဲ့၏။ ဘစ်ပင်နှင့် သစ်စေ့သည် မည်သည်က စတင်ခဲ့ သနည်း၊ ကြက်ဥနှင့်ကြက်မသည် မည်သည်က စတင်ခဲ့သနည်းဟု ကြံစည်လျှင် ပင်ပန်းရုံမျှသာ ရှိချေမည်။ အကျိုးထူးမည် မဟုတ်ချေ။ ဤကဲ့သို့ အကြောင်း အကျိုးဆက်စပ်မှုသည် အဆင့်ဆင့် အဆက်ဆက် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ကံ ကို မည်သူက ပြုလုပ် သည်ဟု ပြုလုပ်သူကို ရှာရန် မလို။ အကျိုးဝိပါက်ကို မည်သူ ခံစားသည်ဟု ခံစားသူကို ရှာရန် မလိုချေ။ အကြောင်းကံနှင့် အကျိုးဝိပါက်သည် တသီးတစ်ခြားစီ ဖြစ်ကြသည်။ ရောနှောမှု မရှိ။ ဥပမာအားဖြင့် ဆရာသည် တပည့်အား မန္တန်သင်ကြားပေးရာ၌ ဆရာသည် သူ၏ခံတွင်း အတွင်း၌သာ မန္တန်ကို ရွတ်ဆို၏။ တပည့်သည်လည်း သူ၏ခံတွင်းဖြင့်သာ မန္တန်ကို ရွတ်ဆို ၏။ ဆရာ၏ အသံသည် တပည့်၏ ခံတွင်းသို့ ရောက်လာခြင်း မဟုတ်။ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်မှုသာ ဖြစ်သည်။

ဥပမာတစ်နည်းကား ပယောဂဆရာများ ဆေးကုရာ၌ ဆရာသည် ရပ်ဝေးမှ လူနာသံသို့ လိုက်ပါသွားရောက် ကုသခြင်းမပြုဘဲ ဆေးဆရာ လာပင့်သူကို ရေမန်းတိုက်လိုက်၏။ ဆရာလာပင့်သူ ရေမန်းသောက်လိုက်သောအခါ ရပ်ဝေးမှာ ရှိသော လူနာ၏ရောဂါ ပျောက်ကင်းသွားသည်။ ထိုဥပမာ၌ ဆရာလာပင့်သူ သောက်လိုက်သော ရေမန်းသည် ဧရာဝတီသည်၏ ဝမ်းဗိုက်အတွင်းသို့ မရောက် ချေ။ သို့သော်လည်း ထိုကဲ့သို့ ဆရာလာပင့်သူ ရေမန်းသောက်ခြင်းကြောင့် လူမမာ ဧရာဝတီပျောက်ကင်းခြင်းသည် အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်မှုသာ ဖြစ်သည်။

ဥပမာတစ်နည်းကား သတို့သမီးပျိုသည် မှန်တင်ခုံရွှေ၌ မျက်နှာကို ခြယ်လှယ်နေသည်။ ယင်းခြယ်လှယ်မှုသည် ကြေးမုံပြင်အတွင်းရှိ ပုံရိပ်မှာလည်း ခြယ်လှယ်ပြီး ဖြစ်နေတော့သည်။ သတို့သမီးသည် မှန်ရိပ်ကို ခြယ်လှယ်ခြင်း မဟုတ်။ မိမိမျက်နှာကိုသာ ခြယ်လှယ်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း မှန်အတွင်းရှိ မျက်နှာရိပ်မှာ ခြယ်လှယ်ပြီး ဖြစ်နေတော့သည်။

ဥပမာတစ်နည်းကား ဖယောင်းတိုင် တစ်ခုမှ မီးတောက်ကို အခြား ဖယောင်းတိုင်ဖြင့် လာရောက် မီးကူးရာ၌ ဖယောင်းတိုင်နှစ်ခု မီးလျှံနှစ်ခု ဖြစ်သွားသည်။ ပထမဖယောင်းတိုင်မှ မီးလျှံသည် ဒုတိယဖယောင်းတိုင်သို့ ရွှေ့ပြောင်းလိုက်ပါသွားခြင်း မရှိ။ သို့ရာတွင် ပထမဖယောင်းတိုင်၏ မီးတောက် မီးလျှံကို အကြောင်းရင်းခံ၍ ဒုတိယဖယောင်းတိုင်၌ မီးတောက်မီးလျှံ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်။

အတ္တအခြေခံတေးတောမူများ

လူဟူ၍ဖြစ်လာလျှင် စဉ်းစားတေးခေါ် ကြံဆလျက်ရှိသည်။ ဤခန္ဓာကိုယ် ရုပ်တရားကြီးကို “ငါ ဖြစ်သည်၊ သတ္တဝါဖြစ်သည်” ဟု ထင်မှတ်စွဲလမ်းကြသည်။ ချမ်းသာမှု သုခဝေဒနာ၊ နာကျင်မှု ဒုက္ခဝေဒနာတို့ကို ငါ ချမ်းသာသည်၊ ငါ နာကျင်သည်ဟု ထင်မှတ်ကြသည်။ မှတ်သားမှုသညာကို ငါ မှတ်မိသည်၊ ငါ မှတ်ညာဏ်ကောင်းသည်ဟု ထင်မြင်ယူဆကြသည်။ ပြုပြင်စီမံမှု သင်္ခါရကို ငါ လုပ်နိုင်သည်၊ ငါ လုပ်တတ်သည် စသည်ဖြင့် ထင်မှတ်ကြသည်။ သိမှု ဝိညာဉ်ကိုလည်း ငါ သိသည်၊ ငါ နားလည်သည်ဟု ထင်မှတ်ကြသည်။ အရာရာ ငါမပါ ဘာမျှမဖြစ်။ ဤသို့ ငါ့ကိုအရှိထား၍ ပြောဆိုလုပ်ကိုင် ကြံစည်ကြသည်။ ငါ ရှိသည်ဟု ယူဆယုံကြည် စွဲလမ်းမှုကြောင့် ငါ့ကို ဗဟိုမဏ္ဍိုင်ပြု၍ တေးခေါ် မြော်မြင် စဉ်းစားကြသည်။ ယင်း ငါ့ကို အတ္တဟု ခေါ်ဆိုကြ၍ အတ္တသည် လက်မခံနိုင်၍ နှလုံးအိမ်အတွင်း၌ တည်နေသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အချိုကလည်း အတ္တသည် အဏုမြူပမာဏမျှရှိ၍ ယင်းအတ္တ၏ အရှိန်အဝါ အရောင်အလင်းသည် သက်ဆိုင်ရာ ခန္ဓာကိုယ် တစ်ခုလုံးသို့ ပျံ့နှံ့တည်နေသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အတ္တသည် မျက်စိ နား နှာခေါင်း ခြေလက်အင်္ဂါ ပြည့်စုံစွာ ပါရှိ သည်။ ဤဘဝမှ အတ္တသည် ထိုဘဝ၊ နောက်ဘဝသို့ လိုက်ပါသွားသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဘဝမှ ဓားဒဏ်ရာ၊ လှံဒဏ်ရာ၊ ကြိုးတုတ်ရာများသည် နောက် ဘဝသို့ လိုက်ပါ၍ အရာထင်နေသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အချိုက အတ္တသည် ဖြစ်ရာဘဝ ခန္ဓာကိုယ်သို့လိုက်၍ အကြီးအငယ် ပုံသဏ္ဍာန် ပြောင်းတတ်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ သင်၏အတ္တသည် ကြက်ဘဝရောက်သောအခါ သေးငယ်သွား သည်။ ကလေးငယ်ဘဝ အတ္တသည် လူကြီးဖြစ်လာသောအခါ အတ္တလည်း ကြီးထွားလာသည်။ ဤအတ္တကို အချိုက ရုပ်တရားဖြစ်သည်ဟု ယူဆ၍ ရုပ်ခန္ဓာ ပျက်စီးလျှင် အတ္တလည်း ပျက်စီး ပြတ်စဲလေတော့သည်ဟု တေးခေါ်ကြသည်။ အချိုက ယင်းအတ္တသည် နာမ်သဘောဖြစ်၍ မပျက်မစီး အမြဲတည်သည်ဟု ယူဆကြသည်။

ငါသည် အရှိတရားဖြစ်လာသောအခါ ငါ၏ကိုယ်၊ ငါ့ခြေ၊ ငါ့လက်၊ ငါ့ဆုံး၊ ငါ့အိမ်၊ ငါ့ပစ္စည်း၊ ငါ့သား၊ ငါ့မယား စသည်ဖြင့် ငါ့သိမ်းပိုက်မှုများ ဖြစ်ပေါ် လာလေတော့သည်။ ငါရှိသောအခါ သူ့လည်းရှိလာရတော့သည်။ ထိုအခါ ငါနှင့်သူသည် သဟဇာတ=မိတ်ဖြစ်ခြင်း၊ ပဋိပက္ခ=ရန်ဖြစ်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ် လာရသည်။ ငါ့နေဖွဲ့၊ ငါ့စားဖွဲ့၊ ငါ့ဝတ်ဖွဲ့၊ ငါ့သားသမီးအတွက်၊ ငါ့ဆွေမျိုး အတွက်၊ ငါ့လူမျိုးအတွက်၊ ငါ့တိုင်းပြည်အတွက် စသည်ဖြင့် ငါနယ်ချဲ့လာ တော့သည်။

ကင်္ဂါဝိတရုဏီလှော်

ယင်းငါ့ကို အသက်ဝိညာဉ်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ မဟ္ဗဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါဟူ၍ လည်းကောင်း ထင်မှတ်မှုကြောင့် ငါ ယခုရှိသည်ဟု ယူဆ၍ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးနှင့် ဆက်စပ်လျက် ကြံစည်တွေးတောမှု ယုံမှားသံသယများ ဖြစ်ပေါ်လာလေတော့သည်။

အတိတ်ကာလ၌ ယုံမှားခြင်း ၅-ပါး

- (၁) ငါသည် ဤဘဝသို့ မရောက်မီ ယခင် အတိတ်ဘဝများ၌ ဖြစ်ပွားလေ သလော၊
- (၂) မဖြစ်ပွားလေသလော၊
- (၃) အကယ်၍ အတိတ်ဘဝ၌ ဖြစ်ခဲ့ပွားပါက ဘယ်သူဘယ်ဝါ ဖြစ်ခဲ့လေ သနည်း၊ မောင်ဖြူ၊ မောင်နီ အမည်ရှိလေသလော၊ မင်းစိုးရာဇာ၊ သို့မဟုတ် သူကြွယ်၊ သို့မဟုတ် ဆင်းရဲသား ဖြစ်ခဲ့လေသလော၊
- (၄) အတိတ်ဘဝ၌ ဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ပွားလေ သနည်း၊ အတိတ်ဘဝ၌ ပိန်သလော၊ ဝသလော၊ ပုသလော၊ ရှည်သလော၊ လှသလော၊ အရုပ်ဆိုးသလော၊
- (၅) အတိတ်ဘဝ၌ အဘယ်သို့သောသူ ဖြစ်၍ အဘယ်သို့သောသူ ဖြစ်ပွား လေသနည်း၊ အတိတ်ဘဝများ၌ နတ်ဖြစ်ပြီးနောက် တိရစ္ဆာန်ဖြစ်ခဲ့ လေသလော၊ ခွေးဖြစ်ပြီးနောက် နွားဖြစ်ခဲ့လေသလော၊ နွားဖြစ်ပြီး နောက် ငှက်ဖြစ်ခဲ့လေသလော၊ ဘုရင်ဖြစ်ပြီးနောက် ဆင်းရဲသား ဖြစ်ခဲ့လေသလော။

အနာဂတ်ကာလ၌ ယုံမှားခြင်း ၅-ပါး

- (၁) ငါသည် အနာဂတ်ဘဝ၌ ဖြစ်ရဦးမည်လော၊
- (၂) ငါသည် အနာဂတ်ဘဝ၌ မဖြစ်တော့ဘဲ သေပြီးနောက် ဘဝပြတ်စဲ ပြီလော၊
- (၃) အနာဂတ်ကာလ၌ ဘယ်သို့သောသူ ဖြစ်လေမည်နည်း၊ နောက်ဘဝ၌ မင်းဖြစ်မည်လော၊ သူဌေးဖြစ်မည်လော၊ ဆင်းရဲသားဖြစ်မည်လော၊ နတ်ဖြစ်မည်လော၊ ဗြဟ္မာဖြစ်မည်လော၊ တိရစ္ဆာန်ဖြစ်မည်လော၊
- (၄) အနာဂတ်ကာလ၌ အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်လေ မည်နည်း၊ နောက်ဘဝ၌ ဝမည်လော၊ ပိန်မည်လော၊ ပုမည်လော၊ ရှည်မည်လော၊ ပြုမည်လော၊ မည်းမည်လော၊

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

(၅) အနာဂတ်ကာလ၌ အဘယ်သို့သောသူ ဖြစ်၍ အဘယ်သို့သောသူ ဖြစ်ရလတ္တံ့နည်း၊ နောက်နောက် ဘဝများ၌ လူဖြစ်ပြီးနောက် နတ်ဖြစ်မည်လော၊ နတ်ဖြစ်ပြီးနောက် တိရစ္ဆာန်ဖြစ်မည်လော၊ တိရစ္ဆာန်ဖြစ်ပြီးနောက် ရဲသား ဖြစ်မည်လော။

ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ယုံမှားခြင်း ၆-ပါး

(၁) ငါသည် ငါဟုတ်ပါလေ၏လော၊ ဆင်ခြင်တုံတရားနည်းပါးသူ အထွေး ခေါင်သူများမှာ ဓာတ်စီးခြင်း၊ စွန်း၊ နတ်၊ တစ္ဆေ ပူးခြင်းတို့ကို ယုံကြည်ကြသည်။ ထိုအခါ ထိုသူတို့သည် မိမိ လုပ်ကိုင်ပြောဆိုသည်ကို ငါပြောတာ၊ ငါလုပ်တာမဟုတ်၊ ဘိုးဘိုးအောင်ဓာတ်စီးပြီး ဘိုးဘိုး အောင်က ပြောသည်၊ လုပ်သည်၊ အောင်မင်းခေါင် ဓာတ်စီးပြီး အောင်မင်းခေါင်က လုပ်သည်၊ ပြောသည်၊ မင်းကြီး မင်းကလေးနှင့် ကိုကြီးကျော်တို့က ပူးကပ်၍ မင်းကြီး မင်းကလေးက ပြောသည်၊ ကိုကြီးကျော်က ပြောသည်ဟု ဆိုကြသည်။ ဤသို့လျှင် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ မှာပင် ငါသည် ငါဟုတ်ပါလေ၏လောဟု သံသယဖြစ်သည်။

(၂) ငါသည် ငါမဟုတ်လေသလော၊ အထက်ဖော်ပြပါအတိုင်း ယုံမှား သံသယဖြစ်သည်။

(၃) ငါသည် အဘယ်သို့သောသူ ဖြစ်လေသနည်း၊ ငါသည် ရုပ်သက်သက် လော၊ နာမ်သက်သက်လော၊ တန်ခိုးရှိသူလော၊ တန်ခိုးမဲ့သူလော၊ ငါသည် ကြောက်တတ်သူလော၊ ရဲရင့်သူလော၊ ငါသည် နှမြောသူ လော၊ ရက်ဆောသူလော။

(၄) ငါသည် အဘယ်သို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်လေသနည်း၊ ငါဟုဆိုအပ်သော အသက်၊ ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာသည် ပုံသဏ္ဍာန် ရှိသလော၊ ပုပုလော၊ ရှည်ရှည်လော၊ ဝိုင်းဝိုင်းလော၊ လေးထောင့် လော၊ ဖြူဖြူလော၊ မည်းမည်းလော၊ ကြီးကြီးလော၊ ငယ်ငယ်လော။

(၅) ငါသည် ဘယ်ဘဝမှ လာသနည်း၊ လူ့ဘဝမှ လာသလော၊ တိရစ္ဆာန် ဘဝမှ လာသလော၊ နတ်ဘဝမှ လာသလော။

(၆) ငါသည် ဘယ်ဘဝသို့ လားရောက်မည်နည်း၊ နတ်ဘဝသို့ ရောက်မည် လော၊ လူ့ဘဝသို့ ပြန်ရောက်မည်လော၊ တိရစ္ဆာန်ဘဝသို့ ရောက်မည်လော။

ဤ ၁၆-ပါးသော ယံမှားခြင်းများ ဖြစ်ပွားရခြင်းမှာ အသက်၊ ဂိညာဉ်၊ လိပ်ပြာ၊ အတ္တ (ငါ)ရှိသည်ဟူသော အယူအဆကို အခြေခံ၍ ဖြစ်သည်။ သတ္တဝါရှိသည်၊ အတ္တရှိသည်ဟု စွဲလမ်းယူဆခြင်းကြောင့် ထိုသတ္တဝါ ထိုအတ္တသည် တည်မြဲသလော၊ ပြတ်စဲသလော စသည်ဖြင့် တွေးတောကြံစည်မှု ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ မိမိ၏နေ့စဉ်ဘဝ၌ ထိတေခံစားဖြစ်ပျက်နေသော အဖြစ်အပျက်များကို သတ္တဝါမဟုတ်၊ အတ္တမဟုတ်၊ ရုပ်တရား နာမ်တရားမျှသာ ဖြစ်သည်ဟု သိမြင်လာသောအခါတွင်မူ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် တည်မြဲသလော၊ ပြတ်စဲသလောဟူ၍ တွေးတောကြံစည်ဖွယ်မလိ။ အကြောင်းတရားကြောင့် အကျိုးတရားဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို သိမြင်နေ၏။ ဤရုပ်နာမ်တို့သည် ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ အကြောင်းတရားလေးပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နေကြသည်။ ဖြစ်ပြီးနောက် ချုပ်ပျောက်ပျက်စီး သွားကြသည်။ အကြောင်းမကုန်သေးပါက ထပ်လောင်း၍ ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်နေကြသည်။ မီးစာလောင်စာ ရိုနေသေးပါက မီးတောက်မီးလျှံသည် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နေမည်ကို သိမြင်နိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် ရုပ်တရားနာမ်တရားတို့၏ ကံ၊စိတ်၊ဥတု၊ အာဟာရအကြောင်း တရားလေးပါးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်နေကြပုံ၊ ဖြစ်ပြီး နောက် ပျက်စီး ချုပ်ပျောက်သွားကြပုံကို ကိုယ်တိုင် ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်လာသောအခါ ဤရုပ်နာမ် တရားများသည် ပျက်စီးသေဆုံးပြီးနောက် ဆက်လက် တည်ရှိနေသေးသလော၊ ပြတ်စဲသွားပြီလောဟ တွေးတောကြံစည်ရန် မလိုတော့ချေ။ မြဲသည်ဟု ယူဆခြင်း = သဿတဒိဋ္ဌိ၊ ပြတ်စဲသည်ဟု ယူဆခြင်း = ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိတို့မှ ကင်းစင်နေတော့သည်။ ဤရုပ်တရားနာမ်တရားတို့ကို အနန္တတန်ခိုးတော်ရင် ဖန်ဆင်းရင်ကြီးက ဖန်ဆင်းလိုက်သလော၊ သို့မဟုတ် အကြောင်းမဲ့သက်သက် ဖြစ်ပေါ်နေသလော စသည်ဖြင့် ကြံစည်ယူဆမှု ဣဿရနိမ္မာနဝါဒမှ လည်းကောင်း၊ အဟေတုကဒိဋ္ဌိမှ လည်းကောင်း ကင်းလွတ်လေတော့သည်။

ဤသို့လျှင် အတ္တနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တွေးခေါ်ကြံစည်မှုမပြုဘဲ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ဖြစ်ပျက်နေသော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ် ဖြစ်ပေါ်နေပုံကို ထင်ရှားအောင် ဆင်ခြင်သုံးသပ် ရမည်။ ထို့နောက် ဤ ပစ္စုပ္ပန် ခန္ဓာ အစဉ်သည် အတိတ်ဘဝဟောင်း ခန္ဓာအစဉ်ကို အကြောင်းရင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သည်ကို နောက်ကြောင်း ပြန်သုံးသပ်ဆင်ခြင်ရမည်။ ဤဘဝ၏ အစ ပဋိသန္ဓေအချိန်ကို ပြန်လည်ဆင်ခြင်မည်။ ထိုပဋိသန္ဓေ၏ ရွှေ့၍ဖြစ်သော ယခင်အတိတ်ဘဝ စုတေစိတ် ဖြစ်ပုံကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရမည်။ တစ်ဖန် ဤဘဝ စုတေစိတ်၏ အခြားမဲ့၌ နောက်ဘဝ ပဋိသန္ဓေစိတ် ဖြစ်ပြီးမည်ကိုလည်း ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရမည်။ ဤကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ် ဘဝသုံးပါး အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်၍ ဆင်ခြင် သုံးသပ်ပြီးသောအခါတွင်မူ အထက်၌

ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ယုံမှားခြင်း တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါးသည် ကင်းပျောက်လေတော့သည်။ အလားတူပင် မြတ်စွာဘုရား၌ ယုံမှားခြင်း၊ တရားတော်၌ ယုံမှားခြင်း၊ သံဃာတော်၌ ယုံမှားခြင်း၊ သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာသုံးပါး၌ ယုံမှားခြင်း၊ ကံ ကံ၏အကျိုး၌ ယုံမှားခြင်း ဟူသော ယုံမှားခြင်း ရှစ်ပါးတို့သည် ပျောက်ကင်းလေတော့သည်။ ၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကင်းကွာနေတော့သည်။ ဤကဲ့သို့ ယုံမှားခြင်းအားလုံးကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သော ဉာဏ်ကို ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိဟူ၍ ခေါ်ဆိုရသည်။

ဤအသိဉာဏ်သည် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အစွဲစရှိ၊ ဓမ္မတရား သဘောသက်သက်၌သာ တည်နေသော ဉာဏ်ဖြစ်၍ ထိုဉာဏ်ကို ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

အမှန်ကို အမှန်အတိုင်း၊ အရှိကို အရှိအတိုင်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိမြင်သော ဉာဏ်ဖြစ်၍ ယထာဘူတဉာဏ်ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ သမ္မာဒဿနဉာဏ်ဟူ၍ လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုရသည်။ ဤအဆင့်သို့ ရောက်ရှိလာသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌ သက်သာရာကိုရသည်၊ ဆောက်တည်ရာ ရသည်၊ မြဲသော သုဂတိ ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဤယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို “စူဠသောတာပန်”ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

(၅) မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

ကျင့်စဉ်လမ်းကြောင်း မှန်ကန်မှု ရှိ-မရှိ ဝေဖန် ပိုင်းခြားတတ်သော ဉာဏ်အမြင်၏ စင်ကြယ်မှုကို မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဟု ခေါ်သည်။ (မဂ္ဂ= ကျင့်စဉ်လမ်းကြောင်း + အမဂ္ဂ = ကျင့်စဉ်လမ်းကြောင်းမဟုတ်+ဉာဏ= သိသောဉာဏ်+ဒဿန=အမြင်)

ဝိပဿနာရှုမည့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ကိုယ်ကျင့်သီလစင်ကြယ်လျှင် သီလဝိသုဒ္ဓိနှင့် ပြည့်စုံပြီ။ ဥပစာရသမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ၊ သို့မဟုတ် ခဏိကသမာဓိ ရလျှင် စိတ္တဝိသုဒ္ဓိနှင့် ပြည့်စုံပြီ။ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ အသက်၊ လိပ်ပြာ၊ အတ္တဇီဝဟု အစွဲအလမ်း မရှိတော့ဘဲ ရုပ်နာမ်မျှသာဟု ခွဲခြမ်းသိမြင်လျှင် ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိနှင့် ပြည့်စုံပြီ။ ၁၆-ပါးသောယုံမှားသံသယတို့ကို လွန်မြောက်၍ အကြောင်းကြောင့် အကျိုးဖြစ်နေသော ရုပ်နာမ်အဆက်ဆက်မျှသာဟု သိမြင်သဘောပေါက်လျှင် ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိနှင့် ပြည့်စုံပြီ။

သို့ရာတွင် ရှေ့ဝိသုဒ္ဓိလေးပါး အဆင့်၌ တကယ်တမ်း ဝိပဿနာတရား အားထုတ်သည့် အဆင့်သို့ မရောက်သေးပေ။ ဤမဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ အဆင့်၌ကား ဝိပဿနာလမ်းကြောင်းပေါ် သို့ ရောက်ပြီ။ ဝိပဿနာ အားထုတ်

သည့်အဆင့်သို့ ရောက်ပြီ။ ဤအဆင့်၌ ရှေ့က အကြောင်းအကျိုးနှင့်တကွ ပိုင်းခြားသိမြင်ခဲ့ပြီးသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ ဟု လက္ခဏာယာဉ်သို့တင်၍ သုံးသပ်ဆင်ခြင်လျက် ဝိပဿနာရှုနေပြီ ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဝိပဿနာရှုရာ၌ တဖြည်းဖြည်း ဉာဏ်အမြင်ရင့်ကျက်လာပြီး အောက်ဖော် ပြုပါ ဝိပဿနာဉာဏ် ၁၀-ပါး အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာလေတော့သည်။

ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် ၁၀-ပါး

- (၁) သမ္မသနဉာဏ် = နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ရှုမြင်သုံးသပ်ခြင်း။
- (၂) ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် = နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းကို ရှုမြင်ခြင်း။
- (၃) ဘင်္ဂဉာဏ် = နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး သင်္ခါရတရားတို့၏ ပျက်ခြင်း ကိုသာ ရှုမြင်ခြင်း။
- (၄) ဘယဉာဏ် = နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး သင်္ခါရတရားတို့ကို ဘေးရန် ဟု ရှုမြင်ခြင်း။
- (၅) အာဒိနဝဉာဏ် = နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး သင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ အပြစ်ဟု ရှုမြင်ခြင်း။
- (၆) နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် = နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး သင်္ခါရတရားတို့၌ ငြီးငွေ့ဖွယ် ဟု ရှုမြင်ခြင်း။
- (၇) မုစ္စိတုကမ္ပတာဉာဏ် = နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး သင်္ခါရတရားတို့မှ လွတ် မြောက် လိုခြင်း။
- (၈) ပဋိသင်္ခါဉာဏ် = နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး သင်္ခါရတရားတို့ကို ထပ်မံ၍ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ရှုမြင်ခြင်း။
- (၉) သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် = နာမ်ရုပ်နှစ်ပါး သင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း မရှိ၊ လျစ်လျူရှုနိုင် ခြင်း။
- (၁၀) အနုလောမဉာဏ် = မဂ်ဉာဏ်၏ ရှေ့ပြေးဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်ခြင်း (၀၁) မဂ်ဉာဏ်နှင့် ရှေ့ပိုင်းဝိပဿနာဉာဏ် များအား ဆီလျော်သောဉာဏ် ဖြစ်ပေါ် ခြင်း။

ဗုဒ္ဓသာသနာ့လက်စွဲကျမ်း

ဖော်ပြပါ ဝိပဿနာနာဉာဏ်စဉ် ဆယ်ပါးအနက် ဒုတိယမြောက်ဖြစ်သော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် အခိုက်သို့ ရောက်သောအခါ အလင်းရောင် ဩဘာသ၊ ပီတိ၊ ပဿဒ္ဓိ စသော ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း တရားဆယ်ပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်လာပြီ ဖြစ်သည်။ ယင်း ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း တရားဆယ်ပါးကို မလွန်မြောက်မီ ရွှေပိုင်း ဖြစ်သော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ကို ဤမဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၌ ထည့်သွင်း ရေတွက်အပ်၏။

ယင်း ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း တရားဆယ်ပါးကို လွန်မြောက်ပြီးသည့် နောက် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် နောက်ပိုင်းတစ်ပိုင်းနှင့် အထက် ဝိပဿနာဉာဏ် ရှစ်ပါးကို ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၌ ထည့်သွင်း ရေတွက် ရမည်ဖြစ်သည်။

သမ္မသနဉာဏ်

သမ္မသနဉာဏ်သည် အကျဉ်းအားဖြင့် ရုပ်တရားနှင့် နာမ်တရားဟူ၍ နှစ်ပါး၊ အနုစိပ်အားဖြင့် ခန္ဓာငါးပါး၊ အာယတန ၁၂-ပါး၊ ဓာတ် ၁၈-ပါး စသည်ဖြင့် အကျယ်ချဲ့၍ ဤသင်္ခါရသဘောတရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ရှုမြင်သုံးသပ်တတ်သော ဉာဏ်ဖြစ်သည်။ ဤသမ္မသနဉာဏ်သည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အစဦးဆုံးဖြစ်သည်။ မူလအခြေပြု ဖြစ်သည်။ ဤဉာဏ်အဆင့်၌ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ပြတ်ပြတ်သားသား သင်္ခါရတရားအားလုံး သိမ်းကျုံး၍ ဝိပဿနာရှုရန် လိုအပ်ပေသည်။

သမ္မသနဉာဏ်ဖြင့် ဝိပဿနာရှု၍ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရာ၌ အောက်ပါအတိုင်း နည်း ၄-နည်း ရှိသည်—

သမ္မသနနည်း ၄-နည်း

- (က) ကလာပသမ္မသနနည်း = ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာစသည်တို့ကို အတိတ် ကာလ၊ အနာဂတ်ကာလ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ စသည်ဖြင့် မခွဲခြားဘဲ ရုပ်နာမ်မှန်သမျှ ရုပ်နာမ်အစုအဝေး အားလုံးသည် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဖြစ်သည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် စုပေါင်း၍သုံးသပ်ခြင်း၊

သမ္မသနနည်း

- (ခ) အဒ္ဓါသမ္မသနနည်း = ရူပက္ခန္ဓာစသည်တို့ကို အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလအားဖြင့် ခွဲခြား၍ သုံးသပ်ခြင်း။
- (ဂ) သန္တတိသမ္မသနနည်း = တစ်ဘဝတည်းမှာပင် အပူရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ အအေးရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ ရုပ်ဝီထိ၊ နာမ်ဝီထိ ဖြစ်စဉ် တစ်ခုစီကို ခွဲခြား၍ သုံးသပ်ခြင်း။
- (ဃ) ခဏသမ္မသနနည်း = ရုပ်ဖြစ်စဉ်တစ်ခု၊ နာမ်ဖြစ်စဉ်တစ်ခုအတွင်း မှာပင် ရုပ်တစ်ခုစီ၊ နာမ်တစ်ခုစီ၏ ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင် ခဏငယ်အားဖြင့် ခွဲခြား၍ သုံးသပ်ခြင်း။

ဤနည်းလေးနည်းတို့တွင် အပေါင်းအစုလိုက် သုံးသပ်ခြင်းဟုဆိုအပ်သော ကလာပသမ္မသနနည်းသည် အလွယ်ကူဆုံးဖြစ်သည်။ အပေါ်လွင်ဆုံး ဖြစ်သည် အဒ္ဓါသမ္မသနနည်း စသည်တို့ကား အဆင်ဆင့် သိမ်မွေ့သည်ထက် သိမ်မွေ့သွားကြသည်။ ထို့ကြောင့် အလွယ်ကူဆုံးဖြစ်သော ကလာပသမ္မသနနည်းကို ပိုင်နိုင်ကျေပျော်အောင် သုံးသပ်ရှုဆင်ခြင်၍ အသားကျ အထိုင်ကျလာ သည့်အခါမှ အဒ္ဓါသမ္မသနနည်းစသည်တို့ကို တစ်ဆင့်ချင်း တိုးမြှင့်၍ ဆင်ခြင် သုံးသပ်ရမည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးဦးစွာ ကလာပသမ္မသနနည်းကို ပြဆိုပါမည်။ (ကလာပ=အစုအပေါင်း+သမ္မသန=သုံးသပ်ခြင်း)

(က) ကလာပသမ္မသနနည်း
 ရူပက္ခန္ဓာကို ရှုပုံ

ဦးခေါင်း၊ ခြေ၊ လက်၊ ကိုယ်ကာယအပါအဝင် ဤရုပ်ခန္ဓာ၊ ရုပ်အစု အဝေးကြီးသည် ကုန်ခန်းပျက်စီးခြင်းသဘောရှိ၍ အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါကား။ ထိုပျက်စီးခြင်းသဘောဖြင့် အမြဲနှိပ်စက်နေ၍ အခံရ ခက်လှသောကြောင့် ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါတကား။ မိခံအလိုသို့ မလိုက်သောကြောင့် အနတ္တ=အစိုးမရပါတကား။ အနတ္တ=အနှစ်သာရ အခိုင်အမာ မရှိပါတကား။ ဤရုပ်ခန္ဓာ အစု အဝေးကြီး၌ ရံခါ အပူလွန်ကဲ၍ ပူလောင်နေသည့် တေဇောဓာတ်ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ လေးလံထိုင်းမှိုင်းမှုသဘော တောင့်တင်း ခက်မာမှုသော ပထဝီဓာတ် လွန်ကဲမှုကိုလည်း တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ရံခါ ပထဝီဓာတ်လျော့နည်း၍ ပျော့ခွေ့မ်းချိနေသည်ကိုလည်း တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ရံခါ အာပေါဓာတ် ပတ်ဖွဲ့မှု လွန်ကဲပြီး အသက်ရှူရှိုက်၍ မရခြင်းကိုလည်း တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ရံခါ အာပေါဓာတ် ယိုစီးမှုလွန်ကဲ၍ ဝမ်းလျော့ခြင်း၊ ဝမ်းပျက်ခြင်းတို့ကိုလည်း

တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ရံခါ လေဓာတ် ဝါယောဓာတ် လွန်ကဲ၍ အထက်အောက် ဝုန်ဆန်ဖြစ်ခြင်း၊ ချောင်းဆိုးခြင်း၊ ကြို့ထိုးခြင်း၊ မူးဝေခြင်း၊ နှလုံးတုန် ရင်ခုန် ခြင်း စသည်တို့ကို တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။ ရံခါ လေဓာတ် ဝါယောဓာတ် ယုတ်လျော့၍ ဆီးချုပ်၊ ဝမ်းချုပ်၊ လေချုပ် ဖြစ်နေသည်ကိုလည်း တွေ့ရမည် ဖြစ်သည်။

ဤအခြင်းအရာများကို သတ္တဝါတိုင်း တွေ့ထိ ခံစားသိရှိနေကြသည်။ ယင်းသို့ သိရှိခံစားရသည့် အခိုက်တွင် ပထဝီဓာတ်၏ မမြဲခြင်း၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း အနိစ္စကို ရှုမြင်သုံးသပ်ရမည်။ အလားတူပင် အာပေါဓာတ်၊ ဝေဇောဓာတ်၊ ဝါယောဓာတ်တို့၏ ဖောက်ပြန်ခြင်း၊ ပြောင်းလဲခြင်း၊ မမြဲခြင်း အနိစ္စသဘော ကိုလည်း ရှုမြင် ဆင်ခြင် သုံးသပ်ရမည်။ အမှတ်တမဲ့နေ၍ ခေါင်းခဲသည်၊ ဝမ်းနာသည်၊ ရင်တုန်သည် စသည်ဖြင့် သိမှတ်ရုံမျှ မပြုရ။ ယင်းသို့ တွေ့နေ ရသော ရုပ်တို့၏ အခြေအနေ ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော၊ မမြဲခြင်းသဘောကို သတိချုပ်၍ ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ရမည်။

ဥပမာအားဖြင့် ခက်မာတောင့်တင်းနေလျှင် ဤခက်မာတောင့်တင်းနေသည့် ရုပ်များသည် အနိစ္စ=အမြဲမရှိဟု ဆင်ခြင်ရှုမှတ်ရမည်။ ပေါ့ပါးသွက်လက် နေသောအခါ ဤပေါ့ပါးသွက်လက်သည့် ရုပ်များသည် အနိစ္စ=အမြဲမရှိဟု သတိချုပ်၍ အဖန်ဖန် ရှုမှတ်ရမည်။ အသက်ရှုကြပ်၍ အသက်ရှုခက်ခဲနေသော အခါတွင် လည်းကောင်း၊ အသက်ရှု ချောင်နေသော အခါတွင် လည်းကောင်း သွင်းထုတ်ရှုရှိုက်လေ (ဝါယောဓာတ်)ကို အနိစ္စ=အမြဲမရှိဟု ဝင်လေ ထွက် လေနှင့် ပူးတွဲ၍ သတိချုပ်ကာ ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ရမည်။ မိမိ၏ ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်၌ ပူမှု အေးမှု ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အခါ ယင်း ပူမှု အေးမှုသည် အနိစ္စ=အမြဲမရှိ စသည်ဖြင့် ရှုဆင်ခြင်ရမည်။

အလားတူပင် ဤရုပ်ခန္ဓာ ရုပ်အစုအဝေးကြီး၏ အခံရခက်သော သဘော ဆင်းရဲ ဒုက္ခကို လည်းကောင်း၊ အလိုသို့ မလိုက်ခြင်း အနတ္တသဘောကို လည်းကောင်း အဖန်ဖန် သုံးသပ်၍ ရှုမှတ် ပွားများ အားထုတ်ရမည်။

ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို ရှုပုံ

သတ္တဝါတို့သည် ချမ်းသာမှု သုခဝေဒနာ၊ ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဝေဒနာ၊ အလယ် အလတ် ခံစားမှု ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့ကို ခံစားနေကြသည်။ ဤဝေဒနာသုံးခု တို့သည် တစ်ခုမဟုတ် တစ်ခု အလှည့်ကျ အလဲအလှယ် အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ် လျက် ရှိကြသည်။ ထိုဝေဒနာအားလုံးတို့သည် ဖြစ်ပြီးနောက် ပျက်စီး

ပျောက်ကွယ်သွားတတ်သောကြောင့် အမြဲ မတည်သောကြောင့် အနိစ္စ=အမြဲ မရှိပါတကား၊ ထိုသို့ မမြဲခြင်းဖြင့် အဖန်ဖန် နှိပ်စက်ခံရ၍ အခံရခက်လှသော ကြောင့် ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါတကား၊ မိမိအလိုသို့ မလိုက်သောကြောင့် အနတ္တ= အစိုးမရပါတကားဟု ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရမည်။ ပျော်ရွှင်မှု ဝမ်းမြောက်မှု ခံစား နေချိန်၌ ယင်း 'ပျော်ရွှင်ဝမ်းမြောက်မှု အရှိန်အဟုန်ဖြင့် မေ့မြောမနေဘဲ ဤပျော်ရွှင် ဝမ်းမြောက်မှု သုခဝေဒနာသည် အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါတကား စသည်ဖြင့် လက္ခဏာသုံးပါး တင်၍ ရှုဆင်ခြင်ရမည်။ စိုးရိမ်ပူဆွေး ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်နေသည့်အခိုက်၌ ဤစိုးရိမ်ပူဆွေးကြောက်ရွံ့မှု ဒုက္ခဝေဒနာသည် အနိစ္စ =အမြဲမရှိပါတကားဟု ဆင်ခြင် ရှုမှတ်ရမည်။ ထိုဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်စဉ် အတွင်းသို့ မေ့မြောလိုက်ပါသွားခြင်း မပြုရ၊ ပျော်ရွှင်သာယာခြင်းလည်း မရှိဘဲ၊ စိုးရိမ် ကြောက်လန့်ခြင်းလည်း မရှိဘဲ၊ အလယ်အလတ် ခံစားမှုဖြစ်နေချိန်တွင်လည်း ဤအလယ်အလတ် ခံစားမှု ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကား၊ အနတ္တ=အနှစ်အရသာ မရှိ ပါတကား၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရမည်။ ဝေဒနာ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း သတိလက်လွတ် ဉာဏ်လက်လွတ် မဖြစ်စေဘဲ အလစ်မပေးဘဲ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ရမည်။

သညာက္ခန္ဓာကို ရှုပုံ

သတ္တဝါတို့သည် အရောင်အဆင်း မတူညီမှု၊ ပုံသဏ္ဍာန် မတူညီမှု၊ အရသာ မတူညီမှု စသော ထူးခြားမှုများကို ခွဲခြားမှတ်သားလေ့ ရှိကြသည်။ ခွေး နွား စသော အိမ်မွေး တိရစ္ဆာန်တို့သည်ပင်လျှင် မိမိသခင်နှင့် လူစိမ်းသူစိမ်းကို မှတ်သားတတ်ကြ၏။ မိမိနေရပ် မိမိစားကျက်၊ မိမိသွားရာ လမ်းခရီးကို မှတ်သားတတ်ကြ၏။ လူများမှာမူ တိရစ္ဆာန်များထက် အဆင့်မြင့်သဖြင့် မှတ်သားမှု သညာအရာ၌ ထက်မြက်သာလွန်ကြသည်။ ထိုသို့မှတ်သားမှုသညာ ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း ဤသညာကား အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါ တကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကားဟု ရှုမှတ်ရမည်။

သင်္ခါရက္ခန္ဓာကို ရှုပုံ

သတ္တဝါတို့သည် မိမိအလိုဆန္ဒရှိသလို စွမ်းဆောင်ပြုလုပ် နိုင်ကြသည်၊ ပြုပြင် ဖန်တီးနိုင်ကြသည်၊ လုံ့လဝီရိယစွမ်းအားဖြင့် လည်းကောင်း၊ အသိဉာဏ်ပညာ စွမ်းအားဖြင့် လည်းကောင်း ပြုပြင်မှု ပြောင်းလဲမှု ဖန်တီးမှုများကို ပြုလုပ် နိုင်ကြသည်။ ထိုင်ရတာကြာ၍ ညောင်းလာလျှင် ထ၍ လမ်းလျှောက်လိုက်သည်။ လမ်းလျှောက်၍ ပင်ပန်းလာလျှင် ထိုင်၍ လည်းကောင်း၊ အိပ်၍ လည်းကောင်း

အနားယူလိုက်သည်။ အိပ်ရာကကြာ၍ ဆွေးလေထိုင်းမှိုင်းလာလျှင် ကိုယ်လက် လှုပ်ရှား ပြုပြင်ကြပြန်သည်။ ဝမ်းလျှော့၍ လည်းကောင်း၊ ဝမ်းချုပ်၍ လည်းကောင်း၊ ဖျားနာလျှင် လည်းကောင်း ဆေးဝါးများဖြင့် ပြုပြင်စီရင် ကြသည်။ ဆာလျှင် အစာစား၍၊ အစာမကြေပြန်လျှင် အစာကြေဆေးကို မှီဝဲသည်။ နေ့စဉ် အိပ်ရာထလျှင် မျက်နှာသစ်ခြင်း၊ ကိုယ်လက်သုတ်ဆင်ခြင်း၊ ခေါင်းဖြီးခြင်း၊ ဆံထုံးထုံးခြင်း၊ မျက်နှာကို ချမ်းသခြင်း၊ အဝတ်တန်ဆာ ဆင်ခြင်း စသော ကိုယ်ကာယ ပြုပြင်မှုကိုလည်း နေ့စဉ် ပြုနေရသည်။ စားရေး သောက်ရေး နေရေး ထိုင်ရေးအတွက် တောင်သူ့သယ်ယာအလုပ်၊ ကုန်သည် အလုပ်၊ လက်မှုပညာ၊ စက်မှုပညာအလုပ်၊ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းအလုပ် စသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း လုပ်ငန်းများကိုလည်း ကြိုးပမ်းလုပ်ကိုင် နေကြ ရသည်။ ယင်းပြုပြင်ဖန်တီးမှု အားလုံးသည် သင်္ခါရအစုအဝေး သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဖြစ်သည်။ ဤပြုပြင်မှု သင်္ခါရတို့ဖြစ်တိုင်း ဖြစ်တိုင်း ဤပြုပြင် စီမံမှုဘိဝံသ အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကား ဟူ၍ သတိချုပ်ကာ ရှုမှတ်နေရမည်။

ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို ရှုပုံ

သတ္တဝါတို့၌ မနောဟူ၍လည်းကောင်း၊ စိတ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဝိညာဏ် ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဆိုအပ်သော တရားသဘောသည် သိတတ်သော သဘောရှိ၏။ ဝိညာဏ်သည် မရပ်မနား အရာရာကို သိ၍သိ၍နေ၏။ ဤကိုယ် ခန္ဓာ ပူလျှင်လည်း ပူမှန်းသိနေ၏။ အေးလျှင်လည်း အေးမှန်းသိနေ၏။ လေးလျှင်လည်း လေးမှန်းသိနေ၏။ ဤသို့ ရုပ်ခန္ဓာကိုလည်း သိ၍သိ၍ နေ၏။ ချမ်းသာခံစားမှု၊ ဆင်းရဲခံစားမှု၊ အလယ် အလတ်ခံစားမှု ဝေဒနာတို့ကိုလည်း သိ၍သိ၍ နေ၏။ မှတ်သားမှုကိုလည်း မှတ်တိုင်းမှတ်တိုင်း အသိတရားဦးဆောင် နေသည်။ ပြုပြင်ဖန်တီးမှု သင်္ခါရတရားများ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်းလည်း အသိ တရား ဝိညာဏ်က ဦးဆောင်နေ၏။

ထို့ကြောင့် ဝိညာဏ်သည် အရာရာတိုင်းကို သိတတ်သောသဘော၊ သိနေ သော သဘောရှိ၏။ ဤသိမှုဝိညာဏ် အစုအဝေးကို ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟု ခေါ် သည်။ ဘာကိုသိသိ သိတိုင်းသိတိုင်း ဤသိမှုဝိညာဏ်သည် အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါ တကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကားဟူ၍ သတိချုပ်ကာ ရှုမှတ် ဆင်ခြင်နေရမည်။ ဤသို့ ရှုမှတ်မှု မပြုပါက ငါသိသည်၊ ငါ၏ အသိသည် အလွန်ကြီးမား ကျယ်ပြန့်သည်၊ ငါ၏ အသိသည် မှန်ကန်သည်၊ ယုတ္တိရှိသည်။

နိုင်မြဲသည်။ ဤသို့စေသည်ဖြင့် သိမှုဝိညာဏ်ကို အကြောင်းပြု၍ သာယာမှု တဏှာ၊ မောက်မာမှု ဇင်္ဂြားမှုမာနနှင့် အယူလုံ့များမှု မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိများ ဖြစ်ပေါ် လာတော့သည်။

ထို့ကြောင့် ဤခန္ဓာငါးပါးတို့ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း တွေ့တိုင်းတွေ့တိုင်း သိတိုင်းသိတိုင်း အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု လက္ခဏာသုံးပါးတင်၍ ရှုဆင်ခြင်ရမည်။

အာယတနအားဖြင့် ဆင်ခြင်ပုံ

မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ မနော ဟူသော အာရုံခြောက်ပါးတို့ လာရောက် ထင်ဟပ်ရာဌာန အတွင်းအာယတနခြောက်ပါးနှင့် အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ အတွေ့အထိစိတ်ကူးအာရုံဟူ၍ သိရောအာရုံ အပြင်အာယတန ခြောက်ပါး ဤသို့အားဖြင့် အာယတန ၁၂-ပါးတို့ကို တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ ဟူ၍ လက္ခဏာယာဉ်စစ်၍ သုံးသပ်ဆင်ခြင်ရမည်။

မျက်စိသည် အဆင်းရူပါရုံ ထင်ဟပ်လာသည်ကို အာရုံခံယူတတ်၏။ ဓာတ်ပုံ ရိုက် ကင်မရာ၏ မှန်ဘီလူးကဲ့သို့ ပုံရိပ်ကို ဖမ်း၍ မြင်သိစိတ် ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်၏။ ယင်း မျက်စိအကြည်ဓာတ်ကို ပသာဒရုပ်ဟုခေါ်သည်။ (ပသာဒ=ကြည်လင် ခြင်း) ထိုမျက်စိကို ငါဖြစ်သည်၊ ငါ့ဥစ္စာဖြစ်သည်ဟု မရှုမှတ်ဘဲ မျက်စိ၏ မမြဲ ခြင်းသဘော၊ ဆင်းရဲခြင်းသဘော၊ အစိုးမရခြင်းသဘောကို ဆင်ခြင်ရမည်။ အလားတူပင် အသံအာရုံကို ခံယူနိုင်သော နားအကြည်ဓာတ်= (သောတ ပသာဒ)၊ အနံ့အာရုံကို ခံယူနိုင်သော နှာခေါင်းအကြည်ဓာတ်(ဏာနပသာဒ)၊ အရသာအာရုံကို ခံယူနိုင်သော လျှာအကြည်ဓာတ်= (ဇီဝါပသာဒ)၊ အတွေ့ အထိအာရုံကို ခံယူနိုင်သော ကိုယ်ကာယအကြည်ဓာတ်= (ကာယပသာဒ)၊ အတေးအာရုံများကို ခံယူနိုင်သော မနောအကြည်ဓာတ်=(မနောယတန) အားဖြင့် ဤခြောက်ပါးတို့သည် မိမိခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ အကျုံးဝင် တည်ရှိ နေသောကြောင့် အတွင်းအာယတနတို့မည်ကုန်၏။ ယင်းတို့ကို လက္ခဏာသုံးချက် ဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရမည်။

ထို့နောက် မျက်စိ၌ လာရောက် ထင်ဟပ်တတ်သော အဆင်းရူပါရုံ= (ရူပါယတန)၊ နား၌လာရောက်ရိုက်ခတ်တတ်သော အသံသဒ္ဓါရုံ=(သဒ္ဓါယတန)၊ နှာခေါင်းအကြည်ဓာတ်၌ လာရောက် ထိငြိတတ်သော အနံ့နံ့ရုံ= (ဂန္ဓာ ယတန)၊ လျှာအကြည်ဓာတ်၌ လာရောက် ထိငြိတတ်သော အရသာအာရုံ= (ရသာယတန)၊ ကိုယ်ကာယအကြည်ဓာတ်၌ လာရောက် တွေ့ထိတတ်သော အတွေ့အာရုံ=(ဗောဠဗ္ဗာယတန)၊ မနော၌ လာရောက် ထင်မြင်တတ်သော

စိတ်ကူးအာရုံ=(ဓမ္မာယတန) ဤခြောက်ပါးသော အာယတနတို့သည် ခန္ဓာကိုယ် နှစ်ပြင်ပ၌ တည်ရှိသောကြောင့် အပြင်အာယတနတို့မည်ကုန်၏။ ယင်းခြောက်ပါး တို့၌ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်တင်၍ ရှုဆင်ခြင်ရမည်။

ဓာတ်အားဖြင့် ဆင်ခြင်ပုံ

ဓာတ် ၁၈-ပါး ရေတွက်ပုံမှာ အထက်တွင် ပြဆိုခဲ့သော အတွင်း အာယတနခြောက်ပါးသည် အခံဓာတ်ဖြစ်၍ အပြင်အာယတန ခြောက်ပါး သည် အတိုက်ဓာတ်ဖြစ်သည်။ အတိုက်ဓာတ်နှင့် အခံဓာတ်တို့ ဆုံမိသည့်အခါ ဆိုင်မိသည့်အခါ သိတတ်သောသဘော ဝိညာဏဓာတ် ဖြစ်ပေါ်လာတော့သည်။ ယင်း ဝိညာဏဓာတ်ကို အဖြစ်ဓာတ်ဟူ၍ ခေါ်ဆိုနိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် အခံဓာတ်ခြောက်ပါး၊ အတိုက်ဓာတ် ခြောက်ပါး၊ အဖြစ် ဓာတ်ခြောက်ပါးဟူ၍ ဓာတ် ၁၈-ပါးကို ရေတွက်နိုင်သည်။

အဆင်း ရူပါရုံ=(ရူပဓာတ်)သည် မျက်စိအကြည့်ဓာတ်=(စက္ခုဓာတ်)ကို လာရောက်တိုက်ခိုက် ထင်ဟပ်လာသည့်အခါ မြင်သိစိတ်=(စက္ခုဝိညာဏဓာတ်) ဖြစ်ပေါ်လာတော့သည်။

အသံ သဒ္ဓါရုံ=(သဒ္ဓဓာတ်)သည် နားအကြည့်ဓာတ်=(သောတဓာတ်)သို့ လာရောက်ထိပါး တိုက်ခတ်လာသောအခါ ကြားသိစိတ်=(သောတဝိညာဏ ဓာတ်) ဖြစ်ပေါ်လာတော့သည်။

အနံ့ဂန္ဓာရုံ=(ဂန္ဓဓာတ်)သည် နှာခေါင်းအကြည့်ဓာတ်=(ဃာနဓာတ်)သို့ လာရောက်ထိခိုက် တိုက်ခတ်လာသောအခါ နံသိစိတ်=(ဃာနဝိညာဏဓာတ်) ဖြစ်ပေါ်လာတော့သည်။

အရသာ ရသာရုံ=(ရသာဓာတ်)သည် လျှာအကြည့်ဓာတ်=(ဇိဝှာဓာတ်)သို့ လာရောက်ထိတွေ့သောအခါ အရသာသိစိတ်=(ဇိဝှာဝိညာဏဓာတ်) ဖြစ်ပေါ် လာတော့သည်။

အတွေ့အထိဖောဋ္ဌဗ္ဗအာရုံ=(ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်)သည် ကိုယ်ကာယ အကြည့် ဓာတ်=(ကာယဓာတ်)သို့ ထိပါးလာသောအခါ ထိသိစိတ်=(ကာယဝိညာဏ ဓာတ်) ဖြစ်ပေါ်လာတော့သည်။

စိတ်ကူးအာရုံ ဓမ္မာရုံ=(ဓမ္မဓာတ်)သည် မနောဓာတ်သို့ ထင်ဟပ်ပေါ်ပေါက် လာသောအခါ ငြိသိစိတ် တွေးသိစိတ်=(မနောဝိညာဏဓာတ်)ဖြစ်ပေါ်လာ တော့သည်။

သမ္မသနညာဏ်

ဤဇာတ် ၁၈-ပါးတို့ ဖြစ်ပုံကို ဆက်ချင်၍ ပညာဉာဏ်ဖြင့် ရှုဆင်ခြင်
ရမည်။ သာယာဖွယ် ရှုမျှော်ခင်း၊ ပန်းချီကား၊ လှလင်ပျို၊ လှမပျို စသော
အဆင်းရွပါရုံကို တွေ့မြင်ရသည့်အခါ သာယာတပ်မက်စိတ် စွဲလမ်းစိတ်များ
မဖြစ်ပေါ်စေဘဲ ဤအဆင်းရွပါရုံသည် လည်းကောင်း၊ မျက်စိအကြည့်ဇာတ်
သည်လည်းကောင်း၊ မြင်သိစိတ်သည် လည်းကောင်း အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါ
တကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကားဟု ဆင်ခြင်ရမည်။

ရွှံ့ရွာဖွယ်၊ ထိတ်လန့်ဖွယ်၊ မနှစ်သက်ဖွယ်ဖြစ်သော မစင်၊ အန်ဖပ်၊
အပုပ်အသိုးများ၊ ဓား၊ လှံလက်နက်နှင့် ရန်သူများ စသော အဆင်းရွပါရုံကို
တွေ့မြင်ရသည့်အခါ ရွှံ့ရွာစိတ်၊ ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်သည့်စိတ် မဖြစ်ပေါ်စေဘဲ
ဤအဆင်းရွပါရုံသည်လည်းကောင်း၊ မျက်စိအကြည့်ဇာတ်သည်လည်းကောင်း၊
မြင်သိစိတ်သည်လည်းကောင်း အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါ
တကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကား ဟု ဆင်ခြင်ရမည်။

သာယာကြည့်နူးဖွယ် တူရိယာ တေးဂီတ စသော အသံများနှင့် ကြောက်
စန့်ဖွယ်ရာ မနှစ်သက်ဖွယ်ရာ အသံများကို ကြားသိရသည့်အခါ သာယာ
ကြည့်နူးတပ်မက် စွဲလမ်းမှု မဖြစ်စေဘဲ ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့မှု၊ မနှစ်သက်မှု
မဖြစ်စေဘဲ ဤအသံသဒ္ဒါရုံသည်လည်းကောင်း၊ နားအကြည့်ဇာတ်သည်
လည်းကောင်း၊ ကြားသိစိတ်သည်လည်းကောင်း အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါတကား၊
ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကားဟု ဆင်ခြင်ရမည်။

မွှေးကြိုင်ထုံသင်းသော ပန်းနံ့ ရေမွှေးနံ့ စသော အနံ့များနှင့် ပုပ်ဟောင်
ညှိစော်သော မကောင်းသော အနံ့များကို ရှူ ရှိုက်ရ၍ နံသိစိတ်ဖြစ်ပေါ်
လာသောအခါ သာယာစွဲလမ်း တပ်မက်မှု မဖြစ်စေဘဲ ရွှံ့ရွာစက်ဆုပ်
အော့နှလုံးနာမှု မဖြစ်စေဘဲ ဤအနံ့ဂန္ဓာရုံသည်လည်းကောင်း၊ နှာခေါင်း
အကြည့်ဇာတ်သည်လည်းကောင်း၊ နံသိစိတ်သည်လည်းကောင်း အနိစ္စ=အမြဲ
မရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကားဟု ဆင်ခြင်
ရမည်။

နှစ်သက်ဖွယ်ရာ ချိုမြိန်သော စားကောင်းသောက်ဖွယ် အရသာ အာရုံ
များနှင့် ပူလောင် စပ်ခါးသော မနှစ်သက်ဖွယ် အရသာအာရုံများကို စားသောက်
ရသည့်အခါ၌ စားသိစိတ်ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ သာယာစွဲလမ်း တပ်မက်မှု
မဖြစ်စေဘဲ ရွှံ့ရွာစက်ဆုပ် အော့နှလုံးနာမှု မဖြစ်စေဘဲ ဤအရသာ ရသာရုံသည်
လည်းကောင်း၊ လျှာအကြည့်ဇာတ်သည် လည်းကောင်း၊ အရသာသိသော

စိတ်သည် လည်းကောင်း အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကားဟု ဆင်ခြင်ရမည်။

နူးညံ့သော အတွေ့အထိ၊ ပူအိုက်သည့်အခါ၌ အအေးဓာတ်၊ အေးလွန်းသည့် အခါ၌ အနွေးဓာတ် စသော သာယာနှစ်သက်ဖွယ် အတွေ့အထိ အာရုံ၊ အခံရခက် စူးရှနာကျင်သော မနှစ်သက်ဖွယ် အတွေ့အထိ အာရုံတို့နှင့် တွေ့ထိ ရ၍ ထိသိစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ သာယာစွဲလမ်း တပ်မက်မှု မဖြစ်စေဘဲ စိတ်နှလုံး မသာယာမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု မဖြစ်စေဘဲ ဤအတွေ့အထိအာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ အာရုံသည် လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ကာယ အကြည်ဓာတ်သည် လည်းကောင်း၊ ထိသိစိတ်သည် လည်းကောင်း အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကားဟု ဆင်ခြင်ရမည်။

ပစ္စည်းဥစ္စာ လာဘ်လာဘ ရရှိခြင်း၊ အောင်မြင်ခြင်း၊ ဆုံးရှုံးခြင်း စသော နှစ်သက်ဖွယ်သော စိတ်ကူးများ မနှစ်သက်ဖွယ်သော စိတ်ကူးများ မနော၌ ပေါ်လာသောအခါ ထိုအာရုံ၌ နှစ်မျော မေ့မြောနေခြင်း မပြုဘဲ စိတ်ကူးအာရုံသည် လည်းကောင်း၊ ထိုအာရုံကို ခံယူတတ်သည့် မနောဓာတ်သည် လည်းကောင်း၊ တွေးသိ ကြံသိစိတ် မနောဝိညာဏ်ဓာတ်သည် လည်းကောင်း၊ အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကားဟု ဆင်ခြင် ရှုမှတ်ရမည်။

(ခ) အဒ္ဓါသမ္ပသနနည်း

အထက်တွင် ဖော်ပြပြီးသော ကလာပသမ္ပသနနည်းမှာ ခန္ဓာငါးပါး အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါး၊ ဓာတ် တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး တည်းဟူသော သင်္ခါရ တရားတို့ကို လက်ငင်းဒိဋ္ဌိ တွေ့ကြုံရသော ပစ္စုပ္ပန် ကာလ၌သာလျှင် ပစ္စုပ္ပန် ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ လက်ငင်းဒိဋ္ဌိ တွေ့ကြုံနေရသော သင်္ခါရတရားတို့၏ မမြဲခြင်း အနိစ္စသဘော၊ ဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခသဘော၊ အစိုးမရခြင်း အနတ္တသဘောတို့ကို အဖန်ဖန် ရှုမြင်သုံးသပ်ပြီးသောအခါ အတိတ်ကာလ နှင့် အနာဂတ်ကာလသို့ ဉာဏ်ကိုစေစား၍ အနုမာန (မှန်းဆ) ဉာဏ်ဖြင့် လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်တင်ရမည်။ ပစ္စုပ္ပန်ကာလရှိ ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ တို့နှင့် အလားတူစွာ အတိတ်ကာလက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီးသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့ သည်လည်း မမြဲခြင်း အနိစ္စသဘော၊ ဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခသဘော၊ အစိုးမရခြင်း အနတ္တသဘော ရှိကုန်၏ဟု ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင် ခြုံငုံသုံးသပ်ရမည်။ အနာဂတ် ကာလ၌ ဖြစ်ပေါ် လတ္တံ့သော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရ ၀. ရားတို့သည်လည်း မမြဲခြင်း အနိစ္စသဘော၊ ဆင် ရဲခြင်း ဒုက္ခသဘော၊ အစိုးမရခြင်း အနတ္တသဘော ရှိကုန်၏ဟု အနုမာနဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင် ခြုံငုံသုံးသပ်ရမည်။

ဥပမာအားဖြင့် မိမိ အိမ်သူ အိမ်သားတစ်ယောက် ကွယ်လွန် အနိစ္စ
 ရောက်သည်ကို တွေ့ကြုံရသည်ဆိုပါစို့။ အခြားသူများသည် ကွယ်လွန်အနိစ္စ
 ရောက်ခြင်း ရှိမရှိ လေ့လာရမည်။ ထိုအခါ မိမိမိတ်ဆွေများ၊ အိမ်နီးချင်းများ၊
 ရပ်သူရွာသားများ၊ မြို့သူမြို့သားများ သေဆုံးကွယ်လွန်သည်ကိုလည်း တွေ့မြင်
 လာရမည်ဖြစ်သည်။ အသက်အရွယ် ငယ်စဉ်က သေဆုံးသူများ၊ အသက်အရွယ်
 အလယ်အလတ်တွင် သေဆုံးသူများ၊ အသက်အရွယ် ကြီးရင့်အိုမင်းမှ သေဆုံး
 သူများကို တွေ့ရှိရ၍ ကြီးငယ်မရွေး အရွယ်သုံးပါး၌ သေဆုံးတတ်သည့်
 သဘောကို တွေ့မြင်သိရှိလာမည် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ မိမိမျက်မှောက် ပစ္စုပ္ပန်
 ကာလတွင် လူများ၊ တိရစ္ဆာန်များ၊ သက်ရှိသတ္တဝါများ တဖွဲဖွဲ သေဆုံး
 နေသည်ကို တွေ့မြင်သိရှိလာရတော့သည်။ ထိုကဲ့သို့ မျက်မှောက်ပစ္စုပ္ပန် အတွေ့
 အကြုံ အသိပစ္စက္ခဉာဏ်ပေါ် အခြေခံပြု၍ အတိတ်ကာလကရှိခဲ့သော အဘိုး
 အဘွားများ သေဆုံးသည်ကိုလည်း သိမြင်လာတော့သည်။ ယင်းအဘိုးအဘွား
 မိဘတို့၏ အဆက်ဆက်သောမိဘများ၊ ဘိုးဘေးဘီဘင်များ အဆက်အနွယ်ပေါင်း
 ထောင်သောင်းမက ဘိုးဘေးဘီဘင်များလည်း သေဆုံးခဲ့သည်ကို အနုမာနဉာဏ်
 ဖြင့် မှန်းဆဆင်ခြင် သိမြင်နိုင်တော့သည်။ ဤသို့လျှင် အစမထင်သော အတိတ်
 ကာလသို့ ဉာဏ်ကို စေစားကာ ခြုံငုံသုံးသပ်၍ အတိတ်ကာလက သက်ရှိသတ္တဝါ
 အားလုံးသည်လည်း သေဆုံးတတ်သော သဘောရှိကုန်၏ဟု သိမြင်လာတော့
 သည်။

အလားတူပင် အနာဂတ်ကာလ၌ မွေးဖွားလတ္တံ့သော၊ ပေါက်ဖွားလတ္တံ့
 သော၊ ဖြစ်ပေါ်လတ္တံ့သော သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံးတို့သည် သေဆုံးကြမည်
 ကေန်ဖြစ်၏ဟု ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်လာတော့သည်။

ဤနည်းဖြင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ကိသာဂေါတမိအား သေခြင်းတရား
 အကြောင်း အနိစ္စ တရားအကြောင်းကို သဘောပေါက် နားလည်စေခဲ့သည်။

ဤသို့ ပစ္စုပ္ပန်၊ အတိတ်၊ အနာဂတ် ကာလသုံးပါးလုံးကို ခြုံငုံ၍ သတ္တဝါ
 အားလုံးတို့သည် သေဆုံးတတ်သော သဘောရှိကုန်၏။ အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါ
 တကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲခြင်းပါတကား၊ အနတ္တ=အစိုမရပါတကား ဟူ၍ ဆင်ခြင်
 သုံးသပ်ရမည်။

တစ်ဖန် မိမိ ရွှေမှောက်၌ သစ်ရွက်တစ်ရွက် ကြွေကျလာသည်ကို တွေ့ရှိ
 ရသည် ဆိုပါစို့။ အခြားသစ်ရွက်များ ကြွေကျခြင်း ရှိမရှိကို လေ့လာရမည်။
 ထိုအခါ သစ်ပင်တိုင်း သစ်ပင်တိုင်း၌ ရင့်ရော်ဟော သစ်ရွက်များ ကြွေနေသည်
 ကိုလည်း တွေ့မြင်ရမည်။ စိမ်းစိုသော ရွက်ရင့်များ၊ ရွက်နုများ ကြွေနေသည်
 ကိုလည်း တွေ့မြင်ရမည်။ ဖြူရောင်၊ နီရောင်၊ ဝါရောင်သန်းနေသော ရွက်ဖူး

ရွက်နုများ အညွန့်အဖူးများ ကြွနေသည်ကိုလည်း တွေ့မြင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ဤသစ်ပင်များ၏ အရွက်တို့သည် ယခင်ယခင် နှစ်များကလည်း ဤကဲ့သို့ ကြွခဲ့ကြလေပြီ။ ရှေးနှစ်ပေါင်း သိန်းသန်းကုဋေ အသင်္ချေကလည်း သစ်ရွက် များ ကြွခဲ့ကြလေပြီ။ နောင်အနာဂတ်တွင်လည်း သစ်ရွက်များ ဆက်လက် ကြွကြဦးမည် ကော်အမှန် ဖြစ်တော့သည်။ ထို့ကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်၊ အတိတ်၊ အနာဂတ်ကာလ သုံးပါးရှိ သစ်ရွက်များသည် ကြွခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။ မမြဲခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။ အလားတူ သစ်ပင်၊ ပန်းပင်၊ မြက်ပင် အားလုံး တို့သည်လည်း သေဆုံး ပျက်စီးတတ်ကုန်၏။

ဤသို့ သစ်ရွက်ကလေးတစ်ရွက် ကြွကျသည်ကို တွေ့မြင်မိရာမှ ဉာဏ်ဆင့် ပွားကာ ပစ္စုပ္ပန်၊ အတိတ်၊ အနာဂတ် ကာလသုံးပါးရှိ သစ်ရွက်အားလုံးသည် ကြွတတ်သော သဘောရှိသည်။ သစ်ပင်၊ ပန်းပင်၊ မြက်ပင်တို့သည်လည်း သေကြေပျက်စီးတတ်ကြသည်။ ငှက်ရှိ သတ္တဝါအားလုံးနှင့် ငှက်မဲ့ ရုပ်ဝတ္ထု ဟု ဆိုအပ်သော အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့သည် ပျက်စီးခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။ မမြဲခြင်း အနိစ္စသဘော ရှိကုန်၏။ ဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခသဘော ရှိကုန်၏။ အစိုးမရခြင်း အနတ္တသဘော ရှိကုန်၏ ဟူ၍ လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ၊ ဗြဟ္မာ့ဘုံဟု ဆိုအပ်သော ဘုံသုံးပါး၊ သတ္တလောက၊ သင်္ခါရလောက၊ ဩကာသ လောကဟု ဆိုအပ်သော လောကသုံးပါးတို့ကို အကြွင်းအကျန်မရှိ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တအဖြစ် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရမည်။

ထိုအခါ လောကသုံးပါး ဘုံသုံးပါး၌ နှစ်သက်ကြည်နူးဖွယ်ရာ တွယ်တာ တပ်မက်ဖွယ်ရာ ရှာမတွေ့သဖြင့် လူ့ဘဝ၊ သူဌေးသူကြွယ်ဘဝလည်း မဖြစ်လို တော့ချေ။ ဘုရင်မင်းစိုးရာဇာလည်း မဖြစ်လိုတော့ချေ။ ရေသတ္တဝါ၊ ကုန်းထူဝါ၊ ကောင်းကင်ပျံသတ္တဝါလည်း မဖြစ်လိုတော့ချေ။ ဆင် မြင်း ကျွဲ နွား စသော အခြေလေးချောင်းသတ္တဝါလည်း မဖြစ်လိုတော့ချေ။ ကြက် ငှက် စသော အခြေနှစ်ချောင်းသတ္တဝါလည်း မဖြစ်လိုတော့ချေ။ မှက် ခြင် ယင် ဖြတ် စသော ပိုးမွှားလည်း မဖြစ်လိုတော့ချေ။ နတ်ဘဝ၊ ဗြဟ္မာ့ဘဝကိုလည်း မတောင့်တတော့ချေ။ ဘဝမှန်ယမျှကို ငြီးငွေ့စက်ဆုပ် လာတော့သည်။ သို့မှ သာလျှင် လောကီကို ပယ်စွန့်၍ လောကုတ္တရာသို့ တက်လှမ်းကူးမြောက် နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ လောကီဘုံဘဝ တစ်ခုခုကို အကောင်းထင်နေပါက သာယာ စွဲလမ်းလိုလား နှစ်သက်နေပါက ယင်းလောကီဘုံဘဝကို မစွန့်လွှတ်နိုင်၊ မလွန် မြောက်နိုင်ချေ။ လောကုတ္တရာအဆင့်သို့ ကူးမြောက်နိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာရှုရာ၌ သင်္ခါရတရား အားလုံးကို မခြွင်းမချန် သိမ်းကျုံး၍ လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်ဖြင့် ဆင်ခြင်ရှုမှတ်ရမည် ဖြစ်သည်။

ပဋိပက္ခာရီထေရီ၏ ရှုမြင်သုံးသပ်ပုံ

မြတ်စွာဘုရားရှင် လက်ထက်တော်က ပဋိပက္ခာရီထေရီမသည် ခြေဆေးသော နေရာ၌ ဖလားဖြင့် ခေ့ကို ခပ်၍ ခြေများပေါ်သို့ ရေလောင်းချလိုက်သည်။ ရေသည် မြေပြင်ပေါ်တွင် အနည်းငယ် စီးသွား၍ စိမ့်ဝင် ခန်းခြောက်သွား၏။ ဒုတိယအကြိမ် ရေတစ်ဖလားကို လောင်းချလိုက်သောအခါ ရေသည် မြေပေါ် တွင် ပထမအကြိမ်ကထက် အနည်းငယ် ဝေးစွာစီးသွား၍ စိမ့်ဝင် ခန်းခြောက် သွား၏။ တတိယအကြိမ် ရေတစ်ဖလားခပ်၍ ခြေများပေါ်သို့ လောင်းချလိုက် သောအခါ ဒုတိယအကြိမ်ကထက် ပို၍ ဝေးစွာ စီးသွားပြီးနောက် စိမ့်ဝင် ခန်းခြောက်သွား၏။

ဤသို့ ရေများပျောက်၍ ပျောက်၍ သွားသည်ကို ဥပမာပြု၍ သတ္တဝါတို့ သေခြင်းတရားအပေါ် ဆင်ခြင်သုံးသပ်လိုက်သောအခါ ပဏမအကြိမ်လောင်း သောရေကဲ့သို့ သတ္တဝါတို့သည် ပထမအရွယ်၌ သေဆုံးကုန်၏။ ဒုတိယ အကြိမ် လောင်းသော ရေသည် ပထမအကြိမ်ကထက် ပို၍ဝေးစွာ၌ စီးသွားပြီးနောက် ပျောက်ကွယ်သွားသကဲ့သို့ အချို့သော သတ္တဝါတို့သည် ပထမအရွယ်ကို လွန်မြောက်၍ ဒုတိယအရွယ် လူလတ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာမှ သေဆုံးကြသည် လည်း ရှိ၏။ တတိယအကြိမ် လောင်းချသော ရေများသည် ဒုတိယရေထက် ပိုမိုဝေးစွာ စီးသွားပြီးနောက် ပျောက်ကွယ်သွားသကဲ့သို့ အချို့သော သတ္တဝါ တို့သည် ဒုတိယအရွယ်ကို လွန်မြောက်၍ ပစ္စိမအရွယ် လူအိုလူမင်းဘဝရောက်မှ သေဆုံးကြသည်လည်း ရှိ၏။ ဤသို့ ဆင်ခြင်သုံးသပ်လျက် သတ္တဝါအားလုံး တို့သည် သေရခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်၍ ပဋိပက္ခာရီထေရီမသည် ခြေဆေးရေများ ပျောက်ကွယ်သွားရာမှ အဓိပ္ပာယ်ဆက်စပ်ကာ သတ္တဝါသင်္ခါရအားလုံး သေဆုံး ခြင်းသဘော၊ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းသဘော၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘောကို သိမ်းကျုံးခြင်း သုံးသပ်ဆင်ခြင်နိုင်မှုကြောင့် ကိလေသာ အာသဝေါ ကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာထေရီမအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူခဲ့သည်။

အိမ်ရှင်မထစ်ဦး ရှုမြင်သုံးသပ်ပုံ

မြတ်စွာဘုရားရှင် လက်ထက်တော်က ဝိပဿနာ ဘာဝနာ ပွားများလေ့ ရှိသော အိမ်ရှင်မထစ်ဦးသည် မီးဖိုချောင်၌ ဟင်းချက်နေစဉ် မီးတောက် မီးလျှံများကို စူးစိုက်ကြည့်၍ မီးတောက်မီးလျှံများကြောင့် ဟင်းရွက်များ ညှိုးနွမ်းသွားပုံ၊ ဟင်းရည်များ ပွက်ပွက်ဆူပြီးနောက် တဖျစ်ဖျစ်မြည်ကာ ခန်းခြောက်သွားပုံတို့ကို စူးစိုက်ကြည့်နေလျက် ကုန်ခန်းခြင်းသဘော၊ မမြဲခြင်း

သဘော အနိစ္စ၊ ဆင်းရဲခြင်းသဘော ဒုက္ခ၊ အစိုးမရခြင်းသဘော အနတ္တဟု ရှုမြင် ဆင်ခြင်လိုက်ရာ အနာဂါမ် အဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားကြောင်းကို ထေရီ ဂါထာ အဋ္ဌကထာ(စာမျက်နှာ-၅)၌ ဖော်ပြထားပေသည်။

ဓမ္မာထေရီမကြီး ရှုမြင်သုံးသပ်ပုံ

အလားတူပင် မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်က ဓမ္မာ အမည်ရှိသော ထေရီမကြီးသည် သက်ကြီးရွယ်အိုဖြစ်၍ တုန့်တုန့်ယင်ယင် ဆွမ်းခံလှည့်လည်ရာ ချော်လဲ၍ တလိမ့်ခေါက်ကွေး လိမ့်သွားသည်။ ထိုအခါ ခန္ဓာကိုယ်၏ ဆင်းရဲဒုက္ခ ဖြစ်ပုံ၊ ခန္ဓာဝန် ထမ်းဆောင်ခြင်း၏ ဝန်လေးပုံကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်၍ ဒုက္ခ လက္ခဏာကို အခြေခံပြီး အနိစ္စလက္ခဏာ၊ အနတ္တလက္ခဏာတို့ကိုလည်း ဆင်ခြင် သုံးသပ်သဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားလေသည်။ ဤသို့ ခြေချော် လဲရုံမျှဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ်ဆိုက်အောင် ဆင်ခြင်သုံးသပ်နိုင်ခြင်းမှာ မူလကပင် ကြိုတင်၍ ဝိပဿနာဉာဏ် ပွားများရင့်သန်နေပြီး ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရမည်။

အဇ္ဈတ္တိက, ဗဟိဒ္ဓ (အတွင်း, အပြင်) ခွဲခြား သုံးသပ်ခြင်း

ဤခန္ဓာကိုယ်တွင်း၌ တည်ရှိနေသော ခန္ဓာကိုယ်၌ အကျုံးဝင်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် အဇ္ဈတ္တိက (အတွင်း)ရုပ်နာမ်တို့ မည်ကုန်၏။ မိမိခန္ဓာကိုယ်၏ အပ၌ ရှိသော ရုပ်တရား နာမ်တရား အားလုံးတို့သည် ဗဟိဒ္ဓ(အပြင်) ရှိနာမ်တို့ မည်ကုန်၏။ အဇ္ဈတ္တိက(အတွင်း) ရုပ်နာမ် တို့သည် လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓ(အပြင်) ရုပ်နာမ်တို့သည် လည်းကောင်း မမြဲခြင်း အနိစ္စသဘော၊ ဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခသဘော၊ အစိုးမရခြင်း အနတ္တ သဘော ရှိကုန်၏ဟု ဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင် ခြုံငုံသုံးသပ်ရမည်။

ဩဋ္ဌာရိက, သုခုမ (ရုပ်ကြမ်း, ရုပ်နု) ခွဲခြားသုံးသပ်ခြင်း

ကြီးမားသော ထင်ရှားစော အဆင်းရုပ်၊ အသိရုပ်၊ စူးရှပြင်းထန်သော အနံ့ရုပ်၊ အရသာရုပ်၊ ရုန့်ရင်းကြမ်းကမ်းပြင်းထန်သော အတွေ့အထိ ရုပ်တို့ကို တွေ့ကြုံရသည့်အခါ ထိုရုပ်များကို အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါ တကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကားဟူ၍ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရမည်။

သေးငယ်မှုန်မွှားသော မထင်ရှားသော သိမ်မွေ့သော အဆင်းရုပ်၊ အသိရုပ်၊ အနံ့ရုပ်၊ အရသာရုပ်၊ အတွေ့အထိရုပ်တို့ကို တွေ့မြင်ရသည့်အခါ ဤသိမ်မွေ့သော ရုပ်တို့သည်လည်း အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲ ပါတကား၊ အနတ္တ=အစိုးမရပါတကားဟူ၍ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရမည်။

အဓမ္မအာရုံစဉ်

ဟိန်၊ ပဏီတ (အညံ့၊ အကောင်း) ခွဲခြားသုံးသပ်ခြင်း

အရုပ်ဆိုး အကျည်းတန်သော ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်ကောင်းသော အဆင်းရုပ်၊ အသံရုပ်၊ အနံ့ရုပ်၊ အရသာရုပ်၊ အတွေ့အထိရုပ်တို့သည် ညံ့ဖျင်းယုတ်နိမ့်သော ဟိန်ရုပ်သို့ မည်ကုန်၏။ သန့်ရှင်းကြည်လင်သော လှပသော သာယာဖွယ် ကောင်းသော အဆင်းရုပ်၊ အသံရုပ်၊ အနံ့ရုပ်၊ အရသာရုပ်၊ အတွေ့အထိရုပ် တို့သည်ကောင်းမြတ်သော ပဏီတရုပ်တို့ မည်ကုန်၏။ ရုပ်ဆိုးရုပ်ညံ့များသည် ရုပ်ကောင်း ရုပ်သန့်အဖြစ်သို့ မရောက်မူ၍ ထိုရုပ်ဆိုး ရုပ်ညံ့အဖြစ်မှာပင် ပျက်စီးချုပ်ငြိမ်းသွားကုန်၏။ ရုပ်ကောင်း ရုပ်သန့်တို့သည်လည်း ရုပ်ဆိုး ရုပ်ညံ့ အဖြစ်သို့ မရောက်မူ၍ ကောင်းမွန်ဆဲမှာပင် ကုန်ဆုံးပျက်စီးသွားကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ရုပ်ဆိုး ရုပ်ညံ့နှင့် ရုပ်ကောင်း ရုပ်သန့်တို့သည်လည်း အနိစ္စ = အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ = ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ = အစိုးမရပါတကား ဟူ၍ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရမည်။

ဗုဒ္ဓ၊ သန္တိက (အဝေး၊ အနီး) ခွဲခြားသုံးသပ်ခြင်း

မိမိလက်တစ်ကမ်းအတွင်းရှိသော ရုပ်ဝတ္ထုများသည် အနီးရုပ်တို့ မည်ကုန်၏။ မိမိလက်တစ်ကမ်းအပ၌ ရှိသော ရုပ်ဝတ္ထုများသည် အဝေးရုပ်တို့ မည်ကုန်၏။ တစ်နည်း ပကတိအားဖြင့် မြင်ရန် ကြားရန် လွယ်ကူ ထင်ရှားသော ၁၂-တောင် ဥပစာအတွင်း၌ ရှိသော အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ အတွေ့အထိ ရုပ်များသည် အနီးရုပ်တို့ မည်ကုန်၏။ ယင်း ၁၂-တောင်မှ အပြစ်သော ရုပ်များသည် အဝေးရုပ်တို့ မည်ကုန်၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် ပကတိမျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ်ကာယတို့ဖြင့် အာရုံခံ သိနိုင် စွမ်းသော အရပ်ဒေသ အပိုင်းအခြား အတွင်းရှိ ရုပ်များသည် အနီးရုပ်တို့ မည်ကုန်၏။

ထို့ကြောင့် မျက်စိ တမျှော်တခေါ် မြင်ကွင်းအတွင်းရှိ အဆင်းရူပါရုံများ၊ နားဖြင့် ကြားနိုင်လောက်သည့် ဒေသအပိုင်းအခြား အတွင်းရှိ အသံရုပ်များ၊ နှာသို့ အနံ့ရောက်ရှိအောင် ပို့ဆောင်ပေးနိုင်သည့် ဒေသအတွင်းရှိ အနံ့ရုပ်များ၊ လျှာနှင့် ကိုယ်ကာယသို့ ရောက်ရှိ တွေ့ထိလာသော အရသာရုပ်များ၊ တွေ့ထိ ရုပ်များသည် အနီးရုပ်တို့ မည်ကုန်၏။ မမြင်နိုင်လောက်အောင် ကွာဝေးသော အရပ်ရှိ အဆင်းရူပါရုံများ၊ မကြားနိုင်လောက်အောင် ကွာဝေးသော အရပ် ဒေသရှိ အသံရုပ်များ၊ အနံ့ခံယူ၍ မရနိုင်လောက်အောင် ကွာဝေးသော အရပ်ဒေသရှိ အနံ့ရုပ်များ၊ လျှာနှင့် ကိုယ်ကာယသို့ မရောက်ရှိ မတွေ့ထိ နိုင်လောက်အောင် ကွာဝေးသော အရပ်ဒေသရှိ အရသာရုပ်များ၊ အတွေ့အထိ

ရုပ်များသည် ဝေးသော ရုပ်တို့ မည်ကုန်၏။ ထိုနီးသောရုပ် ဝေးသောရုပ် တို့သည် အနိစ္စ=အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ=ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ=အစိုး မရပါတကား ဟူ၍ ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရမည်။

(ဂ) သန္တတိသမ္မသနနည်း

သန္တတိ-ဟူသည် အစဉ်အတန်းတစ်ခု၊ ဖြစ်စဉ်တစ်ခုဟု ဆိုလိုသည်။ ရုပ်တရားတို့သည် အပူရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ အအေးရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ ခွဲကျန်းသော ရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ မကျန်းမာသော ရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ ပေါ့ပါးသော ရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ လေးလံထိုင်းမှိုင်းသော ရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ ပျော့ပျောင်းသော ရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ ခက်ထန်မာကျော တောင့်တင်း သော ရုပ်ဖြစ်စဉ်ဟူ၍ ရုပ်ဖြစ်စဉ်=(ရူပသန္တတိ) အမျိုးမျိုးရှိသည်။ တစ်ခုနှင့် တစ်ခု မတူ၊ အမြဲပြောင်းလဲနေသည်။

ရုပ်ဖြစ်စဉ်များ ပြောင်းလဲနေပုံကို ဖင်ရှားအောင် ပြဆိုပါမည်။ လူတစ် ယောက်သည် နေပူကျကျ၌ ကြာရှည်ရပ်နေပါက ချွေးသံများ ယိုရွဲ၍ ခန္ဓာကိုယ်မှာ ပူလောင်နေမည်။ နေရိပ်ထဲသို့ ဝင်လိုက်သောအခါ ချွေးများ တိတ်သွားပြီး ခန္ဓာကိုယ် အပူချိန် လျော့နည်းသွားမည်။ ထို့ကြောင့် နေပူထဲ၌ နေစဉ် အပူရုပ် ဖြစ်စဉ်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ နေရိပ်ထဲသို့ ဝင်လိုက်သော အခါ အပူရုပ်ဖြစ်စဉ် ပျောက်၍ အအေးရုပ်ဖြစ်စဉ် ရောက်လာသည်။ မီးမှိတ် ထားသော ရုပ်ရှင်ရုံအတွင်းသို့ အပြင်မှ ဝင်လာသော သူသည် ရုတ်တရက် ဘာကိုမှ မမြင်ရချေ။ တစ်ခိန်ခန့် ကြာသောအခါ ယင်းရုပ်ရှင်ရုံအတွင်းရှိ လူများ၊ အရာဝတ္ထုများကို မြင်နိုင်လာတော့မည်။ ဤသည်မှာ မျက်စိ၏ မြင်နိုင်စွမ်းအား အပြောင်းအလဲ ရှိပုံကို ထင်ရှားအောင် ပြဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ အလင်းအားကောင်းသော ရုပ်ရှင်ရုံပြင်ပ၌ နေစဉ် မျက်စိအကြည်ဓာတ်သည် ဖြစ်စဉ်တစ်မျိုး၊ မီးမှိတ်ထားသော ရုပ်ရှင်ရုံအတွင်း၌ မျက်စိအကြည်ဓာတ်သည် ဖြစ်စဉ်တစ်မျိုး၊ ဤကဲ့သို့ ရုပ်ဖြစ်စဉ်နှစ်ခု ကွဲပြားခြားနားပုံကို လေ့လာရမည်။

မကျန်းမာသော ရုပ်ဖြစ်စဉ်နှင့် ကျန်းမာသော ရုပ်ဖြစ်စဉ်တို့သည် မတူ ထူးခြား ကွဲပြားမှု ရှိသည်။ အလားတူ ထိုင်သောရုပ်နှင့် ထသောရုပ်၊ ကွေးသော ရုပ်နှင့် ဆန့်သောရုပ် မတူထူးခြား ကွဲပြားပုံကို သိရမည်။ ဤသို့ ရုပ်အရေအနေ ပြောင်းတိုင်း ရုပ်ဖြစ်စဉ် ပြောင်းလဲမှုရှိသည်ကို သိရမည်။ ၎င်းရုပ်ဖြစ်စဉ်များ ပြောင်းလဲမှုကို ကြည့်၍ အပူရုပ်ဖြစ်စဉ်သည် အအေးရုပ်ဖြစ်စဉ်သို့ မရောက် လာဘဲ ချုပ်ပျောက်သွားသည်။ ကျန်းမာသော ရုပ်ဖြစ်စဉ်သည် မကျန်းမာ သော ရုပ်ဖြစ်စဉ်သို့ မရောက်လာဘဲ ချုပ်ပျောက်သွားသည်။ ထိုင်ရုပ်သည် ထရုပ်သို့ မရောက်လာဘဲ ချုပ်ပျောက်သွားသည်။ ဆန့်ရုပ်သည် ကွေးရုပ်သို့

သဒ္ဓမ္မနုဉာဏ်

မရောက်လာဘဲ ချုပ်ပျောက်သွားသည်။ ဤရုပ်ဖြစ်စဉ်များသည် အနိစ္စ = အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ = ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ = အစိုးမရပါတကားဟု ရှုဆင်ခြင်ရမည်။

တစ်ဖန် စိတ်ဖြစ်စဉ်များကို လေ့လာရာ၌ မြင်သိစိတ် ဖြစ်စဉ်များ၊ ကြားသိစိတ် ဖြစ်စဉ်များ၊ နှံသိစိတ် ဖြစ်စဉ်များ၊ အရသာသိစိတ် ဖြစ်စဉ်များ၊ ထိသိစိတ် ဖြစ်စဉ်များ၊ ကြံသိစိတ် ဖြစ်စဉ်များ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မတူ ထူးခြားကွဲပြားကြ၏။ ထိသိစိတ် တစ်မျိုးတည်းမှာပင် ခြေထောက်၌ ထိသိစိတ် ဖြစ်နေပါက ရင်ဘတ်၌ ထိသည်ကို မသိနိုင်ချေ။ ထိတွေ့မှုနှစ်ခု တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်သောအခါ ပြင်းထန်အားကောင်းသော ထိတွေ့မှုကိုသာ သိနိုင်၍ အားနည်းသော ထိတွေ့မှုကို မသိနိုင်တော့ချေ။

ထို့ကြောင့် ခါးပိုက်နှိုက်တစ်ယောက်သည် ဘတ်စ်ကားပေါ်၌ ခရီးသည်တစ်ဦး၏ခြေချောင်းပေါ် ကို ဖိနှပ်ဖြင့်နှင်းချလိုက်ပြီး ခရီးသည်၏စိတ်အာရုံသည် ခြေထောက်နာကျင်မှုသို့ ရောက်ရှိနေစဉ် အိတ်ကပ်ထဲမှ ပိုက်ဆံကို နှိုက်ယူလိုက်တော့သည်။ အိတ်ကပ်၏ လှုပ်ရှားထိတွေ့မှုကို ခရီးသည်သည် မသိနိုင်တော့ချေ။ အလားတူပင် ကပွဲများ၌ မင်းသား၊ မင်းသမီးကို အာရုံဇော ကျနေသော သူများသည် ခါးပိုက်နှိုက်၏ ပစ္စည်းနှိုက်ယူလိုက်သော တွေ့ထိမှုအာရုံကို မသိလိုက်တော့ချေ။ ဤသည်မှာ စိတ်ဖြစ်စဉ် တစ်ခုအတွင်း၌ အသိစိတ် တစ်မျိုးသာ ရှိ၍ အသိစိတ်နှစ်မျိုး တစ်ပြိုင်နက် မဖြစ်နိုင်ကြောင်း သက်သေ အထောက်အထား ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် စိတ်ဖြစ်စဉ် တစ်ခုပြီးမှ အခြားစိတ်ဖြစ်စဉ်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်ခွင့် ရှိသည်။ မြင်သိစိတ် ဖြစ်စဉ်သည် ကြားသိစိတ် ဖြစ်စဉ်သို့ မရောက်မီ ချုပ်ပျောက်ခဲ့သည်။ ကြားသိစိတ် ဖြစ်စဉ်သည်လည်း နှံသိစိတ် ဖြစ်စဉ်သို့ မရောက်မီ ချုပ်ပျောက်ခဲ့သည်။ အလားတူပင် သုခဝေဒနာ ဖြစ်စဉ်သည် ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်စဉ်သို့ မရောက်မီ ချုပ်ပျောက်ခဲ့သည်။ ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်စဉ်သည်လည်း သုခဝေဒနာ ဖြစ်စဉ်သို့ မရောက်မီ ချုပ်ပျောက်ခဲ့သည်။ ချစ်စိတ်အစဉ်သည် မုန်းစိတ်အစဉ်သို့ မရောက်မီ ချုပ်ပျောက်ခဲ့သည်။ သာယာကြည်နူးစိတ် အစဉ်သည် ရှိရာကြောက်လန့်စိတ်အစဉ်သို့ မရောက်မီ ချုပ်ပျောက်ခဲ့သည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် စိတ်ဖြစ်စဉ်များ ပြောင်းလဲပျက်စီး ချုပ်ပျောက်ပုံကို ကြည့်၍ အနိစ္စ = အမြဲမရှိပါတကား၊ ဒုက္ခ = ဆင်းရဲပါတကား၊ အနတ္တ = အစိုးမရပါတကားဟု ဆင်ခြင်ပွားများရမည်။

(ဆ) ခဏသမ္ပသနနည်း

ရုပ်တရား၌ လည်းကောင်း၊ နာမ်တရား၌ လည်းကောင်း ဖြစ်ဆဲခဏ ဥပါဒ်၊ တည်ဆဲခဏ ဌီ၊ ပျက်ဆဲခဏ ဘင်ဟူ၍ ခဏသုံးပါး၊ အဓိကအတန်သုံးပါး ရှိသည်။ ဖြစ်ဆဲဥပါဒ်ခဏ၌ ရုပ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၍ ဘင်ခဏသို့ ရောက်သောအခါ ချုပ်ပျောက်ပျက်စီး၏။ ဖြစ်ဆဲဥပါဒ်ခဏ၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်တရားသည် ဖြစ်ပေါ်လာပြီးနောက် ဘင်ခဏသို့ ရောက်သောအခါ ချုပ်ပျောက်ပျက်စီး၏။

ဤသို့ ခဏငယ်အားဖြင့် မမြဲခြင်း အနိစ္စသဘောကို သုံးသပ် ဆင်ခြင်ရန်မှာ ဝိပဿနာဉာဏ်ရင့်ကျက်၍ ထက်မြက်လာမှသာ ပြုလုပ်နိုင်ပေမည်။

သတိပဋ္ဌာန်နည်းဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း

သတိဇြော၊ သတိဗိုလ်၊ သတိသမ္မောဇ္ဈင်နှင့် သမ္မာသတိမဂ္ဂင်ဟူသော ဗောဓိပက္ခိယတရား၌ ပါဝင်သည့် သတိကို ဆိုလိုသည်။ သတိတရားသည် အမြဲစောင့်ကြည့်နေသည့် သဘောရှိသည်။ ရုပ်တရား၊ နာမ်တရားတို့ကို မျက်ချည်မပြတ် စောင့်ကြည့်နေခြင်းကို သတိပဋ္ဌာန် ဝိပဿနာရှုနည်းဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ (သတိပဋ္ဌာန်=သတိ+ပဋ္ဌာန၊ သတိဇ်+တည်ရာအာရုံ)

ယင်းသတိပဋ္ဌာန် ဝိပဿနာရှုနည်းသည် အကျဉ်းအားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ၄-မျိုး ရှိသည်—

- (က) ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်=ကာယကို အဖန်ဖန် အမြဲတစေ စူးစိုက်ရှုမှတ်နည်း၊
- (ခ) ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်=ဝေဒနာကို အဖန်ဖန် အမြဲတစေ စူးစိုက်ရှုမှတ်နည်း၊
- (ဂ) စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်=စိတ်ကို အဖန်ဖန် အမြဲတစေ စူးစိုက်ရှုမှတ်နည်း၊
- (ဃ) ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်=အထက်ပါ သတိပဋ္ဌာန်နည်း သုံးနည်းကို ပွားများအားထုတ်ရာမှ ဉာဏ်အဆင့် မြင့်လာသော အခါ တွေ့ကြုံရသည့် အစားအဆီးများ၊ အစွဲအလမ်းများ၊ သို့မဟုတ် ဖြစ်ထွန်းလာသော ကောင်းကျိုးချမ်းသာများကို သတိတရားဖြင့် အဖန်ဖန်အမြဲတစေ စူးစိုက်ရှုမှတ်နည်း။

သမ္မသနဉာဏ်

တစ်နည်းအားဖြင့် ရူပက္ခန္ဓာကို ရှုမှတ်နည်းသည် ကာယာနုပဿနာသတိ ပဋ္ဌာန်မည်၏။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို ရှုမှတ်ခြင်းသည် ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် မည်၏။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို ရှုမှတ်ခြင်းသည် စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် မည်၏။ ကြွင်းသော သညာက္ခန္ဓာနှင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့ကို ရှုမှတ်ခြင်းသည် ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်မည်၏။ တစ်နည်းအားဖြင့် ကာယာနုပဿနာဖြင့် ရုပ်သက်သက်ကို သိမ်းဆည်းခြင်းကို ပြသည်။ ဝေဒနာနုပဿနာ၊ စိတ္တာနုပဿနာဖြင့် နှစ် သက်သက် သိမ်းဆည်းခြင်းကို ပြသည်။ ဓမ္မာနုပဿနာဖြင့် ရုပ်နာမ်နှစ်ပါး ရောလျက် သုံးသပ်ခြင်းကို ပြသည်။

အလွယ်အခက် အတိမ်အနက်အားဖြင့် သတ်မှတ်ရာ၌ ကာယာနုပဿနာ နည်းသည် ရှုမှတ်ရန် လွယ်ကူ၏။ ပေါ်လွင်ထင်ရှား၏။ ထို့နောက် ဝေဒနာ- နုပဿနာနည်းသည် အနည်းငယ်ခက်လာ၍ ကာယာနုပဿနာကဲ့သို့ အမြဲ ပေါ်လွင်ထင်ရှားမှု မရှိ။ အင်အားသေးငယ်သော သုခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ များနှင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့ကို ရှုမှတ်ရာ၌ သိမြင်ရန် တွေ့မြင်ရန် နက်နဲခက်ခဲ လာ၏။ ထို့ထက် စိတ္တာနုပဿနာကို ရှုမှတ်ရန်မှာ ပိုမိုခက်ခဲလာ၏။ ထို့ထက် ဓမ္မာနုပဿနာမှာ ပိုမိုသိမ်မွေ့ နက်နဲလာသည်။

ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ ဤအနုပဿနာသုံးမျိုးကို ရှုမှတ်၍ ဉာဏ် အသင့် အတင့် ရင့်ကျက်လာမှသာ ဓမ္မာနုပဿနာကို ရှုနိုင်ပေလိမ့်မည်။

ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်

ရှေးဦးစွာ ကာယာနုပဿနာကို ပြဆိုပါမည်။ ကာယာနုပဿနာ=ကာယကို ရှုမှတ်နည်း ၁၄-မျိုး ရှိသည်—

- (၁) အာနာပါန=ထွက်သက် ဝင်ဆက်ကို ရှုမှတ်ခြင်း၊
- (၂) ဣရိယာပုတ် ၄-မျိုးကို ရှုမှတ်ခြင်း၊
- (၃) ကိုယ်၊ နှုတ်နှစ်ပါး လှုပ်ရှားမှုများကို ရှုမှတ်ခြင်း၊
- (၄) ရွံ့ရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်များကို ရှုမှတ်ခြင်း၊
- (၅) ဓာတ်ကြီး ၄-ပါးဖြင့် ခွဲဝေရှုမှတ်ခြင်း၊
- (၆-၁၄) သူ့သေကောင် အနေအထား ၉-မျိုးကို ရှုမှတ်ခြင်း။

အာနာပါန=ထွက်သက် ဝင်သက်ကို ရှုမှတ်ခြင်း

ထွက်သက် ဝင်သက်ရှုမှတ်နည်းကို ဤကျမ်း (ဒုတိယတွဲ)မှာ အခန်း(၆) စာမျက်နှာ(၁၆၁-မှ ၂၂၂)အထိ ရေးသားဖော်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် ဈာန်လမ်းစဉ်၊ သမထလမ်းစဉ်အရ ဈာန်ရအောင် ရှုမှတ်နည်းကိုသာ အဓိက ထား၍ ပြဆိုခဲ့ပါသည်။ ဝိပဿနာနည်းအရ ထွက်သက် ဝင်သက်ကို ရှုမှတ်နည်း မပြရသေးသဖြင့် ဤ၌ ဆက်လက်ပြဆိုပါမည်။

ထွက်သက်ဝင်သက်ကို ပျဉ်းလျားစွာ ရှုသွင်း ရှုထုတ်ခြင်း၊ တိုထောင်းစွာ ရှုသွင်း ရှုထုတ်ခြင်း၊ ထွက်သက် ဝင်သက်၏ အစ၊ အလယ်၊ အဆုံး သုံးပါးကို သိလျက် ရှုသွင်း ရှုထုတ်ခြင်း၊ ထွက်သက် ဝင်သက်ကို သိမ်မွေ့စွာ ရှုသွင်း ရှုထုတ်ခြင်း၊ ဤ(၇) နည်းမှူးမှ သမထဘာဝနာ၊ အာနာပါနဈာန် အားထုတ် နည်းတွင် ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ထပ်ထူထပ်မျှ တူညီပါသည်။

ဤသို့ ထွက်သက် ဝင်သက် ထွက်လေ ဝင်လေများကို အတို အရှည် အကြမ်း အနု စိတ်ထင်သလို စမ်းသပ်ရှုရှိုက်၍ အကြိမ်ကြိမ် အဖန်ဖန် သုံးသပ်လိုက်သောအခါ ရှုရှိုက်မှုကို စိတ်ကဦးဆောင်နေသည်ဟု သိလာရသည်။ ဝင်လေသည် အမြဲမတည်နိုင်၊ ထွက်သွားရသည်။ ထွက်လေသည်လည်း အမြဲ မတည်နိုင်၊ ဝင်လာရပြန်သည်။ လေထုထည်တစ်ခု ဝင်ချည်ထွက်ချည် လှုပ်ရှား ရွေ့လျားနေသည်ကို တွေ့လာရသည်။ ယင်းလေများ ဝင်လိုက် ထွက်လိုက် ဖြစ်နေစေရန် ရင်ခေါင်း ဗိုက်ခေါင်းဟု ဆိုအပ်သော ဤကိုယ်ကာယ ကြီးသည် ဖောင်းလိုက် ပိန်လိုက် ဖြစ်နေသည်။ ရင်ခေါင်း ဗိုက်ခေါင်းကို ကျုံ့လိုက် ရှုံ့လိုက်သောအခါ နှာဝမှ လေများ ပြန်ထွက်သွားသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ပန်းပဲသမား၊ ပန်းထိမ်သမားတို့ အသုံးပြုသည့် ဖားဖိုနှင့် တူနေသည်ဟု ထင်မြင်လာသည်။ ဖားဖိုကို ဖောင်းပွ ဖွင့်ပေးလိုက်သောအခါ အောက်ဘက်ရှိ လေဝင်ပေါက်မှ လေများ ဝင်လာသည်။ ဖားဖိုကို ပြန်လည် ကျုံ့လိုက်ပိတ်လိုက်သောအခါ လေများသည် မီးဖိုဘက်ရှိနှာဝမှ ထွက်သွားကြ သည်။ ဤသို့ ဖားဖိုအတွင်းသို့ လေများ ဝင်လာလိုက် ထွက်သွားလိုက် ဖြစ်နေ သကဲ့သို့ ကျွန်ုပ်တို့၏ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် ဖောင်းလိုက် ပိန်လိုက် လေများ ဝင်လာလိုက် ထွက်သွားလိုက် ဖြစ်နေရာ ဖားဖိုကြီးနှင့် တူညီနေတော့သည်။ မိမိ အသက်ရှူနေသည်ကို ဖားဖိုကြီး ဥပမာ ရှုမှတ်သကဲ့သို့ မိမိအနီးနား ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ လူများ၊ တိရစ္ဆာန်များ အသက်ရှူနေသည်ကိုလည်း ဖားဖိုကြီးနှင့် ဥပမာထင်၍ ရှုမှတ်ရမည်။

ထို ထွက်သက်ဝင်သက် ထွက်လေ ဝင်လေများသည် အသက်ရှုရှိုက်လိုသည့် စိတ် ရှိနေသောကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ရှုရှိုက်လိုစိတ် မရှိပါက

ထွက်သက်ဝင်သက် ချုပ်ငြိမ်းသွားသည်။ သူ့သေကောင်များမှာ အသက်မရှု
 တော့သည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။ ထို့ပြင် ဤကိုယ်ခန္ဓာကြီး ရှိနေသောကြောင့်
 သာ အသက်ရှုရှိုက်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤရင်ခေါင်း ဗိုက်ခေါင်းကြီးကို ဓားဖြင့်
 ခွဲဖွင့်ထားပါက အသက်ရှုရှိုက်မှု မရှိနိုင်တော့ချေ။ ဖားဖိုကြီး၏ လေခိုရန်
 သားရေအိတ်ကို ဖောက်ခွဲ ဆုတ်ဖြထားပါက ဖားဖိုအတွင်းသို့ လေဝင်လေ
 ထွက် ရှိနိုင်တော့မည်မဟုတ်ချေ။ တစ်ဖန် နှာခေါင်းပေါက် တည်းဟူသော လေဝင်
 လေထွက်ပေါက် မရှိပါကလည်း အသက်ရှုရှိုက်မှု ဖြစ်နိုင်မည် မဟုတ်ချေ။
 ထို့ကြောင့် အသက်ရှုမှုသည် ဤရင်ခေါင်း ဝမ်းခေါင်းနှင့် အခေါင်းပေါက်
 ကိုလည်းကောင်း၊ စိတ်ကိုလည်းကောင်း အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ယင်း
 တရားသုံးပါး မရှိပါက ထွက်သက်ဝင်သက် ချုပ်ငြိမ်းသွားမည်။

ဤသို့ ထွက်သက်ဝင်သက်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းသဘော၊ ပျက်ခြင်းသဘော၊
 ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း သဘောတို့ကို အစဉ် ရှုမှတ်နေရမည်။ ထိုအခါ ဤရင်ခေါင်း
 ဝမ်းခေါင်း ဖောင်းပိန်၍ ဝင်လေထွက်လေ ဖြစ်ပေါ်နေမှုကို လေများဝင်ထွက်
 နေသည်ဟုသာ ယောဂီ၏ ဉာဏ်ဘွင် ထင်မြင်လာသည်။ ဤဝင်လေထွက်လေ
 များကို ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောဂျား၊ မိန်းမ ဟူ၍
 လည်းကောင်း၊ ငါပိုင် ငါ့စွာ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အခြားသူတစ်ပါးပိုင် ဟူ၍
 လည်းကောင်း မထင်မြင်တော့ချေ။ ဝင်လေထွက်လေအပေါ်၌ သာယာစွဲလမ်း
 တပ်မက်မှု မရှိ၊ ထိုဝင်လေ ထွက်လေကို အသက်၊ ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာ၊ အတ္တကောင်
 ဟူ၍ မယူဆတော့ချေ။

ဤ ဝင်လေထွက်လေ များသည်လည်းကောင်း၊ ဝင်လေထွက်လေကို ဖြစ်ပေါ်
 စေသည့် ဤ ကိုယ်ကာယ ကြီးသည်လည်းကောင်း၊ ရှုရှိုက်လိုသည့် စိတ်သည်
 လည်းကောင်း အမြဲမရှိ အနိစ္စ၊ ယင်းအနိစ္စဖြင့် အဖန်ဖန် နှိပ်စက် ခံနေရ
 သောကြောင့် ဒုက္ခစင်စစ်ဖြစ်၏။ ဤဒုက္ခဖြစ်ရခြင်းသည် ရှေးရှေးဘဝအချိန်
 ကာလများက ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော တဏှာသမုဒယကြောင့် ဖြစ်သည်။ ယင်းဒုက္ခနှင့်
 သမုဒယတို့ မဖြစ်တော့ဘဲ ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းသည် နိရောဓသစ္စာ မည်၏။
 ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိ ပျက် တဏှာသမုဒယကို ပယ်လျက်၊ ချုပ်ငြိမ်းမှု
 နိရောဓကို အာရုံပြုသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာ မည်၏။ ဤသို့လျှင်
 ထွက်သက်ဝင်သက် တစ်ခုတည်းကို နှလုံးသွင်း ဆင်ခြင်ရာမှ အစပြု၍
 အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်တိုင်အောင် ရောက်ရှိနိုင်ပေသည်။

ဣရိယာပုထိ ၄-ပါးကို ရှုမှတ်ခြင်း

သွားခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ လဲလျောင်းခြင်း ဤ လေးမျိုးကို
 ဣရိယာပုထိဟု ခေါ်သည်။ သွားသောအခါ၌ ခြေလှမ်းတိုင်း ခြေလှမ်းတိုင်း

“သွားတယ်၊ သွားတယ်” ဟု မှတ်ရမည်။ သို့မဟုတ် “လှမ်းတယ်၊ လှမ်းတယ်” ဟု မှတ်ရမည်။ သို့မဟုတ် “ဘယ်လှမ်းတယ်၊ ညာလှမ်းတယ်” ဟု မှတ်ရမည်။ ဂမ္ဘာတစ်ခုခု အာရုံကျနေပါက စိတ်ကို အလုပ်များသွားစေရန် ခြေလှမ်းတိုင်း ခြေလှမ်းတိုင်းကို သုံးပိုင်း ပိုင်း၍ ဂမ္ဘာတစ်ခုခု။ “ကြွတယ်၊ လှမ်းတယ်၊ ချတယ်” ဟု သုံးပိုင်းပိုင်း၍ ဂမ္ဘာတစ်ခုခု။ ထိုထက် အနုစိတ်လိုပါက - ခြေလှမ်း ထစ်လှမ်းကို ခြောက်ပိုင်းပိုင်း၍ ဂမ္ဘာတစ်ခုခု။

- (၁) ကြွတယ် (မြှောက်တယ်)
- (၂) ဆွဲတယ် (တစ်ဘက်ခြေဆီသို့ ရောက်အောင် ဆွဲဆောင်ယူခြင်း)
- (၃) လှမ်းတယ် (တစ်ဘက်ခြေကို လွန်၍ ရွှေ့ သို့ လှမ်းခြင်း)
- (၄) လွှတ်တယ် (ရွှေ့သို့ လှမ်းသောခြေကို ရပ်ဆိုင်းခြင်း ဧန္တိလွှတ်ခြင်း)
- (၅) ချတယ် (မြေပြင်ပေါ်သို့ ချခြင်း)
- (၆) နင်းတယ် (တစ်ဘက်ခြေကို ကြွနိုင်ရန်အတွက် လှမ်းချသောခြေကို ဖိ၍ နင်းခြင်း)

ဤသို့ သွားခြင်းဣရိယာပုထ်ကို သတိပဋ္ဌာန်ဖြင့် ဂမ္ဘာတစ်ခုခု အစပိုင်းတွင် ခြေထစ်လှမ်းချင်း နှေးကွေးစွာ လှမ်း၍ လေ့ကျင့်ရမည်။ အသွားသင်ကာစ ကလေးကဲ့သို့ ဂရုစိုက်၍ သတိထား၍ တင်လှမ်းချင်း နှေးကွေးစွာ လှမ်းရမည်။ ခြေလှမ်းတိုင်း ခြေလှမ်းတိုင်း၌ သတိအမြဲကပ်နေရမည်။ ခြေထစ်လှမ်းကို ခြောက်ပိုင်း ပိုင်း၍ ဂမ္ဘာတစ်ခုခု အမှတ်စိပ်လာသဖြင့် ဂရုစိုက် လေ့ကျင့်ယူ ရမည် ဖြစ်သည်။ အရပ်သူ အရပ်သားများ သွားရိုးသွားစဉ် သွားသကဲ့သို့ နမောန်မဲ့ ခြေလှမ်း လှမ်းခြင်းမျိုး မပြုရ။ ခြေထောက်နှစ်ဖက်တွင် အသိညာဏ်နှင့် သတိသည် အမြဲ ယှဉ်ကပ်နေရမည်။ ခြေထောက် လှုပ်ရှားတိုင်း လှုပ်ရှားတိုင်း ဂမ္ဘာတစ်ခုခု။ ဤနည်းကို ခေါက်တုန့် ခေါက်ပြန် စင်္ကြံလျှောက်လျက် လေ့ကျင့်ရမည် ဖြစ်သည်။

စင်္ကြံလျှောက်၍ မခံမရပ်နိုင်အောင် ညောင်းညာပင်ပန်း နှမ်းနယ်လာပါ။ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ လျောင်းခြင်း ဣရိယာပုထ်များသို့ ပြောင်းလဲရမည်။ ရပ်နေသည့်အခါ ရပ်နေသည့်ပုံကို ကင်မရာဖြင့် အဆက်မပြတ် ဓာတ်ပုံရိုက်နေ သကဲ့သို့ “ရပ်နေသည် ရပ်နေသည်” ဟု ဂမ္ဘာတစ်ခုခု။ ထိုင်နေလျှင်လည်း “ထိုင် သည် ထိုင်သည်” ဟု ဂမ္ဘာတစ်ခုခု။ လဲလျောင်းနေလျှင်လည်း “လဲလျောင်း နေသည် လဲလျောင်းနေသည်” ဟု ဂမ္ဘာတစ်ခုခု။ အချုပ်အားဖြင့် မိမိကိုယ်ကာယ တည်ရှိနေဟန်ကို အမြဲ စောင့်ကြည့်နေရမည်။ သိနေရမည်။ အလားတူပင်

သူတစ်ပါးတို့ လျောင်း၊ ထိုင်၊ ရပ်၊ သွား ဣဒိယာပုထိလေးပါး ပြုပြင်ပြောင်းလဲ နေပုံကိုလည်း ရှုမှတ်ရမည်။ ထိုသို့ ရှုမှတ်ဖန် များလာသောအခါ ထိုထို အခိုက် အတန်များ၌ ရုပ်အမူအရာများ ကုန်ဆုံးသွားသည်ကို တွေ့မြင်လာရသည်။

ညာခြေလှမ်းစဉ်က ရုပ်သည် တစ်မျိုး၊ ဘယ်ခြေ လှမ်းစဉ်က ရုပ်သည် တစ်မျိုး၊ ထိုကြောင့် ညာခြေလှမ်းစဉ်က ရုပ်သည် ဘယ်ခြေလှမ်းသို့ လိုက်ပါ မလာ၊ ညာခြေလှမ်းစဉ်မှာပင် ချုပ်ငြိမ်းခဲ့သည်။ ဘယ်ခြေလှမ်းစဉ်က ရုပ်သည် လည်း ညာခြေလှမ်းသို့ မလိုက်ပါမူ၍ မရောက်မူ၍ ခြေတစ်လှမ်း တစ်လှမ်း အတွင်း၌ တစ်ပိုင်းစီ တစ်ဖြတ်စီ ကုန်ဆုံးသွားသည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ ခြေလှမ်း တစ်လှမ်းအတွင်းမှာပင် “ကြ၊ လှမ်း၊ ချ” သုံးပိုင်းပိုင်း၍ ရှုမှတ်သည့် အခါ ကြရုပ်သည် လှမ်းရုပ်သို့ မရောက်၊ လှမ်းရုပ်သည် ချရုပ်သို့ မရောက်၊ ချရုပ်သည်လည်း တစ်ဘက်ခြေကြိုခိုက်သို့ မရောက်မူ၍ ချခိုက်၌သာလျှင် ကုန်ဆုံး သွား၏။

ခြေတစ်လှမ်းကို ခြောက်ပိုင်း ပိုင်း၍ ရှုမှတ်ရာ၌ ကြခိုက်ရုပ်သည် ဆွဲခိုက်သို့ မရောက်၊ ဆွဲခိုက်ရုပ်သည် လှမ်းခိုက်သို့ မရောက်၊ လှမ်းခိုက်ရုပ်သည် လွှတ်ခိုက်သို့ မရောက်၊ လွှတ်ခိုက်ရုပ်သည်လည်း ချခိုက်သို့ မရောက်၊ ချခိုက်ရုပ်သည်လည်း နှင်းခိုက်သို့ မရောက်၊ နှင်းခိုက်ရုပ်သည်လည်း တစ်ဘက်ခြေကြိုခိုက်သို့ မရောက်၊ ထိုထိုခဏ၌သာလျှင် အကန့်ကန့် အပိုင်းပိုင်း အပြတ်ပြတ် ဖြစ်လျက် ကုန်ဆုံး ချုပ်ပျက်သွားသည်ကို တွေ့မြင်လာရသည်။

ထိုအခါ ရုပ်ခန္ဓာကိုယ်၏ မမြဲခြင်းသဘောကို ကိုယ်တွေ့ ဖြစ်လာရမည်။ ကြံစည်တွေးခေါ်မှုန်းဆခြင်း မဟုတ်၊ မျက်ဝါးထင်ထင် အနိစ္စသဘောကို တွေ့လာရတော့သည်။ အနိစ္စသဘောကို တွေ့မြင်ရသောအခါ ဒုက္ခဆင်းရဲခြင်း သဘော၊ အနတ္တ အစိုးမရခြင်းသဘောများကို တစ်ဆက်တည်း သိလာရထေ့ သည်။ ထို့ပြင် ခန္ဓာကိုယ်ကြီး၏ လှုပ်ရှားမှု၊ ရွေ့လျားမှု ဖြစ်ပေါ်ပုံ အခြင်း အရာကို အသေးစိတ် သိမြင်လာတော့သည်။

သွားသည်ဟု ဆိုရာ၌ ရှေးဦးစွာ သွားလိုစိတ် ဖြစ်၏။ ထိုသွားလိုစိတ်သည် တွန်းကန်မှု ဝါယောဓာတ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ဝါယောဓာတ်သည် လိုအပ်သည့် ကိုယ်ကာယ အစိတ်အပိုင်းကို ထောက်ကန် တောင့်တင်းခိုင်မာစေ၍ ရှေ့သို့ သယ်ဆောင်ခြင်း ချလှမ်းခြင်းပြုသည်ကို သွားသည်၊ လမ်းလျှောက်သည်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ရပ်တည်ရာ၌ ရှေးဦးစွာ ရပ်လိုစိတ် ဖြစ်၏။ ထိုစိတ်သည် ထောက်ကန်မှုဝါယော ဓာတ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ဝါယောဓာတ်သည် လိုအပ်သည့် ကိုယ်ကာယ အစိတ်

အပိုင်းကို ပျံ့နှံ့ထောက်ကန်၍ တောင့်တင်းခိုင်မာအောင် အဘက်ဘက်မှ တွန်းကန်ထိန်းသိမ်းထားသည်ကို ရပ်နေသည်ဟု ဆိုရသည်။

ထိုင်သည့် အခါ၌လည်း ရှေးဦးစွာ ထိုင်လိုစိတ် ဖြစ်၍ ထိုစိတ်ကြောင့် တွန်းကန်မှု ဝါယောဓာတ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုဝါယောဓာတ်သည် လိုအပ်သည့် ကိုယ်ကာယ အစိတ်အပိုင်းသို့ ပျံ့နှံ့၍ ကိုယ်အောက်ပိုင်းသည် ကွေး၍ ဧကတံ ပိုင်းသည် ဖတ်ထောင်နေသည်ကို ထိုင်သည်ဟု ဆိုရသည်။

အိပ်သည့် အခါ၌လည်း အိပ်လိုစိတ် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်၍ ထိုစိတ်ကြောင့် ထောက်ကန်မှုဝါယောဓာတ်ကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုဝါယောဓာတ်သည် လိုအပ်သည့် ကိုယ်ကာယ အစိတ်အပိုင်းသို့ ပျံ့နှံ့၍ တစ်ကိုယ်လုံးကို ဖိလာကန်လန် ဆန့်တန်းခြင်း ဖြန့်ထားခြင်းကို အိပ်သည်ဟု ဆိုရသည်။

ဥပမာအားဖြင့် နွားလှည်းသည် ရပ်ခြင်းသွားခြင်းအမှုကို မပြုတတ်သော် လည်းနွားများတပ်၍ မောင်းနှင်သူက မောင်းနှင်သည်ရှိသော် လှည်းသွားသည် လှည်းရပ်သည်ဟု ပြောဆိုရသကဲ့သို့ စိတ်က မောင်းနှင်သော အခါ ဝါယော ဓာတ်၏ ရှုန်းကန်လှုပ်ရှားမှုကြောင့် သတ္တဝါသည် သွားသည် ရပ်သည်ဟု ပြော ဆိုကြရမည်။

အလားတူပင် ရွက်လှေရွေ့လျားရာ၌ လူက ပဲ့ကိုင်ပေးသည့်အတိုင်း ရွက်လှေ ရွေ့လျားရသည်။ လေကို လိုအပ်သလို ရွက်တိုက်ပေးခြင်းဖြင့် လှေကို လိုရာ အရပ်သို့ ရွေ့လျားစေသည်။ ဤဥပမာ၌ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် လှေနှင့် တူ၏။ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်သည် ကိုက်ခတ်နေသော လှေနှင့် တူ၏။ စိတ်သည် ပဲ့ကိုင်သူနှင့် တူ၏။

တစ်နည်း- လိုရာပစ်မှတ်ကို ချိန်၍ မြားပစ်သည့် ဥပမာ၌ မြားသည် ခန္ဓာကိုယ်ကြီးနှင့် တူ၏။ လေးညှို့သည် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်နှင့် တူ၏။ လေးသမားသည် စိတ်နှင့်တူ၏။ ဤသို့ သိမြင်လာသောအခါ ခန္ဓာကိုယ် လျောင်း၊ ထိုင်၊ ရပ်၊ သွားမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ ဟူ၍ ထင်မြင်စွဲလမ်းမှု မရှိတော့ချေ။

ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ကံ၊ အာဟာရတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ၏ဟု ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းရှု၏။ ဣရိယာပုထ် လေးပါးအခိုက်အတန့်၌ ချုပ်ပျက်ကုန်ဆုံးသွားသော ရုပ်တရားများ၏ မမြဲခြင်း အနိစ္စသဘောကိုလည်း သိမြင်လာ၏။ အနိစ္စဖြင့် နှိပ်စက်အပ်သော ဆင်းရဲခြင်း ဒုက္ခသဘော၊ အစိုးမရ ခြင်း အနတ္တသဘောကိုလည်း သိမြင်လာ၏။ ထိုအခါ ဣရိယာပုထ် လေးပါး၌ အကျုံးဝင်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားအားလုံးတို့သည် ဆင်းရဲခြင်း အစစ်

သမ္မသနဉာဏ်

အမှန် ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ ယင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးရှေးသော တဏှာ တို့သည် သမုဒယသစ္စာတည်း၊ ထိုဒုက္ခ၊ သမုဒယနှစ်ပါး၏ မဖြစ်ခြင်းသည် နိရောဓ သစ္စာတည်း၊ ဒုက္ခကို ပိုင်းခြားသိ၍ သမုဒယကို ပယ်စုန်၍ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံ ပြုသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည် မဂ္ဂသစ္စာမည်၏။ ဤသို့လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်တိုင်အောင် ရောက်ရှိနိုင်တော့သည်။

ကိုယ်နှုတ်နှစ်ပါး လှုပ်ရှားမှုများကို ရှုမှတ်ခြင်း

ရွှေ့သို့ တတ်လှမ်းသော် လည်းကောင်း၊ နောက်သို့ ဆုတ်သော် လည်းကောင်း၊ ရွှေ့သို့ တည့်တည့်ကြည့်သော် လည်းကောင်း၊ ဘေးသို့တစောင်း ငဲ့ကြည့်သော် လည်းကောင်း၊ ခြေလက်ကို ကွေးသော် လည်းကောင်း၊ ဆန့်သော် လည်းကောင်း၊ သပိတ် သင်္ကန်း စသော အသုံးအဆောင် ပစ္စည်းကို ဆောင်ယူသော် လည်းကောင်း၊ စားသော် လည်းကောင်း၊ သောက်သော် လည်းကောင်း၊ ခဲသော် လည်းကောင်း၊ လျက်သော် လည်းကောင်း၊ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် အမှုပြုသော် လည်းကောင်း၊ သွားသော် လည်းကောင်း၊ ရပ်သော် လည်းကောင်း၊ ထိုင်သော် လည်းကောင်း၊ အိပ်ပျော်သော် လည်းကောင်း၊ နိုးကြားသော် လည်းကောင်း၊ စကားပြောသော် လည်းကောင်း၊ စကားမပြော တုဏှိဘောနေသော် လည်းကောင်း ပညာဉာဏ်ဖြင့် စဉ်းစားဆင်ခြင်၍ ပြုအပ်၏။

ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်ပုံမှာ—တက်အံ့ ဆုတ်အံ့ဟု စိတ်ဖြစ်သည်ရှိသော် ထိုစိတ် ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ် ပျံ့နှံ့သဖြင့် ကိုယ်ကာယဟု ဆိုအပ်သော အရိုးစုသာ ရွှေ့သို့ တက်၏၊ နောက်သို့ ဆုတ်၏၊ တက်တတ် ဆုတ်တတ်သော သတ္တဝါမည်သည် မရှိ။ ရွှေ့သို့တက်အံ့ဟု ခြေကို ကြံစဉ် ကာလဖြစ်သော ရုပ်နာမ် သည် ခြေချသည့်တိုင်အောင် မတည်ရှိဘဲ ကြွဆဲ ခဏမှာပင် ချုပ်ပျောက် လေ၏။

တူရှု ကြည့်အံ့၊ တစောင်း ကြည့်အံ့ဟု စိတ်ဖြစ်သောအခါ၌လည်း ထိုစိတ် ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်သည် ခန္ဓာကိုယ်သို့ ပျံ့နှံ့သွားသဖြင့် အောက် မျက်လွှာအောက်သို့ ကျခြင်း အထက်မျက်လွှာ အထက်သို့ တက်ခြင်း ဖြစ်လာသည်။ တစ်စုံ တစ်ယောက်ကမျှ ယန္တရားဖြင့် မျက်လွှာကို ဖွင့်လှစ် ပေးသည် မဟုတ်ပေ။

ခြေလက်တို့ကို ကွေးလို ဆန့်လိုစိတ်ဖြစ်သော အခါ၌လည်း ထိုစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်သည် ခန္ဓာကိုယ်သို့ ပျံ့နှံ့သွားသဖြင့် ခြေလက်ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်း ဖြစ်လာသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ရုပ်သေးရုပ်၌ တပ်ဆင်ထားသော ရုပ်သေးကြီးများကို ဆွဲငင်လိုက်သောအခါ ထိုအရုပ်ကလေးများ၏ လက် ခြေ

စသော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းများ ကွေးခြင်း ဆန့်ခြင်း ဖြစ်ရသကဲ့သို့ ပင်တည်း။

သက်နိုး၊ အဝတ်၊ ပုဆိုး၊ အင်္ကျီကို ဝတ်မည်ဟု စိတ်ဖြစ်သောအခါ ထို စိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်သည် ခန္ဓာကိုယ်သို့ ပျံ့နှံ့သဖြင့် အဝတ် ပုဆိုး စသည်ကို ဝတ်ခြင်း ဖြစ်လာ၏။ အဝတ် ပုဆိုးကလည်း ငါသည် ကိုယ်ကို ဝတ်ရုံ ဖုံးလွှမ်းထား၏ဟု မသိ၊ ကိုယ်ကာယ ကလည်း ငါ့ကို အဝတ် ပုဆိုးက ဝတ်ရုံဖုံးလွှမ်းထား၏ဟု မသိ။ ဥပမာအားဖြင့် ယမင်းရုပ်ကို အဝတ်တန်ဆာ ဝတ်ဆင်ထားသောအခါ ယမင်းရုပ်ကလည်း ငါ့ကို အဝတ်တန်ဆာ ဝတ်ဆင် ထား၏ဟုမသိ၊ အဝတ်တန်ဆာကလည်း ငါသည် ယမင်းရုပ်ကို ဖုံးလွှမ်းထားသည် ဟုမသိသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဓာတ်ပေါင်းတစ်ခုသည် ဓာတ်ပေါင်းတစ်ခုအား ဖုံးလွှမ်း ကားရုံမျှသာ ဖြစ်၏။

အစာအာဟာရကို စားသောက်လိုစိတ် ဖြစ်သောအခါ၌လည်း ထိုစိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ဝါယောဓာတ်သည် ခန္ဓာကိုယ်သို့ ပျံ့နှံ့သဖြင့် ထမင်းခွက်ကို ယူခြင်း၊ ထမင်းခွက်၌ လက်ချခြင်း၊ ထမင်းလုတ်ပြုခြင်း၊ ထမင်းလုတ်ကို ယူခြင်း၊ ခံတွင်းသို့ ထည့်သွင်းခြင်းသည် ဖြစ်လာ၏။ တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူကမူ သိကောက်ဖြင့် မေးရိုးကို ဖွင့်လှစ်၍ ထမင်းစားအောင် ပြုလုပ်သည်မဟုတ်။ ဝါယောဓာတ် ပျံ့နှံ့သောကြောင့် ထမင်းလုတ်ကို ခံတွင်း၌ ထည့်ခြင်း၊ အထက် သွားများက ကျည်ပွေ့ ကိစ္စကို ပြီးစေလျက် အောက်သွားများက ဆုံကိစ္စကို ပြီးစေလျက် လျှာက လက်ကိစ္စကိုပြီးစေလျက် အစာအာဟာရ စားသောက်ခြင်း ဖြစ်ရ၏။

ကျင်ကြီးကျင်ငယ်အမှုကို ပြုလိုသောအခါ၌လည်း ထိုစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်သည် ခန္ဓာကိုယ်သို့ ပျံ့နှံ့၍ တွန်းကန်ပေးမှုကြောင့် အနာမုည့်၍ ပြည်ပေါက်သောအခါ သွေး ပြည်ယိုထွက်သကဲ့သို့ အစာအိမ် ကျင်ငယ်အိမ်၌ စုဝေးနေသော ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်သည် ဝါယောဓာတ်၏ တွန်းကန်အား ကြောင့် သက်ဆိုင်ရာ ခွါရပေါက်တို့မှ ယိုစီးထွက်ကျလာ၏။

သွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ လျောင်းခြင်းတို့ကို ပြုလိုသောအခါ၌လည်း ထိုစိတ်များကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်သည် ကိုယ်ကာယသို့ ပျံ့နှံ့၍ သွားခြင်း စသည် ဖြစ်လာ၏။ သွားခြင်း စသည်၌ ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်သည် ရုပ်ခြင်း စသည်သို့ မထောက်မီ ထိုထိုခဏ၌ပင် ချုပ်ပျောက်လေ၏။ အိပ်စဉ် ကာလ၌ ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်သည် အိပ်စဉ်ကာလ၌ပင် ချုပ်ပျောက်၏။ နိုးစဉ် ခဏ၌ ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်သည် နိုးစဉ်ခဏ၌ပင် ချုပ်ပျောက်၏။

စကားပြောလိုသောအခါ၌ ထိစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်သည် ကိုယ်ကာယသို့ ပျံ့နှံ့သောကြောင့်လည်း အာ၊ လျှာ၊ သွား၊ နှုတ်ခမ်းတို့ဖြင့် စကားပြောဆိုရန် လျှောက်ပတ်သောအကြောင်းကို စွဲ၍ အသံဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို စကားပြောသည်ဟု ဆို၏။ အသံမပြုခြင်းကို စကားမပြော တုကိုဘောဟု ဆို၏။ စကားပြောစဉ် ရုပ်နာမ်သည် စကားပြောဆဲခဏ၌ပင် ချုပ်ပျောက်သွား၏။ ဆိတ်ဆိတ်နေစဉ် ရုပ်နာမ်သည်လည်း ဆိတ်ဆိတ်နေသော ခဏ၌ပင် ချုပ်ပျောက်သွား၏။

ဤကဲ့သို့ ပညာဖြင့် ရှုမှတ်ဆင်ခြင်လိုက်သောအခါ ရွှေ့သို့ တက်လှမ်းခြင်း စသော ကိုယ်နှုတ်နှစ်ပါး လှုပ်ရှားမှုများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ ဟူ၍ ထင်မြင် စွဲလမ်းမှု မရှိတော့ချေ။

ဤပြဆိုခဲ့သော ဣရိယာပုထိလေးပါးကို ရှုမှတ်နည်း (ဣရိယာပထနည်း) နှင့် ကိုယ်နှုတ်နှစ်ပါး လှုပ်ရှားမှုများကို ရှုမှတ်နည်း(သမ္မုဇညနည်း)တို့မှာ အလွန်လျင်မြန်စွာ ရွှေ့လျား ပြောင်းလဲနေသော ရုပ်ခန္ဓာကြီး၏ လှုပ်ရှားဟန်များကို နှေးကွေးသွားအောင် အရှိန်လျှော့၍ ဟန်အမူအရာ တစ်ခုချင်းကို ပြန်လည်စစ်ဆေးပြီး အပြစ်အနာအဆာ ရှာခြင်းဖြစ်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် ရုပ်ရှင်ဖလင် ကော်ပြား၏ ရွှေ့လျားမှု မြန်ဆန်ခြင်းကြောင့် ပိတ်ကားပေါ်တွင် ဇာတ်ကောင်များသည် ဟန်ချက်ညီညီ လှုပ်ရှားရွှေ့လျားနေသည်။ ယင်းအခြေအနေ၌ ဇာတ်ကောင်များ ရွှေ့လျားလှုပ်ရှားဟန်ကို အနုစိတ် စစ်ဆေးကြည့်ရှုရန် မလွယ်ကူချေ။ ထိုသို့ စစ်ဆေးကြည့်လိုပါက ဖလင်ကော်ပြားကို ဖြည်းနှေးစွာ ရွှေ့လျားစေရမည်။ ထိုအခါ ဇာတ်ကောင်များ၏ လက်ဟန် ခြေဟန်များ နှေးကွေးသွား၍ တစ်ကွက်ချင်း အသေးစိတ် ပြန်လည် စစ်ဆေးနိုင်သည်။ ဤပြဆိုခဲ့သော ဣရိယာပထနည်းနှင့် သမ္မုဇညနည်းတို့သည် အစကနဦး ရှုခါစ၌ ဖလင်ကော်ပြားကို နှေးကွေးစွာ ရွှေ့လျားမှု (Slow Motion)ပြကွက်ကဲ့သို့ ကြည့်မြင်ရသူများ အရသာခံစား၍ မရနိုင်၊ အစာစားသည့်အခါ လက်က ထမင်းဟင်းကို ပြုပြင်ခြင်း၊ ထမင်းလုတ်ကို ယူခြင်း ခွံခြင်း ဝါးခြင်း၊ လျှာဖြင့် မွှေနှောက်ခြင်းတို့ကို တစ်ချက်ချင်း အသေးစိတ် ရှုမှတ်နိုင်ရန် ဖြည်းနှေးစွာ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ရမည်။ ဤနည်းဖြင့် ဖြည်းနှေးစွာ သတိထား စားကြည့် ဝါးကြည့်ပါက ဘာမျှ အရသာတွေ့တော့မည် မဟုတ်ချေ။ တစ်ဖန် ရှုမှတ်ဖန်များ၍ ဉာဏ်ထက်မြက်လာသောအခါ ရှုမှတ်ဆင်ခြင်မှုများ စိပ်လာ၍ အလွန် လျင်မြန်လာသည်။ မြင်ကွင်း မြင်ကွက်များ၊ ပုံရိပ်များသည် တရိပ်ရိပ် ပြေးသွား၍ လျင်မြန်စွာ ကွယ်ပျောက် ကုန်လွန်သွားသဖြင့် အရသာ

ခံ၍ မရနိုင်၊ ရုပ်ရှင်ဖလင် ကော်ပြားကို မူလပုံမှန်နှုန်းထားထက် ကျော်လွန်၍ အလွန်လျင်မြန်စွာ ရွေ့လျားစေပါက ဇာတ်ကောင်များ (ပုံရိပ်များ)သည် လိုအပ်သည့်အဓိပ္ပာယ် ပေါ်လွင်အောင် သရုပ်မဆောင်နိုင်၊ သရုပ်မဖော်နိုင်သဖြင့် ကြည့်ရှုသူအား အလွမ်းအဆွေး အရသာကို မပေးနိုင်တော့ချေ။

ထို့ကြောင့် အလွန်လျင်မြန်စွာ ရိပ်ခနဲ ပေါ်လာပြီး ရိပ်ခနဲ ပျောက်သွား၍ မမြဲခြင်း အနိစ္စသဘော ထင်မြင်လာသည်။ ဣရိယာပထနည်းနှင့် သမ္မုဗျာနည်းကို အားထုတ်သူအား အစကနဦးပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်နုစဉ် အရသာ ခံစားမှုများ လျော့ပါးသွား၍ နောက်ပိုင်းတွင် ဝိပဿနာဉာဏ် ရင့်ကျက် ထက်မြက်လာသောအခါ ရုပ်တရားများ ရိပ်ခနဲ ပေါ်လာပြီး ရိပ်ခနဲ လျင်မြန်စွာ ပျောက်ကွယ်သွားပုံ အနိစ္စသဘောကို အလိုအလျောက် ကိုယ်တိုင်သိမြင်လာ တော့သည်။ အနိစ္စလက္ခဏာ ထင်လာပါက ဒုက္ခလက္ခဏာ၊ အနတ္တလက္ခဏာ တို့လည်း ဆက်တိုက် ထင်လာ၍ ဝိပဿနာဉာဏ် အဆင့်ဆင့် မြင့်တက်သွားလေ တော့သည်။

ဤကဲ့သို့ ရုပ်များ ရွှေ့နောက်ဖြစ်စဉ် အစဉ်အတန်းကြီးကို သန္တတိ-ဟု ခေါ်သည်။ ယင်းသန္တတိဖြစ်စဉ်က ဖုံးလွှမ်းထားသောကြောင့် မမြဲခြင်းသဘော ပြောင်းလဲခြင်းသဘောကို မသိ မမြင်နိုင် ဖြစ်နေကြသည်။ သန္တတိဖြစ်စဉ်ကြီးကို တစ်ခုချင်း ခွဲခြမ်း၍ စစ်ဆေး ကြည့်ရှုနိုင်သည့်အခါ အနိစ္စသဘောသည် အလိုလို ပေါ်လာတော့သည်။

ထို့ကြောင့် အနိစ္စလက္ခဏာကို သန္တတိ-က ဖုံးကာထားသည်ဟု မှတ်ယူရမည်။

ပဋိကူလ=ရွှံ့ရွာစက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု ရှုနည်း

အောက်ခြေဖျားမှ အထက်ဆံဖျားတိုင်အောင် ဤတစ်လံမျှလောက်သော ကိုယ်ကာယ၌ ဆံပင် မွေးညင်း စသော ၃၂-ပါးသော အဖို့အစု(၃၂-ကောဋ္ဌာသ) တို့သည် တည်ရှိကုန်၏။ ယင်း ၃၂-ပါးသော ကောဋ္ဌာသတို့ကို ရွှံ့ရွာစက်ဆုပ်ဖွယ် အဖြစ် ရှုမှတ်နည်းကို ဤကျမ်း(ဒုတိယတွဲ)စာအုပ် စာမျက်နှာ (၁၄၀)၌ ပြဆို ခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ဤ၌ အကျယ် မပြောတော့ပြီ။

ဤ ၃၂-ကောဋ္ဌာသကို ရှုဖန်များသောအခါ ဤသို့ ထင်မြင်လာ၏။ နှစ်ဖက် အဝရှိသော အိတ်တစ်ခု၌ သလေးစပါး၊ ကောက်စပါး၊ ပဲနောက်၊ မတ်ပဲ၊ နှမ်း၊ ဆန် တည်းဟူသော ကောက်ပဲသီးနှံအမျိုးမျိုး ထည့်ထားသည်။ မျက်စိကောင်း သော ယောက်ျားတစ်ယောက်သည် လာလတ်၍ ထိုအိတ်ကို ဖြေပြီးလျှင် အိတ်တွင်းရှိ ပစ္စည်းများကို တစ်ခုချင်း ကြည့်ရှုမှတ်သား၏။ ဤကား သလေး စပါး၊ ဤကား ပဲနောက် စသည်ဖြင့် ကြည့်ရှု မှတ်သား၏။ ထို့အတူ ယောဂီ

သမ္မသနုညာဏ်

ပုဂ္ဂိုလ်သည် တစ်လံမျှလောက်သော ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီး၌ ဆံပင်၊ မွေးညှင်း အစရှိသော ၃၂-ကောဋ္ဌာသတို့ ရှိကုန်၏ ဟု တစ်ခုချင်း ကြည့်ရှု ရေတွက်၏။ နောက်ဆုံးတွင် ၃၂-ကောဋ္ဌာသ၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းကို မြင်၍ ငြီးငွေ့လာ၏။ တပ်မက်ခြင်း ကင်းသွား၏။ ယင်း ၃၂-ကောဋ္ဌာသအပေါ် တွယ်တာတပ်မက်မှု များမှ ကင်းလွတ်ထွက်မြောက်နိုင်လေတော့သည်။

ဓာတုမနုသိကာရ=ဓာတ်ကြီးလေးပါး ခွဲဝေ ရှုမှတ်ခြင်း

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီး၌ ရှိသော နူးညံ့ခက်မာမှု(ပထဝီဓာတ်)၊ ဖွဲ့စည်းယိုစိမ်းမှု (အာပေါဓာတ်)၊ ပူမှု အေးမှု လောင်ကျွမ်းမှု (တေဇောဓာတ်)၊ ထောက်ကန် လှုပ်ရှား ငြိမ်သက်မှု (ဝါယောဓာတ်) တို့ကို ကြည့်ရှု ဆင်ခြင်၏။ ဤသို့ညာဏ်ဖြင့် ကြည့်ရှု ဆင်ခြင်ဖန် များသောအခါ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟု ထင်မြင် ယူဆမှု ပျောက်သွား၏။ ခေါင်း၊ ခါး၊ ခြေ၊ လက်၊ ဝမ်းဗိုက်စသည်ဖြင့် ထင်မြင် ယူဆမှုများ ပပျောက် ကင်းပျောက်သွား၍ ဓာတ်လေးပါး အစုအဝေးမျှသာဟု ထင်မြင်လာ၏။

ဥပမာ- နွားသတ်ယောက်ျားသည် နွားကို အစာကျွေး၍ မွေးသော် လည်းကောင်း၊ သတ်ရာအရပ်သို့ ဆောင်သော်လည်းကောင်း၊ သတ်ရာအရပ်၌ ထားသော် လည်းကောင်း၊ သတ်သော် လည်းကောင်း၊ သတ်၍ သေသည်ကို မြင်သော် လည်းကောင်း ထိုခဏ၌ နွားဟူသော အမှတ်သညာ မကွယ်မပျောက် သေးပေ။ အတုံးအပိုင်း ခုတ်ဖြတ်လှီးဖျက်၍ အဖို့အစု ပြုပြီးသော်မှကား နွားဟူသော အမှတ်သညာ ကွယ်ပျောက်၍ အမဲဟူသော အမှတ်သညာသာ ဖြစ်၏။

ယင်းသို့ အမဲဖြစ်ပြီးသောအခါ ငါ အမဲသား ရောင်း၏။ ဤသူတို့ကား အမဲသားဝယ်ကြ၏ ဟူသော အမှတ်သညာသာ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဓာတ်လေးပါး အားဖြင့် ပိုင်းခြားဝေဖန်၍ မဆင်ခြင် မအောက်မေ့သောအခါ သတ္တဝါဟူသော အမှတ်သညာ၊ ငါ ဟူသော အမှတ်သညာ ဖြစ်၏။ ဓာတ်လေးပါးအားဖြင့် ပိုင်းခြားဝေဖန်၍ ဆင်ခြင် အောက်မေ့သောအခါ သတ္တဝါဟူသော အမှတ် သညာ၊ ငါ ဟူသော အမှတ်သညာ ကွယ်ပျောက်၍ ဓာတ်လေးပါးမျှသာ ဟူသော အမှတ်သညာ ဖြစ်၏။

သူ့သေကောင်အနေအထား (၉)မျိုး ရှုမှတ်ခြင်း

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ချိုင်းသို့ သွားရောက်၍ သူ့သေကောင်များကို ကြည့်ရှုပြီးလျှင် ငါ၏ ကိုယ်သည်လည်း ဤသို့ သဘောရှိ၏။ ငါ တွေ့မြင်နေ ရသော အခြားသူများ၏ ကိုယ်ကာယသည်လည်း ဤသို့ သဘောရှိ၏ဟု

သူသေကောင်ကို သက်ရှိ လူအရှင်နှင့် ကပ်ယှဉ်၍ ရှုမှတ်ရမည်။ သူသေကောင် များကို အောက်ဖော်ပြပါ အခြေအနေ (၉)မျိုးဖြင့် တွေ့မြင်နိုင်၏။ —

- (၁) သေပြီးနောက် နှစ်ရက်သုံးရက်ကြား၍ ဖူးဖူးရောင်ပုပ် စက်ဆုပ် ဖွယ်သော သူသေကောင်၊
- (၂) ကျီး၊ လင်းတ၊ စွန်ရဲ၊ တောခွေး၊ အိမ်ခွေးနှင့် သစ် ကျားတို့ ကိုက်ခဲ စားသောက်ခံရ၍ ပိုးလောက်ကျနေသော သူသေကောင်၊
- (၃) အကြောဖြင့် ဖွဲ့ထား၍ အရိုးအဆက်များ မပြုတ်သေးသော အသွေး အသား ကျန်ရှိနေသေးသည့် သူသေကောင်၊
- (၄) အကြောဖြင့် ဖွဲ့ထား၍ အရိုးဆက်များ မပြုတ်သေးသော အသား မရှိ သွေးလိမ်းကျံသည့် သူသေကောင်၊
- (၅) အကြောဖြင့် ဖွဲ့ထား၍ အရိုးဆက်များ မပြုတ်သေးသော အသား အသွေး မရှိသည့် သူသေကောင်၊
- (၆) အကြောများပြတ်နေ၍ အရိုးဆက်များ ပြုတ်ထွက်ကာ အရိုးများ ဖရိုဖရဲ ကျနေသော သူသေကောင်၊
- (၇) သေဆုံးခဲ့သည်မှာ နှစ်ကာလ ကြာပြီဖြစ်၍ ဖြူဖွေးသော အရိုး တို့သာ ရှိသည့် သူသေကောင်၊
- (၈) သေဆုံးပြီးနောက် သုံးနှစ်ကြာ မိုးစုတ်ခဲ့သည့် အရိုးပုပ်၊ အရိုးဆွေး များသာ ကျန်သည့် သူသေကောင်၊
- (၉) ဆွေးမြေ့ ကြေမှုနေသော အရိုးများသာ ရှိတော့သည့် သူသေ ကောင်။

ဤသူသေကောင်များကို ကြည့်၍ မိမိကိုယ်နှင့် ယှဉ်တွဲ ဟပ်စပ်ကာ ငါသည်လည်း ဤသို့သဘောရှိ၏ ဟု ရှုဆင်ခြင်ရမည်။ သူတစ်ပါးကိုလည်း ဤသို့ သဘောရှိ၏ဟု ရှုဆင်ခြင်ရမည်။ ဤသို့ ဆင်ခြင်ဖန် များသောအခါ လူပကတိ ကိုပင် အသုဘဟု ထင်မြင်လာ၍ သာယာတပ်မက်မှုများ မဖြစ်တော့ချေ။ မိမိခန္ဓာ ကိုယ်နှင့် သူတစ်ပါး ခန္ဓာကိုယ်တို့အပေါ် ငြီးငွေ့စက်ဆုပ်လာ၍ တပ်မက်ခြင်း ကင်းလေတော့သည်။ ထို့နောက် ကိလေသာ အာသဝေတရားတို့မှ လွတ်မြောက် လေတော့သည်။ ဤကား ကိုယ်ကာယကို ဝိပဿနာရှုနည်း ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် ဖြစ်သည်။

ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်

ဝေဒနာထို့ကို စူးစိုက်ရှုမှတ်မှုသည် ဝေဒနာနုပဿ နှာ သတိပဋ္ဌာန် မည်၏။ ခံစားခြင်းကို ဝေဒနာ ဟု ခေါ်သည်။ ခံစားခြင်းမှာ ချမ်းသာကို ခံစားခြင်း သုခဝေဒနာ၊ ဆင်းရဲကို ခံစားခြင်း ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဆင်းရဲ ချမ်းသာမဟုတ် အလယ်အလတ်ဖြစ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဟူ၍ သုံးမျိုး သုံးစား ရှိသည်။ ကောင်းမြတ်သော သာယာဖွယ်အာရုံကို ခံစားရသည့်အခါ သုခဝေဒနာ ဖြစ်သည်။ ဆိုးရွားသော မနှစ်သက်အပ်သော အာရုံကို ရရှိခံစားရသည့်အခါ ဒုက္ခဝေဒနာ ဖြစ်သည်။ ကောင်းသည်လည်း မဟုတ်၊ ဆိုးသည်လည်း မဟုတ် အလယ်အလတ်ဖြစ်သော အာရုံကို ခံစားရသည့်အခါ ဥပေက္ခာဝေဒနာဖြစ်သည်။

လှပသော သာယာနှစ်သက်ဖွယ်ရှိသော ဥယျာဉ်ပန်းခြံ၊ ပန်းချီကား၊ လှလင်ပျို၊ လုံမပျို စသည်တို့ကို မြင်ရသောအခါ မျက်စိချမ်းသာသည်။ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အပုပ်အသိုး၊ သူထေကောင်၊ ကြောက်လန့်ဖွယ် လက်နက်၊ ရန်သူတို့ကို မြင်တွေ့ရသောအခါ မျက်စိဆင်းရဲမှု ဖြစ်ရသည်။

ချိုသာသော သီဆိုတီးမှုတ်သံ စသည်ကို ကြားရသောအခါ နားချမ်းသာ သည်။ ဆဲဆို ရေရွတ် ကြိမ်းမောင်းသံများ ကြားရသောအခါ နားမချမ်းသာ ဖြစ်ရသည်။ မွေးကြိုင်သော ပန်းနံ့၊ ရေမွှေးနံ့များ နှမ်းရွှေရသည့်အခါ နှာခေါင်း ချမ်းသာမှု ဖြစ်ရသည်။ ပုပ်ဟောင်နံ့စေ့သော အနံ့များကို ရှုရှိုက်ရသည့်အခါ နှာခေါင်း မချမ်းသာမှု ဆင်းရဲမှုဖြစ်ရသည်။

ချိုမြိန် အိဆိမ့်သော အရသာအာရုံကို ရရှိသည့်အခါ လျှာ ချမ်းသာမှု ဖြစ်ရသည်။ ပူလောင်စူးရှ စပ်ခါးသော အရသာအာရုံကို ရရှိသည့်အခါ လျှာ မချမ်းသာမှု ဖြစ်ရသည်။

အိစက်နူးညံ့ နွေးထွေးသော အတွေ့အထိအာရုံကို ရရှိသည့်အခါ ကိုယ်ကာယ ချမ်းသာမှု ဖြစ်ရသည်။ ကြမ်းတမ်းမာကျော စူးရှသော၊ ပူလောင်သော အတွေ့အထိကို ရရှိသည့်အခါ ကိုယ်ကာယ မချမ်းသာမှု ဖြစ်ရသည်။

သာယာကြည်နူးဖွယ် စိတ်ကူးအာရုံများကို ရရှိသည့်အခါ စိတ်ချမ်းသာမှု ခံစားရသည်။ စိုးရိမ် ကြောက်လန့်ဖွယ် စိတ်ကူးအာရုံများကို ရရှိသည့်အခါ စိတ်ဆင်းရဲမှု ခံစားရသည်။ ဤသို့လျှင် အာရုံခြောက်ပါးနှင့် တွေ့ထိတိုင်း တွေ့ထိတိုင်း ကြုံတိုင်း ဆုံတိုင်း ချမ်းသာမှု သုခဝေဒနာ၊ ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခဝေဒနာ ချမ်းသာဆင်းရဲ မဟုတ်သည့် အလယ်အလတ် ဥပေက္ခာဝေဒနာ ဤဝေဒနာ သုံးခုတို့သည် တစ်ခုမဟုတ် တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်နေမည်သာ ဖြစ်သည်။

ထိုဝေဒနာများကို ခံစားရာ၌ သိ၍ သိ၍ ခံစားရသည်။ ခံစားမှုကို သိရှိနေရမည်။ သုခဝေဒနာကို ခံစားနေပါသည်။ သို့မဟုတ် ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားနေပါသည်။ သို့မဟုတ် အလယ်အလတ် ဥပေက္ခာဝေဒနာကို ခံစားနေပါသည် ဟူ၍ သိနေရမည်။ ကာမဂုဏ်ငါးပါးနှင့် ဆက်စပ်နေသော ချမ်းသာမှု သုခဝေဒနာကို ခံစားရသည့်အခါ ကာမဂုဏ်ချမ်းသာကို ခံစားရသည်ဟု သိရမည်။ ကာမဂုဏ်နှင့် မပတ်သက်သော ချမ်းသာကို ခံစားနေရသောအခါ ကာမဂုဏ်နှင့် မပတ်သက်သော ဆင်းရဲဒုက္ခကို ခံစားရသည့်အခါ လုမ္ဗဒုက္ခကို ခံစားနေရသည် ဟု သိရမည်။ ကာမဂုဏ်စွန့်လွှတ်မှုကြောင့် ဒုက္ခဝေဒနာ ခံစားရသောအခါ ကာမဂုဏ်စွန့်လွှတ်မှုဒုက္ခကို ခံစားနေရသည်ဟု သိရမည်။ အလားတူပင် အလယ်အလတ် ဥပေက္ခာဝေဒနာခံစားမှုကိုလည်း သိရမည်။ မိမိကိုယ်တိုင်း၌ ဖြစ်သော ခံစားမှုဝေဒနာတို့ကိုလည်း ရှုမှတ်ရမည်။ သူတစ်ပါးသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ဝေဒနာတို့ကိုလည်း ရှုမှတ်ရမည်။ မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးလုံး၏ ခံစားမှုဝေဒနာကိုလည်း ရှုမှတ်ရမည်။ ဤဝေဒနာတို့သည် အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ဥပါဒါန်၊ ငှက်နှင့် အတိတ်ကာလ အကြောင်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိကြသည်။ ယင်းအကြောင်းတရားများ မရှိခဲ့သော် ဝေဒနာတို့သည် ကုန်ခန်းပျက်စီးကုန်၍ မဖြစ်ပေါ်ခြင်း သဘောရှိကုန်၏။ ဤသို့လျှင် ဝေဒနာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းအကြောင်း၊ ပျက်ခြင်းအကြောင်း၊ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းအကြောင်းတို့ကို ရှုမှတ်ရမည်။ ထိုအခါ ဝေဒနာတို့၌ ငြီးငွေ့လာသည်။ စိတ်ကုန်လာသည်။ ငြီးငွေ့မှုကြောင့် တွယ်တာ တတ်မက်မှု ကင်းလာသည်။ တွယ်တာတပ်မက်မှု မရှိခြင်းကြောင့် လွတ်မြောက်မှု အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရရှိလေတော့သည်။

ဤ၌ ချမ်းသာမှု ဝေဒနာကို ချမ်းသာမှု ဝေဒနာ ဟူ၍ သိခြင်းသည် ပက်လက်အိပ်တတ်ကာစ ကလေးငယ်သည်ပင် မိခင်နို့ စို့ ရသောအခါ၌ ချမ်းသာခံစားနေရသည်ဟု သိနေရသည် မဟုတ်ပါလော။ ထို့ကြောင့် ဤအသိသည် ကလေးသိခွေသိ ဖြစ်မနေပါလော ဟု မေးငြားအံ့။ ဤနေရာ၌ ဤသို့သော ကလေးသိမျိုးကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်။ ကလေးငယ်၏ သိမှုသည် သတ္တဝါဟူသော အစွဲ အယူအဆကို မစွန့်နိုင်၊ ငါ့ဟု ထင်မှတ်ခြင်းကို မပယ်ခွဲနိုင်၊ သတိပဋ္ဌာန် ကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများခြင်းလည်း မဟုတ်၊ ဤယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ သုခဝေဒနာစသည်ကို ပိုင်းခြားသိမှုသည်ကား သတ္တဝါဟူသော အယူဝါဒစွဲကို စွန့်နိုင်၏။ ငါ့ဟု ထင်မှတ်ခြင်းကို ပယ်ခွဲနိုင်၏။ သတိပဋ္ဌာန်ကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများခြင်းလည်း ဖြစ်၏။

အဘယ်သူသည် ခံစားသနည်းဟု မေးငြားအံ့၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါသည် ခံစားသည်မဟုတ်ဟု ဖြေရပေမည်။ အဘယ်သူ၏ ခံစားခြင်း ဖြစ်သနည်းဟု မေးငြားအံ့၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၏ ခံစားခြင်း

မဟုတ်၊ အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ခံစားသနည်းဟု မေးကြားအံ့။ အာရုံနှင့် ခွဲခြား၍ ထင်ဟပ်တိုက်ဆိုင်မှုကြောင့် ခံစားခြင်း ဝေဒနာဖြစ်ရသည်။ ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်းအကြောင်း အာရုံကို အာရုံပြုရုံ ဝေဒနာသည်သာလျှင် ခံစား၏။ အခြား ခံစားတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး မရှိ။ ဤသို့ ရှုမှတ်ရမည်။

ဝေဒနာကို သည်းခံခြင်း

သိဟိုဠ်ကျွန်း စိတ္တလတောင်၌ သီတင်းသုံးသော မထေရ်ကြီးတစ်ပါးသည် မကျန်းမမာ ဖြစ်သောအခါ၌ ဝေဒနာပြင်းထန်စွာ ခံစားရသည်ဖြစ်၍ ထူးလံ့ ညည်းညူနေ၏။ ထိုအခါ ရဟန်းငယ်တစ်ပါးက လာ၍ “အရှင်ဘုရား ဘယ်နေ နာပါသလဲ ဘုရား” ဟု မေးလျှောက်ရာ “ငါ့ရှင် သီးခြားနာကျင်ရာ ဌာနမရှိ။ လေထိုးကျင့်သည့် နေရာကို အာရုံပြု၍ ဝေဒနာခံစားမှုဖြစ်၏” ဟု ဖြေကြား၏။ ထိုအခါ ရဟန်းငယ်က “ခံစားမှုဟူသည် ဝေဒနာမျှသာတည်းဟု ဤသို့သိသော ကာလမှစ၍ သည်းခံရန် မသင်ပါလားဘုရား” ဟု လျှောက်ထားရာ “ငါ့ရှင် ဝေဒနာကို ငါသည်ခံ၏” ဟု ဖြေကြား၏။ ရဟန်းငယ်က “သည်းခံခြင်းသည် မွန်မြတ်ပါသည်ဘုရား” ဟု လျှောက်၏။ မထေရ်သည် ဝေဒနာကို ကြိတ်မှိတ် သည်းခံနေရာ ထိုးကျင့်နေသော ဝမ်းတွင်းလေသည် နှလုံးတိုင်အောင်ရောက်၍ ဝမ်းဗိုက်ကို ခွဲလေ၏။ ခုတင်ညောင်စောင်းပေါ်၌ အူခွေများ အပုံလိုက် ကျလာ ကုန်၏။ မထေရ်ကြီးသည် ရဟန်းငယ်အား အူခွေများကို ပြ၍ “ဤမျှလောက် ဝေဒနာကို သည်းခံလျှင် တော်လောက်ပါပြီလော ငါ့ရှင်” ဟု မေး၏။ ရဟန်း ငယ်သည် ဆိတ်ဆိတ်နေ၏။ မထေရ်ကြီးသည် သဒ္ဓါနှင့်ပညာ၊ ဝီရိယနှင့်သမာဓိကို မျှတစွာ ထား၍ ဝိပဿနာရှုဆင်ခြင်ရာ ပဋိသန္ဓိဒါလေးပါးနှင့်တကွ အရဟတ္တ ဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးနောက် ချက်ချင်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည်။ ဤရဟန္တာမျိုးကို ဇီဝိတသမသိသီ (ရဟန္တာဖြစ်ခြင်းနှင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံခြင်း အတူတကွ ဖြစ်သည်) ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ ဤကား ဝေဒနာကို ဝိပဿနာရှုခြင်း ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် ဖြစ်သည်။

စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်

စိတ်ကို စူးစိုက်ရှုမှတ်မှုသည် စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် မှည်၏။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိစိတ်ကို အမြဲစောင့်ကြည့်နေရမည်။ မသင်္ကာဖွယ် နှလှတစ်ယောက်ကို စုံစမ်းထောက်လှမ်းလိုသော စုံထောက် တစ်ယောက်သည် ထိုလူဝင်ထွက်သွားလာ လှုပ်ရှားမှုများကို လည်းကောင်း၊ ထိုလူ၏ အပေါင်း အသင်း မိတ်ဆွေများကို လည်းကောင်း ထက်ချပ်မကွာ လိုက်လံ ကြည့်ရှု မှတ်သားနေပါက လူဆိုးလော လူကောင်းလော ခွဲခြား သတ်မှတ်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ထို့အတူ မိမိစိတ်ကို သတိချုပ်၍ အမြဲရှုမှတ်နေပါက ချစ်စိတ်လော၊ အချစ်ကင်းသော စိတ်လော၊ မုန်းစိတ်လော၊ အမုန်းကင်းသော စိတ်လော၊ ပျံ့လွင့်တော့ဝေသော စိတ်လော၊ ပျံ့လွင့်တော့ဝေမှု ကင်းသော စိတ်လော၊ ငိုက်မျဉ်းထိုင်းမှိုင်းသော စိတ်လော၊ မငြိမ်မသက် လှုပ်ရှားနေသော စိတ်လော၊ ကြီးကျယ်အားကောင်းသော စိတ်လော၊ ရိုးရိုး သာမန် အားနည်းသော စိတ်လော၊ ပြိုင်ဘက်ကင်းသော စိတ်လော၊ ပြိုင်ဘက်ရှိသော စိတ်လော၊ တည်ကြည်သော စိတ်လော၊ မတည်ကြည်သော စိတ်လော၊ လွတ်မြောက်သော စိတ်လော၊ မလွတ်မြောက်သော စိတ်လော၊ ဤသို့ တစ်ဆယ့်ခြောက်ပါး သော အခြင်းအရာဖြင့် မိမိကိုယ်တွင်းသန္တာန်၌ စိတ်ကို စိစစ်ရှုမှတ်၏။

မိမိစိတ်ကို ရှုမှတ်ရုံမျှကေ သူတစ်ပါးစိတ်ကိုပါ ရှုမှတ်၏။ မိမိသူတစ်ပါးကိုယ်တွင်း ကိုယ်ပ နှစ်ဌာနတို့၌ စိတ်ကို ရှုမှတ်၏။ ထိုဖြစ်ပေါ်လာသမျှ စိတ်အားလုံးသည် အဝိဇ္ဇာအကြောင်းခံ၍ လည်းကောင်း၊ တဏှာအကြောင်းခံ၍ လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာသည် စသည်ဖြင့် စိတ်ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားများကို သိမ်းဆည်း၍ ရှုမှတ်၏။ စိတ်တို့၏ ပျက်စီး ချိုယွင်းခြင်းကိုလည်း ရှုမှတ်၏။ စိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း နှစ်ပါးကိုလည်း ရှုမှတ်၏။ ထိုသို့စိတ်ကို ဉာဏ်ဖြင့် ရှုမှတ်နေသော်လည်း တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် ကပ်ငြိမှုမရှိ။ စိတ်ကို အဦးထား၍ သင်္ခါရတရား အားလုံးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းကို ဆင်ခြင် သုံးသပ်စောအခါ ငြီးငွေ့လာ၏။ ငြီးငွေ့မှုကြောင့် တပ်မက်ခြင်း ကင်းသွား၏။ တပ်မက်ခြင်း ကင်းသောကြောင့် ကိလေသာ အာသဝေါတို့မှ လွတ်မြောက်လေသည်။

ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်

ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်၌ အောက်ပါအတိုင်း အပိုင်း ၅-ပိုင်း ခွဲခြား ရှုမှတ်ရမည်—

- (က) နိဝရဏပိုင်း = ဝိပဿနာ တရားကို အားထုတ်ရှုမှတ်သည့် အခါ တွေ့ကြုံရသည့် အတားအဆီးများကို ရှုမှတ်ခြင်း။
- (ခ) ခန္ဓာပိုင်း = ဥပါဒါန်ဖြင့် စွဲလမ်းအပ်သော ခန္ဓာငါးပါးကို ရှုမှတ်ခြင်း။
- (ဂ) အာယတနပိုင်း = အတွင်းအာယတန ခြောက်ပါး၊ အပြင်အာယတနခြောက်ပါးတို့ကို ရှုမှတ်ခြင်း။

(ဃ) ဗောဇ္ဈင်အပိုင်း =ဝိပဿနာဉာဏ် အဆင့် မြင့်လာသော အခါ ဗောဇ္ဈင်တရား ခုနစ်ပါးကို ရရှိခံစား လာရသည်။ ယင်းဗောဇ္ဈင် ခုနစ်ပါးကို ရှုမှတ်ခြင်း၊

(င) သစ္စာလေးပါးအပိုင်း=ဝိပဿနာဉာဏ် အဆင့်မြင့်လာသော အခါ သစ္စာလေးပါးကို ရှုမှတ်ခြင်း။

ယင်းအပိုင်း ၅-ပိုင်းအနက် နိဝရဏငါးပါး ရှုမှတ်ပုံကို ရှေးဦးစွာ ပြဆိုပါ မည်။

နိဝရဏငါးပါး အဓိပ္ပာယ်အကျယ်ကို ဤကျမ်းစာ (ဒုတိယတွဲ)၊ စာမျက်နှာ (၄၇)မှ (၅၁)အထိ ရှင်းလင်းပြဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်တိုင်း၌ ကာမစွန္ဒ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ငါ၏ကိုယ်တိုင်း၌ ကာမစွန္ဒ ဖြစ်ပေါ်နေပြီဟု သိ၏။ ကာမစွန္ဒ မရှိသည့်အခိုက် တွင်မူ ငါ၏ကိုယ်တိုင်း၌ ကာမစွန္ဒ မရှိဟု သိ၏။ မဖြစ်ပူးသေးသော ကာမစွန္ဒ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ဖြစ်ပေါ်ဖူးသော ကာမစွန္ဒကို ပယ်နိုင်ခြင်း ကိုလည်း သိ၏။ ပယ်ပြီးသော ကာမစွန္ဒ၏ နောက်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်တိုင်း၌ ဒေါသ ဗျာပါဒ ဖြစ်နေသည့်အခိုက် ငါ၏ ကိုယ်တိုင်း၌ ဒေါသ ဗျာပါဒ ရှိ၏ဟု သိ၏။ ဒေါသ ဗျာပါဒ မဖြစ်သည့် အခိုက်တွင် ငါ၏ ကိုယ်တိုင်း၌ ဒေါသ ဗျာပါဒ မရှိဟု သိ၏။ မဖြစ်ပူးသေးသော ဒေါသ ဗျာပါဒ ဖြစ်လာသျှင်လည်း သိ၏။ ဖြစ်ပြီးသော ဒေါသ ဗျာပါဒကို ပယ်နိုင်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ပယ်ပြီးသော ဒေါသ ဗျာပါဒ၏ နောက်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်တိုင်း၌ (ငိုက်မျဉ်း ထိုင်းမှိုင်းမှု) ထိနမိဒ္ဓ ဖြစ်နေသော အခိုက်၌ ငါ၏ ကိုယ်တိုင်း၌ ထိနမိဒ္ဓဖြစ်နေသည် ဟု သိ၏။ မိမိကိုယ်တိုင်း၌ ထိနမိဒ္ဓ မရှိသည့်အခိုက် ငါ၏ ကိုယ်တိုင်း၌ ထိနမိဒ္ဓ မရှိဟု သိ၏။ မဖြစ်ပူးသေးသော ထိနမိဒ္ဓတို့ ဖြစ်လာခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ဖြစ်ပြီးသော ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်နိုင်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ပယ်ပြီးသော ထိနမိဒ္ဓ၏ နောက်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်တိုင်း၌ (ပျံ့လွင့်မှု နောင်တပူပန်မှု) ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ ဖြစ်နေသည့်အခိုက် ငါ၏ကိုယ်တိုင်း၌ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ ဖြစ်နေ၏ ဟု သိ၏။ မိမိကိုယ် တိုင်း၌ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ မရှိသည့်အခိုက်၌ ငါ၏ ကိုယ်တိုင်း၌ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ မရှိဟု

သိ၏။ မဖြစ်ဖူးသေးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ ဖြစ်လာခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ဖြစ်ပြီးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စကို ပယ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ပယ်ပြီးသော ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၏ နောက်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။

သောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိကိုယ်တွင်း၌ (ယုံမှားသံသယ) ဝိစိကိစ္ဆာ ရှိလျှင် ငါ၏ကိုယ်တွင်း၌ ဝိစိကိစ္ဆာ ရှိ၏ဟု သိ၏။ မိမိကိုယ်တွင်း၌ ဝိစိကိစ္ဆာ မရှိလျှင် ငါ၏ကိုယ်တွင်း၌ ဝိစိကိစ္ဆာ မရှိဟု သိ၏။ မဖြစ်ဖူးသေးသော ဝိစိကိစ္ဆာ ဖြစ်လာ သည်ကိုလည်း သိ၏။ ဖြစ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာကို ပယ်နိုင်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ပယ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာ၏ နောက်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။

တင့်တယ် ကောင်းမြတ် သာယာဖွယ် အာရုံနိမိတ်ကို မသင့်မတင့် နှလုံး သွင်းသောအခါ မဖြစ်ပေါ်သေးသော ကာမစ္ဆန္ဒများ ဖြစ်ပေါ်လာ၍ ဖြစ်ပေါ် ပြီးသော ကာမစ္ဆန္ဒများ တိုးပွားလာသည်။ ထိုအခါ မတင့်တယ်သော အသုဘ အာရုံနိမိတ်ကို ရှု၍ မမြဲခြင်း=အနိစ္စဆင်းရဲခြင်း=ဒုက္ခ၊ အစိုးမရခြင်း=အနတ္တ၊ မတင့်တယ်ခြင်း=အသုဘ ဤသို့ နှလုံးသွင်းသည်ရှိသော် ကာမစ္ဆန္ဒကို ပယ်နိုင် လာ၏။ မဖြစ်သေးသော ကာမစ္ဆန္ဒများ မဖြစ်ပေါ်စေရန် တားမြစ်၍ ဖြစ်ပြီးသော ကာမစ္ဆန္ဒများကို ပယ်နိုင်သည်။ ကာမစ္ဆန္ဒကို ပယ်နိုင်ရန် အသုဘနိမိတ်ကို အာရုံ ယူရမည်။ အသုဘဘာသာကို အားထုတ်ရမည်။ မျက်စိ နား နှာခေါင်း စသော ဣန္ဒြေတို့ကို ပိတ်ဆို့ စောင့်ရှောက်ရမည်။ အစာအာဟာရ၌ အတိုင်း အရှည်ကို သိရမည်။ မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း ရှိရမည်။ ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံအား လျောက်ပတ်သော တရားစကားကို ကြားနာရမည်။ ထမင်း စားသည့်အခါ ဝခါနီး လေးလှတ် ငါးလှတ်အလို၌ ရေကို သောက်၍ မျှတအောင် နေခြင်းကို အစာအာဟာရ၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဒေါသဖြစ်ဖွယ် အာရုံနိမိတ်ကို မသင့်မတင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကြောင့် ဒေါသ ဗျာပါဒ ဖြစ်တတ်သည်။ ထိုအာရုံကို အကြိမ်များစွာ အာရုံပြုလွှင့်လည်း ဒေါသ ဗျာပါဒများ တိုးပွားလာ၏။ ယင်း ဒေါသ ဗျာပါဒကို မေတ္တာတရားဖြင့် ပယ်ဖျောက် ရမည်။ မေတ္တာစေတောဝိမုတ္တိခေါ်သော မေတ္တာဈာန်ကို ပွားလျှင် ဒေါသ ဗျာပါဒကို ပယ်နိုင်သည်။

ဒေါသ ပယ်နည်း ၆-ပါး

တစ်နည်းအားဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါ တရားခြောက်ပါးတို့သည် ဒေါသ ဗျာပါဒကို ပယ်ခြင်းငှာ ဖြစ်ကုန်၏—

- (၁) ချစ်မြတ်နိုးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို နိမိတ်အာရုံပြု၍ ယူခြင်း၊
- (၂) မေတ္တာဘာဝနာကို အမြဲ အားထုတ်ခြင်း၊

(၃) ကံသာလျှင် မိမိ ဥစ္စာရှိ၏ဟု ဆင်ခြင်ခြင်း။

(၄) ပညာ ဉာဏ်ဖြင့် နှိုင်းချိန်မှု ရှိခြင်း။

(၅) မိတ်ဆွေကောင်း ရှိခြင်း။

(၆) လျှောက်ပတ်သော တရားစကားကို နာကြားရခြင်း—

ဟူ၍ ခြောက်ပါး ရှိသည်။

ထိနမိဒ္ဓ ပယ်နည်း ၆-ပါး

ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ၌ မပျော်မေ့ခြင်းကြောင့် ထိနမိဒ္ဓ ဖြစ်တတ်သည်။ ထိနမိဒ္ဓကို ပယ်ရန် အောက်ပါအတိုင်း နည်းခြောက်နည်းရှိသည်—

(၁) အစာအာဟာရ၌ အတိုင်းအရှည်ကို သိရမည်။

(၂) ထိနမိဒ္ဓဖြစ်သော ဣရိယာပုထ်ကို အခြား ဣရိယာပုထ်သို့ပြောင်းရမည်။

(၃) အဆောင်အလင်းကို နှလုံးသွင်းရမည်။

(၄) လွင်တီ.ခေါင်၌ နေရမည်။

(၅) ထိနမိဒ္ဓ မရှိသော အဆွေခင်ပွန်းကောင်းကို ဆည်းကပ်ရမည်။

(၆) လျှောက်ပတ်သော တရားစကားကို ကြားနာရမည်။

ထိနမိဒ္ဓ ဖြစ်ခြင်းသည် ဝီရိယဓာတ် အားနည်းသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဝီရိယဓာတ် ၃-မျိုး ရှိသည်—

(၁) အာရမ္မ ဓာတု=ပထမဦးစွာ အားထုတ်ခြင်း။

(၂) နိက္ကမ ဓာတု=ပျင်းရိခြင်းမှ ထွက်ခွါနိုင်အောင် အရှိန် မြှင့်တင် ပေးသော ဒုတိယအဆင့် ဝီရိယ။

(၃) ပရက္ကမ ဓာတု=အခက်အခဲမှန်သမျှ ဖြတ်ကျော်သွားနိုင်သော အလွန် အားကောင်းသည့် ဝီရိယဓာတ်။

ဤဝီရိယဓာတ် ၃-မျိုးဖြင့် စိတ်ကို အင်အား ဖြည့်တင်းလိုက်သောအခါ ထိနမိဒ္ဓ ပျောက်ကင်းသွားသည်။

ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ ပယ်နည်း ၆-ပါး

- (၁) အကြား အမြင်များခြင်း၊
- (၂) ပြန်လှန် မေးမြန်းခြင်း၊
- (၃) ဝိနည်း၌ လိမ္မာ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊
- (၄) မထေရ်ကြီးများကို ချဉ်းကပ်ခြင်း၊
- (၅) ဝိနည်း တတ်ကျွမ်းသော မိတ်ဆွေကောင်းရှိခြင်း၊
- (၆) လျှောက်ပတ်သော တရားစကားကို ကြားနာရခြင်း။

ဝိစိကိစ္ဆာ ပယ်နည်း ၆-ပါး

- (၁) အကြား အမြင် များခြင်း၊
- (၂) ရတနာသုံးပါးကို အကြောင်းပြု၍ အပြန်ပြန် အလှန်လှန် မေးမြန်းခြင်း၊
- (၃) ဝိနည်း၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်ခြင်း၊
- (၄) ရတနာသုံးပါး၌ သက်ဝင် ကြည်ညိုခြင်း၊
- (၅) သဒ္ဓါလွန်ကဲသော အဆွေခင်ပွန်းကောင်းကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၆) လျှောက်ပတ်သော တရားစကားကို နာကြားခြင်း။

ဤသို့လျှင် နိဝရဏငါးပါးတို့ကို မိမိသန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါး သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ မိမိ သူတစ်ပါး နှစ်ဦးလုံး၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း ရှုမှတ်၍ နေ၏။ ထိုနိဝရဏငါးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်း အကြောင်းကိုလည်း ရှုမှတ်၏။ နိဝရဏငါးပါး ကုန်ခန်းခြင်းကိုလည်း ရှုမှတ်၍ နေ၏။ နိဝရဏတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း နှစ်ပါးကိုလည်း ရှုမှတ်၍ နေ၏။ နိဝရဏငါးပါးတို့ကို ယောဂီ၏ ဉာဏ်၌ ထင်ရှား တွေ့မြင်နေရ၏။ သို့ရာတွင် ယင်းနိဝရဏတို့ကို တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲလမ်းခြင်း မရှိ။ ထို့ပြင် လောက၌ ဘာကိုမျှ စွဲလမ်းခြင်း မရှိ။ ဤသို့ ရှုမြင်လျက် နေခြင်းကို နိဝရဏတရားတို့၌ ရှုမှတ်ခြင်း ဓမ္မာနုပ ဘနာသတိပဋ္ဌာန် ဟုခေါ်သည်။

ခန္ဓာအားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် စွဲလမ်း တပ်မက်ဖွယ်ရာ ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဤသို့ ရှု၏။ ရူပက္ခန္ဓာကို ရှုရာ၌ ရုပ်သည် ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိ၏။ ဤကား ရုပ်တည်း။

ဤကား ရုပ်၏ ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ ဤကား ရုပ်၏ ချုပ်ငြိမ်းကြောင်းတည်း၊ ဤကား ဝေဒနာတည်း၊ ဤကား ဝေဒနာ၏ ဖြစ်ကြောင်းတည်း၊ ဤကား ဝေဒနာ၏ ချုပ်ငြိမ်းကြောင်းတည်း၊ ဤနည်းတူ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ် တို့ကိုလည်း ရှုမှတ်၏။ မိမိကိုယ်တွင်း၌ ရှိသော ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရား ကိုလည်း ရှုမှတ်၏။ ဘူတစ်ပါး သန္တာန်၌ ရှိသော ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားကို လည်း ရှုမှတ်၏။ မိမိသွင်တစ်ပါး နှစ်ဦးလုံး၌ ရှိသော ခန္ဓာတို့ကိုလည်း ရှုမှတ်၏။ ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပျက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ အဖြစ်အပျက် နှစ်ပါးကိုလည်းကောင်း ရှုမှတ်၍ နေ၏။ ယောဂီ၏ ဉာဏ်၌ ခန္ဓာငါးပါးသည် ထင်ရှား ပေါ်လွင် နေ၍ သတိဖြင့် အဖန်ဖန် ရှုမှတ်၏။ သို့ရာတွင် ခန္ဓာငါးပါးကို တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲယူခြင်း မရှိ၊ တစ်လောကလုံး ဘာကိုမျှ စွဲယူခြင်း မရှိ။ ဤသို့လျှင် ခန္ဓာငါးပါးကို ရှုမှတ်ခြင်းသည် ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန် မည်၏။

အာယတနအားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အတွင်း အာယတန ခြောက်ပါး၊ အပြင် အာယတန ခြောက်ပါးတို့၌ ဤသို့ ရှုမှတ်၏။ မျက်စိအကြည်ဓာတ်ကို သိ၏။ အဆင်း ရှုပါရုံကို သိ၏။ ထိုတရားနှစ်ပါးကို စွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သံယောဇဉ် အနှောင် အဖွဲ့ကိုလည်း သိ၏။ မဖြစ်ဖူးသေးသော သံယောဇဉ်ဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ဖြစ်ပြီးသော သံယောဇဉ် ပယ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ပယ်ပြီးသော သံယောဇဉ် နောက်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။

နားအကြည်ဓာတ်ကို သိ၏။ အသံသဒ္ဓါရုံကို သိ၏။ ထိုနှစ်ပါးကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သံယောဇဉ်ကိုလည်း သိ၏။ မဖြစ်ဖူးသေးသော သံယောဇဉ် ဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ဖြစ်ပြီးသော သံယောဇဉ် ပယ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ပယ်ပြီးသော သံယောဇဉ် နောက်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။

နှာခေါင်းအကြည်ဓာတ်ကိုလည်း သိ၏။ အနံ့အာရုံကိုလည်း သိ၏။ ထိုတရား နှစ်ပါးကို စွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သံယောဇဉ်ကိုလည်း သိ၏။ မဖြစ်ဖူးသေးသော သံယောဇဉ်ကိုလည်း သိ၏။ ဖြစ်ပြီးသော သံယောဇဉ် ပယ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ပယ်ပြီးသော သံယောဇဉ် နောက်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။

လျှာအကြည်ဓာတ်ကိုလည်း သိ၏။ အရသာအာရုံကိုလည်း သိ၏။ ထိုတရား နှစ်ပါးကိုစွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သံယောဇဉ်ကိုလည်း သိ၏။ မဖြစ်ဖူးသေးသော သံယောဇဉ်ကိုလည်း သိ၏။ ဖြစ်ပြီးသော သံယောဇဉ် ပယ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ပယ်ပြီးသော သံယောဇဉ် နောက်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။

ကိုယ်အကြည်ဓာတ်ကိုလည်း သိ၏။ အတွေ့အထိ အာရုံကိုလည်း သိ၏။ ထိုနှစ်ပါးကို စွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သံယောဇဉ်ကိုလည်း သိ၏။ စိတ်မနော ကိုလည်း သိ၏။ စိတ်ကူးအာရုံများကိုလည်း သိ၏။ ထိုနှစ်ပါးကို စွဲ၍ သံယောဇဉ် ဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ မဖြစ်ဖူးသေးသော သံယောဇဉ်ကိုလည်း သိ၏။ ဖြစ်ပြီးသော သံယောဇဉ် ပယ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ပယ်ပြီးသော သံယောဇဉ်၏ နောက်တစ်ဖန် မဖြစ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။

ဤသို့လျှင် မိမိသန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးသန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ မိမိသူတစ်ပါး နှစ်ဦးလုံး၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း အာယတနတရားတို့ကို ရှုဆင်ခြင်၍ နေ၏။ ထိုအာယတနတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပျက်ခြင်းကို လည်းကောင်း ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း ရှုမှတ်၏။ ထိုအာယတန တရားတို့သည် ဉာဏ်၌ ထင်ရှားလာ၍ သတိချုပ်ကာ ရှုမှတ်နေ၏။ ထိုအာယတန တို့ကို တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲယူခြင်း မရှိ။ လောက၌ ဘာကိုမျှ စွဲယူခြင်း မရှိတော့ချေ။

ဗောဇ္ဈင်အားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း

ဝိပဿနာတရား ရှုမှတ်၍ ဉာဏ်ရင့်ကျက်လာသောအခါ အောက်ဖော်ပြပါ ဗောဇ္ဈင်တရား ၇-ပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်လာသည်—

- (၁) သတိသမ္ပောဇ္ဈင် = ဖြစ်ပေါ်လာသမျှ ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့ကို မလစ် လပ်အောင် မလွတ်တမ်း ရှုမှတ်တတ်သော သတိ၊
- (၂) ဓမ္မဝိစယသမ္ပောဇ္ဈင် = သန့်ရှင်းကြည်လင်သော ဉာဏ်ပညာ၊
- (၃) ဝီရိယသမ္ပောဇ္ဈင် = တက်တက်ကြွကြွ အရှိန်ကောင်းနေသော ဝီရိယ၊
- (၄) ပီတိသမ္ပောဇ္ဈင် = ရှင်လန်းကြည်နူး နှစ်သက်သော ပီတိ၊
- (၅) ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဈင် = ငြိမ်သက်အေးချမ်းမှု ပဿဒ္ဓိ၊
- (၆) သမာဓိသမ္ပောဇ္ဈင် = မလှုပ်ခယျက် တည်ငြိမ်စူးစိုက်မှု သမာဓိ၊
- (၇) ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင် = အတူတကွ ဖြစ်ဖော် ဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို အယုတ်အလွန် မရှိစေရ၊ လိုအပ်သည့် အတိုင်း အတာ အထိသာ ရှိစေရန် ဟန်ချက်ညီညီ ထိန်းထားသော ဥပေက္ခာ၊

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဤဗောဇ္ဈင် (၇)ပါး တရားတို့ကို မိမိသန္တာန်၌ ရှိ၏ ဟူ၍ သိ၏။ မရှိလျှင် မရှိ ဟူ၍ သိ၏။ မဖြစ်သေးသော ဗောဇ္ဈင်တရားများ၏ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကိုလည်း သိ၏။ ဖြစ်ပြီးသော ဗောဇ္ဈင်တရားတို့၏ ပွားများပြည့်စုံ လာမှုကိုလည်း သိ၏။ ဤသို့လျှင် မိမိ၌လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါး၌လည်းကောင်း၊ မိမိသူထစ်ပါး နှစ်ဦးတို့၌လည်းကောင်း ဗောဇ္ဈင်တရားများကို ရှုမှတ်၍ နေ၏။ ထိုဗောဇ္ဈင်တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ပျက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းကိုလည်းကောင်း ရှုမှတ်၍ နေ၏။ ထိုဗောဇ္ဈင်တရားတို့သည် ညဏ်၌ ထင်မြင်လာ၏။ သို့ရာတွင် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲယူခြင်း မရှိ၊ လောက၌ ဘာကိုမျှ စွဲယူခြင်း မရှိတော့ချေ။

ဗောဇ္ဈင်ဖြစ်ခြင်း ပွားများခြင်း၏ အကြောင်းတရားများကို ဖော်ပြပါ ဦးမည်—

သတိသမ္ပောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်း ၄-ပါး

- (၁) ရှေ့သို့ တက်ခြင်း၊ နောက်သို့ ဆုတ်ခြင်းစသော ကိုယ်အမူအရာ၊ နှုတ်အမူအရာတို့၌ အမြဲမပြတ် သတိချုပ်၍ ရှုမှတ်ခြင်း၊
- (၂) သတိလက်လွတ်နေသည်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၃) သတိကောင်းသူကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၄) သတိဖြစ်စေရန် စိတ်ကို ညွတ်ကိုင်ထားခြင်း၊

ဓမ္မဝိစယသမ္ပောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်း ၇-ပါး

- (၁) ခန္ဓာ, အာယတန စသည်ကို အဖန်ဖန် မေးမြန်းခြင်း၊
- (၂) ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း၊
- (၃) သဒ္ဓါနှင့်ပညာ၊ ဝီရိယနှင့် သမာဓိကို ညီမျှစေခြင်း၊
- (၄) ပညာမဲ့သူကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၅) ပညာရှိကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၆) နက်နဲခက်ခဲသော ခန္ဓာ, အာယတန, ဓာတ်တို့ကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း၊
- (၇) ဓမ္မဝိစယသမ္ပောဇ္ဈင် ဖြစ်စေရန် စိတ်ကို ညွတ်ကိုင်ထားခြင်း၊

ဝိရိယသမ္ပောဋ္ဌင်ဖြစ်ကြောင်း ၁၁-ပါး

- (၁) အပါယ်ဘေးကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၂) ဝိရိယ၏ အကျိုးကို ရှုမျှော်ခြင်း၊
- (၃) သူတော်ကောင်းတို့၏ လမ်းခရီးကို လိုက်သင့်သည်ဟု ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၄) ဆွမ်းအလှူရှင်တို့၏ စေတနာကို ထောက်ထားခြင်း၊
- (၅) ဘုရားရှင်၏ အမွေဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်တို့၏ ကြီးမြတ်မှုကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၆) ဆရာဖြစ်သော မြတ်စွာဘုရား၏ ကြီးမြတ်မှုကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၇) ဘုရားသားတော် တည်းဟူသော အမျိုးအနွယ် မြင့်မြတ်မှုကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၈) အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ အရှင်မောဂ္ဂလ္လာန် စသော သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ မြင့်မြတ်မှုကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၉) ပျင်းရိသူကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၁၀) ဝိရိယကောင်းသူကို ဆည်းကပ်ခြင်း၊
- (၁၁) ဝိရိယဖြစ်စေရန် စိတ်ကို ညွတ်ကိုင်ထားခြင်း။

ပီတိသမ္ပောဋ္ဌင်ဖြစ်ကြောင်း ၁၁-ပါး

- (၁) ဘုရားဂုဏ်တော်ကို အောက်မေ့ခြင်း၊
- (၂) တရားဂုဏ်တော်ကို အောက်မေ့ခြင်း၊
- (၃) သံဃာ့ဂုဏ်တော်ကို အောက်မေ့ခြင်း၊
- (၄) သီလ၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို အောက်မေ့ခြင်း၊
- (၅) အလှူဒါနကို အောက်မေ့ခြင်း၊
- (၆) နတ်တို့၏ ကုသိုလ်ပြုခဲ့ပုံကို အောက်မေ့ခြင်း၊
- (၇) နိဗ္ဗာန်၏ ငြိမ်းအေးမှုကို အောက်မေ့ခြင်း၊
- (၈) သဒ္ဓါတရား နည်းပါး၍ ကပ်စေးနေသူကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၉) သဒ္ဓါတရား အားကောင်းသူကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၁၀) ကြည်ညိုဖွယ် သုတ္တန်များကို ရွတ်ဖတ် ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၁၁) ပီတိဖြစ်စေခြင်းငှာ စိတ်ကို ညွတ်ကိုင်ထားခြင်း။

သမ္မာသနဉာဏ်

ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဋ္ဌင်ဖြစ်ကြောင်း ၇-ပါး

- (၁) မှန်မြတ်သော ဘောဇဉ်ကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၂) လျှောက်ပတ်သော ဥတုကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၃) ချမ်းသာသော ဣရိယာပုထ်ကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၄) ကံသာလျှင် ဥစ္စာရှိသည်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၅) သူတစ်ပါးအား နှိပ်စက်တတ်သူကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၆) ငြိမ်းချမ်းသော ကိုယ်စိတ်ရှိသူကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၇) ပဿဒ္ဓိဖြစ်စေရန် စိတ်ကို ညွတ်ကိုင်ထားခြင်း။

သမာဓိသမ္ပောဋ္ဌင်ဖြစ်ကြောင်း ၁၁-ပါး

- (၁) ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း၊
- (၂) သဒ္ဓါနှင့်ပညာ၊ ဝီရိယနှင့်သမာဓိကို ညီမျှစေခြင်း၊
- (၃) ကသိုဏ်းဝန်းနိမိတ်ကို အာရုံယူရာ၌ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊
- (၄) ဆုတ်နှစ်သောစိတ် အားလျော့သောစိတ်ကို ပညာ၊ ဝီရိယ၊ ပီတိ တို့ဖြင့် ချီးပခြင်း၊
- (၅) ပျံ့လွင့်သောစိတ်ကို ပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိ၊ ဥပေက္ခာတို့ဖြင့် နှိပ်ခြင်း၊
- (၆) စိတ်မသက်သာသောအခါ သံဝေဂဝတ္ထုကို ဆင်ခြင်၍လည်းကောင်း၊ ရုတနာသုံးပါးဂုဏ်ကို အောက်မေ့၍လည်းကောင်း စိတ်ကိုရွှင်စေခြင်း၊
- (၇) အတူတကွဖြစ်ဖက်တရားများ ဟန်ချက်ညီညီ မျှမျှတတ ဖြစ်နေသော အခါ တစ်စုံတစ်ရာ ကြောင့်ကြမစိုက်ဘဲ လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- (၈) ပျံ့လွင့်သောသူကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၉) တည်ကြည်သောသူကို မှီဝဲခြင်း၊
- (၁၀) လွတ်မြောက်မှုကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၁၁) သမာဓိဖြစ်စေရန် စိတ်ကို ညွတ်ကိုင်ထားခြင်း။

ဥပေက္ခာသမ္မာဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်း ၅-ပါး

- (၁) ကံသာလျှင် ဥစ္စာရှိ၏ဟု ဆင်ခြင်ခြင်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ မရှိသဖြင့် ချစ်ခြင်း၊ မုန်းခြင်း မပြုဘဲ လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- (၂) သင်္ခါရတရားတို့၏ ယာယီအခိုက်အတန့်သဘောကိုရှု၍ သက်န်းစသော ပစ္စည်းများ အပေါ်၌ လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- (၃) သားသမီးစသော သတ္တဝါကို ချစ်ခင်တတ်သူနှင့် ဥစ္စာပစ္စည်းချစ်ခင် တတ်သူကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၄) သတ္တဝါ သင်္ခါရတို့၌ လျစ်လျူရှုတတ်သူကို ဆည်းကပ်ခြင်း၊
- (၅) ဥပေက္ခာ ဖြစ်စေရန် စိတ်ကို ညွတ်ကင်းထားခြင်း၊

သစ္စာလေးပါးအားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာဉာဏ် ရင့်ကျက်လာသောအခါ သစ္စာ လေးပါးကို အာရုံပြု၍ ဤသို့ဆင်ခြင်၏။ ဤကား ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ ဤကား သမုဒယသစ္စာတည်း၊ ဤကား နိဗ္ဗေဒသစ္စာတည်း၊ ဤကား မဂ္ဂသစ္စာတည်းဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိ၏။ ထိုသစ္စာ လေးပါးအနက် ရှေးဦးစွာ ဒုက္ခသစ္စာကို အကျယ်ပြဆိုပါအံ့။

ဒုက္ခသစ္စာကို ရှုမှတ်ခြင်း

ဒုက္ခသစ္စာကို သရုပ်အဓိပ္ပာယ် ရေတွက်ရလျှင် အောက်ပါအတိုင်း (၁၂)မျိုး ခွဲခြား၍ ဟောကြားတော်မူခဲ့ပါသည်—

- (၁) ဇာတိ = ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊
- (၂) ဇရာ = အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်း၊
- (၃) မရဏ = သေဆုံးခြင်း၊
- (၄) သောက = စိုးရိမ်ခြင်း၊
- (၅) ပရိဒေဝ = ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း၊
- (၆) ဒုက္ခ = ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၊
- (၇) ဒေါမနဿ = စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်း၊
- (၈) ဥပါယာသ = လွန်စွာ စိတ်ပင်ပန်းခြင်း၊

သမ္မသနညဏ်

- (၉) အပ္ပိယေဟိ သမ္ပယောဂေါ = မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရ
တို့နှင့် တွေ့ကြုံပေါင်းသင်း ဆက်ဆံခြင်း၊
- (၁၀) ပိယေဟိ ဝိပွယောဂေါ = ချစ်နှစ်သက်သော သတ္တဝါ သင်္ခါရတို့နှင့်
ကွေ့ကွင်းခွဲခွဲခြင်း၊
- (၁၁) ယံ ပိစ္ဆံ န လဘတိ = လိုတာ မရနိုင်ခြင်း၊ မရနိုင်သည်ကို လိုချင်
ခြင်း၊
- (၁၂) ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ = စွဲလမ်းတပ်မက်ဖွယ် ခန္ဓာငါးပါး။

ဒေတိ၏ အဓိပ္ပာယ်

ထိုထိုဘဝ၌ ထိုထိုဘဝ၌တို့၏ ပထမဦးစွာ ဖြစ်ခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊
အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းခြင်း၊ ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ရုပ်အစုအဝေး နာမ်အစု
အဝေးတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း၊ မျက်စိ၊ နား၊ နှာခေါင်းစသော အာယတနတို့ကို
ရရှိခြင်း၊ ဤသည်ကို ဒေတိ = ပဋိသန္ဓေနေခြင်းဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ဇရာ၏ အဓိပ္ပာယ်

သတ္တဝါတို့၏ အိုခြင်းသဘော၊ အိုသော အခြင်းအရာ၊ သွားကျိုး ဆံဖြူ
ဖြစ်ခြင်း၊ အရေတုန်ခြင်း၊ အသက်ဓာတ်အင်အား ဆုတ်လျော့ခြင်း၊ မျက်စိ၊
နားစသည်တို့ ရင့်ရော်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဤသည်ကို ဇရာ = အိုခြင်းဟု
ခေါ်ဆိုရသည်။

မရဏ၏ အဓိပ္ပာယ်

ထိုထိုသတ္တဝါတို့၏ လက်ရှိဘဝမှ ရွှေ့လျော့ခြင်းသဘော၊ ရွှေ့လျော့သော
အခြင်းအရာ၊ ခန္ဓာပျက်စီးခြင်း၊ ခန္ဓာကွယ်ပျောက်ခြင်း၊ သေခြင်း၊ အသက်ကို
စွန့်ခြင်း၊ သေခြင်းကို ပြုခြင်း၊ ခန္ဓာကို ချခွဲခြင်း၊ အသက်၏ ချုပ်ပြတ်ခြင်း
ဤသည်ကို မရဏ-ဟု ဆိုအပ်၏။

သောက၏ အဓိပ္ပာယ်

ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းစသည်ဖြင့် နှိပ်စက်ခံရသောသူ၏ စိတ်ဆင်းရဲခြင်း
ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်းဖြင့် ထိတွေ့သောသတ္တဝါ၏ စိုးရိမ်ခြင်းသဘော၊ စိုးရိမ်သော
အခြင်းအရာ၊ စိုးရိမ်မှု၊ အတွင်း၌ စိုးရိမ်ခြင်း၊ အတွင်း၌ ပြင်းစွာ စိုးရိမ်ခြင်း
ဤသည်တို့ကို သောက-ဟု ဆိုအပ်၏။

ပရိဒေဝဇ် အဓိပ္ပာယ်

ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်းစသော အကြောင်းဖြင့် ထိတွေ့အပ်သော သတ္တဝါသည် ပျက်စီးသေဆုံးသူကို ရည်ညွှန်း၍ ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဆို၍ ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း၊ ငိုကြွေးမြည်တမ်းသော အခြင်းအရာ၊ ငိုကြွေးမြည်တမ်းမှု ဤသည်တို့ကို ပရိဒေဝ-ဟု ဆိုအပ်၏။

ဒုက္ခဇ် အဓိပ္ပာယ်

ကာယပသာဒ၌ ဖြစ်သော နာကျင်မှု၊ ဆင်းရဲမှု၊ မသာယာခြင်း၊ ကိုယ်ကာယ၌ ထိတွေ့မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ဆင်းရဲဝေဒနာ၊ ဤသည်တို့ကို ဒုက္ခ-ဟု ဆိုအပ်၏။

ဒေါမနဿ အဓိပ္ပာယ်

စိတ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်၌ မှီသော မသာယာခြင်း၊ စိတ်၌ ထိတွေ့မှုကြောင့် ဖြစ်သော ဆင်းရဲ၊ သာယာဖွယ်မရှိသော ဝေဒနာ၊ ဤသည်တို့ကို ဒေါမနဿ-ဟု ဆိုအပ်၏။

ဥပါယာသ အဓိပ္ပာယ်

ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်း စသော အကြောင်းဖြင့် နှိပ်စက်ခံရသော သူ၏ ဆင်းရဲခြင်းသဘော၊ ဆွေမျိုးပျက်စီးမှု စသည်နှင့် တွေ့ထိခံရသော သတ္တဝါ၏ စိတ်ပင်ပန်းခြင်း၊ လွန်စွာပင်ပန်းခြင်း၊ လွန်စွာ စိတ်ပင်ပန်းမှု၊ ဤသည်တို့ကို ဥပါယာသ-ဟု ဆိုအပ်၏။

အပ္ပိယေဟိ သမ္ပယောဂေါ အဓိပ္ပာယ်

မိမိမလိုလား မနှစ်သက်သော ရူပါရုံ စသော အာရုံ ခြောက်ပါးတို့ကို ရရှိနေခြင်း၊ မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို၊ မချမ်းသာခြင်းကို၊ ဘေးကင်းခြင်းကို အလိုရှိသော သတ္တဝါတို့နှင့် ပေါင်းဆုံရခြင်း၊ စုဝေးရခြင်း၊ ပေါင်းဖော်ရခြင်း၊ ဧဝံနေရာရခြင်း၊ ဤသည်ကား မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါ သင်္ခါရတို့နှင့် ပေါင်းဖော်ရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောဆင်းရဲ “အပ္ပိယေဟိ သမ္ပယောဂေါ” မည်၏။

ပိယေဟိ ဝိပ္ပယောဂေါ အဓိပ္ပာယ်

မိမိအလိုရှိအပ် နှစ်သက်အပ် ထောင့်တအပ်သော အာရုံ ခြောက်ပါးတို့နှင့် ကွေ့ကွင်းရခြင်း၊ အမိ၊ အဘ၊ ညီ၊ အစ်ကို၊ မောင် နှမ၊ ဆွေမျိုး မိတ်ဆက်၊ မိကြီး၊ မိထွေး၊ ဘကြီး၊ တထွေး စသော သားချင်း ပေါက်ဖော်တို့သည်

မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားကို အလိုရှိကြကုန်၏။ ချမ်းသာခြင်း၊ သေးကင်းခြင်းကို အလိုရှိကြကုန်၏။ ထိုအလိုရှိအပ် တောင်တအပ် မြတ်နိုးအပ်သော သတ္တဝါ သင်္ခါရတို့နှင့် တစ်ပေါင်းတည်း မဖြစ်ရခြင်း၊ အတူတကွ မဆုံစည်းရခြင်း၊ မပေါင်းဖေဝ်ရခြင်း၊ မရောနှောရခြင်း၊ ဤသည်တို့ကို “ပိယေဟိ ဝိပုယောဂေါ” ဟု ဆိုအပ်၏။

မံ ပိစ္ဆံ န လဘထိ အဓိပ္ပာယ်

ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းသဘော ရှိသော သတ္တဝါတို့အား ငါတို့သည် ပဋိသန္ဓေ မနေရပါမူ ကောင်းလေစွ၊ ပဋိသန္ဓေ နေခြင်းသည် ငါတို့ထံ မလာမူ ကောင်းလေစွ၊ ဤသို့ လိုချင်တောင့်တခြင်းသည် မရအပ် မရနိုင်သည်ကို တောင့်တခြင်းဖြစ်၍ ဆင်းရဲဒုက္ခ မည်၏။ အိုခြင်းသဘော ရှိသော သတ္တဝါတို့အား “ငါတို့သည် မအိုရမူ ကောင်းလေစွ၊ အိုခြင်းသည် ငါတို့ထံ မလာမူ ကောင်းလေစွ၊ ဖျားနာခြင်းသဘော ရှိသော သတ္တဝါတို့အား ငါတို့သည် ဖျားနာခြင်း မရှိမူ ကောင်းလေစွ၊ ဖျားနာခြင်းသည် ငါတို့ထံ မလာမူ ကောင်းလေစွ၊ သေခြင်းသဘောရှိသော သတ္တဝါတို့အား ငါတို့သည် သေရပါမူ ကောင်းလေစွ၊ သေခြင်းတရားသည် ငါတို့ထံ မလာမူ ကောင်းလေစွ၊ စိုးရိမ်ငိုကြွေးရခြင်း၊ ကိုယ်ဆင်းရဲ စိတ်ဆင်းရဲရခြင်း၊ စိတ်နှလုံး ပင်ပန်းရခြင်း သဘောရှိကုန်သော သတ္တဝါတို့အား ငါတို့သည် မစိုးရိမ်ရမူ ကောင်းလေစွ၊ မငိုရပါမူ ကောင်းလေစွ၊ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း မဖြစ်ရပါမူ ကောင်းလေစွ၊ စိတ်နှလုံးမသာယာခြင်း၊ စိတ်၏ လွန်စွာပင်ပန်းခြင်း မရှိပါမူ ကောင်းလေစွ” ဤသို့အားဖြင့် မရနိုင်သည်ကို တောင့်တခြင်း၊ တောင့်တပါလျက် မရနိုင်ခြင်းသည် “မံ ပိစ္ဆံ န လဘထိ” မည်၏။

ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ အဓိပ္ပာယ်

ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးဟူသည် ဥပါဒါနိန်၏ အာရုံဖြစ်သော ရုပ်အစုအဝေး၊ ရူပက္ခန္ဓာ၊ ဝေဒနာ အစုအဝေး ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၊ သည-အစုအဝေး သညာက္ခန္ဓာ၊ သင်္ခါရ အစုအဝေး သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၊ ဝိညာဉ်အစုအဝေး ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၊ ဤသည်တို့ကို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးဟု ဆိုအပ်၏။ ဤအလုံးစုံကား ဒုက္ခသစ္စာကို ရှုမှတ်ပုံတည်း။

သမုဒယသစ္စာကို ရှုမှတ်ခြင်း

ဒုက္ခဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော တဏှာသည် သမုဒယသစ္စာ မည်၏။ တဏှာသည် တစ်ဖန် ဘဝသစ်ကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ပြင်းစွာ တပ်မက်တတ်၏။ ထိုထိုအာရုံ၌ အလွန်နှစ်သက်တတ်၏။ ထိုတဏှာသည်—

(၁) ကာမတဏှာ၊

(၂) ဘဝတဏှာ၊

(၃) ဝိဘဝတဏှာ-

ဟူ၍ သုံးမျိုးရှိသည်။

အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားကို တပ်မက်သော တဏှာ၊ ကာမဘုံ ကာမဘဝကို တပ်မက်သော တဏှာသည် ကာမတဏှာ မည်၏။

မသေမကြေ မပျက်မစီးဘဲ အမြဲတမ်းဖြစ်လိုသော တဏှာ၊ လောကီအသက်ကို လိုချင်သော တဏှာ၊ သက်တမ်းရှည်သော ရူပဗြဟ္မာ၊ အရူပဗြဟ္မာဘုံ ဘဝကို ထောင့်တသော တဏှာသည် ဘဝတဏှာ မည်၏။ အသက်ရှင် နေလိုမှုသည် ဘဝတဏှာ မည်၏။

အသက်မရှင် နေလိုမှု သတ်သေလိုမှု ဆန္ဒသည် ဝိဘဝတဏှာ မည်၏။ သေပြီးနောက် ဘယ်ဘဝကိုမျှ မရောက်လို ဘဝပြတ်လိုသော တဏှာသည် ဝိဘဝတဏှာမည်၏။ သေပြီးနောက် ဘဝပြတ်သည်ဟု ယူဆသော ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်တွဲသော တဏှာသည် ဝိဘဝတဏှာ မည်၏။

မျက်စိသည် ချစ်အပ် သာယာအပ်သော သဘောရှိ၏။ နား၊ နှာခေါင်း၊ လျှာ၊ ကိုယ်ကာယ၊ စိတ်မနှောသည် ချစ်အပ် သာယာအပ်သော သဘောရှိ၏။ ဤမျက်စိ စသော တရားခြောက်ပါး၌ တွယ်တာကပ်ငြိမှု တဏှာသည် ဖြစ်၏။ ယင်းမျက်စိ စသည်တို့၌ တဏှာသည် အဖန်တလဲလဲ ဖြစ်၍ တည်၏။

ငါ၏ မျက်လုံးသည် ကြည်လင်ဝင်းပသည်။ မှန်ကြည့်လျက် မိမိမျက်လုံးကို သာယာ၏။ ရွှေဗိမာန်၌ ခြင်္သေ့ခံသော လေသွန်ပြတင်းကို ဖွင့်လှစ်ဟင်းသကဲ့သို့ ထင်ရ၏။

ငါ၏ နားသည် အလွန်လှ၏။ ကျွမ်းကျင်သော ပန်းထိမ်ဆရာပြုလုပ် ထားသော ငွေပိုက်ခေါင်းနှင့် တူ၏။ မိမိနားကို ကြည့်၍ သာယာတပ်မက်မှု ဖြစ်၏။

ငါ၏ နှာခေါင်းသည် အလွန်လှ၏။ နှာတံပေါ်သည်။ နှာဘံမှာ တင်ထား သကဲ့သို့ ထင်ရသည်။ ဤသို့လျှင် နှာခေါင်းနှာဘံ၏ အလှကို သာယာတတ် ကြသည်။

ငါ၏ နှုတ်ခမ်းသည် နိရဲလှပ၏။ ထူးများသည် ပုလဲသွယ်ကဲ့သို့ လှသည်။ ပြုံးလိုက်သည့်အခါ သုံးရက်လကဲ့သို့ နှုတ်ခမ်းသည် ကောယုံတက်နေသည်။ လျှာမှာ ကမ္မလာနီကဲ့သို့ နူးညံ့ပျော့ပျောင်းလျက် အနီရောင် သမ်းနေသည်။ ဤသို့ လျှာနှင့် ဆက်စပ်၍ သာယာမှု ဖြစ်တတ်သည်။

ငါ၏ ကိုယ်ကာယသည် အင်ကြင်းပင်ပျိုကဲ့သို့ သွယ်လျနေသည်။ ရွှေတိုင် လုံးကြီးကဲ့သို့ မားမားမတ်မတ် ရှိသည်။ ကိုယ်ကာယ သွယ်ပျောင်း နွဲ့နှောင်း သည်။ သန်မာထွားကျိုင်းသည် စသည်ဖြင့် သာယာတပ်မက်ကြသည်။

ငါ၏ စိတ်သည် သူတစ်ပါးစိတ်နှင့် မတူ၊ မြင့်မြတ်သည်။ ရက်စရာသည်၊ ဖော်ရွေသည်၊ ဖြောင့်မတ်သည်။ အနစ်နာခံသည် စသည်ဖြင့် မိမိစိတ်ကို အကောင်းဆုံး ထင်မှတ်၍ ချီးကျူးနေတတ်သည်။ ဤသို့ စိတ်ကို သာယာ တပ်မက်ကြသည်။

အဆင်း ရှုပါရုံသည်လည်းကောင်း၊ အသံ သဒ္ဓါရုံသည်လည်းကောင်း၊ အတွေ့အထိ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် လည်းကောင်း၊ စိတ်ကူးအာရုံ ဓမ္မာရုံသည် လည်းကောင်း ချစ်နှစ်သက်ဖွယ် သာယာဖွယ် သဘောရှိ၏။ ဤရှုပါရုံစသည်တို့၌ တဏှာသည် ဖြစ်ရ၏။ အကြိမ်ကြိမ် ထပ်၍ ဖြစ်၏။

မြင်သိစိတ်၊ ကြားသိစိတ်၊ နံသိစိတ်၊ အရသာသိစိတ်၊ ထိသိစိတ်၊ ကြံသိစိတ် တို့သည် ချစ်နှစ်သက်ဖွယ် သာယာဖွယ် သဘောရှိ၏။ ဤဝိညာဉ် ခြောက်ပါး၌ သာယာတပ်မက်မှု တဏှာဖြစ်၏။ အကြိမ်ကြိမ် ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်၏။ မျက်စိဖြင့် အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း၊ ယင်းတွေ့ထိမှုကြောင့် ခံစားမှု ဝေဒနာဖြစ်ခြင်း၊ နားဖြင့် အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း၊ ယင်းတွေ့ထိမှုကြောင့် ခံစားမှု ဝေဒနာဖြစ်ခြင်း၊ နှာခေါင်းဖြင့် အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း၊ ယင်းတွေ့ထိမှုကြောင့် ခံစားမှု ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်း၊ လျှာဖြင့် အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း၊ ယင်းတွေ့ထိမှုကြောင့် ခံစားမှု ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်း၊ ကိုယ်ကာယဖြင့် အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း၊ ယင်းတွေ့ထိမှုကြောင့် ခံစားမှု ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်း၊ စိတ်မနောဖြင့် အာရုံကို တွေ့ထိခြင်း၊ ယင်းတွေ့ထိမှုကြောင့် ခံစားမှု ဝေဒနာ ဖြစ်ခြင်း၊ ဤတွေ့ထိမှုနှင့် ခံစားခြင်းတို့သည် ချစ်နှစ်သက်ဖွယ် သာယာ ဖွယ် သဘောရှိကုန်၏။ ဤတွေ့ထိမှုနှင့် ခံစားခြင်းတို့၌ သာယာတပ်မက်ခြင်း တဏှာသည် အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ရ၏။

အဆင်းရုပ်ကို မှတ်သားခြင်း၊ အသံရုပ်ကို မှတ်သားခြင်း၊ အနံ့ရုပ်ကို မှတ်သားခြင်း၊ အရသာရုပ်ကို မှတ်သားခြင်း၊ အတွေ့အထိရုပ်ကို မှတ်သားခြင်း၊ စိတ်ကူးအာရုံကို မှတ်သားခြင်း၊ ဤအမှတ်သညာ အားလုံးတို့သည် ချစ်နှစ်သက်ဖွယ် သာယာဖွယ် သဘောရှိကုန်၏။ ဤအမှတ်သညာတို့၌ တပ်မက်မှု တဏှာ ဖြစ်ရ၏။ တဏှာသည် အကြိမ်ကြိမ် ဖြစ်၏။

ဗုဒ္ဓသာသနာထက်ပွဲကျမ်း (၅) ၁၉-ပ-မ-သ-၈

ရူပါရုံအပေါ်၌ ထားသော စေတနာ၊ သဒ္ဓါရုံအပေါ်၌ ထားသော စေတနာ၊ ဂန္ဓာရုံအပေါ်၌ ထားသော စေတနာ၊ ရသာရုံအပေါ်၌ ထားသော စေတနာ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံအပေါ်၌ ထားသော စေတနာ၊ ဓမ္မာရုံအပေါ်၌ ထားသော စေတနာ တို့သည် ချစ်နှစ်သက်အပ် သာယာအပ်သော သဘောရှိကုန်၏။ ထိုစေတနာတို့၌ တဏှာသည် အကြိမ်ကြိမ် ဖြစ်၏။

အဆင်း၌ တပ်မက်သော တဏှာ၊ အသံ၌ တပ်မက်သော တဏှာ၊ အနံ့၌ တပ်မက်သော တဏှာ၊ အရသာ၌ တပ်မက်သော တဏှာ၊ အတွေ့အထိ၌ တပ်မက်သော တဏှာ၊ စိတ်ကူးအာရုံ၌ တပ်မက်သော တဏှာ၊ ဤတဏှာတို့သည် ချစ်နှစ်သက်အပ်သော သာယာအပ်သော သဘောရှိကုန်၏။ ဤတဏှာတို့၌ နာဂ်ပွား ငယ်ဆင့်၍ တဏှာဖြစ်ပြန်သည်။

အဆင်းကို ကြံစည်ခြင်း သုံးသပ်ခြင်း၊ အသံကို ကြံစည်ခြင်း သုံးသပ်ခြင်း၊ အနံ့ကို ကြံစည်ခြင်း သုံးသပ်ခြင်း၊ အရသာကို ကြံစည်ခြင်း သုံးသပ်ခြင်း၊ အတွေ့အထိကို ကြံစည်ခြင်း သုံးသပ်ခြင်း၊ စိတ်ကူးအာရုံကို ကြံစည်ခြင်း သုံးသပ်ခြင်း ဤကြံစည် သုံးသပ်မှုတို့သည် ချစ်နှစ်သက်အပ် သာယာအပ်သော သဘောရှိကုန်၏။ ဤကြံစည်သုံးသပ်မှု၌ တဏှာသည် ဖြစ်ပေါ်၍ အကြိမ်ကြိမ် ဖြစ်၏။

ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း သမုဒယသစ္စာကို ရှုမှတ်ပုံတည်း။

နိရောဓသစ္စာကို ရှုမှတ်ခြင်း

ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းခြင်းကို နိရောဓသစ္စာဟု ခေါ်သည်။ ဒုက္ခဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း တဏှာသမုဒယ ချုပ်ငြိမ်းလျှင် အကျိုး ဖြစ်သော ဒုက္ခသစ္စာလည်း ချုပ်ငြိမ်းလေသည်။ တဏှာသမုဒယ မဖြစ်လျှင် ဒုက္ခလည်း မဖြစ်တော့ချေ။ တဏှာသမုဒယ မရှိလျှင် ဒုက္ခလည်း မရှိတော့ချေ။ ထို့ကြောင့် နိရောဓသစ္စာ ဟူသည် ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ထိုထိုတဏှာ၏ အကြွင်းမဲ့ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၊ တပ်မက်မှု ကင်းခြင်း၊ စွန့်ခွါခြင်း၊ ဝေးစွာစွန့်ခွါခြင်း၊ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ မကပ်ငြိခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုတဏှာသည် အဘယ်နေရာ၌ ပယ်အပ်သည် ဖြစ်၍ ပျောက်သနည်း။ အဘယ်နေရာ၌ ချုပ်ငြိမ်းသနည်း။

ယခင်ပြဆိုခဲ့သော မျက်စိနားစသော အတွင်းအာယတနခြောက်ပါး၊ အဆင်း စသော အပြင်အာယတနခြောက်ပါး၊ မြင်သိစိတ် စသော ဝိညာဏ်ခြောက်ပါး၊ မျက်စိဖြင့် ထိတွေ့မှု စသော ထိတွေ့မှု ဖဿခြောက်ပါး၊ မျက်စိဖြင့် ထိတွေ့ ခံစားခြင်း စသော ခံစားမှုဝေဒနာ ခြောက်ပါး၊ အဆင်းကို မှတ်သားခြင်း စသော မှတ်သားမှု သညာခြောက်ပါး၊ ရူပါရုံ၌ ထားရှိသော စေတနာ စသော

မဂ္ဂသစ္စာ

စေတနာခြောက်ပါး၊ ရူပါရုံ၌ တပ်မက်သော တဏှာခြောက်ပါး၊ ရူပါရုံစသည်၌ ကြံစည်မှုဟူသော ဝိတက်ခြောက်ပါး၊ ရူပါရုံ စသည်ကို သုံးသပ်မှုဟူသော ဝိစာရခြောက်ပါး၊ ဤတရားတို့သည် ချစ်နှစ်သက်အပ်သော သာယာအပ်သော သဘောရှိကုန်၏။ တဏှာကို ပယ်လိုသည်ရှိသော် ဤတရားတို့၌ တပ်မက်မှု တဏှာကို ပယ်ရမည်။ တဏှာချုပ်သည်ဆိုရာ၌ ဤတရားတို့၌ ဖြစ်ပေါ် လေ့ရှိသော တဏှာ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဖြစ်သည်။

ဤတဏှာချုပ်ငြိမ်းမှုသည် ဆင်းရဲဒုက္ခ ချုပ်ငြိမ်းမှု နိရောသေစွာ မှည်၏။

မဂ္ဂသစ္စာကို ရှုမှတ်ခြင်း

ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်သည် မဂ္ဂသစ္စာမှည်၏။ ယင်းအကျင့်မှာ ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော ဤမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးပင်တည်း။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တို့မှာ—

- (က) သမ္မာဒိဋ္ဌိ = မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင်၊
- (ခ) သမ္မာသင်္ကပ္ပ = မှန်ကန်သော အကြံအစည်၊
- (ဂ) သမ္မာဝါစာ = မှန်ကန်သော စကား၊
- (ဃ) သမ္မာကမ္မန္တ = မှန်ကန်သော အလုပ်၊
- (င) သမ္မာအာဇီဝ = မှန်ကန်သော အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှု၊
- (စ) သမ္မာဝါယာမ = မှန်ကန်သော အားထုတ်မှု လုံ့ လင်္ဂီရိယ၊
- (ဆ) သမ္မာသတိ = မှန်ကန်သော ဆင်ခြင်စောက်မေ့မှု သတိ၊
- (ဇ) သမ္မာသမာဓိ = မှန်ကန်သော တည်ကြည်မှု—

တို့ဖြစ်သည်။

မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင်ဟူသည် ဆင်းရဲဒုက္ခအမှန်ကို သိခြင်း၊ ဒုက္ခ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို သိခြင်း၊ ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို သိခြင်း၊ နိဗ္ဗာန် ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းကို သိခြင်းတို့ပင်တည်း။

မှန်ကန်သော အကြံအစည်ဟူသည် ကာမဂုဏ်ကို စွန့်လွှတ်ရန်၊ တောထွက် တရားကျင့်ရန် ကြံစည်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးချမ်းသာစေရန် ကြံစည်ခြင်း၊ သူတစ်ပါး ကောင်းကျိုးကို ကြံစည်ခြင်းတို့ပင်တည်း။

မှန်ကန်သော စကားဟူသည် လိမ်လည်ပြောဆိုခြင်း၊ ကုန်းတိုက်စကားပြော ဆိုခြင်း၊ ဆဲရေးကြိမ်းမောင်းခြင်း၊ ပြန်ဖျင်းသော စကားပြောဆိုခြင်းတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းပင်တည်း။

မှန်ကန်သော အလုပ်ဟူသည် သူ့ အသက်ကို သတ်ခြင်း၊ အရှင် ဓပေးသော ဥစ္စာကို ခိုးယူခြင်း၊ ကာမဂုဏ်တို့၌ မှားယွင်း ဖောက်ပြန်ခြင်းတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းပင်တည်း။

မှန်ကန်သော အသက်မွေးခြင်းဟူသည် မှားသော အသက်မွေးခြင်းကို ပယ်စွန့်၍ ကောင်းသော အသက်မွေးမှုဖြင့် အသက်မွေးခြင်းပင်တည်း။

မှန်ကန်သော အားထုတ်မှု လုံ့လဝီရိယဟူသည် မဖြစ်သေးသော အကုသိုလ် ယုတ်မာမှုတို့ကို မဖြစ်စေခြင်းငှာ လိုလား တောင့်တ၏၊ လုံ့လပြု၏၊ ဝီရိယကို ဖြစ်စေ၏၊ စိတ်ကို ချီးမြှောက်၏၊ ပြင်းထန်စွာ လုံ့လကို ပြု၏၊ ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိသော အကုသိုလ်ယုတ်မာမှုတို့ကို ပယ်ခြင်းငှာ တောင့်တ၏၊ အားထုတ်၏၊ လုံ့လပြု၏၊ စိတ်ကို ချီးမြှောက်၏၊ ပြင်းထန်စွာ လုံ့လကို ပြု၏၊ ဖြစ်ဖူးပြီးသော ကုသိုလ် တရားတို့ကို အစဉ်မပြတ် ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ် တည်စေခြင်းငှာ၊ မပျက်စေခြင်းငှာ အဆင့်ဆင့် တိုးပွားစေခြင်းငှာ၊ ပြန့်ပြောစေခြင်းငှာ ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြစ်စေခြင်းငှာ လိုလားတောင့်တ၏၊ လုံ့လပြု၏၊ ဝီရိယကို ဖြစ်စေ၏၊ စိတ်ကို ချီးမြှောက်၏၊ ပြင်းထန်စွာ လုံ့လပြု၏။

မှန်ကန်သော သတိဟူသည် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် လွန်စွာပူပန်သော လုံ့လရှိ၍ ပညာအဆင့်အခြင်နှင့် ပြည့်စုံ၍၊ ဘ တိနှင့် ပြည့်စုံ၍၊ သူတစ်ပါးစည်းစိမ်ကို လိုချင် ထပ်မက်မှုနှင့် စိတ်နှလုံးမသာယာမှုကို ပယ်ဖျောက်၍ ဤခန္ဓာကိုယ်၌ အဖန် တလဲလဲ၍ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ကို ပွား၏၊ ဝေဒနာကို အဖန် တလဲလဲ၍ ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ကို ပွား၏၊ စိတ်ကို အဖန်တလဲလဲ ၍ စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ကို ပွား၏၊ နိဝရဏ စသော တရားတို့ကို အဖန် တလဲလဲ၍ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်ကို ပွား၏၊ ဤသို့ သတိပဋ္ဌာန်တရားကို ပွားများခြင်းသည် သမ္မာသတိ=မှန်ကန်သော ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု မည်၏။

မှန်ကန်သော တည်ကြည်မှုဟူသည် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် အာရုံငါးပါး ကာမ ဂုဏ်တရားတို့မှ လည်းကောင်း၊ ကိလေသာစိတ်မှ လည်းကောင်း ကင်းဆိတ်၍ သာလျှင် အကုသိုလ်တရားမှ ကင်းဆိတ်၍ သာလျှင် ထိုကင်းဆိတ်မှုကြောင့် ပီတိ သုခတို့ဖြစ်ပေါ် လာ၏။ ထိုပီတိသုခရှိသော ဝိတက်၊ ဝိစာရရှိသော ပဌမဈာန်ကို ဝင်စား၍ နေ၏။

ထို့နောက် ဝိတက်၊ ဝိစာရ ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော မိမိကိုယ်တွင်း၌ ရှိသော စိတ်ကို ကြည်လင်စေ၍ နှစ်သက်မှု ချမ်းသာမှုနှင့် ပြည့်စုံသော ဓုတိယ ဈာန်ကို ဝင်စား၍ နေ၏။

တစ်ဖန် သတိပဋ္ဌာန်နှင့် ပြည့်စုံသည် ဖြစ်၍ နှစ်သက်မှု ပိတိကင်းသော ချမ်းသာ သုခကို နာမကာယဖြင့် ခံစားလျက် တတိယဈာန်ကို ဝင်စား၍ နေ၏။

ထို့နောက် သုခ ဒုက္ခနှစ်ပါးကို ပယ်၍ သောမနဿ ဒေါမနဿတို့ 'ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သော စင်ကြယ်သော သတိရှိသော စတုတ္ထဈာန်ကို ဝင်စား၍ နေ၏။

ဤသို့ဈာန်လေးပါးကို ဝင်စားနေခြင်းသည် သမ္မာသမာဓိ မှန်ကန်စွာ တည်ကြည်မှုဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် သစ္စာလေးပါး တရားတို့ကို မိမိသန္တာန်၌ လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးသန္တာန်၌ လည်းကောင်း၊ မိမိသုဘင်္ဂါပါး နှစ်ဦးသားတို့ သန္တာန်၌ လည်းကောင်း ရှုမှတ်ဆင်ခြင်၍ နေ၏။ ဤသစ္စာတရားတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းကို လည်းကောင်း၊ ပျက်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ဖြစ်ကြောင်း ပျက်ကြောင်းကို လည်းကောင်း ရှုမှတ်၍ နေ၏။ သစ္စာတရားတို့သည် ယောဂီ၏ဉာဏ်၌ ရှေးရှုထင်၍ အဖန်ဖန် အောက်မေ့ဆင်ခြင်၏။ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ကို စွဲမြဲခြင်းမပြု၊ ဘာကိုမျှ ငါ၊ ငါ့ဥစ္စာဟူ၍ မစွဲလမ်း၊ ဤသို့လျှင် သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို အဖန်တလဲလဲ ရှုဆင်ခြင်၍ နေရမည်။

သတိပဋ္ဌာန်တရားတော်အတွက် အာမခံချက်

ဤသတိပဋ္ဌာန် လေးပါးတို့ကို မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည့် အတိုင်း ပွားများအားထုတ် နေငြားအံ့၊ အလွန်အကြာဆုံး ခုနစ်နှစ်အတွင်း ဤဘဝ မျက်မှောက်သောကိလိန် အဖြစ်၌ ရဟန္တာ၊ သို့မဟုတ် အနာဂါမ် ဖြစ်လိတ္တံ့၊ ပညာဉာဏ်ပါရမီ ထက်မြက်၍ လုံ့လစိရိယကြီးမားသော ပုဂ္ဂိုလ်များအား ခြောက်နှစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ ငါးနှစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ လေးနှစ်ဖြင့် လည်းကောင်း၊ သုံးနှစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ နှစ်နှစ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထစ်နှစ်ဖြင့် လည်းကောင်း ထိုထက်လျော့နည်းပါမူ ခုနစ်လ၊ ခြောက်လ၊ ငါးလ၊ လေးလ၊ သုံးလ၊ နှစ်လ၊ တစ်လ လဝက်၊ အောက်ထစ်ဆုံး ခုနစ်ရက်၊ ဤသတိပဋ္ဌာန်တရား လေးပါးကို ဟောတော်မူသည့်အတိုင်း ပွားများ အားထုတ်ပါက ရဟန္တာ၊ သို့မဟုတ် အနာဂါမ် ကေန့်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး၏ အကျိုးကျေးဇူးများ

- ဤသတိပဋ္ဌာန်တရားတော်သည်—
- (၁) သတ္တဝါတို့ကို ကိလေသာမှ စင်ကြယ်စေခြင်း အကျိုးရှိ၏။
- (၂) စိုးရိမ်ခြင်း ငိုကြွေးခြင်းတို့ကို လွန်မြောက်စေနိုင်၏။

ဗုဒ္ဓသာသနာလက်စွဲကျမ်း

- (၃) ကိုယ်ဆင်းရဲမှု စိတ်ဆင်းရဲမှုတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေနိုင်၏။
- (၄) အရိယာမဂ်ကို ရစေနိုင်၏။
- (၅) နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုစေနိုင်၏။

(၁) သတ္တဝါတို့ကို ကိလေသာမှ စင်ကြယ်စေခြင်း

သတ္တဝါတို့၏ စိတ်သည် ရာဂ အစရှိသော အညစ်အကြေး၊ အသိဇ္ဈာ၊ ဝိသမလောဘ အစရှိသော အညစ်အကြေးတို့ဖြင့် ညစ်နွမ်းလျက် ရှိသည်။ ထိုညစ်နွမ်းနေသော သတ္တဝါတို့၏ စိတ်ကို စင်ကြယ်စေခြင်းငှာ သတိပဋ္ဌာန် လေးပါးကို ပွားများရသည်။ လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္မာတစ်သိန်းကာလအတွင်း၌ ပွင့်တော်မူခဲ့သော နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူသော ဘုရားရှင်တို့သည်လည်းကောင်း၊ ပစ္စေက ဗုဒ္ဓါတို့သည်လည်းကောင်း၊ မရေမတွက်နိုင်အောင် များပြားသော အရိယာ သာဝကတို့သည်လည်းကောင်း ဤသတိပဋ္ဌာန်လေးပါးကို ပွားများအားထုတ်မှု လမ်းစဉ်ဖြင့် စိတ်ကို ဖြူစင်စေခဲ့ကြလေသည်။

(၂) စိုးရိမ်ခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်းတို့ကို လွန်မြောက်စေခြင်း

မြတ်စွာဘုရားရှင် လက်ထက်တော်က သန္တတိ အမတ်ကြီးသည် အလွန် ချစ်မြတ်နိုးအောင်သော ကချေသည်မလေး မိမိမျက်စိအောက်၌ ရုတ်တရက် သေဆုံးသွားမှုကြောင့် လွန်စွာ စိုးရိမ်သောက ဖြစ်လျက် ရှိသည်။ အမတ်ကြီး သည် မြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်ကို နာကြားရ၍ စိုးရိမ်ပူဆွေးမှု သောကကို လှူမြှောက်လျက် ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်လေသည်။

ပဋ္ဌာစာရီသုဋ္ဌေးသမီးသည် မိဘမောင်ဖား လင်နှင့်သာတို့ တစ်ပြိုင်နက် သေဆုံးပျက်စီးခြင်းနှင့် တွေ့ကြုံရ၍ သောက ပရိဒေဝ ပြင်းထန်စွာ လှမ်းမှိုး နှိပ်စက်ခံရသဖြင့် သတိလက်လွတ် ရှူးသွပ် သွားခဲ့သည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ တရားတော်ကို နာယူရ၍ သောကပရိဒေဝကို ကျော်လွန်နိုင်ခဲ့သည်။

(၃) ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှုတို့ကို ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်း

ရုက္ခဝေဒနာနှင့် ဒေါမနဿဝေဒနာကို ပယ်ချိုး ချုပ်ငြိမ်းအောင် ပြုနိုင်ပုံကို အောက်ပါ ဝတ္ထုသာဓကများဖြင့် သိအပ်၏။—

သာဝတ္ထိပြည်၌ တိဿအမည်ရှိသော သူကြွယ်သည် ကုဋေလေးဆယ်သော ရွှေငွေတို့ကို ပယ်ဖုန်၍ ရဟန်းပြုကာ လူသူမနီး တောအုပ်ကြီးအတွင်း၌ သီတင်းသုံးနေ၏။ ညီငယ်၏ ဇနီး (ခယ်မ)သည် အရှင်တိဿ လူထွက်လာပါက ပစ္စည်းဥစ္စာများ ပြန်ပေးရမည်ကို စိုးရိမ်သဖြင့် သတ်ရန်ကြံစည်၏။ ခိုးသူငါးရာ တို့ကို ငှားရမ်း၍ ရှင်တိဿကို သတ်ရန် စေလွှတ်၏။ ခိုးသူတို့သည် မထေရ်ကို

ဝိုင်းထားကုန်၏။ ဘယ်အတွက် လာကြကုန်သနည်း ဒကာတို့ဟု မထေရ်က မေး၏။ သင့်ကို သတ်ရန် လာခဲ့ကြသည်ဟု ဖြေ၏။ မထေရ်က အာမခံရယူ၍ ငါ့အား ယနေ့ တစ်ညတာမျှ အသက်ရှင်ခွင့်ပေးပါဟု တောင်းဆို၏။ ဒုစိုရဟန်း ဤတောတိုင်း၌ သင့်အတွက် မည်သူက အာမခံမည်နည်းဟု မေး၏။ မထေရ် သည် ကျောက်တုံးကြီးကို ယူ၍ ပေါင်ရိုးနှစ်ချောင်းကို ရိုက်ချိုးပြီးလျှင် ဒါယကာတို့ ထွက်မပြေးနိုင်ရန် အာမခံလုံလောက်ပြီလော့ဟု ဆို၏။ ခိုးသူ တို့လည်း စကြိုဦး၌ မီးဖို၍ အိပ်လျက် စောင့်နေကြ၏။ မထေရ်သည် မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်သော နာကျင်မှု ဒုက္ခဝေဒနာကို ပယ်ခါ၍ (ဝါ) အာရုံပြုမှု၍ မိမိသီလကို ဆင်ခြင်သည်။ သီလစင်ကြယ်မှုကို အာရုံပြု၍ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှု ဖြစ်လာ သည်။ အာဗုံအတိုင်း ဝိပဿနာပွားများလျက် ညဉ့်သုံးယံ ထိလုံး ရဟန်း တရားကို အားထုတ်၍ အရှုတ်တက်သည်ရှိသော် ရဟန္တာ ဖြစ်လေ၏။

ဤကား ဒုက္ခဝေဒနာကို လွန်မြောက်ပုံသည်။

အခြားဝတ္ထုသာကေမှာ ရဟန်းသုံးဆယ်တို့သည် မြတ်စွာဘုရားထံတော်မှ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူ၍ တောကျောင်း၌ ဝါကပ်ကြကုန်၏။ ညဉ့်သုံးယံပတ်လုံး ရဟန်းတရားကိုသာ အားထုတ်ရမည်။ အချင်းချင်း ကူးလူးဆက်ဆံမှု မပြုရဟု ကတိထားကုန်၏။ မိုးသောက်ချိန်၌ ကျားတစ်ကောင်သည် လာ၍ ရဟန်း တစ်ပါးကို ကိုက်ချီသွားလေသည်။ ကျားကိုက်ခံရသော ရဟန်းသည် ငါ့ကို ကျားချီသွားပြီဟု ဟစ်အော်ပြောဆိုခြင်းမရှိ၊ ကျန်သော ရဟန်းတို့ အနှောင့် အယှက် မဖြစ်စေရန် ကြိတ်မှိတ် သည်းခံ၍ အသေခံခဲ့သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ဆယ်ပါးခန့် ကျားစားခံရသောအခါ ကတိကဝတ်ကို ပြင်၍ ကျားကိုက်ခံရလျှင် အချင်းချင်း ပြောရမည်ဟု ကတိထားကုန်၏။ ထိုအခါ ရဟန်းငယ်တစ်ပါးကို ကျားဆွဲလေသည်။ ထိုရဟန်းက ကျားကျားဟု အော်၏။ ရဟန်းများသည် တောင်ဝှေး မီးရှူးတိုင်တို့ကို ကိုင်၍ ထိုရဟန်း လွတ်မြောက်စေရန် ကျားနောက်သို့ လိုက်ကြကုန်၏။ ကျားသည် ရဟန်းများ မထောက်နိုင်သည့် ချောက်ကမ်းပါးပြတ် တစ်နေရာသို့ ခုန်တက်၍ ရဟန်းငယ်ကို ခြေဖမိုးမှ စ၍ စားလေ၏။ ကျန်သော ရဟန်းများက—

“အိုသူတော်ကောင်း ယခုအခါ ငါတို့သည် ဘာမျှ မတတ်နိုင်၊ ရဟန်းတို့၏ ထူးခြားချက်သည် ဤလိုနေရာမျိုး၌ ထင်ရှားပါ၏”-

ဟု ဆိုကြကုန်၏။ ထိုရဟန်းငယ်သည် ကျားပါးစပ်ဝ၌ ထုံးလုံးလဲလျက် နာကျင်မှုဝေဒနာကို ပယ်ခါ၍ ဝိပဿနာကို ပွားများနေ၏။ ခြေချင်းဝတ်ကို ကျားစားပြီးသောအခါ သောတာပန် ဖြစ်လေ၏။ ဒူးဆစ်ကို ကျားစား

ပြီးသောအခါ သကဒါဂါမ် ဖြစ်လေ၏။ ချက်တိုင်အောင် စားပြီးသောအခါ အနာဂါမ် ဖြစ်လေ၏။ ရင်ဝရောက်၍ နှလုံးသား ဒ. စား မခံရမီ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်လေ၏။

အခြားသော ဝတ္ထုသဘာဝမှာ ပီတမလ္လမည်သော မထေရ်သည် လူဝတ် ကြောင် ဖြစ်စဉ်က တိုင်းသုံးတိုင်းတို့၌ တံခွန်စိုက် ဗိုလ်စွဲသော လက်ဇ္ဈေ သမားကြီးဖြစ်သည်။ ထမ္မပဏ္ဍိကျွန်း၌ ဘုရင်၏ ချီးမြှောက်မှုကို ခံရသည်။ ထစ်နေသောအခါ မဟာဝိဟာရ ကျောင်းတော်အနီး ဖြတ်သန်းသွားစဉ်—

“ရှုပ် ဘိက္ခဝေ န တုမှာကံ”

ရှုပ်သည် သင့်ဥစ္စာ မဟုတ်၊ ရုပ်ကို ပယ်ဖွန့်လော့—

ဟု တရားသံကို ကြား၍ ရဟန်းပြုခဲ့လေသည်။ ရဟန်းပြုပြီးနောက် တောရ ဆောက်တည်၍ ရဟန်းတရား အားထုတ်နေစဉ် အချိန်၌ မထေရ်ကို သမင်မှတ်၍ မုဆိုးသည် လှံဖြင့် ပစ်လွတ်ထိုးလိုက်၏။ မကေရ်သည် အဖော် ရဟန်းတို့အား အသိမပေးဘဲ လှံကို နတ်၍ အနာဝကို မြက်ဖြင့် ပိတ်ဆိုပြီးလျှင် ဝိပဿနာကို ပွားများ၏။ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီးသောအခါမှ ရဟန်းတို့ကို ချောင်းဟန် သဖြင့် ခေါ်ယူ၍ ဥဒါန်းစကား ကျူးရင့်လေတော့သည်။

သိကြားမင်းသည် သေရအံ့သော နိမိတ်ငါးမျိုးကို တွေ့မြင်ရသောအခါ ငါ၏ သက်တမ်း ကုန်ပြီဟု သိ၍ သိကြားမင်းဘဝ သိကြားမင်းစည်းစိမ်ကို လက်လွှတ် ဆုံးရှုံးရမည်ကို ထိတ်လန့် စိုးရိမ်လျက် ဗုဒ္ဓဂိုဏ်းပြည် ဂိဇ္ဈကုန်တောင်ခြေ ဣန္ဒသာလ (နှံပင်) လိုက်၍ သီတင်းသုံး နေတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားထံ ချဉ်းကပ် ဖူးမြော်၍ အမေးပြဿနာများကို မေးလျှောက်လေသည်။

မြတ်စွာဘုရားသည် ဝေဒနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ဟောကြားတော် မူ၏။ ပြဿနာ ဖြေကြားပြီးသည်၏ အဆုံး၌ သိကြားမင်းသည် သောတာပတ္တိ ဖိုလ်သို့ ရောက်၏။ သိကြားမင်းသည် ထိုနေရာမှာပင် စုတေ၍ သိကြားအဖြစ် ပြန်ဖြစ်၍ ပကတိအတိုင်း တည်ရှိလေ၏။ ထိုင်ရာမထ တစ်ထိုင်တည်းမှာပင် သိကြားသေ၍ သိကြားပြန်ဖြစ်သည်။

ဤသို့လျှင် ကိုယ်ဆင်းရဲမှု စိတ်ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿတို့ ချုပ်ငြိမ်း ကြောင်း တရားလမ်းစဉ် ဖြစ်ပေသည်။ ဤ သတိပဋ္ဌာန်တရား ကျင့်စဉ်သည် နိဗ္ဗာန်ရောက်ရန် တစ်ကြောင်းတည်းသော ခရီးဟု မှတ်ယူလျက် ရိရိသေသေ လေးလေးစားစား အားတက်သရော ပွားများကျင့်သုံး အားထုတ်ကြရမည် ဖြစ်သည်။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်

ရုပ်နာမ်ဘို့ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းကို သိမြင်သောဉာဏ်သည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် မည်၏။ (ဥဒယဗ္ဗယ=ဥဒယ+ဝယ၊ ဥဒယ=ဖြစ်ခြင်း+ဝယ=ပျက်ခြင်း)

သမ္မသနဉာဏ် အစပိုင်း၌ ဝိပဿနာ စတင် အားထုတ်ခါစ ဖြစ်၍ ဉာဏ်နု သေးသည်။ ဉာဏ်နုစဉ်ကာလ၌၊ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ-ဟု ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် မသိသေး။ ရံခါ နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တ-ဟု ထင်မှတ်၍ ထိုရုပ်နာမ် တို့ကို လိုချင်တပ်မက်မှု ဖြစ်နိုင်သေး၏။ သမ္မသနဉာဏ် ရင့်ကျက်ပြည့်စုံလာသော အခါ၌မူ အထူးကြောင့်ကြ မစိုက်ရဘဲ မိမိရှုမှတ်နေသော ရုပ်တရား နာမ်တရား တို့ကို မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ ငါမဟုတ်ဟု ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိမြင် သဘောကျလာသည်။ ထိုရုပ်နာမ်တို့ကို နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တ-ဟု ထင်မှတ်ခြင်း မရှိတော့ချေ။ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘောကို အထူး ကြောင့်ကြစိုက် မနေရတော့ဘဲ အလိုလို ဉာဏ်၌ ထင်မြင်နေ၏။

စက်ဘီးစီး ကျွမ်းကျင်လာသောအခါ စက်ဘီးမလဲစေရန် အထူးကြောင့်ကြ စိုက်ရန် မလိုတော့ဘဲ စိတ်သွားတိုင်း ကိုယ်ပါ ဖြစ်၍ လိုသလို ယိမ်းနိုင် ယိုင်နိုင် လှည့်နိုင် ကွေ့နိုင် နွေးနိုင် မြန်နိုင် ဖြစ်လာသကဲ့သို့ ဝိပဿနာရှုရာ၌လည်း ဉာဏ်ရင့်ကျက်လာသောအခါ အထူးကြောင့်ကြ မစိုက်ရတော့ဘဲ ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ပျက်တိုင်း ဖြစ်ပျက်တိုင်း ပေါ်လာတိုင်း ပေါ်လာတိုင်း မလွတ်တမ်း ရှုမှတ်နိုင်လေတော့သည်။ ဤကဲ့သို့ အထူးကြောင့်ကြ မစိုက်ရဘဲ ဝိပဿနာ ရှုနိုင်မှုကို ဝိပဿနပေက္ခာ-ဟု ခေါ်သည်။

ဝိပဿနပေက္ခာဉာဏ်အဆင့်သို့ ရောက်လာသောအခါ ဖြစ်ဆဲ ရုပ်နာမ်တို့၏ ပြောင်းလဲပျက်စီးမှုကို သိမြင်လာ၏။ ထိုသိမြင်မှုသည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် မည်၏။

ရုပ်နာမ်တို့ကို ရှုမှတ်တိုင်း ရှုမှတ်တိုင်း ဘွားခနဲ ဘွားခနဲ ပေါ်လာသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ခေါင်းပြု၍ ခေါင်းပြု၍ ပေါ်လာသကဲ့သို့လည်းကောင်း ရုပ်နာမ်၏ အစဖြစ်ပေါ်ခြင်း ဥဒယသည် ဉာဏ်၌ ထင်လာ၏။ ရိပ်ခနဲ ရိပ်ခနဲ လွင့်ပျောက်သွားသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ဖယောင်းတိုင် မီးတောက်ကလေးများ ဟုတ်ခနဲ ဟုတ်ခနဲ ငြိမ်းပျောက်သွားသကဲ့သို့ လည်းကောင်း ရှုမှတ်နေသော ရုပ်နာမ်၏အဆုံး ရုပ်နာမ်၏ ပျက်မှုသည် ဉာဏ်၌ ထင်ရှားလာ၏။ ဤကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်၏ အစနှင့် အဆုံး (ဖြစ်မှုနှင့် ပျက်မှု) တို့ကို သိမြင်ခြင်းသည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် မည်၏။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် အာပိုင်း၌ ခဏပစ္စုပ္ပန်ကို မမြင်နိုင်သေး၊ သန္တတိပစ္စုပ္ပန်ဟု ခေါ်သော ရုပ်အစဉ်အတန်း၊ နာမ်အစဉ်အတန်း တစ်ခု၏ အစနှင့် အဆုံးကိုသာ ဖြစ်ခြင်းနှင့် ပျက်ခြင်းကိုသာ မြင်၏။ ဥပမာ-ထိုင်ရုပ်နှင့် ထရုပ် အပြောင်းအလဲ ဖြစ်သည့်အခါ ထိုင်ရုပ်၌လည်း ရုပ်ဖြစ်စဉ် အမြောက်အမြား ပါဝင်၏။ ထရုပ်၌လည်း ရုပ်ဖြစ်စဉ် အမြောက်အမြား ပါဝင်၏။ သို့ရာတွင် အစဉ်အဆုံး ထိုင်ခြင်းနှင့် နောက်ဆုံးတင် ထိုင်ရာမှ ထခြင်း ဤသို့ အစနှင့် အဆုံး ရှစ်ခုကိုသာ ပြောင်းလဲသည်ကို တွေ့မြင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုင်ရုပ်၏ အစနှင့် အဆုံး၊ ဖြစ်ခြင်းနှင့် ပျက်ခြင်းကို သိသော ဉာဏ်သည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဖြစ်သည်။ ထိုထိုင်ရုပ်အတွင်းမှာပင် လက်ဖျစ်တစ်တွက် လျှပ်တစ်ပြက်အတွင်း၌ ကုဋေ တစ်သိန်း မကသော ရုပ်နာမ်များ ဖြစ်ပျက်နေကြသည်ကိုမူ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ရင့်သန်လာမှသာလျှင် သိမြင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

နေပူထဲ၌ နေစဉ် အပူရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ နေရိပ်ထဲ၌ နေစဉ် အအေးရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ အလင်း နေထဲ၌ နေစဉ် အလင်းရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ အမှောင်ထဲ၌ နေစဉ် အမှောင်ရုပ် ဖြစ်စဉ်၊ သမင်းဆာနေစဉ် ဆာရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ ထမင်းဝ နေစဉ် ဝရုပ်ဖြစ်စဉ်၊ ဤသို့ ဖြစ်စဉ်များ ကို သန္တတိဟု ခေါ်သည်။ ဝိပဿနာရှုခါစ၌ သန္တတိပစ္စုပ္ပန်ကိုသာ သိမြင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ခဏပစ္စုပ္ပန်ကိုမူ ဉာဏ်ရင့်သန်အားကောင်းလာမှ သိမြင်နိုင်သည်။

လက်ကို ကွေးရာ၌ စတင်ကွေးသည်မှ ကွေးပြီးသည်အထိ ကွေးရုပ်တစ်ခု သန္တတိပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သည်။ ယင်းကွေးရုပ်တစ်ခုအတွင်း၌ အကြိမ်ပေါင်းများစွာ တစ်ဆင့်ချင်း ကွေးလာပုံကို ရိပ်ခနဲ ရိပ်ခနဲ အပိုင်းပိုင်း ပြတ်၍ ထင်မြင်လာလျှင် ခဏပစ္စုပ္ပန်ရုပ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းကို မြင်သည်ဟု မှတ်ရမည်။

မိုးရွာသည့်အခါ ရေမျက်နှာပြင်ပေါ်သို့ မိုးရေပေါက် အမြောက်အမြား ကျလာသည်ကို တစ်ပေပတ်လည်ခန့် အကွက်အတွင်း၌ စူးစိုက်ကြည့်ရှုပါ။ မိုးရေ ပေါက်များကျလာ၍ ရေပလုံစီများ ဖြစ်ပေါ်လာမည်၊ ချက်ချင်းလိုပင် ပလုံစီ များ ပေါက်ကွဲပျက်စီးသွား၏။ ထိုရေပလုံစီများ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းကို ဉာဏ်၌ စွဲမြဲထင်မြင်အောင် ရှု၍ မိမိကိုယ်ခန္ဓာကို ဉာဏ်ဖြင့် စူးစိုက်ရှုမှတ်ရမည်။ ခန္ဓာကိုယ် အတွင်း၌ တလှုပ်လှုပ်တရွရွဖြစ်နေမှုကို ဉာဏ်ဖြင့် သိရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုင်နေ သည့်အခါ ကြမ်းပြင်၊ သို့မဟုတ် ကုလားထိုင်နှင့် ထိနေသည့် အပိုင်းကို အာရုံ စူးစိုက်ရှုမှတ်ရမည်။ ကိုယ်အလေးချိန် ဖိထားသဖြင့် တွန်းကန်ထောက်ကန်သော ဝါယောဓာတ် လှုပ်ရှားမှုများ ပူနွေးမှု တေဇောဓာတ်များ တရွရွဖြစ်ပျက်နေ သည်ကို သမာဓိအားကောင်းလျှင် ကောင်းသလောက် အသေးစိတ် မြင်နိုင် ပေသည်။ ကုလားထိုင်၊ သို့မဟုတ် နွှံ့ကြမ်းပြင်နှင့် ထိနေမှု ဖဿသဘောကို လည်းကောင်း၊ ထိသံမှု ဝိညာဏ်ကိုလည်းကောင်း စူးစိုက်ရှုမှတ်နိုင်သည်။

ရွှေသွင်းရွှေထုတ်ရာ၌ လောဘုခေါ်သော အဏုမြူရုပ်များသည် နှာခေါင်းကို အမြောက်အမြား ထိခိုက်တိုးဝေ့ သွားသည်ကို သမာဓိအားကောင်းလျှင် ကောင်းသလောက် မြင်နိုင်သည်။ ခန္ဓာကိုယ်တစ်နေရာရာကို အာရုံစူးစိုက်ထား ပါက တေဇောဓာတ်များ တရှိန်ရှိန်ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို လည်းကောင်း၊ ဝါယော ဓာတ်များ ထကြွလှုပ်ရှားနေသည်ကို လည်းကောင်း စတုန်နိုင်သည်။

ဝိပဿနာရှုနေစဉ် ခန္ဓာကိုယ်တစ်နေရာ၌ ယားယံမှုဖြစ်ပေါ်လာပါက ထို ယားယံမှုကို ကုတ်ဖဲ့ကုတ်ခြစ်၍ မဖျောက်ရ။ ယားသည့်နေရာကို ဉာဏ်ဖြင့်စူးစိုက် ကြည့်ရှု လေ့လာရမည်။ ယားယံသည့်ရုပ်များ တရွရွ တလှုပ်လှုပ် ဖြစ်ပေါ်လိုက် ပျောက်ကွယ်သွားလိုက် ဒီရေလှိုင်းကဲ့သို့ တက်လာလိုက် ကျသွားလိုက် ဖြစ်နေ သည်ကိုရှုမှတ်ရမည်။ ထိုသို့ ရှုမှတ်ရင်း အမြဲမရှိ၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ အစိုးမရဟု ရှုမှတ် ရမည်။ နိုင်နင်းအောင် ရှုမှတ်နိုင်လျှင် ယားယံသည့်ဝေဒနာသည် အနိစ္စသဘော ဖြစ်သည့်အလျောက် ချုပ်ငြိမ်း ပျောက်ကွယ်သွားလိမ့်မည်။ အတန်ကြာ၍ ညောင်းညာ ကိုယ်ခဲလာလျှင် ထိုညောင်းညာသည့်နေရာ ကိုက်ခဲသည့်နေရာကို အာရုံစူးစိုက်၍ သတိချပ်ကာ ရှုမှတ်ရမည်။ ညောင်းညာကိုက်ခဲခြင်းသည် အမြဲမရှိ၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ အစိုးမရခြင်းဟု ဆင်ခြင် ရှုမှတ်ရမည်။ နိုင်နင်းအောင် ရှုမှတ်နိုင်လျှင် ညောင်းညာကိုက်ခဲမှုသည် မကြာမီ ချုပ်ငြိမ်း ပျောက်ကွယ် သွားလိမ့်မည်။

သတ္တဝါတို့သည် ရွှေအသိနှင့် နောက်အသိကို ပေါင်းစပ်တွဲစပ်လေ့ရှိကြသည်။ မျက်စိသည် အဆင်းကိုမြင်ရာ၌ တစ်စက္ကန့်အတွင်း အကြိမ်ပေါင်း ရာထောင်ချီ၍ မြင်သည်။ ထိုမြင်သောမြင်ကွင်းအားလုံးကို စုပေါင်းဆက်စပ် တွဲစပ်ခြင်းကြောင့် မြင်သော ရုပ်ပုံ တစ်ရာတစ်စောင်သည် တစ်ပုံတည်းဟု ထင်မှတ်ရသည်။ ရုပ်ရှင် ဖလင်ကော်ပြားပေါ်၌ အရုပ်များသည် ဖလင်ကွက် တစ်ကွက်ချင်းအလိုက် ရုပ်ပုံ တစ်ပုံစီ အပိုင်းကဏ္ဍအလိုက် သီးခြားစီ ရှိနေကြသည်။ ထိုရုပ်ပုံများကို စက်ဖြင့် ဆွဲလှည့်၍ ပိတ်ကားပေါ်ပြသည့်အခါ ပုံသည် တစ်ပုံချင်း ပေါ်လာ၍ မျက်စိ ကလည်း တစ်ပုံချင်းကို မြင်သည်။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏စိတ်က ပေါင်းစပ်တွဲစပ် ပေးလိုက်သဖြင့် ပုံပေါင်းတစ်ရာ တစ်ထောင်ကို တစ်ပုံတည်းဟု ထင်မှတ်ရသည်။ ပုံတစ်ခုတည်းအတွင်း၌ လှုပ်ရှားရွေ့လျားနေသည်ဟု ထင်ရသည်။ အမှန်မှာ ရွှေပုံသည် နောက်ပုံအတွင်းသို့ ကူးပြောင်း ရောက်ရှိခြင်း မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ပုံရိပ် များသည် လှုပ်ရှားခြင်း မရှိ၊ ကြည့်သူ၏ စိတ်က ပေါင်းစပ်ပေးမှုကြောင့် လှုပ်ရှားသည်ဟု ထင်ရသည်။

အလားတူပင် လျှပ်စစ်မီး ဆိုင်းဘုတ်၌ မီးများ ဆိုင်းဘုတ် ပတ်ပတ်လည် ပြေးလွှားလှုပ်ရှားနေသည်ဟု ထင်ရတတ်သည်။ အမှန်မှာ မီးတစ်ပွင့် ပြီးမှ တစ်ပွင့် ရွှေသို့ဆက်လက် မီးလင်းစေခြင်းဖြင့် လှည့်ပတ်ပြေးနေသည်ဟု ထင်ရ

သည်။ ထိုအခါ မီးတစ်ပွင့်တည်း တစ်နေရာတည်းကိုသာ စူးစိုက်ကြည့်ရှု နှုတ်သားနေပါက မီးတစ်ပွင့်သည် မပြေးဘဲ တစ်နေရာတည်းမှာပင် ရပ်နေသည် ကို တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။

အလားတူပင် ဝိပဿနာဉာဏ် ထက်မြက်လာသောအခါ ဤရုပ်ခန္ဓာကြီးသည် သွားလာလှုပ်ရှား ကွေးရာ ဆန့်ရာ၌ ဘယ်ကိုမျှ မရွေ့လျားဘဲ ရုပ်အသစ် တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ အပိုင်းပိုင်းအပြတ်ပြတ် ဖြစ်ပျက်နေသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ငယ်စဉ်က ညအခါ အမှောင်ထဲတွင် မီးစတစ်ခုကိုင်၍ လှည့်ပတ်ရမ်းကြ သည်။ မီးစသည် တစ်ခုတည်းဖြစ်သော်လည်း မြန်ဆန်စွာ လှုပ်ရှားရွေ့လျားမှု ကြောင့် စက်ဝိုင်းပုံ မီးဝိုင်း၊ ဘဲပုံ မီးဝိုင်း၊ ကြက်ခြေခတ်ပုံ၊ ထဆင်ထူးပုံ စသည် ဖြင့် ပုံအမျိုးမျိုးပေါ်လာသည်။ လှုပ်ရှားမှုကို အနည်းငယ် အရှိန်လျော့ နှေးကွေး စေပါက မီးစက်ဝိုင်းမဟုတ်၊ မီးစတစ်စတည်းသာ ရွေ့လျားနေကြောင်း တွေ့ မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍သာ မီးစလေးခု၊ သို့မဟုတ် ရှစ်ခုကို နေရာ တကျ လှုပ်ရှားတတ်ပါက အမှောင်ထဲတွင် ယောက်ျားရုပ်၊ မိန်းမရုပ်၊ ခွေးရုပ်၊ နွားရုပ် စသည်ပုံများ ထင်လာနိုင်စရာရှိပါသည်။

အဝတ်အထည်များပေါ်တွင် ယောက်ျားရုပ်၊ မိန်းမရုပ်၊ ခြင်္သေ့ရုပ်၊ ငှက်ရုပ် စသည်ဖြင့် အရုပ်အမျိုးမျိုး တွေ့ဖူးကြပါလိမ့်မည်။ ထိုအဝတ်အထည်မှ ချည်မျှင် ချည်ချောင်းများကို တစ်မျှင်စီ တစ်စီ ဆွဲထုတ်လိုက်သောအခါ ထိုရုပ်ပုံများကို မတွေ့နိုင်တော့ချေ။ ချည်မျှင်များ စုပေါင်းနေသည့်အခိုက်သာလျှင် ရုပ်ပုံများ ပုံပေါ်နေခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အရောင်အသွေးရှိသော ချည်မျှင်အမျိုး မျိုးကို အစီအစဉ်နေရာတကျ ထည့်သွင်း၍ ယက်လုပ်လိုက်ပါက ထိုရုပ်ပုံများ ပြန်လည်ပေါ်ထွက်လာမည် ဖြစ်သည်။

ရုပ်မြင်သိကြားစက်တွင် အရောင်အသွေးရှိသော မီးလင်းတန်းများကို မှန်ချပ် ပေါ်၌ လျှင်မြန်စွာ ပြေးသွားစေသောအခါ ရောင်စုံချည်မျှင်တန်းများ ဖြစ်ပေါ် လာသည်။ ယင်းရောင်စုံ ချည်မျှင်တန်းများကို လိုအပ်သလို အကွက်ချ၍ ယက်လုပ်လိုက်သောအခါ ယောက်ျားရုပ်၊ မိန်းမရုပ်၊ သစ်ပင်၊ တောတောင်၊ တိရစ္ဆာန်ပုံများ ဖြစ်ပေါ်လာတော့သည်။ မီးအလင်းတန်း များလျှင် ပုံသည် သိပ်သည်းကျစ်လစ်၍ မီးအလင်းတန်း နည်းလျှင် ပုံသည် ပွယောင်းယောင်း ဖြစ်နေမည်။ ထို့ကြောင့် ရုပ်မြင်သိကြားမှန်ချပ်ပေါ်ရှိ ပုံများကို တစ်လက်မကွက် အတွင်း တစ်နေရာတည်း စူးစိုက် ကြည့်ရှု မှတ်သားနေပါက မီးတန်းများ တရွရွ ရွေ့လျားနေသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ မှန်ချပ်မျက်နှာပြင် တစ်ခုလုံး ခြုံငုံ၍ ကြည့်ပါမူ ယောက်ျားရုပ်၊ မိန်းမရုပ်များ လှုပ်ရှားနေဟန်ကို တွေ့မြင်ရ

မည်ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် မှန်ချပ်ပေါ်၌ တစ်လက်မကွက်မျှသာ စူးစိုက်ကြည့်
နေပါက ယောက်ျား မိန်းမရုပ်ကို မမြင်ရဘဲ မီးအလင်းတန်း လှုပ်ရှားပြေးလွှား
မှုကိုသာ တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။

ဆိုလိုသည်မှာ ကျွန်ုပ်တို့၏မျက်စိသည် ပရမတ္ထရုပ်အစစ်အမှန် တစ်ခုချင်းကို
အပိုင်းပိုင်းအပြတ်ပြတ် မြင်ပါသော်လည်း ကျွန်ုပ်တို့၏စိတ်က စုပေါင်းတုံ့စပ်
ဆက်စပ်ပေးမှုကြောင့် အပေါင်းလိုက် အစုလိုက်သာ သိရှိနေကြခြင်းဖြစ်သည်။
ထိုအပေါင်းအစုလိုက် သိခြင်းကို ပညတ်သိ ဟုခေါ်သည်။ သမူဟပညတ်မည်၏။

ပညတ်သိနှင့် ပရမတ်သိ

အဝတ်အထည်ပေါ်ရှိ ယောက်ျားပုံ၊ မိန်းမပုံများကိုသိခြင်းသည် အစုလိုက်
အပေါင်းလိုက် သိခြင်းဖြစ်၍ ပညတ်သိ မည်၏။ ယင်းအဝတ်အထည်၌ ချည်
ချောင်း တစ်ချောင်းစီ တစ်ချောင်းစီ၊ တစ်မျှင်စီ တစ်မျှင်စီကို ခွဲခြား၍သိခြင်း
သည် ပရမတ္ထတရား အစစ်အမှန်တရားနှင့် အနီးစပ်ဆုံး သိခြင်းမည်၏။ တစ်ဖန်
ချည်မျှင် ချည်ချောင်းဟူသည် ဝါဂွမ်းမွေးများကို စုပေါင်း လိမ်ကျစ်ထားခြင်း
ဖြစ်၍ ချည်မျှင်ဟူသောအသိသည် ပညတ်သိ မည်၏။ ဝါဂွမ်း အမွေးအမျှင်ကို
သိခြင်းသည် အစစ်အမှန်တရား ပရမတ္ထနှင့် နီးစပ်သောအသိ မည်၏။ တစ်ဖန်
ဝါမွေးဝါမျှင်တစ်ခုသည် ဒဏုမြူမှုန်များ ပေါင်းစပ် ဆက်စပ် ဖွဲ့စည်းထား၏။
ထို့ကြောင့် ဝါမွေးဝါမျှင်ကို သိခြင်းသည် ပညတ်သိမည်၏။ ဒဏုမြူမှုန်များကို
သိခြင်းသည် အစစ်အမှန်ပရမတ္ထတရားနှင့် နီးစပ်သောအသိမည်၏။ ယင်းဒဏုမြူ
မှုန်များ၏ နူးညံ့ခက်မာမှု သဘော၊ ပူမှုအေးမှုသဘော၊ ဖွဲ့စည်းယုံစီးမှုသဘော၊
လှုပ်ရှားငြိမ်သက်မှုသဘောကို သိခြင်းသည် ပရမတ္ထ အစစ်အမှန်တရားကို
သိခြင်းဖြစ်၏။ ပညတ်ကိုကျော်လွန် ထိုးဖောက်၍ ပရမတ်တိုင်အောင် သိခြင်း
ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို သိသည်ဟုဆိုရာ၌ ဦးခေါင်း၊ ခြေ၊ လက်၊ ကိုယ်လုံး
ဟု အပေါင်းလိုက် အစုလိုက် သိမှုသည် (သမူဟ) ပညတ်သိသာဖြစ်၏။ ငါ၏
လက်မောင်းသည် လုံးသည်၊ ပြားသည်၊ ရှည်သည်၊ ငါ၏ဆံပင်သည် ကွေးသည်၊
ဖြောင့်သည်၊ တိုသည်၊ ရှည်သည်၊ ဤသို့သိသော အသိဉာဏ်များသည် ပညတ်
သိသာ ဖြစ်၏။ အစစ်အမှန်ပရမတ္ထတရားထိအောင် မသိသေးချေ။

ခန္ဓာကိုယ် အတွင်း၌ ပူခြင်း၊ အေးခြင်း၊ လှုပ်ရှားခြင်း၊ လေးလံခြင်း၊
ပေါ့ပါးခြင်း၊ ညောင်းညာ ကိုက်ခဲခြင်း၊ တောင့်တင်းခြင်း စသော အမူအရာ
များ အခြေအနေများကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် စူးစိုက် ရှုမှတ်ရမည်။ ခြေထောက်က
လေးသည်၊ လက်မောင်းက တောင့်သည်၊ လက်ဖျား အေးသည်၊ နှာခေါင်း

ဖားသည်၊ ဤသို့ ပုံသဏ္ဍာန်နှင့် တွဲဖက်ပေါင်းစပ် သိနေသော အသိဉာဏ်သည် ပရမတ်သီ မဟုတ်၊ ပညတ်သိသာ ဖြစ်သည်။ ဤရုပ်ခန္ဓာသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ဓာတ်သဘောမျှဖြစ်သည်။ ထုထည်အမာခံ ခြပ်မရှိ၊ ရုပ်ဓာတ်များ အချင်းချင်း မှီတွယ် ပေါင်းစပ် ဖွဲ့စည်း ဖြစ်ပေါ်နေသည်ကို လက္ခဏာတစ်ခုစီ ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာ ရှုမြင်ရမည်။ အရည်၊ အတို၊ အလုံး၊ အဝိုင်း စသော ပုံသဏ္ဍာန်သည် သဏ္ဍာနပညတ် ဖြစ်သည်။ ချည်မျှင်များ ပေါင်းစပ်၍ အထည် ဖြစ်ပေါ် နေခြင်း သဘော၊ ရုပ်ကလာပ်စည်းများ ပေါင်းစပ်၍ ဤရုပ်ခန္ဓာကြီး ဖြစ်တည်နေမှု သဘောသည် သမူဟပညတ် မည်၏။

မီးဆိုင်းဘုတ်တစ်ခု၌ မီးများ ရွှေ့နောက် စဉ်ဆက် ဖွင့်မှိတ်ခြင်းကို မီးပြေး နေသည်ဟု ထင်ရသကဲ့သို့ သွားလာလှုပ်ရှား ဆန့်မှု ကျေးမှုတို့ကို တစ်ဦးတည်း ဝှစ်ယောက်တည်း တစ်ခုတည်းအဖြစ် ထင်မှတ်နေခြင်းသည် သန္တတိပညတ် မည်၏။

ရုပ်ဝတ္ထုများ ဖွဲ့စည်းဖြစ်ပေါ်ရာ၌ အနှစ်အသား အပြည့်အဝ (တစ်ခဲနက်) ရှိသည်ဟု ထင်ကြရသော်လည်း အမှန်စင်စစ် ခေါင်းပုပစ္စည်းများ၊ တစ်နည်း ဖောင်းဥများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ ထိုကဲ့သို့ ခေါင်းပုဖြစ်ခြင်း သဘော၊ ဖောင်းဥပါဝင်ခြင်း သဘောကို အာကာသဓာတ်ဟု ခေါ်သည်။

ကျွန်းသားကို ရွှေ့ဘော်ထိုးပြီး ကြည့်ပါက မျက်နှာပြင်သည် တစ်ခဲနက် တစ်သားတည်း ပိတ်မနေဘဲ လေခိုသည့် အကွက်ကလေးများ ဖောင်းဥများ တွေ့မြင်နိုင်သည်။ အလွန် မာကျော ကျစ်လျစ်သော ပျဉ်းကတိုးအနှစ်၊ တမလန်း သားအနှစ်တို့၌လည်း ဖောင်းဥကို တွေ့နိုင်ပေသည်။ ရိုးရိုးမျက်စိဖြင့် မမြင် ရပါက မှန်ဘီလူးဖြင့် ကြည့်လျှင် တွေ့နိုင်ပေသည်။ ကျွန်ုပ်တို့၏ ဆံပင်ကို မှန်ဘီလူးဖြင့် ကြည့်ပါက ခေါင်းပုဖြစ်သည်ကို တွေ့ရသည်။

အလားတူ သံသတ္တုများကို မှန်ဘီလူးဖြင့် အဆတစ်ရာ အဆတစ်ထောင် ပုံကြီးချဲ့ ကြည့်ပါက သံအဏုမြူတစ်လုံးနှင့်တစ်လုံး ကြား အခေါင်းဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရပေလိမ့်မည်။ အသေးငယ်ဆုံးဖြစ်သော ဟိုက်ဒရိုဂျင် အဏုမြူ၌ အီလက်ထရွန် မြူမှုန်များသည် ဗဟိုချက် ဝတ်ဆံနှင့် ခွဲလျက် ဝတ်ဆံကို လှည့်ပတ်နေသည်။ အလယ်၌ အခေါင်းဖြစ်နေသည်။ ထိုအဏုမြူမှုန်များ အချင်းချင်း တွဲဖက်ပြီးသော အခါ၌လည်း အီလက်ထရွန်မြူမှုန်သည် ရပ်မနေ ငြိမ်မနေဘဲ ပြေးလွှားလှည့်ပတ်နေသည်။ ထိုမြူမှုန်အချင်းချင်း ပြေးလွှားလှည့်ပတ်နေစဉ် အချင်းချင်း မထိခိုက်ရအောင် ကြားခံနယ်များ (အာကာသဓာတ်) ရှိနေပေသည်။

ဥပယဗ္ဗယဉာဏ်

ထို့ကြောင့် အသေးဆုံး အကျမြို့မှုန့်က စ၍ သက်ရှိ သက်မဲ့အရာအားလုံး ခေါင်းပုပ်စွည်းများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။ မိမိခန္ဓာကိုယ် ဖွဲ့စည်းပုံကို ကြည့်လျှင် ဦးခေါင်းခွံအတွင်း၌ လိုဏ်ခေါင်း ဖြစ်နေသည်။ ကျောရိုး၊ လက်မောင်းရိုး၊ ပေါင်ရိုးတို့၏ အတွင်း၌လည်း အခေါင်းမျှားရှိနေသည်။ သွေးကြော လေကြောတို့မှာလည်း အခေါင်းအသီးသီး ရှိကြသည်။ ဗိုက်ခေါင်း ရင်ခေါင်း အတွင်း၌ အူခွေများမှာလည်း အခေါင်းရှိကြသည်။ အသည်း အဆုတ် နှလုံး များမှာလည်း အခေါင်းငယ်များ ရှိကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ ခေါင်းပုံဖြစ်နေ သော်လည်း တစ်ခဲနက် အပြည့်ဟု ထင်မှတ်ကြ၏။ ဤသို့ ထင်မှတ်ခြင်းကို ဘနပညတ် ဟု ခေါ်သည်။ ဘနပညတ်ကြောင့် ခိုင်မာသည် အနှစ်သာရ ရှိသည် အားကိုးလော့က်သည် ဟု ထင်မှတ်ကြသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ကြက်ဆူသား လက်ပံသားသည် ပွသောကြောင့် မခိုင်၊ ထိုထက် ကျွန်းသားက ခိုင်သည်။ ထို့ထက် ပျဉ်းကတိုးသား ပိတောက်သားက ခိုင်သည်။ ထိုထက် သံချောင်းက ခိုင်သည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် တစ်ခဲနက် အနှစ်သာရ ပြည့်သည်ဟု ထင်မှတ်မှုကြောင့် အတ္တ ဟု ထင်မှတ်ကြသည်။ ဤပညတ်များ ဖုံးလွှမ်းထားသဖြင့် အသိမှား အမှတ်မှား ဖြစ်ကြရသည်။

အနိစ္စကို သန္တတိပညတ်က ဖုံးလွှမ်းသည်၊ အနတ္တကို သမ္မဟပညတ်၊ ဘန ပညတ်က ဖုံးလွှမ်းသည်၊ ဒုက္ခကို ဣရိယာပုထိလေးပါးက ဖုံးလွှမ်းထားသည်၊ အသုဘကို အဆင်တန်ဆာက ဖုံးလွှမ်းထားသည်။

နာမ်တရားကို ရှုမှတ်ခြင်း

ကိုယ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲမှု၊ စိတ်၌ဖြစ်သော ဆင်းရဲမှု၊ ကိုယ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာမှု၊ စိတ်၌ဖြစ်သောချမ်းသာမှု ဝေဒနာများ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ အာရုံစူးစိုက် ရှုမှတ်ရမည်။ ဝေဒနာများ တစ်ခုပြီးတစ်ခု တဖွဲဖွဲ ဖြစ်ပျက်နေသည် ကို မြင်အောင် ရှုရမည်။ မြင်သိစိတ်၊ ကြားသိစိတ် စသော စိတ်ဝိညာဉ်များ ဖြစ်ပေါ်တိုင်း ဖြစ်ပေါ်တိုင်း စူးစိုက် ရှုမှတ်လျှင် စိတ်များ တစ်ခုပြီးတစ်ခု တဖွဲဖွဲ ဖြစ်ပျက်နေသည်ကို တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။

အလားတူပင် ရည်ရွယ်မှုများ၊ အားထုတ်မှုများ၊ ချစ်ခြင်းမုန်းခြင်း သနား ခြင်းများ ဖြစ်လာသောအခါ၌လည်း သတိပြု စူးစိုက် ရှုမှတ်ရမည်။ ထိုအခါ ထိုသဘောတရားများ တစ်ခုပြီးတစ်ခုဖြစ်ပျက်နေသည်ကို သိမြင်ရမည်ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်တို့၏ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းကို ရေပြင်ပေါ်၌ မိုးပေါက်များ ကျလာ သောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော ရေပွက်ကလေးများသည် ပေါ်လာပြီး နောက်

ချက်ခြင်းပျောက်၊ ရေပြင်ပေါ်၌ တုတ်ဖြင့်ရေးခြစ်လျှင် ချက်ချင်းကွယ်ပျောက်၊ တိမ်တိုက်မှ ထွက်ပေါ်လာသော လျှပ်စစ်ရောင်သည် ချက်ချင်းကွယ်ပျောက်၊ ဒုတ်ဒုတ်ဒုတ်ဒုတ် မြည်သော အင်ဂျင်စက်သံသည် ရွှေအသံများ ကွယ်ပျောက်၍ နောက်အသံအသစ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဤသို့ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် လျင်မြန်စွာ ပျက်စီး ပျောက်ကွယ်သွားကြသည်။

ဝိပဿနာ ရှုသူအဖို့၌ ထိုဥပမာများထက် လျင်မြန်စွာ သင်္ခါရတရားများ ဖြစ်ပျက်နေသည်ကို ထင်ရှားသိမြင်လာရသည်။ ထိုအခါ ဤလောက တစ်ခုလုံး သည် အိပ်မက်ပမာဖြစ်သည်။ မျက်လှည့်ပြသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။ ညအမှောင်ထဲ၌ စိုင်း၍ပြသော မီးစက်ဝိုင်းနှင့်တူသည်။ ငှက်ပျောတုံးကို တစ်ဖပ်ချင်းခွဲကြည့် သော်လည်း အနှစ်ကိုမတွေ့ရ၊ အနှစ်ကင်းသည်ကို သိလာရသည်။ နေ့ရဲ့သိ ကတ္တရာလမ်းပေါ်၌ နေရောင်ဟပ်၍ ရေအိုင်ဟု ထင်ရသော်လည်း အနီးရောက် လာသောအခါ ထိုနေရာ၌ ရေအိုင် မရှိတော့ဘဲ ခပ်လှမ်းလှမ်း ရွှေနား၌ ရေအိုင် ရှိသည်ဟု ထင်ရသည်။ ဤသို့ အမြင်မှားခြင်းကို တံလျှပ်ဟုခေါ်သည်။ တံလျှပ် သည် သဲကန္တာရအတွင်း နေပူချိန်၌ ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ တောသမင်သည် ယင်းတံလျှပ်ကို ရေအိုင်ထင်၍ ပြေးသွားရာ အနီးရောက်သောအခါ ရွှေနား၌ ရှိသည်ဟု ထင်ရပြန်သည်။ ဤသို့ လိုက်ရင်း လိုက်ရင်း တောသမင် မောသွား သော်လည်း ထိုရေအိုင်ကို တကယ်မတွေ့နိုင်ချေ။ ခပ်လှမ်းလှမ်းမှာမူ မြင်နေ ရမည်သာ ဖြစ်သည်။

အလားတူပင် သဲကန္တာရအတွင်း၌ ခရီးအတန်ကွာဝေးသော နေရာမှ မြို့ရွာ အဆောက်အအုံများသည် ခရီးသည်၏ ရွှေမျက်နှာစာ ကောင်းကင်ယံတွင် ပုံရိပ်များ ထင်ဟပ်လာတတ်သည်။ ယင်း မြို့ရွာပုံရိပ်များသည် လိုက်လေ ပြေးလေ ဝေးလေဖြစ်သည်။ တံလျှပ်သဘော မျက်စိကို လှည့်စားခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဤလောကသည် တံလျှပ်နှင့်တူသည်။ ငှက်ပျောတုံးနှင့်တူသည် ဟု ဝိပဿနာ ရှုမှတ်သူအား ထင်မြင်လာသည်။

ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်းတရား ၁၀-ပါး

ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ပျက်မှုကို ဆင်ခြင်သိမြင်သော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် အဆင့်မြင့် လာသောအခါ ဝိပဿနာရှုသူ ယောဂီအား ထူးခြားသော တရား (၁၀)မျိုး ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။ ထိုတရားများ ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် သာမန် ပျော်မွေ့မှုထက် လွန်ကဲသော တရား၌ ပျော်မွေ့မှုကို ခံစားရသောကြောင့် သာမန် ယောဂီတို့အနေဖြင့် ထိုတရားများကို မဂ်တရား၊ ဖိုလ်တရားဟု အထင်

မှားတတ်ကြသည်။ မိမိကိုယ်ကိုလည်း “ငါ မဂ်ရပြီ၊ ဖိုလ်ရပြီ” ဟု စွဲလမ်းပြီး အထင်ကြီးတတ် အထင်မှားတတ်ကြသည်။

ဖင်းသို့ အထင်မှားခြင်း၊ အထင်ကြီးခြင်းသည် အားထုတ်လက်စ ဝိပဿနာ အထွက် အနှောင့်အယှက် အဖျက်အဆီး တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာ လမ်းကြောင်းပေါ်မှ လွဲချော်သွားတတ်သည်။ ထိုတရားများကို မဂ်ဟု အထင်မှားပြီး အားရ ကျေနပ်မှုကြောင့် ဝိပဿနာကို ဆက်လက် အားမထုတ်ဘဲ ရပ်ဆိုင်းသွားတတ်သည်။ တောက်ပြောင်လာသော ဝိပဿနာကို ညစ်နွမ်းသွားစေတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုတရားများကို ပါဠိလို “ဥပက္ကိလေသတရားများ” ဟု လည်းကောင်း၊ မြန်မာလို “ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း တရားများ” သို့မဟုတ် “ဝိပဿနာ၏ အညစ်အကြေးများ” ဟုလည်းကောင်း ခေါ်ကြသည်။

ထိုတရားတို့သည် မဂ်၊ ဖိုလ်ရပြီးသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်အားလည်းကောင်း၊ ပဋိပတ်အကျင့်ကို မှားယွင်းစွာ ကျင့်သူအားလည်းကောင်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ချထားလျက် ရင်နားနေသူ (တစ်ဝက် တစ်ပျက် အားထုတ်သူ) အဖိုးလည်းကောင်း၊ ပျင်းပျင်းရိရိ ခပ်ပေါ့ပေါ့ အားထုတ်သူအားလည်းကောင်း မဖြစ်ပေါ်ပေ။ ပဋိပတ်အကျင့်ကို နည်းမှန်လမ်းမှန်ဖြင့် မရပ်မနား ကြိုးစားအားထုတ်သော ယောဂီအား ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သို့ ရောက်သောအခါ ထိုတရားများ မလွဲမသွေ ဖြစ်ပေါ်ကြမည်သာတည်း။ ထိုတရားများမှာ အောက်ပါအတိုင်း ၁၀-ပါး ရှိပါသည်။—

- (၁) သြဘာသ = အဆောင် အလင်း၊
- (၂) ပီတိ = နှစ်သက် အားရခြင်း၊
- (၃) ပဿဒ္ဓိ = ငြိမ်းအေးခြင်း၊
- (၄) အဓိမောက္ခ = အလွန် သဒ္ဓါကြည်လင်ခြင်း၊
- (၅) ပဂ္ဂဟ = ငီရိယပုံမှန် ဖြစ်နေခြင်း၊
- (၆) သုခ = စိတ်ချမ်းသာခြင်း, ဝမ်းသာခြင်း၊
- (၇) ဉာဏ = ဉာဏ်ဘက်မြင် လျင်မြန်ခြင်း၊
- (၈) ဥပဋ္ဌာန = သတိ အလွန်ကောင်းခြင်း၊
- (၉) ဥပေက္ခာ = ဝိပဿနာရှုမှု ဟန်ချက် ညီနေ၍ အားမစိုက်ရဘဲ အလိုလို ဖြစ်နေခြင်း၊
- (၁၀) နိကန္တိ = ဝိပဿနာ၌ သာယာ ငြိတပ်ခြင်း။

(၁) သြဘာသ=အရောင်အလင်း

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်မှ အရောင်အလင်းသည် သမထအားထုတ်မှု သမာဓိ သက်သက်ကြောင့်လည်း ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ ဝိပဿနာဉာဏ်ကြောင့်လည်း ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။

သမာဓိသက်သက်ကြောင့် ကိုယ်မှ အရောင်အလင်း ထွက်ပုံ သာဓကကို အကျဉ်းချုပ် ထုတ်ပြပါဦးမည်။

အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေးကြီးသည် ဇူဇဂ္ဂိုဟ် သေဋ္ဌေးအိမ်၌ ရောက်နေခိုက် ဘုရားပွင့်တော်မူနေကြောင်း ကြားသိရ၍ ချက်ချင်း ဘုရားဖူးသွားရန် ကြံစည် နေသည်။ သို့ရာတွင် ညအချိန် ဖြစ်နေ၍ သွားခွင့် မရသောကြောင့် “နံနက် လင်းမှ စောစော ထသွားတော့မည်” ဟု စဉ်းစားရင်း ဘုရားရှင်ကို အာရုံ ပြုလျက် ဘုရားရှင်ထံ စိတ်ရောက်လျက် အိပ်စက်လေသည်။

အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေးကြီးသည် ထိုည အိပ်ပျော်ရာမှ သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် နိုး၏။ ဘုရားရှင်ကို သတိရနေသည့် ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘာဝနာ အဟုန်ကြောင့် နိုးတိုင်း နိုးတိုင်း အလင်းရောင်များ ဖြစ်ပေါ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိန်ထိန်ကြီး လင်းပြီဟု မှတ်ထင်ကာ အိပ်ရာမှ ထပြီး ကြည့်ရှု စုံစမ်းသောအခါမှ မလင်း သေးကြောင်း သိ၍ ပံထမအကြိမ်နှင့် ဒုတိယအကြိမ် ပြန်အိပ်ခဲ့သည်။

တတိယအကြိမ်၌ကား ကိုယ်ရောင်ကိုယ်ဝါဖြင့် တကယ်မိုးလင်းပြီ ထင်မှတ်ကာ ဘုရားရှင်ထံသို့ တစ်ယောက်တည်း ထသွားလေသည်။ မြို့ပြင် သုဿာန်သို့ ရောက်၍ သူ့သေကောင်နှင့် သွားတွေ့ရာမှ ကြောက်လန့်စိတ် ဖြစ်ပေါ်ပြီး စိတ်ပျံ့လွင့်ကာ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ အားနည်းသွားသောကြောင့် အလင်းရောင် ကွယ်ပျောက်ပြီး အမှောင်အတိကျလေသည်။ ဤကား သမာဓိအားကောင်း သောကြောင့် အလင်းရောင် ဖြစ်ပေါ်လာပုံတည်း။

ဝိပဿနာဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်သော အရောင်အလင်း သြဘာသသည် အချို့ ယောဂီအား အနည်းငယ်မျှဖြစ်ပြီး တစ်ခဏမျှသာ တည်တံ့၏။ လက်နှိပ်ခတ်မီး နှင့် ထိုးလိုက်သလို တွေ့ရတတ်သည်။ သပိတ်လုံးကြီးလို၊ လင်ပန်းကြီးလို စိုင်းစိုင်းစက်စက် ချာချာလည်နေသော အလင်းရောင်ကိုလည်း တွေ့ရတတ်သည်။ အချို့သောယောဂီများမှာ အခန်းတစ်ခုလုံးဖြစ်စေ၊ တို့ထက်မက အကျယ်အဝန်း ဖြစ်စေ လင်းထိန်နေသည်။ ကြာမြင့်စွာလည်း တည်တံ့နေသည်။

ကားမီးနှင့် ထိုးထားသလို လက်ဆွဲခတ်မီးကြီး ထွန်းထားသလို၊ လဝန်း နေဝန်းကြီး လင်းနေသလို အမျိုးမျိုး တွေ့ရတတ်သည်။ ထိုအလင်းရောင်သည်

ကိုယ်ထဲမှထွက်လာသည်ဟု လည်းကောင်း၊ ရွှေ့နားဘေးနားတွင် ပေါ်လာသည် ဟု လည်းကောင်း၊ အထက်က အောက်က ပေါ်လာသည်ဟု လည်းကောင်း အမျိုးမျိုး ထင်ရတတ်သည်။

ထိုအလင်းရောင်မျိုး ညအခါ၌ပေါ်လာလျှင် အလင်းရောင်ပျံ့ နှံ့ရာ အရပ် အတွင်းရှိ အဆုဝတ္ထုများကို ထင်ထင်ရှားရှား မြင်ရသည်။ နေအခါ၌ ပေါ်ပေါက် လျှင်လည်း ထူးခြားထင်ရှားစွာ တွေ့ရသိရ၏။ ပကတိမျက်စိဖြင့် မမြင်နိုင်အောင် ကွယ်ခြား ဝေးကွာလျက်ရှိသော်လည်း မျက်မှောက်မှာကဲ့သို့ပင် မြင်ရတတ်သည်။

ယောဂီများ သတိထားရန်

ဤအလင်းရောင်မျိုး ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ယောဂီသည် “မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် တရားထူးကို ရသောကြောင့် အလင်းရောင် ဖြစ်ပေါ်သည်”ဟု ထင်မှတ်တတ် သည်။ ထိုအလင်းရောင်ကိုပင် နိဗ္ဗာန်တရားထူးဟု ထင်တတ်သည်။ မိမိကိုယ်ကို လည်း “ငါ မဂ်ရပြီ”ဟု အထင်ကြီးသွားတတ်သည်။ ထိုသို့ မဆင်မှတ်တောင်မှ ထိုအလင်းရောင်ကို သာယာနှစ်သက် သဘောကျလျက် နေမိတတ်သည်။

ထိုသို့ အရောင်အလင်းပေါ်၌ သာယာနှစ်သက်နေသူသည် ဝိပဿနာရှုမှတ် မှ ပျက်တတ်၏။ ရှုမှတ်နေပါသော်လည်း အာရုံသင်္ခါရတို့မှာ ရှေးကလို သန့်ရှင်း ပီပြင်စွာ မထင်ရှားနိုင်တော့ပေ။ ထို့ကြောင့် ထိုအရောင်အလင်းကိုပင် ဝိပဿနာ ၏ ညစ်ညူးကြောင်း တရားတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ အမှန်စင်စစ် အားဖြင့် ထိုအရောင်အလင်း ဖြစ်ပေါ်ရုံသက်သက်ကား ဝိပဿနာညစ်ညူးမှု မဖြစ်နိုင်။ သို့ရာတွင် ထိုအရောင်အလင်းကို သာယာတပ်မက်မှုတကော၊ အထင် ကြီးမှု ထောင်လွှားမှု မာန၊ အထင်မှားမှု ဒိဋ္ဌိ ဤကိလေသာ တရားဆိုးများ ယာယျ ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဘေးရန်အစစ် ဖြစ်ကြသည်။ တကော၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲလမ်းကပ်ငြိ ခံရမှုကြောင့် ဤအရောင်အလင်းကို ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

(၂) ပီတိ = နှစ်သက်ခြင်း

ဝိပဿနာရှုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်အဆင့်၌ နှစ်သက်မှု အားရမှု ပီတိ (၅)မျိုး ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။ ယင်းသို့ ဖြစ်ပေါ်လာရာတွင် အစဉ်အတိုင်း တိုးတက်ပြီး ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ထက်သန်လာသောအခါ၌ကား ဝါဂုမ်းဆိုင်ကြီးကို ဆီဖြင့်ထိလိုက်သည့်အခါ ပျံ့နှံ့စိမ့်ဝင်၍ အိကျသွားသကဲ့သို့ တစ်ကိုယ်လုံးသို့ ပျံ့နှံ့စိမ့်ဝင်ကာ နှစ်သက်မှုအရသာကို ခံစားရသော ဖရဏာပီတိ မျိုး ဖြစ်ပေါ် တတ်ပေသည်။

ယောဂီသည် ဖရဏာပီတိအဆင့်သို့ ရောက်သောအခါ တစ်စုံတစ်ခုသော ကိုယ်နှုတ် အပူအရာကိုမျှ မပြုတော့ဘဲ ငြိမ်သက်လျက်သာ ရှိနေတတ်သည်။ မျက်တောင်မျှ မခတ်ချင်လောက်အောင် မျက်စိမျှ မဖွင့်ချင်လောက်အောင် ငြိမ်သက်သိမ်မွေ့စွာ စည်းစိမ်တွေ့နေ၏။ ပီတိ၏ အရသာကို ခံစားနေမိတတ်သည်။ ပီတိ၏ အရသာကို လက်မလွှတ်တော့ဘဲ ဆက်လက် ခံစားနေလျှင် ဝိပဿနာရှုမှတ်မှု ပျက်ပြားသွားတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် နှစ်သက်ခြင်း ပီတိကို လည်း ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်း တရားတစ်ခုဖြစ်သည်ဟု ဆိုရသည်။ (ပီတိ ၅-မျိုး အကြောင်းကို ဤကျမ်းစာ(ဒု/တွဲ) စာမျက်နှာ ၅၅-၌ ပြခဲ့ပြီ။)

(၃) ပဿဒ္ဓိ = ငြိမ်းအေးခြင်း

ကြောင့်ကြစိုက်ထုတ်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ရသော ပျံ့လွင့်ခြင်း၊ ပူပန်ခြင်းများ ဝင်းစင်နေသောကြောင့် ကိုယ်ထဲစိတ်ထဲ၌ သက်သောင့်သက်သာ ငြိမ်းအေးစွာ ဖြစ်နေခြင်းကို ပဿဒ္ဓိ-ဟု ခေါ်သည်။

ဤပဿဒ္ဓိဟူသော ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောသည် နေပူထဲမှ သစ်ပင်ရိပ်သို့ ရုတ်တရက် ရောက်သွားသကဲ့သို့၊ မောပန်းနေရာမှ ရုတ်တရက် အမောအပန်း ပြေသွားသကဲ့သို့ သက်သောင့်သက်သာ ခံစားရခြင်း ဖြစ်သည်။

ဝိပဿနာရှုသူသည် ပဿဒ္ဓိ အားကြီးလာသောအခါ သက်သက်သာသာ ဖြစ်နေရုံမျှကေဝ စံကိုယ်လုံးအနှံ့ ပေါ့ပါးသွက်လက်ကာ နေလို့ထိုင်လို့ကောင်းပြီး ဇိမ်တွေ့နေသည်။ ဥပမာအနည်းငယ်မျှ ရပ်စားမိရန်မှာ နေပူကျကျ ခရီးဝေးမှ လာခဲ့သူသည် နေအိမ်၌ အပန်းဖြေပြီး ရေမိုးချိုး အဝတ်သစ်လဲပြီး အိပ်ရာ သန့်သန့်ပေါ်၌ လဲလျောင်းအနားယူလိုက်သောအခါ တစ်ကိုယ်လုံး လန်းဆန်း သွက်လက် ပေါ့ပါးမှု အရသာကို ခံစားရ၏။ ဤကား ပဿဒ္ဓိ အရသာကို မှန်းဆရုံမျှသာ ဥပမာ ဆောင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ငြိမ်းအေးခြင်း ပဿဒ္ဓိ ဖြစ်လာလျှင် သူ၏ တုံ့ဖက်များ ဖြစ်သော ကိုယ်စိတ်ပေါ့ပါး သွက်လက်ခြင်း = လဟုတော၊ ကိုယ်စိတ်နူးညံ့ခြင်း မုဒုတာ၊ အမှု၌ ခံခြင်း = ကမ္မညတော၊ လေ့လာခြင်း = ပါဂုညတော၊ ဖြောင့်မတ်ခြင်း - ဥဇုကတာ စေတသိက်များလည်း ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။

ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းအေးမှု သက်သက်သာသာဖြစ်မှု ပဿဒ္ဓိကို တွယ်တာနေတတ်သည်။ ပဿဒ္ဓိသည် ဝိပဿနာရှုမှုအတွက် ဒု.နှောင့်အယုက် ဖြစ်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ပဿဒ္ဓိကိုလည်း ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း တရားတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသည်။

ထိုပဿဒ္ဓိဖြစ်လာသောအခါ ယောဂီ၏ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး အလွန် ပေါ့ပါး
နေမည်။ ရှုမှတ်မှုများလည်း ပေါ့ပါးလျင်မြန်နေမည်။ သွားရာ၊ ထိုင်ရာ၊ အိပ်ရာ၊
ကျွေးရာ၊ ဆန်ရာ စသည်တို့၌ ကိုယ်ခန္ဓာ၊ ခြေ၊ လက်များ မရှိသလိုပင် ပေါ့ပါး
နေကတ်သည်။ ခရီးဝေးကို သွားလိုက်ရလျှင် ခဏလေးနှင့် ရောက်မည်ဟု
ထင်တတ်သည်။ ထပြေးလိုစိတ်များပင် ဖြစ်လာတတ်သည်။ စိတ်အလိုအတိုင်း
မပြုလုပ်ရန် အထူး သတိထားရမည်။

ထိုအချိန်တွင် ယောဂီ၏ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးသည် အလွန်နူးညံ့ ပျော့ပျောင်း
နေပြီး မည်သူ့ကိုမဆို ရိုသေကိုင်းညွတ်ရန် ဝန်မလေးပေ။ ကြမ်းတမ်းသော
အာရုံများ ကြမ်းတမ်းသော လူများနှင့် မတွေ့လိုဘဲ အေးအေးသာသာ ရှုမှတ်၍
နေလိုသည်။ တရားရှုမှတ်ရန် အထူးပင် ခွဲကျန်း လျှောက်ပတ်ချိန်ဖြစ်သည်။
တစ်နာရီ၊ နှစ်နာရီကြာအောင် တစ်ထိုင်တည်း ရှုမှတ်နေသော်လည်း ကိုယ်ထံ၌
ညောင်းညာကိုက်ခဲခြင်း၊ ပူလောင်ခြင်း၊ မောပန်း နာကျင်ခြင်းများ မရှိဘဲ
ပကတိအနေအထား အတိုင်း ရှိနေတတ်သည်။

ရှုမှတ်မှု အာရုံပေါ်၌ အစဉ်အတိုင်း ကျရောက်ပြီး တွန့်ခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း
မရှိဘဲ ရှုမှတ်မှုအရှိန် ကောင်းနေတတ်သည်။ မကောင်းမှု၌ စိတ်ဝင်စားခြင်း၊
မိမိအပြစ်ကို ဖုံးကွယ်လိုခြင်း၊ မရှိသောဂုဏ်ကို ဖော်ပြဟန်ဆောင်လိုခြင်းတည်း
ဟူသော ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲမှုများမှ လုံးဝကင်းစင်နေသည်။ စိတ်နှလုံး
အလွန် ဖြောင့်စင်းနေသည်။

ဤကဲ့သို့ ပဿဒ္ဓိ စသော တရားများ ထက်သန်စွာ ဖြစ်ပေါ်နေချိန်တွင်
ကိုယ်ရောစိတ်ပါ ငြိမ်းချမ်းသက်သာ၍ အလွန်နေထိုင်ကောင်းသည်။ အလွန်
ချမ်းသာသည်ဟု ထင်ရတတ်သည်။ ထိုတရားများကို တရားထူးတရားမြတ် “မဂ်”
ဟု ထင်မြင် ယူဆတတ်သည်။

(၄) အဓိမောက္ခ = အလွန် သဒ္ဓါကြည်လင်ခြင်း

ဝိပဿနာရှုမှတ်စိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သဒ္ဓါတရားသည်
အလွန်ကြည်လင်သော သဒ္ဓါတရား ဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံ၌
သက်ဝင် ယုံကြည် ဆုံးဖြတ်နိုင်သောကြောင့် အဓိမောက္ခဟု ခေါ်သည်။ ဤသဒ္ဓါ
တရားသည် ယုံကြည်ရုံမျှ မဟုတ်ဘဲ စူးစိုက်သက်ဝင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ခြင်းသဘော
ရှိသည်။

အဓိမောက္ခဟုခေါ်သော သဒ္ဓါတရားကြောင့် ဝိပဿနာရှုမှတ်တိုင်း ရှုမှတ်
တိုင်း စိတ်သည် ညစ်ညူးခြင်းမရှိဘဲ အလွန်ကြည်လင်နေသည်။ မမှတ်ဘဲရပ်နား
နေလျှင်လည်း ကြည်လင်လျက်သာရှိ၏။ ဤအဓိမောက္ခသဒ္ဓါ၏ အစွမ်းကြောင့်

ကံ၊ ကံ၏အကျိုးနှင့် ရတနာသုံးပါး၏ ဂုဏ်ကို ယုံကြည်မှုသည်လည်း ထက်သန်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။ ထိုအခါ မိမိကိုယ်တိုင် ဆက်လက် အားထုတ်ရန် အားတက်စရာ ကြံစည်နေတတ်သည်။ သူတစ်ပါးကိုလည်း တိုက်တွန်းရန် ကြံစည်မိတတ်သည်။ တရားအားထုတ်သူများနှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာတို့ကိုလည်း အထူးကြည်ညိုနေတတ်သည်။

ဤကဲ့သို့ စိတ်ကလည်း အလွန်ကြည်လင် ကံ၊ ကံ၏အကျိုးတရားနှင့် ရတနာသုံးပါးအပေါ် ယုံကြည်မှုကလည်း အလွန်ထက်သန်လှသောကြောင့် တရားထူးရပြီဟု မှတ်ထင်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ယုံကြည်မှု သဒ္ဓါ လွန်ကဲခြင်း အဓိမောက္ခသည် ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း တရားတစ်ခု ဖြစ်သည်။

(၅) ပဂ္ဂဟ=ဝိရိယပုံမှန် ဖြစ်နေခြင်း

မလျော့လွန်း မတင်းလွန်း အလယ်အလတ် ညီမျှမှန်ကန်စွာ အားထုတ် သော ဝိရိယကို ပဂ္ဂဟဟုခေါ်သည်။ ဝိပဿနာရှုသော ယောဂီသည် ဥဒယဗ္ဗယ ညဏ် ရင့်သန်လာသောအခါ နှာမ်ရုပ်ကို ရှုမှတ်ရာ၌ အထူးတလည် ကြောင့်ကြ လည်း မစိုက်ရ၊ လုံးဝကြောင့်ကြ မစိုက်ဘဲလည်း မဟုတ်မှု၍ မှန်မှန်ကလေး ရှုမှတ်လာနိုင်သည်။

ထိုကဲ့သို့သော ကာလမျိုး၌ ယောဂီသည် အထူး ကြောင့်ကြမစိုက်ရဘဲ မှတ်သင့်သမျှကို သူ့အလိုလိုဝင် မှတ်လျက် မှတ်လျက် ဖြစ်နေတတ်သည်။ ထိုသို့ အလိုက်သင့် ရှုမှတ်မှုဖြစ်ဖြစ်နေသည့်အခါ ယောဂီအနေဖြင့် မိမိကိုယ်ကို အထင်ကြီးမှု မာနဝင်လာတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် မှန်မှန်ကလေး ရှုမှတ်အားထုတ် မှု ပဂ္ဂဟသည်လည်း ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း တရားတစ်ခု ဖြစ်သည်။

(၆) သုခ=ချမ်းသာခြင်း

ဝိပဿနာ ရှုမှတ်သောစိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် အလွန်အမင်း ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ချမ်းသာခြင်း သုခ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုချမ်းသာသုခမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာချိန်၌ အတော်အတန် ရောဂါဝေဒနာများ ပျောက်ကင်းသွားတတ် သည်။ ထိုချမ်းသာသုခမျိုးကို ဝိပဿနာယောဂီမှတစ်ပါး အခြားသောသာမန် လူနှုတ်တို့ မတွေ့နိုင်၊ မခံစားနိုင်ကြပေ။ ထိုချမ်းသာသုခနှင့်အတူ များစွာ နှစ်သက်အားရမှု ပီတိနှင့် ဝမ်းမြောက်မှုတို့လည်း ဖြစ်ပေါ်တတ်၏။

သို့သော် ထိုချမ်းသာသုခကို ဝိပဿနာယောဂီအနေဖြင့် အမြိုက်နိဗ္ဗာန် အစစ်ဟု ထင်နေလျှင် ဆက်လက်အားထုတ်ရမည့် ဝိပဿနာအတွက် အနှောင့် အယှက် အညစ်အကြေးဖြစ်တော့၏။ ထိုချမ်းသာသုခကို မစွဲလမ်း၊ အထင် မကြီးဘဲ ဆက်လက်အားထုတ်ရာ၏။

(၇) ဉာဏ်=ဉာဏ်ထက်မြက် လျင်မြန်မှု

ယောဂီသည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ရင့်သန်သောအခါ ဒွါရခြောက်ပါး၌ အလွန် လျင်မြန်စွာ ဖြစ်ပျက်နေသောရုပ်နာမ်တို့ကို ရှုမှတ်ရင်း ရှုမှတ်ရင်း ရှင်းလင်း ပြတ်သားထင်ရှားစွာ သိမြင်လာသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဓားထက်ထက်နှင့် ဗူးသီးခရမ်းသီးကို တီခနဲ ရှင်းခနဲ ပြတ်သွားအောင် လှီးဖြတ်လိုက်သကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်ကို ရှုမှတ်တိုင်း ရှုမှတ်တိုင်း တီခနဲ တီခနဲ ရှင်းခနဲ ရှင်းခနဲ ပြတ်ပြတ် သားသား ပိုင်းခြားလျက် သိသိ သွား၏။ နာမ်ရုပ် အဖြစ်အပျက်အပေါ်၌ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တသဘောများကိုလည်း ရှင်းလင်းစွာ သိသိ သွား၏။ ထိုသို့ သိမှုကို ဉာဏ်=သိမြင်မှု ဉာဏ်ပညာဟု ခေါ်သည်။

ယောဂီသည် ရုပ်နာမ်ကို ရှုမှတ်ရင်း ဤကားရုပ်၊ ဤကား နာမ်ဟု တီခနဲ ရှင်းခနဲ သိခြင်း၊ အနိစ္စ စသည်တို့၏သဘောကို ရှင်းခနဲ သိနေခြင်းကို တရားထူးဟူ၍လည်းကောင်း၊ တရားထူးရ၍ ဤသို့ လျင်မြန် ထက်မြက် ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ သိနိုင်သည်ဟူ၍ လည်းကောင်း ထင်မှတ်သာယာတတ် ၏။ ထိုသို့ ထင်မှတ်သာယာနေလျှင် ဝိပဿနာရှုမှတ်မှု ပျက်စီး၏။

ထို့ကြောင့် ထိုသို့ သိမြင်မှုများ ထက်မြက် လျင်မြန်မှုကိုလည်း ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း တရားဟု ဆိုရလေသည်။

(၈) ဥပဋ္ဌာန=သုတိ အလွန်ကောင်းခြင်း

အရှုမှတ်ခံ ရုပ်နာမ်များက ရှုမှတ်သည့်စိတ်ထဲသို့ အလိုလိုဝင်ရောက်လာ သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ရှုမှတ်စိတ်ကလည်း အရှုခံ နာမ်ရုပ်များထဲသို့ အလိုလို ဝင်ရောက် သွားသကဲ့သို့လည်းကောင်း ထင်ပေါ်သော သတိကို ဥပဋ္ဌာန-ဟု ခေါ်သည်။

ရုပ်နာမ်အာရုံကို ပေါ်လွင် ထင်ရှားစေတတ်သော ဤသတိထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် အလွန် သိမ်မွေ့ နူးညံ့သော ရုပ်နာမ်အမှုအရာ ကလေးများသည် မြုပ်ကွယ်သွားခြင်းမရှိဘဲ သတိ၌ အလွန် ထင်ရှားလျက် ရှိ၏။ ရွှေအမှတ် ဆုံးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် နောက်အာရုံက အရန်သင့် ထင်ပေါ် လျက်ရှိ၏။

ဤကဲ့သို့ ရှုမှတ်မှုသတိနှင့် ရုပ်နာမ်အာရုံ၊ ရုပ်နာမ်အာရုံနှင့်သတိ ရွှေအမှတ်နှင့် နောက်အာရုံ အရန်သင့် အဝင်ခွင်ကျ ဖြစ်ပေါ် မှုကို ယောဂီအနေဖြင့် တရားထူး ဟူ၍ စွဲမှတ်အထင်ကြီးတတ်သည်။ ထိုဥပဋ္ဌာန-ဟု ခေါ်သော သတိ၌ စွဲလမ်း နှစ်သက် အထင်ကြီးနေလျှင် ဝိပဿနာအတွက် အနှောင့်အယှက် အညစ်အကြေး ဖြစ်၏။

ဤအချိန်၌ နောက်ကြောင်းပြန် စဉ်းစား ဆင်ခြင်မိပါက လွန်ခဲ့ပြီးသော အတွေ့အကြုံ အဖြစ်အပျက်အာရုံများ အလုံးစုံ ထင်မြင်လာ၏။

(၉) ဥပေက္ခာ=လျစ်လျူရှုခြင်း

ဤ၌ ဥပေက္ခာ ဆိုသည်မှာ ဝိပဿနပေက္ခာကို လည်းကောင်း၊ ယင်း၏ ရှေ့သွားဖြစ်သော အာဝဇ္ဇန်းကို လည်းကောင်း ခေါ်သည်။ (ဝိပဿနပေက္ခာကို ဤကျမ်းစာ(ဒုတိယတွဲ) စာမျက်နှာ ၃၀၁-၌ ပြခဲ့ပြီ။)

မြင်ရှု ကြားမှု စသည်၌ လည်းကောင်း၊ ရှုမှတ်မှု၌ လည်းကောင်း စိတ်တစ်ခုခု ဖြစ်တော့မည်ဆိုလျှင် အာရုံကိုစတင်၍ လှမ်းယူမှု(အာဝဇ္ဇန်း)စိတ်က ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။ ထိုအာဝဇ္ဇန်းစိတ်က ကောင်းသောအာရုံကို ဆင်ခြင်၍ နောက်စိတ်များလည်း ကောင်းသော စိတ်များ ဖြစ်ကုန်၏။ မကောင်းသောအာရုံကို ဆင်ခြင်လျှင် နောက်စိတ်များလည်း မကောင်းသော စိတ်များ ဖြစ်ကုန်၏။

ထိုအတူ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးမဆွကပင် နာမ်ရုပ်ဖြစ်ပျက်ကို ရှုမှတ်မည်ဟု စိတ်ကို ဆုံးဖြတ်သား၏။ အကြိမ်များစွာ ရှုမှတ်လျက် လေ့ကျက်ထားပြီးလည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်ပျက် ရုပ်နာမ်များကို “ဖြစ်သည်၊ ပျက်သည်”ဟု အမှန်အတိုင်း ဆင်ခြင်လျက် အာဝဇ္ဇန်းစိတ် ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ပေါ်၏။ ဝိပဿနာဇော စိတ်သည်လည်း ဆင်ခြင်သည့်အတိုင်းပင် “ဖြစ်သည်၊ ပျက်သည်”ဟု သိလျက် နောက်ကလိုက်၍ ဖြစ်ပေါ်နေသည်။

သို့ရာတွင် ဝိပဿနာ အားထုတ်ခါစ ဘာဝနာနုစဉ်၌ကား အာရုံကို တည့်တည့်မတ်မတ် ဆင်ခြင်မိရန် ရှုမှတ်မိရန် အမြဲကြောင့်ကြစိုက်ရသည်။ ထိုသို့ ကြောင့်ကြစိုက်ရင်းကပင် တခြားတစ်ပါးကို များစွာ ဆင်ခြင်မိ တတ်သည်။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ရင့်သန်လာသောအခါ၌ကား အထူး ကြောင့်ကြစိုက်ရန် မလိုတော့ဘဲ ရှေးရှုမှတ်မှုနှင့် တစ်ဆက်တည်း ရုပ်နာမ်ဖြစ်ပျက်ကို တည့်တည့်မတ်မတ် ဆင်ခြင်မိတော့သည်။

ထိုကဲ့သို့ ရုပ်နာမ် ဖြစ်ပျက်ကို တည့်တည့်မတ်မတ် ဆင်ခြင်နိုင်သော အာဝဇ္ဇန်းသည် အာဝဇ္ဇနပေက္ခာ မည်၏။ ထိုအာဝဇ္ဇန်းအားလျော်စွာ အထူး ကြောင့်ကြမစိုက်ရဘဲ ဖြစ်ပျက်အခိုက်၌ ရုပ်နာမ်ကို သိမှတ်လျက်ရှိသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် ဝိပဿနပေက္ခာ မည်၏။ အထူးကြောင့်ကြမစိုက်ရဘဲ သူ့အလိုလို ဆင်ခြင်လျက် သူ့အလိုလိုမှတ်သိနေသော ဤဥပေက္ခာနှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ဤအရာ၌ ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း ဥပေက္ခာဟု ခေါ်ဆိုသည်။

မှန်၏။ ဝိပဿနာရှုသူသည် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ရင့်သန်လာချိန်၌ အထူးကြောင့်ကြမစိုက်ရဘဲ နာမ်ရုပ်ဖြစ်ပျက်ကို သူ့အလိုလိုဆင်ခြင်လျက် သူ့အလိုလို မှတ်သိနေမှုကို တရားထူးဟုထင်မှတ်ပြီး စွဲလမ်း အထင်ကြီး နေတတ်သည်။

(၁၀) နိကန္တိ=ဝိပဿနာ၌ သာယာငြိမ်မိခြင်း

ဝိပဿနာကို နည်းမှန်လမ်းမှန်နှင့် မရပ်မနား ကြိုးစားအားထုတ်သော ယောဂီအား ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သို့ ရောက်သောအခါ ဩဘာသ၊ ပီတိ စသော တရားများ မလွဲမသေ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။ ဝိပဿနာရှုခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ထိုဩဘာသ၊ ပီတိ စသော တရားများအပေါ်၌ သာယာနှစ်သက်သဘောကျသော တဏှာသည် နိကန္တိ မည်၏။

ထိုအရောင်အလင်း စသည်တို့အပေါ်၌ သာယာနှစ်သက်သော တဏှာသည် အလွန်နူးညံ့သိမ်မွေ့၏။ ကိလေသာဟုပင် မထင်နိုင်ဘဲ ဘာဝနာ၌ ပျော်မွေ့မှု “ဘာဝနာရတီ”ဟု ထင်ရလောက်အောင် သိမ်မွေ့၏။ ထိုသာယာမှုကိုပင် “တရားထူး”ဟု၍လည်းကောင်း၊ တရားထူးရသောကြောင့် ဘာဝနာ၌ ဤသို့ ပျော်မွေ့သည်ဟုလည်းကောင်း အထင်မှားတတ်သည်။ ထို့ကြောင့် တဏှာဟု ခေါ်သော ဤနိကန္တိသည်သာ ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း “ဥပက္ကိလေသ” အစစ်ဖြစ်သည်။ ထိုနိကန္တိဖြစ်ရုံမျှဖြင့်ပင် ဝိပဿနာရှုမှု ပျက်စီးတတ်သည်။ ထိုနိကန္တိကို တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် ထင်မှား စွဲလမ်းလျှင်ကား ဆိုဖွယ်ရာပင် မရှိတော့ချေ။

ဖြစ်စဉ်မဟုတ် ဒေသနာအစဉ်

ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း “ဥပက္ကိလေသ”တရား ဆယ်ပါးတို့သည် မှတ်သိမှု စိတ်တစ်ချက်တစ်ချက်၌ အမှတ်မရှိ တစ်ခုချင်းလည်း ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ နှစ်ခု၊ သုံးခု စသည်အားဖြင့်လည်း ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ နိကန္တိမှကြွင်းသော ဥပက္ကိလေသ ၉-ပါးတို့ကား တစ်ပြိုင်နက်လည်း ဖြစ်ပေါ်တတ်ကုန်၏။ ထို့ပြင် ဩဘာသ မဖြစ်မီ ပီတိလည်း ဖြစ်တတ်သည်။ သုခစသည်လည်း ဖြစ်တတ်သည်။ ဖြစ်ပေါ်ပုံ အခြင်းအရာမှာ အချို့သောယောဂီအတွက် အစဉ်ကျချင်မှ ကျမည်။ သို့သော် ဆင်ခြင်မှု စွဲလမ်းမှုသည်ကား ဩဘာသ စသည် တစ်ခုချင်း၌သာ ဖြစ်၏။ ယခု ပြဆိုခဲ့သော ဥပက္ကိလေသ (၁၀)ပါးအစဉ်သည် ဖြစ်စဉ်မဟုတ် “ဒေသနာအစဉ်” မျှသာဖြစ်သည်။

မဖြစ်ဖူး၍ ထူးဆန်းနေခြင်း

ဝိပဿနာရှုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား ရှေးယခင် ဝိပဿနာမဂ္ဂမိကာလက အရောင်အလင်း၊ နှစ်သက်မှု၊ ကိုယ်စိတ်ငြိမ်းချမ်းမှု စသည်တို့ မဖြစ်ပေါ်ခဲ့ဖူးပေ။

မဖြစ်ပွားသေးသော တရားများ၊ မခံစားဖူးသေးသော တရားများကို ဖြစ်ပေါ်ခံစားရသဖြင့် ထူးဆန်းနေသည်။ မဖြစ်ဖူး၍ ထူးဆန်းနေသည်။ ထိုထူးဆန်းသော တရားများကိုပင် တရားထူးဟု ဖင်တတ်သည်။ တရားထူးရ၍ ဤသို့ ထူးထူးဆန်းဆန်း ဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆတတ်သည်။

ထိုသို့ ယူဆသော ယောဂီအား ရှုမှတ်မှု ဝိပဿနာလမ်း လွဲချော်သွားလေတော့သည်။ အထက်ဉာဏ်အထူး တရားအထူးများရအောင် ကြိုးစား၍ မရှုမှတ်တော့ဘဲ ဖြစ်ပေါ်လာသော အလင်းရောင်စသည်တို့ကိုသာ သာယာစွဲလမ်းလျက် အဖန်ဖန် စဉ်းစားနေတတ်သည်။ ထိုအရောင်အလင်း စသည်တို့ကို သာယာနှစ်သက်လျှင် တဏှာဖြစ်၏။ “ငါ့မှာသာ ဤသို့ ထူးထူးခြားခြားဖြစ်တာ၊ ငါ သူများထက် ထူးပြီ”ဟု အထင်ရောက် အထင်ကြီးလျှင် မာနဖြစ်၏။ “ငါက လင်းတာ၊ ငါ့ကိုယ်က လင်းတာ၊ ငါ့အရောင်အဝါ”စသည်ဖြင့် ယူဆစွဲလမ်းလျှင်ဒိဋ္ဌိဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဩဘာသ စသော (၁၀)ပါးကို တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ သုံးပါးဖြင့် မြှောက်ပွားလျှင် ဥပက္ကိလေသ (၃၀) ရ၏။

ဥပက္ကိလေသ အစစ်သည် နိကန္တိ

ဥပက္ကိလေသ (၁၀)ပါးအနက် ဩဘာသအစ ဥပေက္ခာအဆုံးရှိသော (၉)ပါးတို့သည် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိဟူသော ညစ်ညူးကြောင်းတို့၏ တည်ရာအကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်သာ ဥပက္ကိလေသဖြစ်ကြသည်။ ၎င်း (၉)ပါးတို့ကို အကုသိုလ်ဖြစ်သောကြောင့် ဥပက္ကိလေသတရားများဟု ဟောထားသည် မဟုတ်ပေ။ ၎င်းတို့သည် အကုသိုလ်တရားများလည်း မဟုတ်ကြပေ။ စွဲလမ်းနှစ်သက်အထင်ကြီးမှု မရှိဘဲ အရောင်အလင်းပေါ်လျှင် ပေါ်သည့်အတိုင်း၊ နှစ်သက်မှုဖြစ်လျှင် ဖြစ်သည့်အတိုင်း ထားပြီး ဝိပဿနာကို ရှုပွားနိုင်ပါလျှင် ထို (၉)ပါးတို့သည် ဝိပဿနာအတွက် အနှောင့်အယှက် အညစ်အကြေးများ ညစ်ညူးကြောင်းများ မဖြစ်ကြတော့ပေ။ ထို (၉)ပါးတို့သည် တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲလမ်းမှသာလျှင် ဥပက္ကိလေသမည်၏။ မစွဲလမ်းလျှင် ဥပက္ကိလေသ မမည်ပေ။

အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် “နိကန္တိ” တစ်ပါးတည်းသာ ဥပက္ကိလေသအစစ်လည်း ဟုတ်၏။ ဥပက္ကိလေသတို့၏ တည်ရာအကြောင်းလည်း ဟုတ်၏။

အထူးအားဖြင့် ဘင်္ဂဉာဏ်၊ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်အရာ၌ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်သော ဗောဇ္ဇင်တရားများကိုလည်းကောင်း၊ ထို ဗောဇ္ဇင်တရားများအား လျော်စွာ ဖြစ်သော သုခ၊ သဒ္ဓါတို့ကို လည်းကောင်း ဥပက္ကိလေသ- ဟု မဆိုအပ်ကုန်။ ထို့ပြင် အရိယာတို့အား အားထုတ်ခါစ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် အခိုက်၌ တွေ့ရသော အလင်းရောင်ကိုလည်း ဥပက္ကိလေသဟု မဆိုအပ်ပေ။

ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာရှုသူ ယောဂီသည် မိမိရှုမှတ်ပွားများနေသော ဝိပဿနာ မညစ်နွမ်းစေရန်အတွက် လမ်းလွဲချော်မသွားစေရန်အတွက် နိဂန္တိကို အထူး သတိထားရမည်။

(၆) ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ

အရိယာမဂ်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ဖြစ်သော သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အသိဉာဏ်အမြင်ကို ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဟု ခေါ်သည်။ (ပဋိပဒါ+ဉာဏ+ဒဿန၊ ပဋိပဒါ=မဂ်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်+ဉာဏ=ဉာဏ်+ဒဿန=အမြင်)

ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်းတရား ဆယ်ပါးတို့ကို မလွန် မြောက်သေးမီ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ရွှေ့ပိုင်းသည် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၏ နယ်ပယ်၌ ပါဝင်၍ ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်းတရား ဆယ်ပါးတို့ကို လွန်မြောက် ပြီးနောက် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် နောက်ပိုင်းနှင့် အထက် ဝိပဿနာ ဉာဏ်စဉ် ရှစ်ပါးတို့သည် ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၏ နယ်ပယ်၌ ပါဝင်ကြသည်။

ဝိပဿနာရှုသော ယောဂီသည် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနယ်ပယ်ဖြစ်သော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ရွှေ့ပိုင်းတွင် ဖြစ်ပေါ် တတ်သည့် အရောင်အလင်းစသော ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်းတရားတို့အပေါ်၌ သာယာစွဲလမ်း တပ်မက်မှုမရှိဘဲ ရုပ်နာမ်တို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို အမြဲတစေ သတိချုပ်၍ ရှုမှတ်နေ၏။ ဖြစ်ပေါ်လာတိုင်းသော ရုပ်နာမ် အမှုအရာ ဟူသမျှကို မှတ်သိရုံသာ သိလျက် နေ၏။ အရောင်အလင်း သြဘာသ စသည်တို့ကို အလေးထား၍ မစဉ်းစား မဆင်ခြင်။ သိမှု မှတ်မှုကိုသာ အလေးဂရုပြု၍ မပြတ်မှတ်သိလျက် နေ၏။ ထိုအခါ ယောဂီ၏ ဉာဏ်၌ ရုပ်နာမ် တို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုသည် အထူးသန့်ရှင်းစင်ကြယ်စွာ ထင်ပေါ်နေတော့သည်။ ရုပ်နာမ်ဓမ္မတို့သည် ဖြစ်ပြီးပျက်၊ ဖြစ်ပြီးချုပ်၊ ဖြစ်ပြီးပျောက်၍ နေသည်ကို ဉာဏ်၌ ရှင်းခနဲ ရှင်းခနဲ ဘွင်းခနဲ ဘွင်းခနဲ ထင်နေတော့သည်။ ထိုသို့ ရုပ်နာမ်ဖြစ်ပေါ်မှုအပေါ်၌ တင်ထားသော အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တလက္ခဏာတို့သည် လည်း အထူးသန့်ရှင်းစင်ကြယ်စွာ ထင်ပေါ်နေတော့သည်။ ဖြစ်ပေါ်လာသော အရောင်အလင်းသြဘာသ စသည်တို့အပေါ်၌ လုံးဝဂရုစိုက်ခြင်း၊ အာရုံရောက် ခြင်း မရှိတော့ဘဲ မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်းသော ဖြစ်မှုပျက်မှုတို့ကိုသာ ဉာဏ်၌ ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ သိမြင်နေတော့သည်။ ထိုအခါ ဝိပဿနာညစ်ညူးကြောင်း “ဥပက္ကံလေသ” တို့မှ လွတ်မြောက်ပြီး ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် အဆင့်မြင့်သို့ ရောက်ရှိ လေတော့သည်။

ဘင်္ဂဉာဏ်၊ သို့မဟုတ် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှ ဘင်္ဂဉာဏ်သို့ ကူးပုံ

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်နာမ်အဖြစ်အပျက်ကို အတွင်းလှိုက်စား၍ သိလာသောအခါ ထိုရုပ်နာမ်တို့၏ မမြဲခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ အစိုးမရ၊ ငါ့ကောင်မဟုတ်ခြင်းတို့ကိုလည်း ထင်ထင်ရှားရှား သိမြင်လာတော့သည်။ ထိုသို့ ရုပ်နာမ်အဖြစ်အပျက်ကို ရှုမှတ်နေသောကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် မရှိခြင်း၊ ပျောက်ကွယ်သွားခြင်းဟူသော အနိစ္စလက္ခဏာ၊ ထိုဖြစ်မှု ပျက်မှုက မပြတ်နိုင်စက်နေခြင်းဟူသော ဒုက္ခလက္ခဏာ၊ မဖြစ်စေလိုသော်လည်း တားမရ၊ မပျက်စေလိုသော်လည်း မပျက်ဘဲ မနေသောကြောင့် အလိုအတိုင်း မဖြစ်ခြင်း ဟူသော အနတ္တလက္ခဏာတို့သည် အထူး ထင်ရှားလာတော့သည်။

ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်တိုင်း ပျက်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်ကို ရှုမှတ်၍ မမြဲခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ အစိုးမရခြင်းကို ကောင်းစွာ ထင်ထင် သိမြင်ပြီးသော ယောဂီအား ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ရင့်သန်ပြီ၊ ပြည့်စုံပြီ၊ အထွက်အထိပ် ရောက်ပြီဟု မှတ်ရမည်။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် အထွက်အထိပ်သို့ ရောက်သောအခါ ရုပ်နာမ် အဖြစ်အပျက်ကို သိမှတ်မှု၊ ရှုမှတ်မှုသည်လည်း အလွန်လျင်မြန်စွာ ဖြစ်လာတော့၏။ ဖြစ်ပျက်သိမှုကို အထူးသတိထား အားမစိုက်ရတော့ဘဲ သူ့အလိုလို သိ၍ သိ၍ နေတော့သည်။ အသိက အလွန်လျင်မြန်နေသောကြောင့် ရှုမှတ်ဖြစ်ခိုက် အာရုံသင်္ခါရတို့သည်လည်း လျင်မြန်စွာ ထင်ပေါ်ကြတော့၏။ ထိုအခါ ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်စ(ဥပါဒ်)နှင့် တည်တံ့မှု (ဌိ)တို့ကို လည်းကောင်း၊ ရုပ်နာမ် အစဉ်အတန်းကို လည်းကောင်း၊ အကောင်အထည်၊ ပုံသဏ္ဍာန်၊ ဒြပ်ရှိသလို ထင်ပေါ်သော သင်္ခါရ နိမိတ်ကိုလည်းကောင်း နှလုံးမသွင်းမိတော့ပေ။ ဖြစ်ပျက်ကို မှတ်ခိုက် မှူးပင် အဖြစ်သည် ဉာဏ်၌ မထင်တော့ဘဲ “ပျက်၊ ပျက်၊ ပျက်”ဟု သိမည်သာ ဉာဏ်၌ ထင်နေတော့သည်။ ယောဂီ၏ ဉာဏ်သည် ဖြစ်ခြင်း (ဥပါဒ်ခဏ)သို့ စူးစိုက်မှု မပြုတော့ဘဲ ပျက်ခြင်း (ဘင် ခဏ) ဘင် အစွန်း အပျက်ကိုသာ စူးစိုက် ရှုမှတ်တော့သည်။ ထိုအခါ ဘင်္ဂဉာဏ်သို့ ရောက်ပြီဟု မှတ်ရမည်။

ထို့ကြောင့် တစ်ခုခုသော အာရုံကို ကုန်သွားသည်၊ ပျက်သွားသည်ဟု သိမြင်ခြင်းသည် ဘင်္ဂဉာဏ်မည်၏။

ထိုဘင်္ဂဉာဏ်သို့ ရောက်သော ယောဂီသည် ရှုမှု၊ ရှိုက်မှု၊ ဖောင်းမှု၊ ပိန်မှု၊ ထိုင်မှု၊ ရပ်မှု၊ သွားမှု၊ ကွေးမှု၊ ဆန်မှု၊ မြင်မှု၊ ကြားမှု၊ ကြံမှု စသော ဖြစ်ခိုက် ရုပ်နာမ်အာရုံ တစ်ခုခုကို မှတ်ခိုက် မှတ်ခိုက်မှားပင် ကုန်သွားသည်။ ပျောက်သွားသည်ဟု သိမြင်နေ၏။ ဤသို့ သိမြင်မှုကိုလည်း ကုန်သွားသည်၊ ပျောက်သွားသည်ဟု တစ်ဖန်ထင်၍ သိမြင်ပြန်သည်။ ဤကဲ့သို့ အာရုံတစ်ခုခု

ထင်ပေါ်လာတိုင်း ထိုအာရုံနှင့် မှတ်သိမှုတို့ကို ရွှေ့နှောက်ဆင့်လျက် ကုန်ပျက် သွားကြသည်ဟု သိမြင်သောဘာဏ်သည် ဘင်္ဂါနုပဿနာဘာဏ်မည်၏။ (ဘင်္ဂါ+ အနုပဿနာ၊ ဘင်္ဂါ=အပျက်ကို+အနုပဿနာ=အပျက်ဟု အဖန်ဖန်ရှုမြင်ခြင်း)

ဘင်္ဂါဘာဏ်ကို အဖျက်ဟု ထပ်ဆင့်ရှုမြင်ပုံ

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှုရုပ်၊ ရှိုက်ရုပ်၊ ဖောင်းရုပ်၊ ပိန်ရုပ်၊ ထိုင်ရုပ်၊ ထရုပ်၊ ကွေးရုပ်၊ ဆန့်ရုပ်၊ မျက်စိအကြည်ရုပ်၊ နားအကြည်ရုပ်၊ အဆင်းရုပ်၊ အသံရုပ် စသည်တို့ကို ဖြစ်ပေါ်ခိုက်၌ ရှုမှတ်စဉ် ထိုရုပ်တို့ ကုန်ဆုံးသွားသည်၊ ပျောက် ကွယ် ပျက်စီးသွားသည်ဟု သိမြင်၏။ ဤသိမြင်မှုသည် အာရုံ၏ အပျက် သဘောကို သိသော ပထမ ဘင်္ဂါဘာဏ်မည်၏။ ထိုသိမြင်မှု ပထမဘင်္ဂါဘာဏ်သည် လည်း ကုန်ဆုံးသွားသည်၊ ကွယ်ပျောက် ပျက်စီးသွားသည်ဟု တစ်ဖန် သိမြင် ပြန်၏။ ဤသို့ ပထမဘင်္ဂါဘာဏ်၏ အပျက်သဘောကို တစ်ဖန် သိသောဘာဏ်သည် ဒုတိယ ဘင်္ဂါဘာဏ်မည်၏။ အပျက်ကို အပျက်ဟု ထပ်ဆင့်၍ ဝိပဿနာရှုခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ရုပ်အာရုံတစ်ခု ထင်ရှားတိုင်း ထင်ရှားတိုင်း ထိုရုပ်၏ အပျက်ကို သိမြင်သော ပထမ ဘင်္ဂါဘာဏ်နှင့် ထိုသိမှု၏ အပျက်ကို ထပ်ဆင့်သိမြင်သော ဒုတိယဘင်္ဂါဘာဏ် ဟူ၍ ဘင်္ဂါဘာဏ် နှစ်ဆင့် နှစ်ဆင့် ဖြစ်၏။

နာကျင်မှု စသော ဝေဒနာ ထင်ရှားဖြစ်ခိုက်၌ “နာတယ်၊ နာတယ်” စသည်ဖြင့် ရှုမှတ်လျက် ထိုဝေဒနာ ကုန်ပျက်သွားသည်ကို သိမြင်၏။ ဤကား ပထမ ဘင်္ဂါဘာဏ်တည်း။ ထိုသိမြင်မှုဘာဏ် ကုန်ပျက်သွားသည်ကို တစ်ဖန် သိမြင်ပြန်၏။ ဤကား ဒုတိယ ဘင်္ဂါဘာဏ်တည်း။ ဤသို့ ဝေဒနာ ထင်ရှားခိုက်၌ ဘင်္ဂါဘာဏ်သည် နှစ်ဆင့် နှစ်ဆင့် ဖြစ်၏။ အခြားသော နာမ်တရားများ ထင်ရှား ခိုက်၌လည်း ဤနည်းတူပင် ဘင်္ဂါဘာဏ် နှစ်ဆင့် နှစ်ဆင့် ဖြစ်၏။

အာရုံတစ်ခုခု ပေါ်လာတိုင်း ပေါ်လာတိုင်း မှတ်သိရသော ထိုအာရုံနှင့် မှတ်သိမှု ဤနှစ်မျိုးလုံး ရွှေ့နှောက်ဆင့်လျက် အလွန်လျစ်မြန်စွာ ကုန်ဆုံး ကွယ်ပျောက်သွားသည်ကို မပြတ် သိမြင်လေတော့၏။ ဤသို့ အာရုံတစ်ခုခု၏ အပျက်သဘောနှင့် မှတ်သိမှု ဝိပဿနာစိတ်၏ အပျက်သဘောတို့ကို အစဉ် မပြတ် သိနိုင် မြင်နိုင်လျှင် ဘင်္ဂါဘာဏ် ဖြစ်ပြီဟု ယုံကြည်စွာ ဆုံးဖြတ်အပ် တော့သည်။

ဤနေရာ၌ “အပျက်” ဟူသည်မှာ ဖွဲ့လွန်ကျလျက် ကစဉ့်ကရဲ ဖြစ်သွား ခြင်းကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်။ ကုန်ဆုံးသွားခြင်း၊ ပျောက်ကွယ်သွားခြင်းကိုသာ ဆိုလိုပေသည်။

ဘင်္ဂဉာဏ်၏ အင်္ဂါသုံးတန်

ဝိပဿနာရှုသော ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် မည်သို့သော အခြေအနေမျိုး၌ ဘင်္ဂဉာဏ်ဖြစ်ပြီ၊ ဘင်္ဂဉာဏ်အဆင့်သို့ ရောက်ပြီဟု သိနိုင်ရန် ဖော်ပြပါ အင်္ဂါ သုံးတန်ဖြင့် ဝေဖန်နိုင်ချိန်ရမည်။ ထိုအင်္ဂါသုံးတန် ညီညွတ်နေလျှင် ဘင်္ဂဉာဏ် အဆင့်သို့ ရောက်ပြီဟု ဆုံးဖြတ်နိုင်တော့သည်။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) အာရုံတစ်ခုခု၏ အပျက်ကို သိမြင်ပြီးသည်၏အခြားမဲ့၌ ထိုသိမြင်သော စိတ်၏ အပျက်ကို ထပ်ဆင့်သိမြင်ခြင်း၊
- (၂) ဥပယဗ္ဗယဉာဏ် ဖြစ်စဉ်ကဲ့သို့ ဖြစ်မှုကို မရှုတော့ဘဲ အပျက် သက်သက်ကိုသာ ရှုမြင်နိုင်ခြင်း၊
- (၃) အာရုံတစ်ခုခု၏ အပျက်ကို သိမြင်ပြီးလျှင် ထိုသိမြင်သော စိတ်၏ အပျက်ကို တစ်ဖန်သိမြင်နိုင်ရန် တည့်တည့်မတ်မတ် ဆင်ခြင်နိုင်သော အာဝဇ္ဇန်း ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း—

တို့ဖြစ်သည်။ ထိုအာဝဇ္ဇန်းကို “ယောနိသောမနသိကာရ” အသင့်အတင့် နှလုံး သွင်း မှုဟုလည်း ခေါ်သည်။

ဤအင်္ဂါသုံးပါးညီလျှင် ဘင်္ဂဉာဏ်ဖြစ်ပြီ ဟု ဆုံးဖြတ်အပ်တော့၏။ ထိုသုံးပါး အနက် တတိယအင်္ဂါနှင့် ပထမအင်္ဂါတို့မှာ မှတ်သိမှု တစ်ကြိမ်တည်း၌ ပါဝင် နေသော ရွှေဆင့်နောက်ဆင့် (ဝါ) ရွှေသွားနှင့် နောက်လိုက် ဖြစ်ကြသည်။ အာဝဇ္ဇန်းက တည့်တည့်မတ်မတ် ဆင်ခြင်မိလျှင် သိမှုဉာဏ်ကလည်း တည့်တည့် မတ်မတ် ပြောင်းရွှေ့၍ သိမြင်လေတော့သည်။

ယောဂီများ အထူးမှတ်သားရန်

ဝိပဿနာရှုသော ယောဂီသည် တစ်ခုတည်းသော အာရုံကို အကြိမ်များစွာ ထပ်၍ထပ်၍ ဝိပဿနာရှုရန် မလို။ အာရုံတစ်ခုခုကို တစ်ကြိမ် တစ်ကြိမ်သာ ရှုရန်လိုသည်ဟု မြဲမြံစွာ မှတ်သားထားရမည်။ ထို့ပြင် ဤဘင်္ဂဉာဏ်ဆိုင်ရာ ပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့ကို ထောက်၍ တစ်ကြိမ်တစ်ကြိမ်သော ရုပ်နာမ်အမှုအရာ၌ ပါဝင် သည့် တရားဟူသမျှကို စေ့အောင် ခွဲခြမ်းရေတွက်၍ ရှုရန်မလို။ ထင်ရှားသော တရားတစ်ခုခုကိုသာ အဓိကထား၍ ရှုရန်လိုသည်။ တစ်ဝိထိအတွင်း၌ ပါဝင်သော ရွှေစိတ်နောက်စိတ်များကိုလည်း အသီးသီး ခွဲခြမ်း၍ ရှုရန် မလို။ တစ်ဝိထိလုံး ကိုသာ သိမ်းကျုံး၍ ရှုရန်လိုသည်။ အတိတ်၊ အနာဂတ်နှင့် မထင်ရှားသော တရားတို့ကို ရှုကြ မှန်းဆ၍ ရှုရန်မလို။ အထင်အရှား လောလောဆယ် ဖြစ်ပျက် နေသော ရုပ်နာမ်ကိုသာ (မျက်မှောက်) ရှုရန် လိုသည်။ ဤအချက်များကို လေးလေးနက်နက် မှတ်သားထားရမည်။

ထို့ပြင် ဝိပဿနာရှုသောယောဂီသည် အတိတ်, အနာဂတ်တရားတို့ကို အစပြု၍ မရှုအပ်။ လောလောဆယ် ဖြစ်ဆဲပျက်ဆဲ ပစ္စုပ္ပန်တရားကိုသာ အစပြု၍ ရှုရမည်။ ပစ္စုပ္ပန်တရားကို သန့်ရှင်း စင်ကြယ်စွာ မျက်မှောက် သိမြင်ပြီးသော အခါ၌ ဉာဏ်သက်ဝင်၍ သဘောကျသည်အားလျော်စွာ အတိတ်, အနာဂတ်တရားတို့ကို ဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ်သော အနုမာနဉာဏ်သည် အလိုလို ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအနုမာန (မှန်းဆ)ဉာဏ်ဖြင့်သာလျှင် အတိတ်, အနာဂတ် တရားတို့ကို ရှုအပ်၏။ အတိတ်, အနာဂတ်တရားတို့ကို တမင်ရှာကြံ၍ ဖြစ်စေ၊ တမင် ကြောင့်ကြစိုက်၍ ဖြစ်စေ ရှုဆင်ခြင်နေရန် မလိုအပ်ပေ။

ဘင်္ဂဉာဏ် ရင့်သန်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မှတ်အပ်သော အာရုံသင်္ခါရနှင့် မှတ်သိမှု ဝိပဿနာသင်္ခါရတို့၏ ရှေ့ဆင့်နောက်ဆင့်လိုက်၍ လျင်မြန်စွာ ကုန်ခန်း ပျက်စီးနေကြသည်ကိုသာ မပြတ် တွေ့မြင်နေတော့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အိုးကင်းထဲ၌ ထည့်၍ လှော်သော နှမ်းစေ့တို့သည် တဖျစ်ဖျစ်မည်လျက် ပေါက်ကဲ့ သကဲ့သို့ လည်းကောင်း သည်းထန်စွာ ရွာသွန်းသော မိုးရေပေါက်များကြောင့် ရေပြင်ပေါ်၌ ဖြစ်ပေါ်ကြသော ရေပွက်ကလေးများ လျင်မြန်စွာ ပျက်၍ ပျက်၍ သွားကြသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ နေပူကျပျက် ကွင်းပြင်ထဲ၌ ရိပ်ခနဲ ရိပ်ခနဲ လျင်မြန်စွာ လှုပ်ရှားပျက်စီးသွားသော တံလှုပ်ကဲ့သို့လည်းကောင်း အာရုံသင်္ခါရ နှင့် မှတ်သိမှု သင်္ခါရတို့သည် ဘင်္ဂဉာဏ်ရင့်သန်ထက်မြက်နေသော ယောဂီ၏ ဉာဏ်၌ ရိပ်ခနဲရိပ်ခနဲ လျင်မြန်စွာ ပျောက်ကွယ်ပျက်စီးသွားကြသည်ကို မပြတ် တွေ့မြင်နေလေတော့သည်။

ဘင်္ဂဉာဏ်၏ အကျိုးအာနိသင် ၈-ပါး

အလုံးစုံသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့သည် လျင်လျင်မြန်မြန် ချုပ်ပျောက် ပျက်စီးလေသည်တကားဟု မပြတ်မလပ် အထပ်ထပ် ရှုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ် အားဖော်ပြပါ အကျိုးအာနိသင်တို့ ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။ ၎င်းတို့မှာ—

- (၁) ဘဝသည်မြဲ၏ဟု ယူသော ဘဝဒိဋ္ဌိ=သဿတဒိဋ္ဌိကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊
- (၂) အသက်ဇီဝိတ၌ တပ်ခက်တွယ်တာမှုကို စွန့်ခွါနိုင်ခြင်း၊
- (၃) နေ့ညမပြတ် ဘာဝနာ၌ လွန်စွာ အားထုတ်နိုင်ခြင်း၊
- (၄) ယုတ်မာသော အလိုရမ္မက်တို့မှ ကင်းဝေးသောကြောင့် စင်ကြယ် သော အသက်မွေးမှုရှိခြင်း၊
- (၅) ကိစ္စကြီးငယ်တို့၌ ကြောင့်ကြဗျာပါရကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊
- (၆) အတ္တကို ချစ်ခြင်းကင်းသောကြောင့် ဘေးရန်ကင်းကွာခြင်း၊

- (၇) သည်းခံနိုင်ခြင်း၊ ကောင်းသော အမှု၌ မွေ့လျော်သော အဖြစ်ကို ရခြင်း၊
- (၈) ဆီတိငြိမ်သော တောကျောင်း၊ သမထ၊ ဝိပဿနာ ဘာဝနာ၌ မွေ့လျော်ခြင်း၊ ကာမဂုဏ်တို့၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက်ခြင်းကို နှိပ်နင်း ဖျက်ဆီးနိုင်ခြင်း—

တို့ဖြစ်သည်။

ဘယဉာဏ်

ဘင်္ဂဉာဏ် အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်နာမ်မွေ့ သင်္ခါရတို့၏ ပျက်ခြင်းကို ရှုမှတ်နေစဉ်မှာပင် “ထိုရုပ်နာမ်တို့သည် ရှေးကလည်း ချုပ်ပျောက် ပျက်စီးခဲ့ပြီ၊ ယခုလည်း ချုပ်ပျောက် ပျက်စီးနေဆဲပင်၊ နောင်ကိုလည်း ချုပ်ပျောက်ပျက်စီးကြဦးမည်” ဟု ဆင်ခြင်လျက် တပျက်တည်း ပျက်နေသော ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့ကို “ကြောက်စရာကောင်းသည်၊ ကြောက်စရာ ကြီးပါးထက်ကား” ဟူသော အသိဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ထိုအသိဉာဏ်သည် ဘယဉာဏ်မည်၏။

အပျက်တရားကို ရှုမှတ်သော ယောဂီအား မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ပျက်၍ ပျက်၍ သွားသော သင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ ကြောက်စရာဟု ရှုမြင်သော အသိဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ရှုမှတ်သောအာရုံသင်္ခါရတို့၌လည်း ကြောက်စရာ ကောင်းသည်ဟု ထင်မြင်လာသည်။ ထို့ကြောင့် ဥပယဗ္ဗယဉာဏ်၊ ဘင်္ဂဉာဏ် ဖြစ်စဉ်ကဲ့သို့ ရှုမှတ်ရသည်မှာ ကြည်သာရွှင်ပြ တက်ကြွခြင်းမရှိဘဲ အားငယ် သလိုလို ဖြစ်လာတတ်သည်။

တပျက်တည်း ပျက်နေသော ရုပ်နာမ် သင်္ခါရတို့အပေါ် ဘယဉာဏ်ဖြင့် ကြောက်ခြင်းသည် ရန်သူများ၊ သားရဲတိရစ္ဆာန်များကို ကြောက်သကဲ့သို့ စိတ်နှလုံးမသယာ တုန်လှုပ်ချောက်ချားစွာ ကြောက်ခြင်းမျိုးကား မဟုတ်ပေ။ ကြောက်စရာကောင်းသည်ကို အမှန်အတိုင်း သိရ၍ မရွှင်မပျ ဖြစ်ရုံမျှသာ ဖြစ်သည်။

အတိတ်အင်္ခါရတို့သည် ချုပ်ကုန်ပြီ၊ ပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရတို့သည် ချုပ်ဆဲ၊ အနာဂတ် သင်္ခါရတို့သည် ချုပ်လတ္တံ့ဟု ရှုသော ယောဂီအား ကြောက်မက်ဖွယ်အားဖြင့် ထင်လာသော ဘယဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။

ဥပမာအားဖြင့် မိန်းမတစ်ယောက်တွင် သားသုံးယောက်ရှိ၏။ ထို သား သုံးယောက်သည် မင်းပြစ်မင်းဒဏ် သင့်၍ ဦးခေါင်းဖြတ် အသတ်ခံရမည်

ဖြစ်သည်။ မိခင်သည် သားသုံးယောက်နှင့်အတူ လူသတ်သင်္ချိုင်းသို့ လိုက်ပါ သွား၏။ လူသတ်သမားသည် ရှေးဦးစွာ သားကြီး၏ ဦးခေါင်းကို ဖြတ်ပြီး၍ သားလတ်၏ ဦးခေါင်းကို ဖြတ်ရန် အားထုတ်နေသည်။ မိခင်သည် သားကြီး ဦးခေါင်းဖြတ်သည်ကို လည်းကောင်း၊ သားလတ် ဦးခေါင်းဖြတ်ဆဲကို လည်းကောင်း မြင်၍ “ဤသားငယ်သည်လည်း သားကြီး သားလတ်တို့ကဲ့သို့ပင် ဖြစ်လတ္တံ့” ဟု သိမြင်ပြီးဖြစ်၍ သားငယ်၌ တပ်မက်ခြင်း တွယ်တာခြင်းကို အာလယဖြတ် စွန့်လွှတ်လိုက်တော့၏။

ဤဥပမာ၌ မိခင်သည် သားကြီး ဦးခေါင်းဖြတ်သည်ကို ရှုခြင်းကဲ့သို့ ယောဂီ၏ အတိတ်သင်္ခါရတို့၏ ဓဏိကနိဗ္ဗေဒကို ရှုခြင်း (ဝါ) ပျက်ခြင်းဘင်္ဂကို ရှုခြင်းကို မှတ်အပ်၏။ သားလတ်၏ ဖြတ်ဆဲဖြစ်သော ဦးခေါင်းကို ရှုသကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရတို့၏ ဓဏိကနိဗ္ဗေဒကို ရှုခြင်းကို မှတ်အပ်၏။ သားငယ်၌ တပ်ခြင်း အာလယကို စွန့်သကဲ့သို့ အနာဂတ်၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော သင်္ခါရတို့သည် ပျောက်ပျက် ချုပ်ငြိမ်းကုန်လတ္တံ့ ဟု အနာဂတ်သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ပျက် လတ္တံ့သော ဘင်္ဂကို ရှုခြင်းကို မှတ်အပ်၏။

ဘယဉာဏ်သည် ကြောက်လန့်တတ်သလော ဟု မေးဌားအံ့၊ မကြောက် တတ်၊ မလန့်တတ်ချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဉာဏ်၏ ကြောက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ထိုစကားမှန်၏။ ဘယဉာဏ်ဖြင့် အတိတ်ဖြစ်သော သင်္ခါရတို့သည် ချုပ်ကုန်ပြီ၊ ပစ္စုပ္ပန် သင်္ခါရတို့သည် ချုပ်ဆဲ၊ အနာဂတ် သင်္ခါရတို့သည် ချုပ်ကုန်လတ္တံ့ဟု ဆင်ခြင်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်၏။

ဥပမာအားဖြင့် မျက်စိအမြင် ရှိသော ယောကျ်ားသည် မြို့တံခါး၌ မီးကျိုး တွင်း သုံးတွင်းကို ကြည့်ရသော်လည်း ကြောက်စိတ်မဖြစ်။ ဤမီးကျိုးတွင်း၌ ကျသောသူ အားလုံးတို့သည် အတိုင်းအဆမရှိသော ဆင်းရဲကို ခံစားရလိမ့် မည်ဟု ဆင်ခြင်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်၏။

ဥပမာတစ်နည်းကား မျက်စိအမြင်ရှိသော ယောကျ်ားသည် ရှားသား တံကျင်၊ သံတံကျင်၊ ရွှေတံကျင်အားဖြင့် အစဉ်အလိုက်ထားသော တံကျင် သုံးခုကို မြင်ရသော်လည်း ကြောက်စိတ်မဖြစ်။ ဤတံကျင်တို့ဖြင့် ထိုးလျှိုခံရ သောသူ အားလုံးတို့သည် အတိုင်းအဆမရှိသော ဆင်းရဲကို ခံစားကြရလိမ့် မည်ဟု ဆင်ခြင်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်၏။

ထိုဥပမာတို့ကဲ့သို့ ဘယဉာဏ်သည် မကြောက်၊ ထိုဘယဉာဏ် ရှိသူအား မီးကျိုးတွင်း သုံးတွင်း၊ တံကျင် သုံးချောင်းတို့နှင့် တူကုန်သော ဘုံသုံးပါးတို့၌ အတိတ်သင်္ခါရတို့သည် ချုပ်ကုန်ပြီ၊ ပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရတို့သည် ချုပ်ဆဲ၊ အနာဂတ် သင်္ခါရတို့သည် ချုပ်ကုန်လတ္တံ့ဟု ဆင်ခြင်ခြင်းမျှသာ ဖြစ်၏။

အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် ဘဝသုံးပါး၊ ယောနိ(ပဋိသန္ဓေ)လေးပါး၊ ဂတိငါးပါး၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ ခုနစ်ပါး၊ သတ္တဝါသ ကိုးပါးတို့၌ တပ်ကုန်သော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့သည် အထူးထူး အပြားပြား ကြီးကျယ် များပြားသော အကျိုးမဲ့ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ကုန် ဘေးကျမ်းရှိကုန်သောကြောင့် ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ အားဖြင့် ယောဂီ၏ဉာဏ်၌ ထင်ကုန်၏။ ထိုဉာဏ်ကို ဘယဉာဏ်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်လေသည်။

အာဒိနဝဉာဏ်

ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတရားတို့၏ အပြစ်ကို ရှုမြင်တတ်သောဉာဏ်သည် အာဒိနဝ ဉာဏ် မည်၏။ ဘယဉာဏ် ရင့်သန်လာလျှင် အာဒိနဝဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်၏။ ထိုအခါ ရှုမှတ်တိုင်း ရှုမှတ်တိုင်းသော သင်္ခါရတို့၌လည်းကောင်း၊ ဘုံဘဝတို့၌ လည်း ကောင်း သာယာဖွယ်ဟု မထင်တော့ပြီ။ အကောင်းမထင်၊ အပြစ်ကိုသာ မြင်တော့သည်။ ရှုမှန်းဖွယ်ရာကိုသာ တွေ့နေရသည်။ ဤဘဝ၌ ရုပ်တရား နာမ်တရားများ စတင်ဖြစ်ခဲ့ခြင်းသည် ကြောက်မက်ဖွယ် ဖြစ်သည်ဟု သိနေခြင်း သည် အပြစ်ကိုမြင်သောဉာဏ် မည်၏။ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ စတင်ဖြစ်ပြီး နောက် မဆုံးနိုင်အောင် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်နေခြင်းသည် ကြောက်စရာ ကောင်း၏။ အဟောင်း အဟောင်းများ ချုပ်ပျောက် သွား၍ အသစ် အသစ် များ ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိသော ရုပ်နာမ် အစဉ်အတန်းကြီးသည် ကြောက်စရာ ကောင်းသည် ဟု အပြစ်မြင်လာ၏။ အကောင်အထည် ဗြဟ္မရူပိဘလျက် အကောင်အထည် ဗြဟ္မရူပသတ္တဝါ ထင်မြင်ရမှု (သင်္ခါရနိမိတ်)သည် ကြောက်ဖွယ် ဖြစ်သည်ဟု သိ၏။ ချမ်းသာရန် ကောင်းစားရန် ရည်သန် အားထုတ်မှုသည် ကြောက်ဖွယ်ဖြစ်သည်ဟု သိ၏။ နောင်တစ်ဖန် ဘဝသမ္ပ၌ ဖြစ်ရခြင်းသည် ကြောက်ဖွယ် ဖြစ်သည်ဟု သိ၏။

အလုံးစုံသော လောကသုံးပါး ဘဝသုံးပါးတို့သည် ရဲရဲတောက် မီးကျိုးတို့ဖြင့် ပြည့်သော မီးကျိုးတွင်းနှင့် တူကုန်၏။ ပထဝီ စသော ဟောဘုတ်လေးပါး တို့သည် အဆိပ်ပြင်းသော အဆိပ်လျင်မြန်သော မြေတို့နှင့် တူကုန်၏။ ခန္ဓာ ငါးပါးတို့သည် သံလျက် ဓား ပင့်မိုးမြောက်ချီ ချိန်ရွယ်နေသော သူ့ဖတ် ယောကျ်ားနှင့် တူကုန်၏။ အတွင်းအာယတန ခြောက်ပါးတို့သည် ရွာဆိုး ကုန်းနှင့် တူကုန်၏။ အပြင်အာယတန ခြောက်ပါးတို့သည် ရွာကို လှယ်က် ဖျက်ဆီးတတ်သော ခိုးသား ဓားပြတို့နှင့် တူကုန်၏။ အလုံးစုံသော သင်္ခါရ တို့သည် ဆိုင်းအမာနှင့်တူကုန်၏။ အနာနှင့် တူကုန်၏။ မြားပြောင်နှင့်တူကုန်၏။ ကြီးမားသော အပြစ်အစု ဖြစ်ကုန်၏။

နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်

အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားတို့နှင့် လောကသုံးပါး ဘဝသုံးပါးတို့သည် ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျား၊ သားရဲ၊ တိရစ္ဆာန် ပေါများသော တောအုပ်ကြီးနှင့် တူကုန်၏။ ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျားတို့ ဝင်အောင်းနေသော ကျောက်ဂူလိုက်ခေါင်းနှင့် တူကုန်၏။ မိကျောင်း၊ ငါးမန်းတို့ ပေါများသော ဗင်လယ်ရေပြင်နှင့် တူကုန်၏။ အဆိပ်ခပ်ထားသော စားသောက်ဖွယ်ရာနှင့် တူကုန်၏။ မီးစလောင်နေသော နေအိမ်နှင့် တူကုန်၏။ စစ်မျက်နှာ နှစ်ဖက် ရင်ဆိုင် တိုက်ခိုက်နေသော စစ်မြေပြင်နှင့် တူကုန်၏။ ဤသို့ ကြီးစွာသော အပြစ်အဇုကို မြင်ခြင်းသည် အာဒိနဝဉာဏ် မည်၏။

နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်

သင်္ခါရတရားတို့ကို ငြီးငွေ့ဖွယ်ဟု သိမြင်ခြင်းသည် နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်မည်၏။ အာဒိနဝဉာဏ် ရင့်သန်လာလျှင် နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ အာဒိနဝဉာဏ်ဖြင့် အပြစ်မြင်ပြီးသည် အားလျော်စွာ ရှုမှတ်တိုင်း ရှုမှတ်တိုင်းသော ရုပ်နာမ် သင်္ခါရတို့ကို ငြီးငွေ့ဖွယ်ဟု ထင်မြင်၏။ စဉ်းစား ဆင်ခြင်ကြည့်လျှင်လည်း ငြီးငွေ့ဖွယ်ဟု ထင်မြင်၏။ ထိုငြီးငွေ့မှုကို သိနေရသော အသိကိုပင်လျှင် ငြီးငွေ့ဖွယ်ဟု ထင်မြင်၏။ ဤသို့လျှင် ဘုံသုံးပါး၌ ဖြစ်သော သင်္ခါရတရားအပေါင်း၌ ဆန့်ကျင်၏။ မေ့လျော့ခြင်း မရှိ၊ ငြီးငွေ့ခြင်းသို့ ရောက်၏။ စိတ်ကုန်ခန်း၏။

ဥပမာကား စိတ္တကုဋ်တောင်ခြေရင်း အနောတတ်အိုင်၌ မေ့လျော့ကုန်သော ရွှေဟင်္သာမင်းတို့သည် ဒွန်းစက္ကားရွာ တံခါးအနီး မစင်ကြယ်သောရေအိုင်ငယ်၌ မေ့လျော့နိုင်သကဲ့သို့ ထက်ဝန်းကျင် ကောင်းစွာ အပြစ်မြင်အပ်သည် ဖြစ်၍ သင်္ခါရတရားတို့၌ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် မေ့လျော့ခြင်း မရှိတော့ချေ။

ဘယဉာဏ်၊ အာဒိနဝဉာဏ်၊ နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် ဟူသော ဤဉာဏ်သုံးပါးသည် ဉာဏ် အနု၊ အလတ်၊ အရင့် အားဖြင့်သာ သုံးမျိုးကွဲပြားခြင်းဖြစ်သည်။ သင်္ခါရတရားတို့၏ အပြစ်ကို ထင်ရှား သိမြင်သော သဘောလက္ခဏာမှာ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် အချို့သော ယောဂီအား ဘယဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လျှင် မကြာမီ တစ်ခဏတွင်း၌ အာဒိနဝဉာဏ်၊ နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်များ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်တတ်သည်။ အထက် အထက်သောဉာဏ်သို့ လျင်မြန်စွာ တက်လှမ်းနိုင်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ဤဉာဏ်သုံးပါးလုံး စေ့စေ့ငှငှဖြစ်မနေတော့ဘဲ ဉာဏ်တစ်ပါး နှစ်ပါးသာ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။

မုစ္စိတုကမုတာဉာဏ်

အမြဲမပြတ် တရစပ် ပျက်စီးနေသော ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့အပေါ်၌ နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်ဖြင့် ငြီးငွေ့ခြင်း မမ္မေလျော်ခြင်းရှိသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရများစွာတို့အနက် တစ်ခုသော သင်္ခါရမျှ၌သော်လည်း ကပ်ငြိတွယ်တာစိတ် မဖြစ်တော့ချေ။ ထိုအလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်လို၏။ ရှောင်ခွါထွက်ပြေးလို၏။ ဤကဲ့သို့ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်လိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းကို မုစ္စိတုကမုတာဉာဏ်ဟု ခေါ်သည်။

တစ်နေရာရာ၌ အပြစ်တစ်ခုခုကို မြင်လျှင် ထိုနေရာ၌ မပျော်မမေ့ခြင်း ငြီးငွေ့ခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုနေရာမှ ထွက်ခွါသွားလိုခြင်း၊ ထိုနေရာကို စွန့်လွှတ်လိုခြင်းသည် ဖြစ်မြဲမေ့တာပင်တည်း။ ထိုအတူ ရှုမှတ်ရသော အာရုံသင်္ခါရနှင့် ရှုမှတ်မှု ဝိပဿနာသင်္ခါရတို့၌ ကြောက်မက်ဖွယ်ထင်လျက် အပြစ်ရှိသည်ဟု မြင်လျက် ငြီးငွေ့မှု နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် ထက်သန်စွာ ဖြစ်လာသော ယောဂီအား အာရုံသင်္ခါရ ဝိပဿနာသင်္ခါရ တို့မှလည်းကောင်း၊ ဘုံဘဝတို့မှလည်းကောင်း လွတ်မြောက်လိုတော့၏။

သွားမှု၊ ထိုင်မှု၊ အိပ်မှု၊ ကျွေးမှု၊ ဆန့်မှု စသော ကိုယ်အမူအရာတို့မှ လည်းကောင်း၊ မြင်မှု၊ ကြားမှု၊ ထိမှု၊ ကြံစည်မှု၊ ရှုမှတ်မှု စသော စိတ်အမူအရာတို့မှ လည်းကောင်း၊ လူအဖြစ်၊ နတ်အဖြစ်၊ ဗြဟ္မာအဖြစ်၊ ယောကျ်ားမိန်းမအဖြစ် စသော ဘဝဟူသမျှတို့မှ လည်းကောင်း ကျွတ်ရာ လွတ်ရာ တစ်ခြား တစ်နေရာသို့ စွန့်ခွါ ထွက်သွားလိုတော့သည်။ ထိုထို အခြင်းအရာတို့မှ လွတ်ရာကင်းရာသို့ ရောက်ရှိလိုတော့သည်။ ထို့ကြောင့် မုစ္စိတုကမုတာဉာဏ် ဖြစ်လာသောအခါ အချို့ယောဂီများသည် “ဘာကိုမျှ နှလုံးမသွင်းဘဲ မမှတ်ဘဲ နေတာက ကောင်းလေမလား” ဟု ခြင်ဆင်မိတတ်သည်။ ဆင်ခြင်မိသည့် အတိုင်း တရားအာရုံကို မမှတ်တော့ဘဲ ရုပ်နားနေမိတတ်သည်။ ယင်းသို့ ရုပ်နားနေချိန်၌ သင်္ခါရအားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်လိုစိတ်သာ ဖြစ်ပေါ်နေတော့၏။

ဥပမာအားဖြင့် ပိုက်ကွန်မိထားသော ငါး၊ မြေခံတွင်းသို့ ရောက်ရှိနေသော ဖား၊ လှောင်ချိုင့်၌ အလှောင်ထားခံရသော တောကြက်၊ ကျော့ကွင်းမိနေသော တောသမင်၊ အလမ္မာယ်ထံသို့ ရောက်နေသော မြွေ၊ ညွန်အိုင်တွင်းသို့ သက်ဆင်းမိသောဆင်၊ ဂဠုန်မင်း၏ ခံတွင်းသို့ ရောက်နေသော နဂါး၊ ဓုဟု အသုခိန် အဖမ်းခံရသော လ၊ ရန်သူတို့ ဝိုင်းပိတ်ထားသော ယောကျ်ား စသော ထိုထို သတ္တဝါတို့သည် ထိုအချိန်၌ ဘာစိတ်မျှမဖြစ်ဘဲ ပိုက်ကွန် စသော အနှောင်အဖွဲ့ (ရန်သူ)မှ လွတ်မြောက်လိုစိတ်သာ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ သင်္ခါရအားလုံးတို့ အပေါ်၌ ငြီးငွေ့နေသော ယောဂီသူမြတ်သည်လည်း ထိုသင်္ခါရ၌ အတွင်းဝင်

ပဋိသင်္ခါဉာဏ်

အကျုံးဝင်သော တောဘူမက တရားအပေါင်းတို့မှ လွတ်မြောက်လိုစိတ် ထွက်မြောက်လိုစိတ်သာ ဖြစ်ပေါ်နေတော့သည်။

ပဋိသင်္ခါဉာဏ်

အလုံးစုံသော ဘုံဘဝတို့၌ တည်ရှိ ပျက်စီးနေသော သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက် လိုသော ယောဂီသည် ထိုသင်္ခါရအားလုံးတို့မှ လွတ်မြောက်ရန် ရှုမှတ်အပ် ပြီးသော သင်္ခါရတို့ကိုပင်လျှင် တစ်ဖန် ပြန်လည် ရှုမှတ်၍ လက္ခဏာယာဉ် သုံးပါးသို့ တင်၏။ တစ်ဖန် သိမ်းဆည်းရှုမှတ်၏။ ဤကဲ့သို့ လက္ခဏာယာဉ် သုံးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကို ရှုမှတ်တိုင်း ရှုမှတ်တိုင်း၌ ထင်ရှားသိ၏။ ဤအသိ အမြင်သည် တစ်ဖန် ရှုမှတ်မှု၊ တစ်ဖန် သိမြင်မှု ဖြစ်သောကြောင့် ပဋိသင်္ခါဉာဏ် မည်၏။

သင်္ခါရတရားတို့၌ နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တ-ဟု စွဲလမ်းမှု လုံးဝကင်းစင်လျှင် သင်္ခါရတို့မှ ငြိမ်းအေးသော နိဗ္ဗာန်ကို ဆိုက်ရောက်တော့၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ပရိနိဗ္ဗာန် မပြုရသေးမီ၌လည်း သင်္ခါရတို့နှင့်စပ်၍ စိုးရိမ် ကြောင့်ကြမှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု မရှိတော့ပြီ။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်လိုလျှင် တခြားတစ်ပါးကို ပြုလုပ်ရန် မလို၊ ထိုသင်္ခါရတို့ကိုပင် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု နိုင်နိုင်နင်းနင်း သိနိုင်အောင်၊ လျစ်လျူရှုနိုင်အောင် အမြဲမပြတ် မှတ်မြဲမှတ်နေဖို့ လိုသည်။ မုစွဲတုကမုတာ ဉာဏ်၏ အစွမ်းကြောင့် သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်လိုစိတ် ဖြစ်နေ သော ယောဂီသည် ဖြစ်ပျက်တိုင်း ဖြစ်ပျက်တိုင်းသော သင်္ခါရတို့ကိုပင် တစ်ဖန် ဆက်လက်၍ မှတ်မြဲမှတ်နေရမည်။ ထိုသို့ မှတ်နေသောအခါ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ အခြင်းအရာတို့တွင် တစ်ပါးပါးကို မှတ်တိုင်း မှတ်တိုင်း ထင်ရှားသိနေ တော့၏။

ဤပဋိသင်္ခါဉာဏ်သည် အချို့ယောဂီများမှာ တစ်ခဏအတွင်း၌ပင် ရင့်သန် တတ်၏။ အချို့မှာ တစ်နေ့ခန့်၊ တစ်ညခန့်၊ တစ်ရက်ခန့်၊ နှစ်ရက်ခန့်၊ သုံးရက်ခန့် ကြာမြင့်မှ ရင့်သန်လာတတ်သည်။ ဤပဋိသင်္ခါဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်စ ဉာဏ်မရင့် သေးမီ၌ သင်္ခါရတို့၌ သာယာဖွယ်မရှိပုံ၊ ဆင်းရဲဒုက္ခတို့ဖြင့် အမြဲမပြတ် နှိပ်စက်ခံရ သောကြောင့် မခံချိမခံသာ ဖြစ်ရပုံ သဘောတို့ကို အထူးထင်ရှားစွာ တွေ့မြင် လာရသည်။ သင်္ခါရပေက္ခာ ကဲ့သို့ ညီမျှစွာ မရှုနိုင်သေးသောကြောင့် မှတ်သိ မှုက ကောင်းနေသော်လည်း “မကောင်း”ဟု ထင်တတ်သည်။ အားမရနိုင်ဘဲ ရှိနေတတ်သည်။ ထိုဉာဏ် ရင့်သန်လာသော အခါ၌ကား မှတ်သိမှု အထူး အားကောင်းလာသည်ဟု ထင်ရတတ်သည်။

ဥပယဗ္ဗယဉာဏ်၌ ဥပက္ခိလေသနှင့် ရောသောဉာဏ်၊ ဥပက္ခိလေသမှ လွတ်သောဉာဏ်ဟု နှစ်ပိုင်းကွဲသကဲ့သို့ ဤပဋိသင်္ခါဉာဏ်၌လည်း မခံသာမှုတို့နှင့် ရောပြွမ်းနေသဖြင့် အားရလောက်အောင် မှတ်သိမှု မကောင်းသောဉာဏ်၊ မခံသာမှု ကင်းသဖြင့် အားရလောက်အောင် မှတ်သိမှု ကောင်းသောဉာဏ်ဟု နှစ်ပိုင်းကွဲပြား၏။ ထို့အတူပင် ဘင်္ဂဉာဏ်၌လည်း ဖွာကျဲကျဲ ပူယောင်းယောင်း ဖြစ်၍ အားရလောက်အောင် မှတ်သိမှု မကောင်းသောဉာဏ်၊ သိပ်သိပ် သည်းသည်း စီးစီးပိုင်ပိုင် မှတ်သိမှု ကောင်းသောဉာဏ်ဟု နှစ်ပိုင်းကွဲပြား၏။

မြေဆိုးကို စွန့်လွှတ်သော ဥပမာ

ဘယဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို ကြောက်ခြင်း၊ အာဒိနဝဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို အပြစ်ဟု ရှုမြင်ခြင်း၊ မုစ္စိတုကဗျတာဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်လိုခြင်း၊ ပဋိသင်္ခါဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးပါး တင်၍ ရှုမြင်သုံးသပ်ခြင်းတို့ကို ထင်ရှားပေါ်လွင်စေရန် ဥပမာဖြင့် ပြဆိုပါမည်။

တံငါတစ်ယောက်သည် “ငါးတို့ကို ဖမ်းဆွဲ” ဟု ငါးအုပ်ဆောင်းကို ကိုင်၍ ရေထဲ၌ ငါးကို အုပ်လိုက် ဆောင်းလိုက်၏။ ထို့နောက် တံငါသည် ဆောင်းဝမှ လက်ဖြင့် နှိုက်၍ ရေထဲ၌ ငါးဟု ယူဆရသော သတ္တဝါကောင်ကို လည်၍ ထိထိမိမိ ဖမ်းဆုပ်လိုက်၏။ ယင်းသို့ ကိုင်လျက် “ငါးကြီး ဖမ်းမိပြီ” ဟု စိတ်တံ၌ ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်နေသည့်။ ထို့နောက် “ရောမငါးကြီး ရပြီ” ဟု လက်ကို ဆောင်းဝမှ နုတ်၍ မြောက်ပင်ကြည့်လိုက်သည်။ ထိုအခါ ငါးကြီး မဟုတ်ဘဲ လည်ရေး သုံးရစ်ရှိသော မြေဆိုး မြေဟောက်ကြီး ဖြစ်နေလေသည်။

တံငါသည် မြေဟောက်ကို အလွန်ကြောက်သော်လည်း ဘေးရောက် မည်ကို မြင်သောကြောင့် ချက်ချင်း လွတ်မပစ်ရဲပေ။ မြေဟောက်ကြီးကို ဆုပ်ကိုင်ထားရသည်ကိုလည်း ရွံ့ကြောက်ကြီး ဖြစ်လျက် ငြီးငွေ့လာသည်။ ထိုမြေဟောက်ကို မည်ကဲ့သို့ လွတ်ပစ်ရမည်ကို စဉ်းစားနေသည်။ ထို့နောက် မိမိလက်၌ ရစ်ပတ်ထားသောမြေကို အမြီးဖျားမှ စ၍ လက်တစ်ဖက်ဖြင့် ဖြေ၍ အမြီး၌ ကိုင်ကာ ဆွဲဆန်လိုက်ပြီး လည်ပင်း၌ ကိုင်ထားသော လက်မောင်းကို မြောက်၍ ဦးခေါင်းပေါ်၌ နှစ်ပတ် သုံးပတ် မေ့ရမ်းပစ်လိုက်ရာ မြေဟောက် ကြီးမှာ အန္တရာယ်ပြုနိုင်သည့် အင်အား မရှိတော့ဘဲ အားနည်းသွားတော့၏။ ထိုအခါမှ တံငါသည် “ဟယ် မြေဆိုး မြေယုတ် သွားချင်ရာ သွားပေတော့” ဟု လွတ်ပစ်၍ ကန်ပေါင်ပေါ်သို့ လျင်မြန်စွာ ပြေးတက်လိုက်သည်။

“အို...မိတ်ဆွေဘို့ ငါသည် မြေဆိုးကြီး၏ ခံတွင်းမှ လွတ်ခမြောက်ရပေပြီ” ဟု ဆို၍ မိမိလာခဲ့သော လမ်းခရီးကို ကြည့်လျက် ရပ်နေလေ၏။

သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်

ဤဥပမာ၌ တံငါအနေဖြင့် မြေဟောက်ကို ငါးဟူ၍ ထင်မှတ်ပြီး လည်၌ ဆုပ်ကိုင်၍ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်နေသော အခါကဲ့သို့ ယောဂီအား အတ္တတောရခြင်းကို အစကာလ၌ နှစ်သက်ခြင်းကဲ့သို့ မှတ်အပ်၏။ တံငါသည် ဆောင်းပေါက်ဝမှ လက်ကို ဆွဲထုတ် မြှောက်ပင့်ကြည့်လိုက်ရာ လည်ရေးသုံးခု ရှိသော မြေဦးခေါင်းကို မြင်သကဲ့သို့ ယောဂီအား တောဘူမကသင်္ခါရတို့၌ လက္ခဏာရေး သုံးပါးကို မြင်ခြင်းကို မှတ်အပ်၏။ ဆုပ်ကိုင်မိထားသော မြေကို တံငါသည် ကြောက်သကဲ့သို့ သင်္ခါရတို့၌ ကြောက်လန့်သော ယောဂီ၏ဘယဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို မှတ်အပ်၏။ မြေဟောက်ဟု သိသောအခါမှ စ၍ ထိုမြေကြောင့် ဖြစ်မည့် အပြစ်တို့ကို ရှုမြင်ခြင်းကဲ့သို့ သင်္ခါရတို့၌ အပြစ်ဟု ထင်မြင်လာသော ယောဂီ၏ အာဒိနဝဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို မှတ်အပ်၏။ တံငါသည် ကိုင်ထားသော မြေကို ပြန်ကိုက်မည်စိုး၍ မလွတ်ပစ်သေးဘဲ ဆုပ်ကိုင်ထားရ ခြင်း၌ ငြီးငွေ့နေသကဲ့သို့ သင်္ခါရတရားတို့ အပေါ်၌ ငြီးငွေ့မှု ဖြစ်ပေါ်နေသော ယောဂီ၏ နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်ကို မှတ်အပ်၏။ မြေကို လွှတ်ပစ်ချင်စိတ် ဖြစ်သကဲ့သို့ မုစွဲတိုက်ကမ္ပတာဉာဏ်ကို မှတ်အပ်၏။

ထိုတံငါသည် မြေကို ဦးခေါင်းပေါ်၌ ပတ်ပတ်လည် မွေ့ရမ်း၍ အားနည်းအောင် ပြန်မကိုက်နိုင်အောင် ပြုလုပ်ပြီး ကျွတ်ကျွတ်လွတ်လွတ် လွတ်ပစ်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် လက္ခဏာရေး သုံးပါးကို တင်သဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို ပတ်ပတ်မွေ့၍ အားနည်းအောင် ပြု၍ တစ်ဖန် “နိစ္စ၊ သုခ၊ အတ္တ၊ သုဘ” ဟု ထင်မှတ်စွဲလမ်းခြင်းငှါ မဖြစ်နိုင်အောင် ကျွတ်ကျွတ် လွတ်လွတ် စွန့်လွတ်လိုက်တော့၏။ ထိုသို့ မလွတ်နိုင်သေးဘဲ မြေကို မွေ့ရမ်း၍ အားနည်းအောင် ပြုသောအခါကဲ့သို့ သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးချက် ထင်၍ ထပ်မံရှုဆင်ခြင်မှုကို မှတ်အပ်၏။ ကျွတ်ကျွတ်လွတ်လွတ် စွန့်သော အခါကဲ့သို့ မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်မှုကို မှတ်အပ်၏။

သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်

အထူးကြောင့်ကြ မစိုက်ရတော့ဘဲ သင်္ခါရ တရားတို့ကို သူ့အလိုအလျောက် အစဉ်မပြတ် သိလျက် သိလျက် သိမ်မွေ့စွာ ဖြစ်နေသော အသိဉာဏ်သည် သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ် မည်၏။

ပဋိသင်္ခါဉာဏ် အပြည့်အစုံ ရင့်သန် အားကောင်းလာသောအခါ ဖြစ်ဆဲ ပျက်ဆဲ သင်္ခါရအာရုံကို ရှုမှတ်နိုင်စေရန် အထူးကြောင့်ကြ မစိုက်ရတော့ဘဲ ရှုမှတ်တိုင်းသော သင်္ခါရအာရုံ၏ အပျက်လက္ခဏာနှင့် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ အခြင်းအရာ တစ်ပါးပါးကို သူ့အလိုလို သိလျက် သိလျက် နေသည်။ ထိုသို့ သိမှတ်နေမှုသည် အရှိန်ကောင်းလျက် ကြာမြင့်စွာ ဖြစ်နေ၏။ ရှုမှတ်မှုတိုင်း၌

အပျက်လက္ခဏာ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ အခြင်းအရာတစ်ပါးပါးကို ရှင်းလင်း ထင်ရှားစွာ သိလျက် သိလျက် နေ၏။ ရှေးဉာဏ်များ ဖြစ်ခိုက်ကကဲ့သို့ သင်္ခါရတို့၌ အပြစ်မြင်ခြင်း၊ ငြီးငွေ့ခြင်း၊ လွတ်လိုခြင်း၊ လွတ်ရန် နည်းလမ်း ရွာကြံခြင်း၊ ရှုမှတ်မကောင်းဘူးထင်၍ ရှုမှတ်ရာ၌ အားမရခြင်း စသည်တို့ လုံးဝမရှိတော့ပေ။

တစ်စုံတစ်ခုသော သတ္တဝါ သင်္ခါရ ပစ္စည်း ဝတ္ထု ပျက်ဆီးမည်ကို စိုးရိမ် ကြောင့်ကြခြင်းလည်း မရှိ။ သင်္ခါရတို့ကို ကြောက်ရွံ့မှုလည်း မရှိ။ စိတ်သည် အလွန်ကြည်လင် သန့်ရှင်းနေ၍ မတွေ့ဖူး မကြုံဖူးသော ချမ်းသာသုခကို တွေ့မြင်ရသည်ဟု ထင်၏။ သို့ရာတွင် ဤမျှလောက် ထူးကဲသော စိတ်ကြည်လင် ချမ်းသာမှုကို အလွန်အမင်း သာယာခြင်း မရှိ၊ ဝမ်းသာခြင်းလည်း မဖြစ်။ ငြိမ်သက် သိမ်မွေ့သော ရှုမှတ်မှုသာလျှင် အစဉ်မပြတ် တသမတ်တည်း ကြာမြင့်စွာ ဖြစ်လျက် ရှိ၏။ ထိုအခါ အထူးကြောင့်ကြ မစိုက်ရတော့ဘဲ သူ့အလိုလိုပင် အစဉ်မပြတ် သင်္ခါရတရားတို့၏ အပျက်ကို သိလျက် သိမ်မွေ့စွာ ဖြစ်နေသည်။

ဥပမာ- ယောက်ျားတစ်ယောက်အား အလွန်ချစ်မြတ်နိုးအပ်သော ဇနီး မယားတစ်ယောက်ရှိသည်ဟု ဆိုပါစို့။ ထိုယောက်ျားသည် ထိုမယားနှင့် ကင်းကွာ၍ မနေနိုင်၊ အလွန်မြတ်နိုး၏။ ထိုမယားကို တခြားယောက်ျားနှင့် ရင်းရင်းနှီးနှီး ရယ်ရယ်မောမော ပြောဆိုနေထိုင် ဆက်ဆံသည်ကို တွေ့မြင်ရလျှင် အလွန်ဒေါသ အမျက်ထွက်၏။ စိတ်နှလုံး မသာယာဖြစ်၍ ပြင်းစွာသော ဒေါမနဿ ဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ နောင်သောအခါ ထိုမိန်းမ၏ ဖောက်ပြန်မှု မစောင့်စည်းမှု အပြစ်များကို တွေ့မြင်၍ ထိုမိန်းမကို ရှုံရှာစက်ဆုပ်လျက် အပြီး အပိုင် ကွာရှင်းလိုက်၏။ ထိုမိန်းမကို မိမိ၏ ဇနီးမယားဟူ၍ မမှတ်တော့ပြီ။ ထိုသို့ ကွာရှင်းပြီးနောက်တွင် အခြားယောက်ျားများနှင့် ရင်းနှီးစွာ ရယ်မော ပြောဆို ဆက်ဆံနေသည်ကို မြင်သော်လည်း ဒေါသအမျက် မထွက်တော့ချေ။ စိတ်နှလုံး မသာယာခြင်း မဖြစ်တော့ချေ။ မိမိနှင့် ဘာမျှ မဆိုင်တော့သလို စိတ်အေးအေးထား၍ လျစ်လျူရှုနိုင်တော့သည်။

ဤနည်းအတူ ယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်လိုသည် ဖြစ်၍ ပဋိသင်္ခါဉာဏ်ဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို လက္ခဏာသုံးပါးဖြင့် သုံးဆပ်၏။ ထိုသို့ သုံးဆပ် ပြီးနောက် သင်္ခါရတို့၏ ပျက်စီးခြင်း ဘေးကို လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖြစ်နိုင်သော နှစ်သက်ခြင်းကို လည်းကောင်း စွန့်ပစ်ပယ်ခွါ၍ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့၌ ကွာရှင်းပြီးသော ဇနီးမယားကို လျစ်လျူရှုသကဲ့သို့ လျစ်လျူရှုလျက် နေ၏။

မုန့်ညက်ဆင့်ခြင်း ဥပမာ

သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည် သင်္ခါရတရားကို မနှစ်သက်သော်လည်း အခြား အာရုံပြုစရာ မရှိသဖြင့် သင်္ခါရတရားတို့ကိုသာလျှင် အာရုံပြုနေရသည်။ ထို ယောဂီ၏ စိတ်သည် သင်္ခါရအာရုံကို အာရုံပြုရာ၌ နှစ်နှစ်ကာကာ စုံစုံမက်မက် အာရုံသို့ ရှေးရှုပြေးဝင်ခြင်း မရှိ၊ အာရုံကို စက်ဆုပ်ရွံရှာသည်ဖြစ်၍ တွန့်ဆုတ် တွန့်ဆုတ် ဖြစ်နေ၏။ စိတ်သည် ကျုံ့ယုံ့နေ၏၊ ရွံ့နေ၏၊ ဆုတ်နှစ်နေ၏၊ နောက် တွန့်နေ၏။

ပိန်းကြာဖက်တွင် ရေမတင်သကဲ့သို့

ဥပမာကား အလယ်၌ ချိုင့်နေသော ပိန်းရွက် ၊ သို့မဟုတ် ပဒုမ္မာကြာရွက် ပေါ်ရှိ ရေပေါက်တစ်ခုသည် ကြာဖက်ကို မထိဝံ့ မထိလိုဟန်ဖြင့် ကျုံ့နေ၏၊ မပျံ့ဘဲ လုံးနေ၏၊ ရွံ့နေ၏၊ ကြာဖက်မှ ဆုတ်နှစ်လျက် နေ၏။

ကြက်တောင်ကို မီးထိသည်ပမာ

ဥပမာတစ်နည်းကား ကြက်တောင်ကို သို့မဟုတ် အကြောတုံးကို မီး၌ ထည့်သောအခါ ကြက်တောင်၊ သို့မဟုတ် အကြောတုံးသည် ပြန်ကားမလာဘဲ ရွံ့တွန့်ခွေလိပ်သွားသည်။ ထိုအတူ ယောဂီ၏ စိတ်သည် ငှက်သုံးပါး ဘုံသုံးပါးတို့၌ နှစ်ခြိုက်ပြန်ပွားမှုမရှိ ဆုတ်နှစ်၏၊ ရွံ့တွန့်၏၊ လျစ်လျူရှု၏။

ဤသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည် မိမိရရှိ အာရုံပြုနေရသော သင်္ခါရအာရုံကို လွတ်လိုသော်လည်း အခြား အာရုံပြုဖွယ်ရာ (နိဗ္ဗာန်)ကို မတွေ့ရသေးသဖြင့် ဤသင်္ခါရအာရုံကို မလွတ်ရဲ၊ မလွတ်နိုင်။ လွတ်စမ်းကြည့်သော်လည်း နိဗ္ဗာန် တည်းဟူသော တစ်ဘက်ကမ်းကို အလှမ်းမမီသေးသဖြင့် သင်္ခါရအာရုံဘက်သို့ ပြန်လှည့်လာရပြန်သည်။ နိဗ္ဗာန်ကို လက်လှမ်းမီသောအခါ၌မူ နောက်ကြောင်း ပြန်မလှည့်တော့ဘဲ နိဗ္ဗာန်သို့သာလျှင် စွတ်စွတ်ရွတ်ရွတ် ပြေးဝင်လေတော့သည်။

ဗိသကာက ကျီးကဲ့သို့

ဥပမာကား ရှေးအခါက သမုဒ္ဒရာကို ဖြတ်သန်း ကုန်ကူးကြသော ကုန်သည် တို့သည် သင်္ဘောထွက်ခွါသောအခါ အရပ်မျက်နှာကိုပြတတ်သော “ဗိသကာက” ကျီးကို ယူဆောင်သွားကြကုန်၏။ သင်္ဘောသည် လေအဟုန်ဖြင့် လွင့်အပ်သည် ဖြစ်၍ ကမ်းမမြင် လမ်းမမြင် သမုဒ္ဒရာအလယ်သို့ ရောက်သွားတတ်သည်။ ထိုအခါမျိုး၌ ဗိသကာကကျီးကို လွှတ်ကုန်၏။ ထိုကျီးသည် လင်းယဉ်တိုင်ဖျား မှ ကောင်းကင်သို့ ပျံထက်၍ အရပ်လေးမျက်နှာ အရပ်ရှစ်မျက်နှာသို့ ပျံဝဲလျက်

ကမ်းကို ရှာ၏။ အကယ်၍ ကမ်းကို မမြင်လျှင် လင်းယဉ်တိုင်သို့ ပျံလာ၍ နားလာပြန်၏။ ကမ်းကို တွေ့မြင်ပါမှ ထိုကမ်းဘက်သို့ ပျံသွားလေသည်။ လင်းယဉ် တိုင်သို့ ပျံမလာတော့ချေ။ သဘောသည် ကျီးပျံရာ အရပ်မျက်နှာသို့ ရွက်လွင့် လိုက်ပါသွားလျှင် လိုရာသောင်ကမ်းသို့ ရောက်ရှိလေတော့သည်။

ဤဥပမာ၌ ဒိသာကာကကျီးသည် လင်းယဉ်တိုင်ဖျားမှ အရပ်ရှစ်မျက်နှာသို့ ပျံဝဲ၍ ကမ်းကို မမြင်ရသဖြင့် လင်းယဉ်တိုင်သို့ အဖန်ဖန် ပြန်လာနားသကဲ့သို့ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သည်လည်း သင်္ခါရုအာရုံကို စွန့်လွှတ်၍ နိဗ္ဗာန်အာရုံကို ရှာဖွေစုံစမ်း၍ မတွေ့ပြန်လျှင် သင်္ခါရုအာရုံကိုပင် ပြန်လည်ရယူ ရှုမှတ်ရ၏။ ကျီးသည် ကမ်းကို တွေ့သောအခါ တရွှိန်ထိုး ကမ်းဘက်သို့ ပျံသွားသကဲ့သို့ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သည် ဂေါတြက္ခဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ် အစိုက်၌ သင်္ခါရုအာရုံကို စွန့်လွှတ်ပြီး နိဗ္ဗာန်အာရုံကိုသာလျှင် မိမိရရ အာရုံပြုတော့သည်။

မုန့်ညက်ဆင့်ခြင်း ဥပမာ

အချင်းတစ်တောင်ခန့်ရှည်သော ဝါးခွေကို တစ်ဘက်ဘွင် အဝတ်အုပ်၍ တစ် ဘက်မှ အဝတ်ဖျားကို တင်းအောင်ဆွဲထား၏။ ထိုအခါ အဝတ်၏ မျက်နှာပြင် သည် စည်မျက်နှာပြင်ကဲ့သို့ ညီညာစွာ တင်းမာနေသည်။ ယင်းကို မုန့်ဆင့်ခြင်းဟု ခေါ်ကြသည်။ ထောင်းထားသော မုန့်ညက်များကို အနုအကြမ်း ခွဲခြမ်းစိစစ် ရွေးထုတ်သည့်အခါ ထောင်းထားသော မုန့်ညက်များကို ခိုင်းပေါ်သို့ တင်၍ လက်နှစ်ဖက်ဖြင့် တုန်ခါမြှောက်ပင့်ပေးရသည်။ မုန့်ညက်အနုများသည် ခိုင်းမျက် နှာပြင်ကို တွယ်ကပ်နေ၍ မုန့်ညက်ကြမ်းများသည် တဖြည်းဖြည်း အောက်သို့ လိမ့်ဆင်းသွားကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ခိုင်းမျက်နှာပြင်ပေါ်၌ မုန့်ညက်အနုများ သာ ငြိကပ်ကျန်ရှိတော့သည်။ ထိုအခါ ဗန်းစကောအတွင်း၌ မုန့်ညက်နုများ ကျသွားစေရန် ခိုင်း၏မျက်နှာပြင်ကို ဝါးခြမ်းစိတ်ဖြင့် ရိုက်ခါချလိုက်သည်။ ဤသို့ပြုခြင်းကို မုန့်ညက်ဆင့်သည် မုန့်မုန့်ဆင့်သည်ဟု ခေါ်သည်။

ဤဥပမာ၌ ခိုင်း၏ မျက်နှာပြင်သည် မုန့်မုန့်အကြမ်းများကို ငြိတွယ်ခြင်း မရှိ။ လိမ့်ဆင်းစေလျက် မုန့်မုန့်အနုများ ခိုင်းမျက်နှာပြင်၌ ငြိတွယ်ကျန်ရစ် သကဲ့သို့ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သည် အနုလောမဉာဏ်အဆင့်သို့ မရင့်ကျက်မီ သင်္ခါရုတို့ကို အာရုံပြုလျက် သိမ်းဆည်းလျက် နေရ၏။ နိဗ္ဗာန်အာရုံသို့ ပြေး မဝင်နိုင်။ ထိုသင်္ခါရုတို့ကိုသာ လက္ခဏာရေးသုံးချက်ဖြင့် ရှုမှတ်လျက် လျစ်လျူ ရှုဆင်ခြင်၏။ သင်္ခါရုတို့၏ ပျက်စီးခြင်းကို မှီ၍ ဖြစ်လက္ခဏာသောဘေးကိုလည်း ကောင်း၊ သင်္ခါရုတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကို မှီ၍ ဖြစ်လက္ခဏာသော နှစ်သက်ခြင်းကို လည်းကောင်း စွန့်ပယ်၏။

ဥပမာတစ်နည်းကား ဝိဖတ်သောလေးငယ်၏ လေးကြိုးကို ဝါဂွမ်းအစုပေါ် တင်၍ လက်တောက်ဖြင့် ဆွဲငင်တုန်ခါစေသောအခါ လေးကြိုးသည် ဝါဂွမ်းများကို တုန်ခါရမ်းခါစေ၏။ ဝါဂွမ်းသည် လေးကြိုးပတ်ပတ်လည်၌ အကြိမ်များစွာ တုန်ခါရသဖြင့် ကြ၊ ရွ၊ ပွလာ၍ ကြည်လင်လာ၏။ ဝါဂွမ်းအမျှင်များ အချင်းချင်း စည်းရုံးငြိတွယ်၍ ဂွမ်းဆိုင် ဂွမ်းကပ် ဂွမ်းလုံးကြီး ဖြစ်လာသည်။

ဤဥပမာ၌ ဝိဖတ်လေး၏ လေးကြိုးသည် ဝါဂွမ်းကို ရမ်းခါ တုန်ခါ၍ ခါထုတ်သော်လည်း ဝါဂွမ်းမျှင်များသည် လေးကြိုးကို ငြိတွယ်လျက် နေကြသည်။ ဂွမ်းထဲ၌ ရှိသော ခဲ၊ သလဲ၊ ဖုန်၊ အမှိုက်တို့ကို ခါထုတ်ပစ်၍ ဝါဂွမ်းသက်သက်ကိုသာလျှင် စိစစ်ရွေးချယ်ခြင်းပြုလေသည်။ ဤနည်းအတူ သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်သည် တေဘူမကသင်္ခါရုတို့ကို လက္ခဏာဇာဉာဉ်သုံးပါး တင်ခြင်းဖြင့် မေ့ရမ်းခါတွက်၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို စိစစ်ရွေးချယ်၏။ သို့ရာတွင် ထိုသို့ စိစစ် ရွေးချယ်ခြင်း၌လည်း လျစ်လျူရှုသည်သာ ဖြစ်၏။ သင်္ခါရတို့အပေါ်၌ ချစ်ခြင်း ကြောက်ခြင်းမရှိ လျစ်လျူရှုနိုင်သည်။

မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ကို ရယူ၍ ကျွတ်တမ်းဝင်လိုသော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဤသင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်ကို ရင့်ကျက် အားကောင်းလာအောင် အဖန်ဖန်ပိုးများ ပါလျှင် အထက်တစ်ဆင့် ငိပဿနာဉာဏ်ဖြစ်သော အနုလောမဉာဏ်သို့ရောက်၏။ အနုလောမဉာဏ်သို့ ရောက်ပါက နောက်ကြောင်းသို့ ပြန်မလှည့်တော့ဘဲ နိဗ္ဗာန်သို့ ပြေးဝင်လေတော့သည်။ ဒိသာကာကကျီ၏ ပင်လယ်ကမ်း (ကုန်းမြေ)ကို တွေ့မြင်ရသောအခါ ကုန်းမြေဘက်သို့ တဟုန်ထိုး ပျံသွားသကဲ့သို့ အနုလောမဉာဏ်၊ ဂေါဩဘူဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ်၊ ဖိုလ်ဉာဏ်တို့ တောက်လျောက် ဖြစ်ပေါ်လေတော့သည်။

ထို့ကြောင့် ဘုရားအလောင်းတော်ကြီးများ ပါရမီဖြည့်စဉ် ကာလ၌ ဤသင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ် တိုင်ရုံသာလျှင် ဝိပဿနာ ရှုတော်မူကြသည်။ ဤဉာဏ်သို့ ရောက်လျှင် ဆက်လက် အားမထုတ်တော့ဘဲ ရပ်ထားရသည်။

အနုလောမဉာဏ်

ဥပယဗ္ဗယဉာဏ် သော ရွှေဉာဏ်များနှင့် လည်းကောင်း၊ မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ပါဝင်သော ဗောဓိပက္ခိယတရားများနှင့် လည်းကောင်း ရွှေနှောက် လျှော်စွာ ဖြစ်သောဉာဏ်ကို အနုလောမဉာဏ်ဟု ခေါ်သည်။ (အနုလောမ=ဆီလျော်ခြင်း)

သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ် ပြည့်စုံ ရင့်ကျက်လာသောအခါ ဤ အနုလောမဉာဏ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ အဓိမောက္ခ-ဟု ခေါ်သော သဒ္ဓါတရားသည် အထူး အားကောင်းလာ၏။ ထိုသဒ္ဓါ၏ အစွမ်းကြောင့် ရှုမှတ်သောစိတ်သည် အလွန် ကြည်လင်လာ၏။ မယုတ်မလွန် ဟန်ချက်ညီအောင် အားထုတ်မှု ဝိရိယသည် လည်း မြဲမြံနိုင်ခဲ့လာ၏။ အမှတ်ရမှု သတိသည်လည်း ထင်ထင်ရှားရှား ဖြစ်လာ၏။ စိတ်သည် ရှုမှတ်သော အာရုံ၌ ကောင်းစွာ စူးစိုက် တည်ကြည် လာ၏။ သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည်လည်း အထူး ထက်မြက် သန့်ရှင်းလာသည်။ ထို့ကြောင့် ရှုမှတ်မှုသည်လည်း အထူးပင် သွက်လက်ထင်ရှား အားကောင်း ထာသည်။ တိုးတက်လာသည်။

ထိုအခါ ဖြစ်ဆဲ ပျက်ဆဲသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရ တစ်ခုခုကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ အခြင်းအရာ သုံးမျိုးအနက် တစ်မျိုးမျိုးဖြင့် ရှုမြင်လျက် အနည်းဆုံး သဒ္ဓါသနုပဿနာဝိထိ နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ သဒ္ဓါသနုပဿနာ ဝိထိ ဆိုသည်မှာ တူညီသော ရှုမှတ်မှု စိတ်အစဉ်ကို ခေါ်သည်။

ထိုဝိထိစိတ် ဖြစ်ပုံမှာ ပထမအကြိမ်၌ အနိစ္စ-ဟု ရှုမြင်လျှင် ဒုတိယ၊ တတိယ အကြိမ်တို့၌လည်း အနိစ္စ-ဟုသာ ရှုမြင်သည်။ ထိုအတူ ပထမအကြိမ်၌ ဒုက္ခ-ဟု ရှုမြင်လျှင် ဒုတိယ၊ တတိယ အကြိမ်တို့၌လည်း ဒုက္ခ-ဟုသာ ရှုမြင်သည်။ ပထမ အကြိမ်၌ အနတ္တ-ဟု ရှုမြင်လျှင် ဒုတိယ၊ တတိယ အကြိမ်တို့၌လည်း အနတ္တ ဟုသာ ရှုမြင်သည်။ ဤသို့ အခြင်းအရာ တစ်မျိုးတည်းဖြင့် ရှုမှတ်မှု နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ် ဖြစ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ဝိပဿနာ

သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စ စသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ညီတူညီမျှ ရှုမှတ်၍ နောက်ဆုံးဖြစ်သော သဒ္ဓါသနုပဿနာဝိထိ နှစ်ကြိမ် သုံးကြိမ်တို့၌ ပါဝင်သော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိတော့၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းဉာဏ်သည် “သိခါပတ္တသင်္ခါရပေက္ခာ” မည်၏။ (သိခါ= အထွတ်အထိပ်+ပတ္တ=ရောက်ခြင်း) ထိုသင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်သည်ပင် မဂ်နှင့် ဆက်စပ်လျက် မဂ်သို့ ရောက်ဘတ်သောကြောင့် “ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ” လည်း မည်၏။ (ဝုဋ္ဌာန=ထခြောက်သော၊ လွတ်မြောက်သော မဂ်သို့+ ဂါမိနိ=သွားတတ်သောတရား)

မဂ်တရားသည် ဝိပဿနာ၏ အာရုံ ဖြစ်သော သင်္ခါရနိမိတ်တို့ကိုလည်း အာရုံမပြု၊ ဖြစ်သင့်ဖြစ်ဆိုက်သော သက်ဆိုင်ရာ ကံ၊ ကိလေသာ၊ ဝိပါက်တို့ကိုလည်း နှောက်တစ်ဖန် မဖြစ်စေတော့ဘဲ ငြိမ်းအေးစေတတ်၏။ ထိုသို့ သင်္ခါရနိမိတ်တို့ကို အာရုံမပြုခြင်း၊ ကံ၊ ကိလေသာ၊ ဝိပါက်တို့ကို နှောက်တစ်ဖန် မဖြစ်စေဘဲ ငြိမ်းအေးခြင်းကို ထမြောက်မှု (ဝါ) လွတ်မြောက်မှု ဝုဋ္ဌာနဟု ခေါ်သည်။ မဂ်တရားသည် ထိုနှစ်မျိုးလုံးတို့မှ ထမြောက်သောကြောင့် ဝုဋ္ဌာနမည်၏။

အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်၊ အနုလောမဉာဏ်နှင့် ဂေါတြဘူဉာဏ် ဤသုံးပါးတို့သည် ဝုဋ္ဌာနဟု ခေါ်သော မဂ်နှင့် တစ်ဆက်တည်း တစ်စပ်တည်း ဖြစ်သောကြောင့် မဂ်သို့ ဆိုက်ရောက်သော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ မည်၏။

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် နောက်ပိုင်းမှစ၍ အနုလောမဉာဏ်ဟု ခေါ်သော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာဉာဏ်တိုင်အောင် ဝိပဿနာဉာဏ် ၉-ပါးကို ပဋိပဒါ ဉာဏဒဿန-ဝိသုဒ္ဓိ-ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ပရိညာ ၃-ပါး

ဝိပဿနာရှုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့ကို ရှုမှတ် ဆင်ခြင်၍ သိမြင်ရာ၌ အဆင့်သုံးဆင့်ဖြင့် သိမြင်နိုင်ကြသည်။ ၎င်းတို့မှာ -

- (၁) ဉာတပရိညာ = ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၊
- (၂) တိရဏပရိညာ = စူးစမ်းသုံးသပ် ဆုံးဖြတ်၍ သိခြင်း၊
- (၃) ပဟာနပရိညာ = ပယ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် သိခြင်း-

တို့ဖြစ်သည်။

ဉာတပရိညာဟူသည် တောဘူမက သင်္ခါရတရားတို့၌ ရုပ်သည် ဖောက်ပြန်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝေဒနာသည် အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိ၏ စသည်ဖြင့် သိအပ်သော ရုပ်၊ ဝေဒနာ စသော တောဘူမကတရားတို့၏ အသီးအသီးသော ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော၊ ခံစားခြင်းသဘော စသည်တို့ကို ကောင်းစွာ ပိုင်းခြား၍ သိသော ပညာဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် နှစ်ပါးအဆင့်သည် ဉာဏ်ပရိညာမည်၏။ (ဉာဏ်+ပရိ+ညာ၊ ဉာဏ်=သိအပ်သည်+ပရိ=ပိုင်းခြား၍ +ညာ=သိခြင်း)

တိရဏပရိညာဟူသည် တေဘူမက သင်္ခါရတရားတို့၌ ရုပ်သည် မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၏၊ အစိုးမရ၊ အလိုသို့ မလိုက် စသည်ဖြင့် တေဘူမကတရားတို့ကို မမြဲခြင်း အနိစ္စလက္ခဏာစသည်ကို စူးစမ်းသုံးသပ် ဆုံးဖြတ်ကာ ပိုင်းခြား၍ သိသော အနိစ္စတာ စသော လက္ခဏာ ၃-ပါးကို အာရုံပြုသည့် ဝိပဿနာပညာ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် အထက် သမ္မသနဉာဏ်နှင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် နှစ်ပါးသည် တိရဏ-ပရိညာ မည်၏။ (တိရဏ=စူးစမ်းသုံးသပ် ဆင်ခြင်ခြင်း)

ပဟာနပရိညာ ဟူသည် တေဘူမက သင်္ခါရတရားတို့၌ မြစ်ဟု အမှတ်မှား သည်ကို ပိုင်းခြား၍ သိသော ဝိပဿနာပညာ ဖြစ်၏။ တေဘူမကတရားတို့၌ ကိလေသာတို့ကို ပယ်ချ၍ ကွဲကွဲပြားပြားသိခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် ဘင်္ဂဉာဏ်မှ စ၍ အနုလောမဉာဏ်တိုင်အောင် ဝိပဿနာဉာဏ် ရှစ်ပါးသည် ပဟာနပရိညာ မည်၏။ (ပဟာန=ပယ်ခြင်း)

ဂေါတြဘူဉာဏ်

ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို လွန်မြောက်၍ အရိယာအနွယ်သို့ ဝင်ရောက်ခြင်းကြောင့် ဤဉာဏ်ကိုဂေါတြဘူ-ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ (ဂေါတြဘူ=ဂေါတြ=ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို +ဘူ=လွှမ်းမိုးခြင်း။ ဂေါတြ=အရိယာအနွယ်သို့+ဘူ=ဝင်ရောက်ခြင်း)

ဤနေရာ၌ ဂေါတြဘူစိတ်သည် လည်းကောင်း၊ မင်္ဂလိတ်သည်လည်းကောင်း တစ်ကြိမ်သာ ဖြစ်ခွင့်ရှိ၏။ ရှေးရှေးသော ဝိပဿနာဉာဏ်စိတ်များက သင်္ခါရ အာရုံကိုသာ အာရုံပြုခဲ့၍ ဂေါတြဘူဉာဏ်နှင့် မင်္ဂလိတ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုကြသည်။ ဂေါတြဘူဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော ကြောင့် မင်္ဂလိတ်နှင့် အာရုံတူ၏။ သို့ရာတွင် ကိလေသာကို ပယ်နိုင်စွမ်းမရှိသော ကြောင့် ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ၌ အကျိုးမဝင်ချေ။ သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာ ရေးသုံးပါးဖြင့် မသုံးသပ်ခြင်းကြောင့် အောက်ဖြစ်သော ပဋိပဒါဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ၌လည်း အကျိုးမဝင်ချေ။ ကြားခံတစ်ခုဖြစ်နေ၍ ရွှေ့နောက် ဝိသုဒ္ဓိနှစ်ပါး သို့ မပါဝင်နိုင်ဘဲ ထိုင်သုဒ္ဓိ နှစ်ခုအကြား၌ တည်ရှိနေသည်။

မဂ္ဂဝိထိ ဖြစ်ပုံ

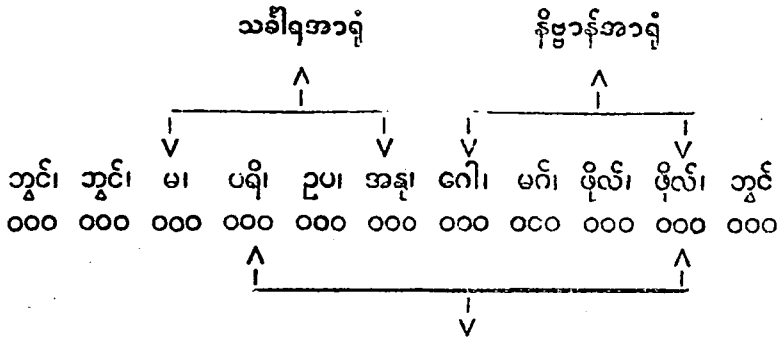
သီခါပတ္တဝိပဿနာဉာဏ်

ယခုပြဆိုပြီးသော သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်၊ အနုလောမဉာဏ်၊ ဂေါတြဘူဉာဏ် ဤသုံးပါးတို့သည် လောကီဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အထွက်အထိပ်ဖြစ်သဖြင့် သီခါပတ္တဝိပဿနာဉာဏ် မည်၏။ (သီခါ=အထွတ်အထိတ် + ပတ္တ=ရောက်ခြင်း)

ယင်း သီခါပတ္တဝိပဿနာဉာဏ် သုံးပါးအနက် ဂေါတြဘူဉာဏ်သည် ထိပ်ဆုံး အမြင့်ဆုံးဖြစ်သည်။

မဂ္ဂဝိထိ ဖြစ်ပုံ

မဂ္ဂဝိထိအတွင်း၌ ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ ဟူသော ရှေ့ဇောစိတ် သုံးခုသည် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးပါးဖြင့် သုံးသပ်လျက် အာရုံပြု၏။ ထို့နောက် ဂေါတြဘူဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို ရှေးဦးစွာ အာရုံပြု၏။ ထိုဂေါတြဘူဉာဏ်က ယူပေးထားသော နိဗ္ဗာန်အာရုံကို မဂ်စိတ်က ဆက်လက်အာရုံပြုသည်။ ထို့ကြောင့် ဂေါတြဘူဉာဏ်သည် မဂ်ဉာဏ်အတွက် နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံကို ဆက်သွယ်ရယူပေးသဖြင့် အာဝဇ္ဇန်းစိတ်နှင့် အလားတူသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ ဤ၌ မဂ္ဂဝိထိစိတ်အစဉ် ဖြစ်ပုံကို ပြဆိုပါဦးမည်။

ဇောခုနစ်ကြိမ်

- မှတ်ရန်။ ။မ = မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း
- ပရိ = ပရိကံဇော
- ဥပ = ဥပစာဇော
- အနု = အနုလုံ (အနုလောမ)ဇော
- ဂေါ = ဂေါတြဘူဇော
- မဂ် = မဂ်ဇော
- ဖိုလ် = ဖိုလ်ဇော

သင်္ခတနယ်မှ အသင်္ခတနယ်သို့ ကူးပြောင်းပုံ

သင်္ခတနယ်ပယ်ဖြစ်သော သင်္ခါရတရားတို့ကို အာရုံပြုနေရာမှ အသင်္ခတနယ်ပယ်ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ ကူးပြောင်းပြေးဝင်ရာ၌ ဖော်ပြပါဥပမာဖြင့် ရှင်းလင်းစွာ သိအပ်၏။

ဘေးရန်ထူပြောသော နယ်လယ်တစ်ခုနှင့် ဘေးရန်ကင်းသော နယ်ပယ်တစ်ခုကို ရေစီးကြမ်းသော ချောင်းကြီးတစ်ခုဖြင့် ခြားထားသည် ဆိုပါစို့။ ယောက်ျားတစ်ယောက်သည် ဘေးရန်ထူပြောသော နယ်ပယ်အတွင်း၌ ခြင်္သေ့၊ သစ်ကျားတို့ လိုက်လံခြင်း၊ ခိုးသားစားပြုတို့ လိုက်လံခြင်းခံရသဖြင့် ဘေးကင်းရာဖြစ်သော ဟိုမှာဘက်ကမ်းသို့ သွားရောက်လို၏။ နယ်ခြားချောင်းမှာ ရေစီးသန်ခြင်း၊ ချောက်ကမ်းပါး ဖတ်စောက်ခြင်းတို့ကြောင့် တစ်ဖက်ကမ်းသို့ ကူးရန် မလွယ်ကူချေ။ ထိုအခါ ဤမှာဘက်ကမ်း၌ ပေါက်ရောက်နေသော သစ်ပင်ကြီးတစ်ပင်မှ နွယ်တန်းကြီးတစ်ခု တွဲလဲကျနေသည်ကို တွေ့ရ၏။ ထိုယောက်ျားသည် နွယ်တန်းကို ခိုစီး၍ အင်အားစိုက်ထုတ် ခုန်ပျံလှံလိုက်သည့်အခါ ဟိုမှာဘက်ကမ်းပေါ်သို့ ရောက်ရှိခိုက် နွယ်တန်းကို လက်လွှတ်လိုက်သည်။ ထိုသို့ နွယ်တန်းကို လက်လွှတ်လိုက်သည့်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ဘေးကင်းရာနယ်မြေ ဟိုမှာဘက်ကမ်းသို့ အပြီးအပိုင် ရောက်ရှိသွားလေသည်။

ဤဥပမာ၌ မဂ္ဂဝိထိအတွင်း၌ ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ ဒေသနာ၊ ဇောသုံးချက်တို့သည် သင်္ခါရ တရားတို့ကို အာရုံပြုလျက် ဇောအရှိန်အဟုန်ကို မြှင့်တင်လိုက်သည်။ ထိုယောက်ျား၏ နွယ်တန်းကို ကိုင်စွဲ၍ တအားလွှဲလိုက်သော အခိုက်အတန့်နှင့် တူလေသည်။ နွယ်တန်းသည် သင်္ခါရတရားနှင့်တူသည်။ ဟိုမှာဘက်ကမ်းပေါ်သို့ ရောက်ရှိခိုက်တွင် နွယ်တန်းကို လွှတ်လိုက်သကဲ့သို့ ဂေါတြဘူဇောစိတ်သည် သင်္ခါရ တရားတို့ကို အာရုံပြုတော့ဘဲ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသည်နှင့် တူ၏။ ဟိုမှာဘက်ကမ်းသို့ ကျရောက်၍ ခိုင်မြဲစွာ ရပ်တည်နိုင်သကဲ့သို့ မဂ်ဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို ဝိုင်နိုင်စွာ ထိုးထွင်း သိမြင်ခြင်းနှင့် တူ၏။ ဟိုမှာဘက်ကမ်းသို့ ကူးရာ၌ နွယ်တန်းကို ဆွဲမကိုင်လျှင်လည်း မဖြစ်၊ လိုအပ်သည့်နေရာ၌ နွယ်တန်းကိုမလွှတ်ဘဲ နေလျှင်လည်း ဟိုမှာဘက်ကမ်းသို့ မကျရောက်ဘဲ ဤမှာဘက်ကမ်းသို့ ပြန်ပါသွားနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ ဒေသနာ၊ ဇောသုံးချက်သည် သင်္ခါရတရားကို ဆွဲကိုင်အာရုံပြု၍ အရှိန်ယူ ခုန်ပျံလှံပေးလိုက်သည်။ ဂေါတြဘူစိတ်သည် သင်္ခါရအာရုံကို လွှတ်၍နိဗ္ဗာန်အာရုံသို့ ပြေးဝင်သည့်အခါ နွယ်တန်းကို လက်လွှတ်၍ ဟိုမှာဘက်ကမ်းသို့ ခုန်ချလိုက်သည်နှင့်တူ၏။

ဖိုလ်စိတ်များ

သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်

သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုလျက် ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတည်း ဟူသော ကိလေသာနှစ်ပါးကို ပယ်လေသည်။ သစ်ပင်သည် တစ်ကြိမ် မိုးကြိုး စက် ထိမှန်လျှင် မီးလောင်ငုတ်တိုဖြစ်၍ သေးဆုံးသွားတော့သည်။ ထိုအတူ မဂ်ဉာဏ်သည် တစ်ကြိမ်သာဖြစ်လျက် သက်ဆိုင်ရာ ကိလေသာကို အပြီးအပြတ် ပယ်သတ်လေသည်။ ထိုမဂ်ဖြင့် ပယ်သတ်လိုက်သော ကိလေသာသည် နောင် တစ်ဖန် ဖြစ်ခြင်းသဘော မရှိတော့ပြီ။

ဖိုလ်စိတ်များ

သောတာပတ္တိမဂ်စိတ် နောင်၌ သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ် နှစ်ကြိမ်၊ သို့မဟုတ် သုံးကြိမ် ဖြစ်လေသည်။ သကဒါဂါမိမဂ်စိတ် နောင်၌ သကဒါဂါမိဖိုလ်စိတ် နှစ်ကြိမ်၊ သို့မဟုတ် သုံးကြိမ် ဖြစ်လေသည်။ အနာဂါမိမဂ်စိတ် နောင်၌ အနာဂါမိဖိုလ်စိတ် နှစ်ကြိမ်၊ သို့မဟုတ် သုံးကြိမ်ဖြစ်လေသည်။ အရဟတ္တမဂ်စိတ် နောင်၌ အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် နှစ်ကြိမ်၊ သို့မဟုတ် သုံးကြိမ် ဖြစ်လေသည်။

ဖိုလ်စိတ် နှစ်ကြိမ်၊ သို့မဟုတ် သုံးကြိမ် ဖြစ်ရခြင်းမှာ ဉာဏ်ထက်မြက်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား ပရိကံဇောစိတ် မဖြစ်တော့ဘဲ ရွှေဇောတစ်ချက် လျော့နည်းသွား သဖြင့် နောက်ဆုံး၌ ဖိုလ်ဇောတစ်ကြိမ်တို့ ဖြစ်ခွင့်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဉာဏ်ထက် မြက်သော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘူဟူ၍ ရွှေဇော လေးချက် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သဖြင့် ဖိုလ်ဇောအလှည့်၌ နှစ်ကြိမ်သာ ဖြစ်ခွင့်ရှိ တော့သည်။

ဖိုလ်စိတ်သည် မဂ်စိတ်က ပယ်သတ်ထားသော ကိလေသာတို့၏ အနှံ့အသက် အငွေ့တို့ကို မကျန်မကြွင်း ချုပ်ငြိမ်းသွားစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ ဥပမာ အားဖြင့် ရဲရဲတောက်နေသော မီးပုံကြီးကို ရေဖြင့် ပက်ဖျန်းလိုက်သောအခါ မီးများငြိမ်းသွားသည်။ မှန်၏၊ သို့ရာတွင် ပြာပူစသော အပူ အငွေ့ အခိုး အငွေ့များ ကြွင်းကျန်သေးသဖြင့် ထပ်မံ၍ ရေခဲရွဲစိုအိုင်ထွန်းအောင် လောင်းလိုက်သောအခါ ပြာပူမျှင် မကျန်တော့ဘဲ မီးပူကြီးငြိမ်းအေးသွား၏။

ဤနည်းအတူ မဂ်စိတ်ခဏ၌ ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ခဲ့သော်လည်း ကြွင်းကျန်သော ကိလေသာ အငွေ့အသက်များကို ဖိုလ်စိတ်ဖြင့် ငြိမ်းအေး စေသည်။

ဥပမာတစ်နည်းကား ပေကျံ့နေသော အဝတ်တစ်ခုကို ဆပ်ပြာဖြင့် မလျှော်
၏။ ထို့နောက် ဆပ်ပြာနံ့စသည် အနံ့အသက်များ ပျောက်သွားစေရန်
ပေါင်ဒါဖြူးပြီး ရေမွှေးချန်း၏။ အလားတူ မဂ်တည်းဟူသော ဆပ်ပြာဖြင့်
ပယ်ခွါလိုက်သော ကိလေသာအညစ်အကြေးတို့၏ အနံ့အသက်ကို ဖိုလ်တည်း
ဟူသော ရေမွှေးပေါင်ဒါဖြင့် ထပ်မံ၍ ဖယ်ရှားလိုက်သည်။

ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ (ပြန်ထည်ဆင်ခြင်မှု)

ဤကဲ့သို့ မဂ္ဂဝီထိ ဖြစ်ပြီးသောအခါ (ဝါ) မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ရပြီးသော
အခါ အောက်ဖော်ပြပါ ဆင်ခြင်သည့် စိတ်အစဉ်(ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ) ၅-မျိုး
ဖြစ်လေ့ရှိသည်။

- (၁) မိမိရရှိပြီးသော မဂ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၂) မိမိရရှိထားသော ဖိုလ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၃) နိဗ္ဗာန်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၄) ပယ်အပ်ခြင်းသော ကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း၊
- (၅) မပယ်အပ်သေးသော ကြွင်းကျန်သော ကိလေသာ တို့ကို
ဆင်ခြင်ခြင်း။

ယင်းဆင်ခြင်မှု (၅) မျိုးအနက် အမှတ်စဉ် (၄) နှင့် (၅) ပယ်အပ်ပြီးသော
ကိလေသာကို ဆင်ခြင်ခြင်းနှင့် မပယ်အပ်သေးသော ကိလေသာကို ဆင်ခြင်
ခြင်းတို့သည် အချို့သောပုဂ္ဂိုလ်အား ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထ မရှိချေ။

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အားမူ ကိလေသာမှန်သမျှ အကြွင်းအကျန်မရှိ ပယ်အပ်ပြီး
ဖြစ်သောကြောင့် အမှတ်စဉ် (၅) ဖြစ်သည့် မပယ်ရသေးသော ကြွင်းကျန်သော
ကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်မှု (ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ) မဖြစ်တော့ချေ။ ဆင်ခြင်မှု
လေးမျိုးသာ ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။

အထက်မဂ်သို့ တက်လှမ်းခြင်း

သောတာပတ္တိမဂ်ကို ရပြီး၍ သကဒါဂါမိမဂ် စသော အထက်မဂ်ဉာဏ်သို့
တက်လှမ်းလိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ပြဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှ
စ၍ ဝိပဿနာ ရှုရမည်။ ဝိပဿနာ ဉာဏ်စဉ်ကိုးပါး အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်၍
သကဒါဂါမိမဂ် စသော အထက်မဂ်သုံးပါးကို ရရောက်နိုင်လေသည်။ ထိုသို့

ဖိုလ်ဝင်စားခြင်း

ဝိပဿနာမဂ္ဂမိ အထက်မဂ် “အထက်ဖိုလ်ကို ရရပါလိမ့်။ ဘေးကင်းရပါလိမ့်” ဟု တောင့်တမှုကို ပြုရမည်။ တောင့်တမှု မပြုဘဲ ဝိပဿနာဂုဏ်က ရပြီးသော ဖိုလ်စိတ်သံသယျင် ထပ်မံ ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ ရပြီးသော ဖိုလ်စိတ် ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းကို ဖိုလ်ဝင်စားသည်။ ဖလသမာပတ်ဝင်စား သည်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ဖိုလ်ဝင်စားခြင်း

မိမိရရှိပြီးသော ဖိုလ်စိတ်ကို အကြိမ်ကြိမ် အထပ်ထပ် ထပ်မံ ဖြစ်စေခြင်းကို ဖိုလ်ဝင်စားသည် ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ဥပမာ သောတာပတ္တိဖိုလ်ကို ရရှိပြီးသော သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဖိုလ်ဝင်စားလိုပါက “မိမိရရှိပြီးသော သောတာပတ္တိဖိုလ်စိတ် ပြန်လည် ဖြစ်ပေါ် စေသတည်း။ မည်မျှကြာအောင် ဖြစ်စေသတည်း။ မည်မျှကြာပြီးနောက် ဖိုလ်စိတ်မှ ထစေသတည်း” ဟူ၍ အဓိဋ္ဌာန်ပြုရမည်။ စိတ်ကို ဆောက်တည် ရမည်။ ထို့နောက် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှ စ၍ အစဉ်အတိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် ဆယ်ပါး ရှုမှတ်ပွားများရမည်။ ဝိပဿနာဉာဏ် အရှိန်အဟုန် ကောင်းလာ သောအခါ ဖိုလ်စိတ်များ အဓိဋ္ဌာန်ပြုထားသည့်အတိုင်း အကြိမ်ပေါင်း ရာထောင် သိန်းသန်း မက ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်လေတော့သည်။ ဤသို့ ဖိုလ်စိတ် များ ဖြစ်ပေါ်နေမှုကို ဖိုလ်ဝင်စားသည်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ယင်းသို့ ဖိုလ်ဝင်စားခြင်းသည် လွန်စွာ ချမ်းသာသဖြင့် ဖလသမာပတ် ချမ်းသာကို ခံစားသည် ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိမိ ရရှိ ထားသော ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စားခြင်းဖြင့် အချိန် ကုန်လွန်စေကြသည်။ လောကုတ္တရာချမ်းသာကို ခံစားကြသည်။ ယင်းချမ်းသာသည် ကိလေသာ ပူလောင်ခြင်းတို့မှ ကင်းလွတ် ထွက်မြောက်သောကြောင့် ဝိမုတ္တိသုခ ဟူ၍လည်း ခေါ်ဆိုရသည်။

သကဒါဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သကဒါဂါမ်ဖိုလ်ကို ဝင်စားသည်။ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ် သည် အနာဂါမ်ဖိုလ်ကို ဝင်စားသည်။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဝင်စားသည်။ မြက်စွာဘုရားရှင်သည် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ဝင်စားတော်မူသည်။ ဤသို့ မိမိသက်ဆိုင်ရာ ဖိုလ်ကိုသာ ဝင်စားတော်မူကြသည်။

အကာလိကော

အရဟတ္တမဂ်စိတ်၏ အကျိုးတရားဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်စိတ်သည် ဇောမခြားဘဲ တစ်ဆက်တည်း တစ်စပ်တည်း ဖြစ်ပေါ်၏။ ဤကဲ့သို့ အကြောင်းတရား ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် အကျိုးတရားဖြစ်ဖို့ရန် အချိန်ကာလ မစောင့်ဆိုင်းရဘဲ တစ်ဆက်တည်း အကျိုးပေးခြင်းကို “အကာလိကော = အခါမလင့် အကျိုးကို ပေးတတ်သည်” ဟုတရားဂုဏ်တော်၌ ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ လောကီ ကုသိုလ်တည်းဟူသော အကြောင်းကံများသည် အချိန်ကာလ အနည်းငယ်ဖြစ်စေ၊ ဘဝတစ်ခု၊ ကမ္ဘာတစ်ခု ဖြစ်စေ ကျားပြီး နောက်မှ အကျိုး ပေးလေ့ ပေးထ ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် လောကီ ကုသိုလ်ကံများကို “အကာလိကော” ဟု ဂုဏ်ထူး ဝိသေသပြု၍ မချီးကျူးနိုင်။ လောကုတ္တရာမဂ် ကုသိုလ်ကံကိုသာလျှင် “အကာလိကော = အခါမလင့် အကျိုးပေးတတ်သည်” ဟူဆော ဂုဏ်ထူးဖြင့် ချီးကျူးထားခဲ့သည်။ ယင်းသို့ ဖိုလ်စိတ်ဖြစ်ပေါ်ရာ၌ လောကီအဘိညာဉ်များနှင့် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် စသော ဉာဏ်များလည်း တစ်ပါတည်း ရရှိပြီး ဖြစ်တတ်သည်။

အတိတ်ဘဝ အဆက်ဆက်က ပြည့်ဆည်းပူးခဲ့သော ပါရမီ ကုသိုလ်ကံ အလျောက် ဉာဏ်အမျိုးမျိုးတို့ကို ရရှိသည်။

မြတ်စွာဘုရားရှင်အား အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ အကျိုးတရား ဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ဉာဏ်ကို ရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် သဗ္ဗညုတဉာဏ်၊ ဆအသာဓာရဏဉာဏ်၊ ဒသဗလဉာဏ် အစရှိသော ဉာဏ်တော်အမျိုးမျိုးတို့ကို ပြည့်စုံစွာ တစ်ပါတည်း ရရှိတော်မူသည်။

သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်

သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည် လောကုတ္တရာဉာဏ် မဟုတ်။ လောကီဉာဏ်သာ ဖြစ်သည်။ တရားကိုယ်အားဖြင့် မဟာကြိယာဉာဏ်သဗ္ဗယုတ်စိတ် လေးခုတို့ ဖြစ်ကြသည်။ လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္မာတစ်သိန်း ပြည့်ဆည်းပူးတော်မူခဲ့သော ပါရမီ ကုသိုလ်တော်ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်အားသာလျှင် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် ဖြစ်ခွင့်ရှိသည်။ (သဗ္ဗ+ညုတ၊ သဗ္ဗ=အလုံးစုံ+ညုတ=သိတတ်ခြင်း)

သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည် မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ အလိုတော်နှင့် ဆက်စပ်လျက် ရှိသည်။ မြတ်စွာဘုရားရှင် သိတော်မူလိုသည့်အခါ၌သာလျှင် ဤဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်၍ မလိုသည့်အခါ ဤဉာဏ်တော် မဖြစ်ချေ။ အနန္တစကြဝဠာ လောကဓာတ် တစ်

အသာဓာရဏဉာဏ်တော် ၆-ပါး

ခွင်လုံးကို တစ်ပြိုင်နက် သိလိုကလည်း သိနိုင်၏။ တစ်ခုချင်း သိလိုကလည်း သိနိုင်၏။ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ သုံးပါးလုံးကို ခြုံငုံ၍လည်း သိမြင်နိုင်၏။ ကာလတစ်ခုချင်း အချိန်ကန့်သတ်၍လည်း သိနိုင်၏။ သိလိုသည့် အခါ သိလိုသည့် အာရုံကို ဦးတည်ဆင်ခြင်မှသာလျှင် သိမြင်တော်မူသည်။ အချိန်အကန့်အသတ် မရှိ၊ နေရာအကန့်အသတ် မရှိ၊ အမြဲထာဝရ သိနေသော ဉာဏ်မျိုးမဟုတ်ချေ။

ဗုဒ္ဓနှင့်ခေတ်ပြိုင် မဟာဝီရ(ဂျိန်းဘုရား)မက္ခလီဂေါသာလ စသော တိတ္ထိဆရာကြီးများသည်လည်း သဗ္ဗညု=အလုံးစုံကို သိသူ၊ သဗ္ဗဒဿာဝီ=အလုံးစုံကို မြင်သူဟူ၍ ဝန်ခံကြေညာကြသည်။ ၎င်းတို့အယူ၌ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည် အစဉ်ထာဝရ ထွန်းလင်းတောက်ပနေသော အဏုမြူမီးလုံးကြီးသဖွယ်ဖြစ်၍ အစဉ်ထာဝရ အမြဲ သိနေသည်။ မသိသော အချိန်ကာလဟူ၍မရှိ၊ ပဋ္ဌုပ္ပန်၊ အတိတ်၊ အနာဂတ်၊ ကာလသုံးပါးလုံးကိုလည်းကောင်း၊ အနန္တစကြဝဠာ လောကဓာတ်အားလုံးကိုလည်းကောင်း၊ အမြဲသိမြင်နေတော့သည်။ အိပ်ပျော်နေစဉ်၊ စားသောက်နေစဉ် အချိန်ကာလတို့၌လည်း ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်သည် အမြဲထွန်းလင်းတောက်ပ သိမြင်နေသည်ဟု ဆိုကြသည်။

အသာဓာရဏဉာဏ်တော် ၆-ပါး

မြတ်စွာဘုရားရှင် ဟစ်ပါးတည်းသာ ရစကောင်းသော ဉာဏ်တော် ခြောက်ပါးတို့သည် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ ရဟန္တာ၊ အရိယာသာဝကတို့နှင့် မဆက်ဆံသော ကြောင့် အသာဓာရဏဉာဏ်တော် ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ (အ+သ+ဓာရဏ၊ အ=မရှိ+သာဓာရဏ=ဆက်ဆံခြင်း)

ယင်းဉာဏ်တော် ၆-ပါးတို့မှာ—

- (၁) ဣန္ဒြိယပရေပရိယတ္တဉာဏ် = ဣန္ဒြိယအနုအရင့်ကို သိသောဉာဏ်၊
- (၂) အာသယာနုသယဉာဏ် = နှလုံးသွင်းဓာတ်ခံကိုသိသောဉာဏ်၊
- (၃) ယမက ပါဠိဟာရိယဉာဏ် = ရေမီး အစုံ အစုံ တန်ခိုးပြာဠိဟာပြုနိုင်သောဉာဏ်၊
- (၄) မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏ် = ရုက္ခိတသတ္တဝါတို့ကို ကြီးစွာသော သနားကြင်နာမှုနှင့်ယှဉ်သောဉာဏ်၊
- (၅) သဗ္ဗညုတဉာဏ် = အလုံးစုံကို သိမြင်သောဉာဏ်၊
- (၆) အနာဝရဏဉာဏ် = အပိတ် အပင် အ တား အ ဆီး မရှိ ဖောက်ထွင်း သိမြင်သောဉာဏ်။

ထိုခြောက်ပါးတို့တွင် ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ် ဟူသည်မှာ သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ သဒ္ဓါ၊ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာ ဟူသော ဣန္ဒြေငါးပါးတို့ရှိကုန်၏။ ယင်း ဣန္ဒြေငါးပါး အနုအရင့်ကို လိုက်၍ ကျွတ်ထိုက် မကျွတ်ထိုက် ခွဲခြားသိမြင် တော်မူ၏။ သံဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေများ မရင့်ကျက်သေးပါက အချိန်ကာလ စောင့်ဆိုင်း၍ ရင့်ကျက်သည့်အချိန်ရောက်မှ တရားဟောတော်မူသည်။

အာသယာနုသယဉာဏ်ဟူသည်မှာ ပုဆုဇဉ်သတ္တဝါတို့သည် သေလျှင် နောက်ဘဝမရှိ ဘာပြတ်သည်ဟူသော နှလုံးသွင်းရှိကြသည်။ အချို့မှာ သေသော အခါ ရုပ်နာမ်သာ ပျက်စီး၍ အသက်ဝိညာဉ်အတ္တသည် ထာဝရ တည်ရှိလျက် သဝအဆက်ဆက် ကူးပြောင်းသွားသည်ဟု နှလုံးသွင်းရှိကြသည်။ ဤသို့ ပြတ်စဲခြင်း တည်မြဲခြင်းအစွဲအဆဲ နှလုံးသွင်းရှိမှုကို အာသယဟုခေါ်သည်။ ကာမရာဂ ဘဝရာဂ အစရှိသော အနုသယဓာတ်ခံများသည် သံတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ ကိန်းဝပ်လျက်ရှိသည်။ ဤအာသယနှင့် အနုသယသို့လိုက်၍ စရိုက် ခြောက်ပါး ဖြစ်ပေါ်ကြသည်။ သတ္တဝါတို့၏ နှလုံးသွင်းအာသယနှင့် အနုသယ ဓာတ်ခံကို ဘုရားရှင်သာလျှင် သိမြင်တော်မူသည်။

ယမကပါဠိဟာရိယဉာဏ်ဟူသည်မှာ ရေမီးအစုံအစုံသော တန်ခိုးပြာဠိဟာကို စီရင်နိုင်သော ဉာဏ်တော်ဖြစ်သည်။ ယင်းတန်ခိုးပြာဠိဟာကို မဟာဗောဓိ မဏ္ဍိုင်၌ နတ်ဗြဟ္မာတို့၏ ယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ တစ်ကြိမ်၊ ကပ္ပိလဝတ်ပြည်သို့ ပထမအကြိမ် ကြွရောက်တော်မူစဉ် ဆွေတော်မျိုးတော်တို့ ၏ မာန်စွယ်ကို ချိုးနှိမ်ခြင်းငှါ တစ်ကြိမ်၊ သာဝတ္ထိပြည် သရက်ဖြူပင်အနီး၌ ဘိတ္တိတို့၏ မာန်မာနကို ချိုးနှိမ်ရန်တစ်ကြိမ် ပါထိကပုတ္တပရိဗိုဇ်ကို အကြောင်း ပြု၍ ပရိသတ်စည်းဝေးရာ၌ တစ်ကြိမ် ပြတော်မူခဲ့သည်။

မဟာကရုဏာသမာပတ္တိဉာဏ်ဟူသည်မှာ ကရုဏာဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စား ခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုက္ခိတသတ္တဝါအပေါင်းကို ကြီးစွာသော သနားကြင်နာမှုနှင့် ယှဉ်လျက် နေ့စဉ်နေ့တိုင်း ညဉ့်အခါနှင့် နံနက်မိုးသောက်အခါတို့၌ ကုဇေ နှစ်သန်းလေးသိန်း အရေအတွက်ရှိသော မဟာကရုဏာသမာပတ်ကို ဝင်စား တော်မူသည်။

(သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်အကြောင်းကို အထက်၌ ရှင်းခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။)

အနာဝရဉာဏ်ဟူသည်မှာ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုပင် ခေါ်ဆိုသည်။ ယင်းဉာဏ်တော်ကို တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကမူ တားဆီးပိတ်ဆို့ မထားနိုင်၊ တစ်စုံ တစ်ခုသော တရားကမူ တားဆီးပိတ်ဆို့မထားနိုင်၊ ထို့ကြောင့်

ဒသဗလဉာဏ်တော်

အနာဝရဏဉာဏ်တော်ဟု ခေါ်သည်။ (အာဝရဏ=တားဆီး ပိတ်ဆို့ခြင်း၊ အနာဝရဏ=တားဆီးပိတ်ဆို့၍ မရခြင်း)

ဒသဗလဉာဏ်တော်

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိတော်မူသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် စွမ်းအားထက်မြက်သော ဒသဗလဉာဏ်တော် (ဉာဏ်တော် ၁၀-ပါး)ကိုလည်း လက်ကိုင်မိမိ ရရှိတော်မူသည်။ (ဒသ+ဗလ၊ဒသ=ဆယ်ပါး+ဗလ=စွမ်းအား) ယင်းဉာဏ်တော် ၁၀-ပါးတို့မှာ—

- (၁) ဌာနာဌာနကောသလ္လဉာဏ်=အကြောင်းဟုတ်၊ မဟုတ်ကို အမှန်အတိုင်း သိမြင်သောဉာဏ်၊
- (၂) ဝိပါကဉာဏ်=ကံဝ.ရားတို့၏ အကျိုးပေးမှုကို အကြောင်းရင်းများနှင့် တကွ အမှန်အတိုင်း သိမြင်သောဉာဏ်၊
- (၃) သဗ္ဗတ္ထဂါမိနီ ပဋိပဒါဉာဏ်=အလုံးစုံသော ဘုံဘဝသို့လားရောက်စေတတ်သော အကျင့်အမျိုးမျိုးနှင့် နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကို အမှန်အတိုင်း သိမြင်သောဉာဏ်၊
- (၄) အနေကဓာတု နာနာဓာတုဉာဏ်=သက်ရှိ သတ္တဝါတို့၏ခန္ဓာ၊ အာယတန၊ ဓာတ် အမျိုးမျိုးကို လည်းကောင်း၊ သက်မဲ့တို့၏ ထူးခြား ကဲ့လဲ့ချက် အမျိုးမျိုးကိုလည်းကောင်း အမှန်အတိုင်း သိသောဉာဏ်၊
- (၅) နာနာဓိမုတ္တိကဉာဏ်=သတ္တဝါတို့၏ နှလုံးသွင်း သဘောထား အလိုအနွ အမျိုးမျိုးရှိနေမှုကို သိမြင်သောဉာဏ်၊
- (၆) ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်=သတ္တဝါတို့၏ ဣန္ဒြေရင့်၊ မရင့်ကို သိသောဉာဏ်၊
- (၇) ဈာနဝိမောက္ခသမာဓိ သမာပတ္တိဉာဏ်=ဈာန်တရား၊ ဝိမောက္ခတရား၊ သမာဓိတရား၊ သမာပတ်တို့၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဖြစ်ကြောင်းတရား၊ ဆုတ်ယုတ်ကြောင်း၊ တိုးတက်ကြောင်းတရားကို သိမြင်သောဉာဏ်၊
- (၈) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်=ရှေး၌ ဖြစ်ဖူးသော ဘုံဘဝ ခန္ဓာအစဉ်ကို သိမြင်သောဉာဏ်၊

- (၉) စုတူပပါတဉာဏ်=သတ္တဝါတို့ စုတေခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေ တည်နေခြင်းကို သိမြင်သောဉာဏ်၊
- (၁၀) အာသဝက္ခယဉာဏ်=အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ရာဖြစ်သော အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ် တို့ဖြစ်သည်။

သာဝကတို့ရရှိနိုင်သောဉာဏ်တော်များ

မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ တပည့်သားသာဝက အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ အဘိညာဉ် ခြောက်ပါး၊ ဝိဇ္ဇာသုံးပါး၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်လေးပါးတို့ကို ရရှိကြသည်။ ယင်းရရှိ သော ဉာဏ်အားလျော်စွာ ဆဋ္ဌဘိညရဟန္တာ၊ တေဝိဇ္ဇရဟန္တာ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ- ပတ္တရဟန္တာ၊ သုက္ခဝိပဿကရဟန္တာဟူ၍ ကွဲပြား ခြားနားမှုရှိကြသည်။

ဆဋ္ဌဘိညရဟန္တာ

ဆဋ္ဌဘိညကို(ဆ+အဘိည)ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍(ဆ=၆+အဘိည=အဘိညာဉ်) အဘိညာဉ်ခြောက်ပါးရရှိသော ရတနန္ဒာပုဂ္ဂိုလ် ဟု ဆိုလိုသည်။ ယင်းအဘိညာဉ် ခြောက်ပါးတို့မှာ—

- (၁) ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်၊
- (၂) ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်၊
- (၃) ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်၊
- (၄) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ်၊
- (၅) စေတောပရိပအဘိညာဉ်၊
- (၆) အာသဝက္ခယအဘိညာဉ်—

တို့ဖြစ်ကြသည်။

ယင်းခြောက်ပါးအနက် အမှတ်စဉ် (၁ မှ ၅)အထိ လောကီအဘိညာဉ်ငါးပါး ကို ဤကျမ်းစာအုပ် (ဒုတိယတွဲ) စာမျက်နှာ (၄၀၁)၌ ဖော်ပြပြီးဖြစ်သည်။ အမှတ်စဉ်(၆)အာသဝက္ခယအဘိညာဉ်ကိုအနည်းငယ်ရှင်းလင်းရန်လိုသေးသဖြင့် ရှင်းလင်းရေးသားပါမည်။

အာသဝက္ခယအဘိညာဉ်

အာသဝ+ခယ-ဟုပုဒ်ဖြတ်၍အာသဝေါတရားလေးပါးတို့ကို ကုန်ခန်းအောင် ပယ်သတ်နိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို အာသဝက္ခယအဘိညာဉ်=အာသဝက္ခ- ဉာဏ်ဟုခေါ်သည်။ ထိုအာသဝက္ခယအဘိညာဉ်ဖြင့် ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့၌

ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာ

သာယာတတ်မက်မှု ကာမတဏှာတည်းဟူသော ကာမာသဝ၊ ထိုထိုဘဝတို့၌ သာယာတတ်မက်သည့် ဘဝနိက္ခိကလောဘဇော (ဘဝတဏှာ)တည်းဟူသော ဘဝါသဝ၊ ၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ တည်းဟူသော ဒိဋ္ဌာသဝ၊ သစ္စာလေးပါး၊ သံသရာဇ် ရွှေအစွန်း၊ နောက်အစွန်း ရွှေနောက်အစွန်းနှင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရား များကို မသိခြင်း မောဟတည်းဟူသော အဝိဇ္ဇာသဇအားဖြင့် အာသဝေါ- တရားလေးပါးတို့ကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်သတ်နိုင်သည်။ အလွန်ခက်ခဲသော အာသဝေါတရားလေးပါး ပယ်ခြင်းကိစ္စကို ပြီးမြောက်အောင် ဆောင်ရွက် နိုင်ခြင်းကြောင့် ထူးကဲ လွန်မြတ်သော ဉာဏ်ပညာ အဘိညာဉ် ဟု ခေါ်ဆို ရသည်။ အလွန်တန်ခိုးကြီးသော စွမ်းအား ကြီးသောဉာဏ်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤအာသဝေယဉာဏ်တည်းဟူသော အဘိညာဉ်ကိုမူ သဗ္ဗညုဘုရားရှင်နှင့် ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၊ အဂ္ဂသာဝက၊ မဟာသာဝက၊ ပကတိသာဝကတို့ အားလုံးရရှိကြ သည်။ သို့ရာတွင် အခြားသော အဘိညာဉ် အသိုင်းအဝိုင်းများ ပါမှု မပါမှု၊ နည်းမှု များမှု ကွာခြားမှုရှိသည်။

တေဝိဇ္ဇာ ရဟန္တာ

ဝိဇ္ဇာသုံးပါးတည်းဟူသော ဉာဏ်အလင်းရောင် သုံးပါးရရှိသော ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို တေဝိဇ္ဇာရဟန္တာ ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ (တေ+ဝိဇ္ဇာ၊ တေ=သုံး+ဝိဇ္ဇာ= ဝိဇ္ဇာဉာဏ်) ယင်းဝိဇ္ဇာသုံးပါးတို့မှာ—

- (၁) ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်၊
- (၂) ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်၊
- (၃) အာသဝက္ခယဉာဏ်—

တို့ ဖြစ်ကြသည်။ အတိုကောက်အားဖြင့် ဤဉာဏ်သုံးပါးကို “ပု၊ ဒိ၊ အာ”ဟု ရေးသားပြောဆို သုံးနှုန်းလေ့ရှိကြသည်။

ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာ

ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်လေးပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ (ပဋိသမ္ဘိဒါ+ပတ္တ၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ=ထိုးထွင်းသိတတ် သော ဉာဏ်ပညာသို့+ပတ္တ=ရောက်ခြင်းရခြင်း)

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ပဋိသမ္ဘိဒါ လေးပါးမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်ကြသည်—

- (၁) အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါ = အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ထိုးထွင်း သိခြင်း၊ အကျိုးတရားကို သိခြင်း၊
- (၂) ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ = ပါဠိကို ထိုးထွင်းသိခြင်း၊ အကြောင်းတရားကို သိခြင်း၊
- (၃) နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ = ဘာသာစကား တည်ဆောက်မှု သဒ္ဒါ စည်းကမ်း နည်းလမ်းကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၊
(ဝါ) အရိယာတို့ အသုံးပြုသော မာဂဇဘာသာ သဒ္ဒါအမျိုးမျိုးကို သိခြင်း၊
- (၄) ပဋိတာနပဋိသမ္ဘိဒါ = ပြဆိုပြီး ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်သုံးမျိုးကို အကျယ် ဝေပန်ခြင်း။

ဤပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် လေးပါးကို ရရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် စာမသင်ဘဲနှင့် ထက်၏။ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာတို့ကို လိမ္မာကျွမ်းကျင်စွာ တတ်မြောက်ပြီး ဘုရားဟော တရားတော်များ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်များကို ဆရာထံ မသင်ယူရဘဲ ဖွင့်ဆို ရှင်းလင်းနိုင်၏။

မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တော်က အရှင်စူဠပန်မထေရ်သည်လည်းကောင်း၊ ထူဝါယကားများအနက် ဗိတ္တသူကြွယ်သည်လည်းကောင်း ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် ရရှိသူများဖြစ်၍ ဘုရားဟော တရားတော်များကို ပြန်လည် ရှင်းလင်း ဟောကြားနိုင်ကြသည်။

အရှင်စူဠပန်မထေရ်သည် ပုထုဇဉ်ဘဝက ဂါထာတစ်ဂါထာမျှကို ဝါထွင်းသုံးလ ကျက်၍ မရနိုင် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်သောအခါ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် လေးပါးကို ရရှိသောကြောင့် ရဟန္တာဖြစ်သည့်နေ့မှာပင် မြတ်စွာဘုရား၏ ဓမ္မတော်မောက်၌ - ပရိသတ်များအား အနုမောဒနာတရား ဟောကြားချီးမြှင့် နိုင်သည်။

ဓမ္မကွပ်ပဏ္ဍိတ ရဟန္တာ

ဈာန်အဘိညာဉ် တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဓိတည်းဟူသော အဓိအစေးခြောက်နန်း၍ ဝိပဏ္ဍိတနာဉာဏ် ဆက်ဆက်ဖြင့်သာ ရဟန္တာဖြစ်လာသော ပုဂ္ဂိုလ်များကို ဓမ္မကွပ်ပဏ္ဍိတ ရဟန္တာဟု ခေါ်သည်။ (သုက္က+ဝိပဏ္ဍိတ။ သုက္က=ခြောက်သွေ့သော+ဝိပဏ္ဍိတ=ဝိပဏ္ဍိတနာဉာဏ်ရှိသူ)

အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ရှစ်ယောက်

ဤရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်မှာ မြေလျှိုးမိုးပျံ တန်ခိုးဈာန်အဘိညာဉ် တစ်ပါးကိုမျှ မရ၊ အာသဝက္ခယ ဉာဏ်တည်းဟူသော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုသာ ရရှိသည်။ လောကီဈာန်ရှစ်ပါး၊ သမာပတ် ရှစ်ပါးကိုလည်းကောင်း၊ လောကီအဘိညာဉ် ငါးပါးကိုလည်းကောင်း၊ သို့မဟုတ် ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ်နှင့် ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ကို လည်းကောင်း၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဉာဏ်လေးပါးကိုလည်းကောင်း မရရှိချေ။

လောကီဈာန် အဘိညာဉ်များမှာ ရှေးပါရမီကုသိုလ် ဆုတောင်းကြောင့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ရသည်နှင့်အပြိုင်နက် ရသည်လည်းရှိ၏။ ဝိပဿနာတရားကို အားမထုတ်မီ လောကီဈာန်ရှစ်ပါး၊ သမာပတ်ရှစ်ပါးတို့ကို လိမ္မာကျွမ်းကျင် အောင် အားထုတ်၍ ယင်းဈာန်သမာပတ် အဘိညာဉ်တို့ကို ရပြီးနောက်မှ ဝိပဿနာဉာဏ်သို့ ကူးပြောင်းကာ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သို့ ဆိုက်ရောက်သည် လည်းရှိ၏။ ကြိုတင်အားထုတ်မှုကြောင့် ဖြစ်စေ၊ ပါရမီကုသိုလ်ကြောင့် ဖြစ်စေ လောကီအဘိညာဉ်များ ရရှိသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆဋ္ဌဘိညရဟန္တာ၊ တေဝိဇ္ဇာ- ရဟန္တာဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်။ ဈာန် အဘိညာဉ် မရသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ကို သုက္ခဝိပဿက ရဟန္တာဟု ခေါ်ဆိုနိုင်သည်။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၈-ယောက်

မိမိတို့ရရှိထားသော လောကုတ္တရာ မဂ်ဉာဏ်လေးပါး၊ ဖိုလ်ဉာဏ်လေးပါးကို အကြောင်းပြု၍ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ရှစ်ယောက်တို့ကို အောက်ပါအတိုင်း ရေတွက် ကြသည်—

- (၁) သောတာပတ္တိ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်
- (၂) သကဒါဂါမိ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်
- (၃) အနာဂါမိ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်
- (၄) အရဟတ္တ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်
- (၅) သောတာပတ္တိ ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်
- (၆) သကဒါဂါမိ ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်
- (၇) အနာဂါမိ ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်
- (၈) အရဟတ္တ ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်

မဂ္ဂဋ္ဌာန် ပုဂ္ဂိုလ်လေးယောက်တို့မှာ မဂ်စိတ္တုပ္ပါဒ် ဖြစ်ဆဲခဏကိုသာ ယူရမည် ဖြစ်သည်။ မဂ်စိတ်သည် တစ်မျိုးလျှင် တစ်ကြိမ်သာ ဖြစ်ခွင့်ရှိ၍ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် ဟု ခေါ်ဆိုရသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သက်တမ်းမှာ စိတ္တက္ခဏာ တစ်ချက်စာမျှသာ ရှိသည်။ ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်မှာမူ ဖိုလ်စိတ်သည် မကြာခဏ အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ခွင့်ရှိ၍ ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် မဂ်စိတ်ဖြစ်ပြီးနောက်ပိုင်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည့် ကာလအထိ ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်များကို အမည်ပေးရာ၌ သောတာပတ္တိဖလဋ္ဌာန် ပုဂ္ဂိုလ်ကို သောတာပန်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ သကဒါဂါမိဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို သကဒါဂါမိဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ အနာဂါမိဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို အနာဂါမိဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ အရဟတ္တဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရဟန္တာဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ ထိုအရိယာပုဂ္ဂိုလ် ရှစ်ယောက်တို့အနက် ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် သေးယောက်တို့ကို ထပ်မံ၍ ခွဲခြား နိုင်သည်။

သောတာပန် ၃-မျိုး

- (၁) သတ္တက္ခတ္တုပရမ သောတာပန် = ကာမဘုံတွင် လူ့ဘဝ နတ်ဘဝ တို့၌ သောတာပန် အဖြစ်ဖြင့် ခုနစ်ဘဝ ကျင် လည်နိုင်သည်။ ဤကာမဘုံ၌ ခုနစ်ဘဝ ပြည့် သောအခါ ရဟန္တာဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံရသည်။ ရူပဘုံအရူပဘုံသို့တက်၍ သကဒါဂါမိ အနာဂါမိ အဖြစ်ဖြင့် ဘုံစဉ်စံရပါမူ ခုနစ်ဘဝမက ဖြစ်နိုင် သည်။ (သတ္တ = ခုနစ် + ခတ္တု = အကြိမ် + ပရမ = အလွန်ဆုံး)
- (၂) ကောလံကောလ သောတာပန် = နှစ်ကြိမ်မှ ခြောက်ကြိမ် အထိ ပဋိသန္ဓေနေရသော သောတာပန် (ကောလံ = တစ်ခုသေး အမျိုးသို့ + ကောလ = တစ်ခုသော အမျိုးမှ)
- (၃) ကေဗီဇီ သောတာပန် = နောက်ထပ် တစ်ကြိမ်သာ ပဋိသန္ဓေ နေရ သော သောတာပန် (ကေ = တစ်ကြိမ် + ဗီဇီ = ပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့ရှိသူ)

ထိုကဲ့သို့ သောတာပန်သုံးမျိုး ကွဲပြားခြင်းမှာ ဝိပဿနာဉာဏ် နှံ့နှေးမှု၊ အလယ်အသတ်ဖြစ်မှု၊ ထက်မြက်မှု သုံးမျိုးကွဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

သကဒါဂါမ် ၅-မျိုး

ဤလူ့ ပြည်သို့ တစ်ကြိမ်သာ လာရောက်ခြင်းရှိသောကြောင့် သကဒါဂါမ်ဟု ခေါ်သည်။ (သကိ = လူ့ ပြည်သို့ တစ်ကြိမ် + အာဂါမိ = လာရောက်ခြင်း)

ထိုသကဒါဂါမ်သည် အောက်ပါအတိုင်း ၅-မျိုးရှိသည်။

- (၁) ဣဓ ပတွာ ဣဓ ပရိနိဗ္ဗာယီ = ဤလူ့ ပြည်၌ သကဒါဂါမ် မဂ်ကို ရ၍ ဤလူ့ ပြည်မှာပင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသော သကဒါဂါမ်၊
- (၂) ဣဓ ပတွာ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယီ = ဤလူ့ ပြည်၌ သကဒါဂါမ်မဂ်ကို ရ၍ ထိုနတ်ပြည်၌ပရိနိဗ္ဗာန်စံသော သကဒါဂါမ်၊
- (၃) တတ္ထ ပတွာ တတ္ထ ပရိနိဗ္ဗာယီ = ထိုနတ်ပြည်၌ သကဒါဂါမ် မဂ်ကို ရ၍ နတ်ပြည်မှာပင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသော သကဒါဂါမ်၊
- (၄) တတ္ထ ပတွာ ဣဓ ပရိနိဗ္ဗာယီ = ထိုနတ်ပြည်၌ သကဒါဂါမ် မဂ်ကိုရ၍ ဤလူ့ ပြည်၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံသော သကဒါဂါမ်၊
- (၅) ဣဓ ပတွာ တတ္ထ နိဗ္ဗတ္တိတွာ ဣဓ ပရိနိဗ္ဗာယီ = ဤလူ့ ပြည်၌ သကဒါဂါမ်မဂ်ကို ရ၍ နတ်ပြည်၌ တစ်ကြိမ်ဖြစ်ပြီး လျှင် ဤလူ့ ပြည်သို့ ပြန်လာ၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံသော သကဒါဂါမ်၊

အနာဂါမ် ၅-မျိုး

ဤကာမဘုံသို့ တစ်ဖန် ပြန်မလာတတ်သောကြောင့် အနာဂါမိ (အနာဂါမ်) ဟု ခေါ်သည်။ (အာဂါမိ = လာရောက်ခြင်းရှိသူ + န = မဟုတ်)

ယင်းအနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သဒ္ဓါ ဝီရိယ စသော ဣန္ဒြေတို့၏ အနုအရင့် ကိုလိုက်၍ အောက်ပါအတိုင်း ၅-မျိုး ကွဲပြားသည်။

- (၁) အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ = မိမိဆောက်ရှိနေသော သုဒ္ဓါဝါသ မြဟ္မာဘုံ သက်တမ်း၏ ထက်ဝက်အတွင်းမှာပင် အရဟတ္တ ဖိုလ်ဆိုင်ရောက်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်၊

- (၂) ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယီ=မိမိရောက်ရှိနေသော သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာ့တုံ၏ သက်တမ်း တစ်ဝက် ကျော်ပြီးသောအခါမှ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရ၍ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုသော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၃) အသခါရပရိနိဗ္ဗာယီ=ဆင်းရဲငြိုငြင်ခြင်းမရှိ၊ အလွယ်တကူ ရဟန္တာ ဖြစ်ရသော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၄) သသခါရပရိနိဗ္ဗာယီ=လုံ့လ ပယောဂ စိုက်ထုတ်၍ ငြိုငြင်ပင်ပန်း ခဲယဉ်းစွာဖြင့် ရဟန္တာဖြစ်ရသော အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၅) ဥဒ္ဓံသောတအနာဂါမီ=အထက်ဗြဟ္မာဘုံသို့ တက်ရောက်၍ ရဟန္တာ ဖြစ်ပြီး ပရိနိဗ္ဗာန်စံသော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်။

ဥဒ္ဓံသောတ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်-

- (၁) သုဒ္ဓါဝါသငါးဘုံ ဘုံစဉ်စံ၍ အကနိဋ္ဌဘုံ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၂) အကနိဋ္ဌဘုံသို့ မရောက်မီ အောက်သုဒ္ဓါဝါသ လေးဘုံမှပင် ရဟန္တာ ဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရသော ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၃) ဤလူ့ပြည်မှ စုတေ၍ အကနိဋ္ဌဘုံသို့ ရောက်ရှိပြီး ပရိနိဗ္ဗာန်စံရသော ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၄) ဤလူ့ပြည်မှ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သုဒ္ဓါဝါသ အောက်လေးဘုံတွင် တစ်ခုခုသောဘုံ၌ ရောက်ရှိ၍ ထိုဘုံမှပင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံရသော ပုဂ္ဂိုလ်-ဟူ၍ ဤသို့အားဖြင့် ဥဒ္ဓံသောတ အနာဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ် လေးမျိုးရှိသည်။

ရဟန္တာ ၅-မျိုး

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း အောက်ပါအတိုင်း ငါးမျိုးရှိသည်-

- (၁) ပညာဝိမုတ္တ ရဟန္တာ = သုက္ခဝိပဿက ရဟန္တာနှင့် ဓမ္မဈာန် လေးပါးမှ ထ၍ အရဟတ္တဖိုလ်ရသော ရဟန္တာ ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၂) ဥဘဏောဘာဂဝိမုတ္တရဟန္တာ = အဓမ္မဈာန်ကို ရပြီးနောက် အရဟတ္တ-ဖိုလ်သို့ ရောက်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်။
- (၃) တေဇိဇ္ဇ ရဟန္တာ = ပြဆိုခဲ့ပြီ။
- (၄) ဆဋ္ဌဘိည ရဟန္တာ = ပြဆိုခဲ့ပြီ။
- (၅) ပရိသမ္ဘိဒါပတ္တ ရဟန္တာ = ပြဆိုခဲ့ပြီ။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၇-မျိုး

မဂ်ဉာဏ်၏ ရှေးအဖို့ဖြစ်သော ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ (သင်္ခါရုပေက္ခာဉာဏ်) ၏ ထက်မြက်မှု၊ မထက်မြက်မှုကိုလိုက်၍ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် (၇)မျိုး ရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) သဒ္ဓါနုသာရီ ပုဂ္ဂိုလ် = ယုံကြည်မှုသို့ အစဉ်လိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၂) သဒ္ဓါဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ် = သဒ္ဓါလွန်ကဲမှုဖြင့် အာသဝေါ တရားမှ လွတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၃) ကာယသက္ခိ ပုဂ္ဂိုလ် = ကိုယ်တိုင် တွေ့ထိ၍ သက်သေ ခံနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၄) ဥဘတောဘဂဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ် = နှစ်ကြိမ်လွတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်။
- (၅) ဓမ္မာနုသာရီ ပုဂ္ဂိုလ် = ပညာဖြင့် အစဉ်အောက်မေ့တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်။
- (၆) ဒိဋ္ဌိပုတ္တပုဂ္ဂိုလ် = သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်ပြီးလျှင် ချက်ချင်း နိဗ္ဗာန်ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်။
- (၇) ပညာဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ် = ပညာဖြင့် လွတ်မြောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်။

သဒ္ဓါနုသာရီပုဂ္ဂိုလ် ဟူသည် အနိစ္စာနုပဿနာ၌ ထက်မြက်၍ သဒ္ဓါလွန်ကဲသောပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။ သောတာပတ္တိ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုလိုသည်။

သဒ္ဓါဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ် ဟူသည် အနိစ္စာ နုပဿနာကို နှလုံးသွင်း၍ အထက်မဂ်သုံးပါး၊ အောက်ဖိုလ်သုံးပါးသို့ ရောက်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။

ကာယသက္ခိပုဂ္ဂိုလ် ဟူသည် သမာပတ် ရှစ်ပါးကို ရသော ယောဂီသည် အထက်မဂ်သုံးပါး၊ အောက်ဖိုလ်သုံးပါး ဤခြောက်ဌာန၌ ဈာန်အတွေ့အထိကို နာမကာယဖြင့် ကိုယ်တိုင် တွေ့ထိပြီးနောက် နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက် ပြုရသော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။

ဥဘတောဘဂဝိမုတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် ဈာန်သမာပတ်အခိုက်၌ ဝိက္ခမ္ဘနုဝိမောက္ခဖြင့် တစ်ကြိမ် လွတ်မြောက်သည်။ မဂ်ကို ရောက်ဆဲခဏ၌ သမုစ္ဆေဒဝိမောက္ခဖြင့် တစ်ကြိမ် လွတ်မြောက်သည်။ ဤသို့ နှစ်ကြိမ် လွတ်မြောက်ခြင်း ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။

ဓမ္မာနုသာရီပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် အနတ္တအားဖြင့် နှလုံးသွင်း၍ သောတာပတ္တိမဂ် ရသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုလိုသည်။

၅၉၈

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ဒိဋ္ဌိပုတ္တပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် အနတ္တအားဖြင့် နှလုံးသွင်း၍ အထက်မဂ်သုံးခု၊ အောက်ဖိုလ်သုံးခုကို ရရှိသောအခိုက်ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုလိုသည်။

ပညာဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည် သုက္ခဝိပဿက ရဟန္တာနှင့် ရူပဈာန်လေးပါးမှ ထ၍ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရသော ရဟန္တာတို့ ဖြစ်ကြသည်။

မဂ္ဂဋ္ဌာန်လေးယောက်၊ ဖလဋ္ဌာန်လေးယောက်တည်းဟူသော အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ရှစ်ယောက်တို့ကို သဒ္ဓါနုသာရီ စသော အရိယာ ၇-မျိုးနှင့် တွဲစပ်ကြည့်ပါက သောတာပတ္တိ မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် သဒ္ဓါနုသာရီနှင့် မြောနုသာရီ ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ အရဟတ္တဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပညာဝိမုတ္တနှင့် ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ် မည်၏။ အထက်မဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် သုံးယောက်၊ အောက်ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ်သုံးယောက် ဤခြောက်ယောက်တို့ကို သဒ္ဓါဝိမုတ္တ၊ ဒိဋ္ဌိပုတ္တ၊ ကာယသက္ခိယံ ဟူ၍ ခေါ်ဆိုရသည်။

ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ္ဂဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် နှစ်မျိုး၊ အရဟတ္တဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် နှစ်မျိုး၊ အထက်မဂ္ဂဋ္ဌာန်နှင့် အောက်ဖလဋ္ဌာန်ပုဂ္ဂိုလ် သုံးမျိုး ကွဲပြားသည်ကို မှတ်ရမည်။

သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် ပယ်သော ကိလေသာများ

သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်သည် သက္ကာယဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ်၊ ဝိစိကိစ္ဆာသံယောဇဉ်၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသ သံယောဇဉ် ဤသုံးပါးတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ပယ်၏။ ကာမရာဂ သံယောဇဉ်နှင့် ပဋိစ္စသံယောဇဉ်တို့မှ အပါယ်သို့ လားစေနိုင်သည့်အစွမ်းသတ္တိကို ပယ်၏။ မုသာဝါဒ၊ မိစ္ဆာကမ္မန္တနှင့် မိစ္ဆာအာဇီဝတို့ကိုလည်း သောတာပတ္တိ မဂ်ဉာဏ်က ပယ်၏။ ဝန်တို နှမျောခြင်း မစ္ဆရိယကို သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်က ပယ်၏။ အနိစ္စကို နိစ္စ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အနတ္တကို အတ္တ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အမှတ်မှားခြင်း=သညာဝိပုလ္လာသ အသိမှားခြင်း=စိတ္တဝိပုလ္လာသ၊ အယူ မှားခြင်း=ဒိဋ္ဌိဝိပုလ္လာသတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခကို သုခ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အသုဘကို သုဘ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ အယူလွဲမှားခြင်း=ဒိဋ္ဌိဝိပုလ္လာသတို့ကို လည်းကောင်း သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်က ပယ်သည်။

တရားစီရင် ဆုံးဖြတ်ရာ၌ အဂတိလိုက်စားခြင်းတည်း ဟူသော အဂတိတရား လေးပါးကို သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်က ပယ်၏။ ပါဏာတိပါတ၊ အဒိန္နာဒါန၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၊ မုသာဝါဒ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဟူသော အကုသလကမ္မပထတရား ငါးပါးကို သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်က ပယ်၏။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ရှစ်ယောက်

ထို့ပြင် သူကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း=မကွ၊ အပြိုင်ပြိုင်ခြင်း=ပဏာသ၊ ကိုယ့်ထက်သာ မနာလိုခြင်း=ဣဿာ၊ ဝန်တိုနှမြောခြင်း=မစ္ဆရိယ၊ မိမိအပြစ်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်း = မာယာ၊ ဟန်ဆောင် ဝါကြွား ပလွှားခြင်း = သာဠေယျ၊ ဤတရားဆိုး ခြောက်ပါးတို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်က ပယ်၏။

သောတာပန် စစ်တမ်း

သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အပါယ်တံခါး ပိတ်လေပြီ။ ငရဲသို့ ဘယ်တော့မှ မကျရောက်တော့ချေ။ တိရစ္ဆာန်ဘဝ၊ ပြိတ္တာဘဝ၊ အသုရဏယ်ဘဝသို့လည်း မရောက်တော့ချေ။ ထို့ကြောင့် ဘဝသံဆရာတလျောက်၌ ကြီးကျယ်လှစွာသော ဆင်းရဲဒုက္ခများမှ ကင်းလွတ်သွားပြီဖြစ်၍ မည်မျှချမ်းသာမည်ကို ခန့်မှန်း နိုင်ပေမည်။ လူ့ပြည်၊ နတ်ပြည်၊ ဗြဟ္မာ့ပြည် ဟူသော သုဂတိသုတေသ တို့၌သာ ကျင်လည်ရတော့မည် ဖြစ်သည်။ သောတာပန် ဟုတ်၊ မဟုတ် မိမိ ကိုယ်ကို မိမိ စစ်ဆေး ကြည့်နိုင်သည်။ သူတစ်ပါးကိုလည်း ကြည့်ရှု စစ်ဆေး အကဲဖြတ်နိုင်သည်။

သောတာပန် ဖြစ်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ ရတနာသုံးပါးတို့၌ မတုန်မလှုပ် သင်္ဂဟင် ယုံကြည်မှု ရှိ၏။ သီလကိုလည်း အကျိုးအပေါက် အပြောက်အကြား မရိုရအောင် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက် နိုင်၏။ စည်းစိမ်ဥစ္စာဖြင့် ဖျားယောင်း၍လည်းကောင်း၊ အသက်သွေးပြင် ခြိမ်းခြောက်၍လည်းကောင်း သတ်ဖြတ်မှု ခိုးယူလုယက်မှု စသော ငါးပါးသီလကို ဖောက်ဖျက်ရန် စေခိုင်းသော်လည်း ဘယ်သောအခါမျှ ကျူးလွန်လိမ့်မည် မဟုတ်။ ဘုရားရှိခိုးခြင်း၊ ဘုရားအား ဆွမ်း၊ ရေချမ်း၊ ပန်း၊ ဆီမီး လှူဒါန်းခြင်း၊ တရားနာယူလိုခြင်းတို့ဖြင့် ရတနာသုံးပါးအပေါ် ကြည်ညိုသည့် အတိုင်းအတာ မည်မျှရှိသည်ကို ခန့်မှန်းနိုင်ပေသည်။ သောတာပန်ဟု အမည်ခံ လိုလျက် ဘုရားရှိခိုးခြင်း မပြု၊ အလှူအတန်းလည်း ဝါဒနာမပါ၊ သံဃာတော် အားလည်း မရိုသေ၊ ငါးပါးသီလကိုမျှ မလုံခြုံပါမူ အဘယ်မှာ သောတာပန် ဖြစ်နိုင်အံ့နည်း။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အယူအစွဲနှင့် ဝိစိကိစ္စာဘို့သည် ပြင်ပသဏ္ဍာန်၌ ထိုက်ရိုက် မအပီလွင်သောကြောင့် မသိသးသော်လည်း ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယတရား နှစ်ပါးမှာမူ ကာယကံ၊ ဝစီကံတို့၌ ဖော်ပြနေ၍ သိသာ ထင်ရှားလှပေသည်။ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက်၏ သန္တာန်၌ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ မည်မျှ ထူပြောသည် မည်မျှ နည်းပါးသည်ကို အကဲခတ်နိုင်၏။ ဤရိပ်အရောင်မျှ မတွေ့ရလောက်အောင် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ ကင်းကွာနေသည်ကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ တွေ့မြင်ရပါမူ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို သောတာပန် အဖြစ်ဖြင့် ရိုသေ မြတ်နိုး ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်နိုင် ပါသည်။

သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အလွန် သဒ္ဓါတရား ထက်သန်သည်။ ပိစိကိစ္ဆာ
သည် သဒ္ဓါတရား၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ပိစိကိစ္ဆာပယ်ပြီးသော
သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်အား သဒ္ဓါတရားလွန်စွာ ထက်သန်နေတော့သည်။ လှူဒါန်း
ပေးကမ်းခြင်း၌ လွန်စွာ ရက်ရောလှပေသည်။ မိမိ မစားဘဲ မသောက်ဘဲ
အငတ်ခံ၍ လှူဒါန်းလေ့ရှိသည်။

သဏ္ဍိကဒါမိမဂ်ဖြင့် ပယ်သောကိလေသာများ

သဏ္ဍိကဒါမိမဂ်ဉာဏ်သည် ရုန့်ရှင်းကြမ်းတမ်းသော ကာမရာဂသံယောဇဉ်နှင့်
ပဋိစသံယောဇဉ်တို့ကို ပယ်သတ်သည်။ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်က မပယ်ရသေး
သော ကိလေသာများ၊ သံယောဇဉ်များကို နည်းပါးသည်ကို ပြု၍ ပယ်သည်။

အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် ပယ်သော ကိလေသာများ

အနာဂါမိမဂ်သည် ကာမရာဂသံယောဇဉ်နှင့် ပဋိစသံယောဇဉ်တို့ကို
အကြွင်းအကျန်မရှိ ပယ်သတ်သည်။ ဒေါသကိလေသာကို ပယ်သတ်သည်။
မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပနှင့် ပိသုဏဝါဒော၊ ဖရုသဝါစာတို့ကိုလည်း ပယ်သတ်သည်။ အသုဘကို
သုဘအဖြစ် ဖောက်ပြန်စွာ မှတ်သားခြင်း၊ သိခြင်း သညာဝိပုလ္လာသနှင့်
စိတ္တဝိပုလ္လာသကိုလည်း ပယ်သတ်သည်။ နိဝရဏတရားတို့တွင် ကာမစ္ဆန္ဒ၊
ဗျာပါဒ၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ကုက္ကုစ္စ ဟူသော နိဝရဏတရား သုံးပါးတို့ကို ပယ်သတ်သည်။

ထို့ကြောင့် အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်သည် ကာမဂုဏ်မှီဝဲမှု ကာမဂုဏ်ခံစားမှု
လုံးဝ မရှိတော့ချေ။ ဒေါသအခြေခံ၍ ကုန်းတိုက်စကား၊ ကြမ်းတမ်းစွာ ဆဲရေး
ကြိမ်းခောင်းသော စကားများကို မဆိုတော့ချေ။ မေတ္တာဓာတ် အားကြီးလာ၍
အပြောအဆို အမှုအရာ အလွန်နူးညံ့သိမ်မွေ့လာသည်။

အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်သော ကိလေသာများ

အရဟတ္တမဂ်သည် ရူပဘုံဘဝ၌ တွယ်တာတပ်မက်မှု၊ အရူပဘုံဘဝ၌
တွယ်တာတပ်မက်မှု၊ မာနထောင်လွှားမှု၊ ဥဒ္ဓစ္စ ပျံ့လွင့်မှု၊ အဝိဇ္ဇာ မိုက်မဲမှု
ဟူသော ဤသံယောဇဉ် ငါးပါးတို့ကို ပယ်၏။ ကိလေသာ ဆယ်ပါးတို့အနက်
လိုချင်မှု လောဘ၊ မသိမိုက်မဲမှု မောဟ၊ ထောင်လွှားမှု မာန၊ လေးလံထိုင်းမှိုင်းမှု
ထိန်၊ ပျံ့လွင့်မှု ဥဒ္ဓစ္စ၊ အရှက်မရှိမှု အတီရိက၊ မကြောက်လန့်တတ်မှု အနောတ္တပ္ပ
ဤကိလေသာ (၇)ပါးတို့ကိုလည်း အရဟတ္တမဂ်က ပယ်သည်။

သမ္ပပူလာပဝါစာ၊ မိစ္ဆာဝါယာမ၊ မိစ္ဆာသတိ၊ မိစ္ဆာသမာဓိ၊ မိစ္ဆာဝိမုတ္တိနှင့်
မိစ္ဆာဉာဏ်တို့ကို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်က ပယ်သတ်သည်။ လာတိရခြင်း၊ အခြေအရံ
များခြင်း၊ ချမ်းသာသုခ ရခြင်း၊ အချီးမွမ်း ခံရခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သော

အရိယာပုဂ္ဂို ရှစ်ယောက်

သာယာမှု လောဘကို အရဟတ္တမဂ်က ပယ်သည်။ ဝိပုလ္လာသတရားတို့တွင် ခုက္ခကို သုခဟု အမှတ်လှဲခြင်း၊ အသိလှဲခြင်း သညာဝိပုလ္လာသနှင့် စိတ္တဝိပုလ္လာသကို အရဟတ္တမဂ်က ပယ်သည်။

ထို့ပြင် သူတစ်ပါး စည်းစိမ်ကို တပ်မက်မှု အဘိဇ္ဈာ၊ မတရားရလို့မူ ဝိသမလောဘ၊ ရိုင်းစိုင်းခက်ထန်မှု ထမ္မ၊ သူတစ်ပါးအပေါ် အပေါ်စီး အသာစီး အနိုင်ရလို၍ လွမ်းမိုးချုပ်ချယ်ခြင်း သာရမ္မ၊ ထောင်လွှားခြင်း မာန၊ အလွန်ထောင်လွှားခြင်း အတိမာန၊ မာန်ယစ်ခြင်း မဒ ဤတရား (၆)ပါးတို့ကို အရဟတ္တမဂ်က ပယ်သည်။

မဂ်ဉာဏ်က ကိလေသာပယ်ပုံ

လောဘ၊ ဒေါသ၊ မာန စသော ကိလေသာတရားတို့သည် ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင် သဘောအားဖြင့် ဖြစ်ပြီးနောက် ပျက်သွားကြသည်။ ဖြစ်ဆဲ ခဏပစ္စုပ္ပန် ခဏ၌သာ ရှိကြသည်။ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်တို့သည်လည်း ဥပါဒ်၊ ဌီ၊ ဘင် သဘောအားဖြင့် ဖြစ်ပြီးနောက် ချုပ်ပျောက်သွားကြသည်။ ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာ သန္တတိဖြစ်စဉ်ကြီး အတွင်း၌ ကိလေသာတရားများ ဖြစ်နေခိုက် မဂ်ဉာဏ် မဖြစ်နိုင်ချေ။ မဂ်ဉာဏ် ဖြစ်နေခိုက်၌လည်း ကိလေသာတရားများ မဖြစ်နိုင်ချေ။

ထို့ကြောင့် မဂ်ဉာဏ်သည် ပစ္စုပ္ပန်ကိလေသာကို ပယ်ရန် မဖြစ်နိုင်ချေ။ အကြောင်းမူ မဂ်ဉာဏ်ဖြစ်ခိုက်၌ ကိလေသာ ယှဉ်ပြိုင်၍ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် တည်း။

မဂ်ဉာဏ်သည် အတိတ်ကိလေသာကို ပယ်သည်ဟု ဆိုရန်မှာလည်း အတိတ် ကိလေသာတို့သည် အလိုအလျောက် ချုပ်ပျောက် ချုပ်ငြိမ်းသွားပြီဖြစ်၍ သေပြီးသောသူကို သတ်ရန် မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ အတိတ်ကိလေသာကို ပယ်ရန် မဖြစ်နိုင်ချေ။

တစ်ဖန် မဂ်ဉာဏ်သည် အနာဂတ်ကိလေသာကို ပယ်သည်ဟု ဆိုရန်မှာလည်း မဖြစ်ပေါ်သေးသော ကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ရန် မဖြစ်နိုင်ချေ။ ထို့ကြောင့် မဂ်ဉာဏ်သည် ကိလေသာကို ပယ်သည်ဟု ဆိုရာ၌ ပစ္စုပ္ပန်ကိလေသာကို ပယ်ခြင်းလည်း မဟုတ်၊ အတိတ် ကိလေသာကို ပယ်ခြင်းလည်း မဟုတ်၊ အနာဂတ်ကိလေသာကို ပယ်ခြင်းလည်း မဟုတ်။

ဤသို့ ဆိုပါက မဂ်ဉာဏ်သည် ကိလေသာပယ်ခြင်းအမှုကို မပြုတော့ပြီလော ဟု မေးရန်ရှိ၏။ အမှန်စင်စစ် မဂ်ဉာဏ်သည် ကိလေသာတို့ကို ပယ်သည်သာ ဖြစ်၏။ ကိလေသာပယ်ပုံမှာ ကျွန်ုပ်တို့၏ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ သန္တတိဖြစ်စဉ်

ကြီးသည် ပင်ကိုသဘာဝအားဖြင့် လောဘ၊ဒေါသ၊မာန စသော ကိလေသာတို့၏ ဖြစ်ရာဌာန၊ အကြောင်း ညီညွတ်သည့်အခါ ကိလေသာများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင် သော ဌာနဖြစ်သည်။ ယင်း ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာသည် သန္တတိ ဖြစ်စဉ်ကြီး၌ အရိယာမဂ်တည်းဟူသော အလွန်စုံမီးအားကြီးသည့် ကုသိုလ်ဓာတ် ပညာ ဓာတ်ကြီး ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ သန္တတိ ဖြစ်စဉ်ကြီးသည် ဓာတ် သဘာဝအားဖြင့် ပြောင်းလဲသွားတော့သည်။ ဓာတ်သဘာဝ ပြောင်းလဲ သွားသဖြင့် ယင်းခန္ဓာအစဉ်၌ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန စသော ကိလေသာတို့ ကျရောက် ပေါက်ပွားနိုင်ခြင်း မရှိတော့ချေ။ စိတ်ဓာတ် ရုပ်ဓာတ်များ အပြောင်းလဲကြီး ပြောင်းလဲသွားပြီဖြစ်၍ ကိလေသာများ ဖြစ်ပေါ်ရန် အခွင့်မရှိတော့ချေ။ ဖြစ်ပေါ်ရန် အခြေအနေ မပေးတော့ချေ။

ထို့ကြောင့် ပယ်သည်ဟု ဆိုရာ၌ နောင်တစ်ချိန် လုံးဝ မဖြစ်စေရန် ပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာ သရက်ပင်ကြီး တစ်ပင်၌ အသီးသီးနိုင်သော ဓာတ်သဘာဝသည် အမြစ်၊ ပင်စည်၊ အခက် အခွ၊ အညွန့်၊ အရွက်၊ အပွင့်တို့၌ ပျံ့နှံ့လျက် တည်နေ၏။ ထိုသရက်ပင်ကို လုံးဝ မသီးစေလိုပါက သရက်သီးများကို ချွေပစ်ရုံဖြင့် မလုံလောက်၊ အပွင့်များ ချွေပစ်ရုံဖြင့် မလုံလောက်၊ အရွက်များ ချွေပစ်ရုံဖြင့် မလုံလောက်၊ အကိုင်အခက်များ ခုတ်ချိုင့်ရုံဖြင့် မလုံလောက်၊ အကြောင်းညီညွတ်ပါက တစ်ချိန်တစ်ခါတွင် ပြန်သီးမည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုသရက်ပင်ကို မသီးစေလိုသော ယောက်ျားသည် သရက်ပင်၏ လေးမျက်နှာ တို့၌ မဏ္ဍုကမည်သော အဆိပ်ဆူးကို ထိုးနှက်ရာ၏။ ထိုအဆိပ်ဆူးကြောင့် ထိုသရက်ပင်၌ အသီးသီးနိုင်သော ဓာတ်သဘာဝများ ပျက်စီးသွား၍ သရက်သီးများ လုံးဝ မသီးတော့ချေ။

ဤကဲ့သို့ နောက်ထပ် မသီးနိုင်အောင် ဓာတ်သဘာဝ ပြောင်းလဲ ပေးလိုက် ခြင်းကို နောင်တစ်ဖန် သရက်သီး မသီးနိုင်အောင် ပြုလုပ်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာဖြစ်စဉ် အတွင်းသို့ အရိယာမဂ်တည်း ဟူသော အဆိပ်ဆူး ထည့်ပေးလိုက်သောအခါ ခန္ဓာအစဉ် ဓာတ်သဘာဝ ပြောင်းသွား၍ ကိလေသာ တရားတို့ လာရောက် ကျရောက်စွဲကပ်ခြင်း မဖြစ်နိုင်တော့ဘဲ ကိလေသာ ကုန်ခန်းသည်ဟု ဆိုရသည်။

ဥပမာ တစ်နည်းကား ကျွန်ုပ်တို့သည် ငယ်ရွယ်နုနယ် ပျိုမျစ်စဉ်အချိန်က ပဲ့လမ်းသဘင် လူစည်ကားရာ အရပ်ဌာနသို့ ပျော်မြူးတက်ကြွစွာ သွားလိုစိတ် ရှိ၏။ အသက်အရွယ် ကြီးရင့်လာသောအခါ ထိုပွဲခင်းမှ ဆူဆူညူညူ အသံများကို နားငြီးသည်ဟု ယူဆလာ၏။ လူထူထူ တိုးဝေသွားလာခြင်းကို ငြီးငွေ့လာ၏။

ရဟန္တာ စစ်တမ်း

စိတ်ကုန်လာ၏။ အသက်ရှူကြပ်သည်ဟု ထင်လာ၏။ ဤကဲ့သို့ အသက်အရွယ် ကြီးရင့်မှု အတွေးအခေါ် ဉာဏ်ပညာ ရင့်ကျက်မှုကို အကြောင်းပြု၍ စိတ်ဓာတ် ရုပ်ဓာတ်များ ပြောင်းလဲလာတော့သည်။ ပွဲလမ်းသဘင် ကြည့်ရှုလိုစိတ် မရှိ တော့ချေ။ ပွဲလမ်းသဘင် ကြည့်ရှုလိုစိတ်ကို ဇုတ်အတင်း အဓမ္မ နှိမ်နင်းဖယ်ရှား နေရသည်မဟုတ်။ သူ့အလိုအလျောက် စိတ်ဓာတ်ပြောင်းလဲခြင်း ဖြစ်သည်။ စိတ်ဓာတ်ပြောင်းလဲမှုကြောင့် ပွဲကြည့်လိုမှုများ ကုန်ခမ်းသွားသည်။

မဂ်တရားက ကိလေသာကို ပယ်ရာ၌ တစိတ်တဒေသ ရိပ်စားမိစေရန် အလားတူ ဥပမာများကို ဆင်ခြင် စဉ်းစားနိုင်ပါသည်။

အလားတူပင် အရက်ကြိုက်သူ တစ်ဦးသည်လည်း အသိပညာ အတွေး အခေါ် အယူအဆ ဓာတ်ခံ ပြောင်းလဲသွားသောအခါ အလိုလို အရက်ဖြတ်ပြီး ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ဆေးလိပ်ကြိုက်သူလည်း အလားတူပင် အယူအဆ ဉာဏ် အမြင် ပြောင်းလဲသွားသောအခါ ဆေးလိပ်ပြတ်၏။

ရဟန္တာ စစ်တမ်း

တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အာသဝေါကုန်ခန်း ရဟန္တာဖြစ်ပြီဟု ဝန်ခံပြောဆိုခြားအံ့၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို ဤ(၆)ဌာနဖြင့် မေးမြန်းစိစစ်ရမည်။

ပထမမေးခွန်း

ဆင်သည် ရဟန္တာဖြစ်ခြားအံ့။ မြင်ရာ ကြားရာ၌ လည်းကောင်း၊ နံရာ၌ လည်းကောင်း၊ စားသောက်ရာ၌ လည်းကောင်း၊ ထိတွေ့ရာ၌ လည်းကောင်း၊ စိတ်ကူးကြံစဉ်ရာ၌ လည်းကောင်း တဏှာဖြင့် သာယာခြင်း မရှိ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမဟု ယူဆခြင်း(ဒိဋ္ဌိ)မရှိမူ၍ အာသဝေါတရားတို့မှ ကင်းလွတ် ပါ၏လောဟု မေးမြန်းရမည်။

ထိုအမေးကို မြင်ရာ ကြားရာ နံရာ၌ လည်းကောင်း၊ စားသောက်ရာ ထိတွေ့ရာ၌ လည်းကောင်း၊ စိတ်ကူးကြံစဉ်ရာ၌ လည်းကောင်း တဏှာဒိဋ္ဌိဖြင့် မကပ်ငြိဘဲ အာသဝေါတရား လေးပါးတို့မှ ကင်းလွတ်ပါပြီဟု ဝန်ခံပြောဆိုလာ ပါက သာဓု ခေါ်ရမည်။

ဒုတိယမေးခွန်း

စွဲလမ်းဖွယ်ရာ ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ တဏှာဖြင့် သာယာခြင်း၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ ဟု ယူဆခြင်း(ဒိဋ္ဌိ) မရှိမူ၍ အာသဝေါတရား လေးပါးတို့မှ ကင်းလွတ်ပါ၏လော ဟု မေးမြန်းရမည်။

ထိုအမေးကို စွဲလမ်းဖွယ်ရာ နွှာငါးပါးတို့၌ တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မကပ်ငြိဘဲ အာသဝေါတဏှားလေးပါးတို့မှ ကင်းလွတ်ပါပြီဟု ဝန်ခံပြောဆိုလာပါက သာဓုခေါ်ရမည်။

တတိယမေခွန်း

ပထဝီဓာတ်၊ အာပေါဓာတ်၊ တေဇောဓာတ်၊ ဝါယောဓာတ်၊ အာကာသဓာတ်၊ ဝိညာဏဓာတ် ဟူသော ဓာတ် ၆-ပါး တို့၌ တဏှာဖြင့် သာယာခြင်း၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ ဟု ယူဆခြင်း (ဒိဋ္ဌိ) မရှိမူ၍ အာသဝေါတဏှား လေးပါးတို့မှ ကင်းလွတ်ပါ၏လော ဟု မေးမြန်းရမည်။

ထိုအမေးကို ဓာတ်ခြောက်ပါးတို့၌ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မကပ်ငြိဘဲ အာသဝေါတဏှားလေးပါးတို့မှ ကင်းလွတ်ပါပြီဟု ဝန်ခံ ပြောဆိုလာပါက သာဓုခေါ်ရမည်။

တတုတ္ထမေးခွန်း

ကျွေးသောတ၊ သာနု၊ ဇိဝှါ၊ ကာယ၊ မန ဟူသော အတွင်းအာယတနခြောက်ပါး၊ ရူပ၊ သဒ္ဓ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ၊ ဓမ္မ ဟူသော အပြင်အာယတန ခြောက်ပါး၊ ဤအာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့၌ တဏှာဖြင့် သာယာခြင်း၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ ဟု ယူဆခြင်း မရှိမူ၍ အာသဝေါတဏှားလေးပါးတို့မှ ကင်းလွတ်ပါ၏လော ဟု မေးမြန်းရမည်။

ထိုအမေးကို အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့၌ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် မကပ်ငြိဘဲ အာသဝေါတဏှားလေးပါးတို့မှ ကင်းလွတ်ပါပြီဟု ဝန်ခံပြောဆိုပါမူ သာဓုခေါ်ရမည်။

ပဥ္စမမေးခွန်း

မိမိ၏သက်ရှိ ခန္ဓာကိုယ် တည်းဟူသော အလုံးစုံသော အာရုံတို့၌ လည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါး၏ သက်ရှိခန္ဓာကိုယ်တည်းဟူသော အလုံးစုံသော အာရုံတို့၌ လည်းကောင်း ငါတကာယဟု ယောင်လွှားခြင်း မာန၊ ငါ့ဥစ္စာဟု သိမ်းပိုက်ခြင်း တဏှာတို့ကို ပယ်နှုတ်အပ်ပြီးပြီလော ဟု မေးမြန်းရမည်။

ထိုအမေးကို မိမိခန္ဓာ၊ သူတစ်ပါးခန္ဓာတည်းဟူသော အလုံးစုံသော အာရုံတို့၌ တဏှာမာနကို ပယ်နှုတ်ပြီးပါပြီဟု ဖြေဆိုပါက သာဓုခေါ်ရမည်။

ဆဋ္ဌပေးခွန်း

ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည် မြတ်စွာဘုရား ပညတ်တော်မူအပ်သော သိက္ခာပုဒ်တော်များကို လုံခြုံစွာ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ပစ္စည်းလေးပါး၌ ဝင်းတိမ် ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း၊ မျက်စိ၊ နား စသည်တို့ကို သတိတရားဖြင့် အမြဲစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ဣရိယာပုတ်ပြောင်းလဲမှု၊ ကိုယ်ကာယလှုပ်ရှားမှု အားလုံးကို သတိချုပ်၍ ရှုမှတ်ခြင်း၊ လူသူကင်းဝေးသော အရပ်၌နေထိုင်၍ မိမိစိတ်ကို အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ ထိနမိဒ္ဓ၊ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတို့မှ လွတ်ကင်းစေ၍ ဈာန်တရား ရရှိအောင် အားထုတ်ခြင်း၊ သစ္စာလေးပါးကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်-ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာသိ၍ အာသဝေါကုန်ခန်းခြင်း ဤတရားအစုတို့သည် ရဟန္တာနှင့်သာ လျောက်ပတ်သော တရားစုတို့ ဖြစ်ကုန်၏။ အရှင်သည် ထိုတရားအစုနှင့်ပြည့်စုံပါ၏လောဟု မေးမြန်းရမည်။

ထိုမေးခွန်းကို ရဟန္တာတို့အား လျောက်ပတ်သော တရားအစုနှင့် ပြည့်စုံပါသည်ဟု ဝန်ခံပါမူ သာဓုခေါ်ဆိုရမည်။

ဤကား ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ ဆဗ္ဗိသောနေသုတ်တော်လာ ရဟန္တာ စိစစ်နည်းဖြစ်သည်။

တစ်နည်း မေးခွန်း ၆-မျိုး

ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ၊ စတုတ္ထပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်အဖွင့်၌ လာသော စိစစ်နည်း မေးခွန်းခြောက်မျိုးကို ဖော်ပြပါဦးမည်။

(၁) ကိံ တေ အဓိကတံ=

သင်သည် ဈာန်ကို ရသလော၊ မဂ်ကို ရသလော၊ အဘယ်မဂ်ကို ရသနည်းဟု မေးရမည်။

ထိုအခါ ဤမည်သောဈာန်၊ ဤမည်သော မဂ်ကို ရပါသည်ဟု ထင်ရှား ပိုင်နိုင်စွာ ဖြေဆိုနိုင်ရမည်။

(၂) ကိန္တိ တေ အဓိကတံ=

သင်သည် ဈာန်မဂ်ဒိုလ်တရားကို အဘယ်သို့ ရလာခဲ့သနည်း၊ အဘယ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပွားများ၍ ရလာခဲ့သနည်း၊ လက္ခဏာယာဉ်သုံးပါးတို့တွင် အဘယ်လက္ခဏာကို ဆင်ခြင်၍ တရားထူးရခဲ့သနည်းဟု မေးရမည်။ ရူပီကို ဆင်ခြင်၍ ရသလော၊ နာမ်ကိုဆင်ခြင်၍ ရသလော၊ မိမိသန္တာန်၌ ဆင်ခြင်၍ ရသလော၊ သူတစ်ပါးသန္တာန်၌ ဆင်ခြင်၍ရသလောဟု မေးရမည်။

ထိုအခါ ဤကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဤလက္ခဏာဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ဤရုပ်၊ ဤနာမ်၊ ဤသန္တာန်ကို ဆင်ခြင်၍ ရပါသည် ဟု ထင်ရှားပိုင်နိုင်စွာ ဖြေဆိုနိုင်ရမည်။

(၃) ကဒါ တေ အဓိဂတံ=

သင်သည် အဘယ်အချိန်ကာလ၌ တရားထူးရခဲ့သနည်းဟု မေးရမည်။ ထိုအခါ ဤနေ့၊ ဤလ၊ ဤရက်၊ ဤနာရီ၊ ဤမိနစ် အချိန်အခါ၌ ရခဲ့ပါသည်ဟု ထင်ရှား ပိုင်နိုင်စွာ ဖြေဆိုနိုင်ရမည်။

(၄) ကတ္တ တေ အဓိဂတံ=

သင်သည် အဘယ်အရပ်၌ ဈာန် မဂ် ဖိုလ်ကို ရခဲ့သနည်းဟု မေးရမည်။ ထိုအခါ ဤမည်သောအရပ်၌ ရခဲ့ပါသည်ဟု ထင်ရှားပိုင်နိုင်စွာ ဖြေဆိုနိုင်ရမည်။

(၅) ကတမေ တေ ကိလေသာ ပဟိနာ=

သင်သည် အဘယ်ကိလေသာတို့ကို ပယ်အပ်ကုန်သနည်းဟု မေးရမည်။ ထိုအခါ ဤမည်သော မဂ်ဖြင့် ဤမည်သောကိလေသာတို့ကို ပယ်သတ်ပြီးပါပြီဟု ထင်ရှားပိုင်နိုင်စွာ ဖြေဆိုနိုင်ရမည်။

(၆) ကတမေသံ တံ ဓမ္မာနံ လာဘိ=

သင်သည် မဂ်လေးပါးတို့တွင် အဘယ်မဂ်ကို ရပြီးဖြစ်သနည်း၊ သင်သည် သောတာပန်လော၊ သကဒါဂါမ်လော၊ အနာဂါမ်လော၊ ရဟန္တာလောဟု မေးမြန်းရမည်။

ထိုအခါ ဤမည်သော မဂ်ကို ရပြီးပါပြီဟု ထင်ရှားပိုင်နိုင်စွာ ဖြေဆိုနိုင်ရမည်။

ဤမေးခွန်းများဖြင့် စိစစ်သည့်အခါ အဆင်ပြေစွာ ဖြေဆိုနိုင်စွမ်း မရှိခဲ့ပါမူ ရဟန္တာမဟုတ် ဟု မှတ်ယူရမည်။ အကယ်၍ အဆင်ပြေစွာ ဖြေစွမ်းနိုင်သော်လည်း ရဟန္တာအစစ် ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်လက်ခံခြင်း မပြုသင့်သေးချေ စာပေပရိယတ္တိ ဗဟုဿုတရှိသော ရဟန်းတို့သည် ဤမေးခွန်းများကို အဆင်ပြေအောင် ဖြေဆိုနိုင်ကြပေလိမ့်မည်။

ထို့နောက် ထပ်ဆင့်၍ စိစစ်ရန်မှာ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ရရာကြောင်း ကျင့်စဉ်ကို စိစစ်ရမည်။ ကျင့်စဉ်မှန်ကန်မှု စင်ကြယ်မှု မရှိပါက ရဟန္တာမဟုတ်နိုင် ဟု ပယ်ချရမည်။ ကျင့်စဉ်မှန်ကန်မှု စင်ကြယ်မှု ရှိပါက ယင်းကျင့်စဉ်ကို ထကြ

လုံ့လ နိုးကြားခြင်းဖြင့် ကြာမြင့်စွာ အားထုတ်ခဲ့မှု ရှိ မရှိ စိစစ်ရမည်။ ယူဉ်း
လေးပါးတို့၌ ငြိတယ်မှု ရှိမရှိ၊ သိုမှီးမှု ရှိမရှိ အကဲခတ်ရမည်။ ဤဂုဏ်အင်္ဂါများနှင့်
ညီညွတ်ကြောင်း စိစစ်တွေ့ရှိရပါက ရဟန္တာ ဟု မှတ်ယူနိုင်ပေပြီ။

ကြောက်ဖွယ်အာရုံဖြင့် စမ်းသပ်ခြင်း

ရဟန္တာ ဟု ဝန်ခံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ထိတ်လန့်ဖွယ်ရာ တစ်ခုခု ဖန်တီး၍
ထိတ်လန့်ခြင်း ရှိ မရှိ စမ်းသပ်ရမည်။ ရဟန္တာမည်သည် မိုးကြိုးစက်ဖြင့်
ဦးခေါင်းထက်၌ ပင်ခွင်းသော်လည်း ထိတ်လန့်တုန်လှုပ်ခြင်း၊ ချောက်ချားခြင်း၊
ကြက်သီးမွေးညှင်းထခြင်း မရှိချေ။

သီဟိုဠ်ကျွန်း စန္ဒမုခတိဿမင်း လက်ထက်၌ မဟာဝိဟာရကျောင်းတိုက်ဝယ်
အသက်အရွယ် ကြီးရင့်သော မျက်မမြင် မထေရ်ကြီးတစ်ပါးရှိသည်။ စန္ဒမုခ-
တိဿမင်းသည် ထိုမထေရ်မြတ်၏ ရဟန္တာ ဟုတ်မဟုတ်ကို မဆုံးဖြတ်နိုင် ဖြစ်နေ
သည်။ ရဟန်းတော်များ ဆွမ်းခံကြသွားစဉ် ကျောင်းတိုက်အတွင်း၌ မထေရ်ကြီး
တစ်ပါးသာ ကျန်ရစ်၏။ ထိုအခါ မင်းကြီးသည် တိတ်ဆိတ်စွာလာ၍ မထေရ်
မြတ်၏ ခြေတော်ကို မြေသဏ္ဍာန်ပြုလုပ် ကိုင်တွယ်ခြောက်လှန့်၏။ မထေရ်
ကြီးသည် ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသည်ကို တွေ့ရ၍ ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်း
သိနိုင်လေတော့သည်။

သီဟိုဠ်ကျွန်းမှာပင် ပိဏ္ဍပါတိကမထေရ်သည် အကျင့်သီလ ပြည့်စုံမှု
ဣန္ဒြေစောင့်စည်းမှု သတိသမ္ပဇဉ် ပြည့်စုံမှုတို့ကြောင့် ရဟန္တာနှင့် ခွဲခြားမရ
ဖြစ်နေသည်။ ဝစ်နေသောအခါ ပိဏ္ဍပါတိကမထေရ်သည် ကလျာဏီမြစ်တွင်း
ဆင်း၍ ရေချိုး၏။ ဒီသဘာအက မထေရ်သည် ပဉ္စင်းငယ်တစ်ပါးကို တီးတိုး
မှာကြား၍ ရေငုပ်ပြီး မထေရ်၏ ခြေကို ဆွဲကိုင်စေ၏။ မထေရ်သည် မိကျောင်း
အမှတ်ဖြင့် ကြောက်လန့်ရကား သည်းထန်စွာ အော်ဟစ်လေသည်။ ထိုအခါ
ပိဏ္ဍပါတိက မထေရ်ကို ရဟန္တာ မဟုတ်သေးဟု ဆုံးဖြတ်နိုင်လေတော့သည်။

သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အသိနကျောင်းဝယ် ဝါတော်ခြောက်ဆယ် ကျော်ပြီးသော
မထေရ်ကြီး တစ်ပါးရှိ၏။ မထေရ်ကြီးသည် ဈာန်ငါးပါး၊ သမာပတ်ရှစ်ပါး၊
အဘိညာဉ်ငါးပါးတို့ကို ရရှိပြီးနောက် ဝိပဿနာ ရှုမှတ်ဆင်ခြင် ပွားများရာ
ကိလေသာကုန်ခန်း ရဟန္တာဖြစ်ပြီဟု အထင်ကြီး နေပေသည်။ အမှန်စင်စစ်
မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ မတက်နိုင်သေးဘဲ ဝိပဿနာဉာဏ် အဆင့်မှာပင် ရပ်တန့်
နေသည်။ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အစွမ်းကြောင့် ကိလေသာတရားတို့သည် တစ်ကြိမ်
တစ်ခါမျှ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း မရှိဘဲ ငုပ်လျှိုးကိန်းဝပ် နေကြသည်။ ထိုထို့

ကိလေသာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို မတွေ့ရသဖြင့် မိမိကိုယ်မိမိ ရဟန္တာဟု နှုတ်ထင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိုကျောင်းသို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းပြ ဆရာတော် ရဟန္တာအရှင်ဓမ္မဒိန္နံ ဧကန်ရှိ လာ၍ ထိုမထေရ်ကြီးမှာ အဓိမာန (ရဟန္တာဖြစ်ပြီဟု အထင်ကြီးမှု) ဖြစ်နေ ကြောင်း သိတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် အရှင်ဓမ္မဒိန္နံက မထေရ်ကြီးအား တရားထူးကို ရပါပြီလားဘုရား” ဟု မေးလျှောက်သည်။ မထေရ်ကြီးက “အရဟတ္တဖိုလ်ကို ငါရခဲ့သည်မှာ အနှစ်ခြောက်ဆယ်ကျော်ပြီ” ဟု ဖြေ၏။ အရှင်ဓမ္မဒိန္နံက “အရှင်ဘုရား တန်ခိုးဖန်ဆင်းရန် ဝန်မလေးပါက ခုနစ်တောင်မျှ ရှိသော ဆင်ဖြူတော်ကြီးသည် အစွယ်ဖြင့် ထိုးတော့မည့်ဟန် အရှင်ဘုရားထံ ရှေးရှုပြေးလာပုံ ဖန်ဆင်းတော်မူပါဘုရား” ဟု လျှောက်ထားသည်။ မထေရ်ကြီး သည် ချက်ချင်းဖန်ဆင်းတော်မူသည်။ မိမိဖန်ဆင်းသည့် ဆင်ကြီးသည် မိမိကို နင်းမည့်ပုံ ထိုးသတ်မည့်ပုံဖြင့် ပြေးဝင်လာသည်ကို တွေ့မြင်ရသောအခါ ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့၍ ထွက်ပြေးရန် ဟန်ပြင်လိုက်သည်။ ထိုအခါ မထေရ် ကြီးသည် မိမိရဟန္တာ မဖြစ်သေးကြောင်း သိရှိ၍ အရှင်ဓမ္မဒိန္နံထံ၌ တပည့် ခံ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းတောင်းလေသည်။

သာယာဖွယ်ဖြင့် စူးစမ်းခြင်း

အချို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ပင်ကိုယ်ပကတိအားဖြင့် အလွန်ရဲရင့်ကြသည်။ ထုန်လှုပ်ကြောက်ရွံ့မှု မရှိချေ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးကို ကြောက်စရာ အာရုံပြု၍ စမ်းသပ်သော်လည်း ထူးခြားချက် တွေ့ရမည် မဟုတ်ပေ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များကို သာယာနှစ်သက်ဖွယ် အာရုံဖြင့် စုံစမ်းရမည်။

သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ မဟာထံထာ မထေရ်သည် ရဟန်းဖြစ်စ တစ်ဝါရေသေးမီ အချိန်ကပင် သမာပတ်ရှစ်ပါးကို ရတော်မူသည်။ ယင်းဈာန်သမာပတ်တို့၏ အစွမ်းကြောင့် ကိလေသာတို့သည် ဝေးကွာနေကြသည် ကိလေသာများ မဖြစ်ပေါ်သဖြင့် မိမိကိုယ် မိမိ ရဟန္တာဟု ထင်မှတ်နေသည်။ ထိုမဟာထံထာ မထေရ်ကြီးအား တပည့်ဖြစ်သူ အရှင်ဓမ္မဒိန္နံမထေရ်က လျှောက်ထားသည်မှာ “အရှင်ဘုရား၏ မျက်မှော့က၌ ကြည်လင်သော လေးထောင့်ကန်တစ်ခုကို အဘိညာဉ်ဖြင့် ဖန်ဆင်းတော် မူပါလော့၊ ထိုကန်၌ ကြာရုံများ ကြာများ ကြာပွင့်များ ယင်းကြာပွင့်များကို ဆွတ်ခူးနေသော တစ်ဆယ့်ခြောက်နှစ် အရွယ် လှပတင့်တယ်သော မိန်းမပျိုကို ဖန်ဆင်းတော်မူပါလော့ဟု လျှောက် ထား၏။

ရဟန္တာစစ်တမ်း

မဟာတိဿ မထေရ်ကည် လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း ဖန်ဆင်းပြန်။
 ဆက်လက်၍ “အရှင်ဘုရား တိုမိန်းမပျိုကလေးကို လှပတင့်တယ် ရှုချင်စဖွယ်
 ရှိ၏”ဟု အဖန်တလဲလဲ နှလုံးသွင်းတော်မူပါလော့”ဟု လျှောက်ထား၏။
 လျှောက်ထားသည့်အတိုင်း “လှပတင့်တယ် ရှုချင်စဖွယ် ရှိပေစွ”ဟု အဖန်ဖန်
 နှလုံးသွင်းသောအခါ မိန်းမပျိုအပေါ် ဝတ်မက်သော တဏှာ ထုက ကိလေသာ
 သည် ဘွားခနဲ ပေါ်လာလေဟော့သည်။ ထိုအခါ မဟာတိဿမထေရ်သည်
 မိမိရဟန္တာ မဟုတ်သေးကြောင်း သိ၍ တပည့်ဖြစ်သူ အရှင်ဓမ္မဒိန္နထံ ကမ္မဋ္ဌာန်း
 နည်း တောင်းခံရလေသည်။

သီဟိုဠ်ကျွန်း ဝသဘမင်းလက်ထက်၌ မထေရ်တစ်ပါးသည် အကျင့်သီလနှင့်
 ပြည့်စုံ၏။ ဣန္ဒြေကို စောင့်စည်း၏။ ဣဒ္ဓိယာပုတ်လေးပါး ကိုယ်ကာယ လှုပ်ရှား
 မှု၌ သတိသမ္ပဇော်နှင့် ပြည့်စုံ၏။ ရဟန္တာနှင့် ထူးခြားနား ဖြစ်နေ၍ ဝသဘမင်း
 သည် ထိုမထေရ်ကို နန်းတော်သို့ ပင့်လိုက်သည်။ ဝသဘမင်းသည် မထေရ်မြတ်
 မြင်လောက်သော အရပ်၌ ဆီးသီးမုည့်များကို ဆုပ်နယ်လျက် အလွန်ချဉ်
 ကြောင်း မြန်ကြောင်းကို ပြောဆိုနေစေ၏။ မထေရ်သည် ရသတဏှာကို
 မပယ်ရသေးသဖြင့် လျှာရည် ယိုတော်မူ၏။ ထိုအခြင်းအရာကို မြင်၍ ရဟန္တာ
 မဖြစ်သေးဟု သိလေတော့သည်။

ရဟန္တာအစစ်ကို ဖြားယောင်း၍ မရနိုင်

မြတ်စွာဘုရားရှင် လက်ထက်တော် အခါက အရှင်အနုရုဒ္ဓါ မထေရ်သည်
 သာဝတ္ထိပြည်သို့ ကြွရာ လမ်းခရီးတွင် သာလာယံဇရပ်တစ်ခု၌ ညအိပ်တည်းခို
 တော်မူ၏။ ထိုအခါ ဇရပ်အလှူရှင် သူဌေးမအပျိုကြီးသည် အရှင်အနုရုဒ္ဓါကို
 မိမိအိမ်သို့ ကြွရောက် တည်းခိုပါရန် တောင်းပန်၏။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည်
 ထိုအိမ်၌ တစ်ညတာ တည်းခိုတော်မူသည်။

အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် အသားအရေ ရွှေအဆင်းကဲ့သို့ ဝါဝင်း တောက်ပ
 သည်။ အိမ်ရှင်အမျိုးသမီးသည် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ မထေရ်ကို မြင်လျှင် မြင်ချင်း
 ချစ်ခင်စွဲမက်သွား၏။ အမျိုးသမီးသည် စိတ်ကို မထိန်းနိုင်၍ သန်းခေါင်ယံအချိန်
 တွင် အရှင်အနုရုဒ္ဓါ၏ အခန်းအတွင်းသို့ ဝင်လာ၏။

“အရှင်ဘုရား အရှင်ဘုရားသည်လည်း ငယ်ရွယ်နုပျို လှပတင့်
 တယ်၏။ တပည့်တော်မသည်လည်း ငယ်ရွယ်နုပျို လှပတင့်တယ်ပါ၏။
 တပည့်တော်မသည် အရှင်ဘုရား၏ အိမ်သူသက်ထား ဇနီးမယားဖြစ်လို
 ပါသည်”

ဟုလျှောက်ထားသည်။

ဤသို့ သုံးကြိမ် လျှောက်ထားသော်လည်း အရှင်အနုရုဒ္ဓါ မထေရ်သည် စက္ခုမြွေ(မျက်သွား) ချလျက် မိမိတရားအာရုံကို နှလုံးသွင်းလျက် တိတ်ဆိတ်စွာ နေတော်မူ၏။ အမျိုးသမီးသည် စကားပြန်မရသဖြင့် မိမိဝတ်ထားသော အဝတ်များကို တစ်ထည်ချင်း တဖြည်းဖြည်းချင်း ချွတ်၍ ဖြားယောင်းသွေးဆောင်မှုပြု၏။ မထေရ်၏ရှေ့မှောက်၌ ကိုယ်လုံးတီး လမ်းလျှောက်၍ ကိုယ်ဟန်ပြသည်။ ထိုင်လျက် ကိုယ်ဟန်ပြသည်။ ဘေးစောင်း ပက်လက် မှောက်လျက် ကိုယ်ဟန်အမျိုးမျိုးပြ၍ မြူဆွယ်သည်။ နှုတ်မှလည်း ချစ်ဖွယ်ရာ စကားများကို ပြောဆို၍ သွေးဆောင်သည်။

အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ကောင်းမပြောတုတိုဘောနေလျက် မျက်လူးကို ပင့်၍ မျှ မကြည့်ပေ။ အကြောင်းမူ ကိလေသာမှန်သမျှ အကြွင်းမဲ့ပယ်ပြီး ဖြစ်ကောင်း ကိလေသာထကြွမှု လုံးဝ မဖြစ်တော့ချေ။ နောက်ဆုံးတွင် မိုးလင်းခါနီး၌ အမျိုးသမီးသည် လက်လျှော့၍ ဝန်ချတောင်းပန်လေတော့သည်။

တရားအားထုတ်သူတို့ ဖြစ်တတ်သော အဓိမာန

မြန်မာတို့၏ ဝေါဟာရတွင် “ဟန် ကိုယ်ဖို့၊ မာန် ညွှဖို့” ဟူသော အသုံးအနှုန်း ရှိသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ဟန်ဆောင်တတ်ဖို့၊ ဟန်လုပ်တတ်ဖို့ တိုက်တွန်းခြင်းနှင့် မာန်မထောင်ဖို့ သုံးမခြင်း ဖြစ်သည်။ မည်သို့ဆိုစေ သတ္တဝါတို့သည် ဟန်လည်း ဆောင်တတ်ကြသည်။ မာန်လည်း ထောင်တတ်ကြသည်။ ဟန်ဆောင်ခြင်းသည် မဂ္ဂိကို အရှိလုပ်ခြင်း၊ ပြောခြင်းဖြစ်၍ မာန်ထောင်ခြင်းသည် ဝင့်ကြားခြင်း၊ ရန်မှုခြင်း ဖြစ်သည်။

လောကရေးရာတွင် မဂ္ဂိကို အရှိလုပ်၍ ဟန်ဆောင်ပြောဆိုရာ၌ အပြစ် မကြီးလေးလှသော်လည်း ဓမ္မရေးရာတွင်မူကား မဂ္ဂိကို အရှိလုပ်၍ ဟန်ဆောင် ပြောဆိုမိလျှင် ငရဲအိုး ချိုးကပ်အောင် ခံရတတ်သည်။ တိုဓမ္မရေးရာ၌လည်း အခြား တရားများကို မဆိုလို။ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မဟု ခေါ်ဆိုသော “ဈာန်တရား၊ မဂ်တရား၊ ဖိုလ်တရားတို့ကိုသာ ဆိုလိုသည်။ (ဥတ္တရိ+မနုဿ+ဓမ္မ။ ဥတ္တရိ= လွန်မြတ်သော+မနုဿ=လူတို့၏+ဓမ္မ=ကုသိုလ်ဝ.ရား) လူတို့၏ ဒါန စသော ကုသိုလ်တရားထက် လွန်မြတ်သော ဈာန်, မဂ်, ဖိုလ်တရားတို့ ဖြစ်သည်။

ထို ဈာန်, မဂ်, ဖိုလ်တရားတို့ကို မရဘဲ ရသည်ဟု ဟန်ဆောင် ပြောဆိုလျှင် လွန်စွာ အပြစ်ကြီး၏။ ရဟန္တာ မဟုတ်ဘဲ ရဟန္တာဟု ဝန်ခံ ပြောဆိုလျှင် လွန်စွာ အပြစ်ကြီး၏။ ရဟန္တာဟု ပြောဆိုခြင်းအကြောင်း ငါးမျိုးရှိပုံကို အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော်၊ ပဉ္စကနိပါတ်၌ ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူသည်—

- (၁) ပညာနဲ့ နဲ့ မိုက်မဲမှုကြောင့် ရဟန္တာ ဟု ပြောခြင်း၊
- (၂) ယုတ်မာသော အလိုဆိုး နှိပ်စက်သောကြောင့် ရဟန္တာ ဟု ပြောခြင်း၊
- (၃) ရူးသွပ်သောကြောင့် ရဟန္တာ ဟု ပြောခြင်း၊
- (၄) ရနိုးထင်သော အဓိမာနကြောင့် ရဟန္တာ ဟု ပြောခြင်း၊
- (၅) အကြောင်းအားလျော်စွာ မပြောမဖြစ်၍ ရဟန္တာ ဟု အမှန် အတိုင်း ပြောရခြင်း။

ဤငါးမျိုးအနက် လေးမျိုးမှာ ဝေါလွင် ထင်ရှားပါသည်။ နံပါတ် (၄) ဖြစ်သည့် ရနိုးထင်သော အဓိမာနကြောင့် ရဟန္တာ ဟု ပြောခြင်းမှာ ကမ္မဋ္ဌာန်း တရား အားထုတ်သော ယောဂီများနှင့် သက်ဆိုင်သဖြင့် အကျယ် ရှင်းပြပါမည်။

အဓိမာန=အထင်ကြီးခြင်း

အဓိ=လွန်ကဲသော+မာန=မှတ်ထင်ခြင်း။

မိမိ၌ ရှိပြီးသော သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညဂုဏ်ထက် တိုးတက် လွန်ကဲ၍ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တစ်ခုခု ရပြီဟု မိမိကိုယ်မိမိ အထင်ကြီးနေခြင်းကို “အဓိမာန” ဟု ခေါ်သည်။

ထိုကဲ့သို့ မိမိကိုယ်ကို “တရားထူး ရပြီ၊ ဈာန် ရပြီ၊ မဂ် ရပြီ၊ ဖိုလ် ရပြီ” ဟု အထင်ရောက် အထင်ကြီးမှု (အဓိမာန) သည် သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ်၊ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ဖြစ်လေ့မရှိပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုအရိယာပုဂ္ဂိုလ် တို့သည် မိမိ ရပြီးသော မဂ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖိုလ်ကိုလည်းကောင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို လည်းကောင်း၊ ပယ်ပြီးသော ကိလေသာကိုလည်းကောင်း၊ မပယ်ရသေးသော ကိလေသာကိုလည်းကောင်း (ပစ္စဝေက္ခဏာ) ဆင်ခြင်မှု ပြုလေ့ရှိသောကြောင့် ပင်တည်း။

ထို့ပြင် အကျင့်သီလ မရှိသော ဒုဿိလပုဂ္ဂိုလ်၊ တရား အားမထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်များမှာလည်း ထိုကဲ့သို့သော အဓိမာနမျိုး မဖြစ်ချေ။ အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အရိယာတို့၏ မဂ်ဖိုလ်ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ရလိုခြင်း မရှိသောကြောင့်တည်း။ သီလပင်ရှိလျက် တရားကို အားထုတ်သော်လည်း ကြိုးကြိုးစားစား အားမထုတ်ဘဲ အိပ်လိုက် စားလိုက် အပေါင်းအဖော်နှင့် စကားပြောလိုက်၊ ကျောင်းကန် တိုက်တာ၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ စသည်တို့အပေါ်၌ မွေ့လျော် ပျော်ပိုက်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အားလည်း ထိုကဲ့သို့သော အဓိမာနမျိုး မဖြစ်ပေါ်ချေ။

အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် သီလစင်ကြယ်ပြီး သမထ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း တရားကို မမေ့မလျော့ မပေါ့မဆ ကြီးကြီးစားစား အားထုတ်လျက် နှာမ်ရုပ်တို့ကို ပိုင်းခြား ဆင်ခြင်လျက် သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် တင်၍ ဆင်ခြင်သော အာရဒ္ဓဝိပဿက (ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ဆဲ) ပုဂ္ဂိုလ်အားသာလျှင် ထိုကဲ့သို့သော အဓိမာနမျိုး ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်။

သီလစင်ကြယ်၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို အဆက်မပြတ် ကြိုးစားအားထုတ် နေသူအား ကိလေသာအာရုံ ကာမဂုဏ်တရားများ ဖြစ်ခွင့်မရကြချေ။ ဝိက္ခမ္ဘန ဖဟာန်အားဖြင့် ထိုထိုအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို ပယ်ထားနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ကာလကြာမြင့်စွာ ကိလေသာစိတ် မဖြစ်ပေါ်ဘဲနေသဖြင့် မိမိကိုယ်မိမိ မဂ်ဖိုလ်ရပြီ၊ ရဟန္တာဖြစ်ပြီဟု ထင်မြင် ယူဆတတ်သည်။ သူတစ်ပါးကိုလည်း ဖွင့်ပြောတတ်သည်။

ရိုးရိုးသားသားဖြင့် မိမိကိုယ်မိမိ တရားထူး ရပြီဟု ထင်မြင်နေသော ရဟန်းအားကား အပြစ်မရှိပေ။ ထိုသို့ ထင်မြင်မှု မရှိပါဘဲ မရိုးမသား သူတစ်ပါး အထင်ကြီးအောင်၊ ကြည့်ညှိအောင် ဝါကြား ပလွှား၍ ပြောဆိုသော ရဟန်းအားကား စတုတ္ထပါဏဇိက အာပတ်သင့်တော့၏။ ယင်းသို့ ပါဏဇိက ကျပြီးသော ရဟန်းသည် လူဝတ်မလဲဘဲ ရဟန်းအဝတ်ဖြင့် ကွယ်လွန်ပါမူ သူ၏ သွားရာခရီး တစ်ကြောင်းတည်းမှာ အပါယ်ငရဲသာ ဖြစ်တော့သည်။

မိမိမှာ တရားထူး မရဘဲ တရားထူး ရသည်ဟု လိမ်လည် ဝါကြား၍ ပြောဆိုသော လူယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ကား ကြီးလေးသော မုသာဝါဒကံကြီး ထိုက်လေသည်။ ထိုမုသာဝါဒကံကြောင့် အပါယ်ငရဲသို့ ဧကန်မုချ ကျရောက် ရမည် ဖြစ်သည်။

ရဟန္တာမဟုတ်သူကို ရဟန္တာဟု ကြည်ညိုခြင်း

ရဟန်းတစ်ပါးသည် ရဟန္တာလည်း မဟုတ်၊ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း ရဟန္တာ ဟု ဝန်မခံ။ သို့သော် ထိုရဟန်း၏ သီလဂုဏ်၊ သမာဓိဂုဏ်၊ ဗညာဂုဏ်တို့ကို ကြည်ညိုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့က ရိုးရိုးသားသားစိတ်စားဖြင့် ရဟန္တာဟု သမုတ်ကြ၏။ ရဟန္တာအဖြစ်ဖြင့် ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်ကြ၏။ ကိုးကွယ်ခံရသော ရဟန်း မှာလည်း အပြစ်မရှိ။ ကိုးကွယ်ကြသော ဒါးပကာ ဒါယိကာမ တို့မှာလည်း ကုသိုလ်တိုးပွား အကျိုးများ၏။

သာဓကအားဖြင့် ဘုရားရှင် လက်ထက်တော်အခါက သဒ္ဓါတရားနှင့် ပြည့်စုံ သော ပုဏ္ဏားတစ်ယောက်သည် ရဟန်းတို့ကို ပင့်ဖိတ်ရာတွင် “ရဟန္တာ အရှင်

မြတ်ဘို့ ကြွတော်မူကြပါဘုရား၊ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ ထိုင်တော်မူကြပါဘုရား၊ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့ ဘုဉ်းပေးတော်မူကြပါဘုရား”ဟု လှန့်ကဲသော ကြည်ညိုမှု သဒ္ဓါတရားဖြင့် “ရဟန္တာ”ဟု သုံးနှုန်း ပြောဆိုပင့်ဖိတ်လေသည်။

ထိုရဟန်းဘို့သည် ရဟန္တာများ မဟုတ်ကြသဖြင့် ပုဏ္ဏား၏ ရဟန္တာဟု ခေါ်ဝေါ်မှုကို မခံယူရဲကြချေ။ မနေ့တတ် မထိုင်တတ်ဖြစ်ကြ၏။ ဝိနယကုဏ္ဍိတဖြစ်၍ ပင့်ဖိတ်သည်ကို မသွားဘဲ ရှောင်နေကြ၏။ ထိုအကြောင်းကို ဘုရားရှင်အား သွားရောက်လျှောက်ထားကြရာ “ဒါယကာတို့က ကြည်ညို၍ ရဟန္တာဟု ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၌ အခါခံရသော ရဟန်းအား အပြစ်မရှိ”ဟု ဘုရားရှင် မိန့်ကြားတော်မူသည်။

ရိုးရိုးသားသား စိတ်ထားဖြင့် ကြည်ညိုကြသော လူတို့က ရဟန္တာဟု ခေါ်ဝေါ်သမုတ် ကြည်ညိုရာတွင် ထိုရဟန်းသည် စိတ်ထားမရိုးဖြောင့်ဘဲ မိမိကိုယ်ကို ရဟန္တာဟု ထင်အောင်၊ ပို၍ကြည်ညိုအောင်၊ လာဘ်လာဘ ပေါများအောင် ရောယောင်၍ ဟန်ဆောင်ပြောဆိုပါမူ ထိုရဟန်းအား ပါရာဇိက အာပတ်သင့်တော့၏။ ရဟန်း မဟုတ်တော့ချေ။

ထို့ပြင် လူ့ဘုံက သမုတ်သည့်အတိုင်း နှုတ်က ရဟန္တာဟု ဖွင့်ဟ ပြောဆို ငန်မင်းသော်လည်း စိတ်က သာယာကျေနပ်နေသည်။ “ရဟန္တာ”ဟု ရေးသား ချိတ်ဆွဲထားသော စာတန်း၊ ပလ္လင်တို့၌ ထိုင်၍ တရားဟောခြင်း၊ ဓာတ်ပုံရိုက် ခံခြင်း၊ အပူဇောင်ခံခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်သည်ဆိုလျှင် ထိုရဟန်းသည် ရဟန္တာ ဟု ဝန်ခံရာ ရောက်၏။ ပါရာဇိကကျ၏။ ရဟန်းကောင်း မဟုတ်တော့ပြီ။

လူပုဂ္ဂိုလ်တို့အနေဖြင့်လည်း မရိုးသားသောစိတ်ထားဖြင့် မိမိတို့ဆရာတော် ဘုန်းကြီးအောင်၊ နာမည်ကြီးအောင်၊ လာဘ်လာဘပေါများအောင်၊ ထိုလာဘ် လာဘ်ကိုမှီခို၍ မိမိတို့လည်း စာရသောက်ရအောင် “ရဟန္တာ”ဟု သမုတ်ခြင်း၊ ကြော်ငြာခြင်း၊ လှည့်လည်ပြောဟော ဝါဒပြုခြင်း၊ ရုပ်ထူပြုလုပ်၍ ရဟန္တာပြု ကမ္မည်းထိုးထားခြင်း စသည်တို့ကို ပြုလုပ်ပါမူ ထိုလူတို့သည် ကြီးမားသော မုသာဝါဒဘုံကြီးကို ကျူးလွန်သည်မည်၏။ ထိုလူတို့၏ သွားရာခရီး တစ်ကြောင်း တည်းကား အပါယ်ငရဲသာတည်း။

အကြီးဆုံး ခိုးသူကြီး

လူ့လောက၌ ခိုးသူကြီး(ခားပြုကြီး)ငါးဦးရှိသည်။ သိုခိုးသူကြီးငါးဦးသည် ခိုးသား တပည့်တပန်းများ ရာထောင်ခြံရံလျက် မြို့ရွာနီဂိုး မင်းနေပြည်အနွဲ့ လှည့်လည်လျက် ခိုးယူ လုယက်ဘိုက်ခိုက် နှိပ်စက် သတ်ဖြတ်နေကြသည်။

ထို့အတူပင် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သာသနာတော်၌လည်း ထိုခိုးသူကြီးငါးဦးနှင့် တူသော ရဟန်းခိုးသူကြီး ငါးပါးရှိလေသည်။ ၎င်းတို့မှာ-

- (၁) ဒါယကာ ဒါယိကာမများ၊ တပည့်တပန်းများ ဝန်းရံလျက် မြို့ရွာ နိဂုံး မင်းနေပြည်ပါ မကျန် နေရာအနှံ့ လှည့်လည် အပူဖော်ခကာ သတ္တဝါကိုအကျိုး၊ သာသနာတော်အကျိုးကို မရည်ရွယ်ဘဲ မိမိ ကြီးပွားခမ်းနားရေးအတွက် အားထုတ်ရယူ အလှူခံနေသော ပထမ ရဟန်းခိုးသူကြီးတစ်ပါး၊
- (၂) ဘုရားရှင်ဟောကြားတော်မူဆဲသော နိကာယ်ငါးရပ် ပိဋကတ် သုံးပုံတို့ကို လေ့လာသင်ယူပြီးနောက် ကိုယ်တိုင်ကြံစည် သိမြင် သယောင် လုပ်ဆောင် ပြောဟော၍ တရားတော်ကို ခိုးယူ နေသော ဒုတိယ ရဟန်းခိုးသူကြီး တစ်ပါး၊
- (၃) သီလစင်ကြယ်သော ရဟန်းတော်ကို သီလ မစင်ကြယ်ဟု ပါရာဇိကဖြင့် စွပ်စွဲဖျက်ဆီးသော တတိယ ရဟန်းခိုးသူကြီး တစ်ပါး၊
- (၄) သံသိကပစ္စည်းဖြစ်သည့် ကျောင်း၊ ခုတင်၊ ခေါင်းအုံး စသည်ကို လူတို့အား တရားမဝင်ပေးသော စတုတ္ထရဟန်းခိုးသူကြီးတစ်ပါး။
- (၅) မိမိမှာ မရှိသော ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တရားကို ရှိဟန်ဆောင်လျက်၊ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်မရပါဘဲလျက် ရဟန္တာ မဟုတ်ပါဘဲလျက် ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ် ရသည်၊ ရဟန္တာဖြစ်သည်ဟု လိမ်လည်မြောဆို သော ပဉ္စမ ရဟန်းခိုးသူကြီးတစ်ပါး-တို့ဖြစ်သည်။

ထို ရဟန်းခိုးသူကြီး ငါးပါးအနက် ပဉ္စမမြောက် ရဟန်းခိုးသူကြီးသည် ထစ်ယောက် နှစ်ယောက် ကိုသာမက တစ်လောကလုံးကို လိမ်လည် လှည့်ဖျားရာ ကျသောကြောင့် အကြီးဆုံး အမိုက်ဆုံး အဆိုးဆုံး (မဟာစောရ) ရဟန်း ခိုးသူကြီး ဖြစ်၏။

အပိုင်း (၃)

အခန်း (၁၁)

နိရောဓသမာပတ်အကြောင်း

နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ

နိရောဓသမာပတ်အကြောင်းကို ဤကျမ်းစာအုပ်(ဒုတိယတွဲ) စာမျက်နှာ (၃၉၃)၌ စကားစပ်အနေဖြင့် အနည်းငယ် ဖော်ပြခဲ့သည်။ နိရောဓသမာပတ် အကြောင်းကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ သိနိုင်ရန်အတွက် ဤနေရာ၌ ထပ်မံ ရှင်းလင်း ဖော်ပြပါဦးမည်။

နိရောဓသမာပတ်ဆိုသည်မှာ ထွက်သက်ဝင်သက်ချုပ်ခြင်း၊ စိတ်၊စေတသိက် တို့ချုပ်ခြင်း၊ စိတ္တဇရုပ်များချုပ်ခြင်းဖြင့် ပိုင်းခြားထားသော အချိန်ကာလ အတိုင်းအတာ တစ်ခုအတွင်း ခန္ဓာကိုယ် မလှုပ်မယှက် ငြိမ်သက်စွာ တည်နေ ခြင်းကို ဆိုသည်။

ထိုနိရောဓသမာပတ်ကို ပုထုဇဉ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ သောတာပန်၊ သကဒါဂါမ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် လည်းကောင်း၊ ဈာန်မရသော (သုက္ခဝိပဿက) ဖြစ်သော အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် လည်းကောင်း မဝင်စားနိုင် ကြချေ။ ဈာန်သမာပတ်ရစ်ပါးကို ရကုန်သော အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနိုင်ကြသည်။ ယင်းသို့ ဝင်စားရာ၌ ကာမဘုံ၊ ရူပဘုံ ဟု ဆိုအပ်သော ခန္ဓာငါးပါးရှိသော ဘုံ၌သာ ဝင်စားနိုင်ကြသည်။

ထိုဈာန်သမာပတ်ရ အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားကြခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ “သင်္ခတတရားတို့၏ ခဏ ခ.စ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း၌ ငြီးငွေ့၍ မျက်မှောက်ဘဝ ပစ္စက္ခအတ္တဘော၌ စိတ်၊စေတသိက် စိတ္တဇရုပ် ဖြစ်ခြင်းမရှိဘဲ သညာ၊ ဝေဒနာတို့၏ ချုပ်ရာ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနဓာတ်သို့ ရောက်ရှိသကဲ့သို့ ချမ်းသားစွာ နေလိုကြသောကြောင့်” ဖြစ်သည်။

နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီး လက်ခြေဘို့ကို ကောင်းစွာ ဆေးကြော သတ်သင်၍ ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ ခင်းထားသော အခင်းပေါ်တွင် အထက်ပိုင်းကိုယ်ကို မတ်မတ်ထားကာ တင်ပျဉ်ခွေ ထိုင်လျက် နိရောဓသမာပတ်သို့ စိတ်ညွတ်နေရမည်။

နိရောဓသမာပတ် ဖြစ်ကြောင်း ၅-ပါး

နိရောဓသမာပတ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေရန်၊ ဝင်စားနိုင်ရန် ဖော်ပြပါ အကြောင်း ၅-ပါးနှင့် ပြည့်စုံညီညွတ်ရမည်—

- (၁) ဗလသမ္ပဒါ=အစွမ်းနှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊
- (၂) သင်္ခါရပဋိပဿဒ္ဓိ=သင်္ခါရတို့ ငြိမ်းခြင်း၊
- (၃) ဉာဏ စရိယ=၁၆-ပါးသော ဉာဏ်ဖြစ်ခြင်း၊
- (၄) သမာဓိ စရိယ=၉-ပါးသော သမာဓိဖြစ်ခြင်း၊
- (၅) ဝသီဘာဝတာ=ဝသီဘော် နိုင်နင်းခြင်း။

အစွမ်းနှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းဟူသည် သမာသအစွမ်း၊ ဝိပဿနာအစွမ်း နှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။

သင်္ခါရတို့ ငြိမ်းခြင်းဟူသည် ဒုကိယဈာန်ဝင်စားသောပုဂ္ဂိုလ်အား ဝိတက်၊ ဝိစာရဟု ဆိုအပ်သော ဝစီသင်္ခါရတို့ ငြိမ်းကုန်၏။ စတုတ္ထဈာန် ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်အား ထွက်သက်ဝင်သက်ဟုဆိုအပ်သော ကာယသင်္ခါရတို့ ငြိမ်းကုန်၏။ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်အား သညာ ဝေဒနာဟု ဆိုအပ်သော စိတ္တသင်္ခါရတို့ ငြိမ်းကုန်၏။ ဤသို့ သင်္ခါရသုံးပါး ငြိမ်းခြင်းကို ဆိုသည်။

၁၆-ပါးသော ဉာဏ်ဖြစ်ခြင်းဟူသည်—

- (၁) အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် = မြေခြင်းကို ရှုသောဉာဏ်။
- (၂) ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် = ဆင်းရဲခြင်းကို ရှုသောဉာဏ်။
- (၃) အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ် = မပိုင်စိုးခြင်းကို ရှုသောဉာဏ်။
- (၄) နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ် = ငြီးငွေ့ဖွယ်ဟုရှုသောဉာဏ်။
- (၅) ဝိရာဂါနုပဿနာဉာဏ် = တပ်မက်မှုကင်းခြင်းကို ရှုသောဉာဏ်။
- (၆) နိရောဓာနုပဿနာဉာဏ် = ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကို ရှုသောဉာဏ်။
- (၇) ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿနာဉာဏ် = စွန့်လွှတ်ခြင်းကို ရှုသောဉာဏ်။
- (၈-၁၆) မဂ်ဉာဏ်လေးပါး၊ ဖိုလ်ဉာဏ်လေးပါးတို့ကို ဆိုသည်။

၉-ပါးသော ဉာဏ်ဖြစ်ခြင်းဟူသည် ဈာန်သမာပတ် ၈-ပါးနှင့် ဥပစာရ သမာဓိ ၁ ပါး၊ ဤ ၉-ပါးကို ဆိုလိုသည်။

နိရောဓသမာပတ်အကြောင်း

ဝသီဘော် နိုင်နင်းခြင်းဟူသည် သမာပတ် ရှစ်ပါးကို ဝသီဘော် ငါးပါးတို့ဖြင့် အပြန်အလှန်ဝင်စား၍ ကျွမ်းကျင်နိုင်နင်းခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

နိရောဓသမာပတ်၏ ပုဗ္ဗကိစ္စ ၄-ပါး

နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားမည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပထမဈာန်အစရှိသောဈာန်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား၍ ဈာန်မှထလာသောအခါ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုမှတ်ရမည်။ ထိုနောက် ဝိညာဏဉာယတနဈာန်မှထ၍ ထိုဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ သင်္ခါရတို့ကို မနုလွန်း၊ ဖထက်လွန်း၊ ဝိပဿနာရှု၏။ ထိုသို့ ဝိပဿနာရှုပြီး သည်၏ အခြားမဲ့၌ အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ထိုအာကိဉ္ဇညာယတန ဈာန်မှ ထပြီးနောက် နိရောဓသမာပတ်၏ ပုဗ္ဗကိစ္စ (ရှေးဦးပြုဖွယ်) လေးပါးကို ပြုလုပ်ရသည်။ ထိုလေးပါးတို့မှာ—

- (၁) နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပန = မိမိကိုယ်နှင့် ကင်းကွာနေသော သင်္ကန်း သပိတ်သော ပရိက္ခရာများ မပျက်စီးစေရန် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း။
- (၂) သံဃပုဂ္ဂိုမာန = သံဃာတော်များ အလိုရှိလျှင် ထနိုင်ရန် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း။
- (၃) သတ္တုပက္ခောသန = ဘုရားရှင်ခေါ်တော်မူလျှင်ထနိုင်ရန် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း။
- (၄) အခ္ဗါနပရိစ္ဆေဒ = ခုနစ်ရက်အတွင်း မိမိ၏ အသက် အပိုင်း အခြား တည်တံ့အံ့လောဟု ဆင်ခြင်ခြင်း—

တို့ဖြစ်သည်

(၁) နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပန

ပရိက္ခရာများ မပျက်စီးအောင် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းဆိုသည်မှာ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားနေစဉ် မိမိထံတွင်မရှိဘဲ မိမိနှင့်ကင်းကွာနေသည့် သပိတ် သင်္ကန်း၊ ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ်၊ ကျောင်း စသည်တို့ကို မီး၊ ရေ၊ လေ၊ ခိုးသူ၊ ကြက်စသည် တို့ကြောင့် မပျက်စီးရအောင် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းကို ဆိုသည်။

အဓိဋ္ဌာန်ပုံမှာ—

ဤမည်သော ပရိက္ခရာကို ဤခုနစ်ရက်အတွင်း၌ မီးမလောင်ပါစေ သတည်း၊ ရေမမျောပါစေသတည်း၊ လေ မပျက်ဆီးပါစေသတည်း၊ ခိုးသူတို့ မခိုးဝှက်ပါစေသတည်း၊ ကြက်၊ ပိုးဟပ်စသည်တို့ မကိုက်ခဲပါစေ သတည်း—

ဟူ၍ဖြစ်သည်။

ဤသို့ အဓိဋ္ဌာန်ထားလျှင် ထိုအရှင် ပိုင်ဆိုင်သော ပရိက္ခရာတို့သည် မညီညွတ်သော အကြောင်းကြောင့်မျှ ပျက်စီး ပျောက်ရှုခြင်း မဖြစ်နိုင် တော့ပေ။ မိမိကိုယ်နှင့်ထိစပ်နေသော သင်္ကန်း စသည်တို့မှာမူ အဓိဋ္ဌာန်မပြု သော်လည်း မီးလောင်ပျက်စီးခြင်း စသည် မဖြစ်နိုင်ချေ။

အဓိဋ္ဌာန်မပြုခြင်း၏ အပြစ်

ဤသို့ အဓိဋ္ဌာန်မပြုလုပ်ထားသော ရဟန်း၏ ပရိက္ခရာများသည် မီးစသည် တို့ကြောင့် ပျက်စီးနိုင်၏။ ဥပမာအားဖြင့် အရှင်မဟာနာဂမဏေရ်သည် မယ်တော်၏ရွာသို့ ဆွမ်းခံဝင်ပြီး မယ်တော် ကပ်လှူလိုက်သော ယာဂုကို အလှူခံ၍ ဆွမ်းစားစေရပ်၌ ဆွမ်းကို ငုံ့လင်ရင်း သီတင်းသုံးနေ၏။ ထိုအခိုက် အဓိဋ္ဌာန်မပြုဘဲ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနေစဉ် ဆွမ်းစားစေရပ်ကို မီးစွဲ လောင်လေသည်။ အခြားရဟန်းများမှာ မိမိတို့ ပရိက္ခရာကို ယူဆောင်၍ တိမ်းရှောင်သွားကြသည်။

ရွာသူရွာသားများသည် မီးကို ငြိမ်းသတ်ရန် စုဝေးရောက်ရှိလာကြရာ မီးစွဲ လောင်နေသော ဇရပ်ပေါ်၌ ငုတ်တုတ်ထိုင်နေသော အရှင်မဟာနာဂကိုမြင်ကြ သဖြင့် အချို့လူများက “ရဟန်းပျင်း၊ ရဟန်းပျင်း”ဟု ဝိုင်းဘုံ အော်ဟစ် ပြောဆိုကြသည်။

မီးသည် ဇရပ်အမိုးအကာတို့ကို လောင်ကျွမ်းပြီး မထေရ်ကို စတိပတ်လည် ဝိုင်းနေလေပြီ။ လူတို့သည် မီးကိုရေဖြင့် ဝိုင်းဝန်းစုပေါင်း၍ ပက်ဖျန်းငြိမ်းသတ် ကြသည်။ မထေရ်ကိုမလောင်ကျွမ်းမီ မီးငြိမ်းလေ၏။ ကြည်ညိုသောလူတို့သည် မထေရ်အား ရှိခိုးလျက် ထိုင်နေကြ၏။

မထေရ်သည် ပိုင်းခြားထားသော အချိန်စေ့၍ သမာပတ်မှထလျှင် မိမိအား ပူဇော်နေကြသော လူတို့ကို မြင်ရသဖြင့် “ဝါသမာပတ် ဝင်စားမှုသည် လူသိ အများ သိလေပြီ”ဟု နှလုံးသွင်းလျက် ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်ကာ ပိယဂုံကျွန်း သို့ ကြွသွားတော်မူလေသည်။

ထို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့သော အဖြစ်မျိုး မကြုံကြိုက်စေရန် မီးစသော အန္တရာယ်မှ ကင်းဝေးစေရန် အဓိဋ္ဌာန်ပြုရသည်။

(၂) သံသပုဋိမာန

သံသာတော်များ အလိုရှိလျှင် ထန်ဝံရန် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း ဟူသည် မိမိ နိရောဓ သမာပတ်ဝင်စားနေချိန်အတွင်း သံသာအား သံသာကံပြုလုပ်ရန် အကြောင်း ပေါ်လာသဖြင့် မိမိကိုမျှော်လင့် အလိုရှိကြမည်။ ဤရဟန်းဘယ်မှာလဲဟု

နိရောဓသမာပတ်အကြောင်း

ဝသီဘော် နိုင်နင်းခြင်းဟူသည် သမာပတ် ရှိပါးကို ဝသီဘော် ငါးပါးတို့ဖြင့် အပြန်အလှန်ဝင်စား၍ ကျွမ်းကျင်နိုင်နင်းခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

နိရောဓသမာပတ်၏ ပုဗ္ဗကိစ္စ ၄-ပါး

နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားမည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပထမဈာန်အစရှိသောဈာန်တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား၍ ဈာန်မှထလာသောအခါ ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုမှတ်ရမည်။ ထိုနောက် ဝိညာဏဉာယတနဈာန်မှထ၍ ထိုဈာန်စိတ္တုပ္ပါဒ်၌ သင်္ခါရတို့ကို မနုလွန်း မထက်လွန်း ဝိပဿနာရှု၏။ ထိုသို့ ဝိပဿနာရှုပြီး သည်၏ အခြားမဲ့၌ အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်ကို ဝင်စား၏။ ထိုအာကိဉ္ဇညာယ- တန ဈာန်မှ ထပြန်နောက် နိရောဓသမာပတ်၏ ပုဗ္ဗကိစ္စ (ရှေးဦးပြုဖွယ်) လေးပါးကို ပြုလုပ်ရသည်။ ထိုလေးပါးတို့မှာ—

- (၁) နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပန = မိမိကိုယ်နှင့် ကင်းကွာနေသော သင်္ကန်း သပိတ်သော ပရိက္ခရာများ မပျက်စီးစေရန် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း။
- (၂) သံသပုဋိမာန = သံသာတော်များ အလိုရှိလျှင် ထနိုင်ရန် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း။
- (၃) သတ္တုပက္ခောသန = ဘုရားရှင်ခေါ်တော်မူလျှင်ထနိုင်ရန် အဓိဋ္ဌာန် ခြင်း။
- (၄) အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒ = ခုနစ်ရက်အတွင်း မိမိ၏ အသက် အပိုင်း အခြား တည်တံ့အံ့လောဟု ဆင်ခြင်ခြင်း။

တို့ဖြစ်သည်

(၁) နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပန

ပရိက္ခရာများ မပျက်စီးအောင် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းဆိုသည်မှာ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားနေစဉ် မိမိထံတွင်မရှိဘဲ မိမိနှင့်ကင်းကွာနေသည့် သပိတ် သင်္ကန်း၊ ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ်၊ ကျောင်း စသည်တို့ကို မီး၊ ရေ၊ လေ၊ ခိုးသူ၊ ကြက်စသည် တို့ကြောင့် မပျက်စီးရအောင် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းကို ဆိုသည်။

အဓိဋ္ဌာန်ပုံမှာ—

ဤမည်သော ပရိက္ခရာကို ဤခုနစ်ရက်အတွင်း၌ မီးမလောင်ပါစေ သတည်း၊ ရေမမျောပါစေသတည်း၊ လေ မပျက်ဆီးပါစေသတည်း၊ ခိုးသူတို့ မခိုးဝှက်ပါစေသတည်း၊ ကြက်၊ ပိုးဟပ်စသည်တို့ မကိုက်ခဲပါစေ သတည်း—

ဟူ၍ဖြစ်သည်။

ဤသို့ အဓိဋ္ဌာန်ထားလျှင် ထိုအရှင် ပိုင်ဆိုင်သော ပရိက္ခရာတို့သည် မည်သို့သော အကြောင်းကြောင့်မျှ ပျက်စီး ပျောက်ရှုခြင်း မဖြစ်နိုင် တော့ပေ။ မိမိကိုယ်နှင့်ထိစပ်နေသော သင်္ကန်း စသည်တို့မှာမူ အဓိဋ္ဌာန်မပြု သော်လည်း မီးလောင်ပျက်စီးခြင်း စသည် မဖြစ်နိုင်ချေ။

အဓိဋ္ဌာန်မပြုခြင်း၏ အပြစ်

ဤသို့ အဓိဋ္ဌာန်မပြု လုပ်ထားသော ရဟန်း၏ ပရိက္ခရာများသည် မီးစသည် တို့ကြောင့် ပျက်စီးနိုင်၏။ ဥပမာအားဖြင့် အရှင်မဟာနာဂမဏေရ်သည် မယ်တော်၏ရွာသို့ ဆွမ်းခံဝင်ပြီး မယ်တော် ကပ်လျှံလိုက်သော ယာဂုကို အလျှူခံ၍ ဆွမ်းစားဇရပ်၌ ဆွမ်းကို ငုံ့လင်ရင်း သီတင်းသုံးနေ၏။ ထိုအခိုက် အဓိဋ္ဌာန်မပြုဘဲ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနေစဉ် ဆွမ်းစားဇရပ်ကို မီးစွဲ လောင်လေသည်။ အခြားရဟန်းများမှာ မိမိတို့ ပရိက္ခရာကို ယူဆောင်၍ တိမ်းရှောင်သွားကြသည်။

ရွာသူရွာသားများသည် မီးကို ငြိမ်းသတ်ရန် စုဝေးရောက်ရှိလာကြရာ မီးစွဲ ဧလောင်နေသော ဇရပ်ပေါ်၌ ငုတ်တုတ်ထိုင်နေသော အရှင်မဟာနာဂကိုမြင်ကြ သဖြင့် အချို့လူများက “ရဟန်းပျင်။ ရဟန်းပျင်။”ဟု ဝိုင်းအံ့ အော်ဟစ် ပြောဆိုကြသည်။

မီးသည် ဇရပ်အမိုးအကာတို့ကို လောင်ကျွမ်းပြီး မထေရ်ကို စတ်ပတ်လည် ဝိုင်းနေလေပြီ။ လူတို့သည် မီးကိုရှေ့ဖြင့် ဝိုင်းဝန်းစုပေါင်း၍ ပက်ဖျန်းငြိမ်းသတ် ကြသည်။ မခထရ်ကိုမလောင်ကျွမ်းမီ မီးငြိမ်းလေ၏။ ကြည့်ညှိသောလူတို့သည် မထေရ်အား ရှိခိုးလျက် ထိုင်နေကြ၏။

မထေရ်သည် ပိုင်းခြားထားသော အချိန်စေ့၍ သမာပတ်မှထလျှင် မိမိအား ပူဇော်နေကြသော လူတို့ကို မြင်ရသဖြင့် “ဝါသမာပတ် ဝင်စားမှုသည် လူသိ အများ သိလေပြီ”ဟု နှလုံးသွင်းလျက် ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်ကာ ပိယဂုံကျွန်း သို့ ကြွသွားတော်မူလေသည်။

ထို့ကြောင့် ထိုကဲ့သို့သော အဖြစ်မျိုး မကြုံကြိုက်စေရန် မီးစသော အန္တရာယ်မှ ကင်းဝေးစေရန် အဓိဋ္ဌာန်ပြုရသည်။

(၂) သံဃပုဋိမာန

သံဃာတော်များ အလိုရှိလျှင် ထန်စိရန် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း ဟူသည် မိမိ နိရောဓ သမာပတ်ဝင်စားနေချိန်အတွင်း သံဃာအား သံဃာ့ကံပြုလုပ်ရန် အကြောင်း ပေါ်လာသဖြင့် မိမိကိုမျှော်လင့် အလိုရှိကြမည်။ ဤရဟန်းဘယ်မှာလဲဟု

နိရောဓသမာပတ်အကြောင်း

မေးကြမည်။ ရဟန်းတစ်ပါးပါးအား အခေါ်ခိုင်းနိုင်သည်။ ထိုအခါမျိုးတွင် နိရောဓသမာပတ်မှ ထနိုင်ရန် အဓိဋ္ဌာန်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

အဓိဋ္ဌာန်ပုံမှာ-

ငါသည် ခုနစ်ရက်အတွင်း နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနေစဉ် သံဃာတော်သည် ဥတ္တိကံစသည်အတွက် ငါ့အား အလိုရှိ၍ ခေါ်ပါက သမာပတ်မှ ထစေတည်း-

ဟူ၍ ဖြစ်သည်။

ဤသို့ အဓိဋ္ဌာန်ထားလျှင် သံဃာအမိန့်ဖြင့် ရဟန်းတစ်ပါးပါးက သမာပတ် ဝင်စားနေသော ရဟန်း ကြားလောက်သည့် နေရာတွင် ရပ်လျက် “အို...ငါ့ရှင် သံဃာတော်သည် ငါ့ရှင်ကို မျှော်လင့်နေပါ၏”ဟု ဆိုလိုက်ရုံမျှဖြင့် သမာပတ်မှ ထလာတော့၏။ ထိုသို့ သံဃာကိစ္စတွင် ပါဝင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အတွက် သံဃာတော်များအလိုရှိလျှင် သမာပတ်မှ ထနိုင်ရန် အဓိဋ္ဌာန်ပြုထားရသည်။

(၃) သတ္တုပက္ခောသန

ဘုရားရှင်ခေါ်တော်မူလျှင် ထနိုင်ရန် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း ဟူသည် ဘုရားရှင်သည် သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ခြင်း စသော အကြောင်းဝတ္ထု တစ်စုံတစ်ခုကြောင့် သံဃာ့ အစည်းအဝေးသို့ ကြွရောက်တော်မူ၍ “ဤရဟန်း ဘယ်မှလဲ”ဟု မေးတော် မူမည်။ တစ်စုံတစ်ယောက်က သမာပတ်ဝင်စားနေကြောင်း လျှောက်ထားလျှင် “ငါ့ဘုရား အမိန့်တော်ဖြင့် ခေါ်ချေလော”ဟု ရဟန်းတစ်ပါးပါးအား ဖေခိုင်း မည်။ ထိုအခါမျိုးတွင် သမာပတ်မှ ထနိုင်ရန် အဓိဋ္ဌာန်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အဓိဋ္ဌာန်ပုံမှာ-

ငါသည် ခုနစ်ရက်အတွင်း နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားနေစဉ် ငါ့အား ဘုရားရှင်ခေါ်တော်မူပါက သမာပတ်မှ ထစေတည်း-

ဟူ၍ဖြစ်သည်။

ထိုသို့အဓိဋ္ဌာန်ထားလျှင် ဘုရားရှင်အမိန့်တော်ဖြင့် ရဟန်းတစ်ပါးပါးက လာရောက်၍ သမာပတ်ဝင်စားနေသော ရဟန်း ကြားလောက်သည့် နေရာတွင် ရပ်လျက် “အို...ငါ့ရှင် ဘုရားရှင်သည် ငါ့ရှင်ကိုခေါ်တော်မူ၏”ဟု ဆိုရုံမျှဖြင့် သမာပတ်မှ ထလာတော့၏။ ဤသို့ အကြောင်းကိစ္စရှိ၍ ဘုရားရှင်ခေါ်တော် မူလျှင် သမာပတ်မှ ထနိုင်ရန် အဓိဋ္ဌာန် ပြုထားရသည်။

(၄) အဋ္ဌါနပရိစ္ဆေဒ

ခုနစ်ရက်အတွင်း မိမိ၏ အသက် အပိုင်းအခြား တည်တံ့အံ့လောဟု ဆင်ခြင်ခြင်းဟူသည် နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားသော ရဟန်း၏ သေခြင်းတရားကို နိရောဓသမာပတ်က တားမြစ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်။ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားနေစဉ် အတွင်း သေဆုံးခြင်းသည် မဖြစ်သင့် မဖြစ်ကောင်း။ ထမင်းအသက် ခုနစ်ရက်သာ ဖြစ်၍ ခုနစ်ရက်အတွင်း မသမိ အကြား၌သာလျှင် သမာပတ်မှ ထရသည်။ ထို့ကြောင့် နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားနေစဉ် ခုနစ်ရက်အတွင်း မိမိ၏ အသက် အပိုင်းအခြား တည်တံ့မှု ရှိ-မရှိ ကြည့်ရှု ဆင်ခြင်ရသည်။ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားနေစဉ်အတွင်း “ထိုအာယုသင်္ခါရ၏ တည်တံ့နိုင်သော အပိုင်းအခြား၌ အဆောတလျှင် သေခြင်းသည် မဖြစ်ပါစေသတည်း” ဟု နှလုံးထွင်း ဆင်ခြင်၍ အဓိဋ္ဌာန်ရသည်။

အခြားသော ပုဗ္ဗကိစ္စသုံးပါးကို မဆင်ခြင်လျှင် နေနိုင်သေးသော်လည်း ဤ အာယုသင်္ခါရ တည်တံ့မှု ရှိ-မရှိကိုမူ မချွတ်းကန် ဆင်ခြင်ရမည်ဟု အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်ဆိုကြသည်။

နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားပုံ

နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားပုံမှာ ရှေးဦးစွာ ပထမဈာန်ကို ဝင်စားရ၏။ ထိုဈာန်မှ ထ (နိုး) လာသောအခါ ထိုဈာန်၌ ရှိသော တရားများ (ဈာန်အင်္ဂါများ) ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တအားဖြင့် ရှုမှတ်ရ၏။ ရှုမှတ်မှုသည် မထက်လွန်း မနုလွန်း အလယ်အလတ်မျှသာ ဖြစ်စေရမည်။

ထို့နောက် ဒုတိယဈာန်၊ တတိယဈာန်၊ စတုတ္ထဈာန်၊ ပထမအရူပဈာန် (အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်)، ဒုတိယအရူပဈာန် (ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်)، တတိယအရူပဈာန် (အာကိဉ္စညာယတနဈာန်) တို့ကို အစဉ်အတိုင်း ဈာန်တစ်ပါးစီ ဝင်စားရမည်။ ဈာန်တစ်ပါးကို ဝင်စားပြီးတိုင်း ထိုဈာန်၏ ဈာန်အင်္ဂါ တရားများကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ဝိပဿနာ ရှုရမည်။

ထိုသို့ ရှုပြီးနောက် စတုတ္ထအရူပဈာန် (နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်) ကို မဝင်စားမီ အထက်ဘွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ပုဗ္ဗကိစ္စလေးပါး (အဓိဋ္ဌာန်လေးချက်) ကို ပြုလုပ်ရ၏။ ထို့နောက် နေဝသညာနာသညာယတန (စတုတ္ထအရူပ) ဈာန်ကို ဝင်စားရမည်။ ယင်းဈာန်စိတ် (၂) ကြိမ် ဖြစ်ပြီးနောက် စိတ်၊ စေတသိက် (နာမ်ခန္ဓာ) ဖြစ်စဉ်ကြီးသည် အဓိဋ္ဌာန်ပြု သတ်မှတ်ထားသည့် က လ အတိုင်းအတာအထိ ရပ်ဆိုင်းသွားတော့သည်။ စိတ်၊ စေတသိက်တို့ မရှိတော့ချေ။ ထိုအတူ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်များ (စိတ္တဇရုပ်များ) လည်း မဖြစ်တော့ချေ။

နိရောဓသမာပတ်အကြောင်း

မရှိတော့ချေ။ ထိုသို့ စိတ် မရှိ၊ စိတ္တဇရုပ် မရှိသော်လည်း သမာပတ်၏ အစွမ်းကြောင့် ထိုင်လျက်သား အနေအထားမှ လဲကျ ယိုင်လဲခြင်း မရှိ၊ ကျောက်ဆင်းတုကဲ့သို့ ခိုင်မြဲစွာ မလှုပ်မယှက် တည်နေတော့သည်။

ဤသမာပတ် ဝင်စားနေချိန်၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်ခန္ဓာသည်လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ခန္ဓာနှင့် ဆက်စပ်သမျှ သင်္ကန်း စသည်တို့သည်လည်းကောင်း မီးမလောင်၊ ခြမကိုက်၊ ခုတ်ဖြတ်သော်လည်း မစုတ်ပြတ်နိုင်၊ ထူနှက်သော်လည်း မကွဲ မပျက်၊ ရှေ့ပြောင်း၍လည်း မရနိုင်ချေ။

နိရောဓသမာပတ်မှ ထခြင်း

အဓိဋ္ဌာန်ပြု သတ်မှတ်ထားသော အချိန်ကာလ စေ့သောအခါ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် အနာဂါမ်ဖိုလ်စိတ် တစ်ကြိမ်ဖြစ်၍ ဘဝင်စိတ်ဖြစ်သည်။ ထို့နောက် အခြား ဝိထိစိတ်များ ဖြစ်ကုန်၏။ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်စိတ် တစ်ကြိမ်ဖြစ်ပြီး ဘဝင်စိတ် ဖြစ်၏။ ထို့နောက် အခြား ဝိထိစိတ်များ ဆက်လက် ဖြစ်ကုန်၏။

နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသော ရဟန်းသည် အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်မှ ထ၍ ပုဗ္ဗကိစ္စလေးပါးကို မပြုဘဲ နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်ကို ဝင်စားလျှင် ထိုဈာန်မှ နောက်၌ ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထားသော ကာလပတ်လုံး စိတ်စေတသိက်တို့ ဖြစ်ခြင်းမရှိဘဲ (စိတ္တုပ္ပါဒ်)တို့ ဆက်လက် မတည်တံ့နိုင်ဘဲ နိရောဓသို့ မဆိုက်ဘဲ တစ်ဖန် အာကိဉ္ဇညာယတနဈာန်သို့သာ ပြန်လည်၍ တည်လေ၏။

ဥပမာအားဖြင့် ခရီးသွားဖူး သွားစေမရှိသော ယောက်ျားသည် လမ်းခရီးအကြား၌ ရေရှိသော ချောက်သို့လည်းကောင်း၊ နက်သော ရွှံ့ညွှန်ရေအိုင်သို့လည်းကောင်း၊ နေပူကြောင့် လောလောပူ ကျက်နေသော ကျောက်ဖျာပူသို့လည်းကောင်း ရောက်ရှိ၏။ ထိုယောက်ျားသည် ဝတ်ထားသော အဝတ်တို့ကို သေသပ်ကျစ်လျစ်စွာ ပြုပြင်ငတ်ဆင်ခြင်း မပြုဘဲ ချောက်သို့ဆင်းရာ ပစ္စည်းပစ္စယများကို ရေစိုမည် ကြောက်သဖြင့် တစ်ဖန် ကမ်းသို့ပြန်တက်၏။ ထိုကမ်း၌ ကျောက်ဖျာကို နင်းရသဖြင့် လွန်စွာ ပူပြင်းလှသောကြောင့် တစ်ဖန် ဤမှာဘက်သို့ ပြန်လာ၏။

ဤဥပမာ၌ ခရီးသွား မကျွမ်းကျင်သော ထိုယောက်ျားသည် အဝတ်တို့ကို မပြုပြင်ဘဲ ချောက်သို့ ဆင်းရုံမျှဖြင့် အလွန်ပူသော ကျောက်ဖျာကို နင်းမိရုံမျှဖြင့် ပြန်ဆုတ်၍ ဤမှာဘက်သို့ လာရောက် ရပ်တည်ရသကဲ့သို့ ထိုအတူ

နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပုဗ္ဗကိစ္စကို မပြုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် နေဝသညာနာသညာယတနုဇ္ဈာန်ကို ဝင်စားကာမျှ ဖြစ်ပြီးနောက် အာကိဉ္ဇညာယတနုဇ္ဈာန်၌ ပြန်လည်၍ တည်ရလေသည်။

ဥပမာ တစ်နည်းကား...ထိုခရီးကို သွားဖူးသော ယောက်ျားသည် ထိုအရပ်သို့ရောက်လျှင် ခါးဝတ်ပုဆိုးတစ်ထည်ကို မြဲမြံဝတ်၍ အပေါ်ရုံပုဆိုးတစ်ထည်ကို လက်ဖြင့် မြဲစွာကိုင်မ၍ ချောက်ကို ကူး၏။ လောလောပူသော ကျောက်ဖျာကို နင်းမိရုံသာနင်း၍ ထိုမှာဘက်သို့ သွား၏။

ထိုဥပမာကဲ့သို့ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားရန် ပုဗ္ဗကိစ္စ ပြုပြီးသော ရဟန်းသည် နေဝသညာနာသညာယတနုဇ္ဈာန်ကို ဝင်စား၍ ထိုဇာန်မှနောက်၌ ငိတ်မရှိသည်ဖြစ်၍ စိတ်၊ စေတသိက်၊ စိတ္တဇရုပ်တို့ ချုပ်ခြင်း=(နိရောဓ)သို့ ရောက်လေတော့၏။

နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသူနှင့် သေသူအထူး

နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသူနှင့် သေဆုံးသူ မည်ကဲ့သို့ထူးခြားပုံကို စူဠဝေဒလ္လသုတ်၌ ဝိသာခဒါယကာအား အရှင်မ မေဓိန္ဒာထေရီက ဤသို့ ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်—

“သေဆုံးသော သတ္တဝါအား ကာယသင်္ခါရ၊ ဝစီသင်္ခါရ၊ စိတ္တသင်္ခါရတို့ ချုပ်ကုန်၏၊ ငြိမ်းကုန်၏၊ ဇီဝိတိန္ဒြေသည် ကုန်ပြီ၊ ကမ္မဇတေဇောဓာတ် (ကိုယ်ငွေ)သည် ငြိမ်းသဖြင့် အေးစက်နေလေပြီ၊ စက္ခုဗျူဟိန္ဒြေ (မျက်စိအကြည်ဓာတ်) စသည်တို့ ပျက်စီးကုန်ပြီ။

သညာ ဝေဒနာတို့ ချုပ်ရာ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားသောရဟန်း၏ ကာယသင်္ခါရ၊ ဝစီသင်္ခါရ၊ စိတ္တသင်္ခါရတို့ ချုပ်ကုန်၏၊ ငြိမ်းကုန်၏၊ ဇီဝိတိန္ဒြေမူကား မကုန်သေး၊ ကမ္မဇ တေဇောဓာတ်သည်လည်း မငြိမ်းသေး၍ ကိုယ်ငွေ (အပူဓာတ်)ရှိနေသေး၏။ စက္ခု (မျက်စိအကြည်ဓာတ်) စသော ဗျူဟိန္ဒြေတို့လည်း မပျက်စီးကုန်သေး၊ နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသူနှင့် သေသူသည် ဤသို့ ထူးခြား၏”။

နိရောဓသမာပတ် ဝင်စား၍ ထိုသမာပတ်မှ ထလာသော ရဟန်း၏စိတ်သည် ရှေးမဆကပင် သင်္ခါရတို့မှ မျက်နှာလှဲပြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်ကင်းနေ၏။ သို့ရာတွင် ထိုနိရောဓသမာပတ်ကို သင်္ခတတရားဟူ၍ လည်းကောင်း၊ အသင်္ခတတရားဟူ၍ လည်းကောင်း၊ လောကီဟူ၍ လည်းကောင်း၊ လောကုတ္တရာဟူ၍လည်းကောင်း မဆိုသင့်ချေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုနိရောဓသမာပတ်သည်

နိရောဓသမာပတ်အကြောင်း

ပရမတ္ထ သဘောတရားအားဖြင့် မရှိသောကြောင့်တည်း။ စိတ် စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့ ချုပ်ငြိမ်းနေသည့် အခိုက်အတန့်မျှသာ ဖြစ်သည်။

နိရောဓသမာပတ်၏ အကျိုးအာနိသင်

ပြဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းတို့ဖြင့် သင်္ခါရတို့ ငြိမ်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ငြိမ်သက်သော တည်ရာသို့ အစဉ်လိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ငြိမ်သက်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သာ မှီဝဲအပ်သည် ဖြစ်၍ မျက်မှောက်သော ကိုယ်၏အဖြစ်၌ “ဒုက္ခတာ” သုံးပါးတို့ ငြိမ်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း နိဗ္ဗာန်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းသို့ ရောက်သော ဤနိရောဓသမာပတ်ကို အရိယာအရှင်မြတ်တို့သည် စင်ကြယ်မြင့်မြတ်သော မဂ်ပညာ ဖိုလ်ပညာကို တိုးပွားစေလိုသောကြောင့် ဝင်စားကြကုန်၏။ နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စားခြင်းကြောင့် မဂ်ပညာ ဖိုလ်ပညာများ တိုးပွားခြင်း အကျိုးအာနိသင် ရှိ၏။

ထို့ပြင် နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားနေရာမှ ထလာသော အရှင်မြတ်သည် သတ္တဝါတို့အား ချီးမြှောက်ရန်အတွက် ထိုသတ္တဝါ၏ ကုသိုလ်ကံ လုံလောက်မှု ရှိ မရှိ ကြည့်ရှုဆင်ခြင်တော်မူကြသည်။ ကုသိုလ်အကြောင်း အထောက်အပံ့ လုံလောက် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ထံသို့ အလှူခံရန် ကြွတော်မူလေ့ရှိကြသည်။ နိရောဓသမာပတ်မှ ထလာသော အရှင်သူမြတ်အား လှူဒါန်းလိုက်ရသော အလှူရှင်သည်လည်း ချက်ချင်း အကျိုးပေးတော့၏။

သာဓကအားဖြင့် အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည် နိရောဓသမာပတ်မှ ထလာရာတွင် ချီးမြှောက်သင့်သည့် သတ္တဝါတို့ကို ကြည့်ရှုတော်မူရာ လယ်သမား ပုဏ္ဏသို့ ဇနီးမောင်နှံကို မြင်တော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် လယ်ထွန် နေသော ပုဏ္ဏ၏ လယ်ကန်သင်းသို့ ကြွရောက်၍ ရပ်တန့်တော်မူသည်။ ထိုအခါ ပုဏ္ဏမှာ လှူစရာမရှိသဖြင့် မျက်နှာသစ်တော်ရေနှင့် ဒန်ပူတစ်ခုကို အရှင်မြတ်အား လှူဒါန်းလိုက်သည်။

အရှင်မြတ်သည် ထိုနေရာမှ ကြွသွားတော်မူရာ လယ်ထွန်ရာသို့ ထမင်းပို့လာသော ပုဏ္ဏ၏ ဇနီးနှင့် လမ်းတွင် တွေ့ဆုံလေသည်။ ပုဏ္ဏ၏ ဇနီးသည် ပုဏ္ဏအတွက် ယူဆောင်လာသော ထမင်းများကို အရှင်မြတ်အား အကုန်လောင်း လှူလိုက်သည်။

ပုဏ္ဏအတူကံ ထမင်းပြန်ချက်၍ ပြီးမှ လယ်တောသို့ လာခဲ့သည်။ ပုဏ္ဏသည် ထမင်းစားပြီး တအောင့်တနား နားနေ အိပ်ပျော်ရာမှ မျက်စိဖွင့်ကြည့်လိုက်ရာ ထွန်ယက်ထားသော လယ်ကွင်းထဲမှ ထယ်စာခဲများသည် ရွှေသားပကတိ ဖြစ်နေလေတော့သည်။

ဤနိရောဓသမာပတ်သည် ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်အား မျက်မှောက်ဘဝ အတ္တဘောဋ် ဖြစ်ပျက်ရှုပ်နှမ်းတို့ ချုပ်ငြိမ်း၍ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနခတ်ကို ခံစားနိုင်ခြင်း၊ ထိုအရှင်အား လှူဒါန်းရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မျက်မှောက်ဘဝ လက်ငင်းဒိဋ္ဌ မကြာမြင့်မီ အချိန်အတွင်း စည်းစိမ်ချမ်းသာတို့ကို ရရှိခြင်း စသော ထူးမြတ် ကြီးမားသည့် အကျိုးတရားများကို ပေးနိုင်စွမ်းရှိလေသည်။

အခန်း (၁၂)

မြတ်သောနိဗ္ဗာန်

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏ အမြတ်ဆုံး ရည်ရွယ်ချက်နှင့် အမြင့်ဆုံး ပန်းတိုင်၊ သို့မဟုတ် နောက်ဆုံး ပန်းတိုင်ကား မြတ်သော နိဗ္ဗာန်ဖြစ်သည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် တို့သည် မည်သည့် ကုသိုလ်မျိုးကိုပင် ပြုပြု “အဆုံး ဘဝ ပစ္စိမ္မံ နိဗ္ဗာန် ချမ်းသာကို ရရပါလိမ့်” ဟု အမြဲတစေ ဆုတောင်းလေ့ ရှိကြသည်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတို့ လိုသားတောင်းတသော ထိုနိဗ္ဗာန်ကို ကျမ်းတတ် ပညာရှင်တို့က “နိဗ္ဗာန်ရွှေဘုံ၊ နိဗ္ဗာန် ရွှေပြည်၊ နိဗ္ဗာန် နန်း၊ နိဗ္ဗာန် ရွှေမြို့” စသည်ဖြင့် တင်စား၍ ခေါ်ဝေါ် ခဲ့ကြသည်။

ယင်းသို့ ပညာရှင်တို့က တင်စားခေါ်ဝေါ် ခဲ့ကြသဖြင့် အချို့ ဉာဏ်နုသော ပုဂ္ဂိုလ်များအနေဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကို လူ့ ပြည် နတ်ပြည် စသည်တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကြီးကျယ် ခမ်းနားသော ဘုံနန်း ပြာသာဒ်ကြီးများ ကဲ့သို့လည်းကောင်း တင့်တယ်လှပနေမည်ဟု ထင်မြင် ယူဆကြသည်။

ထိုနိဗ္ဗာန်သည် တင်စားခေါ်ဝေါ် ထားသကဲ့သို့ ရွှေဘုံ ရွှေနန်း ရွှေပြည် စခန်း မဟုတ်ပေ။ မြို့ကြီး ပြကြီး ပြည်ကြီးလည်း မဟုတ်ပေ။ အမှန် စင်စစ် အားဖြင့် နိဗ္ဗာန် ဟူသည် “သန္တိလက္ခဏာ” ဟု ခေါ်ဆိုသော ကိလေသာ ဝဋ်ဆင်းရဲတို့၏ ငြိမ်းခြင်း သဘောရှိ၏။ အမြဲမပြတ် ဖြစ်ပျက်နေသော ရုပ် နာမ် သင်္ခါရတို့မှ ကင်းဆိတ်နေ၏။

နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခါရနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် (ပြောင်းပြန်)

မီးနှင့် ရေ၊ အပူနှင့် အအေး၊ အလင်းနှင့်အမှောင်သည် ပြောင်းပြန် ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခါရတို့နှင့် ပြောင်းပြန် ဖြစ်၏။ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏။ သင်္ခါရ (သင်္ခတ) တဖူးအားလုံးတို့တွင် တစ်စုံ တစ်ခုသော သင်္ခါရ (သင်္ခတ) ဌ်မျှ နိဗ္ဗာန် မရှိသကဲ့သို့ ထိုနိဗ္ဗာန်၌လည်း အသုံးစုံသော သင်္ခါရတဖူးတို့ မရှိကုန်။ သင်္ခါရ (သင်္ခတ) တဖူးနှင့် အသင်္ခတ (နိဗ္ဗာန်) သည် မျဉ်းပြိုင် နှစ်ကြောင်းကဲ့သို့ မည်သည့်အခါမျှ ပေါင်းဆုံမိခြင်း မဖြစ်နိုင်ချေ။

ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်နှင့် သင်္ခါရတို့ ပြောင်းပြန်ဖြစ်ပုံ ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင် ပုံကို ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌ ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူသည်-

- ဖြစ်ခြင်းရှိသော တရားသည် သင်္ခါရတည်း။
ဖြစ်ခြင်းကင်းသော တရားသည် နိဗ္ဗာန်တည်း။
- မပြတ်ဖြစ်သော ရုပ် နှာမ် အစဉ်သည် သင်္ခါရတည်း။
မပြတ်ဖြစ်သော ရုပ် နှာမ် အစဉ် ကင်းသော တရားသည် နိဗ္ဗာန်တည်း။
- ပုံသဏ္ဌာန်, အထည်ကိုယ် ထင်ပေါ်သော တရားသည် သင်္ခါရတည်း။
ပုံသဏ္ဌာန်, အထည်ကိုယ် မထင်ပေါ်သော တရားသည် နိဗ္ဗာန်တည်း။
- ဘုန်းသာကောင်းစားရန် ရည်သန် အားထုတ်ခြင်းသည် သင်္ခါရတည်း။
ချမ်းသာကောင်းစားရန် အားထုတ်ခြင်းကင်းသော တရားသည် နိဗ္ဗာန်တည်း။
- ရှေးဘာ၊ ရှေးစိတ်နှင့် စပ်၍ ဖြစ်ခြင်းသည် သင်္ခါရတည်း။
ရှေးဘာ၊ ရှေးစိတ်နှင့် စပ်၍ ဖြစ်ခြင်းကင်းသော တရားသည် နိဗ္ဗာန်တည်း။

နိဗ္ဗာန်သည် အဘာဝ (မရှိ) ပညတ်မဟုတ် (သုညမဟုတ်)

နိဗ္ဗာန်သည် ရုပ်နှာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရ ဝဋ်ဒုက္ခ ဆင်းရဲဟူသမျှ တို့၏ ကင်းငြိမ်းခြင်း သဘောမျှသာဖြစ်၍ ပုံပန်းသဏ္ဌာန်, နိမိတ် အပိုင်းအခြား အထည်ကိုယ်ဗြဟ် ကင်းသည့် အနေအားဖြင့်သာလျှင် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဉာဏ်၌ ရှေးရှုထင်ပေါ်၏။ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုပြီး သိပြီးသော အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ထိုနိဗ္ဗာန်ကို “မည်သို့သော အရောင်အဆင်း ရှိသည်၊ မည်သို့သော ပုံပန်းသဏ္ဌာန် ရှိသည်၊ မည်သည့် အရာဝတ္ထုနှင့် တူသည်”ဟု မပြောပြနိုင်ပေ။ ထိုအရိယာပုဂ္ဂိုလ်အနေဖြင့် အမြဲမပြတ် ဖြစ်ပျက်လေ့ရှိသော ရုပ်နှာမ်သင်္ခါရအားလုံးတွင် လုံးဝ မပေါ်လာတော့ဘဲ ချုပ်ငြိမ်းကင်းဆိတ်သည့် သဘောသည် နိဗ္ဗာန်ဖြစ်သည် ဟု သိလည်းသိ၏။ ပြောလည်း ပြောနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် မိလိန္ဒပဉ္စာ၌-

“မင်းကြီး နိဗ္ဗာန်နှင့်တူသော ဥပမာမရှိ၊ နိဗ္ဗာန်၏ အရောင်အဆင်း ပုံပန်းသဏ္ဌာန်၊ အရွယ်အစား၊ အတိုင်းအရှည်တို့ကို ဥပမာဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ အထောက်အကူ အကြောင်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ တိုက်ရိုက် အကြောင်းရင်းဖြင့်သော် လည်းကောင်း၊ သိကြောင်း နည်းပညာဖြင့်သော် လည်းကောင်း ဆောင်ကပ်၍ ဖော်ပြခြင်းငှာ မဖြစ်နိုင်-

ဟု မိလိန္ဒမင်းကြီးဘား အရှင်နာဂသိန် မိန့်ကြားတော်မူခဲ့သည်။

မြတ်သောနိဗ္ဗာန်

“ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်းခြင်း၊ ကင်းဆိတ်ခြင်း၊ မဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ မရှိခြင်း သဘောသည် နိဗ္ဗာန်၊ ထိုနိဗ္ဗာန်မှာ အရောင်အဆင်း ပုံပန်းသဏ္ဍာန် အရွယ်ပမာဏ မရှိ၊ ထိုနိဗ္ဗာန်ကို အကြောင်းဥပမာတို့ဖြင့် ပေါ်လွင် ထင်ရှားအောင် မပြနိုင်” ဟု ဆိုသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်ဟူသည် “ဘာမျှ မရှိခြင်း” အဘာဝပညတ်နှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆဖွယ်ရှိ၏။

သို့ရာတွင် နိဗ္ဗာန်သည် ဘာမျှ မရှိခြင်း အဘာဝပညတ်ကဲ့သို့ လုံးဝ မရှိသည်ကား မဟုတ်ချေ။ သူညီမဟုတ်ချေ။ သင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်းခြင်း ကင်းဆိတ်ခြင်း၊ မဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ မရှိခြင်း စသောအားဖြင့် ထင်ရှား ရှိသည့် သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုသင်္ခါရတရားတို့၏ ငြိမ်းခြင်း စသော သဘောကို မျက်မှောက်ပြု တွေ့သိလျက် မဂ်ညစ် ဖိုလ်ညစ်၊ မဂ်တရား ဖိုလ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာရသည်။

ကြံစည် စဉ်းစားရုံမျှဖြင့် မသိနိုင်သော နိဗ္ဗာန်

ရုပ်နာမ် ဓမ္မ သင်္ခါရတို့ မဖြစ်ပေါ်လာတော့ဘဲ ငြိမ်းခြင်းတည်းဟူသော နိဗ္ဗာန်ဓာတ်သဘောသည် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမရှိသောကြောင့် အဇာတ၊ အဘူတ မည်၏။ အကြောင်းတရားတို့က မပြုပြင် မစီရင်အပ်သောကြောင့် အကတ မည်၏။ အကြောင်းတရားများစွာ ညီညွတ်၍ ပြုလုပ်အပ်သည့်တရား မဟုတ်သောကြောင့် အသင်္ခတ မည်၏။

ထိုနိဗ္ဗာန်ဟူသော အေးငြိမ်းဓာတ်သဘောသည် အကယ်၍ “မရှိ” ပါမူ မပြတ် ဖြစ်ပျက်နေသော ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ အစဉ်၏ ပြတ်စဲခြင်း မည်သည်လည်းမရှိနိုင် တော့ပြီ။ သို့သော် ထိုအေးငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်သဘောတရားသည် မရှိသည် မဟုတ်ချေ။ မဂ်ဖိုလ်၏ မျက်မှောက်အာရုံဖြစ်လျက် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား ရှိနေ၏။ ထိုသို့ ထင်ရှားရှိသောကြောင့်သာ အကျင့်မြတ်ကို မှန်ကန်စွာ ကျင့်ကြံ သူ၏ သန္တာန်၌ မပြတ်ဖြန့်နေသော ရုပ်ခန္ဓာအစဉ် နာမ်ခန္ဓာအစဉ်သည် ပရိနိဗ္ဗာနရုတ်မှ နောက်ကာလ၌ တစ်ဖန် ဖြစ်ပေါ်မလာတော့ဘဲ အမြဲတမ်း ငြိမ်းသွားလေသည်။ ထိုသို့ ငြိမ်းခြင်းဓာတ်သဘောတရား (နိဗ္ဗာန်) သည် ထင်ရှားရှိနေသည်။

ယင်းသို့ ထင်ရှားရှိသော ဓာတ်သဘောဖြစ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင် က ဥဒါန်းပါဠိတော်၌ ဤသို့ ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်—

“နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော အကြောင်းအရာသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏။ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော အကြောင်းအရာ၌ ပထဝီဓာတ်လည်း မရှိ။ အာပေါဓာတ်လည်း မရှိ။ တေဇောဓာတ်လည်း မရှိ။ ဝါယောဓာတ်လည်း မရှိ။ အာကာသနဉာဏတရ၊ ဝိညာဏဉာဏတရ၊ အာကိဉ္ဇညာဏတရ၊ နေဝသညာ နာသညာဏတရ တရားတို့လည်း မရှိ။ ဤမျက်မှောက်လောကလည်း မရှိ။ တစ်ပါးသော လောကလည်း မရှိ။ လ၊ နေ၊ နက္ခတ်၊ တာရာတို့လည်း မရှိ။ လာဘေရာဂခြင်းကိုလည်း ငါမဟော။ အခြားသို့ ပြောင်းရွှေ့သွားခြင်းကိုလည်း ငါ မဟော။ တည်တံ့နေခြင်းကိုလည်း ငါ မဟော။ စုတေ ရွှေ့လျော့ခြင်းကိုလည်း ငါ မဟော။ ကပ်ရောက်၍ ဖြစ်ခြင်းကိုလည်း ငါ မဟော။ ထိုနိဗ္ဗာန်ဟူသော အရာ၌ အကြောင်းသည် တည်ရာလည်း မရှိ။ မပြတ်ဖြစ်ခြင်းလည်း မရှိ။ နိဗ္ဗာန်သည် နာမ်စာပုဒ်ဖြစ်သော်လည်း စိတ်၊ စေတသိက်တို့ကဲ့သို့ အာရုံပူတတ်သော သဘောမဟုတ်။ မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံအကြောင်းဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ထိုနိဗ္ဗာန်ကို သိလျှင် အလုံးစုံသော ဆင်းရဲမရှိခြင်းကြောင့် ရုပ်နာမ်သင်္ခါရဟူသော ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ အဆုံးတည်း။”

နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခါရတရားတို့နှင့် ပြောင်းပြန်၊ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့အပေါ်၌ စွဲလမ်းနှစ်သက်တယ်တာ ခုံမင်နေကြသော သူသူငါငါ ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတို့အနေဖြင့် ထိုနိဗ္ဗာန်ကို စဉ်းစား တွေးခေါ်မြင်မြင် ဆင်ခြင်၍ မသိနိုင်ချေ။ “နိဗ္ဗာန်သည် မည်သို့နည်း၊ မည်ကဲ့သို့သော အရာနည်း၊ မည်ကဲ့သို့သော ချမ်းသာနည်း၊ မည်ကဲ့သို့ ဖြစ်သနည်း” စသည်ဖြင့် ကြံစည် စဉ်းစားနေလျှင် ပင်ပန်းရုံ အချိန်ကုန်ရုံသာ ရှိချေမည်။

နိဗ္ဗာန်သည် “ဂမ္ဘီရော ဒုဒ္ဒသော” ဟူသော ဘုရားရှင်၏ စကားတော်နှင့် အညီ အလွန်နက်နဲ၏။ အလွန်ခက်ခဲ၏။ လူသားတို့၏ ပကတိဉာဏ်ဖြင့် သိလည်း မသိနိုင်ပေ။ နိဗ္ဗာန်ကို သိလိုလျှင်၊ နိဗ္ဗာန်၏အရသာကို ခံစားလိုလျှင် နိဗ္ဗာန်အကြောင်းကို သူတစ်ပါးအား မေးမြန်းနေရန် မလို။ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းဖြစ်သော ဝိပဿနာ အကျင့်မှန်ကို နည်းမှန်လမ်းမှန် ကြိုးစား၍ ကျင့်ကြပါလေ။ အဆင့်ဆင့် ဉာဏ်ရင့်ကျက်၍ မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်နှင့် ပြည့်စုံလာသောအခါ ပညာရှိ အရိယာ သူတော်ကောင်းတို့သာ မျက်မှောက်ပြု သိမြင်အပ်သော အသင်္ခတ ပရမတ်အစစ် ဓာတ်အနှစ်ဖြစ်သည့် နိဗ္ဗာန်ကို ကိုယ်တိုင် သိရှိ ခံစားရပါမည်။

မြတ်သောနိဗ္ဗာန်

ဥပမာအားဖြင့် သစ်သီးတစ်လုံး၏ အရသာကို မည်သို့နည်းဟု သူတစ်ပါး အား မေးမြန်းစုံစမ်းနေမည့်အစား ကိုယ်တိုင် ယူငင် စားကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ထိုသစ်သီး၏ အရသာကို လက်တွေ့ သိရှိ ခံစားရမည် မဟုတ်ပါလော့။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်၏ အရသာကို တွေ့ရှိ ခံစားလိုပါလျှင် ဝိပဿနာအကျင့်မှန်ကို ကိုယ်တိုင် ကျင့်ကြံ အားထုတ်ပါလေ သူတော်ကောင်း။

နိဗ္ဗာန် ၂-မျိုး

မဂ်ဖိုလ်တို့၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် ရုပ်နာမ်သင်္ခါရ ဝဋ်ဆင်းရဲ ဟူသမျှတို့၏ ကင်းပ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း၊ အေးငြိမ်းခြင်းတည်းပင်သော သန္တိလက္ခဏာ သဘောအားဖြင့် တစ်ပါးတည်းသာ ဖြစ်သော်လည်း ခန္ဓာအကြွင်းအကျန် ရှိမရှိ ကွဲပြားသောကြောင့် ပရိယာယ်အားဖြင့် နှစ်မျိုး ကွဲပြားရသည်။

ထိုနှစ်မျိုးမှာ-

(၁) သဥပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်=ခန္ဓာအကြွင်းအကျန်ရှိသေးသောနိဗ္ဗာန်။

(၂) အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်=ခန္ဓာ လုံးဝမကျန်ရှိတော့သော နိဗ္ဗာန်-
တို့ ဖြစ်သည်။

သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် ဆိုသည်မှာ ပရိနိဗ္ဗာန် မစံရသေးသော သက်တော် ထင်ရှား ဘုရား ရဟန္တာတို့၏ သန္တာန်၌ ကိလေသာတို့ လုံးဝ မဖြစ်ပေါ်နိုင်သော အားဖြင့် ငြိမ်းအေးနေခြင်းကို ဆိုသည်။ ခန္ဓာကိုယ်နှင့်တကွ သက်ရှိထင်ရှား ခံစားရသော နိဗ္ဗာန်ကို ခေါ်သည်။ (သ+ဥပါဒိ+သေသ+နိဗ္ဗာန၊ သ= တကွဖြစ်သည်၊ ရှိသည်+ဥပါဒိ=တဏှာ စသည်တို့က အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်သောခန္ဓာ+သေသ=ကိလေသာတို့မှ ကြွင်းကျန်သည်+နိဗ္ဗာန=ငြိမ်းခြင်း)။ အကြောင်းကိလေသာတို့ ချုပ်ငြိမ်းမှု၏ အကျိုးဖြစ်သော ခန္ဓာ အကြွင်း အကျန် ရှိသေးသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ဆိုသည်မှာ ဘုရား၊ ရဟန္တာတို့အား ပရိနိဗ္ဗာန်စုတိမှ နောက်ကာလ၌ ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့ မဖြစ်ပေါ်လာတော့ဘဲ လုံးဝငြိမ်းသွားခြင်းကို ဆိုသည်။ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးနောက် ခံစားရသောနိဗ္ဗာန်ကို ခေါ်သည်။ (အနု+ ဥပါဒိ+သေသ+နိဗ္ဗာန၊ အနု=မရှိ+ဥပါဒိ=အကျိုးဖြစ်သောခန္ဓာ+သေသ= ကြွင်းကျန်သည်+နိဗ္ဗာန=ငြိမ်းခြင်း) ပရိနိဗ္ဗာန်စုတိမှ နောက်ကာလ၌ အကျိုး ဖြစ်သော ဝိပါက် နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရယ်ခန္ဓာမျှ မကြွင်းတော့ဘဲ သင်္ခါရတို့၏ လုံးဝ ငြိမ်းခြင်းသဘော ဟု ဆိုလိုသည်။

ဘဝသစ် ခန္ဓာသစ်ကို မဖြစ်စေတော့ဘဲ မျက်မှောက်ဘဝ၌သာလျှင် ဘုရား၊ ရဟန္တာ၏ ခန္ဓာငြိမ်းခအားခြင်း (ဝါ) ပရိနိဗ္ဗာနစုတိခန္ဓာကို ချုပ်ငြိမ်းသည်မှ နောက်ကာလ၌ ခန္ဓာအသစ် ဆက်စပ်၍ မဖြစ်တော့ဘဲ အမြဲတမ်း ငြိမ်းခြင်းကို “အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနဓာတ်” ဟု ခေါ်ဆိုသည်။

တစ်နည်း နိဗ္ဗာန် ၂-မျိုး

နိဗ္ဗာန်သည် ငြိမ်းအေးခြင်း သန္တိလက္ခဏာအားဖြင့် တစ်ပါးတည်းဖြစ်သော်လည်း ပရိယာယ် တစ်နည်းအားဖြင့် နှစ်မျိုးကွဲပြားပြန်သည်။

ထိုနှစ်မျိုးမှာ-

(၁) ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန် = ကိလေသာငြိမ်းသော နိဗ္ဗာန်၊

(၂) ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန် = ခန္ဓာငြိမ်းသော နိဗ္ဗာန်-

ထို့ ဖြစ်သည်။ ဤနှစ်မျိုးအနက် ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်သည် သဗ္ဗပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်နှင့် တူ၏။ ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်သည် အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်နှင့် တူ၏။

မဂ်ဖိုလ်၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်

မဂ်ဖိုလ်၏ အာရုံဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သည် သာမညနိဗ္ဗာန်ဖြစ်၏။ သဗ္ဗပါဒိသေသ၊ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်တို့သည် ထိုသာမညနိဗ္ဗာန်အတွင်း အကျုံးဝင်သော ဝိသေသနိဗ္ဗာန် ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် မဂ်ဖိုလ်ဖြစ်ဆဲ၌ သဗ္ဗပါဒိသေသ၊ အနုပါဒိသေသအားဖြင့်လည်း ခွဲခြား၍ အာရုံပြုသည်မဟုတ်။ ထုဂ်ငြိမ်းခြင်း၊ ဒေါသငြိမ်းခြင်း၊ မောဟငြိမ်းခြင်း၊ ရုပ်ငြိမ်းခြင်း၊ ဝေဒနာငြိမ်းခြင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့်လည်း အစိတ်စိတ် ခွဲခြား၍ အာရုံပြုသည်မဟုတ်။ ယခုငြိမ်းခြင်း၊ နောင်ကာလ၌ ငြိမ်းခြင်း အားဖြင့်လည်း ခွဲခြား၍ အာရုံပြုသည်မဟုတ်။ “နိဗ္ဗာန်၊ ချုပ်ငြိမ်းသည်၊ ကင်းဆိတ်သည်၊ ကိလေသာ မရှိ၊ ခန္ဓာ မရှိ၊ သင်္ခါရ မရှိ” ဟူသော အမည်ပညတ်တို့နှင့် တကွလည်း အာရုံပြုသည် မဟုတ်။

အမှန်စင်စစ်အားဖြင့် မဂ်ဖိုလ်က နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသည်ဆိုရာ၌ ဣမှတ်သိအပ်သော ရုပ်နာမ်သင်္ခါရနှင့် မှတ်သိမှု သင်္ခါရတို့ မပေါ်လာတော့ဘဲ ပုပန်မှုများဖြစ်ပျက်မှုများ လုံးဝမရှိသော အငြိမ်းခတ်ကြီးကို အာရုံပြု သိလိုက်ခြင်းတည်း။

မြတ်သောနိဗ္ဗာန်

မဂ်စိတ် ဖိုလ်စိတ် ဖြစ်ဆဲခဏ၌ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ သင်္ခါရ ဟူသမျှတို့ ဖြစ်ပေါ်မှုကို လုံးဝ မသိခြင်း၊ ထိုသင်္ခါရတို့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘောကို သိခြင်းကို မဂ်ဖိုလ်က နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသည်ဟု ခေါ်သည်။

နိဗ္ဗာန်သည် စဉ်းစားလေလေ နက်နဲလေလေ ဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန် အကြောင်းကို တွေးလေလေ ပုထုဇဉ်၏ဉာဏ်နှင့် ဝေးလေလေ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များက အမျိုးကောင်းသား အမျိုးကောင်းသမီးသည် နိဗ္ဗာန်အကြောင်းကို ကြံစည် တွေးတောမနေဘဲ နိဗ္ဗာန် ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကောင်း ဖြစ်သည့် ဝိပဿနာကျင့်စဉ်ကို နည်းမှန်လမ်းမှန်ဖြင့် အချိုးကြေကြေ အရေခန်းခန်း ကြိုးပမ်း အားထုတ်ကြကုန်ရာ၏။

အခန်း (၁၃)

ဒုက္ခကို သိမြင်မှ နိဗ္ဗာန်လိုချင်သည်

ဒုက္ခကို မေ့ပစ်တတ်ခြင်း

ကျွန်ုပ်တို့သည် ဒုက္ခအမျိုးမျိုးကို နေ့စဉ်နှင့်အမျှ ခံစားနေကြရသည်။ သို့သော်လည်း ထိုဒုက္ခကို မသိ မမြင်နိုင်ကြချေ။ သိသာထင်ရှားသော ဒုက္ခကိုမူ သိသော်လည်း မေ့ပစ်တတ်ကြ၏။ အချိန် ကြာသွားသည်နှင့်အမျှ ကိုယ်တိုင် ခံစားခဲ့ရသော ထိုဆင်းရဲဒုက္ခသည် တဖြည်းဖြည်း မှေးမှိန်သေးငယ် သွား၍ ကြာသော် လုံးဝပင် ပျောက်သွားတတ်သည်။

ဥပမာ-အမျိုးသမီးများ သားသမီးမွေးဖွားရာ၌ အသက်ထွက်မတတ် ပင်ပန်းဆင်းရဲကြသည်။ ငယ်သံပါအောင်ပင် ဟစ်အော်၍ ဇောချွေးများ မိုးသီး မိုးပေါက် ကျခဲ့ရသည်။ ဤမျှ ပြင်းထန်သော နာကျင်မှု ဆင်းရဲဒုက္ခစေဒနာကို သိပါ၏။ သေသေချာချာ မှတ်မိပါ၏။ သို့သော်လည်း ရက်မှ လ၊ လမှ နှစ်သို့ ကူးလာသောအခါ ထိုဒုက္ခကို ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ ကြီးကျယ်သော ဒုက္ခဟု မယူဆစေဘူးချေ။ တဖြည်းဖြည်း ဒုက္ခသည် သေးငယ်သွားလေတော့၏။

ရံခါ ဒုက္ခသည် သုခအသွင် ပြောင်းလာ၍ ပျော်ရွှင်စရာ ရယ်မောစရာ ဖြစ်လာတတ်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အတွင်းက ရန်သူလေယာဉ်ပျံ လာရောက်၍ ဗုံးကြဲ စက်သေနတ် ပစ်သောအခါ ပြေးလွှား ပုန်းရှောင်ကြရသည်။ အချို့မှာ မစင်ပုံပေါ် မှက်နှာတည့်တည့် မှောက်လျက်သား ကြုံခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ကြောက်ကြောက် လန့်လန့် စိတ်ဆင်းရဲ ခဲ့ရသော်လည်း နောင်တစ်ချိန် ပြန်ပြောင်း သတိရသည့်အခါ ရယ်မောစရာတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။

အလားတူပင် ရန်သူနှင့် တွေ့ကြုံ၍ ပြေးလွှား ပုန်းရှောင်ခဲ့ရမှုများသည် နောင်တစ်ချိန် ပြန်လည်ပြောပြရာ၌ ပျော်စရာစွန့်စားခန်းတစ်ခု ဖြစ်လာတတ် သည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့သည် ကျွန်ုပ်တို့ သိနိုင်သော အတိုင်းအတာဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခကို သိငြားသော်လည်း ထိုဆင်းရဲဒုက္ခကို မေ့ပစ်တတ်ကြသည်။ သို့မဟုတ် ဒုက္ခကို သုခအသွင်ပြောင်းကာ တစ်မျိုးတစ်ပုံ ခံစားလိုက်ကြသည်။ သို့ဖြစ်ရကား ပုထုဇဉ်လူသားတို့သည် ဒုက္ခကို မကြောက်။ ဒုက္ခကို ပိုင်းခြား၍ မသိ၊ ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ရန် မကြိုးစားလိုကြချေ။

ဒုက္ခကို သိမြင်မှ နိဗ္ဗာန်လိုချင်သည်

ဒုက္ခဟု မထင်ရသော ဒုက္ခ

ကျွန်ုပ်တို့သည် အာရုံငါးပါးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စိတ်ချမ်းသာမှု သာယာမှု သုခဝေဒနာကို ခံစားလျက်ရှိကြသည်။ ဝမ်းမြောက် ရှင်လန်းချမ်းမြေ့နေကြသည်။ ထိုချမ်းသာမှုသည် မည်မျှကြာသနည်း၊ ရေမျက်နှာပြင်ပေါ်သို့ မိုးပေါက်များ ကျလာစဉ် ဖြစ်ပေါ်လာသော ရေပွက်များ၊ ရေပလုံစီများ၊ ရေပူပေါင်းများ ပမာ ဖြစ်ပြီးနောက် ချက်ချင်း ခဏ မဆင်းဘဲ ပျက်စီး ပျောက်ကွယ်သွားကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ ပျက်စီးခြင်းသဘောသည် အမြဲ နှိပ်စက်အပ်သည်ဖြစ်၍ ထိုချမ်းသာသုခသည် အမှန်စင်စစ် ဆင်းရဲဒုက္ခဖြစ်၏။ ယင်းကဲ့သို့ မမြဲခြင်း သဘောဖြင့် ဖိစီးနှိပ်စက်နေပုံကို မသိမမြင်သောကြောင့် ယင်း လေးကိစ္စည်းစိမ်ချမ်းသာ ခံစားမှုကို ဒုက္ခဟု မယူဆကြချေ။ ဝိပဿနာဉာဏ် ရင့်သန်သော ပုဂ္ဂိုလ်များသာလျှင် ယင်း ချမ်းသာသုခမျိုးကို ဒုက္ခဟု ရှုမြင်နိုင်ကြသည်။ ဤကဲ့သို့ မတည်မမြဲ ဖောက်ပြန် ပျက်စီးတတ်သော ချမ်းသာသုခကို “ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခ”ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ (ဝိပရိဏာမ=ဖောက်ပြန်ခြင်း)

သတ္တဝါတို့သည် ချမ်းသာတစ်ခုခု ရရှိပို့အတွက် ဆင်းရဲဒုက္ခပေါင်း များစွာကို ရင်းနှီးစိုက်ထုတ်ကြရသည်။ ဇာတ်မင်းသား၊ မင်းသမီး၊ အချောအလှကို ကြည့်ရှုရန် ဇာတ်ပွဲ အရသာ ခံစားရန်အတွက် ပွဲလက်မှတ် ရရှိရန် ရွှေတန်းမှ နေထုကောင်းကောင်း ရရှိရန် ကြိုးစား အားထုတ်ကြရသည်။ ထောင်သောင်း မကသော လူပရိသတ်ကြီးအလယ်၌ ကျဉ်းကြပ်စွာ နေထိုင်လျက် လူတို့မှ ထွက်ပေါ်သော မကောင်းသော လူနွဲ့များကို ရှုရှိုက်ကြရသည်။ အိပ်ရေး ပျက်ခဲ့ရသည်၊ တစ်ညလုံး ထိုင်ရရုံ ကျောအောင့်၊ ခါးနာ၊ ဇက်ညောင်း၊ မျက်စိညောင်း ဒုက္ခများ ခံစားကြရသည်။ သို့ရာတွင် ပွဲကြည့်သူသည် ယင်း ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ထည့်သွင်း ရေထက်ခြင်းမပြု၊ ဘေးချိတ်ထားလိုက်သည်။ ဇာတ်စင်ဆီသို့ ရမ္မက်လော ပြင်းထန်စွာ အာရုံစိုက်ထားလိုက်ကြသည်။ ပွဲပြီး ဇာတ်သိမ်းသည့်အခါမှ ကျောအောင့် ခါးထောင့်သည်ကို သိသာရသည်။

ထိုပြင် သတ္တဝါတို့သည် အသက်ရှင် ရပ်တည်နိုင်ရေးအတွက် နေ့စဉ် အစာ ရှာဖွေ စားသောက်ကြရသည်။ သမုဒ္ဒရာ ဝမ်းတစ်ထွာအတွက် ပရိယေသနာ= ဝမ်းစာ ရှာဖွေမှု မည်မျှ ဒုက္ခကြီးမားသည်ကို ကြည့်ထုတ်သူများ မြင်နိုင်ပေသည်။ စိက်ပျိုး ပျားပူရွှေလှုပ်ငန်းများ၊ တန်သွယ်မှု၊ ဈေးဆောင်းမှု လှုပ်ငန်းများ၊ ဘယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ စိမ်ထုပ်ချုပ်မှု လှုပ်ငန်းများ၊ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု လှုပ်ငန်းများ မည်မျှ များပြားသည် မည်မျှ လုံ့လဝီရိယ စိုက်ထုတ်ရသည်ကို အကျယ်ချဲ့၍ ကြည့်ရှုလေ့လာဆင်သည်။

ဇောဟအမှောင်ဖုံး၍ လောဘဇောတိုက်ထားသဖြင့် ဟင်းလုပ်ငန်းဆောင်
တာများ ထမ်းဆောင်နေရခြင်းကို မငြီးငွေ့နိုင်ကြချေ။ ဒုက္ခဟူ၍ မထင်ကြချေ။
မအောင်မြင်သည့်အခါတွင်မူ စိတ်ပျက် အားငယ် စိတ်ညစ်ညူးကြ၍ အောင်မြင်
သည့်အခါ ဝမ်းမြောက်ရွှင်မြူး တက်ကြလေ့ရှိကြသည်။ နေ့စဉ် ထမင်းတစ်နပ်
စားနိုင်ရန်အတွက် ဆန်ဖိုး၊ ဆီဖိုး၊ ဈေးဖိုး ငွေရအောင် ရှာကြရသည်။ ငွေရပြီး
နောက် ဈေးသို့ သွား၍ ဆန်၊ ဆီ၊ ငရုတ်၊ ကြက်သွန် ဟင်းသီး ဟင်းရွက်၊ အမဲ၊
သား၊ ငါး ဝယ်ကြရပြန်သည်။ ထို့နောက် ဆေးကြော ခုတ်ထစ် ထောင်းထု
ပြင်ဆင် ချက်ပြုတ်ရသည်။ မစားမီနှင့် စားပြီးနောက် ပန်းကန် ခွက်ယောက်များ
ဆေးကြော ခင်းကျင်း သိမ်းဆည်းရပြန်သည်။

ထို့ပြင် အဝတ်ဘန်ဆာ ချုပ်လုပ်မှု၊ လျှော်ဖွပ်မှု၊ မီးပူတိုက်မှု၊ သိမ်းဆည်းမှု၊
ရွေးချယ်မှု ပြုကြရပြန်သည်။ နံနက်မိုးသောက် အလင်းရောက်လျှင် မျက်နှာ
သစ်ခြင်း၊ သွားတိုက်ခြင်း၊ ကိုယ်လက်သုတ်သန့်ခြင်း၊ ခေါင်းဖြိုးခြင်း၊ မျက်နှာကို
ခြယ်သခြင်း၊ ရေမိုးချိုးခြင်း၊ အစာစားခြင်း၊ အိပ်စက်နားနေခြင်း စသော
ကိုယ်ကာယ ကျန်းမာရွှင်ဖန်ရေး၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊
နိုင်ငံရေး၊ ပညာရေး စသည်ဖြင့် အရေးကိစ္စများကို မအားမလပ်ရအောင်
မရပ်မနား ပြုပြင်စီမံ အားထုတ်ရခြင်း သင်္ခါရအမှုများကို ဆောင်ရွက်နေကြရ
သည်။ ထိုသို့ ပြုပြင်စီမံ ဆောင်ရွက်နေရမှု သင်္ခါရတို့ကို ဒုက္ခ ဟူ၍ မထင်၊
မိမိစိတ်ကြိုက်နှင့် တွေ့လျှင် သုခဟုပင် ထင်မြင် ယူဆကြသည်။

ဥပမာ-မိမိကိုယ်ပိုင် ငွေစက္ကူများကို နာရီများစွာ ကြာအောင် ကိုင်တွယ်
ရေတွက်နေရသော်လည်း ဆင်းရဲသည်ဟု မထင်၊ ငါရသည်ဟု ယူဆလျက်
ပီတိဖြင့် ရေတွက်နေတတ်ကြသည်။

လုံမပျိုများမှာ နေ့စဉ် သနပ်ခါးလိမ်း၊ မိတ်ကပ်ခြယ်၊ နှုတ်ခမ်းနီ ပါးနီ
ဆိုးနေရသော်လည်း ပင်ပန်းဆင်းရဲသည်ဟု မထင်၊ ငါလှသည်ဟု မှန်ထဲတွင်
အရိပ်တကြည့်ကြည့် ကြည့်နူးနှစ်သက်လျက် ရှိသည်။ ထိုပြုပြင်စီမံ ဆောင်ရွက်
ရမှု သင်္ခါရတို့ကို ဒုက္ခမှန်း မသိကြချေ။ ဒုက္ခ ဟူ၍ မယူဆကြချေ။

ထို့ကြောင့် ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတို့သည် ဒုက္ခကို ဒုက္ခမှန်းမသိ၊ ဆင်းရဲနေပါလျက်
ဆင်းရဲသည်ဟု မထင်၊ မောဟဖုံးလွှမ်း၊ သောသဖုံးလွှမ်း၍ သာယာနေကြသည်။
ဒုက္ခကိုပင် ကြည့်နူးနှစ်သက်နေကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဒုက္ခကို ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြား၍
မသိသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ဤသံသရာဝဋ်ဆင်းရဲကြီးကို ငြီးငွေ့မှုမရှိ၊ ပျင်း
မှန်းမှုမရှိ၊ စိတ်မကုန်နိုင်၊ မမောနိုင် မပန်းနိုင်၊ တစ်ခုပြီးတစ်ခု ပြစ်ချင်ကြသည်။
ဖြစ်အောင်လည်း ကြိုးပမ်း လုပ်ဆောင်နေကြသည်။

ဒုက္ခကို သိမြင်မှ နိဗ္ဗာန်လိုချင်သည်

ဤပြုပြင်စီမံ ဆောင်ရွက်မှု သင်္ခါရတို့ကို လည်းကောင်း၊ ဖောက်ပြန် ပျက်စီးလွယ်သော ချမ်းသာသုခကို လည်းကောင်း၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ ဖြစ်မှု သောမနဿဝေဒနာကို လည်းကောင်း၊ ကိုယ်ကာယ၌ ဖြစ်ပေါ်သော နာကျင်မှု ဆင်းရဲဝေဒနာကို လည်းကောင်း၊ ဆင်းရဲအမှန် ဆင်းရဲအစစ် ဖြစ်သည်ဟု ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းသည် ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိမှု ဉာဏ ပရိညာ မည်၏။

ယင်းသို့ ဆင်းရဲအမှန် ဆင်းရဲအစစ်ကို ပိုင်းခြားသိမှုသာလျှင် ထိုသံသရာ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ကင်းလွတ် ထွက်မြောက်လိုစိတ် ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ သံသရာဝဋ် ဆင်းရဲ၌ ငြီးငွေ့ခြင်း၊ စိတ်ကုန်ခန်းခြင်း ဖြစ်လာ၍ တပ်မက်မှု ကင်းကွာလာ လိုမည်။ ထိုအခါ သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ အပေါင်းမှ လွတ်မြောက်ရန် ဝဋ်ဆင်းရဲ တို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ကို တောင့်တမှု ဖြစ်ပေါ်လာလိမ့်မည်။ ဤသံသရာ ဝဋ်ဆင်းရဲ အပေါင်းကို သာယာနှစ်သက် တပ်မက်မှု ရှိနေလျှင် နိဗ္ဗာန်ကို အမှန်တကယ် လိုလားတောင့်တမှု မရှိနိုင်သေးချေ။ နိဗ္ဗာန်ကို ရရပါလို၏ဟု နှုတ်ကသာ ရွတ်ဆို ဆုတောင်းနေရသော်လည်း အမှန်တကယ် စိတ်ထဲကမူ နိဗ္ဗာန်ကို မလိုချင်သေးချေ။

နေစရာတိုက်အိမ် ကောင်းကောင်းကိုသာ လိုချင်သည်။ စီးစရာ ကားကောင်း ကောင်းသာ လိုချင်သည်။ စားကောင်းသောက်ဖွယ်များနှင့် အမြဲတမ်းပြည့်စုံ နေချင်သည်။ ကာမဂုဏ်ငါးပါး အာရုံတရားများ အချိန်မရွေး လိုတရ ဖြစ်ချင် သည်။ ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့ကို ဆင်းရဲအစစ် ဆင်းရဲအမှန်ဟု မယူဆ၊ မထင်မြင်နိုင်သောကြောင့် လိုချင်တပ်မက်မှု ပြင်းထန်စွာ ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိကြသည်။ မရဖူးသေးသော စည်းစိမ်ဥစ္စာ၊ ရာထူး၊ ဂုဏ်သိရိတို့ကို ရလိုကြ သည်။ ရပြီးသောအခါ၌လည်း မစွန့်လွှတ်နိုင်ကြချေ။ ဆထက်ထမ်းပိုး တိုး၍ သာလျှင် အလိုရှိကြသည်။

နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာကို အနုမာနဉာဏ်ဖြင့် မှန်းဆ သိလိုပါက ထိုဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်ငါးပါးတို့ အပေါ်၌ လိုချင်တပ်မက်မှုကို လျော့ချရမည်။ လိုချင် တပ်မက်မှု လျော့နည်းသွားသည်နှင့်အမျှ ဆင်းရဲဒုက္ခသည်လည်း အချိုးကျ လျော့နည်းသွားလေသည်။ ပစ္စည်းရှိခြင်း၊ မရှိခြင်း၊ ရခြင်း၊ မရခြင်းမှာ ပဓာနမဟုတ်၊ ထိုပစ္စည်းအပေါ် လိုချင် တပ်မက်မှု လျော့နည်းခြင်း မရှိခြင်း သာလျှင် အဓိကဖြစ်သည်။

တိုက်အိမ်ရရှိထားသူသည် ထိုတိုက်အိမ်အတွက် ပြုပြင်မွမ်းမံရမှု၊ ကြောင့်ကြ စိုက်ထုတ်ရမှု၊ စိုးရိမ်ရမှု၊ ထိုတိုက်အိမ် ထိခိုက်ပွန်းပဲ့ စွန်းပေမှု အသွက် စိတ်မချမ်းသာရမှုများ အချိန်မရွေး ဖြစ်လျက်ရှိသည်။ တိုက်အိမ်ပေါ်၌

နေသော်လည်း ယင်းတိုက်အိမ်ပေါ်၌ တွယ်တာ တပ်မက်မှု မရှိလျှင် ထိုတိုက်အိမ် ပွန်းပဲ့ပျက်စီး စွန်းပေမှုအတွက် စိတ်မချမ်းသာမှု ဆင်းရဲဒုက္ခ မပြင်ရတော့ချေ။ တိုက်အိမ်မရှိသူကလည်း တိုက်အိမ်ကို ရရှိလိုပါလျက် မရနိုင်သဖြင့် တွေးမိတိုင်း စိတ်မချမ်းမသာ စိတ်ဆင်းရဲမှု ဖြစ်ရလေသည်။ မိမိ မရနိုင်သည့် တိုက်အိမ် အပေါ် လိုချင်တပ်မက်မှု မရှိပါက ယင်းစိတ်မချမ်းသာမှုမျိုး ဖြစ်တော့မည် မဟုတ်ချေ။

မော်တော်ကားအပေါ်၌ လိုချင်တပ်မက် စွဲလမ်းနေသူမှာ ထိုမော်တော် ကား ပွန်းပဲ့ပျက်စီးမည်ကို အမြဲစိုးရိမ်နေရခြင်း၊ မတော်တဆ ထိခိုက်ပျက်စီး သောအခါတွင်မူ မထိန်းနိုင်အောင် ငိတ်ဆင်းရဲမှု ဒေါမနဿ ဖြစ်ရခြင်း၊ မော်တော်ကား မရှိသော်လည်း မော်တော်ကားကို လိုလားတပ်မက် စွဲလမ်း နေသူမှာ မော်တော်ကားမြင်တိုင်း အာသာငမ်းငမ်း တပ်မက်မှု၊ အာသာ မပြေမှု၊ စိတ်နှလုံးမသာယာမှုများ ဖြစ်နေရလေသည်။

ထို့ကြောင့် နေရာ အိမ်နှင့် ပတ်သက်၍လည်းကောင်း၊ စီးစရာ ကားနှင့် ပတ်သက်၍ လည်းကောင်း၊ စားသောက်ဖွယ်ရာများနှင့် ပတ်သက်၍ လည်းကောင်း အကြောင်းအားလျော်စွာ အခြေအနေ ပေးပါက အသင့် အတင့် နှလုံးသွင်း၍ သုံးဆောင်ကြရမည်။ ပြင်းထန်စွာ မေ့မေ့လျော့လျော့ ယစ်ပွားတပ်မက်ခြင်း မဖြစ်ရအောင် သဘိတုများဖြင့် မိမိစိတ်ကို ထိန်းသိမ်းကြ ရမည်။ ထိုသို့ စိတ်ကို သတိဖြင့် ထိန်းသိမ်း ထားနိုင်ပါက ပျက်စီးခြင်းနှင့် တွေ့ကြုံရသောအခါ ကြီးမားသော စိတ်ဆင်းရဲမှု ပြင်းထန်သော စိတ်ဒုက္ခများ မခံစားရတော့ဘဲ စိတ်ချမ်းသာမှု ရရှိနိုင်ပေသည်။ မိမိတို့၏ ဘဝအခြေအနေအရ ဆင်ခြင် စဉ်းစား သုံးသပ်ကြရမည် ဖြစ်သည်။

ပုထုဇဉ် သတ္တဝါဘို့သည် ပြင်ပသက်မဲ့ပစ္စည်းဝတ္ထုများထက် သက်ရှိပစ္စည်း များအပေါ်၌ ပိုမို၍ အစွဲအလမ်းပြင်းထန်ကြသည်။ မယားကို စွဲလမ်းမှု၊ လင်ကို စွဲလမ်းမှု၊ သားသမီးကို စွဲလမ်းမှုများသည် မရန်းနိုင် မပြတ်နိုင်သော အလွန် ခိုင်မာသည့် နှောင်ကြီးကြီးများဖြစ်ကြသည်။ ယင်းနှောင်ကြီးသည် သမုဒယ နှောင်ကြီး ဖြစ်သည်။ ထိုသမုဒယကြောင့် လင်မယား သားသမီး တစ်ဦးဦး ဖျားနာခဲ့သော်၊ ထိခိုက်ခဲ့သော်၊ သေဆုံးပျက်စီးခဲ့သော် မပြေနိုင်မည်နှင့် ဝမ်းနည်းပက်လက် ဖြစ်ကြရသည်။ ရှိုက်ကြီးတင် ငိုကြွေးကြရသည်။ သောကမီး တမြေ့ မြေ့ လောင်ကျွမ်းခဲ့ကြရသည်။ လွမ်းဆွတ် ကြေကွဲကြရသည်။ ယင်း ဆင်းရဲဒုက္ခများသည် သမုဒယကို အခြေခံသည်။ တဏှာသမုဒယ တွယ်တာမှု လျော့နည်းသွားလျှင် လျော့နည်းသလောက် စိတ်ဆင်းရဲမှု လျော့နည်း

ဒုက္ခကို သိမြင်မှ နိဗ္ဗာန်လိုချင်သည်

သွားသည်။ တဏှာသမုဒယနှင့် ဆင်းရဲဒုက္ခတို့သည် အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်ရာ၌ တိုက်ရိုက်အချိုးကျဖြစ်သည်။ တဏှာသမုဒယ ပြင်းထန်လျှင် ပြင်းထန်သလောက် ဆင်းရဲဒုက္ခ ကြီးမားရသည်။ တဏှာသမုဒယအားနည်းလျှင် အားနည်းသလောက် ဆင်းရဲဒုက္ခ လျော့နည်းသွားသည်။ တဏှာသမုဒယကို အပြီးအပြတ် ပယ်ရှင်းနိုင်လျှင် ဆင်းရဲဒုက္ခလည်း လုံးဝ ကင်းပြတ် သွားတော့သည်။

ထို့ကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ လျော့နည်းလိုပါက တဏှာသမုဒယကို လျော့နည်းစေရမည်။ လျော့ပေးရမည်။ တဏှာသမုဒယ နည်းပါး သွားလေလေ ဆင်းရဲဒုက္ခလည်း နည်းပါးသွားလေလေ ဖြစ်သည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခ နည်းပါးလေလေ နိဗ္ဗာန်၏ နယ်ပယ်သို့ နီးကပ်လာလေလေ ဖြစ်သည်။ နိဗ္ဗာန်၏အရသာကို ဖြည်းဖြည်းချင်း ပို၍ ပို၍ သိမြင် တွေ့ထိလာနိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်၏ ချမ်းသာမှုအရသာကို အရိပ်အရောင်မျှ မြည်းစမ်းလိုပါက သားမယား စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့ အပေါ်၌ တွယ်တာတပ်မက်မှု တဏှာသမုဒယကို လျော့ကြည့်ရမည်။ တဏှာသမုဒယ လျော့သွားသည်နှင့်အမျှ စိုးရိမ်မှု၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု၊ မနာလိုဝန်တို့မျှား လျော့ပါးသွားသည်ကို ကိုယ်တိုင် ကိုယ်ကျ ခံစားနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

သတ္တဝါတို့သည် မိမိကိုယ်ကို(မိမိအတ္တကို)အခင်တွယ်ဆုံး ဖြစ်သည်။ ဇနီးမယား သမီးသားနှင့် စည်းစိမ်ဥစ္စာများမှာ ဓုတိယဆင့်ပွား ဖြစ်ကြ၏။ မူရင်းအကျဆုံး တပ်မက်မှုမှာ မိမိကိုယ်၊ မိမိအတ္တ ဖြစ်သည်။ အသက်ရှင်လိုခြင်း(ဝါ) သေရမှာခကြောက်ခြင်းသည် မိမိဘဝကို မစွန့်လွှတ်နိုင်ကြောင်း ပြင်းထန်စွာ တပ်မက်နေကြောင်း ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ကျွန်ုပ်တို့၏ ဘဝ၌ စိတ်အဆင်းရဲဆုံး ဖြစ်ခြင်းမှာ မိမိကိုယ်တိုင် နာကျင်မှု ဖျားနာမှု ကိုယ်အင်္ဂါ ထိခိုက်ချို့ယွင်းမှု၊ ဆေးကုမရသော ရောဂါကြီးများ စွဲကင်မှုတို့ပင် ဖြစ်သည်။ အပြင်းထန်ဆုံးသော စိတ်ဆင်းရဲမှုမှာ သေဘေးနှင့် ရင်ဆိုင်ရသည့် အချိန် ဖြစ်သည်။ ဤသို့ စိတ်ဆင်းရဲခြင်းမှာ မိမိဘဝကို ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းတပ်မက်မှု တဏှာ သမုဒယကြောင့် ဖြစ်သည်။

မိမိဘဝကို ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရာ၌ ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့အကြောင်း အားလျော်စွာ ပေါင်းဆုံစုစည်း ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ အချိန်မရွေး ဖရိုဖရဲ ပြိုကွဲ ပျက်စီးသွားနိုင်သည်ဟု ရှုဆင်ခြင် သိမြင်ထားပါက ဘဝ၏ ပျက်စီးမှုများ ယိုယွင်းနိမ့်ကျမှုများနှင့် တွေ့ကြုံရသောအခါ စိတ်ဆင်းရဲမှု ပြင်းထန်စွာ တုန်လှုပ်မှုများ မဖြစ်နိုင်တော့ချေ။ ဤသည်မှာ လက်တွေ့ဘဝ၌

ဆင်းရဲဒုက္ခများ တစ်စုံတစ်ခုသော အတိုင်းအတာ ပမာဏအထိ လျော့နည်း သွားစေရန် စမ်းသပ်လေ့လာ ကျင့်သုံးနည်းကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

ဤသို့လျှင် တဏှာသမုဒယ လျော့နည်းလျှင် ဆင်းရဲဒုက္ခလည်း လျော့နည်း သွားသည်။ ဆင်းရဲဒုက္ခ လျော့နည်းခြင်းသည် နိဗ္ဗာန်၏ နယ်ပယ် နိဗ္ဗာန် နယ်နိမိတ် အတွင်းသို့ တဖြည်းဖြည်း ချဉ်းနင်းဝင်ရောက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ တဏှာသမုဒယ လုံးဝကင်းပြတ်သွားသောအခါ ဆင်းရဲဒုက္ခလည်း လုံးဝကင်းရှင်း ချုပ်ငြိမ်းကုန်ဆုံးသွားတော့သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်း ကုန်ဆုံးသွားခြင်း သည် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ရှိနေခြင်း ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို အနုမာနဉာဏ်ဖြင့် ရော်ရမ်းမှန်းဆ အာရုံပြု ခံစား လိုပါက မိမိသန္တာန်၌ ရှိသော လိုချင်တပ်မက်မှု တဏှာသမုဒယများကို တစ်စုံ တစ်ခုသော အတိုင်းအတာ ပမာဏအထိ လျော့ချပေးရန် လိုအပ်လှပေ သတည်း။

အခန်း (၁၄)

မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် ပယ်ရမည့်တရားများ

ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ်

ဖြူစင်ကောင်းမြတ်သော တရားများကို ကုသိုလ်တရားဟု ခေါ်သည်။ ဆိုးဝါး မည်းညစ်သော တရားများကို အကုသိုလ်တရားဟု ခေါ်သည်။ ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ်သည် အချင်းချင်း ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်လျက် ရှိကြသည်။ မိမိ သက်ဆိုင်ရာ နယ်ပယ်အလိုက် အစွမ်းထက်ကြသည်။ သို့ရာတွင် ကုသိုလ်တရား သည် အကုသိုလ်တရားထက် ပိုမိုအစွမ်းထက်သည်။ ဇွမ်းအင်ကြီးမားသည်။ ကုသိုလ်တရားသည် အကုသိုလ်တရားကို ပယ်ရှားနိုင်သည်။ ပယ်သတ်နိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်တရားကို ပဟာယက=ပယ်သတ်တတ်သော တရားဟု ခေါ်ဆို၍၊ အကုသိုလ်တရားကိုမူ ပဟာတဗ္ဗ=ပယ်သတ်ခံရသော တရားဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

ပဟာန် ၃-ပါး

ကုသိုလ်တရားက အကုသိုလ်တရားကို ပယ်သတ်ခြင်းကို ပဟာန=ပဟာန်ဟု ခေါ်သည်။

ဒါနကုသိုလ်၊ သီလကုသိုလ် အစရှိသော ကာမာဝစရကုသိုလ်တရားများသည် မိမိတို့ ဖြစ်ရှိနေခိုက် ခံခတ္တခဏသာ အကုသိုလ်တရားကို ပယ်ရှားခြင်းကြောင့် တဒဂ်ပဟာန်ဖြင့် ပယ်ခြင်းမည်၏။ (တဒဂ်=တစ်ခဏ=ထိုခဏ)

ဈာန်၊ သမာဓိ ဟူသော အပ္ပနာဇော(ရှုပါဝရေကုသိုလ်၊ အရှုပါဝစရကုသိုလ်) တို့သည် အကုသိုလ်တရားများကို ရက် လ နှစ် တစ်ကမ္ဘာ၊ နှစ်ကမ္ဘာ စသည် အချိန်အတန်ကြာမြင့်အောင် ပယ်ခွါထားခြင်းကြောင့် ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ပယ်ခြင်းမည်၏။

လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်စိတ်တည်းဟူသော မဂ်လေးပါးတို့သည် အကုသိုလ် တရားများကို အပြီးအပြတ် ပယ်သတ်ခြင်းကြောင့် သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့် ပယ်ခြင်းမည်၏။

ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်တရားအပေါင်းတို့တွင် လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်တရား ဟူသော မဂ်ကုသိုလ်သည် အထုတ်အထိပ် အမြတ်ဆုံးဖြစ်၏။ ထိုလောကုတ္တရာ ကုသိုလ်စိတ်လေးပါးတို့တွင်လည်း အရဟတ္တမဂ် ကုသိုလ်စိတ်သည် အမြတ်ဆုံး နှစ်အားအကြီးဆုံး ဖြစ်၏။

အကုသိုလ်တရားများ

ထိုလောကုတ္တရာ ကုသိုလ်တရားဟူသော မဂ်ကုသိုလ်ဖြင့် ပယ်အပ်သော အကုသိုလ်တရားများမှာ အောက်ဖော်ပြပါ (၉)မျိုးတို့ ဖြစ်ကြသည်—

- (၁) အာသဝေါတရား ၄-ပါး၊
- (၂) ဩဃတရား ၄-ပါး၊
- (၃) ယောဂတရား ၄-ပါး၊
- (၄) ဂန္ထတရား ၄-ပါး၊
- (၅) ဥပါဒါန်တရား ၄-ပါး၊
- (၆) နိဝရဏတရား ၆-ပါး၊
- (၇) အနုသယတရား ၇-ပါး၊
- (၈) သံယောဇဉ်တရား ၁၀-ပါး၊
- (၉) ကိုလေသာတရား ၁၀-ပါး။

အာသဝေါတရား ၄-ပါး

အစဉ်အမြဲ မပြတ်မလပ် ယိုစီးနေသော တရားများကို အာသဝေါ(အာသဝ) တရားဟု ခေါ်သည်။ (၃၁)ဘုံ၌ ကျင်လည်နေကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် ရဟန္တာမဖြစ်မချင်း ဤအာသဝေါတရားများ ယိုစီးနေကြသည်။ တစ်နည်း အားဖြင့် စိမ်ရည်အိုးကြီးကို အာသဝေါ ဟုခေါ်၍ ယင်းစိမ်ရည်အိုးကြီးနှင့်တူ သောကြောင့်လည်း အာသဝေါခေါ်သည်။ စိမ်ရည်အိုးသည် စိမ်ရည်ခါး(ဂျိုး) များကပ်နေ၍ အယုဉ်ရနေပြီး နောက်ထပ် လောင်းထည့်သမျှ ကောက်ညှင်း ဆန်များ၊ ထန်းလျက်များ၊ ထန်းရည်များသည် စိမ်ရည်အဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲ သွားကြသည်။

မင်္ဂလာကံ ဖိုလ်ညွှတ်ဖြင့် ပယ်ရမည့်တရားများ

အလားတူပင် နေ့စဉ်တွေ့ကြုံနေရသော အာရုံငါးပါးအနက် မည်သည့်အာရုံ ကိုပင်တွေ့တွေ့ အာသဝတရားတို့၏ အာရုံအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားကြသည်။ မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်ဟူသော ဒွါရငါးခု၌ အာရုံငါးပါးတို့ ကျရောက်လာ သည့်အခါ ယင်း ဒွါရငါးခု၌ အာသဝ(အာသဝေါ)တရားများ ယိုစီးဖြစ်ပေါ် လာကြတော့သည်။ ယင်းအာသဝေါတရားတို့မှာ အောက်ပါ လေးပါးတို့ ဖြစ်ကြသည်—

- (၁) ကာမာသဝ = ကာမတဏှာများ ယိုစီးမှု၊
- (၂) ဘဝါသဝ = ဘဝတဏှာများ ယိုစီးမှု၊
- (၃) ဒိဋ္ဌာသဝ = ဒိဋ္ဌိအယူဝါဒများ ယိုစီးမှု၊
- (၄) အဝိဇ္ဇာသဝ = တွေ့ဝေမှိုက်မဲမှုအဝိဇ္ဇာ ယိုစီးမှု။

မျက်စိဖြင့် ရုပ်ဝတ္ထု (အဆင်းပျံ့ပါရုံ)ကို တွေ့မြင်ရသည့်အခါ ယိုစီးမှု (အာသဝ)များ ဖြစ်ပေါ်လာပုံမှာ ချောမောလှပ ပျိုမျစ်နုနယ်သော လိင်မတူ သူကို တွေ့မြင်ရာ၌ မျက်စိမှ သာယာမှု (ကာမတဏှာ)များ ယိုစီး၏။ သက်မဲ့ ပစ္စည်းဝတ္ထုများ၊ သက်ရှိသတ္တဝါများကို တွေ့မြင်ရာ၌ မိမိ၏ဘဝအတွက် အသုံး ချလိုမှု ဘဝတဏှာများ ယိုစီး၏။ ငါ၊ ငါ့စွာဟု မှတ်ယူသိမ်းပိုက်မှု ဒိဋ္ဌိ(ဒိဋ္ဌာသဝ) ယိုစီးလေ၏။ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း အနိစ္စသဘောနှင့် ဒုက္ခသဘော၊ အနတ္တ သဘောများ မထင်မြင်နိုင်၊ မဆင်ခြင်နိုင်အောင် တွေ့ဝေမှိုက်မဲမှု(အဝိဇ္ဇာသဝ) ယိုစီးလေသည်။

မော်တော်ကား အသစ်ကလေးကို တွေ့မြင်ရာ၌ လိုချင်တပ်မက်မှု၊ အပိုင် ရလိုမှု၊ သိမ်းပိုက်လိုမှု (ကာမတဏှာ=ကာမာသဝ) ယိုစီးလေ၏။ ထိုကားကို မိမိဘဝအတွက် အမြဲတမ်းအသုံးချလိုမှု (ဘဝတဏှာ=ဘဝါသဝ) ယိုစီးလေ၏။ (ငါပိုင်၊ ငါ့ကား)ဟု စွဲယူမှုဒိဋ္ဌိ (ဒိဋ္ဌာသဝ)ယိုစီးလေ၏။ ပစ္စည်းသင်္ခါရ၊ လူသင်္ခါရ အဖြစ်ကို မဆင်ခြင်နိုင်ဘဲ တွေ့ဝေမှိုက်မဲမှု (အဝိဇ္ဇာသဝ) ယိုစီးလေ၏။

ကြက်သားဟင်း၊ ဝက်သားဟင်း စသည့် စားကောင်း သောက်ဖွယ်ကို တွေ့မြင်ရာ၌ ထိုဟင်းလျာတို့ကို စားသောက်လိုမှု၊ အရသာ ခံလိုမှု၊ မျိုချလိုမှု၊ (ကာမတဏှာ=ကာမာသဝ)များ ယိုစီးလေ၏။ ထိုဟင်းလျာ စသည်တို့သည် မိမိဘဝ တည်မြဲရေးအတွက် လိုအပ်သည့်၊ ဘဝအတွက် တပ်မက်မှု(ဘဝတဏှာ= ဘဝါသဝ)ယိုစီးလေ၏။ ထိုဟင်းလျာ စသည်တို့ကို ငါပိုင်သည်၊ ငါရသည်၊ ငါ့စွာ ဟူ၍ စွဲယူမှုဒိဋ္ဌိ (ဒိဋ္ဌာသဝ) ယိုစီးလေ၏။ ထိုဟင်းလျာတို့၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်

သဘော၊ မမြဲသော အနိစ္စသဘောတို့ကို မမြင်နိုင်ဘဲ ပြင်းစွာ တွေ့ဝေမိုက်မဲမှု (အဝိဇ္ဇာသဝ)ယိုစီးလေ၏။

ဤသို့လျှင် အာရုံငါးပါးတို့သည် ဒွါရငါးပါးပေါက်သို့ ရောက်လာတိုင်း အာသဝေါ (အာသဝ)တရားများ ယိုစီးနေကြပုံကို အကျယ်ချဲ့၍ ဆင်ခြင်ရမည်။ ဤသို့ယိုစီးနေမှုသည် ယခုမှဖြစ်သည်မဟုတ်၊ တစ်ရက်၊ တစ်လ၊ တစ်နှစ်၊ တစ်ဘဝမျှသာ ကြာသေးသည်ဟု မမှတ်လင့်။ အစမထင်သော (အနမတဂ္ဂ) သံသရာမှ စတင်လာခဲ့သည်ဟု မှတ်ယူရမည်။ ဤသို့ ကြာမြင့်စွာသော ကာလမှစ၍ အထုံရနေသော အလျဉ်းရနေသော စိမ်ရည်အိုးကြီး (ချဉ်ဖတ်အိုးကြီး)နှင့် တူသောကြောင့် ဤတရားလေးပါးတို့ကို အာသဝေါ (အာသဝ)ဟူ၍ ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ဩဇာ ၄-ပါး

မြစ်များ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာများအတွင်း၌ ဝဲကြီးများ ဖြစ်ပေါ်နေတတ်သည်။ ယင်းဝဲကြီးသည် လူသတ္တဝါနှင့် လှေသင်္ဘောများကို အပြင်သို့ ထွက်မရအောင် ပြုလုပ်၍ နောက်ဆုံးတွင် အောက်သို့စုပ်ကာ နှစ်မြုပ်ပျက်ဆီးတတ်သောကြောင့် ကြောက်မက်ဖွယ်ရာ ဘေးကြီးဟု သတ်မှတ်ကြသည်။ ဝဲကို ပါဠိဘာသာဖြင့် ဩဇာဟုခေါ်ကြသည်။ ယင်းဝဲဩဇာနှင့် တူသောကြောင့် ဩဇာဟုအမည်ရသော တရားလေးပါးတို့ကို ဖော်ပြပါဦးမည်—

- (၁) ကာမောဇာ = ကာမ ဩဇာ = ကာမတဏှာ ဝဲ၊
- (၂) ဘဝေါဇာ = ဘဝ ဩဇာ = ဘဝတဏှာ ဝဲ၊
- (၃) ဒိဋ္ဌောဇာ = ဒိဋ္ဌိ ဩဇာ = သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ဝဲ၊
- (၄) အဝိဇ္ဇောဇာ = အဝိဇ္ဇာ ဩဇာ = တွေ့ဝေမိုက်မဲမှု ဝဲ။

ကာမတဏှာ ကာမဂုဏ်ဝဲအတွင်း ကျရောက်သွားပါက ရုန်းမထွက်နိုင်ဘဲ တဝဲလည်လည်ဖြစ်၍ နောက်ဆုံးတွင် စိုးစိုးမြုပ်ကာ ပျက်စီးခြင်းဖြင့် အဆုံးသတ်ခဲ့ကြရသည်။ ဘဝတည်မြဲရေးအတွက် ပညာကြိုးစားခြင်း၊ ဥစ္စာရှာမှီးခြင်း၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာ ထူးထူး နာဏာ တည်မြဲရေးအတွက် ကြိုးပမ်းခြင်း တည်းဟူသော ဘဝတဏှာ ဝဲအတွင်း၌ တဝဲလည်လည် မျောပါနေ၍ ရုန်းမထွက်နိုင်ဘဲ စိုးစိုးမြုပ်ကာ မပေါ်လာတော့ချေ။ ငါ ငါ့ဥစ္စာဟု ယင်မှတ်ကာ သိမ်းပိုက်မှု ဒိဋ္ဌိ ဝဲကြီးအတွင်း ကျရောက်သူသည် ရုန်းမထွက်နိုင်ဘဲ တဝဲလည်လည် မျောပါနေ၍ စိုးစိုးမြုပ်ကာ ပျက်စီးရလေတော့သည်။ မိမိဘဝကို လည်းကောင်း၊ ကာမဂုဏ် အာရုံတို့ကိုလည်းကောင်း မမြဲခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်း၊ အစိုးမရခြင်း သဘောကို မမြင်နိုင်ဘဲ

မင်္ဂလာဇာတိပုဒ်ဖြင့် ပယ်ရမည့်တရားများ

တွေဝေမိုက်မဲ့မှ အဝိဇ္ဇာ ဝဲကြီးအတွင်း ကျရောက်နေသူသည်လည်း ထိုဝိအတွင်း မှာပင် ပျက်စီးရတော့သည်။

ဤသို့ ကာမောသ စသော ဩသတရား လေးပါးတို့၏ ဝဲကြီးနှင့် ဘုပုံကို ဆင်ခြင်ရမည်။

ယောဂ ၄-ပါး

ခွဲမရ ခွဲမရအောင် ယှဉ်တွဲ ပူးကပ်တတ်သော သဘောကို ယောဂဟု ခေါ်သည်။ ယောဂလေးပါးတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်-

- (၁) ကာမယောဂ = ကာမတဏှာ ယှဉ်တွဲ ပူးကပ်မှု၊
- (၂) ဘဝယောဂ = ဘဝတဏှာ ယှဉ်တွဲ ပူးကပ်မှု၊
- (၃) ဒိဋ္ဌိယောဂ = သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ယှဉ်တွဲ ပူးကပ်မှု။
- (၄) အဝိဇ္ဇာယောဂ = မိုက်မဲတွေဝေမှုအဝိဇ္ဇာ ယှဉ်တွဲ ပူးကပ်မှု။

ကာမတဏှာသည် ကာမဂုဏ် အာရုံမှာ မခွဲနိုင် မခွဲရက် အမြဲယှဉ်တွဲ ပူးကပ် နေသည်။ ဘဝတဏှာသည် ဘဝရပ်တည်ရေး အထောက်အကူပြု ပစ္စည်းကို မခွဲနိုင် မခွဲရက် အမြဲယှဉ်တွဲ ပူးကပ်နေသည်။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိသည် ငါ့ငါ့ဥစ္စာဟု သတ်မှတ်ထားသော ခန္ဓာငါးပါး တည်းဟူသော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲမှ မခွဲနိုင် မခွဲရက် အမြဲယှဉ်တွဲ ပူးကပ်နေသည်။ အဝိဇ္ဇာသည် အမှန်ကို မသိဘဲ မိုက်မဲ တွေဝေစွာဖြင့် အာရုံငါးပါးကို အမြဲယှဉ်တွဲ ပူးကပ်နေသည်။

ဤပြဆိုခဲ့ပြီးသော အာသဝေါတရား လေးပါး၊ ဩသ လေးပါး၊ ယောဂ လေးပါးတို့မှာ တရားကိုယ်အားဖြင့် တဏှာလောဘ၊ ဒိဋ္ဌိနှင့် မောဟတို့ဖြစ်ကြ၍ တူညီကြသည်။ ယင်းတို့၏ အားစွမ်း သတ္တိအမျိုးမျိုး ရှိပုံကို ပေါ်လွင်စေခြင်းငှာ အမည်သုံးမျိုးဖြင့် ခွဲခြား ခေါ်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်သည်။

ဂန္ဓ ၄-ပါး

ချည်နှောင် ထုံးဖွဲ့ခြင်းကို ဂန္ဓဟု ခေါ်သည်။ ကြီးတစ်ချောင်းဖြင့် ရစ်ပတ်ရုံမှ ရစ်ပတ်ထားပါက ပြန်လည် ပြေထွက် သွားနိုင်သည်။ ပြုတ်ထွက် လွတ်ထွက် သွားနိုင်သည်။ ကြီးကို ချည်လိုက်သည့်အခါ ထုံးလိုက်သည့်အခါကျမှ ရုန်းထွက်၍ မရအောင် ခိုင်မြဲစွာ တုပ်နှောင်ပြီး ဖြစ်တော့သည်။ ထို့ကြောင့် ချည်နှောင် ထုံးဖွဲ့မှု(ဂန္ဓ)သည် ခိုင်မြဲသော အနှောင်အဖွဲ့ ဖြစ်သည်။ ယင်း အနှောင်အဖွဲ့ (ဂန္ဓ)နှင့် တူသော တရားလေးပါးတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်-

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

- (၁) အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထ = သူတစ်ပါး ပစ္စည်းကို မတရား ယူရန် ကြံစည်ကြိုးပမ်းမှု။
- (၂) ဗျာပါဒကာယဂန္ထ = သူတစ်ပါး ပျက်စီးစေရန် ကြံစည် ကြိုးပမ်းမှု။
- (၃) သီလဗ္ဗတပရာမာသကာယဂန္ထ = ခွေးအကျင့်၊ နွားအကျင့်ဖြင့် ကိလေသာ စင်ကြယ်သည်ဟု ယူဆမှု။
- (၄) ဣဒ္ဓိသစ္စာဘိနိဝေသကာယဂန္ထ = ဤလောကကို တန်ခိုးရှင်ကြီးက ဖန်ဆင်းသည်စသော ဤအယူ ဝါဒသာ မှန်သည်၊ အခြား အယူဝါဒ အားလုံး မှားသည်ဟု စွဲလမ်းမှု။

ဤတရားလေးပါးသည် သတ္တဝါတို့အား ရုပ်တရားနှင့် နာမ်တရားကို ပူးတွဲ ချည်နှောင် ထုံးဖွဲ့ပေးတတ်၏။ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝနှင့် အနာဂတ်ဘဝကို ပူးတွဲချည်နှောင် ထုံးဖွဲ့ပေးတတ်၏။

အဘိဇ္ဈာ အားကြီးသူသည် သူတစ်ပါးပစ္စည်းကို မတရားယူယူရန် လိမ်ညာ လှည့်ပတ်ယူရန် ကြံစည်ကြိုးပမ်းလျက် အကုသိုလ်ကံများကို ဆည်းပူးစုဆောင်း နေလေတော့သည်။ ဗျာပါဒ အားကြီးသူသည် သူတစ်ပါး ပျက်စီးရာ ပျက်စီး ကြောင်း ကြံစည်ကြိုးပမ်းလျက် အကုသိုလ်ကံများကို ဆည်းပူးဆောင်ရွက်နေ၏။ ထိုအကုသိုလ်ကံများသည် သံသရာမှ မလွတ်မြောက်စေရန် ကြီးကျယ်အား ကောင်းသော အနှောင်အဖွဲ့ (ဂန္ထ)များ ဖြစ်ကြသည်။

တိတ္ထိတို့သည် ခွေးကို အတုယူ၍ လေးဘက်သွား၏၊ ပြာပုံ၌ ဝပ်၏၊ အဝတ် မစည်း ကိုယ်လုံးတီးနေ၏၊ မြေကြီးပေါ်၌ ပုံကျွေးသော အစာကို လက်ဖြင့် မယူဘဲ ပါးစပ်ဖြင့် ထိုးဟပ်စား၏၊ ကျင်ကြီးကျင်ငယ်အမှုပြုရာ၌ ခွေးကဲ့သို့ပြု၏။ အလားတူပင် နွားအကျင့်ကို အတုယူ ကျင့်သူသည်လည်း ဦးခေါင်း၌ ချိုတူ တပ်လျက် လေးဘက်သွား၏၊ နွားစာကို စား၏၊ နွားကဲ့သို့ မြေကြီးပေါ်၌ လေးဘက်ပင်လျက် အိပ်၏၊ နွားနှင့်တူအောင် ကျင့်ကြံနေထိုင်၏။ အချို့သော တိတ္ထိများသည် လင်းနီနှင့် တူအောင် သစ်ပင်၌ ဇောက်ထိုးသွဲကာ ကျင့်ကြံ နေထိုင်ကြ၏။

မင်္ဂလာဇာတိ ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် ပယ်ရမည့်တရားများ

ဤသို့ ခွေးအကျင့် နွားအကျင့်ကို ကျင့်ရုံမျှဖြင့် ကိလေသာ ကုန်ခန်း၍ ကိလေသာ စင်ကြယ်သော ရဟန္တာများ ဖြစ်ကြလေပြီဟု ကျင့်ကြံသူ တိတ္ထိများ အနေဖြင့် ယုံကြည် ယူဆကြသည်။ နောက်လိုက် စာပည့်များကလည်း ထိုအတိုင်း ယုံကြည်ကြသည်။ ထိုကဲ့သို့ ယုံကြည်မှုသည် သံသရာမှ မလွတ်မြောက်နိုင်ရန် ကြီးမားသော အနှောင်အဖွဲ့(ဂန္ထ)ဖြစ်သည်။ ထိုအကျင့်၌ စွဲလမ်းကပ်ငြိ ချည်နှောင်ခံထားကြရသည်။

အချို့သော ပုထုဇဉ်များသည် အသက် ဝိညာဉ် လိပ်ပြာ (အတ္တကောင်၊ ငါကောင်) ရှိသည်၊ ယင်းသည် သေဆုံးပျက်စီးခြင်း မရှိ၊ ထာဝရ အမြဲတည်သည်၊ ထာဝရ အမြဲတည်နေသော ဖန်ဆင်းရှင်၊ တန်ခိုးရှင်ကြီး ရှိသည်ဟု ယူဆယုံကြည်ကြသည်။ (သဿတဒိဋ္ဌိ) အချို့သော ပုထုဇဉ်တို့သည် အတ္တဝါသည် သေလျှင် ပြတ်စဲ၏၊ အတိတ်ဘဝ မရှိ၊ အနာဂတ်ဘဝ မရှိ၊ ဤပစ္စုပ္ပန်တစ်ဘဝသာ ရှိသည်ဟု ယူဆယုံကြည်ကြသည် (ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ)။

ဤသို့ မိမိတို့ ယူဆယုံကြည်ထားသော အယူဝါဒ တစ်ခုသာလျှင် မှန်ကန်သည်၊ မိမိအယူဝါဒနှင့်မတူသော အခြားသော အယူဝါဒအားလုံး မှားသည်ဟု ယူဆသတ်မှတ်လိုက်သည်။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း မိမိအယူဝါဒ၌ မိမိဘာသာ ချည်နှောင်ထား၍ သံသရာမှ မလွတ်မြောက်နိုင်ချေ။ ဘဝအဆက်ဆက် တစ်ဘဝနှင့် တစ်ဘဝ ချည်နှောင် ထုံးဖွဲ့ထား၍ သံသရာ ကျင်လည်ရဦးမည် ဖြစ်သည်။

ဥပါဒါန် ၄-ပါး

ဖားသည် မြေကို မလွတ်တမ်း ကိုက်ခဲထားသကဲ့သို့ ကာမဂုဏ်အာရုံ များနှင့် ဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒများကို ခိုင်မြဲစွာ ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းယူငင်တတ်သော တရားများကို ဥပါဒါန်(ဥပါဒါန)ဟု ခေါ်ရသည်။ (ဥပ+အာ+ဒါန=စွဲမြဲစွာ ပြင်းထန်စွာယူခြင်း) ထိုဥပါဒါန်လေးပါးတို့မှာ—

- (၁) ကာမုပါဒါန်=ကာမ+ဥပါဒါန်=ကာမအာရုံ တို့၌ ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းမှု၊
- (၂) ဒိဋ္ဌုပါဒါန်=ဒိဋ္ဌိ+ဥပါဒါန်=အယူဝါဒ၌ ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းမှု၊
- (၃) သီလဗ္ဗတုပါဒါန် = သီလ+ဝတ+ဥပါဒါန် = ခွေးအကျင့်၊ နွားအကျင့်ကို ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းမှု၊
- (၄) အတ္တဝါဒုပါဒါန်=အတ္တဝါဒ+ဥပါဒါန်=ငါကောင်(အတ္တ) ရှိသည် ဟု ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းမှု။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ကာမဂုဏ်အာရုံ ငါးပါးတို့၌ မလွတ်နိုင်အောင် စွဲလမ်းမှုမှာ သိသာ ထင်ရှားလေပြီ။ သဏတဒိဋ္ဌိ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ အာရုံသော ၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒများကို ယုံကြည်သူသည်လည်း မိမိအယူဝါဒကို မစွန့်လွှတ်နိုင်။ ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းနေသည်။ ခွေးအကျင့်၊ နွားအကျင့် စသည်ကို ကျင့်သူသည်လည်း ကောင်း၊ ထိုသို့ကျင့်သူများအား ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သူ တပည့်သည်လည်း ကောင်း၊ ထိုခွေးအကျင့်၊ နွားအကျင့်၊ လင်းဒို့အကျင့် စသည်တို့ကို ကျင့်ရုံ မျှဖြင့် ကိလေသာမှ စင်ကြယ်သည်ဟု ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းနေကြသည်။

ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဉ်ဟူသော ခန္ဓာငါးပါး တို့သည် အမြဲတည်သော ငါးဖြစ်သည်။ အတ္တဖြစ်သည်ဟု ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းကြသည်။ ဤတရားလေးပါးတို့သည် မစွန့်လွှတ်နိုင်လောက်အောင် ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းသည့်အဆင့်သို့ ရောက်သောအခါ ဥပါဒါန်ဟု အမည်တွင်လေတော့သည်။

နိဝရဏ ၆-ပါး

ဒါန သီလ ကုသိုလ်စိတ်နှင့် ဈာန်သမာဓိ ကုသိုလ်စိတ်တို့ ဖြစ်ပေါ်ခွင့် မရအောင် မဖြစ်နိုင်အောင် တားဆီးပိတ်ဆို့ တတ်သော တရားများကို နိဝရဏဟု ခေါ်သည်။ နိဝရဏခြောက်ပါးတို့မှာ—

- (၁) ကာမစွန့်နိဝရဏ = ကာမအလိုဆန္ဒ အတားအဆီး၊
- (၂) ဗျာပါဒနိဝရဏ = အမျက်ဒေါသ အတားအဆီး၊
- (၃) ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏ = ထိုင်းမိုင်းငိုက်မျဉ်းမှု အတားအဆီး၊
- (၄) ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏ = မငြိမ်မသက် လှုပ်လက် ချောက်ချားမှု အတားအဆီး၊
- (၅) ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ = သို့လော သို့လော တွေးတောမှု သံသယ အတားအဆီး၊
- (၆) အဝိဇ္ဇာနိဝရဏ = မှိုက်မဲတွေဝေမှု အတားအဆီး—
တို့ဖြစ်သည်။

ဤနိဝရဏများ အကြောင်းကို ဤကျမ်းစာ(ဒုတိယပုဒ်) မာမျက်နာ (၄၇)၌ ရှင်းလင်းရေးသားပြီး ဖြစ်သည်။

မင်္ဂလာတော် ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့် ပယ်ရမည့်တရားများ

အနုသယ ၇-ပါး

အကြိမ်ကြိမ် အထပ်ထပ် ဖြစ်တတ်သော တရားများကို အနုသယ ဟု ခေါ်၏။ အိမ်ရှင်သည် အလုပ်ကိစ္စရှိ၍ အခြားတစ်နေရာသို့ ခေတ္တခဏ သွားသော်လည်း ကိစ္စပြီးသောအခါ မိမိအိမ်သို့ ပြန်လာ၍ အိမ်မှာအမြဲ နေ၏။ ထိုအိမ်သို့ အခြားသူများ ခေတ္တခဏ အလည်အပတ် လာကြသော်လည်း အမြဲ မနေ၊ ကိစ္စပြီးစီးပါက ပြန်သွားကြ၏။ အိမ်ရှင်သာလျှင် ထိုအိမ်၌ အမြဲနေ၏။ ထိုအတူ ဤအနုသယတရား ခုနစ်ပါးတို့သည် သတ္တဝါ၏ သန္တာန်၌ အမြဲမပြတ် အဖန်ဖန် ဖြစ်လေ့ဖြစ်ထရှိသောကြောင့် အမြဲကိန်းအောင်းသည် (အနုသယ) ဟု ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ မဂ်ဖြင့် မပယ်ရသေးသဖြင့် အကြောင်းတိုက်ဆိုင်လဒ်ပါ က ဖြစ်ပေါ်ရန် သေချာလှပေသည်။ ထို့ကြောင့် အနုသယကို ဖြစ်ရန် အလား အလာရှိသော စွမ်းအားကြီးသော တရားဟု ဆိုလိုသည်။ ယင်းအနုသယ ခုနစ်ပါးတို့မှာ—

- (၁) ကာမရာဂါနုသယ = အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော ကာမ တဏှာ၊
- (၂) ဘဝရာဂါနုသယ = အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော ဘဝ တဏှာ၊
- (၃) ပဋိသန္ဓာနုသယ = အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော အမျက် ဒေါသ၊
- (၄) မာနာနုသယ = အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော မာန၊
- (၅) ဒိဋ္ဌာနုသယ = အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော ဒိဋ္ဌိ၊
- (၆) ဝိစိကိစ္ဆာနုသယ = အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော ဝိစိကိစ္ဆာ၊
- (၇) အဝိဇ္ဇာနုသယ = အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော အဝိဇ္ဇာ—
တို့ဖြစ်သည်။

ဤအနုသယ ခုနစ်ပါးအနက် အမှတ်စဉ် (၁)နှင့် (၂)သည် လောဘ၊ စေတသိက် တစ်ခုတည်းသာဖြစ်၍ တရားကိုယ်အားဖြင့် အနုသယ (၆)ပါးသာ ရှိသည်။ ယင်း အနုသယ ခြောက်ပါး၌ ထိနာ၊ ဥဒ္ဒစ္စ၊ အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပ ဤတရား(၄)ပါး ပေါင်းထည့်ပါက ကိလေသာ (၁၀)ပါး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဤအနုသယ ခုနစ်ပါးတို့ကို ကိလေသာ ဟုလည်း ခေါ်ဆိုနိုင်၏။

သံယောဇဉ် ၁၀-ပါး

ခိုင်မြဲသော နှောင်ကြိုးကို သံယောဇဉ်ဟု ခေါ်သည်။ ဥပမာ-နွား တစ်ကောင်ကို ကြိုးရှည်ရှည်ဖြင့် ချည်ထား၏ (လှန်ထား၏)။ မလိုသည့်အခါ ကြိုးကို လျှော့ပေးထား၏။ နှောင်ကြိုးရိုမှန်း မသိသာချေ။ ကြိုးကို လိုသလို ဆွဲလိုက် ငင်လိုက် တင်းလိုက် လျှော့လိုက် ပြုလုပ်သည်။ ထိုအခါ နှောင်ကြိုး ဆွဲငင်ရာသို့ ထိန်းနား လိုက်ပါရတော့သည်။ အလားတူပင် သတ္တဝါတို့ကို နှောင်မွှဲ ထားသော တရားများကို သံယောဇဉ်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ သံယောဇဉ် (၁၀)ပါး ကို ရေတွက်ရာ၌ သုတ္တန်နည်း၊ အဘိဓမ္မာနည်း ဟူ၍ (၂)မျိုး ကွဲပြားသည်။

သုတ္တန်နည်း

အဘိဓမ္မာနည်း

(၁) ကာမရာဂ သံယောဇဉ်	(၁) ကာမရာဂ သံယောဇဉ်
(၂) ရူပရာဂ သံယောဇဉ်	(၂) ဘဝရာဂ သံယောဇဉ်
(၃) အရူပရာဂ သံယောဇဉ်	
(၄) ပဋိစ္စ သံယောဇဉ်	(၃) ပဋိစ္စ သံယောဇဉ်
(၅) မာန သံယောဇဉ်	(၄) မာန သံယောဇဉ်
(၆) ဒိဋ္ဌိ သံယောဇဉ်	(၅) ဒိဋ္ဌိ သံယောဇဉ်
(၇) သီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇဉ်	(၆) သီလဗ္ဗတပရာမာသသံယောဇဉ်
(၈) ဝိစိကိစ္ဆာ သံယောဇဉ်	(၇) ဝိစိကိစ္ဆာ သံယောဇဉ်
(၉) ဥဒ္ဓစ္စ သံယောဇဉ်	(၈) ဣဏ္ဍာ သံယောဇဉ်
	(၉) မစ္ဆရိယ သံယောဇဉ်
(၁၀) အဝိဇ္ဇာ သံယောဇဉ်	(၁၀) အဝိဇ္ဇာ သံယောဇဉ်

သုတ္တန်နည်း၌ ရူပရာဂနှင့် အရူပရာဂကို အဘိဓမ္မာနည်း၌ ဘဝရာဂအဖြစ် တစ်ခုတည်း ပေါင်း၍ ပြထားသည်။ တစ်ဖန် သုတ္တန်နည်း၌ ဥဒ္ဓစ္စသံယောဇဉ်ကို အဘိဓမ္မာနည်း၌ ဖြုတ်ပယ်၍ ဣဏ္ဍာနှင့် မစ္ဆရိယတရား နှစ်ပါးတို့ကို ထည့်သွင်း ရေတွက်ထားသည်။ ဤတရားများအကြောင်းကို အခြားနေရာများ၌ အသီးသီး ရှင်းပြခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ဤ၌ ထပ်မံ မရေးတော့ပြီ။

မင်္ဂလာတော် ဖိုလ်ညွတ်ဖြင့် ပယ်ရမည့်တရားများ

ကိုလေသာ ၁၀-ပါး

စိတ်ကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော ညစ်ညူးစေတတ်သော တရားများကို ကိလေသာ ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ ကိလေသာအညစ်အကြေးများကို ပယ်ရှားနိုင် လောအခါ စိတ်သည် ဖြူငင်သွားသည်။ ထိုစိတ်၏ အညစ်အကြေး(ကိလေသာ) (၁၀)ပါးတို့မှာ—

- (၁) ယောဘကိလေသာ=လိုချင် တပ်မက်မှု၊
- (၂) ဒေါသကိလေသာ=ပြစ်မှား ဖျက်ဆီးမှု၊
- (၃) မောဟကိလေသာ=မိုက်မဲ တော့စေမှု၊
- (၄) မာနကိလေသာ=မောက်မာ ဝင့်ကြားမှု၊ အထင်ကြီးမှု၊
- (၅) ဝိဒ္ဓိကိလေသာ=ငါကောင် အတ္တဒကောင် ရှိသည်ဟု ယူဆမှု၊
- (၆) ဝိစိကိစ္ဆာကိလေသာ=ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ စသည်တို့၌ သံသယရှိမှု၊
- (၇) ထိနကိလေသာ=စိတ်လေးလံ ဆိုင်းမှိုင်းမှု၊
- (၈) ဉဒ္ဓစ္စကိလေသာ=စိတ်ပျံ့လွင့်မှု၊ စိတ်မငြိမ်မသက်မှု၊
- (၉) အဟိရိကကိလေသာ=အရှက်မရှိမှု၊
- (၁၀) အနောက္ကပ္ပကိလေသာ=ပစ္စုပ္ပန် သံသရာဘေးကို မကြောက်မှု။

ကိလေသာ အဆင့် သုံးဆင့် ခွဲခြားခြင်း

ကိလေသာဆယ်ပါးတို့ကို—

- (၁) ဝိတိက္ကမကိလေသာ၊
- (၂) ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ၊
- (၃) အနုဘယကိလေသာ—

ဟူ၍ အဆင့် သုံးဆင့် ခွဲခြား ပြဆိုလေ့ရှိကြသည်။

ဝိတိက္ကမကိလေသာ

ကာယကံမြောက် ဝစီကံမြောက် ကျူးလွန်မှု ဖြစ်ပွားသော ကိလေသာတို့ကို ဝိတိက္ကမကိလေသာ ဟု ခေါ်၏။ (ဝိတိက္ကမ=ကျူးလွန်ခြင်း) လောဘ ဒေါသ မောဟ မာန ဒိဋ္ဌိတို့ကို အခြေခံ၍ သတ်ဖြတ် ညှဉ်းပန်းမှု၊ ခိုးဝှက် လုယက်မှု၊ ကာမဂုဏ်၌ မှားယွင်းမှု၊ လိမ္မလည် ပြောဆိုမှု၊ ကုန်းတိုက် ပြောဆိုမှု၊ ဆဲရေး ကြိမ်းမောင်းမှု၊ ပြိန်ဖျင်းစကားပြောဆိုမှုများကို ပြုလုပ်ကျူးလွန်စေသော ကိလေသာတရားဆိုးများကို ဝိတိက္ကမကိလေသာ ဟု ခေါ်၏။ ဤကိလေသာကို သီလစောင့်ထိန်းမှု ကာမာဝစရကုသိုလ်က တဒဂ်ပဟာန်ဖြင့် ပယ်၏။

ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ

ကာယကံမြောက် ဝစီကံမြောက် ကျူးလွန်ခြင်း မရှိ၊ မနောကံ စိတ်တင်း၌ သာ ကြံစည်ရုံသာ ကြံစည် စိတ်ကူးခြင်းကို ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာဟု ခေါ်၏။ (ပရိ=လက်ဝန်းကျင်+ဥဋ္ဌာန=ထကြွခြင်း)

ယခင် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဒုစရိုက်အမှုများကို ပြုလုပ်ရန် ကြံစည် စိတ်ကူးမှု အဆင့်၌သာ ရပ်နေသည့် လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိ စသည်တို့ကို ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ ဟု ခေါ်၏။ ဤကိလေသာများကို အပ္ပနာသမာဓိ ဟူသော ဥပ အဗ္ဗပဇာန်ကုသိုလ်က ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်ဖြင့် ပယ်၏။

အနုသယကိလေသာ

အနုသယကိလေသာမှာမူ ကာယကံမြောက် ဝစီကံမြောက် ကျူးလွန်ရန် မဆိုထားဘိ၊ စိတ်ကူးအဆင့်မျှ (မနောကံ အဖြစ်သို့မျှ) မရောက်သေးသော ကိလေသာ အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။

ထင်ရှားစေဦးအံ့၊ လောဘ ဒေါသ မာန စသော ကိလေသာတရားများ သည် အမြဲတမ်း ဖြစ်နေသည် မဟုတ်။ လောဘဖြစ်ခိုက်၌ ဒေါသ မဖြစ်၊ ဒေါသ ဖြစ်ခိုက်၌ လောဘ မဖြစ်၊ မာန မဖြစ်။ မာန ဖြစ်ခိုက်၌ ဒိဋ္ဌိမဖြစ်၊ ဒိဋ္ဌိဖြစ်ခိုက်၌ မာန မဖြစ်။ ထို့ပြင် ကျွန်ုပ်တို့ အိပ်မောကျနေစဉ် အခိုက်၌ လောဘလည်း မဖြစ်၊ ဒေါသ မောဟ မာန ဒိဋ္ဌိ စသည်တို့လည်း ဖြစ်ပေါ်ခြင်း မရှိချေ။ အလားတူပင် ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်နေသော ဗြဟ္မာ့ကြီးများမှာ သူ၏သက်တမ်း တစ်လျှောက် ကမ္ဘာငါးရာ ကမ္ဘာတစ်ထောင်ကြာအောင် ကမမုဂ မဖြစ်ချေ။ ဒေါသ မဖြစ်ချေ၊ ဗြဟ္မာ့ဘုံသည် ထိုကာမဒုဂနှင့် ဒေါသတို့ ဖြစ်ရာဘုံဌာန မဟုတ်သေးကြောင့်တည်း။

မင်္ဂလာန် ဖိုလ်ညာဏ်ဖြင့် ပယ်ရမည့်တရားများ

သို့တော့ ထိုအိပ်ပျော်နေသူမှာ လောစာ ဒေါသ မောဟ မာန ဒိဋ္ဌိ စသည်တို့ ကင်းစင်ပြီလော၊ မရှိတော့ပြီလော၊ တစ်ချိန်ချိန်မှာ မဖြစ်တော့ပြီလော၊ ရူပ အရူပဗြဟ္မာကြီးများမှာ ကာမရာဂနှင့် ဒေါသတရားများ အပြီးအပိုင် ကင်းစင်ပြီလော၊ နောင်တစ်ချိန်ချိန်မှာ မဖြစ်တော့ပြီလော ဟု မေးငြားအံ့၊ မပယ်ရသေးသဖြင့် ထိုလောဘ စသည်တို့ ရှိသေးသည်ဟု ဖြေဆိုရမည်။ အကြောင်းညီညွတ်ပါက ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ ခန္ဓာအစဉ် (သန္တာန်)၌ ထိုလောဘ ဒေါသ စသည်တို့ ဖြစ်ကြလိမ့်ဦးမည်ဖြစ်၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှာ လောဘ ဒေါသ စသည်တို့ ရှိသေးသည်ဟု မှတ်ရမည်။

ထိုကဲ့သို့ အကြောင်းညီညွတ်လျှင် ဖြစ်ပေါ်တတ်သော အကုသိုလ်တရား များကို အနုသယကိလေသာ ဟု ခေါ်ပါက ကိလေသာဟု အမည်မခံရသော ဣဿာ၊ မစ္စရိယံ၊ ကုတ္တုစွနှင့် မိဒ္ဓစေတသိက်တို့ကိုမူ အဘယ့်ကြောင့် အနုသယ ကိလေသာ ဟု မခေါ်ဆိုရသနည်း။ ယင်း ဣဿာ စသော တရားလေးပါး၊ တို့သည် ရံခါရံခါသာ ဖြစ်သည်။ အမြဲတစေ ကြိမ်ဖန်များစွာ ဖြစ်ခြင်းမရှိသော ကြောင့် အနုသယကိလေသာ ဟု မခေါ်ထိုက်ချေ။

အနုသယကိလေသာ၌ ဥပါဒ် ၌ ဘင် ရှိသလော

အနုသယကိလေသာ၌ ပစ္စုပ္ပန်အဖြစ်သို့ ရောက်လာပါက ဥပါဒ် ၌ ဘင်ဟူသော ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ရှိသည်သာ ဖြစ်၏။ ယင်းသည် စိတ္တသမ္ပယုတ္တမ္မ ဖြစ်၍ စိတ်နှင့်ယှဉ်တွဲလျက် ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ရှိသည်ဟု ကထာဝတ္ထုပါဠိတော်၌ ပြဆို ထား၏။ သတ္တဝါတစ်စုံတစ်ယောက်၏ နာမ်နွေအစဉ် (နာမကာယသန္တတိ) ဖြစ်စဉ်ကြီး၌ ကာမရာဂါနုသယ စသော အနုသယကိလေသာတို့သည် မပယ်ရ သေးသည်ဖြစ်၍ တစ်ချိန်ချိန် တစ်ခါခါတွင် ဖြစ်ပေါ်လာဦးမည် ဖြစ်ခွင့်ရှိသေး သည်ဟု ဆိုရမည်။

လူတစ်ဦးသည် မိမိငွေများကို ဘဏ်၌ အပ်ထား၏။ သူတစ်ပါးထံ ချေးငှား အကြွေးပေးထား၏။ ထိုသူမှာ လက်ထဲ၌ ငွေ လုံးဝ မရှိချေ။ ထိုသို့ လက်ထဲ၌ ငွေမရှိသည့်အတွက် ထိုသူကို ငွေမရှိသူ ဟု မခေါ်ဆိုနိုင်။ လိုချင်သည့်အချိန် ငွေရလာနိုင်သောကြောင့် ငွေရှိသူဟူ၍သာ ခေါ်ဆိုရပေလိမ့်မည်။

ဤအနုသယကိလေသာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အနုသယကိလေသာမှာ ဥပါဒ် ၌ ဘင် မရှိသေး၊ မဖြစ်သေးခြင်းသည် ငုပ်လျှိုးနေသော စွမ်းသတ္တိ ဖြစ်သည် ဟု သဏ္ဍတ ဝါဒ အတွေးအခေါ်သို့ ရောက်ရှိသွားတတ်သည်။ အနုသယကိလေသာသည် အခြားသော စေတသိက်များနည်းတူ သာလျှင် ကေုပ္ပါဒ၊ ကေနိရောဓ၊ ကောလမ္မဏ ဖြစ်သည် ဟု သတိပြုသင့်ကြပေသည်။

အခန်း (၁၅)

ဗောဓိပက္ခိယတရား (၃၇) ပါး

အရိယာမဂ် ရရာကြောင်း ဝိပဿနာဘာဝနာပွားနည်းများ အကြောင်းနှင့် အရိယာမဂ်ဖြစ်ပေါ်ပုံများကို ချွင်းလင်းဖော်ပြခဲ့လေပြီ။ ယခုအခါ ယင်းအရိယာမဂ်၏ ရှေ့တော်ပြေး ဖြစ်ပေါ်လာမည့် တရားများ၊ ယင်းအရိယာမဂ်၏ အဖော်အပေါင်းအသင်းများကို ပြဆိုပါဦးအံ့။

အရိယာမဂ်၏ ဘက်တော်သား အရိယာမဂ်၏ အဖော်များ၊ အပေါင်းအသင်းများကို ဗောဓိပက္ခိယတရားဟု ခေါ်ရ၏။ (ဗောဓိ=အရိယာမဂ်ဉာဏ်+ပက္ခိယ=အပေါင်းအဖော်များ၊ ဘက်တော်သားများ) ယင်း ဗောဓိပက္ခိယ တရားများမှာ အောက်ပါအတိုင်း (၃၇)ပါးရှိ၏—

- (၁) သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါး
 - (၂) သမ္ပပ္ပဓာန် ၄-ပါး
 - (၃) ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါး
 - (၄) ဣဇန္တ ၅-ပါး
 - (၅) ဇိုလ် ၅-ပါး
 - (၆) ဗောဋ္ဌင် ၇-ပါး
 - (၇) မဂ္ဂင် ၈-ပါး
-
- စုစုပေါင်း ၃၇-ပါး

သတိပဋ္ဌာန် ၄-ပါး

အမြဲဆင်ခြင် အောက်ဗေဒမှုကို သတိယူ ခေါ်သည်။ ယင်းသတိ၏ တည်ရာအာရုံကို သတိပဋ္ဌာန်=သတိပဋ္ဌာန်ဟု ခေါ်သည်။ (သတိ=ဆင်ခြင်အောက်ဗေဒမှု+ပဋ္ဌာန်=တည်ရာအာရုံ) သတိပဋ္ဌာန် လေးပါးတို့မှာ—

- (၁) ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်=ထွက်သက်ဝင်စက်၊ ဆံပင်စသော ကာယကို ဆင်ခြင်ရှုမှတ်ခြင်း။
- (၂) ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်=ခံစားမှု ဝေဒနာတို့ကို ဆင်ခြင်ရှုမှတ်ခြင်း။

ဗောဓိပက္ခိယတရား (၃၇)ပါး

(၃) စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်=စိတ်၏မမြဲခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်းကို ဆင်ခြင်ရှုမှတ်ခြင်း၊

(၄) ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်=သညာ သင်္ခါရတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို ဆင်ခြင်ရှုမှတ်ခြင်း-

ယင်းသတိပဋ္ဌာန်လေးပါး ဆင်ခြင်ပွားများအားထုတ်နည်းကိုပြဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

သမ္ဗုဒ္ဓဓာန် ၄-ပါး

မှန်ကန်စွာအားထုတ်ခြင်းကို သမ္ဗုဒ္ဓဓာန်ဟုခေါ်သည်။ (သမ္ဗု=မှန်ကန်သော+ပဓာန=အားထုတ်ခြင်း) သမ္ဗုဒ္ဓဓာန် လေးပါးတို့မှာ-

(၁) မြစ်ဖူးပြီးသော အကုသိုလ်အမှုတို့ကို နောင်တင်ဖန် မပြုလုပ် မိစေရန်အားထုတ်၍ စောင့်စည်းခြင်း၊

(၂) မမြစ်ဖူးသေးသော အကုသိုလ်အမှုတို့ကို အသစ်တစ်ဖန် မပြုလုပ် မိစေရန်အားထုတ်၍ စောင့်စည်းခြင်း၊

(၃) မမြစ်ဖူးသေးသော ကုသိုလ်အမှုတို့ကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ အားထုတ်ခြင်း၊

(၄) မြစ်ဖူးပြီးသော ကုသိုလ်အမှုတို့ကို တိုးပွားများပြားစေရန် ထပ်ကာထပ်ကာ အားထုတ်ခြင်း-

တို့ဖြစ်ကြသည်။

ယင်းသမ္ဗုဒ္ဓဓာန်လေးပါးတို့သည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဝိရိယစေတနာသိက် တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်သည်။

အကုသိုလ်တရားများ မဖြစ်အောင် အားထုတ်ခြင်းဆိုသည်မှာ အကုသိုလ်မှု မပြုမိအောင် စောင့်စည်းခြင်း၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတို့၌ စိတ်ဓာတ်အင်အား ခိုင်မာစွာ ထားရှိမှုဖြစ်သည်။

ပျင်းရိခြင်းသည် ဝိရိယ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။ ပျင်းရိသူမှာ ဝိရိယ မဖြစ်နိုင်။ စွမ်းအားကြီးမားသော ကုသိုလ်ဝိရိယကို သမ္ဗုဒ္ဓဓာန်ဟု ခေါ်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ သမ္ဗုဒ္ဓဓာန်အမည်ရသော ကုသိုလ်ဝိရိယဓာတ်အား ကောင်းလာပါက အလုပ် မအားလပ်ဘဲ၊ အိပ်ချင်မှု၊ အိပ်ရေးမဝမှု၊ ကိုယ်ကာယ နှမ်းနယ်မှု စသော အကြောင်းပြချက်များကို လုံးဝ လက်မခံဘဲ အချိန်မှန်မှန် ဘုရားရှိခိုးနိုင်သည်။ ဘုရားကို ဆွမ်း၊ ရေချမ်း၊ ပန်း၊ ဆီမီး အချိန်မှန်မှန် ဆက်ကပ်နိုင်သည်။

အိပ်ရာဝင် အိပ်ရာထ ရတနာသုံးပါးဝတ်၊ မိဘဝတ်၊ ခုရာဝတ်များကို ပြုလုပ်ရန် ဝန်မလေးချေ။ ထိုမှတစ်ဆင့်တက်၍ သမထဘာဝနာ၊ ဝိပဿနာဘာဝနာများ လုံ့လကြိုးကုတ် အားထုတ်မှု ပြုလုပ်နိုင်တော့သည်။

သမ္ဗုဒ္ဓာန်ဝိရိယ မရှိပါက ဖော်ပြပါ ဒါနု၊ သီလ၊ ဘာဝနာကုသိုလ် အမှုများ ပြုလုပ်ရန် တွန့်ဆုတ်နေမည်။ အကြောင်းအမျိုးမျိုးပြလျက် အချိန်ရွှေ့နေပေလိမ့်မည်။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်မှာ သမ္ဗုဒ္ဓာန် ဝိရိယ မဖြစ်ပေါ်သေး၊ ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇-ပါး၌ အကျိုးဝင်သော သမ္ဗုဒ္ဓာန်ဝိရိယ လေးမျိုး မဖြစ်သေးဟု မှတ်ယူရမည်။

ဣဒ္ဓိပါဒ် ၄-ပါး

လိုအပ်သော အလုပ်ကိစ္စ လုပ်ငန်းဆောင်တာ ပြီးမြောက်မှုကို ဣဒ္ဓိဟု ခေါ်သည်။

သာမန်လူသားတို့ မဆောင်ရွက်နိုင်သော ထူးဆန်းအံ့ဩဖွယ် အလုပ်များကို ပြုလုပ်နိုင်မှုကို မြန်မာလို “တန်ခိုး” ပါဠိလို “ဣဒ္ဓိ” ဟု ခေါ်သည်။ ယင်း တန်ခိုး ဣဒ္ဓိတို့ကို ဣဒ္ဓိဝိမ အဘိညာဉ် အခန်း၌ ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

တန်ခိုး(ဣဒ္ဓိ)၏ အခြေခံတရားများကို ဣဒ္ဓိပါဒ်=ဣဒ္ဓိပါဒ်ဟု ခေါ်ကြသည်။ (ဣဒ္ဓိ=တန်ခိုး+ပါဒ်=အခြေခံ) ဣဒ္ဓိပါဒ်လေးပါးတို့မှာ—

- (၁) ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒ်=တောင့်တမှု ဆန္ဒ၊
- (၂) ဝီရိယိဒ္ဓိပါဒ်=အားထုတ်မှု ဝီရိယ၊
- (၃) စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်=သိမှု စိတ်၊
- (၄) ဝိမံသိဒ္ဓိပါဒ်=ညာဏ်ပညာ—

တို့ဖြစ်သည်။

ဤတရားလေးပါးတို့သည် တန်ခိုးဣဒ္ဓိကို ရရှိနိုင်ရန် ပွားများရမည့် အခြေခံ တရားများ ဖြစ်ကြသည်။

ဒါနု၊ သီလ၊ ဘာဝနာကုသိုလ်အမှု ပြုလိုသောဆန္ဒကို ပြင်းထန်စေရမည်။ အားကြီးစေရမည်။ ဝိပဿနာတရား ရှုမြင်လိုသောဆန္ဒ၊ ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ် ရလိုသော ဆန္ဒ၊ နိဗ္ဗာန်ကို ရောက်လို ရလိုသောဆန္ဒ ပြင်းပြရမည်။ ဆန္ဒပြင်းပြ ဆန္ဒ အားကောင်းမှသာလျှင် တန်ခိုး၏အခြေခံ ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒ် ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့်

ဗောဓိပက္ခိယတရား (၃၇)ပါး

ကုသိုလ်ဆန္ဒကို အားပေးအားမြှောက် ပြုရမည်။ ကုသိုလ်ဆန္ဒ ထက်သန်အောင် ကြောင့်ကြစိုက်ရမည်။ အားထုတ်ရမည်။

ဒါနု၊ သီလ၊ ဘာဝနာ ကုသိုလ်အမှု ပြုလုပ်ရန် အင်အားကောင်းသော လုံ့လဝီရိယသည် စီရိယိဒ္ဓိပါဒ် မည်၏။ အကြောင်းပြချက်အမျိုးမျိုးဖြင့်ကုသိုလ် အမှု မပြုနိုင်ရန် တားဆီးနှောင့်ယှက် ဟန့်တားတတ်သော ပျင်းရိမှုကို နှိမ်နင်း လွှမ်းမိုးနိုင်သော စီရိယသည် စီရိယိဒ္ဓိပါဒ် မည်၏။

ဒါနု၊ သီလ၊ ဘာဝနာ ကုသိုလ်အမှုများ ပြုလုပ်ရန် စိတ်ထက်သန်မှု၊ စိတ် တက်ကြွမှု၊ စိတ်အားကောင်းမှုသည် စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ် မည်၏။

သမထဘာဝနာ ဝိပဿနာဘာဝနာအမှုတို့ကို အကျိုးအပြစ် ခွဲခြမ်းဝေဖန် သိတတ်သော စွမ်းအားကြီးမားသော ဉာဏ်ပညာသည် ဝိမိသိဒ္ဓိပါဒ် မည်၏။

ဆန္ဒသည်လည်းကောင်း၊ ဝီရိယသည်လည်းကောင်း၊ စိတ်သည်လည်းကောင်း၊ ပညာဉာဏ်သည်လည်းကောင်း ဤတရားလေးပါးတို့ ထုကည်ကြီးမား စွမ်းအား ထက်မြက်လာသောအခါ သမထဘာဝနာ ဝိပဿနာဘာဝနာ အားထုတ်မှု များသည် စိတ်ထင်တိုင်း ပေါက်ရောက် အောင်မြင်လေတော့သည်။ တန်ခိုး ကြီးမားလာတော့သည်။

ဣန္ဒြေ ၅-ပါး

အစိုးရသော သဘောကို ဣန္ဒြေဟု ခေါ်သည်။ အစိုးရသူသည် အခြားသူ တို့ကို မိမိအလိုသို့ လိုက်စေနိုင်၏။ မိမိနှင့် ဖြစ်ဖော်ဖြစ်ဖက်၊ ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက် တရားအပေါင်းတို့ကို မိမိအလိုသို့ လိုက်စေနိုင်၏။ ထို တရားအပေါင်းတို့ကို လွှမ်းမိုးနိုင်၏။ (ဣန္ဒြိယ=ဣန္ဒြေ=အစိုးရခြင်း၊ လွှမ်းမိုးခြင်း၊ အလိုသို့ လိုက်စေ နိုင်ခြင်း)

ဣန္ဒြေ အမည်ရသော ဗောဓိပက္ခိယတရား ငါးပါးတို့မှာ—

- (၁) သဒ္ဓိဇ္ဇေ=ယုံကြည်မှု၌ ပိုင်စိုးခြင်း၊
- (၂) ဝီရိယိဇ္ဇေ=အားထုတ်မှု၌ ပိုင်စိုးခြင်း၊
- (၃) သတိဇ္ဇေ=ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု၌ ပိုင်စိုးခြင်း၊
- (၄) သမာဓိဇ္ဇေ=တည်ကြည်မှု၌ ပိုင်စိုးခြင်း၊
- (၅) ပညိဇ္ဇေ=ဉာဏ်ပညာ၌ ပိုင်စိုးခြင်း—

တို့ ဖြစ်သည်။

ငိပဿနာဘာဝနာကို ပြင်းထန်သော သမ္ပပ္ပဓာန်ဝိရိယဖြင့် အားထုတ်၍
 ဣန္ဒြိယစိလေးပါးဖြင့် အားပေးချီးမြှောက် ယောက်ပုံလာသောအခါ ယုံကြည်မှု
 သဒ္ဓါတရားသည် အင်အားကြီးမား အစွမ်းထက်မြက်လာ၍ ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက်
 တရားများကို လွှမ်းမိုး ပိုင်စိုးလာ၏။ အားထုတ်မှု စီရိယဓာတ်သည်လည်း
 စွမ်းအားထက်မြက်လာ၍ ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက် တရားများကို လွှမ်းမိုးပိုင်စိုးလာ၏။
 ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု သတိသည်လည်း အင်အားကြီးမားအစွမ်းထက်မြက်လာ၍
 ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက် တရားတို့ကို လွှမ်းမိုး ပိုင်စိုးလာ၏။ တည်ကြည်မှု သမာဓိ
 သည်လည်း အင်အားကြီးမား အစွမ်းထက်မြက်လာ၍ ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက်တရား
 များကို လွှမ်းမိုးပိုင်စိုးလာ၏။ ထိုးထွင်းသိမြင်မှု ဉာဏ်ပညာသည်လည်း အင်အား
 ကြီးမား အစွမ်းထက်မြက်လာ၍ ယှဉ်ဖော်ယှဉ်ဖက် တရားတို့ကို လွှမ်းမိုး ပိုင်စိုး
 လာ၏။ ဤ ဣန္ဒြေ ငါးပါးတို့သည် မိမိတို့အလုပ်ကိစ္စကို အစိုးတရ ဖြစ်လာသော
 အခါ ရွှေတစ်ဆင့်ဖြစ်သော ဗိုလ်အဖြစ်သို့ တက်လှမ်းလေတော့သည်။

ဗိုလ် ၅-ပါး

အင်အား ကြီးမားခြင်း၊ စွမ်းအား ကောင်းခြင်း၊ အကြီးအမှူးပြု၍
 ခေါင်းဆောင်နိုင်ခြင်းကို ဗိုလ်ဟု ခေါ်သည်။ (ဗလ=ဗိုလ်=စွမ်းအား၊ ခွန်အား)

ဗိုလ်အမည်ခံနိုင်သော ဗောဓ်ပက္ခိယတရား ငါးပါးတို့မှာ—

- (၁) သဒ္ဓါဗိုလ်=ယုံကြည်မှု ဗိုလ်၊
- (၂) ဝီရိယဗိုလ်=အားထုတ်မှု ဗိုလ်၊
- (၃) သတိဗိုလ်=ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု ဗိုလ်၊
- (၄) သမာဓိဗိုလ်=တည်ကြည်မှု ဗိုလ်၊
- (၅) ပညာဗိုလ်=ဉာဏ်ပညာ ဗိုလ်-

တို့ ဖြစ်သည်။

သတိပဋ္ဌာန်တရား လေးပါးတို့ကို သမ္ပပ္ပဓာန်ဝိရိယဖြင့် ဣန္ဒြိယမြောက်
 အောင် ပွားများအားထုတ်လာသည့်အခါ ဣန္ဒြေငါးပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်။
 ယင်း ဣန္ဒြေငါးပါးတို့သည် ပိုမိုရင့်ကျက် ဖွမ်းအား ထက်မြက်လာသောအခါ
 ဗိုလ်အမည်ခံလျက် ကုသိုလ်တရား အသင်းအပင်း ကုသိုလ်အုပ်စုကို အကြီးအကဲ
 ဗိုလ်လုပ်၍ အကုသိုလ်ရန်သူတို့ကို နှိမ်နင်းတိုက်ခိုက် ဖျက်ဆီးနိုင်လေတော့သည်။

ဗောဇ္ဇင် ၇-ပါး

မဂ်ဉာဏ်ကို ဗောဓိဟု ခေါ်သည်။ ထိုမဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်းတရားတို့ကို ဗောဇ္ဇင်=ဗောဇ္ဇင်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ (ဗောဇ္ဇင်=ဗောဓိ+အဂ်=မဂ်ဉာဏ်၏+အကြောင်းတရား)

ထို ဗောဇ္ဇင် ၇-ပါး တရားတို့မှာ—

- (၁) သတိသမ္ပောဇ္ဇင် =မဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု၊
- (၂) ဓမ္မဝိယောသမ္ပောဇ္ဇင် =မဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဉာဏ်ပညာ၊
- (၃) ဝီရိယသမ္ပောဇ္ဇင် =မဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော အားထုတ်မှု၊
- (၄) ပီတိသမ္ပောဇ္ဇင် =မဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော နှစ်သက်ကြည်နူးမှု၊
- (၅) ပဿဒ္ဓိသမ္ပောဇ္ဇင် =မဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ငြိမ်းချမ်းမှု၊
- (၆) သမာဓိသမ္ပောဇ္ဇင် =မဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော တည်ကြည်မှု၊
- (၇) ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဇင် =မဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော အလယ်အလတ် တည်မတ်မှု—

တို့ဖြစ်သည်။

ဤ ဗောဇ္ဇင် ၇-ပါးတို့၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် ပွားများနည်းတို့ကို ရွှေ့ ပေးပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။

ဗောဇ္ဇင် ခုနစ်ပါးတရားတို့သည် အရိယာမဂ်၏ ရွှေ့ပြေး ပုဗ္ဗနိမိတ်များ ဖြစ်ကြသည်။ နေမထွက်မီ အရှေ့လောကဓာတ်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော အနက်ရောင်သည် နေထွက်ရန် ရွှေ့ပြေး ပုဗ္ဗနိမိတ်ဖြစ်သကဲ့သို့ ဗောဇ္ဇင်ခုနစ်ပါးတို့သည် အရိယာမဂ်၏ ရွှေ့ပြေး ပုဗ္ဗနိမိတ်များ ဖြစ်ကြသည်။

မဂ္ဂင် ၈-ပါး

လမ်းခရီးကို မဂ္ဂဟု ခေါ်သည်။ ဤ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတရားတို့သည် နိဗ္ဗာန်သို့ ရှေးရှုထောက်စေတတ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားသော လမ်းကြောင်း မည်၏။

ထိုနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းလမ်း၏ အစိတ်အပိုင်းရှစ်ပါးကို မဂ္ဂ+ထာဝရ+မဂ္ဂ = မဂ္ဂင်ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ မဂ္ဂင် ရှစ်ပါးတို့မှာ-

- (၁) သမ္မာဒိဋ္ဌိ မဂ္ဂင် = မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင်၊
- (၂) သမ္မာသင်္ကပ္ပ မဂ္ဂင် = မှန်ကန်သော အကြံအစည်၊
- (၃) သမ္မာဝါစာ မဂ္ဂင် = မှန်ကန်သော စကား၊
- (၄) သမ္မာကမ္မန္တ မဂ္ဂင် = မှန်ကန်သော အလုပ်၊
- (၅) သမ္မာအာဇီဝ မဂ္ဂင် = မှန်ကန်သော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု၊
- (၆) သမ္မာဝါယာမ မဂ္ဂင် = မှန်ကန်သော အားထုတ်မှု လုံ့လ ဝီရိယ၊
- (၇) သမ္မာသတိ မဂ္ဂင် = မှန်ကန်သော ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှုသတိ၊
- (၈) သမ္မာသမာဓိ မဂ္ဂင် = မှန်ကန်သော တည်ကြည်မှု သမာဓိ-

ထို့ ဖြစ်သည်။

ဤမဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တရားတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဤကျမ်းစာအုပ် (ဒုတိယတွဲ) စာမျက်နှာ(၅၃၇)၌ ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။

အရိယာမဂ် မဖြစ်မီ ရှေ့အဖို့၌ လောကီကုသိုလ်စိတ်များ ဖြစ်သောအခါ၌ လည်း ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိ စသော မဂ္ဂင်တရားများ အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်ပါဝင်ခဲ့ ကြသည်။ ယင်းကို လောကီမဂ်၊ သို့မဟုတ် ပုဗ္ဗဘာဂမဂ်ဟု ခေါ်ရသည်။

ဝိပဿနာရှုမြင် ဆင်ခြင် ပွားများသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်အား ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်များ ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းသို့ ဝိပဿနာရှုခိုက်၌ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာ ကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ ဟူသော သီလမဂ္ဂင်သုံးပါး မဖြစ်နိုင်။ ယင်းသီလမဂ္ဂင် သုံးပါးသည် လောကီစိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲခိုက် မလွန်ကျူးအပ်သောဝတ္ထုကို အာရုံပြု သည်။ ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတို့ကို အာရုံမပြုနိုင်သောကြောင့် လောကီကုသိုလ် စိတ်ဖြင့် ဝိပဿနာရှုခိုက်၌ သီလမဂ္ဂင်များ ပါဝင်ခြင်း မရှိ။ ကျန်မဂ္ဂင် ၅-ပါး သာ ဖြစ်ပေါ်ကြသည်။ ထိုသို့ မဂ္ဂင် ငါးပါးသာရှိသဖြင့် ပုဗ္ဗဘာဂမဂ်ကို ပဉ္စဂီက မဂ်ဟု ခေါ်ရသည်။

ထို့ကြောင့် မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားများအားထုတ်ရာတွင် အရိယာမဂ်ကို မရမီ ရှေ့အဖို့၌ မဂ္ဂင်ငါးပါးကိုသာ ပွားများအားထုတ်နိုင်ကြသည်။ လောကုတ္တရာမဂ် အခိုက်အတန့်သို့ ရောက်သောအခါတွင်မူ အကုသိုလ်တရားတို့ကို သမုစွေဒဝိရတီ ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်ခြင်းဖြစ်၍ ဝိရတိသုံးပါးဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သီလမဂ္ဂင် သုံးပါးသည် အဘူတက ပါဝင်လာ၍ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အပြည့်အစုံ ဖြစ်လေ တော့သည်။

အခန်း(၁၆)

အာစရိယဝါဒများ

လယ်တီနည်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဝိပဿနာရှုနည်းများ တိုးတက်ထွန်းကားလျက် ရှိသည်။ ရှေးယခင်က ဝိပဿနာတရားကို ဓုတင်ဆောင် တောရဆောက်တည်သော ရဟန်းတော်များသာလျှင် အားထုတ်သင့် အားထုတ်ထိုက်သည်ဟု ယူဆကြသည်။ ထိုအယူအဆမှာ လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီးလက်ထက်၌ ပျက်ပြယ်သွားခဲ့သည်။ လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီးသည် သမထ ဝိပဿနာ ဘာဝနာတရားများကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ အားထုတ်တော်မူခဲ့သည်။ မဟာသတိပဋ္ဌာန သုတ်တော်နှင့်အညီ သတိပဋ္ဌာန်တရားလေးပါးတို့ကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ ရှုမှတ်ပွားများအားထုတ်တော်မူခဲ့သည်။ ကိုယ်တိုင် ရှုမှတ်တော်မူခဲ့သည့် ကျင့်စဉ်များ တွေ့ရှိချက်များကို အခြေခံ၍ အာနာပါနီပနီ၊ ဝိပဿနာနီပနီ၊ ဘာဝနာနီပနီ၊ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကျမ်းစသော ဝိပဿနာရှုနည်းကျမ်းစာများကို ရေးသားဖြန့်ချိတော်မူခဲ့သည်။

ဝိပဿနာအားထုတ်မူ၏ အကျိုးတရားအဖြစ် ရရှိ တွေ့ထိ ခံစားချက်များကို အခြေတည်၍ သမ္မာဒိဋ္ဌိနီပနီ၊ ဗောဓိပက္ခိယနီပနီ၊ မဂ္ဂဂီပိနီ၊ စတုသစ္စနီပနီ စသော ကျမ်းများတွင် ဝိပဿနာ အကျင့်လမ်းခရီးတစ်လျှောက်၌ အတွေ့အကြုံများကို ရေးသားဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။

လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီးသည် ဘုရားဟော ပါဠိတော်နှင့် အပွင့်အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာလာ သမထဘာဝနာ ဝိပဿနာဘာဝနာတို့ကို အစုံအစေ့ အားထုတ်တော်မူခဲ့ဟန်ရှိသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဆရာတော်ကြီး၏ ကျမ်းများ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းလေးဆယ်နှင့် သတိပဋ္ဌာန် ရှုမှတ်နည်းများ အပြည့်အစုံ ပါရှိနေသည်ကို တွေ့ရှိရပေသည်။ ထို့ကြောင့် လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်နည်းသည် ပိဋကတ်သုံးပုံ ပါဠိ၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ ထစ်ခလုံးကို ရည်ညွှန်းရမည် ဖြစ်သည်။ အာနာပါနီ နည်း တစ်နည်းတည်း၊ သို့မဟုတ် ၃၂-ကောဋ္ဌာသ ရှုနည်း တစ်နည်းတည်းကိုသာ ပြဆိုခြင်းမဟုတ်၊ ဤလက်စွဲကျမ်း ဒုတိယတွဲ၌လည်း လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်နည်းများကို အတတ်နိုင်ဆုံး ပြည့်စုံစွာ ဖော်ပြထားပါသည်။

စွန်းလွန်းနည်း

ထယ်တံဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ဝိပဿနာဗိပနီ စသော ကျမ်းစာများကို ကြည့်ရှု၍ ဝိပဿနာတရား အားထုတ်ရာမှ မြင်းခြံမြို့အနီး၊ စွန်းလွန်းဂူ ကျောင်းဆရာတော်သည် ရဟန္တာဟု ကျော်ကြားခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် အာနာပါန (ဝင်သက် ထွက်သက်) ရှုမှတ်ခြင်းကို ရှေးဦးပထမ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ရှုသွင်း ရှုထုတ်နည်းကို ကျင့်သုံးသည်။ အားရှိအားကုန် အသက်ရှုရှိုက် မှုကို ရှုည့်ရှုရှုရှိုက်ခြင်း၊ ထိုထိုရှုရှိုက်ခြင်းများ ပြုလုပ်ရသည်။ “ရှူး-ရှူး-ရှူး-ရှူး” ဟူသော ဝင်လေ ထွက်လေအသံမှာ လှစင်၍ လှသမားများ လှဆွဲသံကဲ့သို့ ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဖြစ်ပေါ်လျက် ရှိသည်။ ထိုသို့ ပြင်းထန်စွာ ရှုရှိုက်မှု နာရီဝက် တစ်နာရီပြုလုပ်ပြီးသောအခါ အသက်ရှုရှိုက်မှုကို ဖြည်းညှင်းညှင်းသာစွာ ဖြစ်အောင် ထိန်းချုပ်ရှုရှိုက်သည်။ ထိုအခါ ခန္ဓာကိုယ်ဘစ်ခုလုံး ပေါ့ပါးသွက်လက် နေ၍ တရှုရှုဖြစ်ပေါ် လှုပ်ရှားနေသော ဝါယောဓာတ်များ၊ တေဇောဓာတ်များကို ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း အနိစ္စလက္ခဏာ စသည်ဖြင့် ရှုမှတ်ရသည်။ ခံ၍ကောင်းသော သုခဝေဒနာ၊ အခံရခက်သော ဒုက္ခဝေဒနာများ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သည်။ ထိုအခါ ယင်းဝေဒနာများကို မျက်ခြည်မပြတ် ဖြစ်ပျက်သဘော ရှုမှတ်ရသည်။ ဝေဒနာများ မဆုံးမချင်း ဇနာက်မှလိုက်၍ ရှုမှတ်ရမည်။ ဝေဒနာကုန်ဆုံး အောင် ရှုမှတ်ရမည်။

ဤကဲ့သို့ အာနာပါန ဝင်သက်ထွက်သက်ကို ပြင်းထန်စွာ ရှုရှိုက်မှုသည် သမ္ပယုဒအန်ဝရိယကို ထူထောင်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ ငီရိယ အားကောင်းလာသော အခါ ကာမစွန္ဒ နိဝရဏ စသော နိဝရဏတရားများ ကင်းကွာ၍ ဧကဂ္ဂတာ သမာဓိနှင့် ဉာဏ်ပညာ ကြည်လင်ထက်မြက်လာသည်။ ထိုသမာဓိ အခြေခံသော ဉာဏ်ပညာဖြင့် ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ပျက်မှု ဝေဒနာတို့၏ ဖြစ်ပျက်မှုကို ဆင်ခြင် သောနည်း ဖြစ်သည်။

သဲအင်းဂူနည်း

မှော်သီမြို့အနီးရှိ သဲအင်းဂူကျောင်းဆရာတော်၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်နည်းကို သဲအင်းဂူနည်း ဟု ခေါ်ကြသည်။ သဲအင်းဂူနည်းမှာ စွန်းလွန်းနည်းကိုပင် ဆက်လက်အမွေခံသည်။ သို့ရာတွင် အသက်ရှုရှိုက်မှုကို စွန်းလွန်းနည်းလောက် ပြင်းပြင်းထန်ထန် မရှုရှိုက်ဘဲ သင်တော်ရုံမျှသာ ရှုမှတ်၍ ဝင်လေထွက်လေကို ရှုမှတ်ရသည်။ နာရီဝက် တစ်နာရီ ကြာသောအခါ ထည့်ကြည့်မှ သမာဓိဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်၌ ဝေဒနာများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို တွေ့မြင်လာရသည်။ ထိုအခါ အာနာပါနအာရုံမှ ဝေဒနာသို့ ပြောင်းလဲအာရုံပြု၍ ဝေဒနာကို ရှုမှတ်ရသည်။ ဝေဒနာခနာက်မှ လိုက်၍ ဝေဒနာ ကုန်ဆုံးသည်အထိ ရှုမှတ်ရသည်။

ထို့ပြင် အာနာပါန ရှုမှတ်၍ သမာဓိ ရလာသောအခါ တရားပြဆရာက ယောဂီများအား ခန္ဓာကိုယ်ကြီး၏ ရှိရာစက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘများ မိမိကိုယ်တိုင် သေဆုံး၊ ဖူးရောင်၊ ပုပ်ပွ၊ လောက်တဖွားဖွားကျ၊ အရိုးကျဲကျဲ၊ အခြင်ကျဲကျဲ ဖရိုဖရဲ ဖြစ်သွားပုံကို ရှုမှတ်စေသည်။ ထို့နောက် ငရဲပြည်၌ ဆင်းရဲဒုက္ခခံစား နေရပုံ၊ နတ်ပြဟွာတို့ ချမ်းသာသုခခံစားနေရပုံကို တရားပြဆရာက ရှင်းလင်း ပြောပြ၍ အာရုံပြုရှုမှတ်စေသည်။

ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်း အာရုံနှိမ်တိများကို ကိုယ်တိုင် ဖြစ်နေရသကဲ့သို့ ကိုယ်တိုင်တွေ့နေရသကဲ့သို့ မှတ်ထင်လေသည်။ ထို့နောက် တွေ့မြင်ရပြီးသော အာရုံအလုံးစုံတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ရှုမှတ်စေသည်။ (စွန်းလွန်းနည်းနှင့် သဲအင်းဂူနည်းကို ဤကျမ်းစာအုပ် (ဒုတိယတွဲ) စာမျက်နှာ (၂၂၄-၂၂၅) အထိ ဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်သည်။)

မူလမင်းကွန်းဇေတဝန်နည်း

သထုံမြို့အနီး မင်းကွန်းဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော ဆရာတော်ကြီးသည် မဟာသတိပဋ္ဌာန် သုတ်တော်လာ ဣရိယာပတ်လေးပါး သတိပဋ္ဌာန်ရှုမှတ်နည်းကို အထူးပြု၍ ရှုမှတ်တော်မူသည်။ စကြိုသွားရာ၌ “ဘယ်လှမ်းတယ်၊ ညာလှမ်းတယ်” ဟူ၍ လည်းကောင်း၊ တစ်လှမ်းချင်းကို “ကြာ၊ လှမ်း၊ ချ၊” ဟူ၍ သုံးချက်ခွဲခြား ရှုမှတ်ခြင်း၊ ထို့ထက် အသေးစိတ်၍ “ကြာ၊ သို့၊ လှမ်း၊ လွတ်၊ ချ၊ နင်း” ဟူ၍ ခြောက်ပိုင်းခွဲခြား ရှုမှတ်ခြင်း၊ ကိုနုတ်နှစ်ပါး လှုပ်ရှားမှုများကို ရှုမှတ်ခြင်းဟူ၍ ဣရိယာပထပဗ္ဗကို အထူးဝိသေသပြု၍ ရှုမှတ် တော်မူသည်။ ထိုသို့ရှုမှတ်ရာ၌ ရှေးဦးစွာ အနိစ္စလက္ခဏာ၊ ဒုက္ခလက္ခဏာ၊ အနတ္တလက္ခဏာသို့ မတင်သေးဘဲ သွားလျှင် သွားမှန်းသိ၊ ထိုင်လျှင် ထိုင်မှန်း သိ၊ ကွေးလျှင် ကွေးမှန်းသိ၊ ဆန့်လျှင် ဆန့်မှန်းသိ ဟူ၍ ရှေးဦးစွာ ရှုမှတ်မှု မှတ်သားမှုကို ပြုရမည်။ ရှုမှတ်မှု အရှိန်ရလာသည်အခါ အနိစ္စလက္ခဏာ စသည် များ အလိုအလျောက် သိမြင်လာလိမ့်မည်ဟု ညွှန်ပြတော်မူခဲ့လည်း။ ဤ ဣရိယာပထပဗ္ဗ သတိပဋ္ဌာန် ရှုနည်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မူလမင်းကွန်းဇေတဝန် ဆရာတော်ဘုရားကြီး လက်ထက်၌ အငြင်းအခုံ ပြဿနာများ ပေါ်ပေါက် ခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် မူလ မင်းကွန်း ဇေတဝန် ဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ တပည့် မဟာစည် ဆရာတော် လက်ထက်၌ စာပေကျမ်းဂန်များနှင့် ညှိနှိုင်း ရေးသား ရှင်းလင်းတော်မူရာ ထိုသတိပဋ္ဌာန်နည်းကို ရဟန်း ပညာရှိ လူ ပညာရှိ အားလုံးတို့ လက်ခံလာခဲ့ကြလေသည်။

မဟာစည်နည်း

မဟာစည် ဆရာတော်သည် မူလ မင်းကုန်း ဇေတဝန် ဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ သတိပဋ္ဌာန် ရှုမှတ်နည်းကို ဆက်လက် အမွေခံတော်မူသည်။ ကိုယ်ကာယ လှုပ်ရှားမှု (ဣရိယာပထဗ္ဗ) ရှုမှတ်နည်းကို အာနာပါန (ဝင်သက် ထွက်သက်) ရှုမှတ်နည်းနှင့် ပူးတွဲ၍ အာရုံပေါ်ရာ ထင်ရှားရာကို ရှုမှတ်စေခဲ့သည်။

မဟာစည် ဆရာတော် လက်ထက်၌ ထူးခြားချက်မှာ အာနာပါန (ဝင်သက် ထွက်သက်)ကို နှာခေါင်းဝ၌ ရှုမှတ်ခြင်း မပြုဘဲ ဝင်သက် ထွက်သက်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝမ်းဗိုက် ဖောင်းမှု ပိန်မှုကို ရှုမှတ်စေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဖောင်းမှု ပိန်မှုကို ပင်တိုင် အာရုံအဖြစ် ရှုမှတ်စေ၍ အကြားအကြား၌ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သော ယားယံမှု၊ နာကျင်မှု ဝေဒနာကိုလည်း ရှုမှတ်ရသည်။ စိတ် မငြိမ်မသက် ဖြစ်ပါကလည်း စိတ္တာနုပဿနာ နည်းဖြင့် စိတ်ကို ရှုမှတ်ရသည်။

ဤသို့ ရှုမှတ်၍ သမာဓိ အားကောင်းလာသောအခါ ရုပ် နာမ်တို့၏ တရိပ်ရိပ် ဖြစ်ပျက်နေမှု ပုဒယဗ္ဗယကို ရှုမှတ်လေတော့သည်။ ထို့နောက် ဝိပဿနာ ဉာဏ်စဉ် ဆယ်ပါးအတိုင်း မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ တတ်လှမ်းရန် ဖြစ်သည်။

တောင်ပုလုနည်း

မိတ္ထိလာမြို့အနီး တောင်ပုလု တောရကျောင်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော တောင်ပုလု ဆရာတော်ကြီးသည်လည်း မူလမင်းကုန်း ဇေတဝန်ဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ သတိပဋ္ဌာန် ဝိပဿနာ ရှုနည်းကိုပင် ဆက်လက် အမွေခံခဲ့သည်။

တောင်ပုလုနည်းမှာ ကိုယ်ကာယ လှုပ်ရှားတိုင်း လှုပ်ရှားတိုင်း ရုပ်နှင့် နာမ်ကို ခွဲခြမ်း ရှုမှတ်ရသည်။ လျောင်း၊ ထိုင်၊ ရပ်၊ သွား ပြုရာ၌—

- သွားတာက ရုပ်၊ သွားချင်တာက နာမ်၊
- ရပ်တာက ရုပ်၊ ရပ်ချင်တာက နာမ်၊
- ထိုင်တာက ရုပ်၊ ထိုင်ချင်တာက နာမ်၊
- လျောင်းတာက ရုပ်၊ လျောင်းချင်တာက နာမ်။

ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ပေါ်တိုင်းပေါ်တိုင်းကို ရုပ် နာမ် နှစ်ပါး ခွဲခြမ်း ရှုမှတ်ရသည်။

အာစရိယဝါဒများ

ထို့ပြင် ဒွါရခြောက်ပါး၌ မြင်မှု ကြားမှု စသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ “မြင်လျှင် မြင်ကာမတ္တ၊ ကြားလျှင် ကြားကာမတ္တ၊ နံလျှင် နံကာမတ္တ၊ စားလျှင် စားကာမတ္တ၊ ထိလျှင် ထိကာမတ္တ၊ သိလျှင် သိကာမတ္တ” သာ ဖြစ်သည်။ ထို မြင်၊ ကြား၊ နံ၊ စား၊ ထိ၊ သိ တို့၏ နောက်၌ သာယာမှုစွဲလမ်း တပ်မက်မှုများ မဖြစ်အောင် သတိဖြင့် စောင့်ထိန်းရမည်။ (မတ္တ=မျှသာ)

ဣရိယာပုတ် ရှုမှတ်ပုံများမှာ ယခင်အတိုင်း ဖြစ်သည်။ ဆရာတော် ဘုရားကြီး၏ ထူးခြားချက်မှာ တောင် (၁၃)ပါးကို မိမိကိုယ်တိုင်လည်း ကျင့်သုံး၍ မိမိ တပည့်များကိုလည်း ကျင့်သုံးစေခဲ့သည်။

ဆရာသက်ကြီးနည်း

ရန်ကုန်တစ်ဘက်ကမ်း၊ ဒလ ပျော်ဘွယ်ကြီးရွာနေ ကမ္မဋ္ဌာန်း ဆရာကြီး ဆရာသက်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာ ပွားများ အားထုတ်ခဲ့ရာ အနာဂါမ်အဖြစ် ထင်ရှား ကျော်ကြားခဲ့သည်။ ဆရာသက်ကြီး အားထုတ် ပွားများသော ကမ္မဋ္ဌာန်းမှာ အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်း ဖြစ်သည်။ ဆရာသက်ကြီးသည် လယ်တီ ဆရာတော် ဘုရားကြီးထံ၌ စနစ်တကျ နည်းခံလေ့လာပြီး အားထုတ်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

အာနာပါန (ဝင်သက် ထွက်သက်)ကို ရှုမှတ်ရာ၌ သာမန်ရှုရှိုက်နေကျ အတိုင်း ရှုရှိုက်၍ စိတ်ကို ဝင်လေ ထွက်လေ တိုး၍ တိုး၍ ထိ၍ ထိ၍ သွား နေသော နှာသီးဖျားနေရာ၌ ထားရမည်။ စိတ်က ဘာကိုမျှ မကြံ့ မတွေးရ၊ မရွတ်ဆိုရ၊ ဝင်လေ ထွက်လေ ဝင်တိုင်း ထွက်တိုင်း အစဉ်အဆင့် သိ၍ သိ၍ နေအောင်သာ သတိထားရမည်။

- ဝင်လေ ထွက်လေ ထိသောနေရာ နှာသီးဖျားမှာပင် စိတ်ကို ထား၊
- ဝင်လေ ဝင်တိုင်း ဝင်တိုင်း ထိဇာကို သိ၊
- ထွက်လေ ထွက်တိုင်း ထွက်တိုင်း ထိတာကို သိ၍ သိ၍သာ နေ။

ဤနည်းအတိုင်း နိမိတ်များ ထင်မြင်လာအောင် ရှုမှတ်ရမည်။ ဥပစာရ သမာဓိ၊ အပ္ပနာသမာဓိ ရအောင် အားထုတ်ရမည်။

ဤနည်းအတိုင်း အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ၃-ရက်ခန့် အားထုတ်လိုက်သော အခါ ဥဂ္ဂဟနိမိတ်၊ ပဋိဘာဂနိမိတ်များကို ရရှိတတ်သည်။ နှာသီးဖျား၌ ဝင်လေ ထွက်လေ ထိသည်ကို ဆယ်မိနစ်ခန့်ကြာအောင် မှတ်လျှင် ဝင်လေထွက်လေတို့

တရိပ်ရိပ်ဖြင့် တိုး၍တိုး၍ သွားနေသည်ကို တွေ့နေရမည်။ ဝင်လေ ပေါ်လာ လိုက် ပျောက်သွားလိုက်၊ ထွက်လေ ပေါ်လာလိုက် ပျောက်သွားလိုက် သိနေ လိမ့်မည်။ ထိုအခါ ဝင်လေ ထွက်လေတို့ ပေါ်၍ပေါ်၍ ပျောက်ပျောက်သွား သော သဘောကို အနိစ္စ=မမြဲခြင်းပါတကားဟု ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်းရမည်။

ယင်းသို့ ဆင်ခြင် နှလုံးသွင်း၍ ၁၀-မိနစ်၊ ၁၅-မိနစ်ခန့် ကြာသောအခါ မိမိ၏ ငယ်ထိပ်ကို အာရုံပြု၊ ငယ်ထိပ်မှာ စိတ်ထား၊ စိတ်တခြား မသွားအောင် ကြပ်ကြပ်သတိထားပါ။ ထိုအခါ ငယ်ထိပ်နေရာ၌ နှိုင်းမူးစေခန့်၊ ကျပ်စေခန့် စိုင်းစိုင်းကလေး တစ်နေရာစာလောက်တွင် အနည်းငယ် အေး၍ဖြစ်စေ၊ အနည်း ငယ် ပူနွေးနွေးဖြစ်စေ တွေ့ထိ ခံစားရလိမ့်မည်။ ထိုအခါ စိတ်ကို တခြားသို့ မသွားစေဘဲ အေးနေသည်၊ ပူနွေးနွေး ဖြစ်နေသည်ကို သိနေရမည်။ အနည်း ငယ်မျှ ကြာသောအခါ ထိုငါးမူးစေ၊ ကျပ်စေခန့်ရှိ အေးသောနေရာ၊ ပူနွေးသော နေရာသည် တလှုပ်လှုပ် လည်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်လာမည်။ စိတ်ကို ထိုနေရာ၌ပင် ထားပါ။ သိနေပါ။

ထိုအစိုင်းကလေးသည် ကျယ်ပြန့်လာပြီး ဦးခေါင်းတစ်ခုလုံးကို ခြုံငုံကာ အောက်သို့ ဖြာကျ ဆင်းသက်လာတတ်သည်။ ကျလေးလျှင် ကျလာသည့် အတိုင်းပင် သိနေပါစေ။ ထိုအခြင်းအရာသည် တဖြည်းဖြည်း ကျယ်ပြန့်လာပြီး တစ်ကိုယ်လုံး ခြုံငုံ၍ သွားတတ်သည်။ တစ်ကိုယ်လုံး ခြုံမိသည်ဖြစ်စေ၊ မခြုံမိ သည်ဖြစ်စေ ပူရိန်ရိန်အငွေ့၊ သို့မဟုတ် အေးစက်စက် အငွေ့သည် ခန္ဓာကိုယ် တစ်နေရာ၌ လှုပ်ရှားလျက် တိမ်တိုက်များကဲ့သို့ တရွေ့ရွေ့ သွားနေတတ်သည်။

တေဇောဓာတ်များ မငြိမ်မသက် ဖြစ်နေသဖြင့် ဝမ်းဗိုက်ထဲ၊ ကျောထဲ၊ ရင်ထဲ၌ တရိန်ရိန်နှင့် မငြိမ်မသက် ဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရတတ်သည်။ ကိုယ် ပေါ်၌ ပူရွက်ဆိတ်ကလေးများ သွားနေသကဲ့သို့ တရွေ့ဖြစ်နေသည်ဟု ထင်ရ တတ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်မှုများကို သတိဖြင့် မလွှတ်တမ်း ရှုမှတ်ရမည်။ သမာဓိ အားကောင်းလာသောအခါ ခန္ဓာကိုယ်၌ တဖွားဖွား တဖြုတ်ဖြုတ် ဖြစ်ပျက်နေသော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိရှိလာမည် ဖြစ်သည်။ ထိုဖြစ်ပျက်ရုပ်နာမ် တို့ကို လက္ခဏာတင်၍ ရှုမှတ်ရမည်။

ထိုမှ တစ်ဆင့်တက်၍ သမာဓိ ရင့်ကျက် အားကောင်းလာသောအခါ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် စသော လိပဿနာဉာဏ်စဉ်များ ဖြစ်လျက် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်သို့ တက်လှမ်းနိုင်သည်။

ဆရာကြီး ဦးဘခင်၊ ဆရာကြီး ဦးဂိုအင်ဂါတို့သည်လည်း ဆရာသက်ကြီး၏ နည်းနာအတိုင်း အမွေခံ၍ အားထုတ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

ဆရာတော်များ

ကျောက်ဆည်မြို့၊ ဝေဘုတောင်၌ သီတင်းသုံး နေတော်မူသော ဝေဘု ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် မြန်မာနိုင်ငံ သာသနာတော်၌ ရဟန္တာဟု ထင်ရှား ဖျော်ကြားတော်မူသည်။

ဝေဘုဆရာတော်ဘုရားကြီး အားထုတ်သည်မှာလည်း အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းပင် ဖြစ်သည်။ နှာသီးဖျား၊ နှာဝဋ်၊ ဝင်လေ ထွက်လေ တိုးဝေ့ထိခိုက်ခြင်းကိုပင် သတိဖြင့် စောင့်ကြည့်၍ ရှုမှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ ရှုမှတ်၍ သမာဓိ အားကောင်းလာသောအခါ ဝင်လေထွက်လေ ဖျား နှာသီးဖျား၌ ပေါ်လာလိုက်၊ ပျောက်သွားလိုက်ဖြင့် ဖြစ်ပျက်နေပုံကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ မဂ်ဖိုလ်ဆိုက်အောင် ဝိပဿနာ ရှုရသည်။

မိုးကုတ်နည်း

မိုးကုတ်ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် မြန်မာပြည် ပဋိပတ္တိဇာတိ နာ၌ ထင်ရှား ကျော်ကြားတော်မူသည်။ ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ် နည်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်သည်။

ရှေးဦးစွာ သမာဓိရအောင် အာနာပါနကို အားထုတ်ရသည်။ ဝင်လေ ထွက်လေကို ရှုရှိုက်ရာ၌ ဝ၊ အောင် ရှုရှိုက်ရမည်။ လျော့၍လည်း မရှုရှိုက်ရ၊ အလွန်ပြင်းထန်စွာလည်း မရှုရှိုက်ရ၊ ပုံမှန်အတိုင်း ရှုရှိုက်ရမည်။ စိတ်ကို နှာသီးဖျား၊ အထက်နှုတ်ခမ်း၊ ရင်ညွန့် ဤသုံးနေရာအနက် ကြိုက်သည့် နေရာတွင် ထားနိုင်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ နှာသီးဖျား၌ မှတ်၍ရလျှင် နှာသီး ဖျား၌ ထားရမည်၊ အထက်နှုတ်ခမ်း၌ မှတ်၍ရလျှင် အထက်နှုတ်ခမ်း၌ ထားရမည်၊ ရင်ညွန့်၌ မှတ်၍ရလျှင် ရင်ညွန့်၌ ထားရမည်။ ထားသည့်နေရာတွင် အထိမလစ်စေဘဲ ကပ်၍ ရှုမှတ်ရမည်။ ဝင်လေ ထွက်လေ ထိခိုက်နေသည်ကို သိအောင် ပြုရမည်။ ဝင်လေ ထွက်လေကို သိနေခြင်းမူတစ်ပါး အခြားဘယ်ကိုမျှ စိတ်အာရုံ ရောက်မသွားစေရ။

အာနာပါနကမ္မဋ္ဌာန်းကို အမာဓိရရုံမျှသာ အားထုတ်ပြီး သမာဓိရလာ သည်နှင့် ဝိပဿနာသို့ ကူးရမည်။ ဈာန်လမ်းသို့ မလိုက်ရ၊ ဉာဏ်လမ်းသို့ လိုက်ရမည်ဟု ဆုံးမတော်မူသည်။ အာနာပါန အားထုတ်၍ သမာဓိရလာသော အခါ ဤကား ရုပ်၊ ဤကား နာမ်၊ ဤကား ဝေဒနာ၊ ဤကား သညာ

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

စသည်ဖြင့် သိအောင်ပိုင်းခြား၍ ရှုမှတ်ရမည်။ ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိမြင်လာသောအခါ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်နည်းဖြင့် အကြောင်းအကျိုးခွဲပြီး ဒိဋ္ဌိကို ခွာထုတ်ရမည်။

ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကို ဖြစ်စေတတ်သည့် “အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ သင်္ခါရ”တို့က အကြောင်းတရား၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာက ယင်းတို့၏ အကျိုးတရားဟု အကြမ်းဖျင်း အားဖြင့် သိအောင်ပြုရမည်။ စာအလို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို သင်္ဠာနောက် ခန္ဓာထဲ၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို နားလည်သဘောပေါက်အောင် အားထုတ် ရမည်။ ထိုပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို ရှုမြင်ဆင်ခြင်ရာ၌ ပစ္စုပ္ပန်လာသည့်တည့်သာ ရှုမြင် ဆင်ခြင်ရမည်။ ထိုခန္ဓာ၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဉာဏ်အမြင် ရင့်သန် အားကောင်း လာသောအခါ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတို့ ပြုတ်ကွာ၍ အရိယာအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိလေတော့သည်။

ထို့ကြောင့် မိုးကုတ်နည်းဖြင့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်မည့် ယောဂီသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားမထုတ်မီ စာအဆို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို လည်လည်ပတ်ပတ် ကျေကျေ ညက်ညက် သိနားလည်အောင် ကြိုတင် ကြိုးစားရမည်။ စာအသိကို ခန္ဓာ၌ သွင်း၍ ငှုမှတ်ဆင်ခြင်ရမည် ဖြစ်သည်။

ကသစ်ဝိုင်နည်း

ပဲခူးတိုင်း၊ ဝေါမြို့နယ်၊ အများရွာလယ်စု ဇာတိဖြစ်သော ကသစ်ဝိုင် ဆရာတော်ဘုရားကြီးသည်လည်း မြန်မာပြည် ပဋိပတ္တိသာသနာတော်၌ ထင်ရှား ကျော်ကြားတော်မူသော ဆရာတော်ကြီး ဖြစ်သည်။ ဆရာတော်ဘုရားကြီး၏ ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းမှာ ဖော်ပြပါ (၅)မျိုးတို့ ပေါ်ထွက် ရှုမှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်း ၅-မျိုးမှာ—

- (၁) ပူမှု၊
- (၂) အေးမှု၊
- (၃) လှုပ်ရှားနည်း၊
- (၄) ဆင်းရဲမှု၊
- (၅) ချမ်းသာမှု—

တို့ ဖြစ်သည်။

ယင်းငါးမျိုး ဒု.နက် တစ်မျိုးမျိုးသည် ခန္ဓာကိုယ် မည်သည့် နေရာ၌ ပေါ်ပေါ် ပေါ်မှုနှင့် သိမှု တစ်ထပ်တည်းကျအောင် ရှုမှတ်ရမည်။ ဤငါး မျိုးအနက် သုံးမျိုး တစ်ပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်မှု လေးခုရှိသည်။ ၎င်းတို့မှာ—

အာစရိယဝါဒများ

- (၁) ပူ၊ လှုပ်၊ ဆင်းရဲ၊
- (၂) ပူ၊ လှုပ်၊ ချမ်းသာ၊
- (၃) အေး၊ လှုပ်၊ ဆင်းရဲ၊
- (၄) အေး၊ လှုပ်၊ ချမ်းသာ—

တို့ ဖြစ်သည်။

ခန္ဓာကိုယ် တစ်နေရာ၌ ပူမှုပေါ်လျှင် “ပူတယ်” ဟု သိရမည်။ အေးမှုပေါ်လျှင် “အေးတယ်” ဟု သိရမည်။ ထိုပူမှုအေးမှုသည် အငြိမ်မနေဘဲ လှုပ်ရှားနေတတ်သည်။ ပူမှုအေးမှု လှုပ်ရှားလျှင်လည်း “လှုပ်ရှားတယ်” ဟု သိရမည်။ ပူမှုလှုပ်ရှားခြင်းသည် အခံရခက်လျှင် “ဆင်းရဲဒုက္ခ” ဟု သိရမည်။ အခံရမခက်လျှင် “ချမ်းသာသုခ” ဟု သိရမည်။ အေးမှုလှုပ်ရှားခြင်းသည် အခံရခက်လျှင် “ဆင်းရဲဒုက္ခ” ဟု သိရမည်။ အေးမှုလှုပ်ရှားခြင်းသည် အခံရ မခက်လျှင် “ချမ်းသာသုခ” ဟု သိရမည်။

အပူအအေးဖြစ်ပေါ်မှု၊ ယင်းအပူအအေးလှုပ်ရှားမှု၊ ယင်းလှုပ်ရှားခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဆင်းရဲ ချမ်းသာ ထိုသုံးချက်သည် တစ်ပြိုင်နက် ပေါ်တတ်သော်လည်း အပူထင်ရှားလျှင် အပူဖြူပျက်မှုကို ရှု၊ အအေးထင်ရှားလျှင် အအေးဖြစ်ပျက်မှုကို ရှု၊ လှုပ်ရှားမှုထင်ရှားလျှင် လှုပ်မှုဖြစ်ပျက်မှုကို ရှု၊ ဆင်းရဲမှုထင်ရှားလျှင် ဆင်းရဲဖြစ်ပျက်မှုကို ရှု၊ ချမ်းသာမှုထင်ရှားလျှင် ချမ်းသာ ဖြစ်ပျက်မှုကို ရှု၊ မထင်ရှားသည်ကို ထင်ရှားအောင် လိုက်လုပ်၍ လိုက်ရှုစရာ မလို၊ ပစ္စုပ္ပန် ပေါ်တုန်းပေါ်ခိုက် ဖြစ်ပျက်ကိုသာ ရှုမှတ်ပါ။

ခန္ဓာကိုယ်မှာ ပေါ်လာသမျှကို ပေါ်လာသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် သိနေရမည်။ ပေါ်တယ်၊ သိတယ်၊ ပျက်တယ်။ ထိုပေါ်မှု သိမှု ပျက်မှုသည် လျှင်မြန်လာသောအခါ ပေါ်သိပျက်၊ ပျက်၊ ပျက်၊ ပျက် ဟူ၍ ပျက်မှုကိုသာ ရှုလေတော့သည်။ ဤကဲ့သို့ပေါ်ရာပေါ်ရာကို ရှုမှတ်ရာမှ ဥဒယဗျာဒိတသော ဝိပဿနာ ဉာဏ်စဉ်များ ရင့်သန်လာပြီး မဂ်ဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်တော့သည်။

မိုးညှင်းနည်း

မိုးညှင်းဆုတော်ဘုရားကြီးသည် အရွယ်ကောင်းစဉ်က ခင်မုန့်ဆရာတော် ရေစကြို ဂူဖြူဆရာတော်၊ လယ်တီဆရာတော်တို့ထံတွင် နည်းနာနိဿယခံယူ၍ ဝိပဿနာကို ကျင့်ကြံ အားထုတ်တော်မူခဲ့သည်။

နောင်တွင် မုံရွာမြို့အနီး သမ္ဗုဒ္ဓေမိုးညှင်းသို့ ကြွရောက်ကာ ဆယ်နှစ်တာ လုံးလုံး စကားမပြော၊ တရားမဟောဘဲ တရားအားထုတ်လျက်သာ နေတော် မူသည်။ သမ္ဗုဒ္ဓေမိုးညှင်းကို အစွဲပြု၍ မိုးညှင်းဆရာတော်အဖြစ် ထင်ရှား ကျော်ကြားတော်မူခဲ့သည်။

မိုးညှင်းဆရာတော်ဘုရားကြီးသည် မေတ္တာကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာဖြင့် အမြဲ နေလေ့ရှိတော်မူသည်။ ဤရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၌ ပထဝီဓာတ်၊ အာပေါဓာတ်၊ တေဇော ဓာတ်၊ ဝါယောဓာတ်၊ အာကာသဓာတ် စသည်ဖြင့် ဓာတ်အားဖြင့် ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာ၍ ရှုမှတ်ဆင်ခြင်တော်မူသည်။ ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အားထုတ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ဤကဲ့သို့ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၌ ဓာတ်သဘာဝတို့ကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ ရှုမှတ်သော အခါ ငါ၊ သူတစ်ပါး၊ ယောက်ျား၊ မိန်းမ၊ ငါ၊ ငါ့ဥစ္စာဟူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိအစွဲ အလမ်းများ မရှိတော့ဘဲ ဓာတ်သဘာဝတို့၏ ဖြစ်ပျက်မှုကိုသာ သိမြင်နေ တော့သည်။ ဓာတ်သဘာဝတို့၏ ဖြစ်ပျက်မှု၌ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တလက္ခဏာ ယာဉ်သုံးပါးတင်၍ ရှုမှတ်သောအခါ ဝိပဿနာဉာဏ်အဆင့်ဆင့် ရင့်သန်၍ မင်္ဂိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိနိုင်လေတော့သည်။

အသီးတစ်ရာ အညွှတ်စုံခု

မြန်မာနိုင်ငံ ပဋိပတ္တိသာသနာတော်၌ ထင်ရှားကျော်ကြားသော ရဟန်း ပုဂ္ဂိုလ် လူပုဂ္ဂိုလ် များစွာရှိသည့်အနက် ဤလက်စွဲကျမ်း (ဒုတိယတွဲ)၌ အချို့ အဝက်သောနည်းကိုသာ ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။ ယင်းသို့ ဖော်ပြရာ၌လည်း အပြည့် အစုံမဟုတ်ဘဲ အနှစ်ချုပ်မျှသာ ဖော်ပြပါသည်။ ဤကျမ်း၌ မပါသော ဆရာ ဘုရားကြီးများ၏ နည်းများကို အရေးမထား မလေးစား၍ မဟုတ်ပါ။ လက်လှမ်း မီရာ ထင်ပြုရခြင်းဖြစ်၍ ဤ၌ မပါဝင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ပဋိပတ္တိသာသနာတော်၌ ဘာဝနာလေ့ဖြင့် ပျော်မွေ့နေကြ သော ရဟန်းယောဂီ၊ လူ့ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မိမိတို့၏ ဆရာ အစဉ်အဆက် ကျင့်ကြံပွားများ အားထုတ်ခဲ့ကြသော အာစရိယ ဝါဒများအတိုင်း လိုက်နာ ကျင့်ကြံကြသည်လည်း ရှိ၏။ ထိုအာစရိယဝါဒများကို မူရင်းထား၍ မိမိ လက်ထက်ဘွင် အနည်းငယ် ပုံစံပြောင်း၍ အားထုတ်ကြသည်လည်း ရှိ၏။

မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ အညွှတ်စုံခုတည်းမှ အသီးပေါင်း မြောက်မြားစွာ သီးသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ များစွာသော မြစ်၊ ချောင်း၊ အင်း၊ အိုင်တို့မှ ရေ တို့သည် ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာသို့ စီးဆင်းဝင်ရောက်ကြသကဲ့သို့ လည်းကောင်း

အသီးတစ်ရာ အညွှာတစ်ခု

အားလုံး အားလုံးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းနည်းပြဆရာများ၊ တရားအားထုတ်သူယောဂီ ပုဂ္ဂိုလ်များ ကျင့်ကြံအားထုတ် နေကြသည့် သမထဘာဝနာ၊ ဝိပဿနာဘာဝနာ နည်းလမ်းများသည် ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် ဟောကြားလမ်းညွှန် နည်းပေးတော်မူခဲ့သော ကျင့်စဉ်နည်းလမ်းများသာ ဖြစ်ပေသည်။ ဘုရားရှင်၏ နည်းလမ်းကျင့်စဉ်ကို မှုရင်းထား၍ ယောဂီ၏ ပါရမီဓာတ်ခံ ဉာဏ်ပညာ အားလျော်စွာ မိမိနှင့် သင့်လျော်ရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းများကို ကျယ်ကျယ်၊ ကျဉ်းကျဉ်း၊ ညှင်းညှင်း၊ မြန်မြန်၊ သန်သန်၊ ပျော့ပျော့ အားထုတ်ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

အကယ်၍ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင် နည်းပေးလမ်းညွှန်တော် မူခဲ့သော ကျင့်စဉ်များကို “ငါ့ဆရာနည်း၊ ငါ့နည်း၊ ငါ့ကျင့်စဉ်” စသည်ဖြင့် အတ္တအစွဲအလမ်း ကြီးမား ပြင်းထန်နေလျှင် ရုပ်နာမ်ဓမ္မသင်္ခါရတို့ကို မမြဲခြင်း=အနိစ္စ၊ ဆင်းရဲခြင်း=ဒုက္ခ၊ အစိုးမရခြင်း=အနတ္တဟု ယောဂီကိုယ်တိုင် ဆင်ခြင်သုံးသပ် ရှုမှတ်နေခြင်းနှင့် ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင် နေပေလိမ့်မည်။

ဤဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း(ဒုတိယတွဲ)၌ ဖော်ပြထားသော သမထကျင့်စဉ်၊ ဝိပဿနာကျင့်စဉ် နည်းလမ်းများသည် ဘုရားဟော မှုရင်းပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ မြန်မာပြန်တို့မှ ယူငင်ရေးသားခြင်းဖြစ်၍ မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ၊ မည်သည့်ဝိပဿနာ ယောဂီမဆို လက်တွေ့ကျင့်ကြံနိုင်သော ကျင့်စဉ်နည်းလမ်းများ ဖြစ်သည်ဟု အကြွင်းမဲ့ယုံကြည်ပါသည်။

ထို့ကြောင့် မည်သည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ၊ မည်သည့် ဝိပဿနာ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ် မဆို ဤသမထဝိပဿနာ ကျင့်စဉ်နည်းလမ်းများကို ဆရာစဉ်ဆက် ဆရာတော် ကြီးများ၊ ဆရာကြီးများက ဘုရားရှင်၏ တရားတော်မှ ရရှိလာခဲ့ကြသည်။ ဘုရားရှင် ပေးတော်မူသော နည်းလမ်းများ ဖြစ်သည်ဟု ယုံကြည်ပြီး၊ ဆရာစွဲ၊ ပုဂ္ဂိုလ်စွဲ အားမကြီးဘဲ ဘုရားရှင်အပေါ်၌ အာရုံထားကာ ဆရာ့ ဆရာကြီး များကိုလည်း ကြည်ညိုလေးစားလျက် လိုရာပေါက်မြောက် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် ရောက်အောင် “သဒ္ဓါ၊ ပညာ၊ သမာ၊ ဝီရိ၊ စောင်းနှယ်ညို၍” ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်ကြကုန်ရာသထည်း။

အခန်း (၁၇)

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

အကနိဋ္ဌ

=အ + ကနိဋ္ဌ
 အ = မဟုတ် + ကနိဋ္ဌ = အငယ်၊
 = အငယ်မဟုတ်သော = ကြီးသော၊
 = အရိယာဗြဟ္မာကြီးများသာ ရောက်ရှိနိုင် နေနိုင်သော
 ဗြဟ္မာဘုံ (၅)ဆင့်အနက် အထက်ဆုံး အမြင့်ဆုံးဘုံကို
 အကနိဋ္ဌဘုံ ဟု ခေါ်သည်။

အကပ္ပိယကုဋိ

=အ + ကပ္ပိယ + ကုဋိ
 အ = မဟုတ် + ကပ္ပိယ = အပ်သော + ကုဋိ = ကျောင်း၊
 = ဝိနည်းတရားတော်နှင့် မညီသဖြင့် ရဟန်းတော်များ
 အသုံးမပြုသင့်သော = မအပ်သောကျောင်း။

အကာလိကော

=အ + ကာလိက
 အ = မဟုတ် + မရှိ + ကာလိက = အချိန်ယူခြင်း၊
 = အချိန်မရွေးဘဲ အချိန်မဆိုင်းဘဲ ချက်ချင်း အကျိုး
 ပေးသည်။

အကိရိယဒိဋ္ဌိ

=အ + ကိရိယ + ဒိဋ္ဌိ
 အ = မဟုတ် + ကိရိယ = ပြုလုပ်ခြင်း + ဒိဋ္ဌိ = အဟူ၊
 = ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်ကို ပြုသော်လည်း ပြုရာမထောက်ဟု
 ယူခြင်း၊

အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်

=အကုသိုလ် + စိတ္တုပ္ပါဒ်
 အကုသိုလ် = အ + ကုသလ၊ အ = မဟုတ် + ကုသလ =
 ကောင်းမှု၊
 = ကောင်းမှု မဟုတ်သော မကောင်းမှု ဖြစ်သော
 စိတ္တုပ္ပါဒ် = စိတ္တ + ဥပ္ပါဒ်၊
 = စိတ္တ = စိတ် + ဥပ္ပါဒ် = ဖြစ်ခြင်း၊
 = မကောင်းသော အကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ခြင်း။

အကုသိုလ်ဥပေက္ခာ = အကုသိုလ် + ဥပေက္ခာ
 အကုသိုလ် = မကောင်းမှု + ဥပေက္ခာ = လျစ်လျူရှုခြင်း၊
 ≡ အကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော လျစ်လျူရှုမှု။

အကုသိုလ်သောမနဿ = အကုသိုလ် + သောမနဿ
 အကုသိုလ် = မကောင်းမှု ဖြစ်သော + သောမနဿ =
 ဝမ်းမြောက်မှု၊
 = အကုသိုလ်စိတ် နှင့် ယှဉ်သော ဝမ်းမြောက်မှု။

အဂ္ဂသာဝက = အဂ္ဂ + သာဝက
 အဂ္ဂ = အမြတ်ဆုံး + သာဝက = တပည့်၊
 = အမြတ်ဆုံးသောတပည့်။

အဇ္ဈာကာသ = အ + ဇ္ဈာ + အာကာသ
 အ = မရှိ + ဇ္ဈာ = ရှုပ်ထွေးမှု + အာကာသ = ဟင်းလင်း
 ပြင်၊
 = ရှုပ်ထွေးမှု မရှိသော ဟင်းလင်းပြင် ကောင်းကင်။

အဇာတသတ်မင်း = အဇာတသတ် + မင်း
 အဇာတသတ် = အဇာတ + သတ္တု၊
 = အဇာတ = မမွေးမီက + သတ္တု = ရန်သူ
 = မမွေးမီကပင် ရန်သူဖြစ်သောမင်း။

အဇ္ဈတ္တ = အတွင်း = ကိုယ်တွင်း။

အဇ္ဈတ္တိကဗဟိဒ္ဓ = အဇ္ဈတ္တိက + ဗဟိဒ္ဓ
 အဇ္ဈတ္တိက = ကိုယ်တွင်း၌ ဖြစ်သော + ဗဟိဒ္ဓ = ကိုယ်ပ၌
 ဖြစ်သော၊
 = ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပ၌ ဖြစ်သော။

အညာဏုပေက္ခာ = အညာဏ + ဥပေက္ခာ
 အညာဏ = ဉာဏ်နှင့် မယှဉ်သော + ဥပေက္ခာ = လျစ်လျူ
 ရှုခြင်း။

အဋ္ဌကထာ = အဋ္ဌ + ကထာ
 အဋ္ဌ = အနက်အဓိပ္ပာယ် + ကထာ = ဖွင့်ဆိုခြင်း၊
 = ဘုရားဟောပါဠိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုခြင်း။

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပါယ်

- အဋ္ဌိကအသုဘ** = အဋ္ဌိက + အသုဘ
 အဋ္ဌိက = အရိုး + အသုဘ = မတင့်တယ်ခြင်း၊
 = အရိုးစုဖြစ်၍ မတင့်တယ်ခြင်း၊ အရိုးစုအလောင်းကောင်။
- အတ္တ** = အတ္တဘော၊ ကိုယ်ခန္ဓာ၊ ငါ။
- အတ္တဒိဋ္ဌိ** = အတ္တ + ဒိဋ္ဌိ
 အတ္တ = အသက် ဝိညာဉ် လိပ်ပြာ + ဒိဋ္ဌိ = ယူဆခြင်း၊
 = အသက် ဝိညာဉ် လိပ်ပြာတည်းဟု ယူဆခြင်း။
- အတ္တာနုဝါဒ** = အတ္တ + အနုဝါဒ
 အတ္တ = မိမိကိုယ်ကို + အနုဝါဒ = ကဲ့ရဲ့ စွပ်စွဲခြင်း၊
 = မိမိကိုယ်ကို မိမိ ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်း၊
 = ကိုယ့်ကိုယ်ကို မကြည်ညိုခြင်း။
- အတ္တဝါဒုပါဒါန်** = အတ္တဝါဒ + ဥပါဒါန်
 အတ္တဝါဒ = ငါကောင် ရှိသည်ဟု + ဥပါဒါန် = ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းခြင်း။
- အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယီ** = အန္တရာ + ပရိနိဗ္ဗာယီ
 အန္တရာ = အလယ်၌၊ ကြားကာလ၌ + ပရိနိဗ္ဗာယီ = ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
 = သက်တမ်းအလယ်၌ သက်တမ်းမစေ့မီ ကြားကာလ၌ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်။
- အန္တရာယ** = အန္တရာယ = ဘေးအန္တရာယ် = ပျက်စီးခြင်း။
- အန္တောဓိ** = အန္တ + ဩဓိ
 အန္တ = အတွင်း + ဩဓိ = အပိုင်းအခြား၊
 = အတွင်းအပိုင်းအခြား။
- အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ** = အတ္ထ + ပဋိသမ္ဘိဒါ
 အတ္ထ = အနက်အဓိပ္ပာယ် အကျိုးတရား + ပဋိသမ္ဘိဒါ = ခွဲခြမ်း ဝေဖန်ခြင်း၊
 = အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ခွဲခြမ်းဝေဖန်၍ သိခြင်း။

- အတ္ထိသုခ = အတ္ထိ + သုခ
 အတ္ထိ = ရှိခြင်း + သုခ = ချမ်းသာ
 = ရှိခြင်း၌ သာယာခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်မှု ချမ်းသာ။
- အဒ္ဓါနပလိဗောဓ = အဒ္ဓါန + ပလိဗောဓ
 အဒ္ဓါန = ခရီးသွားမှု + ပလိဗောဓ = အနှောင့်အယှက်၊
- အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒ = အဒ္ဓါန + ပရိစ္ဆေဒ
 အဒ္ဓါန = အချိန်ကာလ + ပရိစ္ဆေဒ = အပိုင်းအခြား
- အဒ္ဓါနသမ္မသန = အဒ္ဓါန + သမ္မသန
 အဒ္ဓါန = အချိန်ကာလအားဖြင့် + သမ္မသန = သုံးသပ်ခြင်း။
- အဓိမာန = အဓိ + မာန
 အဓိ = လွန်ကဲသော + မာန = မှတ်ထင်ခြင်း၊
 = မိမိကိုယ်ကို အထင်ကြီးခြင်း၊ ဈာန်မဂ်ဖိုလ် တရားထူး မရဘဲလျက် ရပြီဟု မှတ်ထင်ခြင်း။
- အဓိမောက္ခ = အကြီးအမှူး၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ယုံကြည်ခြင်း။
- အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ = အဓိဋ္ဌာန + ဣဒ္ဓိ
 အဓိဋ္ဌာန = အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း = ဆောက်တည်ခြင်း + ဣဒ္ဓိ = တန်ခိုး၊
 = အဓိဋ္ဌာန်တန်ခိုး။
- အဓိဋ္ဌာနဝသီ = အဓိဋ္ဌာန + ဝသီ
 အဓိဋ္ဌာန = အဓိဋ္ဌာန်မှု၌ + ဝသီ = လေ့လာပြုမ်းတီးခြင်း၊
 = သက်ဆိုင်ရာ (ဈာန်) လုပ်ငန်း၌ ကျွမ်းကျင် နိုင်နင်းခြင်း။
- အဓိဋ္ဌာနဝိထိ = အဓိဋ္ဌာန + ဝိထိ
 အဓိဋ္ဌာန = အဓိဋ္ဌာန်သော + ဝိထိ = စိတ်အစဉ်။
- အနမတဂ္ဂသံသရာ = အန + မတ + အဂ္ဂ + သံသရာ
 အန (န) = မရှိသော + မတ = သိအပ်သော + အဂ္ဂ = အစ + သံသရာ = ကျင်လည်ခြင်း။

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပါယ်

=သိအပ်သော အစမရှိသော ကျင်လည်ခြင်း=အစမရှိ
သော သံသရာ၊

အနဝဇ္ဇသုခ =အန+ဝဇ္ဇ+သုခ
အန(န) =မရှိ+ဝဇ္ဇ=အပြစ်+သုခ = ချမ်းသာ၊
=ပြစ်မှုကင်းသော ချမ်းသာ၊

အနန္တော အာကာသော =အနန္တော+အာကာသော
အနန္တော=အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသော+
အာကာသော=ကောင်းကင်၊
=အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်၊

အနန္တံ ဝိညာဏံ =အနန္တံ+ဝိညာဏံ
အနန္တံ=အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသော+ဝိညာဏံ=
ဝိညာဉ်၊
=အဆုံး အပိုင်းအခြားမရှိသော ဝိညာဉ်၊

အနတ္ထသညာ =အနတ္ထ+သညာ
အနတ္ထ=အတ္တမဟုတ်ဟု+သညာ=ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ခြင်း၊
=အတ္တမဟုတ်ဟု ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ခြင်း၊

အနာဂတ် =အနာဂတ=န+အာဂတ
န=မဟုတ်+အာဂတ=ရောက်ပြီးသော ကာလ၊
=ရောက်ပြီးသော ကာလ မဟုတ်=မရောက်သေးသော
ကာလ၊ နောင်အချိန်၊

အနာဂတံသ အဘိညာဉ် = အနာဂတ+အံသ+အဘိညာဉ်
အနာဂတ=နောင်လာလတ္တံ့သော ကာလ+အံသ=
အဖို့၌+အဘိညာဉ်=အထူးသိသောဉာဏ်၊
=နောင် လာလတ္တံ့သော ကာလအဖို့၌ ဖြစ်မည့် ခန္ဓာ၊
အာယတန၊ ဓာတ်အစုတို့ကို ကြိုတင်သိမြင်သောဉာဏ်၊

အနာဂါမိမဂ္ဂ =အနာဂါမိ+မဂ္ဂ
အနာဂါမိ=အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ်+မဂ္ဂ=မဂ်ဉာဏ်၊
=အနာဂါမိပုဂ္ဂိုလ် ရသော မဂ်ဉာဏ်၊

၆၇၆

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ် = ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် ကာမဘုံသို့ မလာရောက်တော့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်၊

အနာဂါမ် = အနာဂါမိ = န + အာဂါမိ
အာဂါမိ = လာရောက်ခြင်း ရှိသူ + န = မဟုတ်၊
= ကာမဘုံသို့ တစ်ဖန်ပြန်လာ၍ ပဋိသန္ဓေ မနေသော ပုဂ္ဂိုလ်၊ အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၊

အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေး : အနာထပိဏ် + သေဋ္ဌေး
အနာထပိဏ် = အ + နာထ + ပိဏ္ဍိက
အ = မရှိသူ + နာထ = အားကိုးရာ + ပိဏ္ဍိက = ထမင်း ပေးတတ်သူ၊
= အားကိုးရာ မရှိသူတို့အား ထမင်း ပေးတတ်သော သေဋ္ဌေး၊

အနာဝရဏဉာဏ်တော် = အနာဝရဏ + ဉာဏ်တော်
အနာဝရဏ = န + အာဝရဏ
န = မရခြင်း + အာဝရဏ = တားဆီး ပိတ်ဆို့ခြင်း၊
= တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊ တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကမ္မ၊ တားဆီးပိတ်ဆို့၍ မရသောဉာဏ်တော်၊ အတိတ် အနာဂတ်ကိုလည်း မြင်နိုင်သည်၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလ တွင်လည်း အနီးအဝေး အကြီးအသေးတို့ကို ဖောက် ထွင်း သိမြင်နိုင်သည့်ဉာဏ်တော် ဖြစ်သည်။

အနိစ္စသညာ = အနိစ္စ + သညာ
အနိစ္စ = (ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို) မမြဲဟု + သညာ = ရှုမှတ်ခြင်း၊

အနိဋ္ဌာရုံ = အနိဋ္ဌာရမ္မဏ = န + ဣဋ္ဌ + အာရမ္မဏ
န = မဟုတ် + ဣဋ္ဌ = အလိုရှိအပ် နှစ်သက်အပ်သော + အာရမ္မဏ = အာရုံ၊
= အလိုရှိအပ် နှစ်သက်အပ်သော အာရုံမဟုတ်၊ အလို မရှိအပ်၊ မနှစ်သက်အပ်သောအာရုံ၊

အနိဿ ဟောန္တု = အနိဿ = ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း ကင်းကုန်သည် + ဟောန္တု = ဖြစ်ကြပါစေ၊

အနုတ္တရစိတ် = န+ဥတ္တရ+စိတ်
 ဥတ္တရ=မိမိထက် သာလွန်မြင့်မြတ်မှု+န=မရှိ၊
 =မိမိထက် သာလွန်မြင့်မြတ်မှု မရှိသောစိတ်၊ အမြတ်ဆုံး
 စိတ်၊

အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် = အန+ဥပါဒိသေသ+နိဗ္ဗာန်
 အန = မရှိ+ဥပါဒိသေသ= ကြွင်း ကျန် သော ခန္ဓာ၊
 =ခန္ဓာအကြွင်းအကျန် မရှိတော့သော နိဗ္ဗာန်၊ ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံပြီးနောက် ရောက်ရသောနိဗ္ဗာန်၊

အနုပါဒိန္ဒကရုပ် = အန+ဥပါဒိန္ဒက+ရုပ်
 အန=မဟုတ်+ဥပါဒိန္ဒက=စွဲလမ်း၊ အပ်သော၊
 =စွဲလမ်းအပ်သော ရုပ်မဟုတ်၊
 =ကိုယ်ပရုပ်၊

အနုဗန္ဓနာနည်း = အနု+ဗန္ဓနာ+နည်း
 အံနု=အစဉ်+ဗန္ဓနာ= ဖွဲ့ချည်သော အစဉ်လိုက်သော၊
 =ထွက်သက်ဝင်သက်လေကို အစဉ်လိုက်သောနည်း၊

အနုမာနဉာဏ် = မှန်းဆ ဆင်ခြင်၍ သိမြင်သောဉာဏ်၊

အနုလောမဉာဏ် = အနုလောမ=ဆီလျော်ခြင်း၊
 =ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် စသော ရှေ့ပိုင်းဝိပဿနာဉာဏ်များနှင့်
 မဂ်ဉာဏ်တို့အကြား ရှေ့နောက် ဆီလျော်စွာ ဖြစ်သော
 ဉာဏ်၊

အနုသယကိလေသာ = အနုသယ+ကိလေသာ
 အနုသယ=အစဉ် ကိန်းဝပ်သော+ကိလေသာ=ပူပန်
 ဉာဏ်နှမ်းသောတရားများ၊
 =သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌ အိမ်ရှင်သဖွယ် အမြဲ ဖြစ်လေ့
 ဖြစ်ထရှိသော ကိလေသာ၊

အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း = အနု+ဿတိ+ကမ္မဋ္ဌာန
 အနု=အဖန်ဖန်+ဿတိ = အောက်မေ့ခြင်း+ကမ္မဋ္ဌာန၊
 =ဘာဝနာလုပ်ငန်းခွင်၊

၆၇၈

ဗုဒ္ဓဘာသာ လက်စွဲကျမ်း

=အဖန်ဖန် ဆင်ခြင် အောက်မေ့ ပွားများရသော
ဘာဝနာ လုပ်ငန်းခွင်၊

အနေကဓာတု

=အနေက+ဓာတု
အနေက= န+ ဧက= တစ်ခု မဟုတ်သော၊ များစွာ
သော+ဓာတု= ဓာတ်၊
=များစွာသော ဓာတ်သဘာဝများ၊

နာနာဓာတု

=နာနာ+ဓာတု
နာနာ=အမျိုးမျိုးသော+ဓာတု=ဓာတ်၊
=အမျိုးမျိုးသော ဓာတ်သဘာဝများ၊

အနောဓိသမုဒိတာ

=အနောဓိသ+မုဒိတာ
အနောဓိသ=ပိုင်းခြားကန့်သတ်မှု မရှိသော+မုဒိတာ
ဝမ်းမြောက်ခြင်း၊

အနောဓိသ ဥပေက္ခာ

=ပိုင်းခြားကန့်သတ်မှု မရှိသော လျစ်လျူရှုခြင်း၊

အနောဓိသ ကရုဏာ

=ပိုင်းခြားကန့်သတ်မှု မရှိသော သနားကြင်နာခြင်း။

အနောဓိသ မေတ္တာ

=ပိုင်းခြားကန့်သတ်မှု မရှိသော ချစ်ခြင်းမေတ္တာ။

အနွာဝတ္တနဝါရ

=အနွ+အာဝတ္တန+ဝါရ
အနွ=အစဉ်+အာဝတ္တန=လည်ခြင်း+ ဝါရ=အကြိမ်၊
အရေအတွက်၊
=အသံတစ်ခုခုကို ကြားရုံမျှကြား၍ ဘာသံညာသံ ခွဲခြား
မှု မပြုဘဲ မိမိရှုမှတ်နေသည့် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံကို ပြန်၍
ပြန်၍ (လည်၍) ဆက်လက် မှတ်သားမှု အကြိမ်
အရေအတွက်ဟု ဆိုလိုသည်။

အပ္ပနာကောသလ္လ

=အပ္ပနာ+ကောသလ္လ
အပ္ပနာ=ဈာန်+ကောသလ္လ = လိမ္မာ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊
=ဈာန်၌ လိမ္မာကျွမ်းကျင်ခြင်း၊

အပ္ပနာ ဆိုက်

=အပ္ပနာ+ဆိုက်
အပ္ပနာ=ဈာန်+ဆိုက်=ဆိုက်ရောက်ခြင်း၊
=ဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်ခြင်း၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပါယ်

အပ္ပနာ ဘာဝနာ

=အပ္ပနာ+ဘာဝနာ
အပ္ပနာ=ဈာန်စိတ်ကို+ဘာဝနာ=ပွားများခြင်း၊
=ဈာန်စိတ်ကို ပွားများခြင်း၊

အပ္ပနာ သမာဓိ

=အပ္ပနာ ဘာဝနာအခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်သော သမာဓိ၊
ဈာန်သမာဓိ၊

အပ္ပမညာ

=အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ် ပမာဏ မရှိသောသတ္တဝါ
အပေါင်းကို အာရုံပြု၍ ပွားများရသော ဘာဝနာ၊
=မေတ္တာ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာ၊ ဥပေက္ခာ ဟူသော ပြုဟူစိုရ်
တရား လေးပါးကို အပ္ပမညာ တရားဟု ခေါ်သည်။

အပ္ပမာဏ

=အ+ပမာဏ
ပမာဏ=အတိုင်းအရှည်အကန့်အသတ်+အ=မရှိခြင်း၊
=အတိုင်းအရှည် အကန့်အသတ် ပမာဏ မရှိသော
သတ္တဝါ အာရုံ၊

အပါဏက ဈာန်

=အ+ပါဏက+ဈာန်
အ=မရှိသော+ပါဏက=အသက် ရှုခြင်း+ဈာန်=
စူးစိုက်မှု။
=အသက် မရှုဘဲ စူးစိုက်နေခြင်း=အသက်ရှုမှုကို ထိန်း
ချုပ်၍ ကျင့်ခြင်း=အသက်အောင့် ကျင့်နည်း၊

အပ္ပိယေဟိ-
သမ္ပယောဂေါ

=အပ္ပိယေဟိ=မချစ် မနှစ်သက်သော သူတို့နှင့်+
သမ္ပယောဂေါ=အတူအကွ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံ နေထိုင်
ရခြင်း၊

အဗျာပဇ္ဇာဟောန္တိ

=အဗျာပဇ္ဇာ = စိတ်ဆင်းရဲခြင်း ကင်းကြကုန်သည်+
ဟောန္တိ=ဖြစ်ကြပါစေကုန်သည်။

အဗဒ္ဒသည်းခြေ

=တစ်ကိုယ်လုံး ပျံ့နှံ့တည်နေသော သည်းခြေ၊

အဘိဇ္ဈာ

=အလိုကြီးခြင်း၊ သူတစ်ပါးစည်းစိမ်ကို တပ်မက်ခြင်း၊

ဗုဒ္ဓဘာသာလင်္ကာစွဲကျမ်း

အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထ

=အဘိဇ္ဈာ+ကာယ+ဂန္ထ
အဘိဇ္ဈာ=အလိုကြီးခြင်း၊ တပ်မက်ခြင်း၊ +ကာယ= နာမကာယဖြင့် ရူပကာယကို လည်းကောင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာယဖြင့် အနာဂတ်ကာယကို လည်းကောင်း+ ဂန္ထ=ရစ်ပတ်ချည်နှောင် ထုံးဖွဲ့မှု၊

=နာမကာယဖြင့် ရူပကာယကို၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာယဖြင့် အနာဂတ်ကာယကို ကြီးမားသောအလိုဖြင့် ရစ်ပတ် ချည်နှောင် ထုံးဖွဲ့မှု(ဝါ) သူတစ်ပါးပစ္စည်းကို တေရား ယူရန် ကြံစည်ကြိုးပမ်းမှု၊

အဘိညာပါဒက

=အဘိညာ+ပါဒက
အဘိညာ=အဘိညာဉ်၏+ပါဒက=အခြေခံ၊

=အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော စတုတ္ထဈာန်၊

အဘိညာဉ်

=အဘိ+ညာဏ
အဘိ=ထူးခြားသောအားဖြင့် + ညာဏ = သိခြင်း၊

=ညာဏ်အထူး၊

အမနာပစကား

=အ+မနာပ+စကား
မနာပ=နှစ်သက်အပ်သည်+အ=မဟုတ်၊

=နှစ်သက်ဖွယ်မဟုတ်သော စကား၊

အယောနိသောမနသိကာရ=အယောနိသော+မနသိကာရ

အယောနိသော = မသင့်လျော်သောအားဖြင့်+မနသိ
ကာရ=နှလုံးသွင်းခြင်း

=မသင့်လျော်သော စိတ်ထား၊

အရဏဝိဘင်္ဂသုတ်

=အရဏ+ဝိဘင်္ဂ+သုတ်
အရဏ=ကိလေသာမြူ အညစ်အကြေးကင်းမှု+ဝိဘင်္ဂ
=ဝေဘန်ပိုင်းခြားခြင်း၊

=ကိလေသာမြူ အညစ်အကြေး ကင်းစင်မှုကို ဝေဘန် ပိုင်းခြား၍ ဟောကြားသော သုတ္တန်၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပါယ်

အရတိ = သူတစ်ပါးကြီးပွားချမ်းသာခြင်း၌ မမေ့လျော့ခြင်း၊ မနှစ်သက်ခြင်း။

အရဟတ္တမဂ် = ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့ ရအပ်သောမဂ်။

အရဟန္တသာတက = အရဟန္တ + သာတက
အရဟန္တ = ရဟန္တာကို + သာတက = သတ်ဖြတ်ခြင်း။

အရိယာ = အရိယာ = မြတ်သော ဖြူစင်သော၊
= သောတာပန်စသောပုဂ္ဂိုလ် (၈) ယောက်တို့သည် မြက်သောအရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သည်။

အရိယာသာဝက = အရိယာဖြစ်သောတပည့်။

အရိယံဒွိ = အရိယ + ဣဒ္ဓိ
အရိယ = အရိယာပုဂ္ဂိုလ်၏ + ဣဒ္ဓိ = တန်ခိုး။

အရိယူပဝါဒန္တဇာယ် = အရိယ + ဥပဝါဒ + အန္တဇာယ်
အရိယ = အရိယာကို + ဥပဝါဒ = ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်း + အန္တဇာယ် = ဘေး။

• အရိယာပုဂ္ဂိုလ်ကို ကဲ့ရဲ့စွပ်စွဲခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဘေးအန္တဇာယ်။

ဤ အန္တဇာယ် ရှိသူမှာ တရားအားထုတ် သော်လည်း ဈာန် မဂ် ဖိုလ် တရားထူး မရနိုင်၊ သေလျှင်လည်း နတ်ပြည်သုဂတိသို့ မရောက်နိုင်။

အရူပဈာန် = ရုပ်မဟုတ်သည်ကို (နှာမ်တရားကို) စူးစိုက် ချမှတ်ခြင်း။

အလံသာဠက = အလံ + သာဠက
အလံ = မရှိခြင်း၊ ပယ်ခြင်း + သာဠက = ပုဆိုး။

= ပုဆိုးဝတ်မရအောင် အဝစားသော ပုဏ္ဏား။

အဝေရာ ဟောန္တု = အဝေရာ = ဘေးရန် ကင်းကုန်သည် + ဟောန္တု = ဖြစ်ကြပါစေသတည်း။

အဝိဇ္ဇာသာ = အဝိဇ္ဇာ + အာသဝ
အဝိဇ္ဇာ = တွေ့စေ့မိုက်မဲမှု + အာသဝ = ယိုစီးခြင်း။

= တွေ့စေ့မိုက်မဲမှုမောဟ အ. စဉ်မပြတ်ဖြစ်နေခြင်း။

၆၂

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အဝိဇ္ဇာယောဂ = အဝိဇ္ဇာ + ယောဂ
 အဝိဇ္ဇာ = တွေဝေမိုက်မဲမှု + ယောဂ = ယှဉ်တွဲပူးကပ်ခြင်း
 = တွေဝေမိုက်မှု အဝိဇ္ဇာယှဉ်တွဲပူးကပ်ခြင်း။

အဝိဇ္ဇာနုသယ = အဝိဇ္ဇာ + အနုသယ
 အဝိဇ္ဇာ = တွေဝေမိုက်မဲမှု + အနုသယ = ကိန်းခြင်း၊
 = အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော အဝိဇ္ဇာ။

အဝိဇ္ဇာနိဝရဏ = အဝိဇ္ဇာ + နိဝရဏ
 အဝိဇ္ဇာ = မိုက်မဲတွေဝေမှု + နိဝရဏ = အတားအဆီး
 = မိုက်မဲတွေဝေမှု အတားအဆီး။

အဝိဇ္ဇောသ = အဝိဇ္ဇာ + ဩသ
 အဝိဇ္ဇာ = မိုက်မဲတွေဝေမှု + ဩသ = ဝဲ၊ နှစ်မှန်းစေတတ်
 သောတရား၊
 = မိုက်မဲတွေဝေမှုသည် သံသရာဝဲဩသ၌ နှစ်မှန်းစေ
 တတ်သည်။

အသညသတ် = အသညသတ္တ = အ + သည + သတ္တ
 အ = မရှိ + သည = နာမ်တရား + သတ္တ = သတ္တဝါ
 = နာမ်တရားမရှိသော၊ စိတ်ဝိညာဉ်မရှိသော သတ္တဝါ၊
 = အသညသတ်ဗြဟ္မာ။

အသာဓာရဏဉာဏ်တော် = အ + သာဓာရဏ + ဉာဏ်တော်
 အ = မရှိ + သာဓာရဏ = ဆက်ဆံခြင်း၊
 = သူတစ်ပါးနှင့် မဆက်ဆံသော (မသက်ဆိုင်သော)
 ဉာဏ်တော်။

အသုဘ = အ + သုဘ
 အ = မရှိ + သုဘ = တင့်တယ်ခြင်း၊
 = မတင့်တယ်ခြင်း၊ အကောင်ပုပ်၊ လူသေကောင်။

အသုဘသညာ = အသုဘ + သညာ
 အသုဘ = မတင့်တယ် + သညာ = ရှုမှတ်ခြင်း၊
 = မတင့်တယ် ရှုစဖွယ်ဟု ရှုမှတ်ခြင်း။

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပါယ်

အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယ် = အသင်္ခါရ+ပရိနိဗ္ဗာယ်
 အသင်္ခါရ= သူတစ်ပါးမတိုက်တွန်းဘဲ၊ သူတစ်ပါးလုံ့လ
 မပါဘဲ + ပရိနိဗ္ဗာယ် = အရဟတ္တဖိုလ်ကို ရောက်၍
 ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်။

အဿာသ ပဿာသ = အဿာသ+ပဿာသ
 အဿာသ= ထွက်သက် (ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ အလို)
 အဿာသ= ဝင်သက် (သုတ္တန်အဋ္ဌကထာ အလို)
 ပဿာသ = ဝင်သက် (ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ အလို)
 ပဿာသ = ထွက်သက် (သုတ္တန်အဋ္ဌကထာ အလို)

အဟိတာပနယန = အဟိတ+အပနယန
 အဟိတ= အကျိုးစီးပွားမဲ့ + အပနယန= ပယ်ဖျောက်
 ခြင်း၊ ဖယ်ရှားခြင်း၊
 = အကျိုးမဲ့ကို ဖယ်ရှားခြင်း။

အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ = အဟိတ်+ပဋိသန္ဓေ
 အဟိတ် = ကုသိုလ်အကြောင်းတရား ကင်းမဲ့သော +
 ပဋိသန္ဓေ= အမိဝမ်း၌ကိန်းမှု၊
 = အသောဘ, အဒေါသ, အမောဟကုသိုလ်အကြောင်း
 ကင်းသော ပဋိသန္ဓေနေမှု။

အဟေတုကဒိဋ္ဌိ = အဟေတုက+ဒိဋ္ဌိ
 အဟေတုက = ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ဟူသော
 အကြောင်း မရှိဟု+ဒိဋ္ဌိ= ယူဆခြင်း၊
 = ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ အကြောင်းမရှိဘဲ အလိုလို
 ချမ်းသာ ဆင်းရဲသည်ဟု မြဲမြံစွာယူဆခြင်း။

အော်ဂလီဆန် = ပျိုတက်ခြင်း၊ ရွံရှာခြင်း။

အိုင်းအမာ = အနာဆေး၊ အနာဟောင်း။

အာကာသကသိုဏ်း = အာကာသ+ကသိုဏ်း
 အာကာသ= ကောင်းကင်+ကသိုဏ်း= (ကသိုဏ်းဝန်း)
 = ကောင်းကင်ကသိုဏ်းဝန်း။

အာကာသစေတီ = သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ ဝတ္တကာလကကျေးရွာအနီး တောင်ထိပ်၌ တည်ထားသောစေတီ၊

အာကာသဝေဒတီ = ကောင်းကင်ခေတ်၊ ဟင်းလင်းသဘော၊

အာကာသာနုဉ္ဇာယတန = အာကာသ + အာနုဉ္ဇ + အာယတန
အာကာသ = ကောင်းကင် + အာနုဉ္ဇ = အဆုံးအပိုင်း အခြားမရှိသော + အာယတန = ဈာန်စိတ်၏တည်ရာ၊
= အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိသော ကောင်းကင်ပညတ်ကို ယှဉ်အက်တရားတို့နှင့်တကွ အာရုံပြုသော ဈာန်စိတ်၏ တည်ရာ၊

အာစရိယဝါဒ = ဆရာအစဉ်အဆက် လိုက်နာကျင့်ကြံသောနည်း၊
= ဆရာနည်း၊

အာဇီဝကတက္ကတ္တန်း = ကိုယ်၌ အဝတ်မစည်း အချည်းနီးနေသော တိတ္ထိ၊ ကိုယ်တုံးလုံးနေ၍ ရေငုပ် မီးလှံ အစာမစားဘဲ ကျင့်သူများ၊

အာဇိနဝဉာဏ် = ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတို့၏အပြင်ကို ရှုမြင်တတ်သောဉာဏ်၊

အာဇိနဝသညာ = ခန္ဓာကိုယ်၌ အနာရောဂါ အမျိုးမျိုး၊ အပြစ် အနာ အဆာ အမျိုးမျိုးကို ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ခြင်း၊

အာဇာတိတိက္ကမန္တရယ် = အာဇာ + တိတိက္ကမ + အန္တရယ်
အာဇာ = ဘုရားရှင်၏ အမိန့် အာဇာကို + တိတိက္ကမ = လွန်ကျူးမှု၊
= ဘုရားရှင်၏ ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ် တည်းဟူသော အမိန့် အာဇာကို လွန်ကျူးသော အန္တရယ်၊
ဤအန္တရယ်ရှိသော ရဟန်းမှာ သေလျှင် နတ်ပြည် သူဂတိ မရောက်နိုင်၊ တရား အားထုတ်လျှင်လည်း တရားထူး မရနိုင်၊

အာနုဏ္ဍသုခ = အကြွေးကင်းသော ချမ်းသာမှု၊

အာနာပါန = အာန + အပါန
အာန = ထွက်သက် (ဝင်သက်)
အပါန = ဝင်သက် (ထွက်သက်)

ဝေါဟာရများအဓိပ္ပါယ်

- အာနာပါနသတိ = အာနာပါန + သတိ
 အာနာပါန = ဝင်သက်ထွက်သက် + သတိ = ရှုမှတ်သော သတိ၊
 = ဝင်သက် ထွက်သက်ကို ရှုမှတ်ခြင်း၊
- အာပေါကသိုဏ်း = ရေကသိုဏ်း
- အာပေါကောဠာသ = အာပေါ + ကောဠာသ
 အာပေါ = ရေ + ကောဠာသ = အစု၊
 = ရေအစုအဝေး၊
- အာပေါဓာတ် = ရေဓာတ်
- အာဗာပေလိဗောဓ = အာဗာဓ + ပလိဗောဓ
 အာဗာဓ = အဖျားအနာရောဂါ + ပလိဗောဓ = အနှောင့် အယှက်၊
 = အဖျားအနာ ရောဂါ အနှောင့်အယှက်၊
- အာယတန = တည်ရာ၊ နေရာ၊ ဖြစ်ရာ အကြောင်း၊ အာရုံ။
- အာယုသင်္ခါရ = အာယု + သင်္ခါရ
 အာယု = အသက် + သင်္ခါရ = ပြုပြင်မှု၊
 = အသက်ကို ပြုပြင်လိုသော ဆန္ဒ၊ အသက်ရှည်အောင် ဆေးဝါး ဓာတ်စာ မှီဝဲခြင်း၊ စိတ်ဓာတ်အင်အား တင်းထားခြင်း၊
- အာရမ္မဓာတု = အာရမ္မ + ဓာတု
 အာရမ္မ = အားထုတ်မှုကို + ဓာတု = ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
 = ရှေးဦးစွာ လုံ့လစိုက်ထုတ်မှု၊ အားထုတ်မှုသဘော၊
- အာလောကကသိုဏ်း = အာလောက + ကသိုဏ်း
 အာလောက = အလင်း = အလင်းကသိုဏ်း၊
- အာဝဇ္ဇနဝသီ = အာဝဇ္ဇန + ဝသီ
 အာဝဇ္ဇန = ဆင်ခြင်မှု + ဝသီ = အလေ့အထ၊
 = ဈာန်အင်္ဂါများကို ပြန်လည် ဆင်ခြင်ရာ၌ လျင်မြန်စေ ရန် လေ့ကျင့်ခြင်း၊

၆၈၆

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အာဝတ္တနဝါရ = အာဝတ္တန + ဝါရ
အာဝတ္တန = လည်ခြင်း၊ လန်ကျခြင်း + ဝါရ = အရေ
အတွက်၊

= ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ လည်ခြင်း၊ လန်ကျခြင်း၊

အာဝါသပလိဗောဓ = အာဝါသ + ပလိဗောဓ
အာဝါသ = နေရာထိုင်ခင်း + ပလိဗောဓ = အနှောင့်
အယှက်၊

အာသယာနုသယဉာဏ် = အာသယ + အနုသယ + ဉာဏ်
အာသယ = အလိုဆန္ဒ နှလုံးသွင်း + အနုသယ = ကိန်း
အောင်းခြင်း + ဉာဏ် = အသိဉာဏ်၊

= သတ္တဝါတို့၏ နှလုံးသွင်းအာသယနှင့် အနုသယဓာတ်ခံ
ကို သိသောဉာဏ်၊

အာသဝေါ = ယိုစီးတတ်သောတရား၊ အစဉ်အမြဲ ဖြစ်လေ့ ရှိသော
ကြောင့် အလျဉ်ရနေသော အစဉ်ရနေသော တရား၊

အာသဝက္ခယဉာဏ် = အာသဝ + ခယ + ဉာဏ်
အာသဝ = အာသဝေါတရားတို့၏ + ခယ = ကုန်ရာ၊

= အာသဝေါတရားတို့၏ ကုန်ရာ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊

အာသဝက္ခယအဘိညာဉ် = အာသဝ + ခယ + အဘိညာဉ်
အာသဝ = အာသဝေါတရား လေးပါးတို့ကို + ခယ =
ကုန်းခန်းစေသော + အဘိညာဉ် = ထူးသောဉာဏ်၊

= အာသဝေါတရား လေးပါးတို့ကို ကုန်းခန်းစေနိုင်သော
အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊

အာဟရဟတ္တက = အာဟရ + ဟတ္တက
အာဟရ = ဆွဲထူခြင်း + ဟတ္တက = လက်၊

= စားသောက်ပြီးနောက် မိမိဘာသာ မထနိုင်၍ လက်ကို
ဆွဲထူပေးရသူ၊

အာဟာရ = အစားအစာ၊ ခွန်အားကို ဆောင်နိုင်ခြင်း၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

အာဟာရေ ပဋိကူလ = အာဟာရေ + ပဋိကူလ + သညာ
 သညာ အာဟာရေ = အစားအစာ၌ + ပဋိကူလ = စက်ဆုပ် ရွံရှာ
 ဖွယ် ဟူသော + သညာ = အမှတ်သညာ၊
 = အစားအစာ၌ စက်ဆုပ် ရွံရှာဖွယ်ဟု အောက်မေ့
 ဆင်ခြင်သော အမှတ်သညာ၊

အာဠာရ, ဥဒက = ဘုရားအလောင်းတော် တောထွက်တော် မှစဉ်က
 ရှေးဦးစွာတွေ့ပြီး လောကီဈာန်သမာပတ် ရသည် အထိ
 အလောင်းတော်အား နည်းပေးခဲ့သော ရသေ့ကြီး
 ၂ ဦး၊

ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံ = ဣဋ္ဌ + မဇ္ဈတ္တ + အာရုံ
 ဣဋ္ဌ = အလိုရှိအပ်သော + မဇ္ဈတ္တ = အလယ် အလတ်
 ဖြစ်သော (အလိုရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ မရှိသည်
 လည်းမဟုတ်သော) အာရုံ၊

ဣဋ္ဌာရုံ = အလိုရှိအပ်သော အာရုံ၊

ဣဒံ သစ္စာသိနိဝေသ = ဣဒံ + သစ္စံ + အဘိနိဝေသ + ကာယဂန္ထ

ကာယဂန္ထ ဣဒံ = ဤအယူဝါဒသည် + သစ္စံ = မှန်၏ဟု + အဘိနိ-
 ဝေသ = စွဲမြဲစွာယူခြင်း + ကာယဂန္ထ = ကာယ၌ ထုံးစံ
 ခြင်း၊

= လောကကြီးကို ထန်ခိုးရှင်က ဖန်ဆင်းသည် စသော
 ဤအယူသာ မှန်သည်၊ အခြား အယူဝါဒ အားလုံး
 မှားသည်ဟု စွဲလမ်းမှု၊

ဣဒ္ဓိပလိပောဓ = ဣဒ္ဓိ + ပလိပောဓ
 ဣဒ္ဓိ = တန်ခိုး ဣဒ္ဓိပါဒ် + ပလိပောဓ = အနှောင့်အယှက်
 = တန်ခိုး ဣဒ္ဓိပါဒ်သည် ဝိပဿနာ လုပ်ငန်းအတွက်
 အနှောင့်အယှက်ဖြစ်သည်၊

ဣဒ္ဓိပါဋိဟာရိယ = ဣဒ္ဓိ + ပါဋိဟာရိယ
 ဣဒ္ဓိ = တန်ခိုး + ပါဋိဟာရိယ = အထူးထူး ဖန်ဆင်းခြင်း၊
 ပြာဋိဟာ၊

= တန်ခိုး ဣဒ္ဓိပါဒ် အထူးထူး ဖန်ဆင်းခြင်း၊ တန်ခိုး
 ပြာဋိဟာ ပြုခြင်း၊

၆၈၈

ဗုဒ္ဓစာသင်တန်းကျမ်း

ဣဒ္ဓိပါဒ်

=ဣဒ္ဓိပါဒ်=ဣဒ္ဓိ+ပါဒ်
ဣဒ္ဓိ=တန်ခိုး+ဝါဒ်=အခြေခံ၊
=တန်ခိုးဣဒ္ဓိ၏ အခြေခံ တရားများ။

ဣဒ္ဓိဝိဝေ

=ဣဒ္ဓိ+ဝိဝေ
ဣဒ္ဓိ=တန်ခိုး+ဝိဝေ=အမျိုးမျိုး။
=ရှုပ်ပြောင်း ရှုပ်လဲ ရှုပ်သွင်အမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း။

ဣရိယာပထနည်း

=သွားခြင်း၊ ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ လျောင်းခြင်း ဟူသော
ဣရိယာပုထိ လေးပါးကို ရှုမှတ်ဆင်ခြင်သောနည်း။

ဣရိယာပထသမသိသိ

=စင်္ကြံလျှောက်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း စသော ဣရိယာပုထိ
တစ်ခု၏ အဆုံး၌ ကိလေသာ ကုန်ခန်းသော ရဟန္တာ၊
ထိုင်ရာမှ လဲလျောင်းလိုက်ချိန်၊ လမ်းလျှောက်နေရာမှ
ရပ်လိုက်ချိန်၌ ကိလေသာကုန်ခန်းသော ရဟန္တာ။

ဣရိယာပုထိ

=ဣရိယာပထ=ဣရိယာ+ပထ
ဣရိယာ=ကိုယ်အနေအထား+ပထ=ဖြစ်ကြောင်း၊
=ကိုယ်အနေအထားဖြစ်ကြောင်း တရား(လျောင်း၊ ထိုင်
ရပ်၊ သွား)

ဣဿရနိမ္မာနဝါဒ

=ဣဿရ+နိမ္မာန+ဝါဒ
ဣဿရ= အစိုးရသူက+နိမ္မာန=ဖန်ဆင်းခြင်း+ဝါဒ်=
အယူ။
=အစိုးရသော နတ်ဘုရားကြီးက ဖန်ဆင်းသည့်ဟု
ယူသော အယူ။

ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တဉာဏ်

=ဣန္ဒြိယ+ပရောပရိယတ္တ+ဉာဏ်၊
ဣန္ဒြိယ=ဣန္ဒြေ+ပရောပရိယတ္တ=အနုအရင့်
=သဒ္ဓါ၊ ပညာ စသော ဣန္ဒြေအနုအရင့်ကို သိသောဉာဏ်

ဣဿာ

=ဣဿာ+ဉာဏ်၊ သူတစ်ပါး၏ စည်းစိမ်ကို ဣဿာခြင်း။

ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တ

=ဥဂ္ဂဟနိမိတ္တ=ဥ+ဂဟ+နိမိတ္တ
ဥ=အနီးကပ်၍+ဂဟ=ယူသော+နိမိတ္တ= ကမ္မဋ္ဌာန်း
အာရုံ။

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

=အနီးကပ်၍ ယူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ၊ စိတ်ထဲ၌ စွဲထင် ကျန်ရစ်သော ကသိုဏ်းအာရုံ၊

ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိ

=ဥစ္စေဒ + ဒိဋ္ဌိ
ဥစ္စေဒ = ပြတ်သည်ဟု + ဒိဋ္ဌိ = ယူခြင်း၊

=သတ္တဝါ သေလျှင် ဘဝပြတ်သည်ဟု ယူခြင်း၊

ဥဇုကထာ

=ဖြောင့်မတ်ခြင်း၊

ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ

=ဥတ္တရိ + မနုဿ + ဓမ္မ
ဥတ္တရိ = လွန်မြတ်သော + မနုဿ = လူတို့၏ + ဓမ္မ = ကုသိုလ်တရား၊

=လူတို့၏ ကုသိုလ်တရားထက် လွန်မြတ်သော တရား၊
ဈာန်၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တရား၊

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်

=ဥဒယ + ဝယ + ဉာဏ်
ဥဒယ = ဖြစ်ခြင်း + ဝယ = ပျက်ခြင်း၊

=ရုပ်နာမ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းကို သိသောဉာဏ်၊

ဥဒါန်း

=ဥဒါန = ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ဆိုသောစကား၊ ဝမ်းသာ လွန်း၍ အလိုအလျောက် ထွက်ပေါ်လာသော စကား၊

ဥဒ္ဒစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏ

=ဥဒ္ဒစ္စ + ကုက္ကုစ္စ + နိဝရဏ
ဥဒ္ဒစ္စ = စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း + ကုက္ကုစ္စ = စိတ်ပူလောင်ခြင်း + နိဝရဏ = အတားအဆီး။

=စိတ် ပျံ့လွင့်ခြင်း စိတ် ပူလောင်ခြင်းသည် တရား အားထုတ်ရာ၌ ဈာန်စိတ် (သမာဓိ) မဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ရန် အတားအဆီးဖြစ်သည်။

ဥဒ္ဓါမာတကအသုဘ

=ဥဒ္ဓါမာတက + အသုဘ
ဥဒ္ဓါမာတက = ဖူးဖူးဆောင်သော၊ ကြွတက်သော + အသုဘ = သူသေကောင်၊
= ဖူးဖူးဆောင် ကြွတက်နေသော သူသေကောင်၊

ဥဒ္ဓိသောတ အနာဂါမိ

=ဥဒ္ဓိ + သောတ + အနာဂါမိ
ဥဒ္ဓိ = အထက်သို့ + သောတ = ဆောင်သော၊ တက်ရောက်သော + အနာဂါမိ = အနာဂါမ်၊

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

=အထက် မြဟွာဘုံသို့ တက်ရောက်၍ ရဟန္တာဖြစ်ပြီး ပရိနိဗ္ဗာန်စံသော အနာဂါမ်ပုဂ္ဂိုလ်၊

ဥဒ္ဓံသောတအကနိဋ္ဌာဂါမိ = ဥဒ္ဓံ+သောတ+အကနိဋ္ဌ+အဂါမိ
ဥဒ္ဓံ=အထက်+သောတ=တက်၍+အကနိဋ္ဌ=အကနိဋ္ဌ
ဘုံ+အဂါမိ=ရောက်ရှိခြင်း၊

=အထက်ဘုံသို့ အဆင့်ဆင့်တက်၍ အကနိဋ္ဌဘုံရောက်မှ အရဟတ္တဖိုလ် ရသောအနာဂါမ်၊

ဥဘတောဘာဂဝိမုတ္တ = ဥဘတော+ဘာဂ+ဝိမုတ္တ
ဥဘတော=နှစ်ပါးသော+ဘာဂ= အဖို့အကြိမ်+ဝိမုတ္တ
=လွတ်မြောက်ခြင်း၊
=ဝိက္ခမ္ဘာဝိမောက္ခ (ဈာန်)ဖြင့် တစ်ကြိမ်၊ သမုစ္ဆေဒ
ဝိမောက္ခ(မဂ်)ဖြင့် တစ်ကြိမ်၊ နှစ်ကြိမ် လွတ်မြောက်
သော ပုဂ္ဂိုလ်၊

ဥပက္ကိလေသ = အညစ်အကြေး၊ ညစ်ညူးပူပန်ခြင်း၊
=ဝိပဿနာ ညစ်ညူးကြောင်း တရား၊ ဝိပဿနာ၏ အညစ်
အကြေးဖြစ်သော တရား၊

ဥပဂမနဘေး = အာရုံသို့ ကပ်ရောက်ခြင်းဘေး၊

ဥပဟစ္စ ပရိနိဗ္ဗာယိ = ဥပဟစ္စ+ပရိနိဗ္ဗာယိ
ဥပဟစ္စ=ကပ်၍+ပရိနိဗ္ဗာယိ=ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော၊
=သက်တမ်း ထက်ဝက်ကို လွန်မှ၊ သက်တမ်း အဆုံးကို
ကပ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ပြီး ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော
အနာဂါမ်၊

ဥပါယာသ = လွန်စွာ စိတ်ပင်ပန်းခြင်း၊

ဥပဋ္ဌာန = သတိအလွန်ကောင်းခြင်း၊ အာရုံထင်လွယ်ခြင်း၊

ဥပစာရဈာန် = ဥပ+စာရ+ဈာန်
ဥပ=အနီးကပ်၊ အနီးပတ်ဝန်းကျင်+စာရ= ကျင်လည်
ကျက်စားခြင်း၊
=ဈာန်၏ အနီးပတ်ဝန်းကျင်၌ ကျင်လည် ကျက်စားခြင်း၊
ဈာန်ရခါနီး အခြေအနေ၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

- ဥပစာရဘာဝနာ = ဈာန်နှင့် နိုးကပ်သောဘာဝနာ၊
- ဥပစာရသမာဓိ = ဈာန်နှင့်နိုးကပ်သော သမာဓိ၊
- ဥပပတ္တိဘေး = ထိုထိုဘဝသို့ ရောက်ခြင်း၊ ရခြင်းဘေး၊
- ဥပသမာနုဿတိ = ဥပသမ+အနုဿတိ
ဥပသမ= ငြိမ်းအေးခြင်း + အနုဿတိ=အဖန်ဖန်
အောက်မေ့မှု၊
=နိဗ္ဗာန်၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့မှု၊
- ဥပ္ပါဒခဏ = ဥပ္ပါဒ+ခဏ
ဥပ္ပါဒ = ဖြစ်ခြင်း+ခဏ = တိုတောင်းသော အချိန်၊
= ရုပ် နာမ်တို့၏ ဖြစ်ဆဲခဏ၊
- ဥပါဒါန် = ဥပါဒါန=ဥပ+အာဒါန
ဥပ = ကပ်၍ + အာဒါန = ယူခြင်း၊
= စွဲလမ်းခြင်း၊ အစွဲအလမ်း၊
- ဥပါဒိန္နကရုပ် = ကံကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်များ၊
= သက်ရှိရုပ်များ၊
- ဥပေက္ခာ = လျစ်လျူရှုခြင်း၊ အလယ်အလတ်သဘောထားနိုင်ခြင်း၊
- ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင် = ဥပေက္ခာ+သမ္မောဇ္ဈင်
ဥပေက္ခာ= အလယ်အလတ် တည့်မတ်မှု+သမ္မောဇ္ဈင်=
မဂ်ဉာဏ်၏အကြောင်း၊
= မဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော အလယ်အလတ်
တည့်မတ်စွာ အာရုံကို ရှုနိုင်မှု၊
- ဥပေက္ခာ ပါရမီ = ဥပေက္ခာ+ပါရမီ
ဥပေက္ခာ = လျစ်လျူရှုခြင်း+ပါရမီ=အထွတ်အမြတ်၊
= မြတ်သော လျစ်လျူရှုခြင်း
- ဥဗ္ဗေဂါ ပီတိ = ဥဗ္ဗေဂါ+ပီတိ
ဥဗ္ဗေဂါ=ပေါ့ပါး ပျံ့တက်သော+ပီတိ=နှစ်သက်မှု၊
= ကိုယ်ကာယ ပေါ့ပါးပြီး ကောင်းကင်သို့ ပျံ့တက်စေနိုင်
သည့် နှစ်သက်မှု၊
- ဥဿဒဓရဲ = ဥဿဒ+ဓရဲ
ဥဿဒ=ပိုလွန်သော
= ဓရဲကြီး ရှစ်ထပ်မှ ပိုလွန်သော ဓရဲ၊ ဓရဲငယ်၊

၆၉၂

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ကေဗီဇိသောတာပန် = ကေ + ဗီဇိ + သောတာပန်
 ကေ = တစ်ကြိမ် + ဗီဇိ = ပဋိသန္ဓေ မျိုးစေ့ရှိသူ၊
 = တစ်ကြိမ်သာ ပဋိသန္ဓေမျိုးစေ့ရှိသော သောတာပန်၊
 = လက်ရှိ ဘဝမှ နောက်တစ်ဘဝ၌ ရဟန္တာဖြစ်မည့်
 သောတာပန်၊

ကေဂ္ဂတာ = ကေ + အဂ္ဂ + တာ
 ကေ = တစ်ခု + အဂ္ဂ = အာရုံ + တာ = ရှိခြင်း၊
 = အာရုံတစ်ခုတည်းရှိခြင်း၊
 = ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံ တစ်ခုတည်း၌ စူးစိုက် သက်ဝင်သော
 သမာဓိ၊

တေဒဂ် = တေဒဂ္ဂံ = တေ + အဂ္ဂံ
 တေ = ဤသူသည် + အဂ္ဂံ = အမြတ်ဆုံးတည်း၊
 = ဤသူသည် ဤအရာ၌ အမြတ်ဆုံး ဖြစ်၏ ဟု ဆုဇူးရှင်
 ကိုယ်တိုင် မိန့်မြှောက်၍ အပ်နှင်းသော တေဒဂ်ဘွဲ့၊

ဩဘာသ = အရောင်အလင်း၊

ဩက္ကန္တိကာ ပီတိ = ဩက္ကန္တိကာ + ပီတိ
 ဩက္ကန္တိကာ = တက်ကြွသော + ပီတိ = နှစ်သက်မှု၊
 = ပင်လယ် ရေပြင်တွင် ဒီရေ လှိုင်းလုံးကြီးများ ထက်
 ငှက်ကဲ့သို့ ထစ်ကိုယ်လုံးကို လှမ်းခြုံ၍ ကြွထက်သောပီတိ၊

ဩဝါတ = အဖြူရောင်၊

ဩဇာ = ဝဲ၊ ရေအလျဉ်း၊ ဝဋ်ဒုက္ခ၌ နှစ်မွန်းစေတတ်သောတရား၊

ဩဇိ = ကိုယ်တူင်းသို့ ပဋိဘာဂနိမိတ်ဝင် ရောက်ခြင်း၊

ဩဇိသ = အပိုင်းအခြား အကန့်အသတ်ရှိသော၊

ဩဝါဒပါတိမောက် = ဩဝါဒ + ပါတိမောက်
 ဩဝါဒ = ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ + ပါတိမောက် =
 စောင့်စဉ်းအပ်သောတရား၊
 = ဘုရားရှင် ဆုံးမထားသော ရဟန်းတို့ စောင့်စဉ်းအပ်
 သည့် တရား၊ ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်တော်များ။

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

သြဋ္ဌာရိက သုခုမ = သြဋ္ဌာရိက+သုခုမ
 သြဋ္ဌာရိက = ကြမ်းတမ်းသော ရုပ်+ သုခုမ = နူးညံ့သောရုပ်၊
 = ရုပ်ကြမ်း ရုပ်နု၊

ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ = ကင်္ခါ+ဝိတရဏ+ဝိသုဒ္ဓိ
 ကင်္ခါ = ယုံမှားခြင်းသံသယ+ဝိတရဏ = လွန်မြောက်ကျော်လွန်ခြင်း + ဝိသုဒ္ဓိ = စင်ကြယ်ခြင်း၊
 = ယုံမှားသံသယကို လွန်မြောက်သဖြင့် အထူးစင်ကြယ်ခြင်း၊

ကန္တာရ = ခရီးခဲ = ခဲရာခဲဆစ်၊ ခက်ခက်ခဲခဲ သွားရသောခရီး၊
ကဗဠိကာရာဟာရ = ကဗဠိ+ကာရ+အာဟာရ
 ကဗဠိ+ထမင်းလုတ်+ကားရ = ပြုခြင်း+အာဟာရ = အစားအစာ၊
 = ထမင်းလုတ်ပြု၍ စားအပ်သော ထမင်း မုန့် စသည့် အစားအစာ၊

ကမ္မဇတေဇောဓာတ် = ကမ္မဇ+တေဇော+ဓာတ်
 ကမ္မဇ = ကံကြောင့်ဖြစ်သော + တေဇော = အပူ+ = ဓာတ်၊
 = ကံကြောင့်ဖြစ်သော အပူဓာတ်သဘော၊

ကမ္မညတာ = အမှုကိုစဉ်းခဲခြင်း၊ သက်ဆိုင်ရာအမှုကိုစဉ်း နိုင်နင်းခြင်း၊
ကမ္မဋ္ဌာန်း = ကမ္မဋ္ဌာန = ကမ္မ+ဋ္ဌာန
 ကမ္မ = ဘာဝနာ အမှုကိုစဉ်း+ဋ္ဌာန = ဖြစ်ရာ တည်ရာ အာရုံ၊
 = ဘာဝနာပွားများမှု လုပ်ငန်းခွင်၊

ကမ္မပလိဗောဓ = ကမ္မ+ပလိဗောဓ
 ကမ္မ = လုပ်ငန်းကိုစွဲ ဆောင်ရွက်ခြင်း+ပလိဗောဓ = အနှောင့်အယှက်၊
 = မပြီးပြတ်သေးသော လုပ်ငန်းသည် ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်ရာ၌ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်သည်။

ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိ = ကမ္မ+ဝိပါကဇ+ဣဒ္ဓိ
 ကမ္မ = ကံ၏+ ဝိပါကဇ = အကျိုးပေးကြောင့် ဖြစ်သော+ဣဒ္ဓိ = တန်ခိုး၊

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

=ကံ၏ အကျိုးကိုမှီ၍ဖြစ်သော စွမ်းဆောင်နိုင်မှု၊ ဥပမာ
ငှက်များ ကောင်းကင်ပျံနိုင်မှု၊ ငါးများ ရေငုပ်နိုင်မှု။

ကမ္မဿကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိ = ကမ္မ + သကတာ + သမ္မာ + ဒိဋ္ဌိ
ကမ္မ = ကုသိုလ်ကံ, အကုသိုလ်ကံ + သကတာ = ကိုယ်ပိုင်
ဥစ္စာရှိခြင်း + သမ္မာ = ကောင်းသော မှန်ကန်သော
+ ဒိဋ္ဌိ = အယူ။

= ကုသိုလ်, အကုသိုလ် ကံသာလျှင် မိမိကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ
ဖြစ်သည်ဟု ယူခြင်းသည် မှန်ကန်သောအယူဖြစ်သည်။

ကမ္မန္တရာယ်

= ကမ္မ + အန္တရာယ်
ကမ္မ = ပညာနန္တရိယကံ စသည်ကို ကျူးလွန်ခြင်းသည် +
အန္တရာယ် = ဘေး

= ကံကြီးထိုက်သော ဘေးအန္တရာယ်။

ကရုဏာ

= ဒုက္ခိတသတ္တဝါတို့အား သနားခြင်း။

ကရုဏာဒေါသော

= သနားခြင်းကို အခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဒေါသ
တရား။

ကလာပသမ္မသနနည်း = ကလာပ + သမ္မသန + နည်း

ကလာပ = စုပေါင်း၍ + သမ္မသန = ဆင်ခြင်သုံးသပ်သော
နည်း။

= ရုပ်နာမ် မွေ့တို့ကို အစုအပေါင်း အားဖြင့် ဆင်ခြင်
သုံးသပ်သောနည်း။

ကလျာဏမိတ္တ

= ကလျာဏ + မိတ္တ
ကလျာဏ = ကောင်းသော + မိတ္တ = အဆွေခင်ပွန်း
= မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်း။

ကသိဏဖုဠောကာသ = ကသိဏ + ဖုဠ + ဩကာသ

ကသိဏ = ကသိုဏ်းရုပ် + ဖုဠ = ထိရာ + ဩကာသ =
အရပ်။

= ကသိုဏ်းရုပ် ထိရာ ပျံ့နှံ့ရာအရပ်။

ကသိဏဝိဝိတ္တောကာသ = ကသိဏ + ဝိဝိတ္တ + ဩကာသ

ကသိဏ = ကသိုဏ်းရုပ် + ဝိဝိတ္တ = ကင်းဆိတ်ရာ +
ဩကာသ = အရပ်။

= ကသိုဏ်း ရုပ် ကင်းဆိတ်ရာအရပ်။

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

၆၉၅

ကသိက္ခာဋီဒိမာကာသ = ကသိဏ + ဥက္ခါဋီ + အာကာသ
 ကသိဏ = ကသိုဏ်းရုပ် + ဥက္ခါဋီ = ပယ်ခွါရာ + အာကာသ = ကောင်းကင်၊

= ကသိုဏ်းရုပ်ကို ခွါ၍ ရအပ်သောကောင်းကင်။

ကသိုဏ်းပညတ်ရုပ် = ကသိုဏ်းဟု ခေါ်ဝေါ်ပညတ်အပ်သောရုပ်၊

ကာမမာသက = ကျီးနှိုက်၍ စား၍ရလောက်အောင် (စလုတ်ထိ) စားထားသူ၊

ကာမတဏှာ = ကာမ + တဏှာ
 ကာမ = ကာမဂုဏ်ငါးပါး + တဏှာ = တပ်မက်မှု၊
 = ကာမဂုဏ်ကို တပ်မက်မှု၊

ကာမယောဂ = ကာမ + ယောဂ
 ကာမ = ကာမတဏှာ + ယောဂ = ယှဉ်တွဲပူးကပ်မှု၊

ကာမရာဂါနုသယ = ကာမ + ရာဂ + အနုသယ
 ကာမ = ကာမဂုဏ်၌ + ရာဂ = တပ်စွန်းမှု + အနုသယ = ကိန်းအောင်းခြင်း၊
 = ကာမဂုဏ်၌ တပ်စွန်းမှုဖြင့် ကိန်းအောင်းခြင်း၊ အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော ကာမတဏှာ၊

ကာမဝိတက္က = ကာမ + ဝိတက္က
 ကာမ = ကာမဂုဏ် + ဝိတက္က = ကြံစည်ခြင်း
 = ကာမဂုဏ်နှင့် ဖော်လျဉ်း၍ ကြံစည်ခြင်း၊

ကာမစန္ဒနိဝရဏ = ကာမ + ဆန္ဒ + နိဝရဏ
 ကာမ = ကာမဂုဏ် + ဆန္ဒ = အလိုရှိခြင်း၊ တပ်စွန်းခြင်း + နိဝရဏ = အတားအဆီး
 = ကာမဂုဏ်တပ်စွန်းမှု အတားအဆီး၊

ကာမာသဝ = ကာမ + အာသဝ
 ကာမ = ကာမတဏှာ + အာသဝ = ယိုစီးမှု၊
 = ကာမတဏှာများ ယိုစီးမှု၊

ကာမုပါဒါန် = ကာမ + ဥပါဒါန်
 ကာမ = ကာမအာရုံ၌ + ဥပါဒါန် = ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းမှု

၆၉၆

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ကာမောသ

= ကာမ + ဩသ
ကာမ = ကာမတဏှာ + ဩသ = ဝဲ
= ကာမတဏှာဝဲ

ကာယဂတာသတိ

= ကာယ + ဂတာ + သတိ
ကာယ = ကိုယ်၌ + ဂတာ = ဖြစ်သော + သတိ = အောက်
မေ့မှု၊
= ဆံပင် စသော ၃၂-ကောဋ္ဌာသ အစုအဝေးကို
အာရုံပြု ရှုမှတ်ခြင်း။

ကာယသက္ခိယပုဂ္ဂိုလ်

= ကာယ + သက္ခိယ
ကာယ = ကိုယ်ဖြင့် + သက္ခိယ = သက်သေပြုသော၊
= ကိုယ်ဖြင့် သက်သေပြုသောပုဂ္ဂိုလ်၊
= ဤဘဝမှပင် မဂိဖိုလ်ရ၍ ကိုယ်တိုင် သက်သေခံနိုင်သူ။

ကာယသမ္ပဿ

= ကာယ + သံ + ဖဿ
ကာယ = ကိုယ်ဖြင့် + သံ = ကောင်းစွာ + ဖဿ = တွေ့ထိမှု၊
= ကိုယ်ဖြင့် ကောင်းစွာ တွေ့ထိမှု။

ကာယာနုပဿနာ
သတိပဋ္ဌာန်

= ကာယ + အနုပဿနာ + သတိ + ပဋ္ဌာန
ကာယ = ကိုယ်၌ + အနုပဿနာ = အဖန်ဖန်ရှုသော +
သတိ = ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု + ပဋ္ဌာန = တည်ရာအာရုံ၊
= ကိုယ်ကာယ၌ အဖန်ဖန် ရှုမှတ်ဆင်ခြင် အောက်မေ့မှု
သတိ၏ တည်ရာအာရုံ။

ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်

= ကိလေသာ ငြိမ်းအေးသော နိဗ္ဗာန်၊
= အသက်နှင့်ကိုယ်ခန္ဓာတည်ရှိနေသော်လည်း ကိလေသာ
ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသဘော။

ကိလေသန္တရာယ်

= မှားယွင်းသော အယူကို စွဲမြဲစွာယူခြင်း၊
= နိယတ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ကိလေသန္တရာယ်ဟု ခေါ်သည်။

ကုလပလိပောဓ

= ကုလ + ပလိပောဓ
ကုလ = ဆွေ မျိုး အ ပေါင်း အ ဖော် + ပလိပောဓ =
အနှောင့်အယှက်၊
= ဒကာ ဒကာမ ဆွေမျိုး အပေါင်း အဖော်တို့၌
တွယ်တာမှု အနှောင့်အယှက်။

- ကောဋ္ဌာသ = အစုအဝေး၊ ၃၂-ကောဋ္ဌာသ။
- ကောလံကောလ
သောတာပန် = ကောလံ+ကောလ+သောတာပန်
ကောလံ=တစ်ခုသော အမျိုးသို့+ကောလ = တစ်ခု
သောအမျိုးမှ၊
=တစ်ခုသော အမျိုးမှ တစ်ခုသော အမျိုးသို့ နှစ်ကြိမ်မှ
ခြောက်ကြိမ်အထိ ပဋိသန္ဓေနေရသော သောတာပန်။
- ကောသဠတရား = ပျင်းရိသောတရား၊
- ခဏပစ္စုပ္ပန် = လက်ငင်း ဖြစ်ဆဲအချိန်၊
- ခဏသမ္ပသနနည်း = ဖြစ်ဆဲအခိုက် (ဥပါဒ်)၊ တည်ဆဲအခိုက်(ဋီ)၊ ပျက်ဆဲ
အခိုက်(ဘင်) ခဏဖြင့် ရှုဆင်ခြင်ခြင်း။
- ခကာဏပီတိ = ခကာဏ+ပီတိ
ခကာဏ=တစ်ခဏ+ပီတိ=နှစ်သက်ခြင်း၊
=လျှပ်စီးလက်သကဲ့သို့ တစ်ခဏတာမျှသာ ဖြစ်ပေါ်
သော နှစ်သက် ရှင်လန်းမှု၊
- ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန် = ခန္ဓာငြိမ်းသော နိဗ္ဗာန်၊ ခန္ဓာအကြွင်းမရှိ ချုပ်ငြိမ်း
သော နိဗ္ဗာန်၊
- ခန္ဓာ = အစုအပေါင်း၊ ကာလအားဖြင့် စုပေါင်းထားသော
ရုပ်, ဝေဒနာ, သညာ, သင်္ခါရ, ဝိညာဉ်၊
- ခုဒ္ဓိကာပီတိ = ခုဒ္ဓိကာ+ပီတိ
ခုဒ္ဓိကာ=အငယ်စားဖြစ်သော+ပီတိ=နှစ်သက်မှု၊
ကြက်သီးမွေးညင်း ထရုံမျှ နှစ်သက်မှုဖြစ်ခြင်း၊
- ဂဏပလိဗောဓ = ဂဏ+ပလိဗောဓ
ဂဏ=ဂိုဏ်းဂဏ အဖွဲ့အစည်း+ပလိဗောဓ=အနှောင့်
အယှက်၊
=မိမိနှင့် ဆက်နွယ်နေသော ဂိုဏ်းဂဏ အဖွဲ့အစည်းကို
တွယ်တာခြင်းသည် တရားအားထုတ်ခြင်း၏ အနှောင့်
အယှက်ဖြစ်သည်။
- ဂဏနာနည်း = ဝင်သက်ထွက်သက်လေကိုရေတွက်၍ ရှုမှတ်သောနည်း၊
- ဂန္ဓ = ချည်နှောင်ခြင်း၊ ထုံးဖွဲ့ခြင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်း၊ စာပေ
ကျမ်းဂန်။

၆၉၈

ဗုဒ္ဓဘာသာလတ်စွဲကျမ်း

ဂန္ထပလိဗောဓ

=ဂန္ထ+ပလိဗောဓ
 ဂန္ထ = စာပေကျမ်းဂန်သင်ကြားမှု + ပလိဗောဓ = အနှောင့်အယှက်
 =စာပေကျမ်းဂန် သင်ကြားမှုသည် လုံ့လ ပယောဂ ကြောင့်ကြ စိုက်ထုတ်ရသောကြောင့် တရားအားထုတ်ရာ၌ အနှောင့်အယှက် ဖြစ်သည်။ တရားအားမထုတ်မီ ကျမ်းဂန်သင်ယူမှုကို အပြီးသတ် ဆင်ယူထားရမည်။

ဂန္ဓာရီ

=တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို ဖန်ဆင်းနိုင်သော တန်ခိုးရှင်၊
 =ဂန္ဓာရတိုင်းသား။

ဂန္ဓာရီဝိဇ္ဇာ

=ဂန္ဓာရီ+ဝိဇ္ဇာ
 ဝိဇ္ဇာ=အတတ်ပညာ
 =တန်ခိုးအမျိုးမျိုးကို ဖန်ဆင်းနိုင်သော အတတ်ပညာ။

ဂမ္ဘီရော ဒုဒ္ဓသော

=ဂမ္ဘီရော+ဒုဒ္ဓသော
 ဂမ္ဘီရော=နက်နဲသော+ဒုဒ္ဓသော=ခက်ခဲသော၊မြင်နိုင်ခက်သော

ဂေဟသီတပေမ

=ဂေဟ+သီတ+ပေမ
 ဂေဟ=အိမ်၌ +သီတ =မှီသော+ပေမ= အချစ်၊
 =အိမ်သူအိမ်သားအချစ်၊ အိမ်တွင်းအချစ်၊ လင်မယားချစ်၊ သားသမီးချစ်၊

ဂေါတြဘူညာဏ်

=ဂေါတြ+ဘူ+ညာဏ်
 ဂေါတြ= ဂေါတ္တ =ပုထုဇဉ်အနွယ်ကို +ဘူ= လွှမ်းမိုးခြင်း၊
 ဂေါတ္တ=အရိယာအနွယ်သို့+ဘူ=ပြောင်းဝင်ခြင်း၊
 =ပုထုဇဉ်အနွယ် ပုထုဇဉ်ဘဝကို လွန်မြောက်၍ အရိယာနွယ်သို့ ဝင်ရောက်သောညာဏ်၊

ဃနပညာဉ်

=အစိုင့်အခဲ မဟုတ်သော်လည်း အစိုင့်အခဲ၊ တခဲနက်အဖြစ် ထင်မှတ်မှု၊

ဃာနသမ္ပဿ

=ဃာန+သံ+ဗဿ
 ဃာန=နှာခေါင်း+သံ=ကောင်းစွာ+ဗဿ=တွေ့ထိမှု၊
 =နှာခေါင်းဖြင့် ကောင်းစွာထိတွေ့မှု၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

စကြဝဠာ = စက္ကဝါဠ = အဝန်းအဝိုင်း၊ စကြဝဠာ

စက္ခုသမ္ပယ = စက္ခု + သံ = ဖဿ
= မျက်စိဖြင့် ကောင်းစွာတွေ့ထိမှု၊

စတုဓာတု ဝဝတ္ထာန် = စတု + ဓာတု + ဝဝတ္ထာန်
စတု = လေးခု + ဓာတု = ဓာတ်သဘော + ဝဝတ္ထာန် =
ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း၊
= ဓာတ်လေးပါး၏သဘောကို ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း၊

စတုရာရက္ခကမ္မဋ္ဌာန်း = စတု + အာရက္ခ + ကမ္မဋ္ဌာန်း
စတု = လေးခု + အာရက္ခ = အစောင့်အရှောက်၊
= ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ မရဏာနုဿတိ၊ မေတ္တာ၊ အသုဘသညာ၊
ဤလေးပါးကို စတုရာရက္ခကမ္မဋ္ဌာန်း၊ အစောင့်
အရှောက်ကမ္မဋ္ဌာန်းဟု ခေါ်သည်။

စတုတ္ထအရူပဈာန် = လေးခုမြောက်ဖြစ်သော နေဝသညာ နာသညာယတန
ဈာန်ကို စတုတ္ထအရူပဈာန်ဟု ခေါ်သည်။

စတုတ္ထဈာန် = သုခ ကေဂုတာ အားဖြင့် အင်္ဂါနှစ်ပါးရှိသော ရူပါဝစရ
စတုတ္ထဈာန်၊

စတုတ္ထပါရာဇိက = စတုတ္ထ + ပါရာဇိက
စတုတ္ထ = လေးခုမြောက် + ပါရာဇိက = ဆုံးရှုံးမှု၊
= ဈာန်မဂ်ဖိုလ် မရဘဲ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်ရသည်ဟု ပြောသော
ရဟန်းသည် သာသနာတော်မှ ဆုံးရှုံးခြင်းသို့ရောက်
သည်။

စတုတ္ထဝါရ = စတုတ္ထ + ဝါရ
စတုတ္ထ = လေးခုမြောက် + ဝါရ = အကြိမ်၊ အရေ
အတွက်၊
= လေးကြိမ်မြောက်၊

စရိက် = စရိတ = အလေ့အကျင့်၊ အကျင့်ပါမှု၊

စာဂါနုဿတိ = စာဂ + အနုဿတိ
စာဂ = ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်း၌ + အနုဿတိ = အဖန်ဖန်
အောက်မေ့မှု၊
= ပေးကမ်း စွန့်ကြဲ လှူဒါန်းခဲ့သမျှ မြတ်ဒါနကို မပြတ်
အောက်မေ့ခြင်း၊

၇၀၀

ဗုဒ္ဓဘာသာလင်္ကာစွဲကျမ်း

စုတိ

= ရွှေလျှောခြင်း၊ သေခြင်း၊ စုတေခြင်း၊

စိတ္တဇရုပ်

= စိတ္တ + ဇ
စိတ္တ = စိတ် + ဇ = ဖြစ်ခြင်း
= စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သောရုပ်၊

စိတ္တဝိပလ္လာသ

= စိတ္တ + ဝိပလ္လာသ
စိတ္တ = စိတ် + ဝိပလ္လာသ = ဖောက်ပြန်ခြင်း၊
= စိတ်ဖောက်ပြန်ခြင်း၊

စိတ္တဝိသုဒ္ဓိ

= စိတ္တ + ဝိသုဒ္ဓိ
စိတ္တ = စိတ် + ဝိသုဒ္ဓိ = စင်ကြယ်ခြင်း၊
= စိတ်စင်ကြယ်ခြင်း၊

စိတ္တာနုပဿနာ

= စိတ္တ + အနုပဿနာ
စိတ္တ = စိတ် + အနုပဿနာ = အဖန်ဖန် ရှုမှတ်ခြင်း၊
= စိတ်ကို အဖန်ဖန်ရှုမှတ်ခြင်း၊ မိမိ၏ စိတ်ကို သတိချုပ်၍
အမြဲ စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုနေခြင်း၊

စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်

= စိတ္တ + ဣဒ္ဓိ + ပါဒ
စိတ္တ = စိတ် + ဣဒ္ဓိ = တန်ခိုး + ပါဒ = အခြေခံ၊
= စိတ်စွမ်းအင် ကြီးမားစေရန် အခြေခံတရား၊

စိန္တာမဏိ

= စိန္တာ + မဏိ
စိန္တာ = ကြံစည်သမျှ + မဏိ = ပြီးစေနိုင်သော ပတ္တမြား၊
= အလိုရှိသမျှ ကြံစည်သမျှ ပြီးမြောက်စေနိုင်သော
ပတ္တမြားနှင့် တူသည့် အတတ်ပညာ၊

စုတူပပါတဉာဏ်

= စုတိ + ဥပပါတ + ဉာဏ်
စုတိ = သေခြင်း + ဥပပါတ = ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊
= သတ္တဝါတို့ သေခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေ နေခြင်းကို သိမြင်
သောဉာဏ်၊

စူဠဂန္ဓာရီ

= စူဠ + ဂန္ဓာရီ
စူဠ = ငယ်သော၊ မပြည့်စုံသော + ဂန္ဓာရီ = ဖန်ဆင်းနိုင်
သော တန်ခိုးရှင်၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

- စူဠသောတာပန် = အမှန်ကို အမှန်အတိုင်း အရှိကို အရှိအတိုင်း သိမြင်၍ နှာမ်ရှုပ်နှစ်ပါးကို အကြောင်းနှင့်တကွ ပိုင်းခြားသိမြင်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို စူဠသောတာပန်ဟုခေါ်သည်။
- စေတသိက် = စေတသိက = စိတ်ကိုမှီသောတရား၊ စိတ်၌ယှဉ်သော တရား၊
- စေတိယင်္ဂဏဝတ် = စေတိယ + အင်္ဂဏ + ဝတ်
စေတိယ = စေတိဇာ + အင်္ဂဏ = ရင်ပြင်၊
= စေတိရင်ပြင်၌ ပြုလုပ်အပ်သော ဧတ္တရား၊
- စေတောပရိယ
အဘိညာဉ် = စေတော + ပရိယ + အဘိညာဉ်
စေတော = စိတ် + ပရိယ = ပိုင်းခြား၍၊
= သူတစ်ပါး၏ စိတ်အကြံကို ပိုင်းခြား၍ သိသော ဉာဏ်အထူး၊
- ဆဋ္ဌဝါရ = ဆဋ္ဌ + ဝါရ
ဆဋ္ဌ = ခြောက်ခုမြောက် ဖြစ်သော + ဝါရ = အကြိမ်၊
အရေအတွက်၊
= ခြောက်ကြိမ်၊
- ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒ် = ဆန္ဒ + ဣဒ္ဓိ + ပါဒ်
ဆန္ဒ = တောင့်တမှု + ဣဒ္ဓိ = တန်ခိုး + ပါဒ် = အခြေခံ၊
= လိုအင်ဆန္ဒ ပြည့်ဝနိုင်သော တန်ခိုး၏ အခြေခံတရား၊
- ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာ = ဆ + အင်္ဂ + ဥပေက္ခာ
ဆ = ခြောက်ခု + အင်္ဂ = အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း၊ ဒွါရ ၆-ပါး၊
အာရုံ ၆-ပါး + ဥပေက္ခာ = လျစ်လျူရှုခြင်း၊
= ဒွါရခြောက်ပါး၊ အာရုံခြောက်ပါး၌ လျစ်လျူရှုခြင်း၊
- ဆဋ္ဌဘိညရဟန္တာ = ဆ + အဘိည + ရဟန္တာ
ဆ = ခြောက် + အဘိည = အဘိညာဉ်၊
= အဘိညာဉ် ၆-ပါးရသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၊
- နေကကုသိုလ်ကံ = နေက + ကုသိုလ်ကံ
နေက = ဖြစ်စေတတ်သောကံ၊
= ပဋိသန္ဓေ အကျိုးပေးနိုင်သည့်ကံ၊ ဘဝသစ် တစ်ခုကို ဖြစ်စေနိုင်စွမ်းသောကံ၊

၇၀၂

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ဇရာ = အိုမင်းရင့်ရော်ခြင်း၊ ဆွေးမြေ့ခြင်း၊

ဇာတိ = ပဋိသန္ဓေနေရာခြင်း၊ ဘဝသစ်၌ ဖြစ်ရခြင်း၊

ဇာတိသရဉာဏ် = ဇာတိ + သရ + ဉာဏ်
ဇာတိ = ရှေးက ဖြစ်ခဲ့ဖူးသောဘဝကို + သရ = အောက်
မေ့ခြင်း၊
= ရှေးက မိမိဖြစ်ခဲ့ဖူးသော ဘဝများကို အောက်မေ့
သိမြင်နိုင်သော ဉာဏ်၊

ဇီဝိတသမသိသီရဟန္တာ = ဇီဝိတ + သမ + သိသီ

ဇီဝိတ = အသက် + သမ = အညီအမျှ + သိသီ = ငြိမ်းချမ်း
ခြင်း၊

= အရဟတ္တဖိုလ် ရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ပရိနိဗ္ဗာန်
စံရသော ရဟန္တာ၊ ကိလေသာ ကုန်ခန်းခြင်းနှင့် စုတေ
ခြင်း တစ်ပြိုင်နက်ဖြစ်သော ရဟန္တာ၊

ဇိဝှါသမ္ဗုဿ = ဇိဝှါ + သံ + ဗဿ
ဇိဝှါ = လျှာ + သံ = ကောင်းစွာ + ဗဿ = တွေ့ထိခြင်း၊

= လျှာဖြင့် ကောင်းစွာ တွေ့ထိခြင်း။

ဈာန်အင်္ဂါ = ဈာန် + အင်္ဂါ
ဈာန် = ဈာန် + အင်္ဂါ = အစိတ်အပိုင်း၊

= ဝိတက်၊ ဝိစာရ၊ ပီတိ၊ သုခ၊ ကေဂ္ဂတာ ငါးပါးသည်
ဈာန်၏ အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်သည်။

ဈာန်ဝိမောက္ခသမာဓိ = ဈာန် + ဝိမောက္ခ + သမာဓိ + သမာပတ္တိ + ဉာဏ်
သမာပတ္တိဉာဏ်

ဈာန် = ဈာန်တရား + ဝိမောက္ခ = ဝိမောက္ခတရား +
သမာဓိ = သမာဓိတရား + သမာပတ္တိ = သမာပတ်တရား
= ဈာန်တရား၊ ဝိမောက္ခတရား၊ သမာဓိတရား၊ သမာ
ပတ်တရားတို့၏ ညစ်ညူးကြောင်း၊ ဖြူစင်ကြောင်း၊
ဆုတ်ယုတ်ကြောင်း၊ တိုးတက်ကြောင်းကို သိမြင်
သောဉာဏ်၊

ဈာနသမာပတ်

=ဈာန+သမာပတ္တိ

ဈာန=ဈာန်+သမာပတ္တိ=ကောင်းစွာ ရောက်ရှိခြင်း၊
ဝင်စားခြင်း

=ဈာန်ကို အဖန်ဖန် ငင်ဖားခြင်း၊

ဉာဏစရိယ

=ဉာဏ+စရိယ

ဉာဏ=ဉာဏ်+စရိယ=အကျင့်၊

=၁၆-ပါးသော ဉာဏ်ဖြစ်ကြောင်း အကျင့်၊ ၁၆-ပါး
သောဉာဏ် ဖြစ်ခြင်း၊

ဉာဏဝိပ္ပါရိဒ္ဓိ

=ဉာဏ+ဝိပ္ပါရ+ဣဒ္ဓိ

ဉာဏ=ဉာဏ်+ဝိပ္ပါရ=ပျံ့နှံ့မှု+ဣဒ္ဓိ=တန်ခိုး၊

=ဉာဏ်၏စွမ်းအား ပျံ့နှံ့မှုကြောင့် ဖြစ်သောတန်ခိုး၊

ဉာတပရိညာ

=ဉာတ+ပရိညာ

ဉာတ=သိခြင်း+ပရိညာ=ပိုင်းခြား၍၊

=ဒုက္ခစက္ခာကို ပိုင်းခြား၍သိခြင်း၊

ဉာတိပလိဗောဓ

=ဉာတိ+ပလိဗောဓ

ဉာတိ =ဆွေမျိုး+ ပလိဗောဓ = အနှောင့်အယှက်၊

=ဆွေမျိုး မိဘ ညီအစ်ကို မောင်နှမများ အပေါ်
သံယောဇဉ် ကြီးလွန်းခြင်းသည် တရား အစားထုတ်မှု
အတွက် အနှောင့်အယှက် ဖြစ်သည်။

ဌာနာဌာနကောသလ္လ

ဉာဏ်

ဌာန=အကြောင်းဟုတ်သည်+ အဌာန= အကြောင်း
မဟုတ်သည်+ကောသလ္လ=လိမ္မာခြင်း၊ သိခြင်း၊

=အကြောင်း ဟုတ်မဟုတ်ကို အမှန်အတိုင်းသိသော
ဉာဏ်၊

တစပဉ္စက

=တစ+ပဉ္စက

တစ=အရေး+ပဉ္စက= ငါးခုတွဲ၊

=ဆံပင်မှ အရေတိုင်အောင် ငါးခုတွဲရှိသော အစုအဝေး
ကို တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာန်းဟုခေါ်သည်။

၇၀၄

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

- တဏှာ = တပ်မက်မှု၊
- တဏှာပေမ = တဏှာ + ပေမ
တဏှာ = တပ်မက်မှု + ပေမ = ချစ်ခင်မှု၊
= သားချစ် မယားချစ်၊
- တဏှာလောဘ = တဏှာ + လောဘ
တဏှာ = တပ်မက်မှု + လောဘ = လိုချင်မှု၊
= တပ်မက်လိုချင်မှု၊ တပ်မက်စွဲလမ်းမှု၊
- တဏှာသမုဒယ = တဏှာ + သမုဒယ
တဏှာ = တပ်မက်မှု + သမုဒယ = သံ + ဥဒယ၊ သံ =
ပြင်းထန်စွာ + ဥဒယ = ဖြစ်ခြင်း၊
= ပြင်းထန်စွာဖြစ်ခြင်း၊ စွဲလမ်းခြင်း၊
= တပ်မက်စွဲလမ်းခြင်း၊
- တံတိယဈာန် = ပီတိ၊ သုခ၊ ကေဂ္ဂတာအားဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါသုံးပါးရှိသော
ရှုပဈာန်၊
- တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ = တံတြ + မဇ္ဈတ္တ + ဥပေက္ခာ
တတြ = ထိုထို စေတသိက်တို့ကို + မဇ္ဈတ္တ = အလယ်
အလတ် + ဥပေက္ခာ = လျစ်လျူရှုခြင်း၊
= ထိုထိုစေတသိက်တရားတို့ကို မိမိကိုစွဲ ပုံမှန်ဆောင်ရွက်
နိုင်စေရန် မယုတ်မလွန် သမာသမတ် မျှမျှတတ
ဟန်ချက်ညီညီ ထိန်းကျောင်းထားသောတရား၊
- တတ္ထဝဇ္ဇက = တတ္ထ + ဝဇ္ဇက
တတ္ထ = ထိုစားသည့်နေရာ၌ + ဝဇ္ဇက = ကျင်လည်နေသူ၊
လဲနေသူ၊
= အလွန်အကျွံစားသဖြင့် စားသည့်နေရာ၌ လဲနေသူ၊
- တဝဂံပဟာန် = တံ + အင်္ဂံ + ပဟာန
တံ = ထို + အင်္ဂံ = အစိတ်အပိုင်း + ပဟာန = ပယ်ခြင်း၊
= အကုသိုလ်တို့ကို တစ်ခဏမျှ ပယ်ခြင်း = ဓေတ္တဓက
အကုသိုလ်ကို ပယ်ရှားခြင်း၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

- တိကမေတ္တာ = တိက + မေတ္တာ
တိက = သုံးခု
= သုံးစုစီ သုံးမျိုးစီ ခွဲ၍ ပွားများသောမေတ္တာ။
- တိတ္ထိ = အယူမှားသောသူ ၊ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်မှ တစ်ပါးသော အယူရှိသောသူ။
- တိရစ္ဆာန် = တိရစ္ဆာန် = ဖိလာ
= မဂ်ဇိုလ်မှ ဖိလာဖြစ်သော သတ္တဝါ။
- တိရုဏပရိညာ = တိရုဏ + ပရိညာ
တိရုဏ = စူးစမ်း သုံးသပ် ဆင်ခြင်ခြင်း + ပရိညာ = ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း။
= သမ္မနဉာဏ်နှင့် ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်နှစ်ပါးကို ဆိုသည်။
- တေဇောကသိုဏ်း = မီးကဆိုဏ်း။
- တေဇောကောဋ္ဌာသ = တေဇော + ကောဋ္ဌာသ
တေဇော = မီး + ကောဋ္ဌာသ = အစုအဝေး။
= မီးဓာတ်အစုအဝေး။
- တေဝိဇ္ဇရဟန္တာ = တေ + ဝိဇ္ဇာ + ရဟန္တာ
တေ = သုံး + ဝိဇ္ဇာ = ဝိဇ္ဇာဉာဏ်။
= ပုဗ္ဗနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်၊ ဗိဗ္ဗက္ခဉာဏ်၊ အာသဝက္ခယဉာဏ်သုံးပါးကိုရသော ရဟန္တာ။
- တေဇောဓာတ် = ဇာပူဓာတ်၊ မီးဓာတ်။
- ထပနာနည်း = ထပနာ + နည်း
ထပနာ = ထားခြင်း။
= အာရုံနိမိတ်ပေါ်၌ ရှုမှတ်မှုစိတ်ကို ထားသောနည်း။
- ထာဝရသုခ = ထာဝရ + သုခ
ထာဝရ = မြဲသော + သုခ = ချမ်းသာ။
= တည်တံ့နိုင်မြဲသော ချမ်းသာ။
= ချမ်းသာစစ် ချမ်းသာမွန်။

၇၀၆

ဗုဒ္ဓတာဘာလက်စွဲကျမ်း

ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏ

=ထိန+မိဒ္ဓ+နိဝရဏ
ထိန=ထုံထိုင်းခြင်း+မိဒ္ဓ=ငိုက်မျဉ်းခြင်း + နိဝရဏ=
ဆတားအဆီး၊

=တရားအားထုတ်ရာ၌ ထုံထိုင်း ငိုက်မျဉ်းမှုသည်
ဈာန်စိတ် မဖြစ်ပေါ်စေရန် အတားအဆီးဖြစ်သည်။

ဒသဗလဉာဏ်တော်

=ဒသ+ဗလ+ဉာဏ်တော်
ဒသ=ဆယ်ပါး+ဗလ=ခွန်အား၊ စွမ်းအား၊
=စွမ်းအားထက်မြက်သော ဉာဏ်တော်ဆယ်ပါး။

ဒိဋ္ဌမေ့သုခဝိဟာရ

=ဒိဋ္ဌ+မေ့+သုခ+ဝိဟာရ
ဒိဋ္ဌ= မျက်မှောက်+ မေ့=တရား+ သုခ= ချမ်းသာ
ခြင်း+ဝိဟာရ=နေခြင်း၊

=မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာ နေရခြင်း၊

=ဒိဋ္ဌိ+အနုသယ
ဒိဋ္ဌိ=မှားယွင်းသောအယူ+အနုသယ= ကိန်းအောင်း
ခြင်း၊

=ကိန်းအောင်း နေသော မှားယွင်းသော အယူ၊

=အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော ဒိဋ္ဌိ၊

ဒိဋ္ဌာသဝ

=ဒိဋ္ဌိ+အာသဝ
ဒိဋ္ဌိ=၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ+အာသဝ= ယိုစီးမှု၊

=၆၂-ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒများ ယိုစီး စိမ့်ဝင်မှု၊

ဒိဋ္ဌိပုတ္တပုဂ္ဂိုလ်

=ဒိဋ္ဌိ+ပတ္တ+ပုဂ္ဂိုလ်
ဒိဋ္ဌိ= သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်မှု+ ပတ္တ= နိဗ္ဗာန်သို့
ရောက်ခြင်း၊သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်သို့ ရောက်ခြင်း၊

=သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်၍ နိဗ္ဗာန်သို့ (သောတာပတ္တိ
မဂ်ဉာဏ်သို့)ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်၊

ဒိဋ္ဌိယောဂ

=ဒိဋ္ဌိ+ယောဂ
ဒိဋ္ဌိ=သက္ကာယဒိဋ္ဌိ+ယောဂ=ယှဉ်တွဲပူးကပ်မှု၊

=သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ယှဉ်တွဲပူးကပ်မှု၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

ဒိဋ္ဌိဝိပလ္လာသ

=ဒိဋ္ဌိ+ဝိပလ္လာသ
ဒိဋ္ဌိ=မဟုန်ကန်သော အယူဝါဒ+ဝိပလ္လာသ=ဖောက်
ပြန်ခြင်း၊
=ဒိဋ္ဌိစွဲဖြင့် အမြင်ဖောက်ပြန်ခြင်း အမြင်လွဲမှားခြင်း၊

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ

=ဒိဋ္ဌိ+ဝိသုဒ္ဓိ
ဒိဋ္ဌိ=အယူ၊ အမြင် + ဝိသုဒ္ဓိ =စင်ကြယ်ခြင်း၊
=အယူအမြင် စင်ကြယ်ခြင်း၊

ဒိဋ္ဌိပါဒါနံ

=ဒိဋ္ဌိ+ဥပါဒါနံ
ဒိဋ္ဌိ=အယူဝါဒ+ဥပါဒါနံ=စွဲလမ်းမှု၊
=အယူဝါဒ၌ ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းမှု၊

ဒိဋ္ဌောသ

=ဒိဋ္ဌိ+ဩသ
ဒိဋ္ဌိ=သက္ကာယဒိဋ္ဌိ+ဩသ=ဝဲ၊ရေအလျဉ်း၊
=သက္ကာယဒိဋ္ဌိဝဲ၊ သက္ကာရဒိဋ္ဌိ ရေအလျဉ်း၊

ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်

=ဒိဗ္ဗ+စက္ခု+အဘိညာဉ်
ဒိဗ္ဗ=နတ်မျက်စိနှင့်တူသော+စက္ခု=မျက်စိ၊ အမြင်၊
=နတ်မျက်စိနှင့်တူသော အမြင် စွမ်းအင်၊

ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်

=ဒိဗ္ဗ+သောတ+အဘိညာဉ်
ဒိဗ္ဗ=နတ်တို့၏ နားနှင့်တူသော +သောတ=နား၊
=နတ်တို့၏ နားနှင့်တူသော အကြားစွမ်းအင်၊

ဒိသာကာက

=ဒိသာ+ကာက
ဒိသာ=အရပ်မျက်နှာ+ကာက=ကျီး၊
=အရပ်မျက်နှာကိုညွှန်ပြထုတ်သောကျီး၊
=လမ်းပြကျီး၊

ဒုကမေတ္တာ

=ဒုက+မေတ္တာ
ဒုက=နှစ်ခု၊
=နှစ်ခုစီ၊ နှစ်မျိုးစီ ခွဲ၍ ပွားသောမေတ္တာ၊

ဒုက္ခန္ဓ

=ဒု+ကဋ
ဒု=မကောင်းသဖြင့်+ကဋ=ပြုခြင်း၊
=ဒုက္ခန္ဓအာပတ်၊
=မကောင်းသောကာယကံမှု၊

- ဒုက္ကရစရိယာ = ဒု+ကရ+စရိယာ
 ဒု = ခဲယဉ်းစွာ + ကရ = ပြုအပ်သော + စရိယာ = အကျင့်၊
 = ခဲယဉ်း ပင်ပန်းငြိုငြင်စွာ ပြုအပ်သော အကျင့်၊ ဒုက္ကရ-
 စရိယာအကျင့်၊
- ဒုက္ခသစ္စာ = ဒုက္ခ+သစ္စာ
 ဒုက္ခ = ဆင်းရဲခြင်း + သစ္စာ = အမှန်တရား၊
 = ဆင်းရဲခြင်းသည် အမှန်တရားတစ်ခု၊
- ဒုက္ခိတသတ္တဝါ = ဒုက္ခိတ+သတ္တဝါ
 ဒုက္ခိတ = ဆင်းရဲခြင်းသို့ ရောက်နေသော၊ ဆင်းရဲဒုက္ခ
 ရောက်နေသော၊ ဆင်းရဲဒုက္ခကိုခံစားနေရသောသတ္တဝါ၊
- ဒုဂ္ဂတိဘေး = ဒုဂ္ဂတိ+ဘေး
 ဒုဂ္ဂတိ = အပါယ်ငရဲသို့ ကျရောက်ခြင်းဘေး၊
- ဒုစရိုက် = ဒု+စရိတ
 ဒု = မကောင်းသော + စရိတ = အကျင့်၊
 = မကောင်းသောအကျင့်၊
- ဒုတိယဝါရ = ဒုတိယ+ဝါရ
 ဒုတိယ = နှစ်ခုမြောက် + ဝါရ = အရေအတွက်၊ အကြိမ်၊
 = နှစ်ကြိမ်၊
- ဒုရသန္တိက = ဒုရ+သန္တိက
 ဒုရ = အဝေး + သန္တိက = အနီး၊
 = အဝေး အနီး၊
- ဒေဝတာနုဿတိ = ဒေဝတာ+အနုဿတိ
 ဒေဝတာ = နတ်တို့ကို + အနုဿတိ = အဖန်ဖန်
 အောက်မေ့ခြင်း၊
 = နတ်တို့ကို သက်သေထား၍ မိမိ၏ သဒ္ဓါ စသော
 ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့သတိရခြင်း၊
- ဒေါမနုဿ = စိတ်မချမ်းသာခြင်း၊ နှလုံးမသာယာခြင်း၊
- ဒေါသစရိုက် = ဒေါသ+စရိတ
 ဒေါသ = ပြစ်မှားခြင်း + စရိတ = အကျင့်၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

ရွှါရ

=ပြစ်မှားလေ့ရှိသောအကျင့်၊
=အပေါက်၊ တံခါးပေါက်၊ ရွှါရ ၆-ပါး၊
=ဟိတ်နှစ်ပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊

ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ

ဒွိတ္တိံသာကာရ

=ဒွိတ္တိံသ+အာကာရ
ဒွိတ္တိံသ=၃၂+အာကာရ=အခြင်းအရာ အစုအဝေး၊
=၃၂-ကောဋ္ဌာသ၊

ဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏ်

=ဓမ္မ+ဋ္ဌိတိ+ညာဏ်
ဓမ္မ=တရားသဘောသက်သက်၌ + ဋ္ဌိတိ=တည်သော၊
=တရား သဘော သက်သက်၌ တည်သော ညာဏ်၊
ဝိပဿနာညာဏ် မဂ်ညာဏ်၊

ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ

=ဓမ္မ+ပဋိသမ္ဘိဒါ
ဓမ္မ= ပါဠိတော် = အကြောင်းတရား+ ပဋိသမ္ဘိဒါ=
ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၊
=ပါဠိတော်ကို၊ အကြောင်းတရားကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်း၊

ဓမ္မဝိစယ သမ္ပောဋ္ဌင်

=ဓမ္မ+ဝိစယ+သမ္ပောဋ္ဌင်
ဓမ္မ=တရားသဘောကို + ဝိစယ= စူးစမ်း ဆင်ခြင်
သော+သမ္ပောဋ္ဌင်=မဂ်ညာဏ်၏ အကြောင်း၊
=မဂ်ညာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ညာဏ်ပညာ၊

ဓမ္မာနုသာရီပုဂ္ဂိုလ်

=ဓမ္မ+အနုသာရီ
ဓမ္မ= မဂ်ပညာတရား + အနုသာရီ=အစဉ် အောက်
မေ့ခြင်း၊
=အနတ္တအားဖြင့် နှလုံးသွင်း၍ သောတာပတ္တိမဂ်ရသော
ပုဂ္ဂိုလ်၊

ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်

=ဓမ္မ+အနုပဿနာ+သတိပဋ္ဌာန်၊
ဓမ္မ=သညာ သင်္ခါရတို့၏ ဖြစ်ပျက်တရားသဘောကို+
အနုပဿနာ=အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်း၊
=သညာ, သင်္ခါရတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို ဆင်ခြင် ရှုမှတ်
ခြင်း၊

၇၁၀

ဗုဒ္ဓဘာသာသင်္ဂဟကိစ္စကျမ်း

ဓမ္မာနုဿတိ

=ဓမ္မ+အနုဿတိ

ဓမ္မ=ပိဋက သုံးပုံ စသော တရား+ အနုဿတိ အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်း။

=ပရိယတ်တရား၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့၏ ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း။

ဓာတုမနသိကာရ

=ဓာတု+မနသိကာရ

ဓာတု= ဓာတ်ကြီးလေးပါး+ မနသိကာရ= နှလုံး သွင်းခြင်း။

=ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို ခွဲဝေ ရှုမှတ်ခြင်း။

ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း

=ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော ဓာတ်ကြီး လေးပါးကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ် ရှုမှတ်ခြင်းကို ဓာတ် ကမ္မဋ္ဌာန်းဟုခေါ်သည်။

နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ

=နတ္ထိက+ဒိဋ္ဌိ

နတ္ထိက=ဘဝထစ်ပါးမရှိ၊ ကောင်းမှု မှုကောင်းမှုတို့၏ ကောင်းကျိုး မကောင်းကျိုး မရှိဟု+ဒိဋ္ဌိ=မြဲမြံစွာ ယူခြင်း။

နတ္ထိကိဋ္ဌိ

=နတ္ထိ+ကိဋ္ဌိ

နတ္ထိ=မရှိ+ကိဋ္ဌိ=ဘာမျှ

=ဘာမျှ မရှိခြင်းသဘောကို အာရုံပြု၍ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်ကို ပွားခြင်း။

နတ္ထိဘောပညတ်

=နတ္ထိ+ဘော=ဘာဝ+ပညတ်

နတ္ထိ=မရှိ+ဘော=ဘစာ=အဖြစ်။

=တတ်ယ အရူပဝိညာဉ်၏ မရှိခြင်း ကင်းဆိတ်ခြင်း သဘော။

နာနာဗဒ္ဓဝိကောပန

=နာနာ+အဗဒ္ဓ+ဝိကောပန

နာနာ=အမျိုးမျိုးသော ပစ္စည်း+အဗဒ္ဓ=မစပ်သော ကင်းကွာသော+အဝိကောပန=မပျက်စီးစေခြင်း။

=မိမိနှင့် ကင်းကွာနေသော အဝေးရှိ အမျိုးမျိုးသော သင်္ကန်း ပရိက္ခရာများ မပျက်စီးစေရန် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း။

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

- =ပြစ်မှားလေ့ရှိသောအကျင့်၊
- ခွါရ =အပေါက်၊ တံခါးပေါက်၊ ခွါရ ၆-ပါး၊
- ခွိယိတ်ပဋိသန္ဓေ =ဟိတ်နှစ်ပါးဖြင့် ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၊
- ခွတ္တိံသာကာရ =ခွတ္တိံသ+အာကာရ
 ခွတ္တိံသ=၃၂+အာကာရ=အခြင်းအရာ အစုအဝေး၊
 =၃၂-ကောဋ္ဌာသ၊
- ဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏ် =ဓမ္မ+ဋ္ဌိတိ+ညာဏ်
 ဓမ္မ=တရားသဘောသက်သက်၌ + ဋ္ဌိတိ=တည်သော၊
 =တရား သဘော သက်သက်၌ စာည်သော ညာဏ်၊
 ဝိပဿနာညာဏ် မဂ်ညာဏ်၊
- ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ =ဓမ္မ+ပဋိသမ္ဘိဒါ
 ဓမ္မ= ပါဠိတော် = အကြောင်းတရား+ ပဋိသမ္ဘိဒါ=
 ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၊
 =ပါဠိတော်ကို၊ အကြောင်းတရားကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်း၊
- ဓမ္မဝိစယ သမ္ပောဇ္ဈင် =ဓမ္မ+ဝိစယ+သမ္ပောဇ္ဈင်
 ဓမ္မ=တရားသဘောကို + ဝိစယ= စူးစမ်း ဆင်ခြင်
 သော+သမ္ပောဇ္ဈင်=မဂ်ညာဏ်၏ အကြောင်း၊
 =မဂ်ညာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ညာဏ်ပညာ၊
- ဓမ္မာနုသာရီပုဂ္ဂိုလ် =ဓမ္မ+အနုသာရီ
 ဓမ္မ= မဂ်ပညာတရား +အနုသာရီ=အစဉ် အောက်
 မေ့ခြင်း၊
 =အနတ္တအားဖြင့် နှလုံးသွင်း၍ သောတာပတ္တိမဂ်ရသော
 ပုဂ္ဂိုလ်၊
- ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန် =ဓမ္မ+အနုပဿနာ+သတိပဋ္ဌာန်၊
 ဓမ္မ=သညာ သင်္ခါရတို့၏ ဖြစ်ပျက်တရားသဘောကို+
 အနုပဿနာ=အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်း၊
 =သညာ, သင်္ခါရတို့၏ အဖြစ်အပျက်ကို ဆင်ခြင် ရှုမှတ်
 ခြင်း၊

၇၁၀

ဗုဒ္ဓဘာသာသုလင်္ကာကျမ်း

ဓမ္မာနုဿကိ

=ဓမ္မ+အနုဿတိ

ဓမ္မ=ပိဋက သုံးပုံ စသော တရား+ အနုဿတိ အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်း၊

=ပရိယတ်တရား၊ မဂ်၊ ဖိုလ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားတို့၏ ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း၊

ဓာတုမနုသိကာရ

=ဓာတု+မနုသိကာရ

ဓာတု= ဓာတ်ကြီးလေးပါး+ မနုသိကာရ= နှလုံး သွင်းခြင်း၊

=ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို ခွဲဝေ ရှုမှတ်ခြင်း၊

ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း

=ပထဝီ၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယော ဓာတ်ကြီး လေးပါးကို ပိုင်းခြားဆုံးဖြတ် ရှုမှတ်ခြင်းကို ဓာတ် ကမ္မဋ္ဌာန်းဟုခေါ်သည်။

နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ

=နတ္ထိက+ဒိဋ္ဌိ

နတ္ထိက=ဘဝတစ်ပါးမရှိ၊ ကောင်းမှု မှုကောင်းမှုတို့၏ ကောင်းကျိုး မကောင်းကျိုး မရှိဟု+ဒိဋ္ဌိ=မြဲမြံစွာ ယူခြင်း၊

နတ္ထိကိဋ္ဌိ

=နတ္ထိ+ကိဋ္ဌိ

နတ္ထိ=မရှိ+ကိဋ္ဌိ=ဘာမျှ

=ဘာမျှ မရှိခြင်းသဘောကို အာရုံပြု၍ အဓိဋ္ဌာန်စိတ်ကို ပွားခြင်း။

နတ္ထိဘောပညတ်

=နတ္ထိ+ဘော=ဘာဝ+ပညတ်

နတ္ထိ=မရှိ+ဘော=ဘစဝ=အဖြစ်၊

=တတိယ အရူပဝိညာဉ်၏ မရှိခြင်း ကင်းဆိတ်ခြင်း သဘော၊

နာနာဗဒ္ဓဝိဇကောပန

=နာနာ+အဗဒ္ဓ+ဝိကောပန

နာနာ=အမျိုးမျိုးသော ပစ္စည်း+အဗဒ္ဓ=မစပ်သော ကင်းကွာသော+အဝိကောပန=မပျက်စီးစေခြင်း၊

=မိမိနှင့် ကင်းကွာနေသော အဝေးရှိ အမျိုးမျိုးသော သင်္ကန်း ပရိက္ခရာများ မပျက်စီးစေရန် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း၊

နာနာဓိမုတ္တိကဉာဏ် = နာနာ + အဓိမုတ္တိက + ဉာဏ်
 နာနာ = အမျိုးမျိုး + အဓိမုတ္တိက = နှလုံးသွင်း၊
 သဘောထား၊
 = သတ္တဝါတို့၏ အမျိုးမျိုးသော သဘောထား အလိုဆန္ဒ
 နှလုံးသွင်းမှုကို သိမြင်သောဉာဏ်။

နာမကာယသန္တတိ = နာမ + ကာယ + သန္တတိ
 နာမ = နာမ် ဖြစ်သော + ကာယ = ခန္ဓာ + သန္တတိ =
 အစဉ်
 = နာမ်ခန္ဓာအစဉ်။

နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ် = နာမ + ရူပ + ပရိစ္ဆေဒ + ဉာဏ်
 နာမ = နာမ် + ရူပ = ရုပ် + ပရိစ္ဆေဒ = ပိုင်းခြားခြင်း၊
 = နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြား၍ သိသောဉာဏ်။

နိကန္တိ = ဝိပဿနာ၌ သာယာကပ်ငြိခြင်း။

နိကန္တိတဏှာဘေး = နိကန္တိ + တဏှာ + ဘေး
 နိကန္တိ = တွယ်တာခြင်း + တဏှာ = တင်မက်ခြင်း၊
 = ဘဝ၌ တွယ်တာ တပ်မက်ခြင်းဘေး။

နိက္ကမဓာတု = နိက္ကမ + ဓာတု
 နိက္ကမ = လုံ့လ + ဓာတု = ဓာတ်၊
 = ပျင်းရိခြင်းမှ ထွက်ခွါနိုင်အောင် အင်္ဂုန်မြှင့်တင်ပေး
 သော လုံ့လဝီရိယဓာတ်

နိစ္စမ္မဂါဝိ = နိ + စမ္မ + ဂါဝိ
 နိ = မရှိ + စမ္မ = အရေအသား + ဂါဝိ = နွားမ၊
 = အရေခွံ မရှိသော နွားမ။

နိပ္ပိတိကသုခ = နိ + ပိတိက + သုခ
 နိ = မရှိခြင်း ကင်းခြင်း + ပိတိက = နှစ်သက်မှု + သုခ
 = ချမ်းသာ၊
 = နှစ်သက်မှုကင်းသော (ပိတိ ပေါသော) ချမ်းသာ၊
 တတိယဈာန်ချမ်းသာ။

နိဗ္ဗိဒါဉာဏ် = နိဗ္ဗိဒါ + ဉာဏ်
 နိဗ္ဗိဒါ = ငြိမ်းငွေ့ခြင်း၊
 = သင်္ခါရတရားတို့ကို ငြိမ်းငွေ့ ဖွယ်ဟု သိသောဉာဏ်။

၇၂

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

နိမိတ်ကစားခြင်း = ကသိုဏ်းအာရုံကို ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြစ်အောင် စိတ်ဖြင့် အမိန့်ပေး လုပ်ဆောင်ခြင်း။

နိမ္မိတ မိန်းမပျို = နိမ္မိတ = ဖန်ဆင်းခြင်း
= တန်ခိုးဖြင့် ဖန်ဆင်းသော မိန်းမပျို။

နိမ္မိတဘုရားရှင် = ဖန်ဆင်ထားသော ဘုရားရှင်။

နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ = နိယတ + မိစ္ဆာ + ဒိဋ္ဌိ
နိယတ = အစွဲအမြဲ + မိစ္ဆာ = အမှား + ဒိဋ္ဌိ = ယူခြင်း၊
= အယူမှား၌ စွဲစွဲမြဲမြဲယူခြင်း၊ မစွန့်နိုင်သော ချွတ်၍ မရသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူ။

နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါ = နိရုတ္တိ + ပဋိသမ္ဘိဒါ
နိရုတ္တိ = သဒ္ဓါနည်း အမျိုးမျိုးကို + ပဋိသမ္ဘိဒါ = ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း။

နိရောဓသစ္စာ = နိရောဓ + သစ္စာ
နိရောဓ = ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းခြင်း + သစ္စာ = အမှန်တရား၊
= ဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းခြင်း အမှန်တရားကို နိရောဓ သစ္စာ ဟုခေါ်သည်။

နိရောဓသညာ = နိရောဓ + သညာ
နိရောဓ = သင်္ခါရအားလုံး ငြိမ်းထုန်ဗျာန်ကို + သညာ
= ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ခြင်း။

နိရောဓသမာပတ် = နိရောဓ + သမာပတ္တိ
နိရောဓ = ထွက်သက်ဝင်သက်၊ စိတ်စေတသိက်၊ စိတ္တဇ ရုပ်ချုပ်ခြင်းသို့ + သမာပတ္တိ = ရောက်ရှိသွားခြင်း၊
= ရူပပဌမဈာန်မှစ၍ အစဉ်အတိုင်း ဝင်းစားလာရာ စတုတ္ထအဇ္ဈပဈာန်ကို ဝင်စား၍ ထိုဈာန်စိတ် နှစ်ကြိမ် ဖြစ်ပြီးနောက် ထွက်လေ ဝင်လေ၊ စိတ်စေတသိက်၊ စိတ္တဇရုပ်များဖြစ်ပေါ်မှု ရပ်ဆိုင်းသွားခြင်းကို နိရောဓ သမာပတ်ဟု ခေါ်သည်။

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

နီလင်္ဂသိုဏ်း

-ညှိပြာဆောင်ကသိုဏ်း၊

နိဝရဏ

=ဈာန်စိတ်မဖြစ်ပေါ်နိုင်ရန် တားဆီးပိတ်ဆို့ တတ်သော တရားဆိုး၊

နေဝသညာနာသညာ = နေဝ + သညာ + န + အ + သညာ

ယတနဈာန်

နေဝ = မဟုတ် + သညာ = အသိစိတ် + န = မဟုတ် + အ = မဟုတ် + သညာ = အသိစိတ်၊

= အသိစိတ် ရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ အသိစိတ်မရှိသည်လည်း မဟုတ်၊ မထင်ရှားသော အလွန်သိမ်မွေ့သော အသိစိတ် ရှိသောဈာန်၊

= အလွန်နူးညံ့သိမ်မွေ့သော အသိစိတ် (သညာ) ရှိသော ဈာန်၊

ပကတိသာဝက

= ပကတိ + သာဝက

ပကတိ = ရိုးရိုး + သာဝက = တပည့်၊

= အဂ္ဂသာဝက မဟာသာဝကစာရင်းမဝင်သော သာဝက များ၊

ပဂ္ဂဟ

= အားထုတ်ခြင်း၊ အထူး မပြုပြင်ရဘဲ ဝိရိယပုံမှန် ဖြစ်နေခြင်း၊

ပဉ္စဂိုဏ်မဂ်

= အင်္ဂါငါးပါးရှိသော မဂ်၊

ပဉ္စမဈာန်

= ဥပေက္ခာ၊ ကေဂ္ဂတာအားဖြင့် ဈာန်အင်္ဂါ နှစ်ပါးသာ ရှိသော (၅)ခုမြောက်ဈာန်၊

ပဉ္စမဝါရ

= ပဉ္စမ + ဝါရ

ပဉ္စမ = ငါးခုမြောက် + ဝါရ = အကြိမ်၊

= ငါးကြိမ်၊

ပဉ္စာနန္တရိယကံ

= ပဉ္စ + အာနန္တရိယ + ကံ

= ပဉ္စ = ငါးပါး + အာနန္တရိယ = သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ အပါယ်သို့ ကျစေတတ်သော၊

= သေသည်၏အခြားမဲ့၌ အပါယ်သို့ ကျစေတတ်သော ကံကြီးငါးပါး၊

ပစ္စယာဟာရ

=ပစ္စယ+အာဟာရ
ပစ္စယ=အကြောင်းအထောက်အပံ့+အာဟာရ=အစာ
=မိမိပြုလုပ်ခဲ့သည့် ကုသိုလ်အကြောင်းတရားကို အစာ
အဖြစ် မှီဝဲရခြင်း။

ပစ္စဝေက္ခဏာဝီထိ

=ပစ္စဝေက္ခဏာ+ဝီထိ
ပစ္စဝေက္ခဏာ=ပြန်လည် ဆင်ခြင်မှု+ဝီထိ=စိတ်အစဉ်၊
=မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် ရပြီးသောအခါ ပြန်လည်ဆင်ခြင်
သည့် စိတ်အစဉ်။

ပစ္စဝေက္ခဏဝသီ

=ပစ္စဝေက္ခဏ+ဝသီ
ပစ္စဝေက္ခဏာ=ပြန်လည်ဆင်ခြင်မှု +ဝသီ= ကျွမ်းကျင်
နိုင်နင်းခြင်း။
=အလိုဆန္ဒရှိသလို ကျွမ်းကျင်နိုင်နင်းစွာ ပြန်လည်
ဆင်ခြင်နိုင်ခြင်း။
=ဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ဆင်ခြင်သောအခါ ပစ္စဝေက္ခဏာဇော
ခုနစ်ကြိမ်အထိ မဖြစ်စေဘဲ လေးကြိမ်ငါးကြိမ်ခန့်သာ
ဖြစ်စေခြင်း။

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ

=ပစ္စေက+ဗုဒ္ဓါ
ပစ္စေက=သီးခြား+ဗုဒ္ဓ =ဘုရား၊
=ဘုရားငယ်၊ တရားတော်ကို ကိုယ်တိုင် သိသော်လည်း
ပြန်လည်၍ အကျယ်ဟောမပြုတတ်ချေ။

ပစ္စိမဘဝိက

=ပစ္စိမ+ဘဝိက
ပစ္စိမ=နောက်ဆုံး+ဘဝိက=ဘဝရရှိသော၊
=နောက်ဆုံးဘဝရရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၊
=ထိုဘဝ၌ ရဟန္တာဖြစ်၍ နိဗ္ဗာန်ရောက်ရမည့် ပုဂ္ဂိုလ်။

ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ

=ပဋိဘာန+ပဋိသမ္ဘိဒါ
ပဋိဘာန= ဉာဏ်အား ထင်ခြင်း+ ပဋိသမ္ဘိဒါ= ထိုး
ထွင်း၍သိခြင်း
=ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍သိခြင်း၊ ဉာဏ်၌ထင်ပေါ်လာခြင်း။
=ကျန်ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် သုံးမျိုးဖြင့် ထိုးထွင်းသိသမျှကို
ထပ်ဆင့် အကျယ်ဝေဖန်၍ သိခြင်း။

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ

=ပဉ္စ+ဥပါဒါန+ခန္ဓာ
ပဉ္စ=ငါးပါး+ ဥပါဒါန= စွဲလမ်းခြင်း+ ခန္ဓာ= အစု
အပေါင်း၊
=ဥပါဒါနဖြင့် စွဲလမ်းအပ်သော ခန္ဓာငါးပါး၊

ပညာဗိုလ်

=ပညာ+ဗလ
ပညာ=အသိဉာဏ်ပညာ+ဗလ=ခွန်အား၊ စွမ်းအား၊
=အစွမ်းထက်သော ဉာဏ်ပညာ၊
=ဦးဆောင်မှု ဉာဏ်ပညာ၊

ပညာဝိမုတ္တိပုဂ္ဂိုလ်

=ပညာ+ဝိမုတ္တ+ပုဂ္ဂိုလ်
ပညာ=ပညာဖြင့်+ဝိမုတ္တ=ကိလေသာမှ လွတ်သော၊
=ပညာဖြင့် ကိလေသာမှလွတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊
=သုက္ခဝိပဿကရဟန္တာနှင့် ရူပဈာန်လေးပါးမှ ထ၍
အရဟတ္တဖိုလ်ရသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၊

ပညိဇ္ဇေ

=ပညာ+ဣဇ္ဇေ
ပညာ=ဉာဏ်ပညာ၌+ဣဇ္ဇေ=ပိုင်စိုးခြင်း၊
=ဉာဏ်ပညာ၌ ပိုင်စိုးခြင်း၊

ပညတ်အာရုံ

=တကယ်မရှိဘဲ စိတ်မှ ဖန်တီးယူသော အာရုံ၊

ပညတ်သိ

=ခေါ်ဝေါ် သမုတ်ထားသည့်အတိုင်း သိသော အသိ၊
=သာမန်အသိ၊

ပရမတ်သိ

=ခေါ်ဝေါ် သမုတ်ထားသည်ကို ကျော်လွန်၍ အရှိကို
အရှိအတိုင်း အမှန်ကို အမှန်အတိုင်း သိသော အသိ၊
=ပညတ်ကို ကျော်လွန် ထိုးဖောက်၍ သိသောအသိ၊

ပဋိကူလ

=စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်၊

ပဋိသန္ဓသယ

=ပဋိသ+အနုသယ
ပဋိသ=အားကြီးသော ခြေသ+ အနုသယ= ကိန်း
အောင်းခြင်း၊
=အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော အမျက်ဒေါသ၊

၇၁၆

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်

= ပဋိစ္စ + သမုပ္ပါဒ်

ပဋိစ္စ = စွဲ၍၊ အကြောင်းပြု၍ + သမုပ္ပါဒ် = အတူတကွ ဖြစ်ခြင်း၊

= အကြောင်းတရားတို့ကိုစွဲ၍ အကျိုးတရားတို့ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊

ပဋိပက္ခ

= ဆန့်ကျင်ဘက် = ရန်ဖြစ်ခြင်း၊

ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = ပဋိပဒါ + ဉာဏ + ဒဿန + ဝိသုဒ္ဓိ

ပဋိပဒါ = မဂ်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့် + ဉာဏ = ဉာဏ် + ဒဿန = အမြင် + ဝိသုဒ္ဓိ = စင်ကြယ်ခြင်း၊

= အရိယာမဂ်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့် ဖြစ်သော သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အသိဉာဏ်အမြင်၊

ပဋိဘာဂနိမိတ်

= ပဋိဘာဂ + နိမိတ္တ

ပဋိဘာဂ = ဆင်တူ ပုံတူ + နိမိတ္တ = အာရုံ၊

= မူရင်းအာရုံနှင့် ဆင်တူသည့် အာရုံသစ်၊

= တရားအားထုတ်ရာ၌ ထင်မြင်လာသော ပညတ်အစုရုံ၊

ပဋိသင်္ခါဉာဏ်

= ပဋိသင်္ခါ + ဉာဏ်

ပဋိသင်္ခါ = ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်သော၊

= ဝေဒနာကာယာဉ် သုံးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးကို ရှုမှတ်တိုင်း ထင်ရှားသိမြင်သော အသိအမြင်သည် တစ်ဖန် ရှုမှတ်၍ သိမြင်မှုဖြစ်သောကြောင့် ပဋိသင်္ခါဉာဏ်မည်၏။

ပဋိဆန္ဒဘေး

= ဘဝသစ်၌ တစ်ဖန်ဖြစ်ပေါ်ရခြင်း (ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း) သည် ကြောက်မက်ဖွယ်ရာဘေးဆိုးကြီးတစ်ခုဖြစ်သည်။

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်

= ပဋိသမ္ဘိဒါ + မဂ်

ပဋိသမ္ဘိဒါ = ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာ ဝေဖန်၍ သိမြင်သော + မဂ် = လမ်းကြောင်း၊

= ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် အမည်ရှိသောကျမ်း၊

ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တရဟန္တာ = ပဋိသမ္ဘိဒါ + ပတ္တ + ရဟန္တာ

ပဋိသမ္ဘိဒါ = ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် လေးပါး + ပတ္တ = ရသော ရောက်သော၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

- =ပဋိသမ္ဘိဒါ ဉာဏ်လေးပါး ရသော ရဟန္တာ၊
- =ထိုးထွင်း၍သိတတ်သော ဉာဏ်ပညာ ရရှိသောရဟန္တာ၊
- ပဌမဈာန်** =ရှေးဦးစွာ ရရှိသော ဈာန်၊
- =ဝိထက်၊ဝိစာရ၊ပီတိ၊သုခ၊ ကေဂ္ဂတာအားဖြင့်အင်္ဂါငါးပါး ရှိသော ဂ္ဃပါဝစရဈာန်၊
- ပဌမအဂ္ဂပဈာန်** =အဂ္ဂပဈာန်လေးပါးအနက်ရှေးဦးဖြစ်သော အဂ္ဂပဈာန်၊
- ပဌမအဂ္ဂပဝိညာဉ်** =အဂ္ဂပဈာန်လေးပါးအနက် ရှေးဦးစွာဖြစ်သော အဂ္ဂပဈာန်စိတ်။
- ပထမဝါရ** =ပထမ+ဝါရ
- ပထမ=ရှေးဦးစွာ+ဝါရ=အရေအတွက်၊ အကြိမ်။
- =ပထမအကြိမ်၊ ရှေးဦးစွာ ရေတွက်ရသော အရေအတွက်၊
- ပထဝီကသိုဏ်း** မြေကသိုဏ်း၊
- ပထဝီကောဠာသ** =ပထဝီ+ကောဠာသ
- ပထဝီ=မြေ+ကောဠာသ=အစုအဝေး၊
- =မြေအစုအဝေး၊ မြေဓာတ်အစု၊
- ပထဝီဓာတ်** =မြေဓာတ်၊
- ပဓာသပင်** =အလိုရှိရာ ဆွတ်ခူး ရယူနိုင်သောအပင်၊
- ပပ္ဖါသပဉ္စက** = ပပ္ဖါသ+ပဉ္စက
- ပပ္ဖါသ=အဆုတ်+ပဉ္စက=ငါးခုတို့၊
- =နှလုံးမှအဆုတ်တိုင်အောင် ငါးခုတို့ရှိသောအစုအဝေး၊
- ပရစိတ္တဝိဇာနနအဘိညာဉ်**= ပရ+စိတ္တ+ဝိဇာနန+အဘိညာဉ်
- ပရ=သူတစ်ပါး+စိတ္တ=စိတ်+ဝိဇာနန = သိသော+အဘိညာဉ်၊
- =သူတစ်ပါး၏ စိတ်အကြံအစည်ကို သိသောအဘိညာဉ်၊
- ပရက္ကမဓာတု** = ပရက္ကမ+ဓာတု
- ပရက္ကမ=လုံ့လပြုလုပ်အားထုတ်မှု+ဓာတု=ဓာတ်သဘော၊
- =အခက်အခဲမှန်သမျှ ဖြတ်ကျော်သွားနိုင်သော အလွန်အားကောင်းသည့် ဝီရိယဓာတ်၊

၇၁၀

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

- ပရမတ်ရုပ် = အမှန်တကယ်ရှိသောရုပ်၊
- ပညတ်ရုပ် = စိတ်ကူး၌ ရှိသောရုပ်၊
- ပဏှကာမာမ = တိတ္တိတို့၏ အသက်ရှူထိန်းချုပ်၍ ကျင့်သောနည်း၊
- ပရိကမ္မနိမိတ် = ပြင်ပဗဟိဒ္ဓ၌ အမှန်တကယ်ရှိသောအာရုံ၊
 = မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်နေရသော ကသိုဏ်းဝန်း
 အာရုံမှ စိတ်ပြေးမထွက်ဘဲ စွဲကပ်တည်ငြိမ်နေသော
 ကသိုဏ်းဝန်းအာရုံ၊
 = လက်တွေ့ ပကတိအတိုင်း မြင်နေရသော ကသိုဏ်းဝန်း
 အာရုံ၊
- ပရိကံပြု = ပရိကမ္မ+ပြု
 ပရိကမ္မ=ပရိ+ကမ္မ
 ပရိ=ထက်ဝန်းကျင်+ကမ္မ=အလုပ်၊
 = စီမံပြုလုပ်ခြင်း ကြိုတင်ပြုလုပ်ခြင်း၊
 = အထောက်အကူပြု လုပ်ငန်းများ၊
- ပရိကမ္မဘာဝနာ = ပရိကမ္မ+ဘာဝနာ
 ပရိကမ္မ=ကြိုတင်ပြုလုပ်သော+ဘာဝနာ=ပွားများမှု၊
 = ပရိကမ္မ နိမိတ်နှင့် ဥဂ္ဂဟနိမိတ်ကို အာရုံပြုလျက်
 ပွားများသောဘာဝနာ၊
- ပရိကမ္မသမာဓိ = ပရိကမ္မဘာဝနာ အခိုက်၌ ဖြစ်ပေါ်သောသမာဓိ၊
- ပရိစ္ဆိန္နကာသ = ပရိစ္ဆိန္န+အာကာသ
 ပရိစ္ဆိန္န=ပိုင်းခြား ပိုင်းဖြတ်အပ်သော+အာကာသ=
 ကောင်းကင်၊
 = ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ထားသော လိုဏ်ခေါင်း၊ ဟင်းလင်း
 ပြင် ကောင်းကင်၊
- ပရိညာ = ပိုင်းခြား၍သိခြင်း၊
- ပရိဒေဝ = ဝိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း၊
- ပရိဗေသန = ရှုခမ်းခြင်း၊ ရှုဖွေခြင်း၊

ပရိသုဒ္ဓါပုဂ္ဂိုလ် = ပရိသုဒ္ဓါ = စင်ကြယ်ခြင်း၊
= စင်ကြယ်အောင်ပြုခြင်း၊ ရဟန်းအဖြစ်မှ လူဝတ်လဲခြင်း၊

ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ = ပရိ + ဥဋ္ဌာန + ကိလေသာ
ပရိ = ထင်ရှားကျင့် + ဥဋ္ဌာန = ထကြွသော + ကိလေသာ
= ပူလောင်ညစ်နွမ်းမှု၊
= ထိုးကျင့် ထကြွ သောင်းကျန်းသောကိလေသာ၊
= စိတ်၌သာ ကြံစည်စိတ်ကူးနေသော ကိလေသာ၊

ပထိဗောဓိ = အနှောင့်အယှက်၊

ပထာဒရုပ် = ကြည်လင်သောရုပ်၊
= ကြည်လင်သော မျက်စိ၊ နား၊ နှာ၊ လျှာ၊ ကိုယ်၊ စိတ်
တို့ကို ပထာဒရုပ်ဟု ခေါ်သည်။

ပဿဒ္ဓိ = ငြိမ်းအေးခြင်း၊

ပဿဒ္ဓိသမ္ပေဒဇ္ဈင်္ဂ = ပဿဒ္ဓိ + သမ္ပေဒဇ္ဈင်္ဂ
ပဿဒ္ဓိ = ငြိမ်းအေးခြင်း + သမ္ပေဒဇ္ဈင်္ဂ = မဂ်ညစ်၏
အကြောင်း၊
= မဂ်ညစ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော ငြိမ်းချမ်းမှု၊

ပဟာတဗ္ဗ = ပယ်အပ်သောတရား၊ ပယ်သတ်ခံရသောတရား၊

ပဟာနုပရိညာ = ပဟာနု + ပရိညာ
ပဟာနု = ပယ်ခြင်း + ပရိညာ = ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း၊
= ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခွါ၍ ကွဲကွဲပြားပြား သိခြင်း၊
= ဝိပဿနာပညာ

ပဟာနုသညာ = ပဟာနု + သညာ
ပဟာနု = ပယ်ခြင်း + သညာ = ရှုမှတ်ခြင်း၊
= အကုသိုလ်တရားတို့ကို စွန့်ပယ်နိုင်အောင် ရှုမှတ်
ဆင်ခြင်ခြင်း၊

ပဟာယက = ပယ်သတ်ဆတ်သောတရား၊

ပဟာနု = ပဟာနု = ကုသိုလ် တရားက အကုသိုလ် တရားကို
ပယ်သတ်ခြင်း၊

၇၂၀

ဗုဒ္ဓသာသနာလက်စွဲကျမ်း

ပါဏကတေဇော = ပါဏက + တေဇော၊
ပါဏက = ကျွေးကျက်စေတတ်သော + တေဇော = အပူ၊
= စားသောက်အပ်သော အစားအစာကို ကျွေးကျက်
စေတတ်သော အပူဓာတ်၊

ပါဂုညတာ = လေ့လာခြင်း၊ ကျွမ်းကျင်ခြင်း၊

ပါဒကဈာနဝိထိ = ပါဒက + ဈာန + ဝိထိ
ပါဒက = အခြေခံ + ဈာန = ဈာန်စိတ် + ဝိထိ = အစဉ်၊
= အခြေခံဖြစ်သော ဈာန်စိတ်အစဉ်၊

ပါရမီ = အထွတ်အမြတ်၊ မြတ်သော ကုသိုလ်ကံ အစုအဝေး၊

ပါရိဟာရိယကမ္မဋ္ဌာန်း = ပရိ + ဟရ
ပရိ = ထက်ဝန်းကျင်၊ သွားလေရာရာ + ဟရ = ဆောင်
ခြင်း၊
= သွားလေရာရာ ဆောင်အပ်သောကမ္မဋ္ဌာန်း၊
= အမြဲ အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၊

ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ = ပရိသုဒ္ဓ + ဥပေက္ခာ
ပါရိသုဒ္ဓ = ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော + ဥပေက္ခာ
= လျစ်လျူရှုခြင်း၊
= အလုံးစုံ ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့မှ စင်ကြယ်သော
ဥပေက္ခာ၊

ပိတုသာတက = ပိတု + သာတက
ပိတု = ဖခင် + သာတက = သတ်ခြင်း၊
= ဖခင်ကို သတ်ခြင်း၊

ပိယေတိဝိပ္ပယောဂေါ = ပိယေဟိ + ဝိပ္ပယောဂေါ
ပိယေဟိ = ချစ်ခင် နှစ်သက် ခင်မင် ရင်းနှီးသူတို့နှင့် +
ဝိပ္ပယောဂေါ = ကွေ့ကွင်း ခွဲခွါနေခြင်း၊

ပိတံကသိုဏ်း = ရွှေဝါဇောင် ကသိုဏ်း၊

ပိတိ = နှစ်သက်ခြင်း၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

- ပီတိဆူခ** = ပီတိ + သုခ
 ပီတိ = နှစ်သက်ခြင်း + သုခ = ချမ်းသာခြင်း။
- ပီတိသောမနဏအဇော** = ပီတိ + သောမနဏ + ဇော = ဇဝန
 ပီတိ = နှစ်သက်ခြင်း + သောမနဏ = ဝမ်းမြောက်ခြင်း +
 ဇဝန = လျင်မြန်ခြင်း။ အရှိန်အဟုန်၊
 = နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်မှု အရှိန်အဟုန်။
- ပီတိအာပွာဇ္ဈင်** = ပီတိ + သမ္ပောဇ္ဈင်
 ပီတိ = နှစ်သက်ခြင်း + သမ္ပောဇ္ဈင် = မဂ်ဉာဏ်၏
 အကြောင်း။
 = မဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော နှစ်သက်ကြည်နူးမှု။
- ပုညဝတောဣဒ္ဓိ** = ပုညဝတော + ဣဒ္ဓိ
 ပုညဝတော = ကုသိုလ်ရှင်၏ + ဣဒ္ဓိ = တန်ခိုး၊ ပြီးမြောက်
 မှု။
 = ထူးခြားသော ကောင်းမှုကုသိုလ်ရှင်၏ လိုရာပြီး
 မြောက်ခြင်း တန်ခိုး။
- ပုထုဇဉ်** = ပုထု + ဇန
 ပုထု = များစွာ + ဇန = ဖြစ်ခြင်း။
 = ကိလေသာများစွာ ဖြစ်နေသူ = လူသာမန်။
- ပုပ္ဖကိစ္စ** = ပုပ္ဖ + ကိစ္စ
 ပုပ္ဖ = ရှေးဦး + ကိစ္စ = ပြုဘူး။
 = ရှေးဦးပြုဘူး။
- ပုပ္ဖဘာဂမဂ်** = ပုပ္ဖ + ဘာဂ + မဂ်
 ပုပ္ဖ = ရှေးပြေး + ဘာဂ = အဖို့။
 = ရှေးအဖို့ ဖြစ်သော မဂ်။
- ပုပ္ဖေနိဝါသာနုဿတိ ဉာဏ်** = ပုပ္ဖ + နိဝါသ + အနုဿတိ + ဉာဏ်
 ပုပ္ဖ = ရှေးဦး + နိဝါသ = နေပူသောဘဝ + အနုဿတိ
 = အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း။
 = ရှေးဦးနေပူသော ဘဝကို အောက်မေ့ သိမြင်အောင်
 ဉာဏ်။
 = ပုပ္ဖဂမ + အသုဘ
 ပုပ္ဖဂမ = ပိုးလောက် + အသုဘ = သူသေကောင်။
 = ပိုးလောက် ပြုပြန်နေသော သူသေကောင်။

- ဖရဏာပီတိ** = ဖရဏာ + ပီတိ
 ဖရဏာ = ပျံ့နှံ့စိမ့်ဝင်သော + ပီတိ = နှစ်သက်မှု၊
 = တစ်ကိုယ်လုံး ပျံ့နှံ့စိမ့်ဝင်သော နှစ်သက်မှု၊
- ဖလသမာပတ်** = ဖလ + သမာပတ္တိ
 ဖလ = ဖိုလ် + သမာပတ္တိ = ရောက်ခြင်း၊ ဝင်စားခြင်း၊
 = ဖိုလ်စိတ်ကို အကြိမ်များစွာ ဖြစ်စေခြင်း၊ ဖိုလ်စိတ်
 အကြိမ်ကြိမ်ဖြစ်ခြင်း၊
- ဖဿ** = အတွေ့အထိ၊
- ဖဿဟာရ** = ဖဿ + အာဟာရ
 ဖဿ = တွေ့ထိမှု + အာဟာရ = အစား၊
 = အာရုံနှင့် တွေ့ထိမှု အစားအာဟာရ၊
- ဖုသနာနည်း** = ဝင်သက် ထွက်သက် ထိသည့်နေရာ၌ ရှုမှတ်သောနည်း။
- ဖုန်းတောင်းယာစကား** = ဖုန်း = ဘုန်း + တောင်း = ယာစကား
 ဖုန်း = ဘုန်း = ကုသိုလ်ရှိသူ၊ ပစ္စည်းရှိသူ + ယာစကား =
 တောင်းခြင်း၊
 = ကုသိုလ်ရှိသူထံ တောင်းခံစားသောက်ရသူ၊ သူတောင်း
 စား၊
- ဗလသမ္ပဒါ** = ဗလ + သမ္ပဒါ
 ဗလ = စွမ်းအား + သမ္ပဒါ = ပြည့်စုံခြင်း၊
 = စွမ်းအားနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊
- ဗုဒ္ဓါနုဿတိ** = ဗုဒ္ဓ + အနုဿတိ
 ဗုဒ္ဓ = ဘုရားရှင်၊ ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ် + အနုဿတိ = အဖန်
 ဖန် အောက်မေ့ခြင်း၊
 = ဘုရားရှင်နှင့် ဘုရားရှင်၏ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့
 ခြင်း၊
- ဗုဒ္ဓိစရိုက်** = ဗုဒ္ဓိ + စရိုက်
 ဗုဒ္ဓိ = အသိဉာဏ်ပညာ + စရိုက် = အကျင့်၊
 = အသိဉာဏ်ပညာ ဆင်ခြင်တုံတရား အားကောင်းမှု၊
 ပညာဓာတ်ခံရှိမှု၊

ဗောဇ္ဈင် =ဗောဓိ+အင်္ဂ
 ဗောဓိ=မဂ်ဉာဏ်+အင်္ဂ=အကြောင်း၊ အစိတ်အပိုင်း၊
 =အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို သိခြင်း၏
 အကြောင်း၊

ဗောဇ္ဈင်္ဂုပေက္ခာ =ဗောဇ္ဈင်္ဂ+ဥပေက္ခာ
 ဗောဇ္ဈင်္ဂ=ဗောဇ္ဈင်တရား+ဥပေက္ခာ=အညီအမျှထား
 ခြင်း၊

ဗောဓိပက္ခိယတရား =ဗောဓိ+ပက္ခိယ
 ဗောဓိ=မဂ်ဉာဏ်၏+ပက္ခိယ=အဖို့ အသင်းအပင်း၊
 =မဂ်ဉာဏ်၏ အသင်းအပင်းဖြစ်သော တရား၊ မဂ်ရစေ
 ရန် အထောက်အကူပေးသော တရား၊

ဗဒ္ဒသည်းခြေ =သည်းခြေအိမ်၌ တည်နေသော သည်းခြေ၊

ဗျသနတရား =ဗျသန=ပျက်စီးခြင်း
 =ဆွေမျိုးစသည် ပျက်စီးခြင်းတရား၊

ဗျာဒိတ် =ဗျာဒိတ=အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပျက်ခြင်း အကြောင်းကို
 ရည်ညွှန်း၍ မိန့်မြောက်အစီအစဉ်သော ဘုရားစကားတော်၊

ဗျာပါဒကာယဂန္ထ =ဗျာပါဒ+ကာယ+ဂန္ထ
 ဗျာပါဒ=သူတစ်ပါး ပျက်စီးစေရန် ကြံစည်ခြင်း+
 ကာယ=ကိုယ်၌+ဂန္ထ=ထုံးဖွဲ့ချည်နှောင်ခြင်း၊
 =သူတစ်ပါး ပျက်စီးစေရန် ကြံစည် ကြိုးပမ်း အားထုတ်
 ခြင်း၊

ဗျာပါဒနိဝရဏ =ဗျာပါဒ+နိဝရဏ
 ဗျာပါဒ=မုန်းတီးမှု၊ အမျက်ဒေါသထွက်မှု+နိဝရဏ=
 အတားအဆီး၊
 =အမျက်ဒေါသ အတားအဆီး၊

ဗျာပါဒဝိတက် =ဗျာပါဒ+ဝိတက္က
 ဗျာပါဒ=သူတစ်ပါး ပျက်စီးစေရန်+ဝိတက္က=ကြံစည်
 ခြင်း၊
 =သူတစ်ပါးပျက်စီးစေရန် ကြံစည်ခြင်း၊

၇၂၄

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ဗျာပါရ

=ကြောင့်ကြစိုက်ခြင်း၊ အားထုတ်ခြင်း၊

ဗြဟ္မဝိဟာရ

=ဗြဟ္မ+ဝိဟာရ
ဗြဟ္မ=ဗြဟ္မာတို့၏(မြတ်သော)+ဝိဟာရ=နေခြင်း၊
=ဗြဟ္မာတို့၏နေခြင်း၊ မြတ်သောနေခြင်း၊

ဗြဟ္မစိုရ်ဥပေက္ခာ

=ဗြဟ္မစိုရ်=ဗြဟ္မ+စရိယ
ဗြဟ္မ = မြတ်သော + စရိယ=အကျင့် + ဥပေက္ခာ=
လျစ်လျူရှုခြင်း၊ ထည့်မတ်ခြင်း၊
=ဗြဟ္မစိုရ်တရား လေးပါး၌ ပါဝင်သောဥပေက္ခာ၊

ဗြဟ္မဝိဟာရဗေက္ခာ

=ဗြဟ္မ+ဝိဟာရ+ဥပေက္ခာ
ဗြဟ္မ=ဗြဟ္မာတို့၏ + ဝိဟာရ = နေခြင်း+ဥပေက္ခာ=
လျစ်လျူရှုမှု၊

=သတ္တဝါတို့၏ချမ်းသာမှု ဆင်းရဲမှုသည် ကံအတိုင်းသာ
ဖြစ်သည်ဟု သဘောထားနိုင်ခြင်း၊(ဤသို့စိတ်ထားခြင်း
သည် ဗြဟ္မာကြီးတို့၏ စိတ်ထား၊ ဗြဟ္မာကြီးတို့၏
နေခြင်းဖြစ်သည်။)

ဘယဉာဏ်

=ချုပ်ပျောက်ပျက်စီးနေသော ရုပ်နာမ် ဓမ္မ သင်္ခါရတို့ကို
ကြောက်စရာဟု သိမြင်လာသောဉာဏ်၊

ဘဝ

=ဖြစ်ခြင်း၊ တည်ရှိခြင်း၊

ဘဝဏှာ

=ဘဝ+တဏှာ
ဘဝ=ဖြစ်ရာဘဝ၌+တဏှာ=တပ်မက်မှု၊
=အဆက်ရှင်နေလိုမှု၊

ဘဝနိက္ခန္ဓိက

လောဘဇော

=ဘဝ+နိက္ခန္ဓိက+လောဘ+ဇော
ဘဝ = ထိုထိုဘဝ + နိက္ခန္ဓိက = သာယာတပ်မက်မှု+
လောဘ=လိုချင်မှု+ဇော=အရှိန်အဟုန်ပြင်းထန်ခြင်း၊

=ထိုထိုဘဝ၌ သာယာတပ်မက် လိုချင်မှု ပြင်းထန်ခြင်း၊

ဘဝယောဂ

=ဘဝ+ယောဂ
ဘဝ=ဘဝတဏှာ+ယောဂ=ဟုဉ်တုံ့ပူးကပ်မှု
=ဘဝတဏှာ ဟုဉ်တုံ့ပူးကပ်မှု၊

ဘဝရာဂါနုသယ = ဘဝ+ရာဂ+အနုသယ
 ဘဝ=ဘဝတဏှာ + ရာဂ=တပ်စွန်းခြင်း+အနုသယ= ကိန်းအောင်းခြင်း၊

=အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော ဘဝတဏှာ

ဘဝေါသ = ဘဝ+ဩဇာ
 ဘဝ=ဘဝတဏှာ+ဩဇာ=ဝဲ၊
 =ဘဝတဏှာဝဲ၊

ဘဝါသဝ = ဘဝ+အာသဝ
 ဘဝ=ဘဝတဏှာ+အာသဝ=ယိုစီးမှု၊
 =ဘဝတဏှာများ ယိုစီးမှု၊

ဘာဝနာ = ပွားများခြင်း၊ တိုးပွားခြင်း၊

ဘာဝနာရတီ = ဘာဝနာ+ရတီ
 ဘာဝနာ=ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာ၌+ရတီ=ပျော်မေ့ခြင်း၊
 =ကမ္မဋ္ဌာန်း ဘာဝနာ ပွားများအားထုတ်မှု၌ ပျော်မေ့ခြင်း၊

ဘိက္ခုနီဒူသက = ဘိက္ခုနီ+ဒူသက
 ဘိက္ခုနီ=ရဟန်းမိန်းမ+ဒူသက=ဖျက်ဆီးခြင်း၊
 =သီလရှိသော ရဟန်းမိန်းမကို ဗလက္ကာရပြု၍ ဖျက်ဆီးခြင်း၊

ဘုတ္တဝမိတက = ဘုတ္တ+ဝမိတက
 ဘုတ္တ=စားခြင်း+ဝမိတက=အန်ထွက်အောင်၊
 =အန်ထွက်အောင် စားခြင်း၊ အန်ထွက်အောင် စားသူ၊

ဘောဂသုခ = ဘောဂ+သုခ
 ဘောဂ=သုံးဆောင်ခံစားမှု+သုခ=ချမ်းသာ၊
 =သုံးဆောင်ခံစားမှု ချမ်းသာ၊

ဘောဂသမ္ပတ္တိ = ဘောဂ+သမ္ပတ္တိ
 ဘောဂ=စည်းစိမ်ဥစ္စာ+သမ္ပတ္တိ=ပြည့်စုံခြင်း၊
 =စည်းစိမ်ဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံခြင်း၊

၇၂၆

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ဘင်္ဂဏ

=ဘင်္ဂ+ဏ
ဘင်္ဂ=ပျက်ခြင်း+ဏ=တံစဏ၊
=ပျက်ဆဲဏ=လျှပ်တစ်ပြက်အတွင်း ပျက်မှု၊

ဘင်္ဂညာဏ်

=ရုပ်, နာမ်တို့ ပျက်နေမှုကို သိသောညာဏ်၊

ဘင်္ဂီနုပဿနာညာဏ်

=ဘင်္ဂ+အနုပဿနာ
ဘင်္ဂ=အပျက်+အနုပဿနာ=အပန်ဖန်ရှုခြင်း၊
=အပျက်ကို အပျက်ဟု အပန်ဖန်ရှုဆော ညာဏ်၊

မနောမယိဒ္ဓိ

=မနော+မယ+ဣဒ္ဓိ
မနော=စိတ်ဖြင့်+မယ=ပြီးသော+ဣဒ္ဓိ=တန်ခိုး၊
=စိတ်ဖြင့် ပြီးသောတန်ခိုး၊
=စိတ်အလိုရှိသလို တန်ခိုးဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း၊

မနောကံမေတ္တာ

=မနောကံ+မေတ္တာ
မနောကံ=စိတ်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော၊
=သတ္တဝါများ ချမ်းသာကြပါစေဟု စိတ်ဖြင့် နှလုံးသွင်း ပို့လွှတ်သော မေတ္တာကို မနောကံမေတ္တာဟု ခေါ်သည်။

မနောသဗ္ဗတနာ-

ဟာရ

=မနော+သံ+စေတနာ+အာဟာရ
မနော=စိတ်+သံ=အတူထက်+စေတနာ=တိုက်တွန်းခြင်း+အာဟာရ=အစာ၊
=အလုပ်တစ်ခုကို စိတ်ပါလက်ပါ ပြုလုပ် ပြောဆို ကြံစည် မှုသည် အစာအာဟာရ တစ်မျိုး ဖြစ်သည်။

မနောသမ္ပဿ

=မနော+သံ+ဗဿ
မနော=စိတ်+သံ=ကောင်းစွာ+ဗဿ=တွေ့ထိမှု၊
=စိတ်ဖြင့် ကောင်းစွာ တွေ့ထိမှု၊

မရဏ

=သေဆုံးခြင်း၊

မရဏသတိ

=မရဏ+သတိ
မရဏ=သေဆုံးခြင်း+သတိ=အောက်မေ့ခြင်း၊
=ငါ တစ်နေ့ သေရမည်ဟု ဒေသခြင်းတရားကို အောက် မေ့ခြင်း၊

မရဏဒနုဿတိ = မရဏ + အနုဿတိ
 မရဏ = သေခြင်း + အနုဿတိ = အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း၊
 = သေရမည်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ ဆင်ခြင်ခြင်း၊

မဟာကရုဏာတော် = မဟာ + ကရုဏာ + တော်
 မဟာ = ကြီးမား ကျယ်ပြန့်သော + ကရုဏာ = သနားခြင်း၊
 = စကြဝဠာ အနှံ့နှံ့ရှိသော သတ္တဝါ အားလုံးတို့အပေါ် ပျံ့နှံ့သက်ရောက်သော ဘုရားရှင်၏ သနားတော်မူခြင်း မဟာကရုဏာတော်၊

မဟာကရုဏာသမာပတ္တိ ဉာဏ်တော် = မဟာ ကရုဏာ + သမာပတ္တိ + ဉာဏ်တော်
 သမာပတ္တိ = ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၊ ဝင်စားခြင်း၊
 = ဘုရားရှင်၏ သတ္တဝါတို့အပေါ် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော သနားကြင်နာမှု ပျံ့နှံ့သက်ဝင်သော ဉာဏ်တော်၊

မဟာကြိယာဉာဏ သမ္ပယုတ်စိတ် = မဟာ + ကြိယာ + ဉာဏ + သမ္ပယုတ် + စိတ်
 မဟာ = မြင့်မြတ်မှု + ကြိယာ = ပြုကားမှု + ဉာဏ = အသိဉာဏ် + သမ္ပယုတ်စိတ် = ယှဉ်သောစိတ်၊
 = ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်၍ မြင့်မြတ်သော ကြိယာစိတ်၊
 = ဉာဏ်နှင့်ယှဉ်၍ ပြုသော်လည်း အကျိုးပေးမှု မရှိ ပြုကားမှုဖြစ်သောစိတ်၊
 = ဘုရားရဟန္တာတို့၏ ကောင်းမှုပြုသောစိတ်၊

မဟာဂန္ဓာရိဝိဇ္ဇာ = တန်ခိုးအဘိညာဉ်ဖြင့် မြေလျှိုးမိုးပျံခြင်းကို မဟာဂန္ဓာရိဝိဇ္ဇာ ဟုခေါ်သည်။ စူဠဂန္ဓာရိဝိဇ္ဇာမှာ မန္တန်စုတ် (ရွတ်ဆို) မှ ကောင်းကင်ပျံနိုင်သည်။

မဟာဂ္ဂုတ်စိတ် = မဟာ + ဂတ + စိတ်
 မဟာ = မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ + ဂတ = ရောက်သော
 = ရူပစိတ်နှင့်အရူပစိတ်ကို ကာမစိတ်ထက် မြင့်မြတ်သော ကြောင့် မဟာဂ္ဂုတ်စိတ်ဟု ခေါ်သည်၊
 = ကာမစိတ်ထက် မြင့်မြတ်သောစိတ်၊

၇၂၈

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

မဟာစောရ

=မဟာ+စောရ
မဟာ=ကြီးသော+စောရ=ခိုးသူ၊
=ခိုးသူကြီး၊

မဟာတပအကျင့်

=မဟာ+တပ
မဟာ=ကြီးမားပြင်းထန်သော+တပ=ပူလောင်စေ
သောအကျင့်၊
=ကိုယ်ကို ပြင်းစွာ ပူလောင်ပင်ပန်းစေသည့်အစာငတ်ခံ
သောအကျင့်၊ အသက်ရှူမှုကို ထိန်းချုပ်သောအကျင့်
တို့ကို မဟာတပအကျင့်ဟု ခေါ်သည်။

မဟာဘူတ

=မဟာ+ဘူတ
မဟာ=ကြီးမားသော+ဘူတ=ထင်ရှားသော၊
=ကြီးမားထင်ရှားသောတရား၊
=မဟာဘုတ်၊
=မြေ၊ ရေ၊ လေ၊ မီး၊

မဟာဘူတကသိုဏ်း

=မဟာဘုတ်ကသိုဏ်း
=မြေကသိုဏ်း၊ ရေကသိုဏ်း၊ လေကသိုဏ်း၊ မီးကသိုဏ်း
တို့ကိုခေါ်သည်။

မဟာဝိဟာရ

=မဟာ+ဝိဟာရ
မဟာ=ကြီးသော=ဝိဟာရ+ကျောင်း၊
=ဧကရာဇ်တိုက်ကြီး၊

မဟာသာဝက

=မဟာ+သာဝက
မဟာ=ကြီးမြတ်သော+သာဝက=တပည့်
=တေဒဂ်ဘွဲ့ထူးရ တပည့်ကြီးများ၊

မဂ္ဂန္တရာယ်

=မဂ်ဖိုလ်အတွက် အန္တရာယ်၊

မဂ္ဂဝီထိ

=မဂ္ဂ+ဝီထိ
မဂ္ဂ=မဂ်+ ဝီထိ=စိတ်အစဉ်၊
=မဂ်စိတ်အစဉ်၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

မဂ္ဂင်

=မဂ္ဂင်=မဂ္ဂ+အင်
=မဂ်၏အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများ၊
=မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တရား၊

မဂ္ဂမဂ္ဂညဏဒဿန
ဝိသုဒ္ဓိ

=မဂ္ဂ+အမဂ္ဂ+ညဏ+ ဒဿန+ဝိသုဒ္ဓိ၊
မဂ္ဂ=ကျင့်စဉ် သမ်းကြောင်း+အမဂ္ဂ=ကျင့်စဉ်လမ်း
ကြောင်းမဟုတ်+ညဏ=သိသော ဉာဏ်+ဒဿန=
အမြင်+ဝိသုဒ္ဓိ=စင်ကြယ်ခြင်း၊
=ကျင့်စဉ်လမ်းကြောင်း မှန်ကန်မှု ရှိမရှိ ဝေဘန်
ပိုင်းခြားတတ်သော ဉာဏ်အမြင် စင်ကြယ်ခြင်း၊

မဂ္ဂသစ္စာ

=မဂ္ဂ+သစ္စာ
မဂ္ဂ=မဂ်+သစ္စာ=အမှန်တရား၊
=မဂ်ကို ရှာမှီးတတ်သော အမှန်တရား၊
=မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတရား၊

မတ္တလုင်္ဂပဉ္စက

=မတ္တလုင်္ဂ+ပဉ္စက
မတ္တလုင်္ဂ=ဦးနှောက်+ပဉ္စက=ငါးခုတို့၊
=အူမမှ ဦးနှောက် တိုင်အောင် ငါးခုတို့ရှိသော
အစုအဝေး၊

မာတုဃာတက

=မာတု+ဃာတက
မာတု=မိခင်+ဃာတက=သတ်ခြင်း၊
=မိခင်ကို သတ်သောကံ၊

မာနာနုသယ

=မာန+အနုသယ
မာန=ထောင်လွှားမှု+အနုသယ=ကိန်းဝပ်ခြင်း၊
=အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော မာန၊

မိဂဒါဝုန်တော

=မိဂ+ဒါဝုန်+တော
မိဂ=သမင်+ဒါဝုန်=တော
=သားသမင် တို့ကိုဘေးမဲ့ပေးထားသော တော၊

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြီး

=မိစ္ဆာ+ဒိဋ္ဌိ+ကြီး
မိစ္ဆာ=မှားယွင်းသော+ဒိဋ္ဌိ=အယူ၊
=အကြီးမားဆုံးသော အယူမှားမှု၊

၇၃၀

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

မိစ္ဆာဝိဘက်

=မိစ္ဆာ+ဝိဘက်
မိစ္ဆာ=မှားယွင်းသော+ဝိဘက်=ကြံစည်မှု၊
=မှားသော အကြံအစည်။

မုဒိတာ

=ချမ်းသာသူတို့ကို တွေ့မြင်လျှင် ဝမ်းမြောက်
ကြည်နူးခြင်း။

မုစ္ဆိတုဏ်မုတာဉာဏ်

=မုစ္ဆိတု+ကမ္မဿာ+ဉာဏ်။
မုစ္ဆိတု=လွတ်မြောက်ခြင်းငှာ+ကမ္မဿာ=အလိုရှိသည်
၏ အဖြစ်။
=အလုံးစုံသောသင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်လိုသောဉာဏ်။

မုတ္တဆက္က

=မုတ္တ+ဆက္က
မုတ္တ=ကျင်ငယ်+ဆက္က=ခြောက်ခုမြောက်။
=မျက်ရည်မှ ကျင်ငယ်တိုင်အောင် ခြောက်ခုတွဲရှိသော
အစုအဝေး။

မူလပဋိသန္ဓေ

မူလ+ပဋိသန္ဓေ
မူလ=အရင်းအမြစ်၊ ပင်ကို၊ စေ့ဦး ဖြစ်ရာနေရာ၊
=စေ့ဦး ပဋိသန္ဓေ နေခြင်း။

မေဗဆက္က

=မေဗ+ဆက္က
မေဗ=အဆီအခဲ+ဆက္က=ခြောက်ခုမြောက်။
=သည်းခြေမှ အဆီခဲ တိုင်အောင် ခြောက်ခုတွဲ
ရှိသော အစုအဝေး။

မေတ္တာ ကာယက

=သူတစ်ပါး အကျိုးကို လိုလိုလားလားဖြင့် ကိုယ်ထိ
လက်ရောက် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးမှု။

မေတ္တာဈာန်

=သတ္တဝါတို့ကို စူးစိုက်အာရုံပြု၍ ပွားများသောမေတ္တာ။

မေတ္တာဘဝနာ

=မေတ္တာ၊ ဘာဝနာ
မေတ္တာ= သတ္တဝါတို့ကို ချစ်သောစိတ်+ ဘာဝနာ=
ပွားများခြင်း။
=သတ္တဝါတို့အပေါ် ရင်ဝယ်သားပမာ ချစ်စိတ် ပွားများ
ခြင်း၊ မေတ္တာပို့ခြင်း။

မေတ္တာဝစိကံ

=သတ္တဝါ အားလုံး ဘေးကင်းကြပါစေ စသည်ဖြင့်
အသံတွက် နှုတ်မြှောက်ရွတ်ဆို၍ မေတ္တာပို့ခြင်း။

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

မောဟစရိုက်

=မောဟ+စရိတ
မောဟ=လေးလံ ထိုင်းမှိုင်း တွေဝေမိုက်မဲခြင်း+
စရိတ=အကျင့်၊
=ထုံထိုင်းလေးလံခြင်း၊ အအိပ်ကြီးခြင်း၊ အပျင်းကြီး
ခြင်း၊ မိုက်မဲ ဟွေဝေစွာ ပြုလုပ်ခြင်း၊

မောဟ

=မိုက်မဲတွေဝေခြင်း၊ မသိခြင်း၊

ယထာကမ္မူပဂ
အဘိညာဉ်

=ယထာ + ကမ္မ + ဥပဂမနု၊ အဘိညာဉ်
ယထာ=အားလျော်စွာ၊ အလျောက် + ကမ္မ=ကုသိုလ်
အကုသိုလ်ကံ + ဥပဂမနု=ကပ်ရောက်ခြင်း၊
=ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ အားလျော်စွာ သတ္တဝါတို့
လားရောက် ရမည့် ဘုံဌာနကို သိမြင် နိုင်သော
အဘိညာဉ်၊

ယထာဘူတဉာဏ်

=ဖြစ်သည့်အတိုင်း ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း သိသောဉာဏ်၊
အရှိအတိုင်း အမှန်အတိုင်း သိသောဉာဏ်၊

ယမကပါဠိဟာရိယ

=ယမက + ပါဠိဟာရိယ
ယမက=အစုံ + ပါဠိဟာရိယ=အထူးထူး ဖန်ဆင်းခြင်း၊
ပြာဠိဟာတန်ခိုး၊

=ရေ မီး အစုံအစုံ တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်း၊

ယမ္ပိစ္ဆံ န လဘတိ

=ယံ + ဣစ္ဆံ + န + လဘတိ
ယံ=အကြင်အရာကို + ဣစ္ဆံ=အလိုရှိ၏ + န လဘတိ=
မရ၊
=လိုချင်သည်ကို မရခြင်း၊ မရနိုင်သည်ကို လိုချင်ခြင်းသည်
ဆင်းရဲ၏။

ယမိုက်ပြာဠိဟာ

=ယမိုက်=ယမက + ပြာဠိဟာ = ပါဠိဟာရိယ
=ရေ မီး အစုံအစုံ တန်ခိုးအမျိုးမျိုး ဖန်ဆင်းခြင်း၊

ယုဂနန္ဒဘာဝနာနည်း

=ယုဂ + နန္ဒ + ဘာဝနာ
ယုဂ=စုံအံ့ + နန္ဒ=တွဲစပ်ခြင်း၊ ဖွဲ့စည်းခြင်း + ဘာဝနာ=
ပွားများခြင်း၊
=သမထနှင့် ဝိပဿနာကို ဒွန်တွဲလျက် အစုံတွဲလျက်
မဂ်ရအောင် ပွားများအားထုတ်သောနည်း။

ယောဂ = ယှဉ်တွဲပူးကပ်ခြင်း၊

ယောနိသောမနသိကာရ = ယောနိသော + မနသိ + ကာရ

ယောနိသော = သင့်သော၊ အဆင်ပြေသောအားဖြင့် +
မနသိ = စိတ်၌ + ကာရ = သွင်းခြင်း၊ ပြုခြင်း၊

= သင့်လျော်အောင် နှလုံးသွင်းခြင်း၊

= အဆင်ပြေအောင် စိတ်ထားခြင်း၊

ရသတဏှာ = ရသ + တဏှာ

ရသ = အရသာ + တဏှာ = တပ်မက်မှု၊

= အစားအစာ အရသာ၌ တပ်မက်မှု၊

ရာဂစရိုက် = ရာဂ + စရိတ

ရာဂ = လိုချင်တပ်မက်မှု + စရိတ = အကျင့်၊

= အပျော်အပါး အားကြီးမှု၊ လိုချင်လောဘ လွန်ကဲမှု၊

ရူပသန္တတိ = ရူပ + သန္တတိ

ရူပ = ရုပ် + သန္တတိ = ဖြစ်စဉ်၊

= ရုပ်ဖြစ်စဉ်၊

ရောဂသမသိသိ ရဟန္တာ = ရောဂ + သမ + သိသိ + ရဟန္တာ

ရောဂ = အနာရောဂါ စွဲကပ်ခြင်း + သမ = ထပ်ပြိုင်နက် +
သိသိ = ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊

= အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်သည်နှင့် ထပ်ပြိုင်နက် စွဲကပ်
နေသောအနာ ရောဂါပျောက်ခြင်း၊

= အရဟတ္တဖိုလ်လည်းရောက်၊ အနာရောဂါလည်းပျောက်
သော ရဟန္တာ၊

ဓဟုတာ = ကိုယ်စိတ်ပေါ့ပါး သွက်လက်ခြင်း၊

ဓာဘပလိဗောဓ = ဓာဘ + ပလိဗောဓ

ဓာဘ + ဓာဘိဓာဘ ပစ္စည်း ရရှိမှု၊ ပလိဗောဓ =
အနှောင့်အယှက်၊

= ဓာဘိဓာဘနှင့် လက်ဆောင်ပစ္စည်း ရရှိမှုသည်
ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာအတွက် အနှောင့်အယှက်ဖြစ်သည်။

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

- လောကဝိဝရဏ = လောက + ဝိဝရဏ
 လောက = စကြဝဠာကမ္ဘာလောက + ဝိဝရဏ = ဖွင့်ပြခြင်း၊
 = ကမ္ဘာမြေကြီးမှ အထက် အကန့်ဝှက်ပြုကာပြည်အထိ၊
 အောက်အဝီစိအထိ မြင်ရအောင် တန်ခိုးဖြင့်ဖွင့်ပြခြင်း၊
- လောကီအဘိညာဉ် = လောကီ + အဘိညာဉ်
 လောကီ = လောကနှင့်ယှဉ်သော၊
 = လောကနှင့် ဆက်နွယ်သော အဘိညာဉ်၊
- လောကီမဂ် = လောကီကုသိုလ်စိတ်နှင့် အတူတကွဖြစ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိ
 စသည့် ဂုဏ်ရှင်ပါးကို လောကီမဂ်ဟု ခေါ်သည်။
- လောကုတ္တရာမဂ် = သောတာပတ္တိမဂ် စသည်ကို လောကုတ္တရာမဂ်ဟု
 ခေါ်သည်။
- လောမဟံသစရိယ = လောမ + ဟံသ + စရိယ၊
 လောမ = မွေးညင်း + ဟံသ = ရွှင်ခြင်း၊ ထခြင်း + စရိယ
 = အကျင့်၊
 = ကြက်သီးမွေးညင်း ထလောက်အောင် ပြင်းထန်သော
 အကျင့်၊
- လောဟကုမ္ဘီဇရဲ = လောဟ + ကုမ္ဘီ + ဇရဲ
 လောဟ = ကြေးသံ + ကုမ္ဘီ = အိုး၊
 = သံပူအိုးဇရဲ၊
- လောဟိတကအသုဘ = လောဟိတက + အသုဘ
 လောဟိတက = သွေးများ ယိုထွက်ပေကျံနေသော +
 အသုဘ = အလောင်း၊
 = သွေးများ ယိုထွက်ပေကျံနေသော အလောင်းကော်
- လောဟိတကသိုဏ်း = အနီရောင်ကသိုဏ်း၊
- လောဟိတုပ္ပါဒက = လောဟိတ + ဥပ္ပါဒက
 လောဟိတ = သွေး + ဥပ္ပါဒက = ဖြစ်စေခြင်း၊
 = ဘုရားရှင်၌ သွေးစိမ်းထည်အောင်ပြုခြင်း၊

၇၃၄

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

- လက္ခဏာယာဉ် = လက္ခဏာ + ယာန
 လက္ခဏာ = အမှတ် + ယာန = သွားလာခြင်း၊
 = အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ရှုမှတ်၍ နေခြင်း၊
- လဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ် = မကောင်းမှု အကုသိုလ် ဒုစရိုက် ပြုရမည်ကို ရှက်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်၊
- လွင်တီးခေါင် = သစ်ပင် ဝါးပင် မရှိသော ကွင်းပြင်၊
- ဝသီဘာဝတာ = ဝသီ + ဘာဝတာ
 ဝသီ = လေ့လာခြင်း၊ အလို + ဘာဝတာ = ရှိသည်၏
 အဖြစ်၊
 = လေ့လာသားခြင်း၊ အလိုရှိတိုင်းဖြစ်နိုင်ခြင်း၊ ဝသီဘော်
 နိုင်ခြင်း၊
- ဝက္ကပဉ္စက = ဝက္က + ပဉ္စက
 = ဝက္က = အညှို့ + ပဉ္စက = ငါးခုမြောက်
 = အသားမှ အညှို့ အထိ ငါးခုမြောက်ရှိသော အစုအဝေး၊
- ဝဏ္ဏိကသိုဏ်း = အဆင်းကသိုဏ်း၊
 = နီလ၊ ပီတ၊ လောဟိတ၊ ဩဓါတ ဤလေးပါးကို
 ဝဏ္ဏိကသိုဏ်းဟု ခေါ်သည်။
- ဝါယောကသိုဏ်း = လောကသိုဏ်း၊
- ဝါယောကောဋ္ဌာသ = ဝါယော + ကောဋ္ဌာသ
 ဝါယော = လေ + ကောဋ္ဌာသ = အစု
 = လေဓာတ်အစု၊
- ဝါယောဓာတ် = လေဓာတ်၊ လေသဘော၊
- ဝါရပေါက် ဝါရကျိုး = ဝါရ = အကြိမ်၊ အရေအတွက်၊
 = ဝင်လေထွက်လေကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရေထွက်၍ ရှုမှတ်နေစဉ်
 အာရုံတစ်ပါးသို့ စိတ်ရောက်ခြင်း၊ နိဝရဏ ကြွေးမြတ်
 ဝင်ရောက်ခြင်းကို ဝါရပေါက်သည် ဝါရကျိုးသည်ဟု
 ခေါ်သည်။

ဝိက္ခဗ္ဗနိဗ္ဗိ

=ဝိက္ခဗ္ဗန+ဣဒ္ဓိ
 ဝိက္ခဗ္ဗန=အဆင်းဖောက်ပြန်ခြင်း၊ ပကတိ အဆင်းကို စွန့်ခြင်း+ဣဒ္ဓိ=တန်ခိုး၊
 =မိမိ၏ မူလပကတိ ရုပ်အဆင်းကို စွန့်၍ အမျိုးမျိုး သော ရုပ်အဆင်း ပုံသဏ္ဍာန်ကို ဖန်ဆင်းခြင်း၊
 =ရှင်ပြောင်း ရုပ်လွဲပြုလုပ် ဖန်ဆင်းခြင်း၊

ဝိက္ခမ္ဘနပယာနံ

=ဝိက္ခမ္ဘန+ပယာန
 ဝိက္ခမ္ဘန=ခွါခြင်း+ပယာန=ပယ်ခြင်း၊
 =နိဝရဏ ကိလေသာတို့ကို မဟဂ္ဂုတ် ကုသိုလ်များဖြင့် ပယ်ခွဲခြင်း၊

ဝိက္ခာယိတံကအသုဘ

=ဝိက္ခာယိတက+အသုဘ
 ဝိက္ခာယိတက = ကိုက်ခဲ စားထားသော+အသုဘ= အလောင်းကောင်၊
 =ခွေး လင်းတ ကျီးထို့ ကိုက်ခဲ စားထားသော အလောင်းကောင်၊

ဝိက္ခိတ္တကအသုဘ

=ဝိက္ခိတ္တက+အသုဘ
 ဝိက္ခိတ္တက=လက်၊ ခြေ၊ ခေါင်း၊ ကိုယ် ဖရိုဖရဲငြိမ်းနေသော +အသုဘ=အလောင်းကောင်၊

ဝိညာဏာဟာရ

=ဝိညာဏ+အာဟာရ
 ဝိညာဏ=ဝိညာဉ်၊ စိတ်၊ စေတသိက် + အာဟာရ= အစာ၊
 =စိတ် စေတသိက် ဟူသော နာမ် ဝိညာဉ်များသည် သတ္တဝါတို့ အသက်ရှင်ရေးအတွက် အစာအာဟာရ ဖြစ်သည်။

ဝိညာဏက္ခန္ဓာ

=ဝိညာဏ+ခန္ဓာ
 ဝိညာဏ=နာမ်တရား+ခန္ဓာ=အစုအဝေး၊
 =နာမ် အစုအဝေး၊

ဝိညာဏဉ္စာယတန

=ဝိညာဏ+အာနဉ္စ+အာယတန
 ဝိညာဏ=ဝိညာဉ်+အာနဉ္စ=အဆုံး အပိုင်းအခြားမရှိ +အာယတန=တည်ရာ၊

၇၃၆

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

=အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိသော ပဌမ အရူပဝိညာဉ်သည် ဒုတိယ အရူပဈာန် စိတ်၏ တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဝိညာဏဉာဏတန မည်၏။

ဝိစာ၃ =ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း၊ စိတ်ကို အာရုံပေါ်၌ လှည့်လည်ရစ်စဲ ပေးခြင်း၊

ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ =ဝိစိကိစ္ဆာ+နိဝရဏ
ဝိစိကိစ္ဆာ=ယုံမှားခြင်း+နိဝရဏ=အတားအဆီး၊
=အ.ဈားအပေါ်၌ ယုံမှားသံသယ စိတ်နှစ်ခုဖြစ်ခြင်း သည် ဘာဝနာ၏ အတားအဆီး ဖြစ်သည်။

ဝိစိကိစ္ဆာနုသယ =ဝိစိကိစ္ဆာ+အနုသယ
ဝိစိကိစ္ဆာ= ယုံမှားဖြစ်မှု+ အနုသယ=ကိန်းအောင်းခြင်း၊
=အင်အားကြီးမား၍ အဖြစ်များသော ယုံမှားသံသယ။

ဝိစ္စိဒ္ဓကအသုဘ =ဝိစ္စိဒ္ဓက+အသုဘ
ဝိစ္စိဒ္ဓက=ပြတ်နေသော+အသုဘ=အလောင်းကောင်၊
=ကိုယ်ကို နှစ်ပိုင်းဖြတ်၍ သတ်ထားသော အလောင်းကောင်။

ဝိဇ္ဇာမယိဒ္ဓိ =ဝိဇ္ဇာ+မယ+ဣဒ္ဓိ
ဝိဇ္ဇာ=အတတ်ပညာဖြင့်+မယ=ပြီးသော+ဣဒ္ဓိ=တန်ခိုး၊
=ဂါထာမန္တာန်အတတ်ပညာဖြင့် မြေလျှိုးမိုးပျံ့နိုင်ခြင်း။

ဝိတက္က =ဝိတက္က=ကြံခြင်း၊ စိတ်ကို အာရုံသို့ တင်ပေးခြင်း။

ဝိတက်စရိုက် =ဝိတက္က+စရိတ်
ဝိတက္က=ထူးထူးထေ့ထေ့ ကြံစည်ခြင်း+စရိတ်=အကျင့်၊
=ဝိတက်စရိုက်ရှိသူသည် အငြိမ်မနေ၊ လှုပ်လှုပ်ရွရွရှိသည်။ အအိပ် အနေ နည်းသည်။

ဝိနယကုက္ကုစ္စ=ဝိနယ+ကုက္ကုစ္စ
ဝိနယ =ဝိနည်းကျင့်ဝတ်+ ကုက္ကုစ္စ=နောင်တပူပန်ခြင်း၊
=ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်ကို ကျူးလွန်မိ၍ နောင်တ ပူပန်ခြင်း၊
=ကျူးလွန်မိသောအပြစ်အတွက် စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်နေခြင်း။

ဝိနိလက အသုဘ = ဝိနိလက + အသုဘ
ဝိနိလက = ညှိမဲသော အဆင်းရှိသော + အသုဘ =
အလောင်းကောင်၊

= သေဆုံးပြီး သုံးလေးရက်ကြာသောအခါ သွေးပြည်ပုပ်
များဖြင့် ညှိမဲသော အလောင်းကောင်၊

ဝိပရိဏာမဒုက္ခ = ဝိပရိဏာမ + ဒုက္ခ
ဝိပရိဏာမ = ဖောက်ပြန်ခြင်း + ဒုက္ခ = ဆင်းရဲ၊

= မတည်မမြဲ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်သော ချမ်းသာသုခ၊

ဝိပဿနာ = အထူးအားဖြင့် ရှုမြင်ခြင်း၊ ထူးထူးခြားခြား ရှုမြင်
သိရသောတရား၊

ဝိပဿနာယာနိက = ဝိပဿနာ + ယာနိက
ယာနိက = ယာဉ်ဖြင့် သွားခြင်း၊ လမ်းကြောင်း၊

= ဝိပဿနာတည်းဟူသော ယာဉ်ဖြင့် သွားခြင်း၊ ဝိပဿနာ
လမ်းကြောင်း၊

ဝိပါကဉာဏ် = ဝိပါက + ဉာဏ်
ဝိပါက = အကျိုးပေးမှု၊

= ကံတရားတို့၏အကျိုးပေးမှုအကြောင်းရင်းကိုသိသောဉာဏ်၊

ဝိပါကန္တရာယ် = အတိတ် အကုသိုလ်ကံက မဂ်မရနိုင်အောင် အန္တရာယ်ပြု
တားဆီးထားခြင်း၊

ဝိပုဗ္ဗကအသုဘ = ဝိပုဗ္ဗက + အသုဘ
ဝိပုဗ္ဗက = ပြည်ယိုထွက်သော၊

= သေပြီးငါးရက် အခဏက ပြည်တစ်စုံ ယိုထွက်သော
အလောင်းကောင်၊

ဝိဘဝတဏှာ = ဝိဘဝ + တဏှာ
ဝိဘဝ = ဘဝကင်းပြတ်မှု + တဏှာ = တပ်မက်ခြင်း၊

= အသက်မရှင်လို သတ်ခင်လိုသော ဆန္ဒ၊

= သေပြီးနောက် ဘဝပြတ်သည်ဟု ယူသော ဥစ္စေဒ
ဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်တွဲသည့်တဏှာ၊

၇၃၈

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

ဝိမုတ္တိ

=လွတ်မြောက်ခြင်း၊ ဖိုလ်လေးပါး၊

ဝိမုတ္တိသုခ

=ဝိမုတ္တိ+သုခ

ဝိမုတ္တိ = လွတ်မြောက်သော + သုခ = ချမ်းသာ၊

= ကိလေသာ ပူးလာင်ခြင်းတို့မှ လွတ်ကင်းသော ချမ်းသာ၊

= မဂ်ဖိုလ်ချမ်းသာ၊

ဝိရာဂသညာ

= ဝိရာဂ + သညာ

ဝိရာဂ = ရာဂကင်းသော + သညာ = ရှုမှတ်ခြင်း၊

= ရာဂကင်းပြတ်ရာ နိဗ္ဗာန်သည် ငြိမ်သက်မှုန်မြတ်၏ဟု ရှုမှတ်ဆင်ခြင်ခြင်း၊

ဝိသဘာဂ

= ဆန့်ကျင်ဘက်အာရုံ၊

ဝိသုဒ္ဓိ

= အထူးစင်ကြယ်ခြင်း၊

ဝိတိက္ကမကိလေသာ

= ဝိတိက္ကမ + ကိလေသာ

= ဝိတိက္ကမ = ကျူးလွန်ခြင်း၊

= ကာယကံမြောက်၊ ဝစီကံမြောက် ကျူးလွန်သော ကိလေသာ၊

ဝိမံသိဒ္ဓိပါဒ်

= ဝိမံသ + ဣဒ္ဓိပါဒ်

ဝိမံသ = ပညာဉာဏ် + ဣဒ္ဓိပါဒ် = အခြေခံတန်ခိုး၊

= တန်ခိုးဣဒ္ဓိရရန် အခြေခံ ဉာဏ်ပညာ၊

ဝိရိယဗိုလ်

= ဝိရိယ + ဗလ

ဝိရိယ = အားထုတ်မှု + ဗလ = စွမ်းအား၊

= အားကြီးသော ကြီးစားအားထုတ်မှု၊

ဝိရိယသမ္ပောဇ္ဈင်

= ဝိရိယ + သမ္ပောဇ္ဈင်

ဝိရိယ = အားထုတ်မှု + သမ္ပောဇ္ဈင် = မဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်း၊

= မဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော အားထုတ်မှု၊

ဝိရိယိဒ္ဓိပါဒ်

= ဝိရိယ + ဣဒ္ဓိ + ပါဒ်

= တန်ခိုးဣဒ္ဓိရရန် အခြေခံ ဖြစ်သော အားထုတ်မှု၊

ဝိရိယိန္ဒြေ

=ဝိရိယ+ဣန္ဒြေ
ဣန္ဒြေ=အစိုးရခြင်း၊ လွှမ်းမိုးခြင်း၊
=အားထုတ်မှု၌ ပိုင်စိုးခြင်း၊

ဝိရိယုပေက္ခာ

=ဝိရိယ+ဥပေက္ခာ
ဥပေက္ခာ=အညီအမျှ ထားခြင်း၊
=ဝိရိယကို အညီအမျှ ထားခြင်း၊

ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ

=ဝုဋ္ဌာန+ဂါမိနိ+ဝိပဿနာ
ဝုဋ္ဌာန = လွတ်မြောက်သော မှန်သို့+ဂါမိနိ=သွား
တတ်သော၊
=သင်္ခါရတို့မှ လွတ်မြောက်သောမှန်သို့ သွားတတ်
သော ဝိပဿနာ၊

=ကံ၊ ကံလေသာ၊ ဝိပါက်တို့မှ လွတ်မြောက်သော
မင်္ဂသို့ ရောက်ကြောင်း ဝိပဿနာ၊

ဝုဋ္ဌာနဝသီ

=ဝုဋ္ဌာန+ဝသီ
ဝုဋ္ဌာန=ထခြင်း+ဝသီ=အလေ့အကျင့်၊
=သတ်မှတ်ထားသော အချိန်၌ ဈာန်မှ ထနိုင်ခြင်း၊

ဝေဒနာ

=ခံစားမှု၊

ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

=ဝေဒနာ+က္ခန္ဓာ
ဝေဒနာ=ခံစားမှု+က္ခန္ဓာ=အစုအဝေး၊
=ခံစားမှုအစုအဝေး၊

ဝေဒနာနုပဿနာ
သတိပဋ္ဌာန်

=ဝေဒနာ+အနုပဿနာ+သတိပဋ္ဌာန်
ဝေဒနာ = ခံစားမှု + အနုပဿနာ =အဖန်ဖန်
ရှုသော။

=ခန္ဓာကိုယ်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ခံစားမှုကို သတိဖြင့်
အစဉ်လိုက်၍ ရှုမှတ်မှု၊

ဝေဒနုပေက္ခာ

=ဝေဒနာ+ဥပေက္ခာ
ဝေဒနာ=ခံစားမှု+ဥပေက္ခာ=လျစ်လျူရှုခြင်း၊
=ခံစားမှု၌ လျစ်လျူရှုခြင်း၊

၇၄၀-

ဗုဒ္ဓဘာသာလင်္ကာကျမ်း

ဝေနေယျဇ္ဈာသယ

=ဝေနေယျ+အဇ္ဈာသယ
ဝေနေယျ=ကျွတ်ထိုက်သော သတ္တဝါ+အဇ္ဈာသယ
=အလို၊

=ကျွတ်ထိုက်သောသတ္တဝါတို့၏ အလိုဆန္ဒ၊

သကဒါဂါမ်

=သကဒါဂါမ်=သကိ° + အဒဂါမ်၊
သကိ° =လူ့ပြည်သို့ တစ်ကြိမ်+အာဂါမ် = လာ
ရောက်ခြင်း၊

=ဤလူ့ပြည်သို့ ပဋိသန္ဓေအားဖြင့် တစ်ကြိမ်သာလာ
ရောက်ခြင်းရှိသောကြောင့် သကဒါဂါမ်ဟုခေါ်
သည်။

သက္ကာယဒိဋ္ဌိ

=ကိုယ်ခန္ဓာအတ္တဘော၊ အသက်၊ လိပ်ပြာရှိသည်ဟု
ယူသောအယူ၊

သင်္ခတတရား

=ပြုပြင်စီရင်သော တရား၊

သင်္ခါရ

=ပြုပြင်စီမံရသော တရား၊

သင်္ခါရက္ခန္ဓာ

=သင်္ခါရ+ခန္ဓာ
=သင်္ခါရအစုအဝေး၊

သင်္ခါရနိမိတ်

=အကောင်းအထည်မရှိဘဲ အကောင်းအထည်ကဲ့သို့အာ
ရုံထင်မြင်မှု၊

သင်္ခါရပဋိပဿဒ္ဓိ

=သင်္ခါရ+ပဋိပဿဒ္ဓိ
သင်္ခါရ = သင်္ခါရတရား+ပဋိပဿဒ္ဓိ = ငြိမ်းအေးခြင်း၊
=သင်္ခါရတရားတို့ ငြိမ်းအေးခြင်း၊

သဂ္ဂန္တရာယ်

=သဂ္ဂ+အန္တရာယ်၊
သဂ္ဂ=နတ်ပြည်၊
=နတ်ပြည်သုဂတိအတွက် အန္တရာယ်၊

သညာက္ခန္ဓာ

=သညာ+ခန္ဓာ
သညာ=မှတ်သားမှု+ခန္ဓာ = အစုအဝေး
=မှတ်သားမှုအစုအဝေး၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

သညာဝိပ္ပလ္လာသ

=သညာ+ဝိပ္ပလ္လာသ
သညာ=မှတ်သားမှု+ဝိပ္ပလ္လာသ=ဖောက်ပြန်ခြင်း၊
=အမှတ်သညာဖောက်ပြန်ခြင်း၊

သတိဇ္ဇေ

=သတိ+ဇ္ဇေ
သတိ=ဆင်ခြင် အောက်မေ့မှု+ဇ္ဇေ =ပိုင်စိုးခြင်း၊
=ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု၌ ပိုင်စိုးခြင်း၊

သတိာဋ္ဌာန်

=သတိ+ပဋ္ဌာန
ပဋ္ဌာန=မြဲမြံစွာတည်ခြင်း၊
=သတိမြဲမြံစွာ တည်အောင် အားထုတ်ခြင်း၊
=သတိမြဲအောင် ထူထောင်သောအလုပ်၊

သတိဗိုလ်

=သတိ+ဗလ
ဗလ=စွမ်းအား၊
=ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု စွမ်းအား၊
=အားကောင်းသော ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှုသတိ၊

သတိသမ္ပဇဉ်

=သတိ+သမ္ပဇဉ်=သမ္ပဇေ
သမ္ပဇေ=ဆင်ခြင်သောဉာဏ်ပညာ၊
=သတိနှင့် ဉာဏ်ပညာ၊

သတိသမ္ပောဋ္ဌင်

=သတိ+သမ္ပောဋ္ဌင်
=မဂ်ဉာဏ်၏အကြောင်းဖြစ်သော ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု၊

သဏ္ဌာနပညတ်

=သဏ္ဌာန+ပညတ်
သဏ္ဌာန=ပုံပန်းအရွယ်အစား၊
=အလုံးအဝိုင်း စသော ပုံကိုကြည့်၍ ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊

သတ္တက္ခတ္တုပရမ
သောတာပန်

=သတ္တ+တ္တု+ပရမ
သတ္တ=ခုနစ်+တ္တု=အကြိမ်+ပရမ=အလွန်ဆုံး၊
=ကာမဘုံ၌ အလွန်ဆုံးခုနစ်ကြိမ် ဖြစ်ပြီးနောက် အဆင့်
ဆင့် ရဟန္တာဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရသော သောတာပန်၊

သတ္တုပက္ခောသန

=သတ္တု+ပက္ခောသန
သတ္တု=မြတ်စွာဘုရား + ပက္ခောသန = ခေါ်တော်မူ
ခြင်း၊
=ဘုရားရှင် ခေါ်တော်မူခြင်း၊

သဒ္ဓိသာနုပဿနာစိထိ = သဒ္ဓိသ + အနုပဿနာ + စိထိ
 သဒ္ဓိသ = တူညီသော + အနုပဿနာ = ရှုမှတ်မှု + စိထိ =
 စိတ်အစဉ်၊

= တူညီသော ရှုမှတ်မှု စိတ်အစဉ်၊

သဒ္ဓါစရိတ်

= သဒ္ဓါ + စရိတ်
 သဒ္ဓါ = ယုံကြည်မှု + စရိတ် = အကျင့်၊

= သဒ္ဓါတရားအားကြီးခြင်း၊

သဒ္ဓါနုသာရိပုဂ္ဂိုလ်

= သဒ္ဓါ + အနုသာရိ + ပုဂ္ဂိုလ်၊
 သဒ္ဓါ = ယုံကြည်မှု + အနုသာရိ = အစဉ်လိုက်သော၊

= ယုံကြည်မှုသို့ အစဉ်လိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်၊

= အနိစ္စဟု ရှုမြင်မှု၌ ထက်မြက်၍ သဒ္ဓါလွန်ကဲသော
 သောတာပတ္တိမဂ္ဂဌာန် ပုဂ္ဂိုလ်၊

သဒ္ဓါဗိုလ်

= သဒ္ဓါ + ဗလ
 သဒ္ဓါ = ယုံကြည်မှု + ဗလ = စွမ်းအား၊

= ယုံကြည်မှုစွမ်းအား၊

သဒ္ဓါဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်

= သဒ္ဓါ + ဝိမုတ္တ + ပုဂ္ဂိုလ်၊
 သဒ္ဓါ = သဒ္ဓါတရား + ဝိမုတ္တ = လွတ်မြောက်သော၊

= သဒ္ဓါတရားလွန်ကဲမှုဖြင့် အာသဝေါတရားမှ လွတ်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်၊

= အနိစ္စဟု အဖန်ဖန်လုံးသွင်း၍ အထက်မဂ်သုံးပါး၊
 အောက်ဖိုလ်သုံးပါးသို့ ရောက်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်၊

သဒ္ဓါဇ္ဈ

= သဒ္ဓါ + ဣဇ္ဈ
 သဒ္ဓါ = ယုံကြည်မှု + ဣဇ္ဈ = ပိုင်စိုးခြင်း၊

= ယုံကြည်မှု ပိုင်စိုးခြင်း၊

သန္တတိပစ္စုပ္ပန်

= သန္တတိ + ပစ္စုပ္ပန်၊
 သန္တတိ = အစဉ် + ပစ္စုပ္ပန် = ဖြစ်ဆဲ၊

= ရုပ်အစဉ် နာမ်အစဉ် ဖြစ်ဆဲကာလ၊

- သန္တတိပညတ်** = သန္တတိ + ပညတ်၊
 သန္တတိ = အစဉ်အတန်း၊
 = တစ်ခုတည်း ဖြစ်လျက် အများ၊ အစဉ်အတန်းဟု
 ထင်ရသော ပညတ်၊
- သန္တတိသမ္ပသနနည်း** = သန္တတိ + သမ္ပသန + နည်း၊
 သန္တတိ = အစဉ်အတိုင်း + သမ္ပသန = သုံးသပ်ခြင်း၊
 = ရုပ်ဖြစ်စဉ် နာမ်ဖြစ်စဉ်ကို သုံးသပ်သောနည်း၊
- သန္တပ္ပနတေဇော** = သန္တပ္ပန + တေဇော
 သန္တပ္ပန = ပူလောင်သော + တေဇော = မီး၊
 = ပူလောင်သော မီးဓာတ်၊
- သန္တိလက္ခဏာ** = သန္တိ + လက္ခဏာ၊
 သန္တိ = ငြိမ်းအေးမှု + လက္ခဏာ = အမှတ်အသား၊
 အခြေအနေ၊
 = ငြိမ်းအေးမှု အမှတ်အသား၊
- သန္နိဋ္ဌဝါရ** = သန္နိဋ္ဌ + ဝါရ
 သန္နိဋ္ဌ = ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ပြီးဆုံးခြင်း + ဝါရ = အရေ
 အတွက်၊
 = ဝင်သက် ထွက်သက်ကို တစ်မှရှစ်အထိ ရေတွက်ရှုမှတ်
 နေစဉ် အာရုံတစ်ပါးသို့ စိတ်ရောက်မှု၊ နိဝရဏနှင့်
 အကုသိုလ်ဝိတက်များ ဖြစ်ပေါ်မှုမရှိဘဲ ချောချော
 မောမော ရေတွက် ရှုမှတ်ပြီးစီးခြင်းကို “သန္နိဋ္ဌဝါရ” ဟု
 ခေါ်သည်။
- သန္နိဋ္ဌာပကအဓိဋ္ဌာန်** = သန္နိဋ္ဌာပက + အဓိဋ္ဌာန်
 သန္နိဋ္ဌာပက = ပြီးဆုံးစေခြင်း + အဓိဋ္ဌာန် = ဆောက်
 တည်မှု၊
 = အပြီးသတ် ဆောက်တည်မှု၊
- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်** = သဗ္ဗ + ညုတ + ဉာဏ်တော်
 သဗ္ဗ = အလုံးစုံ + ညုတ = သိခြင်း၊
 = တရားအားလုံးကို သိသော ဉာဏ်တော်၊

သဗ္ဗတ္ထက ကမ္မဋ္ဌာန်း = သဗ္ဗ+အတ္ထက+ကမ္မဋ္ဌာန်း
 သဗ္ဗ=အလုံးစုံ+အတ္ထက=အကျိုးရှိသော၊
 =အလုံးစုံအကျိုးကို ပြီးစေသော၊ အခါခပ်သိမ်းအလို
 ရှိအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၊

သံဗုတ္တဂါမိနိပဋိပဒါ = သဗ္ဗ+အတ္ထ+ဂါမိနိ+ပဋိပဒါ
ဉာဏ် သဗ္ဗ=အလုံးစုံ+အတ္ထ=အရပ်၊ ဘုံဘဝ+ဂါမိနိ=
 ရောက်ကြောင်း+ပဋိပဒါ=အကျင့်၊
 =အလုံးစုံသော ဘုံဘဝနှင့် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း
 အကျင့်ကို အမှန်အတိုင်း သိမြင်သောဉာဏ်၊

သဗ္ဗဒဿာဝီ = သဗ္ဗ+ဒဿာဝီ
 သဗ္ဗ=အလုံးစုံကို+ဒဿာဝီ=မြင်သူ၊
 =အလုံးစုံကို မြင်သူ၊

သဗ္ဗိလောကေ = သဗ္ဗ+လောကေ+ အနဘိရတိ+ သညာ
အနဘိရတိသညာ သဗ္ဗ=အလုံးစုံ+လောကေ=လောကံ+ အနဘိရတိ=
 မပျော်ရွှင်ခြင်း+သညာ= ရှုမှတ်ခြင်း၊
 =လောက အားလုံးအပေါ် ပျော်ရွှင်ဖွယ် မရှိဟု နှလုံး
 သွင်းလျက် မစွဲလမ်းဘဲ နေခြင်း၊

သဗ္ဗသင်္ခါရေသု ဒ နိစ္စ = သဗ္ဗသင်္ခါရေသု = အလုံးစုံသော သင်္ခါရုတို့၌+အနိစ္စ
သညာ သညာ = မမြဲဟု ရင်ခြင်ခြင်း၊
 =သင်္ခါရအားလုံးကို မမြဲဟု ရှုဆင်ခြင်ခြင်း၊

သဗ္ဗသင်္ဂါဟကမေတ္တာ = သဗ္ဗ+သင်္ဂါဟက
ပွားနည်း သဗ္ဗ=အလုံးစုံ+သင်္ဂါဟက=ပေါင်းရုံး၍၊
 =အတ္တဝါအလုံးစုံကို ပေါင်းရုံး၍ မေတ္တာ ပို့သောနည်း၊

သမထကမ္မဋ္ဌာန်း = သမထ+ကမ္မဋ္ဌာန်း
 သမထ=ကိလေသာ နှိဝရဏတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်း၊
 =ကိလေသာ နှိဝရဏတို့ ငြိမ်းစော့အောင် အားထုတ်
 အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၊

သမထပုဗ္ဗင်္ဂမနည်း = သထ + ပုဗ္ဗင်္ဂမ + နည်း
 သမထ = သထကို + ပုဗ္ဗင်္ဂမ = ရွှေသွားပြုခြင်း၊ ဦးစားပေးခြင်း၊
 = သထကို ရှေးဦးစွာ အားထုတ်ပြီးမှ ဝိပဿနာရှုသောနည်း။

သမထဘာဝနာ = သထ + ဘာဝနာ
 ဘာဝနာ = ပွားများခြင်း၊
 = သထကို ပွားများခြင်း။

သမထယာနိကလမ်း = သမထကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်ခုခုကို ဦးစွာပွားများအားထုတ်၍ ရရှိသော ဈာန်သမာဓိကို အခြေခံကာ ရုပ်နာမ်တို့ကို ဝိပဿနာရှုသော နည်းလမ်း။

သမသိသီရဟန္တာ = သမ + သိသီ + ရဟန္တာ
 သမ = အညီအမျှ၊ တပြိုင်နက် + သိသီ = ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊
 = ရဟန္တာဖြင့်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်။

သမာဓိ = တည်ကြည်ခြင်း၊ စိတ်တည်ငြိမ်ခြင်း။

သမာဓိစရိယ = သမာဓိ + စရိယ
 စရိယ = အကျင့်၊
 = သမာဓိ ၉-ပါး ဖြစ်ခြင်း။

သမာဓိဇ္ဇေ = သမာဓိ + ဣဇ္ဇေ
 သမာဓိ = တည်ကြည်မှု + ဣဇ္ဇေ = ပိုင်စိုးခြင်း၊
 = တည်ကြည်မှု ပိုင်စိုးခြင်း။

သမာဓိဗိုလ် = သမာဓိ + ဗလ
 = စွမ်းအားကောင်းသော တည်ကြည်မှု။

သမာဓိဝိပ္ပါရိဒ္ဓိ = သမာဓိ + ဝိပ္ပါရ + ဣဒ္ဓိ
 သမာဓိ = ဈာန်သမာဓိ၏ + ဝိပ္ပါရ = ပျံ့နှံ့မှု + ဣဒ္ဓိ = တန်ခိုး၊
 = သမာဓိ၏တန်ခိုးအာနုဘော်ပျံ့နှံ့မှုကြောင့် ပြီးပြည့်စုံမှု။

၇၄၆

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

သမာဓိသမ္ပောဋ္ဌင်

=သမာဓိ+သမ္ပောဋ္ဌင်
=မဂ်ညွှန်၏ အကြောင်းဖြစ်သော တည်ကြည်မှု။

သမာပဋ္ဌနဝသီ

=သမာပဋ္ဌန+ဝသီ
သမာပဋ္ဌန=ကောင်းစွာ ရောက်ခြင်း၊ ဝင်စားခြင်း+
ဝသီ=အလေ့အကျင့်၊
=အလိုရှိသောအခါ ဈာန်သမာပတ်ကို လျင်မြန်စွာ
ဝင်စားနိုင်ရန် လေ့ကျင့်ထားခြင်း။

သမာပဋ္ဌနဝိထိ

=သမာပဋ္ဌန+ဝိထိ
သမာပဋ္ဌန = ကောင်းစွာ ရောက်ခြင်း၊ ဝင်စားခြင်း+
ဝိထိ=စိတ်အစဉ်၊
=ဈာန်သမာပတ်ဝင်စားသော စိတ်အစဉ်။

သမုဒယသစ္စာ

=သမုဒယ+သစ္စာ
သမုဒယ=ဖြစ်ကြောင်း+သစ္စာ=အမှန်တရား၊
=ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း အမှန်တရား၊
=ဒုက္ခဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သောတဏှာလောဘသည်
သမုဒယသစ္စာမည်၏။

သမုဇ္ဈေဒပဟာနံ

=သမုဇ္ဈေဒ+ပဟာနံ
သမုဇ္ဈေဒ=အပြီးအပြတ်+ပဟာနံ=ပယ်သတ်ခြင်း၊
=အကုသိုလ် တရားတို့ကို အပြီးအပြတ် ပယ်သတ်ခြင်း၊
=မဂ်လေးပါး။

သမူဟပညတ်

=သမူဟ+ပညတ်
သမူဟ=အပေါင်းအစု+ပညတ်=ခေါ်ဝေါ်ခြင်း၊
=အပေါင်းလိုက်၊ အစုလိုက်ခေါ်ဝေါ်မှု၊ သိမှု။

သမ္ပညေနည်း

=သမ္ပည=ပညာ၊ ဆင်ခြင်တုံတရား၊
=ကိုယ်နှုတ်နှစ်ပါး လှုပ်ရှားမှုကို ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်
ရှုမှတ်နည်း။

သမ္ပဒဿနညဏ်

=သမ္ပာ+ဒဿန
သမ္ပာ=ကောင်းစွာ+ဒဿန=မြင်သော၊
=အမှန်ကို အမှန်တိုင်း အရှိကိုအရှိအတိုင်း သိသောညဏ်။

- သမထပုဗ္ဗင်္ဂမနည်း = သမထ + ပုဗ္ဗင်္ဂမ + နည်း
 သမထ = သမထကို + ပုဗ္ဗင်္ဂမ = ရှေ့သွားပြုခြင်း၊ ဦးစား
 ပေးခြင်း၊
 = သမထကို ရှေးဦးစွာ အားထုတ်ပြီးမှ ဝိပဿနာရှုသော
 နည်း။
- သမထဘာဓနာ = သမထ + ဘာဓနာ
 ဘာဓနာ = ပွားများခြင်း၊
 = သမထကို ပွားများခြင်း။
- သမထယာနိကလမ်း = သမထကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်ခုခုကို ဦးစွာပွားများအားထုတ်၍
 ရရှိသော ဈာန်သမာဓိကို အခြေခံကာ ရုပ်နာမ်တို့ကို
 ဝိပဿနာရှုသော နည်းလမ်း။
- သမသီသီရဟန္တာ = သမ + သီသီ + ရဟန္တာ
 သမ = အညီအမျှ၊ တပြိုင်နက် + သီသီ = ငြိမ်းချမ်းခြင်း၊
 = ရဟန္တာဖြင့်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံသော
 ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်။
- သမာဓိ = တည်ကြည်ခြင်း၊ စိတ်တည်ငြိမ်ခြင်း။
- သမာဓိစရိယ = သမာဓိ + စရိယ
 စရိယ = အကျင့်၊
 = သမာဓိ ၉-ပါး ဖြစ်ခြင်း။
- သမာဓိဇ္ဇန္တ = သမာဓိ + ဣဇ္ဇန္တ
 သမာဓိ = တည်ကြည်မှု + ဣဇ္ဇန္တ = ပိုင်စိုးခြင်း၊
 = တည်ကြည်မှု ပိုင်စိုးခြင်း။
- သမာဓိဗိုလ် = သမာဓိ + ဗလ
 = စွမ်းအားကောင်းသော တည်ကြည်မှု။
- သမာဓိဝိပ္ပါရိဒ္ဓိ = သမာဓိ + ဝိပ္ပါရ + ဣဒ္ဓိ
 သမာဓိ = ဈာန်သမာဓိ၏ + ဝိပ္ပါရ = ပျံ့နှံ့မှု + ဣဒ္ဓိ =
 တန်ခိုး၊
 = သမာဓိ၏တန်ခိုးအာနုဘော်ပျံ့နှံ့မှုကြောင့် ပြီးပြည့်စုံမှု။

၇၄၆

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

- သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင် = သမာဓိ + သမ္မောဇ္ဈင်
= မဂ်ဉာဏ်၏ အကြောင်းဖြစ်သော တည်ကြည်မှု။
- သမာပဋ္ဌနဝသီ = သမာပဋ္ဌန + ဝသီ
သမာပဋ္ဌန = ကောင်းစွာ ရောက်ခြင်း၊ ဝင်စားခြင်း + ဝသီ = အလေ့အကျင့်။
= အလိုရှိသောအခါ ဈာန်သမာပတ်ကို လျင်မြန်စွာ ဝင်စားနိုင်ရန် လေ့ကျင့်ထားခြင်း။
- သမာပဋ္ဌနဝီထိ = သမာပဋ္ဌန + ဝီထိ
သမာပဋ္ဌန = ကောင်းစွာ ရောက်ခြင်း၊ ဝင်စားခြင်း + ဝီထိ = စိတ်အစဉ်။
= ဈာန်သမာပတ်ဝင်စားသော စိတ်အစဉ်။
- သမုဒယသစ္စာ = သမုဒယ + သစ္စာ
သမုဒယ = ဖြစ်ကြောင်း + သစ္စာ = အမှန်တရား။
= ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း အမှန်တရား။
= ဒုက္ခဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သောတဏှာလောဘသည် သမုဒယသစ္စာမည်၏။
- သမုစ္ဆေဒပဟာနံ = သမုစ္ဆေဒ + ပဟာနံ
သမုစ္ဆေဒ = အပြီးအပြတ် + ပဟာနံ = ပယ်သတ်ခြင်း။
= အကုသိုလ် တရားတို့ကို အပြီးအပြတ် ပယ်သတ်ခြင်း။
= မဂ်လေးပါး။
- သမူဟပညတ် = သမူဟ + ပညတ်
သမူဟ = အပေါင်းအစု + ပညတ် = ခေါ်ဝေါ်ခြင်း။
= အပေါင်းလိုက်၊ အစုလိုက်ခေါ်ဝေါ်မှု၊ သိမှု။
- သမ္ပဇညနည်း = သမ္ပဇည = ပညာ၊ ဆင်ခြင်တုံတရား။
= ကိုယ်နှုတ်နှစ်ပါး လှုပ်ရှားမှုကို ပညာဖြင့် ဆင်ခြင် ရှုမှတ်နည်း။
- သမ္ပဒဿနဉာဏ် = သမ္ပာ + ဒဿန
သမ္ပာ = ကောင်းစွာ + ဒဿန = မြင်သော။
= အမှန်ကို အမှန်တိုင်း အရှိကိုအရှိအတိုင်း သိသောဉာဏ်။

- သမ္ပပ္ပဇာန်** = သမ္မာ + ပဇာန

သမ္မာ = ကောင်းစွာ + ပဇာန = အားထုတ်ခြင်း၊

= မှန်ကန်စွာ အားထုတ်မှု၊ နည်းမှန် လမ်းမှန် အားထုတ်မှု၊
- သမ္ပသနဉာဏ်** = သင်္ခါရ သဘောတရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ရှုမြင် သုံးသပ်သော ဉာဏ်၊
- သမ္မာအာဇီဝမဂ္ဂင်** = သမ္မာ + အာဇီဝ + မဂ္ဂင်

သမ္မာ = မှန်ကန်သော + အာဇီဝ = အသက် မွေးမှု + မဂ္ဂင် = အမ်းကြောင်း၊

= နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း မှန်ကန်သော အသက်မွေးမှု၊
- သမ္မာကမ္မန္တမဂ္ဂင်** = သမ္မာ + ကမ္မန္တ + မဂ္ဂင်

ကမ္မန္တ = အလုပ်

= နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း မှန်ကန်သောအလုပ်၊
- သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်** = သမ္မာ + ဒိဋ္ဌိ + မဂ္ဂင်

= နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း မှန်ကန်သော ဉာဏ်အမြင်၊
- သမ္မာပယောဂပစ္စယ သိဒ္ဓိ** = သမ္မာ + ပယောဂ + ပစ္စယ + သိဒ္ဓိ

သမ္မာ = မှန်ကန်စွာ + ယောဂ = အားထုတ်မှု + ပစ္စယ = အကြောင်း + သိဒ္ဓိ = ပြီးပြည့်စုံခြင်း၊

= နည်းမှန် လမ်းမှန် ကြိုးစား အားထုတ်ခြင်းကြောင့် ထိုထိုအမှုကိုစွဲ ပြီးပြည့်စုံခြင်း၊
- သမ္မာဝါစာမဂ္ဂင်** = သမ္မာ + ဝါစာ + မဂ္ဂင်

သမ္မာ = ကောင်းသော၊ မှန်ကန်သော + ဝါစာ = စကား + မဂ္ဂင် = နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း၊

= နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း မှန်ကန်သောစကား၊
- သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်** = သမ္မာ + ဝါယာမ + မဂ္ဂင်

သမ္မာ = မှန်ကန်သော + ဝါယာမ = ကြိုးစား အားထုတ်မှု + မဂ္ဂင် = လမ်းကြောင်း

= နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း မှန်ကန်သော ကြိုးစား အားထုတ်မှု၊

၇၄၈

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

သမ္မာသတိမဂ္ဂင် = သမ္မာ + သတိ + မဂ္ဂင်
 သတိ = ဆင်ခြင်အောက်မေ့မှု၊
 = နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း မှန်ကန်သော ဆင်ခြင်အောက်
 မေ့မှု၊

သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင် = သမ္မာ + သမာဓိ + မဂ္ဂင်
 သမာဓိ = ထည်ကြည်မှု၊
 = နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း မှန်ကန်သော ထည်ကြည်မှု၊

သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင် = သမ္မာ + သင်္ကပ္ပ + မဂ္ဂင်
 သင်္ကပ္ပ = အကြံအစည်၊
 = နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း မှန်ကန်သော အကြံအစည်၊

သမ္မာသမ္ပုဒ္ဓဘုရားရှင် = သမ္မာ + သံ + ဗုဒ္ဓ + ဘုရားရှင်
 သမ္မာ = မဖောက်မပြန် + သံ = ကိုယ်တိုင် + ဗုဒ္ဓ = သစ္စာ
 ထေးပါးကို သိသော၊
 = သစ္စာလေးပါးတရားကို မဖောက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင်
 သိတော်မူသော ဘုရားရှင်၊

သသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယီ = သသင်္ခါရ + ပရိနိဗ္ဗာယီ
 သသင်္ခါရ = လှူလပယောဂ စိုက်ထုတ်၍ ရဟန္တာဖြစ်
 ရပြီး + ပရိနိဗ္ဗာယီ = ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုခြင်း၊
 = ငြိမြင်ပင်ပန်းစွာ လှူလပယောဂဖြင့် အားထုတ်မှသာ
 ရဟန္တာအဖြစ်ကိုရပြီး ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသော အနာဂါမ်၊

သဏတဒိဋ္ဌိ = သဏတ + ဒိဋ္ဌိ
 သဏတ = မြဲသည်ဟု + ဒိဋ္ဌိ = ယူဆခြင်း၊
 = အတ္တလောကသည် မြဲ၏ဟု ယူသော အယူ၊

သဉ္စပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် = သဉ္စပါဒိသေသ + နိဗ္ဗာန်
 သဉ္စပါဒိသေသ = အကြောင်းအကျန်ရှိသော၊
 = ခန္ဓာ အကြောင်းအကျန်ရှိသော နိဗ္ဗာန်၊

သာရဏိယတရား = အောက်မေ့ဖွယ်တရား၊ အမြဲအောက်မေ့ သတိရဖွယ်
 တရား၊

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

သိခါပတ္တဝိပဿနာ
ဉာဏ် = သိခါ + ပတ္တ + ဝိပဿနာဉာဏ်
 သိခါ = အထွတ်အထိပ် + ပတ္တ = ဇောက်ခြင်း၊
 = အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်သောဝိပဿနာဉာဏ်၊ ဖ မြင့်စဉ်း
 အဆင့်သို့ ဇောက်သော ဝိပဿနာဉာဏ်။

သိခါပတ္တသင်္ခါရုပေက္ခာ = သိခါ = ပတ္တ + သင်္ခါရု + ဥပေက္ခာ
 သိခါ = အထွတ်အထိပ် + ပတ္တ + ရောက်ခြင်း + သင်္ခါရု =
 သင်္ခါရုအစု + ဥပေက္ခာ = ညီတူညီမျှ ရှုမှတ်ခြင်း၊
 = သင်္ခါရု တရား တို့ကို အနှိစ္စ စသော အခြင်းအရာ
 အားဖြင့် ညီတူညီမျှ ရှုမှတ်ခြင်းကြောင့် အထွတ်
 အထိပ်သို့ ရောက်သော ဉာဏ်။

သီလမဂ္ဂင် = သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ မဂ္ဂင်သုံးပါးကို
 သီလမဂ္ဂင်ဟု ခေါ်သည်။

သီလဗ္ဗတပရာမာသ
 ကာယဂန္ထ = သီလ + ဝတ + ပရာမာသ + ကာယဂန္ထ
 သီလ = အလေ့ + ဝတ = အကျင့် + ပရာမာသ = သုံးသပ်
 ခြင်း + ကာယဂန္ထ = ကိုယ်၌ ထုံးစံခြင်း၊
 = ခွေးနှားတို့၏အလေ့အကျင့်ဖြင့် ကိလေသာမှ စင်ကြယ်
 သည်ဟု ယူဆမှု။

သီလဗ္ဗဘူပါဒါနိန် = သီလ + ဝတ + ဥပါဒါနိန်
 သီလ = အလေ့ + ဝတ = အကျင့် + ဥပါဒါနိန် = စွဲလမ်းခြင်း၊
 = ခွေးနှားတို့၏အလေ့အကျင့်ကိုပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်းခြင်း၊
 = ခွေးလို နွားလို ကျင့်ကြခြင်း။

သီလဝိသုဒ္ဓိ = သီလ + ဝိသုဒ္ဓိ
 သီလ = ကိုယ်ကျင့်စု ရား + ဝိသုဒ္ဓိ = စင်ကြယ်ခြင်း၊
 = ကိုယ်ကျင့်တရား စင်ကြယ်ခြင်း၊ သီလစင်ကြယ်ခြင်း။

သီလာနုဿတိ = သီလ + အနုဿတိ
 သီလ = သီလကို + အနုဿတိ = အောက်မေ့ခြင်း၊
 = မကျိုးမပေါက်သော မိမိ၏ သီလကို အဖန်ဖန် အောက်
 မေ့ခြင်း။

သုခိတသတ္တဝါ = သုခိတ + သတ္တဝါ
 = ချမ်းသာခြင်းနှင့်မြို့၍သော သတ္တဝါ။

သုခိအတ္တာနံ
ပရိဟရန္တိ

= သုခိ = ချမ်းသာစွာ + အတ္တာနံ = မိမိကိုယ်ကို + ပရိ-
ဟရန္တိ = ဆောင်နိုင်ကြပါစေ။
= ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာစွာ မိမိတို့၏ ခန္ဓာပန်ကို
ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါစေ။
= ကျန်းမာကြပါစေ။

သုက္ခဝိပဿထရဟန္တာ

= သုက္ခ + ဝိပဿက + ရဟန္တာ
သုက္ခ = ခြောက်သွေ့သော + ဝိပဿက = ဝိပဿနာ
ဉာဏ်ရှိသူ။
= ဈာန်အဘိညာဉ် တန်ခိုးဣဒ္ဓိပါဒ် အဆီ အစေး
ခြောက်ခန်း၍ ဝိပဿနာဉာဏ် သက်သက်ဖြင့် ရဟန္တာ
ဖြစ်သောပုဂ္ဂိုလ်။
= ဈာန် အဘိညာဉ် မရသော ရဟန္တာ။

သုညတထင်အောင်
ပွားနည်း

= သုညတ = ဘာမျှမရှိသည်၏အဖြစ်။
= အတ္တ၊ ဇီဝ၊ အသက်၊ ဝိညာဉ်၊ လိပ်ပြာမှ ကင်းဆိတ်၍
ဓာတ်ကြီးလေးပါးမျှသာဖြစ်ကြောင်း ထင်မြင်အောင်
ရှုပွားသောနည်း။

သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက

= သုဒ္ဓ + ဝိပဿနာ + ယာနိက
သုဒ္ဓ = သက်သက် + ဝိပဿနာ = ဝိပဿနာရှုမသာ +
ယာနိက = လမ်းစဉ်။
= သမထအားမထုတ်ဘဲ ဝိပဿနာသက်သက် အားထုတ်
သော လမ်းစဉ်။

သောတသမ္ပဿ

= သောတ + သံ + ဖဿ
သောတ = နား + သံ = ကောင်းစွာ + ဖဿ = ထိတွေ့ခြင်း။
= နားနှင့် ကောင်းစွာ ထိတွေ့ခြင်း။

သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ် = သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် ရအပ် ဖောက်အပ်သော မဂ်ဉာဏ်။

သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ် = သောတာပန် + ပုဂ္ဂိုလ်။ သောတာပန် = သောတ +
အာပန်။
သောတ = ရေအလျဉ် + အာပန် = ဖောက်ခြင်း။

ဝေါဟာရများ အဓိပ္ပာယ်

=အရိယာမဂ် တည်းဟူသော ရေအလျဉ် (ရေစီးကြောင်း)သို့ ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၊

သံသဘောဒက

=သံသ+ဘောဒက
သံသ=သံသာ+ဘောဒက=ကွဲပြားစေခြင်း၊
=သံသာအချင်းချင်း စိတ်စမ်းကွဲအောင် ပြုခြင်း၊

သံသာ

=အပေါင်း၊ အသင်းအဖွဲ့၊ ရဟန်းအပေါင်း၊ ရဟန်းအဖွဲ့အစည်း၊ လူအပေါင်း၊ လူအဖွဲ့အစည်း၊

သံသာဒိသိသံအာပတ်

=သံသာ အကူအညီဖြင့် ကုစားရသော အာပတ်၊
=ဤအာပတ်ကို ကုစားရာ၌ အစ အလယ် အဆုံး သံသာကို အလိုရှိအပ်သည်။

သံသာနုဿတိ

=သံသာ+အနုဿတိ
=သံသတော်၏ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်း၊

သံသပဋိမာန

=သံသ+ပဋိမာန
သံသ =သံသာ+ပဋိမာန=အလိုရှိခြင်း၊
=သံသာတော်များ အလိုရှိလျှင် ထနိုင်ရန် အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း၊

သံယောဇဉ်

=သံ+ယုဇန
သံ=ပြင်းစွာ+ယုဇန=ပူးကပ်ယှဉ်တွဲခြင်း၊ နှောင်ဖွဲ့ခြင်း၊
=ခိုင်မြဲသော နှောင်ကြိုး၊

သံသယဝါရ

=သံသယ+ဝါရ
သံသယ=ယုံမှားခြင်း+ဝါရ=အရေအတွက်၊
=ဝင်ဆက်ထွက်ဆက်ကို ရေတွက်ရှုမှတ်နေစဉ် စိတ်သည် အာရုံတစ်ပါးပါးသို့ ရောက်ခြင်း၊ နိဝရဏ တစ်ပါးပါးကြားဖြတ်ဝင်လာခြင်း၊ အကုသိုလ်ဝိတက် တစ်ပါးပါးဖြစ်ခြင်းကို ခေါ်သည်။

ဟတဝိက္ခိတ္တကအသုဘ=ဟတ+ဝိက္ခိတ္တက+အသုဘ

ဟတ = သတ်ခြင်း + ဝိက္ခိတ္တက = ဖရိုဖရဲဖြစ်ခြင်း+
အသုဘ=သူသေကောင်၊

=ဓား၊လှံ စသည်ဖြင့် သတ်ဖြတ်၍ ဖရိုဖရဲဖြစ်နေသော
သူသေကောင်၊

=ဟိတ+အဓိဂမ

ဟိတ=အကျိုးစီးပွား+အဓိဂမ=ရရှိခြင်း၊

=အကျိုးရှိအောင် အကျိုးလိုလားသော ဧတ္တာပို့နည်း၊

=ဟိန+ပဏိတ

ဟိန=ညံ့သော၊ ယုတ်မာသော + ပဏိတ=ကောင်း
သော၊ မြတ်သော၊

=အညံ့ အကောင်း၊ အယုတ် အမြတ်၊

နိဂုံး

ဤဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း၌ မွေးသည်မှ သေသည်အထိ၊ ပျိုမျစ်နုနယ်စဉ်မှ အိုမင်းရင့်ရော်သည်အထိ၊ ပညာဉာဏ်နုနယ်သည်မှ ပညာဉာဏ်ကြီးရင့်ထက်မြက်သည်အထိ ကျင့်သုံးလိုက်နာ သုံးသပ်ဆင်ခြင် ရှုမြင်ရမည့် အကျင့်လမ်းစဉ်များ ဉာဏ်အမြင်များကို စုံလင်စွာ ရေးသားဖော်ပြခဲ့လေပြီ။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ကိုယ်တိုင်လက်တွေ့လိုက်နာ ဆောင်ရွက်ရမည့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတာဝန်များ၊ ကျင့်ဝတ်များ၊ အကျင့်လမ်းစဉ်များ၊ အားထုတ်နည်းများ၊ လမ်းမှားလမ်းမှန် ခွဲခြားနည်းများကို နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာထည်းဟူသော အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်သည်အထိ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်း တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်း ရေးသားရာ၌ ဘုရားဟောပါဠိတော်များနှင့် အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာများ မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသော ဒီပနီ၊ ဒောဒနီ စသော ဝိပဿနာ ကျမ်းအစောင်စောင်တို့ကို နည်းမှီး၍ ဖွင့်ဆို ရှင်းလင်းရေးသားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့ ရေးသားရာ၌ မှားယွင်းချွတ်ချော်ခြင်း၊ တိမ်းယိမ်းခြင်းများ တွေ့ရှိပါက ပညာရှိများထံမှ အမှားပြင်ဆင်ချက်ကို ရယူရန် မျှော်လင့်စောင့်စားလျက် ရှိပါကြောင်း ဖော်ပြလိုက်ရပေသတည်း။

မောင်စံ

(မဟာင်ဇ္ဇာ-ဘုံဘေ)

၁၃၅၄-ခုနှစ်၊ ပြာသိုလပြည့်ကျော် ၅-ရက်။

၁၉၉၃-ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၂-ရက်၊ အင်္ဂါနေ့။

The first of these is the fact that the Buddha
was a man of action. He was not a philosopher
who sat in a room and thought about the world.
He was a man who went out into the world and
saw the suffering of his fellow beings.

He saw the suffering of the poor and the
oppressed, and he saw the suffering of the
rich and the powerful. He saw the suffering
of the young and the old, of the healthy and
the sick, of the happy and the unhappy.
He saw the suffering of all beings, and he
saw the cause of that suffering. He saw that
the cause of suffering was desire, and he
saw that the way to end suffering was to
end desire.

He saw that the way to end desire was to
follow the path of the Noble Eightfold Way,
the path of wisdom, morality, and meditation.
He saw that the path of the Noble Eightfold
Way was the path to the end of suffering,
the path to the end of the cycle of birth,
death, and rebirth.

(Sutta-Nipita, 10:1)

There is no other way to the end of suffering
but the path of the Noble Eightfold Way.

နိဂုံး

ဤဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း၌ မွေးသည်မှ သေသည်အထိ၊ ပျိုမျစ်နုနယ်စဉ်မှ အိုမင်းရင့်ရော်သည်အထိ၊ ပညာဉာဏ်နုနယ်သည်မှ ပညာဉာဏ်ကြီးရင့်ထက်မြက်သည်အထိ ကျင့်သုံးလိုက်နာ သုံးသပ်ဆင်ခြင် ရှုမြင်ရမည့် အကျင့်လမ်းစဉ်များ ဉာဏ်အမြင်များကို စုံလင်စွာ ရေးသားဖော်ပြခဲ့လေပြီ။

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ ကိုယ်တိုင်လက်တွေ့လိုက်နာ ဆောင်ရွက်ရမည့် ဘာသာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတာဝန်များ၊ ကျင့်ဝတ်များ၊ အကျင့်လမ်းစဉ်များ၊ အားထုတ်နည်းများ၊ လမ်းမှားလမ်းမှန် ခွဲခြားနည်းများကို နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာတည်းဟူသော အထုတ်အထိပ်သို့ ရောက်သည်အထိ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်း တင်ပြခဲ့ပါသည်။ ဤသို့ ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်း ရေးသားရာ၌ ဘုရားဟောပါဠိတော်များနှင့် အဖွင့် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာများ မြန်မာဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသော ဒီပနီ၊ ခာဒနီ စသော ဝိပဿနာ ကျမ်းအစောင်စောင်တို့ကို နည်းမိုး၍ ဖွင့်ဆို ရှင်းလင်းရေးသားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ဤသို့ ရေးသားရာ၌ မှားယွင်းချွတ်ချော်ခြင်း၊ တိမ်းယိမ်းခြင်းများ တွေ့ရှိပါက ပညာရှိများထံမှ အမှားပြင်ဆင်ချက်ကို ရယူရန် မျှော်လင့်စောင့်စားလျက် ရှိပါကြောင်း ဖော်ပြလိုက်ရပေသတည်း။

မောင်အံ့

(မဟာဝိဇ္ဇာ-ဘုံဘေ)

၁၃၅၄-ခုနှစ်၊ ပြာသိုလပြည့်ကျော် ၅-ရက်။

၁၉၉၃-ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၂-ရက်၊ အင်္ဂါနေ့။

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

(ဒုတိယတွဲ)

မုတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]		[အ]	
အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာ့ပြည်	၄၅၂	အဂ္ဂသာဝက	၄၃၄
အကပ္ပိယကုဋ်	၃၈၆	အင်္ဂါကြီးငယ်သို့ လျှောက်သော	
အကာအကွယ် အတားအဆီးမရှိ		လေ	၃၆၈
သွားနိုင်အောင် ဖန်ဆင်း	၄၁၄	အင်္ဂါငါးရပ်နှင့် ပြည့်စုံညီညွတ်	
အကာလိကော	၅၈၆	သောကျောင်း	၃၇
အင်္ဂါရိယဒိဋ္ဌိ	၄၆၇၊ ၄၇၂	အငယ်စား အပြစ်ကိုပင်	
အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တွင် တကြ		မပြုလုပ်ရ	၂၆၆
မဇ္ဈတ္တတာစေတသိက် မပါရှိ	၃၀၂	အဆန်ကျောင်း	၆၀၇
အကုသိုလ်ဥပေက္ခာ	၂၉၅	အစာအိမ်အတွင်းရှိ မူလဓာတ်ခံ	
အကုသိုလ်သေးမနုဿသည်		များ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၄
မုဒိတာ၏ အနီးကပ်ရန်သူ	၂၉၀	အစာရှာဖွေခြင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၂
အကျိုးဖလ တူမျှဗြဟ္မစိုရ်	၃၁၆	အစာကြေပြီးသော အစာ	
အကျိုးရှိအောင် စားသုံးဆောင်	၃၃၈	ဟောင်း၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၅
အကြီးဆုံးခိုးသူကြီး	၆၁၃	အစာခွဲဝေပုံ	၃၂၅
အကြော	၁၄၂-၁၅၁	အစာမကြေမီ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၅
အကြောထို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၅	အစာမှဖြစ်လာသော အကျိုး	
အကြားအရပ်အားဖြင့် ရှုပုံ	၈၀	များ၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၆
အကြိမ်တိုင်း၌ ဝိရိယစိုက်ထုတ်	၁၈	အစာရှာသွားလာခြင်း၌	
အခိုးအညွန့်	၁၉၄	စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၁
အံချုပ်ထောင်	၄၉	အစာသစ်	၁၄၄၊ ၁၅၄
အချင်းချင်း မသင့်မြတ်သူတို့		အစာသစ်အိမ်၌ စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၄
နေသောကျောင်း	၃၅	အစာသစ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၀
ခရစ် ဓာတ် ၆-ပါး	၄၆၄	အစာဟောင်း	၁၄၄၊ ၁၅၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[အ]
အစာဟောင်းကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၀
အစာအာဟာရကြောင့် ခိုက်ရန် ဖြစ်ခြင်း	၃၃၇
အဖေး	၁၄၇၊ ၁၅၇
အစေးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၆
အစားကြီးသော ပုဏ္ဏား ၅-ဦး	၃၂၉
အစောင့် ၄-ပါးကို ပွားခြင်း	၃၉
အစမ်းအားဖြင့် ရှုပုံ	၈၀
အစွယ်ချိုးထားသော မြေဟောက် တစ်ကောင်	၂၇၁
အဆိခဲ	၁၄၆၊ ၁၅၆
အဆိခဲကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၄
အဆင့်ဆင့် သာလွန် မြင့်မြတ်ခြင်း	၃၈၅
အဆင်းအာရုံ(ရူပါရုံ)	၃
အဆုတ်	၁၄၃၊ ၁၅၃
အဆုတ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၉၅
အဆိပ်လူးသောမြား	၂၇၁
အဆုံးသည် ချက်တိုင်	၁၈၉
အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော ဝိညာဉ်	၃၈၁
အဇဋ္ဌာကာသ	၃၇၄
အဇာတသတ်မင်း	၄၆၈
အဇ္ဈတ္တ(ကိုယ်တွင်း)	၂၀၅
အဇ္ဈတ္တသို့ စွဲသည်	၂၀၅
အဇ္ဈတ္တကဗဟိဒ္ဓ အတိုင်း အပြင် ခွဲခြားသုံးသပ်ခြင်း	၅၀၀
အညာဏုပေက္ခာ	၂၉၅
အညာမူ ပြုတ်ကျသော အညို	၄၂၀
အညိုကို ဆင်ခြင်ပုံ	၁၄၂၊ ၁၅၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[အ]
အဋ္ဌကထာနည်းများ	၁၀၀
အဋ္ဌိက အသုဘ	၂၁၊ ၈၆
အဋ္ဌိယရ	၄၄၃
အဏ္ဏဝါရေပြင်ကျယ်	၁၃
အဏုမြူမီးလျှံကြီး	၅၈၇
အတားအဆီး(နိဝရဏ)များ	၄၇
အတွေးအထိအာရုံ(ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)	၄
အတွေးနယ်ချဲ့ခြင်း	၁၈၇
အတောင်ကိုဖြန့်ကာပျံဝဲ	၅၄
အတောင်(၈၀)ရှိသော ရွှေတောင်	၄၀၇
အတိုက်ခတ် ၆-ပါး	၄၉၄
အတ္ထအခြေခံတွေးတောမှုများ	၄၈၂
အတ္ထဒိဋ္ဌိက ငါကူ	၄၇၉
အတ္ထဝါဒပါဒါန်	၆၄၅
အတ္ထသည် လက်မခန့်	၄၈၂
အတပ်ဟောခြင်းပြာဋိပဿ	၄၅၅
အတိတ်ကာလ၌ ယုံမှားခြင်း ၅-ပါး	၄၈၃
အန္တရာပရိနိဗ္ဗာယ်	၂၁၇၊ ၅၉၅
အန္တရာယ် ၅-ပါး ကင်းဝေးရန်	၄၆၆
အန္တရာယ်ကို ကုစားခြင်း	၄၆၈
အန္တောဓိ	၂၀၆
အထက်နှုတ်ခမ်း	၁၆၈
အထက်မတ်သို့ တက်လှမ်းခြင်း	၅၈၄
အထွတ်အထိပ်ချမ်းသာ	၁၂
အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ	၅၉၂
အတ္ထိသုခခေါ်ရှိခြင်းချမ်းသာ	၆
အတ္ထိသုခ ပိုင်ဆိုင်ရရှိမှုချမ်းသာ	၅
အဓ္မိနုပလိပေဇေ	၂၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]		[အ]	
အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒ	၆၁၇၊ ၆၂၀	အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေး၏ ညီ	၂၇၂
အဒ္ဓါသမ္မုသနနည်း	၄၉၆	အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေးကြီး၏	
အဓိမာန	၆၀၈	စိတ်ကြံကိုသိတော်မူပုံ	၄၃၂
အဓိမာန=အထင်ကြီးခြင်း	၆၁၁	အနာဝရဏဉာဏ်တော်	၅၇၈
အဓိမောက္ခ	၅၇၈	အနိစ္စသညာ	၂၂၀
အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ	၄၀၁	အနိဋ္ဌာရုံ ဥပေက္ခာဖြစ်ပုံ	၃၀၁
အဓိဋ္ဌာနဝသီ	၆၂	အနိဋ္ဌာရုံ	၃၊ ၃၀၀
အဓိဋ္ဌာနင်္ဂထိ	၄၅၁	အနိမ့်အချိုင့်အားဖြင့် ရှုပ်ပုံ	၈၁
အဓိဋ္ဌာန် မပြုခြင်း၏ အပြစ်	၆၁၈	အနိဿာ ဟောန္တ၊	၂၄၁
အဓိမောက္ခ=အလွန်သဒ္ဓါ		အနုတ္တရရစိတ်	၄၃၂
ကြည်လင်ခြင်း	၅၅၅	အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်	၆၂၉
အနမတဂ္ဂသံသရာ	၆၄၂	အနုဗန္ဓနာနည်း	၁၈၀၊ ၁၈၉
အနဝဇ္ဇသုခ=အပြစ်ကင်းမှု		အနုမာနဉာဏ်	၄၉၇
ချမ်းသာ	၅-၆	အနုရုဒ္ဓါ	၆၀၉
အနန္တော အာကာသော	၃၇၆	အနုလောမဉာဏ်	၅၅၇
အနန္တ ဝိညာဏ်	၃၈၁	အနုသယကိလေသာ	၆၅၀
အနတ္တသညာ	၂၂၀	အနုသယ ၇-ပါး	၆၄၇
အနာကြီးရောဂါ (နူနာ)		အနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း	၉၄
စွဲကပ်နေသူ	၄၀၆	အနုဿတိ(၁၀)ပါး	၂၂
အနာခံမှ အသာစံရမည်	၁၅	အနုဏုဇနောပြည်တော်	၂၅၆
အနာဂတံသအဘိညာဉ်	၄၀၀	အနောဂ ဓာတု	
အနာဂတ်ကာလ၌ ယုံမှားခြင်း		နာနာဓာတုဉာဏ်	၅၇၉
၅-ပါး	၄၈၃	အနောဓိသ မုဒိတာ ၅-မျိုး	၂၉၁
အနာဂတ်ကို ဟောကြား	၄၄၃	အနောဓိသ ဥပေက္ခာ ၅-မျိုး	၃၀၆
အနာဂတံသအဘိညာဉ်	၄၄၅	အနောဓိသကရုဏာ	၂၇၃
အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် ပယ်သော		အနောဓိသမေတ္တာ ၅-မျိုး	၂၄၀
ကိလေသာများ	၆၀၀	အနည်းကိုအများ၊ အများကို	
အနာဂါမိကုသိုလ်	၂၈	အနည်း ဖန်ဆင်းခြင်း	၄၁၉
အနာဂါမိ ၅-မျိုး	၅၉၅	အနှစ်ချုပ်မျှသာ	၆၆၈
အနာထပိဏ်သေဋ္ဌေး	၅၅၂	အနှစ်သာရ	၁၀
		အနာဝတ္တနဝါရ	၁၈၇

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[အ]		[အ]
အနှောင်အယှက် ၁၀-မျိုး	၂၅	အဘိညာဉ်	၃၉၂
အနှစ်ခြောက်သောင်း	၆၄၉	အဘိညာဉ် ရနိုင်သော	
အပ္ပနာကောသလ္လ ၁၀-ပါး	၁၉၅	ကမ္မဋ္ဌာန်း	၃၉၄
အပ္ပနာဆိုက်	၅၂	အဘိညာဉ် ရရှိခြင်းအကျိုး	၃၉၀
အပ္ပနာဘာဝနာ	၁၉၆	အဘိညာဉ်ရရန် ကြိုတင်	
အပ္ပနာသမာဓိ	၁၉၇	လေ့ကျင့်မှု(ပရိတ်)၁၄-မျိုး	၃၉၅
အပ္ပမညာတရား	၂၃၃	အဘိညာဉ် တန်ခိုးဖြင့်	
အပ္ပမာဏ	၂၃၃	ပြန်ပေးလက်မှ ကွယ်ခြင်း	၄၆၀
အပ္ပမညာလေးပါး	၂၃	အဘိညာဉ် ဝိထိကျမှု တန်ခိုး	
အပ္ပိဏကဈာန်	၁၆၄	ဖန်ဆင်းနိုင်ခြင်း	၃၉၉
အပ္ပိယေဟိ သမ္ပယောဂေါ		အမနာပစကား	၂၉၀
အဓိပ္ပာယ်	၅၃၂	အဓိဝမ်း၌ ကိန်းသောသူ	၁၆၉
အပိုင်းအခြားမရှိ ကောင်းကင်	၃၂၅	အမည်းဟူသောအမှတ်ထညာ	၅၁၅
အပြေးသမား	၁၇၉	အမျက်ထွက်ခြင်း	၁၇၉
အပြစ်နှင့်အကျိုး		အမြဲဆောင်ထားရမည့်	
ဆင်ခြင်ခြင်း	၂၇၉၊ ၃၀၅	ကမ္မဋ္ဌာန်း	၄၀
အပြစ်နှင့်အကျိုးဦးစွာဆင်ခြင်	၂၃၅	အမြင့်အမောက်အားဖြင့်ရှုပုံ	၈၁
အဖျဉ်းကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၈	အမြတ်ဆုံးပန်းတိုင်	၆၂၅
အဖြစ်လက် ၆-ပါး	၄၉၄	အမှတ်စဉ် (၅)အောက်	
အဖြူရောင် ကသိုဏ်း	၇၅	လျော့နည်း	၁၈၁
အဖျဉ်း	၁၄၃၊ ၁၅၃	အမှတ်စဉ်(၁၀)အထက်ပို	၁၈၁
အဗျာပဇ္ဈာ ဟောန္တ	၂၄၂	အမွေးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၁၅၃
အဗဒ္ဒသည်းခြေ	၃၆၁	အမှုကိစ္စနည်းခြင်း	၂၆၅
အဘိဇ္ဈာကာယဂန္ထ	၆၄၄	အမြေး	၁၄၃၊ ၁၅၂
အဘိဇ္ဈာအားကြီးသူ	၆၄၄	အမြေးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၈
အဘိညာပါဒက(အဘိညာဉ်၏		အယောနိသောမနသိကဒရ	၂၈၉
အခြေခံ)စတုတ္ထဈာန်	၄၁၆	အရဏဝိဘင်္ဂသုတ်	၂၇၃
အဘိညာဉ် တန်ခိုးဖြင့်		အရတိ	၂၉၀
ဖိုးကွယ်ထား	၄၁၃	အရတိသည် မုဒိတာ၏	
အဘိညာဉ် ၇-ပါး	၄၀၀	အဝေးရန်သူ	၂၉၀
အဘိညာဉ် ၆-ပါး	၄၀၀	အရသာရုံ(ရသာရုံ)	၄
အဘိညာဉ် ၅-ပါး	၃၉၉		

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်သော	
ကိုလေသာများ	၆၀၀
အရဟန္တဗာတက	၄၆၆
အရဟတ္တဖိုလ်ကို မရသေးမီ	
ဗြဟ္မာ့ပြည် ဖြစ်ခြင်း	၂၆၀
အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၈-ယောက်	၅၉၃
အရိယာမင်္ဂလာ	၁၆၆
အရိယာကို စွပ်စွဲသူ	၄၄၀
အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ၇-မျိုး	၅၉၇
အရိယာသာဝကတို့အရာ	၁၁၂
အရိယိဒ္ဓိ	၄၀၆
အရိယူပဝါဒ အန္တရာယ်	၄၆၈
အရူပဈာန် တစ်ပါးစီကို	
ရစေနိုင်၏	၃၈၉
အရူပ ကမ္မဋ္ဌာန်း ပွားများပုံ	၃၇၁
အရူပဈာန်ရအောင်	
အားထုတ်ပုံ	၃၇၇
အရူပဈာန်သည် ပဉ္စမဈာန်	
ဖြစ်သည်	၃၇၁
အရူပဗြဟ္မာ	၁၄၅
အရူးအပေါများသာ	၁၅
အရေခွံ ခွာထားသော	
နွားမအရေ	၃၄၀
အရေတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၅
အရေ	၁၅၀
အရေအလှ	၁၃၂
အရူရပ် ခန္ဓာစိုက်	
ဝေဒနာလိုက်	၂၂၇
အရက်ကြိုက်သူ	၆၀၃
အရိုးစုရှုလျှင် အရိုးစုထင်	၈၇
အရိုး	၁၅၀၊ ၁၄၂

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အရိုးတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၆
အရပ် ၁၀-မျက်နှာ	၂၄၂
အရပ်ဆိုး၍ လိမ္မာသော	
မိန်းကလေး	၃၈၄
အလံသာဋ္ဌက	၃၂၉
အလင်းနိမိတ်ထင်ခြင်း	၁၈၈
အလင်းရောင်တန်း	၁၈၈
အလောင်းတော် ဥပေက္ခာပါရမီ	
ဖြည့်ပုံ	၃၁၁
အလယ်သည် နှလုံး(ရင်ညွန့်)	၁၈၉
အလွန်ချစ်သူ	၂၄၄
အလွန်ချစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်	၂၄၉
အလွန် ပြောင့်မတ်ခြင်း	၂၆၄
အလွန်ရေစီးကြမ်းသည့်မြစ်	၈၈
အဝေရာ ဟောန္တူ	၂၄၁
အဝတ်အထည်ပေါ်ရှိ ယောက်ျား	
ပုံ မိန်းမပုံများ	၅၄၇
အဝိဇ္ဇာသဝ	၆၄၁
အဝိဇ္ဇာယောဂ	၆၄၃
အဝိဇ္ဇာနုသယ	၆၄၇
အဝိဇ္ဇာနိဝရဏ	၆၄၆
အဝိဇ္ဇောဗ	၆၄၂
အသညသတ်ဘုံသား	၃၄၅
အသညသတ်သတ္တဝါ	၁၉၉
အသန္နိမိတ္တာဒေဝီ	၉၈
အသာဓာရဏဉာဏ်တော်	၃၁၈
အသာဓာရဏ ဉာဏ်တော်	
၆-ပါး	၅၈၇
အသာဓာရဏဖြစ်ပုံ	၃၂၀
အသီးတစ်ရာ အညှာတစ်ခု	၆၆၈
အသီးပင်များရှိသောကျောင်း	၃၅

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ကျွတ်တမ်း	
ဝင်ဘူများ	၉၀
အသုဘသညာ	၃၉၊ ၂၂၀
အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းပွားနည်းများ	၇၆
အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းဘက်သို့	
ဦးတည်	၂၀၇
အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ဒုတိယ	
ဈာန်စသည်သို့ တက်နည်း	၈၈
အသုဘ ၁၀-ပါး	၁၉၊ ၂၀
အသားကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၅
အသား	၁၄၂၊ ၁၅၀
အသံကင်းဆိတ်ရန်	၁၆၁
အသံအာရုံ(သဒ္ဓါရုံ)	၄
အသက်ဇာတ် (ဇီဝဇာတ်)	၁၆၄
အသက်ရွှံ့ ရွှံ့မှန်းမသိ	၁၇၈
အသက်ရွှံ့ရပ်က တောင့်နေ	၁၉၀
အသက်ရွှံ့ ရပ်နေ	၁၉၉
အသက် မရွှံ့သော ပုဂ္ဂိုလ်များ	၁၉၉
အသက်ရွှံ့မဝ	၁၇၉
အသက်အောင့် ကျင့်နည်း	၁၆၄
အသင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယ်	၂၁၇၊ ၅၉၆
အသည်း	၁၄၃၊ ၁၅၂
အသည်းကိုဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၇
အသာသ ပဿာသ	၁၆၃
အဟိတာပနယန	၂၆၇
အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ	၄၆၇
အဟေတုကဒိဋ္ဌိ	၄၆၇၊ ၄၇၃
အန်ထွက်အောင်စားသူ	၃၂၉
အင်ဂျင်စက်သံ	၅၅၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အိပ်ကပ်ထဲမှ ပိုက်ဆံ	၅၀၃
အိပ်ချည်မျှင်	၁၉၄
အိပ်မက်ဆိုး မမြင်မက်ခြင်း	၂၅၅
အိပ်မက်ပမာ	၅၅၀
အိမ်ဥပမာ	၃၄၉
အိမ်တွင်းအချစ်	၂၄၃
အိမ်ရှင်မတစ်ဦး ရှုမြင်သုံးသပ်ပုံ	၄၉၉
အုပ်စိုးသူနှင့် လူတန်းစားတို့	၁၂
အူခွေများ အပုံလိုက်	၅၁၉
အူတွင်းလေ	၃၆၈
အူထဲ၌ မီးတိုင်များထွန်းညှိ	၂၇၅
အူပြတ်မတတ် နာကျင်	၁၆၅
အူမ	၁၄၄၊ ၁၅၃
အူမကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၉
အူသိမ်	၁၄၄၊ ၁၅၃
အူသိမ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၀
အော်ဂလီဆန်	၃၃၅
အိုမင်းဆွေးမြေ့သောကျောင်း	၃၄
အိုးနှင့်ကြိုးကိုတောင်း	၄၄၇
အောက်လမ်းဆရာ	၁၀၂
အောက်သို့ ခုန်ဆင်းသောလေ	၃၆၈
အောင်နိုင်ခဲ့သော စစ်ပွဲ	
အောင်လိုလျှင်	၂၅၀
အိုင်းအမာ	၅၆၈
[အ၁]	
အာကာသကသိုဏ်းကို	
ကြပ်ရခြင်းအကြောင်း	၃၇၉
အာကာသကသိုဏ်းရွှံ့နည်း	၇၄

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[အာ]

[အာ]

အာကာသဂင်္ဂါမှ လျှောက်ကျ လာသော ရေလုံးရေဆိုင် ကြီးများ	၂၀၆
အာကာသဓေတီ	၅၇
အာကာသဓာတ်	၅၄၈
အာကာသာနဉာယတန	၃၈၀
အာကာသာနဉာယတနမည့်ပုံ	၃၇၉၊ ၃၈၃
အာစရိယဝါဒများ	၆၅၉
အာဇီဝက တက္ကတွန်း	၄၂၃
အာဒိနဝဉာဏ်	၅၆၈
အာဒိနဝသညာ	၂၂၀
အာဏာဝိတိက္ကမန္တရာယ်	၄၆၈
အာဒိနဝသညာ	၂၂၀
အာနကျသုခ ကြွေးကင်းမှု ချမ်းသာ	၅
အာနန္ဒာ	၂၀၈၊ ၄၁၅
အာနာပါန	၁၆၃
အာနာပါနအကျိုးငါးမျိုး	၂၁၇
အာနာပါနအကျိုး '၇-မျိုး	၂၁၆
အာနာပါနအကျိုး အာနိသင် များ	၂၁၀
အာနာပါနအားထုတ်သူ ပြည့်စုံ ရမည့် တရားများ	၂၁၉
အာနာပါန ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် သဗ္ဗညုတ ရွှေဉာဏ်တော်ကို ရရှိခြင်း	၂၁၂
အာနာပါန ထွက်သက်ဝင်သက် ကို ရှုမှတ်ခြင်း	၅၀၆
အာနာပါနဿတိ	၂၃၊ ၂၂၁

အာနာပါနဿ တိကိုကြားနာ ရုံမျှဖြင့် အနာရောဂါများ ပျောက်နိုင်	၂၁၉
အာနာပါနဿတိနှင့် စပ်၍ မှတ်သားဖွယ်ရာများ	၂၂၂
အာနာပါနဿတိဖြင့် အနေ များခြင်း	၂၂၁
အာနာပါနဿတိ ပွားများ အားထုတ်ပုံ	၁၆၁
အာနာပါနဿတိသုတ်	၁၆၇၊ ၁၇၂
အာနာပါနသုတ်	၂၂၃
အာပေါကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၁
အာပေါကောဋ္ဌာသ (ရေဓာတ်)	
အစု ၁၂-ပါး	၃၅၁
အာပေါဓာတ်	၃၄၇
အာပေါဓာတ် ၁၂-ပါးကို ရှုဆင်ခြင်ပုံ	၁၄၈
အာဗာပေပလိဗောဓ	၂၅
အာယတနအားဖြင့် ဆင်ခြင်ပုံ	၄၉၃
အာယတနအားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း	၅၂၅
အာယတနခြောက်ပါး	၅၃၆
အာယုသင်္ခါရ	၂၁၁
အာရမ္မဓာတု	၅၂၃
အာရုံကိုမှတ်ခြင်း	၃၉၈
အာရုံငါးပါး၌ သုခ၊ ဒုက္ခ ဖြစ်ပုံ	၃
အာရုံထဲသို့ ထိုးဖောက်ဝင်	၅၁
အာရုံပြောင်းရွှေ့ခြင်း	၃၉၇
အာရုံသုံးမျိုးနှင့် ခံစားမှု သုံးမျိုး	၃
အာလောက ကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အာဝဇ္ဇနဝသီ	၆၃
အာဝတ္ထနဝါရ	၁၈၇
အာဝါသပလိဗေဒ	၂၅
အာသယာနုဿပ ဉာဏ်	
	၃၂၊ ၅၀၇၊ ၅၇၈
အာသဝေါတရား ၄-ပါး	၆၄၀
အာသဝေါတရား	၆၄၁
အာသဝက္ခယဉာဏ်	၅၉၀
အာသဝက္ခယအဘိညာဉ်	
	၄၀၀၊ ၄၄၂၊ ၅၉၈
အာဟာရ ဟတ္ထက	၃၂၆
အာဟာရ ၄-မျိုး	၄၂၃
အာဟာရကို သုံးဆောင်ရာ၌	
စိတ်ထားပုံ	၃၂၈
အာဟာရပေဋိက္ခလသညာ	၂၃
အာဟာရပေဋိက္ခလသညာ	
ရှုမှတ်ပွားများပုံ	၃၂၃
အာဟာရပေဋိက္ခလသညာ၏	
အကျိုးအာနိသင်	၃၄၆
အဋ္ဌဝိပြည်	၈
အာဠာရဥဒ္ဓကရသေ	၃၉
အိုမင်းရင့်ရော်သည်အထိ	၆၃၀

[ဇ]	
ဇုတ္တနဂ်လရွာ	၂၂၁
ဇုတ္တမဇ္ဇတ္တာရုံ	၃၊ ၃၀၀
ဇုတ္တာရုံ	၃၊ ၁၆၉၊ ၃၀၀
ဇုတ္တာရုံပင်ဖြစ်သော်သည်	
လျစ်လျူရှုမှုဥပေက္ခာ	၃၀၀
ဇုဗ္ဗိ သစ္စာဘိနိဝေသကာယဂန္ထ	၆၄၃
ဇုဗ္ဗိငြိမ်သက်ခြင်း	၂၀၆

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဈ]	
ဇုတ္တိပလိဗောဓ	၂၆
ဇုတ္တိပါဠိဟာရိယ	၄၅၅
ဇုတ္တိပါဠိ ၄-ပါး	၆၄၅
ဇုတ္တိဝိဝေဒနိဒ္ဓိဖြင့်	
အမျိုးမျိုး	
ဖန်ဆင်းနိုင်ပုံ	၄၀၉
ဇုဇ္ဇန္တ ၅-ပါး	၆၅၅
ဇုရိယာပထနည်း	၅၁၃
ဇုရိယာပထသမသိသီ ရဟန္တာ	၁၂၁
ဇုရိယာပုထိလေးပါး	၅၁၃
ဇုရိယာပုထိလေးပါးကို	
ရှုမှတ်ခြင်း	၅၀၇
ဇုရိယာပုထိလေးပါးမှ	
လွတ်ကင်းလျက် ရဟန္တာ	
ဖြစ်သူ	၂၀၉
ဇုရိယာပုထိလေးပါးလုံး	
အားထုတ်ရန်သင့်လျော်ပုံ	၂၃၄
ဇုဏရနိမ္မာနဝါဒ	၄၈၅
ဇုန္ဒိယပဏ္ဍေပရိယတ္တ	၅၈၇၊
ဉာဏ်	၅၈၈၊ ၅၈၉
ဇုဿာ၊ မစ္ဆရိယ	၅၉၉
ဇုဿာ=ဋြူစူမှု	၂၉၀

[ဉ]	
ဉဂ္ဂဟနိမိတ်	၄၅၊ ၁၈၈၊ ၁၉၄
ဉဂ္ဂဟနိမိတ်ထင်ပုံ	၄၄
ဉစ္စာထုပ်(၅၀၀)	၄၀၅
ဉစ္စေဒဒိဋ္ဌိ	၄၈၅
ဉဇုကတာ	၅၅၄
ဉတ္တရာ	၄၀၆
ဉတ္တရာ သာမာဝတီ	၄၀၄
ဉတ္တရိမနုဿဗ္ဗ	၆၁၀

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[၉]	
ဥတေနမင်းကြီး	၂၇၀
ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်	၃၀၄၊ ၅၀၄၊ ၅၄၃
ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှစ၍	၅၇၅
ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှ ဘင်္ဂဉာဏ်သို့ ကူးပုံ	၅၆၂
ဥဒေါင်းသား	၃၂၉
ဥဒါန်းပါဠိတော်	၆၂၇
ဥဒ္ဒစ္စကုက္ကုစ္စနိဝရဏ	၄၇၊ ၅၀
ဥဒ္ဒစ္စကုက္ကုစ္စပယ်နည်း	၆-ပါး ၅၂၄
ဥဒ္ဓါမာဘက အသုဘ	၂၀၊ ၂၆
ဥဒ္ဓံသောတအနာဂါမီ	၅၉၆
ဥဒ္ဓံသောတအကနိဋ္ဌာဂါမီ	၂၁၇
ဥဘဘောဘာဂဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်	၅၉၇
ဥဘခတာဘဂဝိမုတ္တရဟန္တာ	၅၉၆
ဥပက္ကိလေသတရားများ	၅၅၁
ဥပက္ကိလေသအစစ်သည် နိကန္တိ	၅၆၀
ဥပဂမနဘေး	၃၂၃
ဥပဟစ္စပရိနိဗ္ဗာယ်	၂၁၇၊ ၅၉၆
ဥပါယာသ အဓိပ္ပာယ်	၅၃၂
ဥပဋ္ဌာန=သတိ အလွန် ကောင်းခြင်း	၅၅၇
ဥပစာရဈာန်	၆၁
ဥပစာရဈာန်ပွားများနည်း	၂၀၁
ဥပစာရဘာဝနာ	၆၁၊ ၁၉၆
ဥပစာရသမာဓိ	၆၁၊ ၇၀၊ ၁၉၇၊ ၂၇၇

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[၉]	
ဥပစာရသမာဓိမျှကိုသာ ရရှိ ရောက်ရှိနိုင်၏	၃၈၈
ဥပပတ္တိဘေး	၃၂၃၊ ၃၄၂
ဥပစာရဘာဝနာ	၆၁၊ ၁၉၆
ဥပသမာနုဏ္ဍတိ	၂၂
ဥပသမာနုဏ္ဍတိအကျိုး	၁၁၂
ဥပသမာနုဏ္ဍတိ ပွားများပုံ	၁၁၁
ဥပါဓိဓဏ	၅၆၂
ဥပါဓိန် အစွဲအလမ်း	၄၈၀
ဥပါဓိန် ၄-ပါး	၆၄၅
ဥပေက္ခာ	၂၃-၂၄
ဥပေက္ခာ၏ အနီးရန်သူနှင့် အဝေးရန်သူ	၃၀၅
ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်	၆၅၇
ဥပေက္ခာ ၂-မျိုး	၂၉၅
ဥပေက္ခာ ၁၀ မျိုး	၂၉၆
ဥပေက္ခာ ၁၃၂-ပါး ပွားနည်း	၃၀၆
ဥပေက္ခာပါရမီ	၃၁၃
ဥပေက္ခာပါရမီအထွတ်အထိပ်	၃၁၂
ဥပေက္ခာပျက်စီးခြင်း	၃၁၄
ဥပေက္ခာပွားနည်းတစ်မျိုး	၃၀၈
ဥပေက္ခာ မြင့်မြတ်ပုံ	၃၁၀
ဥပေက္ခာ=လျစ်လျူရှုခြင်း	၅၅၈
ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း	၅၃၀
ဥဗ္ဗေဂါပိတိ	၅၅၊ ၅၆
ဥဿဒဓရဲငယ်	၄၃၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဦးစ]	
ဦးခေါင်းကို ညှာလက်ဖြင့်	
သုံးသပ်	၂၇၆
ဦးခေါင်းခွံ	၃၉၁
ဦးစွာစ၍ ကရုဏာမပွားသင့်	၂၀၅
ဦးစွာစ၍ မေတ္တာပွားသင့်	
သော ပုဂ္ဂိုလ်	၂၄၆
ဦးနှောက်	၁၄၄/၁၅၄
ဦးနှောက်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၁
ကေဗီဇီသောတာပန်	၅၉၄
ကေဂူတာ	၅၂၂/၅၇၇
ကေဂူတာအကြောင်း	၅၉
တေဒဂ်ဘွဲ့တံဆိပ်တော်	
ငါးထပ်ရ	၂၀၈

[ဩ]	
ဩဘာသ = အရောင်အလင်း	၅၅၂
ဩက္ကန္တိကာပိတိ	၅၅
ဩက္ခာသုတ်	၂၆၁
ဩဒါတ ကသိုဏ်း	၄၅၁
ဩဃ ၄-ပါး	၆၄၂
ဩဒါတကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၄
ဩဓိ	၂၀၅
ဩဓိသ ဥပေက္ခာ ၇-မျိုး	၃၀၇
ဩဓိသ ကရုဏာ ၇-မျိုး	၂၈၃
ဩဓိသမုဒိတာ ၇-မျိုး	၂၉၂
ဩဓိသမေတ္တာ	၂၄၀
ဩဓိသမေတ္တာ ၇-မျိုး	၂၄၁
ဩဝါဒပါဘိမောက်	
ဒေသနာတော်	၂၃၆
ဩဋ္ဌာရိကသုခုမ ရုပ်ကြမ်း၊	
ရုပ်နု ခွဲခြားသုံးသပ်ခြင်း	၅၀၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	
ကခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ	၄၇၉
ကခေယျသုတ်	၂၂၂
ကဏ္ဍမ္မသရက်ပင်	၄၄၇
ကန္တာရခရီးခဲ	၃၂၆/၃၄၆
ကန္တိဆရာတော်	၁၈၃
ကန္တိဆရာတော်နည်း	၁၈၅
ကန္တိဆရာတော်နည်းအရ	
ပထမဆင့်အားထုတ်ခြင်း	၂၀၁
ကဗဠိကာရာဟာရ	၃၂၃/၃၂၄/၃၃၁
ကမ္မလာရှစ်ထည်	၂၁၃
ကမ္မာပေါင်း တစ်အသင်္ချေနှင့်	
တစ်သိန်း	၄၃၅
ကမ္မာတစ်ထောင်	၄၃၅
ကမ္မာတစ်သိန်း	၄၃၅
ကမ္မာ(၅၀၀)ခုန်ကျော်	၄၃၅
ကမ္မာ(၄၀)	၄၃၄
ကမ္မဇတေဇောဓာတ်	၃၂၅
ကမ္မညတာ	၅၅၄
ကမ္မဋ္ဌာန်း(၄၀)	၉
ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရွေးချယ်ခြင်း	၃၀
ကမ္မဋ္ဌာန်းဆရာ၏ ဂုဏ်အင်္ဂါ	၂၈
ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်ခွင်	၁၇၃
ကမ္မပလိဗောဓ	၂၅
ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံမှ လည်ခြင်း	
လန်ကျခြင်း	၁၈၇
ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် ပရိတ် နှစ်ကိစ္စ	
ပြီးသောသုတ်	၂၆၁
ကမ္မဋ္ဌာန်းနှင့် စရိုက်မကိုက်၍	
မဂ်မဆိုက်နိုင်ခြင်း	၃၁

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	
ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သူ၏	
ဂုဏ်အင်္ဂါ	၂၄
ကမ္မဋ္ဌာန်း၏ရှေးဦးလုပ်ငန်းများ	၃၈
ကမ္မဝိပါကဇိဒ္ဓိ	၄၀၇
ကမ္မဿကတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၄၇၃
ကမ္မန္တဓာယ်	၄၆၆
ကမ္မဿကာပင်	၃၁၀
ကာယဂတာသတိ	၂၀၉
ကရဝိက်ဂုဏ်မင်း၏ အသံ	၉၈
ကရုဏာ	၂၃၊ ၂၃၃
ကရုဏာဒေါသော	၂၈၁
ကရုဏာအရ	၂၈၀
ကရုဏာစိတ်ထားနည်း	၂၇၁
ကရုဏာတရား ၃၂-ပါး	
ပွားများနည်း	၂၈၃
ကရုဏာ၏ အနီးရန်သူနှင့်	
အဝေးရန်သူ	၂၇၉
ကလာပသမ္မသနနည်း	၄၈၉
ကလူကြည်စယ်	၁၀
ကလျာဏမိတ္တ	၂၈
ကလျာဏိဋ္ဌိ	၆၀၇
ကသိကာယဗုဒ္ဓောကာသ	၃၇၈
ကသိကာဝိဝိတ္ထောကာသ	၃၇၈
ကသိဏ္ဍဂ္ဂါဒိမာကာသ	၃၇၄
ကသစိဝိုင်နည်း	၆၆၆
ကသိုဏ်း ၁၀-ပါး	၂၀
ကသိုဏ်းကို ခန့်ကျော်ခြင်း	၃၉၇
ကသိုဏ်းရုပ်ကို ပယ်ခွာဖွင့်လှစ်၍	
ဖြစ်လာသောကောင်းကင်	၃၇၅
ကသိုဏ်း ၁၀ ပါး အချုပ်	၇၄
ကသိုဏ်းပညတ်ရုပ်	၃၇၁၊ ၃၇၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	
ကသိုဏ်းရှုနည်းများ	၄၁
ကသိုဏ်းအနုလုံပဋိလုံ	၃၉၆
ကသိုဏ်းပဋိလုံ	၃၉၆
ကသိုဏ်းအနုလုံ	၃၉၆
ကန်တော့တောင်းပန်ခြင်း	၃၈
ကပ်ရောက်ရှာဖွေမှု ဥပဂမန	
ဘေး	၃၄၀
ကာက မာသက	၃၂၉
ကာမတဏှာ	၅၃၄
ကာမယောဂ	၆၄၃
ကာမရာဂါနုဿ	၆၄၇
ကာမဝိတက်	၁၇၃
ကာမစွန္ဒနိဝရဏ	၄၇၊ ၁၇၃၊ ၆၄၆
ကာမာသဝ	၅၉၁၊ ၆၄၁
ကာမုပါဒါန်	၆၄၅
ကာမေးဃ	၆၄၂
ကာယကံမေတ္တာ	၂၃၉
ကာယဂတးသတိ	၂၃
ကာယဂတာသတိအကျိုး	၁၂၇
ကာယဂတာသတိ ပွားများပုံ	၁၁၂
ကာယဂတာသတိကို ပွားများ	
သင့်ကြောင်း	၁၃၈
ကာယဂတာသတိဖြင့်	
နိဗ္ဗာန်ကို ပြီးစေခြင်း	၁၂၄
ကာယသက္ကပ္ပဂ္ဂါလ်	၅၉၇
ကာယသမ္မဿ	၃၃၉
ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်	၆၅၂
ကိလေသ ပရိနိဗ္ဗာန်	၆၃၀
ကိလေသာ ၁၀-ပါး	၆၄၉
ကိလေသန္တဓာယ်	၄၆၇
ကိသာဂေါတမိ	၄၉၇

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	
ကုက္ကုဒ္ဓါရုံကျောင်း	၆၃
ကုလပလိဗောဓ	၂၅
ကုသိုလ်ဥပေက္ခာ	၂၉၆
ကုသိုလ်နှင့် အကုသိုလ်	၆၃၉
ကောဋ္ဌတောင်ကျောင်းတိုက်၌	
အရှင်တိဿ	၂၁၁
ဒကာဋ္ဌာသ (၄၂)	၃၅၀
ကောဋ္ဌာသလေးခု	၃၄၈
ကောဋ္ဌာသအချုပ် တစ ပဉ္စက	၁၂၉
ကောဋ္ဌာသအစုအပုံဟု မြင်ပုံ	၁၅၉
ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်း၏	
ထံရောက်မှု	၁၃၃
ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်း၏	
၆-လ စီးဖြန်းပုံ	၁၂၆
ကောဋ္ဌာသတို့၏ အသွင်	
သဏ္ဍာန်များ	၁၄၉
ကောဋ္ဌာသပွားများပုံအကျယ်	၁၄၀
ကောလံကောလ သောတာပန်	၅၉၄
ကောသဇ္ဇတရား	၃၁၄
ကောသမ္မိပြည်	၂၇၀
ကောဠိဝိသ	၄၅၆
ကံ ၆-ပါး	၄၆၆
ကံ ၅-ပါး	၄၆၆
ကံတရားကိုဆင်ခြင်၍ အမျက်	
ဒေါသကို ဖျောက်	၂၅၁
ကင်မရာ၌ မှန်ဘီလူး	၄၉၃
ကင်းမှန်းမသိ	၁၃
ကောင်းကင် (အာကာသ)	
သုံးမျိုး	၃၇၄
ကောင်းကင်ပျံတက်ခြင်း	၂၀၇
ကောင်းကင်၌ သွားလာနိုင်ခြင်း	၄၁၆

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	
ကောင်းကင်သည် အဆုံးမရှိ	၃၇၆
ကုန်သည်နှင့် ဖုတ်ဘီလူး	၁၀၂
ကုန်သွင်းပုံစား	၁၃
ကိုယ်ကာယလှုပ်ရှားမှု	၁၈၅
ကိုယ်ကိုမီးတိုက်စားခြင်း	၂၀၅
ကိုးဆယ်ခြောက်ပါးသောရောဂါ	၃၇၃
ကိုယ်ခန္ဓာသည် အောက်ခံ	
ကြမ်းပြင်မှလွတ်	၂၀၇
ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ငြိမ်းချမ်းမှုမရှိ	၁၆၆
ကိုယ်ဆင်းရဲမှု စိတ်ဆင်းရဲမှုတို့ကို	
ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်း	၅၄၀
ကိုယ်တွင်းရုပ် (ဥပါဒိန္နကရုပ်)	၄၂၀
ကိုယ်ပရုပ် (အနုပါဒိန္နကရုပ်)	၄၂၀
ကိုယ်လုံးတီးလမ်းလျှောက်	၆၁၀
ကျီးကန်းတောင်းမှောက်	၇
ကျီးလန့်စာစား	၇
ကျူစီး နှစ်စီး	၄၇၇
ကျေးတောသား တစ်ယောက်	၅၃
ကျားပါးစပ်ဝ၌ တိုးလုံးလဲ	၅၄၁
ကျင်ငယ်	၁၄၇၊ ၁၅၉
ကျင်ငယ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၆
ကျင့်ဆဲသေက္ခယုဂ္ဂိုလ်	၂၀၉
ကျောက်ဂူလိုက်ခေါင်း	၅၆၉
ကျောက်စရစ်ခံ တစ်လုံးစီကို	
ပစ်၍ ပစ်၍	၁၈၄
ကျောင်း (၁၈)ကျောင်း	၃၃
ကျောင်းသစ်	၃၄
ကျွေးတင်သူ	၄၈
ကျွန်ဘဝမှ	၅၀
ကြီးအောင် သေးအောင်	
ဖန်ဆင်းခြင်း	၄၂၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]		[ခ]	
ကြေးညည်းသံ	၅၄	ခဏိကသမာ ဓိ	၄၇၁
ကြေးမုံ	၄၇၁	ခါဏုကောဏုည	၄၀၄-၅
ကြီးသောကျောင်း	၃၃	ခါးပိုက်၌	၅၀၃
ကြာစွယ် ကြာရင်း	၃၆၃	ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်	၆၃၀
ကြာစည်စဉ်းစားရုံမျှဖြင့် မထိနိုင်သော နိဗ္ဗာန်	၆၂၇	ခန္ဓာ အားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း	၅၂၄
ကြားခံနယ်များ	၅၄၇	ခန္ဓာကိုယ်အနေအထား	၁၆၂
ကြက်ဥနှင့် ကြက်မ	၄၇၁	ခန္ဓာကိုယ်ကြီးထွားပွတက်လာ	၂၀၇
ကြက်ဆူသား	၅၄၉	ခန္ဓာကိုယ်လှူဒါန်းခြင်း	၃၇
ကြက်တူရွေး	၁၃၃	ခန္ဓာကိုယ်ရှည်ခြင်း၊ တိုခြင်း၊ လုံးခြင်း၊ ပြားခြင်း	၂၀၇
ကြက်တောင်ကို မီးထိသည့် ဥပမာ	၅၇၅	ခန္ဓာဝန်ဆောင်နေရသည်ကို စက်ဆုပ်ခြင်း	၈၈
ကြက်အိပ်ကြက်နိုး	?	ခေမာ မိဖုရား	၉၁
ကြည်လင်သောဖန်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော လူရုပ်	၂၀၄	ခုနစ်သံချို	၁၄
ကြည်ညိုလေးစား	၆၆၉	ခုဒ္ဓိကာပီတိ	၅၅
ကြမ်းတမ်းရိုင်းပြမှု ကင်းရှင်းခြင်း	၂၆၆	ခုနစ်နှစ်အရွယ် ရဟန္တာ	၁၀၅
ကြယ်ကဲ့သို့ အလင်း အစက် မပျောက်	၁၈၈	ခုနစ်နှစ်သား ရဟန္တာရှင်ဗုဒ္ဓ	၁၃၄
ကြောက်ဖွယ်အာရုံဖြင့် စမ်းသပ်ခြင်း	၆၀၇	ခင်ပုတ်ငှက်	၉၈
ကြိမ်ညွန့်	၃၅၆	ခေါင်းကိုက်ဝေဒနာ	၁၆၅
ကြီးတန်းလျှောက်သူ	၂၉၈	ခေါင်းပြတ်ထားသော ထန်းမြေ (လင်းမြေ)	၃၅၉
ကြီးမျှင်	၁၉၄	ခေါင်းရွက်သမား	၁၇၉
ကြ လှမ်း ချ သုံးပိုင်းပိုင်း	၅၀၉	ခိုးသားငါးရာ	၄၀၅
ကြက်ချေး	၄၅၉	ခိုးသားစားပြ	၅၆၈
[ခ]		ခိုင်မြဲသော အနှောင်အဖွဲ့	၆၄၃
ခဏပစ္စုပ္ပန်	၅၄၄	ခွေးအန်ဖတ်	၃၃၄
ခဏ သမ္မုထနနည်း	၅၀၄	ခွေးပားခွက်	၃၃၄
ခဏိကာ ပီတိ	၅၅	ခွေး ယုန် စသည်တို့၏ကိုယ်	၁၇၅
		ခွေးအကျင့်	၆၄၅
		ချမ်းအေးမှုဒုက္ခများ	၁၅
		ချမ်းမြေ့မှုပဿဒ္ဓိနှင့်ယှဉ်တွဲ	၁၉၀

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ခ]

ချမ်းသာစွာ အိပ်ဆုမုနိုးခြင်း	၂၅၅
ချမ်းသာကို ရွာဖွေခြင်း	၇
ချမ်းသာစွာ အိပ်ပျော်ရခြင်း	၂၅၅
ချမ်းသာစွာအိပ်စက်ရသူ	၈
ချမ်းသာစစ် ချမ်းသာမှန်	၉
ချမ်းသာရရန် ချမ်းသာအရင်းခံ	၁၅
ချမ်းသာရရန် ဆင်းရဲခံ	၁၂
ချမ်းသာသူအကို ရွာဖွေခြင်း	၁
ချမ်းသာသူကို ဦးစွာပွား	၂၉၃
ချမ်းသာသောသူမိုက်အား	
ကရုဏာပွားပုံ	၂၈၆
ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်း	၁၇၃
ချဉ်ဖတ်အိုးကြီး	၆၄၂
ချည်လေးမျိုး	၃၈၅
ချွေး	၁၄၅၊ ၁၅၆
ချွေးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၃
ခြောက်ဆယ့်နှစ်ပါးသော	
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ	၄၈၆၊ ၅၉၁
ချောင်းဆိုးနာ	၃၃၆
ခြေပွတ်အိုးခြမ်းကွဲ	၄၂၀
ခြေလှမ်းတစ်လှမ်းကိုဖြင့်-ပိုင်းပိုင်း	၅၀၈
ခြေသည်းလက်သည်း	၁၄၁
ခြေသည်း လက်သည်းအလှ	၁၃၁
ခြေထုတ်ကြိုးဝန်း	၃၆၀
ခြင်္သေ့ များအစာစား	၃၂၈
ခြင်္သေ့ရုပ် ငှက်ရုပ်	၅၄၆

[ဂ]

ဂဏပလိဗောဓ	၂၅
ဂဏနာနည်း	၁၈၀
ဂဏနာနည်းကို ရုပ်သိမ်း	၁၈၉

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ဂါဆ]

ဂန္ထ ၄-ပါး	၆၄၃
ဂန္ထပလိဗောဓ	၂၆
ဂန္ဓာရိမည်သော	
အတတ်ပညာသည်	၄၅၅
ဂန္ဓာရိဝိဇ္ဇာအတတ်ပညာရှင်	၄၅၈
ဂနာမငြိမ်	၁၇၆
ဂနာမငြိမ် ဖြစ်နေသောစိတ်	၁၇၀
ဂမ္ဘီရော ဒုဒ္ဒသော	၆၂၈
ဂဠုန်ရန်	၆၃
ဂဠုန်မင်း၏ ခံတွင်းသို့	
ရောက်နေသောနဂါး	၅၇၀
ဂါမာဏိစန္ဒဇာတ်	၆
ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်	၄၅၆
ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ခြေ ဣန္ဒာသာလ	၅၄၂
ဂိုရိုမာနန္ဒ	၂၄၉
ဂုဏ်တော်၏ သိမ်မွေ့ နက်နဲမှု	၁၀၀
ဂုဏ်တော်တစ်ပါးပွားလျှင်	
အားလုံးအကျိုးဝင်	၉၉
ဂေဟသီတပေမ	၂၄၃
ဂေါတမကား	၁၆
ဂေါတြဘူညာဏ်	၅၈၀
ဂွမ်းပုံကြီး	၂၉၇
ဂိုအင်ဂါ	၆၆၄
ဆနပညတ်	၅၄၉
ဆာနသမ္ဘုဿ	၃၃၉
ဆောသကသေဋ္ဌေး	၄၀၇

[င]

ငါနှင့်သူသည် သဟဇာတ်	၄၈၂
ငါးပေါက်သံ	၁၄
ငါးပါးအစာခွဲဝေတည်း	၃၅၅

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[င]	
ငါးဆုပ်ဆောင်း	၅၇၂
ငါးနှစ်သားအရွယ် ရဟန္တာ	၁၀၅
ငါးရာနှစ်ဆယ်ရှစ်သွယ်	
မေတ္တာပွားပုံ	၂၄၀
ငါးရာနှစ်ဆယ်ရှစ်သွယ်မေတ္တာ	၂၄၂
ငါးရာမှာ တစ်ပါးလျှော့	၂၀၈
ငယ်ကြီးကျပေစွ	၄၄၁
ငုံးများ၊ကြက်များ	
အစာကောက်	၃၂၈
ငှက်တုတ်ထိုင်သူ	၂၀၃
ငိုက်များအိပ်ပျော်	၁၇၃
ငယ်ထိပ်ကို အာရုံပြု	၆၆၄
ငွေတစ်ထောင်ထုပ်	၄၀၈
ငှက်ပျောတုံး	၅၅၀
ငှက်ပျောတုံးလက်ပံတုံး	၃၄၃

[ဝ]	
စကားပြောသူ၊ မပြောသူ	၁၈၉
စကြဝတေးမင်း	၃၃၄
စကြဝဠာ ကုဋေတစ်သိန်း	၄၄၆
စကြဝဠာတံတိုင်း	၃၇၉
စကြာမင်းလောင်းပဋိသန္ဓေ	
တည်	၁၉၅
စက္ခုသမ္ပဿ	၃၃၉
စကြံသွားလျက် ပရိနိဗ္ဗာန်စံ	၂၁၂
စတုဓာတုဝဏ္ဏာန်	၂၃
စတုဓာတုဝဏ္ဏာန်	
ပွားများပုံ	၃၄၇
စတုဓာတုဝဏ္ဏာန် ပွားခြင်း၏	
အကျိုးအာနိသင်	၃၇၁
စတုရာရက္ခကမ္မဋ္ဌာန်း	၃၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဝ]	
စတုတ္ထအဆင့်အနုဗန္ဓနာနည်း	၁၉၉
စတုတ္ထ အရူပဈာန်စိတ်	၃၈၇
စတုတ္ထအရူပဈာန်ရအောင်	
အားထုတ်ပုံ	၃၈၃
စတုတ္ထဆင့် အားထုတ်ပုံ	၁၇၈
စတုတ္ထဆင့်အားထုတ်ခြင်း	၂၀၆
စတုတ္ထဈာန်	၂၄၈
စတုတ္ထဈာန်ချမ်းသာ	၇၁/၁၆၇
စတုတ္ထဈာန်တိုင်အောင်	
ဈာန်လေးပါးကို ရစေနိုင်	၃၈၉
စတုတ္ထဈာန်ဝင်စားသူ	၂၀၀
စတုတ္ထဈာန်သို့တက်ခြင်း	
စတုတ္ထပါရာဇိက	၆၁၂
စတုတ္ထပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်	
အဖွင့်	၆၀၅
စတုတ္ထဝါရ	၁၈၂
စပါးခြင်သမားရေတွက်နည်း	၁၈၄
စပါးပြည့်နေသောပြည်တောင်း	
တစ်ခု	၄၀၈
စရိုက် ၆ပါး	၂၉
စရိုက်အမျိုးပေါင်း	
(၆၄)	၃၃
စာဂါနုဿတိ	၂၂
စာဂါနုဿတိအကျိုး	၁၁၀
စာဂါနုဿတိပွားများပုံ	၁၀၉
စာပေါင်းသိက်	၃၅၉
စားချင်စိတ်ပင်မရှိတော့	၃
စားပိုးနှင့်လာ	၃၂၈
စားသုံးနေစဉ် စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၃
စုတိအားဖြင့် နောက်ဆုံး	
အသက်ရှူ	၂၀၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဝ]	
စိတ်ကိုစိတ်ဖြင့် ဖိနှိပ်ဖျစ်ညှစ်	၁၆၆
စိတ်ကြည်လျှင် ကြည်	၁၉၄
စိတ္တကုဋ်ဘောင်ခြေရင်း	၅၆၉
စိတ္တဇရုပ်များ	၆၂၀
စိတ္တဝိပလ္လာသ	၂၃၁
စိတ္တလတောင်	၂၅၇၊ ၅၁၉
စိတ္တလတောင်ကျောင်းတိုက်၌	
ညီနောင်မထေရ်နှစ်ပါး	၂၁၁
စိတ္တ ဝိသုဒ္ဓိ	၄၇၁
စိတ္တသုကြယ်	၄၇၉
စိတ္တာနုပဿနာ	
သတိပဋ္ဌာန်	၅၁၉၊ ၆၅၃
စိတ္တိဒ္ဓိပါဒ်	၆၅၄
စိတ်ပွန်ခြင်း	၁၇၉
စိတ်နှစ်ခွ	၅၀
စိတ်နောက်လျှင်နောက်	၁၉၄
စိတ်လေးလံထိုင်းမှိုင်းမှု	၁၇၃
စိပ်ပူတီးကိုင်ခြင်း	၁၁၄
စိမ်ရည်အိုးကြီး	၆၄၂
စိန္တာမဏိ	၄၅၅
စုတူပပါတဉာဏ်	၅၉၀
စူဠဂန္ဓာရီ	၄၅၁
စူဠပန်	၄၀၂၊ ၄၁၁
စူဠသိဝထေရ်	၂၅၉
စူဠသုမန	၁၀၅
စူဠသုဘဒ္ဒါ	၄၁၂
စူဠသောတဓပန်	၄၈၆
စေတနာ ၆-ပါး	၃၃၇
စေတသိက် ၅၂-ပါး	၃၄၁
စေတီယင်္ဂဏဝတ်ပြုခြင်း	၃၈
စေတောပရိယအဘိညာဉ်	၄၃၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဝ]	
စက်ဆုပ်ရွံ့ရှာဖွယ်ဆင်ခြင်နည်း	
၁၀-မျိုး	၃၃၁
စက်စိုင်းပုံ မီးစိုင်း	၅၄၆
စောင်းခွက်ကြီး	၃၅၅
စစ်မြေပြင်	၅၆၉
စစ်မှန်သောချမ်းသာ	၉
စဉ်းစားဖွယ်ရာဥပေက္ခာ	၃၀၉
စည်သံဥပမာ	၄၇၇
စည်းချက်ဝါးချက်မှန်	၁၈၉
စိုးရိမ်ခြင်း၊ ငိုကြွေးခြင်းတို့ကို	
လွန်မြောက်စေခြင်း	၅၄၀
စန္ဒကူးသပိတ်	၄၄၄
စန္ဒပဗ္ဗမ သီရိ	၄၀၈
စမ္ပါမြို့	၄၅၆
စမ္မေယျဇာတ်	၂၃၇
စမ်းရေအိုင်	၇၀
စွန်းလွန်းဆရာတော်၏	
အာနာပါနအားထုတ်နည်း	၂၂၄
စွန်းလွန်းနည်း	၆၆၀
စွမ်းနိုင်ခြင်း	၂၆၄
စောင်းနှယ်ညှိ	၆၆၉
[ဆ]	
ဆဋ္ဌဝါရ	၈၃၁
ဆန္ဒမုခတိဿမင်း	၆၀၇
ဆန္ဒိဒ္ဓိပါဒ်	၆၅၄
ဆန္ဒသောနေသုတ်	၆၀၅
ဆရာ့အထံ၌သင်ယူခြင်း	၇၆
ဆရာကောင်းထံ ချဉ်းကပ်ခြင်း	၂၈
ဆရာဇီဝက	၉၂

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဆ]	
ဆရာမှားလျှင် ငါးပါး	
မှောက်မည်	၁၉၁
ဆရာသက်ကြီးနည်း	၆၆၃
ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာ	၂၉၆
ဆဋ္ဌဘိည ရဟန္တာ	၅၉၀၊ ၅၉၆
ဆီကြည်	၁၄၆၊ ၁၅၇
ဆီကြည်ကိုဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၅
ဆီပွတ်ကျည်ပွေ့ ၏အရင်းခန့်	
ပမာဏပြု	၂၀၅
ဆီမပါ ဆားမပါ ဟင်းလျာ	၁၇၀
ဆီမီးခွက်အလင်း	၄၃၆
ဆီးသီးမှည့်	၆၀၉
ဆုတောင်းခြင်း	၃၈
ဆေးခါးကြီး	၃၃၈
ဆေးရိုးစဉ်းသောသူ	၂၀၅
ဆေးလိပ်ကြိုက်သူ	၆၀၃
ဆံပင်	၁၄၀၊ ၁၄၉
ဆံပင်အလှ	၁၃၀
ဆံပင်တစ်ပင်ချင်း ညှပ်၍	
နုတ်ရမည်	၁၆
ဆံပင်တို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၃
ဆင်စွယ်ပွတ်သမား	၃၁၅
ဆင်စွယ်ရုပ်	၃၈၅
ဆင်ခြင်ညွှတ်ရင့်ကျက်ခြင်း	၂၆၆
ဆင်းမြေ	၁၇၅
ဆင်းရဲဒုက္ခကို အရင်းတည်	၁၂
ဆင်းရဲရောက်နေသူကို	
ဦးစွာပွား	၂၈၅
ဆင်းရဲသူများအား	
မုဒိတာပွားပုံ	၂၉၄
ဆပ်ပြာနံ့	၅၈၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဆ]	
ဆယ်နှစ်လုံးလုံး စကားမပြော	၆၆၈
ဆွမ်းဒါယကာတို့ကို မရှုတ်ချ	၃၃၀
ဆုံးမခြင်းပြာဋိဟာ	၄၅၆
ဆိုဆုံးမလွယ်ခြင်း	၂၆၅
[ဇ-ဈ]	
ဇဋ္ဌိလသေဋ္ဌေး	၄၀၇
ဇနပဒကလျာဏီ	၉၂
ဇနက ကုသိုလ်ကံ	၄၄၀
ဇနီးဇယား	၅၇၄
ဇမ္ဗု သပြေပင်အရိပ်၌	
အာနာပါန	၁၆၇
ဇရာ၏အဓိပ္ပာယ်	၅၃၁
ဇာတိ၏အဓိပ္ပာယ်	၅၃၁
ဇာတိဿရဉာဏ်	၄၄၈
ဇာတိဿရဉာဏ်ရသူ	၄၃၉
ဇီဝက	၄၁၀
ဇီဝိဘသမသီသီရဟန္တာ	၂၈၈
ဇီဝိတ သမသီသီ	၅၁၉
ဇိဝှိသမ္ဗဿ	၃၃၉
ဇူဇကပုဏ္ဏား	၂၈၀
ဇေတဝန်ကျောင်းတော်	၂၆၄
ဇောတိကသေဋ္ဌေး	၄၀၇
ဈာန်အနုလုံ	၃၉၆
ဈာန်အနုလုံ ပဋိလုံ	၃၉၆
ဈာန်အားဖြင့် နောက်ဆုံး	
အသက်ရှူမှု	၂၁၀
ဈာန်ပဋိလုံ	၃၉၆
ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး	၅၂
ဈာန်အင်္ဂါပြောင်းရွှေ့ခြင်း	၃၉၇
ဈာန်အင်္ဂါကိုမှတ်ခြင်း	၃၉၈

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၅]

ဈာန်အင်္ဂါနှင့် အာရုံတို့ကို ပြောင်းပေးခြင်း	၃၉၇
ဈာန်ချမ်းသာ	၁၅၁၇
ဈာန်ကိုခန့်ကျော်ခြင်း	၃၉၆
ဈာန် ၅-ပါး၊ ၄ ပါး	၆၈
ဈာနဝိမောက္ခသမာဓိ သမာပတ္တိဉာဏ်	၅၈၉
ဈာနသမာပတ်	၃၉၂
ဈာန်နှင့်ကသိုဏ်းတို့ကို ခန့်ကျော်ခြင်း	၃၉၇
ဈာနဗေက္ခာ	၂၉၆၊ ၃၀၂
ဈာန်ရခြင်း	၅၁
ဈာန်ရနိုင်သောကမ္မဋ္ဌာန်းများ	၂၄
ဈာန်လမ်းစဉ်	၁၉
ဈာန်သမာဓိရအောင် ဥပေက္ခာပွားပုံ	၃၀၆
ဈာန်သမာဓိရအောင်ကရုဏာ ပွားပုံ	၂၈၄
ဈာန်သမာဓိရအောင် မုဒိတာ ပွားပုံ	၂၉၃

[၆]

ဉာဏ = ဉာဏ်ထက်မြက် လျင်မြန်မှု	၅၅၇
ဉာဏဓရိယ ၁၆-ပါးသော ဉာဏ်ထော်	၆၁၆
ဉာဏဝိပ္ပါရိဒ္ဓိ	၄၀၃
ဉာတပရိညာ	၅၈၀၊ ၆၃၅
ဉာတိပလိဗောဓ	၂၅
ဉာဏ်ထက်သူ ဆင်ခြင်ပွားများ နည်း ၂-မျိုး	၃၄၈

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၇]

ဉာဏ်အလယ်အလတ်ရှိသူဆင်ခြင် ပွားများနည်း ၄-မျိုး	၃၅၀
ဉာဏ်တော် ၁၀-ပါး	၅၈၉
ညာသံပြောင်းရ	၁၄
ညှင်းနာ	၃၃၆
ညောင်းညာကိုက်ခဲမှု	၁၄
ညောင်းမပြင်နဲ့	၂၂၅

[၈]

ဌာနာဌာနကောသလ္လဉာဏ်	၅၈၉
တစပဉ္စက	၁၂၅
တစပဉ္စက ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြင့် ကျွတ်တမ်းဝင်သူများ မရေတွက်နိုင်	၁၃၇
တဏှာ ၆-ပါး	၅၃၇
တဏှာပေမ သားချစ်- မယားချစ်	၂၄၃
တဏှာလောဘ	၁၆၉
တဏှာသမုဒယ	၆၃၆
တဏှာသမုဒယလျော့နည်းလျှင် ဆင်းရဲဒုက္ခလည်း လျော့နည်း	၆၃၈
တတိယအဆင့် အားထုတ်ပုံ	၁၇၇
တတိယဈာန်	၂၄၈
တတိယဝါရ	၁၈၂
တတိယအဆင့် အားထုတ်ခြင်း	၂၀၃
တတိယဈာန်ချမ်းသာကို အရင်းတည်၍	၁၆
တတိယဈာန်သို့တက်ခြင်း	၆၆
တတိယပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်	၁၇၂
တတိယအဆင့်အနုဗန္ဓနာနည်း	၁၉၂

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[တ]	
တတိယအဂ္ဂပဗျာန်ကိုရအောင်	
အားထုတ်ပုံ	၃၈၂
တ-ဩမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ	၃၀၂၊ ၂၉၆
တတ္ထဝနက	၃၂၉
တ-ဂံပဟာန်	၆၃၉၊ ၆၅၀
တပို့တွဲနှင့်တပေါင်း	
အထူးကြား ၈-ရက်	၈
တမလန်းသားအနှစ်	၅၄၈
တမာရည်တစ်အိုး	၁၃
တမြို့မြို့ဝါး	၁၄
တရားအားထုတ်သူတို့ ဖြစ်တတ်	
သော ဒ. ဝိမာန	၆၁၀
တရားရ၍ ကျွတ်တမ်းဝင်	၁၀၅
တရားထူးရပြီလော	၁၆၀
တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌	
ဝါဆိုတော်မူခြင်း	၄၅၂
တာဝတိံသာနတ်ဘုံ	၄၂၁
တိကမေတ္တာပွားနည်း	၂၆၇
တိက မေတ္တာပွားပုံ ၃-မျိုး	၂၆၈
တိတ္ထိ-၆-သောင်း	၄၂၃
တိတ္ထိဆရာကြီး ၆-ဦး	၄၄၇
တိပဋကစူဠနာဂမထေရ်	၄၂၉
တိတ္ထိတို့ပျက်စီးခြင်း	၄၄၇
တိဗက်ရဟန်းတော်	၁၈၅
တိရစ္ဆာန်နဂါး	၄၇၀
တိဿအမည်	၄၂၈
တန်ခိုးပြခြင်းပြာဇီဟာ	၄၅၅
တိမ်တိုက်တိမ်လွှာ	၁၉၄
တိရဏပရိညာ	၅၈၀
တေဇောကသိုဏ်း	၄၅၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[တ]	
တေဇောကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၂
တေဇောကောဋ္ဌာသ	
(မီးခတ်အစု)၄ပါး	၃၅၁
တေဇောဓာတ်	၃၄၇
တေဝိဇ္ဇေရဟန္တာ	၅၉၁၊ ၅၉၆
တစ်ဆယ်ခြောက်ပါးသော	
အခြင်းအရာ	၅၂၀
တေဇောဓာတ် ၄-ပါးကို	
ဆင်ခြင်ပုံ	၄၆၇
တေမိမင်းသား	၄၃၉
တောအရေးကဲ့သို့ထင်	၁၉၅
တောကြက်	၅၇၀
တောစောင်းနတ်များ	
အငြိုးထားခြင်း	၂၆၂
တောသမင်	၅၅၀၊ ၅၇၀
တံကျင်ဆုံးခု	၅၆၇
တံခါးမူးဥပမာ	၁၉၂
တံစူးဝါး	၁၃၆
တံတွေး	၁၄၆
တံတွေးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၅
တံမျဉ်းကြိုးဆွဲ၍တန်းထား	၂၀၂
တံလှုပ်၊ တံလှုပ်	၅၅၀၊ ၅၆၅
တင်ပျဉ်ခွေထိုင်	၁၆၃၊ ၄၅၆
တင်းပုတ်ဖြင့် ထုနှက်	၄၀၄
တစ်ခုတည်းမလှ	
စုစည်းမှုလှသည်	၁၃၂
တစ်ခဲနက်	၅၄၈
တစ်စလယ်ချက်မျှသောထမင်း	၄၀၈
တစ်သံသရာလုံးခမောက်မည်	၁၉၉
တည်တံ့မှု(၌)	၅၆

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[တ]		[ထ]	
တန်ခိုးဣဒ္ဓိ ၁၀-မျိုး	၄၀၁	ထမင်းကို မဆာဘဲ စားရဘိ	
တန်ခိုးပြုရန်		သကဲ့သို့	၁၁
တိုက်ဘုန်းတော်မူခြင်း	၄၅၆	ထမင်းချိုးကို ဆီဆမ်း	၃၆၅
တန်ခိုးပြာဋိဟာ	၄၂၄	ထပနာနည်း	၁၈၀၊ ၁၉၄
တန်ခိုးမပြုရန် သိက္ခာပုဒ်		ထမင်းမှန်း သေ	၁၃
ပညတ်တော်မူခြင်း	၄၄၅	ထာဝရအသက်	၁၆၄
တန်ခိုးအဘိညာဉ်ဖြင့်		ထာဝရသူခ	၉
အချိန် မကုန် နှင့်ကြောင်း	၄၅၃	ထိန်မိဒ္ဓ နိဝရဏ	၄၇၊ ၄၉၊ ၁၇၄၊ ၆၄၆
တန်ခိုးအဘိညာဉ်များ	၃၉၂	ထိန်မိဒ္ဓ ပယ်နည်း	၅၂၃
တန်စီးအိုင်	၃၆၂	ထိမ္မ ထိမ္မ ဟိန္ဒစ်ခ	
တန်းတူရည်ဘူဖြစ် သူ	၂၈၈	သတ် ကြပ်ကြပ်ပြု	၂၂၆
တပ်မက်စွဲလမ်းမှု	၁၆၉	ထင်ရှားသော ဓာတ်တစ်ခုဖြင့်	
တမ္မပစ္စိကျွန်း	၅၄၂	အ ချယ်ပွားများပုံ	၃၅၃
ထောင်ကျချောင်း	၁၈၅	ထင်ရှားသော ဓာတ်တစ်ခုဖြင့်	
ထောင်ကျချောင်းနှင့်တူ	၁၉၅	အကျဉ်းပွားများပုံ	၃၅၂
ထောင်ကြံ မြောက်ကြံ	၁၇၃	ထင်ရှားသည်ကို ဖုံးကွယ်အောင်	
တောင်းပုလုနည်း	၆၆၂	နိုးသည်ကို ဝေးအောင်	
တောင်ပုံ	၃၅၃	ဖန်ဆင်းခြင်း	၄၁၃
တောင်ပို့ကို ထိပ်ဝမှ စချိဖြို	၂၀၅	ထင်းကုလားတုံးလို ဖြစ်နေပြီ	၂၅၁
တောင်ပို့ထက်၌ တွန်မည်		ထန်းစေ့မှတ်ဖြင့်	၁၆
ရသည် ခါ	၆	ထန်းပင်ရာကဲ့သို့	၉
တိုင်းစွန်ပြည်ဖျားကျောင်း	၇၆	ထန်းရွက်ကဲ့သို့ လိပ်ခွေ	၂၆၀
တိမ်တောင်	၁၈၈	ထန်းသမား ထန်းလှီး	၂၀၅
တိုပီတိုပစ်	၅၄	ထန်းသီးစေ့အိမ်	၃၆၄
တိုသောရေ	၁၇၅	ထောင်ကျခံရသူ	၃၄၄
တိုသောသဲ	၁၇၅	ထောင်လွှားမာန်မှု	၃၃၀
တစ်ဆယ်ခြောက်စိတ် တစ်စိတ်		ထိုထိုဘဝ၌ ပစ်ချခြင်း	၃၄၂
စာမျှပင်	၁၇	ထိုးဝါးဖြင့် ထောက်ကူပေး	၁၈၅
တစ်ဆယ်နှစ်တောင်		ထိုင်ပုံထိုင်နည်း	၁၆၂၊ ၂၂၅၊ ၂၂၉
စေလွှတ်ခြင်း	၂၀၅	ထိုင်ရာမှ တိုင်းခန့် လဲကျ	၁၉၀
		ထွက်သက်၏ အစကား ချက်	၁၇၇

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ထ]	
ထွက်သက် ဝင်သက်	၁၆၃
ထွက်သက် ဝင်သက် လေတို့ သိမ်မွေ့ နူးညံ့ ချုပ်ငြိမ်း	၁၇၀
ထွန်ခေါင် ဆရာတော်ကြီး	၄၀၆
[ဝ]	
ဝဗ္ဗ၊ အရှင်	၁၀၅
ဝသဗလညာဏ်တော်	၅၀၉
ဝဟတေဇော	၃၆၇
ဝိဋ္ဌဓမ္မသုခဝိယာရ	၃၇၉
ဝိဋ္ဌာနုသယ	၆၄၇
ဝိဋ္ဌာသဝ	၅၉၀၊ ၆၄၁
ဝိဋ္ဌိပုတ္တပုဂ္ဂိုလ်	၅၉၇
ဝိဋ္ဌိယောဂ	၆၄၃
ဝိဋ္ဌိဝိပုလ္လာသ	၂၃၁
ဝိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ	၄၇၁
ဝိဋ္ဌါပါဒါန်	၆၄၅
ဝိဋ္ဌောဗ	၆၄၂
ဝိဗ္ဗေတုအဘိညာဉ် (စုတူပပါတအဘိညာဉ်)	၄၄၀
ဝိဗ္ဗေသောတအဘိညာဉ်	၄၂၆
ဝိဗ္ဗေသောတအဘိညာဉ်ဖြင့် ဆွမ်း ဒကာအား ချီးမြှောက်ခြင်း	၄၂၇
ဝိဗ္ဗေသောတအဘိညာဉ် ဖြစ်ပေါ်ပုံ	၄၂၆
ဝိသကာက ကျီး	၅၇၅
ဝိသာဝုမင်းသား	၂၃၇
ဝိပေါပမသုတ်	၂၂၃
ဝိရေလှိုင်း	၅၄၅
ဒုကမေတ္တာပွားနည်း	၂၆၇

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဝ]	
ဒုကမေတ္တာပွားပုံ ၄-မျိုး	၂၆၇
ဒုက္ခဋီ	၄၇၀
ဒုက္ခရစရိယာ	၂၁၂
ဒုက္ခရစရိယာကျင့်စဉ်	၁၆၄
ဒုက္ခအရင်းတည်	၁၃
ဒုက္ခ၏အပေါယ်	၅၃၂
ဒုက္ခ၏အဆုံး၌ သုခရှိသည်	၂
ဒုက္ခခံမှ သုခရနိုင်မည်	၀၅
ဒုက္ခမရောက်စေရန် မေတ္တာ ပွားနည်း ၃-မျိုး	၂၆၉
ဒုက္ခဝဋ်ကြွေးများ	၁၆
ဒုက္ခသစ္စာကို ရှုမှတ်ခြင်း	၅၃၀
ဒုက္ခဘု မထင်ရသောဒုက္ခ	၆၃၃
ဒုက္ခကို မေ့မိတ်တတ်	၆၃၂
ဒုက္ခကိုသိမြင်မှ နိဗ္ဗာန်လိုချင်	၆၃၂
ဒုက္ခကို သုခအသွင်ပြောင်း	၆၃၂
ဒုက္ခိတသတ္တဝါ	၂၇၇
ဒုဂ္ဂတိဘေးကို ကြောက်နေရသည်	၇
ဒုစရိုက်ကျူးလွန်သူ၏ စိတ်အစဉ်	၁
ဒုဋ္ဌဂါမဏိမင်း	၁၀၅၊ ၄၂၇
ဒုတိယအရူပဈာန်	၃၇၂
ဒုတိယ အရူပဈာန်ရအောင် အားထုတ်ပုံ	၃၇၀
ဒုတိယအဆင့် အနုဗန္ဓနာနည်း	၃၉၇
ဒုတိယအဆင့် အားထုတ်ခြင်း	၂၀၂
ဒုတိယဆင့် အားထုတ်ပုံ	၁၇၄
ဒုတိယဈာန်	၂၄၇
ဒုတိယဈာန်ချမ်းသာ	၇၀
ဒုတိယဈာန်ချမ်းသာကို အရင်းတည်	၁၆

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ခ]

ဒုတိယဈာန်သို့ တင်ခြင်း	၆၆
ဒုတိယဖလသုတ်	၂၁၆
ဒုတိယဝါရ	၁၈၁
ဓူရ သန္တိက အဝေးအနီး ခွဲခြား သုံးသပ်ခြင်း	၅၀၁
ဒေဝတာနုဿတိ	၂၂
ဒေဝတာနုဿတိအကျိုး	၁၁၁
ဒေဝတာနုဿတိဂ္ဂပွားပုံ	၁၁၀
ဒေဝဒတ်	၄၄၃
ဒေဝဒတ်အလောင်း ရွဲကုန်သည်	၂၉၀
ဒေဝပုတ္တတိုင်းကြီး၌အရှင်တိဿ	၂၁၁
ဗေဝိလရသေ့	၃၉၁
ဒေါမနုဿအဓိပ္ပါယ်	၅၃၂
ဒေါသကြီးသူ	၃၀
ဒေါသစရိုက်	၂၉
ဒေါသပယ်နည်း ၆-ပါး	၅၂၂
ဒေါသသည် ဗြဟ္မစိုရ်ဥပေက္ခာ၏ အဝေးရန်သူ	၃၀၅
ဒွါရ (၉)ပေါက်	၃၃၆
ဒွိဟိတ်ပဋိသန္ဓေ	၄၆၇
ဒွတ္တိ သာကာရ	၁၂၉

[ဝ]

နေဥယျာသေဋ္ဌေး	၄၀၈
ဓမ္မကြေးမုံ	၃၂၆
ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ်	၄၈၆
ဓမ္မဒိန္နာထေရီ	၆၂၂
ဓမ္မပဒဒေသနာတော်	၂၃၇
ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါ	၅၉၂
ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်	၆၅၇

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ဓ]

ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်း	
၇-ပါး	၅၂၇
ဓမ္မာထေရီမကြီး ရှုမြင်သုံးသပ်ပုံ	၅၀၀
ဓမ္မာနုသာရီပုဂ္ဂိုလ်	၅၉၇
ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်	၅၂၀
ဓမ္မာနုဿတိ	၂၂
ဓမ္မာနုဿတိအကျိုး	၁၀၄
ဓမ္မာနုဿတိ ပွားများပုံ	၁၀၃
ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်	၆၅၃
ဓာတုမနုသိကာရဓာတ်ကြီး	
၄-ပါး ခွဲဝေရှုမှတ်ခြင်း	၅၁၅
ဓာတုဝိဘင်္ဂသုတ်	၂၁၃
ဓာတ်အားဖြင့် ဆင်ခြင်ပုံ	၄၉၄
ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်း	၃၄၇၊ ၃၅၀
ဓာတ် ၁၈-ပါး	၄၉၄
ဓာတ်ပေါင်းတစ်ခု	၅၁၂
ဓာတ်လေးပါးလုံးဖြင့် အကျဉ်း	
ဆင်ခြင်နည်း	၃၆၉
ဓာတ်လေးပါးလုံးဖြင့် အကျယ်	
ဆင်ခြင်နည်း	၃၇၀
ဓာတ် ၄-ပါးတို့၏ သဘော	
လက္ခဏာများ	၃၄၇
ဓာတ်သဘောကို ဆင်ခြင်ပါ	၂၅၂

[န]

နဂါးလုလင်	၁၇
နန္ဒင်းရောင် ပုဆိုးကြမ်း	၃၆၄
နတ်များက စောင့်ရှောက်ခြင်း	၂၅၈
နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ	၄၆၇၊ ၄၇၃
နတ္ထိကိဋ္ဌိ နတ္ထိ ကိဋ္ဌိ	
ဘာမျှ မရှိ၊ ဘာမျှ မရှိ	၃၈၂

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[န]

[န]

နတ္ထိဘောပညတ်	၃၈၂
နန္ဒရသေ့	၁၀၀
နန္ဒောပနန္ဒ နဂါးမင်း	၄၂၀
နဂဝသိန်	၆၂၆
နာတာရှည်ရောဂါသည်	၄၉
နာနာဗဒ္ဓအဝိကောပန	၆၁၇
နာနာဝိမုတ္တိကဉာဏ်	၅၈၉
နာမကာယသန္တတိ	၆၅၁
နာမဗူပ ပရိစ္ဆေဒဉာဏ်	၄၇၄
နာမည်ကြီးသောကျောင်း	၃၅
နိကန္တိ ဝိပဿနာ၌ သာယာ ငြိကပ်ခြင်း	၅၅၉
နိကန္တိတဏှာဘေး	၃၂၃
နိက္ခမဓာတု	၅၂၃
နိမဂ္ဂာဓသာမဇဏ	၄၂၃
နိစ္စဗ္ဗဂါဝီ	၃၄၀
နိဗ္ဗုတိကသုခ	၃၀၃
နိဗ္ဗိဒါဉာဏ်	၅၆၉
နိဗ္ဗုန်ချမ်းသာ	၁၆
နိဗ္ဗာန်ကို မလိုချင်သေး	၆၃၅
နိဗ္ဗာန် ၂-မျိုး	၆၂၆- ၃၀
နိဗ္ဗာန်ရွှေဘုံ	၆၂၅
နိဗ္ဗာန်သည် အဘာဝ(မရှိ) ပညတ်မဟုတ်	၆၂၆
နိမိတ်ကစားခြင်း	၆၅
နိမိတ်ပွားခြင်း	၆၄
နိမိတ်ဖြင့် ဦးခေါင်းဖြတ်ခြင်း	၂၀၄
နိမိတ်ရင့်သန်ရန် လေ့ကျင့်ခြင်း	၂၀၄
နိမိတ်သုံးပါး	၄၅၁၉၃
နိမ္မိတ မိန်းမပျိုကလေး	၉၁

နိမ္မိတဘုရားရှင်များ ပြာဋိဟာ ပြုတော်မူခြင်း	၄၉၂
နိမ္မိတရုပ်ပွား	၄၁၁
နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ	၄၆၇
နိရုတ္တိပရိသမ္ဘိဒါ	၅၉၂
နိရောဓသေစွာကို ရှုမှတ်ခြင်း	၅၃၆
နိရောဓသညာ	၂၂၀
နိရောဓသမာပတ်	၂၂၂၊ ၃၉၃
နိရောဓသမာပတ်အကြောင်း	၆၁၅
နိရောဓသမာပတ်၏ ပုဗ္ဗကိစ္စ လေးပါး	၆၁၇
နိရောဓသမာပတ်၏ အကျိုး အာနိသင်	၆၂၃
နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသူနှင့် သေသူ အထူး	၆၂၂
နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားပုံ	၆၂၀
နိရောဓသမာပတ်မှထ	၆၂၁
နိရောဓသမာပတ် ဆိုသည်မှာ	၆၁၅
နိရောဓသမာပတ် ဖြစ်ကြောင်း ၅ ပါး	၆၁၆
နိရောဓသမာပတ် ဝင်စား နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ	၆၁၅
နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားခြင်း အကျိုး	၃၉၁
နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားသူ	၂၄၀
နီလကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၃
နီဝရဏ	၄၇
နီဝရဏ ၆-ပါး	၆၄၆
နီဝရဏတင်းကွာခြင်း	၄၆
နီဝရဏငါးပါး	၁၈၆
နီဝရဏပိုင်း	၅၂၀

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အက္ခရာစဉ်	[န]	စာမျက်နှာ
နူနာ		၃၃၆
နူးညံ့ခြင်း		၂၆၅
နေဇာမြက်		၃၅၃
နေတ္တိအဋ္ဌကထာ		၃၁၄
နေမင်း၏အလင်းရောင်		၄၃၇
နေရာမှပင်လဲနေသူ		၃၂၉
နေရာရွေးချယ်ခြင်း		၃၃၊ ၇၉
နေဝသညာ နာသညာ		
ယတနဈာန်		၂၂၂
နေဝသညာနာသညာ		
ယတနမည်ပုံ		၃၈၆
နေဝန်းကဲ့သို့		၁၉၄
နံရံကိုမြေညက်ဖြင့် လိမ်းကျံ		၃၅၅
နားပင်းနေသူ ဒိဗ္ဗသောတ		
အဘိညာဉ်မရနိုင်		၄၂၇
နှားကျောင်းသား		
ရေတွက်နည်း		၁၈၄
နှားချေးစိုင့်		၃၅၈
နှားဘဝ၊ ခွေးဘဝ၊		
လင်းမြေဘဝ		၄၃၉
နှားရိုင်း		၁၇၀
နှားရိုင်းကိုတိုင်မှာချည်သကဲ့သို့		၁၆၉
နှားသားရေစို		၃၅၅
နှားသတ်သမား		၁၆၅
နှားသတ်သမား ဥပမာ		၃၄၈
နှားအကျင့်		၆၄၅
နှယ်တန်း		၅၈၂
နှလုံးကို ဆင်ခြင်ပုံ		၃၅၇
နှလုံး		၁၄၃
နှလုံးသားရုပ်ဝတ္ထု		၄၃၀
နှလုံးအိမ်အတွင်း၌တည်		၄၈၂

အက္ခရာစဉ်	[န]	စာမျက်နှာ
နှာခေါင်းပေါက်မှ ဝင်ထွက်		
သောလေ		၁၆၈
နှာခေါင်းဖု		၁၆၈
နှာခေါင်းရှည်သူ		၁၆၈
နှာသီးဖျား		၁၆၈၊ ၁၇၁
နှာသီးဖျားချည်တိုင်		၁၇၀
နှေးနှေးရေတွက်နည်း		၁၈၀
နယ်စပ်ဒေသကျောင်း		၃၆
နယ်ပယ်ခွဲခြားမှုပျက်ပြယ်ခြင်း		၅၅၄
နည်းခြေခက်နည်းဖြင့်ရှု		၈၀
နန်းတော်တံခါးဝ၌ လူအများ		
ဆန္ဒပြုမှုကြီး		၂၇၂
နန်းတွင်းသားတစ်ယောက်		၅၃
နာမ်ဥပစာဆိုက်သည်		၂၀၇
နာမ်တရားရှုမှတ်ခြင်း		၅၄၉
နာမ်နှင့်ရုပ်		၄၇၅
နှစ်မေ့ပြား တစ်သားတည်း		၅၁
နှစ်ပုံဆောင်		၂၉
နှပ်		၁၄၆၊ ၁၅၈
နှပ်ကိုဆင်ခြင်ပုံ		၃၆၆
နှမ်းစေ့ငယ်		၁၇၄
နှမ်းဆီအဆင်း		၄၃၀
နှုတ်ခမ်းဖျား		၁၇၁
နှုတ်ပြီးသေငယ်နံ့ပင်ရာ		၉
နို့ စားနှားမ		၁၇၀
နောက်ဆုတ်ထိုင်သူ		၂၀၃
နောက်ဆုတ်၊ ရွှေတိုး၊ ငုတ်တုတ်		
ထိုင် သုံးမျိုးခွဲခြင်း		၂၀၃
နောက်ဆုံးပန်းတိုင်ကား		
နိဗ္ဗာန်		၁၅၆၊ ၅၅
နောက်ဆုံးအသက် ရှုမှု		၂၁၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ပ]	
ပကတိသာဝက	၄၃၄
ပက္ခဟ=ဝိရိယပုံမှန်ဖြစ်နေခြင်း	၅၅၆
ပဉ္စဂီကမင်	၆၅၀
ပဉ္စမဈာန်အထိ ဈာန် (၅)ပါး	
လုံး ရစေနိုင်	၃၁၈
ပဉ္စမဈာန်သို့ တက်ခြင်း	၆၈
ပဉ္စမပါရာဇိကသိက္ခာပုဒ်	
ပညတ်တော်မူရန်	၃၂၅
ပဉ္စမဝါရ	၁၈၂
ပဉ္စာနန္ဒဋီယကံ	၄၆၇
ပဉ္စမနှင့် ဆက္ကကမ္မဋ္ဌာန်းများ	၁၂၅
ပစ္စယာဟာရ	၃၄၅
ပစ္စဝေက္ခဏသိ	၆၃
ပစ္စဝေက္ခဏာဝိထိ	
(ပြန်လည်ဆင်ခြင်မှု)	၅၈၄
ပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌ ယုံမှားခြင်း	
၆ ပါး	၃၁၄
ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ	၄၃၄
ပစ္စိမတဝိကသား	၁၃၆
ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါ	၅၉၂
ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၃
ပညာဗိဇ္ဇာ	၆၅၆
ပညာဝိမုတ္တပဂ္ဂိုလ်	၅၉၇
ပညာဝိမုတ္တရဟန္တာ	၅၉၆
ပညိဓန္ဒ	၆၅၅
ပညတ်အာရုံ	၁၉၄-၅
ပညတ်သိနှင့် ပရမတ်သိ	၅၄၇
ပမညာဏ်သီးမှည့်အဆင်း	၄၃၀
ပဋ္ဌာစာရိထေရီ ရှုမြင်သုံးသပ်ပုံ	၄၉၉
ပဋိကူလ ရှုရာစက်ဆုပ်ဖွယ်ဟု	
ရှုနည်း	၅၁၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ပ]	
ပဋိဗာနသယ	၆၄၇
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ကို နားလည်အောင်	
ကြိုးစား	၆၆၆
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်	၄၈၀၊ ၅၉၁
ပဋိပက္ခ	၄၈၂
ပဋိပဒါဉာဏာဒဿနဝိသုဒ္ဓိ	၅၆၁-၅၇၉
ပဋိဘာဂနိမိတ်	၄၅-၆၊ ၁၉၄
ပဋိဘာဂနိမိတ်ဝင်ပြီ	၂၀၅
ပဋိသင်္ခါဉာဏ်	၅၇၁
ပဋိသန္ဓိဘေး	၃၂၃၊ ၃၄၄
ပဋိသမ္ဘိဒါမင်	၂၂၃-၄
ပဋိသမ္ဘိဒါပတ္တယဟန္တာ	၅၉၁၊ ၅၉၆
ပဌမဈာန်	၆၂၊ ၂၄၇
ပဌမဈာန်ချမ်းသာကို အရင်းခံ	၁၆
ပဌမဈာန်ချမ်းသာ	၆၉၊ ၁၆၇
ပဌမအရူပဈာန်	၃၈၀
ပဌမအရူပဈာန်ကို ရခြင်း	၃၇၈
ပဌမဈာန်မျှကိုသာ	
ရစေနိုင်	၃၈၈
ပဌမအရူပဝိညာဉ်	၃၈၃
ပဏ္ဍိတ	၁၀၅
ပတိပုဇိကာ	၄၃၉
ပတ္တမြား	၁၉၄
ပတ္တမြားပြာသဒ်	၄၀၇
ပထမဝါရ	၁၈၁
ပထမအဆင့် အားထုတ်ပုံ	၁၇၂
ပထဝိကသိုဏ်းရှုပ်	၄၁
ပထဝိကသိုဏ်းဝန်းပြုလုပ်ပုံ	၄၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ပ]	
ပထဝီကောဋ္ဌာသ (၂၀)	၃၆၁
ပထဝီကောဋ္ဌာသ (ဧကောတိ အစ) ၂၀-ပါး	၃၅၀
ပထဝီဓာတ်	၃၄၇
ပထဝီဓာတ် (၂၀)ပါးကို ရှုဆင်ခြင်ပုံ	၁၄၈
ပဒုမ္မာကြာပွင့်ပေါ်၌ထိုင်	၂၇၆
ပဒုမ္မတ္တရမြတ်စွာဘုရားရှင်	၁၀၀
ပဒုမ္မာကြာပွင့်	၁၉၄
ပဒုမ္မာပန်းပွင့်	၃၂
ပဒေသာပင် ၆၄-ခု	၄၀၇
ပပ္ပါသပဉ္စက	၁၂၅
ပယောဂဆရာ	၄၈၁
ပရစိတ္တဝိဇာနနဒေဝီညာဉ်	၄၂၈
ပရက္ကမဓာဘု	၅၂၃
ပရမတ်ရုပ်နှင့် ပညတ်ရုပ်	၃၇၂
ပရာဏဒယာမ	၁၆၄
ပရိကမ္မဒိမိတ်	၄၄-၅၂ ၁၉၃
ပရိကံပြု	၄၅
ပရိကမ္မဘာဝနာ	၆၀၊ ၁၉၆
ပရိကမ္မသမ္မာဓိ	၆၁၊ ၁၉၇
ပဇိစ္စိန္တာကာသ	၃၇၄
ပရိညာ ၃-ပါး	၅၇၉
ပရိဒေဝ၏ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၂
ပရိယေသနငမ်းစာ	၆၃၃
ပရိသုဒ္ဓါပြု	၄၇၀
ပရိယုဋ္ဌာနကိလေသာ	၆၅၀
ပလိဗောဓ	၂၅
ပလိဗောဓငယ်	၃၇
ပသာဒရုပ်	၄၉၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ပ]	
ပဿဒ္ဓိ=ငြိမ်းအေးခြင်း	၅၅၄
ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်	၆၅၇
ပဿဒ္ဓိသမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်း ၇-ပါး	၅၂၉
ပဟာတဗ္ဗ	၆၃၉
ပဟာနပရိညာ	၅၈၀
ပဟာနသညာ	၂၂၀
ပဟာယက	၆၃၉
ပယာန်သုံးပါး	၆၃၉
ပါစကတေဇော	၃၆၇
ပါစိတ်	၄၇၀
ပါဂုဿတာ	၅၅၄
ပါထိကပုတ္တပရိဗိုဉ်	၅၈၈
ပါဒကဈာနဝိထိ	၃၉၉
ပါရမီကုသိုလ်ဖြင့် ကရုဏာ ပျားပုံ	၂၈၂
ပါရမီကုသိုလ်ဖြင့် မုဒိတာ ပျားပျားပုံ	၂၉၁
ပါရမီဓာတ်ခံ ဉာဏ်ပညာ အားလျော်စွာ	၆၆၉
ပါရိယာရိယကမ္မဋ္ဌာန်း	၄၀
ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ	၂၉၆၊ ၃၀၃
ပါးစပ်မပြင်ရ	၁၈၄
ပိတ်ချင်းသီးအစစ်မှ ကြွက်ချေး ဖြစ်ရ	၄၅၉
ပိဏ္ဍောလ တန်ခိုးပြခြင်း	၄၄၃
ပိဏ္ဍပါတိကမထေရ်	၆၀၈
ပိတုဗာတက	၄၆၆
ပီတုနိုး၏ ပျံဝဲနေခြင်း	၅၄
ပိပ္ပလိလိကီကု	၄၅၃
ပိယေဟိ ဝိပ္ပယောဂေါအဓိပ္ပါယ်	၅၃၂

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ပ]	
ပိယကိုကျွန်း	၄၂၉
ပိလိန္ဒဝစ္ဆ	၄၅၈
ပိလိန္ဒဝစ္ဆ၏ အထုံဝါသနာ	၄၅၉
ပိလိန္ဒဝစ္ဆရွာ	၄၆၀
ပိတိဋ္ဌအဝတ်ကို လွှမ်းခြုံလျက်	၇၁
ပိတကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၃
ပိတမလ္လ	၅၆၂
ပိတိ	၅၂
ပိတိသုခနှင့် ယှဉ်တွဲ	၁၉၀
ပိတိနှင့်သုခအထူး	၅၈
ပိတိနှစ်သက်ခြင်း	၅၂၃
ပိတိအကြောင်း	၅၅
ပိတိသောမနဿဇော	၃၀၀
ပိတိသမ္မောဇ္ဈင်	၆၅၇
ပိတိသမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်း	
၁၁-ပါး	၅၂၈
ပိတိသည် ၅-မျိုး	၅၅
ပိဋိယက္ခမင်းကြီး	၃၂၄
ပုက္ကုသာတိမင်း	၂၁၃
ပုခက်တိုင်ရင်း၌ ပက်လက်အိပ်	၁၉၂
ပုဂ္ဂိုလ်အလိုက် အမြင်	
ကွာခြားခြင်း	၄၃၆
ပုဂ္ဂိုလ်စုံ အားမကြီးဘဲ	၆၆၉
ပုဆိုးစွန့်တောင်ဆွဲထားရသူ	၃၂၉
ပုဆိုးလေးထည်	၃၈၅
ပုညဝတောဣဒ္ဓိ	၄၀၇
ပုဏ္ဏ(ကျွန်)	၄၀၁
ပုဏ္ဏဝလ္လကကျောင်း	၅၇
ပုတ္တမံသုပမသုတ္တန်	၃၂၆
ပုတီးစေ့	၁၉၄
ပုတီးစေ့ တစ်လုံးတစ်လုံးချ	၁၈၃
ပုတီးစိပ်ခြင်း	၁၈၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဝ]	
ပုထုဇဉ်အတွက် အန္တရာယ်	၄၄၁
ပု၊ ခို၊ အာ	၅၉၁
ပုဗ္ဗကိစ္စ (ရှေးဦးပြုဖွယ်)	
လေးပါး	၆၁၇
ပုဗ္ဗကိစ္စ ၄-ပါး	၃၈
ပုဗ္ဗဘာဂမင်္ဂ	၆၅၀
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏ်	၄၃၃၊ ၅၈၉
ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိအဘိညာဉ်	
ဖြင့် အောင်မေ့သံမြင်ခြင်း	၄၃၇
ပုလဲလုံး	၁၉၄
ပုလဲလုံးမီးပန်း	၂၀၄
ပုဋ္ဌ၊ ဝကအသုဘ	၂၁၊ ၈၆
ပုရဏကံဿပ	၄၃၂၊ ၄၄၄၊ ၄၄၇
ပုဂံကိုင်လျော်ခတ်သူ	၄၇၉
ပေါရိသာဒမင်းကြီး	၃၂၄
ပါးစပ်က အသက်ရှူရှိုက်	၇၁၆၊ ၈
ပွေးဝဲယားနာ	၃၃၆
ဖွားနည်းနှစ်မျိုး	၃၄၇
ပက်လက်လန် လဲကာ	
ဆန့်ငင် ဆန့်ငင်ဖြစ်	၁၉၀
ပင်လယ်ရေပြင်	၅၆၉
ပင်ကူချည်မျှင်	၁၉၄
ပစ်သူဘက်သို့မြားဦးလှည့်ခြင်း	၂၇၁
ပန်းဆိုင်	၁၉၄
ပတ်ဝန်းကျင်အားဖြင့်	
မှတ်သားပုံ	၈၁
ပန်းပုသမား	၃၈၅
ပန်းပင်မျှားရွှီသောကျောင်း	၃၄
ပေါင်းရုံး၍ မေတ္တာပွားပုံ	
တစ်မျိုး	၂၆၇
ပိုးစာလောင်မီး	၃၂၅
ပိုးစုန်းကြူး၏ အလင်းရောင်	၄၃၆

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဝ]	
ပန်းရံသမား	၁၃
ပိန်းကြာဖက်တွင် ရေမတင်	
သကဲ့သို့	၅၇၅
ပိုက်ကုန်မိသားသောငါး	၁၇၀
ပျိုမျစ်နုနယ်စဉ်မှ	၆၇၀
ပျဉ်းကတီးအနှစ်	၅၄၈
ပြာသိုလနံနက်စောစော	၁၅
ပျားရည်တစ်စက်	၁၃
ပြည်	၁၅၅
ပြည် (သွေးပုပ်)	၁၄၅
ပြည်ကိုဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၂
[ဝ]	
ဖရဏာပီတိ	၅၅-၆၊ ၅၅၄
ဖလသမာပတ်	၃၉၃
ဖဿခြောက်ပါး	၅၃၆
ဖဿာဟာရ	၃၂၃၊ ၃၃၉
ဖုသနာနည်း	၁၈၀၊ ၁၉၃
ဖုဿဒေဝ	၁၀၂
ဖားကို သနားပိုကာ မြွေကို	
ရွက်သတ်	၂၀၂
ဖားဖို	၅၀၆
ဖားဖိုကြီးကဲ့သို့	၁၆၅
ဖြစ်စဉ်မဟုတ် ဒေသနာအစဉ်	၅၅၉
ဖြောင့်မတ်ခြင်း	၂၀၄
ဖန်ဆင်းသည့်ဆင်ကြီး	၆၈၀
ဖန်ဖြူလှူရုပ်	၂၁၄
ဖောင်းဥ	၅၄၈
ဖိုထိုးသူ	၁၇၆
ဖိုးကွယ်သည်ကို ထင်ရှား	
အောင် ဝေးကွာသည်ကို	
နီးလာအောင်ဖန်ဆင်းခြင်း	၄၁၂

အက္ခရာစဉ်	စာ မျက်နှာ
[ဝ]	
ဖုန်းတောင်းယာဇကော	၃၃၂
ဖိုလိဝင်စားခြင်း	၅၈၅
ဖိုလိစိတ်များ	၅၈၃
ဖိုလိလေးပါး	၁၆၇
[ဝ]	
ဗလသမ္ပဒါ	၆၁၆
ဗာကုလ	၄၀၃
ဗာရာဏသီမင်း	၂၇၃
ဗာရာဏသီသေဋ္ဌေး	၉
ဗာဟိယဒါရူစိရိယမထေရ်	၂၁၈
ဗိမ္ဗိသာရမင်း	၁၇၂၊ ၁၃၅၊ ၅၆
ဗုဒ္ဓ၏ရူပကာယတော်ကို	
ကြည့်ညိုခြင်း	၉၇
ဗုဒ္ဓရက္ခိတ	၁၃၃၊ ၄၀၂
ဗုဒ္ဓ၏ရုပ်ပွားတော်ကို	
ကြည့်ညိုခြင်း	၉၉
ဗုဒ္ဓါနုဿတိ	၂၂၊ ၃၉
ဗုဒ္ဓါနုဿတိပွားများပုံ	၉၄
ဗုဒ္ဓိစရိုက်	၁၂၀
ဗူးသီးခရမ်းသီး	၅၅၇
ဗောဇ္ဈင် ခုနစ်ပါး	၁၆၇၊ ၆၅၇
ဗောဇ္ဈင်ပေက္ခာ	၂၉၆၊ ၂၉၈
ဗောဇ္ဈင်အားဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း	၅၂၆
ဗောဓိပက္ခိယတရား	
၃၇-ပါး	၁၆၇၊ ၆၅၂
ဗောဓိမာတုတိဿမထေရ်	၄၂၉
ဗောဓိဋ ဇေယျာရသုတ်	၁၆၄
ဗဒ္ဓသည်းခြေ	၃၆၁
ဗန်းစကော	၅၇၆
ဗိုက်ပြည့်လျက် ဆက်စားနေလျှင်	
အန်ချင်	၁၄

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[င]

ဗိုလ်ခြေတော်ထောင်တင်ရသော	
စိတ်ညှို့လေး	၂၇၁
ဗျာသနတရား ငါးပါး	၂၇၈
ဗျာပါဒစိုက်ထုတ်နေမှု	၁၄
ဗျာဒိတ်	၄၄၃
ဗျာပါဒကာယဂန္ထ	၆၄၄
ဗျာပါဒနိဝရဏ	၄၇-၈၊ ၁၇၃၊ ၆၄၆
ဗျာပါဒဝိတက်	၁၇၃
ဗြဟ္မဝိဟာရ	၂၃၃
ဗြဟ္မစိုရ်ပေက္ခာ၏ အနီးနီးသူ	
သည် အညာဏုပေက္ခာ	၃၀၅
ဗြဟ္မစိုရ်လေးပါး တစ်ပြိုင်နက်	
ပွားပုံ	၃၁၅
ဗြဟ္မစိုရ်တရား ပွားများခြင်း	၂၃၃
ဗြဟ္မစိုရ်တရားလေးပါး အဓိပ္ပါယ်	၂၃၃
ဗြဟ္မစိုရ်လေးပါး အဆင့်ဆင့်	
ပွားပုံ	၃၀၄
ဗြာဟ္မဏတိဿ ခိုးသူဘေးကြီး	၃၂၄
ဗြဟ္မဒတ်မင်း	၂၃၇
ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ	၂၉၆-၇

[ခ]

ဘခင်၊ ဆရာကြီး	၆၆၄
ဘယဉာဏ်	၅၆၆
ဘဝအထူးကို ရရှိခြင်းအကျိုး	၃၉၀
ဘဝအားဖြင့် နောက်ဆုံး	
အသက်ရှုမှု	၂၁၀
ဘဝချင်း ဆက်စပ်မှု	၃၄၄
ဘဝတဏှာ	၅၃၄၊ ၅၉၁
ဘဝနိဂန္ထိကလောဘဇော	၅၉၁
ဘဝယောဂ	၆၄၃

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ခ]

ဘဝရာဂါနုဿယ	၆၄၇
ဘဝေါဗ	၆၄၂
ဘဝါဘဝ	၅၉၁၊ ၆၄၁
ဘာမျှမရှိခြင်း အဘာဝပညတ်	၆၂၇
ဘာဝနာသုံးပါး	၁၉၆
ဘာဝနာရတီ	၅၅၉
ဘာဝနာသုံးမျိုး	၆၀
ဘာသာခြား စကားသံကို	
ဒိဗ္ဗသောတအဘိညာဉ်ဖြင့်	
သိနိုင်ပါသလား	၄၂၈
ဘိက္ခုနီဒူသက	၄၆၇
ဘုရားအလောင်းတော် ကျင့်စဉ်	
များကို ဆင်ခြင်ပါ	၂၅၂
ဘုရားဖူးသွားခြင်း	၉၆
ဘုရားတပည့်များ တန်ခိုးပြရန်	
ခွင့်တောင်းကြခြင်း	၄၄၇
ဘုရားရှင်၏အသံတော်ကို	
ကြည့်ညို့ခြင်း	၉၈
ဘုရားသံ ကြားရုံမျှဖြင့်	
ကြည့်ညို့စိတ်ဖြစ်ခြင်း	၉၆
ဘုတ္တဝမိတက	၃၂၉
ဘူရိဒတ်ဇာတ်	၂၄၇
ဘေး ၄-မျိုး	၃၂၃
ဘဲဥပုံ မီးဝိုင်း	၅၄၆
ဘောဂသုခ = သုံးဆောင်ခံစားမှု	
ချမ်းသာ	၅၂၆
ဘောဂသမ္ပတ္တိကို စွန့်လွှတ်	၂၂၄
ဘဂ္ဂပ၏ အိုးလုပ်တဲ	၂၁၆
ဘင်ခဏ	၅၆၂
ဘင်ညဏ်	၅၆၂

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ဘ]

ဘင်္ဂညာဏ်၏အကျိုးအာနိသင်	
ဂပါး	၅၆၅
ဘင်္ဂညာဏ်၏ အင်္ဂါသုံးတန်	၅၆၄
ဘင်္ဂညာဏ်ကို အပျက်ဟု ထပ်ဆင့်	
ရှုမြင်ပုံ	၅၆၃
ဘင်္ဂညာဏ် နှစ်ဆင့်	၅၆၃
ဘင်္ဂါနုပဿနာညာဏ်	၅၆၃
ဘဒ္ဒိယ	၄၂၁
ဘယ်သံ	၁၄
ဘုံအားဖြင့် နောက်ဆုံး အသက်	
ဗုဒ္ဓ	၂၁၀
ဘုန်းကံ ကြီးမားသူ ၅-ဦး	၄၀၈

[ဗ]

မချစ်မမုန်း သာမန်အလတ်စား	
ပုဂ္ဂိုလ်	၂၄၉
မတကဘတ္တဇာတ်	၄၃၉
မဖြစ်ပူး၍ ထူးဆန်းနေခြင်း	၅၅၉
မတွေ့မဝေ ကြည်ကြည်လင်လင်	
ကွယ်လွန်ရခြင်း	၂၆၀
မနာလို မရှုစိမ့် ဖြစ်နေမှုကို	
ထွေးအန်ထုတ်နေခြင်း	၂၈၈
မနောမယိဒ္ဓိ	၄၀၂
မနောကံ မေတ္တာ	၂၃၉
မနောသဉ္ဇေတနာဟာရ	၃၂၃၊ ၃၄၁
မနောသမ္ပဿ	၃၃၉
မရုဏ်၏အဓိပ္ပါယ်	၅၃၁
မရုဏ်ထာတိ	၃၉
မရုဏာနုဿတိ	၂၂
မရုဏာနုဿတိအကျိုး	၁၁၅

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ဗ]

မရုဏာနုဿတိပွားများသော	
လယ်သမားမိသားစု	၁၁၅
မရုဏာနုဿတိ ဂ္ဗုပွားပုံ	၁၀၃
မလွယ်ကူသော အရာများ	၃၉၈
မလျှောက်ပတ်သောကျောင်း	၃၆
မသိဘဲလျက် ကျင့်နေကြရ	၁၆
မဟာကပ္ပိနုမင်းကြီး	၁၄၃
မဟာကပ္ပိနုသုတ်	၂၂၂
မဟာကဿပ	၄၆၆
မဟာကရယဉ္ဇိကျောင်းတိုက်၌	
မဟာတိဿ	၂၁၁
မဟာကရုဏာတော်	၃၁၇-၈
မဟာကရုဏာသမာပတ္တိ	
ညာဏ်တော်	၃၁၈၊ ၅၈၈
မဟာကရုဏာ သက်တော်မူပုံ	၃၂၁
မဟာကြိယာဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်	
လေးခု	၅၈၆
မဟာဂန္ဓာရိဝိဇ္ဇာ	၄၅၈
မဟဂ္ဂုတ်စိတ်	၄၃၂
မဟာစေတီဗုဒ္ဓပူဇော်ယဉ္ဇတော်	၅၇
မဟာစောရ	၆၁၄
မဟာစည်ဆရာတော်	၂၆၁
မဟာစည်နည်း	၆၆၂
မဟာဋီကာ၌	၄၁၄
မဟာတပဒကျင့်	၁၆၆
မဟာတပ်ရပ်	၃၁၉
မဟာတိဿမထေရ်	၅၇၊ ၆၀၈
မဟာထိုက်သော ဗြဟ္မစိုရ်	၃၁၇
မဟာနာဂမထေရ်	၄၁၇
မဟာဘူတ	၇၄
မဟာဘူတကသိုဏ်း	၇၄၊ ၃၇၃

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဗ]	
မဟာမောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ	၄၂၄
မဟာမောဂ္ဂဇ္ဇာန်	၄၄၄
မဟာမောဂ္ဂဇ္ဇာန်နှင့် နန္ဒောပနန္ဒ	
နဂါးမင်း	၄၂၀
မဟာဆုဘုလောဝါဒသုတ်	၂၂၂
မဟာဓောဟဏဂုတ္တထေရ်	၄၀၂
မဟာလောကား ပန်းပွင့်	၃၂
မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်	၂၀၆
မဟာဝိဟာရ	
ကျောင်းတိုက်	၂၅၆၊ ၆၀၇
မဟာဝီရ(ဂျိန်းဘုရား)မက္ခလ်	
ဂေါသလ	၅၇၇
မဟာသဘဝကကြီးများ	၂၈
မဟာသာဝက	၄၃၄
မဟာသုတသောမဇာတ်တော်	၃၂၄
မဟာသစ္စကသုတ္တန်	၁၆၄
မဂ္ဂန္တုဿ	၄၆၇
မဂ္ဂဝိထိဖြစ်ပုံ	၅၇၁
မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး	၅၃၇
မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို ရည်ရွယ်	၁၈၆
မဂ္ဂါဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ	၄၈၆
မဂ္ဂင်သုံးပါး စောင့်ထိန်းရန်	၁၈၇
မဂ္ဂင် ဂ-ပါး	၆၅၇
မဂ္ဂင်ဖြင့် စောင့်ရှောက်ခြင်း	၂၀၃
မဂ္ဂသစ္စာကို ရှုမှတ်ခြင်း	၅၃၇
မဂ္ဂဉာဏ်က ကိလေသာပယ်ပုံ	၆၀၁
မဂ္ဂစလးပါး	၁၆၇
မဏ္ဍုကမည်သော အဆိပ်ဆူး	၆၀၂
မတ္တလုင်္ဂပဉ္စက	၁၂၆
မတ္တလုင်္ဂ (ဦးနှောက်)အဆုံး	
အဖြတ်	၁၃၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဗ]	
မင်းစည်းစိမ်၏ အပြစ်များ	၁၂
မင်းစည်းစိမ်နှင့် နှိုင်းစာ	၁၂
မင်းပြစ် မင်းဒဏ်	၇
မည်သူနှင့်မျှ မဆက်ဆံပုံ	၃၂၀
မယံတော်နတ်သား	၄၅၂
မာဂ္ဂဏ္ဍီ	၂၀၇
မာတုဿတက	၄၆၆
မာနအရှိန်မကြီးခြင်း	၂၆၅
မာနာနုဿ	၆၄၇
မာလာဘာရိနတ်သား	၄၃၉
မိခင်ပျောက်သော နှားငယ်	၁၆၉
မိခင်လိုသာ စိတ်ထားပါ	၂၃၉
မိဂဒါဝုန်တော	၁၂
မိဂလက္ခိက	၈၉
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကြီး ၃-မျိုး	၄၇၂
မိစ္ဆာဝိတက်	၂၁၀
မိမိ၏အသက်တမ်းကိုသိနိုင်ခြင်း	၂၁၁
မိမိကိုယ်ကို ပြန်လည်စွပ်စွဲခြင်း	
(အတ္တာနုဝါဒ)	၇
မိမိနှင့် မဆိုင်သလိုသတောထားပြီး	
စောင့်ကြည့်	၂၀၆
မိမိဘဝကို ပြင်းထန်စွာ စွဲလမ်း	
တပ်မက်မှု	၆၃၇
မိလိန္ဒမင်းကြီး	၆၂၆
မိန်းမလှတို့၏ ပျော်ဖြေယုယမှု	၁၀
မိတ်ဆွေကောင်းမရှိသော	
ကျောင်း	၇၆
မီးကျိုးတွင်း ဥပမာ	၃၄၂
မီးကျိုးတွင်းပေါ် လှည့်ပတ်ကင်	၁၆၆
မီးကျိုးတွင်း သုံးတွင်း	၅၆၇
မီးခိုး	၁၈၈

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[မ]	
မီးခိုးကြွက်လျှောက်	၁၈၇
မီးခိုးတန်း	၁၈၈၊ ၁၉၄
မီးခိုးတန်းငယ်တစ်ခု	၂၀၂
မီးရှူးတန်းဆောင်	၄၄၆
မီးဆိုင်းဘုတ်	၅၄၈
မီးပုံလေးပုံအလယ်၌	၁၅
မီးမလောင် အဆိပ်မသင့်	
လက်နက်မထိရောက်နိုင်ခြင်း	၂၅၈
မီးရောင်	၁၈၈
မီးလောင်ရုတ်တို	၅၈၃
မီးကျိုးခဲနှင့် မစင်ကိုကိုင်ယူမိသူ	၂၅၁
မုဒိတာ	၂၃၊ ၂၃၄၊ ၅၅၄
မုဒိတာ၏ အဓိပ္ပာယ်	၂၈၇
မုဒိတာ၏ အနီးရန်သူနှင့်	
အဝေးရန်သူ	၂၈၉
မုဒိတာခေါင်းပါး၍	
ဣဿာထူပြောသူ	၂၈၉
မုဒိတာစိတ်ထားနည်း	၂၈၈
မုဒိတာ ၁၂၃-ပါး ပွားများနည်း	၂၉၀
မုတ္တိထုကမ္ပတာဉာဏ်	၅၇၀
မုတ္တဆက္က	၁၂၆
မုသာဝါဒကံကြီး	၆၁၃
မုန့်ဆင့်စိုင်း	၅၇၆
မုန့်ညက်ဆင့်ခြင်းဥပမာ	၅၇၆
မုန်းသူ	၂၄၄
မူလအာရုံဖြစ်	၁၈၈
မူလပဋိသန္ဓေက နားပင်းလာသူ	၄၂၈
မူလမင်းကုန်း ဇေတဝန်နည်း	၆၆၁
မေဓဆက္က	၁၂၆
မေတ္တာကသေဋ္ဌေး	၄၀၇
မေတ္တာ	၂၃၊ ၃၉၊ ၂၃၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[မ]	
မေတ္တာအကျိုး ၁၁-မျိုး	၂၅၅
မေတ္တာအကျိုး ၁၁-မျိုး	
အကျဉ်းချုပ်လင်္ကာ	၂၆၁
မေတ္တာအခြေခံကျင့်ဝတ်၅-ပါး	၂၆၄
မေတ္တာအတု	၂၄၃
မေတ္တာ၏ အနီးကပ်ရန်သူနှင့်	
အဝေးရန်သူ	၂၄၃
မေတ္တာကာယကံ	၂၃၉
မေတ္တာကို အခြေခံ၍	
ပစ္စေကဗုဒ္ဓါဖြစ်ခြင်း	၂၃၃
မေတ္တာစ၍ မပွားသင့်သည့်	
ပုဂ္ဂိုလ် ၄-ဦး	၂၄၄
မေတ္တာစွမ်းအင် အာနိသင်	၂၅၅
မေတ္တာဈာန်ကို အခြေခံ၍ရဟန္တာ	
ဖြစ်သော အရှင်သူဘူတိ	၂၇၁
မေတ္တာတန်ခိုးများ	၂၇၀
မေတ္တာပွားနည်း ၁၁-နည်း	၂၆၇
မေတ္တာပွားပုံ ၂-မျိုး	၂၃၀
မေတ္တာပို့ပုံ ၄-မျိုး	၂၄၂
မေတ္တာပို့ရမည့် သတ္တဝါ	
အမျိုးအစား	၂၄၀
မေတ္တာမနောကံ	၂၃၉
မေတ္တာရှင်မလေး ဥတ္တရာ	၂၅၈
မေတ္တာဘာဝနာ	၂၃၈
မေတ္တာလုံးဝ မပွားသင့်သူများ	၂၄၅
မေတ္တာဝစိကံ	၂၃၉
မေတ္တာသုတ်ပါဠိတော်	၂၃၄
မောဂ္ဂလ္လာန်	၄၀၄
မော မနားနဲ့	၂၅၅

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[မ]

မောဟစရိုက်	၂၉၂၃၀
မောဟတရား	၃၁၄
မိုးကုတ်နည်း	၆၆၁
မျက်ခုံ ကို မှေးထားရန်	၁၈၇
မျက်စိပြာဝေမှုများ	၁၄
မျက်တောင်မခတ်ရ	၁၈၄
မျက်နှာနှင့် အဆင်းကြည့်လင်၍ ကျက်သရေရှိခြင်း	၂၆၀
မျက်မှောက်ဘဝ၌ ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းအကျိုး	၃၈၉
မျက်ရည်	၁၄၆၊ ၁၅၇
မျက်ရည်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၄
မိုးကြိုးစက်	၅၈၃
မိုးညှင်းနည်း	၆၆၇
မိုးတိမ်ဝ၌ ဥဗျိုင်းပျံသန်းနေ	၆၁
မြေတူးသူများ	၁၃
မြေတုန်လှုပ်ပုံ	၄၂၄
မြေလျှိုးနိုင်အောင်ဖန်ဆင်းခြင်း	၄၁၅
မြားပြောင့်	၅၆၈
မြက်ကရွတ်ခွေမှ ရွှေပန်းကုံး အဖြစ်သို့	၄၆၀
မြင်းခွါဖျားကိုမျှ ရေမစို	၁၃၀
မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးကို ပြိုချမည့် ယောက်ျား	၄၃
မြင်းမိုရ်တောင်ကို ခုနစ်ပတ်ရစ်ပတ်	၄၂၁
မြတ်သောနိဗ္ဗာန်	၆၂၅
မြစ်ခြောက်နှာ	၃၃၆
မြောက်ကျွန်းသူ တုလကာရီ	၄၀၇
မြို့ရွာနှင့်နီးသောကျောင်း	၃၅

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[မ]

မြန်မြန်ရေတွက်နည်း	၁၈၃၊ ၁၈၆
မြောက်ပင်၍ အစားချောင်လို	၁၉၁
မျှော်လင့်စောင့်စားလျက်	၆၇၀
မှန်တင်ခုံ	၄၈၁
မှန်ပြင်ကို စိန်သွားဖြင့် ခြစ်လိုက် သကဲ့သို့	၆၁
မှန်ဘီလူး	၅၄၈
မှန်ရုပ်ကြီး	၂၀၇
မှန်ရုပ်၊ ဖန်ရုပ်ကဲ့သို့ ထင်လာပုံ	၂၀၇
မူးညှင်း	၁၄၁
မူးညှင်းအလှ	၁၃၀
မူးဖူးခါစ	၁၆၃
မူးမြူပြုစုရန်လွယ်ခြင်း	၂၆၅
မူးသည်မှ	၆၇၀
မူးနိုးတည့် နေရိန်ရိန်အောက်	၁၅
မြေကြောက်သူ	၃၆၄
မြေဆိုးကိုစွန့်လွှတ်သောဥပမာ	၅၇၂
မြေမှန်းမသိ	၁၃

[ယ]

ယထာကမ္မူပက	
အဘိညာဉ်	၄၀၀၊ ၄၄၂
ယထာဘူတညဏ်	၄၈၆
ယမက ပါဠိဟာရိယ	၄၄၈
ယမက ပါဠိဟာရိယညဏ်	၅၈၈
ယမင်းရုပ်	၅၅၂
ယမိစ္ဆံ န လဘးတိ အဓိပ္ပါယ်	၅၃၃
ယမိုက်ပြာဠိဟာပြုပြီ	၄၄၈
ယမိုက်ပြာဠိဟာ ပြုပုံကြီး	
ဝါဆိုလပြည့်နေ့တွင် ကျင်းပမည့်	၄၄၆

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဃ]	
ယသ သတို့သား	၉
ယသ သေဋ္ဌေးသား	၁၀၊ ၄၁၃
ယုဂဒ္ဒဘာဝနာနည်း	၄၆၄
ယောဂ ၄-ပါး	၆၄၃
ယောဂီကိုယ်တိုင် ရှုမှတ်နေခြင်း	
နှင့် ဆန့်ကျင်	၆၆၉
ယောဂီများ အထူးမှတ်သားရန်	၅၆၄
ယောဂီတိုင်းနှင့်လျော်သော	
ကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၆၆
ယောဂီများသတိထားရန်	၅၅၃
ယောနိသောမနသိကာရ	၂၈၉၊ ၅၆၄
ယား မကုတ်နဲ့	၂၂၅
ယင်မမဲရိုင်း	၃၃၂
ယမ်းတုံးကို အပေါ်မှ	
မီးတိုက်လိုက်	၂၀၅
ယိမ်းထိုးခြင်း	၁၉၁
ယိမ်းထိုးနေတတ်သည်	၁၉၀
ယောက်ချိုကြီး	၂၅၉
ယောက်သွား၌ နှိုဓမ်းပုပ်	၃၆၆
ယိုထွက်စွန့်ပစ်ချိန်၌ခက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၆

[၄]

ရဋ္ဌပါလ၊ အရှင်	၄၂၀
ရတနာစကြိုဖန်ဆင်းထော်	
မှုခြင်း	၄၄၈
ရထားလှည်းဘီး	၁၉၄
ရသထဏှာ	၃၃၈
ရသထဏှာနှင့် ကာမထဏှာ	
ဘေး	၃၂၄
ရသထဏှာမှ တွန့်ဆုတ်	၃၃၁

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[၅]	
ရဟန္တာ ၅-မျိုး	၅၉၆
ရဟန္တာအစစ်ကို ပြားယောင်း၍	
မရ	၆၀၉
ရဟန္တာစစ်တမ်း	၆၀၃
ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်	၂၈
ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ဦးခေါင်းခွံ	၁၂၈
ရဟန္တာဖြစ်ပြီဟု အထင်ကြီးမှု	၆၀၈
ရဟန္တာမဟတ်သူကို ရဟန္တာဟု	
ကြည်ညိုခြင်း	၆၁၂
ရဟန္တာဟု ခေါ်ဝေါ်မှု	၆၁၃
ရဟန္တာဟုထင်ရူး	၆၆၅
ရဟန်းတု ရဟန်းယောင်ကြီး	၈၉
ရဟန်းတော်ငါးရာကို စစ်မြေ	
ပြင်သို့ ပင့်ဆောင်	၁၀၈
ရဟန်း ၈-ပါး မရဏာနုဿတိ	
ပွားများပုံ	၁၂၀
ရဟန်းသူခိုးကြီး	၆၁၄
ရာဂကြီးသူ	၃၀
ရာဂစရိုက်	၂၉
ရာဇဂြိုဟ်ပြည်တွင်	၁၅
ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ရှင်	၁၇
ရာဟုအသုရိန်အဖမ်းခံရ	
သော လှ	၅၇၀
ရာဟုလာ	၄၂၁
ရက္ခဦးနတ် မဏိလိယ	၂၅၇
ရူပ အရူပဗြဟ္မာ	၂၀၀
ရူပသန္တတိ	၅၀၂
ရေကူးသည့်အခါ လက်ပန်းကျ	
ပုံမျိုး	၁၉၀
ရေကန် (ရေတွင်း) ရှိသော	
ကျောင်း	၃၄

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[၅]

[၅]

ရေချိုး ကသယ်မှုန့်	၆၉
ရေစစ်ဆိုး	၃၆၆
ရေစိုပုဆိုးတစ်ကွင်း	၅၆
ရေဆိပ် ကုန်းဆိပ် နီးသော ကျောင်း	၃၆
ရေတစ်ဝက် မြေတစ်ဝက်လှုပ်၍ တန်ခိုးပြခြင်း	၄၂၃
ရေထဲ၌ငုပ်နေသူ	၁၇
ရေစံသောသူ	၁၉၉
ရေပလုံစံ	၅၄၄
ရေပေါ်၌ သွားနိုင်ခြင်း	၄၁၆
ရေပြင်ပေါ်၌ တုတ်ပြင့်ရေးခြစ်	၅၅၀
ရေပွက်ကလေးများ	၅၆၅
ရေပွက်ပမာ တစ်သက်လျာ	၂၁၃
ရေမီးအစုံ	၄၄၈
ရေမန်းသောက်	၄၈၁
ရေမွှေးပေါင်ဒါ	၅၈၄
ရေလုပ်သားများသည်	၁၃
ဒဏ်သမဿီသီရဟန္တာ	၂၁၈
ရက်တက်ပုပ်ရည်	၃၃၄
ရင်ခေါင်းတွင်းရှိ ကြွက်သား	၁၉၀
ရင်ချိုင့်	၁၇၇
ရင်ပြည့်	၃၃၆
ရင်ပြည့်အောင် စား	၃၂၈
ရင်ရိုးချိုင့်	၃၅၇
ရင်သွေးငယ်၏ အသားစားရပုံ ဥပမာ	၃၂၆
ရန်သူ	၂၄၄
ရန်သူအကြိုက်လုပ်ရာရောက်	၂၅၀
ရန်သူအားမေတ္တာပွားရာတွင်	၃၁၆
ရန်သူကိုမေတ္တာပွားနည်း	၂၄၈

ရန်သူကြောက်သူ	၃၇၄
ရန်သူတို့ဝိုင်းပိတ်ထားသော ယောက်ျား	၅၇၀
ရန်သူနှင့်နီးလှ၏	၃၈၀
ရန်သူပုဂ္ဂိုလ်	၂၄၉
ရောင်ရဲလွယ်ခြင်း	၂၆၅
ရုပ်ဥပစာဆိုက်သည်	၂၀၇
ရုပ်ကလာပ်မှုန့်များ	၁၇၇
ရုပ်ကို စက်ဆုပ်ခြင်း ရုပ်နှင့်နာမ် ခွဲခြားသိရန်ဥပမာ	၄၇၇
ရုပ်မြင်သိကြားစက်	၅၄၆
ရုပ်ရှင်ကား	၁၄
ရုပ်ရှင်ဖလင်ကော်ပြား	၅၁၃၊ ၅၄၅
ရိုးတွင်းခြင်ဆီ	၁၅၁
ရိုးတွင်းခြင်ဆီကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၆
ရိုးတွင်းခြင်ဆီ	၁၄၂
ရွာပျက်ကုန်း	၃၅၄
ရွာပေါင်းရှစ်သောင်း	၄၅၆
ရှည်သောသဲ	၁၇၅
ရှည်သောရေ	၁၇၅
ရှစ်ကြိမ်ကို တစ်ဝါရ	၁၆၆
ရှင်ပဉ္စသီလသမာဒါနိယ	၁၀၅
ရှင်သုခ	၁၀၅
ရှင်သောဝါက	၁၀၅
ရွှေပုံရွှေနည်း	၂၂၅၊ ၂၃၀
ရွှေနည်း ၅-ပါး	၈၀
ရွှေဖြစ်ဟောင်း အောက်မေ့ပုံ	၄၃၊
ရွှေဖြစ်ဟောင်းကို အောက်မေ့ နိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၆-ဦး	၃၄
ရှားသားတံကျင်	၅၆၇
ရွှေတိုးထိုင်သူ	၂၀၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[ရါဏ]		[ဇ]
ရွှေတံကျင်	၅၆၇	လောကုတ္တရာကုသိုလ်ကံ	၅၈၆
ရွှေပေလွှာလက်ဆောင်ပဏ္ဏာ	၂၁၅	လောကုတ္တရာမဂ်	၆၅၈
ရွှေပန်းကုံး	၄၆၁	လောမဟံသစရိယ	၃၁၁
ရွှေမြို့တော်ခရီးလမ်းမ	၅၁	လောဟကုမ္ပိဇရံ	၄၉၉
ရွှေဟင်္သာမင်း	၄၃၉	လောဟိတက အသုဘ	၂၁၈၅
လနေတိကို ကိုင်တွယ်သုံးသပ်		လောဟိတ ကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၃
နိုင်ခြင်း	၄၁၉	လောဟိတပျိုဒက	၄၆၆
လပြည့်ဝန်း	၁၉၄၊ ၂၀၇	လက်ကောက်	၅၇၇
လရောင်	၄၃၇	လက္ခဏာယာဉ်သုံးပါးတင်၍	
လဟုတာ	၅၅၄	ပွားများပုံ	၁၄၇
လဘာပလိဗောဓ	၂၅	လက်ယာရံဇေ ရီအဂ္ဂသာဝိကာ	၉၁
လူသို့အပေါ် တွယ်တာမှု		လက်ချောင်းပြတ်ပါသော	
ကင်းရခြင်း	၂၆၆	ဆွမ်းကို ဘုဉ်းပေးနိုင်	၄၀၆
လှဝင်စား	၄၃၉	လက်ဆွဲထူပေးရသူ	၃၂၉
လူသတ်သချိုင်း	၅၆၇	လက်ဆွဲထူရလောက်	၃၂၈
လူအများချစ်ခင်ကြခြင်း	၂၅၆	လက်ပံသား	၅၄၉
လေချပ်တက်	၃၃၅	လက်မူပညာပြပွဲ	၃၈၅
လေဖြင့်ပြည့်သောသားရေအိတ်	၂၀၇	လက်ဖက်တုင်းငယ်	၃၆၅
လေဟုန်ကိုစီး၍လိုက်သော		လက်လှုပ် ခြေလှုပ်	၁၉၁
ငှက်ကြီး	၂၀၂	လက်လှုပ်ယမ်းခါ	၁၉၀
လေးသချေနှင့်ကမ္ဘာတစ်သိန်း	၃၂၆	လက်လှမ်းမှီရာ	၆၆၈
လေးသမား	၅၉	လက်သည်း ခြေသည်း	၁၄၉
လေအဟုန်	၁၆၄	လက်သည်းခြေသည်းတို့ကို	
လေးထပ်တိုက်တစ်လုံး	၃၈၅	ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၄
လဲဝါဂွမ်းအစု	၁၉၄	လင်းယဉ်တိုင်ဖျား	၅၇၅
လောကဝိဝရဏ တန်ခိုးပြ	၄၅၁	လဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်	၂၉
လောကီအဘိညာဉ်	၄၀၀	လည်ပင်းစလုတ်ထိစားထားသူ	၃၂၉
လောကီစည်းစိမ် (ကားမဂုဏ်		လည်ရေးသုံးရင်ရှိသော	
ချမ်းသာ)	၁၅	မြွေဆိုး	၅၇၂
လောကီမဂ်	၅၆၈	လိမ်းကျ ပေရေခြင်း၌	
လောကီသမာပတ်များ	၃၉၃	စက်ဆုပ်ဖွယ်	၃၃၇

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[လ]		[ဝ]
လမ်းနှစ်သွယ်	၄၆၃	ဝစိကံမေတ္တာ	၂၃၉
လမ်းမကြီးနှင့် နီးသော		ဝလွယ် အီလယ်	၁၄
ကျောင်း	၃၄	ဝနဝါသီတိဿ	၁၃၇
လယ်ကွင်းနှင့်စပ်သောကျောင်း	၃၅	ဝသဘမင်း	၆၀၉
လယ်တီနည်း	၆၅၉	ဝသီဘာဝတာ	၆၁၆
လယ်ထွန်ယောက်ျားဥပမာ	၂၀၀	ဝသီဘော် ငါးပါး	၆၂
လယ်သမား	၁၂	ဝက္ကလိပုဏ္ဏား	၉၈
လယ်သမားပုဏ္ဏ	၄၀၈	ဝက္က ပဉ္စက	၁၂၅
လယ်သမားများ	၁၃	ဝတ္ထုတစ်ပုဒ်ကို ကျောင်းသုံး	
လိင်မတူသူ	၂၄၅	ပြဋ္ဌာန်းချက်	၁၅
လျှာပေါ်မြက်မြက်	၁၃	ဝတ္ထုကသိုဏ်း	၄၇၃
လျှင်မြန်စွာ သမာဓိရလွယ်	၂၆၀	ဝဂီသ	၁၂၇
လျစ်လျူရှုခြင်း ဥပေက္ခာ	၂၉၅	ဝတ္ထုကသိုဏ်းသို့ဦးတည်	၂၀၇
လွင်တီးခေါင်	၂၇၂	ဝါဂွမ်းစိုင်	၅၅၃
လွယ်ကူစွာရှေ့ပြောင်း		ဝါဂွမ်းစိုင်ကို မီးတိုက်	၂၀၅
သွားလာနိုင်	၂၀၆	ဝါဖတ်လေ	၅၇၇
လှပတင့်တယ်သော မိန်းမပျို	၆၀၈	ဝါယောကသိုဏ်းရှုနည်း	၇၂
လှေဥပမာ	၄၇၉	ဝါယောကောဋ္ဌာသ	
လှံမတံကျင်	၃၄၄	(လေဓာတ်အစု) ၆-ပါး	၃၅၁
လှည်းဘီးငယ်		ဝါယောဓာတ်	၄၄၇
(ကျောက်ပျဉ်)	၄၁	ဝါယောဓာတ် ၆-ပါးကို	
လှုပ်လက်ချောက်ချား	၁၅	ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၈
လှုပ်နှိုးပုတ်နှိုးပေးရ	၁၉၁	ဝါရပေါက် ဝါရကျိုး	၁၈၆
လျှာမလှုပ်ရ	၁၈၄	ဝါရလေးမျိုး ခွဲခြားခြင်း	၁၈၆
လျှပ်စစ်နှယ်	၁၈၈	ဝိက္ခဗုဒ္ဓိဗ္ဗိ ရုပ်ပြောင်း ရုပ်လွဲ	၄၀၂
လျှပ်တပြက်မျှသာ	၁၅	ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်	၆၅၀၊ ၆၉၃
လျှပ်စစ်မီးဆိုင်းဘုတ်	၅၄၅	ဝိက္ခာယိတကအသုဘ	၂၁၄
လျှပ်စစ်ဆောင်	၅၅၀	ဝိက္ခိတ္တက အသုဘ	၂၁၈၄
လှူဥပမာ	၁၉၃	ဝိညာဏာဗာရ	၃၂၃၊ ၃၄၃၊ ၃၄၅
လှူသမား	၁၉၃		

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[•]	
ဝိညာဏက္ခန္ဓာကိုရူပံ	၄၉၂
ဝိညာဏဉာယတနမည်ပုံ	၃၈၁
ဝိစာရ	၅၂၂၄၇
ဝိစာရ ၆-ပါး	၅၃၇
ဝိစာရအကြောင်း	၅၄
ဝိစိကိစ္ဆာ နိဝရဏ	၅၀
ဝိစိကိစ္ဆာနုသယ	၆၄၇
ဝိစိကိစ္ဆာပယ်နည်း ၆-ပါး	၅၂၄
ဝိစ္ဆိဒ္ဓက အသုဘ	၂၁၀၃
ဝိဇ္ဇာ မယိဒ္ဓိ	၄၀၉
ဝိဇ္ဇာလေးပါး	၁၆၇
ဝါတလ ၆-ပါး	၉၃၇
ဝိတက်	၅၂၁၇၄၊ ၂၄၇
ဝိတက်အကြောင်း	၅၂
ဝိတက်စရိုက်	၃၀
ဝိနယကုက္ကစ္စ	၆၁၃
ဝိနီလက အသုဘ	၂၁၀၂
ဝိပရိကာမဒုက္ခ	၆၃၃
ဝိပဿနာဉာဏ်အကြောင်း	
တရား ၁၀-ပါး	၅၅၀
ဝိပဿနာ၏ အခြေခံ	၆၃၄
ဝိပဿနာ အခြေခံကောင်းခြင်း	
အကျိုး	၃၉၀
ဝိပဿနာ အညစ်အကြေးများ	၅၅၁
ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၉
ဝိပဿနာဉာဏ်စဉ် ၁၀-ပါး	၄၈၇
ဝိပဿနာ ယာနိက	၁၉
ဝိပဿနုပေက္ခာ	၂၉၆၊ ၃၅၁
ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိ	၄၇၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[•]	
ဝိပဿနာအားမထုတ်မီ ကြိုတင်	
ပြင်ဆင်မှုများ	၄၆၄
ဝိပဿနာဘာဝနာများ	
အားထုတ်ခြင်း	၄၆၃
ဝိပဿနာယာနိကလမ်း	၄၆၃
ဝိပါကဉာဏ်	၅၈၉
ဝိပါကန္တဏယ်	၄၆၇
ဝိပုဗ္ဗက အသုဘ	၂၀၈၃
ဝိဘဝတဏှာ	၅၃၄
ဝိမုတ္တိလေးပါး	၁၆၇
ဝိမုတ္တိသုခ	၅၈၅
ဝိရာဂသညာ	၂၂၁
ဝိသဘာဂ(ဆန့်ကျင်ဘက်)	၁၀
ဝိသဘာဂ(ဆန့်ကျင်ဘက်)	
အာရုံ၌ အသုဘမရွံ့သင့်ပုံ	၉၀
ဝိသာခဒါယကာ	၆၂၂
ဝိသာခသုက္ကယ်	၂၅၆
ဝိသုဒ္ဓိနှစ်ခုအကြား၌တည်ရှိ	၅၈၀
ဝိသုဒ္ဓိ ၇-ပါး ကျင့်စဉ်တရား	၄၆၅
ဝိတံ့ကမကိလေသာ	၆၅၀
ဝိမံသိဒ္ဓိပါဒ်	၆၅၄
ဝိရိယနှင့်သမာဓိညီတူမျှတူ	၂၀၉
ဝိရိယဗိုလ်	၆၅၆
ဝိရိယလွန်ကဲလျှင်ဥဒ္ဓစ္စ	၁၆၂
ဝိရိယသမ္မောဇ္ဈင်	၆၅၇
ဝိရိယ သမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း	
၁၁-ပါး	၅၂၈
ဝိရိယိဒ္ဓိပါဒ်	၆၅၄
ဝိရိယိမြေ့	၆၅၅
ဝိရိယုပေက္ခာ	၂၉၆၊ ၂၉၉

ဓုတီသားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[၀]

(၀-သ)

ဝုဋ္ဌာနဝသီ	၆၂
ဝုဋ္ဌာနဂါမိနီ ဝိပဿနာ	၅၇၈
ဝေဇယန္တောပြာသာဒ်ဋ္ဌိ	၄၁၇
ဝေဒနာကို သည်းခံပါ	၅၁၉
ဝေဒနာခြောက်ပါး	၅၃၆
ဝေဒနာကွဲကွဲကို ရှုပုံ	၄၉၀
ဝေဒနာနုပဿနာ	
သတိပဋ္ဌာန်	၅၁၇၊ ၆၅၂
ဝေဒနပေက္ခာ	၂၉၆၊ ၃၀၀
ဝေနေယျဇ္ဈာသယ	၄၅၆
ဝေဘူနည်း	၆၆၅
ဝေဿန္တရာမင်းကြီး	၂၈၀
ဝဲဩဃ	၆၄၂
ဝါးကျည်တောက်	၃၆၀၊ ၅၅၆
ဝါးလုံးငယ်	၁၉၄
ဝက်ချေးပန်ရွက်ရည်	၃၃၄
ဝက်စားကျင်း	၃၃၇
ဝင်ရိုးကို ဆီဖြင့် လူးပေးပါ	၃၆၆
ဝင်လေထွက်လေ ရှုမှတ်	၁၇၁
ဝင်သက်ထွက်သက်	၁၆၃
ဝင်သက်ထွက်သက် မှတ်ရာ	
ဌာနများ	၁၆၈
ဝင်သက်ထွက်သက်ရှာ	၂၀၀
ဝင်သက်ထွက်သက်ရှုမှတ်ခြင်းဖြင့်	
ပြီးပြည့်စုံနိုင်သော အရာများ	၁၆၇
ဝင်သက်ထွက်သက်လေ	၃၆၈
ဝင်သက် ထွက်သက် လေ	
ရှည်ခြင်း တိုခြင်း	၁၇၅
ဝမ်းတွင်းလေ	၃၆၈

ဝမ်းရောင်	၃၃၆
ဝမ်းသွေးသွန်နာ	၃၃၆
ဝဋ်ကြေးဒုက္ခ	၁၆
သကဒါဂါမိမဂ်ဖြင့် ပယ်သော	
ကိလေသာများ	၆၀၀
သကဒါဂါမိ ၅-မျိုး	၅၉၅
သကဒါဂါမိ ပုဂ္ဂိုလ်	၂၈
သက္ကာယဒိဋ္ဌိ	၆၄၃
သင်္ခါရနိမိတ်	၅၆၈
သင်္ခါရပဋိပဿဒ္ဓိ	၆၁၆
သင်္ခတတရား	၆၅၅
သင်္ခါရတို့ကို ဒုက္ခမှန်း မသိ	၆၃၄
သဂ္ဂန္တုဇာယ်	၄၆၇
သတိမြှင့်	၆၅၅
သတိမိုလ်	၆၅၆
သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး	၁၆၇၊ ၆၅၂
သတိပဋ္ဌာန် လေးပါး၏	
အကျိုးကျေးဇူးများ	၅၃၉
သတိပဋ္ဌာန်နည်းဖြင့် ရှုမှတ်ခြင်း	၅၀၄
သတိပဋ္ဌာန်ရှုနည်းနှင့်	
စပ်လျဉ်း၍ ငြင်းခုံ	၆၆၁
သတိပဋ္ဌာန် တရားတော်အတွက်	
အာမခံချက်	၅၃၉
သတိဖြင့် မြဲမြံစွာ ဖွဲ့ချည်	၁၇၀
သတိလစ်လဲမှုများကို တရားထူး	
အဖြစ်	၁၉၁
သတိအမွေဇဉ် ဉာဏ်မယှဉ်ဘဲ	၁၉၀
သတိသမ္မောဇ္ဈင်ဖြစ်ကြောင်း	၆၅၇
သတ္တုပက္ကောသန်	၆၁၇၊ ၆၁၉
သတိ သမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း	
လေးပါး	၅၅၇

ဗုဒ္ဓဘာသာလက်စွဲကျမ်း

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[သ]		[သ]
သဒ္ဓါခြေ	၆၅၅	သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်	၆၅၈
သဒ္ဓါဗိုလ်	၆၅၆	သမုဒယသစ္စာကို ရှုမှတ်ခြင်း	၅၃၃
သဒ္ဓိသာနပုဏ္ဏနာဝိထိ	၅၇၈	သမုဒယနှောင်ကြီး	၆၃၆
သဒ္ဓိဋ္ဌာဝါရ	၁၈၆	သမုဒ္ဒရာအတွင်း၌ လိုဏ်ဂူ	၄၁၈
သပြေသီးမှည့်အဆင်း	၄၃၀	သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင် ဖြစ်ကြောင်း	
သပွတ်ခါးသီးအိတ်	၃၆၂	၁၁-ပါး	၅၂၉
သမထကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၉	သမ္မာဝါယာမ မဂ္ဂင်ကျိုးပေါက်	၁၈၈
သမထပုဗ္ဗင်္ဂမနည်း	၄၆၄	သမသီသီ ရဟန္တာ	၂၃၇
သမထ ယာနိကလမ်း	၄၆၃	သမသီသီ ရဟန္တာ ၃-မျိုး	၂၁၈
သမထဘာဝနာ၏ အကျိုးများ	၃၈၉	သမ္မဟပညတ်	၅၄၇-၅၄၈
သမထတန်ခိုးနှင့် အကျိုး		သမင်သား	၃၂၉
အာနိသင်များ	၃၈၈	သရဘင်္ဂ	၄၃၆
သမထယာနိက	၁၉	သရက်ပင်ကြီး	၆၀၂
သမထမှ ဝိပဿနာသို့	၄၆၁	သရက်သီးနှစ်လုံးပြတ်	၃၅၇
သမုဒ္ဒရာ ဝမ်းတစ်ထွာ	၃၂၂-၆၃၃	သလေးနိစပါးများ	၄၀၈
သမထ၏ အကျိုးတရား၅-ပါး	၃၈၉	သလိပ်	၁၄၄၊ ၁၅၅
သမာဓိနှစ်မျိုး	၃၈၉	သလိပ်ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၂
သမာဓိ သုံးမျိုး	၁၇၈	သင်္ခါရပရိနိဗ္ဗာယ်	၂၁၇
သမာဓိသမ္မောဇ္ဈင်	၆၅၇	သင်္ကန်းချည်မျှင်တစ်မျှင်	
သမာဓိဗိုလ်	၆၅၆	မျှင်မီးမလောင်	၄၀၅
သမာဓိစရိယ=ကိုးမီးသော		သင်္ခါရ နယ်မှ အသစ်တ နယ်သို့	
သမာဓိဖြစ်ခြင်း	၆၁၆	ကူးပြောင်းပုံ	၅၈၂
သမာပတ်ချမ်းသာ	၁၅	သင်္ခါရပလောတ်	၂၃၇
သမာပဋ္ဌနဝိထိ	၅၀	သင်္ခါရကွဲကွဲကို ရှုပုံ	၄၉၁
သမာပဋ္ဌနဝသီ	၆၂	သင်္ခါရပေက္ခာ	၂၉၆၊ ၂၉၉
သမာပတ် ရှစ်ပါး (သို့မဟုတ်)		သစ္စာလေးပါးအားဖြင့်	
၉-ပါး	၃၉၃	ရှုမှတ်ခြင်း	၅၃၀
သမာဓိဝိပာရိနိ	၄၀၄	သညာကွဲပြားမှု	၁၉၄
သမာဓိခြေ	၆၅၅	သညာကွဲကွဲကို ရှုပုံ	၄၉၁
သမ္မာအာဇီဝမဂ္ဂင်	၆၅၈	သညာ ၆-ပါး	၅၃၆
သမ္မာကမ္မန္တမဂ္ဂင်	၆၅၈		

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]	
သညာ ၁၀-မျိုး	၂၂၀
သညာဝိပုလ္လာသ	၂၃၁
သတ္တဝါအမျိုးမျိုးကို မြင်ပုံ	၄၄၀
သတ္တဝါအားလုံးအပေါ် ကရုဏာ ပွားပုံ	၂၈၆
သတ္တဝါအားလုံးအပေါ် မုဒိတာ ပွားပုံ	၂၉၄
သတ္တက္ခတ္တု ပရမ သောတာပန်	၅၉၄
သတ္တဝါတို့ကို ကိလေသာမှ စင်ကြယ်စေခြင်း	၅၄၀
သတ္တဝါနှင့်အာဟာရ	၃၄၅
သဏ္ဍာနပညတ်	၅၄၈
သန္တိလက္ခဏာ	၆၂၅
သဒ္ဓါစရိုက်	၃၀၂၊ ၃၁
သဒ္ဓါတရား	၅၇၈
သဒ္ဓါနုသာရီပုဂ္ဂိုလ်	၅၉၇
သဒ္ဓါဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်	၅၉၇
သန္တတိပညတ်	၂၁၊ ၅၄၈
သန္တတိသမ္မသနနည်း	၅၀၂
သန္တတိပစ္စုပ္ပန်	၅၄၄
သန္တပုနတေဇော	၃၆၇
သန္ဓေသားကိုအသက်တမျှ စောင့်ရှောက်	၁၉၅
သမ္မုဇညနည်း	၅၁၃
သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်း	၃၉
သဗ္ဗတ္ထဂါမိနိပဋိပဒါဉာဏ်	၅၈၉
သဗ္ဗသင်္ဂဟကမေတ္တာပွားနည်း	၂၆၇
သဗ္ဗသင်္ခါရေသုအနိစ္စသညာ	၂၂၁
သမ္မုပဓာန် လေးပါး	၆၅၃
သမ္မာဒဿနဉာဏ်	၄၈၆
သမ္မာဝါစာ မဂ္ဂင်	၆၅၈

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]	
သမ္မာပယောဂပစ္စယိဒ္ဓိ	၄၀၉
သမ္မာဝါယာမ မဂ္ဂင်	၂၀၃၊ ၆၅၈
သမ္မာသတိမဂ္ဂင်	၂၀၃၊ ၆၅၈
သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်	၆၅၈
သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်	၆၅၈
သမ္မသနဉာဏ်	၄၈၈
သမ္မသန နည်း ၄-နည်း	၄၈၈
သမ္မာသတိမဂ္ဂင်ကျိုးပေါက်	၁၈၈
သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်ကျိုးပေါက်	၁၈၈
သမ္မာသမ္မုဒ္ဓဘုရားရှင်	၄၃၄
သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်	၂၀၃
သမုဇန္တဒပဟာန်	၆၃၉
သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်	၅၈၆
သဗ္ဗဒဿာဝီ	၅၈၇
သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတီ	
သညာ	၂၂၀
သဿတဒ္ဓိ	၄၈၅
သဉ္ဇပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်	၆၂၉
သာဂတ(အရှင်)	၄၅၇
သာမဒဝတီ	၂၂-၄၀၆
သာမာဝတီ၏မေတ္တာ	၂၇၀
သာယာဖြည်းညင်းစွာ ရှုထုတ်	၁၇၉
သာယာဖြည်းညင်းစွာ ရှိုက်သွင်း	၁၇၉
သာယာဖွယ်ဖြင့် စူးစမ်းခြင်း	၆၀၈
သာရဏ်ဝတရား	၃၂၉
သာရိပုတ္တရာ	၄၀၄
သာရိပုတ္တရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးမှား	၃၁
သာလဝတီအမည်ရှိ ပြည့်တန်ဆာမ	၉၂

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]		[သ]	
သာဝကတို့ ရနိုင်သော		သုခရရန် ဗုဒ္ဓဖြင့်အရင်းတည်	၁၆၇
ဉာဏ်တော်များ	၅၉၀	သုခိတသတ္တဝါ	၂၀၇
သာသနာပရသေ့(တိတ္ထိ)	၄၃၄	သုခိ အတ္တာနံ ပရိယာရန္တံ	၂၄၁
သိကြားမင်း၏ ပြာသာဒ်ကို		သုက္ကဝိပဿကရဟန္တာ	၅၉၂
ခြေကြားဖြင့်ညှပ်၍ လှုပ်ပြ	၄၁၇	သုဇာတာ၏သား	၉
သိကြားမင်းမနေနိုင်	၁၁၇	သုညတေဠင်အောင်ပွားနည်း	၁၄၇
သီခါပတ္တဝိပဿနာဉာဏ်	၅၇၁	သုညတသဘောဆိုင်	၂၀၇
သီခါပတ္တသင်္ခါရုပေက္ခာ	၅၇၁	သုတရေသုတ်	၂၁၉
သိတတ်သောစိတ်နှင့်		သုဒတ္တဟူသော ငယ်နာမည်	၄၇၂
အသိခံအာရုံ	၅၁	သုတူတိ၊ အရှင်	၁၀၁
သိနိုင်သောကမ္မာအပိုင်းအခြား	၄၇၄	သုမနာဒေဝီ	၄၀၈
သိပုံအခြင်းအရာ	၄၇၅	သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက	၄၆၄
သိင်္ဂါလ၏မိခင်	၁၀၂	သုသာန်တစ်ပြင်သို့	၁၁
သန္နိဋ္ဌာပကအဓိဋ္ဌာန်	၄၁၀	သု အကျိုး ကိုယ်အကျိုး	
သီရိမာ	၂၅၈	နှစ်မျိုးကျင့်သူ	၂၅၀
သီရိမာကိုစွဲလမ်းသူ	၉၂	သုကန်းနှင့်သူကျိုး (ငကန်းနှင့်	
သီလမဂ္ဂင်	၆၅၈	ကျိုး)	၄၇၈
သီလစင်ကြယ်ခြင်း	၂၅	သုခိုးဓားပြုထူထပ်သော	
သီလဗ္ဗတပရာမာသကာယဂန္ထ	၆၄၄	ခရီးရှည်	၅၀
သီလဗ္ဗတုပါဒါန်	၆၄၅	သုစိမ်းတစ်ယောက်	၂၄၄
သီလဝိသုဒ္ဓိ	၄၆၅	သုစိမ်း(မချစ် မမုန်း)	၂၄၄
သီလာနုဿတိ	၂၂	သုဆွံ ဥပမာ	၁၉၂
သီလာနုဿတိအကျိုး	၁၀၉	သုဋ္ဌေးသူကြွယ် လူတန်းစား	၁၂
သီလာနုဿ စာပွားများပုံ	-၁၀၈	သုတစ်ပါး၏ စွပ်စွဲခြင်း	
သီဟိုဠ်ကျွန်း	၅၇	(ပရာနုဝါဒ)	၇
သုခ	၅၂	သုတစ်ပါးစိတ်ကိုသိအောင်	
သုခအကြောင်း	၅၈	ပြုလုပ်ပုံ	၄၆၀
သုခ၏အဆုံး၌ ဒုက္ခရှိသည်	၂	သုသေကောင်အနေအထား	
သုခချမ်းသာခြင်း	၅၅၆	၉-မျိုး	၅၁၅
သုခနှင့်ဒုက္ခတို့၏		သုသေကောင်နိမိတ်ရှိရာသို့	
ကြားခံနယ်ပယ်		အသွားခရီး	၇၈

မှတ်သားဖွဲ့ရ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[သ]

သညာ ၁၀-မျိုး	၂၂၀
သညာဝိပုလ္လာသ	၂၃၁
သတ္တဝါအမျိုးမျိုးကို မြင်ပုံ	၄၄၀
သတ္တဝါအားလုံးအပေါ် ကရုဏာ ပွားပုံ	၂၇၆
သတ္တဝါအားလုံးအပေါ် မုဒိတာ ပွားပုံ	၂၉၄
သတ္တက္ခတ္တု ပရမ သောတာပန်	၅၉၄
သတ္တဝါတို့ကို ကိလေသာမှ စင်ကြယ်စေခြင်း	၅၄၀
သတ္တဝါနှင့်အာဟာရ	၃၄၅
သဏ္ဍာနပညတ်	၅၄၇
သန္တိလက္ခဏာ	၆၂၅
သဒ္ဓါစရိုက်	၃၀၂၊ ၁
သဒ္ဓါတရား	၅၇၇
သဒ္ဓါနုသာရီပုဂ္ဂိုလ်	၅၉၇
သဒ္ဓါဝိမုတ္တပုဂ္ဂိုလ်	၅၉၇
သန္တတိပညတ်	၂၁၂၄၇
သန္တတိသမ္ပသနနည်း	၅၀၂
သန္တတိပစ္စုပ္ပန်	၅၄၄
သန္တပုဂ္ဂိုလ်တေဇာ	၃၆၇
သန္တေသားကိုအသက်တမျှ ခောင်းရှောက်	၁၅၅
သမ္ပဇနနည်း	၅၁၃
သမ္ပတ္တကကမ္မဋ္ဌာန်း	၃၉
သမ္ပတ္တဂါမိနိပဋိပဒါညာဏ်	၅၇၉
သဗ္ဗသင်္ဂဟကမေတ္တာပွားနည်း	၂၆၇
သဗ္ဗသင်္ခါရေသုအနိစ္စသညာ	၂၂၁
သမ္ပပုဓာန် လေးပါး	၆၅၃
သမ္မာဒသနညာဏ်	၄၇၆
သမ္မာဝါစာ မဂ္ဂင်	၆၅၇

အက္ခရာစဉ်

စာမျက်နှာ

[သ]

သမ္မာပယောဂပစ္စယိဒ္ဓိ	၄၀၉
သမ္မာဝါယာမ မဂ္ဂင်	၂၇၃၊ ၆၅၇
သမ္မာသတိမဂ္ဂင်	၂၀၃၊ ၆၅၇
သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင်	၆၅၇
သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်	၆၅၇
သမ္မသနညာဏ်	၄၇၇
သမ္မသန နည်း ၄-နည်း	၄၇၇
သမ္မာသတိမဂ္ဂင်ကျိုးပေါက်	၁၇၇
သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်ကျိုးပေါက်	၁၇၇
သမ္မာသမ္မုဒ္ဓဘုရားရှင်	၄၃၄
သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂင်	၂၀၃
သမုဇ္ဈေဒပဟာန်	၆၃၉
သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်	၅၇၆
သဗ္ဗဒဏ္ဍာဝီ	၅၇၇
သဗ္ဗလောကေ အနဘိရတိ	
သညာ	၂၂၀
သဿတဒိဋ္ဌိ	၄၇၅
သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်	၆၂၉
သဂတ(အေးရှင်)	၄၅၇
သာမာဝတီ	၂၂-၄၀၆
သာမာဝတီ၏မေတ္တာ	၂၇၀
သာယာဖြည်းညင်းစွာ နှုထုတ်	၁၇၉
သာယာဖြည်းညင်းစွာ ရှိုက်သင်း	၁၇၉
သာယာဖွယ်ဖြင့် စူးစမ်းခြင်း	၆၀၇
သာရဏိယတရား	၃၂၉
သာရိပုတ္တရာ	၄၀၄
သာရိပုတ္တရာ ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးမှား	၃၁
သာလဝတီအမည်ရှိ ပြည့်တန်ဆာမ	၉၂

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[သ]		[သ]
သာဝကတို့ ရနိုင်သော		သုခရရန် ဓုက္ခဖြင့်အရင်းတည်	၁၆၇
ဉာဏ်တော်များ	၅၉၀	သုခိတသတ္တဝါ	၂၀၇
သာသနာပရသေ့(တိတ္ထိ)	၄၃၄	သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တ၊	၂၄၁
သိကြားမင်း၏ ပြာသာဒ်ကို		သုက္ခဝိပဿကရဟန္တာ	၅၉၂
ခြေကြားဖြင့်ညှပ်၍ လှုပ်ပြ	၄၁၇	သုဇာတာ၏သား	၉
သိကြားမင်းမနေနိုင်	၁၁၇	သုညတထင်အောင်ပွားနည်း	၁၄၇
သီခါပတ္တဝိပဿနာဉာဏ်	၅၈၁	သုညတသဘောဆိုက်	၂၀၇
သီခါပတ္တသင်္ခါရုပေက္ခာ	၅၇၁	သုတဓရသုတ်	၂၁၉
သိတတ်သောစိတ်နှင့်		သုဒတ္တဟူသော ငယ်နာမည်	၄၃၂
အသိခံအာရုံ	၅၁	သုဘူတိ၊ အရှင်	၁၀၁
သိနိုင်သောကမ္မာအပိုင်းအခြား	၄၃၄	သုမနာဒေဝီ	၄၀၈
သိပုံအခြင်းအရာ	၄၃၅	သုဒ္ဓဝိပဿနာယာနိက	၄၆၄
သိင်္ဂါလမ်မိခင်	၁၀၂	သုသာန်တစ်ပြင်သို့	၁၁
သန္နိဋ္ဌာပကအဓိဋ္ဌာန်	၄၁၀	သု အကျိုး ကိုယ်အကျိုး	
သီရိမာ	၂၅၈	နှစ်မျိုးကျင့်သူ	၂၅၀
သီရိမာကိုစွဲလမ်းသူ	၉၂	သုကန်းနှင့်သုကျိုး (ကန်းနှင့်	
သီလမဂ္ဂင်	၆၅၈	ကျိုး)	၄၇၈
သီလစင်ကြယ်ခြင်း	၂၅	သုခိုးဓားပြုထူထပ်သော	
သီလဗ္ဗတပရာမာသကာယဂန္ထ	၆၄၄	ခရီးရှည်	၅၀
သီလဗ္ဗတုပါဒါန်	၆၄၅	သုစိမ်းတစ်ယောက်	၂၄၄
သီလဝိသုဒ္ဓိ	၄၆၅	သုစိမ်း(မချစ် မမုန်း)	၂၄၄
သီလာနုဿတိ	၂၂	သုဆွံ ဥပမာ	၁၉၂
သီလာနုဿတိအကျိုး	၁၀၉	သုဋ္ဌေးသုကြွယ် လူတန်းစား	၁၂
သီလာနုဿ စိပွားများပုံ	၁၀၈	သုတစ်ပါး၏ စွပ်စွဲခြင်း	
သီဟိန္ဒုကျွန်း	၅၇	(ပရာနဝါဒ)	၇
သုခ	၅၂	သုတစ်ပါးစိတ်ကိုသိအောင်	
သုခအကြောင်း	၅၈	ပြုလုပ်ပုံ	၄၄၀
သုခ၏အဆုံး၌ ဒုက္ခရှိသည်	၂	သုသေကောင်အနေအထား	
သုခချမ်းသာခြင်း	၅၅၆	၉-မျိုး	၅၁၅
သုခနှင့်ဒုက္ခတို့၏		သုသေကောင်နိမိတ်ရှိရာသို့	
ကြားခံနယ်ပယ်	၂	အသွားခရီး	၇၈

မုတ္တိသားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]		[သ]	
သူသေကောင်များမှာ	၅၀၇	သံသရာကိစ္စ	၄၁၇
သူသတ်ယောက်ျား	၅၆၈	သံသာ (၁၂၀၀၀)	၄၂၉
သေဋ္ဌေးကြီး (၄)ဦး	၄၀၇	သံသာဒိသိသ်အာပတ်	၄၇၀
သေသောသူ	၂၀၀	သံသာနုဿတိ	၂၂
သေသည်အထိ	၆၇၀	သံသာနုဿ တိအကျိုး	၁၀၆
သဲအင်းဂူဆရာတော်၏		သံသာနုဿတိပွားများပုံ	၁၀၆
အာနာပါနအားထုတ်နည်း	၂၂၉	သံသပ္ပဋိမာန	၆၁၇-၈
သဲကန္တာရ	၅၅၀	သံသဘောဒက	၄၆၇
သဲကမ်းပါးပြို	၂၀၅	သံဆူးချွန်တစ်ထောင်ပေါ်တွင်	
သဲအင်းဂူနည်း	၆၆၀	အိပ်လျက်	၁၆
သောက၏အဓိပ္ပာယ်	၅၃၁	သံတံကျင်	၅၆၇
သောကြာကြယ်	၁၉၄	သံတစ်ချောင်းလုံးအဆုံးမြုပ်	၅၁
သောဏ	၄၅၆	သံယောဇဉ်ချစ်	၂၄၃
သောတသမ္ပဿ	၃၃၉	သံယောဇဉ် ၁၀-ပါး	၆၄၈
သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်	၂၈	သံလျှင်းချိုင့်	၃၅၇
သောတာပန် သုံးမျိုး	၅၉၄	သံလိုက်တုံးကြီး	၅၄
သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်	၅၈၃	သံသယဝါရ	၁၈၆
သောတာပတ္တိမဂ်ဖြင့် ပယ်သော		သားရေကြိုးဖြင့် ဦးခေါင်းကို	
ကိလေသာများ	၅၉၈	ရစ်ပတ် ဖျစ်ညှစ်	၁၆၅
သောတာပန်စစ်တမ်း	၅၉၉	သားသုံးယောက်	၅၆၆
သံကိစ္စ	၄၀၃	သဗ္ဗိဝါ အရှင်	၄၀၅
သံကိစ္စသာမဏေ	၁၃၅	သင်တုန်းဓားသွား	၂၆၁၇၄
သံကောင် တုတ်ကောင်	၃၃၅	သင်တုန်းဓားဖြင့် မရိတ်ရ	၁၆
သံချွန်ဖြင့် ဦးခေါင်းကို		သင် ဘုရားအဆုံးအမ	
ထိုးဆွေမှု	၁၆၅	လိုက်နာသူလား	၂၄၉
သံသာဂုဏ်ကျေးဇူး	၀၀၆	သောက်ရှူးကြယ်	၄၃၇
		သည်းခံခြင်းအကျိုး	၂၃၆

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ	အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
	[သ]		[ဟ]
သည်းခံ နိဗ္ဗာန်ရောက်	၂၂၇၊ ၂၃၇	၃၂-ကောဠာသ ကမ္မဋ္ဌာန်း	၁၃၇
သည်းခြေ	၁၄၅၊ ၁၅၄	ဟတဝိက္ခိတ္တကအသုဘ	၂၁၊ ၂၇၊ ၅၈
သည်းခြေကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၁	ဟတ္ထကအာဠဝကမင်းသား	၈
သင်တန်းနှင့်ထိသောလူ	၁၉၃	အတ္ထိကန္တ အမည်ရှိသော	
သစ်တုံးပေါ်၌ထိုင်၍	၄၄၁	စောင်းကြိုး	၂၇၀
သစ်ပင်ကြီးနှင့်တူ	၁၉၅	ဟိတာဓိဂမ	၂၆၇
သစ်ပင်နှင့် သစ်စေး	၄၈၁	ဟိတာဓိဂမ ချမ်းသာစေရန်	
သစ်ပင်ဝါးပင် ပေါများ		မေတ္တာပွားနည်း ၈-မျိုး	၂၆၇
သောကျောင်း	၃၅	ဟိန် ပဏိတ အညံ့ အကောင်း	
သစ်မည်စည်အဆီ	၃၃၄	ခွဲခြားသုံးသပ်ခြင်း	၅၀၁
သစ်သားနှစ် တံကျင်	၁၉၄	ဟင်းမှန်းမသိ	၃၁
သစ်သားယန္တရားရုပ်		ဟင်းရွက်ခင်းရှိသောကျောင်း	၃၄
(ရုပ်သေး)	၄၇၇	ဟင်းလင်းပေါက်အာကာသ	၃၇၆
သွား	၁၄၁၊ ၁၄၉	ဟင်းလင်းပြင်၊ လစာပြင်	၃၇၅
သွားအလှ	၁၃၁	ဟန်ကိုယုံဖို့၊ မာန်သူ့ဖို့	၆၁၀
သွားတို့ကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၅၄	ဟန်ချက်ညီညီ	၁၈၉
သွားရည်များ	၁၆၉	ဟန်ချက်မီ	၁၇၄
သွေး	၁၄၅၊ ၁၅၆		
သွေးကို ဆင်ခြင်ပုံ	၃၆၃		